R

First ed

105

HIEROGLYPHICA

SIVE DE SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS COMMENTARII,

IOANNIS PIERII VALERIANI BOLZANII BELLVNENSIS.

LECTORI.

Habes in hisce cōmentarijs non solùm variarum historiarũ, numismatũ, veterumq́ inscriptionum explicationem, verumetiam præter Aegyptiaca & alia pleraq́ mystica, tum locorum cōmunium ingentem magna cum oblectatione syluam, tum sacrarum literarum, in quibus haud raro & Christum ipsum, & Apostolos Prophetasq́ huiusmodi locutionibus vsos fuisse videmus, exquisitam interpretationem: vt sanè non temerè Pythagoram, Platonem, aliosq́ summos viros ad Aegyptios doctrinæ gratia profectos intelligas: quippe cùm hieroglyphicè loqui nihil aliud sit, quàm diuinarum humanarumq́ rerum naturam aperire. Vale, & hoc periucundo iam per Pierium oblato beneficio feliciter fruere.

Cum gratia & priuilegio Imp. Maiest. in annos quinque.

BASILEAE.

1556.

ILLVSTRISSIMO COSMO MEDICI FLORENTINORVM DVCI, HETRVRIÆ'QVE PRINCIPI, HEROI INCOMPARABILI, IOANNES PIERIVS VALERIANVS S. P. D.

VM mecũ reputo, COSME Princeps Illuſtriſsime, reputo autem ſæpiſsimè, quanta fuerit & genij & ingenij tui felicitas in laudatiſsimæ uitæ tuæ negotiorumq́ electionibus, cùm omnes te unanimi totius patriæ tuæ conſenſu, in tam tenera ætate, ditioni ampliſsimæ præponerent, & in hanc celſam honoris ſedem extollerẽt, tum certè quonam modo tantam rerum molem in hac temporũ perturbatione ferre ac ſuſtinere poſſes, ſanè quàm, pro eo ac debui, ſolicitus eſſe cœpi. Verùm cùm actionis adminiſtrationisq́ tuæ progreſſum, & quam uitæ rationem complexus es, conſidero, gaudio planè maximo ita perfundor ac exulto, ut etiam planè uideam te Fortunæ locum illum, ſingulari omnium beneuolentia & ſumma uirtutis exiſtimatione non ſolùm tueri potuiſſe, ſed etiam eam uirtutis opinionem de te concitauiſſe, ut uel maximis regnis gubernandis te dignum præbueris. Nam qui fructus à bono ueroq́ principe ſoleat expectari uel maximus, huiuſce iam nõ adumbratam imaginem, ſed luculentam expreſſamq́ formã nobis exhibuiſti: atq́ ut inſigne cõmodum ſubditis tuis adferre poſſes, in primis operam dediſti, ut tanquã agrum melioribus ferendis ſegetibus deſtinatũ, lolio zizaniáue, ſic Rempub. tuam labe uitijsq́ contagioſis perpurgares, dum corruptores coërces, externas diuini nominis contumelias, blaſphemias, periuria, & id genus extrema ſcelera pro uirili, iureq́ tuo prohibes, emendas, tollis, ac punis: nihilq́ magis è tua dignitate, nec rem Deo (huius enim miniſter & eſt & dicitur bonus quiuis Princeps) gratiorẽ, nec ciuibus tuis ſalubriorem exiſtimaſti, quàm ſi ad huiuſcemodi honeſtatis ac pietatis ſcopum & metam in curriculo tuo gnauiter & ſtrenuè contendas: pro quo etiam labore & indefeſſo ſtudio certò nouiſti tibi diuinitus immortale præmium eſſe propoſitum, cùm tam glorioſi conatus & curſus dux & magiſter CHRISTVS prolixè polliceatur illis rerum omniũ felicíſsimos ſucceſſus, qui religionem puriorem ardenter amant, & ornare ſedulò cõtendunt. Quamobrem Coſme Princeps ornatiſsime, fas mihi ſit quæſo, meo quodam more, & ſingulari quadam erga te gentemq́ ueſtrã pietate, liberius quædam uſurpare & adferre, quæ ex officio prætermittere non poſſum: teq́ exhortari, & admonere, uel iam currentem, ut dici ſolet, incitare potius, ut quem hactenus animũ ad publica iuuanda commoda attuliſti, eum non deponas, ſed tibi etiam atq́ etiam uigilandũ, ac pro Rep. conſilio & labore excubandum exiſtimes: ſtudiaq́ omnia, cogitationes & curas in ijs rebus ponendas, quibus clauum tanti dominij in maximis fluctibus tenere, & amplas ditiones tuas in ſummis rerum difficultatibus tueri ac gubernare poſsis. Hoc ipſum facilè totum aſſequeris, ſi Deum uerum in CHRISTO uerè, ut facis, agnoſcens, ſumma fide & obſeruantia colas, ames, uenereris, & gloriæ ſanctiſsimi nominis eius, doctrinæ cœleſti, Eccleſiæ tranquillitati amplificandæ conſeruandæq́ dies noctesq́ ſtudeas: in dominio ad quod es adhibitus, publicam, ut hactenus feciſti, ſalutem quæras, ſubditorum incolumitatem cures & tuearis, honeſtam diſciplinam inſtituas, uel iam inſtitutam conſerues,

Ad illustriss. Cosmum Medicem

florentem ditionem legibus, iustitia, cōcordia stabilire pergas. Magnū, inquies, est hoc & arduum munus, molestiarumq; plenum, & quod nō nisi ab ijs præstari potest, quibus diuinitus peculiare donum concessum est: mihi autem homini satis alto perfruenti otio hęc pręscribere longè facilius, quàm inuenire quenquā qui ad hūc scopum propius collimet. Rectè sanè, sed quorsum hæc? Vt teipsum, Clarissime Princeps, respicias, teq; eum esse firmè credas, in quem Deus Opt. Max. immensa sua benignitate, tam ampla conferre uoluit beneficia, unumq; constituere Ducem ac ueluti pastorem magnis & latè dissitis populis, ut eos cōmodè prudenterq; regendo pascendoq;, in hoc tuo principatu idea quædam sanctæ Reipub. eluceres: ideoq; duos præclaros tibi comites addere uoluit, Iustitiā & Religionem: quarum altera fortunas, uitam & dignitatem ciuium & populorum conseruas & contines: altera ad ueram salutem ueramq; felicitatem omnes conuocas, & proprio laudabiliq; exemplo tantum non adducis. Respice igitur COSME Princeps munus tibi assignatū à Deo, talentūq; tam liberaliter tibi impertitum, ac cœleste tuum illud nomen non sine diuino numine ideo tibi obuenisse, ut (quod olim de Sparta prouerbium iactatum est) quam nactus es Hetruriam, eam excolas, & omni uirtutum genere exornes. In primis autem, ut decet ueræ uirtutis amatorem, artes quibus doctrinæ liberales continentur, studio, liberalitate, & officijs tuis complectaris: insunt enim in artibus illis fontes & causæ sapientiæ, uirtutū, legum, & honestæ disciplinæ: quę omnia quàm principatui & prouincijs tuis necessaria sint, unus omnium Principum optimè nouisti, qui nullis sumptibus, laboribus nullis pepercisti, ut præstantiores ingenuarum artiū doctores gymnasijs præficerentur, iuuentutemq; liberaliter instituerent. Et si quis tandē inueniatur qui ab egregia aliqua uirtute cōmendationem ducit, hunc tua beneuolentia dignū iudicas, ac benignè complecteris, autoritate defendis, foues, & dignis præmijs ornas: ut iam nemo mirari debeat, probos homines & doctissimos quosq; certatim ingenij sui partus libenter illi cōmendare, cuius uel nominis splendore, gratiam & ornamentum scriptis conciliant suis. Quā quidem ob rem nec mihi, qui annos permultos in uestra sum clientela, cōmittendum putaui, ut, cùm multi eam uoluptatem, quam incredibilem ex ista magna dignitate animis suis perciperent, scriptis declararent, uellentq; te hunc summum honorem ex tuo merito splendore diutissimè administrare, ego unus in tanta omnium lætitia tacerem, nec scripto testificarer commune omnium nostrûm gaudium ex eo potissimū natum esse, quòd te unum in hac durioris temporis propagatione diuinitus delectū uidemus, qui literas literatosq; uiros singulari benignitate foues atq; illustras, ac aduersus intolerandam inscitiam & immanem barbariem defendis. Vt igit̄ huiusce perceptę meæ lætitiæ aliquā significationem darem, cōmentarios satis multos diuersorū amicorū, quibus id denegare nec potui nec debui, rogatu, de sacris Ægyptiorum literis hoc tempore in unum ueluti corpus cōstrictos, in tuo nomine apparere uolui: in quibus uel describendis uel tractandis magnam operam & sedulum studium nos posuisse, boni omnes qui nostra legere dignabuntur, facilè intelligent. Quàm uerò feliciter id à nobis tentatū sit, aliorum iudicium erit: labores certè incredibiles sustinuimus, dum earum rerum explicationem adferre studuimus, quæ naturæ obscuritate uarietateq; inuolutæ, multisq; obstructę difficultatibus, plurimorū uel insigniter eruditorū hominū ingenia exercere detinereq; potuerint: ut etiā æquiorem mihi fore lectorem sperem, ubi uiderit me primum in tanta rerum uarietate

magni

magnitudine ac difficultate, maximo ſtudio maximaq; animi cõtentione in hoc
argumẽto elaborare uoluiſſe, & honeſto exẽplo multorũ ſtudia excitare. Quan
quam hoc loco extiterunt, qui in ipſo operis ueſtibulo à tam laborioſo me deter
rere ita ſtuduerunt incœpto, ut etiã uel arrogantiæ uel imprudentiæ nota & cri-
mine me uerberarint, quòd unus è multis exiſtimarẽ aliquã abſolutã explicatio
nem me nunc tandem huic tam obſcuro argumento adferre, & tam immenſam
rerũ abditarũ ſeriem ex Ægyptiorũ ſacerdotũ arcanis eruere poſſe confiderem.
Quin potius rei difficultate ob oculos uerſata, inexhauſti operis laborem decli-
nandũ cenſuerũt, prȩſertim cùm in huiuſmodi enodandis nõ pauci ex Grȩcis &
Latinis barbariſq; ſcriptoribus omne ſtudiũ & operã ſine fruge cõſumpſerint,
quòd opus tale rerum atq; artium omnium propémodum rationem naturamq;
comprehendat. Præterea uetuſtis earum literarũ monumentis partim tempo-
rum, partim hominũ incuria deperditis, ea dicebant ſcriptorũ inopia laborandũ
eſſe, ut ſi ætas, ſi ingeniũ, ſi alia pleraq; adeſſent, uix tamen ad exitum perducere
concederetur tantæ molis argumentum, quod idem adeò ſit ex hominum me-
moria ſublatum, uel potius abolitum, ut nulli unquam uſui ſit hæc elucubratio
futura, cùm prȩſertim hoc ipſo tẽpore nullus quantũlibet profunda eruditione
ſit, qui uel obeliſcos qui Romæ aut alibi adhuc uiſuntur, uel admirandam illam
Bembi menſam intelligat, aut interpretari poſsit: uanũq; eſſe, ingeniũ in eo perti
nacius intendere, quod te nunq; omnino ſperes aſſecuturũ. His ego reſponſum
uolo, me non eſſe neſcium plurima ex his unà cum Ægyptiorũ regno, doctrina,
inſtitutione, ac ferè omni eorum nomine ita eſſe abolita, ut ſi uel ipſe reuiuiſcat
Heraiſcus, qui fertur olim omnia ſacerdotũ eorum monumenta literasq; myſti-
cas uno ſtatim obtutu intellexiſſe, rerumq; ſimul interpretationẽ cõfeciſſe, iam
nunc laboret incaſſum, ſi quid tale aggrediatur. Sed eſto nõ poſſe me, non poſſe
alium quempiam totum hoc ſacrum perluſtrare, idcircó ne prȩclaro & laborioſo
incœpto deſiſtendum, quòd uni omnia prȩſtare negatũ ſit? Idcircó ne ueterũ nu
miſmata & ſtatuas artificioſius elaboratas, quas tanto ſtudio perquirimus, tan-
ta diligentia effodimus, tanto ſumptu reſarcire curamus, quæcunq; fuerint uel
nare, uel manu, uel pede, uel alio quopiã membro mutilæ, in fornacalem ignem
ad uſum calcis conijciemus? quomodo enim nobis uel uoluptati uel admiratio-
ni eſſe poterunt, ſi non undecunq; perfectæ fuerint, quandò nihil iſti dignũ pu-
tant, precioſum nihil, niſi quod eſt abſolutiſsimũ? Agè igitur COSME, ſi horũ
ſententiã probas, monumenta aliquot tum uetera tum recentia ex amœniſsimis
tuis ȩdibus abijce: ſtatuas illas mira Michaëlis Angeli Bonaroti induſtria fabre-
factas, è Diui Laurentij tẽplo eliminandas cura, nam & illis aliquid deeſt, & hæ
extremã artificis deſiderant manũ: & ut de his tantùm loquamur quos in noſtrȩ
cõmentationis ſerie duces libenter ſuſcipimus, Pliniũ habere domi nemo uelit:
profeſſus enim ſe naturalis aut mundi hiſtoriȩ libros editurũ, non omnia nouit,
non omnia perquiſiuit, in orbis deſcriptione multa prætermiſit, montes aliquot
non recenſuit, flumina pleraq; non cõmemorauit, urbes tunc celebres non agno
uit omnes, quadrupedũ, piſcium, auiũ, ſtirpium, ac aliarũ quarundã uim ac pro-
prietatẽ parum accuratè propoſuit? Quid Plutarchũ, quid Ælianũ, quid Athe-
næum, quid Pauſaniã memorem, cùm horũ nemo omnia, quæ in ſuſcepto argu
mento dici potuiſſent, dixerit? Quid Paulum Iouium, cuius tanta in ſcribenda
hiſtoria laus eſt, ut eandem pleriſq; ueterũ eripuerit, & cum uel primis parem ha
beat? Huius'ne incomparabilis uiri ſcripta reijciemus, quòd in ea temporũ ſerie

aliquot annorũ historia concisior sit? Id existimo nemo, nisi prorsus humanarũ rerũ imperitus, approbauerit. Tu certè Cosme Princeps domestico idipsum im probas exemplo, qui quanto potes studio, quicquid reparari potest, instauras, & quorũ uirtutes uel imitaris, uel etiam excellis, eorũ etiam imagines uel opera studiose perquiris. Sed ne in hoc multus sim, harũ cõmentationum labor nulli rei magis mihi uidetur assimilandus, quàm illi de quo dixi statuarũ effodiendarum & instaurandarũ studio: ut enim illæ utcũq; mutilæ, gratę esse solent, sic nostra hæc (nisi me instituti operis fallat amor) etsi nõ omnia complectent̃, habitura tamẽ spero aliquid, quo sese humana ingenia oblectare possint. Nihil igit̃ mihi cum illis sit, qui quòd desperẽt inuicti membra Glyconis, Nodosa corpus nolint prohibere chiragra. Nouimus humanarũ uiriũ terminos circumscriptos, & aliquid esse prodire tenus, si non datur ultra. Quamobrẽ quis tandem iniquiore in eum erit animo qui mortaliũ ingenia, industria & laborib. suis quocunq; modo uel delectare, uel iuuare conetur? Nam de præsentis argumenti uel oblectatione uel utilitate, quam earum rerum explicatio & cognitio affert, si uelim pro dignitate dicere, nullus unquam exitus reperietur. Quòd si unicuiq; rei non exigua nobilitas ex antiquitate comparatur, scriptorũ opinio est literas has quibus inde usi sunt Ægyptij, tunc primũ excogitatas, cùm ueteres illi ante diluuium uiri, qui rerum cœlestium rationem primi mortaliũ indagasse traduntur, duas diuersa materia columnas constituerũt, lateritiã unam, alterã lapideam, in quibus totũ de consummatione mundi arcanũ exscriberent: sunt enim qui descriptionẽ huiusmodi, animaliũ cæterarumq; rerum figuris constitisse astruerẽt, in quibus tamen philosophi, poëtæ, historici, diuinarum etiam disciplinarũ sententias delitescere uiderunt. Constantissima enim fama celebratũ fuit, sacerdotes illos Ægyptios omnem naturæ obscuritatem adeò manifestè sibi cognitã professos, ut eandem quasi per manus traditã, disciplinã hæreditariã possiderent. Hac ipsa præclara fama cõmotus admirandus ille Pythagoras, Ægyptũ sibi adeundã lustrandamq; putauit, ac ab ijsdem ibi sacerdotibus talia cepit arcanarũ rerũ documenta, ut non ab re de illo passim dictũ sit, mente Deos adijt, & quæ natura negauit uisibus humanis, oculis ea pectoris hausit. Tantaq; huius uiri fuit admiratio, ut Crotoniatæ & Metapontini (apud quos etiã de uita decessisse fertur) ex eius domo templum facerẽt, ac ueluti numen colerent. Quid Plato, ut ingenij doctrinæq; princeps, & philosophorũ Deus & haberetur & uocaretur, nónne id Ægyptiacæ peregrinationi debet referre acceptũ? Nónne Moses ipse, quẽ Pharaonis filia adoptauit, regioq; modo peritis Ægyptiorũ adhibitis præceptoribus educauit ac erudiuit, magni sapientisq; nomine honoratus est? Sed ne in cõquirendis multis laborare uidear, cũ hac hieroglyphica instituendi ratione similitudinem habere cõperio diuinas nostrorũ literas, ita omnia mystico quodã sensu scripta quæcunq; Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui cœlesti spiritu afflati protulerũt. In noua uerò lege nouoq; instrumẽto cùm Assertor noster ait, Aperiam in parabolis os meũ, & in ænigmate antiqua loquar, quid aliud sibi uoluit, quàm, hieroglyphicè sermonẽ faciam, & allegoricè uetusta rerũ proferam monumenta? Et illud, IESVS in Parabolis loquebat̃ ad turbas, nónne sermones suos arcano quasi uelamine quodam contegebat? Pari modo uidemus Apostolos ab usitato loquendi more recessisse, ut sacra de Deo dicta à cęteris scriptis, sicut merita dignitate, ita & forma quadam discernerentur, ne cœlestiũ mysteriorũ maiestas passim & indiscretè patesceret, sanctũq; canibus, & margarita porcis exponerent. Demetrius certè Phalereus apud Philadelphũ Alexãdriæ regẽ plerisq;

audientibus affirmauit, nõ licuiſſe Græcis Hebraicã hiſtoriã attingere: quin illu ſtriũ ſcriptorũ quoſdã eam rem tractare auſos, aduerſa mentis ualetudine & languore corporis tandiu conflictatos, donec ab incœpto deſtitiſſent, tanquã id arcanũ profanis eſſet gentibus manifeſta ira numinis interdictũ. Ad quod ipſum ſi nunc multi reſpicerẽt, modeſtius aliquando ſe gererẽt. Vides enim quę de humana diuinaq; diſciplina uetuſtas illa ſub rerũ uerborumq; quorundam inuolucris occultauerat, & quòd peritiſsimi quiq; inter ſe hoc ueluti ænigmatũ genere uti conſueuerũt. Mihi igitur uitio uerti non debet, ſi omnẽ operam & ſtudiũ ad harum rerũ explicationẽ contulerim, quas tanto in precio à præſtantiſsimis quibuſq; ſemper habitas nouimus. Angelo Politiano, Petro Crinito, Philippo Beroaldo ſummæ laudi datũ, quòd primi unum uel alterũ ex his locũ interpretati ſint. Mihi igit̃ ut idem attentẽ cur neget̃? Etſi is non ſum, qui cum illis auſim eruditione contendere: (fuerunt enim ex ijs quos æquus amauit Iupiter) ſi quid tamen nõ intermiſſus labor, & in euoluendis remotioribus libris perſeuerantia ualent, nõ unũ iam aut alterũ locum, ſed ad multa uolumina de arcanis huiuſmodi, aliqua poſteritatis gratulatione me cõſcripſiſſe grati, ni fallor, profitebuntur, ac oblectationẽ & utilitatẽ ab harũ rerũ tractatione nõ diſiunxiſſe. Maximas certè cõmoditates & utilitates cõſequemur, ſi ex mutis expertibusq; rationis animantibus exempla ſumere uoluerimus, & uirtutũ quas ſequamur, & uitiorũ quæ fugiamus. Nec deerit occaſio rectè ſentientibus, qui accõmodatè ad religionẽ noſtram hæc retulerint & expoſuerint. Nec etiã arborũ & herbarũ conſideratio nobis ocioſa eſt, cùm B. Paulus & ante eum Dauid ex rerum creatarũ cognitione, Dei magnitudinẽ & dignitatem intelligi tradant. Quæ cùm ita ſint, quis noſtrũ tam torpeſcenti, ac terrenis fæcibusq; immerſo erit animo, qui ſe non innumeris obſtrictũ à Deo beneficijs fateatur, cùm ſe hominẽ creatũ uideat, & omnia quæ cœlo, aëre, aqua, terraq; continent̃, hominis cauſa generata eſſe, ſeq; nõ ſolũ rerũ cœleſtiũ contemplatorẽ eſſe, uerũ etiam eorũ omniũ quæ uniuerſum complexu ſuo cõtinet, dominũ eſſe conditũ? Hæc ſi ita ſuis uiribus & animo expenderent̃, atq; oculis quotidie cernunt̃, mirabiles excitarent in nobis erga Deũ amorẽ. Verùm iam tẽpus ut quæ, cõiunctiſsimis efflagitantibus amicis, cõmentarijs ſingulis comprehenſa ſint, uno ueluti obtutu ſpectanda exhibeã: quos quidẽ cõmentarios, optime Princeps, ad te mitto, ut quibus poſsim officijs, meã in te fidẽ, perpetuamq; obſeruantiã declararẽ, uehementer etiã atq; etiã rogans, ut hos ipſos ad te uenientes, id eſt, munuſculũ Pierij tui, quo ſe præſtantẽ uirtutẽ tuã memoria ſempiterna colere uelle declarat, ne aſpernere, libroſq; ipſos unà cum autore tuendos conſeruandoſq; ſuſcipias. A Leone animantiũ omniũ præſtantiſsimo fortiſsimoq; auſpicandũ putaui, in quẽ cùm oculos attentius cõieciſſem, ſtatim ardentiſsimus ille animi tui uigor affulſit: quare nemini conuenientius q̃ uni tibi eum etiã peculiariter dedicari poſſe iudicaui: meq; ad id faciendũ in primis incitauit, quòd in tua ciuitate, quæ ſemper fuit leonũ altrix, magna ſpes afferebat̃, ut Leo meus nuper ablactatus, educationis incremẽta opiparè eſſet apud te conſecuturus. Multo enim indiget cibo: nec quenquam hodie noui, qui liberalius ac libentius uno te ſit impenſam hanc, quæ tua eſt humanitas, facturus, cũ præſertim largiſsima tibi ſit earũ rerum copia, quibus Leo meus paſcendus eſt: mox uerò ubi uires indeptus idoneas fuerit, tuorum literatorũ ope curaq; ſaginatus, nulla noſtra uerecundia theatris exhibitus, ſpectaculo quouis publico feliciſsimis tui nominis auſpicijs emittatur. Vale.

RERVM QVAE OCTO ET QVINQVAGINTA HIS COMMENTARIIS CONTINENTVR, CATALOGVS.

AVTORES, QVORVM TESTIMONIIS IN HIS COM-
MENTARIIS VSVS EST PIERIVS.

ABſinis Rhe
tor
Abſyrtus
Acron
Aelianus
Aegyptij ſacerdotes
Aeneas Platonicus
Aeſchylus
Africanus in Georg.
Agriculturę libri Cō
ſtant.Imp. inſcripti
Albertus Magnus
Alcinous Platonicus
Alexander Aphrod.
D. Ambroſius.
Ammianus Marcell.
Anacreon Teius
Apollodorus
Apollonius Rho-
dius
Apollonij Rhodij
interpres
Appianus Alexan-
drinus
Apuleius
Aratus
Arati interpres
Ariſtophanes
Ariſtides Adrianus
Ariſtophanis interp.
Ariſtoteles
Arrianus
Artemidorus
Athanaſius
Athenæus
D. Auguſtinus
Auerroës
Auſonius Burdega-
lenſis
Baſilius Magnus
Bedas Venerabilis
D. Bernardus
Biblia ſacra
Boëtius Seuerinus
Callimachus
Caſsiodorus
Catullus
Cebes Thebanus
Cenſorinus
Chariſius Soſipater
D. Chryſoſtomus
Cicero
Claudianus
Clemens Alexand.
Clemens Pontifex
Cleomedes
Columella

Cornelius Celſus
Cornelius Fronto
Cornelius Tacitus
Demetrius Tricli-
nius
Demetrius Phale-
reus
Demoſthenes
Didymus
Diodorus Siculus
Dionyſius Halicar.
Diogenianus
Dion Cocceius hiſto
ricus
Dion Pruſenſis Chry
ſoſtomus
Dioſcorides
Ennius
Eraſmus Roterod.
Eucherius
Euripides
Euſebius
Euſtathius
Euthymius
Eutropius
Feſtus Pompeius
Flauius Vopiſcus
Florētinus de re ruſt.
Fortunatus
Frāciſcus Petrarcha
Fulgentius
Galenus
A. Gellius
Greg. Nazianzenus
Gregorius Pont.
Hali Amberagel.
Haliabbas Arabs
Harpocration
Heliodorus
Heraclides Ponticus
Hermes Aſtronom9
Hermes Triſmegiſt.
Hermol. Byzantius
Herodotus
Herodianus
Heſiodus
Heſiodi interpres
Heſychius Hieroſol.
Heſychius Grāmat.
Hierocles
D. Hieronymus
Hippocrates
Homerus
Homeri interpres
Horatius
Horus Apollo
Iacobus Zieglerus

Iamblichus
Ioan. Picus Mirandu
lanus
Ioan. Reuchlin Phor
cenſis
Ioan. Scholaſticus
Ioan. Stobæus
Ioan. Scotus
Ioan. Gram. Zezes
Ioſephus Irenæus
Iſaacius Zezes
Iulius Capitolinus
Iulius Firmicus
Iulius Frontinus
Iulius Pollux
Iulius Nypſus
Iuſtinus hiſtoricus
Iuuenalis
Lactātius Firmianus
Lactantius Statij in-
terpres
Lucas Minoritanus
Lucianus. Lucretius
Lycophron
Macrobius
Manethon
Martialis
Martianus Capella
Maximus Tyrius
Michaël Byzantius
Muſonius. Nicāder
Nicandri interpres
Nicephorus
Nonius Marcellus
Numenius. Oppian.
Orig. Adamantius
Orpheus. Ouidius
Pandectæ Iuris
Papinius Statius
Paulus Diaconus
Paulus Iuriſcōſultus
Paulus Oroſius
Pauſanias
Petronius Arbiter
Petrus Aponenſis
Philo Iudæus
Philoſtratus
Phocylides
Phurnutus. Pindarus
Pindari interpres
Plato Plautus
Plinius in Nat. hiſt.
Plinius iunior
Plotinus. Plutarchus
Pontius Paulinus
Porphyrius philoſ.
Porphyrion Gram.

Priſcianus Grāmat.
Probus Valerius
Probus Aemilius
Proclus Lycius
Procopius
Propertius
Prudentius Pſellus
Ptolemæus Alexan.
Quintilianus
Quintus Curtius
Quintus Calaber
Ruffinus Aquile-
gienſis
Salomon Trecenſis
Seneca
Seruius Honoratus
Sextius Medicus
Sextus Aurel. hiſtor.
Sibyllini libri
Sidonius Apollina-
Silius Italicus (ris
Solinus Sophocles
Spartianus
Speuſippus
Stephanus de Gen-
Strabo (tibus
Suetonius
Simeon Antioche-
Syneſius (nus
Tertullianus
Themiſtius
Theocritus
Theocriti interpres.
Theodorus Gaza
Theon Arati interp.
Theophilus Iuriſc.
Theophylactus
Theophraſtus
D. Thomas Aquinas
Thucydides
Tiberius Donatus
Tibullus. Tit. Liuius
Trogus Pompeius
Tryphon Grammat.
Valerius Flaccus
Varro
Vectius Baſſus
Vegetius
Veterum uaria nu-
miſmata
Victorinus Rhetor
Virgilius Maro
Vitruuius
Vlpianus Iureconſ.
Xenophon
Zenodotus
Zezes Zoroaſtres

LOCORVM QVORVNDAM SACRAE scripturæ, qui hîc paßim exponuntur, Index.

GENESIS.

Locorum ſcripturæ Index.

FINIS.

IO. PIERIVS VALERIANVS AD COSMVM MEDICEM FLORENTINORVM DVCEM, DE IIS QVÆ PER LEONEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

A VLTA quidem sunt, quæ Leone super tam philosophi quàm historici, neq; nõ aruspices disseruere: sed neq; ueriora, neq; admirãda magis ab eorũ ullo, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus & obseruata, & posteritati cõmendata sunt: tot ea scilicet extãt, quæ uiri illi totius ausim dicere arcanorum naturæ conscij, super animaliũ ingenijs maximè omniũ diligenter explorauerunt. Eam uerò esse in Leone præstantiam norint omnes, ut uel singula eius membra nõ eorũ tantùm sacerdotũ inuentione, sed & gentiũ, ætatumq; penè omniũ cõsensu, mystici alicuius significati argumentũ præbuerint. Tot sunt ueterum monumenta, in quibus Leonina facies uarijs hieroglyphicis expressa nunc magnanimitatem, nunc animi corporisq; uires, nunc Solem & terram, nunc natorum erga parentes obsequiũ, nunc animi domitorẽ significat: alijs mox pictu-
B ris amoris petulantiã, oratoriæ partem facultatis, uigilantiam, custodiam, terrificum hominem, dominatorem, Nili incrementũ, clementiam, uindictam, & pleraq; alia cõmonstrabat. Nulla tamẽ naturæ ui admirabilior esse iudicatur, quàm ipsa qua egregiè pollet magnanimitate. Ab ea igitur primùm omniũ ordiemur, quam Ægyptij sacerdotes ea de causa per Leonem pictũ intelligi uolebãt, quòd inter quadrupedes nullũ aliud animal præstare magis animo exploratũ habuere. *De magnanimitate Leonis.* Eam præterea Leonis esse imaginem, ut magni & generosi animi simulacrũ præ se ferat, uti in Physiognomorũ obseruationibus inuenitur. Caput enim magnum habet, pupillas ignitas, faciem obrotundam, & ad radiorũ similitudinem iubas undecũq; diffusas, quibus colla armosq; uestiat. Id enim Leonum genus animosius esse theatra Romana sæpius ostendere. Atq; hæ quidem, quò diffusę magis, uulnerũ eò magis cõtemptum indicant. Eos Homerus ἠυγενείους appellat: de quibus dicitur, leonẽ nõ terreri laruis, neq; à subula excipi. Quare Diogenes cùm apud Xeniadem seruiret, amicis uolentibus eum redimere, negauit uelle se:
C an nescitis, inquiens, Leones non ijs seruire à quibus aluntur, sed altores potius seruire leonibus? Pari magnanimitate Antigonus Demetrij filius cùm urgentibus hostibus olim retrocedere cogeretur, negabat se fugere, sed utilitatẽ à tergo sitam persequi. Huiusmodi uerò faciem horridè iubatam in morem histricis irritatæ aspicias in Antonini nummo, qualesq; illi sunt, quos throno Solis Ægyptij subiecere affinitatẽ demonstrantes, quam cum ipso Deo iubarũ imitatione habere uiderentur. *Antonini numisma.* Nam degeneres ac perinde pauidiores illi omnino sunt, qui crispiorib. breuioribusq; sunt iubis. Neq; aliud sibi uult diuina lectio, cùm Dei populum sicut catulũ Leonis exurgere, & sicut leonem exilire scribit. Quanta enim illa sunt indicia magni animi, cùm quis crucem suam tollit, & Christũ sequitur, cùm Principũ furias cõtemnit, cùm ferocia sæuaq; uerbera aspernatur, cùm cæsus deniq; gladijs bidentis instar nullã neq; murmure, neq; querimonia consternationẽ ostendit, cùm uicto seculi terrore, spretisq; corporis pœnis, igni, bestijs, tortoribusq; traduntur; despiciunt enim & contemnunt omnia quæ sunt

in potestate mortalium, & imitantur eum, qui Leo de tribu Iuda nuncupatur: atque D hic demum ille ille homo est impauidus, qualem dari sibi Democritus postulabat ad summi boni specimen, qui scilicet animum à terrore liberasset.

ANIMI CORPORISQVE VIRES.

AIunt uerò Admetũ leonem & aprum iunxisse, ex quo illũ animi corporisque uirtutes copulasse intelligendũ. Per leonem enim animi uim: per aprum, ut suo loco dictum, robur corporis interpretantur. Addũt eum eodem argumento Apollini atque Herculi acceptissimũ fuisse, quos media sapientia & ingenitæ cuiusdam uirtutis indole sibi cõciliasset. Quinetiam Poëtæ feroces in bello uiros θυμολέοντας uocare consueuerunt.

R O B V R.

EST & illud hieroglyphicum, per anteriora leonis robur significare, propterea quòd in eo animali membra illa robustiora sunt: ab E excellenti enim ui quadam uniuscuiusque rei significata sua Ægyptij desumebant. Expressit robur hoc Lucret. Carus cùm ita scripsit:

Principio genus acre leonum sæuaque secla

Tutata est uirtus. Neque alia de causa leonem cœlo adscriptum multi prodidere, nisi quòd Sol eo tempore quo signũ id permeat, maximè sit ualidus atque robustus, moxque degeneret in posteriora declinãs. Quia uerò, ut Pausanias ait, decet bellatorem hominem in conflictu aduersus hostem, omni posthabita mansuetudine atque clementia, sæuire, Lacedæmonij Martem θηρίταν appellauere: eoque spectare Homericum illud ait de Achille dictum, λέων δ' ὣς ἄγριος οἶδεν. Cuiusmodi signum in Simandrij Ægyptiorũ regis nominatissimi sepulchro spectari solitũ autores tradũt, quem leonis specie figuratũ hostes in fugam uertere uidisses, ut ex eo & animum & robur & uigilantiam regis perspicere liceret. Videre uerò est in Neruæ Traiani nummo fortitudinẽ hanc ita figuratã, ut claua leonino insideat F capiti. per clauam fortitudinẽ significari dictum in Roboris cõmentario: per caput uerò leoninũ animi generositatem interpretamur: utroque enim opus est, qui Ducis inuicti nomẽ affectet sibi uẽdicare. Quod uerò pertinet ad leonis robur, tradunt autores Hyllum Herculis filium, eò quòd uiribus præstaret, Leonẽ Citheroniũ cognominatũ: quem cùm Euchemus Arcas interfecisset, Rex à Megarensibus salutatus est, apud quos oraculũ erat, eum sibi adsciscendum, qui leonẽ interfecisset. Quod simile fuit Diocletiani facto, qui tunc ad se rerum summam peruenturã acceperat ab oraculis, cum primũ aprũ interemisset: ob idque cùm plurimos confecisset apros, queri per iocũ solebat, se quotidie apros interficere, nunquã aũt Imperatorẽ declarari, donec uirũ nomine Aprum iugulasset. In nummo quodam pulcherrimo C. POBLICII Q. F. cernere est fortitudinis simulacrum, quod leonẽ suffocat claua à pedib. strata, pharetra cũ sagittis anteposita. Hippothoon Poëta robur hoc leoninũ pulcherrimo descripsit senariolo, quẽ apud Io. Stobæũ inuenimus: γῆρας λέοντος κρεῖσσον ἀκμαίων νεβρῶν: cuiusmodi uerba senex ille dicit apud Aristophanẽ, Vespis, ἐγὼ τὸ μὸν νομίζω γῆρας εἶναι κρεῖττον ἢ πολλῶν κικίννους νεανιῶν. Leonis senectã maximè florente hinulorũ iuuentute meliorẽ esse scribit Hippothoon: & senex ille Aristophanicus senectutẽ suam pubescenti multorũ iuuenũ uirtu-

Traiani numisma.

C. Poblicij Q. F. numisma.

A uirtuti gloriabundus anteponit. Cicero uerò Officijs, uim non aliter leoni peculiarem eſſe dicit, quàm uulpeculæ fraudem.

VIGILANTIA CVSTODIAQ.

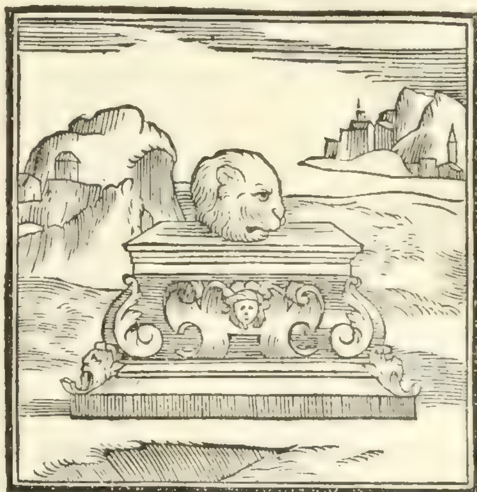

VErumenimuero per leonis caput Ægyptij ſacerdotes uigilantiã atq; cuſtodiam oſtendebant. Cauſam addebant, quòd ſolum hoc ex animalibus recuruos ungues habentibus, ſimulatq; natum eſt, cernit. atq; hinc Plutarchus ſolare animal leonem haberi putat. Sanè illi nomen παρὰ τὸ λάω τὸ θεωρῶ inditum aiunt etymologiarum indagatores. Somni præterea parciſsimi eſt, oculosq; habet inter dormiendum ſplendeſcentes, ac quodãmodo patefactos, quod in cuſtodię ſignum recepere: & ſanè multi crediderunt leones omnino inſomnes eſſe, quod Manethon Ægyptius in ijs
B quæ ſcripſit ad Herodotum tradit. Huiuſce rei argumentũ nonnulli obſeruauere, quòd caudam aſsiduè inter quieſcendum motat. Cæterùm incredibile eſt, ut putat Ariſtoteles, animal ullum perpetua uti uigilia: ſed inde perſuaſi ſunt qui talia ſe obſeruaſſe profitentur, quòd leo magnos habet oculos palpebrasq; perexiguas, ut non oculum poſsit penitus obtegere, intuentiq; ſplendor ille ſeſe offert, qui plurimus emicat ab eius pupilla: quare ſemper ſomni expers eſſe uideatur. Quapropter ſignificanter admodum, non tantum Mycenarũ portis, ſed etiam reliquorũ ædificiorũ, præcipuè uerò fanorum ualuis, ædiumq; ſacrarum ueſtibulis leones, tanquam diuinorum cuſtodes, ut eſt paſsim cernere, ſtatuebantur. Quiq; ijs inſomniam attribuunt, inde eos Soli dedicatos autumãt, candem cum leone conditionem habenti, quippe qui patenti igneoq; oculo terram conſpectu perpetuo atq; infatigabili tueatur. Cùm uerò conſtet Alexandrũ Magnum præter alia quæ in homine præclara fuerunt, uigilantiſsimũ etiam fuiſſe, quod in exemplo à grue ſumpto alibi diximus, non miror, etſi aliæ etiam huius rei cauſæ eſſe poſſunt, eum in nummis quibuſdam leonino ſpolio caput indutũ ſpectari, ab cuius altera facie ſimulacrũ Iouis eſt ſedens, læua baculo innixus, de-
C xtera Aquilam prætendens, literę ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ, nempe quòd ab Hercule per Caranũ primũ Macedoniæ regẽ duceret genus: nam Hercules Nemei Leonis ſpolio ubiq; inſignis, uel quòd eximię magnitudinis leonẽ ſpectãte Spartanorũ legato ſtrauit. Quanquã non ſum neſcius Philippum regem poſt Olympiæ nuptias per quietem ſibi uiſum coniugis aluo inſignem affixiſſe bullam, cuius ſculptura leonis imaginẽ haberet: quod & uxorem grauidam eſſe & animoſum filium pariturã, coniectores periti reſpondere. Hinc Alexander in matris honorem leonis ſpolio maximè gauiſus, & eadem de cauſa cùm ſomnio monitus Alexandriã in Ægypto ædificaſſet, eam Leontopolim appellauit: quãuis eius ſucceſſores Alexandriã à cõditore ipſo maluerint uocitari. Quod uerò pertinet ad leonis ſomnũ, Phyſiologos ait Adamantius hæc de catulo leonis ſcribere, cum quippe ſimulac natus eſt, tribus diebus & tribus noctibus dormire, tum deinde patris rugitu tanquã tremefacto concuſſoq; cubilis loco catulum dormientem expergefieri. eoq; trahit dictũ illud à Iacobe in ſacra lectione: Catulus leonis Iuda ad prædam fili mi aſcendiſti, requieſcẽs accubuiſti ut leo, & quaſi leæna, quis ſuſcitabit eum? Atq; etiam illud ex ſecundo Balaamis reſponſo: Recumbens ut

Portis ualuisq; fanorũ cur leonina capita affigantur.

Alexãder Magnus in numiſmate.

Leontopolis.

leo requiescet, & quasi leæna, quã suscitare quis audebit? quod dubio procul ad D
Christi sepulturã pertinet. Sed enim intelligere etiam possumus dormisse eum sicut leo, ob splendescentes inter dormiendum oculos, ut scilicet diuinitatẽ ipsam cum eo nihil quicquam sopitam intelligamus. Quod autem de oculis inter dormiendum splendescentibus à nobis additũ est, ea de causa factum, ut aurem ijs uelleremus, qui uiri alioqui doctrina magni atq; pij, in eo tamen lapsi sunt, quòd animã Christi putarunt per tempus illud, quo cadauer eius sepulcro conditum fuit, apud inferos passam: quod humana ipsa natura piorum hominum audire reformidat. Animaduerte autẽ Origenis traductionẽ latinam loco hoc, ut ferè passim, ualde corruptam esse.

TERRIFICVS.

ATq; eo quidem signo quo robur & uigilantiam indicabant, eodem & terrificum hominem, qui reliquos aspectu solo consternaret, significabant: cuiusmodi simulacrum in Agamemnonis clypeo fuisse Pausanias testis est, ad formidinem alijs incutiendam. quod quidem scutum in Olympiæ templo per aliquot tempora pependerit, inscriptione etiam adiecta: E

Agamemnonis clypeus.

οὗτος μὲν φόβος ἐστὶ βροτῶν ὁ δ' ἔχων ἀγαμέμνων.

Quod ita reddere possumus:

Terror hic est hominum, quiq; hunc gerit est Agamemnon.

Est autem Leo eius naturæ, ut etiam si ferum nihil moliatur, intuentes tamen terreat: ea est in oculis eius uis, ea maiestas. Vnde tam Græci quàm Latini Poëtæ terrorem descripturi, comparationem ab huiusmodi animalis ferocia libentissimè desumpsere. Meritò itaq; Chabrias Atheniensiũ dux, ut alij, Philippus Macedo, dicere solebat, formidabiliorẽ esse ceruorũ exercitũ duce leone, quàm leonum duce ceruo. Atq; tanta porrò uis tantusq; uigor animali alioqui robustissimo ita in oculis consistere tota uidetur, ut eorum uel minima offensione supraquàm credibile sit debilitari uideatur, leuissimiq; obiectu amictus pecude ignauior fiat: quod et in theatris sępius Roma spectauit, & Lysimachi exemplo comprobatũ est, quem Alex. Magnus in idem claustrũ cum ferociente leone incluserat: ille uerò hanc ingressus uiã, domita strangulataq; bellua, & Regi admirationi fuit, & uitę cõsuluit suę, meruitq; ut huiusmodi factũ æterna numismatũ memoria prorogaretur. Quin non in oculis tantũ eius terror, uerùm etiã in rugitu cõstat: itaq; Pindarus eum εὐρύβρομον Olympijs, hoc est, latè rugientẽ uocat, Agesidamo, ut in uulpe diximus. Id uerò fit tãta ferarũ omniũ trepidatione, ut, quod Ambrosius cum Basilio testant, animantiũ multa quę uel eius impetũ per celeritatẽ euaserint, horrenda tamẽ eius indignantis audita uoce, ueluti ui quadã perculsa atq; attonita cõsternentur, & plerũq; ita deficiant prę metu perdita, ut nullo negocio capiantur. Quinetiã qui per somniũ imaginatus fuerit habere se leoninũ caput, Onirocritæ uolũt eum in aduersarios terribilẽ fore significari, nonnunq̃ uerò & principatus & dominationes assecuturũ. Ab huiusmodi uerò rugitus magnitudine Marcus è quatuor Euangelistis unus, leonis imagine, ut est à Daniele præuisus, ita in hodiernũ usq; diem hieroglyphicè figuratur, quòd ipso statim operis initio uocem in deserto clamantẽ ingenti ore tonat. Ita Eucherius. F

Lysimachi præclarũ factum numismate testatũ.

Marci Euangelistæ imago hieroglyphica.

DOMINATOR.

SAnè Basilius leonẽ pro dominatore animaliũ rationis expertiũ ponit: obseruatumq; est in ostentis, ut si fortè mulier aliqua leonẽ pariat, fore ut ab externis gentibus uinceretur ea respublica in qua id cõtigisset: quod non in humano tantùm

A tantùm genere, ſed etiam in quocunq; alio diuerſæ formæ animanti pollere tantundem comperias apud aruſpices. Obſeruatum eſt in Co inſula, cùm ouis de grege Nicippi cuiuſdam priuati hominis leonem peperiſſet, non fuiſſe huiuſce rei euentum irritum, arrepta inde ab eo dominatione. Hinc illa ſocietas leonina, quæ longè plura ſibi aſſumit quàm relinquat, de qua Ariſto Iur. Conſ. Caſsium reſpondiſſe refert, ſocietatem talem coiri non poſſe, ut alter lucrum tantùm, alter damnum ſentiret: & hanc ſocietatem leoninam ſolitum appellare L. ff. XVII. T. pro Socio. l. XIX. & Dion Chryſoſtomus ſermone περὶ βασιλείας, Homerũ ait ſapienter boui æquiparaſſe Agamemnonem eo uerſu,

Ἠΰτε βοῦς ἀγέληφι μέγ' ἔξοχος ἔπλετο πάντων.

Minimè uerò uel leoni, uel aquilæ ſimilem dixit, propterea quòd dominationis ea ſunt exempla.

SVMMA CALLIDITAS INGENII.

NIhil uerò grauabor antiquã in argumentũ huiuſmodi fabulã ſubiungere, quæ mortalibus utili admodũ documento futura ſit. Diuulgata per orbẽ Fabula elegans.
B erat fama oraculi quod ab Ioue Ammone prodierat, Alexandrũ Macedonẽ breui ad ſe uenturũ, quem filiũ eſſe confitebatũ ſuũ: ſolicitari hinc ad obſequiũ terræ Reges, Principemq; ut ſibi conciliarent inter ſe certare muneribus: præcipueq; Ptolemæus Ægypti Rex dei ſui filiũ ueneraturus magnam pecuniæ uim parat, quantũ ſcilicet uectigalis uno die ex Nili oſtijs & Memphiticæ urbis portorijs collegiſſet. Erant uerò cuiuſq; generis pecuniæ ex rebus omnibus hinc inde collectæ ad aliquot talentorum millia, id totũ ſine delectu xenij nomine ad Alexandrum deferri curat. Obtulerunt ſpontè ueterinam operã, mulus, equus, aſinus, & camelus, qui pecuniã cum fide conuectandã ſuſcepere. Hi uix biduũ à Memphi progreſsi facti ſunt obuiam leoni, qui & ipſe intellecto Herculis cultu, quẽ Macedo ſuſcepiſſet, dum rebus ſtudet ſuis, Regẽ ſalutaturus iter in Macedoniã tendebat. Data itaq; & accepta hinc inde ſalute, cùm deſtinatũ, ut fit, omnes iter enarraſſent, adſciſcitur comes leo quaſi cuſtos atq; præſidiũ aduerſus latrocinantes affuturus. Hic de pecunijs certior factus, habere dixit ſe quoq; certam drachmarum ſummã, quas pro cõmeatu ferret: ſed eſſe illas ſibi plurimũ incommo-
C das, quòd oneribus geſtandis nequaquã aſſuetus eſſet: rogat itaq; oneris additamentum leue ſingulis futurum inter ſe dipartitũ ſuſcipiant, magni hoc beneficij loco habiturus: obſequuntur illi officioſiſsimè, ac paucas admodũ illas leonis drachmas inter ſe diuiſas in ſacculos quiſq; ſuos admiſcẽt, iterq; mox cõtinuant ſuũ. uenerant in pingues Aſiæ cãpos, cùm leo armentorũ multitudine cõſpecta dies aliquot ibi commorari è re ſua fore deſignauit, ſimulataq; laſsitudine aliquot dierũ quiete ſibi opus neceſſe dixit, quaſq; depoſuerat pecunias repoſcit: illi adapertis cõfeſtim ſacculis, ipſum, quæ ſua eſſent, ſibi deſumere licere inquiunt. Leo cũ pleraſq; alias magno numero drachmas eadẽ nota ſignatas in uno quoq; ſacculo conſpexiſſet, læto magnoq; rugitu ædito, drachmæ, inquit, meæ multas admodũ drachmas ſingulæ peperere, atq; mox quotquot erant ſuis ſimiles abſtulit pro ſuis. Quid quòd Hannonẽ Carthaginenſem præclarũ uirũ, cuius meminit Plinius, in exiliũ actum ferunt, quia leonem ferundis oneribus aſſuefecerat, argumento inde capto, ut Plutarchus ait ἐν πολιτικοῖς παραγγέλμασι ad Traianum, quòd qui leonem cicurare potuiſſet, ad longè maiora etiam aſpiraret.

HOMO QVI VEL SVAM VEL ALIENAM ferocitatem edomuerit.

EOdem oſtento mortaliũ triumphis leones iũctos à M. Antonio, atq; id qui

dem ciuili bello generosos spiritus iugum subituros portendere, id quod Cicero Philippicis illi obijcit, dum currũ eius leonibus iunctum, imperiosi hominis inuidiã ostentare memorat. Et Epistolis ad Atticũ, qui auguriũ id formidabat, ait: Tu Antonij leones pertimescas, caue, nihil est illo homine iucundius: & quę sequuntur reliqua. Sanè hominem qui arte, ingenio uel autoritate longè potentiorem se addicat sibi atq; subijciat, per leonẽ ab homine domitũ intelligimus, quippe quòd feræ alioqui ferocissimæ ualidissimæq; impetum ferocitatemq; sopire mollireq; potuerit. Hac utitur comparatione Nazianzenus, ubi Basiliũ ait non modò sibi conciliasse prius Eusebium, sed in suam ita sententiã attraxisse, ut eius consilijs & monitis in omnibus parère uideretur. Notum ex historijs quid Megarensibus acciderit, apud quos Cassius leones, quos ædilibus ludis præparauerat, reliquisset. Cùm uerò ciuitas per Calenum caperetur, Megarenses ferarũ carceres effregerũt, earum uinculis relaxatis, ut irruentibus hostibus obiectæ, negotiũ eis tantisper facesserent, dum sibi per morã aliquam consulere possent: sed enim longè aliter euenit, quia leones in ciues ipsos truculenti sæuitia cõuersi, tantam inermiũ stragem edidere, dum obuios quosq; adoriunt, sternunt, atq; dilacerãt, ut spectaculum id fuerit uel ipsis hostibus perquàm miserabile. Atq; ut huiusmodi multa prætereamus, iam uerò Pythagoricum præceptum est animalia curuunguia (ita mihi liceat γαμψώνυχα interpretari) nutrienda non esse, quippe rapacitatem è ciuitate summouendã. Idem sentit Æschylus, cùm leonis catulum in Republica non alendum esse dicit his uerbis:

Οὐ χρὴ λέοντος σκύμνον ἐν πόλει τρέφειν,
Μάλιστα μὲν λέοντα μὴ 'ν πόλει τρέφειν
Ἢν δ' ἐκτραφῇ τις τοῖς τρόποις ὑπηρετεῖν.

Catulum leonis alere in urbe non iuuat,
Magis cauendum ne leonem nutrias,
Quem qui educarit, eius & mores ferat.

Euripides uerò nullo eos pacto censet admittendos, Pythagorę præceptũ secutus, in quo sapienter quidem Æschylus hæc super Alcibiade, impotentiores id genus homines non ac ipiendos, cæterùm si accepti fuerint æquo animo ferendos. At Euripides, ut Aristophanicus clamat Dionysius Ranis, ingenuè magis locutus, siquidem ut apud Homerum habetur,

Οὐκ ἔστι λέουσι καὶ ἀνδράσι ὅρκια πιστά.

FVROR INDOMITVS.

IMmensum itaq; furorem, quo quis impotẽtius exardescat, significare si collibuisset, leonem effingebant catulos suos discerpentẽ, imò exossantem, ut Græcum uocabulum ἐξωστίζοντα interpretemur, non autẽ ἐκστίζοντα (ut in uulgatis Hori exemplaribus eodẽ capite bis positum nihil significat) quo quidem furore correptum olim Herculem autores tradunt, eoq; insaniæ prouectum, ut non hospitis tantùm filios enecarit, uerùm & in suos ipsius filios usqueadeo sæuire solitũ ut eos interfecerit: quod nõ absimile est à pictura leonis proprios catulos discerpentis. Sanè Theocritus in Megara Herculis fœmina, de furore quem is in liberos exercuerit hæc dici:

Σχέτλιος ὃς τόξοισιν ἃ οἱ πόρεν αὐτὸς Ἀπόλλων

A Ἠέ τινος κηρῶν ἢ ἐριννύος αἰνὰ βέλεμνα
Παῖδας ἑοὺς κατέπεφνε καὶ ἐκ φίλον εἵλετο θυμὸν
Μαινόμενος κατ' οἶκον ὁδ' ἔμπλετο ἔσκε φόνοιο
Τοὺς μὲν ἐγὼ δύστηνος ἐμοῖς ἴδον ὀφθαλμοῖσι Βαλλομένους ὑπὸ πατρί.
Infelix qui missilibus de munere Phœbi
Siue ea Parcarum, uel Erinnyos impia tela,
Gnatis ipse suis furijs agitatus ademit
Charam animam, ut domus ipsa cruore aspersa nataret,
Hos ego confossos manibus cecidisse paternis
Iussa oculis spectare meis miserabile uisu.

Poëtæ quoq; nostri leonem iracundũ notant, unde illud apud Horatiũ: Promethea insani leonis uim stomacho apposuisse nostro, cùm de excandescentia loqueret. Elegantissimè quoq; neq; nõ eruditissimè Lucretius causam furoris istius perquirit, cuius carmina nõ iniucunda quæ repetantur ponere nõ pigeat:

Sed calidi plus est illis, quibus acria corda
B *Iracundaq; mens facile efferuescit in ira,*
Quo genere in primis uis est uiolenta leonum
Pectora qui fremitu rumpant plerunq; gementes,
Nec capere irarum fluctus in pectore possunt.

Superius uerò dixerat cùm de uarietate animi loqueretur:

Est etiam calor ille animo quem sumit in ira
Cùm feruescit, & ex oculis micat acrius ardor.

Eius uerò indicium excandescentiæ est, cùm caudæ uerberibus sese excitare uisus fuerit, quod ita Hesiodus tangit in Herculis scuto:

Πλευράς τε καὶ ὤμους
Οὐρῇ μαστιόων ποσσὶ γράφει οὐδέ τις αὐτὸν
Ἔτλη ἐς ἄντα ἰδὼν σχεδὸν ἐλθεῖν οὐδὲ μάχεσθαι.

Quem Catullus secutus Galliambico super Atti dixit:

Age cæde terga cauda, tua uerbera pateant
C *Face cuncta mugienti fremitu loca retonent.*

Et quæ ad furoris incitamentum & indicium sequuntur: nam & corrugare frontem pugnaturus cernitur, quod σκύζειν Græci dixere: & superciliorũ contractionem ἐπισκύνιον uocant. Index autem præcipuus est leonini animi cauda, perinde ac equorum aures, eaq; propriè in leone dicitur alcea, quòd præcipuum in ea robur constet: uel quòd incitamentũ quoddam sit ad assumendas uires animumq; commouendum: initio irarum terra flagellatur, increscente uerò excandescentia terga etiã sua uerberant: id ea de causa fieri putat Alexander Aphrodiseus, quòd eorum anima uehementius moueatur, sitq; ultionis admodum appetens: cauda uerò utatur ueluti homines manu, qua illi se plerũq; in excandescentia complodere solent: ita animalia hæc ira cõmota, cùm id quod sese lædit ulcisci nequeũt, eo sibi modo solatium solent excogitare. Est itaq; furor leoni familiaris, unde apud Maronem, Iræq; leonum, legitur. & Ouidius: Iram uultus habet, de eisdem ait. quare Poëtæ leonem peculiariter feram dicunt, ita Callimachus:

Θηρὸς ἀειρτάζων δέρμα κατωμάδιον.

Quòd uerò catulos ab eo exossari pingerent, causa est, quòd medulla leoni uel nulla, uel perexigua est, ut omnium animalium solidis omnino ossibus constare uideantur, quasi inde accrescat furor, quòd labor his confringendis sit merce-

de minor, cùm minimũ id sit quod suctui possit inseruire. Sunt præterea ossa illa dura adeò, ut ex collisis ignis ueluti ex silice excutiatur. Hinc animal est maxime febri obnoxiũ. Febrẽ uerò nihil aliud esse, quàm superantẽ totius corporis calorem, medicorũ omniũ cõsensu manifestum est. Febri deniq; nomẽ ab igne græcum πυρετὸς, à feruore latinũ est: quo morbo leones toto uitæ tempore cruciari feruntur: eaq; de causa Lucretius triste leonum seminium appellauit. Sanè prouerbiũ hinc emanauit ἐγέλασεν ὁ λέων, quotiens rarũ aliquod hilaritatis exemplum intueamur. Thucydidis id dictũ in Cylonio scelere subnotando, cùm scilicet indoluisset demũ Atheniensis populus Cylonem per factiosissimas factiones quietum Reipub. statum interturbare, & quasi post diuturnam mœstitiam ad hilaritatem demum respexisset, ut impetu in hominem facto, cum uel in inuiolabilis Deæ templum aufugientem persecuti sint pleriq;, distractumq; inde magno totius ciuitatis gaudio trucidarint. D

Prouerbium.

EO itaq; incõmodo uexantur leones: tametsi unus Albertus negat esse eos febriculosos, cui in Germania nato, alito atq; educato, ubi totum ferè uitæ spatiũ consumpsit, utrum de leone loquenti potior sit adhibenda fides, quàm Ægyptijs inter leones quodammodo genitis, cumq; ipsis totũ uitæ tempus uersatis, alij uiderint. Ego sanè disciplinas eorum in huiusmodi re secutus, compertũ esse inquam, leonem febri correptum uel si ad furorem usq; exæstuet, unius pastione simiæ liberari. Quapropter Ægyptij sacerdotes si febricitantem hominem, & sibimet auxilia comparantem significare uellent, leonis simiam E

REMEDIVM IN FEBREM NACTUS.

uescentis hieroglyphicum ponere soliti sunt: tanta enim indignatione simiam fert leo, ut nullum animal auidius perdere desideret. Causa est animalis petulantia, leonem indignissimis modis exagitantis. Nam simulac uel ex arbore aliqua uel ex alio tuto latentiq; loco nacta fuerit occasionem in leonem insiliendi, pro F magno habet negotio caudæ sese eius applicare, natibusq; affigere, atq; ita quibuscunq; potest ludibrijs Regi suo illudere: quod cùm impatienter ferat leo, impotenter admodum in huiusmodi animal efferascit: quæ plenius in Cynocephali commentario discussimus. Sed ut mirari desinamus animal adeò ignobile generosissimo omnium infestum esse, scimus etiam culices in leonum greges petulanter adeò ferocire, ut eos magna interdum clade ad internecionẽ adigant. Inter enim arundineta Mesopotamiæ leones innumeri iuxta fluminum ripas & fruteta uagantur, eo tempore quo hyemis clementia ibi mollissima est, semper innocui: uerùm ubi per æstatem cœlum exarserit, regionibus ijs æstu candefactis ambustisq; propémodum, ipsi tam uapore syderis quàm multitudine culicum agitantur, quorum densissimis examinibus per eas terras omnia referta sunt, qui quidem ad splendorem oculorũ tanquam ad humidiora membra cõuolantes eos appetũt, palpebrarũ libramentis mordicus insidentes. Hinc leones cruciati diutius, aut fluminibus, ad quæ remedij causa confugiunt, absorbentur, aut amissis oculis immanius efferascunt, quod ni fieret, omnis ea quæ ad Orientẽ latè diffunditur plaga, huiusmodi bestijs oppleretur. Id sibi cõpertum esse

A esse testatur Ammianus Marcellinus rerum gestarum libro decimo octauo.

SVPER IGNE SOLICITVS.

ATque hoc quidem animal, quod ignem ingenitum, & in ipsis ossibus abstrusum gestat, ignem tamen præcipuè formidat, adeò ut nihil æquè uereatur atq; prætentas faces, quibus ad ferociam eius domitandam nihil efficacius: quod & Homerus testatur eo carmine:

Καιόμεναί τε δέται, τάς τε τρεῖ ἐσσύμενός περ.

Ardentesq́; faces, quas quamuis sæuiat horret.

Et Pindarus Nemeis: Πῦρ δὲ παγκρατὲς θρασυμαχᾶν τε λεόντων ὄνυχας ὀξυτάτους ἀκμαῖς τε δεινοτάτων χάσμαις ὀδόντων. In cuius trepidationis admiratione adducti Ægyptij sacerdotes, hominem super igne formidolose solicitum & quasi uesanientem, ostendere si uellent, leonis simulacrũ, & faculam pingebant. Id nos uix autoribus credebamus, antequã & Florentiæ, & demum Romę leones hac potissimũ ratione domari cõspiceremus. Simulacrũ hoc in marmore cæsum Romæ uidi uia Leoniana, quæ ad Popularem ædem ducit, erutum frustum ex Augustorũ mausoleo. Leo erat humi sessitãs capite sublato, & in tergus uerso: in transuersum adsculpta erat fax pinea cum nuce in summo capulo, tæniaq; à face in leonis tergus porrigebatur. Quamuis uerò apud autores scriptũ repererim, nihil aliud ex hieroglyphico huiusmodi significari, quàm, uti dicebamus, eum qui super igne pauidus esset: si tamen liceat mihi sententiã his meã admiscere, rei istius interpretationem esse dixerim, edomitũ furorem. Causam cur ita ignẽ expauescat leo, Peripatetici eam afferunt, quòd eius animalis uis præcipua in oculis cõsistat: quiq; oculos ficciores calidioresq; habent, ij maximè omniũ ignem auersant. In idem uerò significatũ adduci possit ilicis folium leonino pedi subiectũ: siquidem Magi ferunt leonem iligneo folio calcato torpescere: eandemq; uim esse folio scillæ traditum à Zoroastre, non illo inquam antiquo, sed qui post Plutarchum fuit.

RELIGIOSA FORMIDO.

ET ne longius à leonina formidine digrediamur, gallũ is identidẽ, et pręcipuè albũ, ut Ambros. ait, à quo etiã Pythagoras abstinendum iubet, mirũ in modũ perhorrescit: quod

C pro symbolo colendę diuinitatis accipi quidã prodidere. Siquidẽ gallus, de quo Lucretius,

Quem nequeunt rabidi contra constare leones
Inq́; tueri, ita continuo meminere fugai.

diuinũ quiddam præ se fert, uti latius in commẽtario de uolucre ea perscripto disseruimus. Diuinitatẽ uerò omnis terrena potestas reformidat, ac reueretur. Leones porrò cùm Deũ matri sint dedicati Terræ, ipsi addicti intelliguntur: & superius bonã leonis partem, quippe quod à iubis est reliquũ, terram prę se ferre dicebamus. Sed enim aliã huius formidinis causam adducit Proclus libello de Magia: ait enim, gallum & leonẽ pręcipuè solaria esse animalia: sed cur gallũ leones uereantur, nõ posse nos à materia, sensúue rationẽ assignare, sed à superni tantũ ordinis cõtemplatione, quia scilicet præsentia uisue solaris uirtutis magis gallo infusa sit, quàm leoni concessa. quod ex eo cõiectare uidet̃, quod exploratũ omnibus est, applaudere illum hymnis surgenti Soli, quasiq; iubar eius aduocare, eo præsertim tẽpore, quo ex medio Antipodũ cœlo digressus ad nos

deflectitur. Affirmat etiã solares quosdã angelos in galli effigie nõnunquã apparuisse, qui cùm in se sine forma sint, nobis tamen, qui sumus in certã effigiẽ informati, forma se prẹditos ea uidendos exhibuere. Contrà uerò Dæmones nõnunquã leonina fronte uisos, qui obiecto gallo repentè in auras euanuerint: quare solent etiamnũ diebus his, superstitionis eius studiosi, gallinaceũ pullũ in pelliciendis eis concilij causa præmactare. Ad hæc tradunt Græcorũ nonnulli, qui doctrinã Ægyptiorũ sequuntur, animã Cecropis, quẽ in leonem transmutatũ credebant, immolatis gallis gallinaceis, characteribus quibusdam subscriptis euocari, seq; illam eis ostendere: quod tamen esse ludibrium Æneius Euxitheus affirmat, Dæmonesq; ita nos præstigijs fallere contendit. Quòd uerò Dæmones, qui leonina fronte apparuerint, obiecto euanescant gallo, inde procedere dicit Proclus, quòd in eodem ordine constituta, quæ inferiora sunt, superiora semper uereri coguntur. Quemadmodũ modesti pleriq; uiri, dum uirorũ diuinorũ imagines intuentur, hoc ipso aspectu uereri solent turpe aliquid perpetrare. Lucretius uerò ex sectę suæ præceptis ait esse gallorum in corpore quædam D

Semina, quæ cùm sunt oculis immissa leonum E
Pupillas interfodiunt, acremq; dolorem
Præbent, ut nequeant contrà durare feroces.

Mirum uerò quòd ueteres obseruarunt leonem etiã herbã ita nuncupatã, quæ surculis sese circumplicando plurimũ nocet, gallũ ita abhorrere, ut si puella adhuc intacta, menstrua tamẽ, nuda passis crinibus leguminũ segetem circumeat, gallum in manibus habens, exarescat gramẽ id, prorsusq; deficiat. Id qualecũq; est à Democrito tamẽ traditũ est, ut asserit Sotion. Sed qui alieniores à superstitione sunt, arcanãq; naturæ uim quandã cõtemplanẽ, semina aiũt galli sanguine contingi debere, hæcq; ita sata ab Leone herba nulla postmodum iniuria affici.

INVNDATIO.

INcrementũ uerò Nili, quẽ NVM Ægyptiaca lingua nuncupant, quod apud nos significat nouum atq; recens, ostendere cùm uellent, leonis identidem hieroglyphicum faciebãt: quippe cùm Sol Herculei terga leonis adit, Nili diluuiũ excitat, duplumq; recentis aquæ Sole in eo signo cõmorante sæpius exundat: quæ uis aquę per spatiosam Ægypti planitiem latè diffusa, solũ ea fertilitate grauidum reddit, qua nõ ipsi tantùm indigenæ sibi alimenta colligunt, sed magnã orbis partem fame leuant. Propter eam uerò aquarũ redundantiã, quam Leonis beneficio consequi se quotannis experiuntur, institutum est, & apud gentes omnes uno iam consensu receptum, ut canales, tubiq; & siphones, qui aquam eructant, per terebrata foramina in leonina capita ad id locis opportunis adsculpi solita aquam immittant, quæ inde ex leoninis rictibus euomi uideatur. Qua ratione autem capita ea leonum in simis præcipuè constituenda sint, quoq; ordine disponenda, atq; ut ea tantùm quæ cõtra columnas fuerint perterebrari debeant ad canalem usq;, qui cœlestem aquam ex tegulis excipit, reliquis inter hęc solidis, uti quæ cadit uis aquæ per tegulas in canalem, ne deijciatur per intercolumnia, né ue transeuntes perfundat, sed ea tantùm quæ sunt contra columnas, ex ore ructus aquarũ emittere debeãt, Vitruuius latè docet. Obseruauerat siquidem is, aquarum redundantiam per leonem apud Ægyptios significari, atque hoc in omnibus antiquorum ædificijs fieri passim uiderat. Et ut semel dicam, fontes & aquarum tubi, qui ab aquæductibus quibuscunq; prominebant, leoninis figuris ornabantur: ut qui fons admirabili opere Viterbij antiquam hanc F

Leonina capita aquas eructantia.

disci-

A disciplinam ostentat. Et ut alia dissimulem, Romæ in Area Lateranensi leones duo sunt nigri lapidis ante æneam M. Aurelij statuam positi, qui dubio procul fontibus inseruiebant. Indicio sunt ora perterebrata in adaperto rictu, & infernè foramina in guttur usq; immissa, & inter pedes pro pectore canaliculus excipiundę aquę, dimittũdæq; intercauatus. Tale aliquid obseruaui in agro Brixiano extra portã Orientalem ad secundum lapidem, ubi iuxta uiam, quæ tota magnis aquarũ riuis atq; diuortijs instructa est, leo marmoreus antiquissimi operis, utris instar inflatus, rictum eodem modo ad aquarũ effluuiũ patefaciebat. Sed neq; in ijs tantùm quæ ad aquã euomendam pertinent, leonum effigies apponi consueuerũt, uerùm etiam propterea quòd leo, cœlestis ille inquam, aperire claudereq; uidetur aquarum cataractas. Atq; in hæc usq; tempora nunquam antiquata est ueterum consuetudo, ut ostiorum clausuræ, claues, annuliq; foribus affixi leoninis rictibus ornentur, quod apud Ægyptios factitari solitum ait Theon in Arati cõmentarijs: quamuis quod ad ostia pertinet, ad eam, qua de superius dictum est, custodiam potius respicere, quàm ad aquarum fluctus, crediderim. Illud non omittam quod Horus Apollo tradit, in supplicationibus pluuias exposcentibus plerisq; in locis leonum ora uino prolui fuisse morem. Sed aduertendum est uulgatos Hori codices hoc loco deprauatos esse.

B

SEMEL TANTVM ENIXA.

CVm uerò persuasum haberent Ægyptij leænas semel tantùm in uita párere, id quod cum Herodoto plerìq; alij prodidere: mulierẽ itidem quę unius tantùm filij mater fuisset, per leænam sculptã significare consuerunt. Est in hanc sententiam Æsopi fabella ueteribus scriptoribus approbata. Cùm uulpes leænę fœcunditatem suam obijceret in generositatis commendationem: illam uerò in cesseret, quòd & semel in uita, & unum tantùm páreret: leænam respondisse, se quidem semel & unum párere, sed eum leonem. Huius raritatis causam plerìq; reddere commenti sunt, eamq; potissimũ adinuenere, quòd catuli in utero iam unguibus obortis matricem discindant, ediq; partum, ea unguium acie in enixu lacerata, uel quòd unà cum primo partu locos amittat, quam deliram esse fabulam Aristoteles asseuerat, easq; uel quinquies uita párere, quod explorauerit in terra Syria, demonstrat. Primũ enim quinq;, ac per annos singulos uno subinde pauciores, donec ad unicum, & mox ad sterilitatem declinauerint, in qua reliquum uitæ spatium degant. Aliàs magna ex parte geminos, quod per longã annorum seriem Florentiæ experimento compertum est: sed cùm plurimũ sex, nonnunquã etiam unũ. Philostratus affirmari ait à rerũ peritis, ter eas tota uita párere: primò quidem treis, mox duos, inde unũ: uisam tamẽ aliquando leænã, quæ octo utero gestarit. Sedenim quam Philosophi rationem raritatis huiusce in pariundo conati sunt inuenire, Basilius Magnus ad prouidentiã Dei refert, cuius imperio factum sit, ut animalium ea quæ facilè capi possent, longè essent cæteris fœcundiora: quocirca tam lepores, quàm damæ, quàm etiã oues, ferè sæpius & geminos pluresq; pariunt fœtus, ne genus deficiat feris ijs, quæ sanguine gaudent, carniuoræq; sunt. At ea quibus pro cibatu cætera sunt, certũ est longè minus fœcunda esse: quapropter ait, Leonis uix unius Leæna mater euadit. quę quidem raritas pariundi, cùm non alij animalium generi certius contingat, meritò Ægyptij, quod in pluribus accidit obseruantes, semeliparam per Leænæ hieroglyphicum ostendebant.

Æsopi fabella.

C

CLEMENTIA. D

PRæter hæc alia quoq; leone super, hieroglyphica inueniuntur, quæ quoniam apud eos non reperi qui literas hieroglyphicas interpretati sunt, sed potius obseruatione inuenta mihi uidentur, breuiter attingã. Ex ijs clementia est, quæ per leonem & substratũ hominem, ita tamen ut leo sit incolumis, significetur, propterea quòd infestissimè solicitatus ab homine leo, dummodo sit intactus, nõ unguibus eum lacerat, nec ulla iniuria afficit, sed quatit solùm, atq; ubi ita perterruerit, dimittit: quod ita Ouid. scribit:

Corpora magnanimo satis est prostrasse leoni.

Seueri Pij Aug. nummus. Ad huiusmodi significatum non frustra uidimus in Seueri Pij Aug. nummo simulacrũ mulieris quod leoni exporrecto insidet, manu quidem una hastam terræ affixam tenens, altera fulmen quasi abijciens, non autem in iaculandi gestu, cum inscriptione huiusmodi, INDVLGENTIA AVG. IN CAR. neq; quicquam aliud legi potest.

CASTIGATIO.

PRæter clementiam inesse Leoni castigationis etiam iudicium, ex eo didicimus, quod traditũ ab Eudemo citat Ælianus, leonem, ursam, & canem eodem cõtubernio à magistro quodam alitos & educatos, sine ulla iniuria aliquandiu pacatissimè conuixisse, ac si domestica & eiusdem generis animalia fuissent: uerùm cùm ursa quodam impetu percita cõtubernalem canem dilacerasset, commotum leonem uiolati hospitij scelere in ursam proruisse, eamq; pariter dilaceratam meritas pro cane pœnas exegisse. E

VINDICTA.

LOngè uerò diuersum à superiori significato est, quòd ulciscendi studiũ per leonem telo confossum pleriq; pingere instituerunt. Vulneratus enim leo obseruatione mira percussorem nouit, & in quantalibet multitudine unum appetit, & si detur copia, fœdissimè lacerat & discerpit. Ferunt Iubæ Maurorũ regi pręstantis animi iuuenem fuisse comitem, dum per deserta Africę rerum suarum componendarũ studio rex cum exercitu proficisceretur, ex itinere uerò leonem obuiã factum à iuuene illo ipso sagitta percussum in syluã recessisse: anno uerò pòst cùm Iuba rebus ex uoto cõpositis eâdem copias traduceret, eundem illum leonem obseruato iuuene à quo uulnus acceperat, unum illum è tam magno militum numero uiolentissimo cursu hostiliter aggressum nulla ui cohiberi potuisse, quin correptum iuuenem miserabiliter dilaceraret, nemineq; aliorũ læso ultione ea contentum decessisse. F

Cambyses. Pythagorici porrò animam Cambysæ regis Ægypti in leone se deprehendisse aiebant, unde illi animus imperij cupidissimus fuerit, & maxima quæq; semper appetierit. Cæterùm hæc quoq; potest assignari causa, quòd illis temporibus, quibus claruit, neminem in ultionẽ eo magis propensum fuisse notum est, qui nunquã Ægyptios persequi odijs armisq;, & omni uexationis incõmodo affligere destitit, eis semper infensus, donec in omni Ægypto rerum potitus, sacris omnibus profanatis, populos totius regionis male tractãdo, defessus potius quàm satiatus est. Facit ad hoc illud, quòd uisi leonis ostentum, belli principium coniectores atq; augures tradunt indicare, quod quidem eleganti trimetro apud Græcos exprimitur:

Λέοντας ἰδεῖν δυσμενῶν δηλοῖ μάχας.

Visæ leonum imagines noctu indicant occidionem ab hostibus.

REGIVM AVGVRIVM.

ALioqui regibus augurium dare leones soliti sunt, ut is qui Iuliano Imperatori

A tori Gordiani tumulum cum exercitu prætergresso sese obtulit immanissimo corpore eius aciem inuasurus, à qua multiplici telorum ictu confossus est. Obitus enim regis ex hoc portendebatur, inquit Ammianus. Verùm antea Maximino Cæsari cum Narseo Persarum rege iam congressuro, itidem leo & aper ingentes trucidati simul oblati sunt: tamen euenit ut is ea fera admodum gente superata, incolumis & sine damno discesserit. Et Sandrocottus Indus obscuro genere, cùm Alexandri furorem pedum pernicitate declinasset, fessusq; somnũ in sylua captaret, à lambente leone sudorem sibi sensit abstergi: quoq; pacto inde, præfectis Alexandri oppresis, Indiæ regnum inuaserit, à Trogo traditur. *Sandrocotti augurium.*

ANNVS MENSESQVE.

ET quoniam incidimus in auguria, non ab re fuerit id cõmemorare, quòd leæna, quæ catulos octo utero gestabat, à uenatoribus in Mesopotamia cæsa exenterataq;, quo tempore Apollonius Tyaneus eà iter faciebat, indicauit eo interpretante annum unum & menses octo illum apud Barsanem Babyloniæ moraturum. Interrogantibusq; comitibus, cur non potius annos IX. interpre-
B. taretur, cùm ex passere & pullis octo à serpente deuoratis apud Homerum annos identidem nouẽ Calchas intellexisset: editi iam illi fuerant, respondit Apollonius, hi uerò adhuc in utero nondum fœturam compleuerant, quare mensibus potius quàm annis asimilantur.

CRAPVLA.

SVnt etiam qui hominem ad satietatem usq; crapulatũ, per leonem frusta carnium depascentem indicari uelint. Animal siquidem hoc cibo incontinenter admodũ utitur, multaq; deuorat solida sine ullo dissectu quæcunq; potest: mox à saturitate nihil biduo aut triduo edit. quã scilicet uoracitatẽ Iuuenalis tangit, ubi multa pascendum carne leonem dixit: atq; inde fit ut grauis illi ob cruditatem exhalet anima, quæ terrimini semper odoris est: quocirca nonnulli grauem animam significantes, leonis os hians facere consueuerunt. Huius fœtoris ergò Martialis uidetur muliebre pudendum leonem appellasse eo uersu:

Quare si pudor est Ligella noli
Barbam uellere mortuo leoni.

Taxat enim eam, quæ cùm uetula esset, pilos uellere pertentaret. & alij lupanar
C olidum dixere. Quanquam non desint, qui loci huius interpretationẽ longius accersitam ad Cenchrenas, quas leones Nicander appellauit, referant: huiusmodi enim serpentes morsu sanguinem exorbent, & genitale semen ex preciosissima sanguinis decoctione fieri Medici consentiunt, unde dixit Iuuenalis:

Accipiat sanè mercedem sanguinis.

MERETRIX.

SAnè meretrices per leænæ nomen intelligi, multis ueterũ sententijs & monumentis cõstat. Tale aliquid habes apud Aristoph. Lysistrate in iuramento fœminarũ: Non stabo leæna in Tyrocnesti. Huiusmodi petulantiæ causa Ezechiel Hierosolymam leænam uocat, & Heliachim catulũ eius, qui ductus est in Ægyptũ. Alium rursus catulum Ioachim, quem in cauea, ut LXX. ediderunt, Nabuchodonosor Babylona traduxit. Michaël Byzan

tius meretrices quasdam ex Megara Sphinges appellatas ait, quòd humano capite mansuetudinẽ præ se ferrent, cæterũ corpore reliquo leonino rapacitatem, & imperium quod in amatores exercent, indicaret. Et Megaricæ Sphinges in opprobrium dici solitum de meretricibus, ob impuros scilicet mores Megarensium, quos ueterum scriptores omnes damnant. Facit ad hanc rem ueteris Poëtæ senariolus admodum uenustus: D

Ἴσον λεαίνης καὶ γυναικὸς ὠμότης.

Par est leænæ & fœminæ crudelitas.

Sed & ante urbem Corinthum Veneris erat templum, iuxtaq; Laidis tumulus, cui leænę simulacrũ appositum uidebatur, ariete inter priores pedes apprehenso: quod nimirum petulantiam eam indicabat, qua præcipuè lasciuiunt arietes, de quibus loco suo diximus.

TACITVRNITAS.

LEænæ uerò elinguis simulacrum ex ære quod Athenienses statuêre Iphicratis opus, ex effigie quidem leænę, meretricis nomen, ex linguę uerò defectu taciturnitatem eius indicabant. Cùm enim Armodius & Aristogiton de liberanda à tyrannis patria consilium iniissent, coniuratioq; delata esset, comprehensam illi leænam scortum eorum utriq; admodum familiare, ad mortem usq; tormentis uariis excruciarunt: ea tamen constantissimè omnia pertulit, nec quenquam prodidit, supra fœmineam imbecillitatẽ fortitudinis admirandæ memorandum exemplum: quam Athenienses ut honoribus honestarent, ne scortum tamen celebrare uiderentur, eiusdem nominis animal ob taciturnitatẽ elingue, erigendum decreuere. Constantissimũ meretricis huius exemplum citat Tertullianus, quò nostri animosiores fierent, cùm leui adeò de causa repertæ sint uel mulieres quæ tam forti animo pro amicorũ salute nõ solùm tormenta paruifecerint intolerabilia, sed sponte suũ ipsæ cruciatũ auxerint. Nam hæc eadem, ut ille ait, carnifice iam fatigato, postremò linguã suam comestã in faciẽ tyranni sæuientis expuit, ut expueret & uocẽ, ne cõiuratos cõfiteri possit, si etiã uicta uoluisset. E

CYZICENI.

Cyzicenorũ pecunia. SI quis uerò incidat in monetam, quæ leonis imaginem ex una parte habeat, ex altera uerò Cybelem deorũ matrem, sciat eam esse Cyzicenorũ pecuniam, quæ celebris admodum est ob id, quòd pulcherrimè scalpti erant. Et quia pro XXVIII. drachmis Atticis imputabantur, quæ summa ducales aureos duos reddit, & aliquantulum plus: una enim argenti drachma, Marcelli Veneti pondus æquat. Atq; hi sunt Cyziceni stateres, qui rem egregiè factam indicabant. F

Magorum porrò superstitio, considerata leonis alacritate pernicissimoq; cursu, mustelæ dentem leonino corio adalligatum, ad pedum tumorem atque adeo imbecillitatem adhibere cõmenta est, id quod apud Lucianum Tychiades ridet, orta inter Cleodemũ & Dinomachum medicos contentione, uno eorum leoninum, altero ceruinum corium præferente, ut per incantamenta Eucrati laboranti amuletum aliquod apponerent. Controuersia uerò omnis inter eos est, dum ille fomentum aliquod miserabiliter implorat, utrum ceruus an leo magis pedibus ualeat, atq; eorum úter alacriori feratur cursu. Meritò igitur Virgilianus Æneas, tergum Getuli immane leonis dat Salio, uelocitatis præmium, qui primam in stadio coronam meruerat, nisi dolo Nisi fuisset interturbatus.

HERCVLANVS LEO QVID.

QVid uerò sibi uelit Herculanus leo, magis diuulgatum est, quàm ullo sit opus

A opus cõmento latius declarare. Illud tamen non omiserim, Herculẽ illum Ægyptium, qui cum Osiride, ut antiquitatum scriptores tradunt, Italiam ab amarissimo Gigantũ iugo liberauit, per leonem intelligi, neq; quenquam alium. Plures enim Hercules fuisse, & Arrianus & Diodorus historici prodidere: hunc autem omnium primum leonis insignia gestasse tradunt. Cæterũ Heraclitus Ponticus superatũ ab Hercule leonẽ ideo fingi dicit, quia Argiuus ille, de quo Græci plurima scripserũt, Hercules, furorem illum, quo ex atra bili plurimum laborauit, tandem edomuerit. Satis enim exploratum est ex ijs quæ antea dicta sunt, animal id per semetipsum immoderatis animis excitari. Sunt tamẽ qui per Herculem mysticè Solis lumen intelligãt: leo uerò cùm Soli dicatus sit, manifestum est quid sibi uelit Hercules, & leo. Nam & hinc Iubari stellæ nomen, qui Phosphorus est, quòd splendor eius in modum leoninæ iubæ diffunditur.

VIRTVS.

VTcunq; uerò, leoninum spolium uirtutis hieroglyphicũ est, eaq; de causa Herculi dicatur, quem pro uirtute ueteres posuere: ideoq; Diogenes con-
B spicatus quendam eo ornatu sibi gloriose placentem, exclamauit, ecquid uirtutis indumentum uituperas? Sed enim non leonis tantùm, uerùm alterius etiam animantis gestare pellem, heroicum fuisse morem didicimus ex Apollonij commentarijs, ubi Poëta scribit:

Δέρμα δ' ὅμβρ παρθενίοιο ποδηνεκὲς ἀμφ' ἔχετ' ὤμοις.

Et apud Virgilium Euandrus:

Demissa ab læua Pantheræ terga retorquet.

VIRES CEDERE SApientiæ.

IN Antiochi nummo uideas leonem quendam propémodum humi procumbentem, & superuolantem noctuam, quod nonnulli uespertinum crepusculum indicare arbitrati sunt: quippe cadente Sole, noctem, quam per auem eam intelligi uolunt, exurgere. Ego uerò per huiusmodi hieroglyphici figmentum significare crediderim, uires cedere sapientiæ.
C Nam per leonem robur, per noctuam Mineruam intelligi, suis locis cõmentaria hęc ostendẽt. Eiusdem argumenti esse puto leonem in nummo, cuius inscriptio est ΜΙΛΗΤΩΝ, qui anterioribus pedibus inclinat ad humũ, supernè uerò caduceus exporrigitur, ut scilicet id ostendat, uires quantumlibet feroces sapientum eloquentiæ cedere. Nummum uidi apud Maffeos Romæ. Quòd uerò signum Iunonis Argis spectabatur palmite redimitum, subiecto pedibus eius corio leonino, id habebat hieroglyphici, quòd nouercã utriusque priuigni exuuijs insultantẽ ostenderet. Callimachi id inuentum tradunt, qui Iunoni uitem induxit. Rem huiusmodi tangit Tertullianus.

VIRES CEDERE ELOquentiæ.

LVNA. D

VIsebatur in Olympiæ templo Dianæ simulacrum alatum, dextera pantheram, sinistra leonem continens. Per alas uolucrem Lunæ cursum interpretemur, quę septem uiginti dierũ spatio totum permeat Signiferũ, quem Sol uix annuo temporis spatio perlustrat. Panthera uarietates eius indicat, quas unoquoq; mense XII. suis nominibus designatas alibi recensuimus. Leo Solis uim, qua splendorẽ sibi comparat, ea tantùm parte lucẽs, qua eius radijs illustratur.

SOL.

TERRA.

E

FIeri etiam solita erant apud ueteres simulacra quædam radiata, ita tamen ut unius simulacri radij omnes sursum uersus tenderent, alterius ad inferiora demitterentur, atq; ea ita cõformata, uectanda leonibus cõmendarentur. Sciendum autem ex Vectij cõmentatione, Solem & Terrã ex eo figmento ueteres intellexisse, quippe quos Assyrij ADAD, & ADAGARTIN uocabant: ADAD quidem Solem, qui radijs deorsum inclinatis inferiora uiuificat, mulcet, educat, omniũ quippe terra nascentiũ autor: ADAGARTIN uerò Terram, quæ conceptam à solaribus radijs uirtutẽ, candem, quã licet, sursum uersus erigit. Ita ueluti sponsa uiri appetens, ut Platonicũ dictum interim usurpemus, rerum omniũ suarum stipata fœtu, sese habendam exporrigit. Sedenim ipsa leonis effigies utrunq; referre uidetur hieroglyphicũ, quippe quę anterioribus partibus Solem F excribit, posterioribus uerò Terram. Quòd tamen Adagartin pro tellure positum putat Vectius Bassus in cõmentario Germanici, qui Phænomena scripsit, ubi de Erigone agitur, uirginẽ, inquit, dici Cererem arbitrati sunt pleriq;, spicarum quas tenet indicio: alij Adagartin malunt. Sunt qui & Fortunam, quoniam sine capite astris inseritur. Nigidio Figulo placet iustitiam, uel æquitatẽ, quo nomine etiam Terram ipsam dici alibi comprobauimus: & legiferam ubiq; Cererem apud Poëtas appellari comperias, ut ab iustitiæ nuncupatione, neq; hoc quidem alienum uideatur, & cum Tellure iustissima consensum habeat. Hinc apud Maronem prospero terræ subiugandæ omine Æneia puppis Prima tenet rostro Phrygios subiuncta leones. Veluti etiã hominem insidentẽ leoni nonnunquã uideas, quem is

ANIMI DOMITOR.

G stimulo regat, quod esse animi regem omnino uidetur significare: neque enim Æneium illud ad sacra tantùm patria refertur, quæ in Cybeles honorem fieri solita: neq; solum respicit beneficium, quod, ut additum est, fuerit

Ida profugis gratissima Teucris.

Subijciuntur uerò leones Magnæ Deæ uehiculo, identidemq; trahunt & currum Solis: atq; tam uarie à ueteribus tradita, ad unum eundemq; demum intellectum tendũt. Demum hæc duplex in leone natura, qua quidem anterioribus partibus cœlestia refert, posterioribus uerò terram, quæstionem illam facilè potest soluere, qua nonnulli mirantur, cur leonis effigies in diuinis nostrorum literis modò Christo, modò Dæmoni attribuat: pro Christo quippe apud Prophetas non semel positus, ut suprà diximus: pro maligno uerò, Petrus epistola prima rugientem leonem dixit: & Dauid, libera à leonibus unicam meam clamat. Quibus responsum facio, anteriora quæ sunt leonis, fortitudinis, & regiæ uirtutis habere significatum, atq; ita pro Christo poni. Nam Ireneus ubi mysterium Dei in rebus strenuè gerendis, in dominando, in regendo uim & autorita
H tem ostendi disputat, leonis imaginẽ ait id præmonstrasse, quæ uni ex quatuor Euangelistis fuerit attributa: inferiora autem, partem quippe terream, fugacitatis & insidiarum: caudam enim subter uterum cùm fugit subijcit: cauda ferit ex obliquo per insidias: quę omnia Dæmonẽ excribunt, quo nihil à bono fugacius, nihil in mortales insidiosius.

CHRISTVS HOMO DEVS.

DEniq;, ut etiam aliter philosophemur, cœlestis est anteriore parte leo, ideo admiranda Christi opera ueram nobis ante oculos proponunt diuinitatẽ. Nemo enim qui à Deo nõ sit, ait Nicodemus, opera ea facere possit quæ ipse faciebat. Posteriore terram sapere uidetur: ea frigida est, inde ad minima quędam, galli quippe cantum, prætentam facem, leuis obiectum amictus, quin ad simiã, & ilicis folia, atq; etiam scillæ, leo timidus est, & ad fugam promptissimus. Et humanus Christus mortem timet, perpetuæ nõ ignarus, quæ statim subsecutura esset, immortalitatis: effugere cruciatũ tentat, patremq; orat, ut acerbissimus à se calix auferatur: & inde ita debilitatus, ut præ trepidatione genibus insistere
I non posset. Quòd si utraq; natura in Christo est, leo cùm sit eiusmodi, rectè in diuinis literis modò Deo, modò mortalibus accõmodatur.

IVSTITIAE cultus.

EA uerò præcipuè de causa eorum sententiam approbarim, qui ferociores quoq; animos iustitię sese subijcere per hieroglyphicum huiusmodi arbitrãtur: quia nuper in Cauartiano agri Bellunensis uico suburbano reperti sunt magno numero nummi, ab quorũ una facie mulier corona insignis longaq; induta palla sedet, manũ ad ensis inuersi capulum extendens, ita ut apex ipsius capuli uolã impleat: literę circunscriptę, IVSTIDIA. Ab altera facie, eadem mulieris effigies penè nuda, amictu quidem toto in exporrectã retro dextrã appenso, læua supra leonis caput postremis pedibus residentis iniecta: literæ adsculptæ sunt, LEONIS HVMILITAS.

NATORVM OBSEQVIVM erga parentes. K

LEones autem domitos, & Magnæ Deæ currui succedentes, Lucretius aliter interpretatur, qui uelit figmentum id significare, liberos quantumlibet feroces obsequentes esse debere parentibus: ait enim,

Adiunxere feras, quòd quamuis effera proles
Officijs debet molliri uicta parentum.

AGRICVLTVRA.

VArro tamen in Cybeleio curru duo considerasse uidetur, leonem utiq; terræ symbolũ, uti paulò antè dicebamus: mox quia genus id animaliũ in longinquis, & à nobis remotissimis regionibus inuenitur, nullam ait esse terræ partẽ tam remotã quã coli subigiq; nõ oporteat: ita omnes, quæ uel hieroglyphica sunt, uel quoquo modo mystica, in suam quisq; artem, uel disciplinã quam profitentur, trahunt. Diodorus autẽ, L uti suus est mos, historias sibi confingit ex cõmodo suo, leonesq; ideo Cybeles currum trahere cõfictum ait, quòd ab his ea educata fuerit. Vtrũ uerò curru uehatur Dea, an sella sedeat, quantum ad significatũ pertinet, parui refert: nam in Faustinæ nummo Cybelem Turritam leoninæ sellæ insidentem uideas, quæ orbem intra manum & genu tenet: inscriptio, MATRI MAGNAE.

Faustinæ nummus.

MIXTA QVID.

QVod uerò pluribus in antiquorũ monumentis, præcipueq; sepulchralibus cernere est, leones aliquod animal apprehendisse, quippe uel ouem, uel taurum, uel anguẽ, uel huiusmodi quippiã, ex eo conijcere potes, sepulti animũ aut naturã talem fuisse, cuiusmodi est illud, quod apprehensum fuerit: quippe si ouem, uel agnũ, ut in sepulcro quodam Romæ sub Æsculapij pronao habetur, intelligas hominẽ ferocitate demolita mansuetudinẽ amplexatum: si Taurum, temperantiã: si anguem, prudentiã, uel quid huiusmodi, prout animalis quod detentum fuerit significatũ exiget, interpretaberis. Si uerò hostiliter captũ uel discerptum, eius naturę hostem male habitum. Nam in nummo quodam argenteo Augusti Cæsaris ualidissimæ formæ leonẽ uideas, qui ceruũ superat dentibus in armos affixis: quod fortè referri potest ad Actiacam uictoriã, quam is A- M

Augusti Cæsaris nummus.

FEROCITATE POSITA assumpta mansuetudo.

ACTIACA VICTORIA.

pollinis

A pollinis fauore consecutus est, in qua, ut apud Maronem:

Omnis Arabs, omnes uerterunt terga Sabæi.

Pauorem enim ex ceruo loco suo significare diximus.

AMORIS PETVLANTIA.

QVæsierit hîc aliquis, quid sibi uelint leonis anteriora, quę in Chimæra fuisse traduntur, cuius figuram Homerus ita descripsit:

πρόσθε λέων, ὄπιθεν δὲ δράκων, μέσση δὲ χίμαιρα.

Eam autem amoris petulantiam, quę fuerit à Bellerophonte coërcita, significare clari plerique autores uolunt. Huiusmodi enim sunt amoris initia, qui primo statim insultu leonina feritate nos aggredi uidetur: dictumque Epicharmi Comici:

Amoris mollitiem leonis robore domitandam.

Δομιτὴς ἔρως λεοντεία δυωχμεὶ θαλερός.

Eoque respexisse uidetur Horatius, cùm de iuuene perdito amore capto ait:

Vix illigatum te triformi

Pegasus expediet chimæra.

Capra procacitatem atque lasciuiam, cui animosus idem Heros fortiter obstitit.

B Draco, insultusque, pugnam adeò periculosam. quæ omnia ex peculiaribus commentarijs toto hoc opere suis quæque locis explicantur.

TRES ORATORIAE PARTES.

NAzianzenus uerò, necnõ interpres Hesiodi, per chimærã treis Rhetoricæ partes intelligunt, Iudicialẽ quippe per leonẽ, ob terrorẽ quẽ reis incutit: Demonstratiuã per capram, quòd in eo genere dictio plurimũ soleat lasciuire: Deliberatiuam demum per draconem, ob uarietatem argumentorum, longioresque circunductus, & spiras quibus in persuadendo opus est: unde etiam monstrimater fingitur ab Hesiodo, Echidna nomine, per quam ποικίλον τι καὶ πολυειδῆ, intelligi contendunt, quippe mentem multis & uarijs præditam disciplinis.

SACRORVM INITIA.

NEque prætereunda est leonis facies illa, quæ omnium prima uisa est Ezechieli, per quam eius disciplinę periti aiunt initiandorum sacrorum admonitionem nobis oblatam. Eam uerò in primis uisam, quòd à principũ uita soleat totius populi consensus legem sibi constituere. Ad ualuas igitur templorum, sustinendis modò postibus, modò hyperthyris, modò pronais locorũ ubique leones

C subijciuntur, ut cum Maronis dicto, uel præcipuo potius summi Dei pręcepto, Deos primùm uenerari meminerimus. Et nullam esse gentem tam efferam, neque animũ tam indomitum, qui non possit religionis cicuratione, beneficioque molliri, atque ita mitescere, ut nullum inde sit onus detrectaturus.

LEONES TARVISINI QVID.

LEones duo pro foribus, ut ferè passim insigniora templa habent, Taruisij sunt, qui in pronao cathedralis à dextera draconẽ alatum unguibus impactis cõprimit, draco retorto collo leonis pectus admordet: praua quidem cogitatio cor incessit, fortis uerò animus eam actutùm elidit: à læua leo leunculum apprehensum pectori subijcit suo: generosus quippe animus seipsum uincit.

SPHINGES QVID.

QVas uerò sphingas humanicipites, reliquo corpore leonino pro tẽplis prostare locorum ubique cernere est, sunt qui figmentum omnino hieroglyphicum interpretentur ea intelligentia, ut humanam naturam præstare cæteris animantibus admoneamur. Nam alibi principatũ ex capite intelligi disseruimus.

Leonem autem brutorum omnium principem esse, manifestum, qui humano subiectus imperio reliqua secum trahit. In diuinis uerò literis imperium in bruta omnia homini datum legimus. Sphinga sanè monstrum ex parte dimidia uirginis formam præ se tulisse, figmento Græcorum tradit Adamantius. Alij interpretantur, totius terræ dominium religioni cedere, cui ferocia quantumlibet animalia sese subijciant, imperiumq; suscipiant. D

LIBRI PRIMI FINIS.

AD CLARISSIMVM ET REVERENDISSIMVM GVIDONEM ASCANIVM SFORTIAM CARDINALEM S. FLORÆ, DE IIS QVÆ PER ELEPHANTVM ET RHINOCERONTA SIgnificantur ex sacris Aegyptiorum literis.

E

TERRESTRIVM Animalium hieroglyphica publico spectaculo emissurus, Leonemq; in primis, quippe eorum dominum, auspicijs inclytissimi Cosmi Medicei Florentinorũ Ducis exire procuraui, & quòd studium clarissimæ eius ciuitatis semper fuit Leones publicè alere, & quodam Aegyptiorum more honorificè tueri, et quòd generosa eorum magnanimitas in ipso Duce laudabilibus tot effulget exemplis, vt non alij cuipiam argumentum huiusmodi dedicari deberetur. Sequebatur Elephas, animal quippe quo neq; vastius, neq; portentosius natura rerum tulit: sed deformitatem bestiæ tot dotibus, ipsisq; tam præclaris insigniuit, vt in omni vitæ tenore humanũ genus (quod sanctius animal Poëtæ canunt) ab eo bruto si non superatũ, certè lacessitum esse videatur, aut pari conditione decertare. In eo autem excellit Elephas, quòd à se natura suggerente & morum, & virtutum documenta præbeat: quod homines nisi doceantur, vix assequi posse fateantur: sed multa sunt quæ ab eo tanquam à morũ idea homines desumere & imitari coacti fuerint. Est enim Elephas ingenita munificentia nobilis, temperantia insignis, æquitate summa conspicuus, præcipuus declinator insaniæ, vaniloquentiæ hostis, pietatis cultor, & ea celebris mansuetudine, F *vt alienam etiam crudelitatem abhorreat, contra minus validas feras pugnare dedignetur, in iram autem nunquam efferatur, nisi acerbitate iniqua, enormiq; aliqua iniuria cōcitatus: deniq; regalem & ipse animum, ne omnia hîc accumulem, in omnibus referre videatur. Quæ quidem Reuerendissime Domine tibi, non vt te doceam, non enim sus Mineruam aiunt, sed vt in memoriam redigantur, hoc cōmentario enarrabuntur, exemplisq; citatis comprobabuntur. Nec ad quenquam ex vestro ordine hic cōmentarius mitti potuit vel aptius, vel conuenientius, quàm ad eum qui humanitate, fide, pietate, & multarum virtutum, quæ supra ætatem in te conspiciuntur, commendatione longè clarissimus & esset, & haberetur. Vale.*

A SVIS VIRIBVS POLLENS.

T igitur ab ijs ordiamur quæ ſuper Elephanto Ægyptij tradiderunt: hominẽ, in primis opulentum, ſuis quippe uiribus pollentẽ, aliorũ nihil indigũ, qui dicere tutò poſsit, in me eſt omnis ſpes mihi, qui ſibi conducentia olfactu quaſi quodam enanciſcatur, per animal hoc, imò per unam tantùm eius promuſcidem, hieroglyphicè ſignificabant, in eam ſcilicet admirationẽ adducti, quòd talem, tantãq; habeat, ut ea una officijs ferè omnibus illi oppidò ſufficiat: ea uice manus utatur, unde etiã nomen: ea bibat, ea cibũ ad os admoueat, eam rectori, cuius omnib. imperijs ſe præbet obſequentiſsimũ, erigat, offeratq;, ſiue is in ceruicẽ animalis ſummã ſuſtolli uoluerit, ſiue ad terrã deſcendere: quin arbores eadẽ proſternit, in acie tela de manibus dimicantiũ detrahit, equites ab equo deripit, pedites correptos quoquo libuerit proijcit, & quotiens immerſus per aquas ingreditur, ea ipſa edita in ſublime reflat atq; reſpirat. Proprio itaq; & eleganti uocabulo Lucretius hac de cauſa elephantos anguimanos
B dixit, quòd promuſcidem ipſam inſtar anguis quoquo uerſum flectat, reflectat, cõtrahat, porrigat, lubricet, & incuruet. Sunt qui uiſos ætate noſtra affirmarint gladiũ longitudine duorũ cubitûm ad promuſcidẽ alligatũ geſtantes, atrociſsimas in bello cędes edidiſſe. Sanè quantũ ad uires pertinet, nunquã ſe Cato apud Ciceronẽ ait cũ adoleſcẽs eſſet, uires tauri aut elephanti deſideraſſe: quod dubio procul indicat, inter bruta tauros & elephantos uiribus alia omnia antecedere.

REX.

AD hæc Ægyptij regem hominem per elephanti ſimulacrum intelligebant, non ea tantùm de cauſa, quòd cùm gregatim ſemper ingrediantur, is qui maximus eſt natu gregem ducit, quod in regibus eligendis multarum nationũ & gentium mos fuit, ut id muneris ſenioribus demandaretur: hinc apud Hebræos Seniores, apud Athenienſes Palæologi, apud Romanos Senatores rerũ habenas moderare ſoliti: uerũ propterea quòd habet hoc animi regij peculiare, ut genua non flectat adeò notabiliter ut animalia reliqua, calcaneũ uerò leuiter incuruet. Nam genua non flectere, dubio procul oſtendit ſupplicabundum nõ
C eſſe: flectere uerò calcaneum, humanitatem, qua maximè præditus eſt, indicat. Nam apud Philoſophos morũ inſtitutores, pes indicium eſt affectus illius qui humilioribus applicatur. Penes uerò quem ſit rerũ poteſtas, decet quidem eum humanum eſſe, humaniſq; rebus commoueri: genua uerò flectere non oportere manifeſtũ eſt. Habitus & in oſtentis elephantus regiæ ſublimitatis ſignum, qui Aureliano, multò ante eius imperium donatus eſt, ſoluſq; tunc omniũ priuatus elephanti dominus fuit, ut legere eſt apud Fl. Vopiſcũ. Nam & Scandrocotto Indo homini humili genere nato, quẽ Alexander Magnus ob linguę procacitatẽ interfici iuſſerat, pernici fuga elapſo, cùm mox latronib. cõtractis aduerſus Alexandri Præfectos bellum moliretur, Indiam ab eorũ dominatione liberaturus, uiſendę magnitudinis elephãtus ferus ultro ſe obtulit, & uelut domita manſuetudine eum in tergũ ſuſtulit: quod eum regẽ futurũ portento fuit, nec fefellit euentus. Siquidem oppreſsis Alexandri præfectis, Indiæ ſibi regnũ aſſeruit, eaq; autoritate polluit, ut Seleucus Alexandri ſucceſſor in Perſide cùm Indiam affectaret, regno illi relicto res cum eo cõponere ſatis habuerit. Præterea ſcriptores rerum, aſsiduum cum ſerpentibus certamen gerere tradunt elephantos, ſerpentes inter alia ſignificata loco ſuo diſpoſita, terrarũ orbem, prouincias,

& regiones pro uario picturæ gestu significare ostendimus: eas uerò qui domitari uoluerit, uiribus in primis esse præditum oportet, abundare opibus, ut quæ bello necessaria sunt, facilè comparet, & cum ipsis prouincijs arma semper exercere. Quapropter, ut mihi uidetur, Natura ipsa rerum humanarũ cognitionem hoc exemplo descripsit, quippe quę elephantum suis uiribus optimè præmunierit, & quæ regem addeceant adiecerit ornamenta, moresq́ & uirtutes etiam regias uni illi ante omnia bruta, ut paulò infrà docebimus, elargita sit. Quod uerò pertinet ad prouinciarum subiugationem, uidere est in C. Cæsaris nummo elephantum promuscide surrecta, aduersus quem serpens quasi concertaturus insurgit: in altero uideas serpentẽ ipsius elephanti pedibus obtritũ, in quo inscriptio est CAESAR. Potes ex illo, lacessitũ bello, & hoc, confectum intelligere. Neq́ uerò me fugit elephantũ Maurorũ lingua Cæsam appellari solitũ, quod Spartianus in Ælio Vero tradit, primumq́ Cæsaris cognomine nuncupatum, qui elephantum occiderat. Sed inepta hæc inscriptionis causa mihi uidetur: crediderim autem potius ad munificentiam spectare, qua Cæsar elephantos exhibuerit.

D

C. Cæsaris nummus.

CAESAR.

E

AFRICA.

Q. C. Mari nummus.

QVem uerò elephantũ in Q. C. MARI nummo compereris, ibidibus adiectis, hieroglyphicum id Africam prouinciã ab eo domitam, ditionemq́ Imperij in Ægyptũ usq́ propagatã, significare crediderim. Elephanti porrò Pompeij Magni currũ subiere Africo triumpho: & in nummo argenteo admodum pulchro Scipionis Imp. inscriptio, cuius galea elephantini capitis speciẽ habet, infernè aratrum, antè spica posita est: quæ omnia ad Aphricę triumphum, & annonam inde largiter aduectam spectant. Inscriptio, Q. METELLVS. F

Scipionis argenteus nummus.

V. LEGIO.

IN militaribus uerò signis, elephanti legionis quintæ uexillis adpingebantur, propterea quòd C. Cęsare aduersus Lucium Scipionem ciuili bello decertante, ea legio negotium sibi contra elephantos dari postulauit, req́ strenuè gesta reliquæ uictoriæ occasionem præbuit.

ORIENS.

SEd Augusto currum ex quatuor elephantis S. P. Q. Romanus in nummis decreuit, quòd, ut puto, spolijs Orientis onustus Imperatorium inde triumphum duxerit. Id honoris Ti. Cæsar post adeptum imperiũ patri deferendum curauit, quod ipsa testatur inscriptio, quæ sic habet: TI. CAESAR DIVI AVG. F. AVGVST. P. M. TR. PO. XXIIX. DIVO AVGVSTO S. P. Q. R. Eundem honorẽ Claudius Auię Liuiæ Circensi pompa, currũ quippe elephantorũ Augustæo similẽ decernendũ curauit. Sed & DIVO AVG. Vespasiano currus ex

D. Vespasiani nummus.

A rus ex quatuor elephantis in nummo eſt, cuius latus alterum inſcriptionem habet ad reliquos honores tertij conſulatus: nam qui ſua uirtute ad Imperatorij faſtigij culmen euectus erat, re in Oriente bene geſta, paribus cum Auguſto honoribus honeſtandus fuit: ita Elephas iunctus, prouinciam patriam ſubiugatã hieroglyphicè ſignificabit. Eſt & Philippi Imperatoris numus, in quo elephantus gradiens ſub magiſtro cum inſcriptione AETERNITAS AVG. *Philippi Imperatoris numus.*

MVNIFICENTIA.

EST autem inter uirtutes regias illa, quæ ſolet ante alias populorum beneuolentiam cõciliare, munificentia: hac oſtentanda magni principes elephanto plurimũ uſi ſunt. Hinc uideas in Antonini Pij nummo elephantẽ promuſcide in ſemicirculũ ſurſum uerſus lunata: inſcriptio eſt MVNIFICENTIA AVG. Atque itidem in nummo L. Septimij Seueri Pertinacis Aug. Imp. VIII. elephas eſt promuſcide in eundem modum curuata, cum eadẽ ipſa inſcriptione, MVNIFICENTIA AVG. S. C. Nanq; hoc eos ſpectaculis exhibitos oſtendit, atq; hinc eorum Imperatorũ intelligenda munificentia, qui eos modò in certamen commiſere, modò in ſaltationem, modò ut funes ſcanderent & inambularent, edidere. Quod ſi ad eorum quoq; animalium liberalitatem trahere uolueris, ſanè munificos hos & liberales inuenias, ſiue ij curatoribus ſuis, ſiue etiam puellis, quarum amore ſe captos oſtendêre, munera elargiri ſoliti ſunt: quandam enim admirandam eorum in homines beneuolentiam, gratumq; in educatores animũ ſcribit Ælianus, exemplo illius qui pro domino multũ diuq; pugnauit, eumq; ſagittis interfectum, promuſcide ſublatum ad præſepe ſuum aſportauit. *Antonini Pij numus & Seueri Pertinacis.*

B

TEMPERANTIA.

SED quid illud, quod etiam in temperantiæ ſignificatum, aut eius qui ſeruare modum in rebus norit, per elephantũ qui cibum caperet exprimebant? Aſſuetus enim certæ pabuli menſuræ, ſi quid largius opulentiusq; appoſueris, tantum aſſumit quantũ quotidiana cõſuetudine paſcere ſit inſtitutus. In Syria cùm domi quidam educaretur, magiſter accepta hordei menſura dimidium ſingulis diebus interuertebat, cumq; aliquando præſente domino totam illi menſuram appoſuiſſet, ſimulatq; animaduertit elephantus duplicatam eſſe pabuli portionem, hordeũ id in partes duas promuſcide diſgregauit, tam æquas, ac ſi uel modio quis demenſus eſſet, unaq; magiſtro portione derelicta, conſuetam ſibi partem abſumpſit: cuius facti meminit Plutarchus.

C

AEQVITAS.

NEq; quidem exemplũ aliud prætereundum, ex quo æquitatis etiam idem hoc animal ſeruantiſsimum eſſe fateamur. Quidam menſuræ quę magiſtro impendebatur, & lapillos, & puluerem immiſcebat, quò de pondere aliquid fraudaret: animaduertit elephas apud illum carnes elixari, accedensq; cinerem è foco in ollã paria facturus iniecit.

DECLINATOR INSANIAE.

EST illud uerè regium, inſanos & dementes homines euitare. Quapropter Ægyptij hominẽ tali prudentia præditũ, ut nihil ſibi cum ſtultis & fatuis eſſe uellet, oſtendere cùm ſtuderent, elephantum & caprum hye-

roglyphicè ponere ſoliti ſunt: ac de capro quidem ſuo cōmentario quę uſui uene D
runt perſcripta ſunt. Cauſam picturæ huius eſſe dicunt, quòd elephantus inſpecto capro quamprimū fugit, tantum eſt inter eos naturæ morumq́ue diſsidium, ut uirtus uitium nullo poſsit pacto tolerare. Facit ad hoc etiam antiquiſsimum Moſaicæ legis inſtitutum, quo principes ubi deliquerint, ſacra facere admonentur ex hirco, cùm alioqui priuati homines capram uel agnum immolarent.

VANILOQVENTIA euitata.

CVm uerò uaniloquum genus hominum regi cuipiam deſpectui habitum, ac ſedulò euitatum oſtendere curaſſent, elephantum & porcum adpingebant: Elephas enim porci audito grunnitu, in fugam ſe proripit eueſtigiò, nō ſecus ac generoſiores equi præſertim Scythici, aſinorū ruditum impotenter admodum exhorreſcūt, quod exemplo Darij exploratū eſt. Nihil porrò quicquā tam cōueniens E
Regi, quàm dicacitatē uaniloquentiamq́ue ab ædibus ſuis procul ſummouere, eamq́ue inimicam ſibi conſtituere, ut adagio receptum ſit, Fidem regiā aſſeuerando in ijs quæ omnino credi uolumus atteſtari. De porcis aūt, quos pice oblitos, & mox igne flammatos Megarenſes in Antipatri elephantos immiſerint, eosq́ue ita fugarint, in Porci ipſius commentario hiſtoria recitata.

REX VILIVM ASSEctator.

QVia uerò cornua animalium nulli maiora, neq́ue ſpecioſiora quàm elephanto, hac ipſa etiam de cauſa regem oſtendit: cornua enim, ut in Cerui cōmentario declaratum eſt, dignitatis & ſublimium honorum ſignificatum habent. Hominē igitur Ægyptij ampliori aliqua dignitate tituloq́ue honeſtatū, qui tamen nulla uel maieſtatis uel decori ratione F
habita uiliſsima quæque ſectaretur, ſordesq́ue omnes perſcrutarēt, ſignificare ſi uellent, hieroglyphicum elephanti qui mures uenaretur proponebant, indignus quidē tam uaſta mole labor. Eademq́ue nota inurendum facinus, quo Domitianum iam Imperatorē ſtylo muſcas perfodientem deriſum accepimus: uel patrem eius Veſpaſianū de lotio uectigal exigentem, quanquā eius lucelli odor ei bonus uideretur. Verùm ſuper hac re notum adagium, Mures negligit elephantus. Ac ne quis cauilletur elephanti dentes inſignes eſſe, non cornua, Pauſanias omnino eſſe cornua contendit, tum aliquorū animalium exemplo, quibus aut in ſupercilio aut in naribus cornua naſcantur, tum quòd per aliquot annorū periodos corrupta decidant, & noua ſuppullulent, igneq́ue molliantur, quod in dentibus haudquaquam fit, & quòd in cranco oriantur.

Mures negligit Elephantus, Adagiū.

METICVLOSVS.

ESt & illud regum ferè omnium proprium, ut ipſi ad ſuam (quod aiunt) umbram expaueſcant, ita potentiæ comes additus uniuſcuiuſq́ue rei metus. Elephan-

A phantum autem consternationis hieroglyphicū esse, manifestum, si presertim ij ad stagna limpidæ aquæ, unde sese tanquā in speculo contemplari queant, deducti pingantur: quam speciem supra modum reformidant, aut certè abhorrent et auersantur, eaq; de causa turbidam omnino bibunt. Atq; hinc Indorum populi, apud quos magnus earum belluarū prouentus est, si quos fluuios cum his tranare parent, illunes nubilasq; noctes obseruare consuerunt.

LONGO TEMPORE QVID EFFECTVM.

SVnt qui pullum elephanti pingant, quippe cui nondum dentes enasci cœperint, si longo quid temporis interuallo factum significare uoluerint: hunc enim utero gestari Teophrastus decennium scribit: quanquam Aristoteles, Ælianus & alij annos longè pauciores ponant: utcunq;, uulgatum inde dicteriū, Citius elephantos párere, quotiens tarditatem negotij alicuius incessere uoluerimus. De ijs uerò quę minimè fieri posse speremus, Ennius dixit, prius locusta pepererit Lucam bouem. Ita enim prius Romani uocauerūt elephantos, quòd à nostris in Lucania primùm uisi.

B

VICTVS PROVISIO.

EST & illud apud Horum celebre hieroglyphicum super elephanto, ut si hominem frugi & de uictus ratione solicitum indicare uellent, elephantū pingerent dentes suos terra condentem. Eum siquidem aiunt simulac caducos dentes suos intellexerit, spontè auellere, & terra infodere. Verū ego crediderim potius uitæ suæ prospicientem, quàm uictui legendum, Philippumq; ipsum decceptum aliqua forsitan Ægyptij uocabuli æquiuocatione. Manifestū enim est ex receptorum autorum probatione, elephantos dentes suos nonnunquā in uenatu allisos arboribus excutere, scientes se eorum causa peti, ut ita præda derelicta uitæ ipsi suæ prospiciant. Et ne indicio sint uenatoribus, quotiens præ senecta deciderint, eos etiam tum humo condunt. unicuiq; tamen sit integrum quam maluerit sententiam sequi.

CONCORDIAE DISCORDIAEQ. EFFECTVS.

HVic uerò significato subijciemus illud, quo nonnulli Sallustij sententiam, quæ est, Concordia paruæ res crescunt, discordia maximæ dilabuntur, nouo cōmento pingere, non tamen infeliciter excogitarunt.
C In illo Formica in Elephantū crescit apposito caduceo, in hoc Elephantus in Formicā desinit, aqua & igni pro rebus maximè cōtrarijs adiectis. Verū ex huiusmodi figmento si caduceum & aquā & ignē summoueas, perfectus etiā intellectus significari potest, quippe qui minimorū æquè ac maximorū cognitionem sit optimè consecutus, omniumq; unam quasi scientiā coniunxerit. Sedenim interpretamentū hoc perinde ac illud arbitrariū esse nō inficior. Sed dicet aliquis, quorsum Elephantus ad Formicam? Plutarchus porrò de formica multa magnificè locutus, quod animal est omnium minimum, ita de maximo non dissimilia se dicturū profitetur.

STVPOR.

ATq; hic qui mentis tot exhibuit experimenta, quo uel Cicerone id asserente libro de natura Deorum primo, belluarum nulla prudentior, stuporis tamen nota proper unam uastitatem nonnullis habitus, ut legere est apud Diogenianum, cui Philostratus etiam subscribere uidetur, dum neq; elephanto, neque dentibus eius quicquā esse cum lyra dixit, neq; quidem cum peritis uiris, cuius hæc Amphione uerba sunt, quæ quidem ideo græcè ponere libuit, quia in impressis exemplaribus corrupta leguntur: ἐλέφας οὐδαμοῦ τῆς λύρας οὔπω οἱ ἄνθρωποι

ᾄδοντες ὅτι αὐτῷ τοῦ θηκείῳ, οὐθ' ὅτι τοῖς κέρασι αὐτοῦ χρῆται. quod perinde esset, atq; illud quod D
de asino fertur, nihil illi cũ lyra. Quin & Plautus in hanc sententiã: Meus herus elephanti corio tectus non suo est, neq; plus habet sapientiæ, quàm lapis. In quã sententiam Græci dicunt ἐλέφαντος διαφέρεις οὐδέν. Et Tertullianus cum bestiam uocat insulsissimã, etsi quam in diuinis literis præ se ferat imaginem. Eucherius hominẽ eum signo huius dicit indicari, qui magna & enormia scelera perpetrarit, citato ad hoc Solomonis loco: Et adducebant ad Solomonem simias & elephantos. Et tamẽ Indici, cùm omniũ sint ferocissimi, adeò ut difficulter cicurari possint, ad instrumenti musici pulsationem cantilenarumq; modulationes animũ intendunt, auresq; ad audiendum arrigunt, atq; hinc ita demulcentur, ut nullo alio cõmento efficacius comprimant ferocitatem. Sanè tria elephantorum genera autores ponunt, palustres, montanos, & campestres. Palustres omnino dementes leuesq; esse, montanos prauos & insidiosos, campestres mansuefieri facilius, & longè dociliores esse: quos nequaquã stupidos existimant illi qui eos in theatris figurarum notas & mutationes uarietatesq; callere multorũ testimonio compertũ asserunt. Romæ illud accidisse proditũ est, cùm eorũ grex & salta- E
tiones, & orbiũ lubricationes edoceretur, indociliorẽ fuisse unũ: qui cùm à magistris increpitus & castigatus esset, noctu uisus est ad umbrã Lunæ institutionis documenta illa per semetipsum attentare, meditari, & exercere. Verũ hæc nõ ita fortè uideantur admiranda, quæ fame magistra discere cogantur: illa potius admiremur, quæ faciũt feri nullis unquã legibus instituti, probitate, prudentia, & æquitate, nullis ferè animantibus inferiores.

PIETAS.

QVid quòd sponte sua naturæ quadã sublimitate præditi, pietatem colunt, & religionem obseruãt? Noua enim apparente Luna, spontè, ubi iure suo degunt, uiuo se flumine purificant: si morbis infestantur, Deorum auxilium implorãt, herbas cœlum uersus iaciunt, earum internuncio eò preces allegantes: qui quidem gestus excipiendus est ab ijs, qui pietatẽ ex elephanto picto exprimere uoluerint. Idem humanis proximi sensibus, ser- F
monem patriũ intelligũt, gloriam & honores ambiunt, ignominia notati mortẽ infamæ uitæ præferunt, quã interdũ, alia sibi consciscendæ mortis occasione negata, inedia finierunt. Quoties uerò in theatris oppressi, amissa fugæ spe uulgi misericordiã supplicarũt, & quadam sese lamentatione complorantes, totũ caueæ consessum in lachrymas concitarunt.

MANSVETVDO.

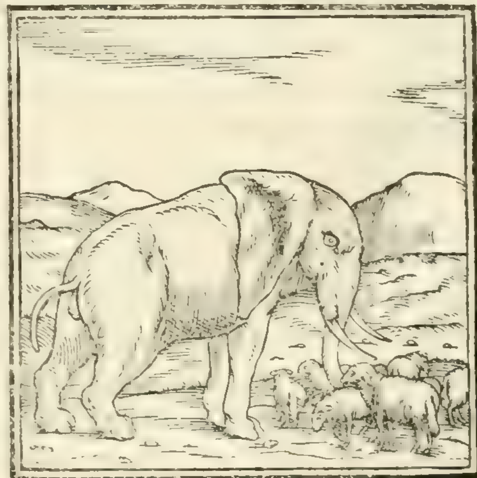

CVm tamen tanta ipsi sint æquitate mansuetudineq;, ut crudelitatis alienæ ministerio fungi minimè cogi possint, quod irrito olim Bocchi conatu apparuit, cõtra minus ualidas feras pugnare prorsus negant: cumq; maioribus non nisi lacessiti: & in grege pecudum ambulantes, occurrentia manu dimouent,

uent,

A uent,ne quid obterant imprudentes,tantaq; illi imbecillioris huius gregis reuerentia,ut uel feri, ex arietis cōspectu mirificè cicurentur, lenesq; atq; tractabiles fiant.autor Plutarchus Symposiacῶn XII. Quid quòd aberrantem hominem in solitudine factum obuiam non modò nō trucidant,aut alia afficiunt iniuria, sed clementer & placidè sese duces præbent,& uiam illi commonstrant? Quod uerò de sermone dicebamus,quem patrium intelligant,at etiā certum eos inter se habere tradit Oppianus, uerùm non nisi à magistris suis intellectum.Iam illud ætati nostræ claro innotuit experimento, eos magistri sui dicto audientes esse, siue progrediendum,siue regrediendum sit:quæ feriant,quibus abstineant, quos inuadant,ubi temperandum iræ,ex ipsius magistri sermone cognoscere:ut non immeritò confirmata sit opinio, huiusmodi esse quandā illi belluæ cum genere humano societatē,ut M. Tullij dictum ea re super identidem usurpemus. Cùm igitur elephas iusti & moderati imperij species quodammodo esse uideatur,meritò Regis nomē,tum ob uirtutes,quas superius in eo recensuimus,tum ob hāc ipsam mansuetudinem atq; clementiā adeptus est. M. Antonius cognomento

B Philosophus, nihil quicquam esse dicebat quod Imperatorem Romanū magis commendaret gentibus,quàm clementia, eaq; de causa neq; quidem in rebelles suos sæuitum uoluit. Hæc Cæsarem Deorum adscripsit numero,hæc Augustū consecrauit, hæc Pio cognomentum dedit, hac eadem de causa Senatus Ro. timore eo liberatus,quē ex Maximini Imp. immanitate contraxerat,clementissimis Impp. Maximo Balbino et Gordiano statuas cū elephantis decreuit. Quamuis alia de causa Gordiano tertiò quadrigæ elephantorum decretę sunt, quippe ut qui Persas uicisset,triumpho Persico triumpharet. Sed qualis ea in animali bruto mansuetudo fuit, quā recitat Plutarchus. Romæ cùm pueri quidā per lasciuiam elephanti promuscidē stylis pupugissent, iratus ille unum ex illis arripuit, eum in sublime iaculaturus,sublatoq; ad hoc præ metu puerorū ingenti clamore,socij mo-

C rituri uicem deplorantiū, tanto omniū mœrore elephas intellecto, arreptū puerum humi molliter deposuit,satis habens metu illo puerilem audaciam castigasse.

IRA LACESSITA.

QVamuis uerò ita natura mansueti sint, in iras tamen acriter incitantur, perturbatiq; irritatione aliqua acerbiore immaniter efferascunt (iustus enim, ut in diuinis habet literis, cū irascitur,peior est) eo casu tam hostibus quàm ductoribus suis perniciosi. Quā in eo animali naturā cùm non ignoraret Annibal, eam in usum suum cōuertit: quippe cùm in pręalti fluminis transitū elephantos cōpellere non posset, neq; materiæ qua naues conficeret copiā haberet,ferocissimum elephantē sub aure uulnerari iussit, percussoremq; transnatato statim flumine procurrere: elephas exasperatus ad persequendum sui doloris autorem transiuit amnem, & ita reliquis idem audendi exemplum fecit, ut Stratagematῶn libro primo apud Iulium Frontinum habetur: idq; in traijciendo Rhodano factū Liuius tradit: quamuis uariatam actæ rei memoriam esse confiteatur. Sanè Mauri affirmant cor duplex elephanto esse,altero quidem irasci, altero ad lenitatem induci:atq; hoc illud est quod horum utrunq; munus supra modum

exequitur. Sanè elephas ad hæc usq; tempora longa seculorum serie in Italia fabulosus habitus, necq; hominũ quisquam adduci poterat tam deformem immanemcq; belluam, qualem quantamcq; in picturis aspiciebãt, ijs dotibus excellere, quibus apud rerum scriptores insignis habebatur. Nam quamuis trecentesimo abhinc anno Fridericus II. Imp. elephantum ad nos ex Idumæa transuexerit, & superiori ætate alter in Italia uisus fuerit, nihil tamen præter corporis uastitatem, quod celebratione dignũ censeretur, super illis memoriæ proditũ extabat. Cæterùm omnẽ historiæ antiquæ fidem adimpleuit Hanno elephas, quẽ initio diximus ab Emanuele Lusitaniæ rege Indiæcq; triumphatore, Leoni X. Pont. Maximo dono missum, ac Romæ uidimus, Reuerendissime Domine: tanta ingenij, intelligẽtię atq; docilitatis exempla præstitit ea ætatula, quadrimus enim huc aduectus erat, ut non modò quę à scriptoribus tradita fuerant credamus, uerùm autores ipsos in hoc animantiũ genus quasi inuidos, eleuasse plurima, quæ longè magnificẽtius illustranda fuerant, suspicio sit. Hinc factũ, ut ad eius significata, & eorũ causas recensendas effusior accesserim, qui priusquã animal inspicerem, ne pro anilibus fabulis eorũ bona pars acciperetur, ueritus fuissem. Illud autem profiteri possumus, de reliquis animantibus quæcũq; fidem excedere uideantur, scriptorum autoritati nos acquiescere: super elephanto uerò quæcuncq; admiranda traduntur, nos in Hannone, uel paria, uel ueteribus illis longè maiora, oculata fide deprehendisse, cuius rei Romã ipsam frequentissimũ totius orbis theatrũ testem appellamus. Sed minimè loco hoc dissimulandum, quod super eiusdem Hannonis ingenio Michaël Syluius, regis sui ad summũ Pontificẽ orator, summæ, ut nosti, uir integritatis fideicq; sanctissimæ, atq; alij narrauere, remcq; multorũ testimonio comprobauere.

De Elephanto historia iucunda.

Cùm destinasset Emanuel Rex eum Romam Pontifici Maximo donũ ire, naui quam inscenderet iam instructa parataq; ad profectionem, nullo unquam pacto per aliquot dies fieri potuisse, ut Hanno uel duci se ad nauim, uel si quo modo adductus fuisset, eam uellet inscendere, usqueadeo auersabundus profectionem huiusmodi reformidabat. Cumq; rex ea re super solicitus admodum esset, magnisq; pollicitationibus unumquenq; inuitaret, qui deducendi asportandiq; Hannonis negotium suscepissent, necq; quisquam nomen profiteretur suum, insusurratũ demum est regijs auribus, eius belluæ magistri dolo hæc fieri, quippe qui puellę cuiusdam amore perditus, ægrè ferret se in tam longinquas regiones ablegari, proindecq; Hannoni persuasisset ne se abduci pateretur abuehendum: quippe cum in loca sterilia, inamœna & barbara, ubi ludibrio contumelijsq; omnibus tanquam hostice terræ animal afficeretur, neq; uictui neq; ornatui eius uel necessaria, uel cõmoda suffectura: longum ad hæc iter & incõmodum, & uastum maris æquor arandũ, ut satius esset in qua tunc erat terra quamprimũ contrucidari, quàm per tot uiarum difficultates ad ærumnosissimã denicq; uitã peruenire. Rex hac re cognita magistrũ Hannonis ad se quamprimũ accersiri iubet, seq; dolos eius comperisse dicit, ageret itaq; ut intra triduum Hanno in nauim imponeretur, idq; ni properè fieret, interminatus est actutùm se hominem extremo supplicio affecturũ, ut alijs exemplo esset, qui mandatis regijs fucum facere ausi essent. Hac regis asperitate territus elephanti magister, cùm nullã in cunctatione salutẽ intueretur, discipulam belluã aggreditur, docet se maleuolorũ quorundam fraude subornatũ, qui & felicitati utriusq; inuiderent, & regi optimo male obtemperantes essent: longè autem secus rem habere, quàm illi mentiti essent. Siquidem non ad imma

nia

A nia & effera loca profecturi erant, sed ad urbem orbis terrarum dominam, amœno loco sitam, ubi rerum deliciarumq; omniũ quotquot uel auidissimi cuiusq; cupiditate expeti possint, copia fertilissima redundaret. Ibi esse Principem, cui totus penè terrarũ orbis assurgeret: apud quem is in delicijs habendus esset, & tanquam Lusciniæ pullus, lautitiarum blanditiarumq; affluentia nutricandus: proinde bono animo esset, secumq; primo quoque tempore lætus & alacer nauem inscenderet, affuturos nauigationi Deos, & cursum omnem incredibili felicitate prosecuturos. Ita Hannonem ab eodem magistro in aliam sententiam deductum, ubi signa data sunt, ultrò nauem conscendisse, neq; ulla unquam imperia toto itinere detrectasse.

DE RHINOCERONTE.

QVi Rhinoceronta in Domitiani nummis inspexere, quid id signum sibi uelit quæritare solent. Ego factũ id ad Principis adulationem dixerim, qui animalia huiusmodi spectaculis obtulerit, cuiusmodi munus illud fuit, quod à Valerio Martiale celebratur: *Rhinoceros in Domitiani nummis.*

B *Præstitit exhibitus tota tibi Cæsar arena*
Quæ non promisit prælia Rhinoceros.
O quàm terribiles exarsit pronus in iras,
Quantus erat cornu, cui pila Taurus erat.

IRACVNDIA EX TARDItate ferocior.

SVnt enim qui lentitudinẽ irascendi, ac nullum mox adhibitũ modum excandescentiæ, per huius animalis hieroglyphicũ intelligant. Nam in eo conueniunt autores, magna id indigere irritatione: sed ubi irasci cœperit, esse ferocissimũ: quod & altero Martialis expressit epigrammate:

Sollicitant pauidi dum Rhinoceronta magistri
Seq; diu magnæ colligit ira feræ
Desperabantur promissi prælia Martis
Sed tamen is redijt cognitus antè furor.
C *Nanq; grauem gemino cornu sic extulit ursum,*
Iactat ut impositas taurus in astra pilas.

REX POTENS IMBECILlioris artificio petitus.

SVnt qui uolentes potentẽ aliquem regem imbecillioris alicuius artibus uexatũ intelligere, elephantũ pingunt in certamen à Rhinoceronte lacessitũ. Nascitur hic siquidem natura hostis elephanto, longitudine ei penè pari, sed cruribus multò breuioribus, colore buxeo, ut Plinius. Cornu is ad saxa limato se pugnę præparat: in dimicatione aluum maximè petit, quã esse molliorẽ intelligit, eaq; perfossa actutùm superat elephantum.

ROBVSTVS.

SAnè fortem atq; robustum diuinæ literæ, ut Eucherius tradit, per Rhinocerontis imaginem accipiunt, illudq; Iobis ex Hebræo fertur: Nunquid uult rhinoceros seruire tibi? Terribilis, ait is, fera rhinoceros, cui gemina in naribus cornua: atq; ita in Domitiani nũmis obseruauimus, in quibus Rhinoceros spe-

ctatur nares gemino cornu insignis, qualem celebrat Martialis. Præterea qui D
nuper allatus est ex India inferiori ad Lusitaniæ regem, cuius imaginē ad Leonem X. P. M. transmissam uidimus, unum quidem in nare cornu habet, alterum supernè prorumpit, nō adeò magnū, sed præualidum esse Lusitani omnes qui animal uiderunt attestantur. At longè curiosius hoc uidendū: in diuinis siquidem literis μονοκέρωτα, & ῥινοκέρωτα, Vnicornē scilicet & Naricornē plerisq; locis confusim acceptum fuisse, nimirū à nouis & ueteribus Theologis, qui cùm historiā ignorarent, duo hæc unum eundemq; esse crediderūt, ita ubiq; ab alijs unicornē, ab alijs naricornem uno eodemq; loco positum inuenias. Id quod accidisse puto, quòd, uti diximus, pleriq; horū idem esse animal arbitrati sunt Rhinoceronta & Monoceronta, cùm alioqui longè diuersa sint, separatimq; à Plinio utrunq; positum, qui libro octauo, capite post uigesimum primo, Monocerotem asperrimam ait feram, reliquo corpore equo similem, capite ceruino, pedibus elephanto similis, cauda apro, mugitu graui, uno cornu nigro media fronte cubitorum duûm eminente. Quę quidem descriptio eum signat, quē uulgus Halicornū uocat, quem aiunt pudicitiæ ita amantem esse, ut nō nisi puellæ uir- E
ginis ope capi possit, quam uenatores ibi statuerint sedentem quò animal id potum pabulatúm ue se conferre animaduerterint. Accurrere enim unicornem ad puellam huiuscemodi, inclinatumq; caput in eius gremiū collocare, altissimoq; mox occupari somno: signoq; uenatoribus à puella dato approperare eos, & feram nullo negotio capere, atq; hoc unius tantū cornu præmio, quod contra uenena pollere prædicant: ramenta quippe eius efficacissimè sanare, & toris stratis partem eius impositam, si quid ueneno uitiatum apponatur, sudorem emittere. Rhinoceronta uerò eodem libro Plinius capite XX. ponit, qui cornu nō in fronte habeat, sed in naribus: alterum eum à Dracone hostem genitum elephanto, & quæ superius allata sunt de utriusq; pugna. Sanè alibi in diuinis literis Rhinoceronta hieroglyphicū esse fortis & robusti uiri, uti superius dictum, notat Eucherius citato ex Iobe loco: Nunquid uolet Rhinoceros seruire tibi? Et apud Balaam scriptū inuenias, Cuius fortitudo quasi Rhinocerontis, ut latinæ pleræq; omnes habent interpretationes, quamuis Sanctes unicornis reddiderit. Igitur si quid ariolandum, cùm psalmo hoc uigesimo primo comparatio referatur ad ani F
malia robustissima & indomita, diuinumq; auxiliū contra eorum impetū atq; uim imploretur, quippe ut Chaldęi & Arabes exposuerūt, Salua me à feroci fortissimo sicut leone, & à rege potēte, cuius potētia sit sicut Naricornis, eamq; pleriq; lectionem probent, non dubitarim asserere loco hoc Rhinocerontis legere. Vbi uerò psalmo XXVIII. mentio fit amabilioris animalis, dicat quippe Sarion apud Hebræos, quod Græci reddidere ἠγαπημένος ὡς υἱὸς μονοκερώτων, Latini uerbum uerbo reddentes, dilectus quemadmodum filius Vnicornium: uetus etiam traductio Vnicorniū habeat, nulli dubium esse crediderim, quin castior istius loci lectio sit μονοκερώτων. Atq; hęc, mi Domine, sunt quę super Elephanto, qui Rhinoceronta secum traxit, colligere per occupationes licuit. Tu qui ætatem omnem, horasq; omnes assiduæ lectioni soles impendere, longè illustriora, reconditioraq; forsitan inueneris, quę si ad manus meas peruenire nō potuerūt, indulgendum est mihi: non enim ignarus es quantum mihi Principū obsequia, negotiorumq; turbationes de studijs literarum subtrahant, crebrisq; me interpellationibus auocent. Quare tu atq; alij, qui uitæ meæ rationem inspicitis, mihi estote æquiores, cùm præsertim admoneat Maro, neminem esse qui possit omnia.

Ad

AD ERVDITISSIMVM LAELIVM TAVRELLVM ILLVSTRISS. COSMI DVCIS FLORENTINORVM IVRI PRÆFECTVM, DE IIS QVÆ PER TAVRVM ET BVBVLVM OMNE GENVS

significantur ex sacris Aegyptiorum literis.

N publica peccare commoda videar, doctißime Taurelle, si Tauri mei mugitus nescio quos Serenißimo Duci Cosmo meo, imò tuo, imò proborum omnium patrono, dedicare non erubuerim. Nam quamuis non sim nescius eum studiosorũ commodis applaudere, maiorũ suorum exemplo, qui omnes summã & eam æternam laudem cõparauere, dum scilicet literas & virtutes, & bonos omnes mores in Italia, atqueadeo in ipsa clarißima ciuitate Florentia florere, & in honore esse, omni studio, conatuq; omni cura uere: negotia tamen, quibus iuuenis ornatißimus nunc in tanto rerum Italicarũ motu & perturbatione detinetur, non permittunt, vt importunus accedam, tametsi sapientißimè & magna cum ciuiũ suorum cõmendatione omnia temperet & moderetur, ita vt omnes curam, studiumq; senile in ætate tam viridi admirentur. Quare Taurello potius amico benignißimo eum alendum curandumq; dedi, cui cibus is, quo Taurus noster pascitur, sufficit abunde, vt cùm opportunũ fuerit, resq; ipsa monuerit, suo tempore & loco Taurellus de Tauro, quæ in eo sunt laudabilia, atq; magnæ etiã admirationis, proferat, et ratiocinetur, Principemq; ingenio præstantem, quibus dotibus animal polleat, & si dicere licet, quibus virtutibus insignis habeatur, interdum cõmonefaciat. Nam quæ homines rectè laudabiliterq; faciunt, cùm illi ad hæc agenda nati sint, & vnusquisq; ab animo suo, qui ratione pollet, poßit exempla desumere, quia tamen dotes hæ ab humana natura demanant, non vsqueadeo sunt in nobis admirandæ: sed quæ fera faciunt animalia, quibus singuli ferè singulis motus sunt impertiti, si vltra naturæ suæ fines proueh antur, eo preciosiora iudicantur, quo magis interdum humanum genus in certamen prouocare comperiuntur: cuiusmodi multa admiranda super Elephanto proximo commentario ad Reuerendißimum Sfortiam commemorauimus, quibus non inferiora forsitan de tauro vel bouillo omni genere dicturi sumus.

TEMPERANTIA. D

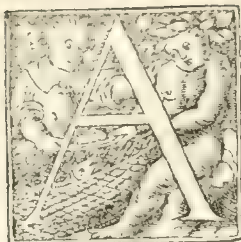

ADmirabilem quandam in Tauro continentiam cùm animad-
uertiſſent Ægyptij Sacerdotes, temperantia præditum homi-
nem, ab humanarũ quippe rerum affectu non alienum, cæte-
rùm modeſtiæ ſeruantiſsimum, ſignificare ſi uellent, Taurum
naturæ admodum robuſtæ ac ualidæ faciebãt: cuiuſmodi ſpe
ciem Philoſtratus Paſiphaë deſcripſiſſe mihi uidetur, cùm du-
ctorem illum gregis pugnacem, ſuperbum, exultantem, ſpecioſum cornibus, co
lore niueo, lato gutture, ceruice craſſa, palearibus latè longeq; pendentibus, ar-
mis ad aſpectum inhorreſcentibus effingit: qualem quippe faciem habemus in
nummo quodam argenteo, cuius inſcriptio eſt, M. L. THORIVS. Cauſam hu
ius hieroglyphici eam Philoſophi tradũt, quòd animal hoc ſit calidiſsimũ, atq;
inguine præcipuè potens, ita ut uno tantùm initu citra motũ impleat efficaciſsi
mè. quòd ſi cõtingat ut ab naturali aberrarit loco, uaccam ea in quam occurſarit
parte, qua præditus eſt inguinis firmitate, uulnerat, non ſecus ac ſi telo eam acu-
to impetijſſet. Vſqueadeo uerò ſemen illi promptuarium eſt, ut exectũ taurum E
impleſſe tradat Ariſtoteles: atq; hinc pleriq; ueteres ſcriptores, uiri pudenda
Taurũ appellauere, ut muliebria βυσάλιον. Animal tamẽ hoc in libidinem uſque-
adeo concitatũ & furens nõ ſæpius quàm bis die inſcendit, à conceptu uerò ip-
ſius uaccæ modeſtus caſtusq;, nihil ulterius tentat. Huius rei cauſam in uacca
multi ponunt, quæ taurũ propter rigorem genitalis nimiamq; tentiginem, ue-
luti ceruæ etiam, neq; non teſtudines faciunt, raro patiatur. Vnde dixerit Hora
tius de fugitiua puella:

Nondum ſubacta ferre iugum ualet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In uenerem tolerare pondus.

Sedenim ſpectandum hoc exemplum continentiæ habere cauſam in tauro ma-
nifeſtum eſt ex eo, quòd ſpontè taurus à conceptu diuortio quaſi facto ſecubat,
ac ut in Epiro maximè uidere eſt, trium plerunq; menſium ſpatio non apparet,
ſed errabundus, ut apud Virgilium eſt, Latus niueum molli fultus hyacin-
tho, Ilice ſub nigra pallentes ruminat herbas: &, quod ait Ariſtoteles, ἀτιμαγελεῖ,
quod nõ infeliciter quidam abarmentat̃ dixere, hoc eſt, ſeorſum à uaccarũ con-
ſortio, grege, conuictuq; paſcitur. Quod dictum uolui, ut unuſquiſq; ſciret quo F
geſtu taurus pingendus ſit in cõtinentiæ ſignificatum. Vt uerò ad uerbum ἀτιμα
γελεῖ, & ex hiſtoria prouerbium reuertamur, hæc eò ſpectant, ut impoſitũ petu-
lantię modũ, & probatiſsimã ex ea pictura continentiã intelligamus: atq; ita for
tè accipiendũ illud apud Theocritũ, ἔβα καὶ ταῦρος ἀν' ὕλαν, in ſyluã abſceſsit taurus.
ſed hæc tamẽ, quia copioſe & feliciter ſunt ab eruditiſsimis pleriſq; uiris præſer-
tim Eraſmo Roterodamo tractata, nos non ulterius proſequemur. Neq; uerò
me latet in Epiro Pyrrhicas boues fuiſſe miræ magnitudinis, quæ quia ueneris
expertes eſſent, & omnino intactę cuſtodirentur, ἄπωραι dicebantur: ſed hoc illis
hominũ cura, nõ natura dabat. Eædem neq; iungebantur, ideoq; iniuges dictæ,
quòd intaminatæ pudicitiæ ſymbolum præ ſe ferrent. Mineruæ in primis ma-
ctabantur, uirginitatis, quæ iugum neſciat, indicium. Ex ijs autem ſatis manife-
ſtum eſt nos in libidinis tẽperantia dubio procul ab eo genere uinci, quod alio-
qui procaciſsimũ, & in riuales pugnaciſsimũ eſſe conſtat. Quare haudquaquã
leui de cauſa cœleſtis ille Taurus Veneri dedicatus: neq; Venus temerè à ſapien
tiſsimus Poëtis aurea uocitata, quæ quidẽ ſyncerã, caſtã & purã generandi cupi
ditatem

A ditatem coelitus inspirat, nõ lasciuias petulantiores, adulteria turpia, & impudicam humani generis contumeliam, quam uoluptatibus dediti mortales, dum appetentius æquo per summam incontinentiam cõsectantur, cogi se ui siderum affirmare audent, quò suę uelum impudentiæ prætendant, cùm tamẽ à coelo nihil non undecunq; sanctissimum emanare uerissimè dicat Plato. Sedenim si nõ ex ciuilis uitæ moribus, si non ex disciplinis, & sapientum præceptis, si non denique legum minis ad honestatem institui potuimus, agè agè iam à brutis rectam uiuendi rationẽ indipiscamur, & ingenium eorum secuti, nostrę opem feramus imbecillitati. Tali autem continentia fuisse præditum Drusum fama canit, qui se uxori, quandiu in expeditione Germanica fuit, conseruauit. Et quod de Tauri secubitu dicebamus, Pesceniũ quoq; Nigrum ferunt ignarum rei uenereæ fuisse, nisi quantum procreandis liberis impenderetur. Inuenies huiusmodi exempla in historijs etiam recentioribus, ut de Pemone Bellunensi, quem Vtinenses ob integritatem, iustitiam, summamq; prudentiam, Principem sibi delegere. Neq; sua in hoc fraudandum laude foemineum genus, cùm Zenobia illa Au-
B reliani Imp. etiam hostis epistola commendetur, quæ, Gallieno remp. negligenter administrante, imperium sibi comparauit. Eam ferunt cùm semel cõcubuisset, expectatis menstruis se continere solitam si prægnans esset: sin minus, potestatem querendis liberis uiro cõcessisse. Vulgò tamẽ apud Seras nefas est à conceptu foeminam adiri. Eius continentiæ atq; modestiæ causa, qua boues ita, uti ostensum est, cõmendantur, Mycerinus Ægypti rex Cleopis filius, filiam quæ se suspenderat, quòd stupratam sese à patre ferret indignissimè, lignea boue auro solido superinducto condiderat. Et antiquissimis Hebræorum sacris offerre uitulum, est carnis impotentiã peruicisse, ut Origenes Leuitico interpretatur. Exempla uerò huiusmodi ea de causa nonnunquã interserimus, quia totus hic noster labor ad eorum usum susceptus est, qui pictura delectantur, ut pręter Ægyptiaca, & alia pleraq; mystica, historiam etiam habeant, quam ad id quod elegerint argumentum accommodare possint. *Hieroglyphicorum usus.*

MODESTIA.

NEq; alia de causa crediderim ego mulieres Elienses, cùm Bbaccho, quem cole-
C bant, preces funderẽt, orare solitas, ut βοέῳ ποδὶ, taurino quippe pede ad se ueniret, nisi ut suam ita modestiam ostentarent: nihil enim minus foeminam decet quàm præcipitantia, uel ardor audaciæ. Quare Dido Virgiliana cum modesta inducitur, breuiter, & uultũ demissa profatur. Figurabant uerò Græci Dionysium tauri specie, quòd eundẽ & Osirim intelligebãt: de cuius probitate atq; iustitia, summisq; in humanũ genus beneficijs, multa multis in locis hoc cõmentandi genere dicenda sunt. Porrò Dionysius apud Argiuos βουγενής, quasi bouigenam aut ex bouillo genere dicere uelient, cognominabatur. Quòd uerò superius dictũ est, coelestẽ Taurũ pios & honestos atq; legitimos amores afflare, nõ sum nescius, Iulium Maternum ijs impudicitiã minari, qui Taurum habuerint in horoscopo: maluissem eum prolificum, aut foecundum dicere, ne notam eam coelo inussisset immeritò. Huius sanè fertilitatis, & præsentaneę seminis facultatis ergò, institutum aiunt boni ominis causa, ut in condendis oppidis sulco illo primigenio imprimendo, bos mas non castratus, & uacca iungerentur, & cùm sacrificabant circum moenia, quinto quoq; anno integra animalia mactabant. Sanè Orpheus mensem μονοκέρωτα μόσχον appellat, unicornẽ quippe uitulũ. Et Eustathius Ἰλιάδ. α. mensem ait bouem dici, utpote qui sit generationis effector.

PETVLANTIAE frænum. D

AD hæc Niliaci illi sacrorum custodes, cùm hominē à priori petulantia sibi modestius consulentem significare uellent, non simplici forma taurū, sed caprifico caput, colla, armosq; redimitum pro istiusmodi uirtutis hieroglyphico proponebant. Caprifico enim ea uis est, ut lasciuientium taurorum, & quantumuis ferocientium naturam usqueadeò cōpescat eorum collo circundata, ut immobiles propémodū eos reddat: cuiusmodi taurū ab Hercule compressum domitumq; mystico fabulamento Græcia cōfinxit, perinde ac reliqua etiam monstra superata, cessisse uirtuti uitium hieroglyphicè significant: tametsi non sum ignarus, quæ de tauro Herculeo traduntur, referri à plerisq; ad Acheloum amnem, cuius fabula quia omnibus est scholis tritissima, mihi nunc fuerit dissimulanda. B Origenes Adamantius taurorum immolationem, quæ in diuini numinis tabernaculo fieri iussa est per Hebræorum legem, significare dicit apud nos superbiæ tumorem & insolentiam esse mactandam. De uitulo uerò in holocaustum offerendo copiosissimè scribitur ab eodem, Leuitico homilia secunda.

Taurus ab Hercule superatus.

OBTVTVS AMATORIVS.

NEq; tamen illud omitti debet, obtutum amatorium, qui modestia seruata fiat, ad Tauri oculos referri solitū à peritissimis. Vnde illud, βλέπειν ταυρηδὸν, quod tum in Platonis, tum in Xenophontis Cōuiuijs, & Phædone, & alibi, eadem ferè sententia positum animaduertas: tametsi nonnulli rem ad indignationis significatum retraxere, toruumq; tueri interpretantur: quo significato apud Aristophanē super Æschylo dictum ἔβλεψε γοῦν ταυρηδὸν ἐγκύψας κάτω. Aspexit igitur tauricè ad humum lumina deiectus. Hac enim facie iratus Æschylus inducitur ab Aristophane. Neq; sum nescius toruitatem à taurorū ferocia dictam, ut etymologiarum autores tradunt, qui toruitatem tauri acerbitatem interpretantur. Huic longè dissimile est βοῶπις, quo quidem oculorū pulchritudo atq; gratia significatur. F In ijs tamen quos superius citaui nimirum de amatorio obtutu intelligitur, in quo modestia primas obtinet, isq; plurimum fieri solet in obliquum, & id toruum est.

BONORVM OBSEQVIVM.

ALia porrò picturæ specie, hominem ea modestia præditū, ut facilè eum queas à perperā factis auertere, indicare si uellent, taurum genu dextero illigatum pingebant: hunc enim si dextero alligaueris genu, mansuetū & uincula consequentē inuenies. Hoc cū Romæ Clementis VII. principatu Græculus quidā effecisset, ducto sępius ferocissimo tauro per uniuersam urbem, quē tenui admodum funiculo ita religarat à genu, peritissimi Magi nomen apud imperitos assecutus est. Edomitę aūt ferociæ hieroglyphicū

apud

A apud Georg. Anselmũ uidi, impressum nummo taurum, cauda surrecta, capite cernuo, anteriore crure læuo genuflexũ, sub querno stipite, à quo laurea pendebat: ab altero latere caput leonino spolio armatũ. Inscriptio, MILO CROTON.

PROLES MASCVLA, PROLES FOEMINEA.

AEgyptij ijdem sacerdotes, ubi masculã prolem mysticè describere uellent, taurum ab inscensione in dextram se partem demittentem figurabant: si uerò fœmineum fœtum exprimere uoluissent, eundem in læuam auertentẽ se pingebant. Compertum siquidem est taurum à conceptu discedentem si deflexerit in dextram, marem esse genitum: si ab leua abscesserit, fœmineum esse fœtũ. Ad hæc Parmenides, fœtũ tunc esse patri similem asserit, cùm à dextra locorũ parte editur: matri uerò, cùm ab læua. Hippocrates tradit sinistro teste obligato marem generari, dextro uerò fœminam: tantiq; esse dextrarũ sinistrarumq; partiũ in maribus fœminisq; cognoscendis obseruationem, ut si mammarũ prægnantis mulieris dextra flaccescat, macráue repentè fiat, si gemellos paritura fuerat, marem abortũ fieri dicant: si uerò sinistra macrescat, fœminam deperdi. Quin
B & Onirocritæ hæc eadem intelligunt, cùm imaginari dextra parte dentes amissos, marium consanguineorũ obitum ariolantur, ex sinistra uerò fœminarũ. In dextra autem parte uteri materni sæpius moueri mares, in læua uerò fœminas cõstat. Albertus sibi compertũ ait, mulierem quandam fœminas tantũ párere solitam ea de causa, quòd à conceptu semper in læuũ latus decumberet: admonitã uerò cœpisse in dextrã conquiescere, ac solos deinde mares genuisse. Neq; uerò dissimulandum quod ad Ægyptiorũ commentũ facit, Septentrioni uim masculam inesse, quod neq; quidem Aristoteles dissimulauit: docet enim is, si masculos plures creari uolumus, admissuræ tempore dies siccos, & halitũ Septentrionis eligendũ, & contra eum uentũ greges pascendum: sin uerò fœminas generari uelimus, Austri captandos flatus, & in eum pascua dirigenda, quòd uis in eo uento muliebris insit. Africanus quoq; rem hanc tangit in Georg. Ait enim: si marem uelis, Aquilone spirante admissurã faciendã: si fœminã, Austro. Sed
C enim de læuis, dexterisq; mũdi partibus magnũ est inter autores dissidiũ. Vnà enim cum Ægyptijs dexteras mundi partes solstitiales, sinistras brumales intelligit Empedocles: de quo ita Galenus, ἐμπεδοκλῆς δὲ δεξιὰ εἶναι τὰ κατὰ τῶν θερινῶν τροπικῶν, ἀριστερὰ δὲ κατὰ τῶν χειμερινῶν. Neq; desunt qui primas olim fœminas ad ortũ & meridiẽ terra genitas, mares uerò ad Septentrionẽ & occasum fabulentur. Plato tamen Aristotelesq; alia ratione orbem diuidentes, Orientales esse dextras, à quibus initiũ motus: læuas autẽ occiduas tradidere, ut idem Galenus recitat. πυθαγόρας καὶ πλάτων καὶ ἀριστοτέλης δεξιὰ τοῦ κόσμου φασὶν εἶναι τὰ ἑῷα, ἀφ' ὧν ἀρχὴ εἶναι τῆς κινήσεως, ἀριστερὰ τὰ ἑσπέρια. Contrà Varro Latinę linguæ lib. VI. cœlum ait dictũ templum: eius cœli partes quatuor constitui: sinistram ab Oriente, dexterã ab occasu, anticam ad meridiẽ, posticam ad septentrionẽ. Cui Plinius subscribit dicens, errantia sidera contrarium mundo cursum agere, quippe læuũ semper illo in dexterã præcipiti. quãuis Festus Anticam eam cœli partem, quæ ad meridiem sole illustratur, dexterã uocat, ita enim anticã interpretatur: posticam uerò ad septentrionẽ, sinistrã. Alcinous in Gręcorũ monumentis adnotatum ait morem sacrificandi seruatũ diu, ut circumcurrerent aras, cursum auspicati ab læuo dextrorsum Zodiaci quadã imagine, cuius motus sit mundo diuersus ad exortum uergens: mox uerò ab dexteris læuorsum procurrerent, quo motu cœlum rotari manifestum. Contrà Ægyptiorũ positionẽ T. Liuius libro ab Vrbe cõdita primo, dexteras ad meri-

diem partes Augurũ inſtituto, ad ſeptentrionem ſiniſtras ſtatutas ait. Ad hanc D
ſententiam facit quod Pſalmo apud Hebr. 89. legitur, Aquilonem & dextrum tu creaſti: quod nonnulli Auſtrum interpretantur, alij mare. Cum Hebræis uerò conſentiunt & Chaldæi, qui Auſtrum ponunt. Sedenim & Auſter pro mari nõ ineptè accipitur, ſi ſphæra recta ſtatuatur polis ad finitorem inclinatis. Nam Ægyptij, quos Cleomedes non poſtremi nominis autor ſecutus eſt, ipſam mundi totius figurã aliter deſcripſere, utpote qui Aurorã eſſe caput, Borealia dextera, Auſtralia ſiniſtra conſtituere: maritimisq; piſcibus tum ob alias cauſas, quas loco ſuo recenſuimus, tum ob id præcipuè abſtinebãt, quòd Nilum à ſiniſtra ortum, quippe fœminea fœcundaq; parte, in dexteram quippe uirilem ſterilemq; (ita enim erant eorum cõmenta) illapſum, quippe ubi mare ſit, corrumpi dicerent. Nam de maris ipſius ſterilitate ſuo loco diximus: atq; ita dexteram oram, hoc eſt, maritimam, cõſiderato Ægypti ſitu, perditionis ſymbolum ſtatuebant. Neq; hîc diſsimulandum quòd apud Eucherium, ubi de Aquilone loquitur, qui pro Dæmone accipiatur, inuenies eum uocari dexterum, & ita ipſum quoque ſibi dexteri nomen adſciſcere. Nam & Hieronymus quartis Hebræorum E
caſtris Aquilonem dexterum appellari tradit, ſed falſum ait nomen cùm de Dæmone eius uenti domino intelligatur, qui undecũq; ſiniſter, ſiniſtra omnia mortalibus oggerat appetenda. Cauſam tamen Eucherius ſuper dexteri nomine aliam ab hac arbitratur, quippe quòd perperàm agere uolenti dexter adſit obſecundando, ſuadendo, procliuiter attrahendo. Nam illud palàm eſt, ait, in ſacris literis diabolum geſtare Aquilonis nomen, eaq; locutione quicquid bonis conatibus aduerſatur accipi: is enim bonorum operum ardorem extinguit, atq; omnia frigefacit: & ob id & infideles & impij, cõtumaces ſceleratiq; homines, eo notantur hieroglyphico. Vnde illud: Ab Aquilone pandetur omne malũ. Et quia flatus uehemens quò frigidior, eò magis ignem in quem inciderit exuſcitat, dictum, Ab Aquilone exardeſcent mala ſuper terrã. Tetigere & Poëtæ noſtri dexteras lęuasq; cœli partes. Sedenim Maro & Naſo, nullius addicti iurare in uerba magiſtri, eas non diſtinxere. Lucanus Ægyptiorũ adhæſit factioni, & ſententiam ipſe ſuam declarauit eo loco:

Ignotum uobis Arabes uenistis in orbem, F
Vmbras mirati nemorum non ire ſiniſtras.

hoc eſt, in Auſtrales partes non porrigi. In hoc autem id intereſt, ubi quis uniuerſi ſtatuat caput: quo ſuper argumento plura dicere noſtri non eſt inſtituti, quare ad ipſas rerum ſignificationes reuertamur.

AVDITVS PROMPTVS.

AVditu enim duo ex quadrupedum genere maximè pollent, Ceruus & Bos: quamuis, ut in Aſino dictum, Ariſtophanis interpres Murem & Aſinum præferat: quod alij uiderint. Sedenim Ceruus quamuis acerrimi ſit auditus, tantiſper tamen eo excellit, quandiu arrectas auriculas tenet, quas ubi demiſerit, non ſolùm non præſtat auditu, uerumetiã laborat ſurditate. In Tauro aures ad audiendum promptæ ſemper, atq; eo præſertim tempore, quo fœmina pruritu exagitata mugierit, quo non amplius quàm

per ho-

A per horas ad summum treis afficitur, eo tempusculi spatio nisi taurus accesserit, naturam colligit, neq; antea quàm uigesimo pòst die mas à fœmina repetitur, quod raro tamē accidit, quia taurus quantumlibet longè abfuerit, accepta uoce statim accurrit. Eaq; de causa Ægyptij sacerdotes per auriculam tauri pictam, & auditum & obsequij sedulitatem indicabant. Pari modo iuuenca quoq; tauro se morigerā præbet. Sanè Vaccam Ægyptij Veneri dedicarūt, quam cœlestem uocant: & Isidis suæ frontem cornibus insignitam ostentabant, quippe ob obsequium quo ipsa quoq; tauro paret, simulac incitari eius ad uenerem mugitū audierit. Licet uerò singulis animantibus uoces propriæ ad initum sint, ut suibus, & capris, & ouibus, nulli tamē grauior quàm bubus fœminis. In reliquis porrò animaliū generibus mares grauius sonant quàm fœminæ: in bubus è contrario est, ait Aristoteles: nam boum fœmina grauiorem quàm mas uocem habet.

N E P T V N V S.

AT cùm mugitus pelagi taurino sit nō absimilis, & ipsi Neptuno taures immolabant, & eum ab eodem mugitu μυκητὰν appellabant: quia idem Deus B à sacerdotibus nonnunquā ταύρεος nuncupatus est. Quos uerò tauros Neptuno sacros esse uolebāt, undecunq; nigros deligi iusserunt, ut ita pelagi colorem exhiberent. Atram enim, nigram, obscurámue maris aquā dicere mos ubiq; est: unde etiam Aquilam ab aquæ colore, quippe fusco, dictam uolunt, deumq; ipsum cærulicomū, & cæruleo indumento uestitū passim inuenimus. Ad hæc pectus illi præualidum, armiq; taurorū in morem carnosiores attribuuntur. Hinc in pulcherrimo Syracusanorū nummo latum conspicias portū, in cuius medio ea membrorū habitudine taurus procumbit, delphinis circùm colludentibus. *Syracusanorum nūmus.* Qui uerò ludi Taurij nuncupati fuerunt apud Romanos, haudquaquā Neptuno, sed inferis dijs instituti erant ad sedandam pestilentiam quæ Tarquinio Superbo Rege in mulieres grauidas sæuiebat: inde scilicet ortam, quòd caro taurina populo diuendita fuerat. *Ludi Taurij.* De Neptuno uerò qui ταύρεος, ut apud Hesiodum Scuto Herculis uocaretur, alij dicunt propter undarum sonum, quæ, uti diceba mus, boum instar mugiāt: alij, quia Neptunus taurina induebatͬ galea: uel quia ita eum Bœotij uocitabāt à tauri sacrificio quod illi erat institutū, de quo Maro:

C *Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apollo.*

F L V V I I.

QVin & fluuios ipsos cornigeros uel ταυροκράνους, hoc est, tauricipetes, & taurituos, ut luculentā apud Græcos locutionem interpretemur, passim effingunt. Hinc Tybris Maroni,

Corniger Hesperidum fluuius regnator aquarum,

Et gemina auratus taurino cornua uultu

Eridanus. Vt apud Ouidiū in Metam. Granico nata bicorni, non ut uulgata habent exemplaria, Gracili cognata Granico. Sic tauriformis Aufidus Heratio. Nam & taurū à Perilao Phalaridi dono datum, Gelonis fluuij fuisse imaginem, apud Pindarū Pythijs legas. Et Timæus taurū eum quamuis ita dicatum, ab Agrigentinis in mare proiectum asserit, ne qua tam sæui tyranni memoria superesset. Compluribusq; demū in locis flumina taurina specie fingi solita cōperimus, ut Eurotas apud Lacedæmonios, Cephisus apud Argiuos, Asopus apud Sicyonios & Phliasios fuere: quem tamen Athenienses humana facie figurabāt, cornibus tantū a fronte prominentibus: siue propter mugitū, quem, uti dictū, ciere flumina taurorum instar uidentur, & taurorum instar atrocia sunt, ut Fe-

ſtus ait: ſiue quòd cornua fluminibus ab flexuoſis corũ lapſibus attribuuntur. D

TONITRVS.

QVod uerò pertinet ad mugitum, mythologi philoſophi abactas Geryonis boues impulſu Herculis, tonitrus hieroglyphico ſignificato intelligi debere autumant: quæ quidem ſententia eorum eſt, qui Heſiodi philoſophiam interpretantur, ea ſcilicet de cauſa quòd Poëtæ plerunq; tonitrus auditos mugire dixerint. Abigi uerò ab Hercule dicuntur, quia Solem per Herculem intelligebant. Solis igitur calor in nubes illapſus, earumq; rigore coarctatus, ſimulac defractis nubibus erumpit, mugitus eos ciere conſueuit.

LÆTITIA.

LAtè uerò diffuſum eſt hieroglyphicum illud, ut per uituli ſignum lætitia ſignificetur: unde etiam Vitulari uerbum, hoc eſt, lætitiæ ſignum præbere, & exultando geſtire, apud ueteres uitulantes, gaudentes, lætabundosq; dici comperias: ut non temerè apud coniectores Hebræos legas, laſciuientẽ currentemq; taurum per ſomnium imaginari, futuræ lætitiæ ſignum eſſe: addi uerò lucri aduentantis ſignificatum, ſi per huiuſmodi quietem paſcentes uiſi fuerint. Eius uerò laſciuiæ cauſa Pſalmographus clamat circundatũ ſe à uitulis multis, & à pinguibus tauris obſeſſum. E

ANNONÆ FELICITAS ET PENVRIA.

QVoniam uerò & in ſomnia, & in id bouis ſignificatum incidimus, quo læta nobis omnia proponuntur: qua ratione quóue modo bouillum pecus annonæ feracitatem, atq; itidem penuriam ſignificet, ex diuinis noſtrorũ literis hiſtoriam repetere minimè fuerit importunum. Satis enim conſtat, quemadmodum Ioſippus ille ſomniator Iacobis filius ob inuidiã fuerit à fratribus uenundatus, atq; in Ægyptũ adductus, ubi longam ſeruierit ſeruitutem, utq; poſtmodum primas apud regem obtinuerit, poſteaquã nocturnam eam imaginẽ, quæ ſeſe Pharaoni altius dormienti obtulerat, interpretatus eſt. Imaginatus enim erat ille ſeptem boues, pulchro, hilari, & pingui aſpectu ab ripa Nili ad paludem aberrantes, quas ſeptẽ aliæ deformi macie paluſtri eo loco emergentes exceptas conficerent: mox uerò exiſtimabat ſeptenas ſe ſpicas cernere multa fruge conſpicuas, & quæ iam ſecari poterant: eas totidem numero ſpicæ ſterilitate inſigni ex proximo occupare uidebantur (hoc uerò uiſum ſecundo loco, quod ex Hetruſca diſciplina in oſtentis expetitur, primo additum, atteſtatum facit, ut etiam in Gedeonis uellere diximus.) Hic iuuenis rerum prudentiſsimus, eximiam quandam ſeptem annorum feracitatem ex eo portendi pollicitus eſt, quam optimæ illæ boues cum frugiferis ſpicis inſpectę denunciarent: quippe quòd ſit animal agrorum cultui præcipuè idoneũ, telluris felicitatem per eas interpretari oportere: cuius lætitiæ cauſa futura eſſet Nili inundatio, unde uiſæ eſſent illæ boues emergere: idq; per ſpicas, quæ hilari eſſent aſpectu manifeſtius ſignificari, annorum quippe ſeptem lætiſsimũ prouentum: cætera quæ his auerſa apparuiſſent, totidem annorũ famem demonſtrare, quę ubertatem illam eueſtigiò ſubſecutura eſſet. Eſt nimirũ palus ſterilitatis indiciũ, ſterilisq; paſsim tum à poëtis, tum ab oratoribus appellatur. Cùm autem interpretationem huiuſmodi euentus approbaſſet, Rex Ioſippi conſilio fretus nõ modò famem ab Ægypto depulit, ſed finitimos etiam populos abundè ſaturauit. Aiunt itaq; Ægyptij, eius beneficij memores, homini gratiã ita relatã uoluiſſe, ut ſimulacrũ Serapidis cũ modio in capite, huius rei monumentũ eſſe decreuerint. Sedenim alibi de Serapi. Mirũ autem F

A tem memoratu est, quantū honoris uetustas ijs attribuerit, qui humano uictui uel industria, uel cura, uel ope priuata consuluissent. Liuius autor est, auratam bouem extra portam Trigeminam Minutio Auguri positam à populo collata stipe, quòd farris preciū intimis nundinis ad assem redegisset. Farre enim uictitasse populū Rom. per CCC. annos ab Vrbe cōdita, Verrius Flaccus prodidit.

TERRA FRVGIFERA.

APud Persas barbara cerimonia bos fronte in leoninā faciem conformata, ex antro cornibus arreptus educebatur ad sacrificium: de quo Papinius:

Indignata sequi torquentem cornua mitram.

quippe cùm taurus plurimùm terrenum animal sit, terræ & inferis potestatibus damnatum, Soli tamen ab ea gente dedicatus, uim eam ostendere uidebatur, quā Sol in uniuersam terrā exercet. Quòd autem extraheretur B ex antro, delitescere uim eius in terræ uisceribus indicabat, quam ut euocaret, & frugum feracitati consulerent, sacrificij genus id instituerunt. de quo etiā in Leone. Neq; quidem alia de causa bouem quandam ab Argo tot luminibus prædito custoditam fabulantur, nisi ut terram ipsam ostenderent noctu ab ipso cœlo tot stellarum luminibus insignito non indiligenter obseruari, donec à Mercurio, quippe à Sole cōficiatur, cuius oriente iubare stellarum lumina passim extingui uideantur. Quid autem aliud portendere uisus est bos ille arator, qui decusso iugo triclinium, in quo cœnabat Vespasianus, irrupit, ac fugatis ministris quasi repentè defessus procidit ad ipsos accumbentis pedes, ceruicemq; summisit, nisi terrarū orbem amarissimo Vitellianæ dominationis iugo pressum, opem à gente Flauia deposcere, quæ iam rerum esset potitura? Terram itaq; bos eo ostento præ se tulit. *Bouis portentum.*

OPIS IMPLORATIO.

HAec autem opis imploratio per bouem facta, adducit in memoriā alteram Scytharū more bouillo interueniente corio factam: apud eos enim opis & C auxilij imploratio fieri solebat mactato boue, in corio cuius, qui opem sibi afferri ab amicis posceret, reiectis in tergum manibus sessitabat: qui uerò auxilium pollicerentur, dextero pede corium calcabant, profati quantū præstare possent: quem morem latè scribit Lucianus dialogo de amicitia, cui titulus Toxaris. Et quod ad hoc fertur de Homolottorum sacrificio, qui fœdera sancientes bouem in minutissimas partes dissecabant, etiamnum durat apud eosdem Scythas, qui oram inter Tanaim & Phasim accolunt, nunc Cercassios appellatos: eos nōnulli Ziccos esse uolunt: hi autem si grauem aliquam iniuriam acceperint, implora turi amicorum auxilium bouem mactant, pelleq; detracta & humi distenta, in eaq; sedentes, carnibus bouis in minutissima frusta diuisis, partem unicuiq; aduenienti porrigunt: quiq; accipiunt, ita se eo fœdere deuinctos intelligunt, ut se, fortunasq; suas omnes parati sint exponere pro amici, qui uiscerationem hanc fecerit, iniuria uindicanda.

FRVGVM OPVLENTIA.

QVi uerò boues iuncti in nummo Vespasiani iam Imperatoris & Cos. V. habentur, atq; alij similiter iugati in C. Marij C. T. nummo, nimirum aratio- *Bos in Vespasiani et C. Marij C. T. nummo.*

nis partes procuratas, & rei frumentariæ cõmoda declarant: nam & apud coniectores, (D) uti ſuperius dictum, arantes boues imaginari, lætiſsimã pręnunciant frugem, & opulentam rerum felicitatẽ. Quin & nomen boui à nutriendo factum, βῶ quippe nutrio: labore enim ſuo in exercenda terra continuò nos paſcit. Hinc Græci βούφαρον felicem agriculturam uocant, quibus φάρος agricultura eſt, & bouis etiam epitheton.

IVSTITIA.

QVoniam uerò ipſa frugũ opulentia ſæpe ſub iuſtitiæ uocabulum cadit, eaq; de cauſa Gentes Legiferam Cererem appellarunt: longè conuenientius diuinæ literæ per bouẽ eos intelligunt, qui iuſtitiæ iugum trahunt, boniſq; & frugalibus operibus laborẽ ſuum intendunt. De quibus Paulus citat illud ex Moſe: Non alligabis os boui trituranti. quod mox ita declarat: Nunquid de bubus cura eſt Deo? an propter nos utiq; dixit? quia debet in ſpe qui arat arare, & qui triturat in ſpe fructus percipiendi. Et Hieroſolymitanus Heſychius pleriſq; diuinarũ literarũ locis bouem poni pro homine ait, qui iuſtitiæ ſit operibus intentus: idq; eſt bouẽ offerre in ſacris: ut ouem, à malis abſtinere. Alibi uerò Aaron (E) uitulum pro ſe & pro domo ſua tanquam iuſtus, hircum uerò pro peccato iubetur immolare. Sed quod obſeruat Heſychius memoria repetendum, Leuitico, Pontificem, hoc eſt, doctores prohiberi ad Arcam teſtimonij quocunq; tempore ingredi, ne utiq; curioſius inquirant, quemadmodum uerbum caro factum eſt: quomodo qui forma Dei erat, in forma Dei factus eſt: quomodo exinaniuit ſemetipſum, & in cœlis manſit. Horum enim fides ſalutem affert, periculum inquiſitio. Sed tunc demũ indulget ut ingrediatur, cùm pro peccato arietem in holocauſtũ obtulerit, tunicã linteam induerit, femoralibus linteis pudenda celarit, zona lintea ſuccinctus fuerit, linteã cydarim impoſuerit capiti: hoc eſt, quando Deo conciliatus erit, perpurgatus mentem corpuſq;, nitidus, caſtus, iuſtus, & intellectum diuini muneris gratia, decoreq;, hoc eſt, ſapientia redimitus.

PECVNIA.

Bouis effigies in numiſmate Athenienſiũ.

ATheníenſes autem quò frugali adeò labori gratiam referrent, Bouis effigiem numiſmatis honeſtarũt: id autem didrachmũ erat, ut nono libro Pollux: unde prouerbium, βοῦς ἐπὶ γλώσσῃ βέβηκε, per linguam bos inambulat: de ijs qui accepta ab aduerſarijs pecunia, mox præuaricati ſuſceptas cauſas deſeruere, uti (F) feciſſe Demoſthenes fertur, qui etiam id ſibi gloriæ uertit, quòd ut taceret plus accepiſſet, quàm qui diu orauerat. Hinc apud Homerum & alios tot numero boum precium rebus præſtitum inuenias, ut illud Iliad. β. ἑκατόμβοιο ἕκαστος, quorũ ſinguli ſcilicet flocci centũ aureis nummis æſtimabantur. Id enim honoris boui ueteres habuerũt, ob multas, quas ex eo conſequimur utilitates, ut in aureorum nummũ parte una bouis effigies, in altera principis facies cuderẽt. Nam quòd pecunia aliquando fuerit ex corio bubulo, eoq; ſpectare Didûs mercaturam, aſſeuerare non auſim: tametſi Tib. Donato cõmentum placet. & Græcorum nonnulli ante Numam ſcorteas & oſtracinas pecunias in uſu fuiſſe dicunt: quod &

Scortei nummi.

Trãquillus literis mandauit. & illud fama tenet, aſſes ligneos & ſcorteos ab eodem Numa, qui poſtea ferrum admixto ære ſignarit, in cõgiario populo datos. Apud rerum ſcriptores inuenias ſæpe Imperatores exercituum rei pecuniariæ inopia, ſcortea perſoluiſſe ſtipendia, mox illatis pecunijs iuſtũ unicuiq; preciũ reſtitutum. Præclara Venetijs eſt Michaëlium familia, quæ aureos inſculptos clypeis geſtat, quod illi honori, ut aiunt, datũ: quia bello quod contra Saracenos

pro

A pro Hierosolymis Balduino Rege susceptũ fuerat, duce classis & Venetiaru[m] Dominico Michaële, deficiente stipendiorum cõmeatu, qui remigibus & [illegible] nis naualibus exolueret, excogitauerit is coriũ signare minutioribus frustis, idq; pro stipendio, alijs pro argenteorũ, alijs pro aureorum precio numeratis, imperauit promulgatione solenni, ut pro certi precij denarijs à lixis & cauponibus, & cuiusq; mercis institoribus acciperentur, multa indicta recusantibus: ita occursum exercitus necessitati: cumq; domũ reuersus esset, publicã fidem persoluturus, conuocatis omnibus qui pecunias scorteas eas haberent, totidem argenteas ijs, alijs aureas repræsentauit. Sed nummus hic scorteus, qui à Numa distributus, tesseræ potius uicem gessit, quàm pecuniæ: temporarius enim fuit. Nummum tamen scorteum D. etiam Hieronymus agnoscit. Nam quod de boue precij nomine pronunciato dicebamus, apud Homerũ Hecatomben ἐννεάβοιον institutam legimus, quod interpretes nonnulli nouem boum precio comparatã intelligunt. Erat in Draconis legibus irrogata multa quædam δεκάβοιον. In spectaculis, quæ Deli celebrabantur, præco pronunciare solitus erat tot boues datũ iri:

B unde putarunt quidam, bouem Deliorum potius fuisse nummũ, quàm Atheniensium. Cæterũ Plutarchus bouis figurã in nummis cudere institutũ à Theseo tradit, uel ob Taurum Marathonium, quem ipse edomuerit: uel ob Minois ducem, quem singulari certamine deuicit: uel ut hoc honore bobus præstito ciues ad agriculturã alliceret. Sanè ut idem Plutarchus Publicolæ uita, bouis precium centũ obolis imputabatur: quamuis Pollux, uti superius dictum, didrachmum tradat: pecudis uerò decem. Prius enim quàm nummorum usus esset pecudibus atq; iumentis plectebantur sontes. Quare bouis, pecudis, suisq; etiam signa plerunq; in nummis incisa sunt.

Bouis figuram cur nummo insculpserit Theseus.

VOCALIS PRIMA.

SEd ut ad rem nostrã reuertamur, à Phœnicibus etiã est honos habitus boui, qui literarũ, ut fama est, inuentores, primæ uocalis nomine bouem appellitabant, cùm animal sit humano usui maximè necessarium. Quod uerò necessariũ est, uti dicit Hesiodus, neq; secundum, neq; tertium esse debet, sed primum ilicò: prima uerò litera est A, quæ suapte natura ex imo barathri, nullius ueluti reli

C quæ instrumenti indiga, utputa linguæ, dentium aut labiorũ, libera pronunciatur, primaq; in infantibus articulata dignoscitur. At & terra, cuius symbolũ est bos, prima omnium humanæ consuluit infirmitati, prima alimenta subministrauit, prima rerum omnium usus, utilitatem, ab ea poscentibus elargita est.

ITALIA.

ROmani porrò tantum honoris boui tribuerunt, ut Italiam ipsam ab olim Italis nuncupatis Bobus appellatam prædicent: quamuis Græcorum figmento Eratosthenisq; in primis cõfictum sit Italiam ab Italo rege dictam, qui Emorgeti successerit. Non temerè tamen Varro boues cæteris pecudibus honore præstare præsertim in Italia, & propter utilitatem, & propter cognomen existimauit. Neq; dedignati sunt Romani, quod memorat Plutarchus, Bubulci nomen in familias admittere, perinde ac etiam & Porcios, & Caprarios dici se alij non erubuerunt.

VIsebatur olim in Argiuorum foro taurus à lupo superatus: hieroglyphicum id pugnam indicabat, quæ inter Danaum & Gelanorem de regno fuit. Horum siquidem animaliũ portento, dum comitia procrastinantur, oblato, uictoreq; lupo, omnium suffragia ad Danaum declinarunt, quem utpote

externũ lupum esse dicebant, cùm Gelanor inter eos uersatus ciuilia eorum negocia tractasset, ideoq; ciuis, uti bos humanæ consuetudinis consortia nõ reformidat, haberetur. Argiui itaq; figuram eam rei monumentum esse uoluerunt, quod in lupi cõmentario latius explicauimus. Antiquissimã porrò legẽ fuisse memoriç proditũ est, eum qui bouem occidisset, non aliter capite damnari, quàm si ciuem interfecisset. Vnde apud Athenienses Erechtheo imperante, cùm sacro quodã Bouem mactare necesse esset, ut sacrũ ritè perageretur, neq; legi fraus fieret, institutũ ut Popa, quem illi βουφόνον appellabant, simul ac bouem percussisset, relicta ad aram securi, arrepta statim fuga solum uerteret, & ex Attica prorsus aufugeret: quod facinus ne impunitum relinqueretur, decretum sit securim ipsam in iudicio ream constituere: ex quo illa iudicandi quotannis consuetudo postmodum inoleuit. Apud Priscos etiam Romanos inuenias capitale fuisse, si quis bouem interemisset. D E

CIVIS OPPRESSVS A peregrino.

OPVS ET LABOR.

DE opere demũ & labore hieroglyphica passim uulgata sunt, descripta quidem cornua, capútue bouis, maris opus: fœminæ uerò, laborem anxietatemq; significare: quamuis in impressis Hori codicibus βοὸς dictio utroq; lemmate desideratur: scribendũ enim est ex uetustis codicibus manuscriptis, βοὸς ἄῤῥενος κέρας: & inferius, βοὸς δὲ θηλείας κέρας. Distinguuntur uerò à cornuum specie mas & fœmina, quippe quòd marium & maiora & tortuosiora sint, fœminarũ uerò & minora & uno flexu conspicua, cuiusmodi ferè sunt nouæ Lunæ cornua: sed in hoc significato nonnulli sarcula, ligones, &, si Deo placet, rastra etiam ad cornua religarũt. Sunt qui nulla maris fœminæq; differentia, bouillum caput exertum pelle, purgatumq; carne, pro labore & tolerantia proponant.

Hori locus emendatus.

FRVCTVS EX LABORIBVS.

ETsi fructũ ex laboribus perceptũ indicare uelint, caput huiusmodi floribus & corollis redimitũ faciant, corymbosq; & serta hinc inde à cornibus suspendant: cuiusmodi fascia molem Æliã ambibat, ut frusta quædã quç adhuc integra operis parte permanserũt, ostendũt: siue id sacrificiorũ uidelicet Tauroboli aut quid huiusmodi sit indiciũ, cùm iuxtà uicissim & patina adsculpi soleat, quod præcipuè in templorũ parietibus, inter triglyphos ubiq; spectamus, eaq; de causa capita illa coronata plurimũ habentur: siue larga laborũ præmia interpretari malimus, ut Romæ in eadẽ Adriani mole patina, munificentiã, bouillo capite labores, siue res fortiter gestas ostentãtibus. Nam post uitæ præclarè actç cursus, laboresq; superatos, apotheosis ipsa præmium Imperatorijs familijs decernebatur: aut ea excitabantur mausolea, uel pyramides, uel columnæ, quæ ibi cõditos supra mortales euectos gloria cõmonstrarent. Apud Petrum Melinũ Romç uidimus ahenũ bouis caput antiquissimi operis scitè factum & uenustè, quod olim fuit ad trabis alicuius simam, aut mutilum, aut coronã, pro fultura accommodatũ, eo omnino gestu factum, ut laborioso nixu sustentasse aliquid uideatur: est enim caput gutturi appressum, crispantibusq; palearibus conatus speciẽ F

osten-

A ostentat, quod dubio procul ad tolerantiæ, laborisq; significatum referendum est. Memorabile sanè ueterum Germanorũ institutum fuit, uxori ducendæ boues iunctos, frænatũ equum, & scutũ cum framea gladioq; mittere dotis nomine, ut uxor (ait Tacitus) uenire se laborũ periculorumq; sociam his incipientis matrimonij auspicijs admoneretur: idem in pace, idem in prælijs se passuram, ausuramq;. Laborem enim iuncti boues, bellum paratus equus & data arma denunciabant. Apud autores Græcos inuenias bouem, quòd terrę laboribus exercendis sit destinatus, γαῦον appellari. Apud Mathematicos Tauro ascẽdente genitos, laboriosos, atq; perpetuæ deditos seruituti, propterea quòd animal ad iugũ præcipuè natũ est. Qua de causa Tyrijs Carthaginem ædificare aggressis, intermissum opus est bouillo capite adinuento, alioq; urbis mœnia translata: uidebatur enim ostentum id nil nisi laborem & anxietatẽ minitari, donec equi mox adinuento capite, læti alacresq; belli signum excepere. Horum alterum Virgilius dissimulauit, qui fabulam scribebat, nõ historiam, rem tamen agnouisse uisus, quòd bello genus intractabile futurũ dixit, sed facilem uictu per secula gentem, quippe quæ uel iugum acceptura esset, uel fræno coërcenda: quamuis non
B postremi nominis interpretes facilem uictu interpretari malint ad uictum comparandum, qua in sententia Seruius est.

Germanorũ olim mos in ducenda uxore.

ABSVRDA RES.

ATq; ne à boue & equo longius discedamus, est illud ex horũ alterutro hieroglyphicum, ut cùm absurdè & imperitè factum quid ostendere uoluerimus, bouem cum clitella, uel equum aratro adiunctũ figuremus: quam quidem rem & absurdam sanè, & ab cuiuslibet ingenio uel uiribus alienam prouinciam innuere uolumus: quod luculenter uno uersu complexus est Horatius:

Optat ephippia bos piger, optat arare caballus.

Quod etiam Quintil. ex Epistolis ad Atticum tangit, ubi libro quinto inquit: Non nostrum onus, bos clitellas. Dixerat enim Cicero quinto ad Atticũ libro, Clitellæ boui sunt impositæ, illá ne, non est nostrum onus, sed feramus. Sed ad nostra redeamus.

IVDAEI.

IN diuinis literis Iudæi, ut sæpe dictum, hieroglyphicè per bouem intelliguntur.
C Nam Hierosolymitanus Hesychius bouem cum accipit qui mandata tantum legis simpliciter obseruat, utpote quòd bos sit laboris signum. Eucherius significationem ad omnes trahit, qui uitam laboribus exercent: & Mosaicum illud, Non alligabis os boui trituranti, interpretatur, ut neminem mercede sua fraudandum intelligat.

APOSTOLI.

APostolos quoq; per boues accipit, qui susceptoChristi iugo uniuersum terrarum orbem euangelico uomere perarauerunt. Illud uerò, Quasi bos ductus ad uictimam, quod pro uecordia nonnulli dictum accipiunt, de Domino omnino intelligit, qui pro salute nostra eam quasi stultitiam suscepit. Ante fores templi ad abluendas ingredientium manus lauacrum aheneum boues XII. sustinebant, qui quidem frontibus tantùm extabant, terga & posteriora occultabant. Per boues eo gestu hieroglyphicè factos, Gregorius Pastores Ecclesiarum intelligit, quorũ aperta & in propatulo proposita opera cernimus, sed quæ ipsi clàm faciant sentiántue, Dei iudicium, non nostrum esse debet: id enim ait sibi uelle, quòd eorum lateant posteriora.

VITIOSVS. D

QVod uerò pertinet ad uaccã, per hieroglyphicũ eius diuinæ literæ, ut idem tradit Eucherius, hominem uitijs, quæ corporis sunt, plenũ indicant, citato loco ex Psalmo, Inter uaccas populorũ. Sed illud de uaccis fœtis quas Palæstini ad trahendam Arcam Domini sine rectore iunxerunt, uitulis earum intra caulas domi detentis, ita interpretatur: fideles quidẽ intelligi, qui tamẽ foris humanis affectibus torqueantur, illi alligati à recto tamen itinere non declinent, quia Arcam domini portãt, mandata quippe eius menti firmiter insidentia. Et idem alibi ad Valerianũ: Tũc uerè Bethsamis tẽdimus, cùm uiã rectitudinis gradientes, ad uicina erroris latera, etiãsi affectus pignorũ auocẽt, minimè declinamus.

PODAGROSVS.

SEd quid illud, quo ex bouillo pede podagrosum hominem significabãt? Bos enim præcipuè ungulis cum dolore articulorum laborat, quo quamuis non intereat, ungulas tamen interdum amittit, & pedes uehementer intumescunt: unde fictum ab Ægyptijs, Tauri cœlestis pedem extra regionẽ suam in Æthiopas exporrigi, quorum & pedes, & articulos esse tumori egregiè obnoxios exploratum est: & in Italiam transgressos, paucissimos inuenias qui non articulorum uitio laborent. E

A LABORIBVS QVIES.

SOlutus porrò bos, & præsepi redditus, partã à laboribus quietem ostendit: quod antiquissimum Ægyptiorum hieroglyphicum Græci adagio prosecuti sunt, βοῦς ἐπὶ φάτνῃ dicentes, cùm exautoratũ hominem, & donatum iam rude, otioq; & tranquilliori uitæ restitutum significare uoluerint, quia scilicet moris est ab laboribus boues ad prǽsepe sistere, atq; illis pabulum subministrare. quãquam sunt qui prouerbium ad mollioris uitæ significatum detorqueant, & ingenium à labore procliue ad libidinem ex hoc intelligi contendant. Sanè quidẽ Hebræi coniectores, cessationis & ignauię signũ esse dicunt, cùm quis dormientes tauros uidere se per somnium uisus fuerit. Vtcunq; autem, XII. illi maiores qui regnum à Sabaco Ægyptiorũ rege relictum spontè moderandũ suscepere, ut oneri magis quàm honori tantã regni curã sibi fuisse testarentur, in celebri illa pyramide, quam cõmune collegarũ omniũ sepulcrũ construxere, contignationẽ tecti, quę uno constabat lapide, præsepibus adsculptis insigniuere, ad quę scilicet tot laboribus exantlatis, tot curis abiectis & ablegatis, requieturi demũ essent. Huic contrarium est bos sub iugo, de ijs qui perpetuo labore fatigantur. Quòd uerò nos ab Iesu asserti in libertatẽ censemur, id ita intelligendũ, Iudæis impositum fuisse legis iugum tanquam seruis, ut quasi per uinculum ad præceptorum obedientiã traherentur, atq; ita Deo seruire discerent, & assuefierent: prę cipit enim lex, Non mœchaberis, nõ occides. An uerò nos, quia sumus liberi, mœchandi licentia abutemur, & sicariã sine metu faciemus? nequaquam: imò nobis neq; quidẽ concupiscere, neq; uel irasci præceptũ est. Arctiora igitur sunt iugi nostri uincula: at non ita, si rem rectè perpendamus. Nam lex imperatoriè mandat, ne quid perperàm agamus: Assertor noster præcidendas monet uitiorum causas, ut neq; quidem facere quicquam præter ius & fas in animũ inducamus. Hæc enim est uera libertas, cùm nosmetipsi sponte abijcimus uitiorũ iugum, cùm libidinum ergastula confringimus, & è malarum cogitationum uoraginibus emergentes, uinculis omnibus expediti, in synceritatis liberos campos euadimus, abstinemusq; non tanq̃ serui à flagitijs metu flagri, sed tanquã ingenui, F

nui,

A nui, piè sanctéq; educati, sponte probi modestiq; filij, & quia patrem diligimus, omni studio, meditatione, conatuq; monitis eius ita obtemperare cõtendimus, ut ne cogitare quidem ullum uelimus scelus. Boni enim qui sunt, nisi spontè boni sint, nullũ ex bonitate sua præmiũ assequuntur. Nam & Abraam & Enoch, Noë, & patrum pleriq; alij, sine legis seruitute Deo placuerunt. Lex uerò tunc data est, cùm seruili contumacia non modò Mosi non audire, sed ipsius etiam Dei, qui uidentes eos atq; sentientes in libertatem ex Ægyptiorum oppresione asseruerat, mandata detrectare pertinacissimè cœperunt: & quæ plurima in hanc sententiã disputat Irenæus. Sed iam ad diuersorum deorum, quos sub bouilla imagine superstitio antiqua coluit, conuertemur.

BVCEPHALI.

PRætereundum autem nõ est, etiamsi κατὰ πάρεργον, bouilli capitis notã equis inustam, illis ex signo dedisse nomen apud Thessalos, quippe ut Bucephali appellarentur: ita enim Gens eos uocabat equos ea nota insignitos, cuiusmodi fuit nominatissimus ille Bucephalus qui Alexãdro Macedoni tam charus fuit. Falluntur autem qui putant equum eum à bouillo capite, uel à cornibus qui-
B bus animal id præditũ fuisse dicitur, ita nuncupatũ. Nam quòd equi nonnulli apud Thessalos Bucephali uocẽtur, ostendit Aristophanes ἀναγύρῳ. Quantę uerò commendationis essent equi Thessalici, uel Delphico probatur oraculo:

Thessalicus præstat sonipes, mulierq; Lacæna.

& quæ prosequitur Strabo.

IVPITER.

NEq; uerò Græci tantùm mutatũ in bouem Iouem confinxerũt, uerumetiã Ægyptij Iouem illum suũ, qui & Osiris, & Pater, & Iustus, & Dux, & Rex & Consultor in sacris eorũ literis appellatur, per bouẽ indicabant, eumq; Apim cognominauerunt. Quem quidem tanto prosecuti sunt cultu, ut ingentia super eo uolumina scripta fuerint à plerisq;: eoq; uanitatis progressum, ut eum boue alioqui sterili genitum prædicarent. Bouem nanq; fulgure afflatam fieri grauidam, eoq; conceptu Apim nasci persuasum habuere: de quo quidem cùm nulla sit magis decantata fabula, consulto ego illam pręteribo, si modò signa tantùm, quibus Apis insignitus esset, indicauero. Toto is corpore niger erat, in fronte
C candorẽ quadræ præ se ferebat, in tergo effigiem aquilæ, cantharum in palato, duplices in cauda pilos: qui uerò multis locis sculptus uisitur, Lunæ etiam speciem in latere gestat, ut in palatio quodam Romæ apud D. Marcelli ædem. Atque hic ille est Apis quem Hebræi, Moyse in monte morã trahente, sibi Deum conflauere, eam secuti consuetudinem, quam in Ægypto esse conspexerant.

DIANA.

INuenies etiam Dianam, quam Tauri Scythica gens colunt, Taurionem appellari: Tauris enim eam opitulari putant. Eadem etiam ταυροπόλος dicitur, ut apud Apollodorum: & à cornuum figura ταυροπός, ταυρῶ uerò apud Taurios. Cur uerò ταυροπόλος uocaretur, uaria est opinio: dicunt enim alij, ὅτι ὡς ταῦρος περίεισι πάντα: alij, quia taurum à Neptuno in Hippolytum immissum œstro affixo per uniuersam terram exagitauerit. Alij dicunt Iphigenia cùm è Scythia in Africam aufugisset, Deæq; simulacrum dicasset, ταυροπόλον Dianam appellatam, propterea quòd è Tauris populis eò allata esset. Alij nomen ex historia ea desumptum putant, quòd Nicander ait taurum à Diana suppositum loco Iphigeniæ, cùm eam in Aulide Græci essent immolaturi: quamuis Phanodemus ur-

ſam eam fuiſſe dicat, plerique uerò ceruam. tanta fuit in ea ſuperſtitione uarie- D
tas, & inconſtantia.

PALLAS.

QVin & Pallas ταυροπόλα dicta, & apud Andrios ταυροπόλος. Nam cùm Anthropius taurum Agamemnoni & Menelao dediſſet, iuſsit ut ubi taurus è naui proſilijſſet, ibi Mineruæ ſimulacrum erigerent: ita enim numen conciliari poſſe, proſperamq́; illis nauigationem futurã. Accidit autem ut taurus is in Andrũ inſulam exiliret: memores ergo præcepti reges, ſtatuã erigendam curauere, quę poſtea id cognomenti Mineruæ dederit.

BACCHVS.

ET Bacchus, ut ſuperius dictũ, in tauri nuncupationẽ uenit, quem ταυροφάγον ueteres appellauere, propterea quòd, ut Sophocles autor eſt, qui Dithyrambum uiciſſet, bouem aſſequebatur præmium, ueluti tragicis olim hircus debebatur. Ariſtophanes tamen nomẽ id in Cratini cõtumeliam detorquet, quaſi ebrium inſimularet. Apud Athenæum legere eſt Bacchum tauro & pardali eſſe ſimilem, ob ebrioſorum uiolentiam: uinoſam enim eſſe pardalim loco ſuo poſi- E
tum. Lycophron eum omnino taurum uocat, Poëtæ Draconem Tauri patrem canũt, per illum Iouem, per hunc Bacchum intelligentes. Sed ut ad Apim reuertamur, is in ciuitate Memphi Solis inſtar excipiebatur, & apud Heliopolim taurus Soli ſacer erat, quẽ Neriton appellabãt. Illud uerò fabuloſum iudico, quod Hermiti oppido tradunt fuiſſe taurum, qui maculas per ſingulas diei horas permutaret: de quo Macrobius. uerùm hoc nihil ad hieroglyphica.

BITHONIS ROBVR.

QVi uerò taurus humanis humeris geſtatus Argis uiſebatur, Bithonis factũ indicabat, qui ſuo fretus robore, dum Argiui Ioui ſacrificarent, taurũ in humeros ſuſtuliſſe fertur: ſummum enim uirium experimentũ apud ueteres erat tauris robore præſtare. Hinc Milo apud Theocritum celebratus, qui taurũ pede arreptum ad amicam traxerit. Hinc Buſiridis nomẽ, quòd duos ſolus boues quaqua uellet traheret. Fuit uerò is Ægypti rex, quem Poëtę crudelitatis in humanum genus atrociſsimæ notauerunt. In Seleuci autem nummis & taurus & alibi tantùm cornua ſpectantur, quippe quòd is Alexandro ſacrificaturo, ſylueſtrem taurũ è uinculis elapſum ambabus tenuit. In eius ſtatuis uideas nõnun- F
quam cornua ſuperaddita.

PIETAS.

IN antiquis operibus iuuenes duo ſubiecti iugo, currum trahere conſpiciebantur: erant hi Bithon & Cleobes fratres. Hieroglyphicum id eorum indicabat pietatem, qui matrem currui impoſitam ad Iunonis templum uexerint. hiſtoriam & Pauſanias & alij tradidere.

VELOCITAS NEGOTIORVM.

DVo uerò tauri inter ſe pugnare per nocturnam imaginem uiſi, negotiorũ uelocitatem præſagire dicuntur, ut Hebraicæ quædam ſomniorum interpretationes prodiderunt. Aſtronomi cum furijs agitandum dicũt, cui decimus octauus tauri gradus naſcenti affulſerit: eaq́; de cauſa locũ cum tauris duobus ſeſe cornu petentibus ſignatum ueteres uoluere.

DISERTA PROLES.

HEbræi uerò iuniores cornupetam taurum per ſomnium imaginari, indiciũ eſſe dicunt diſertiſsimæ prolis ſuſcipiendæ: quò fortè ſpectat Virgilianum illud, taurum Pollioni paſcendum:

Iam

A *Iam cornu petat,& pedibus qui spargat arenam.*
propterea quòd noua ille carmina faciat, qui quidem sunt ingeniorum fœtus. κατὰ πάρεργον & hoc addam (quamuis nō sum nescius, quid Grammatici super locutione quæ noua est, disputent) dici tamen posse Virgilium ad Pindaricum illud respexisse, quod Olympijs habetur Epharmosto:

αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον, ἄνθεα δ' ὕμνων νεωτέρων.

Vinum quippe à uetustate cōmendare congruum esse: à nouitate autem poëmata. Flores enim pro recenti re positum aiunt interpretes.

OCCVLTVM CONSILIVM.

Apud Romanos signa militaria, alia uocalia, alia muta dicebantur. Vocalia quæ Imperator tribunis, tribuni mox ordinibus dabant, ut scilicet aut noctu, aut in peragendis uigilijs, aut explorationibus obeundis, ac in ipsa quoq; interdum acie, cùm tumultu omnia cōfusa essent, ipsi se uicissim noscitarēt. Muta uarijs animalium figuris elaborata præferebantur, sed suum quæq; significatum habebant. quippe ut unum exempli causa ponam, Minotauri effigies tunc extollebatur, cùm secretò & tacitè rem gerendam admonebantur: ostendebat
B enim hieroglyphicum id, consilia ducum non minus occulta esse debere, quàm fuerit Minotauri sedes, quippe Labyrinthus. Hinc ille sapiens uidelicet eorum Imperator Q. Cecilius Metellus Macedonicus, percontantibus tribunis quonam exercitum huc illuc agitaret: si putarem, respondit, tunicam meam meorū esse consiliorum consciam, eam actutùm abscinderem, combureremq;. Tutissimum enim (ait Vegetius) in expeditionibus creditur, facienda nesciri.

VICTORIA.

Mactatus autem bos, quales ubiq; locorum conspiciuntur, uictoriæ plurimùm, partiq; triumphi signum erat, præsertim apud Romanos. unde Iuuenalis huiusmodi significato,

Duc in Capitolia magnum, cretatumq; bouem.

Id uerò obseruatione dignum est, quòd Spartiatæ in hoc sacrificij genere, diuersam à Romanis rationem secuti sunt. Nam cùm Romani, uictoria per hostium cædes parta, bouem sacrificare consuessent: cùm uerò sine pugna & sanguine rerum potiti essent, ouem immolare: hi contrà in uictoria pacata taurum sacrifica-
C bant: si uerò pugnando uicissent, gallum: quandoquidem ampliora, magisq; homine digna, quæ ratione atq; prudentia, quàm quæ ui atq; corporis tantùm fortitudine confecta essent, iudicabant.

LVCAS EVANGELISTA.

ET quoniam multa sunt quæ de pietatis nostræ institutis ad hanc faciūt doctrinam, quæ Christianorū cōuentus sanctionibus suis per imagines exprimenda cōcessere, ea nequaquā dissimulanda sunt: cuiusmodi ea est quæ per alatum bouē Lucā Euangelij scriptorē ostendit, siue propter eam ipsam tauri continentiam atq; temperantiā, qua de facta est superius mentio, cùm Lucas ipse castissimus ab ineunte ætate, ut fertur, fuerit, omnēq; uitā egerit incorruptus, immaculatus, sine uxore, sine liberis, in cœlibatu perseuerās, nullū unquā ueneris usum nouerit: siue propterea quòd per uituli mysticū uultū, Christū nobis prædicat immolatū, quē Dauid super altare prædicit imponendum: atq; mansuetudinem, quā præ se tulit Deus homo factus, testimonio suo literarū monumentis illustratam posteritati commendauit: siue quòd à sacrificijs, uel à sacerdotio sumat, ut ait Eucherius, operis exordiū, ita enim scribit: Fuit in diebus Herodis sacerdos nomine Zacharias: quam interpretationem admittit etiam Irenæus.

MANSVETVDO.

QVantum uerò pertinet ad animalis istius mansuetudinem, Lucretius poëta ita causas eius reddidit: D

At natura boum placido magis aëre uiuit
Nec nimis irai fax unquam subdita percit,
Fumida suffundens cæcæ caliginis umbras,
Nec gelidi torpet telis perfixa pauoris,
Inter utrosq; sita est, ceruos, sæuosq; leones.

Paulò uerò antè, cùm de uarietate animi loqueretur, mansuetudinẽ hanc in aëreis corporibus esse contenderat: & quia causas reddiderat, cur leo indignabundus esset, cur ceruus timidus, non immemor naturam humanam rerum omniũ species amplexari, sic subdit:

Sic hominum genus est, quamuis doctrina politos
Constituat pariter quosdam, tamen illa relinquit
Naturæ cuiusq; animi uestigia prima,
Nec radicitus euelli mala posse putandum est, E
Qua procliuius hic iras decurrat in acres,
Ille metu citius paulò tentetur, at ille
Tertius accipiat quædam clementius æquo:
Inq; alijs rebus multum differre necesse est
Naturas hominum uarias, moresq; sequaces.

Prout uerò uarijs affectibus mouetur homo, ad eius animalis bruti naturam comparatur cui per eam sit assimilis: nam in brutis simplices plurimùm sunt naturę, ut initio diximus.

FEROCITAS EVITANDA.

QVàm diuersum autem illud est, quòd mansuetudinem ex boue picto significantes, ferocitatẽ itidem & furibundam petulantiã per taurum indicabãt, ubi fœni fasciculum cornibus alligassent: recepta sunt hæc iam apud omnes, unde dixerit Horatius:

Fœnum habet in cornu, longè fuge.

Psalmographus noster eodem utitur dicterio, dum Psalmo 44. dicit: Cùm nobis aderas, inimicos nostros cornupetebamus: κερατίσομεν enim habet Græcus codex, procq; ualida & uictrici pugna Theologi cõmentantur. Et VI. Ecclesiastici capite legas: Cauendum ne animos ueluti Taurus extollamus. Quod uerò attinet ad fœnũ, id ideo factitari solitũ ait Plutarchus, ut ferocitatẽ lasciuiãq; ex nimia pabuli ubertate resultare admoneremur. Dicteriũ uerò celebritatem accepisse à Sicinio quodã proditur, qui cùm effusissima dicacitate omnes carperet, uni M. Crasso parcere compertus est: curq; uni illi parceret interrogatus, fœnũ eum in cornu gestare respondit. Sanè Romanis mos fuit cornupetarũ boũ cornua fœno circumligare, quò obuiam prodeuntes admonerent ab illo cauendũ. Eo figmento Hesiodus populiuoros (liceat ita mihi δημοφάγους grecum uocabulũ latinũ facere) nuncupauit, qui quidem diuitiarũ opulentia lasciuientes reliquos impeterent, ac proculcarent. Est & tale aliquid apud Sophoclem, & Solonis ad hoc dictum haudquaquã aspernandum. Sed illud potius afferamus, quod Psalmo XXII. scriptum, Circundederunt me uituli multi, tauri pingues obsederunt me: ubi interpretes per uitulos plebeã Iudæorũ multitudinem intelligũt, lasciuientem quippe, solutamq; iuuentutem omni prorsus regula carentem: per tau F

ros

A ros uerò Pontifices, Scribas, & Seniores, propter ætatem nimirum, & prærogatiuam, qua cæteris antestabant, pingues appellati: quia multis Dei donis ante alios omnes fruebantur. Nam & alibi Moyses in hanc sententiã futura longè præuidens: Comedit, inquit, Iacob, & impletus est, & recalcitrauit dilectus: pinguedine & carne distentus est & obductus, & dereliquit Deum factorem suum. Eodem modo accipiunt Theologi dictum Psalmo LXVIII. Taurorum congregationem, Pontifices & Scribas & reliquos Iudæorum Principes intelligendo, qui & temerarij, & cornupetæ essent, Christumq; & Apostolos ferociter incessuri forent. Minimè uerò loco hoc prætereundũ est, quòd Theologi nostri Iacobis prædiuinationem de Iosippo, Tauri decor eius, transferunt ad Christum: Taurus quidem ob utranq; dispositionem, alius ferus ut iudex, alius mansuetus ut assertor, qui generi humano salutem dedit, cuius cornua essent crucis extrema. Nam & de parte nauis antenna, dictum inuenimus,

Cornua velatarum obuertimus antennarum.

Hac autẽ uirtute crucis, & hoc more cornutus, ait Tertullianus, uniuersas gen-
B tes etiamnũ uentilat, per fidem auferens à terra in cœlum, & tunc uentilabit per iudicium, deijciens de cœlo in terrã. Vbi etiam de Simeone & Leui loquitur: In concupiscentia sua subneruauerunt taurum, de Christo identidem intelligi uolunt, cuius neruos sacerdotes præcipuè, clauis suffigendos curauerunt.

PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM VICTORIVM DE IIS QVÆ PER EQVVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

CVperes Petre Victori, vt ex amicis nonnullis intellexi, qua ratione modoq; hieroglyphica Leonis, Elephanti, & id genus animalium plurimorum explicuisse me accepisti, quæ fuerint Equi quoq; significata apud eosdem Aegyptios tibi describi.
C *Verùm scias pauca ea esse quæ super equo Sacerdotes illi tradiderint: quippe qui animal id vti profanum aspernabantur: neq; enim Sacerdoti licebat equo vehi. Sed enim Græci Latiniq;, neq; non Hebræi, multa super eo scitu dignissima memoriæ prodiderunt, quæ hoc explicabimus commentario. Præter enim id quòd obsequi tibi iucundissimum existimabam, inuitauit me ad huiusmodi lucubrationem animalis ipsius dignitas, vigor, & naturæ eius spectatissima quædam excellentia. Non enim ex eo genere est, quod parui facere debeamus, cùm tot ex equo humano generi commoditates obueniant, siue domesticis, siue publicis sit vsibus adhibendus. Sed frustra hic equum laudare aggredior, cùm super eo tam multa, tam præclara toto passim commentario reperiantur: quæ qualia nam sint, hinc iam, vt instituimus, dicere incipiamus.*

BELLVM. D

PRIMVM uerò omniũ equi hieroglyphicũ est, belli signũ esse, clarissimo Virgilij testimonio, dicentis,

Bello armantur equi, bellum hæc armenta minantur.

Et duellicam equorum prolem Lucretius appellat. Idem hoc intellexisse Ægyptios didicimus ex Plutarcho, quod & in Leone tetigimus: Horum quippe post obitum apparuisse Osiridi, quem multarum rerum usum edocuerit, præcipueq; quod animal bello utilius esset sciscitanti, equum ei negotio maximè cõmodum responderit. Cumq; Osiris Leonem præstare arbitraretur, respondisse Horum: Posse quidem cum auxilio esse, uerùm ubi semel fugam arripuisset, irreuocabilem abire, cùm alioqui bellatori necesse esset nonnunquam cedere, nonnunquam ex inclinata iam acie rursum hostes aggredi, proq; loco & tempore Fortunæ sese imperijs accommodare: idcircoq; equum omnibus his officijs omnino magis officiosum esse. E Vnde Xenophon tertio de Græcorũ reditu: Vna, ait, equites re præstant, quòd in fuga certius est illis subsidiũ. Aristoteles Ethicis, uirtutem in equo eam præcipuè laudat, qua sit ad currendum portandumq; hominem idoneus, & ad inuadendum, expectandumq; hostem minimè formidolosus. Galenus de Partibus, præualidum ait animal & generosum, cùm ἰσχυρὸν dicit, μήτε ἄθυμον. Hinc illud apud Maronem,

Generosus pullus in aruis.

PVGNACITAS.

VESPAE.

NEq; temerè Vespas ἱερογλυφικῶς ex equino cadauere significari tradiderunt Ægyptij: imò non temerè esse dixerunt, quòd ex corrupto eius cadauere uespę progenerentur. Hoc enim tantùm apud Horum super equo reperias, & peruulgatus apud omnes uersus fertur:

ἵπποι μὲν σφηκῶν γένεσις, ταῦροι δὲ μελισσῶν.

Nam culices ab equi, sed apes ab origine tauri. F

Diligentes enim rerũ naturaliũ obseruatores ex bouillo occipitis cerebro apes gigni tradidere: ex asini cerebro crabrones, uti ex equo uespas, atq; ex humano cadauere serpentem. Non tamen hîc simpliciter uespæ intelligendum, sed quod per uespam identidem soliti essent significare: per cuius hieroglyphicum pugnacitatem & infestum aduersus hostes ingenium ostendebant, de qua inter insecta loco suo disseruimus.

CELERITAS.

AD hæc celeritatis indicium est equus: quodq; apud Lucretiũ Fortis equi uis legit̃, Marcellus celeris exponit: eoq; spectare uolunt Virgilianũ illud,

Quidnam egregium si fœmina forti Fidis equo?

ubi Arruns Camillam equi pernicitate fretam, non uirtute sua strenuã incusat. Multa uerò inuenias apud rerum scriptores super equorum pernicitate, sed id ego tantùm memorabo, quòd Alanis à Probo Imper. deuictis, equus in præda repertus est, qui, ut captiui attestabantur, centum ad diem passuũ millia decurreret, perq; octo uel decem dies uigore minimè fracto perduraret. Sed enim eam

in mi-

A in militaribus equis fugacitatem imperator ipse contempsit, repudiatumq; fugitiuo militi potius quàm forti conuenire iudicauit. Ἱπποθόω Nympham apud Hesiodum inuenias, quod nomen ob uelocitatem effictum autumant interpretes: uim quippe aquarũ eam intelligentes, qua nauigia cursu celerrimo rapiuntur. Quiq; Neptuno adpinguntur equi, pernicis eiusdem cursus indices habentur, qui maritima fit nauigatione. Naues enim equorum curruumq; usum affatim suggerunt: unde & equos & currum Neptuno uidemus attributos: nam is apud Maronem,

Flectit equos curruq; uolans dat lora secundo.

Iam & prouerbiũ à Cicerone usurpatũ super celeritate, tum equis tum uelis, ad Quint. Frat. Sic ego te sæpe excitante cursu, corrigam tarditatẽ tuam tum equis tum uelis. De omni uerò conatu adhibito, Officijs: Cum his uelis equisq; decertandum est. Astronomi undecimo Virginis gradu equum admouent ad hominis uelocitatẽ indicandã, qui cum eo sit gradui lucem auspicatus. Adpingebatẽ uerò Neptuno equus anteriore parte figura sua, posteriore uerò effigie piscis,
B qui caudã in spiram replicaret: quod & ueteres sculpturæ passim & pleriq; Gallieni nummi palàm faciunt, in quibus inscriptio est, NEPTVNO CONS AVG. Nota præterea est fabula, in Deorum concilio pro imponendo Athenis nomine, percussa à Neptuno petra exilijsse ferum. Nam & interpres Pindari rem tangit huiusmodi. Passim uerò apud ueteres Neptunus Equestris dictus. Aiũt insuper, primo illi equo quem Neptunus protulit Scyphio nomen fuisse: adeò sibi concors in nugis tota Græcia semper fuit, ut nulla sit tam absurda fabula, quę aliquo assertionis testimonio careat. Quodq; fictum à Poëtis est, Saturnum in equum uersum, quem tunc etiam pernicitate insignem canunt, uti Maro,

Pernix Saturnus & altum Pelion hinnitu fugiens impleuit equino.

quidam ex Astronomis ad astri uelocitatem figmentum referunt, cùm amplissima cœli spatia diurno motu uelocissimè transcurrat, si quanto distet interuallo, quamq; magno circuitu supra planetas reliquos feratur considerauerimus: quamuis altero motu, quem hi naturalem dicunt, tardissimus planetarum omnium uideatur. Ab huiusmodi pernicitate Abacuntis prophetæ dictum, Quia ascendes super equos tuos, Theologi de Apostolis prædictum uolunt, unde re-
C pentina salus esset omnibus prĳs prouentura. Et unius sanè celeritatis ergò Virgilianus Æneas præmia prima proponit, equum insignem phaleris, ei qui pedũ cursu primus metã attigerit. Et in numismatis, nunc equus currẽs, nunc ipse Pegasus alis adiectis cusus, summa rem alacritate gestam ostendit.

SOL.

ALiàs uerò alatus equus Soli etiam attribuitur. Nam in Galieni numis alatus equus est cũ inscriptione, SOLI CONS AVG. In numo uerò Q. TITI in quo Pegasus, quasi nõ satis ex eo expressa esset celeritas, qua in obeundis Reipub. negotijs usus fuerat, barbato eius capiti ex altero latere cuso additæ alæ, cuiusmodi specie Mercurius aliquot in ueterũ monumentis cõspicitur insignitus. Non desunt uerò qui Pegasum in monetis etiam Corinthiorum fuisse tradant, quem Eubolus, Anchise, τὸν Παλλάδος πῶλον appellarit. Porrò Pindarus Bellerophontem eo inuectum Pegaso, frænũ aureum dono à Pallade per somniũ accepisse commemorat, unde postea infrænandorum equorum usus ad posteros emanarit: eoq; monumento uoluerint Corinthĳ rei memoriam testatam. Maro autem noster fræna Lapitharũ inuentum tradit eo Georgicωn loco,

Galieni numisma.

Fræna Pelethronij Lapithæ, gyroſq; dedere D
Impoſiti dorſo, atq; equitem docuere ſub armis
Inſultare ſolo, & greſſus glomerare ſuperbos.

HVMANAE VITAE lubricitas.

SVnt & qui Centauros in hoc eodem accipiant ſignificato: quodq; illi pubetenus humana forma, reliquũ equina fingant, uitæ noſtræ terminũ pernici curſu occupari ſignificare putent, propterea quòd mira lapſi lubricitate incauti ſemper arripimur. Nullus enim tam ſenex, qui ſe annum adhuc non ſperet ſuperaturũ. Sed enim Centauro alibi erit locus ſuus.

FAMA.

NOn ſum uerò neſcius autores eſſe, qui Pegaſum, qualem quippe paſsim in Hadriani & L. Pap. Curſoris & aliorum quorundam nummis aſpicimus, famæ potius quàm celeritatis indicium eſſe contendant. Naſcitur is ex Meduſæ cæde: ſiquidem uirtus cùm terrorem amputauerit, famam generat. E Terroris & admirationis hieroglyphicum eſſe Meduſæ caput oſtendimus in Serpente, cùm de Domitiani geſtamine loqueremur. Fama autem ubi primùm genita per hominum ora incipit uolitare, Muſarum excitat fontem in Parnaſſo, quippe quòd illuſtrium uirorum præclara facinora uatibus ſcribendi ſuggerunt argumentum. Quòd uerò in Papirio à re ipſa etiam cognomento Curſoris honeſtato, ex Pegaſo alacritatem & feſtinantiã hominis ſignificari diximus, capreæ inſuper fugacis ſpolium & fulmen & ſagitta, quę in eodem ſpectantur nummo, ad noſtrum faciunt intellectum.

PROFVGVS.

SEd quoniam eſſe uideo qui Perſea quoq; Pegaſo inuectũ putent, examinandus eſt apud Heſiodũ locus, Scuto Herculis, ubi ἱππότα πέρσευς à poëta dictũ: quo loco Cõmentatores aiunt, animaduertendum ἱππόταν profugum ſignificare: eamq; eſſe gloſſographorum interpretationem. Auus enim Acriſius Perſea domo expulit, quem minimè moris eſt uſquam equitem inducere, ſed talaribus à Mercurio acceptis præditum aëra perſulcare, de quo ſic Ouidius: F

Pennis ligat ille reſumptis
Parte ab vtraq; pedes, teloq; accingitur vnco,
Et liquidum motis talaribus aëra findit.

Vnde etiam Catullo pinnipes appellatur. Eodem modo apud Homerum inuenies Hippotam Neſtorem, pro profugo, ut uetuſtiores grammatici interpretantur eo τῆς βοιωτίας loco:

Τοῖς δὲ καὶ μετέειπε γερήνιος ἱππότα Νέστωρ.

His inde Gerenius exul Neſtor ait. Talemq; recitant fabulam: Herculem Pylo bellum intuliſſe, propterea quòd Neleus eum à cæde Iphiti purgare recuſaſſet. Tum etiam propter filiorũ eius inſolentiam, qui cùm XII. eſſent, eo freti numero præclara omnia ſibi pollicebantur. Diu uerò bellum protractũ, neq; quandiu Periclymenus, unus ex ipſius Nelei filijs uixit, urbs unquã capi potuit: poſtea uerò quàm is mutatus in Apem Herculano currui explorator inſedit, ſummonente prodenteq; Pallade extinctus eſt ab Hercule: capta itidẽ euerſaq; Pylos

A los est, undecimq; Nestoris fratres interempti. Sedenim Nestor prius emissus fuerat ad Gerenios ubi educaretur, qui solus superstes in patriā inde restitutus est,& ab educationis loco Gerenius:ab effugio uerò,quo saluatus est,Hippota.

FRAENATA FEROCITAS.

VVlgatissimum illud est argumentum, hominem feroci inuictoq; animo, imperio tamen &rationi obsequentem,hieroglyphicè per frænatum equū significari. Hinc Panætius apud Cic. Africanum solitum ait dicere, ut equos propter crebras contentiones præliorum ferocitate exultantes domitoribus tradere soleant, ut his facilioribus uti posint: sic homines secundis rebus effrænatos sibiq; præfidentes, tanquam in gyrum rationis & doctrinæ duci oportere. Animal nimirum ferox atq; magnanimū, quod leges tamen subijt,nec frænum depulit ore, ut ait Horatius,de equo qui hominis opem implorauit, seq; frænari sit passus.Et Maro:

Sed tamen ijdem olim curru succedere sueti
Quadrupedes,& fræna iugo concordia ferre.

B In huiusmodi sententiam est Scipionis dictum non incelebre. Quum Romani contra Antiochum iam in Asiam traiecissent,isq; legatos demum de pace misisset ad Scipionem, respondit is: Id prius factum oportuit, non postquam & frænum & sessorem accepisset.Sed illud quoq; animaduertendum est, de Carthaginis portento,quod murorum fundamenta fodientibus oblatum est: quippe ut apud Maronem,caput acris equi,hinc gentem fore bello egregiam præmonstratum.Quod uerò subiungit,Facilem uictu, nō de bouillo capite, ut Seruius, sed de ipso eodem equino intelligendū, cuius ostenti ea sit interpretatio, ut facilem uictu per secula gentem,facilem quæ tandem uinceretur,exponamus: hoc enim magis ad Virgilianā accedit sententiam, quamuis in Tauri cōmentario Seruianum intellectū illustrare conati sumus. Coniectores uerò, ut eò redeam, eos qui se caput equinum,uel caninum,uel asininum habere somniarunt,in seruitutem uel id genus ærumnas dedendos esse suspicantur. Sunt enim tria hæc animalia seruituti mirum in modum obnoxia. Addam & illud eorundem Onirocritarum interpretamentum, quo uisum aiunt in somnis equum qui se portet,

C polliceri, ut amica amantis imperio facilè sit subijcienda, morigeraq; in posterū futura.Nam de pullo indomito pro puella adhuc intacta,Anacreontis carmina paulò inferius loco suo recitabuntur.In diuinis literis ubi Eliseus montem auxiliaribus equitibus plenum per adapertos pueri oculos conspexit, quosq; uates Abachus Domini equos,& equitatus nominat,animas intelligit Adamantius, quæ frænū disciplinæ sanctioris accipiunt,iugumq; suauitatis, quæ ab ipso Domino proficiscitur,portant,eiusq; spiritu regi patiuntur.Beatasq; illas appellat, quæ dorsum curuauere suum, ut dorso uerbum Dei sessorē accipiant:cuius fræna patiantur,& quoquouersum ille impulerit iter arripiant:eius deniq; habenis moderati,nō ex libidine sua,sed tanti sessoris arbitrio flectantur,cursum ineant, & consistant. Eucherius sanè inueniri ait in diuinis literis equum pro uiro sanctitate prædito poni:eoq; spectare Abachuntis illud alibi dictum,Qui ascendes super equos tuos. Sanè Græci Palladi nomen ab equo domito inditū tradunt: & uti suprà diximus,apud Pindarū legas frænum Corinthi ab ea inuentum, & Pelopi dono datum: & in Ilij captura instar montis equum Græci Palladi dedicarunt. Hoc uerò significat, ferocitatem omnem doctrina molliri atq; cicurari, quod ita luculenter Horatius expresit:

Nemo adeò ferus est, vt non mitescere possit.
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

IMPERIVM.

IN augurali uerò disciplina, equos imperij significatum sæpe fuisse comperimus, ut qui apud C. Iulium Cæsarem natus est, humanis propè pedibus, ungulis scilicet in digitorum modum subscisis. Ei enim orbis terræ imperium portendi Aruspices respondere, apud quē equus huiusmodi esset editus. Eum itaq; Cæsar magna aluit cura, nec patientem sessoris alterius primus ascendit. Cuius etiam instar pro æde Veneris genitricis dedicauit: quamuis prodigia reliqua ita despectui semper habuerit, ut ab incœpto nunquā ullo, prodigijs quantumlibet aduersis absterritus aut retardatus sit. Sed enim eadem animalis species quæ imperiū illi præsagiuerat, eadem inquam & mortem præmonstrauit: Siquidem equorum greges, quos in trajciendo Rubicone consecrauerat, ac uagos sine custode dimiserat, paulò antea quàm occisus esset cōperijt pertinacissimè pabulo abstinere, ubertimq; flere. Eo porrò affectu equi pleriq; in dominos sunt, ut eos interemptos lugeant, inquit Plinius, lachrymasq; interdū desiderio fundant. Vnde non inscitè de Pallante Virgilius: E

Post bellator equus positis insignibus Aethon
It lachrymans, guttisq; humectat grandibus ora.

Ad huius imitationem non minori forsitan affectu alterius equi amorem in dominum Sillius Italicus ita decantat:

Agnouit sonipes, arrectisq; auribus acrem
Hinnitum effundens sternit tellure Vagesum,
Quem tunc captiuo portabat in agmina dorso:
Hinc rapidum glomerans cursum per lubrica pinguis
Stante cruore soli, & mutilata cadauera cæde
Euolat, ac domini consistit in ora iacentis:
Inde inclinatus collum summissus & armos,
De more inflexis præbebat scandere terga
Cruribus, ac proprio quodam trepidabat amore.

Sed ut ad portenta reuertamur, illud memoriæ proditū est, quemadmodū Nero asturconē, quo maximè delectabatur, posteriore corporis parte in simiæ speciem abijsse per quietē uidere uisus, ac tantùm capite integro hinnitus edere canoros, ostento fuit quòd illa equi ferocitas in simiæ ludibriū esset abitura: Dedit & Ælio Pertinaci feroci uiro, qui post sublatū Cōmodum, imperiū arripuit, inuadendi regni signum equus. Nam ea qua natus est hora, equus pullus in tegulas ascendit, atq; ibi breui temporis spacio cōmoratus, simul & decidit & expirauit. Quod quidem huic in Villa Martis genito, & ad bellica negotia nato, futuræ sublimitatis, quamuis breui duraturæ, augurium fuit. F

A LABORIBVS QVIES.

Equi in Neruæ nummis.

QVid uerò soluti, pascentesq; in Neruæ nummis equi sibi uelint, cusæ ibidem literæ declarant, in hunc scilicet modū: VEHICVLATIONE ITAL. REMISSA. quod nonnulli referunt ad argumentum illud quod in Boue ad præsepe tractauimus. Sed accipiendum potius de tributo quod Italia omnis in uehiculationes exoluebat, ut & Magistratuum sarcinæ, & exercituum, & alia huiusmodi publica transportarentur: quod tributi genus Nerua uti onerosum nimis Italiæ remiserit uniuersæ: qua de sententia plura dicerem, nisi doctissimus

A mus planè uir Fab. Vigil Spoletanus rem exactissimè pertractasset.

ITALIA.

SVnt qui putent equos in hoc nummo Italiam significare, eoq; adducuntur argumento, quòd in argenteo nūmo & aliquot æreis obseruatur caput equi frænati cū inscriptione ROMA. Ab eius occipitio sceptrū, in cuius summa parte caput itidē equi uideatur: ab altera parte, Roma ipsa galeata, uti mos est. Alij nummi sunt cum equinis capitibus ab utraq; parte singulis, cum inscriptione ROMA. Sed enim cùm equum ipsum multifariam in Latinorum & Græcorum nummis obseruauerim, neq; Italiam neq; aliam quampiam prouinciam, regionémue, aut ciuitatē significare cōtenderim, sed aut bellum, aut itineratione, aut decursionem, ut in Neronianis plerisq;: aut uelocitatem, ut in Papirianis: & alia prout locis suis explicantur.

MAVRETANIA.

NIsi qui (si uideant in Hadriani nummo equum à pedite rectum cum inscriptione MAVRETANIA, ita enim scriptū per E secunda syllaba) intelligere uelint prouinciam eam in deditionem acceptam, uel quid huiusmodi. Sanè
B aliquot ex huiusmodi nummis una in parte caput habent Hadriani, ab altera equum, quem mulier duobus armata iaculis ductat: quod nimirū indicat genus id bellandi, quo plurimum utitur ea prouincia.

MAVRI FEROCES.

QVin posterioribus etiam seculis militares quidam ordines, qui sub equitū magistro militabant, dimidios rutili coloris equos duos in alba parma sese quodammodo lacessentes, orbe uiridi, cuius luteus erat umbilicus, interposito, præferebant, ijq; MAVRI FEROCES appellabantur. Quòd uerò aliqui ex nummis Italiā per equum significari crediderint, fortè suspicati sunt ex eo nummo qui equum exultantem habet, flore quodam supernè sito: ab cuius altero laterò inscriptio est, ROMANOR.

EQ. VICTORIA.

CVr uerò potius non putemus nummum hunc in rei gestæ monumentum esse cusum? quia bello Punico, quod cum Hannibale gestum est, cœperint aliquando Romani etiā equis superiores esse, cùm prius robur eorū omne in le-
C gionibus consisteret: flos enim ille supernè additus, principium atq; spem bonæ frugis indicat. Sanè Virgilius rem tantam haudquaquā reliquit indictam, cùm de Marcelli laudibus ita cecinit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos.

At in Cephalæniorum etiam nummis equus signari solitus, cuius rei mentio apud Plutarchum. Apud Smyrnæos Fortunæ simulacrū fuit à Bupalo quodam probo sanè uiro factū, in cuius capite pullus equinus insidebat, & Amaltheæ cornu manum implebat, de quo apud Pausaniam Messenicis.

SYRACVSANI.

VTebantur & Syracusani equi nota. Nam Atheniensibus illis qui apud Syracusas capti Niciana clade pro seruis ueniere sub hasta, frons equi charactère inusta est. In aliquot eorum nummis equus & sessor habetur cum inscriptione ΙΕΡΩΝΟΣ, quod nimirum eius in equestri militia, sed præcipuam in certaminibus gloriam ostendit, quem ea de causa tot laudibus Pindarus poëta immortalitati consecrauit. Aliæ quoque Respub. atque alij plerique Princi-

pes equi signo usi sunt, ut nihil deniq; priuatum uideam, quod ad Italiã spectet. D

TARENTINI.

QVin etiam in nummo, cuius inscriptio ΤΑΡΑΣ, eques etiam iaculator inspicitur, ob equestrem scilicet militiam, quam egregiè Tarentini sunt exercere soliti: unde apud Græcos, Tarentinos ordines inuenias ex equitibus huiusmodi constitutos: & ταραντινίζειν uerbum, eo se militiæ genere exercere.

SAGITTARII SENIORES ORIENTALES.

EQui uerò duo dimidiati coloris lutei, in cæruleo clypeo, quem ruber circulus ambibat, auersi prosilientes à centro, quod luteum in medio rubræ peltæ, pro umbilico appositũ erat, ita ut ab ipsa pelta trames coloris eiusdem ad rubrum usq; ambitum protenderetur, eius ordinis erat insigne, qui SAGITTARII SENIORES ORIENTALES appellabantur. Militabant ij sub magistro militum Præsentiali nuncupato.

SECVNDI THEODOSIANI.

LVteus etiam equus erat in imo parmæ ferrugineæ coloratioris, cuius umbilicus albus rubro continebatur circulo, quem alter coloris lutei circuibat. E SECVNDORVM THEODOSIANORVM hic erat clypeus, qui sub eodem militum magistro stipendia faciebant. Hi nimirum Theodosij principatu in miilitam adlecti.

CONSTANTIA.

ERat & alia legio, quæ rutilum equum in cærulea parma gestabat: in medio uiridis orbis constitutus, cui quadrupes toto inniti pectore uidebatur: ea CONSTANTIA nuncupabatur, quæ sub magistro peditũ merebat, Constantio quippe Principe instituta.

IMMODERATVS IMPETVS.

REs ipsa adhortari uidetur, ut & historię sacrę mysterium, quantum ad equũ pertinet, reuelẽ. Nam pro immoderato & rationis experte impetu equũ poni apud legislatorẽ Mosem ex eo manifestum est, quòd non designari principẽ equorum educatorem dicit: quod ita capiundũ est ex Philonis sententia, ut ineptum eum ad principatũ existimemus, qui uoluptatib. cupiditatibusq; & nequitiæ deditus stare loco nesciat, & fræna ferox spumãtia mandat. Lex ipsa est Deuter. cap. 17. Quicq; rex fuerit cõstitutus, nõ multiplicabit sibi equos, nec reducet populũ in Ægyptũ, equitatus numero subleuatus, pręsertim cùm Dominus prę ceperit uobis, ut nequaquã amplius per eandẽ uiã reuertamini. Nam qui talia mente cõcipit, effræno illi & feroci equo similis est, de quo uulgatum adagiũ, Secede equinis à pedibus procul, ab equo inquam illo, qui semper Ægyptum, hoc est, uoluptatum & illecebrarum planitiem appetit insultare, quocirca frænis catenisq; compescendus, nisi uelimus in perniciẽ rapi, & nosmetipsos unà cũ fortunis dare præcipites. Nam ut optimè ait Euripides, ἀχαλίνων στομάτων ἀνόμου τ' ἀφροσύνας τέλος δυστυχία, Infrænis oris exlegisq; dementiæ finis infortunium. Sæpe autem in diuinis literis equus aberrantem & uagum hominem indicat, qui sine ratione ulla feratur: ut, Fallax equus ad salutem. &, Nolite fieri sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Callidum uerò Antisthenis dicterium, cùm Plato uehementer laudaret equũ in pompa quadam equestri, hinnitu crebro ferociaq; excelsos spiritus præ se ferentẽ, is qui hominis iactantiam libenter incessebat, Et tu, inquit, uideris bonus equus euasurus. At Themistocles, cùm mutatos eius mores ex procacißimo in maximè temperantem pleriq; admirarentur,

An

A An nō, inquit ille, uidetis asperos & indomitos pullos in optimos equos euadere? Non imprudenter itaq; Prudentius elationem animi describens ait:

Fortè per effusas inflata superbia turbas
Infræni uolitabat equo.

NEQVITIA IN TEMPERANTIAM VERSA.

QVod uerò super Ægypti delitijs dictū, D. Ambrosius ex Apostoli dictatis eo tempore ait Pascha celebrari, quo Israëlitici Ægyptū reliquere, solennitatemq; eam, animarum transitum interpretari, à uitijs ad uirtutem, à corporis affectibus, ad animi constantiam atq; sobrietatem, à malitiæ nequitiæq; fermento, ad ueritatem & stabilem synceri propositi firmitatem. Mollitiem quippe in Ægyptijs & alia multa carpit Hadrianus, maximeq; optare uidet ut melius esset morata ciuitas, Alexandream notans. Legitur in libris Sibyllinis, MILES ROMANE AEGYPTVM CAVE. Quod licet de Pompeio Magno dictum interpretati sint multi, solicitiq; aliquando Romani fuerint, ne Ptolemæū armis in regnum restituerent, hac religione deterriti: alia tamen eaq; longè uerior eius
B oraculi uidetur interpretatio, præceptum scilicet esse illis hoc uelamento, ut quibus datum esset imperio populos regere, Ægyptum cauerent: quippe delitias & mollitiē, eaq; omnia quæ mox fortissimum id genus hominum, ut primùm lasciuire cœpit, turpiter adeò effœminauit, ut pessum penitus ierit, imperio in eos translato, quos ut omnium despicatissimos expuebant, & omni contumeliarum genere insectabantur. Sed quanto erat ominosior Ægyptus Pop. Romano, successum tanto prosperiorem Ægyptijs ex Romanorum aduentu in regionem eam oracula pollicebant. Apud Memphim enim in aurea columna literis Ægyptijs scriptū erat, tum demum Ægyptū liberam fore, cùm in eam uenissent Romani fasces, eorumq; prætexta: quod apud Proclum grammaticū se legisse testatur Pollio. Nimirum qui uirtutem & rerum disciplinam admittit, uitijs liberatur. Sed enim Romani pace iam terra mariq; parta, molles Ægyptiorū delitias suscepere: illi, delitijs amotis, pristinā Romanorū uirtutem industriamq; sibi mox uendicauere. Sed alio loco de fascibus dicendum erit. Quod uerò facit
C ad rem, Adamantius ad dictum illud de Iosippo, Et totius Ægypti principatum obtinet, ita philosophatur: Libidinem quippe calcauit, nequitiam euitauit, omnesq; corporis uoluptates edomuit atq; frænauit. Hoc enim est totum Ægypti principatum gerere. Vide uerò Chrysostomum oratione quam habuit in uigilia Epiphaniæ, de Ægypto multa in hanc sententiam differentem.

RATIO ET CVPIDITAS.

EST tale aliquid apud Platonem, Phædro, qui rationem atq; cupiditatem per dexterum & sinistrum bigarum equos intelligendum proponit, improbiq; ac impuri ora lupatis frangenda ad cruoris usq; illisum præcipit:

Donec humi sonipes temeraria crura superbus
Imprimat, & tellus clunibus icta tremat,
Mox facili des lora manu, pariterq; feratur
Obsequio parens mannus uterq; tuo.

SVPERBIA. PERTINACIA.
CESPITATIO. INSOLENTIA.

NAm & in Mosaico illo quadrupede uitia quatuor deprehendit Philo, quæ unà cum sessore in mare proijcienda deperdendaq; sint. Elatum in primis

pedem illum, quem ſuperbiam illi uocauere: quam pes alter comitatur, qui ſecum trahit uelocem ad uitæ perniciem procliuitatem, in quam frequenter admodum ceſpitat, cernuusq; canterij more in foſſam lapſabundus corruit. Ex poſticis pes alter malæ perſeuerantiæ ſubſequentem pertinaciam oſtendit, alter perperàm factorum exultationem: quæ omnia effrænum & exultantem Platonis equum mira ſimilitudine deſcribunt. Iocoſe uerò Teius Anacreon cùm muliebrem faſtum, arrogantemq; animũ inceſſeret, puellam quandam equinò comparauit pullo, in quem nemo adhuc inſcendiſſet, atq; ita aſſultim nullo cohibita fræno temerè uagaretur: cuius ſententiæ uerſus hi ſuperfuere: D

Πῶλε θρηκίη τί δή με
Λοξὸν ὄμμασι βλέπουσα
Νηλέως φεύγεις; δοκεῖς δὲ
Μηδὲν εἰδέναι σοφόν. ἴσθι
Τοῖ καλῶς μὲν ἄν τοι τὸν χαλινὸν
Ἐμβάλλοιμι, ἡνίας δ' ἔχων
Στρέφοιμ' ἀμφὶ τέρματα δρόμου.
Νῦν δὲ λειμῶνας τε βόσκεαι
Κοῦφα τε σκιρτῶσα παίζεις
Δεξιὸν γὰρ ἱπποπείρην
Οὐχ ἕξεις ἐπεμβάτην.

Quos quidem utcunq; potui, candore haudquaquam pari latinos feci.

Pulle Thraicia ecquid, ô, me E
Torue luminibus petitum
Impiè fugis? videris
Nil quidem ſapere: at perita
Pulchrè eris tibi ſi lupatos
Illigauero, moxq; habenas
Sumpſero, atq; circumuertero
Metæ in ambitum, atq; finem.
At tu amœna prata paſcis,
Molle ſed laſciuienti
Non erit magiſter vſquam
Seſſor, inſultare qui te
In modum probè inſtruat.

Ad hoc facit lepidiſsima Ode illa Horatiana de indomita uitula:

Nondum ſubacta ferre iugum valet
Ceruice, nondum munia comparis
Aequare, nec tauri ruentis
In venerem tolerare pondus:
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuijs grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto
Prægeſtientis. Et altera, ubi hæc ſunt ſuper equa: F
Quæ uelut latis equa trima campis
Ludit exultim, metuitq; tangi
Nuptiarum experś & adhuc proteruo *Cruda marito.*

Quòd uerò Anacreon mulierem equini pulli cognomine uocitarit, facit idem Nicander, metaphoram eandem ſcitè proſecutus, ubi de ijs agit, quæ contra uenenum utilia ſunt: puellare quippe lac adhiberi commodum. Is enim lac pulli, pro lac puellare, Anacreontio uocabulo poſuit, eo uerſu:

Θηλυτόκης πώλοιο χέας ὀπὸν ἄλλοτε νύμφαις.

quod caſtigatius in manuſcriptis codicibus νύμφης legitur. Fœminei quippe pulli lac, & ſi fieri poſsit uirginis, uiridiſsimo ſcilicet ætatis flore uigentis, balſamo (ut uulgata obiter corrigantur exemplaria, in quibus βλασάμοιο ſcriptum eſt) inſtillandũ monuit. Hîc interpretes non de equini pulli lacte dictum uolunt, ſed de muliebri, quod Eraſiſtrati autoritate confirmant dicentis ἐν τῷ περὶ θανασίμων, utile eſſe lac muliebre.

Mere-

A MERETRICIA PROCACITAS.

Diomedis uerò filiæ (illius inquam Thracij Regis insanissimi) libidinis furore famosissimæ, equis, quę aduentantes deuorarent, comparantur à Poëtis. Vnde ortum prouerbiũ tradunt autores Græci, διομήδεια ἀνάγκη. Atq; ita interpres Aristophanis ἐκκλησιαζούσαις interpretatur: quanquã Eustathius hospites à patre solitos interimi, & equis in pabulum apponi tradit, fabulam scilicet secutus, quam à Poëtis fictam uno omnium consensu repererat. Quò uerò hæc eo accipi intellectu debere, quem ex clarissimis autoribus excerpsimus, unicuique magis constet, à peritis usurpatum inuenias hippobinon appellari hominem, qui sit libidini uenereisq; negotijs intemperanter deditus: quod nomẽ ab equi natura deductum ignorat nemo. Adde quòd hippopornon ad extremam dicimus contumeliam, cùm supremam cuiuspiam nequitiam, & immoderatam lasciuiam exprobramus. In diuinis quoq; literis dictum in hanc sententiam, insanientes quosdam factos in fœminas, quòd unusquisq; super uxorem proximi sui hinniebat. Equinã uates ille dedit homini uocem, ut equinã in eo petulantiã
B argueret. Nõ enim est omnis homo, homo, diceret Adamantius, sed ea quis nequitia præditus, homoequus est: ut homo in honore positus, nulla tamẽ præditus sapientia, homoiumentũ est: iumẽtis enim insipientibus is perquàm similis habetur. Et generatio uiperarũ, de qua Dominus, homouipera appellari potest. Neq; aliud quippiam hieroglyphicè per duplicem centauri formã intelligi uult Maximus Tyrius, quàm uoluptatis uinculum. Quotiescũq; enim accidit, ut ferinæ partes tyrannidem in nobis occupent, ardorq; cupiditatis nobilitatem animi corripiat, opprimat, seruitioq; addicat suo, propter turpitudinum obsequia homo in belluam uertitur. Ridiculè uerò faceteq; admodum Aristophanes, Xenophantis, rusticorũ morum hominem, & furibundum à Nebulis sub Centauri specie repræsentari dicit. Ipsumq; Chironis nomen ex ea significatione, quod & deteriorem significat, ioco ansam dedit, cùm Centauros duos inter se pugnantes in tabula pessimè pictos Diogenes conspexisset, interrogauit enim uter eorum Chiron esset, uisus de nomine quærere, cùm sensu uter peior esset intelligeret. Et quoniã in diuinis literis, qui turpibus & immundis officijs detinentur, iumenta sunt, pecoraq; prona & uentri obedientia, fornicatores Hierosolymita
C nus Hesychius admissarios equos uocat hieroglyphico admodũ proprio. Idem Psalmo XXXI. Nolite fieri sicut equus & mulus: quod ita exponũt interpretes, Nolite amore mulierũ furere, sicut infrænes equi. Notum enim est eos suam ad uoluptates intemperantiam hinnitu subinde prodere, utpote qui omnino quid bonum, quid malum, quid honestum, quid turpe sit prorsus ignorãt. Sed enim meretriciam hanc petulantiam à tam multis per equinæ imaginis hieroglyphicum indicatam, nemo Virgilio melius & plenius expressit, ubi Georg. ita canit:

Scilicet ante omnes furor est insignis equarum,
Et mentem Venus ipsa dedit, quo tempore Glauci
Potniades malis membra absumpsere quadrigæ:
Illas ducit amor trans Gargara, transq; sonantem
Ascanium, superant montes, & flumina tranant,
Continuoq; auidis ubi subdita flamma medullis,
Vere magis, quia Vere calor redit ossibus, illæ
Ore omnes uersæ in Zephyrum stant rupibus altis,
Exceptantq; leues auras, & sæpe sine ullis

Coniugijs uento grauidæ, mirabile dictu, D
Saxa per & scopulos, & depressas conualles
Diffugiunt, non Eure tuos, non solis ad ortus
In Boream, Corumq́; aut unde nigerrimus Auster
Nascitur, & pluuio contristat sidere cœlum.
Hic demum hippomanes, uero quod nomine dicunt
Pastores, lentum destillat ab inguine uirus
Hippomanes, quod sæpe malæ legêre nouercæ,
Miscueruntq́; herbas, & non innoxia uerba.

Sed neq; minor est equorum furor, qui zelotypia etiam ita laborant, ut riuales
acerrimè castigent. Visum enim aiunt in Syria, ubi syluestriũ equarum armen-
ta uulgò pascuntur, præire ducem, qui, si iunior aliquis libidinis causa equam
inscenderit eam initurus, ita indignetur, ut eum nulla interiecta mora persequa
tur, donec comprehensum uerendis mordicus priuet. In hoc autem animalium
genere fœminæ maribus continentiores sunt. Absyrtus enim ait equam ubi se
concepisse nouit, marẽ ulterius nõ admittere. Neq; uerò loco hoc prętereundũ, E
quod & ad hippomanis uim, & ad immodicam equorũ impotentiã, & subitam
in uenerẽ concitationẽ pertinet, uenenũ illud, quod sæpe malæ, uti dicebamus,
legêre nouercæ, à furore, in quem agit equos, appellatũ, tanti esse roboris & ef-
ficaciæ, ut cùm Phormis quidam Mænalius equos duos à Dionysio Argiuo fa
brefactos in Olympia dicasset, abdito in eorum altero, ut Elei arbitrabantur, eo
uiru, ut alij, in liquatum metallum immixto, cõstiterit allectos ita esse equos ad
initum sui, ut non nisi flagellis amoueri potuerint. Historiam ponit Pausanias.
Varia autem est antiquorũ super hippomane uiru sententia. Nam Theocritus
Hesiodum secutus, plantam esse uidetur existimasse, qui φαρμακευτρίᾳ dicat:

Ἱππομανὲς φυτὸν ἐστὶ παρ' ἀρκάσι, τῷδ' ἐπὶ πᾶσαι
Καὶ πῶλοι μαίνονται ἀν' ὤρεα, καὶ θοαὶ ἵπποι.

idq́; periti, diligentesq́; agnoscunt uiri. Alij Theocrito pertinaciter aduersan-
tur, neq; plantam esse hippomanes, neq; tale aliquid in Arcadia nasci asseueran-
tes: idq́; unum uerissimũ autumant, quod de caruncula fici instar in pulli fron-
te recens editi inhærente traditum est à Theophrasto. Agnoscit tamen & Crate F
uas plantam, eamq́; fructum habere fici syluestris instar, folium uerò fuscum do
cet, quemadmodũ papauer: quin & spinosum esse, idq́; ueneficijs amatorijs im
mixtum mirificè pollere: hinc nonnulli φυτὸν illud Theocritianum pro φῦμα, hoc
est, tuberculum, fronti quippe huiusmodi pulli adnatum, interpretantur. Nam
& Archilochus φυτὸν pro φῦμα posuit, atq; ita facilè de caruncula posse intelligi.
Sed enim quod Theocritus ait id apud Arcadas inueniri, nimirum ad plantã
referri debet: non enim dicendũ, pullos in Arcadia tantùm editos, hippomanes
in fronte gestare, quod omnibus ferè accidit ubicunq; locorũ genitis. De plan-
tis uerò uerissimum est, alias alio loco nasci, uel pollere magis hoc quàm illo lo-
co prouenientes: sed ambiguitas hæc omnis ex locutionis huius quæ est hippo
manes, æquiuoco orta est, cùm tria sint uocis huius significata: unum uirus il-
lud, quod equa in libidinem concitata emittere soleat è natura: de quo Maro,

Lentum destillat ab inguine uirus. idq́; tantus autor, in re seria uero dici no
mine hippomanes autumat. Dixerat & Tibullus:

Et quod, ubi indomitis gregibus Venus afflat amores,
Hippomanes cupidæ stillat ab inguine equæ.

Mani-

A Manifestum enim est ex horum descriptione, hippomanes hîc neq; pro planta, neq; pro caruncula poni. In Arcadia autem esse plantam, etiam furoribus amatorijs damnatam, cur inficiari posit quispiam, nõ uideo, antiquis tot autoribus rem ipsam agnoscentibus. Inueniri demum carunculam, instar caricæ, in fronte pulli applicitam, quam mater nisi mordicus decerpserit deuorauerítq;, ab amore curaq; educandi filij abalienetur, Theophrasto, Plinio, & alijs id tradentibus. Qua de re idem Maro:

Quæritur & nascentis equi de fronte reuulsus
Et matri præreptus amor.

Causam nullam uideo cur quispiam aduersetur. Neq; audiendi sunt qui nihil aliud hippomanes apud Maronem & Theocritum, addam & Tibullum, significare contendunt, scholijs in Dioscoridem, nisi furorem grandem, ut eorũ uerbis utar, & ubiq; adiectiui nominis modo poni, cùm iam uocẽ eam triũ esse rerum, quæ quidem & cerni, & manibus attrectari possunt, uocabulũ substantiuumq; uerum indicauerimus. Neq; tamen negamus ἵππου locutionem plerisq;
B nominibus applicatam, magnitudinem proceritatemq; significare, ut hipposelinon, hippomarathrũ, & multa huiusmodi, quæ superfluum est enumerare: sed hæc nõ sunt tanti, ut negare posint hippomanes ueram esse in Arcadia plantã, cuius figurã neq; non uim amatorijs ueneficijs peculiarẽ, Crateuas apud Theocritum descripserit: neq; carunculam auferant, quæ sit omnibus manifesta: neq; destillationem amoueant, quæ Tibulli, Virgilij, Probi, Aristotelis deniq; ipsius autoritate continetur: in eandem enim furoris efficaciam conueniunt uirus illud, planta Arcadica, & ficulneus ille tuber à maleficis propinata. Hæc fortè nos morosius prosecuti sumus, quàm suscepti operis ratio postulasset: sed grauisimo uiro, ætate nostra præstanti, qui tria hæc de rerum natura tollere conatur, respondendum fuit, si Veneti Poetæ nostri, si Romani, si Siculi dignitatem in suo cuiusq; genere summorum tueri concedatur.

PROFANVS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes animal hoc alioqui tam generosum, tam utile, tam domesticum, repudiauere, ac per hieroglyphicum eius profanum in
C telligi decreuere: cuius rei causam eam fuisse suspicor, quæ maiores etiã nostros in Italia ab eo abstinere tam religiose iusserit, ut à sacrorum flamine minimè tangeretur, propterea quòd damnatum inter uenena fel habere proditum est. Alij rem simplicius interpretantes, dicũt inde factum, ne si longius digrederentur, fraus interdum ex negligentia fieret sacris. Ea enim de causa sacerdotum etiam nostrorũ familijs data otia, ne profanis occupationibus, aut curis distraherentur, sed in precibus tantùm Deo allegandis occupati essent, & laudes illi septies in die dicerent. Perseuerauit autem in nostra usq; tempora, ut primores Antistites equo per urbem uehi, solennibus præsertim diebus, contra morem & decorum haberetur, præterquàm uno maximè omniũ festo die, quo nouus Pontifex Maximus ad Lateranum deducitur: tunc enim in albis equis omnes Præsules conuehi moris est.

AVTORITAS.

CVmq; apud Romanos ueteres Dictatoria dignitas admodum sacrosancta esset, uetusta quadam lege nefas Dictatori erat equitare. Causas alias atq; alias memorat Plutarchus, uita Fabij: siue quòd maiores uires pedestribus inesse copijs arbitrarentur, proptereaq; oportere Imperatorem in phalange perma-

nere, neque locum deserere: siue quòd eius principatus autoritas & magna esset, et quodammodo tyrannica in reliquarum omnium rerum administratione, uoluerint tamen in hoc Dictatorem inferiorem populo uideri. Fabio tamen Maximo Dictatori designato, post cladem ad Thrasymenum acceptã, primùm equus concessus in tanto rerum discrimine, quò principatus magnitudo ac moles ostenderetur, maiorisq; apud omnes autoritatis haberetur. Est enim equus animal omnino superbum, & equitare magnificum habetur. Vnde Aristippus apud Horatium, cùm Diogenis uilitatem argueret, splendidius multò esse dicit, equus ut me portet, alat Rex. Id uerò Diogenes, ac plerique alij, philosopho minus dignũ arbitrabantur. Quare Plato cùm in equum aliquando conscendisset, statim desilijt ad terram, se uereri dicens μὴ ἱπποτυφίᾳ ληφθῇ, ne equino quopiam fastu contaminaretur. D

FABII CONTATORIS VIRTVTES.

SEd ut ad imagines nostras reuertamur: in lapillo Onyce argumentum multiplex uidi artificiose admodum scalptum: Equino enim capite est, humana facie in pectus barbata, gruinis pedibus, cauda gallinacei: literæ sunt, FAB. Ex quo quidem figmento uirtutes eas facilè coniectes, quibus Fabius Contator insignis fuit. Nam principatum in bello ex equino capite, prudentiam ex humano pectore barbato, prouidentiam & contationem, atque etiam speculationem ex pedibus gruinis, uictoriam ex pulli gallinacei cauda interpretamur: quorum omnium causæ in suis quæque commentarijs sunt explicatæ. E

ANIMI DESPONSIO.

NEque fortè ingratum fuerit hieroglyphicũ, quo desperatio, aut rei quã quispiam aggressus fuerit, inauspicatus ingressus significetur, ubi quis equum cespitantem, aut prioribus prolapsum pedibus adpingeret, cùm ipsa præsertim res & prouerbio & augurijs ueterum confirmetur. Nam quod ad prouerbium attinet, quod fertur, Rideo, inquit Galba, canterie, Sisinnius Capito ita interpretatur, qui principio rei alicuius inchoatæ deficiunt animo. Nam cùm Sulpitius Galba in prouinciam exiens, ad portam ipsam canterium suum animaduertisset cecidisse, Rideo, inquit, canterie te iam lapsum esse, cùm tam longũ iter iturus, uix id sis ingressus. Ex ostentis uerò unum sufficiat cõmemorasse, quod Flaminio consuli feroci uiro Arretij fertur obtigisse, cùm is indignè ferens per mediã F iam Italiam uagari Pœnum, atque obsistente nullo cædibus & incendijs omnia uastantem ad ipsa Romana mœnia oppugnanda proficisci, signa ocyus conuelli iussisset, cùm primùm in equum insilijt, equus repentè corruit, Consulemque lapsum super caput effudit: inauspicati nimirum incœpti signum, quo paulò pòst ipse cum exercitu concidit, fœdissima ad Thrasymenum clade superatus.

DIFFICVLTAS.

NEque indecenter inter picturas huiusmodi referetur, equus in fossam prolapsus, aut in uoraginem aliquam demersus, ubi luti tenacitate pertinacissimè detineatur, neque sese ualeat expedire, si negotij alicuius difficultatem, aut incommodum exprimere uoluerimus: quippe quòd plurimùm ita est canteriorũ natura, quos oneribus comportandis addicimus, ut si aliquã in uoraginem deciderint, tam ob onus quo grauantur, quàm ob liuidæ paludis cœnum, in quo recumbant, supra modũ implicentur, unde ægrè attolli queant. Hinc illud apud Liuiũ à Iubellio Taurea Campano obiectũ, Minimè sis canterius in fossa, cùm longo certamine cũ Claudio Asellio Ro. delassatus se subducere meditaretur: cuius

A cuius rei nō apparente ratione, ad dolos cōuersus hosti suasit, ut equo dimisso in cauā uiam descenderet, ubi secū pedes congressurus esset. Quod cùm Romanus intrepidè, nulla interposita cunctatione, fecisset, Taurea eo iactato dicterio, admisso statim equo profugit: quasi dicere uoluerit, nolle se eò demittere, unde difficillima futura esset emersio.

CERES.

SEd ut nihil quod ad equi imaginem faciat, quantū industria consequi possumus, omittamus: fuisse legimus apud Phigalenses simulacrū Cereris in antro consecratum, habitu sedentis in petra, equinis capite comaq;, cætera muliebri simile, adnexis draconum & ferarum plurium imaginibus, quæ circa caput illudebant, palla nigra ad talos demissa, in cuius manu una delphinus, in altera columba sustineretur. Sedenim quamuis huiusmodi simulacrum Cereris nonnulli fuisse dicant, ego tamen Veneris potius crediderim: nisi dicamus pabulū & opulentiam, quæ per Cererem significatur, incitamentum esse ad illecebras & petulantiam. Equinum enim caput non esse ab lasciuia alienū, ex ijs quæ paulò B antè diximus manifestum est. Draconū spiras amatorios nodos, uoluptariasq; implicationes significare Serpente super indicat cōmentarium. Delphinum amoris simulacrum esse, tam ex historia, quàm ex tot Veneris signis, quibus id genus piscis admouetur, alibi comprobauimus. Columbam deniq; referre Venerem, suo capite disputatum est. Acquiescendum tamen Pausaniæ, Cererē eam esse dicenti. Sedenim, ut in Sue disseruimus, eandem esse Cererē & Venerē Ptolemæi Assertoris tempore declaratū est. Cæterū potest huiusmodi picturæ species ipsius etiam rerum naturæ hieroglyphicū esse: Equinum quippe caput ob insitam animali pernicitatem innuere uelocissimos cœlestium orbium motus: Columbam tractus aërios, ut suo loco dictum: Mare Delphinū, ut in nummis passim: Anguium inuolucra sinuosos omnium toto terrarū orbe lapsus, de quibus apud Platonem Socrates, ut in Serpente testatum fecimus. Feræ reliquæ uitas animantium omnes ostendere uidentur. Saxum terrę firmam & stabilem sedem sua se soliditate cōtinentem. Antrum deniq; ac nigram pallam ea plurima, C quæ de rerum causis & originibus minus adhuc comperta delitescunt, ut in simulacris Isidis caput pedesq; ex nigro lapide, de qua dictum alibi.

QVIBVS DIS EQVI SACRI.

QVòd uerò Marti primùm omniū sacer equus esset, ex eo constat, quòd Decembr. Idibus, illi equus, qui à dextra uictor fuisset, immolabatur. Dextera enim masculina censeri diximus in Tauro: & mares animos Marti passim uidemus attributos: de quo latius in pudendi uirilis interpretatione, neq; nō in Scarabæo. Sacrificij uerò huius causam nōnulli putant, ut Martem hostia, quæ illi plurimū esset accepta, cōciliarent. Nam & Pausanias ait Tyndarum raptæ filiæ iniurias ulturū, cum Menelao marito procis alijs in locū unū cōuocatis, immolato prius equo, ut bellum aduersus Troianos susciperent, iuramento adegisse. Neq; desunt qui sacrum quod Decemb. Idibus fieri solitum dicebamus, Octobri mense factum autument, eaq; de causa equum eum Octobrem itidem appellatū: fuisseq; non leuē Romæ de capite eius contentionē inter Suburranenses & Sacrauienses, ut id scilicet ij in Regiæ pariete, illi ad Turrim Maniliam affigerent. Vtcunq; uerò, equus panibus caput redimitū habens, Octobribus Idibus pro frugibus in campo Martio mactabatur. Ideo uerò equū potius quàm bouem immolabant, quia equus animal bello dicatum, ad frugum potius perni

ciem, quàm auctum, spectare uidebatur. Bos uerò ad frugum prouentũ & commoditatem natus. Quin etiam autores sunt, equos à Romanis non ideo mactari solitos, ut Martem sibi conciliarent, sed ut suppliciũ ex eo sumerent, per quem constat Troiam fuisse captã, unde se oriundos illi profitebantur. Sedenim perfrigida & ieiuna admodum calumnia hæc mihi uidetur in Romanũ nomen, ut populus tot uirtutibus insignis, immeritum animal quotannis ita multarent: quiq; grauissimas iniurias hostibus sæpe condonare soliti essent, uni huic immortali in equos odio tam pertinaciter inhærerent. Lacedæmonij uerò, ut Festus asserit, equũ uentis in monte Taygeto soliti sunt immolare, eundemq; ibidem adolere, ut cinis uentorũ flatu per fines quamlatissimè dispargeretur. Cæterùm Pausanias Soli equũ in eo monte tradit à Lacedæmonijs mactari solitũ Persarũ more. Hinc Curioni Xenophon equũ donat, quem Soli sacrificet, cùm eam apud Persas esse Solis uictimã non ignoraret. Idem autor est apud Sauromatas equos ad sacra, & ad cibos ali: unde apud Epigrammatarium nostrum, D

Venit ab epoto Sarmata pastus equo.

Sarmatas enim Romani dicunt, quos Græci Sauromatas, ut Plinius quarto. Apud Stephanum diuersi populi, quamuis utraq; gens Scythica. Apud Salentinos Ioui dicatus equus uiuus in ignem conijciebatur: perinde ac Rhodij quotannis quadrigas Soli consecratas in mare iaciebant, quòd uulgatũ est eum tali uehiculo circumuehi mundum. Vti etiam in Illyrico, ea de causa quòd Tridentis ictu terra equũ excierit, quatuor equos nono quoq; anno marinis fluctibus habendos iaciebant. Apud Philostratum, Heroicis, legas pullum equinum coloris albi, & fræni sessorisq; adhuc ignarum, Soli sacrificandum pro uictoria assequenda, idq; suasu Palamedis perterrefactis aliquando Græcis, quòd Solis deliquium dum circunsident Troiam inspexissent. Has quasdam ueluti phaleras equo libuit addere, quas sumptu nostro comparatas si quis approbaret, ijs uteretur: qui uerò ornatum alium expetiuerit, uel ex alijs quærat, uel impensa sibi comparet sua. E

F

PIERIVS VALERIANVS AD FLORIVM MARESIVM BELLVNENSEM DE IIS QVÆ PER CANEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORUM literis.

Vi verò potius Canem meum in sacris quidem Aegyptiorum adytis educatum, sed mea huc aduectum diligentia, dono dare debuerã, quàm tibi, mi Flori iucundissime? Quotiescunq; enim ea considerabam, quæ sapientissimi illi viri per canis hieroglyphica significari tradiderunt, dum diuinæ mentis interpretem, dum sacerdotem, dum tutelares Deos eo posito subinnuebant, dum grati animi signum, dum memoriæ & amicitiæ simulacrum, dum vatem, dum philosophum, ac ipsum literarũ autorem Mercurium, fidem, obsequium, & pleraque alia per idem animal intelligebant, toties mihi tui, qui alumnus meus es, species offerebatur: cuius studium in disciplinis, integerrimos mores, insignem

A *gnem pietatem, liberrimi beneuolentißimiq; animi candorem & synceritatem, tam longa multorum annorum experientia perspexissem. Sed parum existimabam hac me cogitationis hilaritate perfusum, nisi rem ipsam scriptis etiam mandare studuissem, atq; ita longè affluentiori voluptate commemorando perfunderer. Hunc igitur ex omnium animantium grege delectum tibi dedicaui, nō vt quæ Canis fuerint significata, docere te mihi consiliū esset: sed vt sæpius inter scribendum relegendumq; obueniret, vnde ego bonitatis tuæ frequentius memor, hac ipsa diuturnius iucunditate perfruerer. Reliquum est, vt ex beneuolentißimo eius ingenio meam erga te beneuolentiam cōtemplere, perinde ac cōmendabiles ego mores tuos præclaris, quæ cani attribuuntur, dotibus æquiparare soleo: quippe qui existimem, speremq;, velut ille ad Heroum, deorumq; simulacra contemplanda natura ipsa promptißimus inuenitur, tu quoq;, quod non ignauiter facis, canem vitæ quoddam exemplar tibi sis propositurus. Verùm agè iam ex ipso commentario canis ipsius ingenium exploremus.*

SACRARVM LITERArum professor.

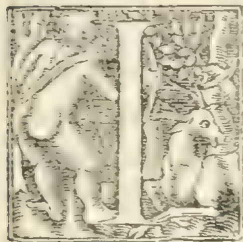

N PRIMIS autem rerum diuina-
B rum professorē per canis effigiem interpretabantur, propterea quòd eum, qui sacras literas professurus sit, id omnium plurimùm meditari oportet, ut canis instar aßiduè latret: hominum uitia nunquam incessere desistat, animum ferum gerat, nullius profani gratiā ineat, quod & canes faciunt in eos, quos herilis non esse familiæ, uel uisu, uel olfactu deprehenderint. Tales apud Hebræos habet Elias, Hieremias, Ezechiel, Osee, ac plerique alij. Talis apud Græcos cumprimis Diogenes, cui nomē à cane uulgò etiam dictitatum, & ab eo Cynica familia perpetua uitę austeritate celebris. Cui quidem haud multū absimilis altera per omnem penè orbem in nostram usque diem propagata: quanquam ea sanctioribus apud nos institutis, & uerioris disciplinæ profeßione, laudabilioreque profanæ cuiusque rei contemptu, sub eodem duplici panno, & perpetua pedum nuditate conspicua. Non defuerunt enim unoquoque tempore, qui lu-
C xum & delitias aspernarentur, paruoque & minimo contenti, cùm uitam ipsi à uitijs liberam profiterentur, impuros omnes reprehensionibus arguerent, castigarentque. Atque huc denique progredi debet sacerdos optimus, ut dum nullum flagitiosum hominem uerbis incastigatum præterit, uel ipsam impudentiæ notam minimè pertimescat.

PROPHETA.

SAnè propter increpandi libertatē Prophetā adsimilauimus cani, eique latranti. Huius significati ratio alia apud Horum est, quia scilicet præter reliquorum animalium morem simulacris Deorum custodiendis canes apponuntur, eaque ipsi identidem intuendo uidentur admirari, non secus ac propheta meditationi deditus, omnem cogitationis suæ conatum dirigit in Deum. Sanè fanorū antistites, sacrorumque & oraculorū interpretes, Liuius Adrasto, Prophetas uocat, de quibus ita:

Cùm capita viridi lauro velari imperant
Prophetæ, sancta ita castè qui purant sacra.

Animaduertendum est autem, omnem canis usum aut à latratu, aut à dentibus

expeti. Ac de mordacitate quidem satis. Quod uerò ad latratum facit, non igno- D remus esse os interpres eorum, quæ mens in penetralibus meditatur: sanè Propheta uates itidē est, perq; os ipsa mens ex imis arcanisq; adytis oracula sua promulgat: frater enim mentis est os, mens uerò uerborum fons: atq; ita per os excogitata omnia ueluti fluenta de fonte profluunt. Sedenim quia parum esset aliorum uitia damnare, deterrere, dilacerare, nisi ad rectam uiuendi rationem omnia conuerterentur, ad ipsius inquam diuinitatis contemplationem dirigerentur, cùm Ægyptij sacerdotes animaduertissent canem, uti ex fragmentis Hori dicebamus, præter aliorum animantium morem, ad simulacra Deorum adspectare, firmoq; ea lumine contueri, quasi Propheta idem factitare soleat meditationi tantùm deditus, unde per arcana Dei penetralia referentur, atq; is hinc futurorum scientiam aucupetur, hieroglyphicum huiusmodi congruenter admodum excogitarunt, qui artē hanc diuinandi teste Tullio putantur longinquitate temporum innumerabilibus penè seculis consecuti: & ab his acceptum crediderim, quod Thrasybulo cuidam inter Iamidas, ita ab Iamo, cuius meminit Pindarus, appellatos, celeberrimo, statua est in Olympia posita, per cuius humerum de- E xtrum mustela obreperet, & dissectus canis exerto iecinore iuxtà iaceret. Quod uaticinij signum interpretor, cùm nonnulli tradant Thrasybulum à cane uaticinium excogitasse. Nam & mustelæ cor linguæ ieiunæ suppositum, fatidicam mentem excitare ferunt Magi. Pausanias tamen incompertum sibi esse profitetur, quis primus è cane uaticinia desumpserit, tametsi Thrasybulum scripsit solum hoc aruspicinæ genere usum, eiusq; rei coniecturam ex statua, quam in Olympia illi positam cōmemorauimus, desumi. Vt uerò ad Prophetam reuertamur, Gregorius Pont. cùm professores legū sacerdotes appellari dicat, eosdem ait & Prophetas nonnunquam appellari consuetum esse, quòd talem animum gerere debeant, qualem superius in cane descripsimus: id quod à plerisque minimè præstari idem his uerbis lamentatur: Sæpe nanq; rectores improuidi humanam amittere gratiam formidantes, loqui liberè recta pertimescunt, & iuxta ueritatis uocem, nequaquam gregis custodiæ, pastorum studio, sed mercenariorum uice deseruiunt, quia lupo ueniente fugiunt, dum se sub silentio abscondunt. Hos itaque per Prophetam Dominus increpat, Esaiam, canes mutos eos appellans, qui latrare nequeant. Ne uerò quis in uates & sacerdotes calum- F niæ ansam ex eo capiat, quod D. Paulus ait, Cauete canes, cauete malos operarios, Ambrosius de marinis eo loco intelligendum ait, quorum omnino munus tantùm est, ut reliquum animantium genus deprædentur. Sed quàm horrenda sunt quæ ad Esaiæ increpationem addidit Ezechiel? Fili hominis speculatorem dedi te domui Israël, & audies de ore meo uerbū, & anunciabis eis ex me: Si dicente me ad impium, morte morieris, non annunciaueris ei, neq; locutus fueris, ut auertatur à uia sua impia, & uiuat, ipse in impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Quod quidem eò periculosius est, ait Hesychius, quòd ignauia hæc pluribus est nocumento: sacerdos enim negligens, aut ipse peccans, aut nō uindicans in peccatoribus, illicit eos qui rudes
Leuit. 4 sunt, ad similia: ideoq; legislator, Leuitico, peccatum ipsius sacerdotis, peccatū populi appellauit.

CVSTODIA.

ID quod etiam ex Ambrosij sententia ad excubias pro salute dominorū refertur: debereq; nos, ait is, promptuarium tenere uerbum, ne quasi mutæ canes

cōmissam

A cõmissam nobis fidei custodiam, quodam præuaricationis silentio deseruisse ui deamur. Hoc eodem significato theologi accipiũt illud ex LXVIII. Psalmo: Lingua canum tuorũ hostium intinguetur sanguine: ubi per canes, Christi ædium sacrarum antistites interpretantur: hi siquidem parandi sunt in aduersarios, qui gregibus insidias meditantur, ut oues ab omni hostium iniuria tutæ custodiantur. Quam propémodum sententiam secutus Plato libro de Repub. II. ubi militem ciuitatis custodem informat: Naturam, ait, generosi adolescentis qui ad disciplinam huiusmodi educetur, nihil differre à generosi canis ingenio: utrunq; ipsorum sagacem esse oportere, mansuetum erga suos, aduersus autem hostes immitem. Nam ea est generosi canis natura, ut erga familiares & notos sit mitissimus, aduersus uerò alienos & ignotos ferocissimus, quos simulac uiderit, ægrè ferre se indicat, etiam si nihil quicquã mali sit ab eis perpessus: sufficereq; ad inimicitias satis habet, si, qui recens uenerit, non fuerit è domesticis. Non ab re igitur, qui D. Bernardi uiri de pietate Christiana optimè meriti uitam scribunt, matrem eius aiunt prægnantem imaginatam in somnijs esse, catulum se candi
B dum, dorso rutilum, & latrantẽ in utero gestare: unde illi à sapiente uiro responsum, futuram eam optimi catuli matrem, qui diuinarum ædium custodiam susciperet, latratumq; assiduum contra profanos & impios exerceret. Hinc etiam canis comes, & uiator angelum comitatur, quem Raphaël in libro Prophetico non otiose sibi & Tobiæ filio adiungendum putauit.

DII LARES.

EAdem ratione canes apud ethnicos Laribus præsides fuisse dicunt, Deosq; ipsos Romani ideo caninis pellibus induerãt, quòd sicuti canes mites mansuetiq; sunt in domesticos, in alienos uerò feri, formidolosiq;: ita & Lares, quibus totius familiæ cura credita esset, haberentur. Proditum sanè memoriæ est, Iliados Mineruæ templum in Daulia fuisse, in quo canes alerentur, qui Græcis tantùm aduentantibus se mites, mansuetos ac ludibundos offerrent: in barbaros uerò feri, atroces ac indignabundi semper ir
C ruerent. Neq; desunt hodie barbarorũ nationes aliquot, quæ canes hostium cadaueribus quoquo modo cõquisitis alant, eosq; in prælia mox ducant, quibus in hostem immissis, fœdissimę interdum stragis spectaculo perfruantur. Æsculapij simulacro, quod Epidauri fuit, à Thrasymede Pario Arignoti filio elaboratum, canis adsculptus adsistebat, cùm Deus in throno sedens dextera baculum teneret, læuam supra draconis caput porrigeret: cuius meminit Pausanias. Eius argumenti eam ait historiã fuisse, quòd Æsculapius in solitudine Titthei montis expositus ab auo Phlegya, cuius filiam Apollo clàm compresserat, à capella alitus, & à cane custoditus fuerit.

ARBITER GENIVS'VE.

SEd aliam Chrysippus rationem cur Lares caninis tergoribus uelarentur attulisse dicitur: quippe quòd ipsi genios præ se ferũt, qui custodię nostrę ideo tanquã arbitri sint delegati, ut improbè factorum dictorumq; pœnam à nobis exigant, sceleraq; & impietatem omnem ulciscantur, quotiens humanitate posthabita in brutorũ uitam declinauerimus, quam ipsi genij, non secus ac sagacissimi canes, insequantur, & ad merita supplicia pertrahãt. Hoc ipsum Censorinus, multis aliorum opinionibus allatis demum affirmat, esseq; genios ita assiduos

nobis obseruatores appositos, ut ne puncto quidē temporis longius abscedant. D
Atq; hi sunt qui nos nōnunquā impellunt, sæpe reuocant, prout nunc salutaria, nunc perniciosa appetierimus. Sed nostræ pietatis autor, ne ab alijs hæc quæra-
Matth.18. mus, Genios custodiæ nostræ appositos, & affirmauit, & Dei patris faciem eos quotidie cōtueri cōmonuit. Meritò itaq; Laribus (quandò ijdem & Genij sunt, nos Angelos dicere maluimus) canis utpote tutelare animal hieroglyphicè dedicabatur. Sed non sine piaculo uideor mihi præterire posse quod apud ueteres scriptores legi, Vulcani templum apud Ætnam Siciliæ montem fuisse, cuius lucum incolerent canes, qui castè pieq; adeuntibus adblandirentur, impuros uerò pollutosq; rem quasi diuinitus præsagientes miserabiliter lacerarent.

VESPILLO.

EX his itaque factum ut Ægyptij uespillonem, sacrorumq; tutelarem, æditiuumq; libitinarium per canis effigiem indicarent, obseruato firmo illo immobiliq; obtutu, quo animal id ipsa Deorū hominumq; simulacra custodiæ suæ credita cōtemplatur. Nam cùm apud Ægyptios cadauera uitro cōdita, non adipe suillo, ut nonnulli sunt interpretando decepti, in longum tempus asseruarentur, erantq; & libitinarij quibus curæ erat ea custodire, eò spectare crediderim canem apud Maffæos Romę, in pulcherrimi operis cippo humi iacentem, surrecto uerò capite inscriptionem, quæ huiusmodi est, intuentem.

C. IVLIO VRBANO ET IVLIÆ OPTATÆ CONTVBERNALI, ET C. IVLIO VRBANO PECVLIARI FILIO

GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ignoro esse aliquos, qui huiusmodi hieroglyphicum, quo scilicet canis uel simulacrum aliquod uel conditum cadauer intueretur, hominem beneficij accepti memorem significare cōtendant. Canis porrò illos qui de se benemeriti fuerint nunquā obliuioni tradit, cuius rei paulò pòst mirifica quędam exempla subijciemus.

MEMORIA.

VNde & memoriæ simulacrum Canis est, quæ scilicet circa præterita uersatur: & in prudentiæ tricipitio, id sibi uult caninum caput, cùm Leoninum, F
intelligentiam, & pręsentium considerationem: lupi uerò caput prouidentiam, ac perinde futura indicet, quod alibi diffusius explicauimus. Socrates quoque tunc per canem iurat in Phędro, cùm illam Lysiæ orationē memoriæ tradidisse firmiter arbitratur.

FIDES.

IN Phædone uerò per canem iurat, cùm putat fidem & obsequium præstandum ijs, qui rerū habenas in ciuitatibus moderantur. Sanè C. Mamilij num-
C. Mamilij nummus. mus est, qui limitibus metandis S.C. præfectus aliquandiu fuit, in quo canis ei uidetur allatrare: eo quippe significato, ut fidem præstandā in primis admoneatur is, qui negotio eiusmodi præficitur.

AMICITIA.

EIus uerò fidei ratione habita, hieroglyphicū pro amicitia plerunq; canis ponitur, in qua quidem primū fides expetitᷓ ex Ciceronis & omniū sententia: mox animus, si usu ueniat, ad promerendum promptissimus. Mirificè uerò spectatur in canibus illa officiosa adeò dominorū adulatio. At hìc mihi temperare ne-

A nequeo,quin amoris & fidei exempla quædã cõmemorem, quę in ipsis canibus elucescere plerunq; cõperiunt. Nam Leutricas puellas treis à Spartanis iuuenibus quibusdam cõstupratas,mox occisas,& in puteũ deiectas,indicio canis Scedaso patri peregrè aduenienti,& latratu & cursitatione ad puteum fuisse proditas nunc dissimulabo,alia quędã maioris forsan admirationis repetiturus.Confosso enim intestinis bellis ciue Romano,aiunt nõ potuisse quempiã caput eius abscindere,usquequo canem qui dominũ custodiebat,proq; eo ferociter pugnabat, ab instantibus interemptũ summotũq; uidissent. Ambrosius refert,occiso Antiochiæ milite canem cadaueri comitem adstitisse: qui dum eiulatu mœsto rapti domini desideriũ diu testaretur,ingentẽ hominũ coronã ad fidelitatis spectaculum cõtraxerit,donec eo inspecto qui cædem patrauerat, in eum insilierit, tamq; diu prehensum continuerit, donec re patefacta percussor sit in suppliciũ raptus.Illud uerò præcipua est admiratione dignũ,quod ab Æliano traditũ est, Colophoniũ quendam unà cum seruo & cane,mercatum in Ioniam concessisse ad urbem Theon: cumq; seruus, qui pecunias ferebat, naturæ satisfacturus ali

B quantulũ à uia deflexisset,loculo humi deposito immemorẽ abijsse:canẽ ad eius custodiam perstitisse,donec illi re infecta,quòd pecuniæ nõ aderant, redijssent, canemq; in eodem loco apud marsupium offendissent, qui quòd absq; potu, ciboq; diu perseuerauerat,ita reddito deposito expirauerit. Sed quid illud quod apud Plutarchũ de Pyrrho fertur:eum aliquando factum obuiam cani, qui cadauer herile custodiebat, ubi triduũ absq; cibo permãserat:quod cùm Pyrrhus sepeliri iusisset, canem sibi diligenter curandum imperauit: euenit ut haud ita multò pòst Pyrrhus exercitum lustraret,asidebat regi canis, tacitusq; quiescebat,cùm interim interfectores heri nomina daturi præstò fuerũt: exilijt statim canis ubi eos adesse uidit,magnoq; hostes latratu incessens ad Pyrrhum identidem respectabat,ut non illi solùm,uerùm omnibus qui aderant facti suspicionẽ concitarit ingentem.Correpti igitur illi,minimisq; quibusdam indicijs conquisiti,scelus cõfesi sunt,atq; ita pœnas iusi pendere.Fuit &alter Pyrrhus ab rege illo,qui tantę fidelitatis canem habuit,ut cùm mortuus,& in rogo positus esset, subsecutus itidẽ canis in pyram sese coniecerit, & concremari pertinacisimè uo

C luerit.Fuit & Polo histrioni apud Grecos celeberrimo canis,qui post impositũ rogo dominum in easdem spontè se coniecerit flammas. & alius eodem quo saltator Theodorus sepulchro cõditus fuerat, catellus includi uoluit. Iamq; & Eupolidis Poëtæ comici canis Augeas nomine celebratur, qui mortuo sepultoq; domino præ mœrore & ipse cõtabuit, erepti domini desiderio tandẽ extinctus.

PHILOSOPHIA COMMVNICATA.

Hieroglyphicum & Cerberus argumentum habet:Græcorum enim nõnulli non incongruè forsan existimarunt,abstractum Herculis opera ex obscuris Erebi penetralibus tricipitem Cerberum, patefactã ab Heroë philosophiã, quę prius in arcanis delitescebat,indicare.Ea uerò una ceruice cõtenta,tribus distinguitur capitibus,quorũ unũ Rationi,Naturæ alterũ,tertiũ Moribus inseruit. Vnde præter edomita tot monstra, Herculẽ ipsum ferũt sagittas in Iunonẽ iaculatum,&Plutonem etiam telo,ut Homerus inquit,trisulco sauciasse.Philosophus enim uir, dum solerti indagine sublimia quæq; peruestigat,nactus aliquid captu dignum,mente ueluti pennato quodam utitur telo,quo quicquid illud fuerit assequatur. Neque quidem locus ullus est, neq; abscessus tam remotus,tam abditus,tam inaccessus,quò nõ peruenerit philosophia:terræ siquidem

hęc penetralia perscrutatur, quod est Plutonem ipsum telo impetere, atq; etiam D ferire: hoc inquam est rerum naturã enancisci: tot in orbe terrarum monstra domitat, ferinos quippe mores componit, & ciuilibus, honestis & utilibus legibus addicit. Mox ut de Poëta Flaccaus etiam,

Pectus præceptis format amicis,
Asperitatis & inuidiæ corrector & iræ.

Cœlum demum inscendit, & inde quicquid rationi obnoxiũ esse potest aucupatur, cunctaq; prospectat, & ad amussim omnia num recta sint explorat. Herculis ad hæc clauam, qua heros is fuerit in domitandis monstris usus, philosophiam, monstra uerò animi uitia significare interpretatur Floridis Apuleius. Atq; ut ad Cerberũ reuertar, sunt qui rem simpliciter accipiant caninis eum capitibus effictũ à Poëtis, propterea quòd Tartareus is custos habeatur. Historiã tamen Hecatæus Milesius super eo tradit, serpentem in Tænaro fuisse, quem ea de causa canem appellarint, quòd morsu esset admodũ letifero, hominesq;, quos icisset, statim interficeret, eumq; ab Hercule deductũ ad Eurysthea. Sed hæc scriptorum semper fuit licentia, ut ex cõmodo quisq; suo fabulas confingeret. Mihi E autem magis arridet figmentũ prius positum, qui tam præclaros uiros, tam eruditè rem ipsam interpretari uideam.

ANVBIS.

ADdemus & Anubin Deum per canis effigiem ab eisdem Ægyptijs figuratum, de quo ueteres quidam historici prodidere, unà eum cum Osiride gigantes ex Italia pepulisse. Canino uerò capite fuisse eum, ex eo cõmentũ, quòd Isidis & Osiridis corpora custodierit, quod uti dictum superius, canibus est admodum peculiare, eaq; de causa canem galeis insculpi morem esse, quod in ueterum nummis complusculis obseruaui.

ORIZON.

SEdenim super Anubi Plutarchus longè eruditius rem perscrutatus, remotiora disciplinarũ penetralia recludit, ac terminatorẽ in sphæram circulum per Anubin in fabulis, per canem inscriptione sacra & hieroglyphica significari tradit: quippe qui Nephthyn apud Ægyptios inferius hemisphæriũ esse contendit: Isin uerò superius: lucidum hoc & diurnum, obscurũ illud & nocturnum: utriusq; uerò participem Anubin, qui & interdiu & noctu uisu pariter fruat. Eandem enim uim apud Ægyptios Anubis habet, quã apud Græcos Hecate, cui supera & inferna dedicarunt. Nam cùm triceps effingeretur Hecate, unum omnino caput caninũ, equinum alterum, humana uerò figura tertiũ adsculpebatur, quod tamen hispida & rusticana facie simulabant: cuius picturæ hieroglyphiciue causam in Equo latius enarrauimus. 229 ·c·

DIANA. F

SATVRNVS.

SVnt qui per Anubin Saturnũ interpretentur, quòd omnia ex sese pariat, atq; ita sit & luminis, & tenebrarũ particeps: quia materia obscura est, forma uerò conspicua. Qui fabulas de ijs, quæ rerũ initio facta fuerint ab Oromaze memorant, cœlo inquiunt & astris fabricatis custodem eum adhibitum, atq; hinc canis figmentum excogitatum.

Princeps

A PRINCEPS.

PRæter ea quæ iam posita sunt de cane significata, sacerdotes ijdem Ægyptij si principem aut legislatorem significare uellent, canis hieroglyphicũ cum diademate, siue fascia, uel amiculo faciebant, reliqua corporis facie nuda, propterea quòd ueluti leuisomna canum, ut cum Lucretio iocer, fido cum pectore corda in Deorum simulacris diligenter obseruandis detinentur. Sic etiã Princeps qui iura sit daturus, Regem qui anteacto tempore claruerit nudum cõtemplari debet, quidq; sibi uelit ea fasciola, examinare: id quod omnium maximè Periclem Atheniensem factitare solitum perhibent. Quotiescunq; enim is magistratum aliquem inibat, ipsa honoris delati insignia, & unumquodq; gestamen pro concione alloquebatur, quid ea sibi uellent, qualem uirum poscerent percontabatur, seq; mox ad personam quam induebat strenuè decenterq; gerendam adhortabatur, B tanta omnium admiratione, ut non immeritò eum & tonitrus, & fulgura ciere prædicarent, apesq; mel in os eius infantis congessisse faterentur. Quòd uerò fascia regium sit insigne, ostendimus cõmentario de Gestaminibus reliquis. Atqui Ptoëmphanes populi ex Africæ parte Canis non effigiem, pro principe coluerunt, sed uiuum ipsum pro rege sibi delegere, cuius motum obseruabant, ac ex eo quid faciundum, ubi standum, quò progrediendum, religiosissima quadam auguratione intelligebant.

MILES.

ABsq; fascia uerò canis, copula tamen religatus, non incongruũ est sacramento addicti militis hieroglyphicum: copula scilicet obedientiæ iuramentum præ se fert, canis uerò ipse militis officium, quod præcipuũ est, intentum esse ducis imperio, siue iter arripiendum, siue pugna ineunda sit, siue ubi receptui cani cœptum ad signa redire: quæ quidem obsequia à canibus obseruari quotidie uidemus. Quid uerò illud, quòd si inter se canes rixentur, offeraturq; fera æquè illis inuisa, facta statim inter se pace unanimiter in feram cõuertuntur? cuiusmodi decet milites esse, qui tametsi inter se aliquando dissideant, aduersus tamen com-C munes hostes unanimiter præliantur: cuiusmodi exemplum in L. Syllæ legionibus habemus, quæ cùm perniciosa seditione furerent, efferatis Imperator annunciari iussit hostem adesse, & ad arma uocantiũ clamorẽ tolli, atq; ita discussa seditio est, uniuersis aduersus hostes animũ intendentibus. Et Scorilus, uel ut alij, Cocis, ut alij, Cotio Dacarũ Dux, cùm dissociatũ bellis ciuilibus pop. Ro. intellexisset, neq; tamen fortunã tentandam arbitraretur, metu ne externo bello pax inter ciues cõciliaretur: hortantibus suis, & acriter deposcentibus occasionem arripiendam, duos ille canes in conspectu populariũ cõmisit, ijsq; acerrimè inter se pugnantibus, mox lupum emisit, quẽ protinus canes omissa inter se ira uno statim animo aggressi sunt: eoq; exemplo Dux ipse continuit barbaros ne pugnã inceptarent, temerario impetu Romanis profuturo. At ea quoq; generositas animi requiritur in strenuo milite, ne is, ut super Ænea Virgil. neq; auersos dignetur sternere morte, nec imbecilles prouocare bellatores, aut armatus inermes, aut uir fœminas puerósue. Cõperta est hęc eadem in canibus animi magnitudo: uelut in eis, quos Albaniæ rex Alexandro Macedoni dono misit: nam cùm ex duobus quos habebat unũ huic dedisset, exploraturus Alexander ani-

malis uigorem, iussit ursos, mox apros, & deinde damas emitti: ille uerò contem D
ptu immobilis iacebat. Sed enim Alexāder segnitie tanti corporis offensus, eum interimi iussit: quod ubi Regi nunciatū, alterum misit, addito, ne in paruas belluas experiri uellet. Imperator itaq; leonem primò, moxq; elephantum induxit, quos canis statim strauit: cuius insignem pugnam Plinius accuratissimè descripsit XL. octaui libri capite.

MENAPII.

MInimè mirum igitur quòd in canone prouinciarum & militum, qui à Constantino usq; ad Theodosium, Honorium, & inferiores plerosq; alios sub Imperatore Romano militabant, clypeus habebatur, in quo luteus canis in alba parma, cuius medium pelta rubra occupabat: hic uerò canis infernè positus sub ipsa pelta pedibus sursum uersis: erat is eius ordinis insigne, qui MENAPII dicti sub magistro militum per Thracas stipendia faciebant.

TERTIODECIMANI.

CAnem eodem gestu inuersum in altero clypeo uidi, sed qui cærulei coloris esset, parma identidem alba, cuius umbilicus aureus, quem ruber circulus E
ambibat, ab altero densioris luti cæruleo ipse quoq; circunscriptus: insigne hoc erat TERTIODECIMANORVM, qui eiusdem militiæ ordo fuit sub eodem magistro militum.

OBSEQVIVM.

ERat & illud hieroglyphicum, quòd Ægyptij sacerdotes obsequiū, & ad domini iussa, nutúmue regressum significare si uellent, canem conuerso in dorsum capite pingebant. Nullum porrò animal cane magis est dicto parens, quem abeuntem facillimo uociferatu reuoces, etiā si sit iamiam capturus prædam, increpitus intermittat, iussus insequi prouolet, eum deniq; quotiens erit libitum ultrò citroq; uerteris. Theologi nostri ueteres dictum illud ex Ecclesiaste, Melior est canis uiuus leone mortuo, ita interpretantur, ut obsequij istiusmodi rationē habuisse uideantur: nam per leonem mortuū, ait Eucherius, cacodæmonē intelligunt, de cuius salute nihil ulterius sperandum est: non enim potest ad pœnitentiā redire: per canem autem uiuum, aberrantē quidem, F
& interdum contumacem hominem accipiunt, qui tametsi nonnunquā præuaricator fuerit & ceruicosus, ad obsequium tamen & meliora reduci potest. Et ut ad canis morigerū admodum ingenium reuertamur, libet ex Plutarcho memorabile obsequij facillimeq; docilitatis exemplum in animali huiusmodi recitare, idq; in theatro Marcelli spectatore Vespasiano editū. Mimus eò quidam canem introduxit omnibus ferè saltationibus eruditū, qui cùm ægritudinem postmodum simularet, panem mimus porrigebat, eo detrectato pharmacū propinauit, mox is trementi similis cruciari, distorqueri, capitisq; grauedine laborare uisus, demum quasi mortuus concidere seq; exporrigere, permittereq; ut quoquouersum traheret, huc & illuc abijceretur, uti fabulę cōmentum exigebat. Opportunè autem cùm res posceret sensim mouisse se tanquā è profundo aliquo somno concitatum, prosilijsse demum, & signa quædam ueluti lætitiæ & exhilarationis edidisse, atq; alia pleraq; magna omnium admiratione collusisse. Hæc autor ille testatur, qui nihil unquam ineptè moliri deprehensus est. Sed quod pertinet ad obsequium erga dominum, habet hoc canis cōmune cum subus, de quibus comper-

A compertum ait Plinius, furto abactos, agnita uoce suarij, merso nauigio inclinatione lateris unius, ad dominum remeasse.

ADVLATOR ET SCVRRA.

SVnt qui adulatorem, blandiloquum, & mordacem simul scurram, per canis hieroglyphicum ostendant, quorum alter in obsequium plus æquo pronus, & alter quælibet in quemuis opprobria fingere sæuus. Diogenica hæc est interpretatio, ipsius de se testimonio. Nam is interrogatus ab Alexandro, ob quæ facta canis nomen uulgò sortitus esset: quia, inquit, dantibus blandior, non dantibus oblatro, malos etiam mordeo. Quin & coniectores, ut apud Hebræos legi, eum qui per nocturnã quietem imaginatus sit canem uidere, obtrectatoribus obiectum fore præsagiunt. Alexander idem dum sibi lusum quærit, sportulam Diogeni ossiũ plenam dono misit. Accepit eam Cynicus, & superaddidit: Caninus hic quidem cibus, sed donum haudquaquam regium. *Diogenis scomma in Alexand.*

FAMES.

CAninam quandam famem memorãt, quã Græci βουλιμίαν appellauere, nos B esuritionem dicere possumus: utcunq;, Dauides hanc eruditissimè tetigit psalmo LVIII. ubi canit, Conuertentur ad uesperã & fame cõficientur ut canes, ciuitates hac illac peruagantes, cùm futuram Iudæorũ mendicitatem presagiret: nam & ipsum famis uocabulũ frequenter pro mendicitate usurpatũ inuenias.

DESPICATVS.

IN sacris literis plurimùm inuenias canem pro re humili, abiecta & contemptibili positum. Quem sermonem ne quis Neapolitanorũ tantùm esse putet, de Mephibosetha Ionathæ filio legimus, cùm insperatis à Dauide beneficijs affectus esset, & cõtinuò mensæ Regiæ sodalitio dignatus, dixisse eum, humilitatem professus suam: Ecquis ego sum seruus tuus, ut respiceres super canem mortuũ, cui ego sum similis? Et Dauid ipse cùm Regem suum Saulem se hostiliter insectantem in manibus solùm habuisset, chlamydis regiæ oram præcidisse contentus, subsecutus eum clamauit: Quem persequeris Rex Israël? quem persequeris? canem mortuum persequeris. *1. Reg. cap. 24.*

FVGA.

C QVòd si fugam notare uoluerimus, canem identidem, sed subiecta inter crura cauda figurabimus. Hieroglyphici causam nemo eorum quos in hoc argumento sequimur, explicauit. Figmentũ ego à re ipsa dubio procul sumptum crediderim, uulgato in hæc tempora prouerbio, ut eum qui animum despondeat, uel ab incœpto propter ignauiam perculsus meticulosè desistat, subijcere eum inter crura caudam obijciamus. Quotiens enim canes fugam arripiunt, præ metu abacti caudam inter crura subijciũt. Quod cùm insigniter etiã in lupo obseruatum sit, Maro elegantissimè rem ipsam descripsit, ut suo loco dictum.

CLADIS PRAESAGIVM.

IN Aruspicina memoriæ proditum est, huiusmodi gestum caudæ utero subiectæ, in uictimis quæ adolerentur futuræ cladis præsagiũ dedisse: obtorta uerò si foret cauda, bellorum difficultatem portendere, ut apud Didymũ legere est.

VICTORIAE PRAESAGIVM.

ALiter autem cursu perciti seu prædam insequantur, seu temerè lasciuiant, surrectam, aut exporrectam caudam habere solent, cuiusmodi effigies est in nummo C. Posthumi, in quo cernere est currentem canem, cauda ita uti dice- *C. Posthumi nummus.*

bamus, sursum uersus incuruata: quod quidem in hostijs crematis obseruatũ, ex aruspicum disciplina futuræ uictoriæ portentum erat. Sedenim in nummo eo currentem canem, celeritatem significare conijcimus ex iaculo, quod est infernè situm: unde rem properanter confectam, uictoriámue citò partam, si sequamur Aruspices, id indicabit. D

IMPVRVS AMATOR.

SVnt etiam qui satis impuros amatores exprimant per simulacrũ canis, non ea tantùm de causa quòd κύων, ut Eustathius interpretatur, παρὰ τὸ κύω, quod amare est, deducatur, sed quòd lepores auidiori quodam affectu cõsectetur: quorum significatũ inter nequitias improbiores reposuimus. Necꝫ quidem Ouidius signatè magis Apollinis affectum incomparabilem exprimere potuisset, quàm luculentissima ea quam ponit comparatione, his uersibus decantata:

Ut canis in vacuo leporem cùm Gallicus aruo
Vidit, & hic prædam pedibus petit, ille salutem:
Alter inhæsuro similis iamiamq; tenere E
Sperat, & extenso stringit vestigia rostro:
Alter in ambiguo est, an sit comprensus, & ipsis
Morsibus eripitur, tangentiaq; ora relinquit.
Sic deus & virgo est, hic spe celer, illa timore:
Qui tamen insequitur pennis adiutus Amoris
Ocyor est, requiemq; negat.

LIENIS VITIA.

HOminem qui aliquo splenis uitio affectus ægrè habeat, quæcꝫ in uniuersum ad lienem attinent, Ægyptij sacerdotes per canis hieroglyphicum significabant. Gracillimũ enim ac tenuissimum lienem canis habet: quòd si uel mors, uel rabies eum inuaserit, à splene est: quin etiam illi ipsi qui correptum rabie canem medicare uoluerint, morbum contrahunt, ac splenetica plurimùm ea labe affecti pereunt: & qui canem eo morbo laborantẽ dissecuerit, ea afflatus exhalatione, contagionis uim efficacissimam experitur. Vrina quocꝫ rabiosi canis quomodocunqꝫ calcata nocet, maximè ulcus aliquod habentibus. Quin huius lotio, etiam non rabidi, tam perniciosa uis est, ut si quis in id suũ congesserit, ad generationem pigrior torpore lumborum fieri dicatur. Proinde rabido cani contagiosum adeò uirus inest, ut omnia rabiant quæ momorderit, excepto homine. Nam quæ illi accidit ex huiusmodi contage lues, mania est, ut eruditissimi hac ætate uiri disputãt: nam & Festo rabies propriè morbus caninus est. Quòd uerò scribit Aristoteles, canes ipsos interire morbo hoc & quę morsa sunt πλὴν ἀνθρώπου, nonnulli clari quidem uiri πρὶν legunt, ut celerius quàm homo intereant, exponant. Sedenim ut ea missa faciam, quæ hominibus à rabioso cane morsis accidisse longo pòst tempore Albertus & Auicenna prodidere, legi apud Plutarchum, rabiem in homine non fuisse cognitam discretámue ab alijs morbis Aristotelis tempestate, necꝫ inde usqꝫ ad Asclepiadem cuipiam innotuisse. Cæterùm hæc ipsi uiderint clarissimi uiri, qui rem enucleandam suscepere. Illud ego super hoc addam, uniuscuiusqꝫ canis morsum tam perniciosum esse, ut ferant eum qui semel fuerit à cane læsus, pestilenti contagione gallinarum incubitus, pecorum fœtus, & abortus interuentu suo uitiare, eiusqꝫ introitu alterius uulnera aggrauari. F

A OLFACTVS.

SEd ut ad canis ſignificata redeamus, olfactum Ægyptij ſacerdotes per id animal inter alia ſignificabant: nempe eum qui, quod prius latuiſſet, indagine ſua deprehendere, ex huiuſmodi hieroglyphico intelligebant. Satis enim conſtat olfactum eſſe cani præcipuum, de cuius ſagacitate (eam enim præcipuè canibus attribuit Cicero, & à ſagire, quod acutè ſentire eſt, deductum aſſerit) plurima paſsim uidentur exempla. Dominum enim qui uel diutiſsimè abfuerit agnoſcunt olfactu ſolo, & ignotũ quoq; ſi repentè ueniat. Scrutantur in uenatu ueſtigia atq; perſequuntur, contantem ad feram inquiſitorem loro retrahentes, etiam ſi aquã ea tranſilierit, & abditiſsimo quouis loco ſeſe occultauerit. Illud ſanè quotidianum in canibus præcipuè Gallicis, ut quem prius nummum alicui eorũ oſtenderis, abduciq; mox è conſpectu canem iuſſeris, ac ſub aliquo tapete uel ſtragulo nummum eum abdideris, introductus mox canis ac nummum inquirere iuſſus, olfactu ſolo fretus rem tibi quamprimum deprehendat, latebrasq; ubi nummus erat abſconditus, & latratu & exultatione ſignificet.

B RISVS.

QVia uerò canis circa lienem ea quæ ſuprà memorauimus patitur, totaq; animalis uita inde pendère uidetur, factũ eſt ut Ægyptij ſacerdotes quæ ſuper riſu conſiderarent, per canem identidem explicarent. Rariſsimum enim uel difficillimum eſſe riſum ijs qui ſplene laborant, medici tradunt: & ea eſt canis prærogatiua, ut is à uenatoribus maximè expetatur, qui faciem magis, ut uulgò aiunt, melancholicam præ ſe ferat: ſignum enim id eſſe bonitatis aiunt, perniciores q; & in curſu perſeuerantiores, qui tales ſunt, eſſe prędicant. Apud Auicennam legas lienem ea ad ſe recipere & attrahere, quæ ſanguinem benignũ, clarum, copioſum & lucidum reddant, quem inde riſus & hilaritatis cauſam autores eſſe putant, quippe quòd ex ita affecto ſanguine ſpirituum excitetur multitudo, claritasq; animam exhilaret. Sed enim hoc utcunq; habeat, coniectores etiam ut apud Artemidorum legere eſt, ex ſplene in ſomnis uiſo & riſum, & uoluptates augurantur: canibus uerò cùm lien & tenuis, & uitio maximè obnoxius ſit, neceſſe itidem eſt eos hoc hilaritatis affectu aut nihil, aut parum moueri. Ab ijs uerò quæ uel abſunt aut ſupra modum adſunt animali cuipiam, Ægy-
C ptij ſignificationes ſuas cõminiſcebantur. Accidere uerò facilè poteſt, ut alicuius hominis memorijs natura huiuſmodi ſit indicanda, ut in M. Craſſo, qui ob id Agelaſtos uocitatus: ut in C. Lælio, & in Socrate, quos eodem ſemper uultu eademq; fronte fuiſſe proditum eſt.

LEVITAS IN MORIBVS.

VErùm habet ſuum & riſus ipſe ſignificatum: Interpres enim Apollonij riſum leuitatis ſignum eſſe dicit: unde ſapienter Iſocrates importunũ riſum minimè amandum eſſe monuerit.

CVLTVS CANIS.

SAnè aliæ quoq; nationes, quanti animal id facerent, multis exemplis teſtatũ reliquere. Et Cyrum prædicant, Cyrum illum, inquam, omni laude maiorẽ, à cane nutritũ ſuorum omnium aſſeueratione, ſiue ſtudioſe conficta fabula fuerit, quò uenerabilior haberetur. Quippe apud Romanos etiam in magno fuere cultu, licet à Capitolij proditione eos in crucem rapere ſit cœptum. Annuo enim ſupplicio inter ædem Iuuentutis & Summani, uiui in furcas arbore ſambucea figebantur, quòd eorum negligentia iactura ea facta uideretur. Alioqui gen

nito mane catulo res diuina hostiarũ uice fieri solita, adeò puros eos ad cibum existimabant, adeoq; numinibus placandis idoneos, fuisseq; olim celebriores epulas catulina apposita, nostrorum scriptorum testimonio satis exploratum, & apud Plautum etiam factam huius rei mentionem inuenias Saturione. D

QVIBVS DIS CANES SACRI.

QVibus uerò numinibus canes donarentur, dicere nõ pigeat. Siquidem Romani eos Genetiæ, Græci Proserpinæ mactabant: uulgò uerò Lupercalibus, quæ Romani in Panos Lycei uenerationem celebrabant, canem immolabant, quoniam natura ipsa lupis canes aduersarentur. Alij cœptum hoc in Romuli gratiam factitari tradunt, uti cõstans fama est eum à lupa nutritum. Sacra tamen hæc primùm ab Euandro instituta nonnulli asserunt, Maroniano præcipuè uersu freti, quo

Euander gelida monstrat sub rupe Lupercal
Parrhasio dictum Panos de more Lycei.

Cæterùm apud Argiuos Cyoniæ deæ propter partus facilitatem sacri erant. Sed animaduertendum est plerisque locis Cyoniæ uocabulum corruptum esse scriptorum negligentia, qui Lyoniam fecere, uel quòd arbitrati sunt à soluendi partum facilitate uocabulum conformatum. Apud Lacedæmonios Marti canis propter audaciam & inuadendi promptitudinem offerebatur: eorum enim ephebi inter se certaturi, priusquam certamen inirent, canis catulum illi Deo, utpote fortitissimo, uictimam ex cicuribus ualidissimam offerre se arbitrabantur. Ex alijs Grecis nemo, ut Pausanias ait, præter Colophonios, talibus sunt operati: hi enim catellam nigram Triuiæ sacrificabant. Et Caribus mos fuit canem immolare, unde καρικὸν θῦμα. Erant & Canaria apud Romanos auspicia, quibus apud Catulariã portam rutilæ canes nõ procul scilicet à rubro colore sacrificabantur, uti ait Atteius Capito, cùm pro frugibus cõtra uredines atq; sæuitiam Caniculæ sideris faciebãt. De sacrificio huiusmodi Ouid. Fastorũ quarto: E

Pro Cane sidereo canis hic imponitur aris,
Et quare fiat nil nisi nomen habet.

Plerique tamen ideo factum dicunt, ut flauescentes fruges ad maturitatem perducerentur. Sidus enim Caniculę frugibus est admodum inimicum. Non ignoramus autem & Thracas cùm alibi, tum præcipuè in Zerintho Samothracię antro nihil ferè libentius immolare, & epulari solitos, quàm canem, memorabili Euripidis nece, qui propter mactatum ab eo canem, ut nonnulli aiunt, ab Archelai canibus interceptus, miserrimè laceratus est. Quamuis alij dicunt Arridei Macedonis, & Crateræ Thessali inuidorum opera, quòd gratia plurimùm polleret apud Regem, canes eas immissas fuisse, corrupto pecunia Lysimacho earum curatore. F

IMPVDENTIA.

NAm id quoq; canis est significatum, eaq; de causa apud Homerum Helena se canem accusat, quòd abominanda tot malorum causa atq; autor fuerit, ita Hectorem allocuta: δᾶερ ἐμοῖο κυνὸς κακομηχάνου ὀκρυοέσσης. Apud eundem Agamemnon quoq; accusatus ab Achille κυνὸς ὄμματ' ἔχειν. Nam ut apud Pollucẽ legimus, canis oculum habere dicitur is, qui nimio plus impudens est, cui si etiam importunitatẽ adieceris, Homeri eiusdem κυνόμυιαν feceris pro impudentissimo, muscæ scilicet & canis ingenio copulato. Cynomyiam Euthymius sil-

uestris

A uestris muscæ genus agnoscit, quod inter cætera muscarum genera est impudentissimũ, de qua Psal. LXXVII. quanquam super hac alibi. Hanc Catullus impudentiam expressit, ubi Acmen codicillos reddere pernegantem, canem censet appellandam. Et Mathematici impudentem litigatorem ostensuri, duobus zodiaci locis canino capite hominem statuũt, secundo quippe Arietis gradu, & Capricorni XVII. Sed nos hîc de ea loquimur impudentia, qua quis fretus, pro iustitia uel pietate audeat unumquenq; uel ex potentioribus hominẽ erroris admonere, uel impuritatis arguere, dummodo spes profectus affulgeat, nec importuna temeritas in uitium prolabatur.

PETVLANTES IVNIORES.

NOn præteribo hîc militarem ordinem eorum, qui PETVLANTES IVNIORES appellabantur sub magistro militum per Illyricum: ij enim, ut assumptum nomen hieroglyphica pictura testarentur, canem luteum in rubra parma præferebant, in cuius medio orbis erat coloris lutei, canis supernè pedi-
B bus, quoad fieri poterat, exporrectis. Sanè quidem, ut ueterum quorundam est interpretatio, in diuinis literis Romani milites, qui Pilato præsidi adsistebant, canes uocitantur, uti Psal. XXI. Circundederunt me canes multi: quippe qui secundum legem immundi censerentur, atq; admodum etiam impudentes essent conspuendo sacrosanctam Domini faciem, caput eius arundine percutiendo, coronam spineam affigendo, & omni opprobrij genere cœli Regem deludendo, uti eius ministerij mortales penè omnes. Eoq; Theologi trahunt Domini dictum in Euangelio, Non decere sumptum de filiorũ manibus panem dare canibus. Quæ quidem notæ si à canino genere elui possent, nihil ferè inter animalia rationis expertia cane uenerabilius haberetur, ut qui nõ ciuitates modò sibi honori positas habuerint, quod ab Alexandro Magno factum amissa cane Pertha nomine Theopompus ait, uerùm etiam longè maiora præconia monumentaq; secundum Ægyptios ritus omnino meruisse uideantur.

PIERIVS VALERIANVS AD CAELIVM
C CALCAGNINVM, DE IIS QVÆ PER CYNOCEPHALVM SIMIAM, ET ID GENVS RELIQVA, SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIOrum literis.

IUcundissimum illud hospitium, quod mihi apud te per duas continuas hebdomadas Ferrariæ fuit, effecit ut ea omnia incommoda, quæ perpessus eram, iacturasq; omnes, quas in tanta rerum conuersione feceram, inciperem obliuisci. Nam cùm tu me Romana clade perterrefactum, neq; non Florentinæ urbis, atqueadeo totius Italiæ turbationes & motus fugientem, ocij tandem cupidum in patriam meme recipere festinantem, iungere iter iussisses, & apud te dies aliquot commorari, inuitatis quotidie viris literatura præstantibus, magnam mœrori meo consolationem adhibuisti, suauissimisq; illorum sermonibus ægritudinis totius acerbitatem deliniuisti, præcipuè verò eruditissimo Manardo illo tuo sæpius vocato. Ea demum fuit vtriusque humanitas, vt nunquam apud quempiam aliàs hilarius acceptum me meminerim, ita vterq; uestris me

lucubrationibus certatim oblectare cōtendebatis: tu, dum remotissima quæq; profundissimæ eruditionis arcana, apud autores veteres delitescentia, è tenebris eruebas: ille, dum medicinæ philosophiæq; loca pleraq;, abstrusosq; sensus, & longa annorū serie ad hunc vsq; diem ignorata, multis ægritudinibus remedia luci dare adnitebatur. Hinc factū, vt ego à vobis tali refectus cibo, cū primùm ad Aegyptiaca mea cōmentaria datus est reditus, vestræ memor liberalitatis, qui me nullo laborum vestrorum fructu fraudare voluistis, statim cogitarim amicitiam tam honesta de causa olim vobiscum initam, aliquo testimonio comprobare. Atq; ita Cynocephali Aegyptiaci cōmentarium (id enim ob varietatem ipsam præcipuè placuit) nomini tuo nuncupaui. Argumentum quidem, nisi me studiorum meorum ratio fallit, fortè non indignum quod tu tantæ vir eruditionis euoluas, quo in legendo, tametsi nihil tibi lectionum omnium helluoni nouum occurrerit, saltem ut meæ erga te beneuolentiæ signum sit atq; monumentum, opto. D

AM Cynocephali, quem latinè Canicipitem interpretabimur, hieroglyphica, tum multa sunt, tum eo nullum apud Ægyptios sanctius animal, neq; sacratius fuit. Eadem penè forma E est, qua caudata Simia, & propter eam similitudinem ipse quoque Cercopithecus appellatur. Sed enim noster is corporatura maior, ualidior, efferatiorq; est, facie caninæ similior, unde & nomen apud Græcos accepit: quamuis multa in hoc genere sunt, quę humanam potius faciem quàm caninam referunt, facileq; apud nos mira mansuescunt cicuratione. Cynocephalorum, de quibus hîc agimus, lacte & Numidæ & Menismni uiuunt, armentis ex eo genere comparatis, maribus præter sobolis causam interemptis: quod ideo dictum uolui, ne quis Cynocephalum hunc, de quo dicturi sumus, accipiat, ut multi perperàm, pro genere illo hominum, quod & Megasthenes, & plerıq; alij prodidere, capitibus esse caninis, pro uoce latratum edere, ferarum pellibus uelari, anguibus uenatu & aucupio uesci. Nam, ut optimè nosti, agrestes homines huiusmodi Pausanias ab Euphemo quodam ex Caria oriundo uisos tradit in insulis Oceani, quò tempestate delatus fuerit, quum in Italiam nauigaret.

LVNA. F

CVm primis autem cynocephalus Lunæ erat hieroglyphicum, propterea quòd animal id pari quodam afficitur consensu cum Lunæ coitu. Nam ipsa eadem hora qua Luna, nullo illuminata candore Soli coniuncta transit, nobisq; uidetur penitus euanuisse, Cynocephalus mas ipse quoque uisu deficere comperitur, neque interim cibum capit, sed humi procumbens ægrè habet, quasi Lunæ raptum ingemiscat. Fœmina uerò præter id quod ea quoq; luminibus capitur, & cum mari pari afficitur ægritudine, sanguinem insuper egerit è natura. Quapropter alebantur in templis Cynocephali, ob id potissimum, ut Solis & Lunę coitus exploratissimè deprehenderetur. Hinc Cornelius tradit Simias tristes Luna caua: nam affectus idem omnino in id genus omne diffunditur, quanquam in Cynocephalis & maior & exploratior est.

Lunæ

A LVNAE ORTVS. ADORATIO.

Apud eoſdē Ægyptios ſacerdotes Cynocephalus ſtans Lunæ ortum ſignificabat: ad eam ſpeciem addebāt, ut manus in cœlum ſublatas haberet, & diadema regium capite geſtaret, propterea quòd, ut dicebamus, Cynocephalus ualde ſolicitus eſt ſuper ortu Lunę, qua caua angore afficiatur prorſusq; cæcutiat. Simulac igitur ea cœperit illuceſcere, & ipſe uiſus particeps fieri, quaſi Deo agat eo geſtu gratias, & ſacerdotij ornatu quodam inſtructus indeptā utriq; lucem gratuletur, eo quo diximus hieroglyphico figuratur. Ideo uerò ſtantem pingi uoluere, quòd ſtare conueniat adoranti: quē morem fuiſſe etiam apud Romanos indicat Val. Martialis Epigrammat.

Multis dum precibus Iouem ſalutat
B *Stans ſummos reſupinus vſq; in vngues* *Aethon.*

Porrò adorandæ nouæ Lunæ morem, & manus in prece ſuſtollendi, Horatius attigit, ode illa:

Cœlo ſupinas ſi tuleris manus
Naſcente Luna ruſtica Philyre
Si thure placaris & horna
Fruge Lares auidaq; porca.

Quinetiā Virgil. ſtatū & ſublatas in cœlū manus eſſe adorationis indiciū oſtendit, ubi Anchiſem inducit obſeruato augurali portento illo, quo flamma caput Aſcanij corripuerat, mollesq; comas tactu innoxia lambere uiſa fuerat: is nanq;

Oculos ad ſidera lætus
Extulit, & cœlo palmas cum voce tetendit.

Et cùm mox in atteſtationem intonuiſſet, & delapſa cœlo ſtella per umbras facem ducens multa cum luce cucurriſſet, ſignaretq; uias, tum longo limite ſulcus lucem daret, & latè circùm loca

Sulphure fumarent, genitor ſe tollit in auras,
C *Affaturq; Deos & ſanctum ſidus adorat.*

Status porrò Philoni incōuertibilis mentis indiciū eſt, ac ſeſe Deo applicantis, qui nulla præditus uacillitate, ſtabilis firmusq; permanēs, ut cuncta moueantur autor eſt. Videre eſt in argenteo quodam nūmo, quē bene literatus adoleſcēs Proſper Publicola Sancrutius mihi Romæ uidendū dedit, huius argumenti ſimulacrum cum inſcriptione VOT. PVB. quæ ſuſcepta ſunt in gratiam IMP. CAES. TRAIANI HADRIANI AVG. Proditū autem eſt ſtantes Ioui ſacrificaſſe, uotaq; & preces allegaſſe. Sed cùm Opi rem ſacram faciebant, illiq; ſupplicabant, uotáue concipiebant, ſedentes id facere ſolitos, eo ſcilicet ſigno eam eſſe Terram matrem indicantes. Sed enim Pythagoras proprio dogmate adoraturos ſedere iubet: quamuis Plutarchus uſurpatum à Numa dicit: ut hinc colligamus, uota rata firmaq; eſſe debere. Quod uerò ad ſtatū pertinet, magiſter noſter Paulus Apoſtolus totiens ſtandū admonet, dum dicit: State ergo, neq; uelitis iterū ſummittere uos iugo ſeruitutis, & illi ſemper inhærere. Atq; alibi: State conuerſi ad Dominū. & alibi: Quoniā tunc uiuimus, ſi ſtatis ad Dominū cōuerſi. Et in Gedeonis militia exautorantur illi qui ad aquā ducti flexēre genua, & in

terram procidĕre: qui uerò ſtantes accepta in manum aqua eam lambere obſeruati ſunt, ad pugnam delecti rem fortiter geſſerunt. Quinetiam in Niceno Concilio ſtatutum legas, ut die Dominica, & diebus Pentecoſtes, ſtantes ad orationem Domino uota reddamus: alia uerò ratione ab ipſo reſurrectionis Dominicæ die uſq; ad certos dies, de quibus dicere noſtri non eſt inſtituti: nam toto anno plures eſſent colligendi, idq; importunum uideretur. De ſuſtollendis uerò manibus loco ſuo, in manuum commentario plura. D

AEQVINOCTIA.

AEquinoctium utrunq; Ægyptij ſacerdotes ἱερογλυφικῶς ſcribere ſi uellent, Cynocephalum ſedentem effingebant, cauſam eam ſecuti, quòd animal id utriuſq; æquinoctij tempore duodecies, per horas quippe diei ſingulas, ac duabus itidem noctibus eiuſmodi, potus excrementa profundit: unde non abſurdè factum, ut ſedentem cynocephalum in fontium apicibus ſtatuant, quaſi iugem & perennem aquam ex eo ſibi conciliari arbitrentur. Ad hæc, in his ipſis temporum cardinibus cynocephalus duodecies, horis quippe ſingulis quanto poteſt argutiore ululatu uociferatur. Etenim horarum obſeruandarum ratio clepſydris prius excogitata eſt, quarũ præcipuus uſus in urbe Achanta trans Nilum fuit, ubi inter alia uas admodum ingens erat, in quod ſingulis diebus ſacerdotes ſinguli numero trecenti & ſexaginta, ad anni ſcilicet rationẽ qui apud eos habebatur, ſubductis intercalaribus quinq;, de quibus in Vulture ſatis dictũ, aquam ex Nilo deferebant, quæ ſuo emiſſa cauo per eius generis horologium horas indicaret: inuentum eſt poſtea tum uocis, tum ſonori tympani ſignificatione, more cynocephali eas diſcernere. Mos autem, uti dictum, erat apud Ægyptios, ut in horologijs aqueis cynocephalum adſculperent, ex pene cuius fiſtulato aqua deſtillaret, ea adhibita diligentia, ut quantum ſatis eſſet immitteretur, néue cauum nimis arctum, neq; nimis patens eſſet: hoc nimis celerem effuſionem, illo ſtrangulationem ſępius efficiente. Ex ijs uerò quę ſuprà poſita ſunt datur intelligi, quodnam ſit animantium id genus, quod nullo expreſſo nomine Victorinus Rhetor memorat eo loco, ubi M. Tullius Rhetoricis temporis finitionẽ quærit. Ait enim is, Trimegiſtum, quum in Ægypto eſſet, ſacrum quoddam animal Serapidi dicatum duodecies toto die urinam facere obſeruaſſe, idq; pari ſemper interpoſito tempore, unde ipſe diem per duodecim horas dimenſum eſſe coniecerit, exindeq; hunc horarum numerum conſtitutum: quanquam ſunt qui uelint ex cœli dimenſione, quæ ſecundum muſicam rationem in duodecim partes diuiſa fertur, horas itidem duodecim adinuentas. Aſtronomi enim diem & noctem, quoquot alteruter horarum noſtrarum fuerit, in horas ipſi ſuas XII. ſingulos partiuntur. Aquam porrò maiores noſtri, quantum per totum diem ſufficeret, exceperunt tenuiſsimo cauo diffluentem, eaq; in duodecim partes diuiſa, ex partibus horarum numerum ſtatuerunt. E F

QVIES.

QVantum uerò pertinet ad ſeſſum, ſeſſus, ut Iamblichus ad Porphyrium ſcribit, quietis indicium eſſe uidetur, de quo plura inter arbores diſſeruimus, ubi deum in lωto ſedentem ab antiquis, idq; ex Naſamonum inſtituto, pingi ſolitum, & qua cauſa, declarauimus. In æquinoctijs uerò illa utriuſque temporis æquè dimenſi paritas, quietis cuiuſdam indicium haberi poteſt, cùm nihil ſubſultet, quod alterutram partem inquietet, utraque uerò firma ſtabiliſq; in æquilibrio conquieſcat.

Lite-

A LIteras quoq; per cynocephali simulacrũ intelligebant Ægyptij: quia quoddam eorum genus eas callere existimabant, seq; illis ob literarum cognitionem cognatos esse: simulac enim cynocephalus in templum inductus erat, eorũ ritu educandus colendusq;, sacerdos illi albiolum, calamum & sepiam apponebat, exploraturus an ex eo genere esset, quòd in cultum recipi deberet, quippe si quid scribendo cognationem suam approbasset: ea de causa Mercurio sacer erat, qui literarũ omnium autor habebatur. Ex quo iam credere possumus, simiam olim latrunculis ludere didicisse, & elephantum literarum Græcarum ductus in puluere scriptitasse: muremq;, quod pro comperto Albertus ponit, in conuiuijs candela discumbentibus prętenta, dadu chi ministeriũ præstitisse. Mira hæc fortasse uideantur ijs qui sententiã Anaxa-

LITERAE.

Mus in conuiuio.

B gorę probant, animalia omnia ab homine rationẽ habere duntaxat actiuã: passiuam autem, ut ita dicam, & tanquã mentem, quamq; mentis interpretẽ dicunt, nunquã habere. Sedenim & Pythagoras & Plato asserere uidentur rationis participes animas esse, uel eorum animantiũ quæ uulgò rationis expertia uocentur, tametsi ratione non utantur, tum propter incongruã ineptamq; corporum compaginem, tum uerò quòd disserendi facultate careant, ut in simijs & id genus alijs humani cuiuscũq; ferè operis imitatricibus est cernere. Quinimò Diogenes his etiã intelligentiæ aërisq; participatũ impertit, quæ ut magis minúsue sint humanę figuræ similia, ita magis minúsue intelligant. E conuerso autem, ut apud Aristotelem & Physiognomos alios habetur, ita mores in humana perpendimus natura, prout effigies, ipsaq; corporis species ad brutorũ aliquod refertur, utpote asinina labia, crassa quippe prominentiaq;, tarditatẽ & stuporem ingenij: caninas maxillas iracundiã simul & fidelitatem: hispidam angustamq; frontẽ, quippe suillam, impuritatẽ morum, indocilitatemq; hominis indicare: atq; ita ferè singulis in articulis ingeniũ nostrum ad brutorum similitudinẽ ex-

C plorari. Pari igitur ratione cynocephali, simiarumq; genus omne, quorũ bona pars mira quadam similitudine faciem humanã, pedes autem & manus omnino referunt, humano itidem sensui & operationi, artibusq; propinquiora sunt, & propémodum intelligere nobiscum pariter iudicantur. Non præteribo hîc, quod ad hanc pertinet similitudinem, quod Galenus in aggresionibus Anatomicis ait, se multas simias & Cynocephalos dissecasse, si humani corporis copia non affuisset, miramq; in ijs similitudinẽ cum humano corpore deprehendisse, quare Ennius rectè admodum scribit,

Simia quàm similis brutissima bestia nobis.

Sed esto similitudo hæc ingenij causa. Quid hi super elephanto dicturi sunt, quo quid brutum magis, & ab humana figura diuersius? Ei tamen belluæ esse quandam cum genere humano societatem, M. Tullius Epistolis ex confirmata hominum opinione non negat.

VNDE BRVTORVM CVLTVS APVD Ægyptios.

ALi uerò coliq; animalia, quæ rationis expertia dictitamus, sunt qui ab Iside tradant institutum, quæ honorem hunc coniugi, eidemq; fratri Osiridi

præst. indixe-

præstandum induxerit, magna agrorum parte sacrificulis adiudicata, moremq; fuisse initiò, ut quæ quisq; uellet animalia in hunc usum aleret, quibus uita functis, tanquã Osiris occubuisset, luctum instaurabant. Cæterùm postea delectũ habitũ, & cynocephalo in primis honorem attributũ propter excellentem quandam, ut rerum periti asserunt, animalis istius naturã humano propémodum generi proximã: ut uerò profani putant, quippe qui rerum historias ex uulgo mutuantur, factũ aiunt, propterea quòd Osiris huiusmodi satyrorũ genere sit plurimùm delectatus, uti nostro etiã tempore uanissimi pleriq; faciunt. At Romanis etiã id nequitiæ genus in usu fuit. Quare nebulonem Vedium luxuriæ carpit Cicero, quòd sibi obuiam factus cum duobus essedis & rheda equis iuncta, & lectica, quodq; in essedo haberet cynocephalum, neq; deessent etiam onagri: quare nunquã hominem nequiorem autumat se uidisse. Quin uerò & Satyros eos appellatos constat. Magna horum uis in Subsolanis Indorũ montibus, quæ Cartadulorũ dicitur regio, humana propémodum effigie, tamq; quadrupedes, quàm rectè currentes, tantæ pernicitatis in cursu, ut propter uelocitatem nõ nisi senes aut ægri capiantur. Atq; hinc ridiculũ illud Alexandri Magni militibus obuenit, qui loco quodam per Indiam facientes iter, Cercopithecos adeò multos insigniq; magnitudine conspicati, qui ad exercitus similitudinẽ quem infernè sub signis progredi obseruabant, ordines & ipsi seruare uidebantur, in eos uelut in hostes montium iuga insidentes impetum fecerunt, suiq; erroris admoniti à locorum peritis, non sine rubore arma inhibuerunt.

SACERDOS.

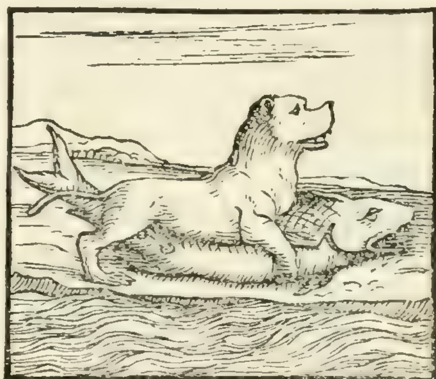

SEd ut ad hieroglyphica redeamus, sacerdotem etiam hieroglyphicè per cynocephalum Ægyptij significabant, propterea quòd aiunt animal id neq; pisce, neq; pane ex piscibus confecto uesci, quali Oritæ plurimũ utuntur: Indorũ ea gens, qui nullum alium cibum nouere, quàm piscium, quos unguibus dissectos sole torrent, atq; inde panẽ ex his faciunt, ut Clitarchus memoriæ prodidit. Veluti tres apud Babylonios familiæ olim fuere, quæ nullo alio cibo uictitabant, quàm piscibus arefactis & pistillo tusis, ac demũ in offas coactis, ueluti pane: cuiusmodi religio in Christianæ quoq; pietatis collegia quædam emanauit, quę perpetuã carnium abstinentiã sibi constituerunt, quod tamen apud eos honestiori de causa & longè maioribus argumentis institutũ: externi tamẽ sacerdotes & pisce, & huiusmodi etiã pane uescebantur, quo Ægyptij tantùm abstinebant, piscemq; hi demum omnem, ut cõmentario suo dictum, religiose admodum abhorrebant: eaq; potissimũ de causa, tanto cynocephalũ cultu prosequebantur, in quo suæ religionis timorem obseruarent.

CIRCVNCISIO.

CVmq; circuncisionis ritum Ægyptij suscepissent, animaduertissentq; canicipites hos circuncisos nasci, rati, non temerè, sed diuinitus ei animantiũ generi id obtigisse, maiori eos habuere uenerationi, unam eandemq; cognationẽ cum illis omnino profitentes. Circuncidere uerò antiquissimum fuisse Ægyptiorum institutum, ab eisq; ritum sumpsisse Iudæos, Diodorus fabulatur: quem secuti scriptores quidam alij, propriũ hoc, & uetus Ægyptiorũ arbitrati sunt, quem morem Colchi, utpote Ægyptiorum coloni, neq; non Hebræi apud

Circuncisionis Aegyptiorũ antiquus mos.

eos

A eos educati postea tenuerint. Sed eorum hæc est fabula, qui diuinarum literarum historiam tam longa annorum serie apud populos nationesq; omnes receptam obscurare conati sunt: cui tamen & Strabo & Cornelius Tacitus subscribunt, qui circumcidere genitalia Iudæorum institutum asseuerant. Sedenim qui ueterum monumenta studiosius perscrutantur, Abrahamum norunt signū populo suo dedisse circuncisionem, qua sui ab Ægyptijs distinguerentur. Non igitur diceret Irenæus, ad similitudinem cynocephali circuncidebant Ægyptij, sed ab Hebræis ritum hunc Ægyptiorum natio magna ex parte suscepit, quæ uirum illum per annos multos in Ægypto degentem, & de diuinis assiduè disserentem admirata est, pluribus & ueteribus & nouis scriptoribus id asserentibus. Sed fac nihil horum inueniri, ualidius id mihi argumentum est, quod ex historia desumitur, mutilandorum genitalium legem antiquis temporibus popularem apud Ægyptios non fuisse: cuius rei Pharaonis filiam testem appello locupletissimam, quæ cùm in ripa profluentis fluuij Mosem comperisset, eue stigiò circuncisum agnouit, & fœtum gentis Hebraicæ nuncupauit. Quòd si
B circuncidendi mos Ægyptiorum itidem fuisset, quinam ex hoc signo in cognitionem eam deuenire potuerit? Ex quo illud etiam suspicari licet, non omnium Ægyptiorum institutum fuisse mutilationem huiusmodi, sed sacerdotum tantùm, ut à prophanis secernerentur: quod apud Hebræos semper populariter obseruatum est. Notum illud est, Iudæos olim contra Hadrianum mouisse bellū, qui ne mutilarentur genitalia uetare uoluerit.

CORDIS APERTA SIMPLICITAS.

DE mysterij autem ratione uaria traduntur ab autoribus penè omnibus, sed præcipuè quidem nihil præter obscœnorū munditiam ea re quæsitū existimant. Alij figurā eam fuisse aiunt, sed quā ne ipsi quidem Hebræi satis intellexerint. Nō desunt qui id insigne ob eam causam genti inditū putēt, quo numerosa illa progenies cœlitus Abrahamo promissa, à cęteris esset gentibus discreta. Antiqui omnes Theologi, ex hoc, circuncidendi cordis figurā & typum afferunt, quòd ea pars quæ circunciditur, similitudinē quandā habeat cordis: iussisse uerò Deū ut ea nudaret, quò ostenderet, aperto & simplici corde oportere nos uiuere, utpote quæ in ea corporis parte quæ omniū ferè gentiū ritu pudoreq; ue
C lari solet, instituta sit: quia secretioris illius circuncisionis quæ in corde fieri debet, indicium fuit. Circuncisi enim sumus, inquit Apostolus, circuncisione non manu facta. Nam & propheta identidem clamat: Circuncidite duritiā cordis uestri. Declamāt super hoc Lactantius, Eucherius, Irenæus, Gręci Latiniq; omnes. Nam illa, inquiūt, carnis mutilatio in Iudæis, nisi significaret cordis circuncisionē, careret utiq; ratione: quia si Deus id uellet tantùm, à principio sic hominem formasset, ut præputiū nō haberet. Quæ uerò super hac re multa admodū magister noster Paulus senserit, cùm sint quotidie in piorū manibus, & publicè recitentur, superuacaneum ea repetere iudicaui: idq; sat fuerit monuisse, Origenem Adamantium super hoc legendū epistola ad Romanos, cap. 2. lib. 2. & alibi passim, ita tamē, ne Chrysostomū, Basiliū, & ex nostris neminē prætereamus.

IRACVNDIA.

AD hæc Ægyptij sacerdotes iracundiā per Cynocephalum indicabant. Est enim Cynocephalus ante omnia animalia iracundus, indignabundusq;, de quo id dici potest quod de Pane Theocritus,

καί οἱ ἀεὶ δριμεῖα χολὰ ποτὶ ῥινὶ κάθηται, quasi dicamus,

Semper acerba illi pro naribus assidet ira. D

Nam omnino & Panes & Satyros & Sphingas & Simias & Cynocephalos idē propémodū genus, diuersis tamen inter se distinctū speciebus, autores ponūt. Nascuntur uerò Sphinges apud Troglodytas Æthiopes, forma haud ei dissimili qua pinguntur, fusco pilo, mammis in pectore geminis, monstro similes: sunt etiam paulò pinguiores: naturam habent in cicurationem admodum procliuē, pluribus exercitijs disciplinisq; aptam. Albertus quoq; inter simiarum genera sphingem agnoscit, insignem duabus in maxilla maculis nigricantibus, cauda coloris itidem subnigri & oblonga. Harum ego unam Veronę cùm essem, uidi, mammis illis & glabris & candidis à pectore propendentibus: circumducebat eam circulator quidam Gallus, ex ignotis antea insulis recens aduectam. Ostentabat idem cuniculos nostris quadruplo maiores, mira quippe corporis obesitate distentos, & quod, nisi quis uiderit, credere uix queat, præditos quaternis singulos genitalibus, humanorū digitorū instar & similitudine cohærentibus. Ipsa uerò Sphinx toto erat pectore glabello, facie & auribus humanis propioribus, dorso hispido supra modum, fusco & oblongo admodū pilo, eoq; densissimo. E Rector læuum brachium quo catenam, cui erat alligata, regebat, ferrea manica obarmatū habebat, dextera baculū gerebat, quem in faciem animalis identidem prætendens, bipedem secum ambulare, & loco etiam saltare interdum & obgannire faciebat, multamq; hinc à spectatoribus stipem aucupabatur.

Sphinx.

Cuniculi ex ignotis insulis.

ARCANA TEGENDA.

Porrò sphinges in Ægyptiorum templis hieroglyphicè admonent, mystica dogmata, præceptaq; & institutiones sacras, per ænigmatum nodos à profana procul multitudine inuiolata custodiri debere, & in arcanis tantùm tractari: cuius ergò taciturnitatis effigie huius tabellas & literas signare diu delectatus est Octauianus Augustus, quā postea repudiauit, usus inde, felicis ominis causa, Alexandri imagine.

INGENII ACVMEN.

Ea uerò hastæ Palladiæ cuspidi subiecta, ut in ea Mineruæ statua, quā Atenis olim erectam ait Plinius, ostendit nihil tam abditum & reconditum esse, quod ingenij acumine exeri & palàm proferri non possit: ita quidem Sphinges. F At qui Cynocephali uocantur, corpore sunt deformi, ferum omnino, uti diximus initio, atq; indomitum animal, quod nulla ratione modoq; sæuit: supercilio aspectuq; sunt horrido & truci, ut genuinā, qua de suprà dicebamus, bilem ex facie possis agnoscere.

DIVINA IN OCCVLTO.

Addentur & Sileni Cynocephalo, sunt enim & hi, ut Pausanias attestatur, ex Satyrorum grege, quos cùm ætatis iam prouectioris esse cœperint, Silenos appellare consuerunt: quorum hieroglyphicū erat, diuinitatem in re quapiam delitescere. Erāt enim Sileni, ut ex Platonici Alcibiadis dicto colligimus, imagunculæ quædam sectiles, ita concinnatæ, ut diduci & explicari possent: quæ ubi clausæ erant, nihil aliud quàm ridiculam & monstrosam quandam tibicinis speciem ostentabant: ubi uerò aperiebantur, uenerabile numen aliquod exerebant. Hinc Alcibiades Symposio, Socratem

A cratē Silenis ſimilem eſſe dicit, quòd is longè alius eſſet interius intuenti, quàm ſummo habitu uideretur. Vnde etiam Σιλωνοὶ ἀλκιβιάδου dici ſolet, de re quæ prima fronte uilis ac ridicula uideatur, interius tamen ac propius contemplanti ſit admirabilis.

VRINATOR.

SEdenim ne reliqua Cynocephali ſignificata prætereamus, per ſimulacrum eius urinatorem etiam intelligebant: quandoquidem animalia reliqua inter natandum obhorreſcere, rugisq; ſtrigoſa fieri perhibentur: unus Cynocephalus, ut apud Horum eſt, in quencunq; locum tranare perrexerit, nullo uel ſqualloris uel horroris indicio fertur enatare: cuius quidem natationis facilitas unà cum literarum peritia, quæ potiſsimum in Cynocephalo diſcernuntur, eam animali conciliant laudem, quę doctis & experientibus uiris tribuebatur, ut ſcilicet & literas & natare didiciſſent: contrà uerò in ignauos & nulli negotio idoneos, nulliusq; diſciplinæ aut exercitij participes, Athenienſes dicere ſolebant, μήτε νεῖν μήτε γράμματα, neq; quidem natare, neq; literas. cuius prouerbij mentionem facit B in legibus Plato, atq; etiam Ariſtides in apologia quadam. Quòd uerò hæc liberalia eſſent ſtudia, apud Tranquillum legimus Octauianum Auguſtum nepotes ſuos & literas & natare, aliaq; rudimenta per ſe plerunq; docuiſſe. Iam & de Caligula ad eius ignominiā dictum, quòd admodū docilis ad cætera, natare neſcierit. Porrò urinator non eſt ſimpliciter poſitū, ſed eum ſignificat qui profunda quæq; perueſtiget: unde locos apud ſcriptores perdifficiles, Delio natatore indigere dicimus: egregiè enim Delij natandi peritia celebrantur.

ORBIS TERRARVM.

PEr idem animal orbem terrarū ἱερογλυφικῶς Ægyptij ſignificabant. Nam cùm duas & ſexaginta primarias terrę habitabilis regiones ponerent, quas & Hali Amberagel in tractatu ultimo Aſtrologiæ memorat, obſeruarunt magna in id genus animaliū cura adhibita, partes totidem in Cynocephalo moriente quæ quotidie ſingulæ perirent, mox à ſecundo & ſexageſimo die quod reliquū eſſet corporis interiret. Erat uerò apud eos ſacerdotes ſumma religio, ut quicunq; ſingulis diebus intermortuus eſſet articulus præſecaretur, riteq; unguentis more ſuo obunctus ſepeliretur. Quòd uerò mos fuerit Ægyptiorū unguento plu- *Aegyptiorū mos ungendi cadauera.*
C rimo cadauera inungendi, durauit etiam apud Chriſtianos diutiſsimè mos hic, quod ex Tertulliano conijcctari poſſumus, ita dicente: Si Arabię queruntur, ſciant Sabęi pluris & carioris ſuas merces Chriſtianis ſepeliendis profligari, quàm Dijs fumigandis. Sed ut ad orbis partitionem reuertamur, Deus excelſus, diceret Clemens, penes quem rerum omnium poteſtas eſt, in ſeptuaginta & duas partes diuiſit totius terrę nationes, eisq; principes Angelos præfecit: mox Chriſtus Apoſtolos totidem antequam pateretur per omnem terrarum orbem dimiſit, qui Euangelium prædicarent. Aſtrologi ſuam quandam ſecuti commoditatem, ſexagenis tantū partibus orbem diuiſere: de quibus ita Proclus in Sphæra: Sed nec interualla circulorum in toto orbe à ſe inuicem ſtata ſunt, uerùm pro ſphærarū deſcriptione ad hunc modū diſpenſari ſolent. Diuiſo in LX. partes meridiano quouis circulo, ſeptentrionalis circulus à polo ſexageſimarum partium quiſq; interuallo notatur, Aequator ab utroq; tropico ſexageſimis quaternis diſtat. Reliqua ex Iacobo Zieglero huius doctrinæ peritiſsimo cognoſcere poteris, cuius tu eruditionem admiratus, cùm principem is neminem uirum in Italia atque adeo in ipſa urbe Roma reperiſſet à quo ſuſciperetur, tu ipſe mi Cœli ho-

minem & probum & literatum, uti Anacharsin Solon, complexus, in contubernium tuum admisisti, & ut doctrinam suam posteritati cōmunicare posset, per ea quæ illi præstas commoda effecisti. D

DE SIMIA.

HAERES INVISVS.

IAM uerò quædā super Simia conquiramus: qua super id traditur, quòd ijdem sacerdotes, ubi hæreditatē in inuisos collatā significare uoluissent, hieroglyphicum Simiæ, quæ paruulam ponè Simiolam duceret, facere consueuerunt: cuius argumenti causam eam apud Horū legas, quòd duas ipsa simiolas uno partu perfert. Sed enim earum alterā magis diligit, alterā ita negligit, ut eam etiam odio prosequi uideat. E Quam uerò curandam suscipit, morose adeò complectitur, & ante se comprehensam gestat, ostentat omnibus, tractariq; gaudet, gratulatione intelligens, ut magna ex parte fœtum ipsa suum, cui tanto affectu fauere uidebatur, attrectando enecet: mox alterum quem negligere cœperat, educare cogatur, in eum omni mox conuersa cura.

HOMO NIHILI AC NEQVAM.

VVlgatissimum uerò illud est, & omnium scriptorū ætatumq; testimonio receptum, Simiam pro despicatissimo & maximè nequam homine haberi, ut pro Ctesiphonte Demosthenes, Æschinem tragicam esse simiam dicit, quòd personatus quodammodo uerborū grauitate uideretur, cùm alioqui pessimus atq; nequissimus ciuis esset. Et Dion historicus de obtrectatoribus, quos ego, ait, non pluris facio quàm, ut dici solet, simias. Apud Cic. epistolis, Simium inuenias pro nihili homine positū. Quodq; historijs Græcis memoriæ mandatū est, Simiæ, quam rex Molossorum in delitijs habebat, improbitas minimè prætereunda. Illa enim, cùm Spartiatæ oraculum ab Ioue Dodonæo petiuissent de F uictoria sciscitantes, legatiq; uas illud in quo inerant sortes collocauissent, urnā euertit, sortesq; dissipauit. Negant uerò historici, ut Cicero de Diuinatione refert, Lacedæmonijs ullum unquam ostentū hoc tristius accidisse: nam quæ præposita erat oraculo sacerdos, dixisse fertur, De salute Lacedæmonijs esse, non de uictoria cogitandum. Neq; uerò Plautus ineptè Simiam bestiam, nunc nihili uocat, nunc nequissimā, Milite, ac Pseudolo: & Rudente, pro lenone in somniorum coniectatione ponit, quando lenonibus nihil est scelestius neq; perditius, ingrato dubio procul & inuiso mortalibus genere, quodq; est, ut ipse dicit, Deorum odium atq; hominum.

VITIORVM DISSIMVLATOR.

AD hæc, hominem sua dissimulantē uitia, turpitudinemq; domesticā occultantem, notare si uellent Ægyptij, Simiam micturientē faciebant: ipsa enim est ea uerecundia prædita, ut quotiescunq; lotiū fecerit, excrementū illud, quod etiam in fæce reliqua feles faciunt, effossa obruat terra, aut alia quapiam re super ingesta omnino occulat. Sed quoniam impressi codices in damno sunt, quantū ad

A ad Simiæ nomen, quæ sit castior lectio, in Fele, hoc est, in Æluro disputatur.

IMPVDENTIA.

Mihi quidem longè significantius per Simiam impudentia uidetur ostendi posse, quàm huiusmodi uerecundia. Ea siquidem partibus ijs, quas uerecundia occultari iubet, assidua sessione depilatis, natibusq; ita turpiter denudatis, improbũ exhibet spectaculum: & eius generis mares, præcipueq; Cercopitheci, natura procaciter excitata, frequenti quantumlibet spectatorum theatro, satis cum impudentia pudendi tractatione lasciuiunt, eorum instar fatuorum quos nunc Ægyptij, ut omnibus ad Nilũ locis palàm est, Mauriq; & Turcę omnes simulac talia perpetrare conspexerint, magnopere uenerantur, summaq; & innocentia & simplicitate præditos arbi-

PETVLANTIA.

B trantur, remq; putant admodũ piam se facere, si cumulatam in hos stipem contulerint. Sed utcunq; illa, Pithecusæ insulæ, quod ad hanc facit morũ prauitatem, notæ sunt in Tyrrheno mari, quibus nomen inditũ à simijs, in quas Candulus & Atlantus, ut apud Harpocrationẽ ex Aschylis Sardiani iambis legit, fratres, omniũ ea ætate profligatissimi impostores à Ioue transformati sunt, cùm aduersus eum quoq; fallaciarũ machinas admouissent. De quibus ita Ouid. fabulis:

Inarimem, Prochytamq; legit, uiridiq; locatas
Colle Pithecusas, habitantum nomine dictas,
Quippe Deûm genitor fraudem & periuria quondam
Cercopum exosus, gentisq; admissa dolosæ,
In deforme uiros animal mutauit, ut ijdem
Dissimiles homini possent similesq; uideri.

Sanè quidem petulantiam quis hoc scriptionis genere significaturus, nullo commodius animali utetur, quàm simia: cuius improbitate considerata Plato in Ciuitate sua Thersitem ait, illum omnium qui ad Ilium uenêre turpissimum, tan-

C tæq; impudentiæ monstrum, ut Achillem Agamemnoni exprobrare nihil uerius fuerit, seq; heroibus ingerere temerarius assuerit, in simiam cõmutatum esse, imitariq; adhuc hominum facta, nõ re, sed specie ipsa mutata: quod etiam Q. Calaber Paralipomenis tangit. Nam si cùm inter homines ageret, tam perditæ fuit insolentiæ, ut ne regibus quidem imperatoribusq; ipsis quicquam parceret, minimè mirum si postquã in bruta transiuit, eundem animi tenorem seruat, importunitatemq; omnem aduersus leonem ipsum ferarum omniũ regem exercet. Sanè Lycophron Thersitem ipsum πιθηκόμορφον appellat: & uulgò genus hominum huiusmodi simijs solemus æquiparare. Ac in eam improbitatẽ ita nos aliquando lusimus sermone ad Leonem X. P. M.

Deniq; sic petulans generoso infensa Leoni
Simia, quæ natibus, caudæq; & clunibus huius,
Tantum animi est paruis, affixa procacibus ausis,
Hoc tam magnum animal uexatq; agitatq;, nec ullam
Esse moram patitur, musca importunior, apta
Illa feros uitare ungues & dentis acumen,

Lubrica dum fidit saltu, leuibusq; lacertis, D
Deq; suo quærit sibi tot ludibria Rege.

FEBRIS MEDELA.

RElicuum hîc erat, ut ex eorundem sacerdotum dictatis remedium febris ex Leone simiã uescente significari subijceremus, sed super hoc satis in Leone.

SVI ADMIRATOR.

QVo sit in prolem suam affectu simia, paulò antè diximus. Hinc autem aliud oritur hieroglyphicum. Fuerunt enim qui Suffenos Catullianos per fœtam simiam aptè significari posse cõtenderent, qui scilicet sine riuali dicta factáue sua unicè amant & uenerantur. generosum Pindari dictum, qui genus hoc hominum philautia, hoc est, cæco amore sui perditum irridens, adulatores non aliter uiros probos & amicos uideri ait insipientibus, quàm simiæ pulchræ pueris iudicantur. Ait enim Pithijs, καλός τοι πίθων πὰρ παισί: bella quidem simiola est pueris. Nam & Horatius adulatorem in obsequium plus æquo pronum, ita ad diuitis nutum mutari scribit, ut credas mimum partes agitare secundas. Simia uerò mimum excribit, quòd una omnium maximè atq; efficacissimè quæcunq; E fieri uiderit imitatur. De philautia Synesius uir literatissimus, cùm epistolas accuratius à se scriptas aliquando colligeret, uereri se dixit, ne quod simijs accidit, eueniat sibi: illæ enim, ait, cùm natos animaliũ omnium turpissimos pariant, putant ipsæ tamen eos esse omniũ formosissimos. Atq; utinã mi Cæli non idem & ego fallar, qui tantum uigiliarum hieroglyphicis his indagandis impenderim, tantum laborum conscribendis exhauserim, ut, quod nunc hominum est ingenium, posteaquàm me studiosorum animos oblectare existimauero, ludibrio sim. Quid enim, inquient, ad nos literarum Ægyptiarum fabulæ, cùm nunquã satis temporis per ætatem etiam longissimã supersit, ut uel Latina uel Græca discere quis possit? quanto satius fuerat quatuor hos & uiginti annos, qui cõtexendis sex circiter & quinquaginta huius argumenti commentarijs periere, uel eloquentiæ, uel traducendis autoribus Græcorum optimis impendisse: aut si frigidus obstabat circum præcordia sanguis, mihi potius latenter instituisse uiuere, ne per continuam genij defraudationem corpus affligerem, unde diuturnas grauissimasq; tot ægritudines contraherem, neq; tamen hinc ullam apud potentiorum quenquam gratiam mihi compararem. Vera hæc nõ inficior dicturi sunt. F Sed quid agerem? Suus cuiq; attributus est error. Si quid tamẽ fuerit quod uel tibi, uel tribus amicis alijs non usquequaq; displicuerit, satis me consecutum arbitratus, habeant sibi sua regna reges, respondebo, meamq; iudicio trium circiter amicorum industriam approbari usqueadeo æstimabo, ut pro laboribus tantis ingentem mihi mercedem cumulatissimè persolutã rationibus meis sim nulla contatione relaturus. Vale, meq; Manardo, more tamen illo tuo, plurimum commenda.

Generosum Pindari dictum.

Pierius

A PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM ACHILLEM BOCCHIVM BONONIENSEM, DE IIS QVÆ PER CERVVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Ingularis illa mentis integritas ſummaq; eruditio tua, Achilles Bocchi nobiliſſime, noſtraq; amicitiæ firmitas, perpetuaq; conſtantia iubent, vt quantum in me eſt, tui memoriam nullo vnquam tempore apud me deſituram aſsiduè celebrem: ſiue nos coniunxerit olim ſtudiorum ſimilitudo, ſiue fortunæ quædam paritas, quòd eodem tempore pari militia tibi Bononiæ, mihi Romæ eaſdem diſciplinas profiteri contigerit, eorundemq; amicorũ, quos diu coluimus, patrocinio protegi. Nullæ tamẽ te amandi cauſæ maiores extiterunt, quàm congreſſus illi periucundi, perutiles, & in primis mihi ſalutiferi, cùm triſtiſsimo illo meo, Italiæq; totius tẽpore recens Florentia cum Mediceis meis eiectus, Bononiæ te ſuperiori æſtate conueni: in tanta enim rerum mearũ omnium iactura facta neminẽ habui, qui ſapientioribus ſermonibus mœrorẽ, miſerias, calamitateſq; meas molliret, alleuaretq; magis, B *quàm amiciſsimæ officioſiſsimæq; conſolationes tuæ: ita te prudenter per totius vetuſtatis exempla, perq; ea quæ ætate noſtra conſpexeramus, de humanarum rerum viciſsitudinibus diſſerentem audire plurimũ iuuabat. Accedebat huc tua illa verborum bonitas, mira uultus hilaritas, & feſtiua ſemper oratio, qua me ita deliniri ſentiebam, vt ad ærumnas meas mitigandas nihil accidere poſſet vtilius, nihil accõmodatius. Tecum itaq; totos illos dies eſſe, tecũ ambulare, tecum ſedere nunquã deſtiti, donec maximã eius, quæ me tum oppreſſerat, anxietatis partem à ceruicibus meis excuſsiſſe mihi viſus es, ægritudiniſq; illius feritatem non parũ mitigaſſe. Poſtea uerò quàm acerbitas illa temporum in mitiorem verſa eſt fortunã, elapſus è cuſtodia Pontifex, patriæ Medicei, Romæ nos reſtituti, mihiq; res ſatis belle ſucceſſere, factum eſt vt me tot iam laborum difficultatumq; nihil omnino pœniteret. Hippolyti enim mei liberalitate ſum egere vetitus, liberiuſq; mihi otium indultum eſt. Unde datus eſt ad literarum ſtudia reditus, & deſertæ diu Muſæ repetitæ. In his autem ea prima fuit cura, vt quæ tractaſſe me olim noſti hieroglyphica, diutius in ſitu eſſe minimè permitterem. Accinxi me itaq; ad poliendum eo tunc conſilio, vt ſi niueus doctorũ amicorũ calculus acceſsiſſet, modò hoc, modò illud cõmentarium emitterem. Quod vt cõmodius fieri poſſet, eruditiſsimis viris amicis meis libellos ſingulos ſingulis inſcripſi, vt ipſi non magis mea, quàm ſua cauſa, quod corrigendum exiſtimaſſent, accuratius emendare* C *quodammodo cogerentur. Ex his Ceruus tibi dedicandus fuit, propterea quòd ſermones illi, quos calamitoſo meo illo tempore tecum fuiſſe repetebam, argumentũ id præcipuè habuiſſe memini, vt tot inuectas multis ab hinc annis in pleroſq; Principes calamitates, quales & quantas Europa ferè tota vidimus, eorũ delirio deriuatas inde procedere querebamur, quòd id hominũ genus amicos ſynceriores veridicoſq; propémodum faſtidiret, plurimũq; adulatores ſubdoloſq; paraſitos vnicè adamaret. Præcipuum verò Cerui eſſe hieroglyphicũ apud Aegyptios, vt ſi hanc iudicij captiuitatem indicare vellent, Ceruum fiſtula illectum pingerent: vt ſi quæ huiuſmodi tendiculæ pararentur, haberet ſcitus homo quod ſibi proponeret præcipuè fugiendum.*

AB ADVLATORIBVS PESSVNDATVS.

EGYPTII hominem dolo ab adulatoribus circumuentum ea pictura ſignificabant. Quòd uerò Ceruo inſitum natura ſit paſtorali fiſtula, uel ſuaui aliquo modulantium concentu demulceri, tantaq; hinc affici uoluptate, ut immemor ſui nullo prorſus negotio capiatur, uel iniecto alicunde telo, quod propter animi abalienationem adeſſe tunc minimè ſuſpicatur,

D

eueſtigiò transfodiatur, atque ita fiat adblandientium præda, lætum aliquod ludibrio ſuo conuiuium exhilaraturus: quemadmodum cum pernicie ſua ridiculi fiunt, qui lenocinijs iſtiuſmodi ſeſe offerũt capiendos: ut rectè mihi Antiſthenes philoſophus dixiſſe uideatur, longè ſatius eſſe in coruos, quàm in adulatores incidere. Hæc iam tunc in congreſſu illo Bononienſi dicta puto meminiſti, cùm tu, ut ſemper ſoles doctè aliquid declamare, ſubieciſti: Sapientiſsimè quidem Antiſthenes, qui ut iuuentutem ſuam (nam ea potiſsimũ ætas huic obnoxia eſt incõmodo) ab Archilocheæ uulpis calliditate liberaret, utíli omnibus documento futurus, coruos aiebat nõ tam hominibus obeſſe, quàm adulatores. Corui ſiquidem corporis tantũ oculos effodiunt, quos ne utiles quidem non poſtremi nominis philoſophi exiſtimauerũt: alij, ut contemplationis impedimentũ neſcio quod ſpontè effoſſos abiecerũt. Adulatores uerò, mentis, quæ noſtrî diuina pars eſt, oculos eruunt, intellectum ſcilicet atq; iudiciũ, quibus tantùm reliquis præſtamus animantibus, obtenebrant: quibus ita perditis, euenire neceſſe eſt, ut nihil fiat humanitati reliquũ. Idem etiã dictitabat, Meretrices bona omnia amatoribus ſuis comprecari præter unam mentem, atq; prudentiam: ita adulatores ijs quos affectantur, omnia felicia ominari, prærterquã ſapere, ac ſeipſos noſcere. Addidiſti etiã illud, quod Criſpus Paſsienus dicere ſolebat, nõ eſſe claudendum oſtium adulationi, ſed aperiendum, ueluti ſolet amicæ, quę ſi fores impulit, grata eſt: ſi effregit, gratior: prodeſſe enim in hoc arbitrabatur, ut homo inde qualis eſſe debeat admoneret̃. Reſpondi ego: Argutè quidem Paſsienus opinabatur, ſed pauciſsimi quos ardentiſsima uirtus undecũq; munierit, hoc aſſequi potuerunt: reliquis pleriſq; omnibus, ob humanę naturæ imbecillitatem periculum imminet, ne ſi ad hæc aures patefecerint, tanquam uituli inter lupos circumueniantur, ut Cratetis Cynici ſententia declarauit. Contrà uerò ſapienter illi uitam inſtituerunt, qui non ad oſtentationem uiuunt, non populares aures captant, ſed ſibi rerum ſuarũ conſcij, rationem ipſam, ueram uiuendi ducem, ſibi propoſuerũt. Quare cùm ueritas ſemetipſum noſcere doceat, impediat adulatio: illa uirtutis uiam, hæc uitiorũ ſemitam collaudet: illa bonis, hæc malis parêre cõpellat, reijciatur à nobis penitus adulator more philoſophi Timonis, qui Demeam aſſentatorem ligone percuſsit. Nullum enim animantiũ genus aſſentatoribus, ait Plutarchus, pernicioſum magis: nullum quod citius iuuentutem in præcipitiũ agat: nullum quod facilius fortunas, honores, uitam deniq; ipſam radicitus euertat. Ideoq; Diogenes interrogatus, quæ beſtia morſum haberet nocentiſsimũ: ſi de feris, inquit, interrogas, obtrectator: ſi de cicuribus, adulator. Nam ueluti aucupes blandulo quodã ſtridore & mellita uocula ſimplices auiculas aut in uiſcum implicant, aut in pedicas inijciũt: ita pellicit homines adulatio, & mox in omne ſcelus impellit, eoq; impulſum & inuolutum, in uitam demum calamitoſam trahit, perq; caput & pedes in profundiſsimã ærumnarũ uoraginem demergit. Rectè itaq; dicere ſolebat Ariſtonymus: Ligna dum ignem nutriũt ab ipſo conſumi: diuitias, dum adulatores alunt, ab eis labefactari. Excepiſti tu: Rectè quidem mi Pieri: nam in memoriam illud mihi reuocaſti,

E

F

A uocasti, quòd & Phauorinus philosophus Actæonis fabulā à suis canibus, quos alebat, deuorati, ad adulatorum trahit euentum, quorum finis & intentio est totum absumere, si possint, dominum. Quod cùm ita sit, Antisthenes siue Diogenes Cynicus cum ligone suo summo opere commendandi, qui quod in uita perniciosissimum esset animaduertentes, urbanissimo dicterio alter, castigatione alter, homines ad morum integritatē & prudentiam natos admonere uoluerint, ne pessima parasitorum contage labefactati, per imprudentiā in tam procliuia uitæ discrimina pessum raperentur, omniumq; ignominiæ, contumelijs atq; ludibrijs expositi, eorū quibus se suaq; omnia crediderant, proditione perderentur. Subsecutus ego sum: At ne Ceruum tantùm musicæ capi lenocinio persuasum habeamus, equos etiā, ferocia alioqui animalia, eadem affici suauitate, Persica ex historia compertum, magno eorum detrimento, qui bellatores eos effœminatis cantilenis & modulis assuefecissent. Muræenas quoq; & thrissas piscium genera euocari cōcentu & tintinnabulis, exploratum uulgò: quamuis muræenas geniturę tantùm tempore, utpote quæ serpentium sequi sibila feruntur, quibus
B eas admisceri tradunt. Iam & Otus, cui nomen inter aues ab auribus est, tanquā cantaminibus circumuentus modulamine afficitur, humerosq; iactare, saltitare, & nutare uertice quasi modulos teneat aspicitur: sed nulli horum musica est exitio ueluti ceruis, quapropter hinc potius Ægyptij hieroglyphicū suum desumere uoluerunt. Sanè quo minus mirum sit ceruum musicæ modulos intelligere, apud Ælianum legitur eum Indicæ uocis callere sonū, sermonemq; percipere, necq; alium quempiā ita facilè: quamuis Ptolemæo Philadelpho ceruus fuerit, qui græcum idioma prorsus intellexerit. At iam satis super Cerui musica euagati, reliqua nunc eius animalis significata subiungamus.

PRAECIPITANTIA.

PErcito quempiam ingenio, temereq; ac nulla ratione sese mouentem (ut plerunque furores sunt qui panici uocantur: quippe cùm nulla urgente causa quis in fugam se proripiat, negotiúmue, quod prę manibus erat, statim abijciat, inceptumq; deserat) Ægyptij per ceruum & uiperam adpictam intelligebant. Pugna enim huic cum serpente, cuius etiam cauernas inuestigat, nariumq; spiri
C tu extrahit renitentem, ut luculenter his uersibus Lucretius:

Naribus alipedes ut cerui sæpe putantur
Ducere de latebris serpentia secla ferarum.

Ideo singulare abigendis serpentibus remediū, ceruini cornu suffitus, ut apud Nicandrum legitur. Idem ipse tamen tam acer anguium hostis, qui tanto eos conatu perquirit, simulac ex improuiso uiperam conspexerit, in pedes se repentè proripit, ac fugit, ingenita scilicet naturæ discordia concitus, quæ illi accidit, ut idem Poëta refert,

Propter dissimilem naturam dissimilesq;
Texturas inter sese, primasq; figuras,
Multa meant inimica per aures, multa per ipsas
Insinuant nares infesta atq; aspera tactu.

Sanè coniectores etiam tradunt, eum qui per nocturnam quietem imaginatus fuerit uidere se ceruum quempiam instantem tergo, longeq; sequentem, futurum ut qui tale somnium uiderit, ea sit formidaturus, ex quibus nulla sit offensio subsecutura, ac perinde frustra timeat.

PRAVITAS EDOMITA. D

SIquid uerò ad uetera significata addere cõcedatur, cùm uipera sit profligatissimis tota uita sceleribus inquinatissima, alia mariti, alia matris parricidio polluta, uenenumq; eius atrocissimũ, quod omnem, ut aiunt, exuperat medicinam, aptè mihi fecisse uidebitur, si quis uel regem uel magistratum uel iudicem quempiam in scelera uindicem sese acerrimum exhibentem, per ceruum & extractam è cauernis uiperam, quam mordicus apprehenderit, figurarit. Eodem etiam hieroglyphico uirum intelligemus, qui morũ impuritatem corrigat, scelera eluat, prauitatem emendet, & quod idem ait Poëta:

Ueridicis hominum perpurget pectora dictis, E
Et finem statuat cupedinis atq; timoris,
Exponatq; bonum summum, quò tendimus omnes,
Quale sit, atq; uiam commonstret tramite paruo,
Qua possimus ad id recto contendere cursu,
Quidue mali immineat rebus mortalibus passim.

Hoc enim est maleficũ serpentem, qui clàm in insidijs excubat, è latebris extrahere, extractum interficere, interfectum deniq; deuorare.

FVGACITAS.

FVgitiuũ dubio procul hieroglyphicè notare qui uellent, currentem ceruum describebãt. Est uerò fugacitas ceruo natura insita. Hinc Lucret. Et fuga ceruis A patribus datur, & patrius pauor incitat artus. Quã uerò pedum alacritatẽ in Achille fuisse autores tradunt, ut ποδάρκης, καὶ πόδας ὠκὺς passim ab Homero uocitetur, sunt qui autument inde partum, quòd eius infantia sub Chirone fuerit ceruorum medullis plurimùm enutrita. Porrò illum assecutũ esse ceruos absq; canibus, & retium insidijs, Pindarus Nemeis canit:

Κτένον τ᾽ ἐλάφους ἄνευ κυνῶν, δολιῶν θ᾽ ἑρκέων.

Nam de agilitate cerui superfluum est uerba facere, cùm scriptis omnium in primis celebretur, præcipuè uerò κατ᾽ ἐξοχὴν quandam, Laconũ chorus, Aristophanica Lysistrate, dicat, saltandum pedibus est tanquam ceruus aliquis. Sed quod de Achillis nutrimento & nomine positum est, Nazianzenus Achillem dictũ ait, quòd sine cibo fuerit educatus: χιλὸς enim cibus & succus est: ille uerò crudis tantùm ferarum artubus pasci fuerit assuetus. Sed & quod de Chironis institutione circumfertur, mirum ab Homero nusquam huius rei mentionem fieri, cùm tamen Apollonius, & qui post Homerũ fuerunt Poëtæ pleriq; omnes, educatum Achillem à Chirone tradant. Addam huc Thelephũ Herculis & Auges filium, quem Alæus Auges pater in Panthium montem exposuerat, à cerua educatum esse, ut apud Lycophronis interpretem habetur, quod & nomen ipsum ostendere uidetur: cerui quippe nutricatum significat. F

INTERQVIESCENS.

QVamuis autem cursum pernicissimum Ægyptij ex cerui currentis specie intelligi monuissent, quia tamen is requiem inter currendum aliquam facit, consistensq; manet, dum qui sequitur appropinquet, tum fugam item arripit, factum est ut hominem aliquam laboribus suis requiem interponentem signifi-

A significare si uellent, currentē quidem ceruū pingerent, sed retrò spectantē, cùm in solius tantùm fugacitatis significato caput surrectū statuerent, ut cornua per dorsum demissa residerent. Ideo uerò ceruus dum fugit interquiescere cogitur, quòd tenui imbecilloq; est intestino, quod leuiter etiā percussum rumpi possit, cute adhuc integra permanente. Deniq; imbecillum adeò animal est ceruus, ut tactus ab aspalatho, ea est spinæ species, emoriatur. Verùm hoc & alia de causa, & alio etiā potest modo pingi, quippe si tres pluresúe ceruos natantes feceris, capitibus alterius clunibus impositis, atq; eorum primum auertentem se quasi ad postremū se locū recepturū: quo quidem officio mutuo se adiuuant, cùm ex Sicilia transfretant in Calabriam per æstatem, pabuli gratia, idq; plurimum iuxta urbem Rhegium, qui propterea quòd onus capitis super aquas extantis haud facilè sustinēt, inter natandum singuli super anterioris lumbos caput imponūt: dux uerò cùm defessus est ad ultimū transit locum, atq; ita mox alius atq; alius labore ita cum quiete communicato incolumes transeunt. Si cui tamen quod superius positum est hieroglyphicum magis placuerit, res in medio posita est.

B FORMIDO.

STuporem præter hæc, formidinemq; per ceruum & puniceas pennas prætentas significari omnibus innotuit, tam ex ijs qui animalium historias conscripsere, quàm ex Virgiliano carmine, qui Turnū attonito quodā pauore perculsum ceruo æquiparat puniceæ septo formidine pennæ. Libet uerò loco hoc de pennis ad ceruorū formidinem excogitatis historiam enarrare, quæ non tantùm Virgilij carmen explicabit, uerùm etiā hieroglyphico huic argumento plurimum afferet claritatis. Narrabat mihi Io. Antonius Pollio Geloū Princeps, Pontificij contubernij mihi socius, stare adhuc in Sicilia hanc uenationis antiquæ rationē, quæ sic fieri soleat. Nobiles ubi renunciatū fuerit ceruorū greges usquā oberrare, alter alterū inuitantes properè conueniunt, afferuntq; secū scorpionem aut arcum singuli, & fasciculum uirgarum, quæ omnes ferrea cuspide præpilatæ sint, quarum caput alterum in summo perforatum est, funiculo perpetuo per uirgas singulas ea transmisso. longitudo earum ad pedes quatuor uel circa. Cùm ad locū peruenere ubi ceruos congregatos norunt, latè diffusi equites peditesq; modum agri, quanto satis est ambitu circumsistūt, stationemq; u- *Venationis antiquæ ratio.*
C nusquisq; suam per interualla certa suscipiunt. Hîc fascem quisq; suum explicat, primaq; uirga ad finitimi ultimam alligata, reliquas per decempedæ circiter interuallum singulas terræ affigit: idem alter, idem alij faciunt, donec ceruos undecunqué conclusere. Virgis ita dispositis pennarum punicearū, quas in hunc usum magno numero fucatas habent, fasciculos licio suspensos ad traductum per uirgas funiculū hîc & illic alligant, qui aura uel leuissima impulsi uaria iactatione moueantur. Stationarij mox in proxima sese quisq; abdunt uirgulta, sagittisq; intentis expectant taciti. Liciorum hoc septum ingreditur eques tantùm unus cum odorisequis canibus, ijsq; non admodum magnis. Hunc uenationis magistrum uocant. Is ubi gregem nactus est, sensim accedit, latratuq; catulorum tantùm fretus, agmen incipit agitare: illi conferti omnes unà fugam capessunt: at cùm ad licia pennasq; illas pensiles peruenere, subitò pauefacti ulterius progredi non audent, sed illarum motum & fulgorem declinantes ad læuā non procul flectunt, & rutilantes fasciculos illos prospectantes tanquā muro inclusi circumaguntur: subsequitur magister, nomine quenq; uocans ex stationarijs, prout unicuiq; fit proximus, atq; huic primum uel secundum, illi tertium aut

quintum aut ſeptimum ex libidine ſua telo excipiendum deſtinat, futurum ſagittario dedecori & ignominiæ, niſi oblatum à magiſtro ſauciarit, uel ſi alium quempiam quàm nuncupatum appetierit. Magiſter ita agmen tandiu circum agit quaſi per pomœria progreſſus, donec ita prẹda omnis per omniū uices concidat exanimata. Hæc ſunt itaq; pennæ illæ quarum formidine attoniti ſtupidíue facti cerui, abalienato prorſus animo conſternantur. Has enim non aliter pauent, quàm elephanti colorem album: tauri phœniceum ac rubicundum: tigres tympanorum ſonitum: urſi leonésue mappam, amiculúmue in caput iniectum, de quo locis ſuis. Sed quod ad ceruum pertinet, dant hoc nonnulli animalis ſtoliditati, ingenitoq; cuidam ſtupori, qui ei de re qualibet oriatur. Natura omnino ſunt hi meticuloſi, quia frigidiuſculi: philoſophi enim animalia eo omnia formidine magis laborare tradunt, quo frigidiora ſunt, idq; quotidiano cōprobatur experimento. Ceruos uerò eſſe frigidos lachryma dulcis argumento eſt, quæ ſalſuginoſa eſt apris, qui magna pollent caliditate. Hinc fit ut ille fugiat, hic hoſtem adoriatur, proq; uiribus iniuriam ulciſci pertentet. Sed cur non Lucretij Latini philoſophi, eaq; de cauſa mihi ſæpius citandi, luculenta ſuper hoc carmina recitemus?

At uentoſa magis ceruorum frigida mens eſt,
Et gelidas citius per uiſcera concitat auras,
Quæ tremulum faciunt membris exiſtere motum.

Atq; idem ſuperius dixerat:

Eſt & frigida multa comes formidinis aura,
Quæ ciet horrorem membris & concitat artus.

Huius rei doctrinam ſecutus Horatius ait:

Quem tu ceruus uti uallis in altera
Viſum parte lupum graminis immemor
Sublimi fugies mollis anhelitu.

Et Græci ἐλαφονάνδρα omnino dixerunt pro maximè formidoloſo. Et Cleonymum taxat Ariſtophanes timidiſsimum hominem, quem Nebulę per figuram cerui referebant. Sed enim quod de animalis frigiditate philoſophi diſſerunt, longè aliter apud Euthymium inueni, ut in ſubiecto habetur hieroglyphico.

VEHEMENS APPETENTIA.

VEhementiſsimi enim deſiderij ſignū eſſe ceruum ad aquæ fontem adſpectantem diuinæ indicant literæ, dum ita canunt: Quemadmodum ſitibunda cerua inhiat ad aquarum riuos, ita anhelat anima mea ad te Deus. Cerua enim ſuapte natura ita calida eſt, aiunt ſacri interpretes, ut frigidiſsimis reptiliū carnibus mirificè releuetur, ideoq; eas auidius appetit, quibus abſumptis naturali illo calore κατὰ τὴν ἀντιπάθειαν magis ac magis cōcitato, ſtudioſiſsimè gelida fontium fluenta perquirat.

FORMIDO SVBLATA.

QVòd autem Herculem ceruum enecantem multa artificum opera proponunt, ſumptum ex Poëtarum fabulis argumentum, in quo tamen hieroglyphicus

A phicus deliteſcit intellectus, pauorem è mortalium uita ſublatum ex eo ſignificari tradit Heraclitus, qui pleraq; fabularum figmenta in hieroglyphicũ hunc modum interpretatus eſt. Sed quantum ad timiditatem pertinet, cùm affectus huiuſmodi in ſeruis præcipuè deprehendatur, utpote qui ſeorſum ab ingenua liberalitate ſint uel educati uel inſtituti, mos apud Comicos in primis inoleuit, ut fugitiui, quod omnino timidorum eſt, cerui appellarentur. Eius timoris ergò Achilles apud Homerũ ignauiam obijcit Agamemnoni, dum ceruino cum corde præditum obiurgat. Pomp. Feſtus ſeruos fugitiuos unius tantùm literæ mutatione ceruos nuncupari ſolitos tradit. Sed enim ut eo uocitarentur nomine, non ipſa tantùm fugacitas in cauſa fuit, uerùm etiã hiſtoria. Aiunt enim Seruium Tullum ædem in Auentino Dianæ ſacraſſe, diemq; inſtituiſſe Idibus Augusti, quo die ipſe ſerua natus eſſet: mos uerò erat ut Deæ ara ex cornibus fieret, cæſorumq; ceruorum capita ualuis & parietibus affigerentur, ipſumq; Dianæ ſimulacrum, ut in pleriſq; nummis habetur, cum ceruo effingeretur, quòd animalia ea in eius eſſe tutela dicerentur. Ab utriuſq; igitur rei ſimilitudine, & ſcurrili
B propémodum in regem ioco, ſerui fugitiui cerui cœpti ſunt appellari. Addam id, animalia ea ceruos quaſi geruos dictos, quòd cornua geſtãt uſqueadeo grandia. Nam & Ceres quaſi Geres à gerendis frugibus dicta, ut Etymologici putãt. Illud uerò ſeruile identidem eſt, quòd onus tam magnum cerui gerunt capite, quoniam ponderum geſtatio ſit ſeruorum propria.

AVDITVS ET SVRDITAS.

SVrrectas auriculas cerui, auditus acris ſignificatum eſſe oſtendit illud, quod ὠτὶν ἱστᾶν prouerbium fertur, quod arrectis auribus Maro, & arrigere aures Terentius interpretatur. Contrà uerò pro ſurditate eaſdem demiſſas pingere moris eſt, quia tunc cerui acutiſsimè audiunt, cùm ſurrectas aures protendêre: cùm uerò eas demiſere, uix proximum excipiunt ſonum. Nam cùm auditus, ut placet Empedocli, fiat illiſu ſpiritus in clauiculatam aurium partem introrſus adnexã, quã tintinnabuli uicem præbere dicit, utpote celſo loco ſitam, pulſuiq; obuiam, accidit ut negato per huiuſmodi aurium depreſsionem ingreſſu, ſurditas obueniat neceſſariò. Alia quædam Medici comminiſcuntur, ſed quæ nihil ad rem noſtram attinent: hoc ſiquidem ſignificatum ex geſtu deſumitur auris,
C quæ cùm ſurrigitur, pateſit: cùm uerò demittitur, auditum obturat. Nam & Ariſtoteles ceruos ait cùm aures demiſerint facilè capi, quòd inſidias non ſenſerint: cùm uerò eas intenderint, facilè inſidiarum admoneri.

MVLIEROSVS.

SI qui uerò mulieroſum hominem, & multarum concubitum appetentem notare uellent, ceruum exporrecto genitali pingebant. Is ſiquidem cùm turgente iam uenere coitum appetit, non in una tantùm immoratur, ſed mutat, breuiq; interpoſito tempore aliam atq; aliam ſupergreditur. Aiunt uerò ceruorũ coitum non eſſe ſtatarium ut reliquorũ animalium, ſed ceruam ſimulac marem accepit, identidem currere, applicitumq; ceruum & rem nihilo ſecius peragentẽ dorſo uectare, illum duobus tantùm pedibus terræ innixum pertinaciter ſubſequi, nec niſi re peracta deſilire.

LASCIVIAE POENITENTIA.

ILlud ſpectandæ probitatis exemplum eſt, quòd uolentes hominem propter propriam petulantiam, qua lapſus fuerit, pudore affectum ingenuo ſignificare, ceruũ in ſcrobe deliteſcentem oſtentabant. Is enim cùm fœminam implerit

ſeparatur per ſe ipſe, & propter libidinis graueolentiam ſolitarius ſcrobes fodit: D
fœtent ut hirci: facies quoq; eorum nigreſcit aſpergine ut hircorum. Degunt igitur hac deſtinatione quouſq; imber accidat, ablutiq; inde paſcua repetunt.

DE REPVLSA pudor.

ALia itidem de cauſa latitare ceruū cùm obſeruaſſent antiqui, hominem qui uel candidatus turpem eſſet repulſam paſſus, uel partam dignitatē amiſiſſet, Vatiniana aliqua affectus ignominia, & propterea tanto perfuſum pudore, ut in frequentiora loca prodire non audeat, oſtendere ſi uellent, ceruum marē ſine cornibus inter uirgulta fruticéſue abditū pingere ſoliti ſunt. Cornua enim mares tantū habent, quibus amiſsis tandiu præ pudore latēt, quoad altera renaſci cœperint. Alij dicunt nō præ pudore fieri hoc à ceruo, ſed natura duce, quòd ſe latebrarū præſidio tutari uelit, qui ſe armis priuatum cernat: ue- E
luti ſepia atramento fuſo ſuæ conſulit incolumitati, ne capiatur: & polypus coloris mutatione uenatores fallit. Quòd uerò pleriq; hiſtoriæ animaliū ſcriptores fœminas è ceruis ſine cornibus eſſe tradunt, longè diuerſum eſt ab eo quod Olympijs ponit Pindarus, ode quę Theroni ſcribitur ἐις θεοξένια. Ita enim ibi: χρυσόκερων ἔλαφον θύλειαν ἄξοντ' αὖ ποτὶ ταΰγετα ἀιζυθεῖσ' ὀρθωσία ἔγραψεν ἱράν: quo loco interpres introductum ait à Poëtis cornutam ceruam, cuiuſmodi ea fuit quæ Thelephum lactauit. Poſitum hoc idem ab Anacreonte, ſed à Zenodoto correctum, ob uulgatam hiſtoriā, quòd in eo genere fœminæ cornua non habeant: nam quòd ſcripſerat Anacreon, ἄγαν ὡς οἷά τε νεβρὸν νεοθηλέα γαλαθηνὸν ὅστ' ἐν ὕλαις κεροέσσης ὑπολειφθεὶς ἀπὸ μητρὸς ἐπτοήθη: pro locutione κεροέσσης, quod cornigeræ ſignificat, Zenodotus is emunctæ naris cenſor ἐροέσσης repoſuit, hoc eſt, deſideratæ uel amabilis. Subiungit interpres, inuentas tamen aliquando, nec incongruū eſſe aliquas habere cornua, quemadmodum in elephantis, de quibus tradunt Æthiopicos & Libycos tam mares quàm fœminas habere dentes, cùm tamen in India, ut obſeruauit Amytianus, huius generis fœminæ ſine dentibus eſſe conſpiciantur. F

ARMORVM APPARATVS SINE CORDE IRRITVS.

EXcogitarūt etiam iuniores hieroglyphica quædam argumenta, quę paſsim referre, ut ut depoſcere locus uidebatur, haudquaquam puduit: cuiuſmodi hoc eſt, quo apparatum bellicum fruſtratorium & inanem eſſe, niſi præſens ardenſq; adſit animus, per ceruum magnis inſurgentē cornibus ſignificari poſuerunt. Naturam enim inquiūt ceruo animali admodum degeneri cornua magnitudinis adeò ſpectandæ ac aſperitatis horrificæ contribuiſſe, quò argumentum eſſet, eos qui audacia & fiducia ipſi præditi non eſſent, fruſtra ullum armorum apparatum, & inſtrumenta bellica comparare. Dicere ſolebat Antiſthenes, bona omnia à Dis hoſtibus optanda præter unam fortitudinē: illa enim quotquot eſſent, non eſſe poſsidentium, ſed eorum qui armis præſtarent, & uiribus pollerent. Nam niſi ad opes & potentiam præſens acerq; animus adijciatur, facilè uel ipſa infringitur fortitudo. Hinc egregium illud Chabriæ Athenienſium ducis dictum, quod & Philippus uſurpare ſolitus: formidabiliorem eſſe ceruorū exercitum Leone duce, quàm Leonum duce ceruo. Tantùm is animorum uigori,

quo

A quo Dux ipse polleret, tribuebat: idq; multis stratagematum exemplis apud rerum scriptores passim uerum esse comperitur. In hanc sententiam Demades Philippo, qui contra Athenienses superior euaserat, adulaturus, ἔγνως ἂν ἔφη ὦ βασιλεῦς τὴν τῆς πόλεως δύναμιν, εἰ ἀθηναίων μὲν φίλιππος, μακεδόνων δὲ χάρης ἐστρατήγει. Nosses, inquit, ô Rex, ciuitatis robur, si Atheniensiũ Philippus, Macedonũ uerò Chares exercitui præfuisset. Chares enim Dux fuerat Atheniensium. Non omittendũ hîc, quòd Tertullianus nosse ait se Christiani gregis pastores aliquos in pace Leones, in prælio ceruos: quòd quidem uir ad martyrij cruciatus impauidus & paratissimus, ad ineptias tollendas feruentissimus, neq; animos pusillos, neque ignauiam quorundam ferre poterat.

ACTAEON.

Friuola uerò mihi uidetur Anaximenis interpretatio super Actæonis fabula, de qua superius mentionẽ fecimus, qui conuersus ideo dicatur in ceruũ, & à canibus suis dilaceratus, quòd periculis quæ uenando subierat demũ consideratis, ætate iam ingrauescente timidior factus, in ceruũ transformari sit uisus, B cumq; canes nihilo secius aleret, patrimonium consumpsisse, idq; à canibus laceratũ esse significare, cùm potius historia, nõ fabulæ cuiusquã figmentũ, inuento huic dederit argumentũ. Actæonẽ enim & Cippũ cornutos editos Plinius autor est. Quin apud Max. Tyriũ legas, apud Corinthios, Bacchiadarũ facinus in Actæone Dorico adolescente discerpendo admissum, Bœotio illi assimilatũ, in quo Actæon à ueris est canibus laceratus. Quòd uerò Homerus ait, Dianã per iuga montium errantẽ gaudere telis, & Capreis ac fugacibus Ceruis delectari, sunt qui ad Actæonis fabulam conuertant: sunt qui uetustam philosophiam secuti, sagittas eas quæ ceruum assequuntur hieroglyphicè solares radios indicare uelint, quorũ scilicet repercussu, cornua ipsa pro loci, ubi Luna est, conditione, & appareant & obducantur. Nam & Lucretius tela hæc ita interpretatur,

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Dianam autem capreis & ceruis tantùm gaudere Homerus dicit, Leonibus autem minimè: nempe quia circa Taygeta aut Erymanthũ eam uenari dicit, ubi leones nõ habentur. Elei sanè Dianã ἐλαφιαῖαν uocant, ut apud Pausaniã est, quamuis aliter alij nomẽ interpretantur. Videas tamẽ passim Dianæ simulacro ceruũ *Hadriani nummus.* C ut plurimùm in uenatum obijci, qualem præcipuè speciem in Hadriani nummo cernere est, cum inscriptione, ΑΡΤΕΜΙΣ ΕΦΕΣΙΑ. In alijs quoq; eiusdem Hadriani Dianæ itidem Ephesiæ simulacrũ geminis duûm ceruorũ inter se auersorum clunibus insidere conspicias, atq; aliter in alijs. Et cerua est in multis Gallieni nummis cũ inscriptione DIANAE CONS. AVG. *Gallieni nummi.* Ea enim ambitione fuit, ingenio uir alioquin impurissimo, ut Deos omnes ad sui custodiam & cõseruationem occupatos esse iactaret. Hinc feras ferè omnes quotquot numinibus dicauit antiquitas, nũmis suis eadẽ inscriptione cudendas curauit, quorũ uis magna paucis antè annis in agro Bellunensi reperta est. Neq; tamẽ Dianæ tantùm, uerùm etiã Milanioni, & Atalantæ heroibus ceruus dedicabatur, quorũ simulacra cum hinnulo in Olympia fuisse Pausanias testatur. Quòd uerò aiunt Iphigeniam cùm iamiam ad aras patris iussu mactanda constitisset in ceruam demutatam, ac ipsius Dianę numine in Tauricam regionem asportatam, Nicander in Taurum ait, Phęodimus in ursam: atq; ita omnia uariant in Gręcorum fabulis, à quibus longè diuersa leguntur apud Lycophronem & eius interpretes.

VIVACITAS. D

VIuacitatem ex picto ceruo significari, quod Ægyptiorum cōmentum est, magis exploratum arbitror, quàm ulla sit opus cōmentatione perquirere. Datum enim illi est à natura, ut quamdiutissimè uiuat. Verùm cùm id sacerdotes ostendere uolebant, cornua maximè ramosa faciebant: siquidem unoquoq; anno ramus horū cornibus adijcitur, sed ut nonnulli obseruarunt, non ultra sex annos, ab eo tempore similia reuiuiscere, neq; ætatem inde discerni posse, sed ex dentibus, quos tunc cùm grandæuus est, aut paucos, aut nullos habeat. Sed enim experimento compertum est cornua senescentiū asperiora quotannis fieri enormioraq;, pluribusq; tuberculis & mucronibus horrida, quo magis in seniū uergant. Animaduertendum autem in manu scriptis Hori codicibus antiquis πολυχόνια σημαίνει scriptū, non πολυχρόνιον, ut in impressis habetur, quod multa tempora interpretandum esset. Sed parui hoc momenti. Agathoclea Syracusanorū tyrannum ferunt ceruum uenando interfecisse, circa cuius collum torquis erat aheneus, superinducta iam pelle tectus, in quo huiusmodi legebatur inscriptio, ΔΙΟΜΗΔΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΙ. quem Princeps ipse magna ueneratione susceptum Dianæ statim cōsecrauit, diutissimeq; apud Peucetios Italiæ populos in percelebri Dianæ templo, cuius meminit Aristoteles, torquis ille conspicuus fuit. Superare uerò eos trecentos annos multi prodidere, pleriq; plures, pleriq; pauciores: quod quidem utcunq; habeat, receptissimum est eos esse uiuacissimos, & uiuacitatis elogio passim à Latinis Græcisq; scriptoribus appellatos. E

VIR VNDECVNQVE perfectus.

SEd iam tempus est ut ruminationis significatum exequamur, si prius tamē locum apud Pliniū expenderimus, ubi de cerui ruminatione loquitur, quem syluestriū tunc ruminare, cùm à nobis aluntur, dicere uidetur, quasi cicuratio sit ruminationis causa. Sed enim, uti reor, uel aliquid deest, uel, quòd adduci nō possum, Aristotelem non expressit, qui eo probat argumento ceruos ruminare, quia idem faciunt alti à nobis. Ait enim, ex feris ea tantùm ruminare nouimus, quæ aliquando cum hominibus degunt, ut ceruus, hunc enim ruminare manifestum est. Huius uerò rei significatum ex diuinis literis interpretandum, ex quibus animalia quæ ruminant, & ungulas bifidas habent, profana non esse didicimus: quod quidem eo uelamento subinnuit, cum qui sacris sit initiaturus, pietatis meditatione, neq; nō doctrina iudicioq; præstare oportere. Bifida siquidem ungula discernendi doctrinam, & singulorum indicat examinationem, quam per ipsas rerum distinctiones assequimur, ut rectū ab indirecto, lepram à non lepra discernere possimus: ruminatio uerò, ut sæpe dictum, pietatem & diuinarum rerum meditationem ostendit: horum qui altero careat, tanquam ineptus reijciendus. Alterius siquidem altera poscit opem res & coniurat amicè, diceret Horatius. de quo tamen significato in Porco latius ex Philone. Eoq; forsitan spectat dictum illud ex XXIX. Psalmo, ut apud Græcos est, φωνὴ κυρίου καταρτιζομένη ἐλάφους, Vox Domini quæ ceruos perficit, ut alij, præparat. Significat uerò καταρτίζειν instruere aliquem ad negotiū, quod exequendum susceperit. F

Vox

A Vox igitur Domini, quæ ceruos, hoc eſt, uiros non indignos qui admittantur ad ſacra, inſtruit, & ad certam uitæ rationem inducit, ea eſt, quæ per prophetarũ uaticinia, per Euangelicam inſtitutionem, per Apoſtolorum prædicationes, per Doctorũ optimorũ interpretationes nobis innotuit. Adamantius, cuius ſententiam Euthymius mihi ſequi uidetur, eò rem trahit, ut eos uiros Dominus ad profectũ ſapientiæ ducat, qui ſerpentes ſint aſsiduè perſecuturi (qui ſermo merè eſt hieroglyphicus) hoc eſt, bellum cum hæreticis, & falſorum dogmatum autoribus geſturi, diabolicą; tentamenta conatusq; eius omnes exuperaturi: quo debellato certamine, triumphabundi mox cantare ualeant ex altero ſupra quadrageſimum Pſalmo: Quemadmodum anhelat ceruus ad fontes aquarum, ita ſitibundus fit animus meus ad te Deus: ſitiuit, inquã, animus meus Deum eum qui fortis eſt, qui uiuit. His uerò ceruis montes excelſi peruij, ſublimitas quippe cœleſtis illuceſcit, ſupremæq; doctrinæ faſtigium, quod nubes omnes exuperat, quò, ſimulac mortalium inſidijs appetuntur, aut canum latratibus exagitantur, tutò confugiant, & ſine perturbatione ſoſpitentur. Vbi uerò in diuinis

B ipſis literis, Prouerb. quippe Solomonis legitur, Ceruus amicitiæ, & gratiarum pullus fabulentur tecum, hieroglyphicè quidem, ait Eucherius, ita interpretantur, ut ceruum amicitiæ accipiendum putent Chriſtum totius dilectionis & charitatis magiſtrum: nam & alibi, & præcipuè Cantico, Chriſtus ex cerui imagine deſcribitur: ut eo loco, Similis es tu fratruelis meus damulæ, aut hinnulo ceruorũ. Gratiarum uerò pullum quem accipiamus, niſi columbinũ, ac perinde ſanctum ſpiritum, qui ſit omnium gratiarũ, quippe ut ueteres uocabulum uſurpant, χαρισμάτων diſtributor? Admonemur ergo per Solomonis præceptionem, ut ſemper Chriſti, uel ſpiritus ſancti ſolatia requiramus. Sed antequam cornuũ ceruinorũ genera prętereamus, id obſeruandũ, è ceruorum genere qui cornibus latis ſunt, Tragelaphos, ut tradit Eucherius, diuinis in literis nuncupari. Animaduerti interdum è ſummis fraxini arboris ramis naſci quid ad huiuſmodi cornuũ ſimilitudinẽ, ſurculo quippe aliquo detruncato, mox gummi de cortice exudante, qui in eam mox ſpeciem Virgiliani uiſci more creſcat, & uario flexu modò in ſpiram, modò inſtar achanti, flexibus anguineis incuruetur: id quicquid ſit lignũ omnino eſt, atq; admodũ ſolidum, ſed forma lata ſtrijsq; multiplicibus loricata.

Columbinus pullus.

C

FEROCITAS IN TIMIDITATEM VERSA.

SEd quoniam in Tragelaphum incidimus (qui nomen id adeptus eſt à cornibus, quę propter latitudinem & ſtrias huiuſmodi hircinis admodum ſimilia ſunt, ramoſa tamen, ſed nõ in acutum tendentia) quid de Hippoceruo dicemus, quem noſtra uidit ætas, anteriore parte equum, poſteriore ceruum, ſeſſoris & ephippij patientem, ingreſſu tamen incõmodo, utpote qui modò aſſultu, infeſta modò ſuccuſſatione ſeſſorem cõquaſſaret? Miſit hunc dono Fridericus primus Mantuę Dux Franciſco Galliarũ Regi, ſalutis noſtræ anno XXXIIII. ſupra M. D. Quòd ſi quid huiuſmodi pingere uoluerimus, non incongruũ erit animalis huius hieroglyphicum, ferocem impetu primo hominem ſignificare, qui mox in pauidum eueſtigiò degeneret, & in fugacitatem elabatur.

DE CORNIBVS. D

SPECIOSAE FORTVNAE INCONSTANTIA.

Voniam uerò ceruus ad Lunę similitudinem cornua nunc amittit, nunc reparat (nam & sideri cornua & decidere & succrescere uidentur) hieroglyphicum nõnulli ponunt cerui cornua, si quempiam ab ignobilitate modò ad honores euectum, modò ab honoribus ad ignobilitatem redactum assiduo fortunę rotatu, uarioq; euentu, significare uoluerint. Solis enim animaliũ cornua decidua recidiuaq; annis omnibus Aristoteles Achaicis Ceruis hoc ait accidere, eosq;, ut suprà dictum, præ pudore tandiu latitare, & loca difficilia accessu petere, donec alia renascantur: quamuis castratis aiunt neq; decidere, neq; si prius deciderint renasci. Toto uerò opere cornua dignitatis, potentiæ, fortitudinis, autoritatis & imperij indicia esse cõmonstrant.

SACROSANCTA DIGNITAS.

Hinc aliud nascitur hieroglyphicum, ut sacrosancta dignitas ex unoquoq; cornu significetur, quod antiquissima omnis ueterũ indicat disciplina. E Honoris enim, uti dicebamus, & potentiæ signum tam apud Gentiles, quàm apud Christianæ pietatis cultores, quiq; eos præcesserũt Hebræos, habita cornua. In diuinis siquidem libris cornu passim pro Regia positũ reperimus, complexaq; similitudine quadam inter se, cornu, radiũ, & coronã. Inde Moses cornibus insignis effingitur, cuius facies diuini Solis lumine correpta, radijs quibusdã igneis promicare uidebatur, adeò ut Israëliticus populus cùm splendorẽ eum ferre non posset, oculis ad obtutum cæcutientibus, ab eo, ut uelata facie uerba faceret, studiosissimè cõtenderunt. Eadem porrò dictio apud Hebræos, & cornu & coronã denotat. Vnde sæpius apud Latinos in diuinis literis cornu pro corona positum: passimq; ex instituto ueteri coronæ regiæ radiorũ referunt similitudinem: ut non temerè olim institutũ sit eas in Apollineo capite XII. preciosis lapillis cõfici, qui splendore suo promicantes caput uniuersum radijs illustrarẽt. Totidem autem radijs coronas regias constare, tum ex nummis ueterũ monumentisq; alijs uel ære fusis uel marmore incisis, tum ex Virgiliano carmine uidemus, ubi Latinus fœdera certaminis inter Æneam & Turnum sancturus, F

Quadriiugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt
Solis aui specimen.

Significarunt & in portentis cornua dignitatem, ut purpurea illa, cum quibus bos albus olim natus, Albino Clodio tum primũ in lucem edito: imperatoriam enim illi dignitatem portendisse persuasum est. Quæ quidem ille iam grandis cùm Tribunus effectus esset, in templo Apollinis Cumani suspendit, sortesq; illis has eduxit:

Hic rem Romanam magno trepidante tumultu
Sistet, equis sternet Pœnos, Gallumq; rebellem.

Sed hæc uerbosius fortè quàm par erat explicuimus, nulla tuarum occupationum ratione habita, mi Bocchi. Sed nosti cerui cornua esse insigniter ramosa, quæq; τῶ παισάλω φόπιν pro cœnaculis ad parietes affigantur, in quorũ scilicet ramos hospites domesticiq; omnes, annulos, sudaria, pileos, & id genus multa soleant appendere, cùm se uel cœnaturi, uel accubaturi, uolũt expeditos. Hinc tot ea fuerunt quæ ceruinis cornibus applicita reperisti. Quæ quidem si tuæ non respon-

A respondent expectationi, quid ego ueniam à te deprecer, qui maximè omnium unus nosti occupationes meas? Pro summa uerò eruditione tua dabis operam, ut Ceruus meus & torquibus aureis, & insignioribus alijs monilibus adornetur, unde aliquod in eo sanctissimæ amicitiæ nostræ monumentum posteritati relinquatur.

PIERIVS VALERIANVS AD ROMVLVM AMASÆVM, DE IIS QVÆ PER FORMICAM ET SCARABEVM ET ECHINVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORUM LITERIS.

Vod maximè omniũ animaliũ duo te, Formica scilicet & Scarabeus (quorũ vitæ alterum negotiosæ, eius alterum quæ in naturæ Deorumq; contemplatione versetur, B *hieroglyphica sunt) in admirationem traxerint, minimè mirũ est eruditissime Romule, cùm & veteres Philosophos omnes in certamen commiserint, vtrum brutum, humanũ, an diuinum etiam eorum esset ingeniũ altercantes: & an ea vera sint, quæ lib. de Nat. Deo. apud Ciceronem legimus, in formica non modò sensum, verùm etiam mentem, rationemq; atq; memoriam esse. Pythagorici enim, vt optimè nosti, animam omnem quæ sensibus et memoria sit prædita, rationis identidem, atq; etiã orationis esse participẽ asseuerant, neq; interioris tantùm, uerùm etiam exterioris, qua vniuscuiusq; generis animalia quantũ necesse habeant inter se mutuò loquantur. Minimè verò mirũ esse, eorũ quæ bruta vocamus, verba nõ discerni à nobis, Italis videlicet aut Græcis, cùm barbarorum etiam multorum verba minimè discernamus, qui vtrũ loquantur an vociferentur, distinctè satis non sanè possumus intelligere. Quanquã proditũ est fuisse etiam apud antiquos, qui sermonẽ animaliũ omniũ intelligerent, inter quos Melampum & Tiresiam præcipuè memorant, & multorum scriptis celebratum Apollonium Tyaneum, quem referunt in amicorum cœtu & audisse & intellexisse hirundinem alijs nunciare, asinũ prope vrbem onustum tritico cecidisse, triticumq; humi diffusum. Philostratus vbi historiam istiusmodi narrat, passerem fuisse scribit, quem ita loquentem Apollo-* C *nius intellexit. Vtcunq; verò, calluisse eum & auium & brutorũ id genus linguas, vno omnes consensu tradunt. Sedenim parũ hoc mihi videtur quòd, vt alia missa faciamus, Formicæ Scarabeiue inter se loquantur, cùm alia in his spectemus, quæ prudentiã, quæ pietatem, quæ legum obseruantiã, quæ agendarum intelligendarumq; rerum, quæ vel Philosophis interdum negociũ facessere consuerint, notitiam præ se ferant, quòd in multis humanæ vitæ cõmoditatibus illa ipsa quotacunq; animalia nobis documento fuerint, & viuendi propémodum rationem indicarint. Sed næ ego ineptus, qui super his apud Romulũ Amasæũ eruditissimũ eloquentissimumq; virum disseram. Sedenim dabis hoc amicitiæ nostræ, vt etiam liceat ineptire, deq; ijs sermonem facere, quæ tu decies in anno longè disertius & eruditius è suggestu publico docere soleas. Nostram verò hanc diligentiam nõ est vt obscuram quispiam existimet, quòd in tam tenui moremur insecto, cùm in eo tam magna naturæ miracula delitescant: quæ cùm Aegyptij sacerdotes diligenter cõtemplati essent, hæc per Formicã suis hieroglyphicis adscriptam significari voluerunt.*

INVESTIGATIO. D

DILIGENTISSIMAM inprimis inueſtigationem, ſolertiamq́ in ijs comparandis, quæ ad uſum uitæ facerent, per huius animalis hieroglyphicum oſtendebant. Formica ſiquidem ea quoque deprehendit, quæ quiſquam accuratiſsimè occultauerit, pari cum Sole diligentia, qui quotidie omnia terrarum opera uiſitatione ſua colluſtrat: quapropter in Iſthmo Soli formica immolari ſolita.

PROVIDENTIA.

MOx & prouidentiam, quia memor hyemis cibaria comparat & recondit, & cellas promptuarias facit, ſemina interim ne naſcantur morſu ſecat, abroſaq́ condit, ne rurſus in fruges exeant è terra, atq́ inutilia inde ſibi ad uſum alimenti fiant. Quin etiã ſi ea imbre madefacta ſenſerit, profert atq́ exiccat, idq́ eo tantùm tempore, cùm tranquillum atq́ ſerenum cœlum præſenſerit. Quamobrem nunquam ex nubibus imbrem effluxiſſe conſpexeris, cùm à formicis expoſitum eſt frumentum, quod ſupra humanæ intelligentiæ captum eſſe negarit nemo, niſi pauciſsimos cõmemorare uelimus ea inſignes præſagitura, uti Democritum fuiſſe memorant, quem tradunt iuſsiſſe fratri cœlo admodum ſereno, ut quamrapidiſsimè poſſet meſſem omnem ſub tecta inferret: atq́ effuſiſsimũ paulò pòſt diluuium ſubſecutum. Ad hæc, hanc prudentiam, ſiue cœleſtium cognitionem Formicæ adſcribit Ælianus, ut cùm nonum à Lunæ coitu diem inauſpicatum norit, nunquam eo die de latebris exeat. Sed ut ad aſſeruandæ frugis prouidentiã reuertamur, ea ſi homini largius, aut pari ſaltem cum formicis portione conceſſa eſſet, Phalaris Agrigentinorum tyrannus loca quædam in Sicilia munitiſsima, tam paruo negotio minimè cepiſſet. Is enim ſimulato cum oppidanis fœdere, frumenta quæ reſiduò habere ſe dicebat, apud eos depoſuit: deinde data opera, ut cameræ tectorum, in quibus ea condebantur, reſciſſæ pluuiam reciperent, frumentaq́ ita computreſcerent, illos fiducia additi commeatus proprio tritico abuſos, primo æſtatis initio aggreſſus, in inopia compulit ad deditionem. Quod ut exemplo nobis ſit, ſacræ etiam literæ adhortantur, quę pigros deſidesq́ admonent, ut ad Formicã ſe conferant, atq́ illa prudentiores fieri contendant. Salomon formicam minimum terræ animal, ſapientiorẽ ſapientibus aſſeuerat, propterea quòd ſibi præparat in meſſe cibum. Deus uerò, ut arbitratur Adamantius, induſtriam hanc, uel quaſi prouidentiæ ſimilitudinem Formicis dedit, ut alijs ratione utentibus perſpicuum eſſet exemplar, ut formicarum opera contemplantes, ad res gerendas ipſi quoq́ aggrederentur, uſui neceſſaria compararent, & parta diſcerent aſſeruare.

E

Sapien. 6.
Prouerb. 6.

F

LABOR INDEFESSVS.

AD hæc laboris perſeuerantiam ex Formica picta ſignificabant: nam ea non interdiu ſolùm, uerùm etiam noctibus laborem exercet. Quanta uerò diligentia eandem ſemper itat uiam, neq́ unquã aberrat à loco, in quo quicquã repoſuerit: quanto nixu ſemina, quæ præ pondere geſtare nõ poſsit, pedibus protrudit: quàm officioſè alię feſsis ſuccedunt, opemq́ afferunt: ut meritò ſit exemplum nobis magni Formica laboris, quæ argutam longè argutius cicadam eluſerit, cùm illi, ut in fabulis eſt, reſpondit, Æſtate quę cantaueris hyeme ſalta. Æneas Platonicus, Theophraſto, ubi diſſerit Euxitheus, eorum opinionem refellit, qui defunctorum animas aiunt id genus animalium ſectari, cuius uitã, dum in humanis eſſent, imitabantur, ad diligentiſsimam hanc inueſtigationem, ſolicitosq́

A citosq; labores formicam accommodat: quam, si ita esset, Vlysses post obitũ as-
sectari cogeretur, qui nobis ab Homero exemplar datus est, in quo quid uirtus,
& quid patientia posset intueremur, idemq; laboriosus omnium Poëtarum ce-
lebratione decantatur. Plato autem Phædone tradit, eorum animas qui popu-
larem ciuilemq; uirtutem absq; philosophia, consuetudine exercitationeq; freti
exercuerint, in formicas abire post obitum. Nam & ea quæ de Myrmidonibus
narratur fabula, Theogenes eo quod super Ægina scribit opere, quem scripto-
rem Pindaricus interpres citat, Æginetas ait olim in subterraneis speluncis ha
bitasse, quamq; excauabant terram in cultum arborum egerere solitos, mox fru
ctus congestos introferre, unde à formicarum similitudine nomen illis Myrmi
donum accesserit. Sedenim de Myrmidonibus priscorum fabula est, ne Græci
unquam nugari desinant, Iouem in Formicam mutatum Eurymedusam Arche
lai compressisse, unde Myrmidon genitus eius gentis caput.

PIETAS.

Rectè autem & pietatem, quæq; mutuò mortales mortalibus officia debent,
B per formicam expresseris, si commeare eas in formicarium spectes formicę
alterius cadauer inferentes, prodire ex cauo aliquas, factasq; obuiam quasi con-
sternatas retrocedere, bis idem terq; factitare: alias demum uermiculos ab in-
feriori loco, utpote redemptionis præmia, quibus cadauer redimant, cõuectare:
alias uerò tentare, si quę dissectæ fuerint, ut partes cõmittant, & cohærere faciãt,
impellere etiam, ut quæ nihil intermittant, quò explorent, an per se demum re-
dire queant. Quòd si quis, ut Æliano teste Cleanthes inquit, animalia hæc ratio
nis expertia contenderet, sola huius rei contemplatio admiratione errorẽ emen
dare potest. Quantum uerò pertinet ad uictus conuectationẽ, Petrarcha noster
maluisset hæc de ape potius quàm de formica dici, ne furacitati adeò fauere ui-
deremur. Nam & in fabulis est, formicę quæ nũc sunt, homines aliquando fuis-
se agrestes, eodem fermè ingenio, quo reliqui ferè omnes rustici damnant̃, fura
ces scilicet & raptores: qui licet in id genus animalia fuerint transmutati, pristi-
num tamen conuectandi prædas, & rapto uiuendi morem obtinuerũt. Animad
uertendus uerò locus est Leuitico cap. XXII. Si fractum, si cicatricẽ habens: ubi
Septuaginta pro si fractum, si formiculosum reposuere: per quem loquendi mo
C dum hieroglyphicum scilicet, interpretes eum intelligi uolũt qui cogitationem
omnem in terrena & secularia negotia conferat, neq; pensi habeat quicquam ni
si ut cibo potuq; saturetur: quandoquidem hæc est formicarum uita, ut quę uen
tri apta sint & commoda, undecunq; contrahant congregentq; ut notat Hesy-
chius: illudq; Solomonis quo de superius, Vade ad formicã ô piger, & uias eius
considera: ita intelligit, nempe quia pigrum ignauumq; ad negotia prouocabat,
nõ ut qualia formica facit, rapto scilicet uiuendo, faceret, sed ut laborem, diligen
tiam, prouidentiamq; eius in rectis operibus æmularetur.

INAEQVALITAS.

Svnt qui collegas impares, aut inæqualitatem in moribus, in dignitatibus,
in censu, & in omni deniq; uitæ colore significantes, camelum & formicã pin
gant, laboriosum utrunq; animal, sed facie, magnitudine, reliquoq; ingenio ma
gnopere inter se dissident, ut nullis cõparationis terminis circumscribi ualeant.
Apud Ægyptios fateor hieroglyphicum hoc non haberi, sed
usitatissimi prouerbij citatio, μύρμηξ ἢ κάμηλος, ne
prætereatur monet.

OPVLENTIA. D

ILlud exploratum ſatis, opulentiam per formicas ſignificari non tam apud Ægyptios, quàm etiam apud Aruſpices, ſiue de noſtratibus, ſiue de Indicis intelligamus: quarum hæ quidem uictui neceſſaria oppidò congerunt, Indicæ aurum, & precioſam ſupellectilem accumulant: ut non immeritò formicaria bona de affluenti diuitiarum copia dicantur, quam augures ijs portendi aſſeuerant, apud quos illę rem congerant: ueluti Midę illi Phrygi, cùm puer eſſet, dormienti formicæ in os tritici grana congeſſere, ex quo ditiſsimum hunc fore ita prædictum eſt, ut euenit.

MVLTITVDO INFESTA.

ALioqui formicæ infeſtæ multitudinis ſignum apud Aruſpices fuere, ut quæ Neroni mortis appropinquantis præſagium attulerunt, qui ſibi uiſus eſt per ſomnum pennatarum formicarũ multitudine oppleri. Nam & paulò pòſt concitata in eum multitudo, mortem accelerare compulit. Ferales etiam fuere Tiberio, quæ ſerpentem ab eo in delitijs habitum adhuc uiuentem corroſerre: nam aruſpices cauendum ſibi eſſe à multitudine reſponderunt. Sunt qui E inauſpicatas eſſe putent ob colorem, qui omnino feralis eſt: quanquam in Pephno inſula Laconiæ formicæ candicant.

INTERITVS.

IN uniuerſum autem coniectores ideo formicas indicium eſſe mortis aſſeuerant, quòd terræ filiæ ſint, & in ſubterraneis cauis habitent, quò identidem mortuorum cadauera inferuntur.

AVDITORVM FREQVENTIA.

AT ſolis literarum profeſſoribus lætum eſt ex Onirocritarũ diſciplina formicas in aures obambulantes imaginari: ſiquidem aiunt puerorum multitudinem hinc ſignificari, quæ ad audiendum cumulato numero ſit aduentura: unde Martialis in optatiſsima grammatici commoda iocatus ait:

Sic te frequentes audiant capillati.

INANIS GLORIA.

PRobatiſsimi ſapientiſsimiq; morum ſcriptores quidam κενοδοξίαν per formicæ hieroglyphicum expreſſere. Inanem noſtri gloriam dicunt, qua nos ipſos F ſupra modum & meritum æſtimamus, taciticq; nobis applaudimus. Latet enim plurimum hoc uitium in abditis animi receſsibus, cogitationiſq; delitijs paſcitur & educatur. Formica uerò in cauernis ſeſe libenter continet, nec niſi neceſsitatis cauſa prodit in propatulũ, cùm ſcilicet aut ſpeculatum, aut prædatum properat, uel congeſtas opes curat: de quarum ſolicitudine ſuperius ſatis dictũ. Habet uerò hoc formica cũ cenodoxia ſimillimũ, quòd laboribus & fructibus inſidiatur perinde ac inſidioſa peſtis: hæc quicquid præclarè egerimus, & quaſcunq; adoreas acquiſiuerimus, labefactare furtim aggredit: illa in opes iam paratas, hæc in uirtutes, & partã iam exiſtimationẽ populabunda. Fecimus quid in bello fortiter, fors & corona donati ſumus, ſurrepit hæc clanculum, & folia decerpit ſingula, dum noſtra nos facinora narramus, & glorioſum militem, ut in comœdiarũ fabulis eſt, imitamur. Prudenter aliquid cauimus, id quicquid eſt cenodoxia uitiat, & gloriando mutat in imprudentiam. Beneficio aliquem affecimus, deſtruit illud gloriatio, efficitq; ut de quo benemeriti fuerimus, maleficio ſe à nobis affectum putet, operamq; ita & oleum perdamus. Plurimum tempo-

A temporis in ieiuniis, in uigiliis, in orationibus, in continentia, in animi corporisque moderatione, sine ulla mētis auersione cōsumpsimus, aduenit cenodoxia, quæ fructum omnem, quem per labores tot collegeramus, rapidissimè depopuletur. Ingeniosè, doctè, & accuratè aliquid conscripsimus, sed dum nos ipsi illud efferimus, & aut nostros non apparere labores ingemiscimus, aut eorū uenditatione molesta gloriam affectamus, cenodoxia illa, illa inquam statim obscurat quæ alioquin futura erant illustria, proque ingenio stoliditatem, pro doctrina imperitiam, pro studio negligentiam obiectat. Danda itaque est opera, ut laudabilia quidem faciamus, ex quibus gloria spontè nascatur: sed cùm eam uisi fuerimus acquisiuisse, negligamus potius quàm efflagitemus: ita enim cumulatior, & corollariis etiā aucta ultrò percita subsequitur. Siquidem uirtus ipsa sibi precium est, nihil indiga laudis, diceret Claudianus: eam tamen uel inuitā honor & commendatio comitatur.

DEPOPVLATIO.

B SEd ut ad Ægyptios reuertamur, agrorum uastationem & infrequentia facta loca, quæ populosa prius fuerant, per formicam & origani fasciculum sacerdotes illi significabant: per formicam, uti superius declaratum est, hieroglyphicum populi, quod passim iam habetur: per origanū, solitudinē eius intelligentes. Ea siquidē herba loco apposita quà formicæ meant, modico uel salis, uel sulfuris puluisculo simul insperso, efficit ut iter deserant, suisque relictis cauernis aliò migrent. Nam & Sotionis in agricultura præceptum est, origanum syluestre frumenti aceruis circumspargere, ne formicæ grana depopulentur. Sed si actutùm eas tollere quis uelit, experimento compertū est facilius summoueri posse, si captas aliquot combusseris, & cinerem in cauum inieceris: in agro uerò si candefactum ferrum in cespitem ubi nidificant impegeris. Est uerò origanū herba uulgo etiam nota Romæ, & aliis Italiæ locis, Latinè cunila bubula appellatur, quam utpote præcipuè suam Ligures littorales Cornabuliam uocant, putri, ut prouerbio fertur, aptissimam salsamento. Cæterum cùm permultæ eius species ab autoribus referantur, eademque uariis cognomentis appelletur, satis fuerit attestari cunilam bubulam esse, quæ origanon Græcè dicitur, quam à testudine, cùm ea uiperam ederit, ad incolumitatē carpi dicit Aristoteles, & ab eo Plutar-
C chus. Apud Plinium legas, contra serpentes priuatim quæ cunila bubula appellatur: apud Aristotelem, ciconiæ cùm uulnus acceperint (eas enim cum serpentibus assiduè dimicare cognitum) origanum plagæ imponunt. Theodorus Gaza uir accuratissimus, ubicunque sit origanum interpretandū, cunilam reddit. quorum testimonia fuerunt adducenda, quia nonnulli cunilam bubulam eandem & origanū esse pertinaciter negant. Addam illud, cùm inter tres præcipuas origani species onites connumeretur, doctissimos ætate nostra uiros de hac nō parum dubitare, eamque sibi incognitā ingenuè profiteri. Nostri Bellunenses speciē quandam origani, caule, foliis, & floribus grandioribus uulgò apud nos prouenientem, Puleliū asininū uocant, unde putarim onitis uocabulū, utpote quod ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui asinus est, cōmodissimè deduci potest, apud nos ita Latinè interpretatum: ea uerò herba nimirū cunila est. Ne uerò cuipiā mirū adeò uideatur inesse uim eiusmodi gramini tam uulgari, ut formicas fuget, Ambrosius herbam quandā memorat Gillam appellatā, cuius folia turtur nidis suis excluso fœtu superiacere soleat, eoque pacto pullos ab luporū incursu deprædationeque tutari. Lupus enim folium huiusmodi usque ad fugam abhorret. Leopardus uerò allium

ita sibi sentit abominabile atque contrarium, ut si quis eo locum ubi ille moretur, confricuerit, exilire cogatur & aufugere. Ælianus primo de naturis animaliũ scribit, Noctuas à Ciconijs suo nido procul summoueri, platani eò folijs importatis, quorũ contactũ noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporẽ illabentes: ciconiasq; ita pullorũ suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitijs suo loco dictum. Neq; uerò ciconiæ tantùm, turturésue aut testudines medelã sibi nanciscuntur naturæ ductu, uerumetiam & canes & sues, & ex animalibus pleraq; alia. Canes quidem cùm fellis uitio laborant, gramẽ illud suum decerpunt. Sues, si cephalalgia crucient, fluuiales cancros inuestigãt. Mustelæ rutam, si quando colubrũ comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, non otiose quæritur à quibusdam: quippe cùm animalia hæc talia neq; didicerint ab alijs, neq; quidẽ doceri potuerint, cur ita norint quæ suis sint ęgritudinibus utilia: quę nos alijs disputanda in medio relinquemus, ijs iam contenti quæ ad ueterum picturas declarandas facere uidebuntur. D

INCOLVMITAS. E

FEliciter mihi quidam uidentur excogitasse, ut si hominem grauiore aliquo morbo confectum, minimæ tamen rei cuiuspiam ope incolumitati redditũ significare uellent, ursam lingua in formicas exporrecta hieroglyphicè pingerent: ursam enim ferunt formicarum esu, quas lingua illexerit, ac mox potu adhibito deglutierit, morbi opem sibi comparare: quod eo præcipuè tempore facit, cùm primùm è specu prodit, ubi ieiuna hyemarit. Nam Aron in primis agreste pascitur (eam dracontij speciem Medici ponunt) cuius acerbitas intestinũ inedia concretum laxat: quod si nullam attulerit opem, formicis eo modo deuoratis, incolumitati pristinæ restituitur.

LATEBRAE.

DE latebris uerò in quibus aliquis se contineat, per uespertilionis alam, & formicam indicatis, inter reliqua uespertilionis significata diximus.

DE SCARABEO.

C de Formica quidem hæc dicta sufficiant. Quod uerò pertinet ad Scarabeum, Appion ille Grammaticus, quem cymbalum mundi Tiberius est appellitare solitus, rideri à plerisque uisus, quòd curiosa nimium interpretatione Solis operum similitudinem uermiculo tam exiguo, tam bruto inesse collegerit, ad excusandos gentis suæ ritus, quæ pilularem scarabeum magna ex Ægypti parte inter numina coluerit, quẽ reliqui etiã in fabulis tanta ueneratione prosecuti sunt, ut scribere nõ dubitarint, quemadmodũ scarabeus inexorabilẽ se uel ad Iouis preces opposuerit, qui multis ab eo uerbis contendebat, ut cum aquila rediret in gratiã, coactũq; Iouẽ ipsum alia ratione tantæ ire obuiam inimicitiæ. Cæterũ si quæ de scarabeo traduntur uera sunt: uera autem ut credamus esse, non ipsius Appionis tantùm autoritas, uerũ & Aristotelis & Plutarchi, & aliorum scriptorũ excellentium consensus efficit. Imò ut nihil hi scripserint, quæ passim nosmetipsi fieri possumus oculata fide perspicere, non uerum asseuerare, peruicacis esset ingenij. Tam igitur super operibus eius admiranda cùm sint, tantum abest ut uel Appion, uel Ægyptij alij sacerdotes, qui signatè adeò rem interpretati sunt, ridendi uideãtur, ut merita potius, F

A tius, hoc est, magna & ingenti laude fraudandum minimè sit eorum inuentum.

MVNDVS.

CVr enim quis Ægyptios sacerdotes irrideat, quòd mundi speciē, motusq; ipsos per scarabeum significare tradiderint, si pilulas illas, in quibus seminium ex sese primùm habuerint, ac in uermiculos primùm, mox in certam effigiem conformati fuerint, ad mundi ipsius imaginem & rationem fieri compertum est? Scarabeus enim certo anni tempore bubulum excrementū nactus, materiā eam sibi suscipit elaborandam, quod primo statim Pacis suæ uersu mordet Aristophanes, αἶρ᾽ αἶρε μάζαν ὡς τάχιστα κανθάρῳ. Quo loco mazā Poëta pro excremento posuit, utcunq; primùm ex ea pilulas cōficit, ut iam mundi ipsius formam initiò imitetur, mox eas ab exortu occasum uersus posticis impellens pedibus, nō intermissa rotatione protrudit, ipse interim auersus ortū spectat, quasi de industria id det operā, ut cœli ipsius exemplar intuendo, imaginē eius exprimere conetur. Quid uerò illud, quòd inter trudendū à Subsolano in Africū fertur, quasi astrorū cursui fieri obuiam cōtendat, qui quidem proprio motu ab Africo ad
B Subsolanum est? Neq; me præterit, esse qui nō bouillū, sed asininū excrementū ad hoc opus deligi autumant, & ab eo inter uolutandum genitale semen fimo su perfundi cōminiscantur, unde materies ipsa concipiat. Addunt etiam, ut historia sit uerisimilior, nomen ipsum conuenire, quòd canthon asinus sit, unde cantharus insectū id denominet. Sed hæc uarietas ad nos nihil, cùm de pila sermo sit, quam ex fimo scarabeus informet, atq; mox in aquas uolutando protrudat.

GENERATIO.

PRoximum huic significatū est, rerum procreationē atq; principiū, ex eiusdem animalis imagine significare. Siquidem ex aquis in lucem prodeunt scarabei, ueluti rerum omniū generationem ab aquis esse Philosophi nō postremę autoritatis autumant, Homerū quippe secuti, qui totiens Oceanū rerū parentē omniū appellat. Nam ea quis quotidie nō tueatur, scandere aquas in cœlum, diceret Plinius, easdemq; cadentes omniū terra nascentium esse causam, fruges inde gigni, arbores fruticesq; uiuere, uitalem etiam herbis animā elargiri, omnes deniq; terræ uires aquarum esse beneficia? Quod uerò scarabeos diximus ex aquis primùm lucem auspicari, ex historia cognoscere est, quòd scilicet simul ac
C pilæ illæ ex fimo fabricatæ sunt, scarabeus terrā infodit, ubi eas per dies octo & uiginti sepultas occulat, quot itidē diebus Luna duodecim Zodiaci signa perambularit: atq; hæc hyeme potissimū rigente fiunt. Dumq; ita pilæ terra cooperte confouentur, animantur primū in uermiculos, inde paulatim in id genus informantur, fimo tamen uti folliculo quodam inclusi: nono autem & uigesimo die pater è nido prodit, pilulas egerit, & singulas, uti dicebamus, protrudendo in aquam prouoluit, utpote qui diem eum Solis & Lunæ coitum conciliare nō ignorat, ac perinde mundi ipsius generationem quandam assimilare, orbe inde Lunæ nouæ oriri incipiente. Pilæ autē in aquis mollitæ primùm, atq; haud ita multò pòst adapertæ cùm fuerint, informati iam excluduntur scarabei, & nigrū it campis agmen. Quòd si formica tanto hominum cōsensu prouidæ titulū consecuta est, quòd in conuectandis asseruandisq; prædis admodum sedula esse uideatur, quos honores habendos scarabeo excogitabunt mortales, qui nō humanarum tantùm rerum peritos eos, uerùm & cœlestium, & diuinarum propémodū non ignaros intueantur? Certè nō immeritò κανθάρου σοφώτερος prouerbiū celebratur, ab ijs qui singularem in eo uermiculo sapientiam animaduerterunt.

VNIGENITVS. D

QVòd uerò apud Ægyptios legitur, unigenitum hieroglyphicè per scarabei figuram significari, non eo tantùm modo accipiendũ, quo quempiam unicum filium unigenitum appellare consueuimus: sed ea etiam de causa, quòd ab uno tantùm genus agnoscat, imò quòd solus ipse sibimet seminium fuerit: singuli enim ex pilulis singulis procreati, nequaquam habent ad quod genus referant suum, sed absq; ulla propagine, nulla maris genitura, nullo fœminæ conceptu, uermium spontè nascentium instar in eam speciem prodierunt.

DEVS IN HVMANO CORPORE.

EXigere uidetur locus is, ut quò æquiores Ægyptijs simus, Deum optimũ maximũ humano corpore adsumpto scarabei similitudinem subijsse, Theologorum dictis ostendamus: neq; uerò quisquam indignum facinus clamitet, Deum ipsum omni admiratione maiorem, insecto omniũ uilissimo, teterrimo, putidissimoq; assimilari, qui legerit apud D. Augustinũ Soliloquijs, de admiranda Christi humanitate dictum: Bonus ille scarabeus meus non ea tantùm de causa, quòd unigenitus, quòd ipsemet sui autor, mortaliũ speciem induerit, sed quòd in hac fæce nostra sese uolutarit, & ex ipsa nasci homo uoluerit. Neq; ueritus est probus ille Theologus, pietatis & integritatis columen, dum in nitidissimo Dei fulgore contemplando, hominisq; ex opposita parte cloacalem quendã putorem expendendo, subturpiculam locutionis quodammodo stomachosæ nauseã, delicatiori cuipiã habitam iri derisui, qui satis exploratũ haberet, Deum se uermem etiam per Prophetam appellasse: proindeq; eos qui tanti mysterij cognitionem assequerentur, ac perinde stercorariã scarabei procreationẽ ex historia callerent, dictum utroq; pollice probaturos. Quod uerò ad Psalmographi dictum pertinet, Ego sum uermis, & nõ homo, fuere nõnulli qui pro uermis, sum scarabeus, traduxere: quasi diceret, contemptissima res ego sum. Euthymius ita ex Christi persona humiliare sese Dauidem ait, qui alioqui & Propheta erat & Rex, alibiq; se canem mortuum appellare, ut libro Regum legitur. Qui uerò putant dictum hoc propter humanã Christi generationem, quæ absq; ulla uiri coniunctione fuit, id nobis indicare uidentur, quòd quemadmodum uermis è pluuia nascitur desuper in terram ueniente, ita & Christus superno sancti spiritus in uirginem aduentu generatus est, quã ob causam Christus uermis dicitur. reliqua uideris apud Adamantium Concione in Lucam quartadecima, quam de Domini circuncisione conscripsit. Porrò Augustini dictum eò quoq; deduci potest, quòd Assertor noster ait, Ego sum uermis & non homo: quia scilicet ex mare & fœmina homo nasci solet, ego uerò non ex masculo & fœmina secundum ritum humanum, atq; naturam, sed in exemplum uermis natus sum, cuius non est aliunde semen, sed in ipsis in quibus coalescit corporibus sua est origo. Clementis Recognitionum opus circunfertur qualecunq;, non uocabulis tantùm uitiatum, uerùm sententijs etiam deprauatũ, in quo quidem multa à malignis ingenijs in institutionis nostræ ludibriũ inculcata sunt. Sed hæc corrigere alterius fuerit censura, illud hoc loco tantùm attingã, quòd circa sexti finem scriptum est, Nos ut canthari libenter uolueremur in stercore: ubi is qui glossemata quædam adscripsit, non ut canthari, sed ut cantherij legendum putat, ratus nimirum Campanũ prouerbium ad hoc facere, Cantherius in fossa. In epistolis uerò bonus ille uir quisquis censor fuerit, sed nõ satis eruditus, audacter cantherij fecit, cùm canthari dubio procul sit legitima lectio, ex hac ipsa quam retulimus historia

Margin notes: E (beside "causa, quòd unigenitus…"); Psal. 21. (beside "ctum pertinet…"); F (beside "tus in uirginem…").

A historia naturali desumpta. Sed ne quid quod ad uermem facere succurrat, prætereamus, is prauæ nonnunquã cogitationis inquietudinem hieroglyphicè significat: quod Eucherius ad Esaiæ dictum trahit, Vermis eorũ non morietur.

VIR PATERVE.

CVm uerò ita nascatur scarabeus, ut nullo fœminæ beneficio progignatur, solaq; patris cura, labore & diligentia uitam auspicetur (nõ enim fœmineũ est inter eos genus) hinc fit ut Ægyptij sacerdotes PATREM significaturi, scarabei prætulerint imaginem: & ubicunq; maris officium, masculamq; uim exprimi uoluerint, nõ alio magis uterentur hieroglyphico: nam ueluti pro matris & fœminei sexus symbolo uulturem pingebant, quòd illa absq; patris ope procrearetur, uti cõmentario suo disputatum est: ita uirum ob similem, quam attulimus, causam, per insectum huiusmodi intelligi uoluerunt.

STRENVVS BELLATOR.

ET quoniam bellatorum animi ea maximè ratione commendantur, si uiriles
B fuerint, uirorumq; sit bella gerere, Maronis Homeriq; præcipuè autoritate, illi ipsi sacerdotes masculam uirtutem atq; ferociam per scarabeum expressere, cuius imaginem anulis insculptam milites gestasse tradit Ælianus: de quo plura apud Plutarchum libro de Iside & Osiride. Erat & signum Romanorum militũ scarabeus, quo uirilem animum præstare se debere admonerentur, neq; muliebriter quicquam meditare facereue: eaq; de causa dictum ab Horatio,

Tyrtæusq; mares animos in martia bella
Versibus exacuit.

Contrà uerò & Phrygas & ἀχαιΐδας, in effœminationis opprobriũ Virgilius & Homerus, uterq; suos appellauit, quòd nihil saperent masculum, sed muliebri torpore ignauiaq; cessarent.

S O L.

CVm uerò plures sint scarabeorũ species, trium Ægyptij meminere, quarũ una αἰλουρόμορφος appellatur, quæ scilicet felis faciem mira refert similitudine, estq; radijs quibusdam insignita: eaq; de causa solis hieroglpyhicũ formã hanc
C esse uoluerũt. Aiunt uerò Æluron, qui apud Latinos nunc cati nunc felis nomine receptus est, oculorũ pupillarumq; usum cum Solis cursu αἰλυπαθέᾳ quadam cõmutare, quippe quę & noctu, & ingruente matutino tẽpore uegetiores fiunt, & acutius cernunt, ad ortum usq; iubaris, inde sensim incipiunt hebetari meridiem uersus, atq; ita quo magis ad occasum declinat Sol, eo minus obscuriores fieri. Ad hæc scarabeo digituli sunt unicuiq; triginta, totidemq; sunt mẽsis dies quibus Sol ortu continuo gradatim per singula signa cursum peragit suum.

L V N A.

ALtera species bicornis est, ideoq; ταυροειδὴς appellata, tauri quippe insignis facie. Hæc Lunę subijcit̃, propterea quòd cœlestem taurũ Ægyptij Lunæ exaltationem cõmentati sunt. Gigni hos ex uermibus Aristoteles, qui lignis aridis innascũtur, asserit. Primũ enim uermes ipsi immobiles fiunt, mox disrupto putamine id scarabeorũ genus exit. Cæterũ Plinius genus hoc, cui tauri cognomen cornicula dedere, terrestre putat: eos idcirco alij terræ pediculos uocãt. Lucanos appellat Nigidius, quib. cornua prælonga bisulcis dentata forcipibus, in cacumine cùm libuit ad morsum coëuntibus, quales infantiũ remedijs ex ceruice suspendunt: eos in Veneta regione Gramphos, quasi Ceramphos, hoc est,

bicornes appellamus. Cornicula ea nō tantùm collo ſuſpenſa ad quartanas, qui- D
bus id remedij applicat Plinius, uerùm etiā in frigidiuſcula lauatione urinatoribus ad neruorum ſtuporem, qui plerunq; fit in aquis, amuletum creditur: nam & id incommodi uulgò gramphum uocitamus.

MERCVRIVS.

ERat & ſua hieroglyphico Mercurij ſpecies dedicata, quippe unicornis, & ab reliquis forma admodum diſsimilis. Neq; ſum neſcius quendam etiā eſſe paruum admodum ſcarabeum frumenta erodentem, qui cantharis appellatur: oritur is ex erucis fici, piri, & pini: fiunt enim ex his omnibus uermes, cæterū hæ poſtmodum more muſcarū coëunt. Ridiculam Metrodorus Scepſius obſeruationem ponit, noſtro etiam tempore haudquaquam abolitam, in frumentis oleribusq; ab earum iniuria ſoſpitandis, quod in Cappadocia inuentum prodit, ob multitudinem cantharidū: menſtruas quippe mulieres ire per media arua, hortósue, retectis (ſit uerbo uenia) ſupra clunes ueſtibus, erucasq; ita, ac uermiculos ſcarabeosq;, ac noxia alia decidere. Alibi ſeruatur ut nudis pedibus eant, ca- E
pillo cinctuq; diſſoluto, uerſu eo pronūciato, φεύγετε κανθαρίδες, λύκος ἄγριος ὑμᾶς διώκει. Faceſsite cantharides, lupus agreſtis uos inſequitur. Cauendum uerò ne id oriente Sole faciant, ſementem enim tunc areſcere proditum.

LETALIS A SOLE FEBRIS.

AD hæc Ægyptij hominem letali febre extinctum, quam ſub dio ſolares radios perpetiendo contraxerit, ſignificare ſi uellent, ſcarabeum cæcum effingebant, oculos quippe uel acu, uel alia leui cuſpide transfoſſum, ita ut exoculatus omnino uideretur. Aiūt enim ſolares radios ſcarabeo inimicos eſſe, quibus ſi uehementius impetatur, accidere ut ſtatim obcęcetur: ſimulac uerò cęcus effectus fuerit, breui etiam commori.

VIRTVS ENERVATA DELICIIS.

ATq; hic tam egregius bellatorū ductor, tam alienus à mollitia eſt, ut cùm primùm uenereas roſas olfecerit, emoriatur: quaſi uirtutē quantumuis maſculam illecebris eneruari documento ſit: quod quidem uel ab Ariſtotele tradi-
tum, anſam dat hieroglyphico non inſulſo: ſi, puta, quis uelit Hannibalem durū F
Capuæ deſidentem, effœminatū pingere, ſcutū illi cum ſcarabei ſigno tribuat, oras uerò clypei roſarum ſertis ambiat, aut quid huiuſmodi. Sunt etiam in hominum genere permulti qui roſarum halitum ferre non poſſunt, atq; in ijs precij quantiuis uiri. Nam cùm Romæ eſſem, uidi Oliuerium Caraffam magnę celebritatis Cardinalem, qui roſarum tempore quotānis ſecedere cogebatur, ſeq; intra ſuos, quos in Quirinali habebat, hortos claudere, cuſtodijs ad oſtia diſpoſitis, ne quis aut ſalutantum, aut amicorū officij gratia ingredientium roſam inferret. Et in Romana nobilitate inſignis uir Petrus Melinus, ingenio, eruditione, & loco nobilis, roſarum odore plurimum offendebatur. Atq; hæc de ſcarabeo, quæ memoria complecti potui ſuccurrerunt, plura omnino ſcripturus, niſi commentarium, quod eo ſuper olim paraueram uulturi adiunctū, ex clariſsimi uiri Alberti Pij Carporum Comitis ſcrinio ſurreptum, & à neſcio quo bibliotapho, uel fuco potius, in Germaniam aſportatum, adhuc deſiderarem.

A

DE ECHINO TERRESTRI.

Echinum Ægyptij, quod hactenus legerim, literis suis nõ inseruere: multa tamen super eo significata Græci Latiniq; excogitarunt, quæ admiratione ingenij propémodum cum ijs quæ formica super & scarabeo diximus, cõferri posfint: atq; ea quidem ad humanę uitæ commoda, utili exemplo futura: cuiusmodi illud est, quod in primis cõmemoratu dignum existimaui.

OPPORTVNITATIS captator.

HOminem quippe temporum omniũ conditioni sese accõmodantem per id animal significari, & quod ait Phocylides, καιρῷ λατρεύοντα. Nouit siquidem Echinus (de terrestri nũc loquor, nam de marino inter pisces alibi agetur) cubilia sua Aquilonum & Austrorũ mutatione cõmutare. Duas enim cubilibus fene-
B stras facit, alterã Notum uersus, Boream uersus alteram: quacq; parte uentum futurũ præcognoscit, fenestram obturat, alterã recludit: sin intra tectum alatur, ad parietem discedit. Quod Cyzici quidam cùm obseruasset, consecutus opinionem est apud omnes, ut uentos qui spiraturi essent ex se ipse prçcalleret: id quod alij Byzantij euenisse tradunt, fortè quòd tunc rerũ summa apud Byzantinos esset. Sed ubicunq; illud acciderit, satis nobis est id ab Echino fieri, quod documento nobis est, præcauere si fieri posfit, ne imminens nos occupet calamitas: ea si uicerit, ne aduersus præualentis fortunæ impetum reluctabundi frustra fatigari uelimus: flectendam uerò uiam uelis, cùm obniti contrà nõ detur, quocq; trahit fortuna, iter intendendum. Non enim est, ut idem inquit Phocylides, in uentum reflandum. Quin potius tales simus, ut quo nos cunq; rapit tempestas, æquo animo deferamur, atq; ut optimè Virgilius monet, si quo Italiam contingere cœlo nequeamus, quia scilicet

Mutati transuersa fremunt, & vespere ab atro
C *Consurgunt venti, atq; in nubem cogitur aër,*
Nec nos obniti contrà, nec tendere tantùm
Sufficimus, superat quoniam fortuna, sequamur,
Quaq; vocat vertamus iter.

Atq; hoc illud esse crediderim, quod in Echino tanti facere uidetur Archilochus, dum super animalis huius prudentia ita scribit:

Πολλ' οἶδ' ἀλώπηξ, ἀλλ' ἐχῖνος ἓν μέγα.

Multa quidem Vulpes, magnum vnum nouit Echinus. Vel ut numero numerum reddamus,

Scit multa Vulpes, vnum Echinus, at magnum.

Sanè Solomon Erinacium inter animalia terræ minima, quę sapientibus sapientiora sunt, nominat, ut Septuaginta edidere. Nam leporem uulgata ponunt.

CONTRA PERICVLA MVNITVS.

ILlud quocq; super Echino significatum ponunt, ut per hieroglyphicum eius hominem ab insidijs & periculis, ac cuiuscunq; fortunæ casibus, tutum ostentent. Siquidem is simulatq; ferarum se impetentium odorem latratúmue sense-

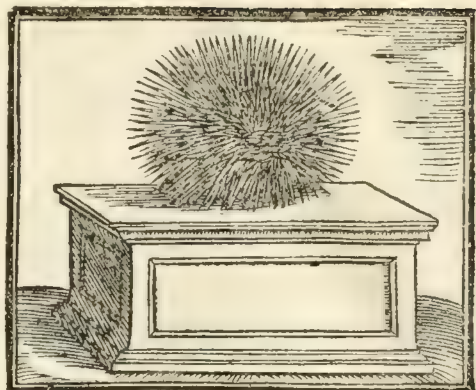

rit, in orbem sese colligit, rostro pedibusq; intrinsecus testudinis more contractis, tergore omni pilæ instar conglobato, spinisq; quibus undecunq; munitus est, ad incolumitatem erectis otiatur, contactum suum omnibus formidabilem reddens. Ad hæc autem respexisse uidetur Horatius poëta, cùm se ita contra fortunæ impetum præparatum scribit, ut sua inuolutus uirtute, tutus ab eius iniuria fiat. Ita enim inquit: D

Fortuna sæuo læta negotio, &
Ludum insolentem ludere pertinax,
Transmutat incertos honores,
Nunc mihi nunc alij benigna:
Laudo manentem: si celeres quatit
Pinnas resigno quæ dedit, & mea E
Virtute me inuoluo, probamq;
Pauperiem sine dote quæro.

PROCRASTINATIONIS damna.

Atq; hoc tam prudens alioqui animal in opportunitate captanda, & periculis euitandis ingenio, & natura præmunitus, damni tamen alicuius, ob procrastinationem ingruentis, hieroglyphicum est, si illi fœtus adijciatur suus. Id enim malum ex contatione maius effectum ostendit, propterea quòd aluo stimulata quandiu potest partũ differt, quo fit ut fœtus magis inolescens, maiorem postmodum in pariundo dolorem afferat. Duo eius genera omnino sunt, maritimum & terrestre, utriq; nomen apud Græcos Echino, Terrestris de quo iam diximus, omnibus innotuit sub Erinacij nomine. Huius quoq; species duę sunt, Suilla, & Canina, quæ quidē rictu & pedibus aut suillis aut caninis similibus distinguuntur. De Suillis Eucherius: Erinacij chœrogrilli nuncupantur magnitudine propè mediocrium cuniculorũ, qui de cauernis petrarum procedentes, gregatimq; in eremo, quæ est contra Mare mortuum, pabulantur, qui & Echini dicuntur, ita spinoso defenduntur tegmine, ut nec contingi quidem posint. Par huic cum formica solertia comparando uictu, qui poma aculeis affixa congerat in cauernam: infamis tantùm est inuidiæ nota: quod cùm optimè norit se proprer cutem præcipuè peti, cuius usus poliendis uelleribus inseruit, simulac in periculum se adactum uidet, urina sua emissa tergus omne conspergit, sibi conscius id inde putrescere, aculeosq; spontè mox decidere. F

A PIERIVS VALERIANVS AD FABIVM VIGILEM, SPOLET. DE IIS QVÆ PER SACRVM SVEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Palæmonem olim aiunt magni nominis Grammaticum, incomparabilem M. Varronis eruditionem admiratũ, literarum eum porcum appellasse, tanta sibi interea earum prærogatiua adrogata, ut Virgilium diceret iam tum de se præsagisse cùm cecinit:

Audiat hæc tantùm vel qui venit ecce Palæmon.

vnum se quippe futurũ, qui de scriptoribus iudicaturus esset, cuius ferulæ atq; censuræ omnes veterum & iuniorũ lucubrationes subijci deberent: natas secum literas, secum interituras summa uanitate iactaret. Hic est Rhemmius Palæmon patria Vicetinus, cuius monumentum hodie in Sumano monte agro Vicetino imminente cum epitaphio ostenditur, ubi rus ei fuisse verisimile est, cùm aliàs etiam agricolationis & vineti studiosissimũ fuisse, & C. Plinius ostendat:
B *sed ea fuerit ductus gloria. Certè dictum illud hominis de Varrone non à grammatico, qui literarũ tyrocinia doceret, non ab insano aut inepto viro quopiam effusum, sed ut diuinitus potius editum accipimus: nam & olitor sæpe non cõtemnenda protulit. Nos quippe Varronẽ non ea de causa literarum porcum vel à Palæmone vel ab alijs appellatum asserimus, quòd scripta eius sint vlla in parte lutulenta, uel ex hara producta, sed quia nihil sit Varrone ipso neq; lautius, neq; copiosius, neq; magnificentius, qui tam multa, tam uaria, tam præclara conscripserit, magnæ studiosis omnibus vtilitati futura, nisi acerbissima temporũ clades thesauros eos posteris inuidisset: quare is omnium consensione vir doctissimus, ac omnium disciplinarum parens, totius prædicatione vetustatis habitus. Quòd uerò doctrina eius porco æquiparata sit, ea est causa, quòd nullum animal à sue, pluribus magisq; uarijs condimentis aptũ, quòd nihil ea carne parabilius, & omnium epularum usui magis expositum, quinquaginta propè saporibus ex eo, ut veteres obseruarũt, excogitatis, ut nõ alio ex animali copiosior, neq; lautior humano victui materia suppeditetur: perinde ac multa & varia Varronis scripta argumentum nullum intactũ reliquere, splendidissimoq; rerum omniũ apparatu uniuscuiusq; animi famem expleuere. Hæc igitur cùm super Varrone ipso meditarer, fortè accidit ut scripta quædam mea recognoscerem,*
C *quæ scilicet olim ad ἱερογλυφικῶν interpretationem elucubraueram, eaq; inter amicos diuiderẽ, mei ergà se uel amoris, uel obseruantiæ testimoniũ: prorupit ex his ecce porcus Aegyptius, quẽ aufugere tentantem cùm postico arreptum pede comprehendissem, cui dono cõuenienter hunc mitterem cœpi circunspicere: Varronem quippe aliquem deposcebam: hîc mihi tu Fabi Vigil occurristi mortalium eruditissime, cui meritò hanc condimentorũ lautitiem καὶ σικελικὼ ὄψου ποικιλίαν, quam de porco memorãt, uti Varroni congruã, ita tuæ perquàm similem opulentiæ dedicarem. Nam tu quoq; nullum dicendi genus, argumentum nullum, nullam arcanæ quantumlibet doctrinæ partem intactam reliquisti, quæ de diuinis, humanisq; studijs, de rerum natura, de moribus, de ratione dicendi, de quacunq; demũ re vel dici, vel excogitari possunt, tuo illo magno ingenio, felicissimaq; memoria complexus es, vt vix alterum ætate nostra conspiciam, quem Varroni illi literatissimo conferre posim. Quare porcum hunc meum tibi deberi meritò iudicaui, cuius immolatione sanctissimũ amicitiæ fœdus tam piè semper inter nos cultum & obseruatũ, quæ tua est animi synceritas, spero me perpetuò confirmasse.*

PERNICIES. D

AEGYPTII sacerdotes ut odium, quo suille genus omne persequebantur, literis suis testatũ relinquerẽt, perniciosum hominem Suis hieroglyphico significari instituerũt. Est enim natura animal admodum uitiosa, pruritu impotẽs, Luna maximè deficiente: constatq; pariter eorũ corpora uitiari, qui lac eius biberint, lepraq; & putida scabie contaminari. Quin etiam frequens suillæ carnis esitatio aciem obtundit ingenij. Vnde iocũ Diogenes excepit in athletas, de quibus interrogabat quidam, cur icti non sentirent: quia, respondit ille, suillis ac bubulis carnibus educati sunt: ad animum scilicet uertens quod alter de corpore quæsierat. Huiusmodi enim cibi quamuis corpus obdurent, mentis tamen acumen hebetant. Ad hæc, maleficum est etiam monstrum, quia satis cladem non exiguam infert, damnosamq; facit pauperiem, dum teneriorem segetem nõ depascit modò, sed & fœdè proculcat, & rostro eruit. Vnde primùm hoc animal Cereri sacrificatum Poëtę testantur: & fabulæ exortæ sunt E de Cromyonia sue Apri Calydonij matre, uno ex Thesei laboribus. Itaq; Salaminij lege statuerũt, ut eorũ suum dentes attererentur, qui segetibus cladem aliquam intulissent: de quo publicè statutum est apud Bellunenses meos.

SENSVS MAXIME BRVTVS.

PRæcipua uerò fuit apud Ægyptios de sue significatio, ut per eius simulacrũ intellectu mystico sensum materiæ penitus affixũ, atq; illi præcipuè coalitũ indicarent: quod licet in animantium omnium, nedum in omni brutorũ genere conspiciatur: nescio quo pacto tamen longè magis brutum, in sue plurimùm apparere, unicuiq; manifestum est. Hic uerò sensus rationi plerunq; sese constituit aduersariũ, non aliter quàm materiæ ratione habita, corpus animę tam multis in negotijs reluctatur: de quo præclara Platonis, Phædone, sententia, τῷ μὲν θείῳ, καὶ ἀθανάτῳ, καὶ νοητῷ, καὶ μονοειδεῖ, καὶ ἀδιαλύτῳ, καὶ ἀεὶ ὡσαύτως, καὶ κατὰ τ' αὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον εἶναι ψυχὴν, τῷ δ' ἀνθρωπίνῳ, καὶ θνητῷ, καὶ ἀνοήτῳ, καὶ πολυειδεῖ, καὶ διαλυτῷ, καὶ μηδέποτε κατὰ ταὐτὰ ἔχοντι ἑαυτῷ ὁμοιότατον αὖ εἶναι σῶμα. Animã quidem perquã simillimã esse parti ei quæ diuina est, & immortalis, intelligibilis, uniformis, & insolubilis, & eodẽ semper modo circa eadem habeat: corpus uerò identidem simillimũ humanæ, & mortali, & incognito, & multiformi, atq; dissolubili, & quod nunquam circa eadem, eodem F habeat modo. Ex argumentis aũt huiusmodi, quicquid apud Philosophos altercationis est in explorandis naturę secretis, emanauit, alijs rationem rerũ, alijs sensum præferentibus, eam illis incorruptibilem perinde ac animam esse asserentibus, his hunc cogitationi, ueluti & ipsos corporis affectus, propinquiorem esse concertantibus. Quare minimè mirum est Ægyptios, & qui disciplinam eorũ secuti sunt, in contemplandis ijs potissimum quæ à corporibus disseparata uiderentur, occupatos, porcum quippe animal sensui tantùm deditum aspernatos esse: quippe qui corpus identidem suum met, ut in Papyro cõmonstrauimus, minimi faciebant, eiusq; alendi, curandiq; negotium perexiguũ suscipiebant: sensui, quem falli in unoquoq; animantium facillimè posse suspicabantur, parcissimè fidem adhibebant: contrà uerò Aristoteles, quiq; eum sequuti sunt, sensum ita sunt admirati, ut eum cogitationbus omnibus prętulisse uideantur. Sed nostra nos significata prosequamur.

VANILOQVENTIA.

AEgyptij autem sacerdotes, ut apud Horum est, si uaniloquentiã hieroglyphicè

A phicè significare uellent, & suem & auersum Elephantum sculpere consuerunt, idq; perinde erat, ac si rationem à brutali sensu auersam ostendere uoluissent. Nam cùm Elephanti significata cōmentario suo conscriberemus, cum in omni ferè uirtutis numero, si de brutis hoc dicere liceat, rationis propémodum participem inueniebamus. Huic sus opponit, qui antipathiæ ipsius cogente ui, usq; adeò est elephanto inuisus, ut ab eo nullo posit concilio tolerari: sed cumprimū auditus fuerit eius grunnitus, fugam elephas arripere cogatur. Nota historia est, quemadmodum Megarenses ab Antipatro afflicti, cùm ad manifestum exitium premerentur, uteretur q; ille elephantorum robore, excogitarint porcos pice oblitos, & iniecto mox igne flammatos in elephantorum gregem immittere: quo facto ualidissimum Regis conatum negotio minimo irritum reddidere, uictoria per ingenium sibi comparata.

VIS ANIMI LABEFACTATA.

ANimosum alioqui hominem, qui tamen improuisa aliqua specie sit exterritus, per porcum & fugientem leonem exprimere quorundam inuentum
B fuit. Aiunt enim Leonem Suis congressum declinare: uisumq; aliquando cùm suem aggrederetur, ut setis horrentē aspexit, aufugisse. Sed enim hoc leoni haud quaquam accidit ob naturæ dissidentiam ut elephanto, sed ob horrificam Suis indignati speciem, quam cogatur exhorrescere.

SOPHISTAE.

ET ut, quod initio dicere cœperamus, prosequamur, sacerdotes illi cùm nihil æquè abhorrerent quàm inanes sophistarum nugas, & cauillosas uerborum argutias argumentorumq; decipulas in naturæ uiribus indagandis, eiusmodi notæ hominē per suis hieroglyphicū significabant. Eodem intellectu apud Hebræos suillā abstinere præceptū ait Philo, admonitosq; nos ea diuina lege ut sophistas euitaremus, per euitabilem huiusmodi animalis impuritatem: illi enim acutissimis tantùm accuratissimisq; rerum distinctionibus, quod per bifidam animalis ungulam interpretatur, quasi luto inhæsitantes, ita illis adhærescunt, ut inde nunquam auelli posint, sed ad extremam usq; senectutem ibidem
C computrescunt: nam & porci nihil illustre, nihil purum, nihil limpidum amant, sed turbida tantùm, spissa & sordida & fæculenta sectantur: inq; his præcipuam statuunt uoluptatem.

A BONIS MORIBVS alienus.

PEr porcum itaq; inhæsitantem luto, uel, ut Cratetis intellectum sequar, rosas conculcantem dispergentemq;, à bonis honestisq; moribus alienum hominem indicabāt. Nam cùm diuinæ pasim literæ rosas & odorata omnia ponant pro uitæ morumq; synceritate, susq; ita rosas aspernetur, ut de ijs qui sinistro, prauo, maleficoq; sunt ingenio dicatur, aptissimum excogitatū est hieroglyphicum, ὗς διὰ ῥόδων. quo prouerbio Cratetē usum aiunt opusculo quod γείτονας uocauit. Quin uiuere in Arabia suillum genus ullo genere posse negant: quippe cùm ea regio sit odoramentorum altrix, à boni cuiusq; odoris hoste meritò declinatur, & ut luculentissimè Lucretius,

Deniq; amaracinum fugitat sus, & timet omne

Unguentum: nam setigeris subus acre venenum est, D
Quod nos interdum tanquam recreare videtur.
At contrà nobis cœnum teterrima cùm sit
Spurcities, eadem subus hæc tam munda videtur,
Insatiabiliter toti vt voluantur ibidem.

Eôdem spectat quod Assertor noster, Nolite, inquit, margarita uestra ante porcos proijcere: eos qui scelerũ tantùm fœtoribus illuuieq; delectantur, porcos intelligens, putorem quippe omnem tanquam odorem suauissimũ expetentes. Nam quod ad lutũ pertinet Ciceronis scomma est, actione in Verrem VI. Nam nos quidem quid facimus in Verre, quem in luto uolutatũ totius corporis uestigijs inuenimus?

DISTINCTIO.

AD hæc sciendum, ungulam bifidam in sacris literis electionis & distinctionis symbolum esse: quod apertius dicunt, cùm oportere sacerdotem monent, ut lepram à non lepra sciat internoscere: scelerum quippe differentias, iustum ab iniusto, & à curuo rectum, Horatius poëta diceret. E

COGITATIO.

RVminatio autem, ut in Ceruo dictum, memoriam & cogitationem indicat. Vtroq; aũt horũ opus est, si recto & sapienti iudicio esse uolumus: præstandum quippe discernendi acumine: unde aureum illud Pythagoræ præceptum, DE REBVS DIVINIS ABSQVE LVMINE NE LOQVARE. hoc est, dandam esse operã disciplinis, quę ueritatis lumen subministrẽt, si sacra tractare uolueris. Sed parum id profuerit, nisi & memoria, & iudicium, bonæq; mentis accesserit examinatio. Hinc exploditur sus, qui licet ungula sit fissa, minimè tamẽ ruminat. Tales ij sunt, quanto hodie numero dij boni, qui licet recti prauiq; cognitionẽ optimè callere uideantur, cœno tamẽ uolutati cùm doctrinã ipsi suam ad rectam uiuendi rationem minimè dirigant, optimè, ut Menander ait, periti praua sectantur. Diuinarũ enim literarũ doctrina, ut cum Origene loquamur, non solùm sacramentorũ debet scientiam cõtinere, uerùm etiam mores gestaq; informare discentiũ. Pleriq; alij quoq; dixerunt, ruminare esse deuouere se ad legis meditationem: fissam uerò ungulam habere, inter mundum & immundum F distinguere: hoc quidem literarum & præceptionũ peritiam habere, illud uerò meditationem esse, & diuinæ prouidentiæ, qua rectè omnia dispensat, in omnibus cogitationem, quam ueteres Prophetæ eructationem, ut nostri reddunt, appellauere: ut, Eructauit cor meum uerbum bonum: quancunq; enim uirtutem à uitio selegerimus imitandam, eam continua repetitione mandere, & in habitum assuefacere debemus. Seligere uerò est diuidere literam à spiritu, & quædam secundum historiam solam edocere, quædam secundum contemplationem, quædam uerò secundum utrunq; intelligere. Nam qui præstare hoc idoneus est, ille mundus: qui uerò unius tantùm partis est particeps, immundus. Hæc Hesychius. Neq; dissimulanda est Irenæi meditatio super hoc loco, qui cùm proximè fuerit ad Apostolorum tempora, multa diuinæ illius synceritatis interpretamenta percepit: cuiusmodi hoc posito ex lege: Quæcunq; ex animalibus duplicem ungulam habent & ruminant, munda esse: quæcunq; autem aut neutrum, aut alterum tantum horum habent, ut immunda segregari. per mundos is eos intelligit, qui ea quæ de Patre & Filio tradita sunt ab ecclesia, firmiter credunt, & in utroq; requiescunt, utpote quę sit eorũ firmitas quæ duplici sunt un-

gula,

A gula, & insuper Dei traditiones die noctuq; meditantur, cogitationes suas bonis operibus accommodantes, quę quidem præcipua est ruminantium uirtus. Immunda autem, quæ neq; in Deum fidem habent, neq; traditiones eius meditantur, cuiusmodi sunt qui uocantur Ethnici, idololatriæ abominationibusq; dediti, nil syncerum, nil laudabile sapientes. Ex eorum autem numero, qui quidem ruminant, ungulam uerò duplicem non habent, Iudæi sunt in primis, quibus quidem mandata Dei plurimùm in ore sunt, sed neq; Patrē & Filium agnoscunt, neq; sensum à litera distinguere sunt idonei. Alij demum duplicem ungulam habent, non tamen ruminant: quo in numero sunt hæretici, qui sacras semper literas euoluunt, argutasq; rerum finitiones peruestigant, & quicquid uel ineptè uel impiè sentiūt, aliquo semper diuinarum scripturarum dicto corroborare contendunt, ea tamen nesciunt, aut nolunt ad ueri sensus examinationem conuertere, ad iustitiam, ad bonos mores dirigere quæ legerunt. Nam bona eorum pars & Patrem & Filium agnoscere, colere, & toto mentis affectu uenerari profitentur, quid tamen aut Pater aut Filius statuerit, ne minimùm qui-
B dem meminisse uolunt. Et ne longè exempla repetamus, cui nam hominū generi magis in ore est IESVS CHRISTVS, quàm ijs qui hodie concordiam unanimitatemq; totius Christianismi, quam unam sibi Iesus Christus Dei filius à nobis omnibus deposcit, auersantur, & admittere cane peius & angue uitant? Hinc tot piorum cædes, templorum profanationes, incestus, adulteria promiscua, sacrorum censuum direptiones, conciliandi se Deo contumacia, promissę diuinitus expiationis abnegatio, sacrorum ferè omnium irrisio, & omnium quæcunq; dictu factuq; abominanda sunt, profligatissima expeditio. Quod non nostri modò Prophetę præuidere, sed Maro ipse, non nostri generis uates, diuinasse uidetur, cùm hæc scribit oracula:

Hinc mouet Euphrates, illinc Germania bellum,
Vicinæ ruptis inter se legibus vrbes
Arma ferunt, sæuit toto Mars impius orbe:
Ut cùm carceribus sese effudere quadrigæ,
Addunt se in spatia, & frustra retinacula tendens
Fertur equis auriga, nec audit currus habenas.

C PROFANVS.

MEritò igitur per porci simulachrum Ægyptij profanum intelligebant. Susq; tantæ apud Ægyptios abominationis erat, ut si quis eum uel incuria tetigisset, cum ipsis statim uestibus ad fluuium lotum abiret, subulciq; nullum omnino templum ingrederentur, connubioq; aliorum prohiberentur. Scythę quoq; sues adeò cōtemnebant, ut ne alere quidem eos in regione sua uellent. Apud Romanos Flamen Dialis porcum tangere sine piaculo non poterat. Quid, quòd religioni, pietatis etiam nostræ fuit pontificibus, ne de sue cognomentum profiterentur? atq; ob eam causam institutum ut Romanus Pontifex, quamprimum designatus est, honestum aliquod sibi nomen assumat, more hoc à Sergio cœpto, cui cùm nomen à rictu porci esset incuria parentis inditum, ne uox ea cederet in religionis ludibrium, Sergium se uocari iussit. Neq; uerò sum nescius, ex Ægyptiorū cognatione solos Panselenos suilla in cibum usos, propterea quòd aiunt Typhona cùm suem insectaretur, ligneum sepulchrum apud Panselenon offendisse, in quo Osiridis cadauer uitro conditum, uti gentis mos eius erat, asseruabatur, atq; eo prouectum odio, quod illi aduer-

ſus Oſirim peculiare fuit, membra eruta diſcerpſiſſe, mox in rei tam nefandę memoriam Panſelenos populos ex ſuę conuiuia inſtituiſſe, quaſi liceret iam ſepulchro eo tam fœdè profanato, in profligatiſsimũ quodq; præuaricationis & contumaciæ genus prorumpere. D

NABVCHODONASOR.

INuenies in diuinis literis Nabuchodonaſora, quem ναβοκοδρόσορον geographus Strabo appellat, Suis nomine uocitatũ pſalmo LXXX. Vaſtauit uineam tuam Domine ſus ſylueſtris: idq; ea de cauſa, quòd in uoluptatũ luto uolutaretur, & quia omni ſpurcitiæ genere immundus eſſet. quanquam loco hoc nonnulli Salmanaſarem potius intelligi uolunt. Nos autem per ſuem, uti ſuperius ex Heſychio dictũ, eum accipimus, qui quidem habet ſcientiam diuinorũ, ſed ea non rectè utitur, utpote quam incongruis polluat facinoribus, uitæ turpi atq; immundæ deditus: de quo Petrus, Præſtaret his iuſtitiæ uiam non cognouiſſe, quàm ea cognita retrò reuerti, ſancta ſibi tradita diſciplina ignauiter derelicta: quandoquidem his uerè accidit prouerbium, Canis ad uomitũ ſuum reuerſus: &, Sus lota in uolutabro cœni. Omnes deniq; qui uel immunditię, uel gulæ, uel reliquæ incuriæ ſemetipſos dedunt, porcorum & canum uitam deſumpſiſſe lex intelligit, inquit Irenæus. quin & idipſum nomen ὗς, opprobrij cuiuſdam indicium: nam uocalem ipſam υ Caius Iulius Romanus ubi de præpoſitionibus diſſerit, ad uituperationis pathos exprimendum idoneam eſſe dicit ex Hermetis ἐν τῷ κρυφίῳ λόγῳ, teſtimonio: additam poſtea fuiſſe F literam, noſtroſq; Fu dixiſſe, mox Fufe, hodie paſsim Fy, cùm putoris aliquid perhorreſcimus. Facit ad hoc pſalmographi teſtimonium, Saturati ſunt porcina: quam lectionem Eucherius ita agnouit, ut hieroglyphicum etiam eius interpretaretur: Iudæos quippe arcanis diuinæ legis prius inſtructos abſtinuiſſe profanis, porcina mox ſua, id eſt, priuatorũ dogmatũ immunditia, quam eis & Chriſtus obiectat, ſaturatos, dumq; negant Chriſtum, eandem impietatem, dicit, etiã ad ſuos poſteros tranſmiſiſſe. Gloſſa illa interlinearis uulgò dicta, minimè quidem contemnenda, immunditię hanc attingit, & pro reliquijs quas reliquerũt paruulis ſuis, addit: Dixerũt enim, ſanguis eius ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Animaduerte tamen in Hebraico ſcriptum eſſe Beni, quod filios ſignificat, non porcinam. Sed enim ne à hieroglyphicis noſtris auocemur, argumentũ hoc de humanis hoſtijs à Iudaico populo immolatis, cõmodiori loco, in ipſo calce operis, ubi multa huiuſcemodi repetentur, ſine ullius fortè moleſtia percurremus. E F

INDOCILITAS.

FVerunt ſanè plerique ueterum, qui per hieroglyphicum Suis, indocilitatem intelligi uoluere: nam apud Phyſiognomos Suilla frons, breuis quippe & hiſpida, capillis ſurſum uerſus erectis, indocilitatis indicium eſt manifeſtiſsimũ: eſt enim animal maximè brutum Sus, nullumq; animaliũ magis indocile, cùm reliquæ omnes pecudes aliquid habeant, in quibus dum uiuunt, uſus, uel induſtria, uel frugalitas proſit: ſuillum autem pecus nihil afferat utilitatis niſi mortuum tantùm. quanquam Spartanorũ inuentum fuerit porcos in pugnam inſtruere, & ad bellandum idoneos reddere: porcorũ enim marium ludicra certamina, perinde ac etiam coturnicum, in eorum Phœbeo pueri faciebant, illis ad hunc morẽ educatis inſtructiſq;, magno rei bene gerendæ augurio ijs præſumpto, quorum porci uiciſſent. Eius tamen indocilitatis ergò Marſias, qui Apollinem in Muſicæ certamen prouocauit, ſuillam fertur caudam poſtmodum habuiſſe,

A buisse, quippe quòd temerarius eius conatus turpiter illi ob imperitiam cesserit. Et Philostratus Arcadas rudes appellat, & suibus similes, tum ob alia multa, tum quòd arborũ fructibus uti sues plurimũ turgeant, sintq;, ut ait Horatius, fruges consumere nati. Eadem ratione ex hara productũ, non schola, ait M. Tullius in Pisonem, indoctũ & illiteratũ significare uolens, quod allatum fuerat. Quin & Hippocratis Coi, Medici illius clarissimi filij, ob indocilitatẽ & incomptos mores à Comicis proscissi, suem sapere ferebantur: nõ secus ac Varronem ipsum, tantæ uirum eruditionis, Palæmon Vicentinus grammaticorum dicacissimus, literarum porcum uocitabat: ipse enim hunc literatum quidem, sed sine delectu, intelligi uoluit, quòd omnia dum sciri expediret, in fascem cõijceret maiore curiositate, quàm iudicio, nihil satis pensi aut constituti habens, quid, aut quantũ diceret. Quanquã, ut initiò diximus, Palæmonis dictum in Varronis laudem, ob doctrinę copiam & uarietatẽ, qui lautissimus ac suauissimus fuerit animorũ pastus, modestiæ causa proposuerimus intelligendũ. Cessit deniq; res in prouerbiũ, ut cùm imperitissimũ quenq; eruditissimo cuipiã sese conferre
B uiderimus, Sus Mineruã dicamus: quod ita Theocritus expressit, ὗς ποτ' ἀθηναίαν ἔριν ἤρισε. Et eodem ferè intellectu quo asinus ad lyram, σάλπιγγος ὗς ἤκουε. Subijciamus & illud, ὗς ἐκώμασεν, de ijs qui faciũt quid ineptè admodum & imperitè: nam illud, Sus Mineruam, Festus Pompeius exponit, cùm is id docet alterum, cuius ipse est inscius. Atq; utinam, mi Fabi, prouerbium in me non retorqueatur, qui de his ad te scribere sim aggressus, & pleraq; etiam alia argumenti huiuscemodi cõmentaria ad aliorum institutionẽ elucubrarim. quid enim (dicent nasuti pleriq; uiri) sibi uult aulicus uir iste cum cõmentarijs de sacris Ægyptiorũ literis? quasi non satis sit ad multarum rerum elegantem declarationem Tullius, ad eruditionẽ Plinius & Plutarchus, ad scientiã Plato uel Aristoteles, totq; alij Græci atq; Latini scriptores, qui nihil intactum reliquerũt, quibus legendis ætas nulla, quantumuis longa, sufficiat. Sed quid agerem, si quando mihi temporis aliquid ab officijs uacuũ relinquebatur? luderémne alea? aut latrunculis? aut alio quopiam insaniendi modo? At nunquam ita otiosus fui, ut ullum mihi ludi genus placere potuerit. uenaretur, confabularetur, aut quid aliud ciuile faceret,
C quo ipse sibi nõ inuisus esset, & nulli molestus uiueret, neq; nos nugis obtundere cogitaret. Atqui hæc mihi alea cordi semper & pila fuit, hæc uenatio, hæc confabulatio mea: inuitum neminem ad lectionem traho, mihi ipse lusi, inuidia nulla sit, si unusquisq; sua nouerit ire uia.

STVPIDI TARDIVE.

PAri cum Arcadibus ratione Bœotios, quòd uentri & gulæ supra modum dediti essent, crassaq; hinc minerua præditi mentis tarditate laborarent, ita cognominatos aiunt autores non ignobiles, Achæus, Eubulus, Mnesimachus, & Alexis: unde adagium ὗς βοιώτια. Et apud Pindarum & Cratinum constat Bœotios sues aliquando nuncupatos, propterea quòd Hyantes, qui expulsi fuerunt à Cadmo, eam olim regionem incoluerint, sumpta inde cauillandi causa, ut pro Hyantibus, Hyas, hoc est, sues eos populos appellarent. Sed & alij quoq; gentem eam uoracitati deditam attestantur. Porrò Pindarus Olympijs, fugere se ait suem Bœotium, probrum scilicet stupidi & stolidi, quod inflictum erat sui generis hominibus.

PEructustum autem fuit apud hieroglyphicos Ægypti sacerdotes, delitias, uictus luxum, & lasciuiam, ex porci simulacro significare. Argumento est columna in æde Thebis Ægyptijs olim erecta, in qua plurimæ in Menin regẽ execrationes descriptę erant, qui primus omnium Ægyptios à parsimonia ad luxuriam, à modestia ad intemperantiam, à uirtute ad effœminationem illexit: quapropter simulacrum eius Porcum esse uoluerũt. Meritò itaque Rhadamanthus apud Claudianum huiusmodi genus hominum petulans, ingluuiosum, & uorax, in sues condendos damnat eo loco: D

LVXVRIOSAE DElitiæ.

At qui desidia semper vinoque grauatus,
Indulgens veneri, voluit torpescere luxu,
Hunc suis immundæ pingues detrudit in artus.

At Xenophon Socratem ait in conuiuijs, ad quæ nõ nisi coactus accedebat, temperatè semper atque parcissimè cibum cepisse, iocoque dicere solitum, Circen multis huiusmodi appositis homines in sues conuertisse: Vlyssem uerò mutari minimè potuisse, quòd Mercurij memor esset, qui consilium ei dederat, tum suamet parsimonia & abstinentia uteretur. Tale aliquid apud Musonium libro de uictu legas. Plotinus quoque cùm animal hoc maximè uoluptarium agnosceret, ubi differit de Palingenesia, in id eos reuerti dicit qui uitam omnem in libidinibus & uoluptatibus egerint. Epicurus, qui felicitatem in huiusmodi uita posuit, scitè notatur ab Horatio, qui sectatores eius cognomento Porcorum nominauit, Epistolis: E

Me pinguem & nitidum bene curata cute vises,
Cùm ridere uoles Epicuri de grege porcum.

GANEA.

SAnè quantum ad eius animalis carnem pertinet, delicatam cœnam apud Arcadas Hecatæus, ut apud Athenæum legere est, ex maza & suilla carne describit. Verrius ait à Suilla uesci carnibus cœptum, quòd animal id nullius esset utilitatis. Nam ut Varro animam illi pro sale datam asserebat ne putresceret: ait Chrysippus, nihil porrò sus habet præter escam, nullumque animal pluribus & diuersioribus condimentis idoneum. ut nõ temerè T. Quintius Romanorũ Imperator (sunt qui T. Flaminium ponant) dum apud Chalcidensem hospitem diuertisset, uariaque sibi apposita fercula obseruasset, admiratus fuerit unde ei solstitiali tempore tam uaria & tam multa uenatio contigisset: Atqui, inquit hospes, omnes istiusmodi dapes ex sue domestico fuerunt. Tum (quod addidisse non pigeat) promptè Quintius, & acutè: Talis est, inquit, ædepol Antiochi exercitus, cataphracti alij, alij uelites, alij hastati aut legionarij phalange compositi, uerùm omnes Syri sunt. Porrò nihil, uti suprà dicebamus, ea carne parabilius, & omnium epularũ usui magis expositum: nam quinquaginta propè sapores ex eo, teste Plinio, excogitatos suprà memorauimus, neque alio ex animali numerosiorem ganeę materiam suppeditari. Hinc apud Comicos, lurcones, parasiti, ganeonesque, serui, suillam semper sibi deposcunt, pernam, glandem, sumen, callum, penitam offulam, & similia. Et seruus ille Plautinus cùm se solum domi ac sine arbitro relictum iri speraret: Quanta, inquit, pernis pestis erit, quanta lumbis. Galenus F

A lenus porrò suillam carnem cæteris laudabiliorem facit. Auerroës quoq; porcinam carnem, ex Auicennæ placitis, cęteris præferendam asseuerat, ueluti hominibus natura cognatiorem: & humanum suillumq; sanguinem in omnibus exactam habere similitudinẽ, perinde ac etiam carnis eandem esse rationem, optimi quiq; medici scriptis prodidere.

CIBORVM VARIETATE SATVR.

Apud aliquos inuenio, hominem ciborũ uarietati deditũ per pascentẽ suem significari: facilè enim is unicuiq; assuescit cibo, neq; suis parcit fœtibus, neque ab humanę carnis esu refugit: os enim porci uulgus prouerbio appellat quasi rotundum, & quod nullo escæ genere abstineat, omnia uoret, omnia auiditate deglutiat, nihil quantumuis putre atq; impurum horrescat: ita deniq; animalia hæc gaudẽt pabuli mutatione, & copia, implenturq; carne, & obesiores facti mirificè opimanẽ ipsa cibi uarietate, cuiusmodi mensam Plato Syracusanam uocat, καὶ σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, epistola quadã ad Dionis amicos nominauit. Vnde etiã Horatius inter delitias eas quas Ode prima libri tertij recenset, Siculas etiã
B dapes ponit, cuiusmodi distentũ ingluuie Dionysiũ minorẽ Aristoteles refert Politia, quem nõnunquã ad nonagesimũ usque diem ebrium perseuerasse tradunt. Neq; absimilem huic Heliogabalum Lampridius incesit, qui nunquam minoris quàm centũ sestertijs cœnarit. Vnde centenarias cœnas Septimius Florens, Apologetico, uituperat, cùm alioqui centenariæ cœnæ à centũ asibus ex ære dictæ sint, ut grammatici ueteres interpretantur. Sed de sestertijs alibi.

SALACITAS ET AESTAS.

Est & salacitatis signum ipsa Sus, qua pecude, ait Cicero, nihil genuit natura fœcundius: neq; aliam eius improbitatis causam afferunt, quàm & multiplicem & asiduam uoracitatem, cùm longè aliter euenire in agrestibus uideamus, quippe qui semel, & eodem ferè omnes die, ut Plutarchus ait, æstate scilicet incipiente, fœtum edant: unde uulgatũ est dicterium, non expectandum ulterius pluuiam cùm sus pepererit. Itaq; nõnulli suem hanc pro æstate ponunt, de quo quidem uersus uulgatus à Plutarcho recitatur:

μηκέτι νυκτὸς ὗν ἥκειν τίκη ἀγριοτέρα σῦς.

Domesticæ uerò & sæpius, & quocunq; tempore pariunt, propter eam quam
C diximus pabulorũ ubertatẽ, quę genituræ redundantiã plantis etiã, nedum animalibus affatim subministrat. Eandem in homine salacitatis causam tradit Empedocles. Hinc ait etiam Euripides, ἐν πλησμονῇ τοι κύπρις, ἐν πεινῶντι δ' οὔ, uult crapulatũ Cypris, haud famelicum: quod ab Achæo sumptum, qui multò antè dixerat, πεινῶσι γὰρ ἡ κύπρις πικρά, amara Cypris est esurientibus. Nostri dixerunt, Sine Cerere & Baccho friget Venus. Sanè quidem Ægyptij mortuorũ uentres eximere, & in sole discindere soliti sunt, ut qui scelerum omnium causa essent, atque ita uel expiarent, uel uti de impulsore pœnas sumere uiderentur. Huic uerò salacitati congruere uidetur illud quod χοιροπωλεῖν uerbum à porco finxere, quod corpus prostituere, quæstuiq; exponere significaret. Apud Aristophanem χοιρὸν, id est, porcum, pro muliebri natura positum inuenies: ac nostri identidem porcũ uirgineum inguen blando & ioco so uocabulo appellauere. Iidem subare dicunt nequitiæ uerbum, quo Epodis utitur Horatius ad rem impudicam translatũ, quod est perditè impudenterq; & brutorum more commisceri.

ANNORVM CERTVS NVMERVS.

In portentis uerò porcellos supra mammarũ numerum editos, tot annorum

esse significatores uolunt, quot numero nati sunt: ideoq; porcam eam quæ Lauinij triginta capitum fœtum peperit, portendisse uolunt, XXX. annos illos exigendos fuisse priusquam Lauinienses oppidum Albam cõderent: párere enim oportet porcas quot mammas habent, ut obseruat Varro: si minus pariãt, fructuariã idoneam non esse: si plures, portentũ. Eius autẽ Suis quæ fuerit Æneæ portento, ac porcorũ uestigia, suis adhuc temporibus apparuisse affirmat Varro. Idem, quòd eorũ simulacra ahena in publico loco statuta erãt, & corpus matris à sacerdotibus quasi in salsura fuerit ostentabatᵗ. Ita nullo unquã tempore defuerũt, qui sub diuini cultus uelamento, huiusmodi aliquo inuento rudes insipientiũ mentes per superstitionẽ modò hanc modò illã deludere cogitarint. D

LATRO.

NEc; quidem prætereunda Sus est tot antiquis scriptoribus celebrata, quã Cromyoniã nuncupatam, ut prædictũ est, Theseus dicitur sustulisse: cuius rei meminit Plutarchus & Strabo. Sunt qui fabulose, ut eiusmodi pleraq;, certamen id à Græcis confictum putent: fuisse uerò hanc mulierem quæ latrocinijs regionem omnem infestaret, nonnulli prodidere. Sunt qui Aprum psalmo 79. Exterminauit eum aper de sylua, pro cacodæmone intelligant. Sunt qui Vespasianum præmonstratum uelint, qui Iudæos bello afflixit. quodq; sequitur, Singularis ferus depastus est eam, Titum hunc esse aiunt eius filium, qui assumpto ad imperium patre, profectoq; Romam solus remansit, Hierosolymamq; oppugnatione consumpsit. & ita Eucherius accipiendum censet. E

IMPETVS.

QVid uerò illud, quòd omnium poëtarum consensu, impetus & bellica ferocitas per suem, uerùm eum agrestem, indicatur? Ferocem enim bellatorẽ si uelint insigniori aliquo uocabulo honestare, Apro eum similem dicunt. Apud Aristophanẽ Lysistrate, mulierũ chorus, si per Deas, inquit, hodie me cõmoueris, soluã ego suem meum. Et eadem comœdia Laconũ chorus minatur se cum Leonida tanquã apros irruturũ. Nam pugnacitas usqueadeo illi propria est, ut prouocatus à uenatore minimè fugiat, sed ultro pugnã capessat, & in ostentata tela nihil ueritus irruat: unde in prouerbiũ cessit, cùm de audacibus aut nimiũ promptis loquimur, ad nos uenire per hastã ut syluestrẽ suem. Romani nostri, ut sæpius animaduerti, uenatores eos ignominia notant, qui feruente iam uenatione Apro conspecto, illum non illicò prouocauerit: atq; hinc de eo qui sibi rixas contentionés ue quæritat, ὗν ὀρίνειν dicitur. Harum rerum causa extremæ Germanorũ gentes Æstyi appellatę, pro armis formas aprorum olim gestare solitę, unà cum Matris deorũ insigni, qua superstitione etiã inter hostes sese tutos arbitrabantur. Apri porrò uim, & fulmineũ illud robur admiratᵗ Oppianus: quandoquidẽ in uenatione oppressus, tandem cùm occuberit dentes usqueadeo ignitos præ se ferat, ut setę de collo adhuc trepidantib. auulsæ, dentibusq; admotæ, quasi prunis ardentibus applicitæ concrispentur, sicq; propius adhærescant concrementur. Sanè canes si tunc temporis eius dentes attigerint, attacti cutem perpetuis stigmatibus inuruntur. Tantam hanc tamen belluę istius ferocitatem & impetũ (ut κατὰ πάρεργον hoc dicã) facilè declinari posse docet Democritus, qui eos ab Apris impeti negat qui cancri ungulas ac pedes alligatos gestarint. Quòd uerò aprum hunc unitestem Homerus dixit, haudquaq̃ huiusmodi coitus raritatem, ut aliqui putant, indicat, sed historiam ipsam, quam uerissimã esse dicit Aristoteles: plerunq; enim inter pascendum eo quo defertur impetu truncis & stipitibus F

pitibus

A pitibus acutis teſtes atterere, ut uix unus interdum relinquatur incolumis.

AESTAS ET HYEMS.

AEſtatem per fœtã ſuem ſignificari tam ex hiſtoria, quàm ex uulgato dicterio docuimus. Nunc cur Aper hyemale tempus hieroglyphica imagine ſignificaret, referendum. Hyemis utiq; facies hiſpida eſt, aſpera & horrida: hiſpidus, aſper & horridus eſt Aper. Humida, lutoſa, pruinoſaq; hyems eſt: humidis, lutoſis pruinoſiſq; locis Aper delectatur, quibus dum fruitur, oblaſciuire ſibi maximè omniũ uidetur. Adde quòd hyemali fructu, quippe glande, paſcitur. Adonin ab Apro confectum mythologi prodidere, quem Venus luget inſolabiliter: id quid ſibi uelit, operæprecium fuerit explicare. Adonin myſteriorũ interpretes ſolem eſſe autumãt. Hemiſpheria duo ſtatuunt Aſtronomi, lucis unũ, tenebrarum alterum. Fines deſcribunt in Zodiaco hemiſphærij ſuperioris ab Arietis puncto primo ad Virginem uſq; permeatã, inferioris à Libra ad extremos uſq; Piſces. In ſuperioribus autem his ſignis maior lucis participatio, in inferioribus longiores tenebræ. Incolit elegans Venus ſuperius hemiſphærium,
B lutulenta ſus inferius. Cùm igitur ſol nobis excipi uidetur à tenebris, Adonis ipſe conficitur: hinc reliquum eſt ut Venus luctu & mœrore contabeſcat, quæ luce quam amabat priuata, lugubrẽ quodãmodo pallã induere cogatur. Hinc idẽ apud Ægyptios longè quęſitus Oſiris, & Cereris tandẽ inuentus diligentia.

VENVS.

DIu uerò apud Ptolemæũ cognomento Aſſertorem diſputatũ ferunt à peritiſsimis uiris de Plutone, declaratumq; demũ eſt eundem eſſe & Oſirim & Plutonẽ. Cererem autem eandem ac Venerem haberi: cui cùm nitor & munditia ſit cordi, meritò ſibi proponit ſuem ſemper abominabilem, animal, uti mani feſtum eſt, ſpurciſsimũ, quod in Adonis elegantiã uſqueadeo ſæuire geſtat. Sanè apud Sicyonios, cùm uictimarũ omniũ femora Veneri adoleri ſolit eſſent, unius tantùm Suis ob huius facti memoriã femora nõ adurebantur. Quoniã uerò Venerẽ hîc eam ponimus quã Cœlitẽ appellat Plato, quæ pura, nitida, lucis & ſplendoris ſtudioſa eſt, non humilem uulgaremq;, quæ ſuę ſibi conſcia turpitudinis in antro ſecubat, fornicibus & arborum umbris ſepta, minimè abſurdum eſt quod ex ueterib. nõnulli tradidere, ſuillũ genus adeò inuiſum Veneri,
C quòd immũdiſsimi ſunt ſues ex omni manſueto pecore, uti ſuperius oſtenſum.

ADONIS.

QVa demum effigie oſtentaretur Adonis iſte in hyemalis temporis hieroglyphicum, recitare non pigeat. Simulacrum enim eius in Libano monte olim tali habitu uiſebatur, obnupto ſcilicet capite, ſpecie triſti, faciem manu læua, dextra amictũ ſuſtinente, in quem lachrymæ cõfluere uidebantur: quæ omnia ſpeciem hyemis deſcribunt.

CHAOS.

ET quoniã ita ſunt mortalium ingenia, ut quod ab uno aliquo ſcriptore ſit excogitatũ, aut memoriæ mandatũ, nunquã alij deſint qui priorũ induſtriã labefactare conentur, ſunt qui tradant Ægyptios non ea de cauſa ſuillo generi peperciſſe quòd impurum id eſſe decreuiſſent, ſed uenerationis ergò, quòd animal id tenebrarum ſymbolum haberetur: cumq; illi tenebras longè antiquiores luce prędicarẽt, cuiuſmodi quippe erat illud quod dixere Chaos, inanis, bruta, & ſtupens materia, formæ expers, ac tenebrarũ omniũ conceptaculum, eaq; de cauſa porcum tenebrarũ & cæcitatis ſimulacrũ eſſe profiterentur, quòd oculos

ita supernè obumbratos supercilij prominentia sortitus est, ut cœlum tot luminibus insigne, tot lampadibus illustre, nunquã intueatur, cernuus uerò semper humũ despiciat, terram inquam ipsam, & noctis & totius obscuritatis parentem unicè contempletur: congrua admodum uisa est similitudo, & uera sympathia, ut qui tanto cultu tenebras prosequerent, animal auersum à luce identidem ad mirarentur: nam ea quoq; de causa Crocodilum, ut loco suo dictum, pro Deo coluerunt. Porrò Alexander Aphrodisieus suem ait pronum adeò ciboq; deditum, ut si fortè sursum aspicere cogatur, protinus stupore perculsus sileat ob insolentiam. Addunt hepar eius imminui caua Luna, atq; cõsensum cum ea quen dam habere. Lunæ uerò sunt pulla omnia dedicata. D

PORCI CVLTVS.

QVinimò adijciunt, nõ Ægyptios tantùm id honoris porco habitũ uoluisse, uerùm alias etiam gentes porcum inter numina collocasse. In Creta enim sa cra erat sus, quòd creditum sit animal hoc nascenti Ioui mammam summisisse, puerìq; uagitum, ne audiretur à quopiam, grunnitu peruicisse: licet hoc Amaltheæ capræ assignent plurimi, usqueadeo nullum apud uetustatem illam totius imperitam ueritatis, tam impudens mendacium erat, quod uanitas eorum tem porum non admitteret, & religiosissimè approbaret. E

MILITARIS ORDO.

POrcum sanè Romani inter signa militaria nõ sunt admittere dedignati, quæ quintum obtinebant locum, & instructæ aciei rationem figurámue quandam, porcinam frontem appellabant.

IOVII.

IN gestaminibus uerò militaribus Romanorũ quæsierit fortè aliquis, quid sibi uelit sus coloris rufi, habitu quodam sedentis, positis quippe clunibus, ac reliquo corpore surrecto, quæ spectatur in cæruleo clypeo, cuius marginem ruber ambit circulus. Insigne hoc erat eorum ordinum qui IOVII appellaban tur, Diocletiani principatu, & sub illustri uiro Magistro peditum nuncupato militabant.

HONORIANI.

IN eadem igitur Romana militia præferebatur & albus clypeus, cuius aureus erat umbilicus à luteo circulo circunscriptus. Circulo innitebantur dimidiati porci duo coloris prasini, alter alterũ inspectantes. Insigne hoc erat eorum militum qui Honoriani uocati sunt ab Honorio principe instituti, hiq; sub Magistro equitum stipendia faciebant. F

AGRICOLA.

SEd ut ad Ægyptios redeamus, sunt qui aliam etiã affirment causam cur animal hoc Ægyptij uoluerint inuiolabile: nempe quòd apud eos porci agricolationis usum præstarent, frumentariamq; rem alicubi solis eorum operis adiu uarẽt. Nam qui, ut Eudoxus ait, propinquiorẽ Nilo regionẽ accolunt, quę satis mollis & irrigua est, nullo aratri, rastríue aut sarculi usu freti, suillibus tantũ uestigijs terrã subigũt, exundante scilicet Nilo remollescit terra, cumq; redierit in alueũ sementẽ faciunt, inde porcos abigentes occulunt & terrę mandant, dum il li & rictu terrã subuertũt, & sparsa per agrũ semina pedibus occulcãt. Sanè Lati ni utilissimũ satis sulcũ porcã appellauere, rarũ eum scilicet, qui deducitur aquę deriuandę gratia, quippe ut aquã frumentis nocere prohibeat. Inde ueteres por

care

A care pro prohibere uſurpauerũt, quamuis Varro elatã terram inter duos ſulcos
ideo porcã uocari dicit, quòd ea ſeges frumentũ porricit. Sic cùm dijs exta da-
bant, porricere dicebant. Quoniã autem mirificè inter ſe congruũt hieroglyphi-
ca cum ſacrificiorum ritibus, quòd utraq; ijſdem cauſis plurimùm inniti uidean-
tur (nam uti paulò antè poſitum eſt hieroglyphicum uaniloquentiæ per porcũ,
quem elephantus auerſetur: in ſacrificijs identidem immolatur porcus ab labo-
rantibus delirio uerborum, atq; etiam inſania, & quod terrenis præcipuè ſenſi-
bus addictus applicitusq; eſt, ſponteq; & uoluptuoſe admodum inhæſitat luto
laſciuiæ, turpitudinumq; ſimulacrum habetur. Idem in ſacrificijs Maiæ, & dis
terrenis offertur: & ita demum in pleriſq; alijs hieroglyphicis, idem conſenſus
eſt) non incongruam rem me facturum exiſtimaui, ſi de porcorum immolatio-
ne plenius quædam appoſuiſſem: ab eo autem quod delirio ſuper nuper attige-
ramus, incipiam.

DELIRII PIACVLVM.

IMmolari ſiquidem porcum ab laborantibus inſa-
nia uerborumq; delirio, multiſcius Plautus indicat
B Menæchmis:

Nunc ipſi naturæ Deo mihi reſpondeas
Adoleſcens, quibus hic precijs Porci ueneunt,
Sacres, ſynceri: nummum unum en à me accipe,
Iube te piari de mea pecunia,
Nam ego quidem inſanum eſſe te certò ſcio.

In eandem ſententiam Horatius Sermonibus:

Immolet ecquis hic porcum Laribus.

quòd is inſania minimè laborare uideretur qui diues, neq; periurus neq; ſordi-
dus haberetur.

SACRIFICIVM.

SEd tam multis porrò myſterijs Porcus ſacrificari
ſolitus, ut animaliũ ſoli ſues θύται ἀπὸ τοῦ θύειν, quod
immolare eſt, meruerint appellari: latinè ſacres, tene-
ri adhuc, & in ueteri comœdia ſues myſterici nuncu-
pantur, eaq; laudatiſsima erat hoſtia, ſi quis inuen-
tus eſſet porcus, qui ſolidas ungulas non diuiſas ha-
C beret. Quod ne cui mirum uideatur, ſciendum eſt
ex Ariſtotele, in Macedonia Æmatheolicas ſues un-
guibus eſſe ſolidis.

S A C R A M E N T V M.

PEr porcum ſanè iurare Agamemnonem apud Homerũ legimus. Et pugiles
certamẽ inituros iuxta Horcij Iouis ſtatuam in Elide mactato porco iurare
ſolitos, ſine fraude ſeſe comparaſſe, tradit Pauſanias. Quin etiam iudices præfe-
ctosq; certaminũ eodem ſacro, & apud eandem ſtatuã iuraſſe tradit. Nulli uerò
porcum illum per quem illi iuraſſent edere licuiſſe: quare Talthibius Homeri-
cus porcũ quem Agamemnon pro iuramento ſtatuerat, arreptũ in mare præci-
pitem dedit. Addemus & illud, cenſores Romanos cõpleto quinquennio luſtra-
ri ſolitos, ſacrificia de ſue, oue, tauro facientes, quæ unica dictione SOLITAV-
RILIA uocabantur, ut obiter apud Pædianũ in Diuinationem corrigas, quod
duabus locutionibus diſsitum legitur in uulgatis codicibus, Soli taurilia. Ce-
reri autem porcus, uti dictũ, in primis mactabatur, ſiue quòd paſtu ſegetum &
diſsipatione, magnas aruis inferat clades, ut apud Ouidium, *Prima putatur*

Hostia sus meruisse mori, quia semina rostro D
Eruerit pando, spemq; interceperit anni.

siue conciliandæ fœcunditatis gratia, cùm animal sit (ut id identidem repetamus) fœturæ admodum prolificæ. Adhiberi sanè sacrificio Cereali porcam auream & argenteam nuncupatam, ait Atteius Capito, quæ etsi numero hostiarũ non sint, nomen tamen earum habere, alteram ex auro, alteram ex argento factam. Propudiatus uerò porcus dictus est, ut idem asserit Capito, qui sacrificio gentis Claudiæ uelut pulpamentum, & exolutio omnis recontractæ religionis est. Sed ut ad fœdus reuertamur, porco etiam cæso sacra fieri solita quotiens inter populos confecto bello, uel pax fieret, uel fœdera confirmarentur. Sed quod Virgilius fœminino genere, Cæsa iungebat fœdera porca, dixerit, Quintilianus quædã, ait, non tam ratione quàm sensu iudicantur: ut illud, Cæsa iungebat fœdera porca. fecit elegãs fictio nominis: quòd si fecisset, porco, uile erat. Quod uerò Seruius ait falsò dictum à Virgilio, porca, quòd ad hoc sacrificij genus porcus adhiberetur, Tranquillus uita Claudij, cum Regib. fœdus in foro icit, porca cæsa, inquit: tametsi Liuius quoq; porcum statuit. Sedenim apud Festum E inuenies, hæc porcus, in sacrorum Pontificalium libris scriptum esse. Porcam autem dicit Veranius, quæ familiæ purgandæ causa Cereri itidem solita est immolari, quòd pars quædam eius sacrificij fieret in conspectu eius mortui, cuius funus instituebatur. Extant autem etiam hodie sacrificiorum huiusmodi uestigia Romano solo: nam ueteri quodam instituto in defuncti memoriam corbes suillæ carnis atq; etiam bubulæ in frusta concisæ ostiatim circunferunt, singulisq; ædibus frustum carnis unum impendunt: quiq; lautiorem hanc faciunt uiscerationem, panem & uini sextarium adijciunt.

NVPTIALIA.

QVinetiam nuptiarũ initijs, antiquis regibus porcum mactare mos erat. Et potentiores quiq; uiri in Hetruria nuptialibus conuiuijs, nouæ nuptæ maritiq; Dis tutelaribus porcum immolabant, quod etiam prisci Latini & Græci in Italia factitabãt. Vnde is qui sponsam ducturus cùm omnia apparasset, & spe sponsæ frustratus esset, exclamauit:

ἀπώλεσεν γ' ὗς, καὶ τάλαντον, καὶ γάμος. F
Perijt quidem sus, & talentum, & nuptiæ.

Hysteria sanè festa erant quibus sus Veneri mactabatur Argis instituta, cuius rei meminit Callimachus: quanquã apud Sicyonios omne animaliũ genus Veneri, ut alibi diximus, præter unum suem sacrificari solitum inuenias. Aristoph. Sed Veneri porcus non sacrificatur. Causam superius exposuimus.

TERRA IVNOVE.

MActabatur etiam Maiæ, sed prægnãs, quæ omnino terra est, & ut ait Cornelius Labeo, nomen illi à magnitudine inditum: quæ etiam in sacris Magna mater, & Opis uocabatur: cui sceptrum etiam in sinistra manu addebatur, quòd eam Iunonis potentiam habere putabant. Quanquam sunt qui Maiam eandem & Proserpinam interpretantur: ideoq; illi porca fieri, suemq; mori meruisse, quia semina, uti dictum est, pando eruerit rostro. Proserpinam uerò esse uim segetum & frugum omnium per hyemem terræ abditam, per mitius uerò tempus in superiori apertaq; regione commorantem, mythologi docuere. Maiæ autem porcus sacer erat, quò illi cum alio quopiã nullo quàm cum terra quic-

A ra quicquam cõmune esse manifestius intelligamus, sitq; deniq;, ut Flaccus ait, amica luto sus: uictimæ enim numinibus aut per similitudinem, aut per contrarietatem immolabantur: qua in sententia Virgilius dixit,

Et in uerubus torrebimus exta colurnis.

in antipharmacum scilicet, ut hostia nocens eo itidem uirgulto coquatur, quod uitibus nocet: nam ea de causa præceptum ab eodem fuerat, ne inter uites corylus sereretur. quanq; Festus colurnũ hastile ex corno arbore mauult esse, quàm ex corylo: contrà uerò Sosipater Carisius colurnum barbarismum esse literarũ transmutatione dicit, cùm sit Corylus arbor: ita enim apud eum scribitur.

HVMANA HOSTIA.

Reliquum est ut de humanis hostijs loquamur, quandò constat porcos id beneficij humano generi contulisse, ut pro nobis in huiusmodi sacrum ipsi succederent. Nam scelera illa mactandorum hominum ubiq; ferè locorum admissa, minimè fabulosum: manifestum siquidem est eiusmodi fuisse sacrificium
B Tauricæ Dianæ, quod receptorum autorum fide testatissimum. Neq; quidem Scythæ solùm hæc perpetrauere facinora, quos propter ingenitã barbaris ipsis feritatem id fecisse minimè mirum uidetur. Sed & Ægyptij antiquitus tales Iunoni hostias immolarunt. Romani quoq; ipsi Iouem quem Latialem uocabant, humanis hostijs coluere. Iam Sicinius Dentatus multis certaminibus illustris, primus apud Romanos hoc sacrum Marti fecit. Sedenim alios quoq; fuisse dicit Athanasius, qui postquam à bello uictores redijssent, captiuos per centurias diuiderent, deq; singulis unum desumentes, eum Marti iugularent. Hinc Virgilianus Æneas Pallantis satis manibus facturus,

Sulmone creatos
Quattuor hic iuuenes, totidem quos educat Vfens
Viuentes rapit, inferias quos immolet umbris,
Captiuoq; rogi perfundat sanguine flammas.

Diodorus aheneum Saturni colossum apud Carthaginem fuisse memorat, cuius brachia porrecta in gyrum erant, quiq; ad eum peruenire adolescentes sa-
C crificandi causa cogebantur, in foueam ignis incidebant: hacq; sacrificij crudelitate diutissimè prolem ipsi suam illi mactauerunt Deo, qui & filios suos deuorasse perhibetur: mox cùm aliquando scelus abhorruissent, seruitia in hunc usum emere instituerũt. Subsecuta inde pestis est, mox obsidio grauissima, quare illi Saturnũ sibi succensere rati, trecentos impuberes ingenuos sacrificarunt: quãuis, ut in Lucernę hieroglyphicis meminimus, nõnulli ducentos tantũ ponunt. Galli etiã morẽ hunc sacrificandorũ iuuenũ in Saturni cultũ D. Augustino teste susceperũt. Phœnices quoq; atq; Cretenses eò & ipsi prouecti sunt insanię, ut filiorũ sacrificijs Saturnũ sibi placari arbitrarent̃, ne inhumanitatis istius nota uni Heliogabalo inuratur, qui humanas hostias libenter immolauit, lectis ad hoc pueris nobilibus & decoris per omnem Italiam, patrimis & matrimis, ut maior esset utriq; parenti dolor. Neque temerè Appion & Iulianus Apostata & alij Hebræos carpunt, quòd humanis ostijs abusi sint, cùm in ore omnium uersetur Iephtæ Galaaditarum principis detestabile facinus, qui contra Ammonitas profecturus uouit, si uictor reuerteretur, illum Deo se immolaturum, quicunque primus de suæ domus foribus egressus occurrisset sibi: accidit uerò ut re ex uoto confecta reuertenti filia sua unigenita cum tympanis & choris

gratulabunda occurreret prima, qua conspecta scissis sibi uestimentis infelicitatem suam & luctuosam filiæ calamitatem miserabiliter deplorauit: neq; tamen impio abstinuit sacrificio, cùm generosa uirgo uiriliter instaret, ne pater uoti reus fraudaret Deũ, duûm tantũ mensiũ implorata mora, qua in montibus uirginitatem suam defleret: quo elapso tempore ad patrẽ magno animo rediit, seq; obtulit sacrificandam. Sed id impiè Iulianus & Appion, quòd Iudęos omnes in unum eundemq; ordinem redigunt, atqueadeo Christianorũ quoq; instituta, detortis præposterè horum exemplis, malignè admodum insectantur, cõtumacium & à diuino pręcepto præuaricantiũ moribus innixi, quos neq; nos unquã imitati sumus, nec ab ullo unquã pio suscepti: idq; dissimulant illi quod à regio Psalmographo tam acriter improbatur, ubi psalmo sexto supra centesimũ clamat, præuaricatores quosdã à uera pietate abalienatos eò dementiæ prolapsos, ut et filios & filias suas cacodæmonibus mactare nõ exhorruerint: & ut rem magis exacerbaret, indignationemq; suam exaggeraret, eiusdem statim rei repetitione facta, innoxium ait filiorũ suorum sanguinem ab eis effusum, & Cananęorum simulacris oblatum, terra fœdissimè polluta, quæ scelus tantum, & usqueadeo impiũ, execrari uideretur. Quin & Chrysostomus, oratione cõtra Iudæos tertia obiicit eis, quòd filios & filias suas dæmoniis immolarint. Negat hoc Adamantius contra Iulianũ, sed de sacrificio piorum, & Deo ritè facientiũ loquitur, nõ esse eos Iudæos intelligens, qui à legitimis Iudæorũ sacris recesserunt. Chrysostomus præuaricatores taxat, quia dæmoniis ea faciebãt. Et tamẽ hodie sunt inter Iudæos qui cùm non possint Christianę seueritatis metu homines immolare, qua ratione tamen humano sanguine sacra faciant excogitarunt, eo quippe à thermis, à cucurbitulariis quouis precio promercati: ita eo in uitreum aliquod uas infuso, & ad ardentes carbones admoto, exciendis dæmonibus abutuntur, quos appellarint, quoad sanguis ille deferbuerit, ad mandata adsistentibus, & ad omnia quæ iis sciscitati fuerint respondentibus. Sed ut hæc non à Iudæis Domini, sed à malis & rebellibus factitata prætereamus, Porcumq; nostrum iam rude donaturi honesta etiã missione pro meritis ornemus, quid ab eo beneficii consecuti fuerimus confitendum. Siquidem Diophantes Lacedæmonius, qui de sacris Deorũ opus admodum curiosum elucubrauit, porcũ ait loco hominis immolari cœptum ab Atheniensibus: nam prius, uti dictum, qui centum homines cæcidisset, Marti hominem faciebat. Magna igitur suillo pecori gratia debetur, cuius immolatione uita sit humano generi condonata.

Iudæos etiam hodie humano sanguine sacra facere.

D E F

PIERIVS VALERIANVS AD LACTANTIVM PTOLEMÆVM NOB. SENEN. DE IIS QVÆ PER GREGALIA QVÆDAM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORUM LITERIS.

GRegalium nonnullorũ significationes ex Aegyptiorum adytis erutas, super quibus multa, literatissime Lactanti, apud egregiè probum virũ Hieronymũ Mandolum Picolomineum cœnantes in amœnissimis eius hortis, locuti fueramus, ut in commentarium redigerem suasisti, quòd argumenti raritas lectionem hanc faceret nõ iniucundam, &, ut addebas, etiam optabilem: quòd super his Græci pauca admodum dixissent,

A *dixissent, Latini uerò penè omnes huiusmodi scientiam propémodum ignorassent, minimè qui-
dem hi atq; illi tacituri, vel rem adeò doctam in tenebris & situ computrescere permissuri, hæ si
disciplinæ tunc cognitæ fuissent. Quota enim ea portio est, quam vel Tacitus, vel Ammianus,
vel Macrobius, & si qui alij talia curarunt, vix primis libatam labijs attigerunt? Suasu igi-
tur incitatus tuo, quæcunq; & hîc & illic comperissem, & ex veterum præcipuè nummis po-
tius quàm ex libris didicissem, in vsum tantùm asseruabam meum, quòd Principes, quos coli-
mus, huiusmodi antiquitatum cognitione delectari plurimùm animaduerteram, vt scilicet pro
re quæ nasci posset, interdum haberem quod super his non ineptè neq; imperitè dici videretur:
quædam enim omnino huius generis esse mihi persuadebam. Postea verò quàm & tu & Bar-
tholomæus Carolus Picolomineus, neq; non Marius Bandinus, sodales tui, tam emunctæ naris
viri, quiq; vnà cœnabant, egregiè ipsi quoq; literati, industriam studiumq; hoc qualecunque
meum comendare cœpistis, tuq; præclara tot, quæ scitu iucunda in veterum nummis obserua-
ras, explicasses, essentq; omnes eo in argumento facti attentiores, facile impetrasti, imò, vt verius
loquar, perpulisti, ne istiusmodi rei curam, quæ omnium literatorum ingenia videretur oble-*
B *ctatura, desererem. Aiebas enim Latinos hac scilicet in re Græcis inferiores esse, quòd præter
Marcum illum Varronem, & nostrum Plinium, vixq; alterum ab eo, neglexisse quodammo-
do visi fuerint eruditionē, quam Græci tam veteres quàm iuniores tanto studio amplexi sint, vt
ne leuissima quidem contempserint, & ita res tam publicas quàm priuatas minutissimè per-
quisierint, easq; memoriæ commendare nequaquam erubuerint, vt nihil in protritis, curtisq;
etiam scrutis prætererint, cuius aliquam non habuerint rationem: hinc magnam antiquita-
tis tam in verbis quàm rebus cognitionē, ad nostram vsq; ætatem peruenisse. Fuisse nostros seue
riores, & sublimium tantùm materiarū amatores: accidereq; hinc, vt eorum multa quæ ad ri-
tus, ad mores, ad rem domesticam, ad negotij quotidiani vsum faciunt, per nostrorū incuriam
incognita nobis sint: per Græcorum verò diligentiam, qui tam Latinorum quàm suorum res
perquirentes nostræ obuiam ierint negligentiæ, plurima nouerimus, quorū neminem eorū qui
nunc eruditi habentur, pœnitere possit: & quæ plurima in hanc sententiam disseruisti. In hoc
igitur studium cùm, quantum per occupationes meas licebat, auidius incubuissem, multa con-
scripsi commentaria quæ tamen emendare non potui, quòd principum virorum, quibus addi-
ctus eram, negotia quæ tractabam, incœptum opus sæpius interrupère, cogitationesq; meas aliò
omnes auertère. Et quia te in primis impulsore factum hoc est, necesse quoq; tibi fuerit horum*
C *partem recognoscere, polire, castigareq;, ne vel ego tibi frustra paruerim, vel tu vir admodum
grauis rem nihili consuluisse videaris. Quæ tibi obuenerunt ea sunt, de quibus sermo tunc noster
fuit, cùm vir rarissimus Franciscus Bandinus Archiepiscopus vester numismata in agro suo
nuper inuenta magno numero in mensam nostram iussisset effundi, in quorum bona parte, hir
ci, oues, arietes signati erant: traxere hæc reliquum gregem, vt vna viderentur caula posse com-
modè coërceri.*

DE CAPRA.

EST O igitur prima de Capra consideratio, quoniam ea uago la-
sciuoq; admodū ingenio prædita, & uorandi auiditate hac illac
cursitans, locoq; stare nescia, è grege prima omnium prodijt.

AVDIENDI PROMPTITVDO.

HOminem auditu præpollentem Ægyptij hieroglyphi-
cè significare si uellent, Capram ponere soliti sunt, quam
per aures perinde atque per nares spiritum & emittere & uicissim recipere unà
cum Ægyptijs tam Archelaus quàm Alcmæon autores grauissimi prodidere:

quamuis opinionem hanc maximè reprobat Aristoteles, humanamq; diligentiam id nulla adhuc dissectione deprehendisse, aut sensu aliquo euidẽtiore cõijcere potuisse, firmiter asseuerat: Ægyptijs tamen commentum placet. D

CONSTERNATIO multitudinis.

SVnt qui multitudinẽ uniuscuiusq; casu consternatã obstupefactamq; indicare uolentes, capram uillo à mento dependente comprehensam pingant. Accidit enim ut si earum unam ex grege arunco eo apprehenderis, cæteræ stent ueluti stupidæ, suos in illam unam oculos conijcientes. Sunt uerò qui loco hoc modò eryngium, modò moly, uel origanum etiam quærant, quem caulem si ouis capelláue pascendo auulserit, & in sublimi conspicuum erexerit, grex reliquus abiecta pabuli cura attonitus reddatur, neque prius pabuli memor fiat, quàm caulis ille à pastoribus ab ore pecudis abstractus abijciatur. Cuius fabulæ autores etiam citant Aristotelem & Plutarchum. Nos hieroglyphicum de apprehensa capræ barba, quam Opilius Aurelius spirillum uocari dicit, aruncum Plinius, ex naturali historia desumpsimus. E

PRO VITIBVS SACRVM.

QVid autem sibi uellet hieroglyphicum aheneæ capræ inauratæ, quam Phliasij tanto cultu prosequebantur ut illi etiã preces allegarent, Pausanias declarat. Quippe cùm manifestum sit, sidus, quam Caprã appellant, exortu suo uitibus nocere, id honoris ei habitum uoluere, quòd, ne id accideret, ea potissimum ratione caueri posse iudicarũt. Animal porrò id cùm sit ex domesticis omnibus damnosissimum, lege in Acropolin Athenis adire prohibitum, morsu noxio uniuersa germina abrodens, & ut more Iurisconsultorum, ac prætorij edicti loquar, pauperiem faciens. Alij Baccho Caprum ob hoc mactare maluerunt, ut bestia quę morsu pestilenti uitibus maximè nocet, immolata, Deum uitibus conciliaret. Nam & Ascolia sacra, de quibus Virgilius, Vnctos salire per utres, ea de causa Baccho sunt instituta, quia utres ex hircinis caprinisq; pellibus fieri consuerunt. Quoniam uerò caper uitem abrodens eam ueluti ueneficio uitiat, excogitatum est in Bacchi gratiam id in utres ludibrium, ut scilicet eos flatu tumefactos per humum disponerent, superq; eos saltationibus lasciuirent, unde lubricitate pellis suopte pingui delibutæ pedes identidem fallerentur, præcipitesq; saltatores, sine ullo tamen incommodo, conciderent, effusumq; omnium risum excitarent. Eadem antipathiæ causa dictum à Virgilio autumant, F

Et in verubus torrebimus exta colurnis.

Corylos enim uitibus uicinitate sua nocere experimento compertum est: quamuis Festus colurna hastilia ex corno arbore facta potius, quàm ex corylo uelit. Contrà uerò inuentum est ex tam pestilente in uites animali maximam capere utilitatem, eiusq; beneficio augeri uindemiam: siquidem apud Africanũ legas cornua caprarum numero tria circum arborem cui uitis maritata sit, in terram affigi, acumine deorsum immisso, ore cornuum supra terram paululum extante, ut pluuia uelut in uas influere posit, id factum uberrimæ fertilitatis in uitibus auxilium esse. Nihilo secius, ut idem Africanus autor, non morsus tantùm uitem lædit, uerùm pulmo etiam eius contra uini uim arma capit, si assetur, & ebrioso cuipiam in cibum detur: efficit enim ut uapor ille qui temulentiam inducit, retundatur, inaniterq; diffletur & euanescat. Quin etiã hircinus adeps, quo

falx

A falx putatoria obuncta fuerit, ne pediculi in uite generentur, prohibet, ab eodem proditum Africano.

VNIVERSA MVNDI machina.

HIeroglyphicum erat & Panis signum, ex quo tota mundi machina intelligebatur: capripes enim erat, humana reliquum effigie. Inferior ea pars terram hirtam & hispidam ostendebat: humana uerò læuitas atque mollities, tranquillum & defæcatum æthera, mundi ipsius ducem. Huic insuper illa in Nymphas procacitas attributa, & nunquam satiata libido: mundus siquidem assiduè rerum species progenerat, & humore plurimum utitur, materia quippe generationi in primis & apta & cômoda. Quare simulacrum Panos tam syluis & agris, quàm hortis & fontibus & puteis ut tutelaris apponebatur. Cômentitium uerò est quòd Pana nônulli ita dictum arbitrantur, quia Penelopes & totius turbæ procorum filius fuerit, qua in sententia Theocritiana est

B apostrophe ad Penelopen, Syringe, θοὸν πικόν ἰδωντῆρα. quę quidem Epimenides ex Ioue & Callistone genitum asserit, poëmatibus: gemellos enim fuisse Pana & Arcada. Sed Aristippus, Arcadico, Iouis & Nymphæ Æneidos prolem agnoscit. Sed qui ueterum fabulas speciem quandam esse philosophiæ autumant, delitescentem in illis doctrinam ita solent explicare, ut Pana ideo dici uelint, quòd, uti monueramus, simulacrum eius uniuersi naturam exprimat: forma enim eius rebus quascunque tuemur accômodata est. Cornua siquidem & Solis & Lunæ similitudinem esse perhibent. Nam alibi cùm de Mose loqueremur, radiatam eius faciem pro cornuta à nonnullis acceptam ea de causa docuimus, quòd apud Hebræos radius & cornu sint æquiuoca. Pantheræ pellem, stellarum, ut Probus arbitratur, ut quidam alij, simulacrum esse terræ, quæ mira sit uarietate conspicua: inferioris partis uillos omnium terra nascentium imaginem haberi. Fistulam spirantium in orbe toto uentorum imitationem. Caprinam faciem repentinas procellarum turbationes, quæque toto aëre sunt mutationes, indicare. Iam per femora hirta, syluosa loca: per crurum exilitatem, montium abrupta figurari. Sunt qui falcem etiam manu prætentam illi attribuunt, quod dubio procul labores, quos ope

C ribus mortales impendunt, indicaret. De hirco autem qui Alexandri Macedonis apud Danielem indicium fuerit, alio loco dictum. Hic illud potius ponam quod Eucherius tradit, ex Capræ symbolo iustos intelligi ex Gentibus præcipuè uenientes, eoque spectare Solomonis dictum, Capillatura tua sicut grex caprarum quæ reuelatæ sunt ex Galaa: sumpta scilicet inde similitudine, quòd capræ de sublimi cibum petunt, ueluti pij quę supernè sunt ad animi cibum inuestigant.

LIBIDO.

CAprinum ad hæc genus in Chimæra: capra enim & Chimæra idem: quippe in nequitia Bellerophontis uirtute domita, medium tenet: quod libidinis affectum notat, ea uidelicet de causa, quòd huius generis animal in libidinem & procacitatem sit immodicum, hœdosque petulcos eadem ratione dictos à Virgilio legimus. Deque Satyris identidem capripedibus eadem omnium consensu feruntur, non posse quidem eos libidine satiari. Minimè uerò fabulosum esse de Satyris cômentum ostendit Plinius, qui illos in Subsolanis Indorum montibus inueniri tradit, humana effigie animal pernicissimum, ut propter uelocitatem nisi senes aut ægri capi nequeant. Sed & Pausanias hæc de illis audisse se profitetur, Euphe

mum quendam probatæ fidei uirum aliquando ſibi narraſſe, cùm in Hiſpaniam nauigaret, aduerſa tempeſtate ſe in exteriorem Oceanum eſſe delatum, poſtq; multorum dierum nauigationem, ad inſulas quaſdam deſertas perueniſſe, quas homines ferino trucíq; aſpectu ſylueſtres inhabitabant, corporibus hirtis, pilorum colore ſubrufo, caudis equina penè maioribus præditi: qui poſteaquam nautas illuc aduectos inſpexiſſent, ocyus omnes ad extremũ littus accurrêre, uocem quidem nullam, ſed ſtridorem quendam informem & inarticulatũ emittentes: in fœminas autem quæ naui illa caſu uectabantur, eos adeò furioſos inuaſiſſe, ut ægrè ab iniuria etiã cæſi flagris abigi, ſummoueríq; potuerint. Veritos uerò nautas ne quid indignum paterentur, inhibita naui procul in anchoris ſtetiſſe: barbaram uerò quandam mulierem, quam ſecum habebant, in littus expoſuiſſe: in quam omnes poſtea petulantiſsimè debacchantes per omnia corporis caua libidinem exercuerint: eaſq; Satyrorũ inſulas à nauigantibus appellari Euphemus idem aſſerebat. D

FEBRIS. E

SVnt qui febrem ex Capræ ſimulacro ſignificent, propterea quòd animal id eo ſemper incõmodo laboret: hinc anima illi ſemper ardentior, ita ut attacta paſtu exurere uideatur. Vehementem uerò in quocunq; animali calorẽ, febrem eſſe, tum Ariſtoteles, tum alij prodidere. Ea autẽ de cauſa in eius uenditione dominus ſanitatem præſtare minimè cogitur: tantùm uerò ſufficere, ſi eam eo die bibiſſe comediſſeq; profiteatur. Florentinus autor admodum celebris, qui inter multa quæ reliquit literarum monumenta, etiam de re ruſtica nõ incurioſe conſcripſit, ita ſemper febricitare capras ait, ut ſi quando deficiat febris, intereat.

AVGVSTI GENESIS.

IN nummis quibuſdam argenteis Capricorni cœleſtis ſignum hieroglyphicè cuſum aſpicias: indicat id, ut ex Tranquillo didici, Auguſti geneſin. Nam cùm Theogenes mathematicus, ad quem in ſeceſſu Apolloniæ unà cum Agrippa comite acceſſerat, genituram eius inſpexiſſet, exilijſſetq; & adoraſſet eum, tantam mox fiduciam fati Auguſtus habuit, ut ſchema ſuum uulgauerit, nummumq; illum argenteum nota ſideris Capricorni, quo natus eſt, percuſſerit. Nummum hunc attrectaui, in quo Capricorni ſignũ eſt in piſcem deſinens, quòd ſphæram intra priores pedes poſitam euoluere uidetur: ab altera parte Auguſti caput. F

Auguſti nummus.

MERETRIX.

VT uerò redeamus ad Caprã, ea cùm peſtilenti morſu præcipuè noceat, ingenij meretricij, conuenienti admodũ hieroglyphico, ſymbolum habetur, ab ore quippe cuius damna tot mortalibus inferuntur: nam ueluti germina præcipuè Capra perueſtigat, quæ depaſcitur auidiſsimè: ita meretrix cupida eſt in primis adoleſcentioris ætatis, utpote quæ ob imperitiam magis idonea ſit ut facillimè decipiatur. Vnde non illepidè Nicò Attica meretrix αἴξ, id eſt, Capra cognominata eſt, quoniam mercatorem adoleſcentem Thallum, qui in Atticam caricas & mel Hymettium empturus aduenerat, abliguriſſet. θαλλὸς autem germen eſt. quem luſum haud iniucundè Machon ita explicat:

ἐπικαλεῖτο δ᾽ αἴξ, ὅτι τὸν μέγαν
κατέφαγ᾽ ἐραστὴν ποτε θαλλόν. quod nos ita reddidimus:

Nicò olim meretrix fuerat, mox Capra vocata
Eſt, quòd amatorem eximium cognomine Thallum
Fortiter abſumpſit. Neq; aliam ob cauſam capræ lumbi ſacrificijs

offerri

A offerri apud Hebręos prohibebantur, nisi quia necesse erat lumbũ esse immaculatum, uel ut alij, integrum, ut alij, perfectum. Capra uerò cùm pro delinquente ponatur, immaculatos lumbos habere non potest.

NEQVITIAE FACINOROSITAS.

MEritò itaque uiri libidinosi probra & impudica facinora notare si uellent Ægyptij sacerdotes, hircum potius quàm taurum pro hieroglyphico fingere instituerunt. Taurus enim licet inguine sit præcipuè ualidus, & in re uenera perpetranda promptissimus, non tamen inscendit quoad anniculus fiat: neq; quidem iuuenca recentior quàm annicula uenerem patitur, nisi ostento: hircus uerò septima posteaquàm natus est die, ut apud Ælianum, alij septima dixerunt hebdomada, rem uenercam aggreditur, improle tamen & infœcundũ semen eijciens, ueluti tauri quoq; usq; ad bimatum, licet alioqui non nisi quadrimos eos generationẽ implere nõnulli contendant. Sedenim hircus celerius porrò quàm quoduis aliud animal inscendit, recteq; ab Horatio libidinosus appellatur: cuius fœcunditatis gratia inter Deos insipienti seculo annumeratus aliquando est, perinde ac Panes ac Satyri. Is quippe apud Ægyptios Mendesio ciuitate multarũ & formosarũ puellarũ collegio curabatur, sacro inclusus fano, cui selectiores capras non indiligenter educabãt. autor Plutarchus. Et Veneris simulacrũ, quæ hirco insideret, Pausanias obseruauit, non alia de causa puto, q̃ ob huiusmodi petulantiam. Et Mathematici mulierem nudam, quę hircum humero gestet, uigesimosecundo gradui Virginis adscripsere, ex eo impudicitiã eius significaturi, qui gradu eo oriente natus esset. Huic generi brutorũ similis fuit Heliogabalus, qui mulieres nunquam iterauit præter uxorem: ille, ut Alexander Seuerus ait, nõ solùm bipedum, sed etiam quadrupedum spurcissimus. Iam uerò sacræ literæ dum hircos hœdosq; immolandos monent, nequitiã omnemq; libidinẽ iugulandam indicant, ut interpretatur Adamantius: cuiusmodi etiam interpretamentũ habes apud Cyrillum, perinde ac etiam reliqua Leuitico contenta, ut facilè ijs accedam, qui opus id adscribunt Adamantio. Hœdi aũt ferè passim in diuinis literis hieroglyphicè pro perditis & nequam hominibus, libidinis & aliorum scelerum facinoribus inquinatis designantur: idq; manifestissimè cognoscitur ex eo, quòd Dominus noster consummationem seculi, ut ait Hesychius, narraturus, ouibus à dextera statutis pollicitus est eis iustorũ benedictionẽ: in hos autẽ à sinistra segregatos, dira illa omnia, quæ in profligatissimum quenq; decernunt, cõminatus est. Ita uerò pro sceleribus hircus ponitur, ut in diuinis literis statuatur ante aras hircus uiuens, sacerdosq; utraq; manu super caput eius imposita confiteatur uniuersas populi iniquitates, delicta admissaq; prauè & impotenter, omniaq; in eius caput increpans oggerat: mox per hominem certũ in inuiam desertamq; solitudinẽ emissum deportari iubeat. Illud etiã addunt ad causam, quòd asperũ gerit pilorũ indumentũ: asperum interpretantur peccato refertũ: atq; ita mortale genus omne mysticè per hircũ accipitur, quia nihil est peccato asperius, diceret Hesychius. Sedenim quod de capro emissario tetigimus, sunt qui eum signum esse uelint profugarũ legionũ quæ à Deo defecerunt, quæq; in fœditatẽ & horrorẽ damnatę in omne sęculum, ceciderũt.

B

C

DIABOLVS.

ADamantius itaque hircum ait diaboli symbolum esse, ubi ita interpretantur: Cùm uerò ad martyriũ duceris hircum obtulisti, quia scilicet autorem peccati diabolum iugulasti. Hinc uulgò receptum ut malo dæmoni cornua

paſsim attribuantur. Nequitiã porrò per dæmonem intelligi, in humanicipite serpente loco ſuo declaratũ eſt. Iam hirſutos apud Eſaiam inuenias genera dæmonum: hos nonnulli etiã doctiſsimorũ Incubones uel Satyros, aut quoſdam ſyluestres homines putauerunt. Maximus Tyrius, ubi Midæ fabulam ſcribit, qui Satyrum per inſidias ceperit, à quo omnia fieri aurea impetraſſet, Satyrum, inquit, ebrioſum dæmonem, infuſo in frontem mero captum. D

PETVLANTIA DOMITA.

GRæci autem poëtæ caprum ab Hercule domitum ea de cauſa finxerunt, quòd is cùm procaci laſciuia homines ipſos antecelleret, domitus à uirtute, impoſitũ petulantiæ modum, extinctosq; libidinis æſtus, ſuppreſſosq; procacitatis impetus demonſtraret. Nam eius nequitiæ uir fuit, ut triginta una nocte mulieres aliquando feratur iniſſe: et ut apud Athenæum, idem ſeptem diebus quinquaginta filiabus Theſtij uirginitatẽ imminuit. Illud de Proculo, qui Probi tempore tyrannidem inuaſit, uel ex epiſtola ſua manifeſtũ eſt, qua ſe nocte una captiuas decem ex Sarmatia conſtupraſſe gloriatur, ſeq; inter fortes annumerari affectat, dum mollitiem ſuam maximè commemorando manifeſtat. E
Quòd uerò Iunoni capras immolare primus Hercules inſtituerit, id ea de cauſa factum, quòd alterius hoſtiæ ſibi facta copia non fuerit, cùm ei Deæ ſacrificare uellet, propterea quòd ſibi aduerſus Hippocoonta pugnanti aduerſata non eſſet: quę res tangitur à Pauſania libro tertio. At Lacedæmonij Dianæ cognomento Corythaliæ ſacrum in agris facientes, non niſi caprarum carnes in obſonium adhibebant, neq; aliud animal præter id in huiuſmodi ſacris immolari fas erat. Apud Xenophontem legas Athenienſes, quo tempore Perſę cum ingentibus copijs Athenas deleturi in eorum fines inuaſerant, Dianæ uotum feciſſe, tot illi ſe Capras immolaturos, quot hoſtes occidiſſent.

ADVLTERAE CONIVGIS MARITVS.

NEq; illud inuentũ adeò nouum eſt, ut nullam ſapiat antiquitatem, quòd hodie uulgò caprum eum appellamus, qui coniugem habeat adulteram: erat enim & hoc apud ueteres hieroglyphicũ: atq; illud inſuper adagium ferebatur in ſpurios, ſi de patre quiſpiã quæritaret, ut τοῦ μήτηρ ὡς αἴξ reſponderent, Matris quippe, uti capra itidem, utpote qui de patre incertũ ferret, propterea quòd capellis nullum ducem paſtores conſtituunt, ut ait Ariſtoteles, ueluti ſuos ouibus arietes, ſuos bubus tauros, & ita pleriſq; alijs. Caprarũ ſiquidem natura inſtabilis, lubrica, atq; mobilis admodum eſt: quare hœdus in caprilibus à matre tantùm dignoſci poteſt. Meritò itaq; uir, de cuius liberis uxor tantùm poſsit internoſcere, hircus appellabatur, & ἱερογλυφικῶς per hircũ figurabatur. Nam & Catullus in hanc ſententiam, Putare cæteros hircos, dixit. Quòd uerò ſunt non illiterati uiri, qui dicteriũ inde ſumptum putant, quòd hirci ſuas fœmellas iniri facilè patiuntur, etiã ſi coràm ſpectauerint, ut quem notat Iuuenalis cùm dixit, F

Doctus & ad calices uigilanti ſtertere naſo.

aliter traditum ab Æliano legimus, qui ſentire hircos riualitatis affectum teſtatur exemplo Crathis paſtoris Calabri, cuius dormiẽtis cerebrũ caper cornibus in eum incitatis eliſerit, propterea quòd deprehenſus eſſet ab eo cũ capella quã amabat uenerea copula miſceri, de quo Probus Georgicôn primo: ſed uti dictũ, copioſius Ælianus. Ruſticum enim & imperitum id genus hominum, hac plurimum nequitia famoſum inuenias: unde iocus apud Theocritum,

ὡπόλος ὄκκ᾽ ἐσορῇ τὰς μηκάδας οἷα βατεῦνται,

A Τάκεται ὀφθαλμώς, ὅτι ὁ τράγος αὐτὸς ἔγεντο.

Aepolus inscendi uideat siquando capellas,
Liquitur obtutu, quòd non caper ipse creatus.

Quòd uerò uulgò Becchũ eiusmodi notę hominẽ appellant, quippe cui cõiunx sit adultera, atq; etiamnũ animal hoc ita uocitent, antiquissimã esse dictionem in Græcorum habetur commentarijs. Apud historicos enim legere est, Psammetichum Ægypti Regem Phrygiorũ antiquitatem, de qua magna inter Phrygas & Ægyptios contentio fuerat, in Ægyptiacis pueris humano omni cõsortio inhibito educatis, eo argumẽto deprehendisse, quòd ex suapte natura Bech pronunciarent, quæ uox propriè caprarũ & hircorũ est, eoq; uocabulo Phryges panem appellarent. Rostrum uerò auium plerisq; nunc Italiæ locis, olim uerò tota Gallia becchũ nuncupabatur: & Beccare passim pro mordere decerperéue dicitur. Quasi uerò fuerint primitus homines à Capris enutriti, naturaq; ipsa uocem enunciare docuerit, quæ ad alimoniam magis necessaria uideretur, id honoris Phrygibus adiudicatũ, ut antiquissimi omniũ haberentur. Quaq; ratio-
B ne balãtes oues, & latrãtes canes appellamus, eadẽ illi becchos hircos uocauere.

DE ORYGE.

INter minores Ægyptij greges Oryx est, quem nonnulli Caprarum adscribunt generi. Hunc ex omnibus animalibus solum auerso pilo esse autores tradunt.

MATHEMATICVS.

PEr hoc animal pictũ aut sculptũ, mathematicũ hominẽ hieroglyphicè intelligebãt: siquidẽ Ægyptij, cùm Sothen astrũ illud suum, quã nos Caniculã appellamus, magno cultu prosequerentur, deq; die, quo præcipuè oriretur, soliciti admodum essent, animaduerterũt Orygem sideris eius ortum sentire, atq; etiã clamore edito significare, quasi uel ortum nunciet, uel saluere iubeat. Sed enim eo tempore quo astrum illud oritur, aiunt capras omnes, quotquot Ægyptus habet, conuersas ad ortum prospectare, peractamq; ita reuolutionem cum fide fieri exploratam: consentireq; in id Mathematicorũ supputationes. Quin etiã,
C ut nõnulli alij tradunt, oryx stat contrà, cõtueturq; stellã, ac ueluti numẽ adesse sentiat, procumbit adorabundus: quare primas illi partes in huiusmodi significato tribuere, cùm συμπάθεια tam insignis cum eo sidere animal moueret, & ea uiderent ab eo deprehensa, quæ longa mortaliũ studia non nisi multarum ætatum successu & obseruationibus per manus traditis, cõsequi potuere, cœli motu præsertim assiduè uariante, quadamq; ueluti trepidatione uacillante.

SOBRIETAS.

HAbet & id temperaturæ cum Sirio, quòd uelut ille sitim semper affert mortalibus (ut Maro dixit) ægris, hic assiduam, imò perpetuam sitim perfert, & ex natura loci potu omnino caret. Quare uirum perpetuò sitientem, imò dixerim ego maximè sobrium, per huius animalis effigiem significabant: quin & remedia sitientibus ex eo comparabant, liquore quodam in eius corpore haustus saluberrimi reperto.

DE OVE. D

OVIS nunc perſequar ſignificata, uerùm ea non tam ab Ægyptijs quàm ab Hebræis & Græcis autoribus deſumpta: quibus nonnulla etiam addemus à Romanis accepta: trahet uerò ſecum hæc dictio agnum ſimul & arietem.

STVLTITIA.

IN primis autem ſignificatum illud ſuper oue comperi, ut ex eius ſimulacro ſtultitia ſignificaretur: nam uſurpatione uulgi, ouis cognomento inſipientes appellantur, in quos adagium etiam fertur, προβατίου βίον ζῆν. De ſocordia uerò ſtoliditateq; animalis illud in ore omnium, προβάτων ἦθος, inſtar ouis Latini dicunt, quod more ouium Græci. Et Ariſtophanes, Veſpis, ad huiuſmodi ſtoliditatem reſpiciens, conſidere ait ouillum pecus in concilio. Quare Accius in ſomnijs ponit ouilem fœtum in Tarquinium E
concitatum, tanto uerò impetu arietantem, ut Regem ſolo proſternat: quod Brutum indicabat, quem Tarquinius hebetem æquè ac pecus eſſe putabat, nomine etiam ex re quæ ſimulabatur indito, cùm tamen is pectus egregiè ſapientia munitum gereret. Sed & Fabius Maximus, quòd ab ineunte ætate aliquanto hebetior uideretur, quietemq; & taciturnitatem adamaret, neque ad capeſſendas diſciplinas promptitudine aut docilitate ulla præditus eſſe iudicaretur, magnamq; de ſe torporis & inſipientiæ ſuſpicionem apud domeſticos concitaſſet, Ouiculæ cognomento appellatus eſt. Porrò autem in ſacris cùm ouem offerre Deo admonentur, expertes rationis motus, inſipientesq; cogitationes, & quæcunq; per imprudentiam peccauimus, corrigere iubemur, ut admonet Cyrillus, ſed longè plenius Origenes. Hinc χρυσόμηλον appellauit Diogenes uirum quendam indoctum, ſed ſplendidè ueſtitum. Nam & prouerbium illud, uti ſuperius, Ouiles mores, de ijs qui minimùm ingenio ualent, dictum inuenias. Diuinæ etiam literæ pleriſq; locis homines diuinæ inſtitutionis expertes indocileſq;, nunc oues, nunc pecora nuncupant, quòd in contempla- F
tionis ſublimitatem ſuſpicere nequeunt: ſed cùm ſoli ſint uoluptati dediti, ea imitantur animalia, quæ, ut Græci eſt nominis etymologia, natura prona atque uentri obedientia finxit. De huiuſmodi genere hominum quòd rectè olim inſtituendum eſſet, dictum aiunt, Homines & pecora ſaluabis Domine. Nam quòd Dominus præcipit, eum qui uoluntaria dona offert, de bubus, uel de ouibus offerre, ex utroque iumento ſimilem deſignans hominem, qui nihil acuminis neque ad uirtutem, neq; ad malitiam haberet, ſed traheretur ab alio, uti & boues & oues, quæ animalia ſunt inſigniter manſueta, eos qui manu trahunt facilè ſequentia: ideoq; non omnium hæc munera, ſed Iudæorum tantùm eſſe uidebantur propterea quòd illis, tametſi uirtutis nihil operarentur, ſufficiebat tamen nihil iniquè agere. Atq; huc Dauidicum illud citat Heſychius, Homines & iumenta ſaluos facies Domine. Neq; ſum neſcius paſtores ouium apud Ægyptios ignominię cuiuſdam nota & penè profanos habitos, quo nomine Appion, ut apud Ioſephũ eſt, Iſraëliticos populos appellitabat, neq; ipſi hoc in hiſtoria ſacra diſsimulant. Sed ut ſimplicitatem illam uiuendi, quæ colligitur

A tur tam ex nostra, quàm ex antiqua gentiū penè omniū memoria, prætereamus (certatim enim scriptores omnes primū hoc humanæ uitę institutum laudibus omnibus ad cœlū ferunt) est & mystica interpretatio, qua Ægyptij posteriores ij, qui à priscis illis longè desciuerant, non pastores ipsos, sed pastorum significatum odio prosecuti deprehendunt. Nam qui corporis incitationibus, eiusq; uoluptatibus indulgere sibi permiserit, dubio procul hos, qui recta moneant, quadam ueluti execratione declinabit. Atque id deniq; erat in causa, ut abolitis iam antiquioribus illis priscorum sacerdotum institutionibus, qui papyro uictitabant, qui castimoniam & synceram animi puritatem amplectebantur, recentiores mox ex otio & opulentia ad delitias & illecebras prolapsi, in quas cursu effusissimo ferebātur, cœperint pastores huiusmodi pariter aspernari & abominationi etiā habere, utpote qui, ut ait Horatius, nil uellent ab ijs audire, nil discere quod ægros leuare posset, fidis offenderent medicis, amicis irascerent, si quando eos à funesta ueterni suffocatione arcere properarēt. Sic & Cainus pastorē fratrem, hominem quippe pietati addictum, ferre non potuit, cùm ipse terrenis tantùm

B affectibus emancipatus esset. Sic passim etiam nunc probi modestiq; uiri à potentioribus ignominiosè accipiuntur: scelesti, impostores, parasiti, & ambubaiarum collegia in honore sunt, & quæcunq; appetierint cōmoda consequuntur, atq; ita demum,

Potores, bibuli, media de nocte Falerni
Oderunt porrecta negantem pocula, quamuis
Nocturnos iures te formidare uapores.

DOCTOR VIRTVTIS.

VT uerò ad pastores nostros reuertamur, pastorem ouium Ambrosius interpretari uidetur disceptatorem rationis, doctoremq; uirtutis. Et ubi scriptum, filios arietum Domino afferendos, principes ecclesiarum exponit Eucherius: & oues intelligit eos, qui simplici, uera, puraq; fide pietatem hanc nostram amplectuntur: de quibus Christus, Oues meę uocē meam audiunt. & ad Petrum: Pasce agnos meos. Quo super exclamat Salomon: Pasce animas pecorum tuorum. de quibus scriptum est, Arietes duos in primitiarum sacrificio ad

C septem agnos immaculatos anniculos, & uitulum unum de armento adijci debere. Præclara quippe mandata, diceret Hesychius, & uirtutes quas sequi, alias uelut oues oportet, ad primā illam oblationē applicandas. Quòd uerò Aaron pontificalibus iam ornamentis instructus arietē obtulit in holocaustū, per arietem theologi, ut idem Hesychius, Christum intelligunt immolatū: ille enim ducatum præbere ouibus euntibus in pascua, & ad egressum ingressumq; à caulis & in caulas solet: sicut & Christus dux perfectę cōuersationis est, à quo uidelicet ea sumpsit exordium, atq; ideo intrare per se & exire ouibus præcipiebat.

INNOCENTIA.

ANte alia autē tam ouis quàm agnus hieroglyphicū est innocentiæ. Hinc illud apud Cyprianum sapientissimè scriptum libro de liuore: Meminisse debemus quo uocabulo Christus plebem suam appellet, quo titulo gregē suū nuncupet. Oues nominat, ut innocentia Christiana ouibus æquetur. Agnos uocat, ut agnorum naturam simplicem, simplicitas mentis imitetur.

MANSVETVDO.

ET imbellem, purum, simplicem, ac egregiè mansuetū hominem, eundemq; immaculatum, ac pectore candidissimo præditum hieroglyphicè significa-

re qui uolunt, agnum pingere consuerunt: id enim mansuetissimum eius ingenium exposcere uidetur. Nam & ipso uocabulo ἁγνὸς, puritatem castitatemque significat. Et antiqui sacrificuli auguresque maximam ostiam ouilli pecoris appellabant, non ab amplitudine corporis, sed ab animo placidiore. Comprobant etiam hoc sacræ literæ, & nostri Seruatoris insigne, Agnus, ab omni Christianorum antiquitate summa exceptus ueneratione: de quo fertur illud à priscis uatibus dictitatum, TANQVAM AGNVS. Nam ut agnum coram tondente obmutuisse, agnum patibulo applicitum, anniuersaria nobis commiseratio & ploratus redintegrat. Et præcursor ille Deo plenus, agnum hunc intento digito cõmonstrauit. Hoc uerò picturæ genus cùm synodo sexta iam antiquatum esse percepissem, neque satis mihi faceret Latina traductio, ad Græca me cõtuli exemplaria, in quibus rem ita traditam inueni. Ἔν τισι τῶν σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τοῦ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος τὸν ἀληθινὸν, ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων ἀμνὸν χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. Τοὺς οὖν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένα κατασπαζόμενοι τὴν χάριν προτι[illegible]μεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ὡς πλήρωμα νόμου ταύτην ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν οὖν τὸ τέλειον καὶ ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσι ὑπογράφηται τὸν τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀμνὸν χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα, καὶ ἐν ταῖς εἰκόσι ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀναστηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως τοῦ θεοῦ λόγου κατανοοῦντες ὕψος πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. Id est: In quibusdam uenerandarũ imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatus delineatur, qui receptus est in effigiem doni illius optatissimi, quo genus humanum Deus opt. max. honestauit, cui gratiæ nomen ab excellentia quadam indidimus. Ille enim sub eo uelamento uerum agnum, ad quem dictata nostrorũ ueterum respexere, CHRISTVM Deum nostrum ostentat. Nos uerò figuras, & descriptiones ueterũ, prout sunt ueritatis notæ, præfigurationesque Ecclesiæ cõcessæ, honorificè atque libenter amplectentes, gratissimũ tamen donum illud à Deo nobis liberaliter erogatũ præferimus, ipsam rei ueritatẽ, ut quæ illa ueterum dictata iam adimpleuerit, admittentes. Vt igitur quod perfectum atque absolutum est in picturationibus etiam, quæ omnium oculis obijciuntur, describatur, agnum qui peccata mundi tollit CHRISTVM Deum nostrũ humana posthac effigie, pro antiquo illo agno pingendum esse decernimus: quippe qui per huiusmodi figurã humilitatẽ uerbi illius quod à Deo processit, intelligamus, memoresque simus eum nostri corporis exuuias suscepisse, ac perinde cruciatibus affectum morte nobis salutifera decessisse, mundumque inde redemptum esse manu quasi præuia doceamur. Quid uerò super his Latinus interpres, quid Doctores afferant, alij uiderint, Decr. de consecratione. dist. 3. cap. sextam sanctam Synodum. Traducere enim mihi religio fuit, cùm illa iam sint ab ecclesia recepta. Quin & ouem pro mansuetudine poni passim uideas, præcipuè uerò in Euangelica, uti dictũ, disciplina, ubi oues ab hœdis segregandæ prædicuntur. Vitam siquidem illi peragunt intaminatã, qui mansuetudinem amplectuntur: & ab eo qui mitis est, & humilis corde, suscipiunt morum rationem, paratique sunt tanquã oues ad iugulationem, si sit opus, trahi, ut Dominum imitentur. Sanè ouem Hesychius hominem præ se ferre tradit in diuinis literis, qui simplex admodum sit, neminique noceat, & à perperàm factis abstineat: de quo plura alibi. Hœdi uerò petulci sunt atque erratici, qui prærupta quæque rupium, & loca præcipitijs exposita consectantur.

OPVLENTIA.

APud alios historiæ sacræ scriptores, ouis est prouentus etiam & feracitatis indicium

A indicium, cui græcæ dictionis uox ipſa etiam fauere uidetur. Nam ut pleriq; interpretantur, πρόβατον quaſi πρόβασις appellatur, quod rerum earum opulentiam ſignificat, quę ad uictum faciunt. Sed ut in ouibus perſiſtamus (latum enim eſt τοῦ προβάτου uocabulum) ubi Heſiodus ait, μαρναμένους μήλων ἕνεκ᾽ Οἰδιπόδαο, interpretes aiunt μήλων ἕνεκα de imperio & opibus debere intelligi, propterea quòd principes olim paſtoralem uitam agere ſoliti ſunt. Sanè ueteres in tanto oues honore habuere, ut ex ijs tantùm opes fieri exiſtimarent: & pecuniam & peculium inde dicta Iuriſcōſulti tradunt: ideoq; fictum oues lanam olim auream habuiſſe. Hinc cùm Hercules ex Africana uictoria nihil præter oues abegiſſet, aurea mala ſecum aſportaſſe dictus eſt: μῆλον enim dicitur ouis, & ea locutione pomum uſurpatur. Sunt enim qui ſcribant in illis hortis, qui Heſperidum fuiſſe dicuntur, oleaſtros tantùm progerminari: alij autem cotonea ibi lætiſsimè prouenire tradunt, eaq; à colore aurea nuncupata. Nam quæ in manu Herculis poma tria ſtatuuntur in antiquiſsimis ex ære ſtatuis, cotonea ſunt, de quorū ſignificationibus loco ſuo inter arbores diſſeruimus. *Herculis aurea mala.*

B FELICITAS.

IN Hetruſca diſciplina obſeruatum inuenio felicitatem ex oue portendi, præſertim ſi ouis inſolito colre fuerit: oquod mihi Virgilius optimè tetigiſſe uidetur, ubi, Pollione, dicit:

Ipſe ſed in pratis Aries iam ſuaue rubenti
Murice, iam croceo mutabit vellera ſucco.

De quo legitur apud Hetruſcos: Purpureo aureóue colore ouis ſi aſperſa fuerit, Principi ordinis & generis ſumma cum felicitate largitatem auget: genus, progeniem propagat in claritate, lætioremq; efficit. Ex quo nata inter greges Atrei aurea agna, principium diſcordiarū illi ac Thyeſti fuit, fratre ſcilicet inuidia fraternæ felicitatis exulcerato. Vnde illa citantur à Cicerone ex antiqua tragœdia Atreo, de Nat. Deorum III.

Addo huc quod mihi portento cœleſtûm pater
Prodigium miſit regni ſtabilimen mei,
Agnum inter pecudes aurea clarum comá.

Auream enim agnam Thyeſti puero natam, & Pauſanias & Plato meminere: a-
C nimalq; id ex lapide impoſitum eius tumulo, eiuſdem rei monumentum, Pauſanias idem atteſtatur. Eſto autem hoc apud hiſtoricos. Sed felicia illa portendi ex euentis comprobatum, tunc præcipuè, cùm agnus natus eſſet uellere in fronte purpureo. In uilla Antonini cuiuſdam plebeij uiri, eo die atq; hora, qua Geta, Antoninus inde nuncupatus, Mediolani natus eſt. Verùm is in cuius ædibus agnus editus fuerat, cùm imperium Antonino ex hoc portendi audiſſet ab aruſpice, de ſe dictum putans, ne fatum propalaretur, agnum ſtatim occîdit: quod omen fuit Getam, qui & Antoninus uocabatur, ut ſubſecutū eſt, ab Antonino fratre necandum eſſe, quod apud Ælium Spartianum, & alios habetur. uſqueadeo autores ea etiam quæ nihil attinent, in uſum aſciſcūt ſuum. Eædem oues Diadumeno naſcenti imperiū portendêre, cùm in agris patris oues purpureæ duodecim natæ eſſent, quarū una tantū uaria fuerat. Et Mathematici, quos tamen hîc ridet Ambroſius, eum ad eroganda multa idoneū, atq; itidem ad acquirendū dicunt, qui inuadente in horoſcopū Ariete fuerit in lucē editus. Nam hoc animal & uellus abſq; ullo dolore moleſtiáue deponit, & à natura facilè rurſum eodem ueſtit. In eandē ferè ſententiā Ambroſius interpretat̄ diuinā legem,

ubi asinã oue mutandã in sacrificijs instituta Dei iubent. Asina quidem animal laboriosum, ouis uerò frugi, & nõ parui prouentus. Fructu igitur mutandũ esse laborẽ dicit Dominus, id sub hoc uerborũ uelamento subinnuens, quòd uniuscuiusq; laboriosi operis finis ad fructũ respicere debeat. Neq; tamen ignoro esse qui simpliciter intelligi uelint præceptũ hoc, ea de causa, quòd asina sit immunda, ideoq; in ouem, quę munda est cõmutandam. Sunt qui hoc uerborum inuolucro dicant, laborẽ & industriã omnem affectu simplici cõmendandam, per ouem simplicitatẽ tantùm, ut etiã superius dictum est, accipientes. Qui uerò profundius rem exquirere sibi uidentur, liberandam aiunt animã ab ijs quæ fructũ nõ habẽt, cuiusmodi ea sunt quę solo sensu percipiuntur, cùm fructus per ouem omnino exprimatur, per asinam uerò sensus ipsi materiæ simpliciter applicitı. D

MVLIEBRE OFFICIVM.

QVòd uerò nouam nuptam ueteres in pelle lanata considere iubebant, uetustum referre morem uidetur, quòd id uestimenti olim usui fuerit. Sed illud magis uerisimile, quòd hoc gestu adductas se ad præstandam lanificij operã marito polliceri uidentur. Nam ad hæc usq; tempora plerisq; Italiæ locis, postero quàm noua nupta mariti domũ ingressa est die, illi è geniali thalamo mane prodeunti obuiam propinqui fiunt, colum, fusum & lanam, acum & forficem, rutabulum, peniculum, quodq; cuiq; in promptu fuerit instrumentũ, omneq; uas domesticum offerentes, quò ea muliebris haud ignara officij, se non ad delitias & uoluptates, sed ad faciendam lanam, & alia quæ frugi sint curanda uenisse reminiscatur. E

FOECVNDITAS.

SAnè quidem Iunoni regnorum & opulentię præsidi, partuumq; sospitatrici, oues ambiguæ, hoc est, ut Bebius Macer ait, cum duobus agnis altrinsecus alligatis sacrificabant à matronis quæ gemellos peperissent. At Sicyonij graues oues dis beneuolis & fortunatis, quas ipsi εὐμενίδας, Athenienses σεμνὰς uocabant, felicitandę rei domesticæ causa immolare consueuerunt. Herculi quoq; diuitiarum & prouentus deo, ouis ramis quatuor imposita pro boue, qui se sacris surripuerat, litasse perhibetur: unde ipse Melon, & Melius appellatus, quod latinè diceretur ouilius. In Pomi uerò commentario plura super hoc narrabuntur. F

PECVNIA.

AD hæc, licet Ouidius & alij non imperitè dixerint pecuniam à pecudibus appellatam, quòd peculium, uti superius ostensum, olim omne à gregum numero censebatur, eaq; de causa Maronianus Corydon diuitias ostentaturus suas dixerit,

Mille meæ Siculis errant in montibus agnæ:

illud tamen satis constat, æs prius nota pecudum signatum à Seruio Romanorum rege: unde Varro etiam, ut apud Marcellum est, unum ouem multã dictã ait, cùm citatus neq; respondit, neq; excitatus est. Vnum uerò uirili genere dixit, siue quòd nummũ intelligeret, siue ad imitationem Homeri. Ab hoc Marcelli loco fragmentũ est etiã in antiquissimo, quẽ Romę uidi, codice. In cõmentarijs tamẽ sacrorũ Pontificalium crebrò lectum aiunt, hic ouis, & hæc agnus, ac porcus: quę, inquit Festus, non ut uitia, sed ut antiquã consuetudinem testantia debemus accipere. Ex quibus omnibus liquidò apparet, nõ ineptè pecudem pro diuitiarum hieroglyphico accipiendam.

PHTHIRIASIS.

SVnt qui hominem pediculositate confectum significare si uelint, ouillam illi pellem

A pellem inducant, quam lupi caput impactis dentibus dilaceret: siquidem ouium quas lupus occiderit pelles ac uellera, & facta ex his uestis, longè quàm cætera aptiora sunt ad pediculos procreandos. Quod cùm sit tum ab Aristotele, tum ab alijs receptum, quæsiere multi causam, illudq; cupedinariorum experimento deprehenderunt, carnes huiusmodi quæ lupinis dentibus laceratæ fuerint, dulciores esse: quod tactum ab Horatio uolunt, ubi inter ea quę iucundiora delitijs regijs enumerat, hœdum etiam ereptum lupo recenset: quod ego tamen ad frugalitatem potius retulerim, utpote qui eo loco parsimoniam in primis laudet, hisq; tantũ carnibus fruatur, quæ aut inemptæ sint, aut, nisi absumant̃, periturę. Vel ex eo magis iucundum, quia qui semel amissus erat, sit receptus. Sed utcũq; illi, sanè dulcedinis huius causam esse dicunt caliditatẽ, & igneã propè uim, quæ sit in anima lupi, utpote quæ ossa uel durissima in utero liquefaciat, ariditate permollita: euenireq; inde ut carnes facilius atque celerius putrescant, si morsu fuerint huiusmodi uitiatæ: lanasq; identidem contaminatas, contagionẽ illam etiam in uestibus pertinaciter perseruare. Cęterũ sunt qui iudicent hoc non à co-
B lore uel putredine prouenire, sed ab asperitate potius, & ut Medicorũ utar uacabulo, uellicatiua quadam ui, quæ carnem scabritie interterat, pruritũq; suscitet, unde postmodũ humanæ cutis humore corrupto, pediculi suboriantur: absurdumq; esse dicunt asserere uim illam à lupi spiritu morsúue usqueadeo in uellera diffundi, quæ totiens abluant̃, solentur, depurgentur, inungant̃, defæcentur, ac propémodũ excoquantur. Referũt uerò uenatores, & caupones, animalia quæ ictu uno procubuerint, uno, ut ita dicã, spiritu suffocata, solidiora, minusq; putrefactioni obnoxia reddi. Quare Homerus rerũ omniũ doctrina insignis, siue coria, siue lora cõmendet, bouis ea dicit esse ἰφι κταμένοιο, ictu quippe ualido mactati. Itaq; eorum quæ neq; morbo, neq; senecta pereunt, sed iugulatione, coria ualidiora sunt, neruosioraq;. At quæ pluribus conficiantur plagis, difficulterq; aut cunctanter exagitata delassataq; perimantur, præsertimq; si ferro saucientur, facilè putrescere, neq; in alterum diem asseruari posse. Eorum autem quæ tam lenta exanimentur morte, contaminatam uim & in pelles, & in uellera, quin & in ungues penetrare, præcipuè autem si mordentur à feris: ungues etiam ipsos obnigrescere, sanguine, humore, & medullis etiam ipsis præ timore & cruciatu
C contaminatis, indiciumq; id tabis esse. Quare minimè mirum si contagio huiusmodi etiã in uellera diffluat, coriaq; tentet, & omnia denicq; computrescere compellat. Atq; hinc pediculositatis significatum.

DISCORDIA.

DIscordiam uerò & mores maximè dissimiles Ægyptij Poëtæq; omnes significare cùm uolunt hieroglyphicè, lupum & agnum, aut ouem ponunt. Vnde apud Horat. legas,

Lupis & agnis quanta sortitò obtigit,
Tecum mihi discordia est.

Et de maximè inter se discrepantibus Ouidius ait,

Nat lupus inter oues. Aiunt uerò eam esse antipathiæ uim, ut plerunq; agni recenter nati, neq; ullius animalis extra caulas effigiem intuiti, audito repentè luporũ ululatu exanimascant, subitarioq; eo perculsi metu mortui concidant. Quin etiã periti rerum prædicant horum animalium inanima etiam in eadem naturæ dissensione perseuerare. Ouillas enim fides si alijs ex lupino intestino factis fidibus associentur,

& absonas & præ metu mutas permanere. Idem de tympanis & ouilla pelle & lupina factis accidere tradit Oppianus: simulac enim pulsantur, ouillum mutũ esse, lupinum solum exaudiri. D

DE ARIETE.

SEd quantũ in agno mansuetudinis superius agnoscebamus, tantũ in ariete ferocitatis experimur: simul enim ac cornua accreuerunt, pugnacissimi fiunt, neq; se tantùm in suo genere lacessunt, incursantesq; inuicem arietãt, uerùm & homines impetũt, in bellumq; prouocant. Vnde etiam dicterium celebratur, κριὸς ἀσελγοκέρως. qua fortè de causa Marti cœlestis Aries dedicatus: & si qua Planetis in humano corpore uis, fel à Marte regi dicitur: in eo uerò sedes iracundiæ, & bilis. Et Adamantius immolatos apud Hebręos Arietes, apud nos iracundiam iugulari debere, putat intelligendum. E

FEROCITAS.

BELLVM.

SIue igitur pugnacitas hęc in causa fuerit, siue sanctius instituti homines, cùm aliqua affecti essent iniuria, ultionis procurationem non à se, utpote qui ex mansueto & innocuo essent genere procreati, proficisci, sed ab hostium improbitate atq; iniustitia, indicare testatumq; facere uellent, indicturi cuipiã bellum, arietem per fœcialem præmittebant, quem in hostiũ fines immitteret, uel honestam ita causam suam ostensuri, quòd non nisi prouocati bellum gerere cogerentur, uel, quod alij malunt, ut hostilem agrum suæ iam prædæ expositum indicarent. Vtcunq;, Aries, ut ait Hesychius, uexilli nostri, hoc est, Crucis hieroglyphicum est, Crux uerò redemptionis: Aries ille inquam, qui pro Isaache in holocaustum oblatus est, in uirgulto Sabech, ut Septuaginta ediderũt, à cornibus religatus. Sabech uerò remissio interpretatur, quia Crucem, quæ remissionis uirgultum fuit, præmonstrabat. F

RIVALITAS.

SVnt qui riualitatẽ hieroglyphicè per arietes duos cornibus se inuicem lacessentes significari dicant: quandoquidem in eiusmodi certationẽ amoris causa ferri eos perhibent: quippe qui offensionem intelligant sibi fieri, si quas amant oues, ab alijs saliri conspexerint: quod hirci plurimùm negligentes, susq; deq; ferre solent.

VENVS.

IN huiusmodi uerò uenerei affectus hieroglyphicum, aries multis est ueterum monumentis impositus. Nam qui ante Corinthi urbem intra priores pedes leænæ, quæ Laidis tumulo imposita erat, uisebatur, libidinem nimirum eius meretricis indicabat. Erat & apud Eleos in templo Veneris simulacrum eius insidens arieti, Scopæ, ut Pausanias ait, opus,

A eiq; cognomen erat πανδήμιον, quod arietinæ procacitati uidetur conuenire.

VETVLIPETA PROCVS.

NAm quantum ad arietis libidinem attinet, per eum ita in nequitiam concitatum, hominem qui uetularũ concubitũ affectaretur, nõnulli notandum censuere, quòd is primùm uetustiores fœminas inire consuerit, quarum facta copia nouellas minimè persequatur.

SALVBRITAS.

MErcurium autem aiunt apud Tanagræos cum Ariete humeris insidente solitũ effingi, eumq; κριοφόρον Pausanias ait appellatum. Erat id partæ salubritatis hieroglyphicum: quandoquidem Mercurius expiatione arietis, quem circum urbem gestauerit, pestilentiã quæ Tanagras inuaserat, sustulisse dicitur: in cuius facti memoriam, die eius festo pulcherrimus quispiam ex Tanagræa iuuentute delectus, arietem humeris impositum frequentissima totius ci-
B uitatis pompa circum mœnia gestare consueuerat.

CVSTODIA.

APud Corinthios uerò æneum Mercurij simulacrum uisebatur, cui aries assistebat. Causam fuisse Pausanias dicit, quòd Mercurium maximè omnium deorum custodire greges, prouentusq; ex eis augere persuasum sit. Sed enim cùm ita Mercurio facundiæ Deo præsidi aries apponatur, maximumq; humanæ uitæ præsidium sit oratio, ut Comici Græci dicterium est, minimè mirum si Isocratis Rhetoris sepulchro aries triginta cubitorum adsculptus fuit, in quo Siren cubitorum septem insideret: nam ea quoq; orationis suauitatem indicabat. Et ferunt astrologi, Mercurium in Ariete collocatum, orationis promptitudinem, & ex tempore dicendi facultatẽ dare. Sed ne ab Isocratis sepulchro discedamus, propè etiã mensa apposita, quæ Poëtas haberet, ac eiusdem præceptores, in quibus & Gorgias astronomicam sphæram inspectabat, & Isocrates ipse omnifariæ doctrinæ hauriendæ cupidus adsistebat.

HAMMON.

IN Saloninæ nummo aries est cũ inscriptione, HAMMONI CONS. AVG.
C Animal enim hoc in ueterum sculpturis frequentissimũ habetur, præcipueq; Hammonem Deum, specie illa sua reciprocicorni, ut Laberij dictum usurpem, significabat. Hunc uulgus Iouem, Ægyptij Solem esse contendebant, cornuaq; radios ostentare: de quibus alibi locupletius. Spectare tamẽ est in Gallieni nummo arietem inscriptione addita, IOVI CONS. AVG. Hammonem uerò ueteres salutis Deum, uti Latini Iouem à iuuando dictum interpretabantur, exq; arietino capite eundem Deum qui omnium saluti prospiceret, ἱερογλυφικῶς intelligebant. Hecatæus Abderita Ægyptios ait Hammonis uoce usos, cùm se inuicẽ salute præposita compellarent, allocutoriamq; esse uocem, qua boni ominis causa Deum in primis ita uenerarentur. Isq; mos in plerisq; nostræ pietatis collegijs obseruatur, ut quicunq; pultauerit, non prius ad colloquium admittatur, quàm ad Virginis Deiparæ salutationem responderit. Cumq; ueterũ mos esset in mortuorum conditorijs bene defunctis ominari, eos dis manibus cõmendabant: alij columnas quæ sepulchris erigebantur, inscriptionis huiusmodi loco, arietinis capitibus hinc inde adsculptis insignibant, corymbis intermedio propendentibus, qui foliorum & fructuũ uarietate lasciuirent. Sed quod ad Ham

Gallieni nummus.

monem attinet, scriptores rerum paruula quædam cornua in utroque tempore eum habuisse ferunt. Qui uerò penitiorem doctrinã perscrutati sunt, proprium id Iouis nomen apud Ægyptios fuisse tradunt. Alij dicunt arieticũ caput ideo Hammonis esse signum, quòd is Ægypti rex, præclaris admodum rebus à se gestis, in galea usus sit arietini capitis insigni. Aiunt & cùm Herculi illi uetustissimo ad eum uisendi studio profecto se olim ostentaret, arietino capite, quem mactauerat, uertici suo imposito, & pelle ea uillosa circundatum, alia pelle amictum heroën admisisse. Et Saporis Regis gestamen celebrat Ammianus aureo capitis arietini figmento elaboratum. Quod & insigne militiæ, & quasi sodalitatis cuiusdam suæ, recentissima memoria Carolus fortissimus Burgundionum Dux, Caroli V. Imperatoris auus adsciuit, aureum Arietis caput singulis pro gestamine imponendo, & Arietini capitis cognomento sodalitatem uocando: eam Tottionis aurei uulgò appellarunt, quòd ea locutio caput arietinum lingua patria designaret. D

DECVSSATIO.

SEd ut hæc, quamuis ad uetustatis imaginẽ usumq; facta, missa faciamus, appellat nos Aries ille toto cœlo cõspicuus, qui rerũ temporumq; diuisionem, æquasq; utrorunq; portiones ostentat, uniformem toto anno diei noctisq; partitionem, auctum & decrementũ æquilibrio semper appensum. Cur uerò Aries huic sit dispensationi præfectus, ea affertur causa, quòd proprium illi esse aiunt ab æquinoctio uerno super dexterũ latus incubare, ueluti Sol quoq; ad Septentrionales, quippe dexteras, ut Ægyptij statuũt, mundi regiones deflectit: ab autumnali uerò æquinoctio sinistro incubat lateri, ueluti etiam Sol in læuam declinare & australia signa occupare conspicitur. Pari propémodum ratione malorum semina ipsis fructibus inclusa, brumali die spontino motu conuerti in contrarias partes obseruatum, quippe quæ peracto iam omni maturitatis numero, natura opifice, quę rerum omnium altrix est, retro cedere, & ad radicem, ad propaginem, ad specierum earundem progenerationem tendere uideantur. E

PRINCIPIVM ANNI.

APud Astronomos Aries pro anni principio capitur, & eo notatur hieroglyphico: uariaq; est ingeniorum sedulitas istius rei rationem afferre conantium, Hebræis præsertim nõnullis Libram potius caput afferentibus, quòd par fuerit omnia perfecta, & seminibus fœta, summo ab opifice creari, eo uerò tempore fruges omnes maximè maturuisse. Quòd uerò Aries inde locum occupauerit, ex lege factum ad illius temporis solennitatem celebrandam, quo liberati sunt ex Ægypto. Sed quòd aiunt tunc temporis nõnulli, quo mundus est genitus, Arietem cœli mediũ tenuisse, in mundi quippe uertice constitisse, quisnam id potuerit coniectare non uideo, cùm in sphærica cœli figura neq; uertex, neq; imum, neq; ortus, neq; occasus, qui eodem temporis articulo sint ijdem, eodem momẽto gentibus omnibus dari potuerit. Nam nisi omnibus ea ratio gentibus inseruiat, admittenda nõ est. Solem uerò qui dicat in hoc uel illo signo fuisse, nemo nõ intelligat. Astronomi quidem in Ariete uolunt, & Virgilij doctrina non paruam his autoritatẽ adiungit, dum ita super uerni temporis amœnitate canit: F

Non alios prima crescentis origine mundi
Illuxisse dies, alium ue habuisse tenorem
Crediderim: ver illud erat, ver magnus habebat
Orbis, & hybernis parcebant flatibus Euri,

A *Cùm primùm lucem pecudes hausere, virumq;*
Terrea progenies duris caput extulit aruis,
Immissæq; feræ syluis, & sidera cœlo,
Nec res hunc teneræ possent perferre laborem,
Si non tanta quies iret, frigusq; caloremq;
Inter, & exciperet cœli indulgentia terras.

Quòd uerò commentarij huius finem Virgiliani carminis amœnitate condire quæsierim, optime Lactanti, non ineptè me fecisse arbitror, qui te fortè gregalium rusticitate, styloq; modoq; pastorali, uirum tam elegantē, offensum & delassatum suspicabar. Tu quicquid id fuerit, ut omnia amicorum soles, boni consule, & Pierium uirtuti doctrinæq; tuæ deditissimum, ut facis, ama.

PIERIVS VALERIANVS AD PROSPE-
B RVM SANCTACRVTIVM NOBILEM ROMANVM, DE IIS QVÆ PER LVPVM, HYÆNAM, LYNCEM, VRSVM, PANTHERAM, TIGRIM, ET VRVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Escio quo tuo fato acciderit, optime lepidissimeq; Prosper, vt qui mortalium es iucundissimus, in truculentissimas omnium feras incideris. Tibi enim ludis meis Aegyptiacis, quos propèdiem istic Patauij sum commissurus, ducti sorte obtigere, Lupus, Hyæna, Lynx, Vrsus, Panthera, Tigris, & demum Vrus, cum quibus tibi sit, quantum animis viribusq; valeas, congrediendum. Has omnes vel captiuas facias vel cicures, vel conficias, vel fortè etiam deuores necesse est, lege ita sodalitia, Cosmogerijs comitijs, decernente mandanteq;, exceptione, quæcunq; possit excogitari, summota penitus. Scio, ad hæc, firmissimi licet animi iuuenis, totus es cōmotus, qui à bestiarum venatione pastuq; semper abhorrueris. Nolim tamen putes edictū in te factū, acerbi quicquā, aut æquū iustumue minus continere: quod ea potius de causa decretum est, quia nouæ indomitæq; feræ cicurandæ cùm
C *essent, neminē habuimus quem in huiusmodi negotio tibi præferendum existimaremus. Tanta enim est vultus, animiq; alacritas tui, vt facilè speremus, simulac in theatrum descenderis, illæq; furorem, feritatem, rabiem, aut sæuitiam quæq; suam in te concitarint, futurum vt tu sola Gelasini tui hilaritate omnes actutùm mansuefacias, & simulac semel arriseris, adblanditusue fueris, ad pedes tibi omnes euestigiò procubituras. Vidimus enim sæpius homines quauis bellua ferociores, quos tu, vti tuus est mos, dicto aliquo salso, aut liberiore aliqua admonitione tactos castigatosq; contra te irritaras, simulac furore perciti & impotentes irruerent in te minabundi, ad solam vultus tui iucunditatē, veluti aliqua incantatione perculsos substitisse, consternatosq; animi omnem statim indignationem amisisse, sponteq; tibi sese dedere, & quibuscunq; rebus gratificari possent obsequium polliceri. Quare cùm velut Orpheus lyra modulisq;, tu sola illa comitate fretus tua, ferocitatem omniū mitiges, furoremq; delinias, agè nulla iam contatione exhibitas à me feras aggredere, victoriā ex illis omnino reportaturus: quia in Aegyptiorū fanis alitæ atq; educatæ, literas mihi videntur didicisse. Proinde facilè erit iuueni literatissimo eas quoquo volueris trahere, & ad omne obsequium paratissimas efficere: id quod iam in lupo, qui prodijt primus, experiri potes.*

DE LVPO. D

ERINIQVE mihi facere uidentur, qui Ægyptios solos de brutorum cultu derisui habent, atq; conuicijs & cauillationibus etiam persequuntur, cùm nationes ferè omnes eadem fuerint superstitione aliquando contaminatę, præsertimq; terra Græcia, quæ maximè omniū sapientiam ipsam aluisse prædicatur: Romanaq; respublica, apud quam cæremoniæ primas semper partes obtinuere. Græci enim lupum in honorem Apollinis uenerabantur: in Martis, atqueadeo Romuli Remiq; uneratione Romani. Alias etiā belluas afferre possem, quæ apud hos & alios, diuinos sibi honores asciuere. Sed quoniā de lupo dicere propositum est, quod ad eum attinet præcipuè prosequemur.

APOLLO.

FVit autem, uti dictum, fera hæc plerisq; locis Apollinis memoriæ dedicata: eiusq; simulacri ea asseritur causa, quòd oculorum acie potens adeò sit, ut noctis tenebras euincat, acutissimo quippe polleat uisu, intempestaq; nocte, etiā si Luna sileat, clarissimè tamē intueatur, & in prædis inuadendis post nocturnā famem antelucanū tempus obseruet, à Sole aūt totum est lucis beneficiū. E Vtraq; uerò de causa, & quòd potens lumine esset, & quòd ante lucem prodiret ad prædam, Lycopolitana Thebaidos in Ægypto ciuitas hieroglyphicum lupi forma Apollini dedicauit, eiq; in lupi specie sacra faciebant, tantoq; apud eos ciues cultu habitus est, ut cùm lupum tanquā Deum uenerarentur, soli ex Ægyptijs ouibus uescerentur. Hinc ipsum Solem Homerus λυκηγενέτην uocat, non ea quidem causa, quòd in Lycia genitus credatur: nam fabula hæc, ut Heraclides Ponticus asseuerat, recens admodum est, neq; temporibus Homeri adhuc cuiquam innotuerat: sed ueluti diem ἠριγένειαν, propterea quòd ἦρ, hoc est, diluculū generet: ita Solem λυκηγενῆ dixit, quòd matutini splendoris autor ipse sit, uel potius quòd Lycabanta progeneret, hoc est, annum, cui nomen, ut nonnullis placet, à luporum similitudine quadam inditum: illi siquidem auctos imbribus fluuios tranaturi, caudas mordicus inuicē apprehendunt, longoq; ordine seriatim aquis immerguntur, tutoq; transmeant, id quod F Sol ipse in animalibus Signiferi prætereundis facere uidetur, dum continuata quadā serie finem unius, alterius principium facit. Sanè aliquot in signis Apollinis lupos adsculptos uideas, de quo diximus in Ancilibus. Colebatur & apud Athenienses in Apollinis gratiam lupus, quiq; fortè animal id interfecisset, lege damnationis promulgata parare iubebat,

quę ei funerando forent necessaria, ut ita magistratus quod sui iuris esset officiū executi uiderentur, & religione respub. solueretur. Eam huiusce cultus nōnulli causam memorāt, quòd Latona prægnans per duodecim dies in lupū transmutata, Delum se contulerit, ubi illi facultas pariundi fuit: quapropter lupæ certa anni dimensione omnes intra dierum XII. spatium pariunt, quod Philostephanus tradidit commentarijs de quo inferius latius.

A MARS.

MArti idem dedicatus, siue, ut est in fabulis, propter Romuli Remiq; educatũ, quod deridet Festus, qui uelit nõ à ruma, sed à uirtutũ magnitudine utriq; fratrum inditum nomen, quòd ῥώμη, notum apud Græcos uocabulum, fortitudinẽ significet, ut inde scilicet ij nomen adepti sint, ueluti ἀπὸ τῆς ἀλκῆς Alcides: siue propter ipsam uoracitatẽ, quæ in bello crudiuora est: inde in sacris etiã literis legas, Gladius meus deuorabit carnes. Hinc & Mauorti nomen, ut nõnulli arbitrati sunt, quasi mares uorantẽ dicere uoluissent: bellatores enim mares esse debere, & mares dici, alibi ostensum. Martios porrò lupos Virgilius, Martiales Horatius uocãt. Et apud Plautũ eos in tutela Martis cognoscit Strabax adolescẽs, ita profatus: Fuit ędepol Mars meo iratus patri: nam oues illius haud procul absunt à lupis. Græci sanè Poëtę λυκόφρονας uocãt strenuos bellatores: ualidi enim omnino sunt lupi, & in fallendis hostibus astutissimi. Robur uerò eorũ plurimùm in armis est, ut apud eundem Plautum:

Quasi lupus ab armis ualeo, clunes infractos fero.

B Ob astutiã uerò Pindarus aduersus inimicos cõparare se unumquenq; monet λύκοιο δίκαν, more lupi, ad id scilicet respiciẽs, quòd lupus tortuosis ambagibus uestigia perplexa ponit, modò hac, modò illac procurrens, ut non facilè qua te parte sit inuasurus, aspicias.

RAPTOR.

BEllicosis uerò uiris plerisq; omnib. is natura mos insitus, ut cõuectare iuuet prędas & uiuere rapto, id quod etiã inter præcipua uirtutũ suarũ præconia, magnificè atq; gloriosa admodũ recensere solent. Vnde furacẽ & raptorẽ hominem per lupũ ostendi, multi aptũ & congruẽs existimarũt hieroglyphicũ: quod quidem minimè alienũ est à ueterũ disciplina, eorum maximè Philosophorum consensu, qui palingenesiã posuere, ut remotiorẽ doctrinã illam, quã ab Ægyptijs acceperãt, nouo cõmento huiusmodi fabularũ inuolucris occultarent. Illi enim hominem qui semper promptus & paratus fuisset ad rapinas, post obitũ in lupũ abire tradiderũt, ut in Phædone Socrates: quę tamẽ dictata Porphyrius & Iamblichus nõ sunt passi diutius in tenebris latitare: sed quid ea sibi uellent, latissimè omnia pandere curæ preciũ habuere. Hos secutus Poëta Claudianus,
C prædones ait ab Rhadamantho lupis obijci solitos: ridiculeq;, ut assolet, Aristophanes Simonem bonorũ publicorũ depeculatorẽ exprimi per lupum à Nebulis iocatur. Et lupi nomen in diuinis literis, ut obseruarunt theologi, nõ secus ac uulpeculę, semper in mali cuiuspiã significatũ accipit. At cacodæmon est interdum lupus, plerunq; tamẽ raptor, Euangelio: Intrinsecus aũt sunt lupi rapaces. Quòd uerò Iacob ait, Beniamin lupus rapax, mane capiet prædam, uespere autem reddet, de Pauli conuersione dictum, & Eucherius & alij pleriq; putant.

IMPROBITAS MERETRICIA.

ET qui meretriciam improbitatẽ per lupæ simulacrum significari cõtendunt, hieroglyphicũ nimirum id à rapacitate desumptũ autumãt. Notũ enim meretrices lupas appellari, & inde Lupanaria dici. Ea de causa Messalina, flagitiosum imperatoriæ maiestatis dedecus, Lyciscæ nomen mentiri delectabatur, de qua Satyricus Poëta:

Tunc nuda papillis
Constitit auratis nomen mentita Lyciscæ.

Cicero Miloniana: Clodius semper secum scorta, semper lupas ducebat. D

FORMIDATOR INANIUM.

ATq; hoc tam bellicosum, tam noctiuagum animal, minima quadam re, lapidis quippe alicuius audito tantùm strepitu, terreri solet. Vnde sacerdotes Ægyptij, si quem uanis rumoribus, & inanis rei formidine consternatũ indicare uellent, hieroglyphicum ex lupo & saxi telo aliquo propè asito facere consuerunt: ita enim est eorum ingenium, ut qui neq; ferrum euitent, neq; fustem tremescant, lapidẽ tantùm impendiò perhorrescant, cuius ictum adeò perniciosum sentiũt, ut qua parte tacti fuerint, computrescãt, uermibus quàm ocyssimè redditis. Quinetiam reperti sunt qui uel duorum concussu lapidum strepitum cientes, ferocissimos à se lupos abegerint. Nobis pueris narrare solebat Laurentius pater, homo minimè uanus aut fabulosus, cũ is ex Noricis Alpibus in Bellunensem agrum descenderet uia plurimũ scrupulosa, sibi nocte præuento ad quintũ ab urbe lapidem repentè tris lupos uisendæ magnitudinis apparuisse, quos cùm qua ratione summoueret, secũ agitaret, id sibi diuinitus incidisse menti, ut deiecto in terram retinaculo, quo per noctem equus ad præsepe religabatur, altero capite manu comprehenso, id cœperit ponè trahere: quod quidem annulis fibulisq; aliquot ferreis preditũ cùm ingentẽ per uiam strepitũ cieret, saxeosq; scrupulos quotquot incursando offendisset excitaret, perterrefacti repentè lupi, quasi uis magna canũ incubuisset, præproperè fugam arripuerunt. Non prætermittam super hac lupi trepidatione, hominem à lupo præuisum subitò consternari & uocem amittere, quod non ex Virgilio tantùm, sed & ex Platone Politijs habetur: atq; ita uice uersa, si homo prius lupum uiderit, eum eadem pati. E

INDEMNIS FVGA.

HOminem in hostes illapsum, qui parua admodum iactura facta euasisset, ostendere si constituissent, lupum extrema cauda glabrum facere consuerant: is enim agitatus à uenatoribus, quasi conscius sibi amatorium uirus exiguo eius inesse uillo, ne captus humanæ omnino satisfaciat uoluntati, cum abijcit: aiunt enim non idem pollere, nisi uiuenti direptum. F

TVTVS RECEPTVS

EVm uerò qui uel prædatum, uel in aciem progressus, maiore incumbente ui quàm sustinere se posse confideret, se nulla accepta clade in tutum recepisset, indicare si uellent, currentem lupum, cauda præcipuè sub uterum immissa reductaq; proponebant. Summa enim lupo calliditas in periculis declinandis, primumq; illi studium fuga sibi cõsulere, seq; sospitem syluis reddere: unde λύκος περὶ τοῦ βοὸς φεύγει, habetur in adagijs. Reducere uerò caudã sub uterum, præcipuum est signum pauitantis. Quod cùm Maro noster non ignoraret, ingenium eius descripsit his uersibus, quos recitare non pigeat:

Ac uelut ille, priusquam tela inimica sequantur,
Continuò in montes sese auius abdidit altos
Occiso pastore lupus, magnoq; iuuenco,

A *Conscius audacis facti, caudamq́ remulcens*
Subiecit pauitantem utero, syluasq́ petiuit.

ABORTVS.

SAcerdotes ijdem Ægyptij si mulierem abortientẽ indicare uellent, picturam eam instituerãt, qua Lupus ab equa calcibus impeteretur, uel aliquo modo calcaretur, propterea quòd persuasum habebatur, ita ea inter se natura dissidere animalia, ut prægnans equa si Lupum tetigisset, statim abortũ faceret: neq; hoc effici de tactu solũ, uerùm etiam si uestigium tantũ illius pressisset, tantam inesse Lupo ueneficij uim, ut omnino abortiret.

AB INFORTVNIIS POTENTIOR.

LOngè uerò diuersum illud, quòd hominem ex infortunijs calamitatibusq; beatiorẽ potentioremq; factũ significare si uellent, equũ in cuius clunes Lupus morsum infixisset, effingere consuerunt: ferunt enim equos quibus dimicatio cum Lupis fuerit, præstantiores reddi. Eos Græci λυκοσπάδας, nos uolsilupos dicere possumus, nõ ea quidẽ de causa quam nonnulli cõmenti sunt, ita eos à frenatis lupis utpote animosis & ferocibus appellatos, sed quia multorum experimento compertũ est, pullos qui cum Lupo certarint, euaserintq;, in bonos & uelocipedes mox euadere: huiusmodi enim euentus equos & animosiores & pernicíores reddit: imò quia & animosi & agiles fuerint effugerũt: factoq; ita in feris periculo solemus eos approbare, idq; omniũ consensu receptũ. Qui tamẽ ab iniuria ita ferox euadit, longè ignauior fit naturæ secreto quodã, si, ut Pamphilus lib. Rerũ naturaliũ tradit, Lupi uestigiũ calcarit: tũc enim ait cum cruribus obtorpescere. Quin etiam tanta est illi cum equo naturæ dissensio, ut eum quantumlibet ferocem & generosum, uel mortuus & terra cõditus absterreat: inuentiq; sunt hodie qui omniuolam principum quorundam impotentiam clusuri, cùm equũ haberent insigniorem, quem loci dominus sibi deposcebat, admoniti sunt lupinũ intestinũ in uia, qua producẽdus erat equus, clanculũ sepelire, eaq; mox equus in principis conspectũ eductus, simulac intestini odorẽ sensit, nulla unquã agitatione, nullisq; stimulis impelli potuit ut eà transiret, atq; ita uel sternacis, uel indomiti, uel renitentis accepta nota, repudiatus à principe, priori domino suo relictus est. Addam & hoc naturę miraculũ: equis torminũ doloribus cruciatis nullum præsentius esse remedium, quàm intestini lupini cinctus, quẽ Romæ in usum huiusmodi asseruari apud plerosq; cõperi. Quod uerò de consternatione dicebamus, nõ sunt noua hæc cõmenta, ut terriculamenta infodi soleant, quę uel hoc uel illud animal insigniter abhorreat. Nam apud ueteres quoque uiguit hæc superstitio, ut eo loco, quà iter acturi sunt equi, infossa aliqua his terrorẽ incutiant, & ab incœpto cursu aliorsum auertant, uel cõsternati ulterius progredi recusent. Porrò Amphionem Thebanũ memorant Pelopi quædam tradidisse, ut ob iter sepelirentur, quibus non Oenomai modò equi perterrefacti sint, uerùm omnes quotquot illac in posterum cursum arripuere: extitisseq; loco nomen taraxippo, de re inditum.

(Marginal letters: B beside "natis lupis…"; C beside "cruciatis nullum…")

IMPATIENS FAMIS.

IIdem hominẽ famis impatientẽ exprimere si curassent, Lupũ uel hiantẽ ore, uel terrã mordicus apprehendentẽ hieroglyphicè figurabant. Lupus enim cũ prædæ inhiat, rictu latè diducto currit: alioqui si prædę copia nõ fuerit, peculiare habet esuriens terrã deuorare. Sunt tamen qui non hoc ad saturitatẽ à Lupo fieri contendant, sed ut iumentũ aliquod inuasurus grauior & ponderosior fa-

ctus prædam citius defatiget, cui statim, qui mos est illi, se dentibus appende- D
rit, quę quidē est Alberti opinio. Sed quoniā ita in Luporū ingeniū incidimus, non iniucundum relatu fuerit quod apud eundem autorem de lupi cuiusdam industria pro comperto ponitur: hunc scilicet cùm animaduertisset syluestrem quandam suem cū numeroso fœtu ad locū auena satū itare pabuli gratia, offendissetq; prostratū arboris truncū ramis etiamnū prostantibus, arrepto in os ligno librarum circiter XL. super truncū efferri saltu assueuisse, ac in ramos repere, mox adueniente cum prole porca unū cursu rapido de porcellis arripit, in arborem festinanter scandit, ibiq; tutò consistens rapto potitur, & in matris conspectu frustra adgrunnientis & sæuientis filium depascitur.

PROPERANTIA.

Celerius quid maturatū per lupi catulum significari semel tantū reperi: Lupam enim intra XII. párere dies fabulantur Ægyptij. Sed enim Philostephani super hoc uerba, ut locū superius tactū ampliemus, quantū mihi uidetur, nō rectè accepta sunt, qui libro, cui Cōmentaria nomē fecit, dicere uidetur, XII. es- E
se certos anni dies, quibus lupæ omnes pariāt. Aristoteles sanè, quòd fœtū XII. tantùm gestent dies, esse inexploratū sibi profitetur: perinde ac illud etiā quòd aiunt eas semel tantùm in uita párere.

ANCEPS CONSILII.

Vlgatum autem & adagijs & hieroglyphicis illud est, hominem qui Lupum auribus teneat, significare quempiam in eo statu, quo negotium aliquod neq; relinquere, neq; exequi tutò pòsit. Nam res prouerbio cōfirmata, & fert in primis, Tiberijq; præcipuè usurpatione dictū repetitum. Et Phormione Terentius, Antiphonem dicere cōfingit, auribus se tenere Lupum, neq; quo modo dimitteret eum à se inuenire posse, neq; qua ratione retineret scire. Et causa eius ambiguitatis spontè satis manifesta est, quam hìc repetere mihi minimè necessarium uidetur.

VENEFICIORVM AMVLETVM.

Illud potius referam, hominē tutum à ueneficijs per lupi rostrum significari, quòd persuasum est id si portis pręfixum fuerit, ueneficia ei nō obesse familię, F
quæ ædes illas inhabitet. Hæc uerò ueneficiorum cōmemoratio adducit in memoriā mihi homines in Lupos transformari minimè olim fabulosum habitū. De Demarcho enim Olympionica, qui demutatus in Lupū, decimo pòst anno rursum faciem receperit humanam, apud Pausaniam legere est, & apud Pliniū: peculiareq; id Arcadibus fuisse, ut trans paludem quandam prouecti, in lupos abirent, & si per nouenniū humanas carnes abstinuissent, decimo pòst anno eòdem reuerti, unde transuecti fuerant, ac in homines redire, decem annorum addito senio. D. etiam Augustinus de Ciuitate Dei, Varronem ait hæc de Arcadibus memoriæ tradidisse.

PEREGRINVS.

Ciuē ex boue, animali quippe domestico, nobiscū alito atq; educato, significari loco suo diximus. Ex lupo aūt peregrinū intelligi, historia eadē ostendit. Danaus enim cū in Argiuos mouisset peteretq; Gelanorē expelli, qui tunc Argis imperabat, lupū & taurū pugnātes cōspicatus, se lupi uice statuens, quinā foret pugnæ exitus operiebat. Lupo uerò uictoria potito, ædem Apolloni Lycio uouit,

A uouit, atque ita rerũ potitus est, cùm facilè ciuibus persuasum esset deos uictorem Danaũ per portentũ eiusmodi designare, quòd Gelanor inter eos educatus esset hic uerò peregrinus foris aduenisset: itaque in imperiũ ascitus expulso Gelanore: eaque de causa in Argiuo foro Lupi & Tauri inuicem pugnantiũ effigies ex ære quamdiutissimè permanserũt, quas Pyrrhus Epirotarũ rex inspectas exhorruit, domestici admonitus oraculi, tunc instare sibi fatalem diem, cùm Lupũ & Taurum pugnantes aspexisset. Quantum uerò pertinet ad portentum, eadem sentiunt Pausanias & Plutarchus, Gelanorem per bouem, Danaũ per Lupum acceptos: sed in re gesta referenda id diuersi abeunt, quòd Plutarchus Danao portentum oblatum scribit, Pausanias ciuibus animaduersum, ciuilique contentione de imperio certatum, dilatisque in alterum diem comitijs, mane monstrum id accidisse, populique iudicium fuisse ut Danaus in regnum admitteretur, Gelanor profugus solum uerteret.

MACEDO.

MAcedonem Herculis comitẽ, qui sub Osiride militauit, ea de causa per lu-
B pum sculptum intelligi Diodorus asserit, quòd is lupi gestamine delectaretur. Iam & Romani ueteres lupum inter militaria signa statuere.

SALII.

IN recentiorũ uerò Impp. Theodosij, Honorij, & quorundam aliorum domestico canone, quo legiones ordinesque totius eorum militiæ recensentur, Saliorum quoque habetur insigne, qui eo appellati nomine sub militũ Præsentiali nuncupato militabant: parma quippe cuius aureus erat umbilicus, quem ruber ambibat circulus, hunc alius latior uiolacei coloris admodum diluti, in summo cuius rosa erat: à medio lupi hinc inde dimidij duo, qui ad florem supernè positum spectabãt, mox parma rubro margine claudebatur. Minimè uerò mirum, si qui Saliorum sibi nomen adsumpserant, Martis etiam animalia in gestaminibus habere uoluerunt.

AVGVRIVM MORTIS.

IN aruspicina sanè inuenias Lupum mortis auspicia fecisse: Maximino enim Imperatori, uiro & Thraci & bellicosissimo, exitium portenderunt lupi circiter quingenti simul ingressi urbem in quam ipse se receperat, cùm in Italiam ad-
C uersus Maximum & Balbinum profectus est. Et coloniam quam C. Gracchus instaurata Carthagine, quam Iunoniã appellauerat, deduxisse fertur, infelicem futurã aruspices dixere, propterea quòd lupi bis metas ibi positas subito incursu subuerterant, infaustum huiusmodi ostentum esse asseuerantes. Et ea Iudæorum clade quam sub Hadriano passi sunt, lupi & hyænæ per urbes passim irruentes ululabant.

PESTILENTIA.

APud Philostratũ lupus futuræ pestilentiæ signũ est, ubi Palamedes, propterea quòd lupi ex Ida frequentes in pueros qui castris ministrabant impetum fecerant, suadet Apollini Lycio sacrificandum, qui feras eas suis met sagittis interficeret, ac simul imminentis pestilentiæ calamitas summoueretur. Apud Sicyonios templũ erat olim Apollini Lycæo dicatum ea de causa, quòd ferunt aliquando lupos ita eorum gregibus infestos, ut nullum possent ex re pecuaria

fructum percipere: quare consulto Deo responsum acceperũt, ex ligno quodam D
arido quod humi iacebat corticem detrahendum, eumq; admixtum carnibus feris exponendũ: quas cùm illi gustassent, internicione periere. Sed & apud Troezenios Dianæ Lyceæ templum fuit ab Hippolyto dicatum, inde, ut Pausanias putat, expulsis lupis.

PROSPERITAS.

FElicioribus uerò auspicijs lupa geminos Marte satos educat. Trogo enim commentum placet, ea de causa Romulum & Remum Martis filios dictos, quòd nutricem lupam habuerint, propterea quòd lupa in Martis tutela esset. hinc antiqua Romæ tot extant monumenta, in quibus Romulus & Remus parui atq; lactentes lupinis uberibus inhiant. Eadẽ in somnis uberibus suis Seuerũ alit in imperij futuri præsagium. Neq; prætereundum quòd Geloni Syracusano adhuc puero, & in scholis erudimenta prima discenti, lupus auxilio fuerit, ut imminenti uitæ periculo subduceretur. Nam cùm & præceptor eius & frequentes discipuli in ludo literario essent, uisendæ magnitudinis lupus irrupit, Gelonisq; tabulis morsu arreptis ire foras properabat. Gelon haudquaquã territus, E
ne tabellis priuaretur eas manu non segniter tenens lupum sequebatur: postea uerò quàm foras processere, gymnasium repentè corruit, magistrũq; & condiscipulos oppresit, Gelo incolumis euasit.

HYAENA.

ERAM penè Hyænam præteriturus, autorum offensus perplexitate, tam diuersa super ea tradentium, ut parum cognita esse animalia suspicarer: sed quoniam non ei legi addictus sum, ut animalium historiam perscribam, sed quæ tantùm ad Ægyptiorum cõmenta faciant perquiram, cuiusmodi ea sint, ex ijs quæ collegimus, intelliges.

VICTVS HOSTIS.

HIeroglyphicum Hyænæ præcipuum erat contentionẽ, ut apud Ægyptios sacerdotes reperi, significare. Quòd si uictum hostem intelligi uoluissent, cum à dextero latere statuebant, quòd aiunt, si ad dexteram conuersa cum uenatore pugnam inierit, eam semper esse potiorem. Nam cùm flecti nisi circumactu totius corporis nequeat, spina continua per collum & dorsum totum porrecta, F
prægresi hominis uestigia occupare conatur: quod si successerit, quasi magica quadam ui, quę in eius tantùm dextera corporis parte pollet, alienari mente circumuentũ hominẽ, & si equo insideat, decidere, atq; ita omnino uictũ interfici.

VICTOR HOSTIS.

SIn uictorẽ hostem significare uellent, animal idem cum uenatore ab læua congressum effingebant, quòd diuulgatum est Hyænam si non ab læua hostem occuparit, nihil ea magica ui pollere, ipsam uerò quasi attonitam deficere, ac nullo penè negotio capi. Sedenim quæsierit aliquis, si pingenda sit Hyæna animal orbi nostro incognitum, qua figura sit. Tradunt eam magnitudine & colore lupi præditam, hirsutiorem tamen, acie in utraq; oris parte perpetua, oculo uario, & colores mutante, nullis gingiuis, dente continuo, equina iuba per collum & dorsum totum setis durioribus inhorrescenti: neq; imaginarium esse animal, ut pleriq; suspicantur, de quo grauissimi tot autores permulta quam diligentissimè differuerint, quæ nisi ex uisu ijs cognita fuissent, haudquaquam puto eos in re uana atq; mendaci usqueadeo laboraturos.

Mo-

A MORVM INSTABILITAS.

INſtabilem uerò quempiã, nihil quippe in eodem uitæ tenore ac modo, quem ſibi propoſuiſſet, perſeuerantẽ, ſed aliàs quidem probum, fortem, audacemq́; tam animi quàm corporis ſui domitorem, aliàs uerò improbum, inualidum, miſerumq́;, & ad cupiditates omnes impotentẽ, ſignificare ſi uellent, Hyænam itidem hieroglyphicè proponere conſuerunt: huic ſiquidem animali utranq; ineſſe naturam, & alternis annis eſſe marem, alternis fœminam fieri, Ægyptij præcipuè prodiderunt, & Ægyptios ſecuti pleriq; alij. Cæterùm Ariſtoteles cõmentitium hoc eſſe profitetur, uulgoq; perſuaſum eas annua uice ſexum permutare: quia captæ aliquot (per quã raro autem capiunẽ, præſertim fœminę) tenellæ adhuc ſine genitalibus fuerint. Mares enim impendiò timent libidinis æmulos, & ideo grauidas cuſtodiũt, morſuq; prolem maſculam ubi detur occaſio caſtrant. Licet nõ ſum neſcius traditum à grauiſsimis autoribus, habere quid Hyænam ſub cauda poſitum figura ſimile genitalis fœminæ, ſed ſine ullo meatu, ſub quo meatus excrementorum ſit: uirile uerò ſimiliter atq; in lupis & canibus habetur.

B Fœmina etiam pręter ſuum illud, ſimile ut mas habet ſub cauda ſine ullo meatu, à quo excrementorũ meatus eſt: ſub eo genitale uerum habet. Id ita eſſe contendit Ariſtoteles, qui difficulter unicuiq; Naturæ miraculo uidetur aſſentiri. Sed miror in hoc tam ueteres quàm recentiores autores diuerſos ab Ariſtotele tam conſtanter ire, quod ab ijs temerè fieri haudquaquam adduci poſſum, cùm præſertim Ælianus hiſtoriæ huiuſmodi ſcriptor diligentiſsimus tradat, τὴν ὕαιναν τῆτε μὲν ἄῤῥενα εἰ θεάσαιο, τὴν αὐτὴν εἰς νέωτα ὄψει θήλειαν, εἰ δὲ θήλειαν νῦν, μετὰ ταῦτα ἄῤῥενα. κοινωνοῦσι δὲ ἀφροδίτης ἑκατέρας, καὶ γαμοῦσί τε, καὶ γαμοῦνται, ἀνὰ ἔτος πᾶν ἀμείβουσαι τὸ γένος. Hyænam ſiquando quis marem inſpexerit, eandem mox fœminã uidebit: ſin modò fœminam: poſtea marem aſpiciet. Promiſcuè uerò coitu alterutræ coniunguntur, ineuntq́; & ineuntur, per annum unum ſexus uiciſsitudinem alternantes. Qui quidem autor cùm Ariſtotele longè poſterior fuerit, id ſcriptis credere minimè auſus eſſet, niſi aut compertum ipſe, aut fide dignorum teſtimonio certum habuiſſet. Accedit & Tertulliani ſcriptoris & doctiſsimi & diligentiſsimi autoritas, qui ita ſcribit: Hyænam ſi obſerues, ſexus annalis eſt, marem & fœminam alternat.

ADVERSAE FORTVNAE DOMITOR.

C ADuerſas uerò calamitates & infortunia toto uitæ curſu intrepidæ ſuperantem hominem inſignire ſi uellent, Hyænæ corium indutum eum pingere ſolebant: quippe quòd ex Magorum ſuperſtitionibus perſuaſum eſt, qui corium id induerit, aut aliquid ex eo ſecum habuerit, quaqua eum uel per medios hoſtes penetraturum, neq; futurum quenquam qui illi iniuriam inferre auſit, uſqueadeo hinc eius incolumitati cautũ eſſe: ut iam credi poſsit, eos qui linguã Hyænæ ſub pede habeant, quod idem Magi perhibent, à canibus minimè tanquam Scipiones alteros latrari.

LARVARVM LACESSITOR.

HÆc ab Ægyptijs ſacerdotibus ſuper Hyæna tradita ſunt. Vnum addidere Latini, ac pulcherrimũ quidem hieroglyphicũ: ut ſi hominem laruas, ut ita dicam, inceſſentẽ, neq; defunctorũ manes quieſcere permittentẽ, maledicta quippe & accuſationes in mortuos ingerentẽ cõminiſcentemq́;, notare uellent, Hyænam in ſepulchretis monumentũ aliquod effodientem faciãt, cùm ſatis exploratũ ſit ab uno hoc animali ſepulchra erui inquiſitione cadauerũ, quòd ſit humanæ carnis auidiſsima. Iulius Capitolinus eas Belbos appellatas ait in uita

Gordiani tertij, decemq; tunc temporis fuisse in urbe Roma profitetur. Visa uero tunc est illa dentis unius perpetua series, qua prædita est Hyæna: id quod ne mirum adeò sit, in quibusdam etiam hominibus aliquando spectatum. Nam Prusiæ regis filius unum tantùm os habuit dentium loco, obq; id Monodos appellatus. Ita & Pyrrhus rex Epirotarum. Porphyrius eo cõmentario quod de abstinendo ab usu carnium conscripsit, ab Indis ait Hyænam hanc Crocutã uocitari: sed Crocutam autores diuersam ab Hyæna ponunt. Reliquum est de antipathia quæ intercedit Hyænæ cum Panthera, dicere, qualeq; inde factum sit hieroglyphicum: quocirca & hoc & alia eius significata memorabimus. D

DE PANTHERA.

SPECIOSIOR ATQVE VALIDIOR A DETERIORE SVPERATVS.

QVàm tetrum animal Hyæna sit, quamq; aspectu fœdum, ex ijs quæ superius allata sunt cõstare unicuiq; potest. Longè uerò diuersa est Panthera, qua nulla penè fera est uillorum uarietate speciosior, uehementior nulla, nulla impetuosior: uis tamen occulta quædam Hyænæ, Pantheram exuperat. Quare cùm sacerdotes Ægyptij superatum ab inferioribus uel à deterioribus hominem intelligi uellent, duo tergora, Pantheræ unum, Hyænæ alterum cõmittebant, assuebantq;: siquidem compertum est tanta inter se repugnantia ea dissentire, ut si simul assuantur, uel etiam contraria suspendantur, Pantheræ pili decidant, Hyænæ uerò nullo detrimento afficiantur: quæ quidem tanto esse Pantheris metu dicitur, ut occupatæ ab ea, tanta animũ consternatione despondeant, ut ne resistere quidem conentur. Hinc autem commentum putarim, pilos cuiuscunq; generis & inutiles, maximè palpebras, auferri medicamento quodam ex Hyænæ corde in cinerem concremato, & cerebro eius illito. Præstant hoc etiam, quod Hyænæ tergus in Pantheræ pilos efficit, Aquilarum pennæ, quæ admixtas reliquarum alituum pennas deuorant. E

IMPROBITAS.

INsatiabilem autem hominem, & omnium appetitorem, per Pantheram significari ea de causa fertur, quòd nullum non animal ea uenatur, unde illi nomen: F nam Panthera græcum omnino uocabulum agnoscit Varro, quod ab omnifaria feritate, adde etiam uenatione, deducitur: siue quòd omnium penè ferarũ coloribus uariegata spectetur: nam & hæ atq; Tigres maximè omniũ animalium uarietate insignes perhibentur. Sanè inter pantheras, pardalin fœminã, pardum marem pleriq; agnoscũt. Aristophanes huius non immemor improbitatis, pardali notam inurit impudentiæ, cùm neq; ignem neq; pardalin æquè impudentes ait atq; fœmina est, quippe quæ omnia corripiat atq; consumat.

DISSIMVLATOR INGENII.

PRæterea hominẽ Ægyptij suorum uitiorũ dissimulatorem, quiq; prauum, quo præditus esset, ingenium ita occultaret, ne uel à domesticis deprehendi posset, pantheræ simulacro notabant. Ferũt enim eius odore mirè solicitari quadrupedes, sed capitis toruitate terreri: quod ipsa docente natura satis intelligens, occultato eo, ac odoris tantùm facta copia inuitatas corripit: atq; hæc est eius in uenando solertia, quamuis Plinius animalium nullum odoratum putat, nisi credamus, ait, de pantheris quicquid dictum est. Sentiunt tamen cum Ægyptijs

A ptijs Aristoteles & Plutarchus, qui plurima dicunt animalia magno studio pantheram sectari odore eius delectata: quod, nisi Plinius odorem pro suauecolentia capit, nonnihil admirationis afferre potest, cùm ferarum & omnium dubio procul animantium odor quotidiana mortalium experientia canibus innotescat. Quin equi odore tantùm Cameli percepto, in fugam auerti perhibentur. Recitata est loco suo historia, quemadmodum Cyrus aduersus numerosissimũ Crœsi equitatum dimicaturus, Camelos contrà instruxerit, quorum odore consternati equi, fugam ruptis ordinibus corripuerint, Crœsi conatum ita frustrati.

EBRIOSITAS.

QVòd autẽ odore usqueadeo intenso Panthera polleat, eam Philosophi causam arbitrantur, quòd maxima prædita sit caliditate, indeq; odorem illum excitari: cumq; ita cum uino cõsensum quendam habere uideatur, Baccho ea olim fertur dedicata. Sed quoniam sunt qui per eam ebriositatem intelligant, hieroglyphicum à re ipsa desumptum ego crediderim: sunt enim Pantherę uini ad modum auidæ, & à uenatoribus ebriæ plerunq; capiuntur, fontibus quo potatum eunt,
B suauissimo, perueteri potentiq; uino medicatis, tanta copia, ut fonticuli aquula longè superetur: exiliores enim ad hoc fontes dedita opera peruestigant. Interdum ne rem perditum eant, & simul operam eludant, si latebrarũ commoditatem iuxta fontem nacti fuerint, perforatas arundines intra terram modicum defossas in fontem uno immittunt capite, altero in locum ubi delitescunt, adducto, obseruatoq; animalis aduentu, per utrem ad hoc paratũ statim tubo uinum infundunt, quòd uina ueluti uena de fonte prosiliens, meracitate sua magis illectat, remq; celerius maturat, illis plerunq; anteaquàm sitim expleuerint, procidentibus. Vidimus sanè nummum antiquissimum ex ære quod apud Maffæos habetur, in quo Liberi caput iuuenile hedera redimitum, ab altera uerò facie Panthera & Thyrsus pulcherrimo opere cusi sunt. Et in Gallieni plerisq; Pantherę nota est cũ inscriptione LIBERO P. CONS. AVG. Sunt qui Tigrin esse contendant, de qua paulò infra dicemus.

MORVM VARIETAS.

QVoniam uerò Panthera uarijs est maculis colorata, pleriq; morum uarietatem per eius pellem ostendere instituerunt. Nam & earum genus uariè ab
C autoribus appellatum, proq; Pantheris Variarum nomen apud Latinos receptum. Quare animaduertendus est apud Pædianũ locus Vbi Vercias pro Varias hactenus ferè passim lectum est: de Pantheris enim illic loquitur. Eædem & Africanæ simpliciter uocabantur, quòd in Africa frequens admodum est earum genus: fuitq; uetus senatusconsultum, ne liceret Africanas in Italiam aduehere, Gn. Aufidij tribuni plebis rogatione mox derogatum. Sanè Claudius Cæsar in spectaculis, ut apud Tranquillum est, exhibuit Africanas, conficiente turma equitum Prætorianorum. Quantum uerò pertinet ad colorum uarietatem, iocose dictum apud Plautum, Epidico, ubi Thesprio uariè se ualuisse dicit: cui respondet Epidicus, Caprigenum & Pantherinum genus sibi non placere, in quo quidem non coloris tantum uarietate sensus est, ut interpretũ bona pars opinatur, sed ab ipsius Capræ natura sumptũ, quæ ferè semper febricitat. Quod uerò spectat ad Pantheram, uarietas morum nõ ex uario eius colore tantùm intelligitur, sed quòd & uehemens est, & ad impetus propensa, & pernix, corporeq; ad agitationem perquàm idoneo. Vnde per eam in diuinis literis uarij animorum motus indicantur. de qua Hieremias: Nunquid Æthiops pellem suam

immutauit, & suam Pardus uarietatem? quod nõ solum, inquit Ambrosius, de figura, sed etiam de mobilitate furoris accipitur, eò quòd Indorum populus, & atri homines Æthiopum genus, ad fidei pietatisq; candorem iuuitati, tenebrosis terræ cauernis insueti, inquietisq; ac mobilibus mentis atq; animi mutationibus decolorati, boni propositi gratiam tenere non possint, neq; ad emendationẽ correctionémue ullã remeare, qui ferinã semel induerit immanitatẽ. Eucherius pro dæmone accipit, qui subdolus & uarius sit in humano genere peruertendo. D

DE TIGRIDE.

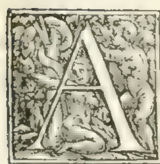

Apud Ægyptios tigridem non inueni, apud Græcos & Latinos frequentissimè: de qua significata illa præcipuè celebrantur, quæ ad immanitatem, ad sæuitiam, ad ultionem, ad pernicitatem, ad amorem erga filios pertinent: quin etiam apud aliquot gentes diuini cultus particeps iudicata.

SOL. E

SOlis enim simulacrum esse perhibebatur. Sed Sol & Bacchus idem numen habitum, ut uetus Græcorum habet theologia, eaq; apud Indos in honorẽ Solis culta. Indi siquidem clunes eius tantùm mensis inferebant, cæteris partib. ob Solis reuerentiam abstinebant. Idq; ea de causa, quòd hoc animal simulac ortum est, priores pedes attollere fertur uersus exorientẽ Solem: quem Solis adorandi morem Maro uidetur expressisse cùm XII. Æneidos scripsit:

Illi ad surgentem conuersi lumina Solem
Dant fruges manibus salsas. ita in ueteribus habetur exemplaribus.

FEROCIA EMOLLITA.

QVod uerò pertinet ad ferociã, per animalis istiusmodi effigiẽ descriptã, indomitos & efferatos animos indicamus. Et Poëtæ cùm hominis cuiuspiam immanitatem egregiè notare uolunt, Hyrcanas illas tigrides his ubera prædicant admouisse. Et quæ Bacchi currui iunguntur, ut plerique autores sunt, indicant moderatum uini usum ferocientis animi sæuitiam demulcere. Ita Polyphemus apud Homerum, omnem exuperans crudelitatem, Maroneo delinitus uino, Vlysi mollius adblanditẽ. Et heroës illi Troiani apud Homerũ eundem, qui laudibus arguitur uini uinosus, ferocitatem sæpe, æstuantisq; bile cordis acerbitatem uino deliniere: hominiq; ualde irato apud Plautum propinandum edicitur, ut ille uino bilem diluat. Naturæ enim consentaneum, cibo potuq; rigato corpore, ab eo discuti tristitiam. Quare Zeno Cittieus interrogatus, cur, cùm Philosophus esset, & natura seuerus, in conuiuio tamen hilarior uideretur: Atqui, inquit ille, Lupinum suapte est natura amarum, dulcescit tamen aqua maceratum. Atq; hoc illud est, quòd Armenias curru subiungere tigres, Bacchi Orgijs institutum. F

VLTIO.

VLtionem significare qui uolunt, tigridem & equum ab ea dilaceratum pingunt. Nota est historia, quemadmodum eius uenator, fœtus recens editos obseruat: ad quos, cùm mater pabulatũ abierit, auferendos pernicissimo fertur equo, surreptisq; catulis, qui sunt semper numerosi, in cursum fertur quanto potest

A teſt citatiſsimum: reuerſa Tigris ubi nidum uacuum reperit, uelocißimo curſu totam circũluſtrat regionem, donec fugientem uenatorem deprehenderit, in quem omnem conuertit impetum: ille ſtatim unum è catulis proijcit, ſuſcipit hunc tigris mordicus, & retrouerſa in nidum refert: alacri mox curſu eadem ueſtigia repetit, exiguoq; tẽporis interuallo uenatorẽ aggreditur: ille rurſus catulum alterum abijcit, curſuq; nunquã intermiſſo nauẽ uerſus prouolat. Suſcipitur hic quoq;, & rapidiſsima uelocitate reportatur: idq; & tertio & interdum quarto fit, donec uenator conſcenſa naui uix duobus & nonnunquã uno tantũ catulo ablato aufugiat, equo relicto: in quem illa poſteaquàm fruſtra toto littore frendens deſæuit, omnem conuertit ultionis ſæuitiam, totumq; diſcerpit, & miſerabiles ſocij furti pœnas pendere compellit. Apud Iobem, ut in Hebræo eſſe dicit Eucherius, tigris perijt, eò quòd non fuerit prædam aſſecuta, de fœminea arrogantia dictum uolunt.

VLTIO.

B

PERNICITAS.

IAm pernicitatis ſignificatum ex ijs quæ ſuprà dicta ſunt deſumitur, cùm citatiſsimum equum ter & pluries aſſequatur, curſu retrorſum repetito.

AMOR IN FILIOS.

ITa etiam charitas pietasq;, & affectus in filios ſummus, ex eadem hiſtoria conſideratur; mox & ultionis ſtudium, cùm in relictum equum tanta ferocitate ſæuiat.

MVSICAE HOSTIS.

SVnt qui Muſis auerſum ingenium, omnemq; Muſicæ lepiditatem odio proſequentem, per tigrim & tympanũ pingant. Aiunt enim eam ita tympani ſonũ exhorreſcere, ut eo audito mirabiliter inſaniat, eoq; furoris prouehatur, ut ſemetipſam dentibus impetat, uiſceraq; ipſa ſua fœdè dilaceret atque diſcerpat.

C

DE LYNCE.

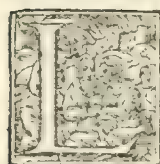

LYncem in luporum genere pleriq; recenſuerunt, eiq; Ceruario cognomentũ indidere. Sunt qui Lynces eſſe quas Græci θῶας uocant, arbitrentur. Sed enim θῶες ex hyæna & lupo mixto genere naſcuntur. Vteũq; uerò autores uarient, Lyncem Plinius animal eſſe peregrinum & in Æthiopia frequens ait: Ceruarios autem lupos ſeptentrionalibus regionibus frequentiſsimos eſſe conſtat. Sed parũ me mouerit eandem ſpeciem pluribus orbis locis inueniri: nam quæ uidemus in Ceruario lupo, ea in Lynce identidem reperiuntur, acutiſsimus quippe obtutus, macularum in pelle uarietas: unde apud Maronem, Maculoſæ tegmine Lyncis: & quod omnium maniſeſtiſsimum eſt ſignum, Lyncurius lapis ex concreta eius animalis urina.

ACVTISSIMVS OBTVTVS.

NOnnulli igitur cùm lyncem omniũ quadrupedum clariſsimè cernere conſideraſſent, hominem qui uiſu maximè polleret ſignificaturi, animal id hie-

roglyphicum poſuere. Sanè multi eas affirmant conuexa etiam montium uiſu penetrare, neq; defuere philoſophi, qui fieri poſſe hoc cõmentati ſunt ex imagine quæ certo ab terra ſpatio ſummo in aëre pendeat, quam Lynx, utpote quę ſit oculo admodum defæcato, intueatur. Cuius rei exemplum experimur deiecto in cauũ aliquod uas nummo, quem, tametſi longè receſſerimus, ſimulac uas aqua expletũ fuerit, intuemur, fundo etiã ipſius uaſis in aquæ ſuperficie ſe oſtentante: quippe rerum earum radijs in aquæ ſummum ſeſe exporrigentibus ea ibi ſpecies redditur, quæ aqua inde ſubducta, uaſculi curuitate intercipitur, ac ne uideri poſsit præpeditur. Ab hac Lynce, Lynceos oculos appellatos, quibus cernendi uis acutiſsima ſit, pleriq; putant. Vnde magnæ uir eruditionis Fran. Petrarcha, petos illos oculos quos lyricis totiens laudibus extollit, ceruarios appellauit, ad id ſcilicet alludens, quòd lyncem ætas noſtra lupum ceruarium arbitratur. Alij oculos lynceos à Lynceo Idæ fratre Argonauta dictos autumat, qui ea quoq; quæ ſub terra condita eſſent ſpectare ferebatur. Poëtæ ſanè pleriq; penetrabilem huius aciem celebrarũt, maximè uerò Pindarus, qui Caſtora in quercu abditũ, penetrante per lignum acie ab eo inſpectum, atq; ita coniecto in arborem pilo cõfoſſum interfectũq; ſcribit. Fuit & alter Lynceus, qui Carthaginenſium claſſem à Lilybęo Sicilię promontorio portu Carthaginis exeuntẽ proſpectare, & numerum cum fide recenſere ſolitus, ſcriptorum teſtimonio fertur. De quo Horatius: Non poſsis oculo quantum contendere Lynceus.

DE VRSO.

Ed iam nos appellat urſus, non iniucunda fortaſſe, niſi oculi iam defeſsi ſunt, ſpectacula præbiturus.

PROFECTVS CVM AETATE.

HOminẽ originis principio deformem, mox formoſum effectũ, ſiue cuius uita ineunte ætate diſſolutior fuerit, nullaq; ratione moderata, cum ætate tamen modus & diſciplina ſanctior accreuerit, Ægyptij ſacerdotes intelligere cùm uellent, urſam fœtã pro hieroglyphico ponere conſueuerunt. Compertũ ſiquidem eſt urſam fœtũ edere ſine oculis, ſine pilis, cruribuſq; propémodũ & membris alijs indiſcretũ, informẽ deniq; carnem catto minorẽ, maiorẽ mure, de qua ungues tantùm promineãt, cætera ſanguis cõcretus eſſe uideatur, quẽ poſtea pectori femoribus apprimendo fouet eodem incubitu quo uolucres oua, paulatimq; ita conformat, & lingua ſubinde lambendo perfectũ reddit. Vtitur hoc exemplo Ambroſius ad nos cohortãdos, ne prolem noſtrã, quantũ ad animi rationem pertinet, inſtar urſini partus initio editam, ita informem coaleſcere patiamur, ſed diſciplinarũ linguis lambendo curemus, ut ad humanam, quippe rationis participem effigiem conformetur. Nam de lingua quę ſignificet eloquentiam, alio diſſeruimus commentario.

EX INEDIA MACIES. MORES OCCVLTI.

ADdunt hominẽ inedia cõfectũ intelligi per urſam in ſpecu latitantẽ, & ore pedes lambentem: cuius quidem pigerrima eſt natura, ſolitaria, latebroſa, cõmercij ſocietatiſq; cuiuslibet euitatrix: quod eſſe mores eos ſignificat, qui ſoleant in imo mentis receſſu deliteſcere: atq; itidem corpus ſimile ſortita eſt, graue,

A ue,compactũ,indiſtinctũ, prægelidæ feræ,quæ ſpelæis in primis gaudet,accom
modatũ:unde φωλάδες ἄρκτοι dicuntur à Theocrito. Nam,ut Theophraſtus & So
ſtratus aiunt,urſi primũ antra habitationibus cõmoda oſtenderũt: hi ſiquidem
tempore dierum circiter XL.licet longè plures alij ponant, quibus in receſſu ali-
quo deliteſcunt,priorum pedum ſuctu uiuere,ac nihil edere perhibentur:cui rei
documentum habetur captum per id tempus inteſtino inani eſſe, atq; ita id con
niuere,ut adductũ propè cohæreat. Id uerò libenter ab eo fieri tradit Ælianus,
cùm ſe præpinguem ſenſerit,ac pleniore corpore grauatũ,quò pinguedine con-
cocta fiat agilior. Apud Euſtathium legas Athenienſes aliquando famis ultio-
ne multatos indignata Diana, quòd urſam, quæ in Munychio eius ſacello nata
eſſet,interfeciſſent,ut ita per inediam affligerentur,qui animal inediæ patientiſ-
ſimum ſuſtuliſſent.

VIRAGO.

MVlierem præſtantem animis, non molli,ſed uirili uigore præditã, pleriq;
ſignificare dum uolunt,urſam pingũt,Pantherã alij: ſunt enim hæ ex om-
B nibus animalibus maribus ferociores animoſioreſq;, cùm in cæteris fœminæ
ſint omnino molliores. Plutarchus tamen non urſam,ſed Leænam ponit in hoc
albo cum Panthera,ubi rationem ineſſe brutis diſputat. Cæterum in eodem ge
nere fœminas omnes æqua cum maribus fortitudine pollere contendit. Quare
Menæchmus etiam apud Plautum, uxorem quam timet Leænam uocat, dum
leoninũ cauum intelligit ædes, in quibus illa habitabat. Vrſorum autem ſæui-
tia nobilitatæ ſunt regiones, Lucania, Vmbria, Britannia. Nam ex Britannia
uelut ex altero terrarum orbe, longa & periculoſa nauigatione, ut tunc uideba-
tur tẽporis,aduecti urſi ad populi Ro. ſpectacula maximæ fuerũt admirationi.

PVELLARIS AETAS.

QVia uerò ſuapte natura urſæ cohibẽt ſe intra frutices uel ſpelæa,niſi quantũ
pabulationis gratia prodire coguntur, iſq; mos plurimũ in rectè inſtitutis
ciuitatibus obſeruat̃,ut innuptę puellæ domi clauſæ cuſtodiantur,non abſurdè
nõnulli cõmenti ſunt puellas urſæ ſimulacro referre:nam & hoc quoq; ſapit an-
tiquitatẽ. Siquidem apud Euripidem Hypſipylę,& apud Ariſtoph. Lemnijs ac
Lyſiſtrate, puellas apud Athenienſes olim urſas uocari ſolitas legimus:& apud
C Pollucẽ ἀρκτεύεσθαι uerbũ inuenias,quod latinè ſonat in urſas abire. Id uerò erat cũ
puellæ,anteaq; nuptiarũ tẽpus appeteret,pudicitiæ cauſa Dianæ conſecrabant̃.

PROVIDENTIA.

NEq; illud diſsimulandum, licet ab Ægyptijs minimè traditum, quòd per
recedentem in cauum urſam,nõnulli prouidentiam ſignificari uolunt. Vr
ſa enim, ut apud Ælianum legas, ita prouida eſt, ut ſaluti ſuæ conſultura, cùm
ſe in cauum recipit ad peculiarem inediã,ne per ueſtigia deprehendi poſsit, tan
tum illi natura calliditatis indulſit, auerſis ueſtigijs irrepat retro, eo ſcilicet mo-
do quo traxit Auentinas Cacus in antra boues,atque ea ſpecie uenatores fallat,
cùm egreſſa inde uideatur,non autem ingreſſa.

IRA.

NEq; defuere qui per urſi ſimulacrũ iram immanẽ intelligi uoluerint, quòd
id animal immodicis ſoleat animis excitari,& in omnem truculentiam ef-
ferri:unde apud Claudianum legas, Rhadamanthum ſolere urſis ingerere tru-
culentos. Sanè Mathematici iracundum eum futurum dicentes qui ſub primo
& uigeſimo Tauri gradu naſcitur,urſum ibi ſtatuunt retro ſpectantem,hoc eſt,

ad ea quæ facta sunt indignantem. Hinc Martialis lib. VI. D

Rabido nec perditus ore,
Fumantem nasum uiui tentaueris ursi,
Sit placidus licet & lambat digitosq; manusq;. Ira enim, ut Theocritus, ποτὶ ῥινὶ κάθηται. Quin ab irritatione nomen olim ursis impositum: Vr enim hebraica lingua incitationem ad iram significat: & Vr Madianitarum Rex ab Israëlitis occidione cæsus, significat, ut Adamantius interpretatur, affectum huiusmodi ab ijs qui Deum sequuntur debere protinus abscindi. Alij nequaquam abscindendum censent, sed ueluti subsidio paratum diligenter asseruandum, ut cùm res postularit, aduersus nosmetipsos, pro ijs quæ inutiliter turpiterue gesserimus, irascamur. quam solam animi perturbationem etiam Epictetus sapienti cedit. Hæc enim iusta & necessaria iracundia est, ut nostri censent, qua unusquisq; in ijs quibus errauit, aut perperàm gessit, indignatur, & semetipsum incusat. Ex qua quidem indignatione ignis quidam in nobis accenditur, qui uelut in agrū sterilem immissus, consumptis excoctisq; uoluptatis pessimæ radicibus, bono diuinarum institutionum semini glebam præparat fœcundiorem. Atq; hic ille E ignis est, quem se Assertor noster profitetur in terram immissurum, atq; ut succendatur, non indiligentem operam daturum. Alibi uerò indignatio ferociaq; ursina in diuinis literis indicium fuit Hierosolymitani excidij, ut Eucherius interpretatur 4. Regum. Nam cùm Elisæus ascenderet in Bethel, scandenti semitam obuiam facti sunt pueri paruuli de ciuitate egressi, qui illudebant ei dicentes, Ascende Calue, ascende Calue. Quos Elisæus indignitate rei commotus, in Dei nomine deuouit, cōtinuoq; ursi duo de saltu proximo prodierūt, qui ex eis duos & quadraginta pueros lacerauerunt. Id sub figura tunc gestum, Imperatores duos præmonstrabat Vespasianū & Titum Romanorū Principes, qui post duos & quadraginta annos ab ascensu Domini, captis Hierosolymis, tantam Iudæorum desolationem fecere, ut deletum penitus sit eorum regnum.

IMBECILLVS PRINCEPS.

Ciuitatem imbecillo rectam principe significare qui uolunt, ursi caput pingunt: inualidissimum enim est urso caput, quod contrà leoni fortissimum. Aiuntq; ursos aluearia non mellis pabuliue ullius gratia incessere, apesq; irritare, sed salutis ergò, ut scilicet apum aculeis ora uulnerati, sanguineq; ita emisso, F grauedini qua plurimùm laborant, remedium comparent. Venatores nostri aiunt, si maior aliqua uis, quam superare desperet, urso incubuerit, eum sibi conscium imbecillitatis, qua caput eius laborat, si fugiens ad præruptam aliquam rupem peruenerit, manus supra caput tollere, ijsq; pectinatim firmiter cōplicatis, reliquo conglobato corpore præcipitem se dare, atq; ita capturam euadere.

DE VRO.

Non innotuit Ægyptijs Vrus bos Germanica, sed ante feras alias egregiè syluestris.

CAPTIVITATIS IMPATIENS.

PEr quem, eum qui sibi mortem consciscat, ne in manus hostium concidat, nōnulli congruenter hieroglyphicum proposuerunt. Est enim urus eiusmodi, qui propter ferocitatem uel nunquā, uel difficulter capi potest. quòd si eò inciderit unde desperet posse euadere, semetipsum præ ira suffocat, usqueadeo se genitum ad libertatem putat, qua deniq; nihil unicuiq; animantium generi optabilius esse uideatur.

A PIERIVS VALERIANVS AD PETRVM CVRSIVM, ROM. CIVEM, DE IIS QVÆ PER ASINVM, MVLVM ET CAMELVM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Eforte commentitia ea putes, Petre Cursi lepidissime, quæ multa adeò nudiustertius Cytorio in iugo tuo, vbi bona pars Academiæ cœnabamus, à veteribus tam Aegyptijs, quàm Græcis, atq; etiā Latinis, super Asini significationibus tradita cōmemorauerā, curæ precium fore duxi, quantū solicitudine præstare potui, primo quoq; tempore pleniori obsequio tibi satisfacere. Videbaris enim illa, quod facile animaduerti, attentioribus admodum auribus haurire, & auidiusculè, vt ita dicam, deglutire: sed vix adduci poteras scriptores illos veteres in Asino perscrutando fuisse adeò curiosos: & quoniā vmbra etiam eius in vanissimi negotij prouerbium cesserat, reliquum etiam corpus paruipendendum existimabas. Collegi igitur tam ea, quæ tum memoriter disserueram, quàm quæ aliàs sparsim à me fuerant ea re super adnotata, eorum citatis testimonijs, qui talia memoriæ prodidere, B *vbi tantùm res deposcere videbatur: nam minus omnia tunc ex tempore dicere aggresso succurrebant. Quare tunc non pauca prætermissa sunt, quæ recitata longè maiori tibi admirationi futura fuerant: quæ quidem nunc, qualitercunq; à me conscripta sint, benignè accipias velim. Et si minus tibi lucubratio ipsa satisfecerit, vt quæ nimium properata non ita omnia complecti potuerit, voluntatem tamen animumq; meum existimes, quantum in me fuit, tibi amico tam veteri, tam probo, satis plurimùm facere studuisse: non enim recens mea erga doctrinam & ingenium tuum beneuolentia, firmaq; atq; constans amicitia, quæ ab ipso primùm die, quo Romam diu patria cariturus applicui, cœpta, mirificum in dies accepit incrementum: accessit & tam vnanime concorsq; contubernium, coniūctusq; per annos aliquot iucundissimus. Ita ego pluribus atq; ijs non leuibus de causis tibi semper cōiunctissimus, scripta cogitationesq; meas cōmunicare tecum maximè conueniens existimaui: quòd optimi integerrimiq; amici, qualis es tu, vt meliores euadamus in causa sunt, si quid admoneant: vel, vt alacriores ad lucubrandum accedamus efficiunt, si probent. Sed enim quid oneris gerat Asinus inspiciamus.*

C IGNARVS HOMINVMQVE LOCORVMQVE.

VM PRIMIS autem rerum omnium ignarū per aselli capitem hominem ab Ægyptijs sacerdotibus significari, & Horus & plerique alij prodidere: eamq; imperitiā in eo præcipuè notari uolebant, quæ plurimum ex solitaria accidit educatione, quippe cùm quis tanquam Aglaus alter, intra priuatos parietes semper altus & educatus, pedem è domo, uel è patria nunquam tulisset foras, oportere scilicet hunc parū experientem

esse, & officiorū hospitalium inscium. Israël itaq; diu apud Ægyptios educatus, & hieroglyphicōn optimè peritus, cùm Isacharem filium suum asinum appellas- Gen.49.

set, intra terminos eum occubiturũ dixit. Non enim longius peregrinari solent asini, ut equi, & muli, sed intra prouinciam, in qua nati sunt, plurimũ contineri. Addidere etiam prouerbiũ in imperitos, Asinus ad lyram: quod nõ admodum absimile est ab Horatiano illo, ut qui narraret asello fabellam surdo, hoc est, obstupefacto, quiq; nullum ex ea re sensum perciperet. Ideoq; Cicero in Pisonem: Quid nunc te asine literas doceam? nõ opus est uerbis, sed fustibus. Adeò enim subiecti addictiq; fustibus sunt asini, ut uulgus passim uerbera plagasq; flagris inflictas, Asiniatas uocitet. Hanc sanè mentis tarditatẽ Scipio apud Numantiã ita C. Metello exprobrauit, ut diceret, si quintũ páreret mater eius, asinũ fuisse paritur ã. Quin & Iunius Bassus homo dicacissimus, uulgò asinus appellatus ob stuporẽ ridiculosq; mores. Ob huiusmodi ludibriũ, & ignauiæ contemptũ, qui pilæ ludo uictus esset asinus appellabatur: qui uerò uicisset, rex. quem morẽ tangit Plato, Theæteto, & lib. nono Pollux. Ad hoc respexit etiam Horatius, cùm epistola ad Mecœnatem scribit: At pueri ludentes, Rex eris aiunt, si rectè facies. Contrà uerò quod ad peregrinationẽ attinet, Vlyxem, quem Homerus ea præcipuè de causa sapientem effectum putat, quòd is D E

πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα, καὶ νόον ἔγνω.

quiq; ut ait Horatius, Quid uirtus & quid sapientia possit, utile nobis propositum est exemplar: nomen ipsum inquam Vlyxem etymologicè quidam haudquaquã ignobiles scriptores interpretantur ὅλων ξένον, omniũ quippe hospitem: nam Æoles, quod alij uerterũt ὀδυσσεὺς, λ litera quam amant incolumem retinuerunt, eosq; Latini secuti sunt, Vlyxem enunciantes. Neq; tamen sum nescius, Icariũ eius patrem aliam nominis afferre causam, Odyssea, quæ nihil quicq; est nunc ad cõmemorandum necessaria. Asinus porrò in fabulis pro imperitissima persona ponitur, & in argumento fatuitatis atq; dementiæ semper habetur: in quem demum, uti Plotinus innuere uidetur, ille redit, qui sensus expers, brutalem & stolidam uitam uixerit. Quocirca Vlyxes apud Gryllum Plutarcheum, cùm bruta reliqua ratione aliqua uti fateatur, Asinũ tantũ ac pecudem ab omni rationis usu semotos reperit. Neq; quidem inficiatur Gryllus, sed plures inter homines eiusmodi ingenio præditos confidenter asseuerat. Huius non immemor stoliditatis Ouidius, Midam, quòd sententia sua rusticam Panos cantilenam diuinę Apollinis modulationi præferendam iudicauerit, ea pœna multatũ à Deo finxit, ut quæ iudicio peccauerant humanę aures, in asini auriculas demutarentur. Interpres tamẽ Aristophanis, Pluto, ut hæc quoq; repetamus, tres memorat causas cur Midas asininis auribus fuisse prædicetur: siue quòd acutissimi esset auditus, cuiusmodi sunt Asini, quos præter mures, cæteris animantibus auditu præstare tradunt: ita enim interpres ille, quisquis is est, scribit: ἢ ἐπεὶ ὄνος μᾶλλον τῶν ἄλλων ζώων ἀκούει πλεῖον μῦς. Hinc Apuleianus asinus de se ait: Recreabar quòd auribus grandissimis præditus cuncta longulè etiam dissita sentiebam: siue quòd Phrygiæ pagum incoleret, cui nomen ὄνου ὦτα, Auriculæ asininæ: siue quòd exploratoribus accuratissimè sit usus, delatoribusq; plurimùm delectaretur: unde illud de principibus fertur, Regum aures innumeræ. F

PETVLANTIA.

IMmodicam uerò petulantium luxuriam per animal hoc in diuinis literis notari indicio est quod celeber ille propheta ait: Quorum carnes sunt, ut carnes asinorum. Et Plato dum antiquorum figmenta sequitur, ne sacratioris illius doctrinæ, quam apud Ægyptios perceperat, arcana propalaret, hæc non incuriosè

tracta-

A tractauit, ac de alijs quidem animalibus passim multa, de asino uerò hoc præcipuè dixit disputante apud Phædonem Socrate: Homines qui fœdis cõcupiscentijs manus dedissent, uentriq; dediti per inertiam atq; lasciuiam ingloriam inutilemq; egissent uitam, neq; quicquã pensi pudorisue habuissent, in asinos post obitum deijci.

IMPVDENTIA.

SVnt enim qui per Asinum impudentiam ea de causa significari uelint, quòd asinus sua tantùm cõmoda destinatissimo quodã animo prosequatur, & modò suę morem gerat uoluntati, nihil pensi habeat, castigationes contemnat, uerbera etiã nihili faciat. Id in asino uitiũ ita notat Xenophon, ut de se v. de Græcorum reditu dicat: Eo inquã tempore, si quem iniuriæ ullo genere lacessiui, non possum non confiteri, uel asinis me, qui esse dicuntur omniũ quadrupedum inuerecundissimi, inuerecundiorem fuisse. Quòd uerò Iosippus cor asini & canis impudentiam obijcit Appioni, hac eadem sententia in uno stoliditatem & imperitiam, in altero maledicentiam incessit.

B

POPVLVS IVDAICVS.

ET populus Iudaicus, utpote qui sublimioris doctrinæ, quæ in diuinis corũ literis delitescit, intellectũ minimè percipiũt, simplicitatemq; scriptorũ tantùm prosequuntur, ob huiusmodi stuporẽ & imperitiam asinæ assimilat̃, quam Christus posthabuerit inscenso eius pullo, qui factus est ea doctrina dignus, quã ille nos docuit. Asina enim illa, ut Græci theologi deprehẽdere, populi prioris symbolum fuit, quę scripti onus pertulerit: est enim animal ad onera tantùm & labores genitũ, ut Eucherius dicit: super quã Apostoli uestimenta sua iniecere, hoc est, ueterem hominem exuere. Pullus uerò, de quo Zacharias, Ecce Rex *Cap. 9.* tuus ueniet tibi iustus, & saluator ipse pauper, sedens super pullũ asinę, propter pristinã imperitiã, iuniorem indicabat populũ, asinę quidem filium, ut Euangelistæ cum plerisq; alijs reddidere: nõnulli filiũ subiugalis posuere, animalis quippe quod operibus & officijs seruilibus omnibus subijcitur: pleriq; Gentiliũ nationem appellarunt, quæ Christum insidentem tulit, promissamq; à prophetis & lege salutẽ minimè despexit: Agnouit enim asinus præsepe Domini sui. Hoc porrò citato loco Eucherius, per asellum, ait, quem insedit dominus, simplicitas
C fidelium exprimitur, plebs scilicet quæ Dei notitiam non habebat, quam Christus regendo & præsidendo, ad Hierusalem, hoc est, ad pacis conspectũ adducit.

A DEO ET SACRIS alienus.

ASinum porrò Ægyptij adeò impurũ existimabant, ut animal etiam dæmoniacũ arbitrarentur, propter quandam cum eo similitudinem. Quò uerò ostenderent eum admoueri sacris minimè debere, hominem cum sespita positis in terram genibus effingebant, cum ense ad mactationem parato, sed manibus post terga religatum: inde asinum apponebant, euentum rei nimirum fore irritum indicantes. Oderant autẽ id animal Ægyptij, non propter imperitiam & ineptias tantùm, & contumeliosam eius naturam, uerùm propter colorem etiam ex albo nigroq; confucatum, quem à Deorum sacrificijs alienum abo-

minabantur. Erat uerò apud eos mos, ut asinum ludibrijs omnibus incesserent, luto cespitibusq; passim impetitũ, contis etiam stimularent, quaq; se locus offerret opportunus, præcipitem agerent. Vnde prouerbium in contemptibiles despicatissimosq; homines emanarit, Asinus Ægyptius. Apud Hyperboreos tamen institutas dicit Pindarus κλειτὰς ὄνων ἑκατόμβας, illi enim Apollini asinos mactabant. Nam ut apud Callimachum legere est, D

Asinus Aegyptius.

τέρπουσι λιπαραὶ Φοῖβον ὀνοσφαγίαι,

Exhilarant pingues Phœbum epulæ ex asino.

Citat Apollodorũ etiam Clemens Stromatis, de huiusmodi sacrificio. Gaudere uerò Apollinem uitæ arbitrum eorum iugulatione dicunt, propter assultus, quos indicio uiuacitatis in cæde faciũt, difficulterq; occìdi soleant magnis quantumlibet ictibus percussi. Quantum uerò pertinet ad impuritatem, apud alios uni Priapo sacer habebatũ, ob uerendi scilicet enormitatẽ, qua supra modũ prædìti sunt asini, atq; inde sunt ad generandũ admodum segnes: cõpertumq; est omnes alios ea genitalis productione cõspicuos, ad generationẽ ineptos esse, quòd in emissione per eam longitudinẽ semen transmeans & hebetetur, & frigidius fiat. Neq; uerò nostro tantùm tempore uiri huiusmodi asinorum instar habentur, sed olim etiam, ut gratissimus ille Imperatori Cõmodo, qui de pene ultra animaliũ modum prominente Onos appellatus est, eaq; de causa ditatus, & Herculis sacerdotio præpositus. Tacebo Heliogabali emissarios, in huiusmodi genus monstrorũ conquisitionem: tacebo nostrorum etiam temporũ opprobria. E

EGREGIVM PRINCIPIVM CITO DESTITVTVM.

NEq; absurdum est significatũ illud, quod ex uulgi prouerbio desumptum est, cùm præclarè uenusteq; aliquid inchoatum citò deseritur, currentem asinum pingere. In ore enim omnium est, asini succussationem parum admodum procedere. Sanè legas apud Ælianum, asinos eos præcipuè qui sunt in Mauritania citatissimo gradu cursum inchoare, paruoq; cõfecto itinere citò deficere, unde necesse sit eos ad equos alligatos resti attrahere. Hinc Trigæus Aristophanicus suum illum scarabeum asinum appellat, monens scilicet ne cursu nimiũ pernici uiam auspicetũ, sed paulatim & sensim uolet, ut labori sufficere possit. quod longè secius accidit in Indicis, qui quidem, ut idem Ælianus autor est, cùm iter arripiunt, tardius incedunt, paulatimq; progrediendo feruntur incitatius, rapidissimeq; gradiuntur. F

STOLIDITATIS LVDIBRIVM.

TOt autem ea sunt quæ de asinorum stoliditate traduntur, ut subinde sit ad eam redeundũ: quam si apertius Ægyptij describere uoluissent, animal omnium maximè docile deligebant, simiarũ quippe gregem, inter quas asinum uel saltare, uel tibijs canere, uel etiam disceptare fingebant, rem quidem tam dictu quàm spectatu ridiculam, sed quæ in secessu pondus habeat.

INDOCILITAS.

ALiter frænatum asinum in huiusmodi significatum proponebant, quippe quòd animal sit minus idoneum ad discendum. Vnde etiam Mathematici eum qui ortu suo sextumdecimum Leonis gradum sortitus sit, indocilem futurum præsagientes, frænatum asinum tunc oriri fingunt, irritam eo modo institutionem futurã indicantes. Est apud Platonem Legum III. iuxta finem prouerbiũ, Ab asino excuti, de ijs qui grauia & magna uel difficilia professi, ab incœpto tur-

A pto turpiter desistunt. Sedenim miror unde Grammaticus quidam adductus sit, ut Platonis prouerbiū hoc ita sit interpretatus, ut de ijs dictum uoluerit, qui relictis uoluptatibus & inquinamētis quibuslibet uoluptificis & belluinis (hæc enim eius uerba sunt) ad meliorē mentem regrediuntur. cui quid aliud respondeam, quàm ut ipsius Platonis uerba subijciam? τίνος δὴ καὶ ταῦθ' ἡμῖν αὖ χάριν ἐλέχθη, δεῖν φαίνεται ἔμοιγε, οἷόν περ ἵππον τὸν λόγον ἑκάστοτε ἀναλαμβάνειν, καὶ μὴ καθάπερ ἀχάλινον κεκτημένον τὸ στόμα, βίᾳ ὑπὸ τοῦ λόγου φερόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀπό τινος ὄνου πεσεῖν. Cuius uerò rei gratia hæc dixerimus, mihi ostendendū est, oratioq; ipsa tanquā equus hinc atq; inde coërcenda, ne effrænum ueluti os nacta, ipsoq; dicendi impetu prouecta, uti prouerbium est, ab asino quopiam excidat. Sed cùm is & hîc & alibi sæpe cadat ab asino, in luto hominem hæsitare permittamus, neq; tollere rursum fractū crure planum procuremus. Id uerò eo magis indignè ferendum, quòd testimonium sibi accersit ex Euangelica lectione quam suprà citauimus, ubi Seruator noster asinæ pullum obequitat: neq; intelligit longè aliud esse, inuectari asello in urbem Hierosolymā, aliud ab asino excuti, uel mente alienari: nam & iocus ex locutio-
B nis enunciatæ ambiguo resultat, cùm ἀπ' ὄνου, etiam ἀπὸ νοῦ sonare uideatur.

IRRISIO.

VT uerò reliqua prosequamur, est & irrisionis indicium asinus, propterea quòd rictu labijsq; latè diductis, dentibusq; deformiter denudatis irridere uideatur. Quin & qui aliquē deludūt, appressa ad aures manu asininas auriculas imitantur: unde Persianū illud in huiusmodi derisionem, Auriculas asini quis nō habet? Sanè Diogenes cùm ei quidam diceret, multi te derident: & illos, inquit, fortassis asini. Altero subijciente, sed illi non curant asinos: at neq; ego illos, inquit.

SOPHISTARVM NVGAE.

SIlentio præterire non possum Sophistas nostros, cum asino illo suo tam fœdo, tam spurco, tam abominabili, quē ita in delicijs habent, ut sine asino nihil meditentur, nihil moliantur, nihil aggrediantur. Nulla unquā tam grauis, neq; tam seria res in consultatione ponitur, ut nō ipsi asino super agendum censeant:
C sedenim ijs optimè res cum asino, qui περὶ ὄνου σκιᾶς, disciplinam omnem suam ostentant, ac omnium ignari, quodq; peius est, indociles, de re nihili semper altercantur. Ad horum porrò similitudinem Democritus Iudæos ponit, qui in ordinarijs, ut inscriptio est, historijs, eos tradit aureum asini caput adorare cōsuesse, singulisq; septennij spatijs alienigenam semper hominem insidijs exceptum in cōuentibus suis membratim discerpsisse: quod & Plutarchus Cheronæus Symposiacis quæstionibus, & Cornelius Tacitus historijs memoriæ prodidere: quā uti manifestissimam calumniam, ab Appione olim excogitatā, & Iosephus constantissimè refellit, & Adamantius contra Celsum acriter redarguit. Nostra tamen tempora Symeonē puerulū Tridenti uidere, quem blanditijs illectū, & in synagogam perductū, Iudæi socialiter eo sacrificij genere trucidarunt, stylis per uniuersum corpus infixis, unde sanguinis quisq; guttam uiuis artubus exhaurirent. Testis ara facti, quæ quotannis ibidem à pijs inuisitur.

ADVLATORVM ILLECEBRAE.

ERat uerò illud ad bonos mores excogitatum hieroglyphicum, quòd ueluti maiores nostri seruos ebrios, lingua pedibusq; titubantes in liberorū cōspe

ctum, ad uitij ludibriũ, producebant, quò ipsi diligentius cauerent, ne in huius- D
modi turpitudinẽ inciderent: ita sacerdotes Ægyptij asinum inter flores & unguenta statuebant, quorum nihil ad sensum eius pertineret, ex hoc scilicet perniciem, quæ potentioribus præcipuè assentatorum machinis insidiatur, indicantes, cùm inde risui & ludibrijs omnium exponantur, qui enormes adulatorum assentationes aucupantur. Pleriq; enim magni alioqui uiri à Musis & Gratijs alienissimi, omniq; turpitudinis genere spurcissimi, coràm tamen & dignitatis, & eruditionis, & temperantiæ non solùm commendari patiuntur, uerùm etiam, nisi facias, indignantur.

IGNAVIA.

Apud multos asini significatum est ignauia, quæ quidem cùm sit omnibus nota, superfluum est eam latius explicare. Ex hac tamen nota Palæstini asini excipiendi sunt, qui equos ipsos pernicitate prouocare dicũtur, traditũ ab Adamãtio. Et apud Euphratem Xenophon primo de Cyri minoris exped. inuentos ait asinos, qui equos cursu facilè superarent. Nam cùm ad eos equites proximè accessissent, cursum illi arripiebãt, cumq; longius prouecti essent interim re- E
stitabant, atq; ita sæpius iterata fuga equites fallebant. Et Saracoras legi asinos non ad onera comportanda, sed ad gerendum bellum adornare. Apud Pollucẽ sanè legas per ὄνον inter alia significata inferiorem dici molam, ita à tarditate cessatione'ue quæ asino propria est, appellatam. Et populos quosdam memorat Xenophon, qui non alia uictitant industria uel arte, quàm fodiendis τοῖς ὄνοις, hoc est, lapidibus ijs, qui ad onos fabricandos idonei sunt. Et in sacris nostrorum literis, ubi uulgata interpretatio habet, opus esse ut mola asinaria suspendatur, ὄνος tantùm apud Græcos legitur. Deniq; ne rem tam apertã multis inferciamus ambagibus, Catullus id ipsum intelligit cũ super Æmilio quodã impurissimo dicit, Et non pistrino traditur, atq; asino? Ne legamus, atq; asinus, hoc est, perinde ac asinus, ut eruditulí quidam putant: néue interpretemur lectionem, Atque asino, ad concitandum scilicet circa molam asinum, ut nonnulli ex commentatoribus exponunt. Sed ut ad asininam ignauiam reuertamur, hanc intelligebat Antisthenes, cùm Atheniensium iudicium in creandis magistratibus notaturus, suadebat eis, ut asinos ad agriculturam deligerent: quos cùm illi negarent idoneos ad arationem, Atqui, inquit ille, non satis uobis est Magistratum ele- F
gisse, siue aptus, siue ineptus uir ille sit ad gerendum?

EREMITA.

Sed quoniam de onagro facta est superius mentio, minimè prætereundum est quòd diuinæ literæ per onagrum eremitas intelligunt, qui à popularibus turbis secedentes, in solitudinarijs & ab hominũ uestigio semotis locis uitam degunt, uni Deo tantũ dediti, quod tradit Eucherius: de quibus dixerit Iobes, Quis dimittet onagrum liberum? sed quia sequitur, Et uincula eius quis soluit? de Iudæis quidã dictum uolunt, quorum præcepta uinculis comparantur.

MVLIER MALE MORIGERA.

Svnt qui mulierem conceptum euitantem, aut uirum admittere nolentem, per asinam, & fustem inhærentem tergo, designent: ea enim semen à coitu rejicit, nisi interpelletur, quamobrem statim post coitum necesse est eam uerberari agitariq;, & ignauiam qua prædita est solitudine castigari. Quin etiam mares ipsos fustibus salire cogunt: unde uulgò mos est uiros minimè officiosos, Asinos appel

A appellare. Quid uerò illud, quòd huiusmodi pertinacia demortui etiam spolijs inhęrescit? ungulæ siquidem asininæ uiuentem partum enecant, mirificeq; maturant: quare Medici abortibus euocandis, nec aliter, eas in suffitũ adhibere consuerunt.

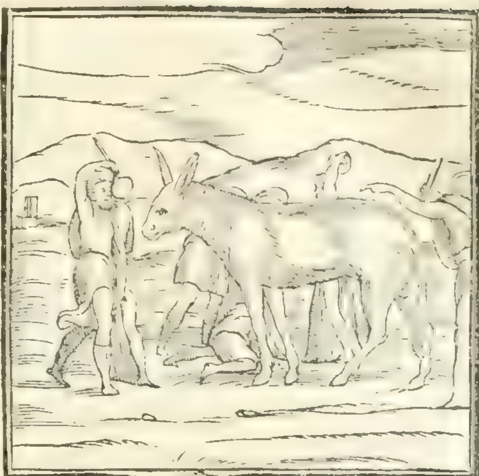

PRAEGNANTIAE DISSIMULATRIX.

MUlierem ad hæc prægnantiã occultantem notare cùm uolunt, parientem asinam pingunt. Obseruatum enim est, id eam impendiò cauere, ne uel in conspectu hominum, uel in luce pariat: quare ducenda est in tenebras, cùm excludendi tempus aduenerit.

SOLSTITIUM VEL TEMPUS ANNUUM.

B PUllus uerò Asinæ nunc solstitium, nunc tempus annuum indicat, quòd eo tempore plurimùm & pariant, & admittantur, ut eorum seminis frigiditas cœli calore adiuuetur, & frigoris impatiens animal eo nascatur tempore, quod eius imbecillitati sit idoneum: annum enim integrum omnino gestant.

VIR FRUGI, UXOR prodiga.

MInimè prætereundũ est illud, quod insigniũ pictorũ & sculptorũ etiam opere nobilitatum est, ut cùm uirum in re cumulanda solicitum, neq; assiduos quantumlibet labores declinantẽ, uxorem uerò prodigam, & ad omnia perdenda dissipandaq; intentã hieroglyphicè significare uellent, hominem sparti funiculum torquentẽ, illam uerò Aselli effigie assidentẽ à tergo, & opus quantumcunq; fieret abrodentem effingebãt. Sunt qui Polygnoti opus id fuisse dicant: meminere uerò & Pausanias & Plinius, ac mox Romæ tum in
C Capitolio, tum in Vaticanis hortis insculptũ marmore obseruatũ. Hinc quid sibi uelit Propertianus uersus, admonemur:

Dignior obliquo funem qui torqueat ocno,
Aeternumq; tuam pascat aselle famem.

Illud πάρεργον addam quod Pausanias ponit, asellam, nõ asellum marem in pictura spectatam, quę funem abroderet. Plutarchus cõmentarijs περὶ τῆς εὐθυμίας, apud inferos argumentum pictum ait, sed Asinum non nominat.

PATERFAM. PARCUS, FAMILIA PRODIGA.

DIodorus asinorum imaginem istiusmodi apud Ægyptios ostentari tradit, asinum quippe unum longioris funis nodos cõplicare, ac alios à tergo clanculum dissoluere, uno porrò eodemq; argumento cum superiori, quod nõnulli Ionicum figmentum putant, cæterum pictorum & sculptorum ingenio uariatum. Alterũ tamen hoc patremfamiliàs frugi, familiam uerò prodigam & perditam ostendit: nimirũ enim nodum plicare, significat cõgerere, accumulare, rem facere: dissoluere uerò, destruere, disperdere, atq; prodigere. Sanè apud Pliniũ,

ubi opera Aristolai Pausiæ filij recensentur, inter alia est piger qui appellatur Ocnos, spartum torquens, quod asellus abrodit: quanquam hoc eo significato accipi potest, ut ignauorum opera excipi à pernicie intelligamus. D

BONVM OMEN.

QVòd uerò simulacrum & asini & asinarij æneum est ab Augusto dicatum, utriusque nomen in causa fuit, quòd ab his ipse uictoriæ præsagium cepit, cùm apud Actium ei in aciem descendenti facti obuiam essent, agasoniq; nomen Eutycho esse, bestiæ uerò Niconi intellexisset: quid enim non bene ominaretur uictoriæ nomen bonæ fortunæ iunctum? Sed habuit augurium hoc aliquid quod mouere posset, cùm tam speciosa essent nomina: quid autem in illo fuerit mirum est, quòd C. Mario apud Fanniam Minturnis custodiæ credito, asinus qui ruditu quodam ingenti uociferatus fuerat, in domum eius à fonte cursu rapido profectus, sperandæ salutis maritimo itinere augurium dedit. Iam & in augurali si quis ægrotet, uidisse asinũ qui à lapsu se sustulerit, indicat eum conualiturum, in ominibus dicente quopiam, Viden' ut asinus sese erexerit? decumbentem indicat surrecturum. E

VINITOR.

NE tamen animalis istius stuporem, segnitiem & ruditatem usquequaq; deludamus, grati animi opus fecerimus, si qua nos parte iuuerit, exposuerimus, & illi pro merito gratias habuerimus. Siquidem uineas colere nõ alio nos doctore didicisse nonnulli tradunt, quàm asino, quandò his putandarũ uitium & autor & præmonstrator fuerit. Nam abroso ab eo uitis palmite, uindemiam inde feraciorem prouenisse obseruatum est: idq; summa secuti diligentia mortales, lætiorem sibi quotannis prouentum compararunt. Eius rei monumentũ Nauplię spectabatur, ubi lapideus asinus grata posteritatis memoria dedicatus fuerat. Huc illud addam, quòd is neq; mortuus quidem officium facere desistit: siquidem Vadimonius compertum ait, caluariam eius in hortorum medio depositam, ad loci fertilitatem facere.

OCHVS REX.

OChum autem Persarum regem ἱερογλυφικῶς per asini simulacrum in primis Ægyptij notauere, qui cum maxima intercedebant odia, ut fieri solet inter eos qui de imperio, deq; libertate dimicant. Hic est Ochus ille auaritia in primis famosus, adeò ut urbem eandem intrare nunquã uoluerit, ne aureos, qui singuli singulis mulieribus ex lege Cyri debebantur, erogaret. Vnum miror, apud Tertullianũ Cyrum eundem & Ochum dici: hunc inquam Ægyptij sceleratũ pollutumq; Asinum cognomento uocitabant: in quos ille, ut Dinon scripsit, hæc est retorquere solitus, Asinus profectò uestrũ deuouebit bouẽ, Apinq; ita postmodum mactauit, asiniq; eos imaginem auream compulit adorare, quo nihil illi unquam ignominiosius accepere. Falsum uerò illud est, & ab omni ueritate alienũ, quod Cornelius Tacitus tradit de asinino capite, quo de superius, à Iudęis loco numinis habito, in quo impudentissimè mentitur, & ea de causa mendaciorũ loquacissimus à Tertulliano appellatur: ac perinde uanus est in Iudæorũ origine repetenda, dum eos modò Creta, modò Libya oriundos scribit, modò Æthiopum prolem comminiscitur: & in omnibus quæ de Mose loquitur, deliria mera ponit. Ægyptiorũ autẽ exemplo, Clisthenes cùm infestissimo Sicyonios odio prosequeretur, eorum tribus in ridicula cognomenta cõmutauit, eas tum ὑάτας, tum ὀνεάτας, tum χοιρεάτας appellando, Suarios quippe, Asinios, & Porcarios. F

Labor

A LABOR INDEFESSVS ATQVE SERVILIS.

REceptum & illud est, seruilem laborem per asinum clitella instratum signifi-
care: cuius rei causa magis uulgò nota est, quàm uerbis explicari necesse sit,
quippe quòd animal indefessi sit laboris, unicq; & perpetuæ onerum uectationi,
uexationibusq; alijs damnatũ esse uideat. Porrò legas Ecclesiastico: Cibus, uir-
ga & onus asino, ut panis & disciplina & opus seruo. Asini etiã cutis post obitũ,
ne quid eius unquam requiescat, foraminibus dilacerata, assiduæ cribrorum in-
seruiat agitationi. Quod porrò laboris significatũ etiã ad somnia progreditur:
si quis enim, ut alibi diximus, asini se aures habere imaginatus fuerit per quietẽ,
ingruere homini seruitutẽ & ærumnas, coniectores autumant. Ita etiã si quis a-
sininum se caput habere somniauerit. Sed quod ad hanc sententiã facit, nequeo
illud dissimulare, quod iocose factum est à Ptolemæo, qui Heraclidis Lycij de
laboris laudibus lucubrationem festiuiter illusit. Nam cùm is librum cui titu-
lum fecerat πόνου ἐγκώμιον, Regi sibi obuiam facto, quidq; præ manibus haberet in
terroganti, obtulisset, Rex accepto libro, ϖ primum tituli elementũ statim ab-
B rasit, atque ita pro laboris laudatione, asini cõmendationem legendum osten-
dit, quippe ὄνου ἐγκώμιον, labores scilicet illos, quos tot ille laudibus in coelum extu
lerat, ad asinum potius quàm ad hominem spectare. Ita enim deliciosum ac mol
le potentiorum genus, ingenuis etiam laboribus, industriæq; generosæ, lauda-
bilibusq; uigilijs illudunt, cùm fruges cõsumere nati, tantillũ hoc etiam gloriæ,
quod per genij fraudationẽ quærimus, iniquissimè inuident. Sed illud in Pto-
lemæi scõma facetè Lucianus Menippo, decretũ recitat apud inferos ex Calua-
rij dicto, ut diuitũ animæ quæ rursus in uitam remittendę essent, in asinos demi
grarẽt, donec in tali rerũ statu, ad multa annorũ millia asini ex huiusmodi asinis
renati onera ferrẽt, atq; insuper à pauperibus agitarentur. Meministi autẽ, do
ctissime Cursi, argumentũ hoc sermoni nostro ansam præbuisse, cùm in medio
conuiuio in magnorũ quorundã hominũ insolentiã acriter excandesceres, qui
otio & lasciuia diffluentes, & omni nequitię genere contaminati, literatos uiros
omnes laborũ causa asinos appellauerãt: fuerint, aiebas, qui stupidos, qui profa
nos, qui ridiculos, qui animalia maximè omniũ bruta asinos existimarint: lon-
gè diuersum illud est, quòd apud Hebręos, præcipuè Cabalisticos, asinus est sa-
C pientię symbolũ, cuius quippe ideã cõstituũt SAPHIROTH, eam afferẽtes ratio
nem, quòd eum qui sapientiæ sit operã daturus, uictu admodũ tenui, & eo pluri
mùm plebeo contentũ esse oporteat, cuiusmodi parsimonia prę ditũ esse asinum
ignorat nemo: ad hęc, penuriã, laborẽ, plagas, & famẽ patiẽtissimè tolerare, neq;
ad ullã excandescere cõtumeliã, undecunq; illata fuerit: animo esse paruũ, inopẽ,
atq; simplicẽ, ut qui nullũ inter carduos & lactucã discrimẽ habeat: corde sit mi-
nimè uafro, minimè cupiditatib. cõtaminato: bile ita careat, ut cũ omni animan-
tiũ genere pacẽ sibi perpetuã cõstituerit: nec ullũ sit onus quod detrectet, quod
non obsequiose suscipiat, & si sit opus, pro boue terram proscindat, plaustrũ tra
hat, præcipuè uerò machinę maximè omniũ necessariæ pistrino æternũ seruiat,
ligna, poma, olera, frugũ genus omne cõportet, sit deniq; totius humanæ cõmo
ditatis assiduus & infatigabilis minister, ut etiã, quod aiũt, mysteria portare cõ-
pellatur. Meritò itaq; Ammonius Alexãdrinus magno Origene & Porphyrio
discipulis clarus, asinũ his cõdiscipulũ ferẽt adhibuisse. Neq; uerecũdatus Clean
thes appellatione huiusmodi, cõfidentissimè respondit, asinus quidem sum, sed
qui portare possum sarcinã Zenonis. Valebit igitur Aristoteles, qui opere de

Moribus nõ quemcunq; fortẽ esse existimat, qui quamcunq; toleret uel ignominiam uel calamitatẽ uel incõmodum, uirtutẽq; ullam negat in patientia sitã esse, homo mollis & delicatus, qui tamen liquidò perspiciebat, si fortitudo partẽ haberet in patientia, futurũ dubio procul ut asinus animaliũ fortissimus haberet. Hæc atq; alia multa in Asini cõmendationem declamasti. Atq; ego acerbiorem tuã iram illam hoc sermone cõmitigauerã, qui labores quidem agnosceremus, omnẽ uerò ignauiã ad eos haud grauatè relegaremus, qui cautũ lege ueteri sciremus, utilitatis quę ex frugi adeò animali percipitur ratione habita, ut honore cũ hominibus pari dignaret. Nam cùm primogenita sacrificari præceptũ sit, homo tantũ atq; asinus excepti, ut ille scilicet certo precio redimatur, hoc oue, animali iumentorũ omnium preciosissimo innocentissimoq; cõmutari possit. Sed ne ullum officiosissimæ seruitutis genus huic brutorũ generi desit, nostris etiã morbis nos leuare, ac eos ad se recipere perferreq;, naturæ ipsius ui quadã occulta, minimè detrectarũt. Nam ut Apuleius libro de re Rustica ait, si quis à scorpio ictus super asinũ assederit ad caudam conuersus, transibit in asinã dolor, & is pro percusso torquebitur. Addit & Democritus fabellam suã, qui ait, percussum à scorpio si statim ad asinum quempiam accedens in aurem eius dixerit, scorpius me percussit, nõ doliturũ amplius, dolore scilicet in asinum transeunte, qui mox pedendo emoritur, ut Zoroastres addit. Facetiores quidam, morbos suos phratoribus, quos ex itinere casu obuiam habuerint, commendare solent, sicq; illi addixerint, transire ad eos incõmodum, donatorem liberari. Sed præstat id potius, quamuis κ᾽ πάρεργον, referre, quòd hic morborũ transitus in rebus etiã inanimis inuenitur. Nam apud Quintilios præceptis de re rustica legimus, si lactens adhuc infans febre uexetur, cucumeres paris longitudinis duos dormienti, hinc unum, inde alterũ admouendos, ut cutem contingant, feruorem omnem in cucumeres transire, infantem incolumẽ fieri. Sed iam tempus est ut Asinorũ succussatione delassati, in mulum inscendamus.

D

E

DE MVLO.

Voniã uero progenerat asinus mulum, par est ut mulũ asino subijciamus, mox à laborum societate camelum mulo subiungamus. F

NOTHVS

AB eo uerò incipiã significato quod uulgo magis protritum est. Spurium enim hominẽ cognomento muli nemo non appellat: atque olim ea de causa mulos Lunę uehiculo adhibuerũt: quia ueluti mulus non suo genere, sed alieno creatur, sic ea Solis, non sua fulgore lucet. quod & Catullus noster agnoscit, ubi, Siue notho es lumine Luna, dicit. Nam quòd alij factum hoc ob sterilitatis similitudinem dicunt, quòd scilicet Luna perinde sterilis sit atq; mulus, dicere nõ ausim, qui acceperim à Cabalisticis, Planetarũ, stellarum, atque adeo cœli totius uires, rerum omnium formas in unum lunare corpus, tanquã in matricem infundere, eamq; postmodũ parturientiũ in morem ui sua species nouatusq; omnes cõformare, factasq; & adultas omniũ oculis ostentare. Quòd si res ita se habeat, ea sit'ne sterilis appellanda, uiderint alij. Nothũ uerò, qui sine patre sit, hominẽ nuncupare, non tam seculi nostri mos est, quàm remotioris etiã ætatis, ob adulterinũ, qui nulli non innotuit, conceptũ. Cyrus tamen legitimo quãuis matrimonio generatus, mulus est dictus, propterea quòd

A generosiore matre natus esset, Astyagis quippe Regis filia, cùm pater Medorum imperio subiectus esset: de quo uersus feruntur huiusmodi ab oraculo editi, quibus fuga Lydis indicitur simulac mulus Medorum inuaserit regnum:

ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς μήδοισι γένηται,
καὶ τότε λυδὲ πελαυρὲ πολυψηφίδα παρ' ἕρμον
φεύγειν μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Quamuis alij per mulum bellicas tempestates intelligūt, propterea quòd plurimus sit belli tempore mulorum usus. Ferunt uerò Medum asinum primū equę uim intulisse, eacq; inde grauida facta, mortales id seminij parare didicisse.

ALIENVS AB AMORE.

SVnt pręterea qui hominē alienū ab amore, mulę simulacro notari uelint, propterea quòd ea sit tantę cōtra amorē efficaciæ, ut puluerē in quo se mula uolutauerit, corpori inspersum, mitigare amoris ardorē tradāt Magi. Sed quanti bone Deus est ἡ συμπάθεια καὶ ἀντιπάθεια τῆς φύσεως, cōcordia scilicet repugnantiaq; rerum, in hoc quoq; animalium genere superstitiosa magorum sedulitate deprehensæ.
B Nam quæ ipsa adeò sterilia sunt, diuersissimi tamen generis fœcunditati conferunt: siquidem setas aiunt ex cauda mulę, si iunctis euellantur, inter se colligatas in coitu, mulieres cogere ut etiam inuitæ concipiant.

STERILITAS.

SEd præcipuum apud Ægyptios est mulæ significatum, sterilitatem indicare: cuius partum prodigiosum esse ad expiationem usque, ueteres credidere. Eas uerò ad progenerandum ineptas ob id autores tradunt, quòd animalia quęcunque tertij sunt generis, diuersis quippe generibus prognata, non gignant. Quas uerò Theophrastus in Cappadocia & Syria uulgò párere existimauit, Aristoteles diuersum ponit genus, quos hinnos appellant: fert hos præcipuè terra Syria supra Phœnicē, qui similitudine quadam nomen mularū acceperunt, cùm genus omnino diuersum sit. Coeūt hæc animalia, & mutua inter se ratione progenerant. Alcmæon in mularum genere mares ideo steriles esse dicit, quòd tenuem admodum genituram habeant, ac perinde frigidiusculam: fœminas uerò propter locos minimè adapertiles, quòd & Horus noster & Empedocles tradidere: breues enim illi sunt, pumilesq; & restricti, uenericq; auerse coaliti, ut ne
C que genitura recta in illos labi, neq; si illabatur percipi posśit, id quod in dissectionibus Diocles optimè se obseruasse confirmat. Eandem porrò sterilitatem per mulum exprimunt & diuinæ literæ. Nam psalmo XXXI. mulo fieri similes prohibemur, propterea quòd animal id intellectu careat, perinde ac equus etiā. Hoc insuper sterile est animal, quippe nulla uirtutis semina concipit, nec fructum ullū producit, atq; hoc partim malè affectæ naturæ causa, qua præditū est, partim propter inertiā, qua fit ad aliquid agiliter agendum ignauissimū. Non prætermittam loco hoc, Eleum agrū ita equorū generositati consecratū esse, ut mulorū genus non ferat: intra regionem etiam si admittatur asinus & rem peragat, equam non concipere, quod plurimum admiratur Pausanias. Vtcunq; uerò hæc habeant, nemo ignorat sterilitatem, quæ mularum propria est, fuisse causam cur partus huiusmodi in annalibus aliquando obseruati, habiti sint ostenti loco: bonū uerò an malum portenderent, in ambiguo esse facit euentorū uarietas. Siquidē C. Valerio, & M. Herennio Coss. cùm mula in Apulia peperisset, totū annū domi forisq; tranquillū fuisse cōperimus, sinistra tamē quędā obnunciata. Sed quod omniū perniciosissimū Rom. Reip. fuit, inter Cæsarē & Pom-

peium exorta bella mulæ partu edito, L. Paulo, M. Marcello Coſs. multi prodiderunt. Cumq́ꝫ alia Romæ ad XII. portas peperiſſet M. Lepido, Munatio Planco Coſs. ſubſequutæ ſunt nonnullæ ſociorum direptiones, dum bella per Brutũ & Caſsium in prouincĳs gererentur. At nihil quicquã tale euenit L. Scipione, C. Lælio Coſs. cùm identidem mula Reate peperiſſet. D

MATRONARVM IMPVDICITIA.

INuenio & apud quoſdam matronarum notam in partubus, ex mulæ parientis prodigio ſignificari, quòd earum pilenta mulis iunctis trahi ſolita ſint, ut nummis aliquot ſpectare licet.

INEXPECTATI EVENTVS.

ALĳs magna rerum molimina, mularum partus oſtendêre, in ĳs præſertim rebus, quæ præter ſpem & expectationem omnium accidêre: ut Dario Babylonem eluſa totiens opera oppugnanti, quam tunc demũ cepit, ut uulgatiſsima eſt hiſtoria, cùm ex peruulgato per hoſtes ipſos omine, mula Zopyri, cuius conſilio, opera, ingenio & fide uſus eſt in eo negotio peragendo, fœtũ edidiſſet. Simile & illud fuit, quod Galbã ad res nouas animoſius tentandas confirmauit, apud quẽ mula pepererat. Nam Zopyrus inde animũ ſumpſerat, quòd Babylonios cõuiciabundos è propugnaculis audierat inclamare, Dariũ nõ antè urbe potiturum quàm mula peperiſſet, euentumq́ꝫ rei apud ſe compererat. Galba aui ſui omen exceperat, qui aruſpicibus rerum ſummam puero promittentibus reſponderat, cùm mula pepererit. Habet enim mula regiũ neſcio quid etiã in diuinis literis: ut Regum III. Dauid, Ponite filium meum Solomonẽ in mulam meam: dicens meam, oſtendit quòd & ipſe in mulam ſedebat. Nobis uerò, mi Petre, quid ſperandũ, quídue timendum eſt, qui mulæ fœtum domi nuper inſpeximus? Anno enim hoc ſalutis noſtræ duodeuigeſimo ſupra milleſimũ & quingenteſimũ, Leonis X. ſexto, quarto Non. Aprilis, qui dies de Aſſertoris noſtri nece publico luctu nefaſtus fuit, apud ampliſsimũ dominum meum Iulium Card. Medicen, hora lucis tertia, mulę, uti noſti, partus editus. Quòd ſi quis, ut Galbæ, portendi huic aliquando ſummam rerum amplitudinem dixerit, ut eueniat non erit hoc præter expectationem & ſpem hominum, qui uulgò illi talia ominantur, qui de hominis prudentia, de morum integritate, rerumq́ꝫ peritia, omnia ſibi pollicentur. Id unum precibus à Deo depoſcendum, ne, quod factum eſt Pauli & Marcelli conſulatu, Iulĳ Pompeĳq́ꝫ diſcordię, in magnam urbis perniciem ſuſcitentur: ne, quod Lepidi Planciq́ꝫ conſulatu accidit, inteſtina bella miſerabiles ſociorum direptiones inuehant: ne præter expectatum, magnum aliquod & inexcogitabile malum oboriatur, maximarumq́ꝫ in Italia urbium capturas, populationes, incendia, uaſtitatem inducat, cùm præſertim tam dira ea ſint, quæ ſidera, quæ fatidici uates, uetuſta etiam de noſtris temporibus oracula, nocturnæ diurnæq́ꝫ ſæpius exauditæ uoces, breui futura minitantur: quibus conſentire uidetur præſaga mali tacita quædam in mortalium omnium cordibus trepidatio. Sedenim nos interim Deo freti, quicquid euenturum eſt forti animo tolerandum nobis proponamus, incœptumq́ꝫ laborum ingenuorũ iter, dum licet, alacriter peragamus. Sed illud non omiſerim, mulas non ſui generis tantùm animalia párere aliquando uiſas, uerùm etiam equos, ut anno circiter MCCCCLXII. in Arenate Brutiorũ agro mula equũ peperit pilo flauo, crinibus rutilis, oculis ruſis: quem pòſt Loiſius Arenas apud Brutios longè princeps, ad Ferdinandum Neapolitanorum regem miſit.

Volu

A VOLVPTARIA VENVS.

STerilitatis demum, quam superius posuimus, ergò, qui lasciuum hominẽ, uenere quippe non ad prolem, sed ad uoluptatem tantùm atq; spurcitiem utentem significassent, uel mulum qui equam saliret, uel mulam surrecta cauda prurientem pingere consuerunt. Huic enim generi, quamuis ad progenerandũ inepto, genitalia tamen ad uoluptatem natura concessit. Quod illis dictum uelim, qui animalia rationis expertia, nullo neq; uoluptatis, neq; irascentiæ, neq; cupiditatis sensu affici contendunt, moueriq; ad huiusmodi incitationes naturæ quodam impulsu, ut uel se sospitent, uel species propagentur. Neq; quidem dicendum asserunt, leonem audentem animosumq; esse, neq; quidem ceruum pauidum, sed quodammodo pauidũ, illumq; quodammodo animosum: perinde ac si dicerent, animalia hæc neq; cernere, neq; audire, sed quodammodo cernere, audireq; quodãmodo: neq; uociferari, sed quodammodo uociferari: atq; ut semel dicam, ea non omnino uiuere, sed quodammodo uiuere.

MVTVA OFFICIA.

B EO uerò modo quo prouerbijs argumentum datum, hieroglyphica sæpius excogitata, & huiusmodi picturationum species adinuentæ: ut, si quis mulos duos mutuò se scabentes pinxerit, mutuam operam significari conijciemus ex eo, quòd huiusmodi utimur adagio, id ipsum innuentes, cùm scilicet dicimus, Mutuò muli scabunt. Quamuis sunt qui prouerbium hoc non nisi ad improbos & imperitos sese inuicem efferentes spectare putent. Scripsit uerò M. Varro librum eo titulo, cuius testimonium citat Nonius. Rectè uerò accõmodari poterit pictura hæc ad id quod Horatius ridet Epistolis:

Frater erat Romæ Consulti Rhetor, ut alter
Alterius sermone meros audiret honores,
Gracchus ut hic illi foret, hic ut Mutius illi.

Et de Poëtis paulò pòst:

Discedo Alcæus puncto illius, ille meo quis?
Quis, nisi Callimachus? si plus deposcere uisus,
Fit Mimnermus, & optiuo cognomine crescit.

C

DE CAMELO.

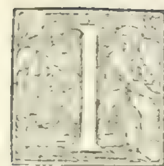

IPsa quidem munerum laborumq;, uti dicebamus, societas, quæ Camelo cum asinis & mulis coniuncta est, exigere uidetur, ut ad eundẽ gregem reuocentur. Quoniã uerò cùm Porci significata recenseremus, incidimus in Camelum, quem profanum perinde ac suem deprehenderamus, inde uidetur exordiendum, ut qua de causa ueteres id existimarint, explicemus. Porcũ enim ideo profanum ostenderamus, quia non ruminaret, ungula tamen esset bifida: alterum hoc longè diuersum animal, profanũ & ipsum tamen, propterea quòd ungula sit solida, tametsi ruminat.

IMPERITVS DISCEPTATOR.

VNde fit ut per Camelum mystico sensu illi notentur, qui distinguendi seligendiq; ratione minimè præditi sunt, qui scilicet sacra profanis, humana diuinis, nullo discrimine commiscent, ruminantes utiq; ueluti & cameli faciunt, argumentorũ scilicet formas aliquot concipientes, sententiã modò hanc, modò illam animo agitantes. Sed enim solipedes qui sunt, hoc est, imperiti, neq; rerum

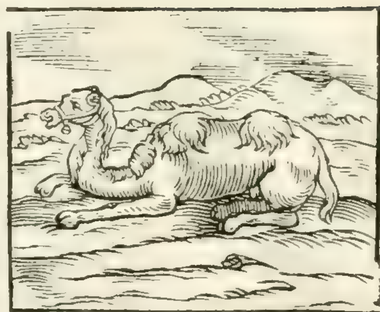

neq; uerborũ discrimina discernentes, ita omnia confundunt, ut curuum à directo nequeãt internoscere. Quocirca nõ immeritò apud Christianę pietatis proceres lege admodum seuera cautum est, ne quis literarũ imperitus, acutissimo quamuis ingenio polleat, de diuinis quicquam disserere confidentius audeat. Neq; porrò ad theologicam speculationem dabatur accessus, nisi de disceptatorijs & naturalibus disciplinis exactissima fuisset quæstio prætentata. Verùm omnia iamiam D

In peius ruere, ac retro sublapsa referri.

usqueadeò quæ friuola sunt, nulliusq; momenti, studiosius cõsectamur: quæ uerò pondus habent, quæ locupletem ueræ disciplinæ redundantiam ex toto, ut aiunt, calatho elargiri possunt, uix attingimus. Iurè igitur eos reprehendit Assertor noster, qui culicem liquant, Camelum uerò tanquam potabilem deglutiũt. Culicem enim liquãt, hoc est, minutissimè mandunt illi, qui minima tantùm in lege peruestigant, quibus studiosius insistant, ubi omnes ingenij uires intendant: Camelum uerò, hoc est, peruersorum actuum tortuositatẽ, aut quæ alioqui magni sunt momenti, deglutiunt, hoc est, paruipendunt, nullo quippe mansu, ruminationéue deuorant: quasi nihil ad rem pertineat, sacra habere ludibrio, & sceleratissimis quibusq; facinoribus inquinari. Cæterùm cùm plurima sint super Camelo adnotatu digna, miror Ægyptios tam parcè eius usos hieroglyphico, cùm præsertim animal esset illis admodũ familiare. Sed enim illi dubio procul, ut etiam in equo fecerunt, à sacris alienum animal sedulò auersabantur. E

CRVRA FEMORAQVE CONCIDVA.

NAm uix illud ab eis proditum constat, ut hominem cui inter gradiendum femora incuruari uiderentur, eaq; de causa segnius ingrederetur, per Cameli simulacrum exprimerent, propterea quòd, ut ipsi asserũt, solus ex animalibus femora etiam incuruet, unde illi cameli cognomentũ, aspera in lenem litera commutata, quasi Camerus antea diceretur παρὰ τὸ κάμπτω, quod incuruo significat, & τὸ μηρὸν, femur. Camelus enim, ut prętei Ægyptios autor est Herodotus, quatuor in posterioribus cruribus femora gerit, & genua totidem, id quod omnino negat Aristoteles, genua singula in singulis cruribus esse cõtendens, totidemq; artuum flexus: ut uerò plures esse uideantur, euenire propter alui interuallum, latamq; femorũ diuaricationem. Vtcunq; uerò Philosophi de re disputent, Ægyptij per huiusmodi picturam, hominem qui sub pondere deficere quodammodo uideretur, gressuq; admodum uacillanti progrederetur, innuebant. Huiusmodi mihi fuisse uidetur Claudius Cæsar, quem ingredientem destituebant poplites minus firmi. F

FORTIS.

EST tamen in Camelo mirus dorsi uigor, & onerum gerendorum robur indefessum, ut fame etiam ac siti pertinacissimè tolerata, in plures sub onere perseuerent dies. Vnde Mathematici figuram eius XVII. Leonis, libræ XVI. Scorpionis XX. gradibus intulerint, fortem & ualidum uirum eum pollicentes, qui uno horum gradu supra finitorem emergente, natus esset.

OPVLENTVS.

QVoniam uerò sunt qui Assertoris nostri sententiam in opulentos dictam, facilius scilicet Camelum per acus foramen intrare, quàm diuitẽ in regnum Dei,

A Dei, ita accipiant, ut non de Camelo animali sit intelligendum, sed de grandiori quodam restium genere: sciendum ex Origenis sententia, de animali potius accipiendum: eaq; de causa diuitem Camelo comparatum, quòd Camelus omnium animantium, si formam spectes, tortuosissimum sit, ut (ueluti superius dictum) ea de causa plura femora, pluraq; genua habere uideatur: ita plura diuitũ negotia, pluresq; atq; uariæ sunt auocationes, cupiditatesq;, quibus implicari eos, distrahi rapiq; necesse est. Angustius uerò acus foramem, arctiorem arguit uiam quę ducit ad uitã, ut idem ait Adamantius. Deniq; Camelus ruminat quidem, sed solida est ungula: ueluti pleriq; diuitũ cogitant quidem agnoscuntq; quid agendũ, sed propter peccandi facilitatẽ occasionemq; sæpius oblatã, cùm cruribus sint infirmiorib. ijsq; perplexis, longè procliuius in libidines & reliqua uitia dilabũtur. Nam, ut prima ad Timoth. epistola Paulus ait, radix est omniũ malorũ cupiditas, raroq; diuitiæ nisi cũ iniustitia congerunt: tali, inquit Eucherius, administratione res ista capit, tali custode seruatur, adeò quędã societas est penè etiã nominis duabus his rebus, uitijs & diuitijs: unde olim nos ita lusimus:

B *De uitijs quòd diuitiæ cumulentur apertum est,*
Nomen idem uitijs diuitijsq; datum.

Operęprecium uerò mihi uidetur hoc loco, quod superius dissimulauimus, interpretationem Eucherij piam admodum subtexere dicti illius, Liquantes culicem, Camelum autẽ deglutientes. Culex, inquit ille, susurrando uulnerat, Camelus autem spontè se ad suscipienda onera inclinat. Liquauerunt ergo Iudæi culicem, cùm una omniũ succlamatione seditiosum latronem dimitti petierũt: Camelum autem glutierunt, cùm eum qui ad suscipienda nostræ mortalitatis onera spontè descenderat, ut extingueretur clamando peruicerunt.

ZELOTYPIA.

SVnt qui per Camelũ zelotypiã significent, propterea quòd animalia reliqua tempore quo rei uenereæ cupidine, uel rabie potius incitata gestiunt, in suũ tantũ genus ferociunt ac sæuiunt, camelus autẽ in hominem etiã, atq; in unumquodq; aliud animal efferascit, & usqueadeo sibi timet ab omnib. ut solitudines petat, & id temporis ab omniũ cõsortio disseparatus, solam fœminã affectetur.

REVERENTIA IN MATRES.

C ILlud etiam tam ad eruditionem, quàm ad bonos mores plurimùm facit, quòd nonnulli per camelum reuerentiam in matres significari tradunt: is enim nunquam matrem superuenit suam: quin etiam si quis cogat, ipse non patitur. Iam cùm aliquando admissarius non haberetur, curator pullum matri opertę admisit, qui dum coiret delapso operimento agnouit matrem, & quamuis coitum absoluerit, memor tamen commissi sceleris, paulò pòst ubi data est occasio, camelarium morsu defixo interemit. quæ quidem pientissima modestia cùm sit camelis admodum familiaris, inde factum facilè crediderim, quòd olim nupturæ camelis uirginibus supplicabant. Quæ uerò de Cameli erga matrem reuerentia diximus, ex Aristotele sumpta sunt, quæ Auicennæ etiam assensu confirmantur. Simile quoddam aduersus matrem accidit equo cuidam regis Scytharum, qui ut facinus expiaret, semetipsum præcipitem ex editissimo loco dedit, atque ita animam efflauit. Cæterum non ita faciunt equi omnes. Quin Aristoteles tunc perfectum esse armentum dicit, cùm parentes suam ineunt prolem, quod par crimen est cum eo, qui matrẽ tentat. ad quod Ouidiana Myrrha respexisse uidetur, cùm dixit, Fit equo sua filia coniux.

TRACTABILITAS. D

EST & illud inter hieroglyphica reponendũ, quòd per Camelũ à puerulo rectũ, mansuetudinẽ maximè tractabilem aptè significarunt. Siquidem mansueti adeò sunt Cameli, atq; bilis tam expertes, ut uasta illa moles minimi cuiusq; puerulì arbitrio gubernetur. Contrà uerò equus, cùm generoso sit animo ac praeferoci, magna aduersus Camelũ afficitur antipathia, neq; aspectum odorémue eius ferre potest. Notum est, quod superius attigimus, quid egerit Cyrus aduersus ualidum Lydorum equitatum, cui suas copias impares suspicabatur: ingentem enim is camelorum gregem ante pedites in acie prima statuit, factoq; Lydorum equitum impetu, simulac equi camelorũ odorem hausere, subitò consternati non solùm insidentes praecipitauerunt, sed peditum quoq; ordines protriuerunt: atq; ita pars illa, cui Croesus plurimùm fidebat, elusa.

CIBI POTVSQVE ABstinentia. E

LOnga autem ieiunia, & diuturnae sitis tolerantiam per idem animal significari, ex eo manifestum est, quòd nullum animal tanta insigne magnitudine, tam exigua cibi paucitate nutritur, neq; dies plures sitim tolerat, cùm satis constet in duodecimũ usq; diem camelos sine potu perdurare, unde à Poëtis esitientes appellantur. Habes iam Petre Cursi, asini, muli, atq; cameli laboriosorum animalium significata, quantum memoria complecti potui: reliqua tu, si argumentũ placuerit, & doctrina & iudicio tuo supplere poteris.

PIERIVS VALERIANVS AD IOAN. ANTONIVM EGREGIVM NEPOTEM, DE IIS QVÆ PER LEPOREM, VVLPEM, ET ALIA MINORIS GENERIS QVÆDAM ANIMALIA SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS. F

IUcundissimus frater tuus Vendrandus, quem praeter cognationem, ob summum ingenium & bonarum literarum studium vnicè diligo, proximis hisce diebus, vt nosti, Roma in patriam se contulerat, paucissimosq; dies hìc moratus, de digressu coepit illicò cogitare: conatus sum iuuenem dies aliquot detinere, ille tamen cùm omnino Venetias sibi quamprimùm redeundum repeteret, non hìc temporis conditione, nõ loci amoenitate, & tranquilla anni temperie remoraturus, vt in officio esset Illustrissimo Cardinali Mediceo Mecoenati nostro, qui eum satis aegrè dimisisset, eius fidissimo & aequè gratissimo seruitio tantisper cariturus, exolui properantem, ac ne eum vlterius morari pergerem, suasi etiam vt magis properaret, qui Patroni ingenium à teneris nouerim, quem aluerim, quẽ formauerim, quem, si licet, ornauerim, mox coluerim, & colam semper vita hos dum reget artus, ob summã animi praestantiam, & optimã vtriusq; linguae cognitionem, bonarumq; artium & disciplinarum

rum

A *rum omnium studium, vt verè oculus summi Antistitum ordinis censeatur, tum ob singularia & assidua propensiore animo in me meosq; officia, et amplissimā eius munificentiæ largitionē, quibus iugiter suos fouet, amplexatur. Quoniam verò paucis abhinc diebus caueam nonnullarum auium, tum cicurum, tum syluestrium & externorum, Nicolao Cordato Iurisconsulto nostro dono dederam, æquum visum fuit per fratrem, qui te ex itinere conuenturus fuerat, aliquid & ad te mittere: opportuneq; Lepusculum alueram, educaueramq; ablactatum à paruulo: neq; non vulpeculam, & ipsam cicurem: nec nostri generis felem, sed Aegyptiacam, diuersumq; à nostris murem, eum autem ob nouitatem Ponticis fortè ipsis minimè posthabendum: fibrum etiam ex Pannonia, mustelamq; & talpam ex Italia: quos in vnam omnes inclusos caueam ad te perferendos eidem Vendrando cōmendaui. Quæ dona si quam tibi voluptatē attulerint, gaudebo: sin verò tu tam seuerus es, vt nullis neq; nugis, neq; delicijs moueare, de constantia & supercilio tuo tibi gratulatus, lætabor tamen identidem meæ erga te beneuolentiæ signū, qualecunq; sit, pro loco & tempore aliquod exhibuisse.*

DE LEPORE.

B

PRAECIPVA sunt Leporis significata, uigilantia, auditus, effœminatio, pauor, uenustas, fœcunditas, solitudo, conatusq; summus: quorum causæ quantum per otium licebit, nostra hac commentatione commemorabuntur.

VIGILANTIA.

AEgyptij sanè sacerdotes per Leporis hieroglyphicum uigilantiam in primis intelligebant. Causam ponit Horus, quòd lepus oculos inter dormiendum patefactos ostentet, unde etiam in adagiū cesserit, leporinus somnus, quotiens uigilantiā eius qui dormitare uideatur, intelligendā proponimus, cùm tamen perspicacissimis oculis omnia, quæ usu ueniant, in agendis rebus perlustrare non cesset. Xenophon ad hæc scribit, leporem palpebris clausis uigilare, adapertis dormire: ut non temerè forsitan nonnulli leporem ἀπὸ τοῦ λάειν, quod aspicere est, di-
C ctum existimarint.

AVDITVS.

PLutarchus uerò totius antiquitatis indagator curiosissimus, disciplinarūq; omnium quantumuis abditarū explorator accuratissimus, à quo longè plura quàm ab alio quopiam ad materiā hanc facientia decerpi possunt, ex leporino simulacro auditum hieroglyphicōs intelligi apud Ægyptios affirmat. Lepus enim aures proportione reliqui corporis maximas omnium animaliū habet, auritiq; ideo ob excellentiā uocantur à Poëtis. Quin & ipsa locutio λαγὼς, ut nonnulli ex Græcis interpretant̄, ab auriū magnitudine conformata est: siquidem ὦς ὠτὸς, ut scis, auris apud Dores: quę tamen locutio iam apud omnes recepta est: & λα particula ampliationis est, augetq; significatū, ut perauritus latinè sonet.

EFFOEMINATIO.

EST præterea lepus eneruatæ cuiusdam effœminationis signum, huiusmodi hieroglyphico iam passim inuulgato: idq; tum propter pilorum mollitiem, quam Heliogabalus in lasciuioribus delicijs unà cum perdicum plumulis subalaribus habuit, quāq; lepidissimus adnotat Catullus in fœdæ mollitudinis scor

to:tum etiam propter pulpamenti uim, de quo Liuij Andronici dicterium per- D
uulgatũ, quod Terentius, ut Flauius Vopiscus attestatur, ab eo mutuatus est,
Tute lepus es & pulpamentũ quæris: à Græcis uerò Liuius acceperat, ita dicen
tibus, δασύπους κρεῶν ἐπιθυμεῖ. Addunt ad causas eximiã etiam timiditatem, qua ma-
ximè laborant, quod aut mollium hominũ, aut muliercularum propriũ est. Le-
pus itaq; in diuinis literis impurus est, qui quidem licet ruminet, ungulã tamen
bifidam non habet, sed pedes diuaricationibus pluribus, ijsdemq; admodũ infir
Prouerb. 30. mis dissitos. Quoniam uerò delicatæ admodum est imbecillitatis, Iudaicũ signi
ficat populum, ait Hesychius, de quo Solomon: Lepusculus plebs inualida, po
suit in petra cubile sibi. Timidus etiã est lepus, qui cubile habet in corde formi-
dolosi Iudæi, quod ita notat uox diuina: Væ cordibus trepidis, & manib. remis-
sis. Lasciuia in lepore plus quàm delicata, quem gentes, ut suo loco dictũ, Vene-
ri dedicarũt. Eadem in Iudæis improbitas, Esaiæ testimonio, dicentis: Quomo-
do facta est meretrix ciuitas fidelis plena iudicij? Sed de lasciuia gentis huius at-
que procacitate, multa passim testimonia suis loco & tempore dicentur.

TREPIDATIO. E

QVòd uerò formidinis & trepidi pauoris hieroglyphicum lepus habeatur, fa
cit id supremè timidum eius ingenium, cui pauor supra unumquodque a-
liud animal peculiaris, à quo, uti Pollux ait, etiam πτὼξ appellatur: πτώσσειν enim
formidare est. Vnde Demosthenes in Æschinem inuectus, ait, λαγὼ βίον ἔζησ δεδιὼς
καὶ τρέμων, καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν. Lepori similem uiuis uitam, pauitans & tre
mens, impendentia semper flagra prospectans. Hinc Cornificij poëtæ dictũ me-
moratũ ciuili bello, qui milites suos sępe fugientes, galeatos lepores in opprobriũ
appellitabat. Apud Hebræos Saphan occultationem, ut ita dicam, significat: &
locutio ea per ש scripta lepusculum significat, quod insitam huic animali pauita
tionem, si dicere concedatur, notet, qui scilicet in cubilibus libentissimè delite-
scat. Atq; hinc factum ut leporis occursum augures ominosum, improsperũ &
inauspicatũ dixerint, quod quidem non nostri tantùm temporis uulgus credit,
sed ueteribus etiam persuasum fuisse testatur senariolus,

φανεὶς ὁ λαγὼς δυστυχεῖς ποιεῖ τρίβους.

Inauspicatum dat iter oblatus lepus.

Archidamus autem Zeuxidami Spartiata, quamuis alij Lysandrũ ponunt, Co F
rinthiorum urbem aggressus cùm leporem ex loco muris uicino excitatum ani-
maduertisset, omine in hostes conuerso, futurũ ait ad milites ut hostes facilè ca
perentur: eius quippe casu usus ad incendendos eorum animos, & taxandam ho
stium ignauiam, quòd urbs ea minimè bellicosa uideretur, quam tuti adeò lepo
res inhabitarẽt. Pari propémodum euentu Arnulpho rege, qui Berengario au-
xilium tulerat, Romam oppugnante, excitus è latebris clamore tumultuq; mili
tum, lepus urbẽ uersus cursum arripuit: hunc milites toto temerè agmine conci
to insequi cùm cœpissent, cursuq; & clamoribus acrius deterrerẽt, Romani qui
pro propugnaculis stabant urbẽ eo impetu peti ueriti, cui se longè impares pro-
pter defendentium inopiam arbitrabantur, pari consensu desertis mœnibus ad
terram se summisere. Barbari occasione freti, sellis equorũ & ueterinorũ ad mœ-
nia in cumulum aggestis, per eas nullo reluctante in mœnia euasere, leoninamq;
urbem (primaria nunc Romanæ urbis est regio hæc) nullo negotio ceperunt.

VENVSTAS.

EST & uenustatis symbolum lepus, Venerisq; fœcunditatis ergò charissimus
omnium

A omnium exiſtimatur, cui non ſine religione ſacer eſt, & inter eius delicias adnumeratur. O peræprecium uerò eſt apud Philoſtratũ in picturis uidere leporem hunc ſub arbore mâlo inter Amores otiantẽ, quem decidentia terrę poma depaſcentẽ, multaq; ſemeſa prętereuntẽ, & modò hęc modò illa cõmordentem ubi illi deprehenderunt, ibi tum alius cõploſis manibus, clamore alius, alius chlamyde uentilata iactataq; perterrefaciũt: ſuperuolitant alij ferã uociferatione illam excitantes, & modò huc modò illuc curſu percitã agitant: pedeſtres alij ueſtigia cõſectantur, alius tanquã aliquid iaculaturus impetũ in eam facit, alióque auertit: alius lepuſculi cruribus inſidias molitur: ille ubi in ulnas iamiã apprehenſus eſt, molliſsima pilorũ lubricitate fretus, minimo ſe negotio expedit, ſublimiq; ſublatus ſaltu capturã euadit. Riſu itaq; Amores diffluũt, collabenteſq; præ laſciuia, & nimia cachinnorũ agitatione, alius in latus, alius ſupinus, reſupinus alius, per herbas paſsim ſtrati prouoluũtur. Sagittã uerò nemo unus intorquet, ſed uiuũ capere contendunt, gratiſsimã Veneri matri uictimam oblaturi. Atq; ita lepus præcipuè Veneri debetur. Accedit huc & Valerij Martialis teſtimonium, qui
B perſuaſum mortalibus ait, ex leporinæ carnis eſu formoſiores uenuſtioreſq; fieri homines, ſalſo & mordaci eius Epigrammatis ioco:

Siquando leporem mittis mihi Gellia, mandas
Formoſus ſeptem Marce diebus eris:
Si non derides, ſi verum Gellia mandas,
Ediſti nunquam Gellia tu leporem.

Et quod ſuper Alexandro Seuero dictitatum eſt, quem & formoſum & humanum & cultũ & uenuſtum & affabilem ex aſsidua lepuſculorũ eſitatione factum aſſerebant. Vnde uerſus illi circunferebantur ex Epigrammate:

Venatus facit & lepus comeſus,
De quo continuum capit leporem.

Tum Plinius ubi ex Catonis ſententia ſcribit, leporis aſſumpto cibo fieri ſomnioſos, uel fieri, uti nonnulli legunt ſomnos, aut, quod magis placet, formoſos: ſtatim enim ſubiungit, tum uulgò etiam perſuaſum conciliari ex eo corpori gratiam. Sed quod ad ſomnioſos pertinet, Medici dicunt leporinam carnem melan
C choliam alere, & ſenſus ſpiritales obſtupefacere, quia craſſum generat ſanguinẽ, ut libello de Victus ratione Pſellus ait: nam caro ea ſubfrigida omnino eſt, & humoris plurimùm habet, quæq; eiuſmodi ſunt eſcæ, ſomnos nimirum ciere comperiuntur. Prætereo de induſtria quod impuri faciunt amatores, ope leporis amorem ſibi conciliantes, quod etiã libenter eſt à Philoſtrato diſsimulatũ, quando ſpurciſsimũ id genus hominum perniciosum eſt, neq; dignum ut à quopiam redametur, cùm in amore conciliando candor ſynceritaſq; mentis, non magicæ uiolentiæ conquirendæ ſint.

FOECVNDITAS.

NImirum uerò fœcunditatis hieroglyphicũ eſt lepus, animal utpote rei uenereæ deditiſsimũ. Nam fœmina dum interim quæ peperit lactat, identidem ſuperfœtat, neq; ullũ unquã parturiendi facit interuallũ. Mas uerò præter id quod more marium progenerat, fœtũ ipſe quoq; concipit & excludit, pariq; cum fœmina modo educat. De quo ſcribit Archelaus, benignã fuiſſe naturam, quæ innocua & eſculentis tantùm nata animalia, fœcunda fecerit, quibus etiam utranq; uim tradiderit, ac maſculofœminas eſſe omnes, ac ſine mare æquè gignere uoluerit. Ariſtoteles tamen hoc omnino pernegat, maremq; in ijs & fœminã

ſeparatim agnoſcit: quia uerò fœmina ſæpenumero marem ſuperueniat, factum D
ut rerum ignari mutuo eos impleri coitu crediderint. Cæterũ Archelao Philoſtratus, Plutarchus, & pleriq; alij ſubſcripſere, qui cùm longo poſt Ariſtotelem tẽpore fuerint, neq; quid ille tradidiſſet ignorauerint, haudquaquã credibile eſt eos rem de qua tam perſpecta eſſet apud omnes obſeruatio, temerè auſos aſſeuerare. Nam Philoſtratus ferre quidem omnes in utero partũ ait, fœminas tamen non niſi ad conceptũ idoneas agnoſcit. Democritus huiuſmodi ſexus mutationem per uarias uices fieri dubio procul affirmat, quod alij uiderint.

SOLITVDINARIVS.

NOn imperitè nonnulli hominem ſolitudinarium & reliquorum contubernia declinantem, per leporem in cauũ ſe proripientem deſcripſere: nunquã enim duos pluréſue in eodem cubili uerſari comperias, ſed qui maximè uicini ſunt, unius uel circa iugeris interuallo ſecubant, cumq; ſe recipiunt cubitum, ne deprehendi poſsint, multũ prius hac & illac diſcurrunt, ueſtigiaq; uarijs ambagibus obturbant, poſtremò magno ſublati ſaltu in cauũ quieturi proſiliunt. autor Plutarchus. Sanè Salomon Parabolis, lepuſculũ ſapientibus ſapientiorem B
dicit, qui cùm optimè ſuam intelligat imbecillitatẽ, ad cauernoſas lapidum latebras confugiat, infirmitatemq; ita ſuam tueatur.

CONTENTIO laudis.

PVlcherrimũ uerò mihi cõmentũ illud inter hieroglyphicas literas uideť, quo ueteres Ægyptij cõtentionis illius ſtudiũ, quam æmulationẽ appellamus, ab Heſiodo maximo opere cõmendatam, cùm iurgioſam & inuidam illam alterã uituperet, per exanimatum leporem & canem ſeſe cohibentẽ effingebant: cuius picturę cauſam Plutarchus idem pulcherrimè deliniauit, canes dicens qui lepores inſequãtur, ſi cõtigerit ut eos ui necẽt, diſcerpere & ſanguine ſeſe proluere inquinareq; mirificè gaudẽt: quòd ſi animũ lepus deſponderit, neq; ullũ iam effugio locũ ſupereſſe uiderit, quod plerunq; accidit, quantumcunq; ſpiritũ habet in intenſiſsimo conſumit curſu, ut ita deficiat exanimeturq;: tunc compertũ eſt canes ſimulac ita exanimẽ conſpexerint, omnino non attingere, ſed conſiſtere ſibiq; temperare, motare caudas, argumen F
tumq; manifeſtũ omnino præbere, ſe non carnium, ſed uictorię tantũ gratia decertaſſe: atq; hoc ſæpiſsimè & paſsim euenire unà uenatorũ omniũ aſſeueratione cõfirmatur. Quod uerò de leporis curſu dicebamus, id in memoriã adducit quòd reprehenditur à Quintiliano M. Varro, qui dixerit ſe à præceptore audiuiſſe leporẽ quaſi leuipedem dici. Sed enim apud Varronẽ legas leporem græcum eſſe uocabulũ, Siculoſq; quondam è Græcis λέπορειν dicere, cùm tamen non neget facilè euenire potuiſſe, ut cùm à Roma Siculi ſint orti, quod in ueteribus annalibus habebatur, hinc uocabulũ illuc tulerint, eodem apud nos relicto nomine. Quoniam uerò controuerſia nunc magna eſt, utrum daſypus & lepus unum idemq; ſit animal an diuerſa, loco Plutarchi ſuperius citato manifeſtè ſcriptum, Canes qui daſypodas inſequãtur. Mox de eodem animali: Quòd ſi λαγωὸς animũ deſponderit. Vterq; autem omnino hirtipes: id ſibi uult δασύπους. Iam & antiquũ dictum oſtendimus, δασύπους κρεῶν, quẽ Liuius Andronicus Lepus uertit. Plinius tamen daſypũ diſtinguit à lepore, ut eo loco: Pili acutè exeũt daſypodi in buccis intus, & in pedibus, quę utraq; Trogus & in lepore deprehendit. Et alibi:

A alibi: Coagulum inutile leporis, hœdi laudatum, præcipuum tamen dasypodis. Alibi: Lepus omniũ prædę nascens, solus pręter dasypodem superfœtat. Alibi: Superfœtãt & dasypus & lepus tantùm. Alibi: Dasypodes omni mense pariunt & superfœtant, ueluti lepores: qui quidem loci, ut cõgruant, Delio indigent natatore, ita confusa omnia. Sed enim quę Plinius de pilis loco primo posuit, mera sunt Aristotelis uerba. Sunt autem ex peritis qui dasypodem Plinio positũ pro cuniculo arbitrant̃, quẽ nusquã nominat Aristoteles. Sanè Varro tria ponit leporũ genera: unum Italicũ, primis pedibus humilibus, posterioribus altis, superiore parte pulla, uentre albo, auribus longis. Secundum genus Gallicum, idq; plurimùm candidũ, quales passim Alpes etiam Noricæ progignũt. tertiũ quos Hispania producit, similes nostratibus ex parte quadam: hos cuniculos uocãt. Si quis autẽ unum atq; idem animal esse contenderit ex Plutarcho aut alijs, idq; liquidò docuerit, gratiæ illi meritò debebuntur.

HISPANIA.

VLtimũ autem genus hoc, omnino Hispaniæ est hieroglyphicũ, ut cernere
B est in quibusdam Hadriani nummis. Et Catullus ab hoc animaliũ genere Hispaniã insigniuit, ubi dixit epigrammatibus: Cuniculosæ Celtiberiæ fili. Leporem uerò & currum Rheginorũ fuisse monetam apud Pollucem legas. Nam Anaxilas Rheginus cùm Olympia uicisset, Rheginorũ nummis & leporem & currũ impressit, de quo etiã Aristoteles lib. Rhetoricorũ tertio. Aiunt uerò lepores in Sicilia olim nõ fuisse, importatos uerò per hunc Anaxilã, hanc illi memoriam cõparasse: aduectionẽ enim ex curru significari, nisi quis uictoriã malit.

TERIVNGI MILITES.

OBserues autem alicubi lepores duos dimidios coloris lutei in punicea parma, cuius medium rubra occupat columella, supra quam pila lutea, facie insignis humana, coloris identidem lutei sustinet. Gestamen id erat ordinis TERIVNGORVM sub magistro militum præsentiali merentium.

VALENTIANENSES.

IN eadem ueteri militia lutea erat parma uiridi circulo circunscripta, in cuius medio columella punicea ab imo margine ad centrum usq; porrigebat̃: inde duæ lunulæ coloris eiusdem sese in aduersum incuruabant, inferiori parte colu-
C mellæ applicitæ, superiore aliquantulũ dissidentes: à medio uerò columnę lepores duo dimidij, colore & ipsi puniceo, sed densiore, in diuersa prosiliebant. Insigne hoc erat, ut uetusta indicant monumenta, VALENTIANENSIVM, à Valente Principe delectorum, qui sub illustri uiro magistro militũ per Thracas militabant.

DE VVLPE.

Vlpem lepori subiungere non incongruũ uidet̃, quare eius quoq; significata suscipiã explicanda, quanquã apud Ægyptios super ea nihil aut minimum quid traditum reperias. Tota uerò uulpes Græcorum & Latinorum est.

CALLIDITAS DOLOSA.

PEr eam utiq; uafrum, callidum, astutumq; hominem, ac dolis omnibus instructum significari tradunt, de qua Horatius:

Nunquam te fallant animi sub uulpe latentes.

Huic dolos à natura datos Lucretius attestat̃. Et apud Varronẽ insignis adeò est animalis huius calliditas, ut uulpinari inde uerbũ confictũ fuerit, quod ἀλω-

πεκίζειν dixere Græci, cùm astutè doloseq; fieri aliquid, exprimere significantius D uoluerint: atque etiam pro decipere ἀλωπεκίζω: hanc αἴθωνα Pindarus Olympiis Agesidamo nuncupat, idq; διάπυρον, quippe promptitudinem, & sagacitatem morū significare ait Demetrius Triclinius eius interpres. Verba Pindari sunt: τὸ γὰρ ἐμφυὲς οὔτ᾽ αἴθων ἀλώπηξ, οὔτ᾽ ἐρίβρομοι λέοντες διαλλάξαιντο ἦθος. hoc est, neq; callida uulpes, neque latè rugientes leones quem à natura acceperint morem immutarint. Vulpem sanè Siculi ob uersutiam facillimamq; in deludendis canibus motationem, doliq; promptitudinem, Cinædum appellauere. Deniq; hæc, ubi quid uafrè sciteq; dictum factúmue fuerit, in Æsopiis fabulis principatum obtinet, ueluti Dauus in Comœdiis: atq; apud Philostratum fabularum choream circa Æsopum lasciuientem ductat: & uulpibus apud Claudianū Rhadamanthi sententia fallacium hominum animæ immittuntur. Assertor noster super Herode loquens, Dicite, ait, huic uulpi: subdolam nimirum & uafram eius astutiam notans: de qua Plutarchus Moralibus ait, Pardum uulpem olim contemnere solitum, quòd ipse tot colorum lepôre pellem uariegatam haberet: cui uulpes respondit, in animo sibi esse eam colorum uarietatem, quam ille haberet in ter- E gore. Ideo autem uulpem senem laqueo capi non posse dictitatum. Et ut semel dicam, uel à Prophetis, ut ait Adamantius, nec uulpis nec lupi nomen unquam fuit ad bonum aliquod usurpatum. Quod uerò in diuinis literis legitur, Partes uulpium erunt, tradentur indicat in manus dolosorum & fallacium uersutorumq; hominum, diceret Euthymius, cuiusmodi feruntur esse Palæstini, à quibus Saul unà cum exercitu in insidias tractus, occidione occisus est. Quamuis Adamantius dici de iis interpretatur, qui extremo iudicio dæmonibus malis addicentur. Sunt enim hæ uulpes illæ quæ uineas Domini corrumpunt, ut apud Theocritum puerulo fœcundam uitem custodienti uulpes duæ insidiantur, quarum una maturescentes uuas populatur, altera panarium properat exhaurire. Et quod ad Theocritianum hoc facit, Aristophanes Equitibus, milites uulpibus assimilauit, quòd racemos esitent per agros, dissipatisq; uitibus non exiguam, quaqua incubuerint, pauperiem faciant.

MALA COGITATIO.

ILlæ uerò (ut ad sacra redeamus) quæ Canticorum cantico sponsi iussu capi F iubentur, quia noua teneraq; uitiū germina corrodunt, prauæ cogitationes sunt, & intelligentia peruersa, quæ à genio malo suggeritur. Nouellas porrò uulpes occupari iubet, prius scilicet quàm adolescant & altius insideant, fiantq; aduersus rectè uiuendi rationem pugnaciores. Dum enim mala cogitatio in initiis est, de corde facilè potest exturbari: quæ si frequenter iteretur, diutiusq; insuescat permanere, quodam quasi usucapionis iure, animam facillimè ad consensum adducit: confirmato autem intra cor consensu, procliuis inde est ad peccandum effectus. Hinc illa Nasonis admonitio:

Opprime dum noua sunt, subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat uires, teneras mora percoquit uuas,
Et ualidas segetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras,
Quo posita est primùm tempore, uirga fuit.
Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,

Nunc

A *Nunc stat in immensum uiribus aucta suis.* Itaq;
Principijs obsta, serò medicina paratur,
Cùm mala per longas conualuere moras.

MAGNVS CONATVS CVM DOLO.

SI quid autem omni conatu, omniq; arte doloq; factū, hieroglyphicè ueteres ostendere uoluissent, leoninæ pelli uulpinam assuebant, quarum altera uires, altera fraudes indicaret, id quod, ut inquit Plutarchus, adagij loco sæpe usurpatum est à Lysandro. Dicere nanq; solebat is, Leonis spolio uulpeculæ pellem assuendam: quippe ubi per uires sufficere non posses, & astum & dolos adijciendos. Omnem enim is ingenij uim ad hostes dolo fraudeq; decipiendos conuerterat. Quam sententiam secutus Maro, Dolus an uirtus quis in hoste requirat? ait. Dixerat uerò longè prius Pindarus in hanc sententiam, τόλμα γὰρ ἐοικὼς θυμὸν ἐρεβρεμετᾶν θηρᾶν λεόντων ἐν πόνῳ μῆτιν δ' ἀλώπηξ. Leonibus uastùm rugientibus audacia animum ministrat ad inuadendum, consilium uerò uulpes.

B RATIOCINATIO.

AD hæc nōnulli adiungunt, hominē discursu mentis & ratiocinatione utentem, per uulpem significari, quæ aurem ad terram apprimat: ea enim paludosam aliquam regionem peragratura, si de soli firmitate dubitauerit, aure admota terræ contatur, an strepitum sentiat exploratura: quem ubi percepit, non esse soli firmitudinem coniectat, sed infirmū & uoraginosum locum, ideoq; non progreditur: nullo uerò audito sonitu, omni semota contatione ire pergit audacter. Videtur autem inde uti ratiocinatione, ut obseruat Plutarchus, perinde ac si quod strepit moueri cognoscat, quod mouetur infirmum esse, quod uerò infirmum, inaccessibile. Tradit idem autor, Thracas in paludibus explorandis huiusmodi uulpium indagine plurimùm uti, quas in obsequium assuetas alunt, & ad huiusmodi negotia præmittunt.

MVNIMENTVM.

QVòd si munimentum ab insidijs alibi per platani folium à ciconia gestatum, nidoq; illatum suo, & per rutæ ramusculum ad alam gallinæ summissum significari diximus, non erit incongruum idem hoc hieroglyphicum per
C uulpem quæ scillam gestet exprimere: illa enim scillam latebris apponit suis, ut à luporum iniuria tuta sit. Nam lupum conuelli aiunt scillæ contactu.

DE FIBRO.

FIbri significata dicturus, id primùm ambigi uideo, nunquid is castor sit, quo de apud Horum mentionem factam inuenimus. Nam qui castoris ingenium, mores & faciem describunt, eadem ipsa pingunt, quæ ueteres nostri de fibro retulere: eundemq; & fibrum & lytram Varro ponit, fibrosq; eos appellari quasi fimbrios dicas, ab extremis fluminum oris in quibus maximè uersantur. Succidunt enim arborum radices per fluuiorum margines, ubi cubilia sibi parant. Vnde Plautus: Sic me subes quotidie quasi fiber salicem. Sunt qui extremas fluminum oras lytras olim dictas autument, & antiquos fibrum pro extremo posuisse. Vnde in sagulis fimbriæ, & in iecinore extremum fibra, hinc Fiber dictus. Sunt tamen qui lutram diuersam à fibro uelint, & fibrum à castore, castoremq; à lutra aliud esse animal con-

tendant. Sedenim tris eiuſdem generis ſpecies obſeruarunt Scythæ, ruſticum, D
nobilem, & regem, quos à uillorum mollitie & colore, neq; non magnitudine,
diſtinxere, delicatiſsimum omnino lutram appellantes. Accolere uerò omnes
fluuiorum ripas, foramina diuerſa facere, mutare domicilia pridie quàm flu-
men creſcat, in conuectandis in cauum pomis, miræ eſſe ſolertiæ. Horum por-
rò teſtes caſtorea nuncupari, uimq; maximam eſſe ijs qui naſcuntur in Ponto,
in alijs regionibus non æquè pollere.

PETVLANTIAE SVPPLICIVM.

PEr animal hoc Ægyptij ſacerdotes eum qui pœna ſit affectus ob nequitiam,
qua fuerit in muliere aliqua petulans, ſignificabant. Proditum enim eſt fi-
brum in uenatione deprehenſum ſuos ſibi teſtes abſcindere, atq; eos proijcere,
gnarum ſe eorum præcipuè aſſequendorum cauſa peti. Nam & adulteri eadem
affici pœna ſolent, ut deprehenſi præſectis teſtibus dimittantur. Omnibus uerò
animalibus natura duce oſtenſum, ut & commoda ſua norint, & nocentia con-
trariaq; ſciant declinare. Hinc illud epiſtola Saporis regis ad Conſtantium Im-
peratorem, cui ſuadere conabatur, ut bona Aſiatici regni dimiſſa parte, quieti & E
incolumitati ſuæ conſuleret, hoc beſtias factitare dicens, quæ cùm aduertant
cur maximo opere capiantur, illud propria ſponte amittant, ut uiuere deinde
poſsint impauidæ. Amputari tamen hos ab eo animali cùm capitur, negat Se-
ſtius diligentiſsimus medicinæ, quinimò paruos eſſe ſubſtrictosq; & adhæren-
tes ſpinæ, nec adimi ſine uita animalis poſſe: adulterari autem renibus eiuſdem,
qui ſunt grandes, cùm ueri teſtes exigui admodum reperiantur, ammoniaci co-
loris circundati liquore, ueluti mellis ceroſi, odoris grauis, guſtu amaro & acri,
ut ſternutamenta olfactu moueant. Vtcunq; uerò, ſiue ſponte ſiue ui teſtes aufe
rantur, cùm ſatis conſtet eos ea præcipuè de cauſa conquiri, non ineptè datus
hieroglyphico locus, ut per id animal, id ſupplicij genus oſtenderetur, quo mœ
chorum laſciuia puniri conſueuit, atq; ita male tractari.

ATRI FESTIQVE DIES.

SVnt qui atros feſtosq; dies per fibros ita diſtinguant, ut cùm feſtum ſignifi-
cari uelint, anteriora eius pingant, propterea quòd populi pleriq; qui noſtræ
pietatis ritu uiuunt, à Ponto & à Septentrione in Pannoniam uſq; porrecti, an- F
terioribus membris pro carne ueſcuntur, poſterioribus piſcis loco: caudam ue-
rò eius animalis, quæ præpinguis prægrandiſq; eſt, ſalitam plurimùm condi-
tamq; pro tarico piſculento habent, eaq; ieiuniorum tempore, quo nobis ex con
ſtitutione Pontificia carnibus interdictum eſt, menſis inferunt: eiuſmodi enim
dies pleræq; nationes atros uocãt, quibus carne ueſci ex lege noſtra nõ licet. Ea
uerò illi ratione ſe tuent, quòd poſteriores fibri partes aquis ſemper innatantes,
piſcem dicant, & eſſe arbitrentur, quia ſcilicet animal id tam aquaticũ eſt quàm
terreſtre, cùm in extremo riparum ſemper degat: partem quæ caput uerſus ten-
dit, terræ dedicarunt, & carnem eſſe uoluerunt.

DE TALPA.

VONIAM uerò Talpa nonnihil habet ſimilitudinis cum fibro, quòd
ipſa quoque in terræ cauis habitat, ut de ea poſt fibrum dicamus, ad-
monemur.

Cæci-

A CAECITAS.

VVlgatissimũ est talpã pro cęcitate poni, uulgatiusq; prouerbiũ, τυφλότερος ἀσπάλακος, propterea quòd animal id perpetuæ cæcitatis tenebris damnatũ est, lucemq; ita habeat aduersariam, ut simulac ad diurnã claritatem educta fuerit, emoriat. Atq; hoc illud est quod Academicis quæstionib. ait Cicero: Quid talpam? num desiderare lumen putas? Nihil ea prorsus uidet, neq; quidem oculos habet, ut ueteres tradidere: ut uerò obseruarunt alīj, habet utiq; partes easdem omnes quibus oculi integri constant, nigricantem quippe illum orbiculũ, & quod intra eum continetur, quam pupillam uocant, atq; etiam portionis albidæ ambitionẽ, sed non tam liquidò quàm oculi conspecti & eminentes. Nec in partẽ exteriorẽ apparere hæc possunt, propter cutis, quę crassiuscula circumobducta est, corpulentiam, utpote cùm natura inter generandum lædatur, atq; ita opus inchoatũ relinquatur. Vtcunq;, apud Hesychium talpa huiuscemodi cæcitatis ergò hieroglyphicum est & ignorantiæ, cùm oculus sua pollens ui, cognitionis et intelligentię signum habeatur. Eucherius hæreticos per talpam in diui
B nis literis accipit, utpote qui, licet aliquid cernere uideantur, ipsum liquidæ ueritatis lumen minimè discernunt.

AVDITVS E LONGINQVO.

NEq; uerò desunt qui auditum ex quantumuis remoto loco per talpam significari tradant: liquidius siquidem audiunt talpæ obrutæ terra, tam denso atque surdo naturæ elemento. Quin etiam exploratoribus mos est caput in scrobem aliquam summittere, cùm procul aduentantes turmas, uel equitatum præsentire uoluerint.

PRAESAGIVM.

FVerunt & qui per hoc animal præsagium intelligi asseuerarent. Explorarunt siquidem Magi, ut Proclus tradit, cor talpæ ad præsagium mirificè conferre. Nam, ut Porphyrius etiam attestatur, ueteres illi diuinatores simulac talparum corda deglutissent, accipiebant subinde præsentem animam Dei ritu uaticinantem, quod similitudinem quandam habet cum auditu illo promptissimo: siquidẽ quæ præsagimus minimè cernentes, sentire uidemur tamen. Fuisse uerò talpam in cultu apud imperitam rerum uetustatem, didicimus ex Esaia, u
C bi dicit: Simulacra quæ fecerat sibi, ut adoraret talpam & uespertiliones.

DE MVSTELA.

IDem uerò uaticinium Mustelam huc accersit, quòd persuasum sit quandam eius disciplinæ uim in ea consistere.

ARVSPEX.

ARuspicem enim, uel eum qui quo quo modo futura prædiceret, per eius imaginem significari dixerunt: eaq; ob idipsum Thrasybuli simulacro, quod in Olympia dicatũ erat, adsculpta fuit, ut meminit Pausanias: illi enim præter dissectum canem, qui iecinoribus patefactis adiacebat, mustela quoq; dexterũ humerum obrepebat, singula diuinationis hieroglyphica.

INFORTVNIVM.

PEr eandem pictã, infortuniũ etiam intelligebant: animal enim inauspicatum infaustumq; esse perhibetur ījs, quorũ habitet do-

mos: insidiatur siquidem domesticis animalibus, præsertimq; auibus tam altilibus quàm nidum sub tecto facientibus, easq; ad internecionẽ usq; persequitur. Occursus eius plerisq; religiosus habetur. Alij etiã in negotijs obeundis uel nomen ipsum horrescunt, utpote contrarium efficaciæ. D

VIRAGO.

HOrus Ægyptiacus autor ait, per animal hoc mulierem uirilia facinora pertentantem ostendi, propterea quòd osseo sit genitali prædita. Impedior autem uerecũdia, ne significatũ hoc apertius explicem, quamq; inter sese mulieres turpitudinem, absq; uiris exercere nonnunquã deprehensæ sint. Id potius ponam, singulare stranguriæ remediũ esse genitale id, si rasum tritumq; detur, ut Aristoteles de hist. animaliũ testatur. Nam & Strophilus scribit, mustelæ genitale esse solidum instar ossis, cuius ramenta si in potu dentur, singulare remediũ sit urinæ stillicidio. Eam à Thebanis coli scribit Ælianus, quòd Alcmenæ Herculi pariundo laboranti opem tulerit haud contemnendam.

DE MVRE. E

MVrem associari sibi deposcit mustelæ nomen, cùm præsertim in omni familiari supellectile corrumpenda, non minorem mus iniuriam & detrimentum afferre soleat quàm mustela.

DETRIMENTVM.

PRæcipuum enim eius est significatũ, ut hieroglyphicum detrimenti sit atq; perditionis: is siquidem, ut apud Ciceronẽ est, dies ac noctes aliquid semper rodit, ac omnia quę rodit inquinat, & inutilia reddit. Quare in ostentis quoq;, si mures aliquid corrosissent, perniciosa portendi aiebant ijs, quorũ instrumentũ aut opus esset, quod ita corruptũ erat: ueluti ante Marsicum bellum, quòd clypeos Lanuuij abrosi essent, maximũ id portentum aruspices dixerunt, & eorũ quæ subsecuta sunt incõmodorum indicium. Iam & Carboni Imperatori mures exitiũ abrosis fascijs, quibus in calceatu utebatur, portendêre. Sed salse risit hæc Cato, cùm eum quidam consuleret, quid ostenti esset, quòd sorices noctu caligas adrosissent: respondit enim is, non esse ostentum si sorices caligas abrodant sed si caligę sorices ipsos abrosissent. Sedenim Cicero quamuis id & ipse ridere uideatur, cùm iam respub. titubare cœpisset, Platonis politiã corrosam turpiter à muribus apud se deprehendit. Et si parua licet cõferre cum magnis, nos quoq; portenta hæc tetigêre. Nam quamprimũ Romam applicui, sedemq; ibi fixi, ne miserrimas incensæ, deuastatæ, ac penè dirutæ patriæ calamitates fœdissimasq; clades ante oculos in dies mihi atrociores spectando fieri sentirem, mihi accidit ut pulcherrimũ Horatij opusculum, quod in delicijs habebã, mures à licijs, quibus cõglutinatus erat, protinus abroderẽt, omnibusq; paginis ita discissis inutilem codicem efficerent: mox & Pindarũ aggressi, eum quoq; ab eadem parte, qua plicatus conglutinatusq; erat, inquinarũt: quod ostenti loco fuisse euentus postea comprobauit, nõ esse Romæ locum Musis, & amœnioribus his disciplinis, Iulio II. thesauros omnes ad mutuas Christianorũ ferè omniũ cædes effundente: idq; magna & studiorũ meorum & diuturni temporis iactura compertũ habui, donec uicesimo pòst anno, ex quo huc migrauerã, Hippolyti Medicei discipuli mei liberalitate atq; beneficentia fui tandem subleuatus, usu rerũ ad uitæ necessitatem, quod satis esse duxi, suffecturo. F

Optio

A OPTIO.

EOdem utebantur hieroglyphico sacerdotes Ægyptij, si optionem atque iudicium significare uoluissent. Mus quippe plures diuersosque panes aut poma nactus, purissimum optimumque ex omnibus quo uescatur deligit. Quapropter in panificijs emundis optionem ex huiusmodi murum indicio facere, solitū est multis. Idem in fructibus alijs, præsertimque melopeponibus, summa nepotū curiositate obseruari uidemus, cū eos meliores esse constet, quos mures cœperint abrodere. Plinius ubi de Ponticis muribus loquitur, mirari uidetur quonā modo autores intellexerint eorum palatum in gustu sagacissimum esse.

IMBECILLITAS.

SVnt qui per murem exanimatum, imbecillitatem intelligi posse tradant: is siquidem minimo quoque incōmodo exanimascit, plerunque uerò spontè moritur effluentibus intestinis: hinc κατὰ μυὸς ὄλεθρον dici solet, qua similitudine Menander usus est, ut citat Ælianus lib. 2. cap. 10. cùm ualetudinarius quispiam ipsa fuerit naturæ imbecillitate consumptus. Muribus enim in uniuersum uita

B breuissima: unde musculus apud Horatium alteri ait, Viue memor quàm sis æui breuis. Sunt qui putent soricem ea de causa dictum, quia σαρὸν apud Græcos putridum significet, quod huic qua de loquimur imbecillitati cōgrueret. Sed enim multò magis placet eorum sententia, qui quemadmodū suem ἐκ ὑὸς à nobis factum constat, ita ἐκ ὕρακος soricem deductum asseuerant. Nicander sanè ὕρακας mures appellauit Ætolū lingua, apud quos ὗς, hoc est, sus, ὕραξ dicitur. Murem uerò, quòd rostrū habeat suilli perquàm simile, Suis etiā cognomento dicunt; quod interpres Nicandri obseruauit. Sus uerò sorexque tanta concordia naturæ consentiūt, ut, quod Magi tradunt, si quis muris iecur in ficu porco uorandum dederit, animal id eum qui dederit, nullo edito grunnitu ultro deinceps adsectetur quoquo ierit: quod ego Patauij factum memini nonnullorū iuuenum astu, qui ganeæ potius quàm disciplinis deditι erant, nō sine totius uiciniæ querelis, quæ sibi porcos incertis autoribus abduci lamentabatur.

AMATORIAE DELICIAE.

LOngè uerò diuersum illud, quòd illecebras amatorias, petulcioresque lasciuias per album murem significare non Ægyptiorum modò cōmentum, uerùm & Græcorum fuit. Nam de muris salacitate multa sunt à plerisque prodita:

C sed præcipuè mihi uidetur Plautus rem expressisse, ubi Phronesiū Dinarcho suadere conatur, ut multiuolus sit in re uenerea: sic enim ait: Sed tamen cogitato mus pusillus quàm sit sapiens bestia, ætatem qui uni cubili nunquam cōmittit suam, qua si unum obsideatur, aliunde profugiū quærit. Moris uerò fuisse muris nomine amatoribus adblandiri, ex Epigrammatarij uersu noscitur:

Nam cùm me murem, cùm me tua lumina dicas.

Ob notissimam uerò muris salacitatem, mulierem quandam portentosæ libidinis, qualem nostri Messalinā fuisse memorant, ab Epicrate Myoniam, quasi nos murinam dicamus, appellatam ait Ælianus.

INTAMINATA MVNDITIA.

QVem uerò intelligat Ælianus & Philemon per album murē, nemo ex nostris, quod hactenus legerim, explicauit: si tamen ad Plinium & alios probatissimos autores aspexeris, eum esse conijcies, quem Armenium uocamus, uilli pelliumque mollitie delicatum, Francisci Petrarchæ uersibus pro castitatis hieroglyphico nobilitatū, utpote qui delicatioris cuiusdā munditiæ exemplar haud

quaquã ignobile esset, cui scilicet spurcitia tantæ sit abominationi, ut limo ante D
ostiũ caui illito, capi potius à uenatoribus, quàm eo fœdari patiatur: quod cùm sanctioris sit amoris propriũ, intemeratæ castitatis symbolũ, quę diuina tantùm flamma succendatur, à peritissimis rerum ponitur.

ARGIVI.

INuenitur & in nummis muris signum: eam uerò Argiuorũ præcipuè monetam fuisse Plutarchus ait, apud quos fuisset moris, ut nummũ imagine muris insignitum cuderent.

DE FELE.

SI pro Æluro felem reddidero, satis scio paratos emissarios esse qui me dentibus inuadant. Sed enim quæ Plinius de fele refert, dum quærit quo silentio, quamq; leuibus uestigijs auibus obrepãt feles, quamq; occulto speculatu in musculos insiliant, tum ea quæ ab Anniano poëta memorantur apud Gelliũ, quę ab Ægyptijs eo super sunt memoriæ prodita, cuius oculi ad uices Lunæ, aut ampliores fiunt, aut minores, domestico huic animali, quod Albertus modò cattum, modò murilegũ appellat, congruere manifestum est. Sunt & qui musionẽ uocent. Felem autem alij, quæ uulgò felina, alij qui Martes appellatur, esse uolunt, eoq; & Varronis & Columellæ autoritatem trahunt. Nam quæ illi unà cum Nicandro de uenatu auiũ clandestino nocturnoq; tradunt, martem id facere satis exploratũ est. Sed quoniam de harũ nomine pleriq; certant, ne temerè uni magis quàm alteri faueamus, æluri uocabulum interim usurpabimus, de quo in antiquo Festi Pompeij codice hæc adinueni. Est ælurus animal leoni cùm procreatur persimile, olim syluestre: maximè muribus aduersatur, salax, oculi cuius acie flammea, ad imitationẽ lunę crescunt & decrescunt. Nam ueluti Luna pro solaris luminis participatione faciẽ quotidie uariat, ita ælurus pari cum luna conditione afficitur, nunc aucta, nunc imminuta pupilla, prout Lunæ orbis nunc se plenũ, nunc dimidiatũ, nunc cauũ, nunc tuberosum ostentat. Licinius Vmbrei in Nerea: Murũ strages ælurorum oculi ut minuti Lunam ariolantur. Quibus quidem uerbis nescio an explicatius cattus noster domesticus à quopiam describi possit. Sed quoniã de ęluro satis constat, F
de latina locutione nondum per hos liquet, quamuis totiens Cicero felem & canem inter Ægypti numina socialiter enumeret, dubio procul cattũ intelligens. Æluri ipsius, si catti nomen ita abhorrent, significata referamus.

IMPLORATIO.

VEteres cùm hominẽ in manus hostium illapsum, qui miserabiliter auxiliũ imploret, indicare uellent, soricem pingebant ab æluro cõprehensum: exauditur enim statim miserabilis eiulatus, & uox ueluti auxilium implorantis, ubi mus in dentes incidit eiusmodi: unde prouerbiũ, Sorex Hecaten. Causam Simnius Capito sic interpretatur, quòd is qui in manus hostium incidit, illorũ ducem implorat. Est uerò æluros, ut Verrius ait, sub tutela Hecates. Apud mythologos inuenias Iouem ludicro certamine Apollinẽ cum Hecate tenella adhuc ætate cõmisisse, argumento proposito, ut ipsi quoq; certatim animalia conformarent atq; producerent, terræq; theatrum implere procurarent: tum Apollinem statim hominẽ protulisse, aduersus quem Hecate Simiam opposuerit à se factã: exceptam risu rem Apollo leone terribili producto interturbauit. At Hecate ludo etiam indignata uinci, ælurum genuit. Maiore hinc Apollo effusus risu, murem

A rem in Hecates ludibriũ protulit: illa magis indignata cùm ui non posset uincere, ad artes conuersa, simiam in leonem, ælurum in murem acriter incitauit. Leo diu à simia natibus eius affixa, tota est arena ad furorem usque exagitatus: mus aufugiens ad Apollinis pedes procubuit, atq; ita seruatus. Vlturus autẽ leonis iniuriam Deus, uim medicam in simiæ sanguinem immisit, qua leo febre correptus sanaretur, atq; ita factũ ut leo semper simię pastum appetierit: æluri autem genitale semen ita reddidit igneum, ut eius generis fœmina, de re omni animantium generi uoluptuosa, & angi & cruciari ad miserabilem usq; uociferationem cõpellatur. Alij rem tametsi manifestè fabulosam, ita gestam memorant: Solem & Lunã initio rerum in certamen deuenisse ut terrã animalibus replerent, cura eiusmodi illis à summo opifice demandata: statimq; leonem ea, qua insignis est, specie à Sole conformatũ: Lunam uerò æmulatione concitã cùm Deos omnes in nouæ belluæ admiratione detentos animaduertisset, neq; opus id æquaturã se cõsideret, æluron protulisse, animal quippe leoni perquã simile, sed & animis & specie tanto inferioribus, quanto luna ipsa Sole deterior est. Oborto interim B inter Deos risu, indignatũ Solem eam fuisse Lunæ temeritatẽ, ut secũ ausa esset contendere, murẽ euestigiò procreasse, ut æluri contentionẽ eluderet: tum Lunam maioribus ingenij uiribus conuocatis, quantacunq; potuit arte conatuq;, quantoq; maximè studio proficere potuit, simiam progenuisse: id quoq; animal cùm ridiculum adeò apparuisset, elususq; omniũ cachinnatione Lunæ conatus fuisset, adeò id indignè Luna tulit, ut sempiternas inter simiam & leonem, neq; non inter æluron & murem, cõmiserit inimicitias.

LVNA.

Apud Ægyptios sanè æluri præcipuũ hieroglyphicum erat, ut ex eius imagine Luna intelligeretur, in cuius cultum magna æluron ueneratione prosequebantur. Satisq; constat eum qui animal eiusmodi uel incuria occidisset, populari tumultu uarijs supplicijs malè tractari, & enecari solitũ: cuiusmodi superstitionis exempla in Romanũ ciuem edita sunt Ptolemæi illius tempore, qui à Romanis in societatem & amicitiã receptus est. Porrò nullum apud Ægyptios Iside numẽ maius, neq; uenerabilius fuit. Isis uerò quamuis & Astrocyona è cœlestibus signis addictũ habeat, in primis tamen accipitur pro luna. Quicquid ue C rò cum Luna consensum aliquẽ haberet, id apud eos honori habebatur. Ex quo uerò Soli Luna maximè dicitur aduersa, æluros lunare animal sympathiæ ui animalia Soli notabiliter subiecta genuino quodam odio prosequitur, utputa soricem, qui totus est Solis, adeò ut etiam, uti dictũ superius, illi Smynthei cognomentum indiderit.

ORTVS ET OBITVS RERVM.

QVid uerò sibi uellet æluros ille in summo Sistri apice, sub quo forma illa orbicularis, cui quatuor ueluti tintinnabula mobilia æquis inter se interuallis applicata erant, ex Plutarcho declaratũ est: significabat enim hæc species, omnia quæ generationi corruptioniq; obnoxia sunt, lunari globo subijci, infra quẽ omnia mouentur & alternant, quippe quæ sint ex quatuor illis principijs, quæ elementa placuit appellari, conflata, igne quippe, terra, aqua, & aëre. Cur uerò animal hoc Lunæ simulacrũ excogitassent, ea affertur causa, quòd tum uarium est colore & astu, tum noctu magis quàm interdiu exercitio deditũ. Est præterea fœcundæ admodum salacitatis temperaturæq;, cum Luna perquã simile. Nam unũ primò párere fertur, inde duos, inde tris, inde quatuor, atq; ita uicissim ad

ſeptimum uſq; peruenire, ibiq; ſiſtere, ita ut toto uitæ curſu octo & uiginti na- D
tos edat, quot itidem luces in Luna dinumerantur in Zodiaci tranſcurſu pera-
gendo. Ad hæc eius facies à ſeptimo quoq; die, in aliam ſpeciẽ abit. Verùm quæ
de animali traduntur fabuloſa forſan aliquando deprehendi poſſunt, illud mi-
nimè confictum quod de pupillis eius fertur, quæ non tantùm ad Solis curſum
quotidie cõmutentur, uerumetiam ab incremento decrementoq; lunaris globi
quotidie uarient, quod tum in aliis, tum in iis quos Syrianos uocamus liquidò
apparet. Nam qui æluron deſcribunt, & uariis eum maculis inſignẽ memorant,
eam ſibi ſpeciem uidentur propoſuiſſe.

MVLIEBRIS SALACITAS.

QVòd uerò ſalaciſsimã fœminã per æluri fœminæ ſimulacrũ nonnulli ſigni-
ficari dixerint, non ea tantùm cauſa fuit, quòd plurimũ Lunæ fœcunditatẽ,
quę humoris ab ea manantis beneficio tota terra mariq; luxuriat, admirarentur,
quàm etiam quòd ipſius animalis ingenium ita affectũ animaduerterant: fœmi-
næ enim in eo genere natura admodum libidinoſæ ſunt & ſalaces, tametſi initũ
uix pati poſſunt, in quo propter ignitam geniturę uim plurimũ, uti dictum eſt, E
cruciantur: mares tamen ad coitum ipſæ frequenter alliciunt, inuitant, cogunt,
puniunt etiam niſi pareant. Vnde uulgò nunc homines qui operam nequitiæ
dant incontinentius, & pudore proſtituto laſciuiunt, Cattorum cõmercia fre-
quentare dictitamus.

DISSIMVLATOR TVRPITVDINIS.

VItiorũ diſsimulatorem per micturientem ſimiam ſuo loco ſignificari dixi-
mus, quoniam ita in Hori codicibus impreſsis inueneramus: poſtea uerò
quàm & manu ſcriptos codices & antiquos nacti ſumus, non πίθηκον eo loco, ſed
αἴλουρον inuenimus, quod quidem uero propius uiſum eſt, cùm eo omnes ingenio
catti ſint, ut quanto poſſunt ſtudio uentris excrementa, uel attracto, ſi copia ſit,
puluere ſepeliant, uel alia re quapiã omnino occulant. Ægyptii ſanè cùm in pro-
patulo ac uiis ipſis cibum caperent, cattorũ tamen exemplo uentrem domi exo-
nerare, atq; id quidem clanculũ, aſſuerant. Munditiem hanc Hebræi quoq; iu-
bentur obſeruare, ut Deut. 23. Locum habebis extra caſtra ad quem egrediaris
ad requiſita naturæ, gerens paxillum in baltheo, cumq; ſederis fodies per circui-
tum, & egeſta humo cooperies quo releuatus es. Qui mos & apud Perſas tantæ F
fuit religionis, ut qui alio quopiam inſpiciente non modò quicquã non euome-
rent, ſed ne lotiũ quidem emitterent: quiq; palàm id facere aggreſſus eſſet, faci-
noroſa notabatur ignominia. Quid uerò quòd ad hanc uſq; diem aiunt Alexan
driæ urbe Ægypti, totius orbis emporio frequentiſsimo celebrata, indigenas
expuentem quempiã non aliter abhorrere, quàm apud nos ludibrio & reprehen
ſioni ſit obnoxius, qui palàm uentris crepitum emiſerit?

AVGVSTEI.

ET quoniam noſtra omnis dictio ad ſculpturas picturasq; & geſtamina con-
tendit, minimè diſsimulanda ſunt legionũ atq; ordinum inſignia, quę ſe pro
re obtulerint: nam pleriq; hominũ cùm in huiuſmodi ſigna picturáſue incidũt,
quid ea ſibi uelint, anxiè admodum percontari ſolent. Ab Ægyptiis enim ea pri
mordia ſumpſerunt, uel haudquaquã diſsimilia ſunt ab eorum inuentis. Cattus
igitur in huiuſmodi geſtaminibus inſigne fuit, ut uetuſtę indicãt inſcriptiones,
eius ordinis qui AVGVSTEI uocabantur: hi ſub magiſtro peditum ſtipendia
faciebant. Erat uerò cattus is praſini coloris in alba parma, quam ruber circulus
ambibat,

A ambibat, latè marginem circumplexus: geſtus eius ut currentis, reflexo in dorſum capite.

FELICES SENIORES.

ALibi dimidius cattus rubri coloris in parma punicea dilutiore ſpectabatur, qui à margine rubro ſurrectus, pedibus ad luſum cõpoſitis, adblandiri uidebatur. Inſigne hoc erat, quantum ex uetuſtis ipſius reliquijs colligere potuimus, FELICIVM SENIORVM, qui ſub eodem magiſtro peditũ militabant.

ALPINI.

SVb eodem Duce ſignũ etiam militare fuit, in quo cattus coloris punicei diluti recta facie progrediens habebatur in parma uiridi, cuius marginẽ albus circulus ambibat. Geſtamen hoc erat militum qui ALPINI uocabantur.

Sed iam, Io. Antoni chariſsime, nolim otium tuum curioſitate aliqua mea interturbare, dum moroſa & leui forſan dictione ſtudiorũ tuorũ curſum interci pio. Hæc igitur pro qualicunq; munuſculo ita ex improuiſo cõparato ſatis fuerint: de reliquis, ſi argumentũ minimè diſplicuerit, aliàs plura corã conferemus.

B

PIERIVS VALERIANVS AD CLARISS. CARD. BERNARDINVM MAFFEVM, DE IIS QVÆ PER SERPENTEM IN GENERE SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

IVcundiſsima illa amicitiæ ſuauitas tuæ, meuſq; erga te cultus, & peruetus admodum obſeruantia, quæ Romæ primũ, vel à primis laudatiſsimæ adoleſcentiæ tuæ annis inſtituta, mox Patauij, quò ad ingenij cultum capeſſendũ conceſſeras, clariſsimarum virtutũ tuarum, ingenijq; ſanctiſsimi cognitione aucta eſt, & tuo in omnibus rebus meis patrocinio confirmata, efficiunt vt nullo vnquam tempore, neq; longiſsimo quantumuis loco remotus, immemor tui eſſe poſsim. Quare licet aliquot abhinc annis te non viderim, nuncq; maximè longè abſis, & in Cardinalatus ſplendorem aſſumptus, neceſſe eſt te magnis omnino negotijs & occupationibus detineri, tam mihi tamen oculis inhæreſcis, ac ſi te coràm continuò conſpicerem. Hinc factum eſt, vt cùm domi aliquantulum otij nactus lucubrationes illas, quas tantopere videre cõcupiſcis, recognoſcerem, eaſq; in libellos vnamquanq; ſuos dirigerem, earũ partem ad te mittere cogitarim: id opportunè nec ne fecerim non ſat ſcio: at certè amanter & ex officio à me factum hoc certò ſcio, vt ſcilicet haberes iſtic, in iſta qua fulges amplitudine, ſi tibi tantulũ horæ vel à publicis curis, vel à tuis ſanctioribus ſtudijs vacuũ relinqueretur, quod cum Pierio tuo loquerere, qui te ſemper vnicè ſancteq; coluit ac obſeruauit. Neq; tamen tanquam ſummæ eruditionis tuæ neſcius, arbitratus ſum noui me quicquã allaturum tibi: verùm quia nullum vnquam abs te ſermonem vberiorem, dum vnà fuimus, haurire me ſolitum meminerim, quàm de literis & diſciplinis, id dedi operam, vt de literis & diſciplinis noſter hic per libellum, quem ad te miſi, congreſſus eſſet. Erit verò ſermo de ijs quæ per ſerpentis imaginem apud veteres ſignificabantur, quibus & Aegyptij ſacerdotes, & pleriq; alij, pro literis vſi ſunt: quæ quamuis fortè haud incognita ſint tibi, decies tamen repetita placere ſemper poterũt, quæ de doctrina ſemel placuere: quare te ad rem recognoſcendam, vbi primũ per otium licuerit, ſpero non inuito animo acceſſurum.

C

NGVIS atqueadeo reptilium aliquot significata dicturus, cùm D
pro uaria eorum pictura, diuersisq; speciebus uaria identidem
significata sint, curæ precium esse existimaui genus eiusmodi
prius tractare, cuius effigies excogitata est auspicatior augu-
stiorq;, magno apud ueteres in cultu habita: cærulea quippe fa
cie, colore nitido, squamis pellucentibus, capite minimè formi
doloso, à quo nostræ erit dictionis initiũ. Cum his Basiliscũ enumerant, tametsi
eius animalis uiolentiam mortales reliqui longè aliter interpretantur. Post basi
liscum aspis est, ac mox uipera, à quibus Ægyptij multa hieroglyphicω̃n argu-
menta desumpsere, & diuinę nostrorum literę horum sæpe mentionem faciunt,
sed Dana illum suum religiose præferunt, qui opem omnibus præsentaneã pol-
liceatur: quare quænam sint ea quæ hinc significentur, dicere iam incipiamus.

MVNDI MACHINA.

MVndum uniuersum Ægyptij sacerdotes scribere uolentes, anguẽ qui cau-
dam propriã depasceretur, eumq; uarijs insignem maculis pingebant: de
quo Claudianus: E

Perpetuumq; virens squamis, caudamq; reducto
Ore vorans tacito relegens exordia lapsu.

Quod dubio procul significat omnia, quæ diuina prouidentia in mundo gene-
rantur, ab eodem cùm solui cœperint, siue paulatim imminui atq; deficere, in se-
se recipi, fieriq; illud propemodũ, quod apud quosdam Æthiopiæ populos assi
duo est in usu, qui cùm nullo alio nutriantur cibo quàm piscium, humana dein-
ceps cadauera piscibus obiectant, uictum quem ab eis acceperãt ex seipsis repen
dentes. Hæc uerò cauda ab suo animali corrosa, receptæ autoritatis assumptum
illud significat, quod uno omnium consensu fertur, decrementum uniuscuius-
piam rei alterius incrementũ esse. Aiunt uerò Phœnicũ hoc fuisse hieroglyphi-
cum, per draconem in orbem redactum, caudamq; suam deuorantẽ, id exprime
re, ut appareat mundum ex seipso ali, & in se reuolui. Nam cùm æterna sint ele-
menta, neq; corruptione neq; uariatione per se ulla immutentur, corruptioni ta
men ac uariationi subiecta uidentur, ea parte qua specierum informationi ad-
miscentur, ui tamen ipsa incolumi permanente: quippe ueluti ex literis nihil se-
paratim significantibus apud Chalcographos siue impressores librarios dicere F
malimus, nomina componuntur quæ aliquid copulata significãt, mox utilitate
ipsa, impresso notatoq; libro, quantum usui uenerit recepta, nomina ipsa dictio-
nesq; omnes corrumpuntur, solutæ literæ incolumitati pristinæ generiq; suo re
stituuntur, & in alterius formæ usum asseruantur: ita corpora quę Græci συγκεχυ
μένα, iuniores Philosophi confusa, hoc est, in unum conflata dicunt, cùm aduene
rit exitus, diminuiq; cœperint, sigillatim in eadem ipsa resoluuntur elementa, a-
liarum itidem specierũ compositioni obnoxia, ac semper exposita: quod ex no-
stris optimè Pacuuius intellexit, ad hoc luculentissimis his uersibus alludens:

Quicquid est hoc, omnia animat, format, alit,
Auget, creat, sepelit, recipitq; in sese omnia,
Omniumq; idem est pater, indidemq; eadem
Quæ erunt deintegro, atq; eòdem occidunt.

Eòdem respexit Lucretius cùm dixit:

Deniq; iam ruere hoc circum superaq; quod omne
Continet amplexu terrai procreat ex se

Omnia

A *Omnia, quod quidam memorant, recipitq; perempta,*
Totum natiuum mortali corpore constat:
Nam quodcunq; alias ex se res auget alitq;,
Diminui debet, recreari cùm recipit res.

Sed ne multa adeò cōgererent Ægyptij sacerdotes, neue longis discere uolentes ambagibus implicarent, cùm omnem illi naturæ obscuritatē manifestè adeò sibi cognitam profiterentur, & quasi per manus proditam hæreditariā disciplinam possiderent, uno contenti hieroglyphico, mundi conditionē omnem expressam esse uoluerunt. Serpens igitur caudam depascitur suam, ut generū immortalitatem, qua rerum naturā Deus insigniuit, ostentet: ut principiū ad finem directū esse, finemq; ad principium reflecti doceat. Nam ut hoc apertius explicetur, ex plantis fructus, uelut ex principio finis: ex fructibus uerò semen, in quo planta ipsa delitescit: atq; ita principium ex fine. Sic nihil deniq; intra uiuum mundum perit, sed eorum quæ nobis interire uidentur, solæ mutantur species: de quibus Virgilius, nec morti esse locum dixit. Idem per atomos suos Democritus intel-
B lexit, quamuis uocabulum nonnulli contendunt impropriè esse dictum: indiuidua tamen corpora ea esse uoluit, quæ disiuncta cùm fuerint, neq; legantur, neq; internicionē recipiant, nec sectionibus diuidantur, sed omne per æuū infinitā in se retineant soliditatem. Hoc illud idem figmentū est, quòd Saturnū, quem pro tempore figurāt, aiunt filios deuorare solitū, Iouem uerò interceptū, lapide supposito, quem Saturnus deglutierit. Terrestria porrò huic uarietati cōmutationiq; rerū plurimùm obnoxia esse, per huiusmodi figmentū indicabāt: animā uerò, quę per Iouē, ut Plotinus interpretatr, fingitur, immortalem esse. Sanè Hesiodus posteaq̃ prolē à Saturno & Rhea susceptā enumerauit, illud statim adiecit:

Καὶ τοὺς μὲν κατέπινε κρόνος μέγας, ὅστις ἕκαστος
Νηδύος ἐξ ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ᾽ ἵκοιτο.
Atq; hos deglutit Saturnus, vt ille vel ille
Diuino ex vtero genua ad materna veniret.

Quod ita accipiunt interpretes: Nascuntur è terra rerum species, & in terrā mox recidunt: nam Rhea defluxus est, & corruptio mundi. Quęcunq; igitur tempus protulit, eadem tempus absumit: unde sacris quibusdam apud nos dicitur, pul-
C uerem esse hominem, & mox in puluerem reuersurum.

Non omittenda uerò sunt quę de figura anguis, Mundū ipsum mira similitudine referētis, ueteres Philosophi quasi ludentes cōscripsere, ipsam rerū speciē uniuersam nō temerè oculis omniū subijciētes. Siquidē pro corpore quod habet, grauissimū est animal, perinde ac terra, quę ponderib. librata suis ob grauitatem insitā in centrū undecunq; cecidit. Præterea uerò toto distentus humi corpore, per terrā repit, unde etiā genus id nomē accipit, modò serpēs, modò reptile nuncupatū. Sed quoniā huiusmodi terræ hieroglyphicū loco suo copiosius tractabitur, ne nunc stylo uniuersi speciē percurrenti morā aliquā interponā, omittetur. Est pręterea lubricissimū, quemadmodū aqua, atq; inter serpendū pandos ac repandos undarū flexus imitat: & apud fabularū scriptores draco euripus erat, qui Hesperidū hortis in insula positis tutelaris effingebatur: & amnes quosdā spiras circū terrarū orbē replicare instar anguiū Socrates ait, Phædone. Quin etiā Hesiodus Echidnā ait dimidia sui parte Nymphā, dimidio altero immanē anguē: pro qua interpretes uapores accipiūt exhalantes à mari, neq; nō omnē humoris uim. Nympha uerò est ob id, quòd subministrat nutrimentū. Serpēs propterea,

quòd flumina tortuosis ambagibus ferunt, perinde ac serpentiũ, uti dicebamus, D corpora sinuosis plurimũ flexibus obrepũt. Sed quod facit ad Nymphã, quæ loci omnino genius est, occulta quippe uis illa quæ graminibus & plantis uitã fouet, auctũq; subministrat, ignarus nõ sum quosdã alios draconẽ hortorũ custodem pro radicibus arborũ accepisse, quòd tortuosæ sint uti serpentes, & in terrã adactę, perinde ac anguiũ genus in terrę uisceribus plurimùm delitescit: ita uerò draconis speciem hanc pomis operã pręstare ut asseruent, radicibus enim aut cæsis, aut exiccatis, poma etiam auferri necesse est. Aeriũ uerò spiritũ, de quo latius in Basilisci significationib. dicẽt inferius, per sibila, quę uel ad audientiũ horrorẽ nõnulli eorũ excitare solent, intelligimus. Squamæ uerò, stellarũ mundum ambientiũ uarietatẽ, quicq; ignes in supremo micãt orbe hieroglyphicè significant: nam & hinuleę pellis uarietatẽ, quã Pan gestare ferẽ, stellas ex maculis imitari ait Probus. Eandẽ Libero patri attributã, idẽ significare tradit Eusebius lib. de prę par. Euang. primo, ubi Osirim, Siriũ, Liberũ, Solẽ, & Phaneta, ex Homeri, Eumolpi & Orphei uersibus eundẽ esse disserit, de quo loco suo plura erũt inferius repetenda. Est & alia super hoc cõsideratio, quòd anguis hyberno situ membrana corpori, præcipuè aũt oculis, obducta obcæcatur, uerno uerò tẽpore fœniculum pastus, id græcè μάραθρον est, eiusq; succo oculos inungens, impedimentũ illud exuit, & acutissimo quò pollet uisui restituiẽ, senectutemq; ita singulis deponit annis, nudusq; propémodũ uernat, & glabro corpore iuuenis, ut Maro ait, E

Lubrica sublato conuoluit pectore terga.

Leberida uerò, membranã scilicet quã deponit, ita exuit, ut à capite orsus ad caudam replicet, interiore parte in exteriorẽ, exteriore in interiorẽ uersa, cute intus altera subnascente. At mundus quoq; (de inferiori hoc modo loquimur) hyemali tempore pruinoso, quodam non modò obcæcatus, sed undecũq; obductus situ, annuo peracto spatio, Zephyris flare incipientibus, squalorẽ abijcit, quæq; rerũ semina intus fuerãt superioris defectu caloris obstrusa occultataq;, extrà aperiunẽ excluduntur q;, ac senectute deposita per uices iterũ iuuenescunt. Quin etiã quæcunq; de anguis renouatione traduntur, cũ hac ipsa mundi nostri renouatione cõsensum habent: ferunt enim colubrũ cùm exuere incipit, ab oculis primùm detrahi, ita ut obcæcari uideatur, tum caput exuitur, glabrumq; hoc omnino antè quàm reliquũ corpus, apparet. Arbores quoq; oculos primùm exerũt, F gemmas alij uocant, germen alij: sed inoculatio inde, insitionis genus: mox exsinuant flores, paulatimq; fructuum fœtus aperiunt. Neq; uere tantùm exuit anguis, uerumetiam autumno, & pro locorũ temporumq; conditione: æstate etiã, Aristotele hoc asserente, licet id abneget Plinius. Atqui mundum etiam non uere tantùm hæc facere, sed æstate autumnoq; omni, tot species, tantosq; ortus, uariosq; nouatus aperire, pro regionum situ ac rerum natura, conspicimus.

IVVENTVTI REDDITVS.

SVnt uerò qui per anguẽ & leberida hieroglyphicὼs hominẽ ostendãt iuuentuti redditũ, si uel de morbo, aut alia aliqua lue aut calamitate, squallorem atque maciem deposuerit, sitq; demum habitior atq; ualidior factus. Libet uerò fabellã super huiusmodi renouatione, ex Nicandro & eius interpretibus recitare. Mortales enim aiunt impetrasse olim à dijs multis precibus, ut perpetuo iuuentutis munere donarentur, atq; ita nunquã in posterũ senio cõtabescerẽt, sed quandiu unicuiq; uiuere permissũ esset, integris uiribus & florenti semper ætate uegeti perseuerarẽt. Hanc igiẽ simulac benignitate Iouis accepissẽt, imperitos adeò

A adeò rerum fuisse, ut eam asino uectandam cōmendarint: hunc uerò siti confectum ad fontem quendam peruenisse, in quo serpens loci custos statiuam habebat custodiam, cumq; inde bibere tentasset, à serpente prohibitum, neq; alia conditione bibendi facultatem illi factam, quàm ut id omne quod uehebat onus angui mercedis nomine cōcessisset: ex eo inde tempore omnes angues senectute singulis annis abiecta iuuenescere, homines uerò senio cōfectos emarcescere, ac stoliditatis pœnas luere, quòd iuuentutem tanto expetitā studio negligenter custodissent. Hinc illa Tibulli querimonia:

Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
Cur nos angusta conditione sumus?

Sed quoniā in fabularū figmentis uarij admodum Græci sunt, easq; unusquisq; suo ex commodo & ut adlibuerit cōminiscitur, ferunt alij Promethea cùm cœlestem ignem furatus esset, eumq; mortalibus cōmunicasset, nullam illos accepti muneris gratiā Prometheo retulisse: quod cùm Iupiter approbasset, pharmacū hominibus quo senectutē amolirent̄, elargitus est, quod donū asino uectandū B illi destinarint, atq; illa mox subsecuta, de asini imprudentia, de serpentis astutia, de cōmutatione, quę superius enarrata sunt. Meminit huius fabulæ Sophocles, κωφοῖς. Quoniam uerò asinus ille & sitim eò contulerat, factum est ut ex pacto serpens eam quoq; sibi uendicaret, hinc supra modum illos siticulositate pleriq; eorum pertentare solent, quos momorderint: de quo tamen plura loco suo dicuntur, ubi Dipsadis significata recensemus.

TEMPVS.

ERat autem aliud hieroglyphicum serpentis, caudam suam sub guttur attractam occultantis, eaq; species in Saturni dextera manu statuebatur, quē pro annuo circuitu, pro tempore, pro ætate, pro immortalitate poni ex multorum scriptis accepimus. De anno apertissimè Maro:

Atq; in se sua per vestigia voluitur annus.

Quòd uerò serpens temporis signū esset, causam Cyrillus hanc subijcit, quòd in longitudinē porrigit̄, & multis cōplicatur spiris, quę sunt multę dierū annorūq; series, taciteq; proserpit, nullo edito strepitu: unde Poëta non incelebris dixit,

Labitur occultè fallitq; volubilis ætas.

C Verùm ea quoq; causa esse potest suppressæ caudæ, quòd tempus aut à præterito, aut à præsenti, aut à futuro consideratur, quæ omnia incerta nobis omnino sunt: pręteritū siquidem intueri minimè possumus, & cùm principio careat, neq; mente quidem concipitur: futurum longè minus, quia nondum est, & finis eius prorsus incognita, qua de Horatius tertio Carminum:

Prudens futuri temporis exitum
Caliginosa nocte premit Deus.

Pręsens uerò cùm sit instabile, uelocissimeq; trāscurrat, uix percipi potest: ueluti si digitū in defluentē aquā intingamus, discernere nō possumus utrū in pręterita, an in futura, an in præsenti: quia præterita iam elapsa, futura nondū adhæsit, pręsens puncto ipso statim elabit̄: quę cùm omnia cognitioni nostrę subducant̄, Ægyptij forsitan pro hieroglyphico huiusmodi caudā ita reduci occultariq; uoluerunt.

CALAMITAS.

HAbet & uocabulū ipsum, Temporis, hieroglyphicā omnino significationem, ut hoc obiter attingamus, & à perniciosa Saturni ui non admodū alienam. Nam Poëtę tempus edax rerū esse dicunt. Neq; Latini tantùm, uerùm etiā

Syri & Hebræi dictionẽ Tempus, pro calamitoſo rerũ ſtatu ponere cõſueuerũt. D
Nam, Et erit tempus eorũ in ſeculũ, primo & octogeſimo pſalmo legas, & huiuſ-
modi paſsim multa. Quòd uerò hîc in ſeculũ legit̃, interpretes de calamitatibus
dictũ uolunt, quæ poſt neglectũ Chriſtum perpetuò erant Iudæos oppreſſuræ.

MVNDI MOLES.

SVnt qui aliam etiam picturam ſimulacrúmue mundi fuiſſe dicant, ut ſcili-
cet intra circulum æreum ſerpentis effigiem accipitrino capite inſignem cir-
cunducerent ad ⊖ propémodum literæ ſimilitudinem: ære quippe ignem refe-
rente, circulo magnitudinem & formam orbis indicante, ſerpente bonũ dæmo-
nem, cuius merito ac beneficio omnia alantur, uigeant, ac perennent. Sed nõ ele
mentalem hunc orbem tantũ ex hieroglyphico huiuſmodi colligimus, uerum-
etiam & cœlum ipſum, quod ſub Iani figmento fabularũ inuolucris occultatur:
Ianum enim ab eundo dictum peritiores aſſerunt. Mundus itaq; initiũ ex ſe fa-
ciens, cùm in ſe reuertat̃, figuræ ipſius, quæ poſita eſt, rationẽ oſtendere uidetur.

ANNVS.

CÆterùm quia Ianus ubiq; anni dominus decantatur, quẽ à circuitu uocatũ E
dicebamus, eundemq; ac Apollinẽ intelligunt, ueluti Dianã Ianam olim ap
pellatã affirmant, quos utriuſq; anni arbitros eſſe teſtat̃ antiquitas, præcipuè ue
rò Vergil. cùm dicit, *Vos ô clariſsima mundi Lumina, labentẽ cœlo quæ ducitis annũ, Liber & alma Ceres.* Nam & Lucretius ſerpere ſolem dixit ut annum ſtruat:

Annua Sol in quo contundit tempora ſerpens. Quòd uerò Maro Liberum &
Cererem huc inculcarit, doctiſsimè factum, utpote qui apud Orpheum legerat,

ἥλιον ὃν διόνυσον ἐπίκλησιν καλέουσιν.

& apud Euripidem & Ariſtotelẽ eundẽ Solem & Bacchũ eſſe, de quo nos aper-
tius alibi. Dionyſiũ eundẽ & Bacchũ & Liberũ & Solem, aut igneã ſolis uim, nõ
ex Orpheo tantũ, ſed & Euripide, Ariſtotele & Euſebio Macrobioq; citatis in
dicauimus, ubi apud eundem Virgiliũ ex antiquis codicibus legendũ oſtendi-
mus, Qui ducitis annũ, ſcilicet Liber & alma Ceres: licet, quæ lumina, idem ſit.

ÆOLVS.

IPſa autem macularũ uarietas, & anni ſignificatũ in ſerpente detectũ, id in me-
moriã adducit, quòd Æolum eiuſdem uarietatis gratia uetuſtas tẽpeſtatibus
præpoſitũ effinxit, per quem annũ ipſum intelligebant, eaq; de cauſa Hippotę fi F
lium dixere, quòd celeri curſu tempus elabatur. Equis enim hoc à natura tribu-
tum, ut naſcantur ad curſum, quod loco ſuo diſputatũ eſt. Habere uerò Æolũ fi
lios XII. ait Homerus, mares ſex, fœminas totidẽ. Menſes ij ſunt, ait Phurnutus,
quorũ qui fœcundi fruges omniũ uſui reponũt, fœminę dicant̃: qui uerò ſteriles
ſunt, mares habeant̃. Apud alios longè ſecus inuenio, ex religione quippe ueterũ
menſes ſingulos ita dis ſingulis adſcriptos, ut Ianuario Iuno pręficiat̃, Februario
Neptunus, Martio Minerua, Aprili Venus, Maio Apollo, Iunio Mercurius, Iu
lio Iupiter, Auguſto Ceres, Septembri Vulcanus, Octobri Mars, Nouembri
Diana, Veſta Decembri. Apud celeberrimũ Cardinalem Hippolytũ Medicem
cippum Romæ uidi marmoreũ obrotundũ, in quo duodecim hæc numina pul
cherrimo opere circũſculpta ſunt: qui quidẽ cippus indicans Auguſti Octauia-
ni menſam illam, qua de Suetonius mentionẽ facit, cõſueſſe eum & ſodales ami-
ciores ad duodenariũ uſq; numerũ deorũ habitu cœnitare, & δυοδεκαθέων cõuiuiũ
celebrare, ad eius certè rei argumentum mirificè conformatus eſt: nam & figura
quę pro Apolline ſculpta eſt, Auguſti ipſius faciẽ totã refert & excribit, quod &
in ple-

A in pleriſq; alijs eius Dei ſtatuis factum obſeruauimus. Sed nos ad anguẽ noſtrũ reuertamur, quo ſuper animaduerti, pleroſq; figurã eius in orbem circunducti, & caudã nunc occultantis, nunc admordentis, nunc depaſcẽtis, cõfundere: quod ita diſtinguendũ eſt. Quæcunq; de mundi anniq; uarietate reciprocationeq; dicta ſunt, ea per caudi morſum intelligunt. Sedenim cùm æternitatẽ, ſiue ut nõnulli malunt, æuũ ſeculúmue ſignificabant, ſerpentẽ pingebãt cauda tantũ ſub corpus, ita ut deliteſceret, reducta: ſic enim circuitus ille perpetuus intelligebat.

BASILISCVS.

Nguis autẽ huius ſpecies ea erat, quẽ VRAEON Ægyptij, Baſiliſcũ Græci uocãt. Animal id duodecim nõ amplius digitorũ magnitudine, ut autores noſtri prodidere, candida in capite macula, & quodam diademate, unde regiũ illi nomẽ, inſigni: ſiue Baſiliſcus ea de cauſa dictus fuerit, quòd eius aſpectũ reliqua ſerpentiũ genera uereantur. Hic ſanè flexu haudquaq̃ multiplici corpus impellit, quod reliquæ faciunt ſerpentes, ſed celſus & erectus à medio incedit, quę omnia cũ Nicandri uerſibus his optimè quadrãt:

B Τεκμαίρευ δ' ὀλίγον μὲν, ἀτὰρ προφερέστατον ἄλλων
Ἑρπυστῶν βασιλῆα, τὸ μὲν δέμας ὀξυκάρηνος,
Ξανθὸς ἰῶν τρία δῶρα φορβῶν μῆκός τε, καὶ ἰθὺν
Οὐκ ἄρα δὴ κείνου παραχθέα κνώδαλα γαίης
Ἰυγὴν μιμοῦσιν ὅτ' εἰς νομὸν, ἠὲ καὶ ὕλην.

Surrectum uerò pectus in animali huiuſmodi, in obeliſcis & alijs Ægyptiorũ monumentis animaduertas, præcipuè uerò in nũmo quodam qui Fabatio cuſus eſt, in cuius altera facie caput eſt cum ſpolio capreæ, ab occipitio uaſculũ in modij formulã, quale etiã in Antonini Aug. & aliorũ quorundã nũmis cernere eſt, nuſquã uerò frequentius, quàm in Ægyptica Bembi tabula ex ære, ubi Baſiliſci huius forma ſæpe conſpicit, capite aliàs accipitrino, aliàs humano, aliàs ut hîc figurauimus. Quod uerò Albertus de ouo galli gallinacei fimo obruto tradit, quodq; inde Baſili-
C ſcus enaſcatur, ſitq; figura eius omnino gallo ſimilis, cauda tamẽ ſerpentina, fabuloſum iudicãt peritiores.

ÆTERNITAS.

SEdenim cur Ægyptij per hoc potius colubri genus, quàm per aliud quodquam, ſeculũ æternitatémue ſignificarent, cauſa erat, quòd inter ſerpentiũ genera hoc unũ interfici ui non poteſt, ſi Horo Niliaco hieroglyphicῶn nõnullorum autori fides adhibenda eſt: quinimò tanta huic uni uis eſt, ut animalia reliqua ſolo ſibilo fuget, quo audito ferũt omnes auium cantus coërceri, fruticesq; & herbas nõ ullo morſu, ſed olfactu aſpectúue ſolo enecari. Archelaus tradit, ut apud Ælianũ habetur, ueterinum olim iumentũ in Africæ ſolitudine quadam defeciſſe, ad cuius cadauer ſerpentes plurimæ uentitarint ut eius uiſcera depaſcerentur, interim Baſiliſci audito ſibilo omnes profugiſſe, aut in ſabulum ſeſe abdidiſſe: progreſſum uerò Baſiliſcũ, per otiũ ſine cuiuſquã tumultu quantũ appetierat eſitaſſe, cumq; ſatur iam abiret, iterũ edidiſſe ſibilũ, quod indiciũ fecerat ſerpentibus alijs ad eſcam tutũ patẽre reditũ, atq; ita eas oblatã prædam repetijſſe.

CALVMNIIS AFFLICTVS.

HÆc igitur Baſiliſci uis quæ ſine morſu pernicioſa ſit, argumentum hierogly-

phici dedit Ægyptijs sacerdotibus, ut si hominem à calumniatoribus malè acceptum, & mortiferis delationibus afflictatum significare uellent, Basiliscum apponerent: non enim alia ratione calumniatores homines conficiunt, quàm faciat Basiliscus: clàm siquidem illi principum auribus insusurrãt, nullo palàm morsu infixo, quò diluendi ansa præripiatur: atq; ita pleriq; falso delati, extrema queq; pertulere. Sed ne talem ac tantam Basilisco uim inesse quispiam admiretur, Thebiorum natio pestifera adeò fuit, ut uel solus oris eorũ halitus exceptus, interimendi uim habuerit, illorumq; præsentiã nõ animalibus tantùm, uerumetiam satis noxiam fuisse: de quibus hæc & alia secundo Symposiorum Didymus. D

OCVLI DIVVM.

IN ea tamen religione Basiliscus habitus apud Ægyptios, ut ex auro dedicaretur. Caput autem illi accipitrinũ faciebant, oculosq; eo artificio cõcinnabant, ut & claudi & aperiri possent. Hunc simulatq; oculis adapertis proferebant, uniuersa Ægyptus lætitia atq; hilaritate perfundebatur, perinde ac si deorum oculi eos aspicerent, opemq; presentẽ omnibus pollicerentur: in luce igitur & in propatulo omnes esse, & risui & iocis atq; conuiuijs dare operam. Quòd si clausis eum oculis extulissent, ibi tum omnia mœrore luctuq; confundi, auersos & iratos esse deos existimari, abdere se omnes in tenebras, & obscura penetralia, miserabiliq; deploratione pro se quenq; niti, ut deorum indignationem quacunq; possent ratione mitigarent. Non fuit horũ ignarus Philon: & Epies quidam diuinorũ interpres apud Ægyptios nominatissimus, rem memoriæ prodidit. Figura autem hæc ita habetur in Bembæa tabula. Vt uerò hæc magis innotescant, Iouem Ægyptij, autore Plutarcho, spiritũ esse dicunt: spiritus nulli animaliũ uehementior quàm Basilisco, ideoq; nulli magis diuinitatis symbolum quadrat. E

SPIRITVS.

POrrò anguis apud eos hieroglyphicum est spiritus illius qui per uniuersam mundi molem difflatur. Anaxagoras quoq; quatuor elementis constitutis, que per anguem significari statim initio diximus, rectorẽ adiungit, siue spiritũ, siue Deum, siue mentẽ, ut Probus interpretatur, per quem hæc quatuor regantur: quod Virgilius etiam nullius ignarus disciplinæ affirmat dicens: F

Principio cœlum ac terras camposq; liquentes,
Lucentemq; globum Lunæ, Titaniaq; astra
Spiritus intus alit, totamq; infusa per artus
Mens agitat molem, & magno se corpore miscet.

Quem enim Anaxagoras νοῦν, is spiritum & mentem dixit. M. Tullius Platonis sententiam, quæ in libro de anima est, secutus, principiò terram ait sitã in media mundi parte, circunfusam esse hac animabili spirabiliq; natura, cui nomen aër.

ÆOLIPILÆ.

NOn imperitè igitur qui Æolipilas cauant, solent illis in cõuexo draconẽ superinducere, ex cuius ore circa medium sito spiritalis illa fistula promineat, quæ uentum proflet. Sunt uerò pilæ huiusmodi æreæ, cauæq;, in quas per angu

stissimum

A ſtiſsimum punctũ humore inſtillato, ubi ad ignem admotæ concaleſcere cœperint & efferueſcere, ſpiritum uehementem admodum efflant: humor ſiquidem caloris ui rarefactus, magnã aëris copiam generat, cuius cùm minimè capax ſit ea concauitas, uehementi eo impetu cogitur erumpere: cui ſi tantillum argenti uiui infundatur, ex diſcordia quam materia hæc habet cum calore, inquietata magis aqua uehementius expirabit.

SVCCESSVS VOTI.

TAntã uerò affinitatis cum Dis exiſtimationẽ Baſiliſcus aſſecutus eſt, ut auſi olim ſint mortales ſanguinem eius difficillimè conquiſitũ curioſius aſſeruare, Saturni eum ſanguinẽ appellantes: quem ſi penes ſe haberent, exiſtimabãt & ſucceſſus petitionũ à Poteſtatibus, & à Dijs etiam precũ, morborũ remedia, beneficiorumq; munera largius impetrari. Aſtrologi quoq; Baſiliſco tantũ tribuunt, ut ſtellam in corde Leonis ſitam, Baſiliſcũ appellent, quã Chaldæi rerũ cœleſtium reginam & dominam exiſtimarunt, quod in Arati cõmentarijs tradit Theon, ubi de leone agitur, neq; diſsimulat Nicephorus in Aſtrolabij ſtru-
B ctura. Quanquã in uniuerſum ineſſe anguibus uim magicã ad gratiã ſibi comparandam, Magi tradidere, quibus perſuaſum eſt primum uniuſcuiuſq; Draconis ſpondylum mulcere aditus Poteſtatum, principumq; gratiam conciliare.

SACERDOTIVM SACROSANCTVM.

QVi uerò ſerpens ſacerdotum inſigne oblongo obuolutus pileo geſtabatur, monumento erat, ut ſi quis cõtra Reges (penes enim ſacerdotes Ægyptiorũ erat imperium) auderet inſurgere, ſciret ſe in uenenatos morſus incurſurum.

ORIS VIS.

HAc autem de cauſa oris uim deſcribere ſi uoluiſſent, colubri ſignũ protuliſſent: nam coluber nullis alijs corporis partibus ualidior quàm ore ipſo. Celebratum eſt illud ad horrorem incutiendum, δῆγμα ἀσπίδος, cùm uirulentum & immedicabile uulnus aliquod intelligi uolumus. Aſpidũ ictui uel nullũ, uel rarum admodũ remedium inueniri tradit Ælianus: compertũq; eſt plerunq; ictu læſos huiuſmodi, uix horis quatuor ſuperfuiſſe. Et Moſes cantico uenenũ aſpidum ait inſanabile. Euſtathius, eam morſu letiferum ſomnũ ſuperinducere: Plinius, ea percuſſos torpore & ſomno necari tradit: eaq; de cauſa ſomniculoſa dicit
C à Siſenna. Color aſpidis plurimũ niger, quibuſdã & cineritius: quandoq; etiã aſpis fulua deprehenſa eſt, quam ego in agro Bellunenſi uidiſſe olim reminiſcor.

FVROR IMPLACABILIS.

IMplacabilem furorem diuinæ literæ per ſerpentẽ uoluminibus implicatũ, & qui linguis micet ore triſulcis (ita enim deſcribit irritatus) expreſſere. Pſalmo LVIII. legas: Furor eorum ſerpentini furoris inſtar, & ſicut aſpis, & quæ ſequuntur. Incomparabilis porrò eſt in angue furor, qui ſimulac ſe læſum ſenſit, ita ueſanè furit, ut nunquam abſiſtat donec uenenum intulerit, aut præ rabie exanimetur, ut ait Euthymius. Et quoniã feritate, uti dictum, reliquas colubras aſpides antecedũt, poſito genere ad iſtius accedit ſpeciem quæ maximè ſit intractabilis.

CONTVMACIA.

INde aliud deſumitur hieroglyphicum: ſunt enim qui contumacem hominẽ, nulli quippe legum imperio, uel magiſtratuum edicto, potentiorúmue iuſsis parẽre deſtinatum, per aſpidem aurem obturantem aptè ſignificari tradant: ea ſiquidem ubi ſe excantationibus accerſiri ſenſerit, ſtatim una in terram aure defoſſa, alterã cauda obturat, ne carminũ uocem exaudiat, atq; ita Magorũ conatũ

cludit. Verã autem esse serpentium excantationẽ, manifestissimè cõstat psalmo I
LVII. ubi Dauid ita canit: Furor eorũ par est anguiũ furori, sicut Aspidis surdæ, & obturantis aures suas, quæ uocem ritè quantũlibet excantantiũ nõ exaudiat.

DE VIPERA.

VXOR INIMICA MARITO.

AD hæc uipera suo quodam ingenio prædita, extra ordinẽ sua habet hieroglyphica, quorum illud præcipuum, quòd mulierem quæ uirum oderit suum, cui mortem etiã intentet, neq; nisi coitus tantùm gratia blandiatur, per pictam uiperam sacerdotes illi intelligebant: ea siquidem, ut apud Horũ est, cùm mari copulatur, caput eius ori insertat suo, atq; in concubitus cõflictu nimia uoluptatis ui superata, capite maris mordicus amputato, maritum extinguit. Id cùm Plinius, Nicander, Galenus, tum pleriq; alij autores grauissimi tradunt, miror Albertum unum è nostris conatũ eos redarguere, qui dicant uiperam in coitu mariti caput amputare. Sed missa faciam quæ Galenus & alij scripsere in hanc sententiã, Nicandri uerò carmina tam pulchra minimè prætermittenda fuerint: E

Μὴ σύγ' ἐνὶ τριόδοισι τύχοις, ὅτε δῆγμα πεφυζὼς
Πορκνὸς ἔχις θύῃσι τυπὴν ψολόεντος ἐχίδνης,
Ἡνίκα θορνυμένου ἔχιος θολερῷ κυνόδοντι
Θουρὰς ἀμὺξ ἐμφῦσα κάρην ἀπέκοψεν ὁμεύνου,
Οἱ δὲ πατρὸς λώβην, μετεκίαθον αὐτίκα τυτθοὶ
Τεινόμενοι ἐχίηες ἐπεὶ διὰ μητρὸς ἀραιὴν
Γαστέρ' ἀναβρώσαντες ἀμήτορες ἐξεγένοντο.
Οἴη γὰρ βαρύθει ὑποκύμονα τοὶ δὲ καθ' ὕλην
Ὠοτόκοι ὄφιες λεπυρὴν θάλπουσι γενέθλην.

Quæ sic latinè traduci possent:

Dij meliora velint, ne tunc incautus apertis
In triuijs, cùm fortè acres mas luridus atræ
Coniugis euasit dentes, & fulminis ictum,
Vipereo occurras generi, nanq; illa in apertas
Excipiens semen fauces, caput inde mariti
Complexu in dulci abscindit: mox damna parentis
Extincti fera progenies vlciscitur, aluo F
Materna abrosa, & catuli sine matre oriuntur:
Sola etenim hæc animant fœtum, reliquæ oua colubræ
Per syluam excluduntq; fouentq; in cortice prolem.

Neq; me præterit, esse qui alia quędam serpentiũ genera animal párere tradant, qua super historia multum diuq; annis proximè elapsis decertatum est inter literatos uiros, lite adhuc sub iudice destituta, cùm etiam fuerint ætate nostra, qui has quas putamus uiperas utriusq; sexus electas uiuarijs inclusere, easq; aliorũ instar animalium coniungi, concipere, párere, educareq; fœtus suos experimento compererint, nullo parentum desiderato. Quòd si quis in hoc negotio plura deposcat, ab editis iam eorum libris desumendum fuerit. Sanè alia etiã est uiperæ generatio: siquidem Aristoteles, ut apud interpretẽ Theocriti legitur, lacertam exiccatam ait in uiperam mutari.

FILII CONSPIRANTES IN MATREM.

VT uerò reliqua prosequamur, filios aduersus matrem cõspirantes, Ægyptij sacerdotes per eiusdem uiperę hieroglyphicum notabant. Quòd si quis hominum

A minum tantũ ſceleris admiſiſſet, articulatim eum acutis calamis cæſum iubebãt uiuum ſuper ſpinarum aceruos comburi, meritò maximum omnium ſcelus iudicantes ei mortem inferre, à quo uitam quis accepiſſet. Hac uerò de cauſa dicunt uiperas in parricidæ culeum includi ſolitas: nam Simia, quam Iuuenalis innoxiã appellauit, filios, ut in Cynocephalo diximus, ſuos necare ipſa ſolet. Canis uerò & Gallus non alia de cauſa creditur cum his idem ſubire ſuppliciũ, niſi quia & ipſi impiè facere uident, quòd & ſorores & matres ipſas ſaliãt. Sed quod ad parricidium attinet, non id tantùm animantiũ genus eo ſcelere cõtaminatur, uerumetiã phalangia, ut & polypos & fluuiales equos taceam, eadem prorſus impietate notata ſunt: hæc enim fœtu numeroſo, quippe ſupra triginta interdũ, edita, matrem quamprimũ orta fuerint interimunt, nonnunquã & patrem, eo uiperis immaniora, quo illæ naſcendi neceſsitate, hæc iam nata, nulla cogente cauſa, nullo inuitante cõmodo, ſponte ſe parricidio polluunt. Non prætaribo quòd Theophraſtus negat uiperarũ uterum à catulis ſuis exedi: nanq; autor ille ſummæ inter Græcos diligentiæ, aliam in his maternæ mortis cauſam commi B niſcitur, diſrumpi quidem ſponte uterum, utpote qui anguſtus adeò ſit, ut tam numeroſæ prolis multitudinem & incrementum capere non poſsit. Idem marinis acubus euenire, quas admodum tenues prolis multitudo diſrumpi cogat. Quòd uerò Dominus Phariſæos uiperarum ſobolem uocat, ad Dauidicum illud ſpectare dicit Irenæus, Alienati ſunt peccatores ab utero, ira eis ſecundum ſimilitudinem ſerpentis, ſiue quia uenenum ſemper ſub lingua promptiſsimũ habebant, ſiue quia erga patrem ingrati abdicatiq; ſunt, nullam hæreditatis partem aſſecuti, ſiue ob perplexas uias, quas à recto itinere declinantes occupabant, per ambages & deuia progredientes.

Parricidæ ſupplicium. *Pſal. 57.*

ABORTVS.

PRæter hæc ſunt è iunioribus, qui abortiuum incommodum per uiperam mulieris pedi ſuppoſitam ſignificare commenti ſint, quod apud ueteres nuſquam memini me legere. Figmenti tamen huius cauſam minus explodendã apud Pliniũ olfeciſſe uideor: ſiquidem is traditum ait à ueteribus, mulierẽ prægnantem ſi uiperã ſiue ſtudio ſiue incuria tranſcenderit, abortum facere, uſqueadeo uiperæ uenenum uel afflatu ſolo in humani generis perniciem graſſatur, C fitq; ita ſerpens ea humanorum partuum faſcinatrix, quòd illi ritè párere non liceat: ut minus iam miremur uenenũ illud quo Scythæ ſagittas ſuas inficere conſuerunt irremediabili ſcelere, non alijs libentius rebus confici ſolitum quàm uiperina ſanie, & humano admixto ſanguine.

VVLNVS AMATORIVM.

QVæ uerò de morſu uiperæ ponuntur à Platone Sympoſio, eius ſcilicet ictu tactos aperire nolle quid patiantur niſi ijs qui ſimiliter ægrotãt, myſticè, uti ſuus eſt mos, poſita ſunt. Sed cur Platoni ueritatis diſcipulo innitamur, cùm liceat homini Chriſtiano Platonis ipſius præceptores, Prophetas quippe & ſapientes alios legere, qui de mundo, & ijs quæ ſupra mundum ſunt, accuratiſsimè diſſeruere, cœleſtisq; numinis afflatu cognita, mortaliũ ingenijs cognoſcenda propoſuere, perq; eos ad eam, quæ uera & ſola eſt, ſapientiã peruenire? In hoc autẽ ſerpente, ſacratioribus interim interpretationibus omiſsis, noſtræ nobis imbecillitatis conſcij, humaniora quædã proſequemur, quæ ſi non ad diuinorũ intelligentiam, ad mores certè, & uitæ noſtræ conditionem facere uidebuntur, eamq; ingrediemur uiam, quam admirandus Philon primus omnium uidetur

aperuisse. Dicemus igitur uiperinum hunc morsum spectare nimirum ad illud D
amatoriæ mollitudinis hieroglyphicum, quod apud nos in diuinis literis per serpentem qui Adamũ decepit, probatissimorum autorum opinione designatur: in illo enim, ut hi tradiderunt, uoluptatis, nequitiæ, mollitieiq; fomes delitescit. Picturata siquidẽ cutis, ut cum ipso Philone & alijs super hoc latius philosophemur, uarias delicatasq; rerum omnium illecebras præ se ferre uidetur. Et mortale genus nulla re magis afficit, quàm rerum uarietate. cuius rei experimentum est in pictura, in fictili fabriliq; arte qualibet, aliqua ratione digesta. Quin & natura ipsa uarietate ad lasciuiam usq; delectari uidetur. Plantarum enim diuersicolores flores, uaria germina, speciosi fructus, & alia atq; alia forma, hisq; atq; illis coloribus intincti, ac multiformes animaliũ facies, uisum oblectãt, quibus si supra modum delectemur, in eorum admirationem nimium illecti, inhæsitare uidemur luto, proniq; in faciem procumbere, totoq; uentre serpere: terreno enim uescimur cibo, posthabito cœlesti: nam ut optimè ait Horatius,

Insani sapiens nomen ferat æquus iniqui,
Vltrà quàm satis est, virtutem si petat ipsam. E

Illo prius aptè proposito subsequitur:

Quid censes munera terræ,
Quo spectanda modo, quo sensu credis & ore?

Ad hæc comessationes & ebrietates, gulæ ministræ, non minus quàm mordax serpens miseros artus animæ depascuntur. Reptatus autem nihil aliud significat, quàm animum qui attolli nequeat in sublime, semperq; deiectus ad sola terræ commoda prorepat. Spiræ cõglobataq; uolumina, mille quibus assiduè decipimur, laqueos intento ueluti digito demonstrant. Latebris gaudet coluber, latebris & uoluptas impura, quę ueluti in scrobibus & hiatibus, in humanis quippe sensibus, occultatur. Hinc apud Gręcos Mycheæ Veneris sacra, quæ in specubus & abditissimis penetralibus celebrabantur: μυχὸς enim secessus est. Et scitè Lysitetes Plautinus adolescens Trinummo, amorem lasciuum latebricolarũ hominum corruptorem uocat: super hoc Tertullianus ita declamat: Abscondat itaq; se serpens quantum potest, totamq; prudentiã in latebrarum ambagibus torqueat, altè habitet, in cæca detrudatur, per anfractus seriem suam euoluat, F
tortuosè procedat, nec semel totus lucifuga bestia. hæc ille. Venenosa uerò sibila ueluti surrepentis ipsius mali blandimenta quædam sunt: nam boni specie decipimur. Ad hæc futurum dicit Deus, ut homo serpentis caput obseruet, ille hominis calcem aggrediatur: malorum illud affectuum principiũ contagionemq; mentis ex multiplicis uoluptatis usu indicat, cùm eius præcipua uis nostræ insideat cogitationi. Per calcem uerò animæ pedem intelligimus, quæ illa est portio despicatissima, qua materiæ uti solo innitimur, altrix inquã & cibaria potestas, libidinis irritamentum, & uoluptariæ totius lasciuiæ magistra. Est hæc inquam Philonis sententia, cui D. Ambrosius è nostris libenter accedit, & ex serpentis specie figuram delectationis intelligi asseuerat Hexaëmero, & ad Sabinũ epistola. Nam & Origenes reptile uenenatum in nobis esse dicit, cùm mulierem aspeximus ad concupiscendũ eam, atq; ut in ea penetralia & sacra adyta subeamus, unde sublimiora quędam ad puriorẽ aërem patefactis hiulcę terræ foribus proferamus. Nónne idem Origenes de immaculato Virginis utero, & ortus uitęq; eius integritate perpetua loquens, eam ait neq; serpentis persuasione deceptam, neq; uenenosis eius flatibus infectam? Cyprianus de serpente eodem contra Nouatianum

A uatianum: Plus metuendus est, inquit, & cauendus inimicus cùm latenter obrepit, cùm per pacis imaginē fallens occultis accessibus serpit, unde & nomen serpentis accepit: ea eius est semper astutia, ea est circumueniendi hominis cæca & latebrosa fallacia: sic à principio statim mūdi fefellit, & uerbis mendacibus blandiens rudes animas incauta credulitate decepit.

DE SYRTIBVS ANGVIPEDIBVS.

FAbulam Libycā ponit Dion Chrysostomus oratione quinta, ab istiusce modi commento non admodum alienam. Esse quidem in Libya ferarū genus ex promiscuo bestiarum plurium, & diuersorum generum coitu progenitum: id autem immane admodum sæuumq; & ferocissimum circa Syrtes plurimùm uersari: cibi gratia tum feras reliquas uenatu, tum humanum pastum conquirere quamauidissimè. Eius uerò monstri naturam faciemq; forma esse huiusmodi conspicuam: corpus quidem muliebre, idq; admodum formosum, lasciuè tumentes papillę, totumq; pectus ac ceruix pulcherrima, colore cutis nitidissimo: B mira ab eius oculis prosiliebat hilaritas, quæ intuentem quemlibet in amorem procliuiter alliceret: reliquum autem corporis horridum, & squamarum scabritie asperum & intractabile: infernè demum in longum anguem desinebat, cuius caput in extrema parte positum acre admodum esset & mordacissimum: alis non esse præditū, sed sphyngis instar factum, neq; tamen eloqui, ut illæ faciunt, sed draconum in morem sibilum tantùm ædere acutissimum. Feras has tota Libya plurimas, atq; omniū quæ quot & qualibuscunq; pedibus ingrediantur uelocissimas, ut nemo esset tam alacer, qui earum insultus effugisse gloriari posset. Animalia itaq; reliqua quotquot nactæ fuerint, pernicitate sua fretæ ac robore, per uim assequuntur & opprimunt, sed unum hominem dolo tantùm blanditijsq; adoriuntur, & superāt, utpote quę pectoribus tam amabilibus ostentatis, spectatores uti præstigijs implicant, fallacissimosq; amoris laqueos intentant, conciliandis cōgressibus admodum idoneæ: in hos quippe cùm inciderint, nullum cient tumultum, nihil hostile minantur, immotæ uerò manent oculis interim ad terram magna cum modestia deiectis, instar speciosæ lepidæq; fœminæ ad colloquij congressum inuitant, lenocinijsq; omnibus alliciunt: simulac uerò C quis, ut uoluptuosorum hominum imprudentia est, cominus accesserit, extemplò eum arripiunt, iniectis quas aduncis unguibus præditas habent manibus, tandiu prius occultatis, quoad prædæ capiundæ oblata sit occasio: insurgit extemplò serpens à tergo aggressus, apprehensumq; letali morsu transfigit, ueneноq; immisso necat euestigiò, mox cadauer miserabile serpens & feræ ipsæ lætantes unà socialiter depascuntur. Ad hæc addit, Herculem Libycum iter eà facientē in eas incidisse, quas ubi primùm è longinquo prospexisset, cursum arripuerit pernicissimum: illæ autem cùm diu nec ignauiter subsecutæ, prædam tamen eam nancisci minimè potuissent, indignatione succensæ omnem in se crudelitatem conuertêre, ora pectoraq; unaquæq; sua fœdissimè dilacerata discerpentes. Ita monitos esse nos debere, ut more Herculis, improbitatem atq; lasciuiam tantūmodo fugiendo superemus. Quod quidē figmentū ex aurea illa Ecclesiastici sententia mihi desumptū uidetur, Peccatum tanquam colubrū fugiendum: paratum id enim esse unumquenq; ad se accedentem haud grauatè suscipere.

FAVNVS ANGVIS.

HVic perquàm simile est quod apud antiquiores Græcos super Hecate pro-

ditum,eam alij Semelem uocant,quę tandiu Fauni patris nequitię restitit &ob- D
luctata est,etiam uirga myrtea uerberata,& uino oppressa,donec ille in anguem transformatus, filiam spiris undiq; colligatam improbitati suæ parêre compulerit. Cuius fabulæ apud ueteres indicia fuerint,ab Hecates templo longè summota myrtus:uitis supra caput signi eius extensa:uinumq;, quod proprio nuncupare nomine non licebat, sub lactis uocabulo inferri solitum,quicq; ibidem passim obrepunt innoxij serpentes: quæ quidem fabula facilè ostendit eandem diuinarum humanarumq; rerum disciplinam uniuerso mortalium generi diuinitus in usu habitam,sed ab alijs nullo uerborum aut rerum inuolucro,ab alijs sensu mystico,ab alijs per symbola, ab alijs per similitudines, per fabulas ab alijs memoriæ scriptorum diligentia commendatam, aut à patribus acceptam, posteris per manus proditam: lacessit enim assiduè humanum genus, quod & Apostolus Paulus apud Deum queritur,Faunus pater naturę stimulis importunus,id est, originis ipsius cōpages coagmentatioq;,& modò myrto, hoc est,imaginatione Veneris, modò uino, hoc est, lætitia & hilaritate, modò spiris ingentibus, hoc est, multiplici uoluptatis ipsius uarietate suggesta, nos oppugnat, percq; eam E
demum exuperat. Atque hæc illa patris domus, cuius obliuisci nos debere admonet Propheta.

SENSVS A VOLVPTATE, MENS A SENSV DECEPTA.

MVlieris porrò figura apud diuinarum literarum interpretes pro sensu accipitur, uiri uerò pro mente: unde quidam Adam terrenam mentem interpretati sunt. Hic igitur siue Faunus,siue,ut nostri rectius,serpens,accingit se primùm ad expugnandam mentem, subuertendumq; intellectum. Hic sua uirtute opibusq; fretus,hostem repellit acerrimè,uti Adamum decet. Quid ille uafer & malignus? Eam adoritur, sensus ipsius obiectat cōmoda, delicias proponit omnes, uoluptatū explicat illecebras, quarum gustu uel minimo expugnatur Euæ imbecillitas: illa incautum opprimit Adamum, mendaciumq; cōmenta, lenocinio suo atq; blanditijs eum cogit aberrare. Athanasius sanè cùm puritatem animi, quæ in Adamo primitus fuit, in spiritualiū rerum contemplatione tantùm occupato, methaphoricè Paradisum à Mose nominatū ostendisset, ibidem adiecit quo pacto sensus mentem à spiritalium rerum meditatione serpentis consi- F
lio ad corporis uoluptates auerterit abstraxeritq;. Diuus Augustinus in 48. psalmū,singulis,inquit, nostrûm inest mulier hæc: quippe caro nostra, Eua est, quæ seducit uirū,idest,rationem:per quam carnem labitur homo,quem lapsum calcanei nomine quod à serpente fuerit impetitū, Prophetæ appellauerūt. Hinc Menander Samarita occasionem sumpsit scelesti perniciosiq; dogmatis,qui nuptias & generandi studium à uiperinæ naturæ satana mentiebatur emanasse.

SENSVS QVINQVE.

IN Euangelica lectione uirgines quinq; fatuæ totidemq; prudentes cum lampadibus producuntur,quę,ut Ambrosius putat,sensus quinq; in sapientibus suo lumine lucidos, eosdemq; in insipientibus erroris tenebris obfuscatos indicarent. Quare uidendum an Fulgentius rectè ex Apollophanis Epico, ut ipse dicit,carmine commentus sit Saturnum satum νοῦν appellari,quòd νοῦς græcè sensus dicatur, quem pro mente & intellectu poni passim inuenimus: nisi ea de causa uocabulum usurpemus, quòd per sensum,ut Aristotelici,ad rerum cognitionem deuenimus: à νοέω enim νοῦς. Quòd tamen alicubi νόος significatū usurparit

pro

A pro sensu, id in Aonibus Valentinianis habetur: nam is Aristotelem secutus, λόγον à Nῦ emissum prædicabat, rationem quippe à sensu proficisci, de quo Irenæus lib.11.cap.39.& 40.nam hæc nunc nostri non sunt negotij. Duo uerò sunt, si credimus Aristoteli, quæ nostri ad unamquanque rem motus causa sunt: uel ipsa scilicet cogitatio, si nunc intellectum uereamur appellare, uel sensus: rerum enim aut utilium, aut cōmodarum, aut quas quoquo modo bonas existimamus, imaginatio, uel ab ipsa cogitatione procedit, quia tales fore existimamus, uel ab eo quod sensu experti sumus. Ipsa igitur uel cogitatio uel sensus, imaginationē creat, imaginatio statim excitat appetitionem, appetitio affectum, affectus motum, ut ad assecutionem perueniatur. Nostri igitur primi parentes duo, intellectus & sensus. Intellectum uerò hîc accipio cogitationem quæ certo sit cursu peracta. Sensus ubi intellectui paret, perpetua utitur tranquillitate, ipsoque deliciarum paradiso perfruitur: ubi uerò intellectus sese sensui manciparit, tota aberrat uia, & à priore illa amœnitate quieteque ad labores, & inuisas rerum omnium turbas eijcitur.

B MALVS DÆMON.

QVòd uerò malum dæmonem per uiperinam figuram indicamus, multorum consensus accedit. Nam & apud D. Hieronymum draco inter diaboli cognomenta numeratur: & diabolus locutione Mali sæpe ponitur, ut in prece quotidiana diceret Cyprianus, Sed libera nos à malo, quod tamen ipse, libera nos à maligno, protulit. Sed præcipuè Ecclesiastici X. eo loco, Si momorderit serpens in silentio: si quem, ait is, serpens diabolus occultè momorderit, &, nullo conscio, eum peccati ueneno infecerit, & quæ super pœnitentia sequuntur. Et causam addidere nonnulli linguæ motationem, quæ tam multiplex appareat, ex quo multiplicia eius incitamenta interpretantur. Nam qui eius minister est, aliud porrò lingua loquitur, aliud corde meditatur: his Dominus ait, Generatio uiperarum, quomodo potestis bona loqui, cùm sitis mali? Et in diuinis literis alibi factum silentium in cœlo legas, dum committeret bellum draco cum Michaële archangelo: alibi contritum ab Assertore nostro caput draconis in Iordane fluuio, atque ita nos ab eius dominatione liberatos: & huiusmodi pleraque alia. Nam & Pythones genus dæmonum est, & Pytho serpens apud gentiles
C effingitur, quem Apollo sagittis confecerit: quod quid sibi uelit, alibi diximus. De Pythonibus habemus in gestis Pauli, qui unum ex his exire iusserit è muliere, quam is occupauerat, propterea quòd clamitabat illa, & Paulum & eius comites esse seruos summi Dei, qui uiam salutis annunciarēt. Id uerò dolebat Paulus, inquit Origenes, quòd indignum iudicaret sermoni suo à Pythonis spiritu testimonium exhiberi. Et Regum primo Saul mulierem, quæ Pythonem habeat, sibi sisti mandat, ut per incantationes, Samuelis animā euocaret. Sunt qui dicant (ut hoc καὶ παρέργως admoneamus) Samuelis non animam, sed imaginem Pythonissæ oggestam: sunt qui Dei permissu ueram animam afferant, ut ex calamitatis, quæ Sauli totiens prædicta fuerat, asseueratione, acrius cruciaretur: alioquin ut Deut. XVIII. maximè eum abominatur Deus qui Pythones cōsulat.

DELECTATIO.

QVantum uerò pertinet ad delectationem, audimus Deum Opt. Max. ita illum execrantem deuouentemque, ut super pectus suum, & utero incumbens suo, sit semper incessurus serpens: quod, ut diximus, Philoni, Ambrosio,

Athanasio & aliis subscribentibus, de terrenis delectationibus intelligitur: qua- D
re in id quoq; deuouit serpentem Deus, ut terra perpetuò uesceretur. Ac ne Menippeam fabulam ab aliis recitatã seriis his admisceam, adagium illud ex ea tantùm attingam, quod de Lamia fertur, quæ libidinis appetitu percita, Menippi admodum iuuenis sanguinem deglutire cupiebat, ab Apollonio Tyaneo, ut memorat Philostratus, dictum, ὄφιν θάλπεις, καὶ σὺ ὄφις, anguem concupiscis, teq; anguis, quòd is scilicet mulieres appeteret, & ab eisdem identidem expeteretur. Quid Plato? nónne Mosaicam secutus historiã ait Phędro, dæmonem aliquem in ipso statim principio rebus humanis uoluptatem immiscuisse, ueluti oblectamentum aliquod non inconcinnum, adulatori grauissimæ bestiæ, maximæq; calamitati, natura inseruerit?

LIBIDINIS ANTIDOTVM.

ANimaduertendum uerò est naturam ostendisse nobis, ieiuni hominis sputo serpentem necari posse: ex quo tacitè submonuit, Venereas uoluptates libidinisq; ardorem, ieiunio identidem extingui: nam hæc sine Cerere & Baccho, ut ait ille, omnino frigent. Et Matth. 9. adolescens ab impuro oppressus dæ- E
mone, nõ nisi oratione & ieiunio curari potest, ut Assertor noster admonuit. Et quoniam sunt quibus cõmentitium hoc uidetur, asserit id Galenus περὶ κράσεως tertio, asserunt idem Alexander Aphrodiseus autor minimè contemptibilis, & Plinius, & pleriq; alii rerum naturalium scriptores, qui rem ita tradunt: Si saliua ieiuni hominis in os uel uulnus Scorpionis, uel serpentis, uel alterius uenenati animalis inciderit, & ad interiora penetrauerit, exitialem eis esse. quod & Lucretius his uersibus tangit:

Est itaq; vt serpens, hominis quæ tacta saliuis
Disperit, ac sese mandendo conficit ipsa.

Causam Philosophi perscrutant̃, aiuntq; fieri hoc ob magnã inter utrunq; animal cõtrarietatem: serpens siquidem frigida & sicca est corporatura, homo autẽ calida & humida: hinc alterũ alterius uisu tactuq; exhorrescere, humanoq; sputo tactum anguem æquè fugere, ac si feruentem in aquam incidisset, id si penetrarit in fauces, etiam extingui. Quòd uerò aiunt pollere ad hoc ieiunioris hominis saliuam, sciendum & ab ieiuno quoq; morsum esse pestilentem. F

PETVLANTIÆ FINIS.

NEq; absimile est à sacris inuentis, quod de Chimæra dicitur, cuius extrema pars in draconem desierit. Amorem enim lasciuum per figmentum illud significari tradunt autores optimi: cuius finis quínam alius esse potest, nisi uoluptuosa procacitas? quæ tamen ut ex uoto facta transactaq; omnia sint, uenenum demum interneciua animi exulceratione relinquit: quæ latius in Leone, ubi de Chimæra agitur, sunt explicata, ubi & quid super hoc Hesiodi interpretes afferunt, addidimus. Talis dubio procul serpens incautam Eurydicen afflixisse fingitur à Poëtis.

VOLVPTAS MATVRE EXTINCTA.

HErculem uerò, quem uetustas illa pro uirtutum omnium tam animi quàm corporis idea proposuit, angues etiamnum in cunabulis elisisse canunt: quippe cum innuentes, qui ad magna præclaraq; negotia sit natus, debere uel à teneris unguiculis extinguere uoluptates. Meritò igitur insigne facinus hoc utili omnibus exemplo futurum, tot in marmoribus sculptum uideas, atque in num-

A nummis etiam: cuiusmodi ille est, cuius altera facies inscriptionem habet ΚΡΟΘΩΝΙ. Literæ uerò reliquæ in nummo, quem attrectauimus, detritæ sunt. Quòd si qui figuram huiusmodi autumant institutam, ut fortitudinem, incolumitatem, ac membrorum robur, quo Crotoniatæ uulgò præditi ferebantur, Herculi commendarent, non laboro: quippe qui non ignorem bonæ ualetudinis laudem scriptorum omnium consensu Crotoniatis attributam, adeò ut in uno certamine Olympico septem uiri, qui reliquos uirtute præcesserant, pariter Crotoniatæ omnes sint reperti: quod latius apud Strabonem libro Geographiæ sexto. Vnde etiam dictum illud emanarit, κρότωνος ὑγιέστερον. Deq; optima ualetudine Plautus ait, pugilicè, atq; athleticè: nam membra fortia uegetaq; magis omnino ea sunt, quæ minus sese uoluptatibus & nequitiæ dediderunt. Sed ut ad anguem reuertamur, ne adeò mirum sit eum uoluptatis & libidinis habere significatū, legimus apud Plutarchum eos puellarum amasios aliquando deprehensos esse, omniaq; amoris & nequitię signa præbuisse: ueluti is qui Ætoliæ cuiusdam amore captus, noctu eam adire suetus, puellæ corpori cir-
B cunfusus, hac atq; illac illabens, illam nunquam neq; ultro neq; inuitus lædebat, opportuneq; sub diluculum recedebat: quod cùm ij quibus puella curæ fuerat intellexissent, eam aliò migrare compulerunt: serpens per triduum & quatriduum non adesse, sed diligenter accurateq; circuire, illam quæritans: quam ubi mox inuenit, casu illi obuiam factus, non uti solitus erat mitis & blandus, sed asper & horridus in eam insilijt, manibusq; primùm spira ad corpus adstrictis, caudæ residuo femora flagellabat, leuem quidem iram præ se ferens, quę licet indulgentia aliqua permixta esset, castigationem tamen apertè demonstraret.

ARAXA.

NEq; quidem dissimulandum, quòd Scythæ huius salacitatis ergò, quæ per serpentem symbolicè fingitur, Araxam famosæ libidinis fœminam, cuius Diodorus tertio meminit, semiuiperam figurabant: humana quippe forma umbilico tenus, reliqua uiperina. Ferunt hanc cum Hercule copulatã filios treis genuisse, Agathyrsum, Gelonum, & Scytham iuniorem, qui totidem gentiũ mox autores fuisse perhibentur.

CONTINENTIA.

C IN sacris Hebræorum literis Dana serpentem æreum Moseos admonitu factum legas, qui aduersantem uoluptatibus uirtutẽ prę se ferebat, hominemq; à pestifero quouis ueneno sospitem reddebat: ea est continentia, atq; constantia, atq; ideo ex ære, hoc est, fortiori perenniorìq; materia conformat: æs enim ualde solidum est, neq; ulli obnoxium rubigini: quare nexas ære trabes apud Virgilium legas ad perennitatem catenarum: & monumentũ ære perennius apud Horatium eodem sensu. Idem & uiuentium salubritati aduersus putrescentia efficacissimo est remedio. Acuti quoq; mucrones ærei cadaueribus infixi, ea ne putrescant, uel ut diutissimè saltem asseruentur, efficiunt.

CALLIDITAS.

SEd neq; calliditas prætereunda est, quæ per serpentis imaginem indicatur. Et Moses prudentissimum inter bruta serpentem dixit. Animal præterea motu uarium est, atq; ad subsidium defensionemq; præcipuè paratum, quodq; hostem ulcisci probè possit & norit. Draconi uerò similis est uirtus indagatrix, quæ diligenter omnia perscrutetur, rimeturq; studiosissimè: ideoq; ab acuto uisu nomen illi factum. Et quoniam in primis uoluptatem ex eo significari dixi-

mus, ut quod instat agamus, ea demum uera uoluptas est, quæ ex intellectu depurgato, & sano sensu perfectissima redditur, unde absolutum oritur iudicium, quo freti possumus nosmetipsos prudẽter tueri, atque sapienter cõseruare. Quod igitur uitæ periculum amatoriæ morsiunculæ, & uoluptatũ uulnera, intorticque deliciarum laquei intentare uidebuntur, id omne temperantia depellat, longeque summoueat: illa enim una incontinentiæ opponitur aduersaria: equũ hæc, utpote ferocientis improbitatis & uitiosæ cupidinis simulacrum, mordeat, atque ita uitio prostrato, sessorem in uirtutis æqua planitie sanum incolumemque sistat. D

PIERIVS VALERIANVS AD ACHILLEM MAFFÆVM PATRITIVM ROM. DE SERPENTE IN ALIQVOT SIGNIS MILITARIBVS, DEQVE CADVCEO AD REM IPSAM, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

CVI vero opusculum hoc alterũ de quibusdam serpentis significationibus, in signis præcipuè militaribus, deque caduceo, nuncupem potius, quàm tibi, Clariss. Achilles? qui præter absolutam Legum peritiam, totius etiam es antiquitatis non incuriosius assectator: cuique hæc domi nascuntur tam patris tui viri elegantissimi cura, quàm accuratissima aui illius tui clarissimi diligentia, qui cùm à secretis Pauli Veneti II. P. M. esset, quantulumcunque otij publicis à negotijs surripere poterat, totum id rerum harũ cognitioni studioque tradebat: meque fateor à vobis mutuò accepisse plurima in toto hoc negotio meo, quæ tibi reddere, post rem arbitrio meo digestam, iustum æquumque existimaui. Accipies igitur à me redhibitionis, sed liberæ & ingenuæ nomine, multarum rerum expressa significata, quarũ figuræ imaginesque apud vos laudabili cura custodiuntur: illudque præcipuè familiaribus nobilium domorum insignibus argumentum contra iuniorum quorundam eruditorum opinionem scriptum ostendisti, quod ex ipsa vetustate desumptum, & apertissimè comprobatum perlegisti. Subieci, me quoque sentire tecum, & in hoc comprobando non parum allaborasse Imperatorum veterũ atqueadeo militũ insignia, & in parmulis & in signis more nostro picta fuisse multa enumeraui, præsertim eorum qui serpentem protulissent: nam circa caduceum solicitus plurimùm esse videbaris: & quæ de principatus hieroglyphicis multa disserui. Iussisti mox vt ea omnia conscriberem, quòd per otium ea recognoscere constituisses. Quàprimũ igitur mihi quoque per otium licuit, quod optare te tantopere contenderas, efficere procuraui, idque quamlibentissimè, qui quantũ in lucris ponerem non ignorabam: simulque mihi stimulus addebatur ad studia hæc veluti postliminio reuisenda, quæ in multarũ occupationũ quasi concursu, diutius fuerant intermissa. Tuæ præterea humanitatis opera, multa in melius resarciri posse videbam, vt ita minimè fortè peritura esse lucubratio mea, quæ talem tantumque sibi argumenti huius non lectorem modò, verùm etiam adiutorem comparasset: censuram enim doctrinamque tuam spero mihi plurimùm profuturam.

IMPE-

A IMPERATOR.

PRIMVM igitur hieroglyphicum in hoc genere illud erit, quod ad rerum summā pertinet. Sacerdotes enim Ægyptij si uellent Imperatorē, aut potentissimū quempiā Regem per institutas ab eis imagines indicare, anguem, ut apud Niliacū Horum est, in spiram collectū faciebant, palatij cuiusdam specie in uoluminum medio statuta: siquidem domus regia in imperij totius centro sita esse debet, ut omnium æquè cōmodis cōsulatur. Nam Plato Legum quinto, Reip. suę urbem iubet in medio regionis, quoad fieri potest, poni. Et Geneseos 23. cùm dicendum esset, Erat autē Ephron longè princeps Hethæorū: scriptum inuenias ad huius instar hieroglyphici, Habitabat autem Ephron in medio filiorum Hethios. Hinc rerum scriptores memorię nō temerè prodiderunt, Antoninū Pium in urbe semper sedisse, ut ita medius nuncios undiq; citius accipere posset: ideocq; ne longius abesset, nullas unquā expeditiones obiuit, prædia sua tantùm in Campania nōnuncq; uisere contentus: quamuis esse scio qui factū
B hoc ab eo dicant, quòd grauem esse prouincialibus comitatū Principis etiam nimis parci existimaret. Diodorus autem licet alia quoq; serpentis significata commemoret, quin tamen & imperiū ex eiusdem animantis pictura intelligi posſit, nequaquā inficiatur. Quidam hominem regni potitum hieroglyphicè ita describunt, ut eum manu serpentem comprimere indicent, cuiusmodi simulacrū est in nummo Aurelij Cæs. Aug. Pij filij, in quo sigillum est, serpentem à medio manu tenens, admouentem caput dexteræ cibum porrigenti. *Nummus Aurelij Cæsaris.*

OSCVS.

MAnethon Ægyptius autor, quisquis ille fuit, ait Oscum, qui Tyrrhenis imperauit, insigne serpentis habuisse: Oscosq;, ait Seruius, populos dici ubi plurimū serpentes abundant, in Campania quippe: nam Oscum hunc aiunt coloniā eò transmisisse, Hetruscis tunc Italię ferè totius rerū potientibus: urbemq; in ea regione longè principem, ab accipitris augurio, quem Hetrusca lingua Capym appellabant, nominasse, ut scriptores quidam uetustiores memoriæ prodiderunt: licet tempore succedente creditū sit, eam ita à campestribus locis nuncupatam. Poëtæ uerò Hecatæum secuti, eosdemq; Hecatæus, Capyn Troianū
C uirum urbis autorem fuisse tradunt, & ab eo nomen. Sed hæc utcunq; fidem faciant (in nulla enim re magis autores diuersi abeunt, quàm in urbiū originibus repetendis, dum Græci sibi omnia adscribunt, Latini sua posſidere cōtendunt, nationes pleræq; aliæ non ignobiles esse uolunt) satis constat Oscum, Ægyptiorum principū more, serpentis insigne gestasse, & Oscos eius colonos inde nuncupatos. Oscus dubio procul Hetruscū nomen est, & apud eos ad hæc usq; tempora uiperę Oscorzones appellant, si modò uipera serpens ille sit, qui tota Venetia uulgò Marassus dicit. Et sacrę apud nos literę serpentē principis elogio nominarūt, dum ait Assertor noster, fore ut huiusmodi princeps foras eijciat, cùm de diabolo loqueretur, qui per serpentē multis in locis utriusq; institutionis nostrę figuratur. Hanc interpretationē D. Ambrosius è nostris nequaquā aspernatur.

IVNO DOMINA.

ET indicandi dominij causa, in Iunonis quoq; dextera serpentis caput statuebatur, in læua uerò lapideum sceptrum, cùm Iuno ipsa dominij præses apud gentes haberetur, incederetq;, ut ipsa de se apud Virgiliū dicit, Diuûm regina, Iouisq; & soror & coniunx.

IVNO CONSERVATRIX. D

Iuliæ Mameæ nummus.

NAm in Iuliæ Mamææ Aug. nummo ſimulacrū eſt, ſinus fluentes collectū, læua haſtæ adnixa, dextera anguem in ſpiras conuolutum porrigente: ubi anguis omnino imperium, haſta defenſionem indicat: quod ut conijciā facit inſcriptio, quæ in hunc modum legitur, IVNO CONSERVATRIX.

ORBIS DOMINIVM.

SErpentes quoq; leonibus, qui Opis deæ ſimulacro apponebantur, adiuncti, terrarum orbem uel orbis ipſius dominiū ſignificabant. Argutum uerò dictum apud Græcos contra potentiores ciuili quadam libertate iactari ſolitum, ὄφις, ἐὰν μὴ φάγῃ ὄφιν, δράκων οὐ γενήσεται. Anguis, niſi anguem comedat, nō fiet draco. Nam inter ſerpentum genera, Dracones ij uocantur qui corpore ſunt immaniore, uaſtioreq; magnitudine, tametſi pro quocunq; angui plerunq; nomen autores uſurpant. Quem igitur Imperatorem ſtatuas, eo adagio aiebant illi, ei neceſſe eſſe Reges & Principes multos deglutire, ut ita Rex regum fieret, & dominantium dominus.

IMPP. DVO. E

IN Græcorū etiam nummis dominium per ſerpentū effigiem ſignificari obſeruauimus: nam in nummo quodam uideas ſerpentes duos ad ſemicirculi curuaturā inuicem ſpectantes, caudis introrſum incuruatis, cuius inſcriptio dominium penes duos eſſe demonſtrabat: ita enim habebat, ΔΥΝΑΡΧ. ΕΞ ΥΠΑΤ. Β. Quod ita apertius exprimitur, δυναρχία ἐξ ὑπάτων δύο.

PROVINCIÆ PRINCEPS.

QVòd ſi regem Ægyptij prouinciæ tantùm alicui iura legesq; dantem pingere uoluiſſent, dimidiatū, ut apud Horum eſt, anguem figurabant, per animal quidem Regem, per ſegmentum uerò, quòd non uniuerſo imperaret orbi, ſubindicantes: omnipotentē ſiquidem ex integro dracone intelligi, ſuperius oſtenſum eſt. Sanè anguis ille qui Tarquinij Superbi animū perculit anxiumq; reddidit, cùm à columna lignea repentè elapſus omnes uertiſſet in fugā, tota rei miraculo curia conſternata, nimirum ſignificabat nouum & inexpectatū principem eundemq; iuuenem L. Brutum, de columna lignea, hoc eſt, de ſtupore, quē diu ſimulauerat, proditurū. Lapis enim & caudex, pro ſtupido & alienatæ mentis homine, apud Comicos ponitur. F

REX OPTIMVS.

SI uerò Regem optimum ſignificare procuraſſent (κάλλιστον enim, non autem κάκιστον, in emendatis Hori codicibus habetur) anguem utiq; in orbem collectum effingebant, cauda mordicus apprehenſa, ſed regis nomen in ſpiræ medio deſcribebant. Quin etiam certam anguis ſpeciem μελεὶ cognominatā, huic ſignificato adhibebant. Cur uerò anguem fingerent ſibi caudam admordentem, autores quos ſequimur nuſquā tradunt: ſed ſi ariolari licet, indicabat, omnia uſq; ad minima ultimaq; curæ eſſe regi, qui bonitatis nomen ſit adepturus, cùm ea præcipuè de cauſa Sardanapalus & pleriq; alij infames habiti ſint, quòd ſimulac ad principatum peruenere, omni abiecta cura ſibimet tantùm uacare, ſeq; unos curare inſtituerunt.

REX TVTELARIS.

QVòd ſi Regem Ægyptij ſuum uel alium quempiam in obeliſcis aut monumentis alijs curam populi ſui geſsiſſe regiam atteſtarentur, eumq; tutela-

rem

A rem fuisse cōmonerent, anguem uigilem, uertice quippe surrecto, elatoq́; pectore sculpebant, cuiusmodi species adhuc plerisq́; locis inspicitur: hîc uerò pro regio nomine CVSTOS inscribebatur, utpote quòd æquè uigilabundū esse deceat Regē, cui gentiū regniq́; tutela sit curę credita. quare apud Homerū Somnus Nestoris personam indutus, his uerbis compellat Agamemnonem:

οὐ χρὴ παννύχιον εὕδειν βουληφόρον ἄνδρα,
ᾧ λαοί ἐπιτετράφαται καὶ τόσσα μέμηλε,

Quam sententiam ita reddamus:

Non decet ignauum totá producere somnum
Nocte virum, sub consilio, sub numine cuius
Tot populi degunt, cui rerum cura fidesq;
Credita summarū. Quod P. Scipio, uir alioqui rebus tot præclarè gestis omni laude maior, cùm minimè præstaret, somnolentiæ taxatione malè apud Romanum populum audiebat. autor Plutarchus libro ad Traianum Imper. de ciuili institutione. Sanè uerò dracones à uisu, quem acutissimum habent, no-

B men apud Græcos habuere. Palladi autem eadem de causa dedicatur, quia nomen id παρὰ τὸ πάντα ἀθρεῖν, καὶ βλέπειν, καὶ περὶ πάντων νοεῖν, factum nōnulli tradunt: prudentiamq́; hinc interpretantur, quæ omnia perspiciat, & ante omnes intelligat. Carpit Horatius quendā, qui in amicorū uitiјs tam acutè cerneret quàm aquila, aut serpens Epidaurius, puto prouerbiū secutus, ὄφεως ὄμμα. Neq́; temerè Aristophanes finxit angues duos Pluti oculos in Æsculapiј lambere, cuius rei beneficio ille ex cæco cernere cœpisset.

HEROS.

QVòd autem heroibus in uniuersum draco sacer habeatur, ea de causa Plutarchus, Agide, factū putat, quòd ex medulla hominis serpens gigni soleat: quod nō ignorauit Virgil. cùm ad Anchisæ tumulum hęc accidisse memorauit:

Adytis cùm lubricus anguis ab imis
Septem ingens gyros septena volumina traxit
Amplexus placide tumulum, lapsusq; per aras:
Cæruleæ cui terga notæ, maculosus & auro
C *Squāmam incendebat fulgor, ceu nubibus arcus*
Mille trahit uarios aduerso sole colores.
Obstupuit visu Aeneas, ille agmine longo
Tandem inter pateras & leuia pocula serpens,
Libauitq; dapes, rursusq; innoxius imo
Successit tumulo, & depasta altaria liquit.

Quod quidem non temerè fictum à Poëta, sed ex historia desumptum. Atheniensibus enim contra Medos apud Salamina naualem pugnā inituris, serpens draco in naui dicitur apparuisse, secundissimo rerum, quæ prosperè subsecutæ sunt, prodigio: cuius rei monumentū in Salamine templum fuit Cychreo, ut apud Pausaniā est, dicatum, quòd Apollo responderit serpentem illum Cychreū heroëm fuisse, qui auxilium allaturus aduenisset.

EPAMINONDAS.

EPaminondas autem Imp. ille clarissimus, qui ad Mantineā tam fortiter occubuit, draconis gestamine insignis fuit. Eo uerò loco ubi præliū cōmissum est, columnam erexit antiquitas cum clypeo draconem in eius memoriā sculptū

ostentante. Quod Pausanias ideo factum arbitratur, quòd is ex Spartiatarũ cognatione, quę Thebis erat antiquissima, progenitus diceretur, quorum id genti le esset insigne, quippe quòd à seminio anguineorum dentium, quos Cadmus seuerit, oriundi essent: Spartanosq; ipsos in Laconia inde originẽ duxisse nonnulli credidere, quos olim ὀφιοδέρους nuncupatos alia de causa historici tradiderũt: cùm enim annonæ caritate laborarent, compulsi sunt serpentes, quorum uis magna in Laconia multiplicauerat, in humani cibi usum conuertere. Sed quoniam de clypeis & gestaminibus militum atq; cohortium multa dicturi sumus, quia id præcipuè contendebas, ut aduersus eruditorum quorundam sententiam ueterum exempla tibi suggererentur, quò non esse nouum institutum familias uarijs gestaminibus tum colorum, tum dissectionum, atq; etiam insculptarum in illis animantium, figurarum, plantarũ, instrumentiue alicuius adiectione discerni, comprobare posses, priusquã ad horum explicationem aggrediar, alia quædam ad principatum & nominis claritatem per anguem cõmonstrata dicere necessarium est. Sed prius aliqua de ostentis. D

AMPLITVDO NOMINIS. E

IN ostentis enim summam nominis amplitudinem portendere anguis fertur, non ijs tantùm quæ ad imperiũ aut alium quemcunq; principatum attinent, sed ad ea quoq; quæ uel ingenio uel arte celebritatem sibi aliquã comparauere: ut in histrione Roscio, artis suæ gloriam præmonstrauit: cùm enim puerum anguis dormientem noctu complicasset, pater ad aruspices detulit, responderunt, nihil illo puero clarius, nihil nobilius fore.

DOMINIVM.

AVreliano uerò, quamuis modicis parentibus ortus esset, summum tamen imperium anguis portendisse fertur, cùm eius pueri peluim plerunq; cinxisset, neq; unquam occîdi potuisset: postremò matrem eius, quæ templi Solis sacerdos erat, & aruspicinæ non ignara, cùm hoc uidisset, serpentem quasi familiarem occidere noluisse. Pari præsagio Seuero imperium præmonstratum est, cui dormienti, ut Spartianus ait, in stabulo, serpens caput cinxit, & sine noxa, expergefactis ac acclamantibus familiaribus, abijt. Quin & Maximini iunioris, quem pater secum Imperatorem appellauit, caput dormientis serpens circundedit, futuræ dignitatis argumento. Quid autem somnia? nónne ipsa quoque uel in conceptu uel in partu quotiens draconem obtulissent, eiusdem amplitudinis prænuncia fuerunt? Mamæa Alexandri Seueri mater, pridie quàm puerum eum páreret, somniauit se dracunculum enixam edidisse. Nam & Alexandro Macedoni draco dominij claritatem præsagiuit, qui matri Olympię cõgressus in somnis. Hoc idem de Pomponia Africani Scipionis matre traditum est, & ipsi draco circunfusus nihil attulit nocumenti. Dedit & Augusto Imperij præsagium ostento simili. Nam cùm Actia mater eius ad solenne Apollinis sacrum media nocte uenisset, positaq; in templo lectica, dum cæteræ quoq; matronæ dormirent, obdormisset, uisus est draco repentè ad eam irrepere, pauloq; pòst digressus: illa uerò expergefacta quasi à concubitu mariti se purificauit, & statim in corpore eius extitit macula ueluti picti draconis, quæ nunquam eximi potuit, adeò ut publicis inde balneis perpetuò abstinuerit. Sed enim facilè fuit ostenta quæ principibus uiris aut nobilitate aut opibus claris accidissent, ad futuram eorum amplitudinem accõmodare, quid de seruis dicemus infima fortuna genitis? Spartacus uenalis cùm Romã delatus esset, deprehensus F

est

A est dum quiesceret, habere sub capite dracone͂ in spira͂ complicatu͂: quem Thracia itidem mulier conspicata uaticinandi peritissima, signum esse dixit magnæ cuiusdam & formidabilis potentiæ, quæ tamen infaustum esset exitum habitura. Idem serpens ubi defectus casu aliquo fuerit, imperij adesse finem identidem ostendit. Nam Tiberius Cæsar serpente͂ draconem in delicijs habere solitus, eiq; manu sua cibu͂ ministrare: quem cùm is corrosum à formicis reperisset, monitus est cauendam sibi esse uim multitudinis: formicas enim populi significatum habere, no͂ fabula tantùm Pelei Thessaliæ Regis, uerùm & portenta & prodigiosa somnia declarant. Nam & Nero paulò antè quàm extingueretur, uisus est sibi per somnium pennataru͂ formicaru͂ multitudine oppleri. Sedenim de formica loco suo plura. Quod ad serpentem pertinet, idem Nero qui serpentis spolium à matre pro amuleto co͂mendatum, brachio alligatum aliquandiu gestauerat, inde memoriæ maternæ tædio abiecerat, tunc id perquisiuit incassum, cùm omnia contra se fremere comperisset, maternæ erga se pietatis serò memor.

ASIA.

B Antea uerò quàm militaria signa promoueam, scrupulus ille mihi uidetur eximendus, quòd nonnulli per serpentes tris, Asiam prouinciam significari putant, non secus ac ibes Ægyptum, elephanti Africam, cuniculus Hispania͂, equus Italiam, quæ sigillatim suo quæq; commentario declarata sunt. Id ea de causa suspicari uidentur, quòd nummi pleriq; argentei conspiciuntur, quorum inscriptio est CÆSAR IMP. VII: ab altero latere angues tris, quoru͂ duo pectoribus hinc inde sinuose surrectis attolluntur, tertius iacens capite caudam unius, cauda uerò caudam itidem alterius implicat. Hos inter Victoria surrigitur calathisco insistens, quippe ad ipsius terræ Asiaticæ feracissimam ubertatem significandam. Inscriptio uerò est, ASIA RECEPTA. Sedenim ego angues eos tris indicare crediderim, Imperium Romanu͂ tris iam orbis partes occupasse: Europa͂ enim diu possederant, Africam paulò antè subiugarant, nunc Asia recepta, & ad reliquas applicata, tertia͂ quoq; parte͂ adepti uideban͂t.

PRÆFECTVS MILITVM.

QVod uerò pertinet ad insignia militum, nummus est Cæsaris Dict. III. in quo Victoriæ caput est, alatum quippe, & capillis in nodum collectis, ab altera cuius facie Roma gradiens, stola ad pedes demissa, capite, uti mos, galeato, ancile sinistra gestans, læua trophæum, quod humero inhæret, sustentans: à latere uerò serpens Draco prorepit capite surrecto, magnis uoluminibus terga trahens, cuius inscriptio est, C. CLO. VI. PRÆF. M. Caius Clodius VI. præfectus militum. In sacris literis legas draconum capita in aquis à Deo contrita, quod Psalmo quarto supra LXX. habetur: quod milites, centuriones & duces eos significat, qui fuerant à Pharaone immissi, ut Israëliticum populum persequerentur: ij aquarum mox inundatione suffocati sunt atq; ita co͂triti. quodq; mox sequitur phrasi longè insigniori, Tu co͂fregisti caput Draconis, Pharaone͂ ipsum intelligit. Qui mysticum sequuntur sensum, hæc ad Christu͂ referunt, qui dæmonis uim omnem sustulerit.

Cæsaris nummus.

C (margin letter beside "tera cuius facie Roma gradiens")

COHORTES.

QVin & cohortiu͂ erant insignia, perq; singulas earum, ut Flauius Vegetius scribit, ferebantur ad præliu͂ à Draconarijs, quo nomine κατ᾽ ἐξοχὴν signiferos omnes appellitabant. Quo uerò pacto gestarentur, uidere est apud Ammianu͂ Marcellinu͂, ubi pompam describit quam Constantius Imp. urbem ingrediens

duxit:erant enim,ut is inquit,& dracones hastarum aureis gemmatisq; summitatibus illigati, hiatu uasto perflabiles,& ideo uelut ira perciti sibilantes, caudarumq; uolumina relinquentes in uentum. De ijs Claudianus: D

Mansuescunt varij vento cessante dracones.

Erat uerò signum draconis purpureum, ut idem Ammianus attestatur. Atqui nõ in signis tantùm serpentes militibus usui fuere,sed uiui etiã pugnatoribus socijs auxiliũ non contemptibile præstitere. Legimus enim Annibalẽ monstrasse Antiocho nauali prælio pugnaturo, ut in hostiũ classem uascula iacularentur uiperis plena, quarum metu perterriti hostes à dimicatione & nauticis ministerijs impedirentur. Idem cùm Prusias iam cedente classe sua fecisset, uictor euasit. Antiquæ uerò illius militiæ uestigia quædam habentur apud uos Maffæos Romæ in Canone quodã circa Theodosij tẽpora & aliquanto etiã prius cõfecto,in quo militũ omnes ordines recensent̃, gestaminaq; ipsa suis etiã coloribus picta conspiciunt̃,quę quisq; manipulus turmaq;,ex quadrupedibus,uel alitibus,uel ex colorũ uarietate signa sibi desumpsissent:ex quib. quę facerent ad anguẽ,quoniam id operis ordo sibi deposcere uidebat̃, subijcere non importunũ iudicaui. E

SENIORES MENAPES.

EX his enim seniores Menapes dicti, anguẽ luteũ pro insigni habebãt in parma uiridi,cuius marginem rubor limbus ambibat. Vmbilicus argenteus erat, circa quem luteus circunducebatur circulus. Hic autem serpens terga infernè habebat,caput & caudam sursum uersus inflectebat.

CORTONACENSES.

QVi uerò coloris albi draconẽ præferebant in rubra parma, cuius umbilicus erat argenteus, in margine uerò circuli duo, quorũ interior prasinus, albus exterior, ij Cortonacenses appellabantur,& cum superioribus utriq; sub Magistro peditum stipendia faciebant.

THAIPSALI.

NAm qui sub equitum Magistro militabant Thaipsali,nisi codex in damno est,& Thessali fortè castior lectio sit, nuncupati, cæruleũ gestabant anguẽ, terga læuam uersus porrigentem, in dexteram uerò caput & caudam incuruantem:qui gestus in Cortonacensibus diuersus erat. Horum uerò parma alba,umbilicus identidem argenteus, circũ quem rubor ducebatur circulus. Inter caput & caudam colubri,uiolaceus erat orbiculus. F

PRÆFECTI FABRICÆ.

INter gestamina uerò Fabricæ præfectorum,quę sex numero erant, dimidiatus serpens luteus in horum uno conspiciebatur, parma cærulea, aureus umbilicus,margo ruber, intra quem à læua parte onyx paruus cum Æthiopis sigillo. Sequebantur ij uirum illustrem,Magistrum officiorum appellatum.

SAGVNNENSES.

SEd angues duo in huiusmodi militũ gestaminibus colore rubro, siue uti ex Ammiano diximus, purpureo, ad similitudinem X græcæ literæ in transuersum siti, in cærulea parma, cuius marginem ruber limbus circundaret,eorum erat insigne qui sub Magistro peditum merentes,Sagunnenses appellabantur.

BIANENSES.

HVmanicipitis autem serpentis effigies in cærulea parma ipse quoq; unicolor, spiris duabus circa umbilicum aureum datis, capite eo humano superarrecto,& in auersum respiciente, cauda aliquantulũ infernè summissa propenden-

A denteq́, gestabatur à militibus qui sub Magistro militum per Illyricum merebant, Bianenses nuncupati.

HONORIANI IVNIORES.

ERat inter hos quoq́ mutilati serpentis insigne, cuiusmodi eorum habebatur qui Honoriani iuniores uocabantur. Serpentis id frustum luteum, totã ferè parmam circumplexum. Inter caput & segmentum quadra erat & ipsa lutea, angulis in os & in cæsurã uersis, in qua tessella conspiciebatur purpurei coloris. Intra anguem parma omnis rubra, extra tergũ circulus albus ducebatur, umbilicus erat argenteus. Erant ij sub illustri uiro equitum Magistro.

MARCOMANI.

SVb eodem præfecto merebant & Marcomani, qui dimidium ipsi quoq́ serpentem præferebant coloris identidẽ lutei in alba parma, cuius aureus erat umbilicus. Inter segmentum & caput lutea etiam lunula cernebatur adpicta.

CVRATII IVNIORES.

COntrà uerò in nigra parma luteus erat serpens eodem circunductus modo, B & ipse curtus, orbiculo quodam cæruleo inter caput & incisionem collocato: umbilicus ad angulos rectos decussatus, partes duas aduersis angulis oppositas albas, duas cæruleas habebat. Gestabant hoc Curatij iuniores sub eodẽ Magistro equitum militantes.

MAVRIALITES.

AT dimidij duo seq́ inuicem inspectantes albi coloris in parma uiridi, quã margo ruber ambibat, eorũ erat gestamen qui sub eodem Magistro equitum Maurialites appellabantur. Huius quoq́ parmę umbilicus decussatus erat transuersis lineis, cuius duæ oppositæ partes albæ, aduersæ cæruleæ.

FABRICÆ.

PRæter sex illa insignia, quorum superius mentionem fecimus, præfectus Fabricæ septem alios ordines ducebat totidem gestaminibus insignes, in quorum uno serpens luteus dimidia sui parte conspicuus, capite truncíq́ parte cæsa in læuam uersis: parma cærulea. Inter serpentis caput atq́ segmentum orbiculus erat luteus: umbilicus quoq́ in obliquũ decussatus, partim aureus, partim argenteus erat.

C DEFENSORES.

DVos uerò angues in caducei speciem implicatos, capitibus ad osculũ coëuntibus, in parma cærulea, quam ruber ambitus latè circuibat iuxta marginem, illi gestare soliti sunt qui Defensores uocabantur. Horũ præfectus erat illustris uir militum Præsentialis nuncupatus.

SEXTA PARTHICA.

INteger etiã caduceus, hoc est, totis expreßis anguibus, ijsq́ unà cum baculo, luteis, in parma cærulea, cuius marginẽ purpureus circulus ambibat, insigne erat legionis eius quę Sexta Parthica uocabatur. Militabat sub Magistro militũ per Orientem.

ANGLEVARII.

SVb militum autem Pręsentiali Angleuarij erant, quorum insigne fuit caduceus ruber, in baculi cuius summitate pila erat, unde angues prorumpebant, & ad osculum iuxta parmæ medium adflectebantur. Parma erat sapphirei coloris, at dilutioris, quam purpureus ambitus circuibat.

CORNVTI. D

AT sub Magistro militũ præsentiali (alia hæc erat præfectura) Cornuti merebant, quorum gestamen erat parma tota lutea, sed nigro circulo aliquantulum interius circunducto, in medio cuius angues rubri duo non è baculo, sed uelut è cippo quodam identidem rubro emisi ad osculũ incuruabantur. In cippi medio ancile paruum erat colore perpictum luteo, duabus in medio nigris lineis à dextera ad læuam in parallelum dissecantibus, in superiore cuius parte T. centurionis signum notatum erat, de quo alibi diximus.

FALCONARII.

IN eadem Magistri militum Præsentialis militia gestamen erat in parma tota purpurea angues duo cærulei, colore tamen dilutiore, binę utriq; aures acutę, longeq; surrectæ. Hi nõ baculo, sed lato cuidã pedamento cõmittebantur (liceat ita columellã appellare, quæ sustinebat angues) unde mox in superiorẽ caducei partem curuabantur. fulcrum illud lato satis spatio binas hinc inde plicas acutis angulis porrigebat. mediũ huius spatij umbilicus aureus occupabat. qui id pręferebant, milites Falconarij nuncupabantur. E

VINDICES.

IIs proximi erant & ordine & præfectura uocati Vindices, qui cæruleas Mori instar colubras in caducei morẽ flexas pro insigni habebant in parma tota lutea, ubi angues pedamẽto cõmittebant̃ appliciti coalitiq;. aureus erat umbilicus.

SAGITTARII NERVI.

DVcebat & Magister peditũ ordines aliquot caduceis insignes, ex quibus præcipuè erant sagittarij Nerui, qui dimidio utebantur caduceo, quorũ scilicet parma coloris erat prasini, rubro circunducto limbo. Parmę medium occupabat orbis luteus, in quo angues purpureæ rubro coalitæ fulcimento, ad osculum in circuli se formam incuruabant.

BATAVI.

HOrum socij erant qui cæruleos gestabant angues in caducei morẽ flexos, in parma tota rubra: anguium uerò pedamentũ album erat ueluti squamis acutis quatuor altera super alteram scandentibus, quarum apices infernè summittebantur. Bataui autem erat eorum nomen.

MARCOMANI IVNIORES. F

IIs additi erant Marcomani iuniores, qui & ipsi caducei formam præferebant: albas quippe angues in clypeo rubro, cuius margo albo circumplectebatur circulo, qui fundamentum ad angues usq; coloris eiusdem proferebat.

MARCOMANI SENIORES.

NEq; quidem hinc aberãt seniores Marcomani, qui hunc eundẽ secuti præfectũ, prasinas habebant caducei colubras in alba parma, quã luteus ambibat circulus: rubra uerò erat sedes pro fulcro supposita, cui applicitæ erant colubræ.

ATECOTTI IVNIORES.

ORdinibus his adnumerabantur illi quoq;, quorum gestamen erant angues ex caduceo lutec, cum rubro pedamento in cærulea parma dilutiore, quam margo ruber ambibat: intra ambitum anguium figura cordis erat coloris purpurei. Hi uerò Atecotti iuniores appellabantur.

EXCVLTATORES.

VNus etiamnum ordo caduceatus eundem Magistrũ peditum sequebatur, quibus nomen erat Excultatoribus. Gestabant ij caduceũ ex luteis anguibus

A bus auritis, quorum terga crispis acutioribus inhorrescebant. Alba erat parma, quam margo ruber amplectebatur.

BRACHIATI.

QVi uerò sub Magistro equitũ caducei gestamen usurpabant, albas præferebant colubras cum pedamento identidem albo in parma prasina, quã ruber ambibat limbus, hicq; Brachiati uocabantur. Reliqua uerò insignia, quę innumera penè sunt, per cõmentaria cæterorũ animalium, ut loco quæq; cõgruebant singula disposita sunt, partim in arma & signa reliqua militaria congesta. Nunc quia res nobis cum angue est, & in caduceum incidimus, satis habituri sumus si reliqua caducei significata cõmentario hoc explicuerimus.

DE CADVCEO.

CAducei species tota prorsus Ægyptiaca est, quã Mercurio præcipuè ueteres consecrarũt, draconibus duobus, mare scilicet & fœmina, parte media uoluminis sui inuicẽ in nodum, quem Herculis uocant, obligatis, quorũ primæ partes reflexæ in circulum pressis osculis ambitum circuli iungunt, caudę uerò ad Caducei capulum reuocantur, ornanturq; alis ex eadem capuli parte nascentibus.

B

GENESIS.

ARgumentũ huius hieroglyphici cõmenti ad geniturã hominis, quæ genesis appellat̃, Ægyptij protendunt, deos præsides homini nascenti quatuor esse memorantes, δαίμονα, τύχην, ἔρωτα, καὶ ἀνάγκην. Ac priores duos Solem & Lunam intelligũt, quòd Sol autor spiritus, caloris & luminis, humanę uitæ genitor & custos est, ideoq; nascentis dæmon credit̃. Luna τύχη, quia corporũ præses est, quę fortuitorũ uarietate iactantur. Amor osculo significat̃, Necessitas nodo: pinnæ mentis uelocitatẽ indicant, qua pernicius nihil. Inuolucrũ uerò draconũ, iter utriusq; flexuosum ostendit. quæ omnia & pleraq; alia Macrobius diligenter examinauit, à quo, quæ diffusius quis exponi quæsierit, petendũ. Occultam sanè rerum originẽ per serpentis effigiem Valentiniani cõmonstrabant, positionẽ intestinorum nostrorũ per quæ esca infertur, in exemplũ adducentes, quæ serpentinæ spiræ instar in utero delitescens, occultatæ in nobis genitricis substantiæ specimen habeat.

MINÆ PAXQVE.

C SVnt autores haudquaquã aspernandi, qui serpentes illos mutuis nexibus implicitos, minas & pacẽ simul ostentare putẽt, cuiusmodi simulacrũ Gephyrei armato exercitui prætulisse ferunt̃ cùm Eumolpus Athenienses profligauit: illi enim Caduceũ prætendentes, & pacẽ quietis, & minas insultantib. offerre uisi.

TERRA.

INterpretationẽ eam quæ Caduceũ ad geneseos significatũ trahit, Ægyptiacã esse nõ negarim, sed alia quadã ratione à Macrobiano cõmento seciore. Siquidem Ægyptij cùm maximè omniũ humanũ genus ex cœno genitũ profiterent̃, colubros terrę filios esse nõ ignari, prout etiã in ostentis aliquot accipiuntur, fingentes colubros ita mutuo complexu ad osculũ tendere, omnem indicãt humanitatem, si salua esse uelit, oportere in eiusmodi concordiã conuenire. Caduceatores itaq; serpentes eo complexu coniunctos præferunt, ut eos qui alijs iniuriam facere moliuntur, humanitatis admoneant. Quòd uerò terrę signum sit anguis, plerisq; historiarũ locis, sed eo præcipuè reperias, ubi Crœsus aduersus Cyrum bellum suscepit: eo enim tempore uis colubrorũ ingens in suburbanis Sardium locis repentè coorta est, quos equi in pascua dimissi passim deuorarunt: respon-

derunt diuinationum periti, futurum ut externæ gentes indigenas cōsumerent: D
indigenam enim esse colubrum, terræq; filium: equum uerò & aduenam & bellicosum hostem, de quo suo satis dictum commentario.

CONCORDIA.

VErùm si quid in longa huiusmodi rerū indagine ariolari licet, putarim ego picturationē hanc in pacis & cōcordię significatū inde sumptā, quòd serpentis effigies plerisq; locis pro bello & odio, funestaq; alia quauis clade poni solita est: osculū aūt, & pacis & concordiæ signū esse negarit nemo. Quin & sacrę pietatis nostræ literę pacis osculū identidem attestant. Virga, ut loco suo latius ostenditur, tum disciplinā, tum eloquentiæ uim indicat. Si quis igit pietate grauis, & eloquentia potens, altercātes aggressus, nullam bello salutē esse docuerit, dubiū bellorū omniū euentū dixerit, funesta perniciosaq; demū esse bella cōmonstrarit, & quæcūq; alia ad huiusmodi rem pro loco, tēpore, personisq; facientia excogitare & eloqui potuerit, perfacilè is discordes animos in cōcordiā trahet, duosq; angues, hoc est, odia mutua doctrinę suę uirga in unū obligabit, quibus ad osculum coëuntibus, cōuenire animos & ad concordiā cōuersos esse meridiana luce E
clarius apparebit. Neq; me fugit, esse ouorum genus in magna Galliarū fama, quod anguineū appellant Druidę, quòd ex numero suorū ouorū faciāt angues, cōuoluentes ea, & saliuis fauciū corporumq; spumis cōglomerantes, ut tandem fiat ex multis unū, siue angues ea sint oua spiris ita conglobati, artificiq; cōplexu adstricti, saliuarūq; profluentiū humore cōcreto crusta superinducat. Vtcunq;, id sanè constat, ouū hoc quodcunq; sit, ad uictorias litium, ac ad cōciliandos sibi Regū aditus mirè laudari, perinde ac etiā pinguen anguis in pelle dorcadū (ne draconū, ut in corruptis Plinij codicibus habetur, dicamus) neruis ceruinis alligatum in lacerto, conferre ad iudiciorū uictoriam perhibetur, cuiusmodi rebus magica superstitio mortaliū plurimos eludit. Quòd si hoc credibile uideat, Philostrato etiā, præter innumeras quas confinxit fabulas, fides adhibenda est, qui Gygis annulum habuisse lapidem scribit, qui montanis Indiæ locis cristatorum quorundam draconū capitibus insit. De quo quidem annulo multa Plato libro de Iusto, & ab eo Tullius Officijs, quòd is qui eum gestaret, pala in uolam conuersa, à nemine spectaretur quandiu pars illa palam attingeret. F

PAX.

PLerisq; sanè locis uidere est anguiū huiusmodi globos in unā quasi massam adstrictos, de iugorū uerticibus ad ima peruolui. Et in Æthiopia aiunt tantā anguiū uim conuenire, cōuoluiq; in gyrū inuicem, ut montis speciē procul aspicientibus reddant: cuiusmodi quidem cōplexus anguiū, & frugifera eorū cōcordia, causa, ut Plinius inquit, uidet esse, quare exterę gentes caduceū in pacis argumentum circundata effigie anguiū fecerint: neq; enim cristatos esse in caduceo mos est. Ad hæc numismata tot caduceis insignita, pacis inscriptionē præferunt, ut in nūmo Cæs. Vesp. Aug. P. M. TR. P. COS. VIII. sigillū est cum caduceo, & ramo oliuę, inscriptione adiecta, PAX AVGVST. Vidimus & numū aureū Bononiæ apud Achillinos, in quo simulacrū alatū est cum caduceo & serpente quodā à pedibus abeūte, cuius inscriptio est, PACI AVGVSTÆ. Illius sanè serpentis abitus ablegatū aliò bellū ostendit. Aliæ in hoc nūmo literæ sunt, TI. CLAVD. CÆS. AVG. P. M. TR. P. Nam in altero ex ære eiusdē Ti. Claudij nūmo alatū sigillū est, dextera uestimentū à pectore ad faciē tollēs, læua caduceū exporrigit, pedibus serpentem sinuosum calcat, quod bello oppresso pacem cōdonatam omnino significat.

FELI-

A FELICITAS.

CAduceo uerò si cornu copiæ adijciatur, felicitatis indiciũ est, quod in eiusdem Vespasiani & aliorũ nummis obseruauimus. Nam & Hadriani nummus est eodem significato atq; inscriptione, quę in Traiani habetur, quippe FELICITAS AVGVST. Vidimus etiã in Antonini Pij nummo caduceũ, & oliuæ ramũ fructibus & folijs onustũ, cuius est inscriptio, FELICITAS AVG. In Seueri uerò Macrini Augusti nummo, non oliuę, sed hasta in læua est manu: caduceus dextera prætenditur: inscriptio, FELICITAS TEMPORVM. S. C. Hastam aũt inter alia significata humanę etiam ætatis indiciũ esse alibi ostendimus, ac perinde temporis. In Iuliæ Mameę nummo dea læuo cubito columellæ assurgentis capitulo innitiť, dextera caduceũ tenet: inscriptio, FELICITAS PVBLICA. S. C. Colũna enim habet nescio quid in significato quod ad publicum pertineat, de qua loco suo plura. Ex his dubio procul cõstat, quid sibi uelit caduceus ille, qui situs est in medio cornuum duorum in nummo Drusi: quidq; solus ille in nummo cuius inscriptio est, M. PLETORI CEST. EX S. C.

Hadriani Traianiq; Impp. nummi.
Antonini Pij.
Seueri Macrini.
Iuliæ Mameæ.
Drusi.

B ELOQVENTIA.

SEd qui serpentem pro astu poni docti sumus ex Aristotele dicente, animalia quædã esse astuta per se, sicuti sunt serpẽtes: magis uerò ex lectione sacra, quę prudentiã huic in primis animali tribuit: ea etiam de causa angues caduceo complicari putamus, quòd ostendere uoluerint, & calliditatem & prudentiã necessarias eloquentiæ, quæ per uirgam significatur, quippe quæ regat dictis animos. Neq; desunt qui uirgam aureã in Mercurij manibus, à qua Deus ipse χρυσόῤῥαπις appellatur, dignitatis & excellentiæ, quæ illum ornant qui & scitè & opportunè norit orationem contexere, signum esse contendunt.

SAPIENTIA.

VIrga uerò Palladi totius sapientiæ deę, ab Homero passim accõmodatur. Vlyssis quoq; socij uno uirgæ capite, falsa quippe persuasione ac insipiẽtia, in brutorũ species transformantur: altero uirgæ capite, uera quippe disciplina ac rerum peritia, in humanam restituuntur effigiẽ. Reliqua uerò taceo, quæ Moses ubiq; uirgæ fretus munere scribitur effecisse: nam alibi super hoc suus erit locus. Quam uerò nunc tractamus, ea est diuina uirgula, de qua M. Tullius in calce primi libri Officiorũ ait: Quòd si omnia nobis, quæ ad uictũ cultumq; pertinent, quasi uirgula diuina, ut aiunt, suppeditarentur. Atq; hanc dicendi formam apud alios etiam autores inuenies, qui ex hoc effusissimã eam Dei Opt. Max. munificentiã intelligunt, quæ omnia secundat, fortunat, atq; felicitat.

C

VERA DISCIPLINA.

EVndem hunc scipionem nostri sic figurant, ut ad omnium ferè templorum facies iuxta limina, colosseæ magnitudinis figuram humanã pingant, quæ Christum puerulum in humeros sustulerit: quod, ut mea fert opinio, nam historia omnino apocrypha est, ea de causa fit, ut si Christum gestare humeris,

hoc est, ueram sapientiam enancisci uolumus, dandam esse operam impensissimam disciplinæ admoneamur, robori cuius innixi, rapidos quorumcunque amnium cursus profunditatemque, ac torrentiũ impetus facilè superemus. Et quod Iacob ait, In uirga nostra Iordanem pertranseamus: sanè Iordanis uel quoduis aliud flumẽ, fluxos animi motus, & uoluptariæ mollitudinis affectus indicat: uirga, disciplinã, sine qua non esse progrediendũ Græco monemur adagio, qua qui firmiter innituntur, nullis perturbationũ occursibus deturbantur, nullis undarum quantumlibet inturgentiũ fluctibus immerguntur: pedibus uerò per ima uel ipsius pelagi demersis uix crure genúue tenus alluimur: capita autẽ, ut ait ille, condimus intra sidera, Deumque ipsum sustinere humeris uidemur, ac ueri demum euadimus χριστοφόροι, in quos ubi sagittæ fuerint immissæ, eædem in iaculatores suos spontè retorquentur, ut in uulgata habetur historia. Quid enim in uniuersa literarum peritia facilius, quàm eorum calumnias repellere, ac suismet unumquenque iaculis cõficere, qui sanctissima nostræ pietatis instituta uel incessere uel cõuellere aggrediatur, quæ certo Dei sit præsidio firmata, ac magni uerique numinis munimento quamualidissimo roborata? D E

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM MARIVM MAFFÆVM ROM. PATRITIVM, DE IIS QVÆ PER ÆSCVLAPIVM, GORGONAS, HYDRAS, ET ID GENVS ALIA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

TIBI verò, elegantissime Mari, tertium de serpentium significationibus cõmentarium dedicandum iudicaui, vt vniuersa hæc materia quæ à vobis honoratissimis fratribus magna sui parte profecta est, ad vos identidem rediret: laudastique ea quæ ad Reuerendiss. Cardinalem, quæque ad Achillem fratres tuos miseram, significastique libellos illos pro humanitate tua libenter à te lectos, in illis tamen desiderasse quædam alia, vt opus absolutũ vndecunque videretur, præter Aesculapiũ fabulosa scilicet illa, Gorgonas, Hydras, & id genus alia: tum quædam venenatorum genera, Dipsadem, Scorpium, Salamandram, quòd in illis quoque inesse debere hieroglyphica augurareris: proinde curasti vt hæc mihi nomine tuo per Florum nostrũ significarentur, ne contentus iis esse vellem, quæ duobus illis cõmentariis collegissem. Respondi, dilectissime Mari, agere me gratias incomparabili humanitati tuæ, quòd ita me admonueris, mearumque nugarũ qualescunque essent curam suscipere dignareris: sed quòd in prioribus illis non omnia sim complexus, minimè per negligentiã esse factum scias: imò quia veritus sum vos fratres viros tam præstantes, magnis & innumeris Christianæ Reipub. negotiis oppressos, dictione mea tam leui diutius occupare, summumque fuisse breuitatis studium, ne in publica peccarem cõmoda, si tempora eorum longo morari sermone voluissem. Quoniã verò ita te cupere declarasti vt illa ad argumentum hoc adderentur, dedi operam vt ea quoque colligerem: quæ cùm longè plura essent quàm pro corollario subiici possent, eadem impeditus verecundia, ne nimia nugarum congerie importunus fierem, longè tolerabilius esse iudicaui si residua hæc in vnũ idque iustum adstruerem cõmentarium, ac veluti serpens linguis micat ore trisulcis, tribus itidem libellis loqueretur. Nam si alituum pleraque, quadrupedum multa, humani tantũ corporis aliquot, multa de plantis, de piscibus & aliis rebus non admodum pauca, cur nõ & tria de tanta serpentium varietate conscribi possent? Sed enim hoc tertium nulli conuenientius dedicari debuit quàm tibi, qui autor impulsorque fueris vt ea cõquirerentur, egoque importuni notam perbelle declinauero, cùm tu ipse crabrones in te sponte tua concitaris. Vale. F

AESCV-

A AESCVLAPIVS.

NGVIS significatum apud Romanos, perinde ac apud Græcos & Ægyptios, sanctum semper fuit, per quem nimirum ipsum salubritatis deum Æsculapium intelligebant, quod numismata, quod marmora, quod Græcę Latinæq; omnes historiæ testantur, plurimæq; passim statuæ, per quarũ crura & genua serpens flexuosis uoluminibus implicatur, locorum ubiq; Romæ, ac in toto terrarũ orbe conspiciuntur. Inesse quidem angui remedia multa, experimento compertum est, neq; ullum esse aiunt apud Medicos uolumen, quod anguium in ægritudinibus beneficia non latissimè demonstret: ut minus miremur serpentis effigiem ex ære in contum surrectam à Mose, in quam populus oculos intendens, ab incõmodis, quæ se in itinere tam longo oggerere potuissent, diuino aspirãte præsidio liberarentur: de quo, loco suo plura diximus. Quinetiam, ut ad remedia reuertamur, inuentũ est ab Antonio Musa Augusti medico, in ulceribus insanabilibus uiperas edendas dare, miraq; ita celeritate B persanare. Et quamuis perniciosa multa sint ex anguibus exempla, non ita tamen alienum à ratione est eorum genus, si modò quę bruta honestè atq; prudenter facere uidentur, ratione ea fieri concedamus, ut non aliquando magna & amicitiæ & fidei documenta præstiterint, & eam iustitiæ partem exercuerint, quę in homine rarò admodum inuenta perhibetur.

HOSPITALITATIS IVRA.

SCribit Plutarchus, aspidem ab Ægyptiaco uiro quodam patriæ religionis superstitione tam familiariter alitã, ut ad mensam assiduè uentitaret: quæ cùm catulos enixa esset, quorũ unus hospitis filiũ enecauit, regressa parens, intellecto facinore, filiũ & ipsa suum morte multauit, ac uoluntariũ exiliũ sibi in perpetuũ delegit. Apud Philostratũ legere est, Aiaci Locrensi draconẽ mansuetũ in delicijs fuisse, cui cibum de mensa cõmuni ministrabat, quemq; perinde ac canẽ secũ comitem adducebat: addit, eum quinq; cubitorũ magnitudinem explesse. Neq; illud prætermittendũ, quantum ad salutis significatũ pertinet, publicatum esse, Neronẽ à percussoribus, quos in eum Mesallina immiserat, serpentis ope seruatum, cùm è puluino, ubi ipse quiescebat, se proferens, eos absterruisset, siue ea fa-
C bula fuerit, siue serpentis exuuię, quas ex uoluntate matris dextero brachio adalligatas aliquandiu gestauit, ac tædio tandem maternę memorię abiecit, rursusq; uti alio cõmentario diximus, extremis suis rebus frustra requisiuit, quippe qui speraret aduersus infortunia, quæ undiq; iam pertimescebat, amuletum id sibi profuturum.

SERVATOR.

QVin etiã ferunt Heleos aduersus Arcadas dimicaturos, serpentis ope uictoriam consecutos, oblato sibi puero, dum in aciem descenderent, quẽ nudum ante omnes ordines statuerũt, Arcadibusq; irruentibus puer is in draconẽ mutari uisus, cuius horrenda specie perturbati Arcades, disruptis ordinibus fugam turpiter arripuere: in cuius rei monumentũ Helei sacello ibi erecto ubi condi serpens uisus fuerat, Sosipolin inde Deum religiosissimè coluerunt.

SALVS.

MEritò uerò salutis significatũ serpens sibi uindicasse uidetur, à quo, ut initio dicebamus, multa in humanum genus remedia procedunt. Apud Lactantium legas ictui uiperino præsens admodum esse remediũ uiperam ipsam exustam & in cinerem redactam. Citat hanc artis medicę peritiam Adamantius,

ubi homilia XVII. super Numeros, sacrificiorum dæmonicorum uirus per sa- D
crificia, quæ olim Deo offerebantur, depelli dicit, ueluti serpentium uenena me-
dicamentis nihilominus ex serpentibus confectis depelluntur, ut perhibent. A-
pud Cebetem obserues, uiperæ dente semel tactum quempiã, nulla deinceps ue
nena formidare. Tradunt alij, qui uiperæ iecur conditum semel hauserit, nul-
lius inde serpentis ictum pertimescere debere. Quid uerò illud quod à Diosco-
ride traditum est, homines qui uiperis conditis in cibum uti consuerint, longio-
ra uitæ spatia producere, & ad summã senectutem incolumes peruenire? Isigo-
nus Cirnos memorat Indorum genus, qui centenis quadragenis annis uiuant,
quia uiperinis carnibus alantur: ad hæc, neq; capiti neq; uestibus eorum, noxia
corpori inesse animalia. eamq; causam uidetur Tertullianus afferre, cur tanta sit
ceruo uiuacitas, quippe quòd ipse ætatis suæ arbiter serpente pastus, ueneno au
gescit in iuuentutem: uel, ueneno languido exit in iuuentutem, ut uulgata ha-
bent exemplaria. Et Nazianzenus, ubi Basilij rudimenta cõmendans, philoso-
phiam & politiores alias literas à Christiano homine minimè contemnendas es-
se differit, uiperam in exemplum adducit, ex carne cuius singulare remediũ gra- E
uioribus morbis excogitatũ est: id ad hanc usq; diem à maximè fera perniciosaq;
bestia κατ' ἐξοχὴν Theriacum uocamus. Sunt qui tradant uiperas in Arabia, ubi
balsamũ colligitur, innoxias ictu, quòd uenenũ balsami leniatur succo, quo illæ
dicuntur ali. Addam & illud, tametsi καὶ παράδοξον, quod apud Theophrastũ legas,
uiperarũ morsibus tibicinem qui moduletur adhibitũ, efficacitatem habere me-
Numismata plurima cum serpentibus quare cusa. dicinæ. quæ quidem cõmemorare libuit, ut non immeritò numismata tot cusa
existimemus, quę serpentem habent cum inscriptione salutis: ueluti ille est in spi
ram collectus cuius inscriptio, SALVS ANTONINI AVG. In alio eiusdem
nummo serpens est tractu sinuoso, tortiliq; obrepens uirgę, quam signũ ibidem
adiectũ dextera humi applicat. Atq; in alio Dea ipsa læua uirgam gerit, dextera
poculũ angui porrigit: inscriptio, SALVS AVG. COS. III. In alijs ipse sel-
la sedens paterã porrigit angui suo de loculo exeunti, caputq; pateræ admouen-
ti: inscriptio, SALVS AVG. In nummo uerò M. Aurelij Seueri Alex. sedenti
simulacro pateràq; porrigenti assurgit anguis, cum inscriptione, SALVS PV-
BLICA. Sed ne singula cõmemorem, quæ quidem sunt innumera, Cõmodi,
Crispinæ, & aliorũ, per angues deniq; omnes salutem intellexere. Quòd autem F
ferunt Æsculapium sub anguis specie Romani legati nauem spontè ingressum,
cùm ipsi Epidaurũ aduersus pestilentiam opem imploraturi adnauigassent, scri
bunt Græci tale aliquid sibi etiam obtigisse, cùm ipse idem Deus draconis effi-
gie à Nicagora Echetimi uxore ad Sicyonios mulorum bigis inuectus est. Neq;
desunt qui super Æsculapio cõminiscantur historiam: educatum quippe draco-
nem ab eo, in Pelei montis loco, qui Pelethronius à florũ ubertate nuncupatur:
Throna enim flores uocant lingua Thessala. Addunt anguem eum fuisse nigrũ,
utero subuiridi, figura pulchra, triplici dentium ordine, fronte & supercilio ad-
modum pingui, cui præ pinguedine toruli ueluti quidam sub mentum redu-
cti, barbæ speciem reddebant, quæ lurido fellis colore intincta uideretur. Ictus
eius innocuus, illi quem sorices infigunt perquàm similis, etiam cùm uehemen-
ter lædere conabatur. Genus hoc serpentum asiduè cum aquila bellum gere-
re aiunt, sæpeq; in eius nidum prorepere, ouaq; depasci, ac illi semper insidias
struere, cùm præsertim ad prædam abuolarit, quasi Iouem ulcisci uelit, qui do-
minum suum fulmine sustulisset. Horũ autem conflictum operęprecciũ est apud
Nican-

A Nicandrũ legere. Sed ut apud Pausaniã est, dracones qui Æsculapio adpingebantur, colore erant subflauo, quales in Epidauria tellure tantũ inueniri tradit. Cùm uerò Æsculapius Apollinis, hoc est, salubritatis filius fingat, ideo nõnulli dixere, serpentis eum insignia gestare, quòd homines cùm in ægritudinibus, ut Homerus inquit, necq; non Hesiodus, citò senescãt, salubritate adueniente iterũ iuuenescere uideantur. Spectatur hoc idem in sole, dum ab hyemali senecta ad uernam sese proripit iuuentutem.

PRVDENTIA.

QVòd si medicinæ rationem habeamus, serpens hic prudentiã indicare uidebitur: nam & Assertoris nostri dictum est, nos esse debere prudentes, admonentis, sicuti sunt serpentes. Ideo ex Valentinianis quidam sophiam illam suam serpentem factam dicunt, quapropter & contrariam extitisse factori Adæ, & rerum cognitionem hominibus infudisse, eacq; de causa serpentem omniũ sapientiorem habitum: de quo latius apud Irenæum. Nam cùm prudentia non præsentia tantùm examinet, uerùm & lapsa & futura meditetur, & tanquam è specula B prospectet, medicum excribere uidetur, quem oportet, inquit Hippocrates, pensitare diligenter,

Οςτ᾽ ἤδη τά τ᾽ ἐόντα, τά τ᾽ ἐσσόμενα, πρό θ᾽ ἐόντα.

Quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.

quod quidem hieroglyphicè per tricipitium in Apollinis etiam simulacro factũ inuenies, cuius pedibus ingentis uastitatis serpens triceps subijciebatur. Capita ea, canis unum, lupi alterum, tertium leonis: de quo alibi disseruimus, & prudentiæ signum id esse demonstrauimus.

PERNICIES.

VIsebatur autem in Delphis apud oraculũ serpens, qui singulari certamine uideretur Apollinem prouocare. obseruatum à Plutarcho. pernicies enim saluti semper aduersatur. Inter agalmata Pontificia, quæ Romæ in Pulchræ speculæ recessu, ob ueterum quippe artificum admiratione͂, uisuntur, Iulius II. admirandæ illud uetustæ artis & ingenij signum restituit, Apollinem ἑκατηβελέτην, ubi uipera serpit ab imo laurini trunci, cui dextero innititur femore. Non temerè illa facta, sed tum hæc quæ modò retulimus, tum Pythonis, hoc est, ægritudi- C narij ueneni cædem indicat, que͂ Apollo, ut Ouidius,

Mille quidem fodit telis & pluribus hydrum.

Statuæ uerò huius facies oscq; ipsum Octauiani Augusti uidetur esse, eiuscq; iunioris lineamenta quæ spectantur in nummis, repræsentat. Sunt aute͂ Pythones & dæmonum genus, cui, ut scribit Adamantius, dracones alijcq; serpentes ministrare perhibentur. Sed de ijs alio commentario plura disseruimus.

GIGANTES.

DIodorus quocq; per serpentem uoluminibus implicatum, malum interpretatur, præcipuecq; Gigantum genus qui terrarum orbem olim oppressere. Et Cõmodus Imperator, uti legere est apud Lampridiũ, homines obtortis pedibus, utpote draconteis, Gigantas appellare solitus, eoscq; sagittis ex libidine cõfigere. Et statuas giganteas penè omnes obtortis cruribus uideas, ut anguipedes illos Terræ filios ostentent: nam & Naso anguineos habuisse pedes ait Gigantes, qui centum quiscq; brachijs cœlum capere conati sunt, eo uersu:

Cùm centum quisq; parabat
Inijcere anguipedum captiuo brachia cœlo. Et Ætna Maro:

His natura sua est aluo tenus, ima per orbes D
Squammeus intortos sinuat vestigia serpens.

HORRIFICVM.

QVas uerò colubras Eumenidũ crinibus obuolutas aiunt, ab Æschylo poëta tragico primùm excogitatũ Pausanias attestatur, cùm antea nihil neq; in his, neq; in alio quopiam ex infernis deis quicquã esse horrificũ existimaretur. Manifestissimũ est enim totum hoc terroris argumento confictũ, loca tamen ea terribilia esse ex Assertore nostro totiens audimus, ubi sit fletus & stridor dentium, & quæ passim sacræ literæ de gehenna ponunt. Vt uerò ad anguium terrificum hieroglyphicũ reuertamur, nõ temerè Tib. Gracchus timuisse uidetũ, cum in spatiosa galea, qua in bellis uti consueuerat, angues offendit oua peperisse, fœtusq; iam formatos, paulò antequã multitudine Quiritũ oppressus interficeretũ.

VASTITAS.

IAm draconem, quem mali significatum habere dicunt, Crocodili nõnulli speciem esse putant, fortasse quia uastiore pingeretur corpore, nam alicubi mirificè crescũt. Maximus enim Tyrius tradit, apud Indos Alexandri tempore draconem fuisse quinq; iugerum magnitudine, cui boues & oues in cibum Indi ministrarent. Alij omne serpentum genus indifferenter accipiunt, cuiusmodi monstrum Annibal à tergo subsequi prospexisse fertur, belluam quippe uastã & immanem circumplicatam serpentibus, quæ quacunq; incederet, omnia arbusta, uirgulta & tecta peruerrebat, quod uastitatem Italiæ portendere diuinitus intellexit. Neq; temerè Faustina uisa sibi in somnis serpentes párere, sed ex his unũ ferociorẽ, cùm Antoninũ & Commodũ in utero gestaret: quod uita deinde Commodi uoluptuosa simul ac perniciosa, re ipsa comprobauit, non hominẽ, sed immanem hydrum ad humani generis internicionẽ emissum. Argiphontẽ Pausanias dictum ait Mercurium, quia ὀφιοκτόνος fuerit, serpentem quippe sustulerit, quem nõnulli ἄργην uocant, uel quasi ἀργὴς ἀπὸ τοῦ φονεύειν, quòd cæde abstineat: pacis enim Deus est Mercurius. quãuis Leutychidas Lacedęmonius Aristone patre nobilis, neq; sua obscurus uirtute, portenta hæc atq; alia eludere consuerit: nam cùm propinquioris portæ claui Draco circumuolutus esset, monstrumq; id esse uates denunciaret, Minimè mihi quidem uidetur, inquit, sed si clauis draconi circumuoluta esset, monstrum esse asseuerarem. E F

VOLVMEN.

ALibi cur dracones Cereri uectandę adhiberentur, explicuimus: sed quoniã nihil prætereundum existimaui quod in significationum argumentum apud scriptores ueteres cõperissem, addendũ quoq; fuit, scripta lucubrationesq; in anguiũ nomen deuenire: siquidẽ Zezes Hesiodi interpres, dracones quibus uecta Ceres Proserpinã quæritabat, significare ait uolumina quæ Triptolemus de agricultura conscripsit, eoq; loco δήμητραν, Terram matrem interpretatur: consuesse enim Dores γ in δ uertere, ita quæ γῆ μήτηρ, δήμητρα mox dicta.

TROPHONIVS.

SImulacra quædam iuxta Ercynam fluuium in specu quodam fuisse memorat Pausanias, quæ dicata erant cum sceptris, circa quæ dracones obuoluti complicabantur, quæ nonnulli antiquarũ rerum ignari, Æsculapij & Hygiæ simulacra existimabãt, cùm tamẽ & Ercynæ & Trophonij essent hieroglyphica, quibus etiam antiquitas dracones consecrauit, siue ob oraculorum prudentiam, siue ob rei quæ in promptu erat similitudinẽ, quòd oracula Trophoniana subter

raneo

A raneo in ſpecu reddi ſolita, in ſpecu autē et ſubterraneis cauernis angues libētiſsimè latitare ignorat nemo. De Trophonio pleni ſunt doctorū ætatis noſtræ libri.

BOREAS.

BOream quoq; uentum aiunt hieroglyphicè uiperinis caudis, pedum loco, præditū figurari: qua quidem ſpecie inſignis cum Orithyiæ raptu in Olympia uiſebatur in donario à Cypſelidis dicato.

DE SCORPIO.

INTER ſerpentia Scorpius non habet locum, ſed quia uenenoſum eſt animal, hîc minimè prætereundus fuit: ſuper eo tamen partē eam tractare prius inſtituimus, quæ cum crocodilo negotium habet.

HOSTIVM CÆDES MVTVA.

HOſtes enim duos pari conditione inter ſe dimicantes, uiciſsimq; in damna mutua concurrentes, oſtendere ſi uellent Ægyptij ſacerdotes, Scorpiū

B & Crocodilum pingebant: nā ij genuino quodam inter ſe odio flagrantes, ſimul atq; alter alterum inſpexerit, in mutua funera ſpontè rapiuntur, amboq; eadem dimicatione perimunt. Quia uerò & terreſtris & marinus Scorpius inuenitur, de marino hîc dubio procul intelligendum. Quòd ſi rem eueſtigiò peractam indicare uoluiſſent, crocodilū ſcorpio ſubiectū pingere mos erat: ictus enim ſcorpij quamprimùm interimit crocodilum: ſin diſtractam diutius pugnam, difficulterq; in necem deuentū oſtenderent, ſuperatum à crocodilo ſcorpium faciebant: is enim motu ſegnis longè diutius laborat antequam hoſtem aſſequatur, & interficere poſsit.

DOLI FALLACIÆQVE.

TErreſtris uerò ſcorpius doli atq; fallaciæ ſignū habetur in primis: eſtq; apud Sophoclem, Captiuis, prouerbium in hanc ſententiam, ἐν παντὶ γάρ τοι σκορπίος φρουρεῖ λίθῳ, quippe ſub omni lapide ſcorpium inſidiari. Sic & Theriacis Nicander,

σκορπίος ἀπροΐδης ὀλίγῳ ὑπὸ λᾶϊ λοχήσας.

Scorpius inſidias parua ſub caute tetendit.

Apuleius acerbitatem morum per ſcorpium notat, ubi illa: Noſti quendam bar

C barum noſtræ ciuitatis Decurionem, quem Scorpionem præ morū acritudine uulgus appellat. De inſidijs uerò quæ poſt aliquam felicitatē ſubſecutæ fuerint, Sidonius de fortuna loquens ait: Quæ uirum, ut ſcorpius, ultima ſui parte percuſsit. Quin & mathematici, uel Ambroſio teſte, percuſſorem, & ad inuadendū ex inſidijs promptū eum futurum dicunt, quem Scorpius naſcentē exceperit.

INNOCVA PRAVITAS.

IS in aquā merſus ſi figuretur, innocuam ſignificat prauitatem: quandoquidē & ipſe & ſerpentes alij qui præualent in ſicco, ſi præcipitentur in aquam, ut Cyprianus ait, præualere nō poſſunt, innoxijq; efficiuntur. Diuinæ uerò literæ per ſcorpium indicāt & diabolum & eius ſectatores, de quibus Euang. Dedi uobis poteſtatem calcandi ſuper ſerpentes & ſcorpiones. De ſerpente autem, quod ad hanc rem facit, ſatis ſuperq; ſuperius dictum eſt.

LIBIDO.

AD hæc libidinē & nequitiā ſcorpius pictus oſtendit, eiq; ex humani corporis partibus pudenda ſunt dedicata. Ei ſigno Mars dominatur, adulteriorū ſemper infamia notatus. Et milites omēs mulieroſos ait Ariſtoteles. Et ſupra fini

torem prodeunte Scorpio ortos, Mathematici lasciuos esse dicũt. quare huc fortè spectat illud diui Hieronymi dictũ de uirgine ad Auitum: Cauendum ne arcuato uulnere scorpij uulneretur. Cœlestem uerò Scorpiũ, ob aculeũ, qui est instar teli, sunt qui uelint humani generis perditionem significari, cùm Libra Veneri dicata, inter Scorpij chelas posita, matrimonij concordiam ostendat. D

TERRA.

AB eisdem Mathematicis desumptum crediderim id Scorpij significatum, ut pro terra nonnunquã figuretur: aiunt siquidem illi necem à terrestribus animalibus ijs obuenturã, quibus Mars in Scorpio certo quodã loco repertus fuerit. Ad hæc nummus quidam est, in quo quadrigæ sunt cum Victoria & his literis, Q. EL. IVLI BVRSIO. ab cuius altera facie caput est cum laurea & alis, ab occipitio cuius fuscina est & Scorpius, quod uictoriã terra mariq; partam significare uideatur.

AFRICA.

VTrum uerò doli fallaciæq; Pœnorum, quæ tot bellis uniuerso terrarũ orbi per tot annos innotuere, an corporum color fuscus, an quid aliud argu- E
mentum dederit ut Scorpius Africæ terræ symbolũ haberetur, diu multi quæsiuere. Id sanè constat, in Hadriani quibusdam nummis Scorpiũ non aliter Africam significare, quàm cuniculus Hispaniã, equus Italiam ostentet. In quã sententiam ut adducar, facit ingens atque adeo perniciosa Scorpionũ multitudo, quã ea regio gignit, aduersus quos Strabo ait remedia ab indigenis excogitata, cùm dormitũ eunt pedes allio atq; etiam lectos ipsos illinere. Animaduertendũ uerò, si Scorpium pingere contingat, ne quis Nicandri uersu decipiatur, ubi autor ille dicit, à cuspide nouem compagibus spondylos contineri: Τοιῷ δ᾽ ἐπὶ κέντρῳ σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι ὑπερτέρου σκιρέης. Ἐννεάδεσμοι non est ibi simpliciter pro nouẽ nodis positũ, ut Antigonus & Demetrius arbitrati sunt, sed pro multis, ait interpres: septẽ enim tantũ cõpages habere caudã scorpij manifestũ est: sæpe uerò nouem pro multitudinis numero ponitur. Quin etiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit, de eo qui duos tantùm aculeos haberet: quæ quidem opinio est Apollodori. Et de nodis numero septẽ, unicuiq; cernere uolenti facilè cõstabit.

DE SALAMANDRA. F

SAlamandra quoq; inter malefica uenenosaq; animalia recensetur, quare illã quoq; quanta poterimus dexteritate tractabimus. Est hæc crocodilo terrestri facie perquàm similis, licet non sit stellione maior, maioris quippe lacertæ magnitudine, quales ego in Bellunensis agri saltibus Castalioneo secessu meo magnis imbribus excitatas aspexi: & in fontis mei cuiusdam aquæductu, quem macerie atq; cespitibus struxeram, septimo pòst anno cùm eum reficerem, multas inueni ipsum fluuentis aquæ marginem accolentes, paruo inter se distantes interuallo, ea ipsa figura coloribusq; præditas, qua pingitur ab autoribus.

AB IGNE CIRCVMFVSO NON OFFENSVS.

HOminem undiq; ignibus impetitum, siue cladibus ijs quæ per ignem significantur, obiectũ, minimè tamẽ ulla ex ijs parte læsum significare si uellent Ægyptij sacerdotes, Salamandram pingere consuerunt: ea siquidem per ardentes carbones inambulans, nullo ab his afficitur nocumento: tantus enim illi rigor

A gor,ut ignem tactu extinguat,non alio modo,quàm glacies.

CONSTANTIA.

NAzianzenus pro constantia Salamandrã ponit, dum animal id in igni medio,qui omnia domat,nõ solùm lætari dicit ac uiuere,sed cum omnino etiã extinguere. Ita se cũ Basilio, Athenis in igne perfidiæ Deũ uerũ colendo incolumes uersatos gloriat̃,quin etiã cum professione sua atq; cõstantia suppressisse.

AMATOR.

SVnt qui per huiusmodi speciem,per Salamandram quippe in igne positam, amatorem ostentent, quòd amorem ex igne significari apud omnes uulgatũ sit,ut in Facibus latius à nobis dictũ, & ardere se amantes omnes profiteantur: cumq; ita uitam in æstu trahant, eruditè se fecisse putant, si figuram huiusmodi ardoris sui simulacrum prætulerint. Sed enim hoc haudquaquã mihi probatur: quia si Salamandra ignem rigore extinguit suo, ea utiq; nõ æstuat, quod in primis amator sentire se clamat, utpote qui uel intimis medullis exuratur, uel lentis penitus ignibus maceretur: hunc urat amor, hunc urat proteruitas, cùm B feruidus sit puer Veneris,Cupidoq; semper ardentes acuat sagittas, Ardeat Atrides medio in triumpho uirgine rapta, & quæ plurima in hunc modũ Poëtæ scribere consueuerunt: uti etiam apud Maronem, Cæco carpitur igni Dido, Agnoscitq; eadem ueteris uestigia flammæ: Vritur infelix, ardet amens, traxitq; per ossa furorem,ac totam incensa per urbem debacchatur. Mitto quòd fabulantur alij Salamandram igne pasci,atq; ideo amantem referre,quòd ille sit huic ueluti cibus,quo se oblectet assiduè.

AMORIS NVTRIMENTVM.

SIgnificãtius enim hoc exprimi potuisset,si bestiola illa posita esset paulò musca grandi maior, quæ in medio nata igne, per ignem salit atq; inambulat, id quod in Cypro insula uideri autores tradunt ærarijs fornacibus,ubi chalcites lapis ingestus diebus compluribus crematur: de qua quidem illud spectandũ maximè,quòd quamprimùm longiore paulò uolatu à flammis abscesserit, emoritur. Hanc alij Pyralin,alij Pyraustã uocãt. Zenodotus in eius cognomine uidetur hallucinari, cui de lampade id attribuit, quod minutulo cuidam papilionũ C generi inesse uidemus, æstiuis temporibus, uespertino crepusculo statim incipiente,quam Apuleius nouo,uti suus est mos,uocabulo Flammidem appellat, multi Nitedulam,certè Græci Lampyridem uocitarunt. Verùm hæc qua de loquimur Cypria,longè alia est. Quòd uerò dictum est Salamandram inambulatione sua ignem extinguere,autores grauissimi sunt qui contrà unà cum Sextio sentiunt,ignemq; ab ea lædi omnino negant, idq; Plinianis adhuc temporibus Romę incompertum erat,neq; adhuc aliquis se uidisse testabatur: nos uerò eam non modò ardentes prunas non extinguere, uerùm etiam euestigiò emori experimento comperimus, animali eo à Bernardino Pollano nobili Taruisino, hospite tunc meo,ab eodem fonte meo allato in domũ. Alij uerò qui rem ut exploratam & ipsi scribunt,causam etiam inuestigarunt cur id efficiat Salamandra: animal enim sine squamis & cute esse, corpus habere frigidũ, & maximè humidum, quo singula quæcunq; contigerit humectet multò magis, quàm limaces faciant: humoremq; illum à corpore tam longè diffluentem, uim eam habere,ut ignem extinguat quem attigerit: λιπόρρινον ea de causa Nicander eam appellat, siue quòd cute careat,quæ ῥινὸς dicit̃, siue quòd à cute humor ille largius emanet.

HIRPI. D

NE uerò adeò alienum à fide uideatur, Salamandram & aliquod aliud animal posse per medium ignem incolume transire, scimus familias quasdam in agro Faliscorum fuisse, qui super ambustam igni struem ambulantes non adurerentur, Hirpos illos uocauere, & ob id perpetuò S. C. militiæ omniumq; aliorũ munerum uacationem habuisse. Sedenim ætate nostra uidimus Romæ Benedictum quendam Teutonicum arte speculorum fabrum, qui non temerè profitebatur se per flammas medias incessurũ citra ullum uel capilli unius detrimentum, quem & plurimũ, & Teutonico ritu ualde promissum habebat. Vidi ego hominem manus in liquefactũ plumbum immittere, idq; ex candenti patella in uolam accipere, æquè ac si argentũ uiuum aut tepida fuisset aqua, introductus olim ad hoc spectaculum ab amplissimo uiro Bernardo Vibienio, qui mox magni nominis sacerdos Cardinalis fuit, in cubiculum Ioannis Medicei tunc Cardinalis, in conspectu cuius hæc fiebant, cùm ego tanti præsulis manum osculaturus accessissem, quadriennio antè quàm is ad summum Pontificatum ascendisset. Quòd uerò aiebat Benedictus hoc se arte magistra facere, quippe qui un- E guento quodam partes eas oblineret, quas ab igne saluas uellet, id in memoriã adducit quod Varro ait, Hirpinos eos, de quibus paulò antè dicebamus, solitos medicamento quodam pedum plantas tinguere, atq; ita per ignem ambulantes multa, ut Virgilius, premere uestigia pruna. Inueni uerò, quod ad hanc rem facit, apud Andream græcæ nationis medicum, cui multùm interpretes Nicandri tribuunt, hoc de Salamandra traditũ, ut si quis eius sanguine uel manus uel uestem obunxerit, quod oblitum fuerit, ab igne nihil quicquam lædi: quamuis Plinius hoc non facilè credat. Eiusmodi medicamini admiscent alij albumen oui. At iam minus admiremur quod in Quadrigarij annalibus legitur, oblitã alumine materiam succendi nõ posse, idq; esse uerum, Sylla in Archelaum bellante comprobatũ. Sanè laricem inter arbores neq; flammam emittere, neq; nisi longa & uehementi exustione in carbones abire manifestũ est, quod in fornacibus exploratum, reliquis lignis admixtũ longo temporis interuallo consumi. Hoc & Cæsari in expugnatione castelli cuiusdam, quod Larignũ nomine dixerunt, quia larice præmunitum fuit, circa Alpes, non citra summã admirationẽ cognitum. Lino uerò, quod nonnulli Carpasium appellant, de quo Pausanias, ardere F id perpetuò ante Mineruæ illius simulacrũ, quod cœlo, ut fama fuit, delapsum, in Acropoli uisebatur, Patauij ego pro ellychnijs in lucernis aliquãdo usus sum: materia enim integra & incolumi perdurante, tandiu ardet, quandiu oleo intinctum fuerit. Nascitur id inter uenas aluminis, ac ueluti densior quædam cartilago interspergitur, cuiusmodi sunt granatorum malorum intersepimenta.

CORRVPTOR OMNIVM.

SEd ut ad Salamandram redeamus, nunquid eorũ quoq; nobis arriserit significatum, qui damnosum hominem, omnes quibuscum uersetur, aliqua pernicie aut iniuria labefactantem, & quacunq; incesserit calamitatis aliquid inuehentem, per Salamandram ostendi uoluerunt? quippe cui sit perniciosa adeò uis, ut arboris quam irrepserit poma omnia inficiat ueneno, & eos qui ederint, necet, frigida ui nihil aconito distans, ait Plinius, atq; his quædã magis exitialia, quæ apud autorẽ ipsum latè recensentur. Illud sanè admiratione dignum quod traditur ab Æliano, sues Salamandra impunè uesci, uerũ ubi quis eius suis, qui Salamandram deuorarit, carnem ederit, præsentaneo eo ueneno correptũ interimi.

DE

DE DIPSADE.

A Frigidiſsimo animali ad ardentiſsimū accedere, ad hiſtoriæ nōnunq̄ uenuſtatē pertinet: quare incōmodis recitatis, quæ de Salamandræ gelu procedunt, iam quæ de Dipſadis ardore proueniāt, memorabimus. Animal id reptiliū pernicioſiſsimū, corpore modico, ac uiperino perquā ſimili, ſed ad ictū uiolentiſsimo: de quo ita Nicander, Theriacis, ubi

Ναὶ μὴν διψάδος εἶδος ὁμώσεται, αἰὲν ἐχίδνῃ
Παυροτέρῃ θανάτου δὲ θοώτερος ἵξεται αἶσα
Οἷσιν ἐνισκήψῃ βλοσυρὸν δάκος.

Dipſadis hanc ſpeciem iuret quis, ni minor inſit
Uipereo generi vis mortis, at ocyor iis qui
Affixi fuerint truculenti fulmine dentis.

Figurā eius Soſtratus à reliquis colubris ita diſtinguit, ut eam dicat habere caudam duabus lineis nigricantibus diſtinctam, corpore reliquo albicante.

SITICVLOSITAS.

CErnere olim erat in litore quod è regione maioris Sirtis inter Libyam & Æ-
B gyptū porrigitur, columnā quandam in qua uir moribundus cælatus erat, cuius pedes ſerpens impactis dentibus affligebat, ſpirisq; uolubiliter implicabat. Erant & mulieres aliquot, quarum aliæ aquatum ibant, aliæ aquam decumbenti propinabant: adiacebant paſsim & ſtruthiorum oua hinc inde ſtrata temerè. Quæ quidem ſpecies tota prorſus hieroglyphica hominem ſignificabat bibaciſsimum, uel ardentiſsima confectum ſiti, ut Lucianus interpretatur: id quod etiam ad totius illius regionis naturam indicandam accōmodari poteſt, nam ea ſiti laborat in primis. Serpens uerò ille circa pedem obuolutus & mordicus inhęrens, Dipſas erat. Veneno uerò hęc eſt plurimo & immedicabili, quosq; momorderit uſqueadeo inflāmat, ut propémodum exardeſcere uideantur, ac igne ueluti circumfuſo concremari. Supremè uerò ſitiunt, quoq; magis potant, eò potandi auidiores fiunt, ut ſitis ea nulla aquarū ui ſedari poſſe uideatur, uerùm eo magis ſæuire quo magis alluitur & irrigatur, perinde ac ſi quis ignem oleo ſuperfuſo extinguere conaretur. Hinc non infacetè nomen confinxit Ouidius, cùm lenam quandam temulentam, Dipſadem appellauit:

C *Eſt quædam nomine Dipſas anus,*
Ex re nomen habet, nigri non illa parentem
Memnonis in roſeis ſobria vidit equis.

Neq; fortè importunum fuerit, Epigramma quod olim in Framarianum faceriſsimū æuo noſtro ſcurrā luſimus, Ouidiano luſui ſubiicere. Id eſt huiuſmodi:

Narrabat quidam vim Dipſados exitialem,
Perpetuam infundat quæ pede fixa ſitim,
Nempe ſitim, tria quam nequeant extinguere Nili
Oſtia, vel magnis ſtagna perhauſta cadis,
Interiore loco Libyæ, Garamantas ad ipſos,
Quà fouet arenti Struthius oua ſolo,
Quippe vbi quis miſera ſpatiatus fortè per arua,
In pede fulminei vulnera dentis habet.
Ritè duæ dextera famulæ, totidemq; ſiniſtra
Hæc gerit, hæc pleno vaſe propinat aquas,
Illa propinatis alias ſuperingerit, illa

Nec mora, nec requies, pocula mille parat. D
Frammarianus ad hæc, hanc ô mihi quærite amici,
Figat vt illa meos officiosa pedes.

Sapienter itaq; ut reliqua, Moses Deuteronomio inter maximè perniciosa animalium genera Dipsadem posuit, ubi terrificã illam describit solitudinẽ, in qua erat serpens flatu adurẽs, quippe Basiliscus, & scorpio animal insidiosissimũ omnium: mox adiecit, & Dipsas: quod ut atrocius redderet, subiecit, & nullę omnino aquæ, quæ scilicet opem essent aliquam allaturę. Eadem de causa Apollonius poëta terram aridam Dipsadem uocat. Admiratur autem Aphrodisieus, cur illi quos animal hoc momorderit, sitim illam intolerabilem Theriaca epota sedent, cùm genus id medicaminis ex siccis & calidis rebus conficiatur: neq; adduci potest id alia ratione fieri, nisi mutuo cõsensu quodam, uiperarũ, quę admiscentur, carnes antipathiam habere aduersus quoduis animal uenenosum.

APPETENTIA.

NEq; uerò sitis ipsa simpliciter passim intelligenda, sed nonnunquã pro effrę nata rei cuiuspiam appetentia capitur: nam & sitibundũ pro maximè cupidum autores ponunt: & sitim Onirocritę nihil aliud præ se ferre autumãt, quàm auidissimã cupiditatem. Ipsa porrò sitis hieroglyphicè sæpe ponitur in diuinis literis, ut Ambrosius super hydropico in domo Pharisæi curato disserit: nam sitire impiũ dicit, dum huius mundi bona cõcupiscit. Iam & sitire aurũ, in huiusmodi significationẽ passim inuenias, nõ aliter quàm & auri sacra fames, Poëta dixit. Delitescit autem, ut ad Dipsadem reuertamur, anguis id genus in insidijs inter Struthiorum oua, quæ Garamantes non ad cibum tantùm perquirunt, uerumetiam ad uasculorum & poculorum usum, quippe qui propter solum arenidum & exustum argilla carent, qua nos uasa nostra fictilia cõformamus. Quin etiam eiusmodi ouis, quæ aliquanto grandiora fuerint, dissectis, elegantissimos sibi pileos faciunt, ex ouis singulis binos, quibus capita obtegant, eoq; gestamine plurimùm delectantur. E

DE MEDVSA.

Edusa quoq; figmentũ licet fabulosum, aliqua subministrauit hieroglyphica.

TERROR. F

ILla enim horrificis anguium hiatibus tremenda, terroris significatũ habuit. Præfectũ uerò caput id à Perseo, terrorem summotũ ab eo patria procul indicat uirtute duce, quæ per falcatum ensem & interpositũ speculum effingitur.

PRVDENTIA.

IN historijs Theogneti antiquitatũ scriptoris (nam alium poëtam Comicum memorat Athenæus) Medusa legitur ex tribus Phorci filijs magis astu pollens, quæ regnũ à patre derelictum in magnã auxerit opulentiam, atq; eius prudentiæ causa serpentinũ caput illi confictũ à poëtis. Cæterùm Apollonius Rhodius ἐν τῇ τῆς ἀλεξανδρείας κτίσει, omnia quæ morsu lædunt genita dicit ex guttis eius sanguinis qui ab obtruncato Gorgonis capite destillauit, quãuis Acusilaus nata hæc ex Typhonis sanguine asseueret. At Nicander Hesiodi testimonio τιτάνων ἀφ' αἵματος, quippe Titanum à sanguine nata hæc mauult, quod tamen apud Hesiodum, in ijs quę extant operibus, non inuenitur. quare nõnulli scribunt Hesiodum à Nicandro falso citatũ, qui poëtarũ morem & licentiã non examinãt, cùm etiã Oratoribus in declamandi genere tam nomina q̃ historias pro cõmodo suo cõmu-

A cõmutare, atq; etiam præter fas quædam in uſum ſuum extorquere concedatur.

STVPOR ET ADMIRATIO.

QVam uerò Meduſam Domitianus Imperator pro pectore eſt geſtare ſoli- *Domitiani*
tus, ut in pulcherrimo eius ſigillo ſpectauimus, omnino ſtuporẽ quem de ſe *ſigillum.*
omnibus in negotijs quæcũq; tractaret concitatũ uolebat, ſignificaſſe tradunt: quamuis nonnulli non alia cauſa factum putant, niſi ut patris geſtamen uſurpa-
ret: nam in pulcherrimo Veſpaſiani ſigno apud Melinos Romæ, Gorgonẽ huic *Veſpaſiani*
pro pectore adpoſitã aſpexi. Alij factum à Domitiano in honorem Mineruę uo- *ſignum.*
lunt, quòd numen id ſibi colendum præcipuè ſuſceperat: nam clypeus huiuſmodi ſerpentũ horrore præmunitus, in primis Palladi dedicatus erat. Eam Euſtathius ideo Glaucopin appellatã cenſeri ſcribit, quòd ex Poëtis nõnulli dracones Glaucopas uocitarint: quamuis & à formidoloſo aſpectu dici poſſe non inficiatur, quòd leones illi qui præcipuè Regij nuncupantur, quosq; loco ſuo inter alia ſignificata ſymbolum terroris eſſe oſtendimus, glauci à colore nominentur.

PRVDENTIA.

B NEq; tamen deſunt qui Gorgonis caput pro Mineruæ pectore ſtatutũ, prudentiæ, uti id ſuperius, ſignum eſſe contendant, quę locum habeat in pectore, qua qui prędití ſunt, facilè alios cõfundere, uel imperitię redarguere, ſaxeosq; quodammodo reddere, ubi adlibuerit, poſsint. Apud Poëtas tamen Pallas Meduſæ caput ad incitandum, uel ad terrorem incutiendum prætendit, ut tradit Ouidius loquente Perſeo:

Nunc quoq; vt attonitos formidine terreat hoſtes,
Pectore in aduerſo, quos fecit, ſuſtinet angues.

Idq; præcipuè cernere eſt in ſcuto Herculis apud Heſiodum: quamuis non ſum neſcius, eſſe multos qui opus id Heſiodi illius celeberrimi, quippe ut Naſo, Seruantis pecudes uallibus Aſcra tuis, eſſe negent: alios qui ad CCL. tantùm carmina Heſiodi, reliqua ſubiuncta ab Ariſtophane grammatico contendant. Sanè Megacles Athenienſis legitimum agnoſcit opus, ſed Heſiodo ſuccenſet, quòd Vulcanũ finxerit matris inimicis arma fabricaſſe. Apollonius Rhodius & Steſichorus Heſiodi omnino eſſe uolunt: ait igitur,

C ἐν γάρ σφιν μέσος ἧκε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη
αἴγιδ' ἀνασείουσα. Quem Statius ita ſecutus eſt:

Sectæ prætendens colla Meduſæ
Ceu ſtimulis accendit equum.

DE HYDRA.

ERam me iam de his anguium uoluminibus explicaturus, cùm maiori me obuolutum negotio conſpexi: ſupererat enim Hydra, quæ me ultimo loco aggreſſa moraretur: quare ope Herculis implorata, ipſam quoq; ita confecimus.

SOPHISTÆ.

HYdræ ſignificatum, cuius uno præciſo anguineo capite, alia atq; alia eueſtigiò repullularent, multi alijs atq; alijs modis interpretati ſunt: nos ea contenti eſſe poſſumus expoſitione quã Plato, Euthydemo, poſuit, ubi per eam perinde ac per cancrum ſophiſticas ait nugas ſignificari. Hydram Pauſanias uno tantùm capite præditam ſcribit: ſedenim Piſander Camireus multa illi capita

tribuit. Alcæus ἐννεακέφαλον eam uocat, πεντηκοντακέφαλον Simonides,quem Ma- D
ro noſter ſequitur, ubi dicit:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Sedenim hi numero uſi ſunt multitudinẽ ſignificante, more poëtico: numerus
enim nouenarius, neq; non quinquagenarius, ex ijs ſunt qui multa ſignificant:
ut illud apud eundem Maronem,quinquaginta intus famulæ,pro plurimæ.Ita
ἐννεάγηρα κορώνη in Arati carmine, pro multæ uiuacitatis, quod ſuperius in cauda
Scorpij tetigimus, & in Digiti cõmentario, ubi de numeris agitur,latius expli-
cuimus, ubi paſsim numeri illi recenſentur, qui tam apud Græcos quàm apud
Latinos pro multitudine uſurpantur.

INVIDIA.

NOnnulli ex peritioribus inuidiam per Hydræ ſpeciem ſignificari tradunt,
ideoq; in nullo alio monſtro domitando Herculem magis laboraſſe, quã,
ut Horatius ait, ſupremo tandem fine domari comperit. Ea uerò paluſtris fingi
tur, & è ſordido cœno pullulare, quòd non niſi in abiecto uiliq; animo reperia-
tur:qua de cauſa Ouidius inuidiam in imis uallibus latitare cõfinxit: ita reliqua E
quæ ſuper ea cõſcribit,ad hydræ ſignificatum omnia quadrare comperies. Nam
& Erichthoniũ,quem alij pedes anguineos habuiſſe,alij ſerpentem illi ad cuſto-
diam datum ſcribunt, inuidiam ſignificare nonnulli arbitrati ſunt: ea enim poſt
res præclarè geſtas ſuboriri ſolet, & in cordis penetralibus occultari, uirulento
ad cuſtodiam adiecto ſpiritu. Atq; hoc illud odium eſt, quod Diodorus ex ſer-
pente picto ſignificari tradit.

EDOMITVM A VIRTVTE VITIVM.

HAbet & pietas noſtra heroas ſuos, quorũ è numero fortiſsimũ illum cœlo
intulit, qui fatalem draconem ex urbi ſubiecto lacu quotidie proſilientem,
nunc longo uoluminum tractu ſpatioſa per arua latè proſerpentem, nunc ſpiris
implicatũ collectumq;, in inſidijs per frutices & florulenta gramina latitantem,
horrenda interdum letiferaq; die noctuq; ſibila diſpergentẽ, immani uenenoſa-
rum fauciũ hiatu letum omnibus intentantem, nulloq; non die mortaliũ aliquẽ
deuorare ſolitũ,interfecerit.Nõ temerè hęc literarũ monumentis tradita,tametſi
rem uti geſtam Concilia maiorũ noſtrorũ actis inferendam uetuerũt. Videtur
enim hæc picturę ſpecies unũquenq; admonere uirtutis, cuius telo fretus illece F
bras amatorias,quę dubio procul per ſerpentẽ exprimi conſuerũt,fœdasq; uolu
ptates ex lacu,hoc eſt,ex infirma fluxaq; mollitie mentis emergentes,ſinuoſis uo
luminibus,hoc eſt, uarijs delectamentorũ laqueis manusq; pedesq; hominũ im
plicantes, arctiſsimisq; uinculorũ nexibus obſtringentes, nullo timore percul-
ſus ſummouere cõtendat, ſimulq; odiũ & æſtuantia indignati cordis incitamen-
ta,unde rixæ,cõtumelię,calumniæ,peſsimæq; perſuaſiones ortæ,magna ſemper
rerũ humanarũ pernicie, uti ſibila teterq; halitus per cogitatus auresq; noſtras il
labẽtes extinguere aggrediat̃:malos deniq; affectus,prauoſq; mores omnes,qui
graſſatoris ueluti quodam inſultu animũ incautũ adoriunt̃, cuius puritatẽ,quæ
per uirgunculã intelligit̃, uirulenta cõtagione turpiter labefactãt,letaliq; morſu
in pedes affixo,uniuerſum corpus cõtactu uitiãt,proſerpenteq; in dies magis pe
ſtilenti morbo fœdiſsimè interficiũt, firmo cõſtantiq; propoſito perdomitet,ani
mumq; incolumitati nitoriq; ſuo aſſertũ reſtituat patri.Operæpreciũ eſt uidere,
quẽadmodũ uirgunculã puellam expoſitã adapertis faucib.rictuq; latè diducto,
in parentũ ac totius urbis conſpectu iamiã inuadere tentaret ingluuioſus draco,
utq;

A utque tam præstans animi iuuenis intrepidè eum aggressus, uibrato pilo, ferroque per os medium adacto, pertransitaque ceruice terga illa immania transfoderit, attollentemque interim iras & cærula colla tumefactum, harena moribundum strauerit, frustraque uolumina illa terrifica quatientem replicantemque, pluribus tandem ictibus ad saxum alliso capite cōfecerit, atque ita uerè fortitudinis coronam, & deorum illatus numero consecrationem etiam fuerit assecutus.

PIERIVS VALERIANVS AEGIDIO VITERBIENSI, CARD. S. P. D.

MPIE me facturum existimo, nisi studiorum meorum, qualiacunque esse possunt, rationem omnem ad te deferam, quem humanissimum semper eorundem moderatorem habui. Nam durissimis etiam temporibus, cùm ea omnia deessent quæ vniuscuiusque ingeniū ad labores inuitare solent, rebusque sæpius desperatis non Romam tantùm, verùm etiam ipsa literarum studia deserere solicitarer, cùm præsertim essem non semel in officij societatem à Bannisio, qui de Maximiliano suo tam multa, tam honorificè prædicabat, inuitatus, vna tamen autoritas tua in causa fuit, cur non vsqueadeo animū desponderem: tu enim nunc hortando, nunc monendo, nunc opem auxiliumque tuum pollicendo, bono me semper animo esse iussisti. Neque per te stetit, dummodo æquiora fuissent tempora, quin aliquod studijs meis otium aliquando compararetur: quo vno ego grauitatis & beneuolentiæ tuæ præsidio sustentatus, angusta illa omnia ea constantia pertuli, quam in tot annos firmissimam perdurare, amici dubio procul omnes admirabantur. Quem verò non confirmassent frequentissimæ illæ adhortationes tuæ, cùm tanta me charitate complecterere? cùm me non priuatim modò, sed publicè etiam cōmendares? Poteró ne ego vnquam deme minisse præclarissimæ illius concionis tuæ, quam frequentissimo totiúsne Vrbis, an orbis dicam, consessu, tantæ vir autoritatis habuisti, vbi cùm è re nata quædam ætatis nostræ lumina laudibus in cælum extulisses, quæ tua de me quoque specula, quæ prædicatio fuerit, Roma (scimus quanta huic nomini vis) tunc nouit vniuersa: in quo licet illa pietati erga te meæ permiseris, nō quòd merita postularent mea, id tamen de me iudicium testimoniumque tuum multarum inde vigiliarum incitamentum fuit. Hinc factum vt lucubrationes aliquot alias, tum in primis Aegyptiaca illa commentaria de rerum significationibus, tot annorum vigilias, tot dierum atque noctium sudores, tot in reconditissimis rebus eruendis lucique dandis conatus, in eam demum speciem informarim, vt conspici nullo iam meo, quamuis maximè verecundi, rubore posse confidam. Quòd uerò in huiusmodi negotio absoluendo reliquū est, cùm vniuersum opus insignire nunc speciosis literatorū hominum nominibus constituerim, argumentaque ipsa partiri, ne vno continenter libro complexa, odiosum ob rerum multitudinem volumen efficiant, amicos mihi quosdam designaui, quorum hortatu modò hoc, modò illud à me conscriptum esset (nosti hoc πλουταρχικὸν*) id enim maximè cōmodum visum est quod ambitioni prætexerem, amicorum scilicet impulsu me tam multa elaborasse: quandò hodie id plurimùm vitio verti video, quòd laboriosa quis aut difficilia aggredi ausus sit, quòd honestam industriam turpi otio prætulerit. Inter hos autem eorum in primis rationem mihi habendam proposui, qui mihi talia meditanti suffragati sunt: cumque tu omnium maximè non modò album adieceris calculum, sed autor penè fueris ne inchoatum hoc opus olim abijceretur, mihi præcipuè delectus es, cuius nomini lucubrationum huiusmodi partem nuncuparem. Quòd si meum hoc institutum non aspernatus fueris, fac ex te sciam, quod præcipuè animal tibi velis inscribi. Putes verò inuitatum te ad Coritianas cœnas, in quibus discumbent tecum Bembus, Sadoletus, Sanazarius, & plerique alij, quos à te summo*

opere diligi, & à quibus te plurimi fieri non ignoro: vbi tamen id tantùm honoris extra ordinem tibi habendum sit, vt eius animalis, quod tibi apponi iusseris, ferculum accipias. Obsecro verò te pro summo meo erga te cultu & incōparabili obseruantia, ne aliter huc descendere dedigneris, quàm vocatus olim ad Elegiacam Amorum meorum cœnam conferre te non erubuisti, & meam hanc qualemcunq; grati animi declarationem eo vultu suscipias, quo me ad exhibendum huiusmodi munus totiens accendere consuesti.

AEGIDIVS CARDINALIS PIERIO VALERIANO SVO S. P. D.

Vantùm me commouerint literæ tuæ, suauissime mortalium Pieri, vt sine incredibili voluptate cogitare, ita verbis satis assequi nunquam possem. Nam tametsi antiqua illa amicitia nostra, omnia quæ ab amicissimo expectari possunt, ab humanissimo isto ingenio tuo mihi expectanda esse pollicebatur, non erat tamen vt vnquam aut præcipuè hoc tempore, diuinis illis tuis lucubrationibus, tot huius ætatis luminibus, posse me hominem admodum tenuem & obscurū inseri, sperare auderem. Sed vt nihil infelicius quàm in mala ingenia incidere, ita nihil felicius quàm in bona. Mentis enim istius bonitas fecit, vt nec huius temporis absentia diuturna obfuerit, nec mea superiorū temporū negligentia, ne culpam fortè aptius dixerim & peccatū. Dicis enim, cùm laborares rebus parū secundis, minus arridente fortuna, persæpe te à me fuisse in bonā spem erectū, & ad melius sperandum confirmatū. Dispereā si quid vnquā occurrit mihi in vniuersa vita, vnde plus angar, erubescā, doleam, quàm quòd solis verbis isto tunc officio functus sum, cuius ego rei cùm recordor (recordor autem frequentissimè) non modò facti, aut infecti potius me pœnitet, verumetiā mei supra quā cogitare quis posset, & piget & pudet. Quòd uerè & boni cōsulueris, & benemerentissimis istis clarissimisq; viris annumerari me statueris, facis, vt cùm iurè illi quidem hæc à te recipiāt, vnus ego, cui nullo ista iure tribuantur, grauissimo obstringar ære alieno, quo quidē non sum in cōtrahendo promptior, quàm futurus sim, si vnquā dabitur, in soluendo. Animal mihi peculiare est cœnis ineptū Ciconia, vbiq; nō obscurū exemplum pietatis, nō ab Aristotele & sensiliū studiosis modò memoriæ proditū, verùm à theologia arcana Hebræorū tum culta, tum diuinis honoribus venerata. In arcanis enim eum habet locū ea auis, vt nihil possit aut reperiri sacratius, aut diuinius excogitari. Poteris, si videbitur, auem vt in hominibus pascendis ineptā, ita in alendis parentibus laudatā cōmendare. Quòd si id minus ad rem quā tibi proposuisti, facit, dici posset, quandò Ciconiam ad dapes ferre non est, columbam similem afferri licere. Sed iam sus nō vlterius Mineruā. Ego non ad Corytianas cœnas, vbi quandoq; quasi digladiatū pugna plusquā Centaurea, sed velut in arcanū Corytiū specum, qui, vt Pomponij verbis vtar, mirificus & pulcher, ac paulò pòst totus augustus et verè sacer, habitariq; à Dijs et dignus & creditus. Nam si datores ἐάων Dij, quis neget antrū Musæ tuæ à dijs inhabitari, qui eodem tempore Aegypti gloriam instauras, quo Turca euertit? simulq; illa sensit inde malum dæmonem militiam delentem, tyrannide prementem, signa, statuas, marmora, & quicquid antiqui splendoris erat, diripientem. Hinc te Dijs comitibus non cæmenta, non saxa, non vanas pyramides, sed sapientiæ veteris, sed diuinæ eruditionis, sed arcanarum sacrarumq; literarum sepulta monumenta reponere, ignota mortalibus arcana instaurare, lucem canæ doctrinæ, quā à Græcis abesse audiuit Solon, post tot secula ab inferis reuocare. O felicem Aegyptum: longè quidem illa felicior à te facta est cùm cecidit, quàm cùm staret: illa enim humi sita à Selym Turcarum principe occupari potuit, hæc vt sapiens Ciconia altum in cœlo nidum struens, in æuum tuta viuet sempiternū. Vale. Romæ, M. D. XXV. VII. Id. Aprilis.

A PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD ÆGIDIVM VITERBIEN. CARD. DE IIS QVÆ PER CICONIAM, MEROPEM, CVCVPHAM, IBIN ET GRVEM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

ECCE tibi, Præſtantiſsime uir, Ciconia illa tua pietaticultrix, Sacerdoti omnium pientiſsimo dedicata, quam tu ſcilicet non reliquis tantùm uolucribus, uerùm & uniuerſo animantiũ generi ſolitus es anteponere, quippe quòd adeo peculiaris & ingenita ſit illi pietas, ut & ipſum humanum genus, in huiuſmodi capienda adorea, longo poſt ſe interuallo reliquiſſe uideatur. Hinc non in Ægyptiacis tantùm hieroglyphicis ſculpta, uerùm etiam in Romanorũ principum nummis ſummo cultu cuſa reperitur.

PIETAS.

B VIdere enim eſt eam paſsim in Hadriani nummis, inſcriptione etiam adiecta, PIETAS AVGVSTA. Significabat hæc hominem erga parentes pium, & ueræ charitatis officijs inſignem, quippe quæ parentes nunquam deſerat, ſenectutem eorum curans, non modò ſeneſcentium, ſed quotieſcunq; opus eſt ut alantur opera liberorum. Alites enim hæ nec patrem neq; matrem errare huc illuc cibi cauſa patiuntur, ſed operam dant ut in cubili maneant, & eorũ labore paſcantur, quos ipſi genuerũt, educaruntq;. Vnde pientiſsimũ illud ἀντιπελαργεῖν, uſurpatum in adagijs. Et antiquiſsima lex Pelargica, honore nominis his auibus habito, de parentibus, ut ita dicamus, renutricandis. Sed quas nos, rogo, mortalium aut naturæ ipſius leges curioſius ueſtigemus, cùm in ſacris literis, poſt tria illa de diuino cultu præcepta in decalogo contenta, primum rerum humanarum decretum à ſummo Deo ſit, Parentes uenerari? quæ doctrina apud Hebræos primùm popularibus literis mandata eſt, ut omnibus eſſet in promptu fugiendorũ expetendorumq; notitia. Identidem uerò nos admonent diuinæ literæ, ut ſi diuturniore uita frui cupimus, & patrem, & matrem cumprimis honore proſequamur. Vnde ſenariolus ille dictitatus in ſcholis,

ἱκανῶς βιώσῃς γηροβοσκῶν τοὺς γονεῖς,

C *Diu viues, ſenectam ſi parentum nutrias.*

Quam ſententiam Homerus ita ſibi ſurripuit: οὐδὲ τοκεῦσι

θρέπτρα φίλοις ἀπέδωκε, μινυνθάδιος δέ οἱ αἰών.

Et quoniam charis nunquam genitoribus æquum

Reddidit officium, immatura eſt morte peremptus.

Cæterùm Athenienſes eos tantùm filios huic legi addictos uoluerunt, qui uel diſciplinis, uel honeſtis artibus fuiſſent à parentibus inſtituti: qui uerò negligenter educati eſſent, nihil eos parentibus debere. In hanc ſententiam Boëtius hiſtoriam recitat minimè contemnendam, libro de Inſtitutione ſcholaſtica, de eo qui male à patre inſtitutus, cùm poſt multa & enormia ſcelera per patris indulgentiam perpetrata traheretur ad crucem, acerſito ad ſe patre, quaſi pietatis officio, ueniã actæ per flagitia uitæ petiturus, dum oſculũ ſe ferre ſimulat, ei naſum dentibus amputauit, memorabili nimirum omnibus exemplo futurus, educationem eſſe, quæ uniuſcuiuſq; uitam inſtituat, & ſiue boni, ſiue mali euaſerimus, uni illi acceptum ferre nos debere. Neq; obijciat quis, ingeniũ unicuiq; ſuum in utero matris ipſius attributum, cùm uel in brutis animalibus Lycurgus, con-

cione ſuper liberorum inſtitutione, rationeq́ legum ferendarũ habita, oſtende- D
rit ex duobus catulis, quos ab eiuſdem matris uberibus ſubductos, in ſyluis alterum, in culina alterum educandos curauerat, ubi aliquantulum adoleuiſſent, in media concione ſimul emiſſos, ad patinam hunc in medio poſitam, ad leporẽ illum, qui ſtatim emiſſus erat, inſequendum accurriſſe. Atq́ hoc illud eſt quod apud Horatium legimus:

Venaticus ex quo
Tempore ceruinam pellem latrauit in aula,
Militat in ſyluis catulus.

At quanto magis honorandum eſt ingeniũ Ciconię, eo magis damnandum eſt humanum genus, cùm ſatis olim celebres ciuitates eò impietatis ferantur irrupiſſe, ut ſenes quicunq́ ſexageſimũ ætatis annum exceſsiſſent, de ponte in ſubiectum profluentẽ deijcerentur: aut ſi fabula eſt, tam perdito fuiſſe quenquam ingenio, qui rem uſqueadeo abominandam cõmentari ſit auſus. Vtcunq́, fabula inde anſam cepit, quòd aliquando ſenes eius ætatis Romæ in Senatum ad ferenda ſuffragia non admitterentur. In Comitia uerò per pontem, qui colliculos E
duos iungeret, tranſitus erat: qui uerò prohiberentur eò accedere, Depontani appellabant. Sed ut manifeſtas fabulas, bona Feſti & Eraſmi uenia omittamus, alij lege longè iniquiore ſanxerunt, ea ætate ſenes mortis inter ſe certamen inire, ut inutilis, quod illi cenſebant, ætas faceſſeret, uictusq́ neceſſaria & iuuenibus & adultis uiris largius ſuppeterent: quod moris in Iulide Co inſulæ urbe Menander fuiſſe notat, ut apud Stephanum legitur. Menandri uerò uerſus qui ſuperant, ita legi debent:

καλὸν τὸ κήων νομιμὸν ἐστὶ Φανία,
οὐ δυνάμενος ζῆν καλῶς, οὐ ζῇ κακῶς.
Lex pulchra Ceæ ciuitatis Phania,
Cui læta non eſt vita, ne triſtis ſiet,
Ferro iubentur præſecare incommoda.

Vltimum hoc, quæ legis ſanctio eſt, apud Stephanum non habetur, ſed ex hiſtoria omnino ſubiungendum.

IMPIETATI PRAELATA pietas.

IN piſcium cõmentario cum Hippopotami ſignificata recenſeremus, memorabile illud Ægyptiorum documentũ recitauimus, quo illi ſceptra regia in ſumma parte Ciconiæ capitibus inſignita faciebant, fluuialis equi ungulis in imum appenſis: ex eo innuere uolentes, amplexandam, colendam, ſuſpiciendamq́ eſſe pietatem, gratumq́ animum ingrato pręferendũ: impietatem uerò, cuius hieroglyphicum eſt Hippopotamus, peſſundandam. Amphibium enim animal hoc patrem ſolet de matris coitu, quem affectat, male multare. Id ſceptri in ahenea Bembi tabula ita habetur. F

DE MEROPE.

SVnt qui Meropem etiam in hoc ſtatuant ſignificato, cui pietatẽ eandem in parentes Ariſtoteles attribuerit. Eam Ælianus omnino in Ciconiarũ genere poſuit, eſſeq́ in parentes ea nutricandi pietate, ut eorum ſenium haudquaquã opperiatur, quibus pientiſsimam educandi cu-

A di curā impendat, sed quamprimū uolare cœperit, sponte animū ad necessaria parentibus subministranda conuertat: quapropter eam auium iustissimā appellauit. Figuram eius apud Simeonem quendam Antiochenū, qui multa de animalium ui medica conscripsit, ita traditam inueni. Meropi animali uolatili pectus esse accipitrinū, uentrem albicare, tergum & apicem auro similem, genas candidas, rostrum magnū, indeq; nomen consecutā, quòd procliuis admodum sit ad contrahendam cum humano genere amicitiā. Homines enim μέροπας appellare præcipuè Homericū est. Sunt qui gangrænā eam uocent. Id uerò insigne est in eius ingenio, ut paritura huc & illuc transmigret identidē, ut ita fallat, neq; facilè partus eius deprehendi posit. Verūenimuero diuersum hoc Merops habet à Ciconia, quòd cunabula in terra facit, corporis grauitate sublime petere prohibita: in specu itaq; nidificat, sex pedū defossa altitudine, quod & de Cassita fabulose perhibetur. At Ciconia nidum in altissimarū abietum uerticibus ponere comperitur, quamuis quonā è loco ueniret, quóue se referrent, Plinianis adhuc temporibus incompertū erat. Sed quantū ad regium illud sceptrū pertinet, Plutar-
B chus hoc de grue sentire uidetur opusculo cui titulus, Quænam sint prudentiora animalia, terrestria an aquatica. Gruem enim facit fluuiali equo oppositam, ea qua de superius causa dictum est.

DE CVCVPHA.

PHilippus ille, qui fragmenta quædam ex hieroglyphico literarū Ægyptiarum interprete, cui Horapollinem nomen faciunt, satis curiose collegit, & græco sermone scripta posteritati cōmendauit, Cucupham quandam nominat in huiusmodi pietatis significatum. Nomen mihi, ut ingenuè fatear, nondum cognitum uocabuli nouitate, siue potius ea Cicuma sit, quæ & ipsa parentū curā suscipit, & à Latinis inter Ciconiarū genera recensēt. Sedenim in his facilè sum ijs, qui certiora cōpererint, acquieturus.

GRATVS ANIMVS.

SEd utcunq;, gratum animū is per eius alitis hieroglyphicum significari dicit apud Ægyptios, propterea quòd unum hoc animal (ita enim illic habetur) ante alia omnia genitorib. senio confectis eo-
C dem modo gratiam rependit, quo ales ipsa fuerit educata: in eodem enim loco ubi fuerit à parentibus enutrita, eis nidum parat, pennas uellicat inutiles, eoq; cibum importat (τρόφας enim in manu scriptis codicibus antiquis, nō τρύφας, legitur) idq; quoad resumptis pennis ipsi sibi sufficere queant. Atque hæc est, quā ait in sacris sceptris prærogatiuā habere. Apud Sudā in Reciconiandi prouerbio, ut nouo uocabulo uerbi græci proprietatem explicemus, nimirū legere est, in eiusmodi sceptris πέλαργον adsculpi, quæ dubio procul Ciconia est. Atq; ego animaduerti quibusdam in nummis huiusmodi sceptri speciem Ciconiæ capite insignem esse.

VERNVM TEMPVS.

HAbetur & tepidi tēporis hieroglyphicū Ciconia, quippe quæ adueniente hyeme in tepidiores regiones trāsmigrat, uerno uerò tempore nos inuisit: quare Petronius eam felici cōpositione ex ulyemē uocauit. Hinc in æstatis pictura Ciconiā nōnulli addidere, quandò constat eam ex erraticis auibus æstatis aduenam esse.

MVNIMENTVM AB insidijs.

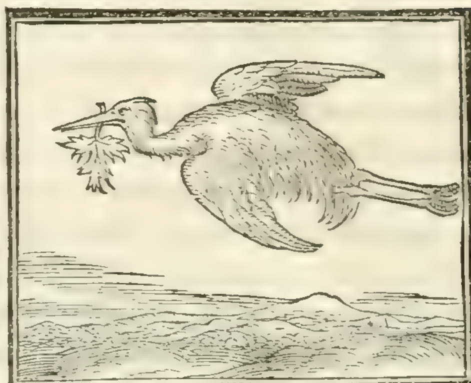

INuenio & munimentũ ab insidijs atq; ueneficijs per Ciconiam platani foliũ gestantem significari: ea siquidem huiusmodi folio nidis imposito, editis ouis ea ab noctuarũ iniuria defendit. Compertum enim est, si noctua ea cõtigerit, fascinari: incubationẽ quippe omnem, ac si oua essent subuentanea, irritam fieri, quod obseruauit Ælianus. Nouit uerò Ciconia amuletum id, ut eò nõ accedat noctua, ubi Platani foliũ fuerit. Quid enim cõmune esse potest aliti letali cum arbore geniali? Vel eam inesse folio uim dicemus, ut ab eiusmodi fascinatione ualeat oua liberare. D

MEDICINA.

QVòd si Ciconiã ore tenentem origani ramusculum quis figurarit, hieroglyphico eo medicinam sibi comparatã indicabit: nam eius herbæ pastione Ciconiæ stomachi fastidium leuant. E

VIGILIÆ SPECVLATIONESQVE.

IN augurali disciplina Ciconiæ uigiliarum custodumq; urbium signa perhibentur, propterea quòd ædiũ fastigia & acroteria plurimùm inhabitãt. Hinc augurium Attilæ dederunt, futurũ ut Aquileiam, quam per triennium obsederat, multisq; oppugnationibus attriuerat, expugnaturus esset: uisæ siquidẽ Ciconiæ uno impetu ex urbe migrare, fœtusq; suos sublatos rostris per rura foras asportare, unde ille urbem euestigiò perituram præsagiuit, ostensoq; militibus augurio, expugnatione perquamproperè parata, uoti compos euasit. Et, si parua ponere cum magnis licet, Patauij sub Ezelini dura dominatione, cùm iniecta esset Iordano Bonzio uiro strenuo tyrannicidij cõcepti calumnia, ob quam is damnatus est, domusq; eius disiecta, & à fundamentis euersa, obseruatum est paucis antè diebus Ciconiam, quæ in summa illarũ ædium turri nidum struxerat, paulatim nidum ipsum auellere cœpisse, moxq; eum in Manfredi Cuticelli turrim transtulisse, ibiq; oua posuisse: quod casu factum credere difficillimũ est. F

MILITARIS DISCIPLINA.

EST & militiæ hieroglyphicũ Ciconia, in ea siquidem frequenter illud agitatur, qua quis ratione locum ponendis castris præcipiat: uel si maior ingruat uis, quo pacto motis castris hostẽ fallat. Compertum uerò est huius generis alites magno numero certo cõgregari loco, ex omniq; prouincia omnes in unũ cogi, ut nulla sui generis relinquatur cui liberũ sequi fuerit, idq; prædicta ueluti die: & siue discedant, siue adueniãt, etiam obseruantes fallunt, quòd nocturnis utrunq; temporibus aggrediuntur. Quid quòd & concilia inter se in cõcionis morem agitare eas obseruatum est? ut in Come Pithonis patentibus Asiæ campis congregatæ inter se cõmurmurant, tamq; seuerè disciplinam

A nam hanc exercent, ut eam quæ nouissimè aduenerit, lacerent, atque ita cæteris negligentiæ castigatæ admonitis, castra subito uolatu mouent, & unanimi profectione commeant.

HOSTIS PROFLIGATVS.

PRimùm uerò illud optimi est imperatoris munus, ut hostes longè à patrijs sedibus summoueat. Serpentem loco suo belli & ingruentis calamitatis esse signum, multis ostendimus argumentis: atqui nullum animal contra serpentes acrius, neq; assiduè magis dimicat, quàm Ciconia: quare honos illi serpentium exitio habitus, capitaleq; fuit plerisq; gentibus, si quis Ciconiã occidisset, pœna eadem legibus statuta, quæ homicidis: quod Thessalos religiose admodũ obseruasse tradit Plinius, & pleriq; alij. Et apud Stephanum de urbibus legas, θεσσαλία, ἐν ταύτῃ οὐκ ἔξεστι πελαργοὺς κτείνειν, τοὺς γὰρ τῆς χώρας ὄφεις ἀναιροῦσιν. Id quod notatũ uolui, ne quis ταλαργοὺς legeret, ut in uulgatis habetur exemplaribus. Vnde fortè factũ, ut dum illi utili hac de causa parcitur, prohibitũ sit eam mensis inferre, non aliter quàm bouem olim occidere atq; ciuem, eidem subijciebatur supplicio. Sed ueluti neq;
B boui perpetua fuit immunitas, ita Ciconiæ in culinã & ipse raptæ: in quo tamen hoc illi accessit honoris, ut cùm delicati alij cibi plurimũ ab hoc uel illo ganeone priuatim conquisiti laudatiq; fuerint, una Ciconia edicto Prætorio epulis inferri meruerit: de quo Flaccus in Gallonij gulam, qui acipenserem tantùm approbabat, ita scripsit:

Quid tum Rhombos minus æquora alebant,
Tutus erat Rhombus, tutoq; Ciconia nido,
Donec vos autor docuit Prætorius.

Nam Ruffus quidam uir Prætorius, ut apud Porphyrionem legimus, quidam Asellum dicunt, instituit ut Ciconiarum pulli manderentur: isq; mox repulsam in Prætura passus, huiusmodi scazonte proscissus est:

Ciconiarum Ruffus iste conditor,
Hic & duobus elegantior Plancis,
Suffragiorum puncta non tulit septem:
Ciconiarum populus vltus est mortem.

Cornelius Nepos, qui principatu Augusti obijt, cùm scriberet de saginandis ali-
C tibus, turdosq; paulò antè cœptos saginari monuisset, addidit, Ciconias magis placere quàm Grues, quamuis longè secus humanum mox palatum iudicauit: nam grues inter primas, Iouij etiam nostri iudicio, cõmendantur.

IRRISIO.

PRætereundus nõ est Persianus locus, per quem Ciconiam illusionis & sugillationis signum haberi dicimus, ubi dicit:

O Iane, à tergo quem nulla Ciconia pinsit.

Ad id scilicet respiciens, quòd petulciores homines cùm quempiam ludibrijs incessere aggrediuntur, soleant digitis in unum adstrictis exporrectisq;, quasi ciconiani rostri speciem reddentes, identidẽ pinsando abeuntes eludere: qui mos in principum aulis frequentissimus.

DEVS.

ADdemus & illud, posse etiam hieroglyphico Dei Ciconiã ea ratione figurari, quòd his alitibus non inesse linguam obseruatũ, ideoq; earum uocem murmurationi potius esse similem quàm clangori. Nam & Crocodilum ea de causa Dei simulacrum Ægyptij statuebant, de quo suo dictum commentario:

elinguis enim omnino est crocodilus: idq; tam significat Deum tacito omnia silentio perficere, quàm nõ debere nos super eo loqui, quem nulla queat humani uis ingenij satis admirari. D

ANIMVS DIVINIS INTENTVS.

NEq; uerò minori obseruatione dignum illud, quòd purum animum, supra terrenas fæces elatum, & diuinarum tantùm rerum meditationi deditum, per Ciconiã hieroglyphicè significãt sacræ etiã nostrorũ literę. Fastigia enim apicesq; rerum semper quæritat Ciconia: quiq; Hebraicã sequuntur lectionẽ apud Psalmographum, quod uulgò legitur, Herodij domus dux est eorũ, ij reddunt, Ciconię domicilium abies præbeat: uel, Ciconia nidum suum ponit in abiete, arbore scilicet supra reliquas uerticem attollente. Quod quidem ex Hebræorum disciplinis memini te, Pater Amplißime, pro concionibus declamitare, nidos scilicet eius alitis in excelsißimis abietibus positos ostendentẽ, multa super ea ex undecimo Leuitici capite, octauo apud Hieremiã, quinto apud Zachariã, & tertio supra centesimum Psalmo memorantem, præcipuè uerò XXXIX. Iobis locum declarantem, qui non intellectus longè alienum habeat sensum, quàm plerinq; interpretes opinati sunt. Quædam enim ibi enumerantur animantes, præcipuè autem aues, in quibus multa, in primisq; manifesta atq; clarißima apparet prouidentia, inter quas Haßida ista tua est, quam nostram esse Ciconiam (id enim rectè memini) contendebas, de qua dictum ab Iobe: Num illa relinquit humi oua sua, ut quæ puluis excalfaciat, pes opprimat, fera calcet? Quem locum interpres tuus enarrans, ait nequaquã ita esse, sed Haßidam auem ut clementißimam, ita & prudentißimam, eminentißimis in speculis arboribusq;, montiúmue aut ædificiorũ apicibus nidificare, humo humilibúsue locis minimè credere, animalium accessum, omnesq; fortunæ casus inaccessæ altitudinis altißimo consilio cauere: quamuis latinus interpres, oua eam humi relinquere tradiderit. Velle uerò theologos, quos enumerabas, multa inesse Ciconiæ diuina lumina, omnium supremũ, quo maximè dando clemens appareat Deus. Nasci præterea plerasq;, imò innumerabiles animas tantæ lucis fastigio ineptas, raras admodũ aptas, propterea quòd corpore mortali obtectę sunt, cuius si quando obliuiscantur, gradum illum eminentißimũ, ut astrum proprium, semper ante oculos habituræ sunt, ita ut nidũ illum antiquũ agnoscant, quæq; inferiora illo sunt, contemnant & aspernentur. E F

VOLVPTATVM ET MALORVM affectuum dißipatio.

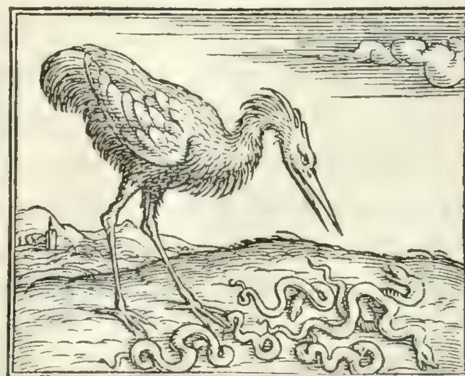

HAbet & hoc Ciconia cõmune cum superis, quòd, uti dicebamus, bellum illi assiduè cum serpentibus est: quod quidem animantiũ genus ita prorsus terrestre est, ut humi repat, humi semper uel adhærescat, uel in abditißimas se terræ latebras occultet. Ita animus qui mortalium delicias auersetur, terrenosq; affectus humi propémodum obuolutos longè summoueat, & penitus amoliatur, per hieroglyphicum huius alitis, quæ serpentem dilaceret, aptè significabitur. Serpentem uerò inter alia significata petulciorum uoluptatũ, molliumq; illecebrarum symbolum esse, plerisq; locis toto hoc opere declaratum est, suo uerò commentario plenißimè.

ANI-

A ANIMVS AD HVMILIA DEIECTVS.

AD hunc itaq; modum Ciconiæ nidulantur: sed si super ea unquam mentio sit, quòd humi oua deponat, alterius significati gratia confictum, quasi rem ab ingenio suo alienissimam aggrediatur: eritq; Ciconiæ humi oua deponentis hieroglyphicũ, animus ad humilia deiectus. Aliqua est omnino anima talis, atq; utinam non innumerabiles huiusmodi reperirentur, quæ, licet totæ in res diuinas uergant, totæ assurgant, totæ humanas res cõtemnant, totę diuinis aspirent, quadam tamen uulgarium animarum labe contagioneq; fit, ut cum alijs mortalibus uersentur, eorumq; curas inanissimas in necessarijs parandis, in periculis uitandis, in familia, domo, agris, honoribus, alijsq; id genus sexcentis procurandis imitẽtur. Atq; ita auis cœli gratia nata, dum ad humana serpit, humi oua collocare dicta sit, & à sanctissimis naturæ suæ institutis aberrare. Memini uerò & illud disputasse te, Latinorum aliquot per Hasidam Casitam interpretatos, fabulosecq; Gelliũ fabulam cõmentum de nidificatione in agris & in segetibus: sed eum apologũ, non historiam scripsisse: dicebasq; Latinos nostros, unà cum B Græcis, quippe qui sint ad diuinos sonos soli barbari, cùm sacris literis careant, aspirationem grauem in C literã mutare solitos, & pro filio Noa, Ham, scriptitare Cham: pro Ahab, Achab: pro Ohozia, Ochozia. Et Blondũ in asportando diui Marci corpore suum tergis operto, exclamatum scribere, Cancir Cancir, ab ijs qui Alexandriæ custodes erant, cùm Hazir Arabum lingua enunciassent, quæ uox suem sonat: esse uerò Arabum linguam Hebræorum linguæ non absimilem, & hos & illos æquè suillam abominari manifestum est. Qui quidem error à quodam nostri temporis nouo interprete, omnibus diuinarum institutionum ex historiæ tam ueteris quàm nouæ libris, supraquã dici possit auctus est. Sed hæc alij uiderint. Nos quæ ad alitis significata spectare uidebant̃, quæq; ad rem ipsam attinerent, ita ut uides, qua potuimus cura collegimus,

Ne tua dicta vagis nequicquam credita ventis,
Effluxisse meo fortè putes animo.

Hæc demum est illa Ciconia quam per literas apponi tibi iusseras, Pater sapientissime, insipida illa quidem futura, nisi aromatibus ex Arabia illa tua petitis, C largeq; superfusis, cõmendationem aliquam acquisierit. Sed iam reliqua huius generis aggrediamur.

DE IBI.

DE Ibi nunc dicere consentaneum est, quæ quidem omnino est Ciconiæ species, excelsa ea quidem, rigidis cruribus, procero rostro, multò tamen alia quàm nostra. Atq; eædem in Ægypto duplici genere distinguunt̃: sunt enim aliæ candidæ, aliæ nigræ. Candidæ apud Pelusiũ tantùm non sunt, cùm in reliqua tota Ægypto habeant̃: ideo uerò candidæ appellatæ, quia capite sunt & collo penè candido, reliquo tamen corpore nigricante. Nigræ contrà apud Pelusium tantũ, in cætera Ægypto nullæ. Sunt uerò hæ nigræ totæ cruribus gruinis, rostro maxima ex parte adunco. Sed quę candidæ dicuntur, pedibus sunt humanis propè similibus, & graciliori capite.

ÆGYPTVS.

QVæ quidem geminæ species in Ægypto tantùm repertæ, argumentum dedere, ut Ibes geminæ pro Ægypto ipsa figurarentur, utpote quæ ei tantùm

regioni familiares & propriæ essent. Eas in huiusmodi significatū passim in obeliscis uideas. In nūmis uerò Q. C. Mari, obseruauimus Ibes elephanto adhibito, earū quippe regionū hieroglyphica, quas ipsi ditioni Romanæ subiecissent, aut in quibus æternæ memoriæ aliquid dignū effecissent. Sunt uerò aues hæ ita Ægypti propriæ, ut extra eam regionē uiuere nō possint, asportatæq; ocyssimè moriantur. Est & alia ratio cur Ægyptū hieroglyphicè significarent Ibes: nempe cùm ea regio Delton, à Δ græcæ literæ figura nuncuparetur, eam cum Ibibus similitudinem habet, quòd alites hæ literam eam incessu pedum, interstitio ad æquales trianguli lineas diducto, figurare uideantur: idemq; rostrū patefactum signat: ποιεῖ γὰρ τῇ τῶν ποδῶν διαστάσει πρὸς ἀλλήλους, καὶ πρὸς τὸ ῥύγχος ἰσόπλευρον τρίγωνον. D

COR.

QVoniam uerò Ibis Mercurio in primis dedicata erat, qui totius cordis & sermocinationis dominus habebatur, ales ea cordis hieroglyphicum proponebatur: nam & alibi cor in thuribulo positū, Ægypti habere significatum ostendimus. Verùm alia ibi ratio. Quod uerò ad Ibin pertinet, auis ea simulac nata est, si perpendatur, duas æquè drachmas ponderat, Plutarcho referente, quod utiq; pondus est par cordi nuper nati puerili: τὴν γὰρ ἶβιν φασὶν ἐκκολαφθεῖσαν εὐθὺς ἕλκειν δύο δραχμὰς, ὅσον ἄρτι παιδίου γεγονότος καρδίαν. Medici uerò causam aliam adducunt, quia scilicet suapte natura Ibes cordi mirificè conferāt, de quo apud eos locupletius. Sedenim super hoc in Accipitre plura. E

SALVBRITAS.

EAdem, quia medicamenti genus quod in maximo ad salubritatem usu est, cōmonstrauit, rostri aduncitate per eam partem se proluens, qua reddi ciborum onera maximè salubre, & in primis necessarium est: eo illa gestu figurata, salubritatis apud Ægyptios hieroglyphicū fuit. Eo autem præsentaneo remedio cùm uulgò uterentur Ægyptij, euenit, ut postquam eius utilitas uniuerso terrarum orbi communicata est, dictitatum sit, in Ægypto omnes esse Medicos: quod ab Homero sumptū multi postea usurparunt. Accessit huc ciborū abstinentia, succorum herbarumq; non incuriosa cognitio, de quibus licet alij multa, plurima tamen Ægyptij deprehendêre: institutumq; apud eos, ut singulorum morborum singuli essent Medici, unde Medicorum illic coaluerit multitudo. Alij eam afferunt causam cur Ibes salutis simulacrum essent, quòd ex Arabia in Ægyptum uolent alatæ serpentes, quibuscum Ibes certamen ineunt, Ægyptiosq; ab earū iniuria defendunt. Earum uerò serpentium alæ minimè pennatæ perhibentur, sed uespertilionū alis perquàm similes, glabra subtiliq; membrana quadā insignes. Nota est historia, quemadmodū Moses florente iam ætate, ut Iosephus memoriæ prodidit, Ægyptiorū copijs aduersus Æthiopas hostes infestissimos profecturis, dux à Pharaone, ita oraculo præmonente, electus: quia is per loca magna ui serpentū occupata ducturus erat, uim Ibidum ingentem papyraceis instrumentis in arcarum speciem contextis incluserit, F

rit,

A rit,incolumemq; ita exercitũ earum alitum ope præsidioq; ad hostes traduxerit.

MALVM EX BONIS INITIJS SUBSECUTUM.

PErniciem aliquam ex institutis optimis sanoq; consilio subsecutam Ægyptij significare si uoluissent, Ibin & Basiliscum facere consueuerunt: siquidem ex Ibidis ouo Basiliscum nasci, pleriq; ueterum tradiderunt. Causamq; insuper eam philosophi afferunt, quòd auis ea multiuora sit, & serpentum uenenatorumq; genus omne abliguriat, quorũ uirulenta putredine oua ipsa prædita, animal id perniciosum efficiant. Ægyptij sanè cùm Ibin alioquin egregiè colant, oua tamen eius, ne quid tale progeneretur, inuenta frangunt.

INEFFICACIA uoti.

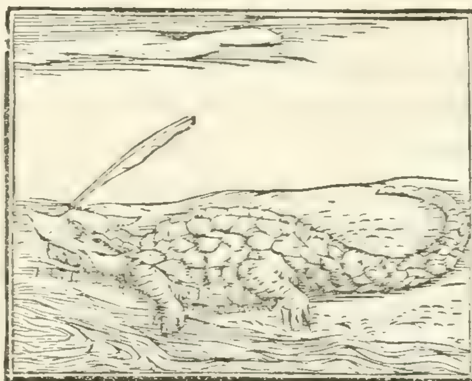

DEsidem ac adeò eneruatum hominem, ut nulla in re sibi sufficere posit, frustraq;
B omnia tentet & aggrediatur, neque ullius rei compos per summam ignauiam euadat, hieroglyphicè significare si uellent, Crocodilum Ibidis pennam in capite gestantẽ effingebant: compertum enim est animal id ad rapinam & impetum alioqui promptissimũ, si penna Ibidis demulceatur, ita obtorpescere ac debilitari, ut immobilis reddatur, omnem pristinæ rapacitatis uiolentiã obliuiscatur, tanquam aliqua fascinatione sit repentè demutatus. Quin etiam serpentum genus omne reddi immobile penna huiusmodi ipsis iniecta, ex Democrito tradit Florentinus libro de re rustica.

VOCALIS PRIMA.

ERat & Ibis auis primæ literæ symbolum : siquidem Plutarchus ait Mercurium, qui primus literas Ægyptijs cõmunicauit, Ibim primam esse literam uoluisse. Sed enim ipsa quoq; literarum elementa non apud Ægyptios tantùm,
C sed etiam apud Græcos Romanosq; hieroglyphicũ aliquid habuere : ut, A indicium erat absolutionis, C condemnationis, N uerò & L, comperendinationis, per quam nõ liquere significabant. Vniuersi enim iudices, ut Pedianus ait, in cistam tabellas simul conijciebant suas, singularibus literis signatas. Interdum etiam sententiã suã cur quis damnaret, aut cur absolueret, perscribere consuerãt.

DE DAGNIDE.

INter Ægypti aues celebris est Dagnis, ab infesta mordacitate ita nuncupata: δάκνω enim mordeo est.

EBRIETAS.

PEr eam supra coronam aliquã statutam, ebrietas significabatur: eas enim uolucres Ægyptij in symposijs, quibus redimiti essent coronis aduincire soliti sunt, ut asiduè morsiunculis uellicando cantitandoq;, potantes dormire non permitterent.

DE GRVE. D

Ruum ſignificata in poſtremis minimè habenda ſunt, quibus multa cum humana diligentia, rectéq; regendæ familiæ ratione, communia ſunt.

CVSTODIA.

SEd illud in primis referã, quo exercitus ducem ab hoſtiũ inſidijs ſe cuſtodientem ſignificabant. Proponebant quippe Gruem uigilem, hoc eſt, lapillum pede ſuſtinentem: illæ enim excubias ordine ſuo tota nocte diſponũt, lapillumq; ideo prenſant, ut laſſatis ſomno decidens indiligentiam coarguat. Cæteræ dormiunt capite ſubter alam condito, alternis pedibus inſiſtentes. Philippus ille, qui breuiſsima Hori Apollinis lemmata in Græcam linguam traduxit, E
loco hoc γρηγορεῦσαι κατ' ὄρδινους Romano uocabulo tunc à Græcia cum imperio recepto, uſus eſt. Harum alitum uigilantiã imitatus Alexander Macedo, ſi quando peruigilandum eſſet, ne ſomni uiolentia opprimeretur, uas aheneum prope torum adſiſtebat, ſupra quod brachium exporrigebat, pilam, ut Ammianus Marcellinus ait, argenteam manu complexus, quæ ſi quando ipſe ſomno uinceretur, elapſa, ſonoro ſtrepitu ſomnum abrumperet. Sed enim idem autor Iulianum Cæſarem abſq; pila, uel inſtrumento alio, quotiens & quantum uoluiſſet, euigilaſſe profitetur.

DEMOCRATIA.

EX eo uerò collegio quod Grues celebrant inter ſe, nonnulli dicunt democratiã hieroglyphicè ſignificari: cũ pluribus enim cõſultandũ, ſi quid rectè feciſſe uoluerimus, & felicem rebus noſtris ſucceſſum optauerimus. Æſymnio Megarenſi honeſtiſsimo loco nato, dum ſuper hoc conſulta poſceret, reſpondiſſe Apollinem Delphicum ait Pauſanias, referret ad multos, ſi gerere quid feliciter uellet: plurimorum enim ſententijs auditis, facilè eſt quod optimum ſit diſcernere. F
Ea de cauſa Megarenſes, ne ullam interpretandi oraculi occaſionem amitterent, uel quidpiã quod intelligi potuerit præterirent, comitia ad heroũ ſepulchra habere deinceps decreuere: nam plures eſſe mortuos manifeſtum. Sanè quidem apud noſtros conſenſus unioq; partium in eandem ſententiam aut rem, latino uocabulo formam ab ipſis Gruibus uidetur accepiſſe, ut inde CONGRVERE pro conuenire dicamus.

PRVDENTIA.

SI aũt uolantem Gruem cum lapillo pinxiſſent, hieroglyphicũ id prudentiã ſignificare dicebãt. Ex probatiſsimis enim autoribus didicimus, Grues, dum in ſublime uolant, lapillũ ideo geſtare, ut lapſu illius explorent, ſupra terrã ne an

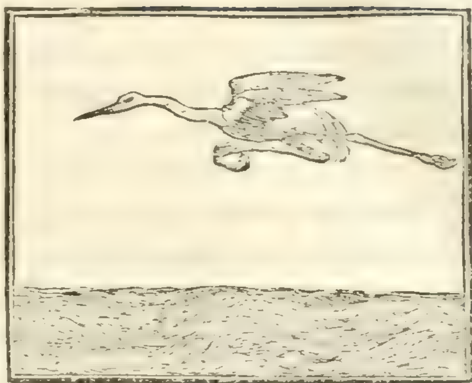

A mare uolitent, quod intelligunt ex ſono, ac proinde cõſidendũ'ne, an ulterius proceden dum ſit. Maximus Tyrius cauſam aliam memorat lapilli aſſumendi. Nam quoniã in uolatu fluitare uident inſtar nauis, quã agitent impellantq́ undæ, ſuæ ſibi conſciæ imbecillitatis, anteaquàm uolatui ſe credant, lapillum roſtro ſuſcipere, quo unaquæq́ earum ueluti firmamento uacillaturi uolatus utatur, eamq́ habeat ſalutis ſuæ cuſtodiam. Atque hoc eſt quod apud Solinũ legas, Grues harenam deuorare, ſublatisq́ lapillis ad moderatam grauitatem ſaburrari. Quarum prudentiam cùm Deucalion non ignoraret, eum à diluuij clade ſeruatum aiunt Gruum beneficio: hunc enim Pauſanias ait ad ſuperuolantium gruum clangorem enataſſe, atq́ ideo montem, in quem demum euaſiſſet, Geranium, in harum alitum honorem, appellaſſe.

B SVBLIMIVM RERVM INDAGATOR.

QVòd ſi abſq́ lapillo uolantem Gruem figuraſſent, hominem ſublimiũ indagatorem, & eorum quæ terra procul, & à materia remota ſunt ſtudioſum, ſignificari uolebant. Ipſa enim præpes altiſsimè uolat, ut longè lateq́ ſpeculetur. Quòd ſi ſubſidere nubes infrà deſpexerit, nunquã ad terram ſe demittit, uſqueadeo tempeſtates & uentorũ procellarumq́ motus ſummo ſtudio declinat, utpote quæ ſit quietis amantiſsima. Si uerò acciderit ut in tempeſtate aliqua deprenſa ſit, confeſtim ad terrã ſe confert, atq́ humi potius quieſcit. Quòd ſi quam in alitem Plotinus hominẽ tranſmutari dixerit, qui abſq́ ſapientia ſublimia tractauerit improbius, cùm nullam ille ſpeciẽ ponat ſublimis huius uolatus, nempe Gruem ipſam ex Plotini ſententia cõmodè pinxerimus.

PERSEVERANTISSIMI MORES.

PVlcherrimum & illud eſt, quòd alij excogitarunt hominem qui cum ætate mores minimè cõmutauerit, ſed eodem ſemper ingenio perſeuerauerit, per Gruis pennas indicare. Reliquarum enim auium pinnæ per ætates ferè omnes

C mutantur, nigreſcereq́ in ſenecta perſpiciuntur, ſed Gruum eodem ſemper colore perſeuerant.

ORDINIS OBSERVATOR.

QVin etiam in moribus eadem propoſiti conſtantia cõſideratur, cùm Grues in uolatu ordinem pertinaciſsimè ſeruent. Quare Palamedes apud Philoſtratũ Vlyſsi obijcienti literas, non ab eo, ſed à Gruibus inuentas: reſpondet is, Grues quidem, quod ad literas attineat, nihil adinueniſſe, uerùm ad ordinem, quem nunquam Vlyſſes ſeruare didiciſſet, earum curam referri. Vlyſſem enim aiunt quotiens in bello aut Hectori, aut Sarpedoni, aut Æneæ obuiam fieret, ordinem deſerere ſolitum, & ad imbecilliora declinaſſe.

LABORIS TOLERANTIA.

INdefatigatum uerò laboribus hominem ſignificantes, alas uel pedes Gruum in manibus eius ſtatuebant: ferunt ſiquidem non laſſeſcere ullo labore, qui neruos ex alis aut cruribus Gruis habeat.

FERACITAS.

IN oſtentis Grus biceps feracitatis indiciũ eſt. Appion enim tradit, Oenæo in Menide rerũ domino bicipitem Gruem apparuiſſe, uberrimãq́ eo anno an-

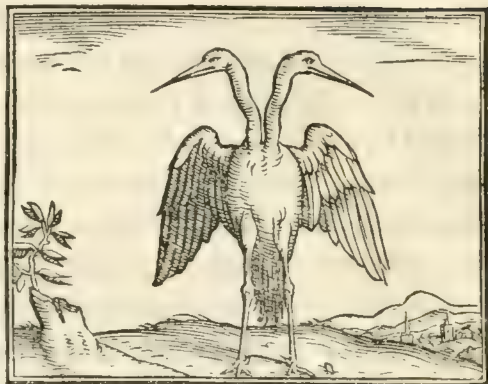

nonam in Ægypto fuisse. Ad hæc, auem sub alio Rege conspectam quatuor capitibus insignem, lætissimumq; frugum omnium prouentum subsecutum. D

VER ET HYEMS.

SVnt qui per uenientem Gruem, tempus uernum, per abeuntem, hyemem significari tradant: quandoquidem ea ales omnino est ueris & hyemis nuncius, modò ueniens, modò recedens, propterea quòd calorem & frigus peregregiè præsentiat. Itaq; cùm frigus ingruit, altè sublata uastum quid inclamat: cùm uerò clementius est nacta cœlum, per interualla uocem emittit, & taciturna propémodũ allabitur. atq; ita uel ex accessu, uel recessu, & ex earum uoce, nunc ueris, nunc hyemis admonemur.

DE MILVIO. E

NE uerò picturæ desint, ex quibus temporum qualitates indicentur, cùm æstatem cicada, autumnalem uindemiam epops, brumale tempus alcyone, uer cuculus, luscinia, & aliquot aliæ, aduolat huc Miluius, in huiusmodi ipse quoq; hieroglyphicorũ caueã includendus.

VERNVM TEMPVS.

ERat enim Miluius ipse quoq; uerni tẽporis hieroglyphicũ, propterea quòd ales ea uerno primùm tempore incipit apparere, certissimumq; sit eius nuncium. Vnde etiam prouerbium emanarit, Miluijs procumbere: quia scilicet pauperum sit mos, hyeme iam desæuiente, qua male semper afficiuntur, aduentantibus Miluijs procumbere eo genuum cultu, quo Reges coli solent, ut apud Suidam legas. Aristophanes ait, eo apparente contrarium autumno tempus ingruere, adesseq; tondendi opportunitatem. Nomen autem illi ἰκτῖνος apud Græcos, ab aduentu, quòd tanto scilicet desiderio expectatus accedat. Hanc autem loci temporisq; cognitionem sacræ etiam nostræ literæ per Miluium ostendunt, in quibus habetur: Miluius in cœlo non ignorat tempus suum: Turdus & hirundo & ciconia, tempus ipsæ quoq; aduentus sui obseruauere, populus autẽ meus iudicium Domini non cognouit. F

LOCVPLES.

SVnt qui locupletem hominem, latisq; agrorum possessionibus ditissimum, per Miluij uolantis hieroglyphicũ significari tradant: siquidem is dum prædam enanciscitur, spatiosissima aëris interualla uno oberrat impetu, quasi latifundia descripturus. In huiusmodi significatum Iuuenalis Satyra nona:

Tot Miluis intra tua pascua lassis.

Et Persius prius dixerat:

Diues arat Curibus quantum non Miluus oberret.

RAPACITAS.

SEd enim Philosophi antiquiores illi qui doctrinã ab Ægyptijs magna ex parte mutuati sunt, deq; hominum moribus per palingenesiæ figmenta disseruere, cuiusmodi est Plato, quiq; eum secuti sunt Plotinus & Harpocration, Boëthus & Numenius, rapacitatem per alitem huiusmodi intelligi tradidere, hominesq;

A nesq; eos qui auaritiæ studuissent, promptiq; semper ac parati ad imbecilliorũ expilationes, & rapinas, & uiolentas tyrannides fuissent, in Miluios ac lupos cõuerti, ut Socrates, Phædone, disputat, abireq; omnia in ea genera opinati sunt, quorũ in uita moribus similes fuissent. In diuinis quoq; literis Miluus pro grassatore prædonéue ponitur, Psalmo, ubi secundum Hebræos haberi ait Eucherius, Milui abies domus est. Aristophanes ad hanc alludens rapacitatẽ, ἰκτῖνα dixit παντόφθαλμον ἅρπαγα τρέφων, aliturus omnituum ac rapacem Miluũ. Admiratur Plinius rapacissimam & famelicam semper auem, nihil rapere unquam ex funerum ferculis, quæ ueteres erant ad sepulchra afferre soliti: persuasi scilicet defunctorum animas eundem tenere sensum, & ijsdem affici uoluptatibus, quę unicuique, dum uiueret, placuissent. Addunt & aram Olympię, quam alites huiusmodi nunquam infestarint. Idem sacri sunt apud Britannos, non enim Miluium ijs occidere licebat.

NAVIGATIO.

SVnt qui nauigationem, sunt qui gubernandi rationẽ ex Miluij uolantis hie-
B roglyphico significari tradant, propterea quòd multorum sit opinio, ait Plinius, didicisse homines ex Miluijs temonem nauibus immittere, quippe cùm obseruassent Miluium cauda modò hac, modò illac flexa, uice claui uolatus sui cursum dirigere, natura scilicet in liquido cœlo monstrante, quod opus facto esset in humido profundo.

AD CORNELIVM MVSAEVM PRAESVLEM BITONTINVM, DE IIS QVÆ PER VVLTVREM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

INterrogasti me, Præsul honoratissime, quænã illa sit Vultur mea, quã libris editis Germani quidam ex Horo Niliaco à me latinam factam diuulgarunt. Sedenim scias me olim Romæ dedisse eam videndam clarissimo Alberto Pio Carporũ principi eruditissimo, verùm ex eius scrinio, vnà cum aliquot alijs huius notæ scriptis à nescio quo laborum alienorum suppressore ablatam, & in Germaniã asportatam. Cuius facti indicium est, quòd docti quidam viri, cùm opusculum id legissent, Hori esse arbitrati, scriptis prodidere, Horum Apollinem de sacris Aegyptiorũ literis à Io. Petro Valeriano latinum factum. Ioannis autem Petri mihi est peculiare nomen (cur enim id inficiar?) priusquam M. Ant. Sabellicus præceptor meus id Venetijs in Pierium immutasset. Sed Horus Apollo à me non est conuersus, frequenter verò in scriptis huiusmodi citatus: argumenti enim huius alios etiam autores eosq; multos habui. Vtcunq;, ea deperdita lucubratione, alteram reparaui: ablati enim illius reliquijs archetypi toto pluteo dissipatis, hanc priori illi non absimilem informaui, quam tibi dono darem, qui aliquid ex hoc meo argumento lecturũ te libenter significasti, quod quidem summæ tuæ erga me humanitati potius, quàm vlli studiorum meorum merito attribuerim, & tamen in ijs aliquid est, vnde huiusce generis lucubrationes tibi fortè minimè displicituras mihi confingam: siquidem ego libentissimè, hinc occasione qualibet arrepta, vt hac parte videre poteris, ad nostræ pietatis doctrinam, diuinarumq; literarum interpretes me conferre soleo. Ex ijs verò tam multa excerpsi, vt profiteri valeam, autorem alium neminem meo huic argumento, quod multis iam commentarijs auctum est, plura suppeditasse. Neq; enim ego unquam impurum nonnullorum ingenium approbaui, qui dum politiores haberi volunt, sacras

nostrorum literas, vtpote squallorem, quod vnum obijciunt, quendam præ se ferentes, attingere pertimescunt: sed enim in ea semper sententia fui, nullam esse lectionem quæ plus afferre posit eruditionis, quàm sanctorum hominum qui diuina tractant, institutiones. Nam si artium ferè omnium liberalium finis deniq; est, vt veram edocti rationem, bene honesteq; viuere adlaboremus, fateor me, quantulumcunq; hoc studiorum genere assequi licuit, non plura, neq; admirabiliora ex quibusuis disciplinarum quarumcunq; magistris exhausisse, quàm ex mysteriorum, quæ ad pietatem nostram faciunt, interpretibus, siue rerum naturam, siue morum syncceritatem, siue quæ ad veritatem, & Dei Opt. Max. cognitionem pertinent, inspexerimus. Sed ego imprudens, qui hæc tibi commemorem, qui tandiu, tam diligenter, tam assiduè in omnium doctrinarum lectione versatus es, quiq; alios hæc per doctissimas conciones tuas, tam doctè, tam eleganter, tam copiose doceas potius, quàm à quoquã doceri possis. Idcirco his omissis, ad rem ipsam, quam, qualiscunq; sit, recognoscere cupis, accedamus. D

DE VVLTVRE.

VOLVCRVM genere nullã omnino Vulture magis admirandam inuenias, siue peculiares in eius uita, & ab omni uulgo semotos mores, siue conceptum, partum, educationemq; alitis, siue excellentes quasdam ingenij dotes, siue significata uaria per eam in picturis, in portentis, in dicterijs posita cõsideres. Neq; illa quidẽ plebi obuia & unicuiq; exposita, sed magnis regibus atq; dijs accommodata, ipsis etiam philosophis, ac peritissimis theologis explorata: per huius nanq; simulacrum hieroglyphicúm ue, annum, matrẽ, siue, ut apud Ammianũ est, naturæ uocabulum, mundum, intuitũ aut speculationẽ, terminum, hæredipetam, stragem, præsagituram, miserationem, iustitiam, liuorẽ, Pallada, Iunonem, & quædam alia, ueteres significabant. E

ANNVS.

QVoniam uerò ex ea præcipuum erat anni significatum, qua ratione sit id receptum, operæprecium fuerit explicare. Vultur, ut apud Ægyptios habetur, trecentos eos quinq; & sexaginta dies, quibus annuũ conficitur tempus, ordine mirifico dipartitur. Nam cùm annum Ægyptij per tris tantùm qualitates metirentur, uer quippe, æstatem, & hyemem, quæ singula tempora centum uiginti diebus constare uoluerunt, ac uti Theopompus ait, hyemẽ Saturnũ, æstatem Venerẽ, uer uerò Proserpinã appellabant: quinq; insuper dies addiderant, quos intercalares uocitabant: Vultur uerò ad eiusmodi partitionem anni accõmodata, cumprimùm concitata fuerit ad conceptum, qui fit à uento, quinq; continuos dies sine cibo & potu consumit in eiusmodi initu, natura in uentum adaperta: mox centum & uiginti dies prægnans manet, totidemq; diebus pullos educat: reliquos CXX. dies immunis est, suarumq; tantum rerum satagit, neq; prægnationi, neq; educationi intenta. Summotis itaq; intercalaribus, ad antiquiorem illam rationem trahere possumus supputationem illam Xenophontis libro qui περὶ πόρων inscribitur, ubi sex mancipiorum millia, si singuli singulis diebus obolũ lucrifaciant, unoquoq; anno hos sexaginta talenta uectigalis allaturos: sic enim CCCLX. dies in unius anni tempus uidetur enumerasse. Sed ne quid, quod uel utile uel delectabile esse posit, prætereamus, super horũ quinq; dierum, qui anno superant, argumento fabella fertur, quemadmodũ Rhea cum Saturno clanculum rem habuerit, idq; ubi Sol explorasset, imprecationibus deuouerit F

A uouerit, néue mense, néue anno páreret. Mercurium uerò deæ amore captũ hoc inisse consilium, ut opem laboranti ferret: Lucinam quippe Deam talorum ludo illectam detinuisse, atq; ita ab sexagesimo quoq; die lucem unam interuertisse, donec dies sibi quinq; cõparasset, quos anno uertente certis illis temporibus elapsis, immunes, liberos, exemptosq;, cum nusquã nomina dedissent, ad anni supplementum accõmodaret, factumq; ita est ut per huiusmodi dies Rheæ facultas pariundi fuerit. Hos intercalares Ægypij habent, Deorumq; suorum ad scribunt genethliaco. Ferunt uerò die primo Osirim, rerum dominũ futurum, editum: secundo Aruerin, quem Apollona, & seniorem Horum nonnulli uocant: tertio Typhona, uerùm hunc intempestiuè, neq; proprio meatu egressum, sed ex disrupto latere: quarto Isim: quinto Nephthen, quam nonnulli finẽ, uel potius interitũ, alij Venerem, alij Victoriã appellarũt. Satis hæc ad intercalares dies quinq;. Quid uerò sibi de dijs quinq; cõmentum uelit apud Plutarchum, quærere licebit. Neq; uerò hîc numerũ illum CCCLXV. cœlorũ, cuius principem Abraxan Basilidis deliramenta constituerunt, curiosius prosequar,
B ne rem tam seriam inanibus & ridiculis fabulis infarciã. Illud addam, quantũ ad anni rationẽ pertinet, quod Vmbricio teste Plinius scribit, Vulturẽ oua XIII. párere, quod adinstar totidem Lunę coitionũ accipio, quę per uniuersum annũ potissimum obseruantur. Porrò annus etiam apud Persas in dies CCCLXV. describebatur, eaq; de causa igni illi suo, quem sacrũ & æternũ uocabant, totidẽ sacerdotes iuuenes instituerãt, qui canentes, ignem quaqua gestaret̃, sequerent̃.

ANNORVM CENTENA.

Annum itaq; per Vulturem apud Ægyptios significari non leui de causa, manifestum est. Ab hoc aliud sequitur hieroglyphicum, ut per eandem alitem uel senio confectam, uel demortuã, centum annos intelligamus: eam enim augures magna semper religione sunt obseruare soliti, ac per singulas uultures annorũ centena totidem portendi tradiderũt: duodecimq; illas quas Romulus obseruauit, imperiũ Romanũ ad MCC. annos duraturũ ostendisse: quod obseruatũ à Vectio tradit Varro: exceptũ mox à Censorino, qui circiter millesimo ab urbe cõdita anno claruit: quod ita postmodũ euenisse, fœda ac miserabili totius Italię clade, quodq; acerbius est, totius literaturæ interitu, satis cõstat. Nam
C quo tẽpore capta est urbs Roma, & in ciues omnes occidione aut misera captiuitate sæuitũ à Genserico, qui dolose seruis impositis eam occupauit, anni circiter MCCVIII. ab ea cõdita numerant̃, ut Paulus Diaconus in ijs quæ addidit Eutropio, neq; non Orosius recensent, peneq; tunc perijt Romanũ nomen. quare Vectij quadrat interpretatio, tametsi hanc Romani imperij ruinã nõnulli properantius annis aliquot accipiũt. Sub Athalarico tamẽ (ita in nũmis nomẽ eius inscribit̃, nõ Halaricus) qui Vrbẽ quatuor & XL. annis antea inuaserat, Imperatore Romano incolumi, nõ extinctũ, sed ualde attritũ Imperiũ est. Neq; sum nescius, Imperij specię quæ ab Augusto inceperat, in Augustulo finitã, qui metu Odoacris, qui totam Italiã sibi armorũ ui subdiderat, perterrefactus, purpuram Imperatoriam spontè abiecit, maiestatemq; illam deposuit, barbaro tyranno tota rerũ concessa potestate, quod fuit anno ab Vrbe condita circiter MCCXXIX. à C. Cæsare DXVII. à salute nostra CCCCLXXV. Sanè dignitas hæc apud nostros, occidentales scilicet, ad CCCXXX. annos non resumpsit purpuram, quam omniũ primus Carolus Magnus ab interitu propémodum uendicauit. Eò uerò tunc miseriæ redacta est Ro. maiestas, ut Odoacer ipse de

Roma Odoacria uocanda cogitarit, quò nominis etiā Romani memoria abo- D
leretur: factumq; omnino fuisset, nisi qui melius aut piè magis sentiebāt, persua sissent Regi, maiorem illi apud omnes gloriā futuram, Romam domitā, quàm Odoacriam instauratam. Neq; uerò prætereundum est, in nostrarū etiam miseriarum memoriā, quod rerum scriptores prodidere, Octauiano etiam primo Consulatu augurium captanti duodecim se Vultures, ut Romulo ostendisse: atq; iam ex eo tempore, anno quippe uitæ XX. ad monarchiam aspirabat, quæ longa annorum serie ad nos usq; permanauit, si non Imperij uiribus, saltem titulo tenus, & licet aliquando interrupta, in eundem tamen titulum postmodū restituta, prout temporum uicissitudines permisere. Quorum quidem temporū historias si perpenderimus, ad annos circiter MCC. ab Augusto, inueniemus Pontificū totiusq; Senatus decretis magnū id Imperij nomen abolitum, perq; annos multos adulterinā fuisse Imperatoris nuncupationem. Quanquā ne tam uenerabili titulo defraudaremur, aliquot pòst annis, sanctissimo Gregorij V. Pont. Max. decreto, noua quadam ratione ansa prębita est, ut ea maiestas per Electores certos conseruaretur, cuiusmodi suffragiorum ratione post Othonem, E
Othonis secundi filium, primus omniū Henricus Imperator declaratus. Quorum electio ita aliquando despicatui habita, ut Othocarus Bohemiæ Rex uocatus ab ijs ad Imperium capessendum, ultro contempserit, qui pluris Bohemiæ Regem esse existimaret, quàm Romæ Imperatorem: atq; illi tandem ad Rodolphum Habsburgi Comitem, qui Magister curiæ Othocari erat, deuenere. Sed ne longius ab instituto nostro recedamus, qualiacunq; hæc fuerint, illud inter hæc obseruatione dignum mihi uidetur, ter iam hanc annorum MCC. supputationem, tribus in maximis imperijs, æquo propémodum temporis sui curriculo, insignes admodum rerum mutationes adduxisse. Primam à Romulo ad Gensericum, siue quis ad Odoacrem maluerit, secundam ab Octauiano Augusto ad Fridericos, tertiam Constantinopolitanā, à Fl. Constantino ad Constantinum eum, qui oppressus ab Othomano Turcarū duce, uitam & imperium finiuit, qui etiam eiusdem nominis matrem habuit cum imperij conditore. Nam inter duos hos Byzantij principes anni mille centum supra unū & nonaginta decurrerāt. Neq; obstat quod à Valente mathematico inspecto urbis horoscopo prædictum sit, imperiū id ad annos DCXCVI. duraturū, quia post eam an- F
norum summā qualescunq; fuerint Principes siue uiri siue fœminæ, à Maximi tamē Constantini institutis pendêre uidebantur. Sub Turca uerò longè alia imperij forma, longè aliæ leges, longè alij ritus superinducti. Itaq; cur annorū centena per singulas Vultures significarent, inde sumptū, quòd eas ad centū usq; annos uiuere cōpertū est apud antiquiores, quibus astipulat Ambrosius. Nunc reliqua huius imaginis hieroglyphica aggrediamur.

MATER SIVE NATVRAE genius.

CVm ergo in genere Vulturum mas nusquam inueniatur, omnes autem fœminę sint, utpote quę ex uento cōcipiant, manifestū est cur Ægyptij sacerdotes per eam alitē uropygio surrecto, atq; ad Aquilonem uerso, matrem aut naturam ipsam intelligerent: mater siquidem fœmineū est animal. Vultur enim, uti dictū, tempore cōceptus appetente, quod

per

A per quinq; dies illos quos suprà memorauimus, producitur, natura in Aquilonem, ut Ægyptij tradunt, in Eurũ, ut Plutarchus, exporrecta adapertaq; ab eodem initur, non secus ac plantæ Zephyris genialibus iniri traduntur. Sedenim hîc dissimulare nõ possum nonnullorũ imprudentiam, qui Horum Apollinem citant nouo uerbo ὀργύζω conficto, ultimoq; Hori capite appellato uerba etiam infarciunt, ὅταν ὀργύζῃ πρὸς σύλληψιν ἡ γυνή, cùm in codicibus manu scriptis, ijsq; plerisq; quos euolui, non ὀργύζῃ, sed ὀργάζῃ scriptũ reperiatur: uti etiam aliquanto pòst de ceuente uacca, cap. πῶς ἀκοήν. ἐπειδ' ἂν γὰρ ἡ θήλεια ὀργῶσα πρὸς σύλληψιν ᾖ. ὀργᾷ δὲ οὐ πλεῖον ἢ ἐφ' ὥρας τρεῖς. Quæ porrò de Vulture apud Horũ habentur, undecimo in impressis capite sunt, non ultimo. Perdurat uerò Vultur quinq; eos dies pertinacissimo ieiunio macerata, tale est eius in concipienda prole studium atq; cupiditas. Neq; quidem negarim alia etiam esse uolucrum genera (ὀρνέωνς enim, non γυπῶνς, in castigatis Hori codicibus legitur) quæ uel inter se, si mas non adsit, fœminæ æquè saliant, & mutua libidinis imaginatione concipiant, uel ut nonnulli arbitrati sunt, ipso puluere in naturam ui pruritus attracto, cuiusmodi sunt co-
B lumbæ, gallinæ, perdices, anseres, & uulpanseres, quarum tamen oua irrita, minimeq; prolifica sunt, ad cibi tantùm usum facientia, minora reliquis, ac minus iucundi saporis, cæterùm magis humida. Tertullianus: Et gallina, ait, sortita est de suo párere, sed Vultures fœminas tantùm párere aiunt. Oua huiusmodi, quia ut pleriq; omnes asserũt, ex uento generantur, & zephyria, & hypenemia, quasi subuentanea dicere uelint, appellantur. Eos uerò non audiendos dicit Aristoteles, qui dicunt, uere tantùm hæc fieri, incubatione derelicta, cùm & iuuencæ expertes adhuc coitus ea pariant. Cæterùm idem autor, qui subuentanea omnia infœcunda esse uult, in quodam auiũ genere existere simile piscibus, spontina oua ad fœcunditatem progenerantibus, nõ inficiatur, quod nimirũ de Vulturibus in primis fertur. Eas porrò autor is quoq; uolare uersus Austrũ, atq; ita ab Aquilone iniri, prægnantesq; fieri tradit, perq; tres annos párere: quod etiam apud agricultores Constantini legimus. Apud Hesiodũ οἰωνοὶ interpretes aiunt: Vultures, quarũ oua subuentanea sunt, absq; maris copula, neq; alia earum generatio reperitur. Neq; desunt interpretes etymologici, qui dicant οἰωνὸς quasi
C οἰωὸς, quòd οἶος ᾠὸν sibi sit, quippe qui sine maris auxilio ex uento cõcipiat. In cuius quidem fœcunditatis cõmendationem illud addere nõ incongruũ est, quòd non intra suum tantùm genus ea felicitas continetur, sed proficua quadam ui ad aliorum etiam beneficium celebratur. Penna siquidem uulturina subiecta pedibus, adiuuat parturientes. Id uerò quod de Vulturum huiusmodi conceptu fertur, ne quis fabulosum putet, inter quadrupedes etiam equas aliquot ex uento cõcipere Probus ex comperto refert, quod & D. Augustinus, diuinarum humanarumq; rerũ peritissimus, affirmat: & uelocissimos ex eo genere iugales apud Homerum comperies haudquaquã fabulose dictum. Basilius Magnus ex hoc omnibus animaduersum cupit, ut cùm nostrum arcanum nonnullos homines irridere conspexerimus, quasi fines naturę cancellosq; egrediatur, quòd fieri nõ posse contendant, ut uirgo pariat, uirginitate ipsius integra, illæsa atq; intemerata persistente: contemplari debere nos, Deum exempla pleraq; iam inde ab initio præmisisse, ex ipsaq; natura rerum semina quædam conspersisse, unde posset unusquisq;, ubi quod alta iam mente conceperat, effecisset, talibus mirabilibus fidem adhibere, atq; ita ijs occurrere uoluisse, quorũ stupor ne dicam, an peruersitati, nihil quicquã aliud persuadere queas, quàm quod uel manibus attingũt,

uel oculis assequuntur. Hinc ait Ambrosius, neminē subuentaneo Vulturis au D
dito conceptu, rerum naturalium scriptoribus refragari: cum uerò uirginem di
uino afflatam numine peperisse audierint, risum inceptare. Tangit hoc idem A-
damantius, ubi Celso respondet, duplex Almę significatum ex Hebræorū inter
pretatione obiectanti. Sedenim de intacta uirgine, non autem de adolescentula
(quod Theodotion Ephesius & Aquila Ponticus intelligendū frustra conant̄
persuadere) prophetatū est priusquàm in Babylona fieret populi trāsmigratio,
hoc est, anteaquā Medi & Persæ principatū inuaderent. Reddita autē sunt hæc
in sermonē græcū ab ipsis Iudæis multùm ante tempora aduentus Domini no-
stri, ut nulla relinquat̄ suspicio, inquit Irenæus, ne fortè morē nobis gerentes Iu
dęi, hęc ita sint interpretati, qui quidē si cognouissent nos futuros, & his testimo
nijs usuros quæ sunt ex eorū scriptis, nunq̄ & hæc & monumenta prophetarū
reliqua comburere dubitassent. Venerunt igitur in Latinorū manus græco ser
mone translati Hebræorū libri multò antequā Romani Iudæos in potestatem
redegissent, Macedonibus quippe adhuc Asiā posſidentibus. Ptolemęus enim
Lagi cupiens bibliothecā, quā Alexandriæ struxerat, illustrib. scriptorū omniū E
monumentis implere, ab Hierosolymitanis petijt fieri sibi copiā ut eorū libri in
græcū sermonē transferrentur. Illi, qui tunc Macedonibus parebant, Septuagin
ta uiros ex primoribus, & utriusq; linguæ cognitione præstantibus, ad Ptole-
mæū miserūt: qui ueritus ne, si inuicē cōsultarent, ueritatē absconderēt, eos om-
nes in singula contubernia separauit, iusſitq; ut unusquisq; pro se librū eundē
transferret, eoq; in libris singulis ordine seruato, opereq; perfecto, omnibus
mox conuocatis, & per libros singulos interpretationē suā unoquoq; eorū pro
ferente, ita omniū sententiā eandē esse constitit, ac si ab uno tantū traductiones
omnes emanassent. Neq; tamē ignoro esse qui rem aliter gestā narrent, & Pen-
tateuchū tantùm à LXX traductū cōtendant, & nō separatos, sed unanimi con-
cordia sententiā unoquoq; suā proferente. Sed ego & Irenęo, & antiquis alijs po
tiorem adhibeo fidem. Quare non est ut calumniatores, Almā, iam excogitent
loco uirginis legitimi nominis, & à tot eruditis agniti, substituere contendant.
Plurimùm uerò (ut ad Vulturem redeamus) indignatur Adamantius, plerosq;
adhibere fidem historicis philosophisq; hæc de Vulture & alijs aliquot animan
tibus, quæ sine maris coniunctione concipiunt, indubitatò tradentibus, & Deū F
negant qui hæc in aliquot alijs animalibus facit, posse etiā in hominibus idem,
ubi adlibuerit, facere. Et Græcorū pleriq; credūt homines primùm ex limo pro-
creatos: nos nō credemus ex dimidia humanæ substātię parte, iussu Dei, imò eo
de se ita statuēte, fieri potuisse, ut IESVS ex eo filius nasceret̄? Esto igit̄ Vultur
documētonobis, ne mysteriū illud sacrosanctū, unde uera salus, ueraq; felicitas
nobis obtigit, fabulosum fuisse uel minimùm
quidē suspicari unquā in animū inducamus.

MISERATIO.

AD hęc Ægyptij sacerdotes miserationem
per Vulturē femora sua rostro proscin-
dentē exprimebant: illa enim centū & uiginti
diebus, quib. in filiorū educatione detinetur,
nunquā ad prędā longius prouolat, uni illi cu
ræ intenta, ne pullos deserat, deq; propinquo
tantùm quæ fuerint in promptu conuenatur.
Quòd nisi aliud quicquam suggeratur occur

rátue

A rátue, quod filijs in alimentũ paret, ipsa suis femoribus rostro uellicatis sanguinem ciet, quem filijs exugendũ præbeat: tanta curat charitate, ne illi uictus egestate deficiant. Sanè uerò factum hinc crediderim, ut maiores nostri, cùm incomparabilem prorsus Assertoris nostri miserationem, qui pro salute nostra sanguinem suum profundere non dubitauit, alitem hanc, non autem Pelecanem, in sacrosanctæ crucis apicem, ea femorum uellicatione spectandam popularium omnium oculis erexerint. Nam quamuis omnino per Pelecanem incredibilis erga filios amor hieroglyphico longè alio significetur, nusquã tamen apud antiquissimos rerum scriptores, qui saxũ hoc euoluerunt, legimus auem aliã, quàm Vulturem, femorũ suorũ uellicatu pullos suos pascere consuesse. Phœnicem tamen & ipsum uellicare femora, sed, ut suo loco disputatur, non ut eo filios alat, quos nullos habet, sed ut ex eo fuso uermiculus ille oriatur, qui mox exeat in Phœnicem. Alia uerò ratione mortem oppetere Pelecanem, ut filios sospitet suos, Ægyptij tradiderunt: de quo quid illi tradiderint, suo disseruimus commentario.

IVSTITIA.

B HErodotus Vulturẽ ab Hercule pro iustitiæ symbolo habitam tradit, quòd ea iustissima omnium auium, quæ uolatilibus uescantur, iudicetur: eaq; de causa semper apud eum magnæ æstimationis fuisse, lætariq; solitum cùm inter res agendas Vulturem aspexisset. Vultur enim nihil quod uiuit attingit, nec animatum quicquã interficit, quod accipiter & aquilæ faciunt: cadaueribus uerò contenta, nullius unquã auis pastione pollui uisa est, ut Ægyptij obseruauere. Eadẽ fructus nunquã lædit, nec ulla in re animali cuiquã mansueto nocet. Quare mirũ uidetur quod traditũ est à Dionysio, aquilarũ pullos, quorũ nidus erat in Palma quę Tarquinij Superbi regię incumbebat, dum parentes absunt incursu subito à Vulturibus discerptos. Sed id uidetur ea præcipuè de causa diri prodigij loco habitũ, quòd cædes ea ab animantis genere profecta sit, quę in animatum animal sæuire minimè cõsuerit. Vtcunq;, nõ immeritò innocentes Vultures ait Hermodorus Ponticus apud Plutarchũ: nam & ab ijs quæ maximè nocere soleant animantibus, mortale genus liberãt: ex uolucribus enim in auxilio contra serpentes primam aiunt esse Vulturem: corq; eius alitis habentem, tutũ
C esse nõ solùm à serpentum impetu, sed etiam à ferarũ & latronum periculis: & ut aliquid omnino dicant, à regum etiam indignationibus incolumem euadere.

DESIGNATIO.

ALia quędã ex Vulture hieroglyphica cõmenti sunt Ægyptij sacerdotes, ex ijs quæ ab ea plurimùm fieri obseruarũt. Nam scopũ, siue locum quô quis tendere designarit, per eam alitẽ altè uolantem expressere, propterea quòd Vulturem supra reliqua omnia animantia acutissimo uisu præditam asserebant: atque oriente Sole occasum uersus aspicientem, decedente uerò ad orientem spatiosissimis quantumlibet interuallis esculentũ, quod usui suo competit, prospectum enancisci, unoq; ad id uolatu quasi sagittam ad scopum ferri. Quin etiam, ut D. Hieronymus attestatur, transmarina cadauera sentiunt. Sunt autem qui uisui, sunt qui odoratui, quo sagacissimè pollent, rem adscribãt: sed utcunq; hoc ab ingenijs hominum disputetur, illud satis cõstat, Ægyptios intuitũ ea loci designatione, in remotissimas quantumlibet partes, per Vulturis hieroglyphicum significasse.

TERMINVS.

QVin etiam circumscriptũ terminũ per eiusdem alitis picturam intelligi uole

bant, propterea quòd, si conflictus usquam futurus est, locum ipsa præscribit, ubi acies concursuræ sunt, & pugnam inituræ, quo septem antè diebus, ut Ægyptij tradunt, ut alij, triduo tantùm præuolant. Hinc illud apud Plautum, Truculento, de cœnipeta Dynarchus ait: Iam quasi Vulturij triduo prius prædiuinãt quo die esuri sint. D

PRÆSAGITVRA.

AB hac uerò præsagiendi ui, quòd tot ante dies ubi strages futura sit præsentiũt, ijdem sacerdotes Ægyptij præsagiturã ex Vulturis simulacro significabant: ijdẽq; asserunt, consuesse priscos Reges belli tempore exploratores dimittere, qui obseruarent in quã nam exercitus partem Vultures imminerent, inde cõmonefacti stragem ibi futuram, ubi earũ alitum grex frequentior incubuisset. Quæ quidem huiusmodi alitis prouidentia redigit in memoriã mihi, quòd Hermes astronomus eum qui Vulturis cœlestis afflatũ ab horoscopo sortitus fuerit, sapientẽ & prouidũ in negotijs obeundis futurũ asserit, imperiumq; suum, nam & Regem fore pollicetur, ualido munimine, animoq;, consilio & prouidentia optimè ualiturũ. Quòd si priuatę uitæ fuerit, pecuniosum omnino futurũ, multos eius auspicijs bene res gesturos, magnasq; diuitias comparaturos. Præter hæc etiam asserunt, futurũ eum militum ductorẽ, cui Vultur uolans in horoscopo feliciter affulserit, eundemq; magnis semper negotijs deditum honoratissima quæq; modò in hanc orbis partem, modò in illam appetiturũ, quò nomẽ in longinquas regiones extendat, populosq;, ciuitates & regna extera ditioni suæ subijciat, cui libenter omnes, tanquam Indi Augusto, inseruiant, & studijs omnibus obsequantur. E

HAEREDIPETA.

IVniores hæredipetã, mortuorũ quippe bona captantem, per Vulturem significari tradunt: unde mordax apud Senecã dictum: Si Vultur es cadauer expecta. Huc etiam allusit Martialis epigrammatarius:

Cuius Vulturis hoc erit cadauer? F

In primis uerò diuinæ literæ neq; aquilã neq; Vulturem mensis inferri uolunt. Hîc Adamantius illos in ijs nominari putat, qui alienis mortibus incumbũt, qui arte fraudéue testamenta subijciunt, uelut mortuorũ cadaueribus inhiantes, propterea quòd his auibus semper mortuorũ, ait, corporum cibus est, & ex cadaueribus nutriuntur & uiuunt. Ea uerò de causa profanæ sunt in diuinis literis, ut ait Hierosolymitanus Hesychius, quòd per eas homines intelliguntur, qui rixis & bellis gaudent, ut cadaueribus, uisceribus quippe miserorum & atro sanguine depascantur, cùm minimè oporteat hominem contemplationi deditum, aliorum casibus pasci & enutriri.

FVNVS.

SVnt qui Marti Vulturẽ dedicatã asserant, quòd diuerso ab alijs ingenio prædita omnem uiuentiũ consuetudinẽ abhorreat, studiũq; omne suũ circa huiusmodi cædes intẽdat, atq; demũ funesta omnia hieroglyphicè significet. Sanè cùm natura omnia in sese recipiat, sitq; decidentiũ omniũ receptaculũ, Vulturq; uti

A uti sæpe dictum, naturam exscribat, non mirum si quæ sponte cadauera nanciscatur, tam pro naturæ quàm funeris signo accepta est à ueteribus. Olim autem apud Iberos Vultures erant pro sepulchro, sicut apud Hyrcanos, Canes, ob id dicti sepulchrales. De Iberis ita Sillius XIII.

Tellure, vt perhibent, is mos antiquus Ibera,
Exanima obscœnus consumit corpora Vultur.

De his Virgilius dixit: Alitibus linquere feris. De his Homerus, οἰωνοῖσί τε πᾶσι. De his Octauianus Philippensi prælio cuidam suppliciter sepulturam precanti respondit, Iam istam in uolucrum potestate fore.

PEREGRINVS.

SVnt qui peregrinũ hominem & ignotũ omnibus, hieroglyphicè per Vulturem aptè significari dicant, propterea quòd multæ Vultures exercitũ sequentes repentè apparere soleant, uolatu semper ob raritatẽ prodigioso, & tamen unde, cõstet nemini: quapropter eos ex diuerso orbe nobis incognito aduolare pleriq; putant, argumento, quòd nemo, ut Herodotus Brysonis rhetoris pater asserebat, nidum Vulturis uidisset. B Illæ sanè in excelsissimis & inaccessis rupibus nidificant: & quanquam difficulter nidum aut pullos eius alitis uideris, aliquando tamen uisos tradit Aristoteles.

CONCVPISCENTIA.

QVòd uerò Poëtæ fingunt eam Tityi iecur abrodentem,

Per tota nouem cui iugera corpus, ut apud Maronem legere est,
Porrigitur, rostroq; immanis Vultur obunco
Immortale iecur tundens, fœcundaq; pœnis
Viscera, rimaturq; epulis, habitatq; sub alto
Pectore, nec fibris requies datur vlla renatis,

ab Ægyptiacis cõmentis haudquaquã dissimile est. Anima enim, ut Philosophi Poëtæq; ueteres cõmentantur, in portionem rationis participem unam, & rationis expertem alterã dispertitur. Sedenim quæ rationi adglutinata est portio, supra sensum & sensibilia sublata, quanto potest luctamine, tanquã Vulcani congressum effugiat Pallas, semetipsam sibi asserere meditatur: quæ uerò aliena est C à ratione brutis proxima, temerè omnia uel appetit, uel concitat. Appetentis autem uim totam in hepate Philosophi pleriq; constituunt. Quare quòd concubitus illegitimos Tityus appetierit, iecur ab alite rodi fingitur, siue ea Vultur, siue, ut alij quidam, aquila sit, quę illud abrodat. Vtcunq;, noctu ait Hesiodus tantùm accrescere, quantùm die fuerat absumptũ, propterea quòd mentis agitatio noctu præcipuè uigescit, cogitationesq; & consilia noctu undiq; suggeruntur. Sedenim quia dictũ est superius, Vulturem odoratu sagacissimo ad putredinẽ deferri, cogitationis inquiunt nõnulli principiũ, motusq; omnis à corde proficiscitur, qui quidẽ est uoluntatis fons, ut ex Homero & poëtis alijs tam Græcis q̃ Latinis accepimus. A corde igitur est quòd male habet iecur: itaq; Tityus ratione hac à Vulture laceratur. Sedenim Triclinius apud Pindarũ uiscera Tityi à serpentibus discerpi depasciq; dicit, quę quidem est Poëtarũ licentia nõ in his fabulis tantùm, uerùm etiã in historijs, ex cõmodo suo quæcunq; uoluerint uariare.

LIVOR.

NOnnulli liuorem ex hieroglyphico hoc interpretantur, eoq; spectare Tityanam Vulturem in appendicibus Virgilij,

Quæ semper lacerat, comestq; mentem,

Viuit pectore sub dolente vulnus, D
Quod Chironia nec manus leuarit,
Nec Phœbus, sobolésue clara Phœbi.

In quam sententiam alitis huius figmentũ Petronius Arbiter, Nicagoras, & Aristoxenus accepere.

DIVINA PROVIDENTIA.

QVòd denique Vulturem nonnulli Promethei etiam cordi abrodendo applicant, Ægyptiacę eruditioni longè accõmodatius est: Vulturẽ enim in mundi modum considerant. Cui picturæ illa etiam applicatur causa, quòd mundus celeri quadam uolubilitate uersetur, & cadauerum nascentiũ occidentiumque perennitate pascatur: cumque in corde sapientiæ sedem ueterũ plerique posuerint, alitis huius cor depascentis hieroglyphicum, ali sustentarique mundum diuinæ sapientię prouidentia, quæ nec ipsa finiri nouit, nec mundus cessare ab eius alimentis uel tantillum queat, manifestissimo significat argumento.

CONSVMMATIO.

NEque illud parui momenti mysterium est, quòd cùm perfectum quid in rerũ E natura Ægyptij sacerdotes indicare uellent, Vulturem & scarabeum ponere consuerunt, utpote qui ex duobus his simulacris Palladem & Vulcanum, ut ipsi aiebant, intelligerent. Comprehendebant autem picturã hanc uno tantùm argumento, ex quo masculofœmineum, ut ita dicam, sexum significari profitebantur. Ita tamen imagines disponebant, ut si Vulcanũ significare uellent, scarabeum primò inceptarent, mox in Vulturem desinerent: sin Mineruam intelligi uellent, à Vulture principium sumentes, in scarabeum desinebant. Cæterùm quia primo statim obtutu noua hæc fortè uidebunt, ea latius explicabimus pro eorum institutione, qui nondum rerum naturalium sacris initiati sunt.

PALLAS ET IVNO.

ILlud autem in primis non ignorari uelim, cœlo in superius & inferius hemisphærium diuiso, Ægyptios quod supra finitorẽ est Palladi consecrasse, quod uerò infra ab oculis semper nostris summotum, Iunoni dedicasse. Et quoniam cœlum ipsum muliebri genere uraniam, non οὐρανόν, quod præcipuè etiam apud Arabes erat, uocitabant, utpote quæ Solis, Lunæ, stellarumque omniũ mater ha- F beretur, & Vulturem, ut sæpe dictum, omnino fœminam intelligerent, utrunque itidem hemisphæriũ, quo cœlum constat uniuersum, per Vulturis hieroglyphicum exprimebant, atque ita tam Pallada quàm Iunonem, simulacro Vulturis significabant. Quinetiã unicuique muliebri signo alitem hanc pro gestamine addidere, atque ita demum unamquanque Deam unius figuratione Vulturis intelligebant. Vt uerò ad Vulcanum & Pallada reuertamur, mundum in uniuersum Ægyptij ex mare atque fœmina constare profitebantur, solos uerò deorũ Vulcanum & Pallada masculofœminas asserebant, cùm tamen, uti castigatiores Hori codices habẽt, supra Vulcani caput scarabeũ, supra uerò Mineruæ, Vulturẽ statuere soliti essent. Atqui mundum ex scarabeo, qui tantùm mas est, ab eisdem intelligi suo ostendimus cõmentario: ex Vulture autem Pallada significari, quę supremũ est hemisphæriũ, ac muliebri sexu perhibetur, ut paulò antè dicebamus: atque ita fieri ut Palladis & Vulcani opera, quicquid in rerũ natura cernere est, formã cõsequatur, & ad absolutã speciem redigatˀ. Nam Pallas ingenio capacissimo freta, nihil nõ concipit, nihil nõ parturit: Vulcanus uerò eo quo pollet artificio optimè peritus, ignis sui accedente beneficio, omnia quæ fuerint dissoluenda li-

A da liquat, contrà uerò alia cogit in duritiem, firmoq; concretu peruincit. Atq; hoc illud est quod Maximus Tyrius principiũ artis Vulcanum ab Homero dictum autumat: nam & quem ignem Prometheus furatus dicitur, Hesiodiani interpretes uitam uarijs artibus implicatam exponunt. Neq; secius in ijs quæ ad sapientiam spectant, de quo pòst latius dicemus, operatur.

ARS ET INGENIVM.

EA uerò de causa cõmenti sunt Ægyptij Vulturem adiungere Scarabeo, qua itidem fabulæ Pallada Vulcano matrimonio collocatã fingunt. Vsurpatũ aũt à ueteribus maximè, quod in Orphicis etiam hymnis obseruatur, duas has uires in eadem substantia meditari, quarũ altera contemplatur, quod munus est Palladis: altera præest corpori, quod ad Vulcanũ spectat, easq; cognominibus maris & fœminæ nuncupare. Sedenim alij omniũ hanc cœlestiũ animorũ prærogatiuã esse dicunt, ut utrunq; obeant munus, concipiendi quidem per cõtemplationẽ, quæ à superiori potestate eorũ infundit intelligentiæ: simulq; agendi in inferiorũ corporum cura, quæ sibi credita regant, instruantq; qua ratione per
B afflatũ datur, atq; etiã è periculis eximant, & sospite ualetudine tueantur. Vnde etiã Empedocles cùm se Deum iam effectũ asseueraret, puerũ & puellam esse se dictitabat, cuius hæc circumferuntur carmina, quæ rem attestantur:

Χαίρετ᾽ ἐγὼ δ᾽ ὑμῖν θεὸς ἄμβροτος, οὐκέτι θνητὸς
Ἤδη γάρ ποτ᾽ ἐγὼ γενόμην κουρήτε κουρόστε.
Immortalis ego, haudquaquam mortalis habendus,
Sumq;, valete omnes, puer ecce, puellaq; factus.

Atqui etiam si rem ulterius scrutari uoluerimus, hominẽ, de quo apud Philosophos consideratio, utriusq; sexus esse cõperimus: unde quantũ pertinet ad intellectum, nullũ discrimẽ Socrates inter marem & fœminã discernebat, eandemq; uirtutem atq; docilitatem in utroq; deprehendebat: cœlestemq; illum nos etiam talem agnoscimus, cuius appellatione & angeli ipsi, & sæpe mali dæmones intelliguntur: cui nuncupationi nostræ etiã sacræ literæ adstipulantur, frequentissimumq; hoc apud Prophetas de bonis angelis, ac de malo etiã dæmone, qui nihil natura differt ab illis. In Euangelio scriptũ est: Inimicus homo hæc fecit. Deniq;
C apud antiquos, quamuis duos hos tantũ Ægyptij masculofœminas ducerẽt, in deos omnes utriusq; sexus testimonia reperias. Quin etiã minimè cõmentitium est utriusq; naturæ homines inueniri, qui partẽ inter se utranq; peragant, cuiusmodi sunt populi supra Nasamonas, cõfinesq; illis Maclias, Calliphanis testimonio satis cogniti, ac in reliqua etiã Europa deprehensi, ne apud solos Lunenses hermaphroditũ existimet annalium cõmentator Fenestella: seueraq; admodũ lege cautũ, ut quem mauelint sexũ eligant, altero si abutanẽ, capitali supplicio puniendi. Qui uerò hermaphroditi ex marmore facti passim reperiunẽ, facie quippe muliebri, mãmisq; notabiliter tumentibus, aluo coxendicibusq; grandiorib. uiriliq; natura procacius excitata, ad superiorẽ intellectũ referri debent. Huius imaginis simulacrũ pulcherrimũ Romæ apud Petrum Melinũ uidi. Sed ut ad deos, de quibus agebamus, reuertamur, Ægyptij tum alia pleraq;, tum pręcipuè liberorũ procreationem, sententia à Græcorũ fabulis aliena, inuentũ esse aiunt Palladis & Vulcani. Atqui Scarabeus natos ex materia putida conformat, humiq; fouendam condit: Vultur ex halitu superioris aëris prolem suscipit: iuncta hæc hominem efficiũt, in cuius dispositã materiam animus immittitur cœlitus, dum scilicet embryon in matris utero coalescit. Porrò quòd Vultur & matris &

Palladis symbolum est apud Ægyptios, id in memoriã adducit, quod in diuinis D
literis mater sæpe hieroglyphicè pro sapientia ponitur, ut apud Solomonẽ Prouerbijs: Fili mi audi doctrinam patris, id est, Dei, & non discedas à lege matris tuæ, id est, sapientiæ. Quòd uerò natã ex Iouis capite Pallada cõfinxere, sciendũ eam pro intellectu Iouis accipi, in eiusq; prouidentia consistere: quapropter in Mineruæ gratiam antiqua superstitione Sapientiæ templa, eaq; potissimum in arcibus, dedicabantur. De capite autem ueteres præcipuũ animæ regimen emanare iudicarũt, quod & alij postea multis experimentis cognitũ prodidere. Præterea ueluti caput superior pars humani corporis est, ita æther, in quo regimen rerum, & totius prouidentiæ causa, uertexq; deorum, ut apud Euripidem est:

Lucidus hic terræ qui circumfunditur æther.

Nullo præterea matris beneficio genita Minerua, quo magis cum scarabeo sine compare genito, cõmercium inire possit. Virtutis siquidẽ generatio diuersa est ab eiusmodi rebus, quę parium cõcubitu fiunt. Hinc Iouem nõnulli aiunt consilium (ita enim βȣλὼ exponendũ) deglutisse, & mox Palladem edidisse: quippe qui consultor & sapiens sit habendus, nõ alia quàm consilij uia ad prudentiã deuenire potest. Alij fabulam aliter contexuere, dum Iouis caput à Vulcano cõminutum aiunt, sitq; ita de patrio uertice nata dea. Ignis siquidem quo in operibus ad demonstrandã naturæ puritatẽ utimur, humanæ est instrumentũ industriæ. Ignis occulta omnia dat luci: quod uerò quis exquirit, si fuerit inuentũ, id is & părere, & tanquã fœtum edere uidetur. Sanè uetustas (id enim sæpe repetendũ) Mineruã omniũ operũ inuentricem sapientissimã ponit: & omnia apud nos per Filiũ facta sunt. Orta illa ex Iouis capite confingitur. Vera Minerua, sine qua factum est nihil, noster quippe Ehich, hoc est, artifex, quod nomẽ secundo loco literæ sacrę ponunt, nutu cõsilioq; intimo summi Dei, non inferiorũ operum more, sed ex Dei capite emanauit. De hoc, Prouerbijs: Et Ehich secundũ se artifex, & Ehich deliciæ quotidianæ. Nostri: Cum eo eram cuncta cõponens, & delectabar per singulos dies. Ita semper diuina dubio procul dispensatione apud nationes omnes aliquis semper ueritatis fulgor illuxit. Nam ignis quem Hebræi, ut Reuchlin obseruauit, Esth uocãt, unũ est ex primorib. Dei nominibus. Ab eo nomine Græci ἑςίαν, Romani Vestam fecere, de qua Ouidius: F

Nec tu aliud Vestam quàm puram intellige flammam.

Quare triplex illa diuinorũ nominum obseruatio, quæ ad omnium ferè gentiũ, quę disciplinis usę sunt, usum faciunt, diligẽter animaduertenda, ita enim habẽt:

Hebræi	Hu	Ehieh	Esth.
Græci	ζεὺς	ἀθλώη	ἀφροδίτη.
Latini	Iupiter	Minerua	Venus.
Theolog.	Idem	Ens	Ignis.
Antiqui	Nox	Cœlum	Æther.

Deniq; Deus, inquit Apostolus, qui dixit in tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ad illuminationem notitiæ claritatis Dei, in persona IESV Christi.

IGNIS DVPLEX.

CVm itaq; Pallas translucidus & purus ignis intelligatur, ne Græcorum figmenta huiusmodi prætereamus, meritò Vulcani nuptias auersat̃, ut in uirginitatis suę puritate persistat: neq; quidem ea coniugẽ aspernat̃, sed ab eo cõtingi cõtaminariue minimè patitur: siquidem is, quo utimur, ignis, qui materię adhæreseit, aëre tamen cõmistus, Vulcanus est. Affectat is nuptias Palladis, quantoq;

A toq; conatu potest sursum uersus erigit, ac nisi perpetuis materiæ uinculis præpeditus quodammodo in ergastulis detineretur, nimirũ sponsæ thalamũ ascenderet. Iouis hic & Iunonis filius effingitur, Homero id asserente: quorundam uerò cõmento, Iunonis tantùm, ut apud Hesiodum:

ἥρη δ᾽ ἥφαιστον κλυτὸν οὐ φιλότητι μιγεῖσα γείνατο.

Illustrem Iuno nulli coniuncta marito Vulcanum genuit, propterea quòd densiori applicitus materiæ, atq; uti pauimẽto adglutinatus, ne ad sublimia sustolli possit, coërceat. Inferiora aũt hæc Iunoni adiudicata esse tunc ostendimus, cùm infernũ hemisphæriũ eam sortitam esse cõmemorauimus. Quare Varro dicere solebat, Vulcanũ intelligi de uehementiore, utpote fabrili fornacaliq; igne, Vestam uerò de domestico. Vtcũq; autem, flamma nihil aliud est quàm aër crassiusculus incẽsus: inferior uerò aër hic Iuno, sic ea Vulcanũ generat. Claudus idem perhibetur, siue quòd ob densum materiæ meatũ, consensum habet cum ijs quę umbrã reddunt: umbræ uerò pleræq; omnes obliquæ sunt, neq; sine solido corpore esse queunt, inde etiam conficta claudicitate, quòd progredi nequeat absq;
B aliquo quasi ligneo baculo: siue quia superioris mucronis motum diuersum & inæqualem ab inferiori, ubi depascitur, efficit, qui cùm sit omnino tardior, claudicare Deum ideo dixere. Verùm apud Homerum utroq; pede claudicat, quia scilicet nunc in dexterã, nunc in læuã agitatur, dum aërem perrumpere contendit, cuius densitas, ne ascendat ad Palladem, obsistere uideatur: inde cùm sit corpori adalligatus, dum se uinculis liberare nititur, modò hunc, modò illum pedẽ tentat è compedibus extrahere, unde motari quoquouersum, & undequaq; distorqueri cogitur, atq; ita speciẽ hominis utroq; pede claudicantis exhibet. Proiectus ab Ioue de cœlo in terram fertur Vulcanus idem, nempe quia, ut nonnulli tradunt, qui primi ignis usum adinuenere, in ardentem materiã aliquã fulmine tactam incidère, atq; ita mox utilitate cognita, ad igniaria deuentũ: quam inter uarias opiniones, unde ignis datus mortalibus, primam ita Lucretius ponit:

Illud in his rebus, tacitus ne forte requiras,
Fulmen detulit in terras mortalibus ignem
Primitus, inde omnis flammarum diditur ardor.

DRACHMAE DVAE siue cor.

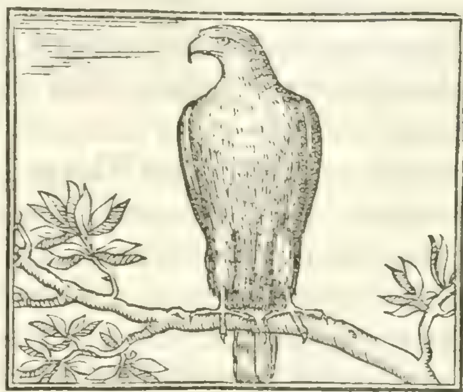

C His igitur notis Ægyptij tam in mysterijs suis edocendis, quàm in naturę secretis aperiendis, & ciuilium morum præceptis proponendis utebant̃. Sed & in reliquis disciplinis ab eodem scriptionis genere nõ recedebãt: ut si de mathematicis rebus locuturi, in numeris drachmas duas ostendere uoluissent, Vulturẽ, ait Horus, ponebãt. Causam nonnulli cõmenti sunt, quia unitas apud Ægyptios duarum drachmarũ instar æstimatur. Vnitas uerò unà cum binario, totius est numeri generatio. Meritò itaq; si drachmas duas indicare uellent, Vulturem pingebant, quandoquidem & matris & generationis prærogatiua polleat, perinde ac unitas ipsa unà cũ binario, numeros omnes generãt. Quare cùm ita mater esse uideat̃, optimè Vulturi cõpetit. Vtcũq;, curta sunt hæc in exemplaribus Hori, quod alij uiderint, si castigatiora in exemplaria inciderint. Cæterùm si ariolandũ sit in re usqueadeo perplexa, putarim ego cor hinc significari, qui legerim apud eosdẽ sacer

dotes, uel qui doctrinam eorum interpretati sunt, infantium anniculorum cor D duabus drachmis ponderari, augeri autem per annos singulos drachmis itidẽ duabus ad annos usq; quinquaginta: inde per annos alios eodẽ decrescere æquilibrio, quo ad id usq; tempus auctũ fuerit, hominẽq; tunc deficere cùm ad drachmas iam duas cor ipsum redactũ fuerit: ita uitam humanã centũ annis plurimũ circunscribi, nisi aut negligenter, aut intemperanter acta, ipsa sibimet, uti turdela, incõmoda cõpararit, seq; parte aliqua fraudauerit: nam cor affectũ iniuria, & trãquillitate sua defraudatũ, pro molestiarũ portione properantius efflaccescit & deficit. Quæ quidẽ cùm admodũ insignia sint apud Ægyptios, nõ uno erunt loco repetenda. Id autem annorũ spatium cùm uulturinæ cõgruat uitæ, sitq; uitæ omnis uis in corde sita, facilè unicuiq; cõstare puto, cur drachmæ duæ ex Vulturis simulacro significentur. Sanè uerò siue nummus hic fuerit duabus drachmis imputatus, qui Vulturis imagine signaretur, siue alia fuerit eius nota, illud manifestũ est, didrachmã apud ueteres nummi pondus fuisse, quem suo nomine Siclum Hebræi uocabant, qui quidẽ XX. obolis imputabatur: frequentissimusq; est huius locutionis usus in diuinis literis, ut alij siclum, alij didrachmam E ponant. Nam Leuitici cap. VII. supra uigesimũ, ubi legislator precium ponit quo se redimere possit is, qui honorẽ animæ suæ Deo uouerit, legas, A quinto anno ad uigesimum qui se Deo uouerit, siclis uiginti posse redimi, Septuaginta interpretes, uiginti didrachmis reddidere. Ita illud preciũ masculi à uigesimo anno usq; ad sexagesimũ, quinquaginta sicli argenti ad mensum sanctuarij, idem Septuaginta transtulerũt, quinquaginta didrachmę. & multa passim huiusmodi. Adeò uerò illis arridebat didrachmæ uocabulũ, ut si drachma una esset enunciandũ, didrachmæ dimidiũ potius, quàm drachmã unã, aut sicli dimidiũ ponerent: cuius facti rationẽ, & cur hoc pondus sanctũ appellaretur, legas apud Hierosolymitanũ Hesychium, libro eius septimo in Leuiticũ, cap. XXVII. Atq; ut huius monetę pondus ad temporis nostri usum deducamus, sciendum obolum eius precij esse qui Romæ nunc literis aliquot immutatis Baliocus, quasi obolicus dicere uelint, appellatur. Drachma uerò pondus est eius nummi, qui Romę Iulius hodie uocatur. Venetijs Marcellus argenteus, eiusdem ferè ponderis est: uti etiam Ferrariæ atq; Mantuæ uulgò Buxoloti nomine. Aureus quoq; num- F mus drachmæ ferè pondus æquat: atque ita siclus argenti uel didrachma, uno Mocenico Veneto imputatur, qui proximè accedit ad Iulios duos: nõ enim hęc ad unguem explanari possunt propter locorũ uarietatem: quia Iulij monetę Romanæ precium, extra Romanæ Pontificiæ'ue ditionis loca, minoris quàm Romæ æstimatur: contrà Mocenicus moneta Veneta, extra Venetorũ ditionem preciosior est quàm apud ipsos, uel eorũ socios. Aurei quoq; tam precio uariãt, quàm uarij sunt qui eos cudunt domini. Sed ponderis in eodem genere parua admodum differentia. Atq; hæc sunt, eruditissime Præsul, quæ doctrinam Ægyptiorũ secutus super Vulture conscripseram: nescio an plura in eo archetypo fuerint, quem surreptum initio cõquestus sum, puto tamen hæc ad huiusmodi mysterij cognitionem factura satis. Multa uerò de industria præterij, ueritus ne nimia prolixitas delicatioribus fastidio esset: & otij, quod mihi exiguũ concedebatur, habenda ratio fuit, cùm multa alia, ac penè innumera sint in huius generis commentaria, si per otium licuerit, redigenda, ut amicis argumentũ hoc, uix ulli hactenus attentatum, deposcentibus, quantum pro tenuitate mea præstare potero, satisfaciam.

A AD CLARISS. ABB. D. PAVLVM IVSTINIANVM PIERIVS VALERIANVS, DE IIS QVÆ PER AQVILAM SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

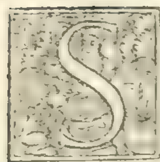

*Summum ingenij tui acumen, suauissimi mores, incomparabilis benignitas et exi
mia in amicos omnes liberalitas effecerũt, Paule Iustiniane vir rarissime, vt A-
quilam tibi ex auiario meo Aegyptiaco dedicare cogitauerim, quippe quòd tu ali
tis huius plerasq; vt ita dicam, virtutes, aut excellentis naturæ dotes, præ te ferre
mihi cõpertus es. Sed potior nimirũ causa fuit, quòd Iustinianæ familiæ gestamen est Aquila
aurea, quia scilicet progeniẽ hanc ex Iustiniani Imp. sanguine deduci omnibus est exploratissi-
mum, celeberrimi illius inquã Imperatoris, qui Byzantij præcipuè claruit, & vniuerso præfuit
Orienti: illi siquidem Aquilam in signis auream præferebant, qui Orienti præerant: qui verò
Occidenti, quod in hanc vsq; diem cõtinuatur, fuscam: bicipitẽ autem vtranq; sed vno tantũ cor
pore conspicuam: quod hieroglyphicum erat, administrationem atq; potentiam in duos diuisas,
B vnius tamen esse consilij atq; voluntatis. Ex ea vos progenie progressi, in Venetamq; nobilitatẽ
cooptati, regias virtutes inesse vobis per ætates singulas testatissimũ effecistis, Fabiorumq; Roma
norum exemplo bello Hierosolymitano pro Christiana pietate cõtra barbaros fortiter dimican
tes, in acie ad vnum cæsi, mox vno tantùm, qui Venetijs supererat, vitamq; cœlibem Deo voue-
rat, rogatione Senatus ad maritalem copulam compulso, reparata familia, ex qua breui pòst
tempore tot illustrium Senatorum affulsere lumina, Marcus Iustinianus, summæ vir probita-
tis: Beatus ille Laurentius, sacra literatura scriptisq; nobilis, sanctitate vitæ insignis, & primus
Venetiarum Patriarcha: Leonardus Diui Marci procurator, Græcis Latinisq; literis orna-
tus: adde Bernardos, Vrsatos, procuratores ipsos quoq; & honoratissimis legationibus functos,
vltimum hunc insuper vigilantissimũ classis Venetæ imperatorem: ætate verò nostra Sebastia
num & Antonium, literis & disciplinis eximios, qui legationibus ipsi etiam ad summos quosq;
principes felicissimè administratis, patriæ charissimi, gentis huius splendorem offuscari mini-
mè permiserunt. Tuam autem hæreditariam illam à maioribus tuis acceptam probitatem, &
à te studiosissimè cultam appellarem, quam Venetiæ prædicant, admirata est Patauium, Gal
C lia nouit vniuersa, & vbiubi literarum studia florent, omnes gestiunt celebrare: sed de re omni-
bus manifesta, ne actum agam, neue modestiam offendam tuam, qui mauis probus esse, quàm
videri, longior non ero. De te verò quid sentiam, quid reliqui summis laudibus efferant, nõ tibi,
sed seculis spero me aliquando in propatulo positurum. Nunc ad Aquilam aggrediamur.*

DE AQVILA.

AQVILA, ut hinc exordiar, non temerè cognomento Romana
meruit appellari, cùm nulla ferè fuerit in uniuerso terrarũ orbe
pars, quà daretur accessus, quam auspicatissimo ductu Roma-
næ non subiecerit autoritati. Quamuis nõ sum nescius Persas
multò ante Romanos auream Aquilam pennas extendenti si-
milem sacrasse. Huic autem uni aliti, ætatum & aruspicum om
nium consensu, id honoris datum, ut magnarũ rerum, prosperi semper euentus
significatione, auspicia faceret, Buteonem, Sanqualin, Immusculum ac Vultu-
rium longè anteiret, reliquarum uerò uolucrũ ostenta, quæcunq; oblata essent
interuentu suo aboleret, neq; per aërios tractus omnes, ulli cederet, quàm fulmi

ni. Cùm uerò auspicia portentaq; omnia ferè similes quasdam habeant significationes cum Ægyptiorum hieroglyphicis, & manifesta inter se germanitate consentiant, non ab re fuerit in aquila primùm auguria, mox hieroglyphica percurrere, ut hoc honoris ei tribuatur cuius est in augurijs prærogatiua. D

RERVM PROSPERITAS.

PRæcipuum itaq; eius significatum est, ut oblatam diuinitus prosperitatem ostendat: quod iam inde initium sumpsit, quòd Anacreon autor antiquissimus scribit, Iouem aduersus Titanas profecturũ, sacrificium Cœlo fecisse, Aquilæq; uolatũ prospero ei auspicio uictoriã portendisse: quæ cùm subsecuta esset, insigne bellicum auream inde Aquilam gestasse. In huiusmodi autem augurijs id ueteres obseruabant, ut quo gestu Aquilã spectassent, magni dicerent interesse. Nam si uolantem conspexissent, faustissimum & citra puluerem auguriũ putabant, uti Arexion Parrhasius indicauit Xenophonti expeditionem in Bithynos agitanti. Sin uerò sedentem animaduertissent, magnum omnino esse augurium, præclareq; rei alicuius indicium, in qua tamen peragenda laboris plurimum esset adeundum, propterea quòd sedentẽ Aquilam aues reliquæ infestare E consueſſent: cuiusmodi augurium eidem Xenophonti tunc oblatũ est, cùm Epheso ad Cyrum iter arriperet: dexteræ enim Aquilæ, quæ sedebat, obuiam factus, futuræ celebritatis, magno tamen labore comparandę, ut postmodum probauit euentus, omen accepit. Nimirũ autem illud in Aquila præcipua admiratione dignum est, quòd una omnium animantium idem apud gentes nationesq; omnes semper indicarit, cùm pleraq; alia ita uel populorum uel gentium certarum propria fuerint, ut quanto huic uel illi feliciora portenderent, infausta alijs & ærumnosa magis minitarentur, quę locis quæq; suis toto opere cõmonstrantur. Verùm Aquila cui non semper prospera felixq; fuit? Quæ bella unquam hominum memoria depugnata sunt, in quibus illa fuerit otiosa, siue quis Assyriorum, siue Medorum, siue Persarum historias percurrat, siue Græcorũ atqueadeo Macedonum monumenta, resq; præclarè gestas memorauerit, siue Romanorum, qui mox omnium excepere gloriam, famam, celebritatemq;, & sublimem felicitatis apicem, admiretur? Apud hos autem quid unquã Aquila frequentius? quid honoratius? quid unquã sacratius fuit? Sed ut ab externis F ordiamur, quanta illud admiratione dignum, quòd Aquila currus Gordij pauperis alioqui uiri iugo per totum diem insedit, unde Phrygiæ regnum Midæ eius filio prȩmonstratũ. Vel illud potius, quòd cùm apud Argiuos Heraclidarum familia defeciſſet, ex qua Regẽ eligere mos illis antiquitus fuerat, quis rex creari deberet per oraculum sciscitantes, responsum acceperunt, Aquilã id ostensuram: paucisq; admodum pòst diebus, Aquila supernè delapsa super Ægonis domo consedit, atq; ita omnium consensu Ægon Rex creatus. Hieroni quoq; Siculo admodum adolescenti, priuatæ fortunæ homini, Aquila, quæ primo bello quod inijt, in eius clypeo resedit, Regemq; eum aliquando futurum indicauit. Vulgatissima ea sunt quę de Tarquinio Prisco memorantur, cui Romam migranti Aquila pileum ex itinere abstulit, futuri, ut Tanaquil uxor interpretata est, principatus augurio. Quin & Diadumeno Macrini filio in agro ambulãti, aquila pi-

A la pileũ abſtulit,quē in capite cuiuſdã regiæ ſtatuæ depoſuit,id honoris aruſpici bus adoleſcenti pollicentibus. Et quoniã in noſtra deuenimus, C.Marius cùm nidũ Aquilę cum ſeptē pullis puer adhuc in agro reperiſſet, cumq́ gremio ſuſce ptum ad patrē detuliſſet,is admiratione motus,conſultis aruſpicibus, ſepties pe nes filiũ rei ſummã futuram accepit, quod in tot,quos geſsit,conſulatibus appa ruit,quos eo numero primus omniũ aſſecutus eſt.Quãuis Plutarchus, Romanarum quodãmodo hoſtis hiſtoriarũ, rem ideo fabuloſam exiſtimat, quòd autores tradant Aquilã nõ ultra duos párere,tametſi Muſæus dixerit ab ea tris excludi,unũ ali, duos abdicari. Cui reſponderi poteſt,id oſtento feciſſe fidē,quod & patri admirationē incuſſerat,pręter morē ſeptem genitos:illi enim portentoſi partus Varroni noſtro ſunt,qui longè morē excedunt,uti porca quę triginta ca pitum fœtus enixa, Æneę auguriũ dedit. Cæterũ,quod ad numerũ facit huiuſmodi, Albino etiã ſeptima poſtquã natus eſt hora, cõuiuio quod eius celebrita ti deputabatur,cùm ei fierent nomina,ſeptē Aquilæ paruulę de nidis allatę ſunt, & quaſi ad locũ circa cunas pueri cõſtitutæ:quod omē pater eo procliuius admi

B ſit,quòd rariſsimũ eſt in illis regionibus ubi Hadrumentũ, huius natale ſolum, in Africa,uidere Aquilas. In huiuſmodi oſtentũ accepit Octauianus,quòd ſibi ad quartũ lapidem Campanæ uiæ in nemore prandenti, Aquila ex improuiſo panē de manu rapuerit,cumq́ altiſsimè uolaſſet, rurſus ex improuiſo leniter delapſa reddiderit. Eadē nunquã antea Rhodi cõſpecta,ante paucos dies q̃ Tiberius inde reuocaretur, felici admodũ auſpicio in culmine domus eius aſſederat. Et Claudij, qui diu inter ludibria aulæ fuerat, ſub Caio demũ fratris filio conſulatũ adepti,quamprimũ cum faſcibus ingreſſus eſt forũ, præteruolãs aquila dexteriore cõſedit humero,indicio futuri apud eum imperij manifeſto. Acie aũt Bebryacenſi,priuſquã cõcurſum eſſet à militibus,Aquilæ duæ in conſpectu omniũ conflixere, uictaq́ altera tertia ſubuenit à ſolis ortu,quæ uictricē abegit. Ita duob. inter ſe decertantibus Imperatoribus, Veſpaſianus,qui Orienti præerat,rerũ potitus eſt. Quin & Maximo,qui turbulentiſsimis Reip.temporibus Imperator electus eſt à Senatu, ut Maximini obuiã iret crudelitati, quamuis hu millimo genere nato, patre quippe plebeio homine, arte ferrario, ut alij dicunt,

C carpentario,auſpiciũ imperij dederat Aquila, cùm eo nato carnē bubulã & quidem multã in eius cellã proieciſſet, quæ anguſto patebat impluuio: eam deniq; cùm iaceret, nec quiſquã auderet attingere religionis timore, iterũ ſuſtulit,& in proximũ ſacellum, quod erat Iouis Præſtitis,detulit. Eadem oſtento huiuſmo di infantē adhuc Aurelianũ uinctum faſciola ſine ulla noxa de cunis ſuſtulit, & in aram quæ iuxta ſacellum fortè ſine ignibus erat,depoſuit. Verùm hæc teme rè fortè accidere potuerunt, cùm nulla nõ die ignobiliſsimis etiam uiris Aquilę ſeſe oſtentent, & his etiam admirabiliora nonnunquã faciant, quorum tamen nemo ullam aſſequitur celebritatem. Oſtenta in illis obſeruata, quòd eorum qui ad aliquã rerum amplitudinem euehuntur, dicta factaq; omnia quantumlibet leuia repetuntur, & oraculorum inſtar in acta referuntur. Sed demus hoc contentioſis.Illud puto non negabunt,alicuius eſſe momenti quòd Aquilæ gerendis rebus tam ſæpe ſe duces exhibuerint,&quaſi diuinitus miſſæ,uel quid agendum oſtenderint,uel quò res euaſuræ eſſent præmonuerint. Cùm natus eſſet Alexander Macedo,Aquilæ duæ tota ea die præpetes ſupra culmē domus inſederunt, omen duplicis imperij, Europę Aſiæq́; præ ſe ferentes.Ea autē quæ à claſſe in continentem progreſſa, ibiq; firmata, augurio fuit, Perſas terra,non

mari debellandos esse, Alexandri ipsius interpretatione, secus quàm Parmeno D
sentiret. Et difficillimo eo prælio, quod cum Darianis apud Arbellã cõmissum
est, quo nullum unquã acrius inter eos fuit, Aquila paululum supra caput Ale-
xandri placidè uolitare uisa, nec armorum sonitu, nec gemitu clamoréue ullo
morientium territa, diuq; circa equum ipsius regis pendenti magis quàm uolan
ti similis apparuit, præsagio, uel indicatione potius, quò res euasura esset, mani-
festissima. Augurium huiusmodi legas apud Tacitum Fabio Valenti obla-
tum. Cùm is exercitũ in bellum ageret, ipso profectionis die Aquilam leni mea-
tu, prout agmen incedebat, ueluti ducem uiæ præuolasse, longumq; per spatiũ,
nullo gaudentiũ militum clamore, auguriũ accipientiũ, & alitem salucre iuben-
tium, terrefactã, ita iter continuasse, ut haud dubiè magnæ & prosperę rei omen
acciperetur. Eiusmodi auspicij lætitia Vitellio fuit, copias aduersus Othonem
præmittenti: siquidem à parte dextera repentè Aquila aduolauit, lustratisq; si-
gnis, ingressos uiam sensim antecessit. Et memorabili ea pugna, qua Locrorũ
XV. millia tantùm, ducenta & uiginti millia Crotonensium profligarũt, qua pu
gnabãt parte Locri, Aquila ab acie nunquã recessisse fertur, eosq; tandiu quoad E
uincerent circumuolasse. Quid, quæ Deiotaro Regi auguriũ dedit, ex itinere
diuertendum? cui ille obsecuturus cùm esset, conclaue mox illud, ubi Rex man-
surus erat, si ire perrexisset, proxima nocte corruit. Eadem Mario reditum
cum summa gloria triumphabundum pollicita est, cùm anguem arreptũ ungui
bus dilacerasset, & in aquas abiecisset, & occasum inde uersus abuolasset: quæ Ci
cero luculentissimis carminibus in Mario decantauit.

IMPERATORIA MAIESTAS.

OMnibus igitur nationibus & gentibus Aquilam in ostentis imperij magni
tudinem portendisse, multis exemplis apparuit. Cæterùm cùm multæ sint
Aquilarum species, eam Ægyptij sacerdotes in regio hoc significato deligebant,
quæ à nigricanti colore fuluia potest appellari: huic enim Rex deorum Iupiter,
regnũ, ut Horatius ait, permisit in aues uagas: in ea regiæ uirtutes omnes eluce-
scunt, quippe quæ uiribus omniũ præstantissima, una fœtus suos alit atq; edu-
cat, una pernix, cõcinna, polita, apta, intrepida, strenua, liberalis, minimè inuida,
minimè petulans, uerùm quadam etiam modestia prædita: ea non clangit, non F
lippit, non murmurat, sed regios deniq; mores, regiam prorsus maiestatẽ in om
nibus imitatur. Quinetiã inuenias homines eo naso præditos, cuiusmodi Aqui
lę rostrũ est, pro regijs ęstimari solitos, quod Plato tradit, & Plutarchus receptũ
asseruit: Persæq; hominum id genus mirum in modum cõmendabant: eiusmo-
diq; fuisse Cyrum historiarum autores tradunt, atq; ea se specie factum gloriari
solitum. Sed quoniam rostri τὸ γρυπὸν, illud est quod isti regium existimant, ani
maduertendũ duplex esse τοῦ γρυποῦ genus: unum, cui à fronte statim nasus insur-
git, id impudentis animi signum ponit Aristoteles, similitudinemq; eam ad
coruum propius accedere: alterum, cui nasi curuatura separatur à fronte, circaq;
medium intumescit, & in unci speciem exit. Hoc esse magnanimitatis indiciũ, &
ad Aquilam referri Philosophus idem tradit. Meritò itaq; Pyrrhus quoq; mul-
tis à se rebus magnificè præclareq; gestis, Aquilæ cognomento plurimũ gaude-
bat: quanquã ea erat modestia, ut non omnem sibi rerum gestarũ gloriam usur
paret, sed bonam eius partem in milites transferret. Nam cùm aliquando rebus
bene gestis domũ redijsset, illumq; milites Aquilam appellitarent, Per uos, in-
quit, Aquila sum, qui uestris armis ueluti pennis subleuor. Vidimus eius num-
mum,

A mum,in quo Aquila cũ fulmine ſub pedibus iacente, & ramis duobus quernis in coronam flexis,cum inſcriptione Dorica, ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ. ab altera parte caput eſt,quod alij Iouis, alij Pyrrhi ipſius eſſe dicunt:nam inſcriptio Epirotarum uidetur ad Regem ſpectare. Querna uerò corona, quæ apud Romanos hieroglyphicum eius eſt qui ciuem ſeruarit,in hoc nummo glandes Chaonias & oracula Iouis Dodonæi ſignificare poteſt. Apud Pindarum legas Aquilam ita uolucrũ reginam ab Ioue declaratam, ueluti Delphinũ piſcium, utriuſq; pernicitate genus omne ſuum exuperante. Hinc idem ait, Aquilã in ſceptro Iouis præfigi ſolitam. Neq; uerò mirum, Pindarũ ubiq; honoris tantum Aquilæ tribuiſſe,cùm Aquilæ apud Thebanos non aliter inter numina colerentur, quàm Cynocephali, Crocodili, & alia quædam bruta apud Ægyptios in cultu fuere, &,ut ſumus paſsim totis his cõmentarijs oſtenſuri,pro dijs habita.

APOTHEOSIS.

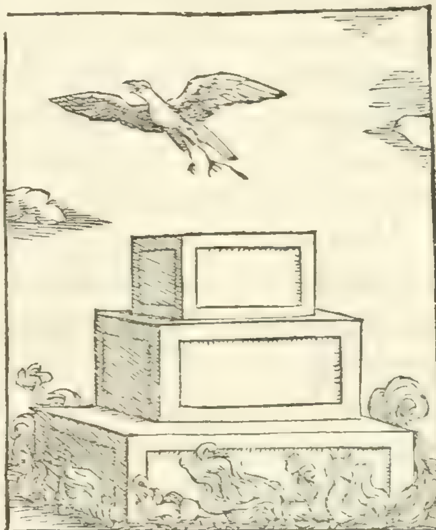

CVm igitur Imperatorem atq; regem Aquila deſcriberet, eorũ etiã iuſtis dedicabatur, qui filijs ſuperſtitibus decedebant:eos enim in-
B ter diuos referre mos erat: cuiuſmodi morẽ Herodianus in Seuerianis iuſtis latiſsimè proſequitur,ex quibus Aquila,ſimulac ignis pyræ ſubiectus eſſet, ex intimo ſuggeſtus tabernaculo emittebatur, quæ Principis animã in cœlũ referre uideretur. eamq; in numiſmatis uidere eſt, nonnunquã cum ſpolijs, nonnunquã cum faſtigio: ſic enim ſuggeſtum illum, in quo cadauera principum cremabantur, Cicero uidetur appellaſſe, cuius formã apud Herodianum legimus, & in pleriſque nummis conſpicimus. Vſque adeo uerò ſunt Imperatoribus Aquilæ dedicatæ,ut ne in extremo quidem uitæ eos deſeruerint,deq; cœlo, quibuſcũq; modis poſſent ſigna dederint,ſi qua poſſet ad ſalutem uia præmuniri. Nam eidem Imperatori Seuero ſigna mortis attulerunt Aquilę quatuor, à quibus ſibi uiſus eſt
C per nocturnam imaginẽ in cœlum rapi. Et Octauianũ Auguſtum, cùm luſtrũ in Campo Martio magna populi frequentia conderet, Aquila ſæpius circumuolauit,tranſgreſſaq; in uicinam ædem, ſuper nomen Agrippæ ad primã literã ſedit:unde aruſpices interpretati ſunt,eum paulò pòſt moriturum:quod haud ita multò pòſt euentus cõprobauit. Videre autẽ eſt in nummo, cuius inſcriptio eſt DIVI AVGVSTI PATRIS, Aquilã igni ſubiecto, quod ego ad iuſta eius retulerim,quamuis nonnulli ſacrũ eſſe putant, propterea quòd Imperatoria,quæ Græci Hecatomben appellant,ex centũ leonibus & centũ Aquilis celebrata fuerint ab aliquot Imperatoribus, & à Græcis etiã, quod tradit Iulius Capitolinus in uita Maximi & Balbini. Sed nihil hoc ad Auguſtum,de quo nihil tale memoriæ proditũ. In nũmo cuius inſcriptio eſt, DIVVS PERT. PIVS PATER, Aquila eſt pilæ inſidens, quaſi eum ſupra cœli cõuexa ſublatũ eſſe uelit innuere: nã altera inſcriptio eſt, CONSECRATIO. Atq; hæc in diui M. Antonini Pij nummis multipliciter habetur, nõnunquã cum fulmine, nonnunq̃ etiã Antoninum ipſum inter alas geſtans, nonnunq̃ uerò cubicularem lectulũ in cœlum tollens, cum inſcriptione, CONSECRATIO. Qui Bellunenſi in agro reperiunt argentei, ex uno latere pulcherrimũ ipſius Antonini caput habent cũ inſcriptio-

ne, DIVVS ANTONINVS, ex altero Aquilam arę rotundi ambitus insiden D
Vespasiani. tem: Inscriptio, CONSECRATIO. Verùm etiam in Vespasiani nummo Aquila est quæ pilam gestat, atq; in eiusdem alis tabernaculum corymbis & sertis redimitũ. *Hadriani.* In Hadriani nummis aliquot, Imperator ipse sceptrũ ab Aquila recipere uidetur, quasi illi ab Ioue delatũ esset Imperium, quod & inscriptio declarat, *Sabinæ Augustæ.* PROVIDENTIA DEORVM. In nũmo diuæ Sabinæ Augustæ Aquila est cũ fulmine, & inscriptione, CONSECRATIO. quamuis in fœminarũ iustis Pauo, nõ Aquila, est adhiberi solita, de quo in Pauonis commentario.

REX PIVS ET MISERICORS.

SEd iam nos appellant Aquilæ uirtutes, illaq; in primis, quòd pium & misericordem Regem, qui scilicet uictum & necessaria inopibus eroget, ostendere qui uolunt, Aquilam eam proferunt, quam à uigore, quo egregiè prædita est, Ossifragã appellant: ea enim pullos, quos subaquila, uel montana ciconia, inuida illa inquam & famelica, quã Græci γυπαιετὸν, nostri aliquot uulturinam Aquilam nuncupant, nido eijcit, parentis adhuc operam desiderantes, cùm uolandi facultatem nondum adepti fuerint, ad se recipit, atq; educat, benigneq; tuetur, E dum quantum satis sit adoleuerint.

BENIGNITAS.

QVę quidẽ mansuetudo fecit, ut iuniores (nam apud Ægyptios cõmentũ huiusmodi nõ inueni) si benignitatẽ cõmodissimo hieroglyphico explicare uellent, Aquilã cũ alia quauis alite ex eadẽ olla cibũ capientẽ fingerent. Sed quoniã in Aquilæ benignitatẽ incidimus, missum illud facere nõ possum, quod admiratione dignũ apud Plutarchũ legi, ut si cui argumentũ placuerit, totius historiæ scenã sibi pingendam curet. Cùm pestis olim Lacedæmona exhauriret, oracula monuerunt mali uim cessaturã, si quotannis nobilẽ aliquã uirginẽ immolassent. Obsecuti Lacedæmonij, oraculi fidẽ approbauerunt. Fortè uerò euenit ut Helenæ sors obtigerit, quę cùm mactanda duceretur, Aquila deuolans sacrificuli gladium abripuerit, & ad armenta delatũ super iuuencã demisit: cuius prodigij argumento παρθενοκτονία, id genus sacrificij sublatũ est, quod memorię prodidit Aristodemus. Idẽ olim euenisse Romæ in Valeria Luperca, & eadẽ de causa, tradit Aristides Italicarũ rerum uolumine decimonono, quem idem Plutarchus citat. F

RELATA GRATIA.

CRates uerò Pergamenus, quod & Stesichorus poëta poëmate prosecutus est, historiã ab eiusmodi beneficentia nõ absimilẽ recitat. Nam cùm decẽ & sex messores quendam è socijs aquatũ misissent, reperit is apud fontẽ serpentem, qui cõplexus Aquilã arctissimis eam spiris implicitã suffocabat. Ille ut falce messoria armatus erat, audacter progressus, ferro serpentem dissecuit, Aquilam liberã abire permisit, cumq; hausta in urnã aqua redijsset, socijs singulis poculũ ministrauit: mox cùm & ipse quoq; bibere uellet, præstò adfuit Aquila, quæ poculum ab ore dispulit eiectũ procul: dumq; messor factũ miratur, & Aquilam, quã probè nouerat, increpat, eamq; apud socios ingrati animi ream agere meditatur, uidet

A det eos & hîc & illic concidentes uitam exhalare, unde ſimul & aquam, quam illi biberant, ueneno infectam, & ſe periculo ſubductum intellexit, beneficiumq; in uolucrem optimè collocatum, manifeſtiſsimè cognouit.

CONVICIORVM CONTEMPTOR.

QVantum uerò illud eſt, & uerè regium, quòd Aquila eſt conuiciorum contemptrix? Vnde nõnulli cõmenti ſunt Aquilã figurare ſtatu immobili conſidentem, nulla pennarũ aſperitate terribilem, neq; hiatu roſtri minacem: iuxta hanc cornicem ſummittere, eo geſtu, ut & laceſſere, & conuicia facere uideatur, ſi conuiciorum contemptorem hieroglyphicè referre uoluerint. Cornicẽ enim aiunt ſolere Aquilã laceſſere, & in certamen quodammodo prouocare: illã uerò non plus cornicis conuicia & importunitatem facere, quàm elephas culicem.

PATERNA DIFFICVLTAS.

SEd enim ab his diuerſa ponere uidentur Ægyptij ſacerdotes, qui moroſum patrem, & difficilem admodũ in filios, per eius generis Aquilã cui Pygargo nomen ab albicanti cauda eſt, ſignificari uoluerint, ſiue hæc γυπαιετὸς ſit, de qua
B ſuperius: ea enim maximè omniũ animalium pullos faſtidit ſuos: ut non immeritò Plotinus eos qui ſine ratione modoq; ciuitates atq; imperia gubernanda regendaq; ſuſceperint, poſt obitũ per παλιγγενεσίαν Aquilas fieri dixerit. Damnat & Baſilius in hoc ingenium Aquilę, & in educanda prole ſua iniquiſsimã appellat.

SOLITVDO REGNI.

QVòd uerò per Aquilam regni ſolitudinẽ intelligimus, ſunt qui factũ ea ratione defendant, quòd regium eſſe dicant, unũ è filijs hæredem inſtituere, uni rerum habenas commendare, quandoquidem, ut ait Ouidius,

Non bene cum ſocijs regna venusq; manent.

Et apud rerum ſcriptores quotidie legimus, potentiſsimas urbes euerſas, clariſſima deleta regna, illuſtres familias extinctas, & in populos omnia malorũ genera debacchari cœpta, ſimulac poteſtas regia pluribus fuerit cõmunicata. Quin etiam Iſocrates, quamuis de regimine multa quoquouerſum diſputet, & nunc huic, nunc illi rationi fauere, pro loco quem tractandum ſumpſerit, uideatur, æquabiliorem tamen ciuibus monarchiam oſtendit, propterea quòd illa ambitio
C nes, omnium popularium diſſenſionum ſemen, extinguat: quod cùm Ariſtoteles quoq; mirum in modum approbaret, Homeri ſententiã ſecutus, quò diſputationibus ſuis pondus adderet & autoritatem, uerſum eius citauit:

οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.

Multos eſſe duces haudquaquam proderit, eſto
Rex vnus, princeps vnus, qui publica tractet.

Non indecenter igitur Aquila, ut uulgato per Ariſtotelem Muſæi uerſu fertur,

Tris parit, atq; duos nido eijcit, educat vnum.

Sed, uti ſuperius oſtendimus, ſpecierũ diuerſitas in eo genere efficit, ut contraria ſuper alitis natura autores ſcribere uideantur. Vtcunq; uerò, educationis huiuſmodi ratione habita, per Aquilæ pullum ſolitudinem interpretabantur.

PERNICIOSA POTENTIA.

QVin etiã ijdem ſacerdotes Ægyptij potentiã cuiuſpiã, quæ ſocijs & amicis omnibus pernicioſa eſſet, per Aquilæ pennas ſignificabant. Huiuſmodi ſiquidẽ ea uis eſt, ut aliarũ auiũ plumas, ſi cõmiſceantur, interterere, & quodãmodo deuorare uideant: quod & in tergoribus pantheræ atq; hyænæ identidẽ fieri cõpertũ eſt. Pantherinũ quippe tergus hyænæ cedere ſuo loco diximus. Eandẽ

inter iuglandē & quercū antipathiā esse scribit Plinius, tanto quidē naturę dissi D
dio, ut si quercus iuxta nucē iuglandē sata sit, prorsus emoriat̃. Est & illud huic miraculo perq̃ simile, quod de cardamo fert̃. Olus id apud Persas usitatissimū, cuius natura est humorē omnē terrę ad se ita attrahere, ut reliquæ circūpullulantes herbę cogant̃ exarescere: de quo prouerbiū est apud Aristophanē. Id alio uocabulo Scaphon uocant, Iberis est Dioscoridi, Ægyptijs Semeth, nasturtiū Romanis. Causam uerò super Aquilę pennis Philosophi cōmentant̃, quòd cùm auis ipsa sit omnibus alijs infensa, deriuet uis ipsa animalis in res quoq; eius inanimes per sympathiæ contagionē. Alij pestiferā maleolentię uim quandā inesse aliti deprehendêre, propter quā tacta ab ea facilè cōputrescāt: indicio esse, reliquias eius hesternas neq; ab ea ipsa, neq; ab alio quopiā animaliū repeti. Permeare uero contagionē eam etiā in pennas, quę alienas iuxta se positas adurere propémodum pro cōperto tradunt̃. Ita eius qui rerū summa potiat̃ maiestas, fulgore suo reliquos obscurat, & ueluti micantissimū Solis iubar, ubi exortū fuerit, lucē omnibus stellis intercipit. Obijciunt alij hoc in multorū principū tyrannidem & rapacitatē, quibus nō sine rerū tuarū iactura possis adhærescere. Quomodocunq; autem quispiam acceperit, natura hoc cōparatū, ut debiliora à ualidioribus absu E
mantur.

ERVDITVS IMPVRVS.

IN diuinis literis, quæ rem hanc austerius tractāt, Aquila, gryphs, haliætus & miluius rapacitatē significant, & à sacris ut immunda reijciuntur: per quas alites, ut signat Hesychius, intelligimus eos, qui sublimia quidē perscrutari uideantur, cœli quippe motus & rationē, stellarū situm atq; naturā, quæq; superioribus in elementis igne & aëre fiunt uarietates, contemplationi uigilijsq; non sua tantū causa, sed aliorū etiā institutionib. dediti, uita tamē & impuri sint & malefici, dum uel insidias alijs intendunt, uel sordida quæq; cōuenantur, suarū ita rerū satagentes, ut ad cōmoditates suas omnia cōtrahant, inexplebiliq; auaritia æstuantes, nō suis tantū fruantur, sed imbecilliorū quoq; bona diripiāt, qualem Hieronymus notat lib. de uiuendi forma ad Rusticū monachū, super eremita quodā, qui publicas priuatasq; eleemosynas in suum & suorum tantū usum uerterat. Ita enim scribit: Vidimus & planximus Crœsi opes unius morte deprehensas, urbisq; stipes quasi in usum pauperū congregatas, stirpi & posteris derelictas.

MALVS DÆMON. F

NOn imperitè igit̃ Aquila diuo Gregorio malignus est spiritus animarū raptor. Vt uerò ea quæ de perniciosa dominatione dicta sunt, quæ omnia ad mundi huius principē accōmodari possunt, iam pręteream us, habet & hoc proprium Aquila, quòd pisces ab alto aëre conspicata, eos pręcipiti cursu delapsa rapit. Pisces uerò animarum hieroglyphicum esse, dictum commentario suo.

PRINCEPS SIBI TANTVM STVDENS.

ADiungunt ad hæc Ægyptij sacerdotes, Regem rerū tantū suarū satagentē, neq; aliorū incōmmoda calamitatésue miserantem, per quā proposuissent Aquilā ostendi, eam quippe in astruendo nido solicitā: illa siquidē in solis excelsis, arduis & præcipitibus locis nidulatur, & omnino longè sublimius uolat, q̃ uolatilia reliqua. Hinc fit ut ab aliarū auiū consortio atq; consuetudine sese abducere uideatur, qui quidē plerisq; Regibus mos est, qualem in Hadriano sexto Pont. Max. uiro Batauo uidimus, qui humanā omnē consuetudinē ita auersabatur, ut nō nisi propria uel utilitate uel necessitate cogente, sui uidendi copiam faceret. Quòd si, quod raro admodū uidisses, spatiatum in subiectos Pontificio palatio

A palatio campos obequitaret, nullis accitis comitib. nullo, ut Pontificũ mos est, æris tinnuli signo dato, iter arripiebat: simulac principes, antistitesq; & cohors reliqua ex officio assecuti essent, equũ ipse, nullius salutationẽ moratus, citatiore gressu perurgebat, conspectumq; omnem hominũ, tanquã nihil ad se eorũ ingeniũ pertineret, effugere properabat, seq; in intimas palatij latebras occultabat.

PRÆ FAME MORIENS.

QVòd si hominẽ eo mortis genere periturũ, quod Homero Platoniq; omniũ est miserrimũ, ijdem significare uoluissent, hieroglyphicũ habebãt Aquilæ, cuius rostrũ esset enormiter incuruatũ: senescentibus enim Aquilis rostrum supernum accrescit adeò, incuruaturq; subinde magis ac magis, ut nulla demum aperiendi data copia, inedia plerunq; deficiat & extinguatur. Hinc illa in bibaces, Aquilæ senectus, exprobratio, quippe quæ amissa edendi facultate, humorẽ assiduè sorbillare cogitur, uitãq; aliquandiu pertenui ea ope protrahere. Ac, ne usquam desint Græcorum fabulæ, commenti illi sunt fuisse olim hominem, qui hospitem affecisset iniuria, proindeq; deorum ira in Aquilam cõmutatum, inq;
B sceleris pœnam eo affectum malo, ut fame consumeretur.

IVVENTVS RENOVATA.

ADdunt alia quædam iuniores, ut illud ex Psalmo interpretentur, Renouabitur ut Aquilæ iuuentus tua: quod nescio cur nonnulli legunt, Reuocabitur, cùm græcè sit ἀνακαινισθήσεται. Diuus Hieronymus Aquilã ait, ubi consenuerit, pennis supra modũ grauari, ideoq; fontem ab ea quæri, cuius aspergine pennas egerat, quibus leuata calorem intra se colligit, sanariq; tum primùm oculos, mox ab immersatione in iuuentam redire. Eucherius Aquilas ait ui nimiæ senectæ implumes fieri, & nido relatas à pullis suis uicissim ministrantibus pasci, donec deterso senij ueterno, cum pennis uolandi etiam usum recipiãt. D. Augustinus Aquilam ait senio grauatã rostri immodicè crescentis aduncitate eò redigi, quod paulò antè dicebamus, ut nec os aperire, nec cibũ ullo pacto capere possit: impulsam itaq; naturæ ui collidere rostrũ ad petrã, cuius attritu excussa ea parte quę redundabat, ad cibum redire, atq; ita ex eo senio reparari, ut omnino iuuenescere uideatur. Nostri petram loco hoc Christum intelligunt: proq; rostro
C obunco, prauitatis peruersitatisq; opera, quòd Physiognomici eius figuræ nasum, uti superius dictũ, iracundię & rapacitatis indiciũ esse uolunt: huiusmodiq; homines auaros plurimũ alieni appetentes, & ultionis studiosos inueniri. Vitia uerò hæc nõ alia excuti ratione, quàm per Christi disciplinã queũt, atq; ita pro iuuentutis renouatione animi depurationẽ intelligũt. Corpus enim nostrũ ab adolescentiã pergit in seniũ, uerũ anima sapientis, pij probatiq; uiri, à senecta in adolescentia transmittĩ, atq; ita homo hic exterior flaccescit & deficit indies, interior uerò eo magis uigescit ac renouaĩ, quo diutius in iusti honestiq; meditatione exercitioq; uitã degit. Tale aliquid apud Platonẽ inuenias, dicente Socrate: Tunc sanæ mentis oculus acutè cernere incipit, cùm corporis oculus incipit hebescere.

APOSTOLI.

QVod uerò legitur Euangelio Matthæi, Vbi fuerit cadauer, illic & Aquilæ cõgregabuntur: per cadauer Adamantius Dominicæ passionis mysteriũ interpretatur, per Aquilas Apostolos, de quibus etiã dixerit Esaias: Assument pennas sicut Aquilæ, & current & nõ lassabunĩ, & ibunt & nõ esurient: siue ut alibi legitur, current & nõ laborabunt, iter faciẽt & nõ lassabunĩ. Huic interpretationi adstipulatur etiã Eucherius, qui loco hoc euangelico pro Aquilis sanctas ani-

mas accipi tradit: & Salomonicũ illud, Via Aquilæ in cœlum, de Chriſti aſcen- D
ſu intelligi debere cõtendit. Quòd ſi ad eruditionem hanc profana etiam adiungere liceat, Antipatri memorabile fertur epigrãma, ſiue illud Speuſippi fuerit, in Platonis ſepulchrum, quem ut diuinum antiquitas uniuerſa uenerata eſt, cuius ille animam ad ſepulchrum è cœlo allapſam in Aquilæ ſpeciem agnoſcit:

Αἰετὲ, τίπτε βέβηκας ὑπὲρ τάφον, ἢ τινὸς, εἰπὲ
    Ἀστερόεντα θεῶν οἶκον ἀποσκοπέεις;
Ψυχῆς εἰμὶ Πλάτωνος, ἀποπταμένης ἐς ὄλυμπον
    Εἰκὼν, σῶμα δὲ γῆ γηγενὲς ἀτθὶς ἔχει.

Cur Aquila ad tumulum hunc uolitas dic: nunquid ab aſtris
    Hic habitare Deum fortè aliquem intuita es?
Imò anima extincti ſum diua Platonis, Olympum
    Quæ colo, ſed corpus terrigenum Attica habet.

INGENIVM VELOX.

PIndarus & alijs pleriſq; locis, tum præcipuè Nemeis, ingenij promptitudinẽ & uelocitatem per Aquilam oſtendit, ſumpta ab eo cõparatione, quòd præ- E
dam etiam ualde procul diſtantẽ mira pernicitate nanciſcatur, uiſuq; ita polleat, ut profundiſsima quæq; proſpectet: quæ omnia ingeniorũ acumini ſunt accõmodata. Idem cùm Bacchilidis & æmulorũ ſuorũ gloriã eleuat, coruos illos, ſe unũ Aquilam iactat, quòd promptiſsimo ingenio nihil nõ cõcipiat quantumlibet arduũ, & à terra mariq; remotũ, mox & ſtyli uelocitate quæcunq; cõceperit aſſequatur. Ad huiuſmodi rerũ amplitudinẽ alludere mihi uidetur Ariſtophanes, Auibus, cùm Athenienſibus aut adulaturus, aut eorũ ſpes inanes eluſurus ait, αἰετὸς ἐν νεφέλῃσι γενήσεαι. Nimirum enim oraculum acceperant Athenienſes, fore ut tanto urbes reliquas poſt ſe interuallo relinquerent, quanto Aquila reliquas aues uolatu ſuperat. Et Soſithei dictum illud celebre ſuper ui eius impetuoſa:

εἷς μυρίους ὄρνιθας ἀετὸς σοβεῖ.
Una Aquila innumeras exagitabit aues.

NILVS.

ATq; Aquila hac quidẽ de cauſa Nili fluminis hieroglyphicũ in ſacris Ægyptiorum literis habita: quoniã enim Nilũ perniciter currere, tantaq; pro- F
funditate inſurgere obſeruatũ eſt primùm Promethei tempore, eam enim fuiſſe Aquilam nonnulli tradunt, quæ Promethei cor diſcerperet, quippe cùm cauſas incrementi perueſtigare non poſſet, ab Hercule demum Aquilam cohibitã, qui fluminis impetum partim aggeribus, partim foſſarũ deriuio coërcuerit, Prometheaq; omnes exundationis cauſas edocuerit. Inter autẽ uetuſta Nili cognomenta AQVILÆ nomen inuenias, quod nomen à colore nõnulli dictũ putant, utpote qui, ut Maro ait, uiridem Ægyptum nigra fœcundat harena: & æquora ab eo colorari Catullus inquit: nomenq; illi à limo, quem trahit, factũ aiunt etymologici, nam mare in longa inficit ſpacia, eaq; de cauſa Melas olim, & mox Melon appellatus Ennio, Auſonio, & alijs: idq; etymon in nomine à nigrore Feſtus & Seruius agnouere.

ALTA COGITATIO.

NOn defuere tamen qui Aquilam huiuſmodi Promethei cor adrodentẽ, ad mores trahere conarentur, ac profundæ cogitationis principem ſignificare contenderent. Sed ne diutius in Prometheo hæſitemus, quæ noſtri ſuper Aquila ſenſerint potius aperiamus.

DIVVS

A DIVVS IOANNES.

SAnè homines cùm solam auium omniũ Aquilam esse diuinam autument, & antiquitas eam Ioui tela gestare crediderit, inde persuasi sunt, quòd eam omnium maximè oculo ualere conspexerant, longissimoq; interuallo minutissima quæq; discernere, Homeri ad hoc accedente testimonio, ita dicentis:

ὥστ᾽ αἰετὸς ὅν ῥά τέ φασιν
ὀξύτατον δέρκεσθ᾽ ὑπουρανίων πετεηνῶν.

Ut Iouis ales,
Cuius acutam aciem perhibent præstare volucres
Ante alias, quotquot cœlo spatiantur aperto.

Et hymno Mercurij, ubi Apollo de Mercurij occultatione loquitur, qui ita latitaret, ait, ut neq; ipsum uel Aquila, quæ tam acutè uidet, inspexisset. Hinc Theologi nostri D. Ioannem Euangelij scriptorem per Aquilæ hieroglyphicũ à diuinis illis uatibus præmonstratũ deprehendêre. Sanè Aquilam (ut nomen etiam interpretemur) ab acutè uidendo dictam nonnulli ex ueteribus asserunt, utpote qui Aquilam quasi aculam ab acumine dictam uelint: quamuis, ut paulò antè dicebamus, alij ab aquilo colore uocem ducant: est enim aquilus color fuscus & subniger, ab aqua denominatus. Vtcunq; autẽ, acutissimi uisus Aquila est Ioannes, qui oculi acie in altissimæ diuinitatis recessum directa, præ omnibus maximè superioris naturæ secreta reuelauit: cuius facies Ezechieli uisa supremũ ex quatuor locum obtinere: qui ad abolendam Abionitarum hæresim, quæ Christum hominẽ tantùm, non Deum etiam asseuerabat, ad altissima remotissimaq; rerum principia præpetibus euolauit pennis, deq; penitissimo diuinitatis nido nitidissimas ac maximè pellucidas illas gemmas surripuit, quæ postmodum intuentiũ oculis quantumlibet conniuentibus hallucinantibusq;, micantissimi luminis claritatẽ attulere. Illic enim erat lux uera, quæ sola lumen mortalibus largitur. Hic ille deprehendit humanarũ diuinarũq; rerũ omniũ λόγους initio fuisse, atq; penes Deum, ipsum deniq; Deũ, ipsam esse rationem, quæ apud nos sub Verbi nomine recepta est: ut reliqua missa faciã, tam multis diuinæ sapientiæ luminibus illustrata. Hæc est deniq; illa Aquilę uolitãtis effigies, diceret Irenæus, quã sacri præuidere uates, quę Ioannis nostri beneficio, spiritus in Ecclesia aduolitantis gratiã manifestat. Nam hic altè exorsus principiũ, quod à patre est, effigiem Verbi, quæ refertur in filio, & præclarã eius generationem enarrat, tanta cum fiducia rem tam arduã aggressus, ut Aquilæ symbolo meritò figuretur: Ioannes inquã ille altiloquus, quòd Aquilæ referatur hieroglyphico, ipsa susceptæ lucubrationis materia sublimis, ait Eucherius, & ab ipso rerum principio repetita, in causa fuit. Proinde cùm uolatu sublimi in ipsam Dei omnipotentis aulam elatus sit, & oculorum aciem uisu præpollens in admirandæ diuinitatis faciem infixerit, doctrinam nullo antea mortaliũ ingenio conceptam ab alto detulit, cuius initium, In principio erat Verbum.

B

C

STATVTA FIRMITER SEDES.

HOc quoq; sacerdotũ Ægyptiorum hieroglyphicũ fuit, per Aquilam, quæ saxum gestaret, hominem significare, qui firmam stabilemq; in ciuitate, locóue aliquo, sedem sibi posuisset: illa enim simulac nidum sibi comparauit, quò possit firma & inconcussa rem suam procurare, lapidem quempiam exquirit, quem in nido pro libramento collocet: neq; aliam huius rei causam sacerdotes illi tradidere, satis habentes constructi nidi firmitatem per huiusmodi argumen-

tum indicasse. Nam & firmandis nauibus, priusquam anchoræ usus repertus esset, id opis saxa contulere, id quod Apollonius Argonautas fecisse scribit: ut minimè mirum sit, saxum, etiam in Aquilæ nido positũ, inseruire stabilitati. Cæterùm lapidem hunc eum esse credere possumus, qui ἀετίτης appellatur, Aquilinũ Latini dicunt, ad multa remedia utilem: adq; id præcipuè, quòd partum contra omnes abortuum insidias custodit. Idem muliebribus feminibus adalligatus, quotidiano experimento mirificè prodesse, pariundiq; facilitatẽ inducere comperitur. Eo incenso morbum Herculanũ, hoc est, furorem qui plerunq; ex atra bili accidit, qua potissimũ Herculem laborasse tradunt, explorari putant. In ædificari nido asserunt autores nostri, nihil igne deperdere, prægnantẽ esse, alio uelut in utero sonante. Sed uim illam medicã non nisi in nido direptis pollere, magorum tradit superstitio: neq; tamen in omniũ generũ nidis inueniri, sed in Melænaëti tantùm, Pygargi, Morphni, siue ut Homerus, Percni, atq; Gnesij. Duas uerò Aëtitis species agnoscit Zoroastres: unum densum & solidum, alterum rarum & inanem: inesseq; solido uim illam perficiendi fœtũ, & usq; ad partus debita tempora continendi. Occurrebant hîc multa super lapide significata, quandoquidem ex eo ab Aquila in nidum collocato, rerum stabilimentũ Ægyptij significare cõmenti fuerant: eaq; firmitas ad Capitolij immobile saxum referenda uidebatur: quæq; ueteres passim de cultu lapidis sanxissent: utq; uel nomen ipsum magni instar numinis aliquando habitum: quæq; hîc pietas nostra de petra sentiret: sed quoniam nobis cum Aquila res erat, quæ lapidis essent, in cõmentario quod est super ædificiorum partibus, transferre, ibiq; cõmodius de argumento huiusmodi differere constituimus, cùm multa adhuc ad Aquilam pertinentia superessent. D E

TERRARVM DOMINATIO.

ET ut longo circumuecti circuitu rursus ad imperij significatũ reuertamur, nostræ etiam sacræ literæ per Aquilam terrarũ dominationem intellexerũt, ubi apud Ezechielem legimus, Aquilam uisendæ magnitudinis, quæ latè passis alis, immaniq; membrorũ ductu, oppleta plumis, uarietate insignis, unguibus ferox & minabunda, præpeti uolatu ad Libanũ applicuerit, Cedriq; inde medullam, tenellosq; surculos euulserit, tota altiorũ frondiũ summitate decerpta, adhæc succisis etiamnũ uitium seminibus, quæ omnia Babylona translata sunt, ibiq; sata. Neq; huic absimilem alteram adiecere, quæ uitium earũ palmites deprædaretur. Per priorem illam nostri aiunt Nabuchodonosora Babyloniæ Regem interpretari: per alteram hanc Ægypti tyrannum, quorũ prior Hierosolymam cepit, & populum cum Rege ipso Sedechia principibusq; alijs in captiuitatem abduxit: alter uerò, cùm bellum aduersus Assyrios mouisset, Israëliticũ populum seruitutis affectum tædio ad se traduxit. In utroq; Rege Aquilæ hieroglyphicum proponitur, sed longè latior interpretatio est in ea quæ Nabuchodonosora describit. Alæ siquidem diffusæ, numerosos indicant exercitus, quos ille secum traxerat. Membrorum exporrecta longitudo, regni eius diuturnitatem. Plumæ nihil aliud sibi uolunt quàm diuitias, quibus locupletissimus esset. Varietas plumarũ, rerum ab eo gestarum gloriam indicat. Armorũ horrorem, ungues. Libanus Iudeæ claritatem atq; celsitudinem longa annorum serie conspicuam, unde ille medullam Cedri auulserit, quippe nobilitatem extirparit, & summas quasq; frondes decerpserit, hoc est, ne tenerrimæ quidem Regum proli, ætati scilicet infirmæ, pepercerit. Sedenim totam oraculi ænigmatici seriem F

A interpretatur Adamantius in eundem Ezechielem homilia undecima.

AQVILARVM INSIGNIA QVÆDAM.

QVòd uerò initio dicebamus Iustinianam familiam aurea insignem Aquila, alios huc trahit ex antiquis, quorum claritas gestaminibus huiusmodi innotuerit. Sed illud prius dicam, quod dissimulandum in huiusmodi narratione minimè uideatur.

TERRARVM VMBILICVS.

APud Delphos scilicet duas fuisse Aquilas ex auro, quod monumentũ erat terrarum umbilicũ apud eos esse, quem Iupiter ea ratione explorauerit, ut Aquilas duas, unam ab Oriente, alteram ab Occidente dimiserit, quę pernici uolatu in aduersum allapsæ, supra Pythona factæ obuiã sunt: quo loco designato, declaratum est ibi terræ habitabilis medium esse, isq; honos geminis Aquilis habitus, ut in templo ibidem excitato, aureæ constituerentur. Atq; hinc illud innotescit, quod in Maronianis appendicibus legitur:

Pallas Cecropias tuetur arces,
Delphos Pythius orbis umbilicum.

B Ab Apolline autem ad Respub. & milites transire ipso narrationis ordine inuitamur: ad eorũ igitur insignia quædam ostendenda calamũ conuertemus: gentilem enim scutorũ usum, uariasq; in eis imagines, aut picturas, quæ familiarũ indicant stemmata, cognationesq;, tametsi uiri haudquaquã contemnendi, esse hæc recentioris ætatis inuenta existimarint, nos antiquissimi moris esse, & hîc & alibi toto opere disseruimus.

LACEDÆMONII.

NAnq; Aquila, quæ draconem arreptum gestet, Lacedæmoniorũ rempublicam ostendit: huiusmodi enim signo literas illi publicè obsignabãt. Tradit hoc Iosephus, ubi literas Lacedæmoniorũ recitat Arij eorũ Regis ad Hebræos Onia Pontifice datas, quarum sententia ea erat, ut profiterentur Lacedæmonij se per Abrahamũ Iudęorũ esse consanguineos, proinde gentem ipsam hortabantur, ut quæ Lacedæmoniorũ essent pro ueteri necessitudine cõmunia ducerẽt. Epistolam eam Iosephus ait complicatã figura quadrangula fuisse, eoq; obsignatam argumento, quod suprà posuimus. Quòd uerò designarit epistolam fuisse C quadrangulam, alios atq; alios indicat complicandarũ epistolarũ modos apud hos uel illos extitisse: alij enim paginis, alij tabellis, uoluminibus alij in umbilicos complicatis scribere consueuerunt.

CLEARCHVS.

CLearcho autem Heracliensium Tyranno, qui Iouis se filium dixit, in publicum prodeunti aurea Aquila uelut argumentum generis præferebatur.

HERCVLIANI IVNIORES.

EIusmodi coloris Aquila, quippe lutea, trunco insidens in parma luti sapphirei, cuius marginẽ eodem colore, sed admodũ dilutiore, circulus ambibat, Herculianorũ iuniorũ erat, qui sub Magistro militũ Pręsentiali militabãt, quod in antiquis quibusdam eius militiæ cõmentarijs iuueni apud Maffæos Romæ.

HERCVLIANI SENIORES.

SEniores uerò Herculiani cærulẽa Aquilam alis utrinq; passis habuere in rubra parma, cuius latus ambitus in margine lutei coloris erat, quẽ nigra linea circunducta in partes duas æquidistantes dissecabat. Erant uerò Iouiniani, siue, ut apud Vegetiũ est, Iouiani, atq; Herculiani, Illyricæ legiones duæ, quæ sena-

millia militũ habebant, quos Diocletianus, qui se Iouem latinè uocitabat, & Maximianus, qui pro Hercule se gerebat, cùm ad Imperium peruenissent, pro merito uirtutis ita nominibus à se inditis, appellandos censuere, eosq; cunctis legionibus prætulerunt. Tela uerò illis erant plumbatæ, quos Manobarbulos uocabant, eosq; portabãt scutis insertos, ijsq; opportunè iactis, hostes equosq; priusquàm nõ modò ad manũ, sed ad ictum missiliũ peruenirent, graui admodũ percussione cõsauciabant, Imperatoresq; illi horũ opera bella plurima confecerunt. D

IOVINIANI IVNIORES ET SENIORES.

IOuinianorũ autem qui Iuniores uocabantur, insigne erat Aquilę apotheosis, redimiculo supra caput imposito. Ales ipsa natiui coloris in parma lutea, quæ rubro primùm circulo claudebatur, inde altero sapphirei coloris toto margine cõplectebatur. E pectore autem Aquilæ aureus extabat umbilicus. Seniores uerò purpuream gestabant Aquilam in parma cærulea, duoq; erant pro margine circuli, ruber interior, exterior luteus.

QVARTODECIMANI.

CÆrulei coloris aliquanto diluti Aquilam gestabant Quartodecimani, qui sub Magistro militum per Thracas militabant. Ea uerò ales in alba parma insidebat orbi cæruleo densioris luti, intra quem circulus ruber erat, à cuius medio aureus extabat umbilicus. Verùm hæc satis fuerit attigisse, ne opusculum uniuersum insignibus & gestaminibus farciamus. Hæc atq; alia pleraq; huiusmodi scriptores rerum memoriæ prodiderunt, quæ si prosequi uelim, nullus unquam futurus sit modus: quare manũ de tabula, sitq; iam super Aquila satis superq; declamatum. E

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNEN. AD CLARISS. ACTIVM SYNCERVM, DE IIS QVÆ PER PHOENICEM, PELECANVM, ET QVASDAM ALIAS AVES SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

TIBI verò SYNCERE ACTI rarissime, Phœnicem & Pelecanũ, quiq; in ipsam historiæ seriem quibusdam veluti laqueis detenti sese inuicem implicuerunt, sociatiq; in hunc locum aptissimè conuenerunt, Noctuã, Cornicem & Passerem, dedicare consilium fuit. Ac Phœnicem quidem ea de causa, quòd veluti ille admirabili quadam insignis pulchritudine, visu rarissimus post longissima temporis interualla conspicitur, ita Latinæ linguæ nitor, & eloquentiæ cultus ornatusq; per tria fermè Phœnicis secula desiderati, ætate demum nostra, beneficio, opera, & labore plurimũ tuo suscitati, spectandos sese theatris iam omnibus exhibuere. Pelecanum ob eam, qua præcipuè cõmendaris, in amicos omnes charitatem atq; beneficentiam, vt nemo vnus hodie magis amico amicus, quàm Syncerus Actius esse prædicetur. Noctuam, quæ tuarum indicium sit lucubrationũ, quas Minerua haudquaquã inuita elegantissimas elaborasti. Cornicem ob diuturnitatem, quæ scriptis debetur tuis, non modò vno plus seculo, sed perpetuò summa omnium cõmendatione victuris. Passerem ob orationis tuæ Veneres Cupidinesq;, qua nihil suauius neq; iucundius excogitari potest. Sed enim quæ multa atq; præclara de ingenij tui sublimitate dici possent, ea consultò prætereo, quia tu longè maior es quàm mea te capere possit cõmendatio: quis enim Soli lumen afferre, nisi fatuus quispiam, aggrediatur? Igitur cùm tuo ipse sis splendore clarus, principatum hunc in literaturæ F

A *ratura candore tuum suo se præsidio tuentem missum faciemus, quodq; nostrum est institutũ, ad animalium quæ interpretanda suscepimus, significationes cõuertemur: quæ quidem quales & cuiusmodi sint, quamuis tu eas tum ex Græcis Latinisq; scriptoribus nõ ignoras, tum ex admirabili illa venerabilis antiquitatis tabula ænea, quam simul apud Bembum inspeximus, potes edoceri, quæ omnem Aegyptiorum historiam antiquiorem, argento atq; auro delineatam ostentat. Quid tamen & nos super his cõpererimus, ex ipso Phœnice indicare iam incipiemus.*

INSTAVRATIO.

AEGYPTII sanè sacerdotes, cùm longa quid annorũ serie intermissũ, & iam antiquatũ esset, quippe ludi, sacra, cæremonię, supplicationes, mores, ritúsue aliqui, triumphorum B splendores, uel quid huiusmodi, euenissetq; postmodũ ut eadem instaurari cõtigisset, Phœnicem in huius rei significatum sculpere consuerunt. Vnicum eum pleriq; omnes autores tradunt orientales habitare solitudines, ab omni hominum cõmercio uisuq; separatum. Nomen illi Plinius inditũ ait à phœnice arbore, quæ palma Romanis est, ob id, quòd ex Syagrorũ genere una quæ in Chora est intermoritur, ac ex seipsa renascitur. Phœnix quoq; noster ubi moriendi tempus ipsemet aduentare præsensit, post annos, quos uiuere perhibetur, circiter quingentes, in Ægyptum fertur, ubi ad humũ demissus (ita enim Ægyptij rem memorię prodiderũt) rostro semetipsum uellicat, acceptoq; ex eo uellicatu uulnere cruorem emittit, ex quo primùm ceu uermiculus nascitur, mox pullus fit alter, forma priori similis, qui quamprimũ pennas indeptus est, confert se unà cum patre in Heliopolin, quę in Ægypto est, ubi primũ Phœnicem ortum ait Athenæus, quò simulac uenerit, oriente mox Sole moritur, nouo pullo in regna sua transmigrante. Vnde minimè mirum est duos aliquando Phœnices simul uisos proditum ab historijs.
C Alij scribunt defunctum parentem à Phœnice pullo in eandem Soli dicatam urbem gestari smyrnea sphæra reconditũ, quod non inficiatur Adamantius: sedenim cuius textoris manu obrotunda illa cistula cõtexatur, maximè uelim edoceri. Ouidius hoc prius dixerat XV. Metamorph. unam esse alitem quæ sese ipsa reparet atq; reseminet: nam ubi uitæ suæ secula compleuit, structo in palmæ alicuius uertice, ex casia, nardo, cinnamo & myrrha nido, se superimponit, finitq; in odoribus æuum: inde Phœnicẽ alterũ renasci de patris corpore, qui cùm satis uiriũ per ætatem indeptus fuerit, ut oneri ferundo sufficiat, nidum è ramis auellat, suaq; incunabula & sepulchrum patris in Heliopolin deferat, atq; ut ipse dicit, reponat ante ipsius Solis fores: res quippe ingeniosissimo quouis Poëta digna. Horus nihil amplius ait, quàm ab Ægyptijs sacerdotibus alterum defunctum illum summo cultu suscipi, cui mystæ iusta ea ritè redderent, quæcunq; in reliquis alijs sacris animalibus facere mos erat. Quę uerò de nido eius Manilius senator togatorũ, ut aiũt, diligentissimus tradidit, quæq; inde nouis adiectis ad fabulam cõmentis posteri licentiosius ampliarunt, cùm maximis ille nobilis doctrinis, doctore, quod asserit Plinius, nullo fuerit, hi uerò nullo ueterũ autorum

testimonio fabulentur, quæ sit adhibenda fides, aliorum fuerit iudicium. Obijciet aliquis Lactantium, summũ, non inficior, uirum: sed is, ut etiã Ouidius, poëma scribit, non historiam. Ego sanè super Phœnice atq; Pelecane, de quo paulò pòst, superq; nõnullis alijs, maiorem his adhibeo fidem, qui eadem in regione locisq; ubi animalia hæc reperiuntur, & geniti & educati sunt, ac ea perinde conspicere aliquando potuerunt, quàm ijs qui auditu tantùm eorũ naturas excepere. D

Quamuis uerò de moriendi modo, deq; funerandi ratione super Phœnice scriptores diuersi abeant, in eam tamen omnes concordiã deueniunt atq; consensum, ut Phœnicẽ nouũ ex præmortui corpore fieri nequaquã inficientur: esseq; hoc plenissimũ atq; firmissimum futuræ resurrectionis specimen Tertullianus asseuerat, quippe qui de Phœnice loquens ait: Ille semetipsum libenter funerãs renouat, natali fine decedens, atq; succedens iterum Phœnix: ubi iam nemo, iterum ipse, qui non iam alius idem. Quid expressius in hanc scilicet resurrectionis causam? aut cui alij rei tale documentũ? (de resurrectione quippe loquitur.) Addit & hęc etiã scriptis suis: Et florebis, inquit Deus, uelut Phœnix: id est, de morte, de funere, uti credas de ignibus quoq; substantiã corporis exigi posse. Prosequitur mox rationes suas. Multis passeribus antestare nos Dominus pronunciauit, si nõ & Phœnicibus: nihil magnũ. Inde subijcit ironiam: Sed homines semel interibunt, auibus Arabię de resurrectione securis. Ita ille passim acerrimus Christiani nominis propugnator, labentem hanc aciem restituere contendit, cui ueluti sacrę innixus anchoræ, uxorem quoq; una eius cõmemoratione ad uiduales pudicitiæ obseruationem adhortatur. Probè enim uxor, inquit, quæ maritũ in pace præmisit, pro anima eius orat, & refrigerium interim postulat ei, & in prima resurrectione consortium, offertq; annuis diebus dormitionis eius: & quæ plurima omnium lectione digna prosequitur. E

ABSENTIA DIVTVRNA.

VT cunq; autem de morte Phœnicis traditũ sit, Ægyptij sacerdotes tam diuturnæ migrationis ergò, eum qui peregrè profectus diutissimè domo procul abfuisset, per hanc alitem significabant: propter uiuacitatem autem, animam hìc diuturno tempore uersatã. Nam animi patriam non esse corpus, sed nos hìc, quandiu uiuimus, peregrinari, non Ægyptij tantùm, sed Græcorum Latinorumq; autores præstantissimi, nostraq; in primis pietas, passim admonuere. F

SOL.

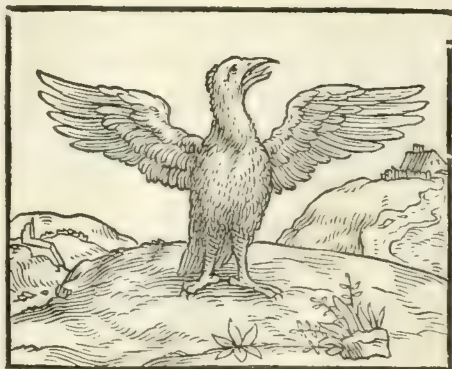

CVm uerò Phœnix unicus omnino esse perhibeatur, & pulchritudine uolatilium genus omne longo post se relinquat interuallo, quippe qui sit aureo circa colla fulgore rubicundus, cætero corpore purpureo, cæruleam caudam roseis pennis distinguentibus, cristis faciẽ caputq; plumeo apice, ut Plinius diceret, honestatus, simulacrũ Solis ab Ægyptijs ferebatur, cui, quòd solus sit, à raritate nomen: quo quidẽ nihil admirabile magis intuemur, dum lumen ille suum longè lateq; per ima etiam penetralia exiguo quouis aditu ueluti suprema quadã inundatione diffundit, eaq; de causa Polys cognominabatur: id enim est apud Philippũ Ægyptij uocabuli significatum uoce græcanica inductum, à multarũ scilicet dotum opulentia magnitudineue, quia omnia sibi collata latissimè superat & excellit.

PRÆ-

A PRÆSTARE.

AEgyptij deniq; cùm Sole magis quàm reliqui homines gaudeant, eiusq; beneficio perfruantur, quo maximè feruet tempore, prouincijs reliquis quantumlibet remotis & in Sepentrionē declinantibus grauis, Ægyptijs solis est cōmodus, Nilo tunc scilicet exundante. Cùm uerò per Phœnicē Solem intelligerent, per eundem exundationem identidem significabant. Neq; tamen simplex erat apud eos exundationis uocabulū, sed id PRÆSTARE ET EXCELLERE etiam indicabat: atq; uti cuiusquam esset in aliqua uel ingenij, uel corporis uel opū dote claritas, ita eum exundare dicebant. Nos quoq; rarissimos doctrina uirtuteq; uiros, qui longè reliquos antecellunt, Phœnices appellare consueuimus. Opposito uerò modo multitudo pro uilitate ponitur: ut, unus è multis, apud Pliniū Epistolis, ex uulgaribus quippe & ignobilibus hominibus. Et apud Ciceronē, multi sæpe eodē sensu. In sacris literis psalmo LXX. Quasi prodigiū factus sum multis, hoc est, imprudentibus, insipientibus & ignobilibus.

B DE PELECANO.

EX eadem solitudine Pelecanus occurrit, quā Latini plateam, ut putat Gaza, uocauere. Nam sunt qui plataleam eam apud Plinium uocandam existimēt, uoce hac ex Ciceronis de natura Deorū lib. secundo desumpta. Idem nomen apud Hebræos Quat, à nonnullis pelecas, ab alijs onocrotalus interpretatur. Pelecanū sanè auem paruam esse, quæ solitudine delectetur, Eucherius scribit. Esse tamen aliud Pelecanorum genus in Nilo non inficiatur, passimq; in stagnis & lacustribus locis habitare, penè cygnis simile, nisi quòd paulò maiores sunt. Atq; hi forsan onocrotali, quos Veneti syllabis aliquot ademptis crotos uocant. Deuorant hi cōchas auidissimè, multitudinemq; laxo admodū ingestam gutturi euomunt, atq; ita mox quod aptū cibo quasi coctum absumunt, crustas negligunt. Deq; genere hoc dubio procul quæ dicturi sumus hieroglyphica desumuntur.

INSIPIENTIA.

INsipientem hominē, quippe qui nullā rerū rationem examinet, per Pelecani hieroglyphicum significari tradunt Ægyptij, propterea quòd auis ea cùm possit in editioribus locis nidificare, ueluti prudentiora faciunt uolatilia, quæ ita se à multorum iniuria subducunt, ea satis cum imprudentia spatiosas areas perquirat, in quibus terra defossa oua ibi edita deponat: quod simulac animaduersum est à pastoribus, uel ab ijs qui id genus alites aucupātur, ubi primùm pulli exclusi sunt, eò properant, & uel aridis boum excrementis, uel alio quopiam fomite locum sepiunt, mox ignem inijciunt: (ἐμβάλλουσι enim in manu scriptis codicibus, nō ὑποβάλλουσι) Pelecanus autem quamprimùm conspexit fumum, ocyus aduolat, & longè maiore imprudentia quàm nidificauerat, ignem alarum quassatione quærit extinguere, cæterùm ignis uentilatione agitatus, uehementius incenditur: perstat illa nihilo secius flammas alis uerberare, rata se opem ita filijs allaturam: sedenim contrà accidit quàm sperarat, quia pennis omnibus ita exustis, euolandi facultate priuatur, at-

que ita minimo negotio capitur. Animaduerte uerò in antiquis Hori codicibus D
esse, ὑφ' οὗ κατακαιόμενος τὰ ἑαυτοῦ πτερὰ, nō ut in in uulgatis, κατακαιόμενα. Hinc Ægyptij
reliqui, qui sacris initiati non erant, alite hac nulla religione uescebantur: pie-
tatem autem in filios huiusmodi, uitio dabant insipientiæ. Dicebant enim Pele
canum nō consultò, uti Vulpanseres faciunt, ad id certamen ferri, sed per impru
dentiam, & mentis alienationem quandam (ἀνοίας enim, nō εὐνοίας, in manu scri
ptis Hori codicibus habetur) quare tanquam auem inauspicatò genitam ac ma
lè feriatam contemnebant, nullo eam honore prosequentes. Hebræi nomen id
huius alitis, quo de superius mentio facta est, punctis ijs præsignant, quæ profa
nam eam, & à mensis reiectam indicāt. Sanè Leuitico Pelecanum, quem Septua
ginta interpretes cum ibide, porphyrione, cygno, herodio, & charadrio nomi-
nant, ideo cum his omnibus profanū decreuere, quòd longiguttures sunt, si no
uum licet proferre uocabulum: quæ autem alites sunt huiusmodi, cibum nō ex
aëre, aut ex arboribus aucupantur, sed uel à terra, uel ex mari, fluminibúsue aut
stagnis: ut ibis serpentes uenatur, porphyrion uermes, pelecanus & cygnus pi-
sces: ex earum figura hominē scilicet intelligentes, qui cibo posthabito cœlesti, E
terreno pascatur, aut marino, hoc est, mentem ad inferiora deijciat, diuinóque ne
glecto cultu, humana quæque, atque ea & sordida & parum utilia perquirat. Sordi-
di enim uermes, sordida reptilia. Pisces uerò parum conferunt ad nutrimentū,
de quibus loco suo disputabimus.

PIETAS ET AMOR IN FILIOS.

Sacerdotes tamen Ægyptij alitem hanc cum primis sacrā uenerabantur, eique
parcendum existimabant, & honoris causa nullo pacto ut mensis inferretur,
æquum arbitrabantur, cùm factum id, quòd pro filiorum salute neci se tam a-
troci dederet, nō imperitiæ stupori ue aut imprudentiæ imputarent, sed incom
parabili paterni affectus charitati, supremæque miserationi, qua erga filios maxi
mè omnium afficiatur. Fallere enim uenatores, eosque transuersos seducere, non
sine spe fugæ, quod uulpanser agit, parui omnino momenti est. Femora etiam,
quod uultur facere perhibetur, uellicare, ut excusso sanguine filij pascantur ali-
quandiu, non magni admodum est cruciatus. Sed enim in adeò penetrabiles
furentis ignis ardores inijcere se, eaque perseuerantia tam cruciabili tormento
torreri, supraquàm excogitari posit admirandum. Quodnā enim animal tam F
fatuum, tam stupefacto sensu inueniemus, quod ad unius prunæ tactum non
euestigiò resiliat? quod adeò robustum atque impauidum, ut accensam non ex-
pauescat flammam? Animosi atque imperterriti ante omnia animantia leones: illi
tamen tam feroces, tam indomiti, tanto animi corporisque uigore præditi, con-
sternantur statim ad unius prætentæ faculæ conspectū, præque timore propémo-
dum exanimascunt. Videt Pelecanus ignem, cuius non ignorat uehementiam,
audacter accedit, ardorem in membra singula intolerabili cruciatu penetrantē
sentit, neque loco dimouetur: exuritur penè tota, neque tantillum quidem conster-
natur, patientissimaque constantia uigens, saluti filiorum intenta potius, quàm
suæ mortis genere omnium atrocissimo conficitur: tanta in eo charitas, tantus
amor, tanta uis pietatis elucescit: & quispiam audebit eam stuporis insimulare,
& malè feriatam auem appellare? Subit ad hanc sententiam Arsinoës recorda-
tio, quæ à Ptolemæo fratre insidijs & fraude decepta, cùm percussores in duos
filios impuberes immissos à fratre cōspicata esset, complexa eos ad se fugientes,
ea parte qua uulnera filijs intendebantur diu corpus suum cędendum opposuit,
multisque

A multisq; ita uulneribus ſaucia, eorum tamen ſaluti conſulere non potuit, illi enim in matris gremio inter oſcula ipſa truculentiſsimè trucidati ſunt. Quòd ſi Pelecanum ſimili caſu ſeſe morti obijcientem, inſipientem appellauerimus, longè quidem inſipientiorem Arſinoëm dicemus, quæ ita pro filijs trucidari pateretur, cùm præſertim ipſa non ad mortem, non ad uincula, ſed ad nuptias & regni ſucceſsionem à Ptolemæo depoſceretur. Sed tantũ abeſt ut uel Arſinoë, uel Pelecanus ſint imprudentiæ damnandi, ut omniũ conſenſu merita, hoc eſt, ingenti laude, ob incomparabilem, quam omnes admirentur, charitatem, minimè fraudandi eſſe iudicentur.

MISERATIO.

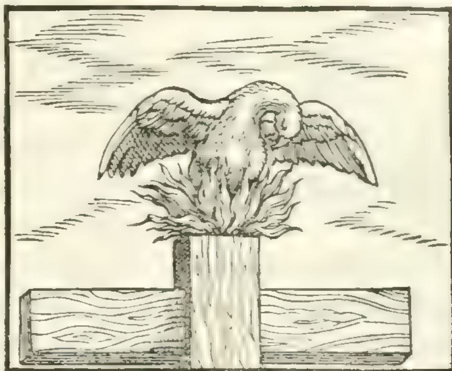

SEdenim noſtri quoq; cum Ægyptijs ſacerdotibus in hoc pingendi genere conſentientes, Pelecanũ pro miſeratione ponunt, & Aſſertoris noſtri hieroglyphicũ in ſumma cruce ſtatuunt, qui nos ſoſpitaturus, atrociſsima torqueri morte uoluerit. Agnoſcit & Eucherius Pelecanũ pro Chriſti ſymbolo, quamuis Hierony-
B mus tradit eam pullos ſuos roſtri percuſſu interficere, pœnitentẽ mox factum, nido in ipſo per triduũ lugere, poſtremò ſeipſam grauiter uulnerare, & ſanguinẽ ſuũ ſuper filios effundere, quo illi perfuſi reuiuiſcant, quod alij uiderint. Sed quòd eam alitem, ut etiam alijs pleriſq; perſuaſum eſt, roſtro pectus diſſecantẽ pingunt, ut ita fuſo ſanguine filios alat ſuos, ab Ægyptiorum hiſtoria ualde alienũ eſt: illi enim uulturem tantùm, uti ſuo diximus commentario, id facere tradiderunt, neq; non, ut paulò antè dicebamus, Phœnicem: ſed hunc non pietate adductum, uti uultur, ſed fato ita coactum ſuæ conſulere poſteritati. Sunt & mutua filiorum officia, qui parentibus uicem reddunt, & eſcam fameſcentibus ſubminiſtrant, uerùm ijs quæ à parentibus in eos proficiſcuntur, haudquaquã paria. Quòd uerò Celſus perſuaſum facere nititur, eos humanũ genus ſuperare pietate, Adamantius hæc ab ijs geri natura tantùm duce profitetur.

SOLITVDO.

C NOſtræ autem ſacræ literæ per hieroglyphicum Pelecani, ſolitudinem interpretantur, cuius factum ſe eſſe ſimilem Dauides canit, quia ſcilicet errabundus tunc per ſolitaria diffugiebat loca, qui Saulis Regis indignationẽ euitaret: quod ut apertius explicaret, nycticoracis etiã ſimilitudinem adiecit, qui quidem non luce, ſed tenebris in comparandis uitæ ſuæ neceſſarijs plurimùm fruitur.

DE VVLPANSERE.

SEd ne longius ab hac in filios charitate diſcedamus, inſigne illud quoque exemplũ incõparabilis amoris eſt, quod à Vulpanſere præſtatũ.

FILIVS.

FIlium, ut inquit Horus, ut alij, affectũ in filios, ſcribere ſi uellent Ægyptij ſacerdotes, Vulpanſeris hieroglyphicum faciebãt. Ales hæc ex anſerũ genere, qua lautiores epulas non norat olim Britannia, tanto filios amore proſequitur, ut ſi unquam accidat, ut cum filijs in uenatores incidat, ſimulatq; conſpecti ſunt illi, pater & mater ſpontè occurrunt, ſeq; ipſos uenatoribus dedunt,

ut ita eos à filijs aliorſum auertant: διαστωθῇ enim, non διασωθῇ, in antiquis manu ſcriptis codicibus habetur. Cuius pietatis ergò uiſum eſt Ægyptijs animal huiuſmodi magna proſequi ueneratione. In ijſdem enim manu ſcriptis exemplaribus eſt, αἰγυπτίοις ἔδοξε σεβάζειν τὸ ζῶον, non autem συμβάλλεις, ut habetur in impreſsis. Porrò Britanni, qui, uti dicebamus, Vulpanſerem in delicijs habebãt, noſtrum anſerem religioſum opinabantur, eoq; abſtinebant. Nam cùm de moribus eorum Cæſar loqueretur, eos dixit anſerum cibo non ueſci, perinde ac etiam neq; gallina, neq; lepore. Verùm olim iſtud, olim. D

DE NOCTVA.

REliquum eſt ut & Noctuæ, & aliarum auium quas promiſi, ſignificata proſequamur, quæ cùm noſtrates ſint, Latinis & Græcis plurimùm innotuere, quare de his longè certiora ſumus allaturi.

MINERVA.

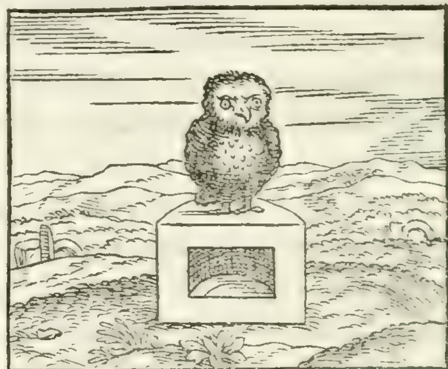

PRimarium Noctuæ ſignificatum eſt, ut Minerua per hieroglyphicũ eius intelligatur, de qua, ipſa Glaucopidis etiam cognomentũ ſumpſit, ſiue propter cæſium oculi colorẽ, quo qui præditi ſunt, præſtantioris & acutioris ingenij feruntur eſſe, ſiue propter lucubrandi cõtemplandiq; munus, quòd animi uis nocturni potiſsimũ temporis ſilentio uegetatur. Qua de cauſa dracones etiã, Gorgoneum quippe caput, ægidi adſculpebantur. Acutiſsimũ enim eſſe draconi uiſum ex eo potiſsimũ apparet, quòd ab intuendo illi nomen, ut in Serpentis commentario copioſius. Addunt alij tertiam quandam cauſam, quia nuſquã Noctuarum uis maior quàm Athenis, ubi dea ipſa præcipuè colebatur, unde prouerbium illud emanarit, γλαῦκας Athenas ferre, ſiue id ob Noctuarum copiam, ſiue ob nummorum multitudinẽ, qui Noctuæ ſignum habebant. Acerbè uerò Demoſthenes in huiuſmodi Noctuæ cultum luſit, cùm è carcere populi Athenienſis elapſus fugeret: nam ad Palladis arcem ſubinde reſpectãs, ſublatis manibus, ô Pallas, inquit, urbium domina, cur tribus infauſtiſsimis beſtijs delectaris, Noctua, dracone, & populo? ex una fortè cæcitatem, ex dracone liuorem animorum, ex populo inſtabilitatem & inconſtantiam intelligens. E F

SAPIENTIA.

SAnè uerò cùm Minerua conſilij prudentiæq; Dea diceretur, aliquot in oſtentis Noctua ſapientiæ ſignum fuit: ut quę in Hieronis priuati adhuc hominis haſta conſediſſe conſpecta eſt primo bello quod inijt: nam aruſpices hinc eum cautum in conſilio futurum prædixere, id quod ſapientiſsimum totius eius uitę regimen comprobauit.

VANÆ SAPIENTIÆ STVDIVM.

SEd quantum pertinet ad doctrinæ ſtudium lucubrationesq; ipſas, interpretationem eiuſmodi non reſpuit Baſilius, ſed eos intelligi uult, qui uanæ ſapientiæ ſtudijs incumbunt. Nam ut illius aſpectus noctu quidem ualet, Sole autem illuceſcente non mediocriter obfuſcatur, ita iſtorum hominũ mens acutiſsima quidem ad inanium rerum cognitionem eſſe uidetur, hebetiſsima uerò caligineq;

A liginecp oppleta ad ueram lucem hallucinatur, necp liquidò quicquam intueri potest. In hanc ferè sententiã Hierosolymitanus Hesychius Noctuam comedi prohibitum ait, quia lucis beneficio nocte polleat, interdiu cæcutiat, ex quo illi debeant intelligi, qui legis contemplatione & scientia plurimùm gloriantur, Euangelicam autem claritatem ferre non possunt.

NOCTVARVM NVMISMATA QVÆDAM.

IN nummis aliquot uideas Palladis ipsius simulacrum cum ingenti umbone, dextera ad oram umbonis adiecta, uirga à pectore ad solum applicata, cui uidetur inniti: nam uirga, ut in caduceo disputatum, disciplinã ostendit. Sub umbone noctua est: inscriptio, ΒΡΕΤΤΙΩΝ. Ab altero latere caput galeatũ, cum Pegaso in plano galeæ. Sunt uerò Brettij, quos nos Bruttios uocamus, ut Hermolao Byzantio, qui Stephanum deflorauit, placet, à Bretto Tyrrhenorum ciuitate, quam Brettus Herculis filius condidisse fertur: quin & regio ipsa Brettia nuncupata, necp non & Lingua. Aristophanes, μέλαινα δ᾽ ἐνὶ γλῶσσα βρεττία παρῆν. Antiochus autem Italiam uocatam olim Bruttiam dicit, mox Oenotriam. Alibi ue
B rò uidere est in nummis caput Palladis galeatum, ab cuius altera parte noctua est prostrato innitens carchesio, iuxtacp quadrigæ cum Victoria, laurea circunducta cum baccis. Huiusmodi autem nummos argenteos magno numero comperies. Literæ in nonnullis quæ legi possint, Α Θ Ε. à tergo caput ipsius Palladis galeatæ. uarijcp admodum sunt hi Noctuarum nummi.

VICTORIA.

PORRÒ Noctua Atheniensibus indicium uictoriæ fuit, cuius etiam uolatus in adagium cessit, γλαὺξ ἵπταται, cùm profligatos hostes, & subsecutam uictoriam innuerẽt. Id uerò sibi proponebant, propterea quòd auis hæc, uti dictum, Mineruę sacra crederetur, quæ quidem dicta est etiam male consulta Atheniensium fortunare. Atcp hac de causa Demosthenes oratione περὶ παραπρεσβείας, Solonis uersus citat:

> ἡμετέρα δ᾽ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὔποτ᾽ ὀλεῖται,
> αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων
> τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
> παλλὰς ἀθηναίη χεῖρας ὕπερθεν ἔχει.

C Nostra quidem ciuitas nunquam fato Iouis necp Deorum immortalium arbitrio peritura est. Talis illi contigit custos, magnanima scilicet potentissimo patre genita Pallas Athenæa, quæ manus supra caput eius habet. In adagijs autem, rebus quibuscuncp feliciter & ex animi sententia succedentibus, dici consueuit usitatissimum apud eos illud, Noctua uolat.

PECVNIÆ.

APud eosdem Noctuæ cesserunt in pecuniarum nomen: hinc apud Plutarchum in uita Lysandri à Gylippi seruo dictũ, multas sub domini sui tegulis Noctuas cubitare. Gylippus enim cùm ex ingenti pecunia, quã Lacedæmonem asportare iussus erat, partem interuertisset, eam sub ædium suarum tegulis occultauerat: cumcp seruorum testimonia contra dominos non admitterentur ex lege, & irritum facerent iudicium, callidè admodum ille commentus est rem aperire sub eo uerborum inuolucro, ut indicio pecuniarum facto, necp ille accusasse dominum uideretur, necp ius ullum uiolasse, Atheniensis tamen reipub. commodo consuluisse. Alibi Noctuas Laurioticas pro pecunijs appellatas inuenias, nõ, ut nonnulli putant, à circunducta in nũmis laurea, quæ admodũ con

ſpicua eſt, ſed à Laurio Atticæ regione auriuenifera. Obſerues tamen in huiuſ- D
modi nummis nõ modò laureas circa Noctuas, ſed eas laureo etiã ramo inſiden
tes cudi, eius dubio procul hieroglyphico uictoriæ, qua de ſuperius memini-
mus. In aliquot procumbentem leonem ſuperuolat, cum inſcriptione, ΑΝΤΙΟ
ΧΟΥ, quod nimirum hoſtis ferocitatem Athenienſium prudentiæ ſuccubuiſ-
ſe ſignificat. Sunt aliquot nummi in quibus Noctua cum Iouis facie cuſa eſt,
eos diobolares fuiſſe tradunt: quibus uerò Noctuę duę impreſſæ ſunt, quatuor
obolis expendebantur.

MORS.

Apud Ægyptios uerò Noctua mortis erat hieroglyphicum, uulgatiſsimo
iam etiã apud nos & Oratorum & Poëtarũ teſtimonio, Noctuã letale ali-
quid, aut inauſpicatiſsimũ infortunium afferre. Cauſam huiuſmodi ſignifica-
tionis duplicem inuenio: unam, quòd cùm cornix uitæ longioris ſymbolum
habeatur, compertum eſt Noctuam quadam naturæ diſcordia, eius nidis magis
quàm aliarum auium inſidiari, repere eam clanculum, noctis tenebris fretam, &
uel pullos, uel oua cornicis inuadere atq; deperdere. Nam & in manu ſcriptis E
Hori codicibus legas, ἄφνω γὰρ ἐπέρχεται τοῖς νεοσσοῖς τῶν κορωνῶν. quę ultima locutio in im
preſsis exemplaribus deſideratur. Altera conſideratio eſt, quòd mors furtim ir
repit, & nox pro morte ponitur, ut illud:

In æternam clauduntur lumina noctem. & alibi:

Sed nox atra caput triſti circumuolat vmbra.

& ſimilia paſsim. Eucherius lumẽ in diuinis literis pro die, iuſtitia, fide, proſpe-
riſq; cunctis poni autumat: contrà tenebras pro nocte, iniquitate, infidelitate,
aduerſiſq; omnibus, ac perinde pro errore, & ignorationis cæcitate, atq; etiam
mortis acerbitate. Deniq; diuinæ literæ mortem ſæpe pro uniuerſa calamitatũ
ſtrue ponunt: ſicuti etiam uiuificare, pro liberare à periculis & ærumnis: ita e-
nim interpretes exponunt illud pſalmo LXXI. Et conuerſus uiuificaſti me.
Demũ Noctua noctis dominaperhibetur, unde illi apud Latinos nomẽ. Quòd
uerò nocturno cantu ſuo infortuniũ ſemper aliquod minitetur, Pyrrhi tantùm
Epirotarũ Regis exemplum ponam, qui cùm Argos expugnatum duceret, in-
feliciſsimæ atq; ignominioſiſsimæ mortis ſignũ accepiſſe fertur à Noctua, quæ F
haſtę illius ex itinere inſediſſet. Nam cùm is detracto inſigni à galea, ne interno-
ſceretur, in Argiuos oppidanos cędem inceptaſſet, aniculæ cuiuſdam filius eum
haſta leuiter uulnerauit. At cùm Pyrrhus impetum in percuſſorem feciſſet, Ar
giui mater, quæ ſupernè ſpectabat, periculum intuita, tegulam ambabus mani-
bus arreptam ſuper regis galeam effudit: quo ictu cùm exanimatus concidiſſet,
Zopyrus quidam, qui ſub Antigono militabat, Rege cognito accurrit, detra
ctaq; galea ferrum gutturi admouit, ſed toruis Pyrrhi oculis attonitus, os &
mentum eius pro iugulo recîdit. Hoc igitur mortis ſignũ illud eſſe crediderim,
quod ab lictore ferebatur ad damnatũ publico iudicio, præſertim apud Æthio-
pas, à quibus Ægyptios aiunt multa rituum id genus mutuatos: nam pios eos
ante omnes extitiſſe, familiaritates eorum cõmerciaq; cum dijs, & inuicem agi-
tata conuiuia, de quibus & Homerus & alij ſcripſerunt, facilè indicant ita fuiſſe
tunc hominibus perſuaſum. Eo uerò ſigno uiſo reus ſponte ſibi mortem conſci-
ſcebat, magno & ſibi & patriæ dedecori futurus, niſi feciſſet: adeò illi Regem
ſuum ut numen uenerabantur, uulgoq; adorabant. Atqui ferunt quendam per
hæc morti deſtinatum, cùm de fuga cœpiſſet agitare, priuſquàm periculo ſe
abſtra

A abſtraheret, zona à matre ſtrangulatum: adeò perſuaſum fuit genti, non licere
mortem magiſtratuum pronunciatione decretam, exilio uel ſubterfugio quo-
piam alio cõmutare: ut iam ſeuera Lacænarum exempla in deſertores filios edi-
ta mirari deſinamus. Quamuis uerò Regem illi ſuum tanto cultu & obedientia
proſequerentur, ſupra Regem tamen, qui Meroëm incolebant Memphitici ſa-
cerdotes, erant, quibus memoriæ proditum ius olim fuiſſe mortis Regi per in-
ternuncium imperandæ, alteriusq; in demortui locum, cùm libitum eſſet, con-
ſtituendi. Sed nos ad hieroglyphica, quæ tractanda ſuſcepimus, reuertamur.

MVTVA HOSTIVM DETRIMENTA.

SI uerò hoſtes duos capitali odio detrimenta & inſidias alterũ alteri ſempiter-
nis indignationibus molientes, manusq; mutuarũ cædium ſanguine cõma-
culantes, notare uellent Ægyptij ſacerdotes, Noctuam & cornicem proponere
conſuerunt, quarum uſqueadeo immortales ſunt inimicitiæ, ut & hæc & illa in
mutua ſemper damna odiũ exerceant: cornix enim interdiu oua Noctuæ rapit,
abſumitq;, ſibi conſcia Noctuam interdiu cæcutire. At Noctua contrà, uti dice-
B bamus, noctu in oua cornicis inuadit, quæ ſubfuretur ac edat: ſicq; altera inter-
diu, altera noctu potentior. Quinetiam, quod ad earum inter ſe temperaturam
nullo modo congruentem, facit, ſunt qui exploratũ ſe habere dicant, confuſum
utriuſq; ſanguinem coire non poſſe.

ABSTEMIVS.

LOngè ſalubrius eſt ſignificatum illud, quo hominem ſibi ab ebrietate cauen-
tem ſignificare uolentes, Noctuam oua ſua deſugentem effingebant: quan-
dò memorant oua Noctuæ ea ui pollere, ut ſi per triduum ebrioſis in uino den-
tur, tædium eius adducãt, & abſtemios homines reddant: quod etiam apud Phi
loſtratum aſſertum comperij, qui abſtemium ſcribit ita reddi puerum, ut donec
uixerit uini odio teneatur, ſi priuſquã ullum uini guſtum nouerit, Noctuina o-
ua leuiter cocta, illi ſorbillanda propinentur: uini enim odiũ inde ſuboriri, quia
temperatior hic fiat naturalis calor.

PATROCINIVM FRVSTRA IMPLORATVM.

ADdit his Horus, ut ſi hominem ad alicuius miſericordiam, patrocinij uel ſa
C lutis cauſa euentu irrito confugientem ſignificare uellent, paſſerem & No-
ctuam ſoliti eſſent figurare: ſiquidem ille, uel alia quæpiam auicula, ubi aucupis
infeſtas artes declinare ſtuduerit, ad Noctuam confugiat, cuius patrocinio ſpe-
ret ſe periculum euitare poſſe: ſedenim ibidem intercipiuntur, ubi ſibi perfugiũ
adeſſe propoſuerant.

TYRANNVS.

HVius quodammodo generis eſt Nycticorax, quæ tyrannidem ſignificat, ob occultationem ſcilicet conſiliorũ, quæ diſsimulare potentiores pro magno habent negotio. Huic ſignificato Callimachus anſam dedit, qui tyrannos loqui ueluti σκῶπας ait: σκῶπες uerò αἱ νυκτικόρακες dictæ, quaſi σκίοπες, quòd ſcilicet eorũ ſermones nocturni plurimi ſint, & in arcanis habeantur, uti Nycticoraces noctu plurimũ obſtrepunt. Et quoniam ales hæc mihi inter lucubrandũ obſtrepuit, minimè prætereunda fuit, ut omen eius eluderemus.

HYPOCRITA. D

EAm diuinæ literæ inferri mensis non permittunt,quoddam hominũ genus hieroglyphicè innuentes, qui palàm strepitũ nullum, tumultũ nullum,insidias nullas mouent,sed hypocritæ tristes,omnem mansuetudinis,modestiæ,benignitatisq; colorem præ se ferunt,clàm uerò fornicationes,immunditias,crapulas,ebrietates, & multa humani generis opprobria cõsectantur: latet enim interdiu Nyctorax,noctu uerò prodit ad infausta negotia,deq; culminibus ædiũ letalia quæq; meditaẽ,& inuisum quiescentibus tumultũ excitat inauspicatissima.

CHRISTI HVMILITAS.

EAdem uerò causa, qua Christi humilitatem agnoscimus in humana forma suscipienda,quem scilicet modò uermem,modò scarabeum,modò quid huiusmodi aliud in diuinis literis appellatum comperimus, Nycticoracem quoq; nuncupatum Theologi ueteres obseruauere,& ipsum inquam,& unumquenq; ex ijs qui eum tempore hallucinationis sectabantur,nempe quòd tam Christus, quàm Christiani,despectui ludibrioq; fuerint apud Gentes.unde Paulus: Nos Christum prædicamus crucifixũ, Gentibus quidem stultitiam, Iudæis scandalum. Eoq; spectare aiunt Psalmi dictum:Factus sum sicut Nycticorax in domicilio: de quo apud Eucheriũ. Sunt qui Noctuam & Nycticoracem eandem alitem putent,& qui hanc bubonem esse cõtendant:neq; tamen desunt qui Orientalem esse auem autument, nostris parum cognitã, apud quos nominis tantùm interpretatio manifesta sit,nocturnus quippe coruus. E

DE CORNICE.

COrnicem ea potissimũ de causa noctuæ subiunximus, ut qui summã ex utraq; discordiã intelligi ostenderamus, ex altera tantùm,quippe Cornice, concordiã significari comprobemus, si tamen cur Martem & Venerem per Cornices duas Ægyptij significarent,ostendi prius curauerimus. Ex alitis huius fœtu duo tantùm oua oriri compertũ est, inde autem & marem & fœminam pariter excludi.Quòd si,quod raro accidit,geminos uel mares, uel utranq; fœminã gigni contigerit, cœlibem utrunq; uitam agere: coniugatorũ uerò si alterum moriatur, marem cum nulla unquam alia Cornice copulari: neq; etiam semel uiduata fœmina, marem unquã amplius quærit usquedum uiuit,sed,ut apud Maronem est,sola in sicca secum spatiatur arena. Vnde fit ex Ægyptiorũ disciplina, ut in Cornicem unam tantùm incidentes, inauspicatum esse mortales putent: quod Ælianus etiam tradit, uiduato scilicet animali obuiam facti, ac perinde cœlibem solitariumq;, hoc est, tristem,ac necessarijs destitutã adminiculis, uitam degendam esse.Hinc etiam Zezes apud Hesiodum,ubi poëta uxorem auspicatò ducendam monet,si,ait interpres is,Cornices duas obseruaueris. Sunt qui auem hanc inauspicatæ omnino putent garrulitatis,à quibusdam autem impendiò laudatur. F

MARITALIS COPVLA.

ET eodem quidem argumento, ijsdemq; Cornicibus geminis, congressum maritalis copulæ legitimũ indicabant, quòd aiunt eas ita inuicem copulari, quemadmodũ homines naturali more coniunguntur. Hinc illud,quòd ore eas coire uulgus arbitratur. Præterea omnia quæ coruinam speciem habent, raro coire solent, identidemq; sacrũ matrimonij fœdus nulla labefactari petulantia,

uel

A uel improbioris lasciuiæ nequitia debet, uti multos legimus non nisi liberorum quærendorũ causa coniungi solitos, à conceptu sibi temperasse: qui quidem modus & tenor sobriè ac honestè seruatus in causa fuit, ut per Cornices duas nuptiarum fieret hieroglyphicum.

CONCORDIA.

CÆterùm quia in nullo unquam uitæ colore ac statu concordia magis expetitur quàm in maritali cõmercio, Cornix hinc ipsa concordiæ symbolum habetur: ideoq; uulgò Græci, ut Hori interpres Philippus obseruauit, nuptialibus festis ἐκκορικορώνη clamitare cõsuerant, cùm tamen ignorarent, ex instituto ueteri Cornicem in nuptijs omine auspicatissimo nominari solitũ. Animaduertendum autem in græcanica illa succlamatione aliquid desiderari, uidendumq; apud Æschylum, Danaidibus, ita scribi, σοῦ κόροισι, καὶ κόραις, καὶ τοῦ βίω ἐκκορῶ, pro κόρας κορώνας. Nonnulli uerò dicunt hortandi modo enunciandũ, ἐκκορεῖ κόρες κορώνας, quod nescio quid esse uolebant, quod cantillatũ uerecundiam ijs, qui liberis operam dabant, auferret: quæ si quis uberius sibi declarari cupiat, ad cõmentaria

B Pindari se conferat, Pythijs, ode tertia. Sed ut ad concordiæ hieroglyphicũ reuertamur, alitis huius simulacrũ sæpe uidimus in Faustinæ Augustæ nummis, cum inscriptione, CONCORDIA. Eoq; nimirum Iuuenalis respexit, cùm ueterem concordiam dixit nido increpitare. quamuis superiore ætate fuerunt, qui ciconiam ad hoc signari arbitrati sunt: sedenim quam in nummis conspeximus, nihil habet quod ad ciconiæ effigiem referri possit.

CORONA VRBS.

COrnix uerò in manu Palladis, cuius simulacrum aheneum sub dio Corone uisebatur, ciuitatis ipsius & nomẽ, & nominis causam significabat. ait enim Pausanias, Coronem ciuitatem ideo eo nomine nuncupatã fuisse, quòd in fundamentis, dum urbs ea in Peloponneso conderetur, ahenea Cornix inuenta fuerit: ea uerò κορώνη græcè nimirum est.

GARRVLITAS.

SEd esto fuerit Cornicis simulacrũ in manu Palladis in clara admodum Peloponnesi ciuitate, longè secus Athenis, ubi Cornices ad arcem Palladis nõ aduolabant, de quo Lucretij sunt carmina in hunc modum:

C *Est & Athenæis in montibus, arcis in ipso*
Vertice, Palladis ad templum Tritonidis almæ,
Quò nunquam pennis appellunt corpora raucæ
Cornices, non cùm fumant altaria donis.
Usqueadeo fugitant, non iras Palladis acres
Peruigilij causa, Graiûm vt cecinere poëtæ,
Sed natura loci hoc opus efficit ipsa suapte.

Ex Græcorũ igitur ipsorũ sententia, abiecta repulsaq; Cornix à Pallade est, utpote quæ meditationũ peruigilio infesta sit, & mentis agitationẽ interpellet obturbetq; garrulitate sua, cuius est hieroglyphicũ. Inde autem & Cornicari uerbum, quo utitur Persius:

Nescio quid tecum graue cornicaris inepte.

Id græcè κρώζειν, de garrientibus.

TABELLARII FIDES.

SEdenim ea quę ad Crocodilorum urbem supra sepulchrũ quoddam Cornix in columna sublata erat, fidelem operam in tabellario munere præstitã indi-

cabat: huiuſmodi enim honos & ſepulchri & columnæ habitus eſt olim Cornici D
à Marrhe Ægyptiorum rege, quòd munus id diligenter obiuiſſet, quô uolan-
dum, aut ubi ſiſtendum, ſumma docilitate perdocta. Sepulchrũ id uiſebatur ad
paludem Myridis appellatum.

PROSPERITAS VITÆ.

IVſtum uitæ ſpatium ab homine feliciter decurſum Ægyptij ſacerdotes hiero
glyphicè tunc intelligendum proponebant, cùm Cornicem uita functum figu
raſſent. Viuere enim Cornices multos dicuntur in annos: & Lucretius Corni-
cum ſecla uetuſta dixit. Compertum uerò eſt ex alitis huius uiuacitate, carnes e-
tiam eius in cibum ſumptas, nõ tantùm ad diuturniorẽ uitam conferre, uerum-
etiam in longiſsimis morbis, & carnes eſſe, & nidum contritum illinere utiliſsi-
mum. Quòd autem tradiderunt Ægyptij centũ eas annos ſuperare, animaduer-
tendum eſt, annos de quibus ſacerdotes illi mentionem faciũt, quadriennes eſſe
ſingulos, ratione à Sotheos ortu ſupputata, quatenus ſcilicet ſuperantibus uno-
quoq; anno ſolari horis ſex, integer demum dies unus, qui apud nos intercalaris
habetur, apud illos integrum & perfectũ annum abſoluit. Quare qui annos eas
ferè quingentos uiuere dixerunt, haud ita multùm diuerſi abeunt ab Ægyptijs. E
Neq; me præterit Ariſtotelem arbitratũ, nullum animal homine diutius uiuere
præter Elephantum: quod ſi ad huius ætatis ſpatia referamus, breuiſsima admo
dum erit uiuaciorũ animalium uita. Cæterùm Ægyptiorum traditioni ſubſcri-
bunt pleriq; autores minimè contemnendi: acceptiſsimumq; illud apud omnes
dictum, Cornice uiuacior: ut non temerè mihi uideatur Heſiodus ſcripſiſſe,

ἐννέα τοι ζώει γενεὰς λακέρυζα κορώνη
ἀνδρῶν ἡβώντων.

Et reliqua de animaliũ ætatibus ex grauiſsimis autoribus
exploratiſsima. Quem ſecutus Plutarchus eo opuſculo, quo bruta etiã ratione
uti diſſerit, ὧν ἑκάστης φησὶ ἂν ἀποθάνῃ ἄῤῥην, οὐκ ὀλίγον χρόνον, ἀλλὰ ἐννέα χηρεύσει γενεὰς ἀνθρώπων,
quarum uniuſcuiuſq; uir ſi occubuerit, nõ breue temporis ſpatium, ſed nouem
hominũ ætates uidua permaneat. Theon tamen in Arati carmine ἐννεάγηρα κορώνη,
non pro nouem ætatibus, ſed pro multis accipiendum cenſet, eſſeq; tantundem
ac ſi πολύγηρα κορώνη dixiſſet: eam enim eſſe nouenarij numeri uim, ut pro multitu-
dine accipiatur: de quo etiam in caudam Scorpij diſputatũ à nobis eſt ſuper Ni-
candri uerſu. Quinq; itidem ætates hominum Cornicem uiuere legas apud Ari F
ſtophanem. Pſalmographus autem intra octoginta annos plurimũ ætatem ho
minis concluſit, quæ ſumma in Cornice eſſet quadringentorũ annorum. Atqui
receptũ eſt apud noſtros ex diuinis Hebræorũ literis, aliquos noningentos circi
ter annos peruixiſſe, qui ut etiã ad ueterem Ægyptiorũ rationem ſupputentur,
quadrimeſtribus annis ad calculum reductis, ut nonnulli accipiunt, erunt omni
no anni rationis noſtræ multò plures, quàm nunc uiuitur. Sed ut ſacra miſſa fa-
ciamus, quorum fides à theologis abſq; cõtrouerſia eſt accipienda, nónne Seras
adhuc populos ſupra CCC. annos uiuere prædicant? Quare ſi fides rerum ſcri-
ptoribus adhibeatur, nihil hîc diuerſum ab alijs allatũ ab Ariſtotele fatendum
erit, ſi modò is nullum animal homine diutius uiuere profeſſus eſt. Sed fuerit ua
ria annorum ratio pro locorum & gentium inſtitutis, dummodo uno autorum
omnium conſenſu Cornix uiuaciſsima reperiatur.

IVVENILIS SAGACITAS SENILI EXPE-
RIENTIÆ PRÆPOSITA.

ILlud ad hanc materiam facit, quod huius uiuacitatis ergò prouerbiũ factum
aiunt,

A aiunt, Cornici oculos configere, quo Cicero, Macrobius, & D. etiam Hieronymus usi sunt, uolentes antiquitati uel sublatam, uel diminutã autoritatem nouo iuniorum inuento cõmonstrare. Porrò Ciceronianũ illud pro L. Muræna, Inuentus est scriba quidam Gn. Flauius, qui Cornicum oculos confixerit, eò spectat, ut adinuenisse eum rationẽ ostendat, qua legum sacrorũq; interpretibus autoritatem & existimationem imminueret, cùm eo præcipuè nomine colerentur à rudi populo, quòd fasti diebus penè singulis ab eis petendi essent, ut ex eius arcani peritia cognitioneq; crescerent, suamq; illam scientiã magis ac magis populo uenditarẽt: is uerò cùm singulis diebus ediscendos fastos populo publicasset, re iam diuulgata peruicit, ut in minori deinceps precio sacrorũ interpretes haberentur, atq; ita consilia eorum de tuenda existimatione prorsus euertit, Cornicumq; demũ oculos confixit, fama per magnam inuidiam sibi comparata. Quod uerò ad mentis prauitatẽ pertinet, ibi Propertius tangit, ubi de lenæ cuiusdam ingenio & sagacitate differit, pluribusq; eius uaframentis & imposturis enarratis, ut uno omnia uerbo claudat, ait:

B *Posset & attentos astu cæcare maritos,*
Cornicum immeritas eruit vngue genas.

Sumptum ex historia, quòd Areopagitæ puerum damnauerunt, propterea quòd is Cornicum oculos studiosius erueret, perniciosissimę mentis id signũ esse iudicantes, quæ multis malo futura esset, si adoleuisset.

INQVIETVDO.

HOrus hominẽ in assiduo motu mentisq; agitatione ita uersatũ, ut neq; dum cibum capit interquiescat, per Cornicis pullos significari tradit. At rectius per Cornicem & duos illos pullos suos dixerimus: hęc enim uolans, uolantes identidem pullos aliquandiu pascit. Nihil uerò magis negotiosum hominem indicat, quàm & rerum satagere, & nihilo secius interim aliquid esitare.

HYEMS.

C APud Hesiodum Cornix est hyemis symbolum, ut eius interpres eo uersu tradit:

μή τοι ἐφεζομένη κρώζῃ λακέρυζα κορώνη. quod ita Maro transtulit:
Tum Cornix plena pluuiam vocat improba voce,
Et sola in sicca secum spatiatur arena.

Apertius Euphorion: ὑετόμαντις ὅτε κρώζει κορώνη.

DE PASSERE.

LOngè diuersum à cornice Passeris est ingeniũ, ac perinde uitæ breuitas angustissima: Passerũ enim mares anno diutius durare nõ posse compertũ est: cuius rei causa salacitas incõtinentissima, quę tot hominũ etiam ante diem effœtos exhaustosq; uiribus tradit senectuti.

ANNVVM VITÆ TEMPVS.

SEdenim & Ægyptij, & aliæ quoq; nationes, tempus annuũ per Passeris hieroglyphicum intellexere. Nam & Calchas in artificioso augurandi genere ce

leberrimus,ex Paſſerũ numero, quot ſerpens deuoraſſet, belli Troiani tempus D
auguratus eſt,qui pro Paſſeribus annos,pro angue tẽpus intelligeret, ut in Serpente Saturnum ſignificari ex huius animalis geſtamine demonſtratũ. Solum enim Tempus edax rerũ, tuq́ꝫ inuidioſa uetuſtas Omnia deſtruitis. Quare iam taceat Epicurus, neq́ꝫ amplius portenta derideat, neq́ꝫ ulterius aſſeueret Paſſerem nihil ſimile habere cum annis,cùm & Græcorũ diſciplinæ,& hæc Ægyptiorum oracula teſtatiſsimum relinquant, tempus annuum ex figura Paſſeris non temerè ab Homero & aliȷs poſitum.

PROLIFICA SALACITAS.

IDem Ægyptiȷ ſacerdotes ſi prolificũ hominem & petulantiæ intemperantius deditum ſignificare uellent,Paſſerem pingebant πυῤῥὸν,fuluum quippe & æris inſtar rubicundum,non autem pyrgetem,quod nõnulli turricolam interpretati ſunt, cùm exemplaria Hori manu ſcripta πυῤῥὸν legendum indicent. Paſſer enim titillatione immodica & ſeminis ubertate concitatus, uel ſepties una hora fœminam ſalit, nunquã egens geniture. Eiuſmodi porrò ſalacitatis obſeruatio effecit, ut ad langueſcentem uenerem excitandam Paſſeres in cibo, uel eorũ oua E
Medici propinarent: ideoq́ꝫ eos Veneris currũ trahere mythologi confinxerũt. Iam & Therſicles ait Paſſerum eſitationem rem uenerem plurimùm adiuuare.

SIRENES.

QVin & Sirenas, quæ ſuauitate cantus & mollibus quibuſdam illecebris illectos homines apud ſe ad mortem uſq́ꝫ feruntur detinuiſſe, Paſſeris effigiem à pectore ſuprà,fœmineam uerò infrà habuiſſe tradunt quædam Græcorum fabulæ,ut in Sudæ Collectaneis habetur: quamuis aliȷ, aues eas fœminea tantùm facie fuiſſe prodiderint. Has uerò Veneris illiciũ ſignificare uſitatiſsimo hieroglyphico,negat nemo.

PETVLANTIA PERNICIOSA.

ADdunt & perniciem, quæ ſubſequitur ex nequitia, per Sirenis imaginem ſignificari: eoq́ꝫ trahunt nautas illos apud Homerũ cantilenis illectos,exitiȷ ſibi cauſam comparaſſe. Sapientiſsimũq́ꝫ ideo Vlyſſem fingũt, quòd ſociorũ auribus cera oblitis, pereundi periculũ ſuſtulerit, ſibiq́ꝫ cauerit, ne illi quicquã, quod imperaret, aut nutu ſignificaret, facerẽt,ad malum ſe uinculis alligari paſſus,neq́ꝫ prius diſſolui,quàm in tuta ſuperato periculo euaſiſſent. F

ELOQVENTIA.

SApientiores tamen,Sirenas pro hieroglyphico eloquentię,feliciſsimaq́ꝫ perſuadendi ui poſuerunt:unde dictum illud de Catone Grammatico:

Cato Grammaticus Latina Siren.

Et Apollonius Tyaneus apud Philoſtratum, in Apollinis templo ſuſpenſas etiam aureas Sirenum illecebras memorat, in huiuſmodi ſignificatũ. Atq́ꝫ ut ad Paſſerem reuertamur, diuinæ etiam literæ alitis huius hieroglyphicũ nonnunquam pro anima ponunt,quę uoluptatibus & ſenſui dedita facilè ſeducatur,nequitiæq́ꝫ laqueis identidem irretiatur. Vnde Pſalmographus ille fatidicus plurimùm exultat animam ſuam ereptam eſſe, ueluti Paſſer,de uenantiũ laqueis. Et Pſalmo 82.Inuenit ſibi Paſſer domũ: qui ſcilicet prius erat erraticus & uagabundus, modò his modò illis illecebris auocatus. At ubi ſacras cœpit ædes frequentare incolereq́ꝫ,domum eſt ſibi uiſus inueniſſe.

A IO. PIERIVS VALERIANVS AD IACOBVM SADOLETVM VIRVM PRÆSTANTISS. DE IIS QVÆ PER ACCIPITREM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Commentaria de sacris Aegyptiorū literis, quæ aliquot abhinc annis inter varias occupationes, quæ studiorum meorū cursum sæpius interrupere, conscripseram, prout ab amicis, modò hoc, modò illo poscebantur, ita sua singulis distribuere cōsue ui: tota enim hæc lucubratio ad eorū fuit obsequium accōmodata. Inter hæc tamē cùm Accipitrē pleriq; à me extorquere cōtenderent, impetrare minimè potuerunt, quòd eum, honoratißime Pater, præcipuum mei erga te cultus & obseruantiæ argumentū esse constitueram. Memor enim tuorum erga me meritorum, neq; nō humanitatis ac beneficentiæ, qua me totiens duro meo tempore liberalißimè prosecutus es, id semper in animum induxi meum, vt
B quando nullam tot beneficijs gratiam referre possem, quantum saltem tibi deberē apud omnes ingenuè profiterer. Accipitri itaq; meo id præcipuè mandaui, vt quaqua iter arriperet, quaq; expatiaretur, si modò probante Deo volatum auspicatus esset, Sadoleti merita locorum vbiq; meo nomine prædicaret: neq; tamen magni se effecisse aliquid arbitraretur, si doctrinam hominis in vnoquoq; disciplinarum genere absolutißimam, si summum ingenium, si beatißimam eiusdem eloquentiā attestaretur (non enim nostra hæc indigent prædicatione, quæ sua se vi per vniuersum iam terrarum orbem immortali cum laude diuulgarunt, nomenq; nullo vnquam tempore intermoriturum sibi ipsa peperere) sed ijs quædam admirabiliora patefaceret, nulli quippe parem in eruditione tanta humanitatem, nulli in tam varijs aulæ nostræ conflictibus castiores mores, nulli manus ad promerendum promptiores, nulli ad amicorum quorumcunq; res iuuandas officia præsentiora. Natos è literatis hominibus plerosq; sibi, natos alios patriæ, domesticisue suis, alios ita huic vel illi, vt per factiones etiam reliquos insectentur: Sadoletum vnum ad totius humani generis commoditatem huic seculo ab immortali Deo datum. Hæc secum allaturus est Accipiter noster, quem pro testimonio opera ipsa tua omnibus cognitißima subsequentur, neq; non omnium, quotquot ætate nostra viri probi sunt, succlamatio consen-
C su mirifico repetita. Sed enim tu, qui vt literatißimus es, ita etiam humanißimus, cùm hæc leges, puta te Pygmæorum agmen intueri, quod dormienti Herculi negotium facessere conetur, armaq; eius omnia sibi asserere meditetur, qui tametsi nihil proficere videantur, de ridiculo tamen conatu delectabile possunt spectaculum exhibere. Interim quid Accipiter ex Aegypto attulerit, explicare incipiam.

DE ACCIPITRE.

ACCIPITRIS quidē significata multa & admodū uaria sunt, cùm ex eo uictoria, celeritas, aër, sacerdotiū, sol, Deus, animus, Mars & Venus, & pleraq; alia hieroglyphico schemate ostendant, quorū causas sigillatim explicare nostri fuerit instituti.

SOL.

PRæstantißima autē omniū apud Ægyptios cōsideratio super Accipitre fuit, ut Soli eum æquipararēt, solarisq; uigoris symbolū hieroglyphicumq; inter uolucres omnes cōstituerent, propterea quòd animal esset geni-

turr uti compererant, fœcundissimæ, eaq; de causa in eo genere τριόρχην recense- D
bant, quē Latini Butionem appellarunt, siue quòd re ipsa tris habeat testes, siue
quòd duos tantę salacitati sufficere nō posse crediderint. Ea nuncupatione Aga
thoclem Siciliæ Tyrannū à Timæo historiarū scriptore notatū obseruauimus,
quem tota pueritia κοινὸν πόρνον fuisse tradit, nec minus petulanter reliquū ætatis
tempus in nequitia peregisse. Cæterū Accipiter præter id quòd egregiè est pro-
lifica ui præditus, id etiam commune habet cum Sole, quòd & uiuacissimus esse
perhibetur, & iubaris ipsius radios firmiter intuetur. Vnde etiam fit ut Medici
ad oculorum morbos Accipitrinæ herbæ utantur beneficio. Qui quidem rerū
consensus etiam transit ad metalla: siquidem ferunt ossa ex eius tibijs admota au
ro, ita id attrahere, quemadmodū Magnes ferrum sibi cogit adhærescere: nimi-
rum enim Chymici aurum solare metallum ponunt. Porrò autem Accipitrē A-
pollinis nuncium dici legas apud Adamantium. Plutarchus, qui eundem Osi-
rim & Solem interpretatur, omnino propter eximiā uidendi facultatē hoc asser-
tum putat. Habet & aliam cum Sole similitudinē Accipiter, quòd, ut perhibent
tricesimo quoq; die soleat fœminę consortiū appetere, uti Sol eo circiter tempo E
ris interuallo superato, Lunę coniungitur. Ea uerò fuit mortalium religio, Me-
dicinæ inuentum Apollini adscribentiū, ut in desperatis à clinica medicina mor
bis, cuiusmodi quartanæ sunt, in quibus parum illa, aut nihil pollet, persuasum
sit, uel puluerem, in quo se uolutauerit Accipiter, lino rutilo in linteolo adalliga
ri decumbentis collo, remedio, ut aiunt, efficacissimo.

DEVS.

SEd cur ego dissimulem quod ab Eusebio re
fertur super alitis huius præstantia, ut in-
quit ille, à Zoroastre traditū, Deū accipitris ha
bere caput? quippe qui inter omnia ea quæ la-
bem nullā aut corruptionē sentiant, primus in
genitus, neq; interiturus unquā, partium ex-
pers, sibiq; ipse simillimus, bonorum omnium
auriga atq; autor, rerum pater omnium opti-
mus ac prudentissimus, sacrū iustitiæ lumen,
absolutissima naturæ perfectio, eiusq; inuen-
tor, & sapientia: quas dotes cum Soli pleriq; at F
tribuant, quanto magis eius autori summo cōueniunt, qui tabernaculum suum
in eo, uti apud scriptores diuinos legitur, collocauit.

SVBLIMITAS.

MOtum ad hæc philosophantis cuiuspiā, qui rectà feratur in sublime, nul-
la prauę rationis fallacia perplexitatéue labefactatus, sed quicquid hic con
spexerit, statim surrigat ad Deum, ijdem ipsi sacerdotes ostendere si uellent, Ac
cipitrem sursum uersus aëra captantem pingere consuerunt. Cætera enim uola-
tilia si cursum arripuerint in sublime, obliquo ferri tractu, curuatisq; spatijs agi
coguntur, neq; rectà cursum possunt intendere. Solus autem Accipiter sublimi
peta recto meatu uolat.

HVMILITAS.

COntrà uerò si à sublimium consideratione sese ad hæc inferiora demiserit,
quasq; ibi ideas cōspexerat in cētro hoc recognoscat, neq; ab recto quicq; ab-
errarit itinere, uolētes indicare, Accipitrē identidē sese ad terrā demittentē facie-
bāt: nam uolucres reliquę ueluti sursum uersus uolaturę, per circuitus ascendūt:
ita

A ita cùm descendunt, transuerso tortuosoq; uolatu id facere cogunt. Verùm Accipiter uti sursum uersus efferendus rectà fertur, ita si supernè delapsus ad terram humipeta fiat, recto ad nos tramite defertur.

ANIMVS.

CVm itaq; potiores uolandi partes Accipitri datæ sint, animusq; sit Platoni alatus, sint uolatilia etiam in Paradisum deliciarum, quippe in animã ad hominem adducta, quod uarios ipsius cogitatus ostendit, nõ immeritò Accipiter tam ob hoc, quàm etiam ob ea quæ superius dicta sunt, animi simulacrum habetur apud Ægyptios: hicq; duo quos ponunt motus, totidem in animo affectus indicant, qui tunc Accipiter sublimipeta est, cùm cogitationem in Deum & in cœlestia surrigit: humipeta uerò, cùm se ad ea quæ terræ beneficia sunt, examinanda applicauerit. Accipitrem igitur sursum uersus tendentem si quis pingat, animum qui ad diuina sustollatur intelligemus, quem si ad inferna delabentem effinxerit, philosophum præcipuè Peripateticũ, cuius scilicet omnis contemplatio circa materiã uersatur, delineatum intuebimur. In uniuersum autem, ut Hesychius ait, uolatilia in sacris literis homines ostendunt qui contemplationi uacant, terrenis se negocijs haudquaquã immiscentes: quòd si necesse fuerit ab ea se deijcere, statim reuolant in sublime. Nam & Eucherius sanctum uirum hieroglyphicè poni tradit per Accipitrem in diuinis literis, siue ea de causa quam superius attigimus, siue quia uolucris hæc præcipuè, mutata ueteri penna, insigniter renouatur. Ita uir qui se Deo dedicat, inueterata prioris uitæ studia proijciens, simplicem bene uiuendi regulam assumit, ad quam omnem uitæ suæ rationem dirigat: eoq; spectare Iobis dictum, Nunquid in sapientia tua plumescit Accipiter?

B (margin letter beside "sychius ait")

MARS ET VENVS.

ERat & illud apud sacerdotes Ægyptios memorabile cõmentum, quòd Martem & Venerẽ per duos utriusq; sexus Accipitres intelligebant, quorũ marem Marti, fœminã Veneri dedicabant. Causam figmenti eam memorãt, quòd reliqua fœminei sexus animalia maribus concubitum asiduum deposcentibus minimè morigera sint, quod una præstat Accipiter: trigesies enim uno die requisita, quantumlibet secesserit, appellata à mari iterum atq; iterũ obsequitur. Fœminas uerò maribus morigeras, siue, ut in aliquot Hori codicibus habetur, in Venerẽ procliuiter pronas, elogio Veneris Ægyptij honestabant: difficiles autem, rusticas & morosas, ab huiusmodi cognomento repellebant. Alia item causa est cur Martis uocabulo Accpiter accipiatur, quia scilicet ex traditione quadã astronomica sanguinem à Marte regi nouerant, cuius Accipiter est egregiè sitibundus: est autem animal omnino uiolentum, imperiosum, cædis cruorisq; auidum: hinc apud Platonem, Phædone, legas eorum animas qui dominationem per uiolentiam & iniuriam & rapinas exercuerint, post obitum in Accipitres & miluios abire.

RAPINA.

HVnc quoq; sacræ literę, Leuitico, mensis inferri prohibẽt, propterea quòd rapax alioquin animal, ad impietatis quidem disciplinam, ut diceret Hesychius, cicuratur, & imperata facere assuescit: usus tamen eius ad simplicium auium exitium expetitur. Hi sunt, qui sacerdotalem huius uel illius familiæ uitam professi, meliora secuti uidebantur, ut nihil iam his ad hominis uerè Christiani tranquillitatem abesse uideretur, principum tamen aulas affectantes, ad

rapacitatem, ad pristinos reuersi mores, & suis & aliorum libidinibus inseruientes, diuina profanaque omnia commiscent: hinc hæresum fauor, atque fomentum: hinc bellorum adhortationes, impulsionesque: hinc bonorum pressuræ uexationesque, populorum cædes, urbium incendia, regnorum euersiones, terrarumque desolationes oboriuntur. Sic olim Basilius, sic Athanasius, sic Chrysostomus, sic magno numero alij male habiti: sic nunc armorum sonitum totus ferè Christianus orbis exciuit, quę tragœdia quā sit habitura catastrophen, nemo coniectare potest, calamitatē tamen in Christianū nomen facilè omnes præsagire possunt. D

FILIORVM ABDICATIO.

SImile quid aquilæ in Accipitre accidere tradunt Ægyptij, cùm scilicet tria pariat, unum tantùm ouum seligere, fouere, ac alere, reliqua uerò duo confringere. Quapropter ijdem ipsi sacerdotes, si quem filios domo exactos ablegantē exprimere uoluissent, Accipitrem fœtam uel incubantem pingere soliti erant: ita tamen rem accipiebant, ut qui abdicaret, uel à se reijceret, propter egestatem & inopiam id facere cogeretur. Nam eadem in Accipitre causa fertur, cùm in aquila non indigentia, sed fastidium in causa sit, ut unum tantùm alat. Ferunt autem incubationis tempore ungues Accipitri decidere, quorum adminiculo destituta, fit ut uix ad alimenta, quæ uni sufficiant conquirenda, idonea sit: quare, ne qui reliquus est unus pereat, omne in eum studium & diligentiam impendi. E

VITA VITALIS.

SEd illud interim obliuisci nolim, alitem hanc indicium esse uitalis uitæ, siue id propter sanguinem, cuius est auidissimus, siue propter Solis imaginē, quā excribit, siue, quod receptum erat apud Ægyptios, circa centesimū ætatis annum, uti supra dictum est Vulturis commentario, hominem ex defectu cordis deficere, ut Plinius etiam attestatur: nam, ut Varro tradit, hominis anniculi cor, quod sæpe in his commentarijs repetendum erit, duarum est drachmarum, atque ita singulis annis usque ad quinquagesimum, accedunt binæ, constatque hominis quinquagenarij cor centum drachmis: ab eo tempore, annis singulis totidem imminuitur drachmis, quot excreuerat: creditumque inde, ex defectu humani cordis non ultra centesimum annum posse homines uiuere: cuiusmodi uitæ terminum in homine statuisse uidetur etiā Dioscorides (Astrologū illum Dioscoridem intelligo, ex cuius dictatis ea excerpsit Varro) ille enim hac ipsa ratione cōpertum se habere scripsit Alexandriæ inter libitinarios, quorū ibi cura mortuos exenteratos & aromatibus delibutos diutissimè conseruare, hominem plus centum annis uiuere nō posse: eaque de causa Empedocles, quem in hoc Aristoteles secutus est, ante omnia cor iudicauit increscere, quòd hominis uitā maximè cōtineat. Quamuis Hippon, Democritus, Anaxagoras, Diogenes, atque alij nōnulli aliter, quorū bona pars cerebro principatum formationis attribuunt. Quod tamen pertinet ad annorum centena, Mathematici & diuinæ nostrorum literę uiginti insuper addunt, neque amplius cuiquā esse concessum asserūt, atque hoc terrarum orbe iam mortalibus expleto, & uitæ nostræ decreto quasi quodam diuinitus promulgato. Illud etiam adijciunt, Mosem solum, Dei (ut Iudæorū libri loquuntur) familiarē, centū uigintiquinque annos uixisse, qui cùm quereret quòd iuuenis interiret, responsum ei ferunt à numine, neminem plus esse uicturū. hæc Pollio. Plurimùm uerò octoginta & unū à natura & à syderibus cōcessum aiūt, quod uitæ spacium his potissimū cōdonatur, qui & corpore & animo ualeant, ut Platoni, Dionysio Heracleotæ, Diogeni Cynico, Eratostheni & Xenocrati F

Pla-

A Platonico liberaliter conceſſum. Qui uerò centeſimum attigerint, Carneades, à quo tertia Academia eſt, quæ dicitur Noua, neq; non Cleantes & Xenophanes Colophonius, Democritus Abderita, Iſocrates rhetor, & Gorgias Leontinus, cum alijs plerisq; memorantur.

ÆGRITVDINE CONFLICTATVS.

QVòd autem dictum eſt imminui cor in ſeniū uergentibus, ſunt qui cor dentibus ambeſum pro homine ponāt qui ægritudinibus afflictetur. Nam Homerus frequenter admodum ijs & exedi & conſumi cor ait, qui uehementiori aliqua animi ægritudine cōflictantur, quòd ipſe unà cum Heſiodo facilè homines in anxietatibus & ærumnis in ſeniū ire peſſum aſſeuerat, fatalemq; neq; non naturalem ætatem ita uitio uel imprudentia noſtra cōminui. Pythagoras quoq; uolens nos admonere, unicuiq; uitæ ſuæ curā minimè negligendam eſſe, eruditè ſimul ac ſapienter imperauit, μὴ ἐσθίειν τὴν καρδίαν, hoc eſt, adhibendā eſſe diligentiam, ne noſmetipſos ægritudinibus ſubijcere contendamus: quæ potiſsimum in cauſa plerisq; ſunt, ut dono diuûm conceſſus uitæ curſus interrumpatur.

B ANIMA.

QVoniam uerò latini ſermonis autores, animum quo ſapimus, animam qua uiuimus eſſe dicunt, nos eorū ſecuti diſtinctionē, cùm ſuperius de ijs quę ad animū pertinent ex propoſito argumento diſſeruerimus, nunc quę ad animā faciant exequemur: quanquā differentiā eam nō uſquequaq; receptā uideo, unde neceſſe ſit interdum, uel in eodem utrunq; ſignificato ponere, uel alterutrū uſurpare. Animam igitur quæ noſtræ ſit uitę fundamentum & ſedes, Ægyptij ſacerdotes per Accipitrē intelligi uoluere, quandoquidē BAIETH apud eos is eſt, qui apud Græcos ἱέραξ, apud nos Accipiter. Ægyptiaca uerò elemēta illa ſi per ſyllabas diuidantur, BAI per ſe animam, ETH uerò cor ſignificat. Vtebantur enim illi libenter ex huiuſmodi compoſitione uocibus, ex quibus ipſa rei natura, uel originatio, uel aliqua uis appareret: quod & apud Hebræos frequentiſsimū eſt, ut unà cum locutione ipſa, res etiam qualis, cuiuſmodiue ſit, intelligatur: ut quo uocabulo cœlum nominant, cōſtare id ex aqua & aëre doceant: cùm Adam dicunt, & craſſam qua compacti ſumus terræ materiam, & inſitam ſimul mentē oſtendunt: mentem enim terræ applicitam, id nominis ſignificare tradit Philo.

C Sed iam quid cōmercij anima cum ipſo corde habeat, uideamus. Ægyptiorum opinio fuit, cor eſſe animæ receptaculum: quaſi igitur nominis coagmentatio ſignificetur, & ineſſe animam cordi conſtet, per Accipitris ipſius picturā animæ reminiſcebantur. Neq; quidem Ægyptij tantùm, uerùm & Stoici animā in corde potiſsimū ſtatuerunt: ſentiendi enim uires omnes ad ſenſum, quem ex re ipſa cōmunem uocamus, uti flumina ad mare, confluunt: hic autē, ſi Ariſtotelē ſequimur, in corde eſt. Neq; abſurdè dixerimus, ab eo mari quinq; corporis ſenſus, uiſum, auditū, guſtatū, odoratū, tactū, quaſi quinq; maria mediterranea, diffuſos intrare corporis continentē, quæ manifeſta Platonis in Theæteto ſententia fuit. Quòd uerò ſuper animo paulò antè dicebamus eum Accipitri comparatū, imò alitē ipſam pictam congruū huius eſſe ſymbolum, redigit in memoriā mihi Zoroaſtris dictum: alatū quippe eſſe animū, quod apud Platonē latiſsimè diſſeritur, decidentibusq; alis præcipitē cum in corpus ferri, illisq; mox ſuccreſcentibus ad ſuperos reuolare. Sed percontantib. eum diſcipulis, quo pacto alis bene plumantib. animos uolucres ſortiri poſſent: Irrigetis, inquit, alas aquis uitæ. Iterum ſciſcitantibus, unde has aquas peterent, ſic per parabolā, qui erat hominis

mos, respondit: Quatuor amnibus Paradisus Dei alluitur & irrigatˉ, indidē uobis salutares aquas hauriatis. Quæsierit uerò aliquis, quinam hi fluuij sint, ut si Accipitrē mersare suū ibi uelit, eos nanciscatˉ. D. Ambrosius flumina Zoroastris quatuor, uirtutes totidē, in quas diuiditˉ sapientia, prudentiā quippe, temperantiā, fortitudinē, & iustitiā intelligit: fontemq; esse sapientiā, ex quo flumina hęc quantacūq; sunt deriuentur: nam in diuinis literis fons passim accipitur pro sapientia, ad quē accedere sitientes admonemur, de quo plura in Cœlo aquis irriguo. Vbi uerò Plato in alarum, quas animæ tribuit, mentionem incidit, per alas naturalē eam intelligentiā capit, quæ, ut inquit Alcinous, est intellectio quædā in anima quæ corpori sit applicita, non ea quæ animo à corpore soluto cōuenit: ea igitur cùm labem à corpore contraxit, nunquā sese tollere humo poterit, nisi fluminibus, quæ posita sunt, infectum elueritscelus. Quoniā uerò sunt qui duram metaphorā contendant, Gangem, Nilum, Tigrin, & Euphratē, ea enim ijs amnibus nomina faciunt, pro quatuor illis uirtutibus poni, quæ omnē in hominum uita principatū obtinēt, minimè fuerit importunū hæc latius interpretari. D

PRVDENTIA. E

EX amnibus his Gangem primum enumerant, qui pro prudentia ponatur. Trahit hic ramenta auri, carbunculū, prasinū lapillum, quem alio nomine Smaragdum uocamus. Aurum pro inuentis prudentiū sæpius accipimus: unde diuinū numen per Prophetam ait, Odi illius aurū & argentū: de quo quidē alio loco cōmodius. Deuoluit & splendidū carbunculum, in quo scilicet animæ nostræ uiuit igniculus, qui si tempore suscitetur, neq; apta fomenta deficiāt, micantissimū ignis fulgorē totis sit ędibus exhibiturus, ut in anima corpori insita, pennarū radices actæ altius inhęrescāt, quę si prorumpere semel cœperint, breui sint omnē corporis molem per sublimē aëra libraturæ. Per Smaragdū uerò uirorem intelligas: porrò autē quæ uirent, uiuacitatē præ se ferunt. Ostendit præterea uiror, pręteriti seminis uitam. Aurū fulgore suo pręsentiū rerū precia proponit. Carbunculus excitato lumine, quid futurum sit, quídue aduentet, aperit. quæ tria sunt prudentię munera. Ganges ad hæc Phison est Hebræis: uocabulū significare tradunt oris mutationē, siue dicere uelimus, sermonis uarietatē: non enim Ganges unam tantùm gentem circuit, sed, ut aiunt, omnē terrarū orbem ambit, & ut nōnulli opinati sunt, uel mysticè rem intelligentes confinxere, in Libyam usq; prolabitˉ: manifestè enim accipiendū, mythologū nō ad historiā, sed ad mysticū aquarū sensum animū adiecisse. Atqui prudentię munus est prodesse quāplurimis, neq; ullā tam remotā, tam efferā gentē prætermittere, quā beneficio nō demereatˉ: ideoq; in omnē terrā exiuit sonus eorū qui nos piè sancteq; instituerūt. F

TEMPERANTIA.

GAngi mox Nilum adiungunt, per quē temperantiā intelligi uolunt. Alluit Nilus planitiem Ægypti: Ægyptus in diuinis literis uoluptatum & deliciarū illecebras significat, ut de ferociente equo, suo dictum cōmentario, qui latos Ægypti campos gaudet insultare. Lex igitur Israëliticis data est, in Ægypti captiuitate detentis, hoc est, nequitię ac effœminationibus impurissimè deditis, ut ex Ægypto quamocyssimè recederent, succinctiq; lumbos agnum ederent, quod est temperantiæ signū: castos enim oportet, & uiuo ablutos flumine, sacra Deo ferre, supremiq; numinis Pascha celebrare. Gæon hic amnis Hebræis est, à quo terram etiam Æthiopicam perlui dicunt, nempe ut despicatissimum corpus abluat, & libidinis ardorem extinguat. Æthiopia enim, ut nonnulli diuina-

rum

A rum literarum interpretes exponunt, abiecta, uilis, & despicata sonat, cuiusmodi nostrum est corpus Æthiopiæ perquam simile, quod scelerum infectæ maculæ deturpant, & adusq; nigri coloris ferruginem inficiunt.

FORTITVDO.

TErtius amnis Tigris est, qui fluuiorum omniũ uelocissimus perhibetur, nomenq; illi tam animali omniũ rapacissimo, quàm fluuio uelocissimo, à sagitta est, Armeniorũ lingua: qua enim parte ex Armenia in Mesopotamiã labitur, ibi propter rapidissimã uelocitatẽ Tigres sagitta dicitur. Per hunc fortitudinẽ interpretantur, quòd fortitudo cursu quodam pernici cõcita, obstantia quæque demoliri atq; prosternere uideatur, nullisq; obicibus oppositisq; molibus aut obstaculis impediri, quin quò ferri destinarit, eò uictrix prorumpat.

IVSTITIA.

QVartus est Euphrates, per quem fœcunditatem & fructuum exuberantiam intelligi uolunt, ac perinde iustitiæ symbolum esse. Ex nulla siquidem uirtute opimiores lætioresq; fructus colligi feruntur, quàm ex æquitate. Hinc Ceres,
B quod sæpe diximus, legifera Poëtis, eademq; Astrea. Hinc tellus ipsa iustissima, ac ipsius iustitiæ simulacrũ perhibetur. Putant uerò pleriq; Euphratẽ ἀπὸ τοῦ εὐφραίνειν appellatũ, quòd nulla res magis quàm æquitas ac iustitia, humanũ genus lętitia perfundat, & hilaritate repleat affluentius. Ex his igitur manifestũ est, quibus aquis implumis Accipiter noster lustrari possit, atq; identidem ita plumescere, easq; alas emittere, ut nõ supra nubes tantùm, quod faciunt grues, sese attollere, uerùm super omnes cœlorũ orbes efferri ualeat, pariq; cum Aquila honore acceptus, in ipsius Iouis gremium audeat uolitare.

SANGVIS.

HAbet præterea similitudinem Accipiter cum anima, ut aquã omnino non bibat, sed solo sanguinis suctu sitim leuet, quo uno & anima ipsa nutriri quodammodo uidetur. Ideo ueteri illo instituto, libaminibus quæ pro anima parabantur, sanguis apponebatur. Et Deut. XII. sanguinem hostiarũ pro anima esse monet Moses, idcircoq; non debere nos animam comedere cum carnibus. Passim uerò Leuitico monemur, sanguinem nõ esse comedendum, quia uniuscuiusq; carnis anima sit in sanguine. Sed pręcipuè cap. XVII. interminatur Deus
C exitium cuilibet, tam ex domo progenieq; Israëlis, quàm etiam hospitibus & peregrinis, qui apud eos diuertissent habitaréntue, si sanguine uesci ausi fuerint. quem ea de causa datum eis asseuerat, ut super altari per eum animas suas expiarent, essetq; ita sanguis animæ litatio, dum funderetur per altaris circuitum, & quod residuum esset, terra operiretur. Quòd uerò dictum, uniuscuiusq; animã in sanguine eius esse, nequaquã intelligendum est, substantiã animæ esse sanguinem, ait Hesychius, sed quòd societatem cum carne per sanguinem habeat. Vnde quidam sanguinem animæ uehiculum appellarunt: emissus enim ubi frigere cœperit, à carne dissoluitur, abuolatq; anima. Eaq; de causa Ægyptij, si sanguinẽ significare uoluissent, Accipitris imaginem faciebant. Multorũ sanè opinio fuit, animam esse sanguinem, siue, ut Empedocles arbitrabatur, in sanguine. Hinc illud apud poëtas: Purpureã uomit ille animã. Et: Vitam cum sanguine fudit. & alia huiusmodi. Et apud Ouidiũ, Pythagorico monitu exturbare quorumcũq; animalium cognatas nobis animas nefanda cæde ideo prohibemur, ne sanguine sanguis alatur. & in hanc sententiam tum apud Græcos, tum apud Latinos plurima. Quamuis alio significato accipi purpuream animam, alio de Piscibus com

mentario docuimus, ubi agitur de purpura uno ictu collidenda, si sanguinẽ ad tinctum comparare uoluerimus. Sed quantũ ad eos pertinet qui sanguinem animæ cõmiscent, ego non ita fuerim impius ut non profitear, de brutorum animis hoc tantùm intelligi, de quibus cap. IX. Geneseos scriptum est, Anima illius in sanguine est, cùm in homine tantùm ex animalibus, anima per se uitalis sit, suaq; se contineat immortalitate. Et quamuis Salomon pro concione tertia, unũ eundemq; interitũ hominis & iumentorũ, & æquã utrorunq; conditionem, ex impiorum opinione posuerit, ex sua tamen sententia, puluerem ad terram reuerti, spiritum ad eum qui dederat, asseuerat. Basilius ad hæc ubi concione octaua die quinto locum exponit, Educat terra animã uiuentem: brutorũ tantùm animam esse sanguinem disputat. Ait uerò sanguinem coactum in carnem suapte natura uerti: carnem autem corruptã in terram redire unicuiq; manifestũ: itaq; iumentorũ animã terreã quandam esse naturã. Eos uerò ualere iubet, quos nihil quicquam pudet animas suas, & equorũ, & canum, in eadem specie collocare: quiq; seipsos etiam, & mulieres, & frutices, & æquoreos pisces olim fuisse reminiscantur, idq; asserere nõ erubescant: quos quidem pisces fuisse nemo sanæ mentis dixerit: quo uerò tempore isthæc literarum monumentis mandauere, expertes magis rationis quàm pisces fuisse, quisquis mente iudicioq; polleat, dubio procul asseuerarit. Illud uerò cõmercij cordi est cum sanguine, ut ex Philosophorum obseruatione compertũ sit, cor ijs omnibus esse, quibus & sanguis: id quod etiã de iecinore proditur. Neq; tamen infirma est eorum opinio, qui nõnihil sanguinis ab iecinore procedere iudicarunt. Sedenim potior eorũ, qui sanguinis principatum cordi dedicarunt, à quo, tanquam à fonte perenni, in uenarũ conceptacula diffundatur: nusquã enim nisi in corde sanguinem concrescere, ex Medicorum & Aristotelis traditione didicimus, in quo quidem primũ oritur, etiam antequam totum corpus informetur, quæ idem latius libro de Animalibus tertio pertractat. Ac ne interim nos plura de anima, de corde, de sanguine disseramus, ea consultò præteribimus quæ dici possent, si quid cordi, quid iecinori, quid arterijs, quid uenis inseruiat, & unde triplex animæ potestas originem & fundamentum cõsequatur, repetere uoluissemus: sedenim hæc ita breuiter tacta sufficere uisa sunt pro redditione causæ, cur talia sacerdotes Ægyptij pingere cõmenti essent. Illud addam, sanguinem religiosissimo Hebræorũ ritu in summo cultu semper habitũ, quem ex alite qualibet effusum simulac ostenderint, insperso puluere sepelire pro magno negotio habẽt, quòd persuasum illis ex Prophetarũ dictatis, sanguinem ad contractæ labis abolitionem, & animorũ depurationem facere: sed nõ intelligũt, mysteriũ id ad preciosissimũ CHRISTI sanguinẽ spectare, cuius aspergine maculæ omnes nostræ, cùm expiari uoluerimus, abluuntur.

VICTORIA GLORIAVE.

DEniq; propter eas dotes, quas huic aliti natura supra uolatiliũ aliorum conditionem elargita est, factũ ut in uniuersum Accipiter esset excellentiæ hieroglyphicum, præcipueq; uictoriã significaret: nam reliquas omnino uolucres uolatu antecellit. Neq; frustra Theoclymenus apud Homerũ, obseruato Accipitris auspicio, Telemachum bene sperare iubet, eiusq; genus in Ithaca supra reliquorum omniũ gloriã potens, celebre & illustre futurũ pollicetur. Ea sanè Accipitris prærogatiua est, ut agilitatis in uolando principatũ obtineat, ab eoq; desumantur præclara illa alarum insignia, quæcunq; in huiusmodi deueniant gloriæ significatum. Hinc Victoriæ hieroglyphicũ passim in nummis & monumentis alijs

A alijs alatum, quia uictoriæ partæ fama sese statim humo tollit, amplexaq; gloriã per summũ æthera latè uolat, perq; immensos terrarũ tractus expatiatur, offensiones impedimentaq; omnia agilitate sua declinãs. Hinc ipsi nummi Victoriati dicti, quibus Drusus in Tribunatu plebis octauam partem æris argento miscuit. Hinc Musis coronæ ex pennis quas ex Sirenum alis euulsere, postquã eas in certamen impulsu Iunonis cõgressas facilè superauerãt, ut Eustathius & Pausanias meminere: quamuis alij Sirenas indignatas spontè alas deposuisse dicant, reiq; monumentũ esse Apteram ciuitatem, ea de causa cognominatã. Vtcunq; uerò, ad id Homerũ allusisse ait Eustathius, cùm ἔπεα πτερόεντα protulit: quem Horatius noster secutus, uolare uerba dixit. Et nostri per pennas columbæ deargentatas in Psalmo, sermones Dei interpretantur, ut ait Adamantius, quod merũ est hieroglyphicũ. Philosophi ad dissectionem aëris, quæ uerborum tanquã alarum illapsu fiunt, id referendũ autumãt. Sed enim de Musis alibi locus erit suus.

VICTORIA PERPETVA.

QVamuis autem & in Olympia, & uulgò esset alatum Victoriæ simulacrũ,
B apud Athenienses tamen exarmatum alis cernebatur, ut & Pausanias & Heliodorus Periergeta meminere: Mineruæq; id fuisse signum dedicatũ, in cuius dextera manu malum Punicum esset, in læua galea, de quo ita Harpocration: λυκοῦργος ἐν τῷ περὶ ἱερείας, ὅτι νίκης ἀθηνᾶς ξόανον ἄπτερον, ἔχον ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ ῥοιὰν, ἐν τε τῇ εὐωνύμῳ κράνος ἐτιμᾶτο. Id ea de causa factũ Pausanias tradit, ne Victoria discederet Athenis, ac aliò quopiam abuolaret. Ita numen apud se perpetuò detineri posse arbitrati sunt Athenienses, dum alarum omen, ueluti quoddã instabilitatis signũ, reformidabant. Nam quæ Amori alæ attribuuntur, ad frequentissimas in eo rerũ uicissitudines referuntur, ut Propertius de eo qui figuram eius pinxerat libro II.

Idem non frustra ventosas addidit alas,
Fecit & humano corde volare deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Nostraq; non vllis permanet aura locis.

Alæ autem à Cyro uisæ, quę Darij humeris inhærentes, una Asiam, altera Europam inumbrabant, nimirum uictoriæ signum portendere. Solitus uerò est Da-
C rius, qui sibi totius orbis uictorias proponebat, pallam gestare auro distinctã, quã aurei Accipitres tres, uelut rostris inter se concurrerent, adornabant, literis ΝΙΚΗΤΙΚΩΤΑΤΟΣ, inter alas & singulorũ caudas ita dispositis. Et Antiochus magnarũ sibi conscius expeditionum, quia multa strenuè fecerat, gentes plurimas debellauerat, urbes innumeras subegerat, longa uictoriarũ continuatione illustris, Accipitris cognomine uocari gestiebat. Septem autẽ Accipitres qui Vulturẽ insectabantur, uictoriæ eius signũ hieroglyphicè constituti fuere, quam uiri septem in Smerdis Magi exitium cõiurati, assecuti sunt, uotiq; compotes facti, patriam ab illegitimo Rege liberauerunt. Ille siquidem regnum sibi nullis natalibus comparauerat, ueluti uultur non ex legitimo conceptu, sed sine patre generatur ex

uento. Eſt & illud uictoriæ ſignificatum hieroglyphicum, quod in antiqua D columna Viterbij ſpectatur, duos ſcilicet Accipitres ex diuerſo aduolantes, per quos, ut nonnulli tradunt, Herculis ab Alpibus, & Oſiridis à Brunduſio motus in Gigantes, neq; non uictoria deſcribitur. Neq; uerò ea ſolùm de cauſa, quòd Accipiter uolatu præſtet, quodq; alæ uictorię attribuuntur, ales ea uictoriç ſymbolum eſt, uerùm ob id etiã quòd eius pugna tam artificioſa eſt, eoq; aſtu patratur, ut neceſſe ſit hoſtem qui cum cõgreſſus fuerit, omnino uinci. Nam ſi cum fortiori res agatur, tum ſeſe in aëre reſupinat, ungues ſurſum uerſus intendens dimicat, alas uerò caudamq; inferius expandit, quibus uice ſoli fungatur. Vnde fit ut cùm aduerſarius uoti compos fieri minimè poſsit, uel re infecta abire cogatur, uel omnino ſuperetur. Quæ quidem ſolers dimicatio cùm ſit etiam noctuarum propria, quæ maiore circundante multitudine reſupinę pedibus repugnãt, collectæq; in altum roſtro & unguibus totę teguntur, Accipiter ſimulac pugnã animaduerterit, aduolat noctuis opem allaturus, atq; ita quodam naturæ cõſenſu eis auxiliatur. Nam & noctua apud Athenienſes uictoriç hieroglyphicũ fuit, de qua ſuo loco, quæ ad rem ſpectant, diximus. E

Sed minimè κατ᾽ παρέργως puto ponere quod in quodam Canone Imperialium militiarum apud Maffæos Romæ uidi, militarẽ ordinem fuiſſe qui Accipitrem luteum in parma identidem lutea geſtabant. Erant hi, qui Sagittarij Venatores nuncupabantur, qui ſub Magiſtro peditum ſtipendia faciebant. Sed & alius ordo LAVNI nuncupati, inſigne idem Accipitris lutei in parma identidem lutea geſtabant, & ſub eodem Magiſtro peditum merebant, eo tamen diſcrimine, quòd ſagittariorum Accipiter caput in alam lęuam uertebat, Launorum in dexteram. Iam de DIVITENSIBVS, Gallicana legione, quorum inſigne erat cæruleus Accipiter, colore tamen dilutiore, unà cum tauro, in ipſius Tauri cõmentario dictum.

CELERITAS.

Diodorus per Accipitrem uolantem, per quem alij uictoriã interpretantur, celeritatem ipſe ſignificari tradit, propterea quòd in uolatu ſit omnium uolucrũ uelociſsima: uultq; ſignificatũ ad res domeſticas transferri, quę citò fiant. Leges & pterophoros apud Plutarchum, Othonis uita, qua locutione tabellarios intelligendum, quorũ inſignia forent ſurrectæ pennæ, ad celeritatem indicandam. Inde Iuuenalis: F

Anxia præcipiti veniſſet epiſtola penna.

AER.

Accipiter ad hæc paſsis alis figuratus, elementum aëris indicat apud Ægyptios ſacerdotes. Atqueadeo alæ pennatorũ ſingulæ aërem ſignificant, utpote ſolum auibus propriũ, perinde ac aqua piſcibus, terra alijs atq; alijs ſolum eſt. Animaduertendum uerò, locum de pennis aliſue corruptũ eſſe in impreſsis Hori codicibus, legiq; debere ut in manu ſcriptis exemplaribus antiquis, πτερὸν τὸν ἀέρα. Inde quædam deſiderari, quæ ad aliud pertinent ſignificatũ. Sunt qui uentos ex ea ſpecie ſignificari tradant. Ventus autem nihil aliud eſt, quàm incitatus & fluens aër. Triclinius apud Pindarũ Pelopis ἵππους ὑποπτέρους, uelociſsimos exponit. Sunt qui cœleſtiũ corporũ ortum hinc interpretentur. Nam quæ ſydera ſuper horizontem attolluntur, uolucriũ in morem ſurgere, & per immenſum inane ferri uidentur. Pennata uerò apud Mercuriũ talaria, nimirũ Homericũ illud innuũt, quòd uerba ipſe uolucria nuncupauit. Eadem ratione Irin & aëripedem & pro-

A & procellipedem uocant, quæ deorũ sit internuncia, ut apud Maronẽ legimus:

Irin de cœlo misit Saturnia Iuno.

ANIMVS.

SEdenim cùm etiam animi signũ sit Accipiter, facilè identidem celeritatis indicium esse potest, cùm animi celeritas omnem exuperet uelocitatẽ. Sedenim siue uictoriã, siue hanc quam alij ponunt alacritatem, ex Accipitre significari diximus, tantundem esse uidetur.

SACERDOTIVM.

NEq; quidem tabellarij tantùm alas gestare iussi, uerùm etiam sacerdotes Ægyptij capita habuerunt alis insignia: quod quidem gestamen ideo susceperunt, quòd Accipitri ex eo honorem habitũ uoluerunt, quem dictitabant librũ olim puniceis literis perscriptũ, Thebas ad sacerdotes detulisse, in quo quidem libro, qui cultus, quiq; honos dijs deberetur, quaq; ratione sacra plurima procuranda essent, notatum erat. Hinc eos sacerdotes à Poëtis nostris Cristatos appellari comperias, ut apud Martialem:

B *Linigeri fugiunt calui cristataq; turba,*
Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.

Habes honoratissime uir Accipitris hieroglyphica, lectionem non quidem tuo sublimi ingenio dignam, neq; multiplici eruditioni tuæ necessariam, sed cultus & obseruantiæ in te meæ pignus. Neq; enim is ego sum qui putem te ex dedicatione hac mea uel minimũ crescere, sed si illi locus apud te in angulo aliquo concedatur, sciam me laudis plurimum comparaturum. Vale.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS BELLVNENSIS AD ILLVSTRISS. HEROINAM VICTORIAM DAVALAM PISCARIÆ PRINCIPEM, DE IIS QVÆ PER COLVMBAM, TVRTVREM, ET HIRVNDINEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

C *Agni omnino ponderis est Pindari Lyricorum principis dictum illud, alio quãuis numero, in hanc certè sententiam:*

Carmine res viuunt, carmina rebus egent. Nam scriptor quantumlibet elegans & eximius, si vana & inania mandare literis aggrediatur, puta purpura simiam vestiat, nihil aliud assequatur, nisi vt omnibus sit derisui atq; ludibrio. Si verò facta inclyta præclaraq; ab inepto imperitoq; scriptore celebrentur, neglecta statim turpiter exolescent. Hæc dum mecum reputo, honoratissima VICTORIA, tuamq; erga desideratissimũ coniugem pietatem considero, illiusq; res præclarè gestas Musarum tuarũ elegantia decorari conspicio, fortunatissimũ Principem appello, qui cùm tot ante annos è vita migrarit, per te quotidie reuiuiscat, clariorq; & illustrior euadat. Te autem non minus beatam, quæ materiam susceperis tam insignem, tam celebrari dignam, quæ immortalem gloriã tam illi sit quàm tibi sine dubio paritura: ideoq; vestræ plurimũ gratulor felicitati. An non ille egregiè felix, qui virtutibus omnib. heroicis ornatissimus, rebus tot tantisq; sapientissimè procuratis, gloriosissimeq; cõfectis, post opima illa spolia tam præclara ad Ticinũ parta, quasi splendidius nihil in posterũ expectare posset, è vita migrans, vxorem te reliquerit tam piam, tam pudicã, tam doctam, tali præstantem ingenio, eaq; facundia & arte scribendi præditam? vt quantum ille rerum gestarum splen-

dore illustris est, tantum tu scribendo, & vnum illum celebrando, clarissima passim habearis: in ambiguoq; posueris, vtrũ ille res illas prudentius feliciúsue fecerit, an tu ea doctius & elegantius victuræ memoriæ cõmendaris. Magnificentius dicat fortè aliquis Artemisiam fecisse, quæ marito celebrationis tantæ sepulchrum struxerit, vt inter septem orbis miracula nomen habere meruerit. At tu quotidie tuo Mausolea facis, quotidie nouas statuas ponis, quotidie columnas erigis, non quas temporis iniuria demoliatur aut perdat, sed quæ in animis hominum sitæ, nulla vnquam fortunæ temeritate labefactari posśint, nulla vetustatis edacitate consumi. Quem referent Musæ viuet, meritò Poëtæ clamant: & è classe tua vnus, isq; summus, fabricas has eludens, exegisse se monumentũ ære perennius, regaliq; situ pyramidum altius, gloriatur. Vincis igitur Victoria Artemisiam, quæ marito nullo non die monumentum aliquod excitas, non ex marmoribus aut cæmentis, quæ aliquando fatiscere putrescereq; necesse sit, sed ex politissimis poëmatibus, quæ donec erit hominum memoria, summa cum vtriusque laude perdurabunt. Euadnem opponet alius, in qua vulgus maiorẽ quendam affectũ charitatemq; decantat, quòd flammis iniecta mariti arserit. Imò superstitio maior ea fuit, ac perinde execrabilior, vtpote quæ vtriq; acciderit perniciosa: sibi, quòd se ausu temerario tam atrociter dono vitæ priuauerit, iisq; affligi pœnis voluerit, quas superi mortem sibi consciscentibus statuère: marito autem, quòd manes eius non ea tantùm morte tam miserabili mœstos reddiderit, sed vt de suppliciis etiam eiusdem, si quis apud manes sensus, æternùm cruciaretur, effecerit. Altera huic nõ absimilis, P. Cornelia Annia, clara satis fœmina, quæ ne in desolata orbitate superuiueret, viuam se vltro in arcam cum viro defuncto damnauit. Sed enim furor hic, profectò furor, non amor, fuit: cuius vecordiæ testimoniũ vt transiret ad posteros, testamento etiam cauit, vt sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto, ea rosis exornaretur. Sed facessant exempla hæc à pietate institutisq; nostris alienissima. Longè gloriosius proferet se forsitan Alceste Admeti Regis coniux laudatissima, quæ mori ipsa pro mariti vita, quem fata sub hac conditione damnauerant, elegit: cuius mutuæ inter coniuges charitatis exempla, apud Romanos pleraq; sunt memoriæ commendata. Tu non minori in coniugem tuum affectu succensa, mortem ideo non affectasti, quòd viuendo, viuum nobis maritum ingenii tui clarissimi opera repræsentas, &, quod admirabilius est, immortalem facis. Quinetiam dum viuis, eum, quamuis apud superos incomparabili fruatur beatitudine, tuæ tamen pietatis officiis, sensu nescio quo, rerumq; nostrarum, quæcũq; illum tangit, cura, iucundiorẽ hilarioremq; efficis, ac beatiorem. Cùm itaq; insignioribus viduis, quæ anteacta ætate claruerunt, anteferenda sis cogitaui ego ex hieroglyphicis lucubrationibus meis Columbam & Turturem tibi dedicare, vt cõmentariũ hoc sanctissimæ viduitatis exemplar, non tibi, quæ testimoniis his non eges, sed mihi iucunditatis illius, quam ex virtutũ tuarum contemplatione percipio, monumentũ sit, atq; cõseruatio. Tu quid fusci coloris Columba apud Aegyptios, quid Turtur sacris eorum literis significaret, & quæ veluti in comitatũ accedunt, si adlibuerit, leges. Ego me satis animo fecisse videor, si quam antiquissimi sacerdotes illi viduitatem quibusdam rerum imaginibus occultabant, nostro tempore per te prodire in lucem, & omnibus innotescere contigerit.

A

DE COLVMBA.

PERSEVERANTIS CONTINENTIAE VIDVA.

VAMVIS multa essent apud Ægyptios & nationes alias Columbæ significata, illud tamen in primis continentissimis illis sacerdotibus admiratione dignum habebatur, quòd cùm animal alioqui procacissimæ salacitatis esset, lasciuiæq; notã apud omnes ferè gentes cõtraxisset, incomparabile tamen exemplũ continentię, summamq; pudicitiã in ea deprehendebant, quòd marito fidem seruaret inuiolatam. Quare mulierem quæ uidua perstaret significare illi cùm instituissent, Columbam nigrã pingere cõmenti sunt. Pudicitia siquidem Columbis prima, & neutri nota adulteria: coniugij fidem non uiolant, communemq; seruant domum, quam nisi cœlebs aut uidua non relinquit, & quandiu marito priori uiduata est, alij non copulatur. Si uerò iussa sit à do-
B mino transire ad secundas nuptias, fidem eandem seruat secundo, qua se priori obstrinxerat, ut Propertius:

Exemplo iunctæ tibi sint in amore Columbæ,
Masculus & totum fœmina coniugium.

Idcirco Tertullianus in sua illa Monogamia hanc in exemplum trahit, nos ad simplicitatem eius prouocatos ea de causa differens, quòd ea auis non innocua tantùm sit, uerùm etiam pudica, quam unam unus masculus nouit. Nigram autem illam Ægyptij faciebant, id scilicet indicantes, quòd ad secundas nuptias nõ transisset, sed atrata uiri prioris desiderium præ se ferret: in luctu enim pullo uti colore multarum gentium mos est: quamuis apud Romanos in Imperatorũ funeribus uestibus albis, ut Plutarchus & Herodianus asserunt, utebantur. Venetos autẽ Padanosq; omnes atratis uti uestibus, quòd Phaëthontis casum adhuc lugent, fabulosus idem Plutarchus ait: siue, quia niger color firmitatis & perseuerantiæ signum. Colores enim alij ex uno in alium transeunt, obscuriorisq; corporis admistione densiores fiunt: sed ubi ad nigrorem peruentũ est, ibi consistitur. Aiunt uerò nonnulli, non omnium hanc Columbarum naturam esse,
C ut pudicitiam ita custodiant suam, at earum tantùm quas Græci φάσσας uocant, paruis gallinaceis haud multò minores, quas ferunt trigesimum sæpius & quadragesimum etiam uitæ annum excedere. Cœlibatum uerò quem alterutro eorum extincto coniux alter fideliter seruat, & coruis & cornicibus & graculis cõmunem esse perhibent. Columbarum autem oblationem in sacris Theologi ita accipiunt, ut coniugij tam firmi ratione habita, nos quoq; mentem stabili firmitate perseueraturam Deo, uti uero coniugi, sociemus.

CORRECTIO.

SEd & ille Columbarum pullos, aut par turturũ obtulisse dicitur apud Adamantium, qui aliquem absterruerit à uitijs & sceleribus, hortandoq; monendoq; ad animæ simplicitatem traduxerit. Tangit hoc etiam Cyprianus, qui emissam ab Noë Columbam lapsorum imaginem prę se ferre commentatur. Sed his iam aliquantulum insistamus, cùm nequaquam diuinæ literæ sint ab hoc argumento dissimiles, in quibus Columbam multipliciter figurari comperimus, ac perinde significata etiam uariari. Sed hìc series exigit ut prius de fusca loquamur, de aurea atq; argentea suo mox loco dicturi. Nam quæ ad Noam oleæ

uirentis ramum ore gestat, fusca ponitur à Prophetis, esseq; indicium perhibetur mentis, quæ à perperàm factis iam abstineat, seq; quieti dedat, hoc est, tranquillitati, quæ non nisi in depurgato à uitijs animo locum habet. Sub uesperam hæc reuertitur, deficiente quippe luce, quod tantundem est, ac si momentaneæ, aut breui temporis curriculo duraturæ felicitatis diceremus. Sub uesperam, inquã, aduolat, ne occupetur à nocte, quippe ne intercipiatur à morte, priusquàm infectũ eluerit scelus, atq; ita perpetui carceris supplicio afficiatur. Promissam enim esse ueniam ei, qui paratus sit in posterum bene, piè & honestè uiuere, & à quibus emerserit uitijs & uoraginibus abhorrere, alio loco indicat uropygium auri fulgore illitum, de quo tamen apertius disputatur inferius. De olea quoq;, quæ sit misericordiæ signũ, suo loco dictum. D

ILLECEBRÆ AMATORIÆ.

QVòd uerò sacerdotes Ægyptij per uolucris huius simulacrum illecebras amatorias significarent, duabus utriusq; sexus Columbis sese inuicem exosculantibus adpictis, ea de causa factum, quòd illæ non prius ad ueneris copulam, quàm ad osculationem deueniunt. Hinc legas apud Senecam Mœcenatis dictum illud, Columbatim labra inserens labris. Extant & Gallieni Imp. carmina satis luculenta, quibus lasciuiam huiusmodi per amatorium etiam murmur ab eis exprimi declarat eo in epithalamio quod ipse lusit, cùm fratrum suorum filios iungeret: E

Ite, ait, ô pueri, pariter sudate medullis
Omnibus inter vos, non murmura vestra Columbæ Brachia non hæderæ, non vincant oscula conchæ.

Ea autem de causa quòd osculorum blanditias Columbæ norunt, dedicatas eas Veneri Græcorum plerique tradidere. Cæterùm Athenæus ob id factum putat, quòd in Cypro Columbæ primùm repertæ, indeq; ad gentes alias transmissæ. Veneri enim sacrã esse Cyprum omnes norũt. Propter uerò salacitatem eam quæ notissima est in Columbis, Albertus non ineptè nomen ijs inditum ideo putat, quòd lumbos colant: in uenerem quippe se ultro incitent, ingenita nequitia stimulatæ, cuius sedẽ in lumbis esse alibi disseruimus. Apollodorus quoq; in ijs quæ de Dijs conscripsit, Columbam Veneri sacram lasciuiæ ergò dicit, nomenq; illi græcè περιστερὰν, παρὰ τὸ περισσῶς ἐρᾶν, quòd supra modũ amori det operam, arbitratur. Sanè Siculi olim persuasum habuere Venerem ab Erycis monte digressam, per dies nouem stato singulis annis tempore secessum colere, interimq; nullas toto eo tractu Columbas apparere, abire enim illas Deæ suæ comites, nonam uerò post diem aduentare unam reditus prænunciã, quæ Veneris templum ingrediebatur, reliquas mox uno turmatim agmine reuerti, atq; hinc gaudio exultantes Venerem adesse profitebantur, diemq; eum hilarem cantibus & iocis festiuum atq; iucundum celebrabant. F

CHARITAS.

SAnè quòd mutuis sese osculis Columbæ suauient, ansam dedit ut charitatẽ, amoris quippe pij uirtutem, hieroglyphicè per Columbam nonnulli interpretentur. Et Apostolum citat Origenes, qui de charitate locutus Columbam protulerit. Eruditissimus etiã Cyprianus tam uitæ sanctitate quàm facundia clarus, in ijs quæ aduersus Nouatianum pro unitate concordiaq; piorũ omniũ scripsit, Idcirco, ait, & in Columba uenit spiritus sanctus simplex animal & lætũ, nõ felle amarum, nõ morsibus sæuum, non unguium laceratione uiolentum, cuius inge-

A ingenium est hospitia humana diligere, unius domus cōsortium nosse, cùm generant simul filios educare (ita enim legendum est, non, edere) cùm cōmeant uolatibus inuicem cohærere, communi conuersatione uitam suam degere, oris osculo concordiā pacis agnoscere, circa omnia demum humanitatis omnē implere legem. Noti sunt humanissimi Gallorum omnium mores, qui passim oscula tanto studio colunt, ut honori sibi ducant, quòd adueniens hospes uxorem, sorores, filias etiamnum uirgines osculo adhibito salutauerit, & in amplexum acceperit, & in gremiū sibi assidere iusserit. Nam & apud Romanos olim licebat obuias quasq; mulieres excipere osculo: quod ideo Cato institutū tradit, ut explorarent an mulieres temetum olerent: capitale enim erat Romanis fœminis gustare uinum: ideoq; ferunt fœminam quæ sub Romulo uinum biberat, à marito impunè occisam. Apud Lacedæmonios oscula non concessa modò, sed etiā instituti Ludi, propositaq; præmia ijs, qui seniores lepidius suauiarent. Nisæorum id inuentum, & à Megarensibus etiam in honorem Dioclis obseruatum. Nam & illę Romanorum exosculationes, ut fœmineo generi honos haberetur,
B sancitæ sunt, ut apud Plutarchū legitur libro de claris mulieribus: nempe quòd Aboriginibus in Tyberim inuectis, Roma quædā nomine inter mulieres quas secum adduxerant nobilis, autor fuit ut classis absumeretur incendio, unde coacti sint ibi sedem figere: quod cùm illis feliciter successisset, eius generis præmia mulieribus detulerunt, quæ auspicatissimi facti memoriam prorogarent. Ad hęc Nomadum asperrima rusticitas incessitur, quorum tanta fuit seueritas, ut ne filios quidem suos oscularentur. In diuinis nostræ pietatis monumentis ipsum Assertorem nostrum legimus charitatem, ut ita dicam, frigidam in Simone hospite, quòd osculo non fuerit ab eo exceptus, exprobrasse. Et sacris Pontificijs Romę ritu solenni per mutuas exosculationes pacis augurium celebratur:

Ipse etenim casta dum operatur mente sacerdos,
Oscula dat, quæ dent ille vel ille alijs.

AER.

Credidere nōnulli Columbam ab Assyrijs coli in Semiramidis gratiam: sed autores Græci, in Rheæ potius memoriam, utpote qui asserant, aërem & aquam potiores esse partes, in quibus ostentet se natura rerū: pariq; ratione ab-
C stinere eos à piscibus. Cùm uerò uolatile unumquodq; animal sit aëris indiciū, Columbam pręcipuè nuncupatione hac hieroglyphicóue ueteres honestarunt, quòd domesticis alitibus nulla neq; longius domo neq; diutius abuolet, tecti tamen lariumq; memor summa fide reuertatur, & mansuetissima nobiscum consuetudine diuersetur. Obiectabunt hirundinem alij, quæ trans mare etiam migret, ad sibi domesticam tamen sedem redeat: sed illæ nunquam cicurantur, neq; ulla nobiscum consuetudine socientur: siue ea potius fuerit huius honoris causa, quòd illi tanta sit cum aëre familiaritas, ut ibi tutius quàm humi uersari uideatur, tantaq; sit eius uolatus facilitas, ut Maro dicat,

Radit iter liquidum, celeres neq; commouet alas.

pernicissimus enim est eius uolatus. Vnde Hesychius Columbam neq; nō turturem hieroglyphica ponit hominis qui mente sublimia quæq; facillimè penetret, & cōtemplationi sit egregiè deditus. Meritò itaq; Syri qui aërē usqueadeo colunt, tanta religione Columbæ pepercere, quod ita tangit Tibullus:

Quid referam vt volitet crebras intacta per vrbes

Alba Palæstino sancta Columba Syro? D

In nummo sanè Cibyratico Columba cusa, hanc loci religionē mihi uidetur indicare. De urbe hac Horatius:

Ne Cibyratica, ne Bithinna negotia perdas.

In Cilicia ea est, quãuis & alia sit minoris Phrygiæ. In nummo aũt inscriptio est ΚΥΒΙΡΑ. Signũ, Columba uolans. Fuit & puella Phthia nomine, quam Iupiter fertur adamasse, eiusq; formã in Columbę speciem cõmutasse, traditũ ab Æliano. Sed hoc nihil facit ad Ægyptiaca. Quod uerò de Semirami dicebamus, addemus & illud ab ea deriuatũ, ut Persæ matrum filiarumq; suarum coniugia non abhorreant, utpote quę filium ad stupri usq; consuetudinem adamasse fertur.

IMPIVS INGRATVSQVE.

QVin hæc inusta est Columbarum generi nota, quòd eorum mas iam ualidior factus, patrē rostro impetit, & à matris consortio tentat abigere, eiusq; cõiugij locum occupare. Quapropter Ægyptij sacerdotes impium ingratumq; hominē, ac in eos qui de se bene meriti fuerint perduellem, significare si uellent, Columbũ, inquit Horus, aut pullũ eius qui matrē solicitaret, facere consuerũt. E

CASTITAS.

SEd esto lasciuũ animal columbinum genus, contrà palumbes parcissimi coitus sunt, ideoq; quòd parcant lumbis, Albertus existimat appellatos. Nam & qui frequentiori usu eos in cibum sumptitare consuerint, in uenerem hebetiores redduntur: quare non inscitè illud de alitibus huiusmodi dictum:

Inguina Torquati tardant, hebetantq; palumbes:
Non edat hanc volucrem qui cupit esse salax.

SEMIRAMIA PROCACITAS.

QVoniam uerò, uti dictum, fama est Semiramin sub effigie Columbę ab Assyrijs coli, Gnidius scribit eam à Columbis enutritam, & in Columbam inde conuersam, qua specie colebatur apud Assyrios: id quod de petulca eius improbitate intelligendum est: tametsi quos Diodorus citat, eam & modestã, & nota admodum integritate præditam fuisse prædicant: neq; eam ignobiliter natam inficiantur, utpote quæ circa stagnum quoddam in parte Syriæ in crepidinem aquis prominentē proiecta, aliquandiu fuerit ab aquatilibus uolucribus, quæ apricatum eò se recipiebant, miro propémodum studio educata, quippe quę non solùm alimenta congererent iacenti, sed perinde eam fouendo, ac implumes pullos ab omni aëris iniuria protegerēt, quoad pastores creberrimo uolucrum cõcursu, insolitaq; trepidatione moti, ex proximis insulis eò conuenientes iacentem extulerunt, alitamq; apud se diligenter Menoni, Regis Nini familiari, in uxorem cõcessere. Sed enim de famosa eius fœminæ procacitate Scaurobates Indorum Rex apud historicos ita in eam inuehitur, ut pastorale scortũ, ut Assyrij Regis concubinã fuisse proclamet, ut nullum egerit diem in castris sine adulterio, raroq; ullus ad eam adulter bis admissus fuerit. Satis uerò cõstat tam immoderatę libidinis fuisse, ut equum abominabili probro turpitudineq; adamauerit, autore Iuba. Eam sanè ob libidinis feruorē Euphorion θιμβρὼ, hoc est, ardentem appellauit, epitheto admodum proprio, perinde ac Callimachus Venerem eo uersu, θιμβρῆς κύπριδος ἁρμονίην, id est, ardentem Cypridis harmoniam. Hanc Hieremias quoq; Columbæ notauit elogio, cùm Babylonios Hebræorum excidio uenturos uaticinaretur: Fugite, inquiens, ab occursu gladij, quem Columba uibrabit: per Columbam Babylonis conditricem & eius populi autorem

A rem innuens. Quòd autem uates hic fatidicus eam gladio inſignẽ inducit, de feroci & impigro eius ingenio multa rerum ſcriptores tradidere: ſed illud præcipuè facinus memorandum, quòd Nino Bactrianos obſidente, Menon hanc, uxorem quippe ſuam, accerſiuit: quæ ubi primùm in caſtra uenit, mulier acri ingenio Bactrianæ arcis ſitum contemplata, confeſtim uiro rationem oſtendit loci modico negotio occupandi. Erat arx ab una parte præceps, atq; in profundam uallem inſigniter abrupta, quã hoſtes uelut inacceſſam, nullo præſidio cuſtodiebant. Huc audax mulier cum paucis, quos ſibi ad id facinus delegerat, per loca ab hoſtium oculis maximè auerſa, atq; eadem aſpera & confragoſa, præter ſpem omnium obrepſit: unde cùm ſeſe ueluti cœlo delapſa hoſtibus (quorum oculos Aſſyrius, dum negotium conficeretur, ſubita oppugnatione ab omni ſenſu eorum quæ fierent longè auerterat) ex improuiſo obtuliſſet, Bactriani omni ſpe retinendæ ulterius urbis abiecta, alij aliò præcipiti fuga dilapſi, urbem in regis arbitrio reliquere.

REGIVM AVSPICIVM.

B ADnumerantur uerò Columbæ inter eas alites, quæ Regibus auſpicia faciant. Hinc Maroniano Æneæ, Columbę geminæ à matre in auſpiciũ miſſæ. Et Cæſari originem inde trahenti proſpero fuerunt oſtento, cùm palmam eam nidis frequentare cœpiſſent, quam ipſe caſtris locum capiens, inter ſyluas quas cædebat repertam, conſeruari ut omen uictoriæ iuſſerat: ea enim de cauſa mirum & inuſitatum uidebatur, quòd id auium genus duram & aſperam frondem ſtudioſe ſoleat euitare. Et eadem die qua natus eſt Diadumenus Macrini filius, Aquila ei palumbum regium paruulum attulit, & in cunis poſuit dormienti, receſsitq; ſine noxa: quod dubio procul eum ab ineunte ætate Imperatorem futurum indicauit. Quinetiam aruſpices dixerunt Alexandrum Seuerum futurum Imperatorem, conſulti quid haberet auſpicij, quòd anicula quædam, quo die natus eſt, matri eius huius generis aues obtulerit. Apud Hebræos legas, prædiuitum ac potentiorum hominum morem fuiſſe, Columbarum alas gypſo illitas in ſummæ felicitatis ſignũ, ſummis tectis affigere. hoc Euthymius.

A SE MINIME IRACVNDVS.

QVod uerò de bilis defectu in Columba paulò antè dicebamus, Ægyptij ſa-
C cerdotes hominem natura ipſa nequaquã iracundum, qui tamen aliorũ peruerſitate cõmoueri poſſet, oſtendere cùm uolebant, Columbam pingebant uropygio ſurrecto, propterea quòd eam, uti dictũ, uel nõ habere bilem, uel ſi habeat, in uropygio eſſe tradunt autores ueteres. Vnde Græci cùm manſuetudinem exprimere uellent, ἠμῶν πελειάς, hoc eſt, quieta Columba dicere conſueuerãt: & πρᾳότερος περιστερᾶς, eodem ſignificato. Quæ cùm porrò ſit gregalium omnium manſuetiſsima, iudicata eſt à Moſe puriſsima, ut inquit Philo, ueluti ex ſolitarijs ſola turtur delecta, quæ in eo auium genere, tali omnes antecellit ingenio. Neque temerè Dauides abuolandi deſiderio ſuccenſus, ut ſeſe periculis eximeret, pennas ſibi dari cupit, ut inſtar Columbæ uolare poſsit. Pſalmo. L V. Columbam ponit, non Aquilam, non Accipitrem, longè fortiores impetuoſioresq; alites, nempe quia eadem prædita eſt manſuetudine, tractabilitateq; & ſimplicitate, qua Rex ipſe inſigniter pollebat. Puritatis huius meminere etiam autores Græci, quin & oſculorum, propter quæ ſit Veneri dedicata: & quòd ea de cauſa, Dis adoleretur, quòd fel in interioribus haudquaquam habeat.

TREPIDATIO. D

ILlud autem uulgatiſsimũ eſt hieroglyphicum, Columbam pro trepidatione ponere: nam & nomen illi apud Græcos τρήρων hoc idem ſignificat, à τρέω enim deducitur, quod trepidare eſt. Et poëtæ tam Græci quàm Latini paſsim in pauidis hanc uſurpant comparationem: ut Homerus,

αἱ δὲ βάδην τρήρωσι πελειάσιν ἴθμαθ' ὁμοῖαι.

Hæ pauidis greſſu ſimiles abiere columbis.

Quam ſimilitudinem Maro ita tranſtulit:

Præcipites atra ceu tempeſtate columbæ.

Etymologici enim τρήρων paronymon, non epitheton Columbæ ponunt.

SALVBRITAS.

CÆterùm quãuis aliqua det impietatis exempla, nihilo ſecius inter animalia maximè pura recenſetur, propterea quòd perſuaſum eſt eam carere bile, uti dictum: morboſaq; & peſtilenti quantumlibet tempeſtate ſæuiente, qui non alia quàm earum carne ueſcatur, contagio eiuſmodi non contamniari. Quare ſi peſtis unquam debacchari cœpiſſet, nihil aliud in obſoniũ Regibus comparabatur, quàm ex Columba: quamuis Diodorus uitulũ alioqui & anſerem ſimplicẽ tantùm, eorũ regum cibum fuiſſe contendit. Sanè Florentinus lib. de re ruſtica pullos columbarum neceſſarios eſſe dicit ĳs, qui uires à morbo recolligunt. E

MEDICINA PETITA A DIS.

CVm uerò aliquẽ, medicina ab aliquo Deorũ pręmonſtrata, à morbo conualuiſſe oſtendere uoluiſſent, Columbam, uel ut ſcribũt alĳ, Palumbem (nam hæc etiam in augurĳs aliquando confunduntur) lauri ramuſculũ roſtro geſtantem exprimebant. Ales enim ea quotiens ægrotare cœperit, lauri folio decerpto ſibi ipſa medetur. Neq; uerò palumbes tantùm, ſed & graculæ merulæq; & perdices lauri folio annuũ faſtidiũ purgãt. Coruus quoq; occiſo chamæleonte, qui etiam uictori nocet, lauro infeſtum uirus extinguit. Vnde dicterium frequentiſsimũ eſt apud Græcos, ſcipionẽ laureum geſtare, de ĳs qui in aliquas inſidias lapſi, uitæ periculum feliciter euaſerint. Medicinã autem multifariam ab oraculis petere antiquorũ mos fuit, & ſuis quoq; temporibus petitam memorat Plinius: ille enim quotiens grauiori aliquo morbo correpti eſſent, ſoliti erant in triuĳs aut ſacris locis deponi, operientes uel oracula, uel ſomnia, quibus quid ad ſanitatem faceret, edocerentur. Præterea non contemnenda fuit ueterũ opinio, F quam Homerus ſequitur, morbos ad deorum immortalium iram referri, meritoq; ab eiſdem opem poſcere neceſſariũ eſſe. Philon medicus pharmaca quædã ſummę efficaciæ, quę ipſemet concinnare ſolitus erat, θεῶν χεῖρας appellabat, quòd nõ aliter ad ſalubritatem conferrent, quàm ſi dĳ ipſi manus ſuas ad curationẽ appoſuiſſent. Et Aſtrologi quoſdam homines à geneſi eo fato naſci prædicant, ut uotorum potius ope, quàm medicinis, ab ægritudinibus & morbis liberentur. Notum eſt Alexandri Macedonis exemplum, cuius milites pleriq;, & cum his Ptolemæus, cui poſtea Ægypti regnum obtigit, ſagittis ueneno intinctis ad Sami regnum, uel, ut alĳ ſcribunt, in Muſicanis, cùm uulnerati eſſent, neque remedium ullum ad ſalutem inueniretur, draconem in ſomnĳs, qui herbam quandã ore geſtaret, oblatum Regi, qui remedium ſibi ex illa imagine commonſtratum ratus, exquiſita inuentaq; herba ea uulneribus adhibita, uel, ut nõnulli tradunt, potionibus inſtillata, cunctos ſanauerit. Solitum enim eſſe Deum Opt. Max. hac etiam ratione mortalium rebus ferre opem, & ut à dæmonibus quoq; ferretur

tur

A tur permittere, ut nostra nunc missa faciamus, ex multis ueterum memorijs & poëtarum testimonijs confirmatur. Nam quod pertinet ad Æsculapium, quem ægritudinum causa consulebant, in agro Bellunensi Læbactiorum uico memoria est huiusmodi:

ASCLEP IO. P. X E- LIVS PO- LIO MO- NITVS PO- SVIT.

Et Pannoniam è Norico à Bellunensi territorio proficiscentibus, Albæ Iuliæ monumentum offertur in hunc modum:

I. O. M. STAT. C. VALERIVS VALERIANVS EX VISV P.

Multaque huiusmodi passim reperiuntur. Quod uerò traditum est à Poëtis, Homerus, qui somnium ab Ioue esse ait, Agamemnonem excitari facit ad præliandum, somno ab Ioue misso. Nausicaam à Pallade, ut in agrũ progrediatur, quò susciperet Vlyssem. & multa passim eodem modo. Virgilius quoque hanc ipsam rem latissimè & hîc & illic prosecutus, nusquam tamen plenius, quàm ubi de

B Latino loquitur:

At rex solicitus monstris oracula Fauni
Fatidici genitoris adit, lucosq; sub alta
Consulit Albunea, nemorum quæ maxima sacro
Fonte sonat, sæuamq; exhalat opaca Mephitim.
Hinc Italæ gentes, omnisq; Oenotria tellus
In dubijs responsa ferunt, huc dona sacerdos
Contulit, & cæsarum ouium sub nocte silenti
Pellibus incubuit stratis, somnosq; petiuit.
Multa modis simulacra videt volitantia miris,
Et varias audit voces, fruiturq; deorum
Colloquio, atq; imis Acheronta affatur auernis.
Hic & tum pater ipse petens responsa Latinus,
Centum lanigeras mactabat ritè bidentes,
Atq; harum effultus tergo, stratisq; iacebat
C *Velleribus, subita ex alto vox reddita luco est.*

ANIMORVM FVTVRA FELICITAS.

SEd quoniam incidimus in oracula, nusquã ego plura notis hieroglyphicis similia comperio, quàm in diuinis nostrorum literis: ita omnia sensu mystico conscripta quæcunque Moses, quæ Dauid, quæ Prophetæ reliqui diuino afflati spiritu protulere. Talis est argentea Columba illa, cui aurum in dorso, posteriorem partem uersus inductum. Significat quidem hoc, ut Theologi nostri interpretantur, instare à tergo aurum perpetuæ felicitatis. Nam quam quis quietem in humanis assequatur quę prę manibus sit, & ante oculos sita, eam per argentũ, quo anteriores Columbæ istius partes bracteatæ sunt, accipiunt. Longè autem preciosiorem illam, quæ subsecutura est post obitum, per aurum à tergo illitum intelligunt, si modo, uti superius monuimus, ante noctis tempus ad arcam cum oleæ surculo reuertamur. Nam & apud aruspices profanos, feliciora tempora subsecutura indicatũ est, ex aureo gibbo, quem sibi accessisse in tergus Domitianus Imp. paulò antè quàm interficeretur, per nocturnã imaginẽ uisus erat se uidere. Eucherius Columbã illam argento illitã, cuius posteriora in specie splen-

dentis auri radiabant, significasse ait, prima quæq; in diuinis literis argento fulgere, occultiorem uerò sensum longè preciosiorẽ ueluti aurum rutilare: longaq; admodum disceptatione rectè procuratum ostendit, ut illa sermonum, qui de diuinis haberentur, castitas intemeranda à promiscuis cunctorũ oculis, in abdito seposita, suo quasi quodam uelamine pudicitiæ contegeretur cœlestibus obumbrata mysterijs, sicut secreto ipsa suo diuinitas operiebatur. Nam quid aliud sibi uult, Aperiam in parabolis os meum, & in ęnigmate antiqua loquar, quàm, hieroglyphicè sermonem faciam, & allegoricè uetusta rerum proferam monumenta? Et illud: Iesus in parabolis loquebatur ad turbas: nisi, sermones suos mystico sensu conuelabat? Ita Prophetæ, ita Apostoli ab usitato loquendi more recesserunt, facilia in promptu habentes, magna in recessu cõtinentes. Quod ea de causa congruum fuit, ut sacra de Deo dicta à cæteris scriptis, sicut merito, ita & specie discernerentur, ne illa cœlestium arcanorũ dignitas paßim & indiscretè pateseeret, sanctumq; canibus, & margarita porcis exponerentur. Ita consecrata uasa templi, inuoluta promiscuus populus ferret, nec tamen conspicerentur. Addam & illud, quod ab eodem Eucherio traditum in ijs quæ de formula spiritalis intelligentiæ scripsit, Posteriora in diuinis incarnationẽ (admisere enim uocabulum Theologi) filij Dei, quæ subsecutura esset, indicare: eoq; spectare quæ per angegelum Moysi dicta sunt, Posteriora mea uidebis, faciem autem meam uidere nõ poteris, quia scilicet Patrem nouit nemo nisi filius, & cui uoluerit filius reuelare. Atq; hæc quidem de Columbæ hieroglyphicis Theologi ueteres tradidere: & argenteã eam, purißimo scilicet candore spectabilem fuisse dicunt, quæ supra caput astiterit Assertori nostro, dum sanctißimæ illi aspergini in Iordano tinctus initiaretur. Columbæ autem oculos habere, ut Canticorũ cantico, ea intelligitur anima, ut tradit Adamantius, quæ diuinas literas non in superficie primoribusq;, ut aiunt, labris, sed ad intimũ usq; sensum exquirit. Duabus hęc dum sedet, alis tegitur: ijsdem nixa fertur in sublime. Volamus, cùm philosophica quadam morte separati à corpore, rapimur ad diuina: sedemus, cùm in amicorũ conuentu atq; cõsortio, de sobrietate, de temperantia, de modestia sermones uarios cõmiscemus: cuiusmodi illi sunt qui nos quotidie monẽt, ut cum Columba pro cantu gemitum edamus, cùm scilicet quæ perperàm à nobis facta sunt expendimus: id procuremus, ut ueluti Columba felle careamus, hoc est, iracundiæ amaritudinem à nobis amoueamus; ut Columba osculis inhiemus, quippe pacem ipsam undecunq; perquiramus: ut Columbę gregatim uolitemus, piorũ scilicet cõuentus candida simplicitate prędiros frequentemus: ut Columba ex rapto uiuere abhorreamus, nempe nulli esse iniurij, nulli detrahere, neminem offendere caueamus: ut Columba, cùm cibum sumimus, meliora grana secernamus, dicta quidem præceptaq; ad institutionẽ & bonos mores facientia, à turpibus seligentes, ea gustare properemus: ut Columba cadaueribus uesci abominemur, affectus scilicet qui corpori sunt insiti, qui sensibus adblandiunt, auersemur: ut Columba in petræ foraminibus nidulemur. Petram Christũ diuinæ lectionis Magistri interpretantur, in cuius uulneribus & plagis nidum nostrũ imponere debeamus. ut Columbæ iuxta riuos & fluenta residеamus, ut umbra accipitris inspecta, si fortè impetũ in nos fecerit, poßimus eum cõmodius & expeditius declinare. Fluenta, riuos, aquam cœlitus stillantem pro disciplina poni, alibi dictum: hinc igitur lectionibus incumbendũ admonemur, ut à mali dęmonis fraudibus ita nos facilius subducamus. Vt Columba geminos pullos enutriamus. Columbam

A lumbam amorem ſuperius ſignificare dictum. Geminos igitur amores educemus, unum quo Deum piè colamus, alterũ quo mortales alios ardenti quadam charitate proſequamur: quæ quidem ſi præſtiterimus, nihil nobis ad bene beatecq; uiuendum eſt in poſterum defuturum.

DE TVRTVRE.

PArum Ægyptijs cognita Turtur fuit, niſi plura ſuper ea tradiderũt, quàm legatur apud Horũ. Sed enim minimè ueriſimile eſt, ſacerdotes eos in uniuerſa rerum natura toto uitæ tempore uerſatos, nõ longè plura ac penè innumera intellexiſſe, quàm ea pauciſsima quæ, ut Plautus diceret, fruſtillatim hic & illic conſpiciuntur. Sed quoniã doctrina hæc prorſus extincta eſt, ſatis nobis fuerit ſi quando corpus ipſum ab inferis reuocare non poſſumus, aliquam tamen rei umbram ob oculos exhibere, ſiue ab Ægyptijs, ſiue ab Hebræis, ſiue à Græcis aut Latinis ea tradita reperiantur.

B

CONTINENTISSIMA VIDVITAS.

PLericq; igitur continentiſsimã uiduitatem exprimere cùm uolunt, Turturẽ in aliquo ramo inſidentem pingunt: ea enim coniuge uita functo, ita ſe ab aliarum uolucrum conſortio ſeparat, tanticq; mœroris exempla exhibet, ut nunquam inde ſocietatem inire cum alio quopiam patiatur, ſed quod reliquũ eſt uitæ, abſcq; coniuge in perpetuo cœlibatu degat, ſola uolet, necq; in frondeſcenti ramo unquam inſideat, eacq; omnia faciat, quæ ad luctum ſpectare, & ad uiduitatis ac ſolitudinis mœrorem exprimendũ aptiſsima uel in homine uideantur. Eiuſdem eſt etiam mas continentiæ, qui nulli amplius fœminæ copulatur, ſed in eodem comparis deſiderio perſeuerat. quin etiã dum uiui ſunt, mas nullam aliam adit, quàm eam unam, qua cum ſemel coniunctus fuerit, & identidem fœmina ſuum ipſa marem unum tantùm agnoſcit. Quod quidem ex eo maiorem affert admirationem, quòd nullus adhuc hominũ, necq; quidem ipſe Paulus, auſus eſt legem uiduitatis præſcribere: & tamen una inueniatur auicula, quæ nos ſpontè, in continentiæ moribus, antecellat. Audiant, inquit Baſilius, mulieres ipſæ, ut
C animalia rationis expertia uiduitatis honeſtatem indecoro iterati connubij anteponant, ſi hæc auicula, recordatione conſortis, coniugium alterius abnuit, ſua contenta ſolitudine.

PVDICITIA.

APud Hebræos ipſos omnino reperias Turturũ par pudicitiam ſignificare: ſiquidem, ut apud eundem Baſiliũ habetur, in circunciſione par Turturũ aut duos pullos columbarũ offerre mos erat, quod indicium eſſet pudicitiæ, ac uitæ cõtinentis exemplũ. Origenes porrò, ſiue ea Cyrilli fuerint, quę in eandem prorſus ſententiam pleriſcq; locis & huic & illi inſcripta reperiuntur, tunc offerre nos Deo muneri par Turturum inquit, cùm mentem noſtram Dei uerbo uelut uero coniugi ſociauerimus, ſicut hoc genus auium unũ atcq; illud idem caſtum ſeruare coniugiũ dicitur. Addit alibi, Apoſtolos, cùm de caſtitate ſermonem habent, eam per Turturem, quam memorauerint, intelligi. Diuinę ſiquidem literę per Turturem unamquancq; animã caſtitate præditam intelligunt, de qua Pſalmo LXXXII. dictum uolunt, Inueniſſe eam nidum, ubi poneret pullos ſuos, hoc eſt, Eccleſiam, piorum ſcilicet cœtum, ubi uirtutum genus omne appareret.

Turturis enim pulli pro uirtutibus accipiuntur. Alibi diximus pudicitiã à Romanis uelata facie pingi sculpiq́ꝫ solitam, & apud alios testudini æquiparatam, quòd pudicarum est sese domi continere, & frequentia loca omnia declinare. Atqui Turtur in secretioribus & remotis à multitudine locis uitam transigit, aut deserta montium deligens, aut secreta syluarum à frequentiore auium aliarum cœtu sequestrata. D

PROVIDENTIA.

OBlatio uerò Turturis & columbæ in sacris literis significat, ut Hesychius exponit, hominem contemplationi deditum, qui munus offerat suum in scientia & mansuetudine spiritali: hîc enim opus est prudentia, ut non excedat legis consideratio circa res uanas occupata. Turturem quidem ponit, quia cognitionem atque prudentiam habet rerum, quas sibi necessarias fore uiderit, ita ut eius exemplo exprobraretur populus Iudæorum, Hieremia dicente: Turtur & hirundo & ciconia custodierunt tempus aduentus sui, populus autem meus nõ cognouit iudicium Domini. Columba autem munda est & simplex, præsentiæ sancti spiritus index, quales esse oportet eos, qui diuinarũ literarum contempla- E tioni sese dedicarũt: quam quidem simplicitatem Iesus Assertor noster Apostolis ita cõmendauit, ut eos simplices esse debere sicut columba identidẽ admoneret, & beatos mũdo corde plurimũ affirmaret. Ideoq́ꝫ Ezechias cùm neq́ꝫ altũ sapere uellet, neq́ꝫ maiora se quęrere paratus esset, Meditabor, inquit, ut columba.

SALTATIO.

APud Philippum illum qui sacerdotum Ægyptiorũ lemmata quædam græcè scripta posteritati tradidit, saltatorẽ hominem & tibijs deditum, per Turturem significari comperio, neq́ꝫ quicquã aliud: nam eam omnino tibijs mirum in modum affici compertũ est, quarum etiam audita modulatione, dare eam motus incompositos, & saltationem imitari dicunt: quinetiam eo cantu in insidias allici atq́ꝫ capi. Ad huiusmodi saltationẽ addemus, quòd Theocritus Idillio cui Συρακούσιαι titulus est, loquaciores quasdã fœminas Turtures uocat: illę enim non ore tantùm garrulitatem ostentant, uerùm etiam caudæ motu, qua propémodum obstrepere uidentur.

INTELLECTVS ÆTHEREVS.

AT in diuinis literis Turtur intelligentiã, quæ à diuino spiritu est, significat, F ait Eucherius, eo Cantici Canticorũ loco: Vox Turturis audita est in terra nostra: neq́ꝫ inficiatur idem de columba dici. Sed spiritum sanctum ex columba tunc intelligi uult, quando, quæ de sacris literis disputatio cõmentatioq́ꝫ profertur, ea manifesta est & adaperta: tunc uerò ex Turture, cùm res altis obscurisq́ꝫ mysterijs agitatur.

DE HIRVNDINE.

ET quoniam Hirundo, quam Hieremias dicit turturi comitem itineris additam, in manus incidit, eaq́ꝫ non minus garrula quàm turtur notetur à Theocrito, naturæ puritatem quandam secuti, significata eius superioribus duobus, priusquam abuolet, excipiemus, quæ sunt huiusmodi.

ÆQVALITAS.

AEgyptij per Hirundinẽ in primis, quæ filijs suis cibum subministraret, hominem intelligebant qui liberis æquas hæreditatis portiones distribueret.

Neq́ꝫ

A Neque non principem, qui se ciuibus æquaret suis, neque ullo uellet ornatu uel apparatu magis quàm reliqui, sumptuosiore accipi. Hirundo siquidem mira filios alit æquitate, singulis cibũ parem impartiẽs, ea adhibita diligentia, ne qui semel acceperit, bis accipiat, atque ita, ut par sit omniũ sportula, procuret. Æqualitatis istiusmodi adeò studiosus fuit Hadrianus Imp. ut in uictu familiari Homericũ illud obseruari uoluerit, ne quis δαιτὸς ἐΐσης indigeret: quoque obsonatoribus nullum relinqueret peccandi locũ, sæpe fercula de mensis aliorum etiam infimorũ apponi sibi iubebat. Nihil enim ad cõciliandos sibi populorũ animos æquè principibus prodest, quàm æqualitatis ostentatio. Nam cùm potentia suapte natura odiosa sit, per moderationẽ maximè omnium euadit amabilis.

INSTITVTIO.

SVnt qui calathum cum pullis hirundineis in aliquot ueterum monumentis obseruatũ, hieroglyphicũ institutionis esse cõtendant, argumentumque eiusmodi ad Osiridis & Cereris beneficia in mortales collata, referant, quòd scilicet ab ijs & uiuendi leges, & agri colendi præcepta recceperimus, & æquo cum reliquis iure uitam degere didicerimus.
B Legifera enim Ceres est Poëtis, de qua plura alibi. Et apud Diodorũ in sacris Ægyptiorũ literis, Osiris Iupiter, iustus, pater, dux, & consultor omniũ habetur: quæ siue ad institutionem, siue ad æquitatem accommodes, omnia quadrabunt.

ARCHITECTVRA.

STudiosum ædificationis hominem, quique ampla ædificia, uel etiã oppida condiderit, per Hirundinẽ, quæ nidũ astruat, intelligi nõnulli uolunt: ab Hirundinibus enim aggeres fluminibus apponere, muros construere, domos cæmentitias ædificare didicisse nos, qui de architectura scripserunt autores optimi tradidere. Operæprecium uerò est spectare alitis artem & ingeniũ. Cùm nidum luto cõstruit, stramento roborat ad lutariç paleationis normam: ac si quando euenerit ut luti copia nõ suppeditetur, ipsa se totam aqua madefacit, mox uolutat in puluere omnibus pennis, lutum ita contrahens, ne omnino illi materia desit ad fabricandũ. Manifestũ autem industriæ huius argumentũ in Heracleotico Ægypti ostio præstant usqueadeo tenellæ auiculæ, molem continuatione nidorum ita uaganti Nilo inexpugnabilem opponentes stadij unius spatio, ut id humano opere perfici uix posse credatur:
C unde mortaliũ primi, qui casulas ædificare cœperunt, exemplar non tantùm ad ædes, uerùm etiam ad aggeres & munitiones construendas acceperunt.

PATRIMONIVM.

HÆreditarium patrimoniũ ex asse filijs relictum, per nidum hirundineũ apud sacerdotes Ægyptios significare tradit Horus, hieroglyphico inde desumpto, quòd ab auium nulla nidus tanto labore, tanto studio, tam diuturnus, & posteris quoque usui futurus ædificetur: nam si parentes intereant, eam adeunt hæreditatem filij, uel eam artem à parentibus edocti, unde sibi necessaria comparare possint, norũt. Agnoscit hoc Basilius, ubi ait: Nemo paupertatem deploret suam, neque is de sua uita desperet, actumque iam esse de ipsa putet, cui nihil est de patrimonio relictũ: non enim desunt artes & industriæ, quibus, si nos exercere uoluerimus, neque Hirundinibus deteriores esse, uitã cõmodè agere ualeamus. Huius uerò hieroglyphici argumentũ ex eo desumptũ scribit Horus, quòd, uti superius dictum, Hirundo usqueadeo filiorum cõmodis studet, ut uel peritura, dum aqua perfusa, & puluere uolutata capturæ periculum adit euidentissimũ,

nihilo secius sedem filiis paratura opus perficere conatur. D

IMPLORATIO AVXILII.

INuenias apud Xenophontẽ (quisquis ille fuerit) eo libello qui titulo de æqui uocis circumfertur, per aues has in nido ore patente pictas, populos auxilium implorantes hieroglyphicè significari: nidus enim patriam, os uerò adapertum, clamorem & implorationem ostendit. Hinc illud Ezechiæ cantico: Sicut pullus hirundinis, sic clamabo. Vnde admodum eruditè Plautus Hirundines obiicit in somniũ Demonę, quas Simia solicitabat, qui sit filium statim penes lares suos in phano Veneris opem implorantem inuenturus: illa enim Hirundinum more quodammodo transfretauerat, & ad consuetas sibi sedes, domum quidem paternam, delata erat.

AMICVS INVTILIS.

APud aliquos Hirundinem pro amico poni tum inutili, tum ingrato & perdifficili, comperias, quippe qui moribus nostris, & familiaris uitæ rationi difficulter assuescat. Hirundo siquidẽ nostro magis quàm ulla alia uolucris contubernio freta, diu nobiscũ uersata, nostra omniũ maximè familiaris atq; domestica, nullã tamen nobis utilitatẽ affert, nunquã mansuescit cicuratúrue. Proinde uerno, hoc est, tranquillo aduentante tempore, nos inuisit, & quasi in officio futura præstò est: hyeme uerò, hoc est, turbido cœlo instante, aduersaq; fortuna ingruente profugit: qua similitudine utitur ad infidam amicitiã notandam, autor Rhetoricorum ad Herennium. Eaq; de causa Pythagoras eas à tectis ablegauit, id scilicet innuere uolens, huiusmodi notæ homines euitandos, ac nullo pacto consuetudinem & amicitiã cum illis ineundam esse. Id quod & Plutarchus Symposiacôn octaua decade latius explicauit, quę ne tam multa cõgeramus, breuitatis causa præterimus. E

VERNVM TEMPVS.

ILlud uerò nulli nõ innotuit, Hirundines plures cõuolantes à mari uerni temporis indiciũ esse, cùm uulgatum sit adagium, Vnam tantũ Hirundinem uer nõ facere. Accedit huc Ciceronianũ scomma in C. Verrem, ubi dicit: Satis'ne uobis magnam pecuniam Venerius homo, qui è chelidonis sinu in prouinciã profectus est, Veneris nomine quæsisse uidetur? Alludit, inquit Asconius, ad nomen, quod Hirundo, quam chelidona Gręci uocant, Verris, id est, temporis uerni sit amica: illa enim adulto semper uere præstò est, totamq; apud nos æstatem agit. Atq; hoc illud est quod Horatius ait, Cum Zephyris & hirundine prima. Et apud Aristophanem, Equitibus, παῦδ᾽ ἐν οὐχ ὁρᾶθ᾽, ὥρα, νέα χελιδών. apud Athenæũ legas Rhodiis præcipuũ fuisse morem sub tempus uernũ Hirundinẽ inuitare, idq; χελιδονίζειν dicebant. Apud Aristophanem Hirundo chlęnã uendere, theristrum emere suadet: præteriisse quippe hyemem admonitu, adesse uerò æstatẽ. F

GARRVLITAS.

CÆterùm D. Hieronymus & Cyrillus cum Aristotele cõsentientes, per præceptum illud Pythagoricum, ὁμορόφους χελιδόνας μὴ ἔχειν, abstinendum à cõmercio garrulorum & susurronum intelligunt: quam quidem sententiam corroborat Alexandri historia, quem cùm quiescentem Hirundo quædam magno garritu supra Regis caput importunè uolitans interturbaret, Aristander Thelmiseus pro domesticis accipiendum, qui Alexandro insidias pararẽt, interpretatus est, quas tamen facilè deprehenderet, idq; garritum indicare: quod euentus postmodum comprobauit, Alexandri Æropi, quem ex amicorũ numero Thessalis

equitibus

A equitibus præfecerat, consilio patefacto. Sanè κωτίλη ἡ χελιδὼν Hesiodo, propter garrulitatem, unde poëta is κωτίλεσα formauit: κωτίλειν enim garrire est: eoq; cognomento ales hæc apud Anacreontem & Simonidem appellatur. Et Aristophanes, Ranis, musæa hirundinum uocat nugationem nihili, & quæ folijs leuior sit. Sunt qui super hoc D. Hieronymum impugnent, sed ij fabulose potius, rhetoriceq; lasciuiunt, quàm quicquam sani afferant, præter ea quæ desumunt ex Plutarcho. Nos ex Nicostrato garrulitatē hanc notatā his iambis afferemus:

εἰ τὸ συνεχῶς καὶ πολλὰ καὶ ταχέως λαλεῖν,
ἦν τοῦ φρονεῖν παράσημον, αἱ χελιδόνες
ἐλέγοντ' ἂν ἡμῶν σωφρονέστεραι πολύ.
Loqui si indesinenter, multaq; & velociter,
Prudentiam indicaret, vtiq; hirundines
Fortasse quàm nos sapere dicantur magis.

LVCTVS ET QVERIMONIA.

ALij Pythagoricum idem symbolum interpretantes referunt ad tragœdiā,
B quasi triste omen, lugubreq; argumentū secum afferat Hirundo, quæ, ut apud Ioannē Grammaticū in Hesiodi cōmentarijs legimus, cùm prius Philomela Pandionis esset, nūc Hirundo auis τηρεὺς φησί με ἐβιάζετο. Tereus, inquit, mihi uim intulit. Nam quòd nonnulli tradiderunt Philomelā in lusciniā abijsse, idem autor Procnæ, nō Philomelæ id obtigisse dicit: καὶ πρόκνη ἀηδὼν γεγονυῖα τὸν ἴτυν ὀδύρεται. Et Procne in lusciniam commutata Ityn deplorat. Idem apud Ouidium habemus:

Sola virum non vlta prius mæstissima mater,
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn.

Ita & Horatius Flaccus de Procne loquens, quamuis nō expresso nomine, lusciniæ tamen similem dicit:

Nidum ponit, Ityn flebiliter gemens,
Infelix auis & Cecropiæ domus
Aeternum opprobrium, quòd male barbaras
Regum est vlta libidines. Et Catullus eodem modo:
Qualia sub densis ramorum concinit vmbris
C *Daulias absumpti fata gemens Ityli.*

Sentit idem doctissimus Probus in Bucolicis. Sed hinc alia oboritur quæstio, quoniam super eadem hirundine dixerit Hesiodus,

Τὸν δὲ μετ' ὀρθρογόη πανδιονὶς ὦρτο χελιδών.
Quem manè gemens Pandionis excit hirundo.

ὀρθρογόη exponunt interpretes, clamosa, non autem diluculo flens, cùm Hirundo tota clamitet die, non autem manè tantùm aut uesperi, ueluti facit luscinia. Sed hîc quoq; quantum pertinet ad cantus, querimoniam & fletum, quæstionē mouet Proclus, Platonis nixus testimonio, nullam alitē dicens dolore affectā canere: quare quod Hesiodus de Hirundine ὀρθρογόη scripsit, is ὀρθροβόη legendum censet, quæ scilicet matutinò clamet. Atqui nullo etiā teste scimus auē nullam afflictam canere. Sedenim haudquaquā leuiter, sed ex arte Poëta dixit Hirundinis loquacitatē lamentationē esse, fabulæ ratione habita, quæ de Pandionis filia fertur, cuius lamentationē paulò antè ex Io. Grammatico retulimus. Sed quonam modo Proclus lugere negat Hirundinē, cùm eam Pandionis filiā agnoscat? quóue modo ὀρθροβόη scribendū contendit, cùm nō matutinò tantùm, sed toto uocife

retur die, diluculo uerò haudquaquã magis? Sed ut ad Platonis sententiã cõuertamur, ille nimirũ de auibus, quatenus aues sunt, afflictas eas non canere dixit: qui uerò flebili quid Pandionis filijs attribuũt, ad eam, quæ de ijs fabula uulgata est, respiciũt. Verùm operæpreciũ est fabulam, quemadmodum apud Sophoclem digesta est, poëmate de Tereo, subtexere. Pandiona quidẽ, ait is, Atheniensem filias habuisse Procnen & Philomelam, quarum Procnen Tereo Thraci in matrimoniũ collocarit, qui Ityn ex ea filium susceperit. Aliquo uerò pòst tempore accidit ut Tereus Athenas repetierit, Philomelam ad Procnen uxorem deducturus in Thraciã, quam in Aulide Bœotiæ deflorauit, linguamq; eius abscidit, ne quid ad sororem deferre posset. Cùm uerò hæc in Thraciam appulisset, historiam ut acta fuerat, acu pingit, remq; ita omnem manifestat. Procne re cognita Ityn filium discerpit, patriq; Tereo epulandum apponit. Hic uerò ubi se filium absumpsisse cognouit, eas erat districto iam gladio interfecturus, quas Dei misserti, ut aiunt, in aues transmutarũt, & Procne quidem luscinia facta, Ityn absumptum lamentatur, Philomela Hirundo, Tereus mihi uim intulit, assiduè clamat. Ille uerò in epopem mutatus, πȣ̃ πȣ̃ gemens dicere uidetur, Hæ cùm filium meum discerpsissent, eum mihi in epulas apposuerunt. Quare Proclus ueniam antiquissimo poëtæ dare potest, qui sorores infelicissimas, etiam aues factas, sortem quanq; suam, quasi permanente præteritæ calamitatis memoria, ita lamentari confinxerit. D E

PEREGRINATIO.

IN coniecturis alioqui, habere se Hirundinis caput imaginari, peregrinationẽ significat: id enim earum auium præcipuè proprium, utpote quæ neq; quidem apud parentes degere soleant. Hinc Hirundo quæ in Pyrrhi tabernaculo nidum posuit, rerum quæ peregrè instituerat, irritum euentum ostendit. Indicauit id ipsum Cyro, quæ in tectis eius nidificauit. Quamuis Dionysio priori arcem relinquenti, cùm ibi nidularentur, reditum portendêre.

RESIPISCENTIA.

SVnt qui resipiscentiam per Hirundinem acu transfossam oculos indicent: ea siquidem si uulneratis oculis obcæcata fuerit, oculos tamen & lucem recuperare fertur. Cuius rei causam cõmentantur, imperfectionem quandam qua prædita sit, natura quippe nondum uires omnes subministrante: in pullis enim tantùm hoc euenire, quare si punctu læsi eorũ oculi fuerint, superesse uigorem adhuc luminis, quem natura ipsa subministrat. Lumen autem pro sapientia & cognitione poni, perinde ac pro imperitia & insipientia tenebras, unicuiq; manifestum crediderim. Tertullianus addit, uti eam ad hoc chelidoniæ suæ beneficio, cuius scilicet herbæ succo pullorum oculos oblinat, atq; ita uisum restituat. F

Ne tamen nullus sit nobis ex Hirundine usus, Cecinnã Volaterranũ equestris ordinis uirum legimus comprehensas Hirundines in urbe, secum in expeditionibus afferre solitũ, quas postmodum uictoriæ nuncias amicis mittebat in eundem nidum remeantes illito uictoriæ colore. Vt minus iam illud admiremur, quod à Fab. Pictore traditum aiunt, cùm obsideretur præsidium Romanum à Iugurthinis, Hirundinem ablatam à pullis ad se mox cum epistola redijsse, ut lino ad pedes eius alligato, nobis significaret quoto die aduenierite auxilio, eruptio fieri deberet.

A PIERIVS VALERIANVS AD ANGELVM COLOTIVM BASSVM, DE IIS QVÆ PER OLOREM, LVSCINIAM, PSITTACVM, ET ALIAS ALIQVOT AVES SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Ptimè quidem, doctiβime Coloti, vt totius es antiquitatis ſtudioſiβimus, bonarũq; diſciplinarum egregiè peritus, mecum ſæpe de non contemnendis veterum ſcriptorum inuentis, quocunq; ſcripta fuerint argumento, diſſeruiſti, etiam ſi non vſquequaq; eorum eniteſcat eloquentia: quæq; ex diuturna & varia tam Græcorum quàm Latinorũ lectione, & eorum etiam qui remotiora quædam literis mandauere, de prodigijs, de ſomnijs, de ſacrificijs, deq; multis antiquorum ritibus & inſtitutis, collegeras, mecum communicaſti, quæ licet ex vſu iam receſſerint, delectant tamen, & veterum ſcripta reddunt ad intelligendum faciliora. Præcipuè verò ea mihi placuere, quæ de ponderibus & menſuris comperiſti, quæ paucißimi hactenus perſpexere, licet idem ſaxum voluere pleriq; ætate noſtra conati ſint. Hæc, inquam, mecum ingenuè conferre, meaq; viciſsim qualiacunq; eſſent auſcultare dignatus es. Quia uerò videbas cogitationes meas ad materiam hodie, dicere poſſumus, intactam, vel parciſsimè à nonnullis traditam, intentas eſſe, ad Aegyptiorum ſcilicet hieroglyphica ſtudioſius anhelare, longamq; iſtiuſmodi rei ſeriem iam inſtructam, nõ tamen abſolutam, quã tamen quanta poteram feſtinatione vrgebam, vt quod anguſtia temporis inuidebat, induſtria & vigilantia ſuppleret, ſubinnuere viſus es mihi, cupere te quamplurimũ, quæ ſuper Olore conſcripſiſſem inſpicere: nimirũ enim quod ſenio tuo tam iucundo, tam facili, tam vrbano atq; feſtiuo cõueniebat, popoſciſti. Quare ego tuo huiuſmodi ſtudio delectationeq; perſpecta, nihil contatus Olorem ad te miſi, poëticã quippe alitem optimo Poëtæ cantatricẽ in ſenectute ſua, ſuauiſsimam ſeni lepidiſsimo, qui ætatem iam grandiorẽ pari cum Cygnis harmonia traducit, Sophocleamq; ſecutus diligentiã, Muſas curſu nunquã intermiſſo proſequi perſeuerat. Subſecutæ autem ſunt Olorem aliæ quoq; eiuſdem ingenij volucres, Luſcinia, Pſittacus: quin etiam nõnullæ earum æmulæ, ſed præraucitate ſua mimæ illarũ potius quàm cantatrices, Pica, Larus, Miluius, Gryphus, & Coruus demũ. His omnibus neceſſe eſt caueam pares vnicuiq; ſuam, quia tua indigent ſaginatione: quæ quidem tibi haudquaquã grauis futura eſt, viro corũ, quibus altiles meæ paſci queãt, opulentiſsimo. Sed vt iocari deſinamus, tu vale, et quantulumcunq; id eſt quod exhibere potuimus, boni, vti ſolitus es, conſulito: quod enim ab amiciſsimo profectum eſt, id & ames, & charum habeas neceſſe eſt.

B (margin, beside "re dignatus es")
C (margin, beside "exhibere potuimus")

SENEX MVSICVS.

AEGYPTII ſacerdotes ſenem Muſicę ſtudioſum per hieroglyphicam Cygni effigiem ſignificare conſueuerunt, quippe quẽ omnes eo ſuauius modulari ferunt, quo magis in ſenium uergit. Muſicæ uerò illi ſymbolo (ut hoc obiter interpretemur) compoſitiſsimos mores intelligebant, ueluti in ſenibus mores ipſos compoſitiores, & ſibi maximè cõſonos eſſe par eſt: de ijs loquor, qui Colotio ſimiles, ſanctius inſtituti, uitam integerrimam, & à turpitudinibus alienam peregęre. Socrates porrò apud Platonem, Cygnos tum magis dulciusq; canere affirmat, cùm ſe breui præſentiunt morituros, quaſi lætantes Deo gratias agere uideantur, quòd ad eum, cuius miniſtri ſunt, migrationẽ parent. Addit, homines quoſdã, cùm ipſi mortẽ expaueſcant, Cygnos quoq; falſo criminari, cantusq; huiuſmodi dicere doloris argumentũ eſſe, quẽ ex aduentan-

te morte cōceperint: ſed enim haudquaquã animaduertunt, in omni uolatiliũ ge- D
nere nullam eſſe auem, quæ uel in eſuritione, uel in rigore, aut alio quopiam incōmodo, quo ſe affectam ſentiat, emoduletur, cantillétue, nō luſciniam quidem ipſam, non hirundinem, non epopem: quarum cantum, & luctum & querimoniam eſſe fabulantur. Sibi uerò uideri neq; quidem aues has, neq; Cygnos præ dolore canere, ſed quia Phœbo ſacræ ſunt, eaq; lætitia concitatæ, forſan & diuinatione præditæ, alterius uitæ bona præſagiunt. Hinc M. Tullius Tuſculanis quæſtionibus Cygnos ait non ſine cauſa Apollini dedicatos eſſe, ſed quòd ab eo diuinationem habere uideantur, quia præuidentes quid in morte boni ſit, cum cantu & uoluptate moriantur. Omnino autem quod de morte narratur, falſis aliquot experimentis compertum eſt: tametſi Lucretius poëta peruulgatam tangit opinionem, cùm eos nece detortos, ac anxiè cruciatos, liquidam lugubri uoce querelam attollere ait ex uallibus Heliconis. In quo illud etiam animaduertendum, ad hoc & Horatium & alios reſpexiſſe, cùm poëtas Cygni ſymbolo nuncuparunt.

POETA. E

NAm ueluti Cygni ſenio confecti argutioribus, ob gutturis exilitatem, organis effectis ſuauiorem ſimul & uocaliorem emittunt uocem, ita etiam boni poëtæ, quo per ætatem magis profecerunt, ſcribere itidem ſolent & elegantius & ſapientius. Sic Oedipus Coloneus ea conſcriptus ætate, qua propter ſenium autor deſipere uidebatur, à filio etiamnum rei familiaris malè curatæ actus inſaniæ reus, omnium quæ antea conſcripſerat operum cultiſsimum iudicatum eſt. Et Iſocrates (ut Oratores etiam huc admittamus, nam & id dicendi genus muſicum eſt, & certis conſtat numeris) Panathenaicam orationem, omniũ quas antea ſcripſiſſet luculentiſsimam, poſt octogeſimum uitę annum elucubrauit. Sic Pontanus & Vraniam & Meteorica, Syncerus Actius poëmata pleraq;, Aurelius Augurellus Chryſopœiam, & alij pleriq; ætate noſtra bene literati uiri eo ſuauius cygneum hoc melos emodulati ſunt, quo magis uiſi conſeneſcere. Sic tu Muſas aſſectaris, quæ ſalis & lepôris plurimum præ ſe ferunt: deniq; omnia quæ ad eruditionem ſpectant, non ignauiter perueſtigas. An uerò Platonem diſsimulare poterimus, quem annum circiter octogeſimum agentem ſcribendo uita functum aiunt? Vt fabuloſum minimè uideatur, quòd Socratem F
perhibent per quietem exiſtimaſſe nouellum ſe Cygni pullum inter genua tenere, qui plumis repentè ſumptis euolauerit in ſublime, ætheraq; omnem ſuauiſſimo clangore compleuerit: poſtridieq; Platonem ab Ariſtone patre ei cōmendatum in inſtitutionem: uiſoq; ſtatim puero dixiſſe Socratem ferunt, eam eſſe auiculam, cuius imago nocte proxima ſibi per ſomnum fuerat obuerſata.

MVNICIPIBVS INIVrius ſuis.

SEd, ut etiam attingamus poëtarum fabulas, Cygnum aiunt hominem municipibus ſuis iniurium hieroglyphicè ſignificare. Siquidem Olores in uolucrum genere id habent peculiare, ut alter alterũ depaſcatur, atq; inter ſe morſus cōuertant, unde illum crediderim Pindaro inhoſpitalem appellatum: id quod neſcio qua æmulatione pręſtantię, in poëtis pręcipuè,

&

A & nunc esse, & fuisse semper, exploratissimum est. Nam ut ipsi aiunt,

Qui velit ingenio cedere rarus erit.

Adde quòd Melistus Euboicus auem hanc ita conuicijs plenam esse dicit, ut ea clamante, reliquæ aues quæ præstò sunt conticescere cogantur.

ANIMI CANDOR.

SEd fuerint hæc improborum exempla, cùm ego bene literatos uiros eo benigniores candidioresq; semper expertus sim, quo magis & ingenio & eruditione pollerent. Pontanum aiunt omnium ingenia fouisse, de nullo unquã etiam cum familiarissimis obloqui solitum. M. Antonium Sabellicũ, quem ego per quinquennium audiui, tanto candore præditum agnoui, ut quia nulli unquam detraheret, neminem carperet, neq; manifestos quidem hostes incesseret, quos professionis initio, molestissimos
B inuidia homini comparauerat, & quòd omnes alba, quod aiunt, linea notaret, non emuncti satis iudicij plerunq; retulerit notam. Talem fuisse Romæ Pomponium Lætum aiunt, qui licet à multis iniuria lacesseretur, nunquã tamen ipse maledicendo calumnias propulsare curauerit. Talis apud nos Nicolaus Leonicus, talis tu, talis Iacobus Sadoletus, cuius nomẽ ætate nostra in Modestiæ appellationem abijt. Sunt itaq; Cygni, qui uerè literati sunt, qui benigni, qui nulla syncerum animum macula labefactarunt. Nimirum enim candoris est indiciũ Cygnus, quem omnes insignem memorant albedinis epitheto, ne λευκότην albitudinem, ut Plautus, dicam. Ita apud Ouidium:

Ad vada Mæandri concinit albus Olor.

Et, candidior Cygnis, apud Virgilium. Theocritus ea de causa θήλων κύκνον dixit, quòd fœmineus color plurimùm à candore cõmendari soleat. Albos autem esse à natiuitate Cygnos, ait Hellanicus.

GLORIÆ CALCAR.

IIdem uerò poëtæ hoc cõmune cum Cygnis habẽt, quòd gloriæ studio trahuntur, fauorisq; & laudationis omnino sunt auidiusculi,

C *Nec petitur sacris nisi tantùm fama poetis.*

Cygni quoq; tunc suauius canũt, cùm Fauonius eos ad cantum uisus fuerit inuitare: ζεφυρῷ γὰρ χρῆσονται πρὸς τὴν ᾠδὴν ἐλαφρῷ καὶ ἡδίῳ, ait Philostratus, Phaëthonte. Sed longè uenustius & plenius id recenset, ubi palustria & aquatica loca uerbis pingere conatur. Ælianus quoq; non canere eos ait, nisi flante Zephyro.

MVSICA.

QVod quidem ideo repetendum duxi, quia si quis Musicã ipsam aptissimè describere uoluerit, non aliã libentius speciem imitabitur quàm quæ in hunc modum ab eo autore oculis subijcit. Ex Oloribus uerò qui uocaliores sunt, in ripæ margine, circulo quodam facto, sidunt, ubi argutum nescio quid certandi studio uidentur emodulari. Cantilenæ uerò signum uideas puerulum alatum, qui uentus Zephyrus est, is enim cantũ Oloribus inspirat, & elargitur. Pingitur uerò is delicatus, mollis, cuiusmodi est au

ra eius, quam libenter adeò captamus. Olorum uerò plumæ identidem afflatu eo surriguntur, quippe quæ repercussu uenti commouentur. D

APOLLO FIDICEN.

APud Card. Hippolytum Medicen alumnum meum, signum ex marmore pulcherrimè ductum habemus, qui nimirum Apollo Fidicen est: læuam enim manum admouet ad lyræ iugum: ea Cygni dorso sustinetur: Cygnus ipse collo suauiter reflexo, rostroq; ad chordas uerso, parem cum lyra uidetur harmoniam emodulari. Dextera dei dextro innititur genu, eaq; plectrũ continet: adiacet ibidem humi pharetra, utpote signum, deum ipsum non semper arcum tendere, sed aliquando tacentem Musam cithara suscitare. Et hæc quoq; faciunt ad Musicæ significatum.

ORPHEVS.

SAnè Plato Ægyptiacæ doctrinæ nunquam immemor, cùm felicem illam ciuitatem conderet, illic fermè ait Orpheum Calliopes filium, cùm à mulieribus fœdè discerptus excessisset è uita, homine, quod erat, derelicto, in Cygnum emigrasse mutata specie, ut qui insignis Musicus fuerat, Musicã itidem perseuerantius exerceret. Hinc locum mutuatus est Horatius noster, cùm in Cygnum abire se scribit ad Mecœnatem: E

Iamiam residunt cruribus asperæ
Pelles, & album mutor in alitem
Supernè, nascunturq; leues
Per digitos humerosq; plumæ.

Et cùm piscium silentio uocalissimam opponeret harmoniam, ita de lyra canit:

O mutis quoq; piscibus
Donatura Cygni, si libeat, sonum.

Platoni ea super Orpheo scribenti adsentitur Æneas philosophus, qui quidem ubi ex Chaldæorum, Ægyptiorum & Græcorum opinione defunctorum animas euocari posse docet, Orphea Cygni specie euocandũ ait. Quòd si quis Homerum euocare uoluerit, oportere eum Lusciniæ formam indutum apparere: de qua paulò pòst.

NAVIGATIO SECVNDA.

CVm uerò Cygni & aquis & Fauonio plurimùm gaudeant, in ὀρνιθογονίᾳ solis nautis, ueluti aquila tempestati, columbæ Regibus dedicantur. Hinc illud apud Virgilium: F

Ni frustra augurium vani docuere parentes,
Aspice bissenos lætantes agmine Cygnos,
Aetherea quos lapsa plaga Iouis ales aperto
Turbabat cœlo, nunc terras ordine longo
Aut capere, aut captas iam despectare videntur.
Ut reduces illi ludunt stridentibus alis,
Et cœtu cinxere polum, cantusq; dedere:
Haud aliter puppesq; tuæ, pubesq; tuorum,
Aut portum tenet, aut pleno subit ostia velo.

DE

A
DE LVSCINIA.

Eluti post Orphea, ex antiquorum traditione, meritò succedit Homerus, ita post cygnum Luscinia locum tenet, quandò, ut paulò antè dicebamus, Cygnus Orphei, Luscinia Homeri simulacrum est.

MVSICA.

NOn immeritò autem Musicam, atq; omnibus eam numeris absolutam, per alitis huius hieroglyphicũ significari tradiderunt, siue multiplicem uocis uarietatem, siue delectabilem suauitatẽ, siue pertinacem in ea continuationẽ admiremur, ut una deniq; perfecta Musicæ scientia sonũ moduletur, quem nunc cõtinuo spiritu in longum trahat, nunc inflexo uariet, nunc conciso distinguat, intorto copulet, promittat, reuocet, & ex inopinato infuscet. Quid cùm secũ ipsa murmurat, quàm plena, quàm grauis, quàm acuta, quàm crebra, quàm extenta modulatio? atq; ubi uisum est, ut sonus ipse uibrans, ut summus, ut medius, ut imus exauditur? omniaq; tam paruulis in faucibus, quę tot exquisitis tibiarũ tormentis ars hominũ excogitauit. quibus Musicæ leporibus enarrandis cum
B Luscinia Plinius ipse contendere uidetur. Vt iam Luscinias taceamus græco & latino sermone dociles Druso & Britannico Claudij filijs fuisse. Huic autem aui tam genuina, tam uoluptaria est modulatio, ut, si Aristoteli credendum est, obseruatũ sit eam pullos erudire. quòd si procul à matribus alantur, non ita suauiter, neq; ita peritè canant. id quod tamen non mercedis neq; glorię spe faciunt, quæ duo mortalibus ad augendam industriam calcaria potissimũ adhibentur, sed unius delectationis gratia qua sese oblectat. Quòd si qua unquã auis fuit, ex cuius cantilenis homines Musicã excogitauerint, ut Chamæleon Ponticus arbitratur, nimirũ Luscinia est, quam habuisse magistrã neminem pudere debeat, dummodo uim in hac re alitis non ignauiter assequatur.

GERMINATIO.

GErminationis tempus nonnulli per Lusciniam indicant, propterea quòd auis ea cumprimũ sylua frondibus incipit opacare, diebus ac noctibus quindecim assiduè canat, lætitiã testata, quam ex uerni temporis aduentu persentit. ab eo uerò tempore canit quidem, sed non assiduè.

LVCVBRATIONES.

C QVare factũ, ut qui eam uernis mensibus per totam ferè noctem dulci eo modulamine delectari obseruarunt, uigilantiam ex eius hieroglyphico, nocturnasq; lucubrationes significari dixerint. Nam nisi literarũ studijs summa inesset delectatio, mirificusq; concentus, pro uniuscuiusq; ingenij captu, haud facilè reperias qui laboriosis uigilijs temerè uelit insenescere, atq; assidua mentis agitatione consumi. Cui quidem sententiæ fauet, quod Hesiodus ea similitudine quã de Luscinia ab accipitre in altum rapta, miserabiliterq; conquerente, posuit. Per Lusciniam, ut interpretes addunt, Poëtam causa modulationis intelligit, semetipsum scilicet, qui fuerat à iudicibus uexatus: per accipitrẽ uerò iudices, ob rapacitatem, qui Persæ fratris largitionibus corrupti iniquè iudicauerant.

DE PSITTACO.

Sittacum apud Ægyptios, de quibus aliquid habuerim, nõ inueni: sed autores, nationesq; reliquæ, auem in humani sermonis imitatione omnium maximè admirabilem, indictam minimè reliquere.

ELOQVENTIA. D

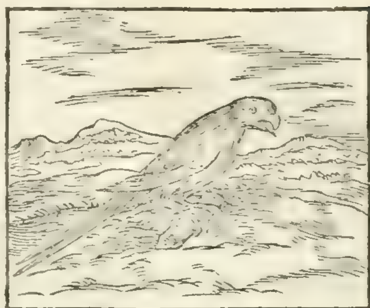

PEr eius enim effigiem eloquentẽ hominem, qualem se negat Tullius reperisse, significabant, cùm nullum ex animalibus rationis expertibus articulatius humanas explicet uoces: id quod ideo præstat, quòd linguã habeat latiorem carnosioremq;, & humanæ propémodum similem: nam quæ angustam habent, literas proferre non possunt. Atq; hanc uerisimile est inter eas, quas Psaphon Libycus enutriuit & instituit, principatum obtinuisse: ille enim cùm alioquin uir esset perditissimus, & omni scelerũ obscœnitate contaminatus, uiam excogitauit, qua non modò se purgaret infamia, sed diuinos etiam honores post mortem assequeretur. Aues enim magno numero in seductũ penetrale clausit, quas cicuratas, nemine conscio, docuit canere, μέγας θεὸς ψάφων, magnus deus Psaphon: mandauitq; moriens, ut penetrale illud nulla interposita mora disiectis fenestris patefieret, atq; ita prouolantibus per urbem totã, totumq; agrũ auibus, & magnus deus Psaphon, ubiq; græcè concinentibus, factũ ut sit creditus deus, E & templa sacraq; illi fuerint instituta.

DE PICA.

Est & Picæ docilitas ad humana uerba: sed quoniã non ita liquidè nec concinnè loquitur ut psittacus, & quadam omnino raucitate sermonem obfuscat, præfractoq; sono syllabas enunciat, estq; memoria minimè tenaci, ut nisi quæ didicit frequentius replicari audierit, facilè obliuiscatur, ideo non meruit, ut Psittacus, eloquentiæ titulum sibi uendicare.

GARRVLITAS.

SEd pro garrulę potius loquacitatis hieroglyphico posita est, quod & in rudis plebeculæ ore quotidie uersatur, garrulos Picæ cognomento uocitantis: ea enim & loquacitate plurima, & assidua uocũ mutatione insignis est, utpote quę diebus ferè singulis diuersam emittit uocem. Cuius quidem garrulitatis ergò Baccho dedicatur, ut Plutarchus affirmat: dicacitate enim plurimùm ebrij ualent, & arcanum demens detegit ebrietas, atq; ut apud Horatium est,

Fœcundi calices quem non fecere disertum? F

Sed enim super hoc plurima apud Platonem in Legibus, ubi nullum tormentum, ad ueritatem eliciendam, uino efficacius adhiberi posse differit. Mira sunt quæ de Pica Plutarchus refert, quę alioquin loquacissima, auditis Romæ buccinatoribus obstupefacta siluerit eudestigiò, tantoq; ita silentio dies aliquot meditata, repentè quasi expergefacta omnem eum buccinarũ sonum, harmoniam & numeros summa omniũ admiratione reddiderit. In portentis quoq; Pica sermonis significationem habet, ut ea quę Ezelino in Feltrinos mouenti facta obuiam, & in eius humeros delapsa, indiciũ fuit, populum cui plurimũ in loquendo studium, ad eius autoritatem se nullo negotio collaturum: pauloq; pòst, anteaquàm mœnibus appropinquaret, affuerunt ab ea urbe legati, qui se duci dederent, pacataq; ad eius arbitriũ omnia nunciarent. Nonnulli uerò scribunt huiusmodi Picam militari signo insedisse, quã manu captam, & in augurij omen acceptam, Tyrannus ipse expeditionibus omnibus seriò circuntulerit.

SIMVLATIO.

EST & mendacij siue simulationis hieroglyphicũ Pica, utpote quæ anterio-

re par-

A re parte candida sit, posteriore autem nigricet, amicum scilicet purum atque synce rum affatu primo simulet, mox uel decipiat, uel eludat. De his Pythagoræ dictũ aiunt, τῶν μελανούρων μὴ γεύσασθαι, minimè gustandũ ex ijs, quibus est nigra cauda: non admittendos in amicitiam homines simulatores & dissimulatores hypocritas. Quod uerò facit ad mendaciũ, Tryphon Grammaticus ait, τὸ ψεῦδος ἐν τοῖς ἐσχάτοις μελαίνεται, mendacium quippe in extrema parte nigrescere.

DE LARO.

ET quoniã à Musicis elegantibusque uolucrib. in clamosas incidimus & importunas, Larum quoque nescio quid obstrepentem audiamus.

EXPECTATIONEM FRVSTRATVS.

HOminem, de quo magna aliqua fuerit expectatio, quam tamen ignauiter sit frustratus, ostendere si uellent, Larum figurabant: illa siquidem cla more arguto admodum cùm parturit uociferatur, partusque edit plumosos uti- B que ac apprimè pennatos, cæterùm carne admodum exigua. Sunt qui hanc a- uem eandem cum Cepphο esse putent, prouerbio decepti quod circumfertur, λάρος κέπφος. Sed enim diuersam esse Larum alitem à ceppho, inde mihi suspicio est, quòd Laro longè aliud est ingenium quàm ceppho sit: cepphus enim ad ci- bum tenuia quæque sectatur, ut etiam marina sit spuma cõtentus: Larus uerò in- ter uoracissimas numeratur, omniuorumque animal esse fertur, unde sit à ueteri- bus Herculi dicatus, quem helluonem maximũ fuisse prædicant. Neque temerè Aristophanes, Ranis, Cleonem rempub. omnem deuorantem, Laron uocarit. Præterea Hesychius Hierosolymitanus, Larum ait esse auem quæ tam in mari quàm in terra uersetur, & utriusque partis cibo, quem plurimũ & undecunque per- quisitum deuoret, enutriatur: perque eam piorum mensis Leuitico prohibitam, eos à Theologis accipi, qui circumcisionem simul uenerabantur, & baptismũ mi nus aspernabantur, de quo Paulus, ipso diuinarum institutionũ primordio, re- stitit in faciem Petro, licet ipse Timotheũ, utpote uno ex parentibus Iudæo ge- nitum, circuncidisset. Eos demum homines alitis huius hieroglyphico indicari posse manifestum, qui uitam suæ libidinis arbitrio degendam instituère, modò C Iudæorum rigorem in diuinis literis æstimantes, modò in ijs tantùm quę ad uo luptatẽ suam faciunt, excusso legis iugo, omnia sibi licentius permittentes, Chri stianumque dogma in eo tantùm sectantes, quòd de summi Dei clementia, plus quàm audere debeant, sibi pollicentur, mox perfractis utriusque agonis carceri- bus, effusissimo cursu in Mahumetiã, aut si quid hoc perditius, libertatem, & uitiorum omniũ campum effunduntur. Quod uerò ad Lari uocabulum per- tinet, cùm adolescens adhuc essem, Luciani opusculum De ijs qui mercede con- ducti aliena quadra degunt, ut ea ferebat ætas, latinum feci. In eo locus est, ἐπι- χέῃ τῇ ἄγρᾳ, εἰ θέλοις, καθάπερ ὁ λάρος ὅλον περιχανὼν τὸ δέλεαρ. Illud, καθάπερ ὁ λάρος, ueluti ga uia fecerã, secutus Gazam, qui Laron gauiam reddit ex Eucherio, qui ubi de La ro mentio est in Pentateucho, eam gauiam esse dicit. Et ita reliqui, uulgatis Lu- ciani codicibus in quibus λάρος habetur, decepti, modò gauiã, modò mergum traduxere. Ita & ego, cùm alia non extaret lectio, quam præ manibus habebam profitebar: sed posteaquàm Romæ in uetustum Palatinæ bibliothecæ codicem incidi, reperi loco hoc, καθάπερ λάβραξ, lectione longè castiore scriptum esse. Piscis hic est edacissimus, quem lupum Latini uocant. De pisce autem & hami esca eo

Luciani loco agitur, non de alitibus. Sed ut ad Larum nostrũ reuertamur, uersus Homeri est, τοῦ ἐκ τῆς ὀδυσσείας, D

Σεύατ᾽ ἔπειτ᾽ ἐπὶ κῦμα λάρῳ ὄρνιθι ἐοικώς.

ubi Mercurij ornatus omnis scribitur: quem locũ Maro Æneid. quarto totum sibi desumpsit. Vbi uerò de mutatione in hanc alitem agendũ est, ita eloquitur:

Hinc toto præceps se corpore in vndas
Misit, aui similis quæ circum littora, circum
Piscosos scopulos humilis volat, æquora iuxta.

Hîc Seruius: Incongruum, inquit, heroo credidit carmini, si mergum diceret, ut alibi ciconiam per periphrasin posuit:

Candida venit auis longis inuisa colubris.

DE CEPPHO.

SEd quoniam & Cepphus ipse suam habet significationẽ, quem is in hieroglyphicis locum teneat, uideamus.

FATVVS.

E

CEpphus ubiq; hieroglyphicum est fatuitatis & stuporis, quo animal id egregiè laborat. Ferunt siquidem eum spuma marina uictitare, cuius rei non ignari piscatores, spumas è littore collectas eminus proiectant, ita uolucres ad escam allectantes, mox cominus, inde etiam manu porrigentes, facillimo eas negotio capiunt. Theodorus hanc Fulicam interpretari uidetur, ea ut arbitror ratione adductus, quòd Arati carmina quædam Virgilius ad uerbũ ferè Georgicis expresserit, atq; ubi ille κέπφον, hic fulicã posuerit. Arati carmina ita habent:

Καί ποτε καὶ κέπφοι, ὁπότε εὔδιοι ποτέωνται,
Ἀντία μελλόντων ἀνέμων εἰληδὰ φέρονται.
πολλάκι δ᾽ ἀγριάδες νῆσσαι, ἢ εἰναλίδιναι
αἴθυιαι χερσαῖα τινάσσονται πτερύγεσιν. Virgilius ita reddidit:

Cùm medio celeres volitant ex æquore mergi.
Clamoremq; ferunt ad littora, cumq; marinæ
In sicco ludunt fulicæ.

Quòd uerò unà iungantur λάρος κέπφος in adagijs, geminatũ esse opprobrium dixerim, ut lapis caudex apud Terentium, & quod ad mergũ & fulicam nostros facit, scortatores nebulones, & alia huiusmodi apud Horatium. F

DE GRYPHE.

EXigere uidetur rerum series, ut qui ab olore Phœbea alite exorsi sumus, Gryphes identidem Apollineos subiungamus, tametsi quid hi sibi uellent nunquã compererim apud Ægyptiorũ hieroglyphicorum interpretes. Ægyptiũ tamen esse cõmentum Bembæa ostendit tabula, in qua Gryphes multis uarijsq; formis cælati, & ea etiam quam fabulantur effigie cõspiciuntur, pasimq; in terra Græcia, & Italia uniuersa, quaq; Romanum olim imperiũ extendebatur, in mysticæ huius philosophiæ usum figurati.

APOLLO.

HI siquidem auritũ animalis genus, qui capita habent aquilæ, cætera leonis, ut pleriq; tradidere, & ut in ahenea Bembi mensa cernitur, cum alis ingentis admodum magnitudinis, Apollinem indicabant, ueteresq; eos Apollineo currui succedere finxerunt, Grypheumq; Phœbum hac de causa uocitatum à nonnul-

A nonnullis manifestum est, quod ita tangit Claudianus:

At si Phœbus adest, & frænis Grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe.

Et in Gallieni nummis Gryphes custos inspicias, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG. Duo uerò animalia in suo quæq; genere reliquis imperantia cõplectuntur, ueluti Sol reliquis in cœlo micantibus ignibus imperitare, & luminis sui magnitudine ubertateq; reliquos omnes alere & illustrare uidetur: meritò itaq; sacris profanisq; rebus omnibus, aris, sepulchris, urnis, templis, publicis priuatisq; ædibus custodes passim adhibiti. Sunt tamẽ qui Gryphis figuram non, ut uulgò creditur, leonina in inferioribus specie esse dicant, sed equis haud absimilem, uerùm quę capita cum incuruis rostris aquilarum more, sed ea aurita habeant: ita enim ab Aristæo Proconesio memoriæ super his proditum tradit Pausanias.

NASONES.

INuenies aliquando Nasones, id enim nomẽ à nasi magnitudine est, Gryphos
B nuncupatos, quo quidem cognomento Syrię Rex Gryphus Cleopatræ filius appellatus est: fuit enim is uisenda nasi magnitudine præditus. Sed quid ego ulterius de Gryphis cõmentari pergam, cùm rerum scriptores dubitent, an huius imaginis animal inueniatur? Capite enim nono supra quadragesimũ libri decimi Plinius sententiã attestatus suam ait: Pegasos equino capite uolucres, & Gryphas auritos aduncitate rostri, illos in Scythia, hos in Æthiopia, fabulosos reor. Idem tamen quarto libri XXXIII. cap. apud Scythas ait aurum à formicis aut Gryphibus erutum. Sed hoc ait ex uulgatæ historiæ opinione. Nam illud Virgilianũ, Iungentur iam Gryphes equis, nihil aliud sibi uult, quàm euenturũ ut ea quę minimè fieri possunt, protinus fiant: aëria quippe animalia cum terrestribus, eidem iugo summittantur, quod natura minimè patitur. Sed, bone Deus, quorsum Hydra multiceps? quorsum triceps Geryon? quorsum tribus compacta feris Chimæra? quorsum Sphinges, & monstra alia? nisi ut partium complexum ostendant, ueluti ex uerbo & diuersis nominibus oratio cõstituitur. Quare qui simpliciũ significationes rectè perceperit, facilè ad mixtorũ interpretationem accedet, quæ cùm tibi, mi Coloti, cognitissima esse non ignorem, superuacuum duxi plura super his inculcare.
C

DE CORVO.

FInem eram his nugis facturus, qui mihi uidebar plus nimio tibi obstrepuisse, cumq; coronidem ducere pararem, uisus mihi sum crocitantem audire Coruũ, quasi se quoq; Phœbeam alitem uenditaret, & in harum consortium admitti se quoq; postularet. Non ineptum iudicaui, qui orsus essem à candidissima, desinerem in nigerrimã, à uocalissima in raucissimã, quòd sciebã antipathiã istiusmodi in naturæ rebus considerandis suam habere uoluptatem. Tu igitur necesse est summittas auriculas, & quicquid crocitauerit, & quicquid contra aliarum auium morem fecerit, boni consulas.

FILIORVM EXHÆREDATOR.

COrui autem figura hieroglyphicũ erat hominis qui liberos suos exhæredaret, abdicarétue, aut domo quoquo eijceret modo: aiunt enim eum pullos suos, simulac uolandi potestatẽ assecuti fuerint, nido expellere, mox & regionẽ

tota interdicere, quòd usqueadeo sit amans solitudinis. Faciunt hoc & subaquilæ, quarum greges usquã difficulter inuenias. Autores nostri, qui rerum naturalium historiam conquirunt, magna ex parte scribunt, Coruum pullos quidem párere, sed eos non alere, mœstitia scilicet affectũ, quòd eos, simulac exclusi sunt, pennis candicantibus præditos aspiciat, ac perinde uix à se genitos arbitretur. Vtcũque, pro maximè laborantibus inopia, Psalmographus ait: Et pullis Coruorũ inuocantibus eum alimenta subministrat Deus. Cùm enim ita fuerint tanquam adulterini, à parentibus destituti, uel rore cœlitus destillante, uel minutissimis quibusdam animalibus, quę nidos eos circumuolant, nutriuntur, in supremę benignitatis summæque prouidentię diuini numinis argumentũ. Eucherius hinc filios fideles doctrina cœlesti imbutos, ex infidelibus tamen parentibus genitos, indicari ex ueterum Theologorum traditione cõmonuit. D E

IMBRES.

IN augurijs Coruus, perinde ac cornix, de qua dictum alibi, imbrium significationem habet. quare Nicander ita de Coruo: κόραξ τ' ὀμβρήεις κρώζων. ubi ait interpres, ὅτι χειμῶνα δηλοῦσιν οἱ κόρακες καὶ φῦλα κολοιῶν ὕδατος ἀρχομένοιο Διὸς πολὺ σῆμ' ἐγένετο. Quẽ Virgilius secutus, de pluuiæ portentis ait:

Et è pastu decedens agmine magno
Coruorum increpuit densis exercitus alis.

DISCORDIA MIlitaris.

LOngè autem diuerso à cornice significato Coruus accipitur, quippe cùm ea, ut suo loco dictum, sit concordiæ signũ, ut pleraque poëtarum elogia indicio sunt. Corui contrà futurã quandoque inter collegas discordiã ostenderũt, aquilam, quæ Augusti tentorio supersederat, duo numero insectantes, à qua & afflicti, & ad terram deiecti sunt, cùm is ad Bononiã Trium uirorũ copias traduxisset, Philippo rerum exitum, qualis inde subsecutus est, præsagiente. F Fuerũt & Alexandro Babylona iter intendenti, infausti ominis signum, Corui sublimi uolatu se mutuò incessentes, quorum afflicti quidam, ac penè discerpti, in illius conspectu ad terram decidêre.

EMANSOR.

ET quoniam in milites incidimus, est cur apud eos aliquantulum immoremur. Emansorem ex Coruo figurato significari, tam diuinæ quàm profanæ literæ docuerũt: quippe eum qui officiũ suum deserat, ueluti miles ignauus, qui ad constitutũ diem adesse iussus domi desederit. Secundo Fastorum habemus, Phœbum, cùm Ioui sacrum facere instituisset, Coruum qui aquam de uiuo fonte afferret, præmisisse: qui cùm insedisset fico quæ acerbos adhuc fructus habebat, tandiu moratus est, quoad maturi fierent: inde pastus anguem corripit, quẽ ad Apollinem defert, eum aduersariũ causatus moram iniecisse, ne aquam hauri re potuerit: quem Phœbus cùm mendacij redarguisset, Coruũ inde damnauit, ut quandiu ficus lacteus esset, aquam de nullo fonte biberet. Atqui multis antè

seculis

A seculis Coruus in diuinis literis cõtumacię huiusmodi nota inustus est: præmissus ille siquidẽ ab Noë ipsa ex arca, ut pacatę'ne res essent exploraret, circa sordes desinentis diluuij desedit: quod quidẽ, ut Hierosolymitanus Hesychius philosophatur, signũ fuit futuros homines, qui admissi ad sacra, sublimisq; scientiæ mysterijs initiati, animo postmodũ inconstanti, qui sub fuscarum pennarũ ueste delitescebat, præclara incœpta ignauiter frustraturi essent, institutionis probæ, sanctæq; cõsortia derelinquentes: ut inter Domini discipulos Iscariotis filius Iudas tam turpiter q̃ flagitiose defecit à Domino. Sanè Cyprianus ad Nouatianũ, Coruum hũc emissum à Noë, neq; reuersum, quòd ad cadauerũ pastũ se cõuerterit, hæreticos indicare ait, qui secedẽtes ab Ecclesia, ad meliora, ad mẽbra quippe sua redire minimè curant, sed cum immundo grege perpetuis sordib. uolutant. Has uolucres Abraham frumenta depascentes abegisse dicitur, unde nomen meruit Abactoris, nimirũ indicaturus futurũ, ut is Assertoris liberatorisq; nomẽ assequeretur, qui prauorum hominũ collegia summoueret, qui impios tolleret, qui de sacris literis, quę animorum pastus sunt, malè sentientes opprimeret. Ita Sam
B son, ut Hieron. quintis supra uigesimis castris Hebræorum ait, à fructibus suis aues abegit, uulpes quæ uineas exterminabant in uincula cõpegit, interfectoq; leone illo rugiente, in eius mox cadaueris ore fauum mellis inuenit.

IGNOMINIOSA REPVLSA.

PEr hominem Coruis obiectum destinatúmue, aut quid aliud ita expositũ, id hieroglyphico manifesto intelligimus, quod ignominiose repulsum fuerit, è conspectuq; summotũ. Et quoniã dæmone malo nihil magis abominabile, nihil cõtemptius neq; abiectius, Eucherius monet eum ipsum in diuinis literis per Coruũ intelligi, eo apud Solomonẽ loco: Effodiant eum Corui de torrente. atq; hinc prouerbiũ apud græcos Comicos usitatissimũ, ἐς κόρακας. Sed eruditè atq; copiose alij de prouerbio. In ijsdem diuinis literis psalmo uigesimosexto legitur apud Græcos, μὴ ἀποσκορακίσῃς με, quod nõnulli ad huiusmodi prouerbiũ trahunt, uerbumq; ἀποσκορακίζομαι, Suidæ agnitũ dicunt, eo ipso Dauidico citato uersu: & ignominiosæ repulsæ mentione facta, Latini simpliciter, ne repellas me, reddidere. Sed enim Euthymius innuit posse id uerbi ex metaphora scoriæ desumi: nam scoria spurcitia illa est, in omni metallo, quę tanquã fæx, nulli utilis operi, proijcitur: indeq; fieri ἀποσκορακίζειν, contemnere: & nomen ἀποσκορακισμός, contemptus.
C

RHETOR.

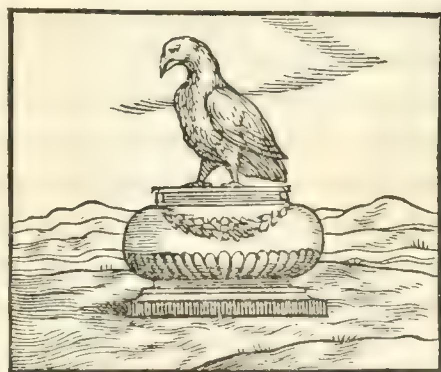

SVmuntur etiã hieroglyphica de celebris alicuius uiri nomine, ueluti à Corace rhetore, qui post Hieronis obitũ primus Rhetoricã Syracusis docuit: propter cuius celebritatẽ Metellus Diodorũ rhetorem, quo magistro usus fuerat, iam defunctũ honoraturus, Coruũ lapideũ eius sepulchro imposuit, quasi antiquissimo illi Coraci similẽ indicare uellet. Cæterùm Cicero rem salse detorsit cauillatus in Metellum, rectè eum fecisse, propterea quòd discipulum non dicere, sed uolare docuisset, inconstantiam scilicet Metelli, qua malè audiebat, eo scommate perstringens.

APOLLO.

QVòd uerò Coruus hieroglyphicũ Apollinis haberetur, nõnulli ea de causa factum existimant, qua caper Baccho, Sileno asinus datur, & eadem ratione

in antipharmacum alijs alia. Inauſpicatiſsimũ, aiunt, animal, auſpicatiſsimo oraculorum autori meruit immolari. Sedenim aliud eſt, hoſtia hac uel illa deo cuipiam facere, aliud ſpecie ſua deum ipſum explicare: nam hoc modo dicimus animalium figuras eſſe huius uel illius hieroglyphica, quorum figura poſita deus ſtatim ſuus intelligatur. Igitur alij dicunt, propterea quòd medijs æſtiui temporis feruoribus, Solis beneficio fretus, pullos excludat ſuos, quod prę ter aliorum animalium naturam Coruo datum, peculiare aliquid ſibi cum Sole intercedere ſignificat. Inde legere eſt apud Petronium: D

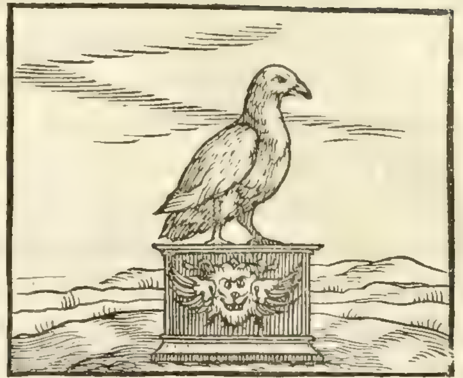

Si contra rerum naturæ munera notæ,
Coruus maturis frugibus oua refert.

Sedenim cùm Porphyrius dicat libro De abſtinentia carnium, colorem nigrũ Soli dedicatũ, quòd eius calore humana etiam corpora fuſciora nigrioraq́; reddantur, ſitq́; Coruus inter aues maximè niger, manifeſta eſt cauſa cur is Apollini ſacer habeatur. Porrò Brachmanę colorem atrum in primis uenerantur, propter Solem omnia denigrantem. Iam & Salomon rem egregiè nigram oſtenſurus Canticorum cantico, Crines, ait, eius ut abietes, nigri ſicut Corui. Auem autem eam Apollini prius familiarem fuiſſe, neq; non inſigni candore præditam, Apollinis mox indignatione, quòd ad ſe dilectę Coronidis crimen detuliſſet, in eam nigritiam demutatam fabularum ſcriptores Heſiodum ſecuti meminere. Sed Artemo Pindarum cõmendat, qui, Pythijs, diſsimulata quæ de Coruo fertur hiſtoria, Apollinẽ ipſum ſcripſerit per ſe Iſchios & Coronidis furtũ deprehendiſſe. Anaximander in Horoſcopicis libris Apollini ſacrũ ideo Coruũ facit, quòd ſolus inter omnes aues uocum ſignificationes, quas accuratè admodũ augures obſeruarint, habeat. Addam & illud, nigrorem ita Coruo ingenitũ eſſe, ut ad intinguendũ capillum, nihil eius ouo dicatur efficacius: & niſi inter tinguendum ore oleũ cõtineatur, dentes quoq; ita nigros effici, ut mox uix poſsint elui. E

SITIS.

COruũ ſuperius ſiti damnatũ ab Apolline dicebamus, ideoq́; hieroglyphicũ eſſe incõmodi eiuſmodi, eaq́; de cauſa Nicãdrũ ſcripſiſſe, frequentiores eius alitis crocitatus uenturæ pluuiæ indiciũ eſſe. Sedenim Corui natura ipſa ſiticuloſi ſunt per ſexagenos præcipuè æſtatis dies, quibus uentris profluuio laborant, ultroq́; potu abſtinent, ut incõmodo illi obuiam eant, aluumq́; ſiſtant. Quare ſi conſilium eius animalis penſitemus, ſobrietatẽ cõuenientius quàm ſitim hanc uocitabimus. F

IMPOSTVRA.

NOn poſſum loco hoc diſsimulare, quàm aptè quiſpiã impoſtorẽ per Coruũ ore ſaxũ tenentem, & urnã appoſitã, ſignificarit. In Libya ſiquidẽ ſiticuloſa admodũ regione, uiri aquã, quã de remotis admodũ fontibus aut fluuijs attulerint, in fictilia uaſa ad hoc cõparata diſtribuunt, quæ alioquin uentre ſunt admodum capaci, ore tantũ patent quantũ ſatis eſt ad gallinaceũ ouũ recipiendũ, eaq́; minus

A minus obturata,ad captandum nocturni aëris beneficiũ, per summa domorum tecta disponunt. Corui rem intelligentes, non data alterius aquæ copia eò conuolant, immissisq; in urnas capitibus humorem sorbillant,qui simulac deficere cœperit,lapillos conquirunt(quod Plutarchus se uidisse affirmat)quos afferentes in aquã subinde deijciunt,atq; ita surgente in dies humore, siti cõsulant suæ. Idem scribit de cane, qui lapillos in amphorã olcariam conijciebat, donec oleo redundante lambere arbitrio posset suo. Dicet aliquis,philosophum hinc aut geometram significari potius, quàm sycophantam: quia rerum plenitudinem, mutuamq; corporum inter se repugnantiam atq; cessionem cognoscant,natura ipsa docente,& coruus & canis,& qui maiora etiã de intellectu suo miracula profitentur: in hoc autem probè norunt necesse futurum,ut in corporum conflictu alterum alteri cedat,eam quippe intelligant rationem,qua coronæ illius sacoma deprehenderit Archimedes, quam Hieron Syracusanorum rex faciundam locauerat, de quo latè apud Vitruuiũ.Ego uerò ipsa edoctus re,impostorẽ potius ostendi ex huiusmodi hieroglyphico dixerim. Fuit siquidem mihi Romę famu

B lus natione Gallus,patria, ut ipse aiebat, Virdunensis,Rolandinus ille,quẽ probè noueras Coloti facetulum, & morionẽ nõ sanè illepidum, & cumprimis officij memorẽ sui,cuius opera utebar plurimũ in scribendo. Allatus ad me Venetijs fuerat uini Cretici cadus generosi admodũ atq; suauissimi: iussi, uti mos est talia nõ credere famulis,diligentius asseruari,amicis aduenientib. potius quàm mihi usui futurum:interdum tamen unciatim minimũ quid hauriebatur:intermonebat subinde famulus, nectar (sic enim ipse uinum id appellitabat) facilè, si parcere ita pergerem, in massam obdurari posse, atq; etiam lapidescere. Putabã ego de firmitate dici, quam uinum in dies ueterascens acquirebat,atq;,Bene sanè,respondebã.Quid autem? uenit æstas,uisumq; est cadum,ne cõciperet æstũ, loco dimouere:cumq; in cõmodiorem cuppã transferre uellem, uix duobus inde sextarijs effusis, nihil amplius effluebat, ipso tamen pondere permanente. Quid sit miror,operculum supernè tollo,introspicio, rem immisso intrò digito peruestigo:atq; ecce ibi uim glareæ ingentem quanta nux iuglandis est magnitudine, ad summũ usq; cadum aggestã,quã nõ in cuppam,sed in uimineã corbẽ transfundere necesse fuit. Ita astutulus ille ueterator quotidie aliquid subduce-

C bat, & ne tubulus, qui paulò infra cadi medium immissus erat, aliquando rem proderet,ad exhausti uini modum lapillos eos,amoto supernè operculo,qua liquor infundi solet, immittebat, oppletoq; ita calculis cado, ut nullum amplius infarcire posset, satis iam colluctatus, non expectato ut res propalàm fieret,domo emigrauerat. Atq; hæc certò mihi uidetur, quæ uerissimè dici possit impostura, tot per tris continuos menses lapillis subducti liquoris loco fraudulenter impositis. Sed agnosco,mi Coloti,Parioniam loquacitatem,quam tamen ita auribus tuis familiarem scio, ut post tot auium clangores eam imitari non erubuerim,tua quippe fretus beneuolentia,quę dictionem meam longius protraxit,quàm tuæ postularent occupationes: itaq; omnia boni consules,& ut tuus est mos,næuo etiam in amici articulo delectaberis.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD NICOLAVM CORDATVM NEPOTEM IVRISCONS. DE IIS QVÆ PER PAVONEM, GALLVM, GALLINAMQVE, GALLINAGINEM, ANSEREM, PERDICEM ET COTVRNICEM SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS. D

Erquirenti mihi, cui magis cogitationes meas, quas de Pauone, Gallo, Gallinaq́, Gallinagine, Ansere nõ nostri generis, Perdice & Coturnice ex sacris Aegyptiorum literis in hasce nostras misissem, dono darem, Cordatissime Nepos, ex meis te potissimum delegi, cui hæc familiariora gustu ex clientum nostratium, & præcipuè externorum muneribus, qui his vel quotidie ædes tuas frequentant, & veluti superpondia ad te deferunt pro tuis responsis in personarum & fortunarum suarum tutelam, vt grauioribus illis veræ (ni fallor) philosophiæ studijs delassatus, te ad harum lectionem quandoq́ transferas, moxq́ tibi & amicis tuis lautiores mensas pares, exhibeas, qui his opime saturati, ex earum indicijs seu significationibus te referente secunda veluti cœna animũ pariter pascant & oblectent, conferantq́ quantum hæ his salsamentis sapidiores epulæ, & quotiens ad huiusmodi discubuerint, et palato & animo simul faciãt satis: quas etiam Petrulo nostro propinabis, quẽ iam videre videor discumbentem, & supra ætatem maiora satis audentem, cui Dij tutelam fortunent. Reliquum est, vt & tu de tuarum reliquijs mihi communices: sin minus (quandò plures non flagitem quàm præstare possis) præscriptis verbis tecum experiar. Vale. E

IVNO.

VNONI Pauo præcipuè dedicatus erat, deamq; ipsam nõnulli solo Pauonis hieroglyphico intelligebãt. In Iulię Pię Felicis nummo signũ Iunonis est cum hasta, & patera, Pauone iuxtà apposito, cũ inscriptione, IVNONEM, casu quarto, quod lectu rarũ est. In Faustinæ uerò nũmis idolũ identidẽ est cũ lancea & patera, à cuius pedibus Pauo: inscriptio est, IVNONI LVCINÆ. Iunonis autẽ auem esse F hanc, eiusq; currui succedere nõnulli ideo confingũt, quòd Iuno dubio procul opulentiam significat: ea uero cùm exponitur spectanda, omniũ in se oculos contrahit. Verùm ideo Pauones Iunoni consecratos putat Athenæus, quòd huiusmodi aues in Samo insula prius repertæ fuerint, indeq; ad gentes alias delatæ: sacra enim apud ueteres fuit Iunoni Samos, & in Samiorũ pecunia impressus Pauo, ut idem Athenæus autor est. Spectabatur & Mycenis Pauo pulchritudinis admirandæ, in æde Iunonis, quam Hadrianus dedicauerat.

DIVITIARVM TVRPITVDO.

CAeterùm plerunq; diuitiarum finis in turpitudine cõsistit, talesq; sunt Pauonis pedes: quare Theophrastus super hoc sapienter dixit, τ᾽ ἄλλα περισκέψαι, cùm admonere uellet, in speciosa rerũ ostentatione etiã alia circumspicienda perscrutandaq; esse, quasi multa turpia & fœda uisu dictuq;, sub tam formosa specie delitescant. quod Theophrasti dictum ita Horatius expresit:

Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Huius-

A Huiusmodi sunt apud Lucianum tragœdiarum libri, cocco, purpura, auro, argentóue foris amplificè decorati, intrò uerò simulac inspexeris, nihil lætabile, nihil deliciosum deprehendas, sed adulteria infanda, incestus, sacrilegia, turpissimas cædes, & omne scelerum & impietatis genus: ὑψαυχεῖ enim, ut antiquus Phocylides ait, ὁ πολὺς πλοῦτος, καὶ ἐς ὕβριν ἀέξει. Diuitiæ elatũ faciunt, scelera impia adaugent. Argumentum autem huiusmodi ἱερογλυφικῶς exprimere qui uoluerit, aptè Pauonẽ cauda passa, unoq; elato pede ostentatoq; figurabit.

DIVITIÆ VICISSITVDINARIÆ.

ASt hominem qui modò diuitijs afflueret, modò rerum inopia premeretur, uarioq; euentu fortunæ uolubilitatem iacturis & donis experiretur, significare qui uellent, pro hieroglyphico Pauonis tantùm caudam facere consueuerunt: caudam is siquidem singulis annis cum primis arborũ frondibus amittit, cumq; earundem germine recipit. Ab elaboratarum autem diuitiarum similitudine factum crediderim, ut Homerum Platonici dixerint in Pauonẽ abijsse, qui tantam rerum uarietatem poëticis coloribus ornatam explicuerit.

NOX.

B NOctem uerò significantes, Pauonem surrecta in orbem cauda figurabant. Nam cùm Pauonem Argum interpretarentur, tot luminibus insignitum, neq; aliud quidpiã per Argũ quàm cœlũ nocturno tempore, si detur dicere, oculatissimum intelligerent, atq; illi nomen à splendore atq; uelocit[illegible]nditũ profiterentur, utrunq; enim ἄργος significat, neq; alio tempore micantissimi stellarũ radij coruscarẽt splendescerentq; quàm nocturno, datus est fictioni locus, ut per oculatã eius alitis caudã nox ipsa sensu mystico hieroglyphicoq; significaretur.

DIES.

QVòd si diem innuere uoluissent, eandẽ ipsam uolucrẽ demissa cauda pinxissent, quasi tunc nox stellas occulere uideatur, cùm dies ipse cœperit aduentare, tamq; diu latitent stellæ, quandiu Sol supra terram est.

GLORIOSVS.

VErùm eadem species quæ noctem significabat, hominem etiam gloriæ plenum exprimebat: Pauo enim preciosam eam caudæ supellectilem tum plurimùm ostentat, cùm plurimos ad se spectandum aduenisse conspexerit: quòd si
C nullũ admirari, adesséue cognouerit, eam recõdit ueluti indignatus. Hinc Ouidius, Laudata Pauone superbior, de ualde sibi placente dixit. Quoniã uerò fœminarum est proprium, qualibet in re sibi applausum quærere, gloriosasq; esse, inter Pauonem & fœminã mirus quidam naturæ cõsensus est: ut minimè mirũ sit uirginem in Leucadia usqueadeo adamatam à Pauone, quem ipsa aluerat, ut ea defuncta ipse etiam commori uoluerit.

PRODIGVS.

NOn ineptè autem nõnulli, perdito luxu prodigos, Pauonis imagine describunt, in quibus quidem cauda miræ conspiciẽ pulchritudinis: uerùm ea neque ad uolatum, neq; ad motũ utilis, cùm plerisq; alijs omnibus uolatilibus cauda uel ad uolatum dirigendum loco temonis cuiusdam attributa sit, aut etiã ut motum iuuet, uicemq; remorum subministret, Pauoni uerò ea tam ampla, tam sui prodiga, ad solam colorum ostentationem data.

CONCORDIA.

INnũmo DOMITIÆ AVGVSTÆ IMP. DOMIT. altera facie Pauonis effigies cũ inscriptione, CONCORDIA AVGVST. Hæc ea Domitia est,

quã Domitianus Augustã salutauit, posteaq; ex ea filiũ susceperat, mox eam repudiauit, repudiatã ob instabilitatẽ ingenij cœpit iterũ deperire, iterũq; eam duxit, quasi populi precibus coactus. atq; huc spectare crediderim Cõcordiæ, quæ scilicet maximè omniũ in cõnubijs expetitur, inscriptionẽ. Pronuba enim Iuno, cuius Pauo, uel ex Pauone imperiũ, cui fuerat restituta: siue quòd cùm se Domitianus Iouẽ appellitari pateretur, uxorẽ etiã Iunonis honore uoluerit decorari. D

FOEMINARVM CONsecratio.

SEd enim in Faustinæ nummo, quẽ argenteũ uidi, Pauo habetur cum inscriptione, CONSECRATIO. In nũmo etiã cuius inscriptio hæc, DIVA PAVLINA, caput grandioris natu mulieris ab occipitio uelatæ, à tergo Pauo, qui eandẽ effigiẽ insidentẽ dorso inter alas sustollit, eadẽ quæ in superiori est inscriptio, quippe CONSECRATIO. obseruatũ enim est in fœminarũ consecrationibus, Pauonem, auem quippe Iunoniã, è fastigio emitti, prout in mariũ apotheosi aquila Iouis ales emittebatur: quamuis in Diuæ Sabinæ Augustæ nummo aquila, non Pauo sit. Videmus etiamnũ Faustinę Piæ nummũ, in quo aquila imagunculam cum radio gestat, cuius inscriptio est eadem, CONSECRATIO. Sed minimè mirum Faustinę aquilam ritu uirorum datam, quæ uiro ipsa dederit imperium, quod etiam iure suo plerisq; in rebus administrabat, nõ sine Marci Antonini coniugis uiri undecunq; probatissimi nota: cui cùm amici suaderent, principis sui ignominia offensi, repudiandã esse Faustinam, si nollet eam occidere, quæ ut fama erat Commodũ ex adulterio concepisset, & apud Caietã conditiones sibi & nauticas & gladiatorias elegisset: Atqui, respondit ille, fieri hoc minimè potest, nisi dotem etiam reddiderimus: dos autem erat Imperium, quod ille à socero, uolente Hadriano, adoptatus acceperat. In nummo tamen cuius inscriptio est DIVÆ MAXIMINÆ, cum muliebri capite, quod Lunæ insidet cornibus sursum uersis, ab altera facie solus Pauo est, cauda in rotã passa: inscriptio, CONSECRATIO. Horum nummorum uis magna, dum hæc scribebam, eruta est in agro Bellunensi, uico Plauterio, cum ingenti Gallienorũ copia. Ad huius similitudinẽ factus & nummus ille quem Romæ apud Colotiũ, alterumq; apud Georgium Anselmum Parmę uidi, in quo scilicet Pauo est cauda in rotam effusa, à cuius pedibus hinc inde S. C. notæ singulæ conspiciuntur: circumcirca, CONSECRATIO. ab altera facie muliebre caput occipitio uelato: literæ, DIVÆ MARINIANÆ. Inferiorum ea Augustorũ aut mater, aut coniux, quod ex operis ruditate conijcimus: nam quo tempore, non reperi. E F

DE GALLINA.

GAllinæ significata, quæ Pauoni subtexere uisum est, in hunc modum habent.

TRIBAS.

MVlierem tribadem, uel quę maris officiũ aggredi nõ erubescat, uel etiã quæ uiro dominari affectet, per Gallinã quæ cristam erexerit, caudamq; sustulerit, cuiq; etiam parua quædã calcaria promineant, intelligi ueteres tradiderunt: ea siquidẽ ubi marẽ, quod nõnullę faciũt, pugnando uicerit, cucurire incipit, & exemplo mariũ tentat coitu superuenire, Gallinasq; reliquas perinde ac si rem

A ſi rem peragere poſsit, ſolicitat, & ſaliendo defatigat, criſtam caudãq; erigit, atq; ea incedit ſpecie, ut non facile inde ſit, utrum mas an fœmina ſit, internoſcere.

DIVINARVM FLAGELLATOR.

VIrum uerò qui opulentiſsimas diuitias prodegerit, &, ut apud Horatiũ eſt, res maternas atq; paternas fortiter abſumpſerit, ſignificare qui uolunt, Gallinam aureos nummos depaſcentem pingunt: de qua miraculum id proditur, ut ſi auro liqueſcenti Gallinarum membra miſceantur, illud in carnes eas conſumi deprehendatur: atq; ita fit ut Gallina ſit auri uenenum. Tradit hoc Ariſtoteles, atq; eum ſecutus Plinius. Coniectores tamen autumant eum, qui per ſomnium Gallinarum gregem ad ſe uenientem, & domũ ingredientem inſpexerit, & diuitijs & honoribus auctum iri. quin etiam addunt: ſi Gallinę ita per quietem uiſæ, puſillæ admodum apparuerint, lucelli identidem tenuitatem præſagiri.

PERDITIO RERVM.

QVi fabulas delectabili philoſophandi genere cõmenti ſunt, Sirenas confinxere, quæ blanditijs amatorijs & uoluptuoſa nequitia homines ad ſe traherẽt, illecebriſq; irretirẽt, apud quas mollitudinis omnifariæ luto inhæſitantes fœdè cõputreſcerent. Harũ pedes Gallinaceos fuiſſe tradũt, intellectu à ſuperiore nõ diſsimili. Scribunt enim huiuſmodi fabularũ interpretes, ſignificari ex hoc hominem libidinibus deditũ, fortunas ſuas perſeueranti ſtudio diſpergere, inutiliterq; prodigere, cuiuſmodi eſſe Gallinarum morẽ, cùm pleno aceruo paſcuntur, aſpicimus.

B

FOECVNDITAS.

SVnt qui ratione habita quotidiani fœtus, & geminorũ aliquando pullorũ, qui ouo ex unico excluduntur: ouorũ etiam, quæ nonnullæ gemina ſingulis diebus edunt, cuius generis Gallinas Patauij uidimus, tertio etiam nonnunquã addito, uerùm eo abortiuo, ſola quippe cartilagine conſpicuo, fœcunditatẽ per Gallinã & ouum ſignificari uelint. Sanè de Gallinarũ fœcunditate Albertus multa. Illud mihi ſatis fuerit adnotaſſe, quòd apud Macedones Gallinã repertã aiũt, quæ oua duodeuiginti ſemel ediderit, & incubitu binos pullos ex ouis ſingulis
C excluſerit. Sed à mirifica omnino alitis fœcunditate factũ, ut Theologi ueteres Gallinam pro piorũ conuentu poni tradiderint, ideoq; dictum in Euangelio ait Heſychius: Sicut Gallina congregat pullos ſuos ſub alis.

SALVBRITAS.

QVæ uerò Gallina apud ueteres Æſculapio eſt immolari ſolita, ſalubritatis indiciũ erat, propterea quòd id ſacrificij genus ideo ferunt inſtitutũ, quòd earũ caro leuiſsimæ ſit digeſtionis, ac perinde languentib. cõmoda. Huius rei locupletiſſimũ teſtimoniũ apud Angelũ Colotiũ deprehendimus: magnã quippe pedũ Gallinaceorũ copiã proximis diebus de foſſam iuxta cippũ in quo Romæ Æſculapij ſtatua erecta erat, loco qui hodie Viuariũ appellat: quis enim tãto numero pedes eiuſmodi eò congeſsiſſet, niſi ſacrificiorũ reliquias ibidẽ relinquere mos fuiſſet?

SECVRITAS.

ATtqui ueluti per lauri ſurculum in ore columbæ, & per platani foliũ in ciconiæ nido ſecuritatem ſignificari prodidimus, cur non etiam per Gallinã, ad alam cuius rutæ ramuſculus applicitus ſit, ſecuritatẽ eodem modo pingi, hieroglyphicũq; ſapere fateamur? Siquidem Africanus in ijs, quę de re agraria Con

ſtantinus Cæſar colligi mandauit, ait Gallinas à fele tutas fore, ſi rutæ ſylueſtris ramuſculus ſub eius alam applicetur. Quin Democritus etiam tradit, eo præſidio munitas, neq; à uulpibus, neq; ab infeſto quopiam alio animali contingi. D

DE GALLO.

GAllinacei Galli ſignificata quædã diſsimulare noſtræ fuerit uerecundiæ, utpote quæ uix ſaluo uerborũ pudore ſcribi queant. Id tantũ dicamus, Gallũ alitem, eiuſdem nominis gentem interpretari. Scimus Gallinaceũ aliquando gentem ipſam Gallicam prodigio Vitellij demonſtraſſe, cui Viennæ pro tribunali iura reddenti, Gallinaceus ſupra humerũ ac deinde capiti ſuperaſtitit, quod ipſum uenturũ in alicuius Gallicani hominis poteſtatem portendit, ut Tranquillus etiam interpretatur. Is mox ab Antonio, primo aduerſariarũ partium duce, oppreſſus eſt, cui Toloſæ nato cognomen in pueritia Becchо fuit: ea uerò uoce Gallinacei roſtrũ & olim appellabant, & nunc uniuſcuiuſq; alitis nuncupant: quam locutionem à Scythis omnium antiquiſsimis emanaſſe alibi diximus, quòd illi cibum Bech dicunt uocabulo genuino. Et orto Galliarum aduerſus Neronem tumultu, Romæ paſsim columnis adſcriptum eſt, GALLI TE CANTANDO EXCITARVNT, aptè ſcilicet ad eiuſdem nominis gentem nuncupatione deflexa. E

TI. IMP. NEQVITIA.

QVantum uerò ad alitis petulantiã pertinet, crediderim ego pullum illum Gallinaceũ, qui excluſus eſt in manu Liuiæ, Tiberium adhuc in utero geſtantis, cùm ipſa exploratura, an eſſet marem paritura, ouũ incubanti gallinę ſubduxiſſet, idq; nunc ſua, nunc miniſtrarũ manu adeò uſq; fouiſſet, ut pullus excluderetur, nõ tantùm ſexum in Tiberio portendiſſe, quàm ſalacitatem & procacitatem eam, qua ille mox famoſiſsimus fuit.

PVRITAS ANIMI.

SEd quanto ſanctius fuerit hieroglyphica illa referre, per quæ animi diuinitatem ex Galli ſimulacro apud ueteres intelligi ſolitam comprobemus? Pythagoræ præceptum eſt, Gallum nutrire: quod nihil aliud ſibi uult, niſi ut diuinam animi noſtri partem, diuinarũ rerum cognitione, quaſi cibo ſolido, & cœleſti propémodum ambroſia paſcamus. Quare Socrates moriens cùm animi ſui diuinitatẽ, maioris mundi diuinitati ſperaret ſe copulaturum, Gallũ Æſculapio, id eſt, animorũ Medico, iam extra omne morbi diſcrimen poſitus, debere ſe dixit: cùm enim de corpore migrandũ intelligeret, conualuiſſe prorſus arbitrabatur. Vt uerò interpretantur alij, ea de cauſa dictum hoc à Socrate, quòd letali eo ſumpto pharmaco, ſanitatis beneficiũ iam ſentiret, cùm exiret à corpore, à quo omnes animi morbi ſcatere pullulareq; ſentiuntur. Lactantius Firmianus, Septimius Florens Apologetico, neq; non illi omnes qui cum Ariſtotele Platonis uerba, nõ ſenſa, cauillis inceſſunt, hoc diſsimularunt, in quo ſummæ ſapientiæ ueritas deliteſcebat. Sed ut animi Medicũ cum his diſsimulemus, non deſunt Platonis interpretes, qui Galli huiuſmodi ſacrificium eò trahunt, ut animas in cœlum migrantes Phœbo pæana canere cõminiſcantur. F

A APOLLO.

INter ea quæ Apollini dicata sunt, quippe arietem, crocodilum, scarabeum, accipitrem, leonem, Gallus etiam à Chæremone Stoico & à Porphyrio recensetur. Insitū autem est Gallis, inquit Proclus, numen Apollinis aduocare, & ueluti proprijs canticis assurgenti applaudere: & ut lib. de diuinatione ait Cicero, animal hoc admodum canorum est sponte sua, nos uerò sacris hymnis canimus gallicinio Luciferum uenturæ lucis prænunciū excitari, obductum caligine cœlum aperiri, dari copiam ut patefacta iam uia, errores ambagesq; omnes declinemus, canente Gallo ualetudinarijs aliquam salutis, aut saltem alleuationis spem affulgere, meticulosos trepidatione liberari, & multa quæ per insidias parabantur dissipari: quæ omnia aduenientis lucis beneficia sunt. Neq; uerò Soli tantū, uerùm etiam Lunæ dicatum eum esse Pythagoras aiebat. Pausanias ubi statuas eorum qui cum Hectore singulari certamine congredi, coniectis in urnam sortibus, minimè recusassent, ab eo prouocati, ab Achiuis in Olympia dicatas ait, Idomenei clypeum Gallo gallinaceo insignitū fuisse tradit, propterea quòd is à Mi-
B noë & Pasiphaë duceret originē, quæ Solis filia fuerit, cui Gallum dedicari constat, quia ortum eius præsentiat, & cantu indicet mortalibus.

EXCVBIAE.

QVia uerò Gallus à prima mediæ noctis inclinatione explaudentibus, ut Lucretius ait, alis

Aurorам clara consuetus voce vocare,

matutino crepusculo, matutinis astris Deū itidem laudantibus quotidie cōmodulatur, excubiarū & uigiliarum signum apud antiquos fuit, eaq; de causa Mercurio dicatus ferebatur. Ac ut nostra quoq; attingamus, eo multò ante lucem canente aberrans resipiscit Petrus, & ut Ambrosius ait, expergefactus facti culpam incessit sui, amaroq; fletu crimen rebellionis expurgat, ne mirum adeò sit quòd datam aliti huic intelligentiam apud Iobem legimus.

PROPHETÆ DOCTORES'VE.

SVnt qui super hoc Iobis dicto intelligi uelint Prophetas, & sacræ disciplinæ
C doctores hieroglyphicè per Gallū accipi, propterea quòd illi inter uitæ præsentis tenebras uenturā lucem quasi cantando prænunciarunt: unde illud in eorum ore frequentius, Nox præcessit, dies autem appropinquat. Est & illud congruum doctoris munus, ut quibus, quid, quando, & quomodo sit quidpiā indicandum, inserendumq; animis, debeat ueluti diuinitus cognouisse: nō enim, inquit Eucherius, una eademq; cunctis exhortatio conuenit, quia nec cunctos par morum qualitas deuincit atq; cōstringit. Itaq; Gallus certa per interualla modò hos, modò illos excitat, & antelucanū tēpus discrimine ueluti quodā dipartitur.

PVGNACITAS.

IN Eleorum arce Pallados simulacrū ex auro & ebore, Phidiæ opus, erat cum Gallo in galea surrecto, quod pugnacitatis hieroglyphicum esse Pausanias arbitratur, cùm tamen nō inficietur Gallum Mineruæ cognomento Operatrici sacrum esse. Sanè Sybaritę, gens ad omnes mollitudinis numeros nata, Gallum in urbe esse prohibuerūt, ne nocturni somni quietē interpellaret: ideoq; & fabriles omnes artes ablegauerant, ut memoriæ prodidit Athenæus, ne quid esset, quod uoluptates suas interturbaret. Quòd autem pertinet ad pugnacitatē, Nicander

Alexipharmacis, αἰχμητῇσι νεοσσοῖς inquit, pugnacibus quippe pullis Gallinaceis exponit interpres, qui ut inter se dimicēt aſsiduè nati uideantur, cùm præſertim pugnam ſemel cœptam identidem repetant, neſcij cedere: unde græcū illud adagium, ἀλεκτρυὼν ἐπιπηδᾷ, inſultat Gallus, de redintegrantib. certamē: & Martis pullum eum uocat Ariſtophanes Auibus. Non eſt illud diſsimulandū, quòd licet ſint animalia ad pugnam nata, inuentū tamen eſt incitari eos ad pugnacitatem allio in cibum dato, quod Græci σκοροδίζειν dicunt. Quòd uerò ait Salomon, Gallus ambulans inter gallinas lætus, Eucherius imperij eſſe dicit ſignificationem. Quòd ſi in nummū incideris Gallinaceorū conflictu ſignatum, ſcias eam fuiſſe Dardanorū pecuniā, Polluce teſte: nam illi magnū pugnacitatis decus ſibi antiquitus uſurpauere. Hinc honoratū ſemper apud Maronem Dardaniæ nomen, cùm ſecus Phryges ferè ſemper uelut imbelles notarentur. Iam & Chryſippus Gallorum æmulatione nobis adijci ſtimulos ad fortitudinē, atq; inde quodammodo calcaria ſubijci ſcribit, libro de iuſtitia. Themiſtocles quoq; Gallorum exemplo, in quos acriter pugnantes inciderat, exercitū confirmauit, cùm oſtenderet eos non pro patria, neq; pro penatibus, neq; pro maiorū ſepulchris, uxoribúsue aut liberis id incōmodi aggreſſos, ſed ea tantùm de cauſa, ne uincerentur, nolle alterū alteri cedere. Omnium uerò pugnaciſsimos Gallos habuiſſe fertur Rhodos inſula, neq; quidem adhuc ibi degenerauit ea uolucrū huiuſmodi ferocitas, & uiſenda proceritas, ut in quibuſdam, inde Romam allatis, ipſi conſpeximus. A Galli uerò pugnacitate factum ut gemma Alectoria, quā in Galli uentriculo inueniri tradunt, uictoriā dicatur eam geſtantibus cōparare, qua Milo Crotoniates uſus, inuictus in certaminibus fuerit: de quo Plinius lib. XXVII. cap. X

PERSÆ MILITES.

PErſarum porrò milites Galli nuncupabantur à Caribus, ob conos, quibus galeas ornatas habebāt: eaq; de cauſa Artoxerxes hominem è Caria, qui Cyrum iaculo uulneraſſe creditus eſt, eo honeſtauit præmio, ut Gallum aureum in lancea præfixū ante aciem ferret. autor Plutarchus. Sedenim Athenæus Gallos in Perſide primùm ortos ait, unde fortaſſe cognomentū id Perſæ potuerint habuiſſe. Ariſtophanes, ut ſuus eſt mos omnibus illudere, Gallum ait olim Perſis imperaſſe, unde adhuc criſtatos in caſsidibus. Quæ uerò ſimulacra tria totidem Gallis adblandientia ſpectantur in Antonini Pij Auguſti nummo, crediderim ego ad manſuetiſsimū eius ingenium ſpectare, ut qui pugnacitatem cōmitigare procuraret, qui omnem belli ferociam quanto potuit ſtudio emolliuerit, utpote qui mallet unū ciuem ſeruare, quàm mille hoſtes occidere, ſoluſq; omniū Principum ſine ciuili ſanguine, & hoſtili etiam, quantum ad ſe pertineret, uixerit.

SVESANI.

Sueſanorum pecunia.

VNus autē Gallus toto ſurrectus corpore, cum phoſphoro à tergo ſtella addita, ut inſcriptio indicat, Sueſanorum pecunia fuit.

VICTORIA.

IN augurali uerò diſciplina Gallus eſt uictoriæ ſignū, propterea quòd auis illa uicta ſilere ſoleat, canere ſi uiciſſet. Hinc Lacedæmonij, ut apud Plutarchū eſt, cùm hoſtem uiribus profligaſſent, Gallum immolabant: qui bouem tunc ſacrificare ſoliti eſſent, cùm ſine cæde uictoria obtigiſſet. Ferūt Socratem Iphicrati duci animos adieciſſe, cùm Gallinaceos corā Callia pennis & roſtro dimicantes ei præmonſtraſſet: quod & Themiſtocles, uti diximus, ad ſuos animandos fecerat. Quod uerò de cantu dicebamus, refert Tullius hiſtoriā ex Calliſthene Leuctricæ cala-

A cæ calamitatis tempore, quæ Lacedæmoniosq; propémodũ oppresſit, cùm apud Thebaidẽ Trophonio res diuina fieret, Gallos gallinaceos in eo loco ſic aſsiduè canere cœpiſſe, ut nihil intermitterent: tum augures dixiſſe, Thebanorum eſſe uictoriam. Pergami omnibus annis ſpectaculum Gallorum edi ſolitũ ſcribit Plinius: idq; Athenis etiam inſtitutũ à Themiſtocle ſuperatis Perſis, ait Ælianus: quanquam ea & ludicro fieri apud Lucianum & Herodianum legas.

VINEARVM INCOLUMITAS.

MEthona ciuitas eſt in Trœzeniorũ agro, cuius incolæ Gallum pro uinearũ incolumitate mactare ſoliti ſunt, ut Africi uenti, qui eas plurimũ infeſtat, incurſionem uel auerterent, uel ſaltem emollirent: cùm enim flare inſtiterunt, uitium oculos exurunt, ſpemq; uindemiæ fallũt. Moniti igitur ab aruſpicibus, ſacri genus hoc inſtituère, ut uiri duo Gallum unũ, & eum album, manu uterq; ſua apprehenderent, & in diuerſa abeuntes trahendo diſcerperẽt, B partemq; uterq; ſuam manu præferentes uineta loci omnia perluſtrarent, donec ita omnibus expiatis in eundem conuenirent locum ubi Gallum diſſecuiſſent, ibiq; partibus utriuſq; humi defoſsis, nullum eius anni incõmodum ſe paſſuros perſuaſum habebant: iuuitq; ſors, ut quandiu ſacrum id celebrauere, res illis ex uoto ſuccederet. Quid uerò ſit in cauſa cur tanta uigeat in Gallo uis,

Ut nequeant rabidi contrà conſtare Leones,
Inq; tueri, ita continuò meminere fugai:

nempe cùm utrũq; animal ſolare ſit, ex magorũ obſeruatione ineſſe maiorẽ ſolaris uirtutis uim Gallo q̃ Leoni, idcirco Leonem potentiori cedere, ſatis ſuperq; in Leonis cõmentario diſputatũ à nobis, Procliq; ſuper hoc opinio recitata.

IMPIETAS.

NEq; prætereundũ eſt illud, quòd ex imagine Gallinacei impietas ipſa hieroglyphicè figuratur: is enim matrẽ ſalit, ut hippopotamus, & patrem etiã immaniter inceſsit: eaq; de cauſa ſapientiſsimi legumlatores Gallum unà cum uipera & cane in parricidæ culeum includendum cenſuerunt, ut qui eiuſdem crimi- C nis rei ſunt, eodem ſupplicio ſimul afficerentur, & pœnas pares luerent. Notum illud apud Ariſtophanem, quòd Philippides, qui patrem uerberauerat, exemplo Galli factum tuetur ſuum: patrem enim ille malè multat.

DE GALLINAGINE.

ATtrahit ad ſe nominis ſimilitudo, ut Gallinaginem huic adnumeremus gregi, quamuis ſuper ea nihil Ægyptij.

BENEVOLVS.

SVnt qui beneuolũ hominem per Aſcolopaca, quam Gallinaginẽ Latini uocant, pictam intelligant, quòd auiũ nullam maiore erga hominem ſtudio affici compertum ſit. Magnitudo uolucri quanta Gallinæ eſt, roſtrum longum, attagenæ color.

DE AN-

DE ANSERE. D

Ed ut ad chortales redeamus, de Ansere dicendũ, de qua tamẽ nulla apud Horũ mentio: quãuis libellus ille qui superest, ualde curtus sit.

CVSTODIA.

SVnt qui per anserem pictũ, custodiã interpretent̃, idq; ex Romana potius historia desumptũ, quàm ab Ægyptijs traditũ. Neq; tamen ab huiusmodi significato physica abest ratio, quippe qui naturæ admodum pauidæ cùm sit, peruigili cura, ut acutissimus est ad ea sentienda quę latent, facilè excitatur, & minimo quoq; strepitu expergiscitur, ut ita olim Vrbem ipsam, sedem ac domicilium Imperij, defenderit ac conseruarit, unde illi honores apud Romanos instituti: quanquã Heliogabalus totius humani ordinis inuersor, omniumq; bonorum morum illusor, eos ita sit ultus, ut canes iecinoribus anserum pascendos instituerit. Illud uerò iuniorum cõmentum est, per anserem alligatum ad anchoram, firmam custodiam intelligere. Anchora porrò firmitudinis indiciũ est, ut loco suo dictum.

SILENTIVM OPportunum.

NEq; hoc ab Ægyptijs obseruatũ, ut silentium in tempore seruatũ, per Anserem qui lapillum rostro apprenderit, significetur. Auis enim hæc quę clamore grauiter obstrepenti ferè semper clangit, ut etiam inter pascendum silere nequeat, exemplo est humano generi taciturnitatis etiam, ubi res exigit, obseruandæ, quippe quę salutẽ suam alto interdum silentio tueri soleat. Illę siquidem, ut Ammianus autor est, ab orientali calore inualescente, in occiduam plagam transmeare consueuerunt, cumq; Taurum montem aquilis abundantem penetrare cœperint, fortissimarũ uolucrum uim pertimescentes, rostra sua lapillis occludũt, ne ulla uel extrema necessitate clangor elici possit: ijsdemq; collibus agiliore uolatu transcursis, tutum iam iter nactæ, calculos proijciunt. Neq; me præterit, eruditissimũ uirum de disciplinis omnibus & politioribus etiam literis optimè meritũ, hæc quæ Ammianus de Anseribus scribit, gruũ esse asseuerare, quod alij uiderint. Res hæc mihi suggerit in memoriam non imprudens Aristotelis consilium, quod Callistheni sectatori & propinquo suo dedit, cùm eum ad Regem Alexandrũ mitteret: admonuit enim hominẽ, ut quam rarissimè, & id iucundè, apud eum loqueretur, qui uitæ potestatem & necis in acie linguæ gestaret. F

IMPROBITAS.

ALioquin Anser in uaticinijs, & rerum aliarum elogijs, improbitatem quandam præ se ferre uidetur. Hinc Homerus in somnij præsagitione, procos per anseres innuit: eiusq; inauspicata garrulitas & à Virgilio, & à Propertio quibusdam uitio data est. Auersum enim adeò est à poëticis studijs Anseris ingenium, ut Phœbeam arborem laurum, quam sibi exitialem, si eius folia uescatur, intelligit, pertinacissimè fugiat. Nam cùm natura sit admodum calidus, liquidis & frigidis delectatur cibis, lauationesq; amat, & ea declinat quæ perniciem afferre possint. Laurum uerò

A igneam esse suo loco diximus. Non dissimulabo, quod ad procos attinet, inuenta aliquando in Anseribus amoris erga homines exempla, ut proditum de eo qui puerum Amphilochum Olenium genere deperierit, quod & Clearchus & Theophrastus testatũ reliquere. Et Glaucen Ptolemæi Regis citharistriã memorat Plinius, quam Anser, & eodem tempore Aries etiam adamarint. Alius Lacydi Philosopho comes perpetuò dicitur adhæsisse, ut nusquam ab eo, nõ in publico, non in balneis, non noctu, non interdiu, digrederetur.

DETRIMENTVM.

EST & detrimenti hieroglyphicum Anser pascens, propterea quòd quacunq; ille oletum suum sparserit, adurere omnia soleat: necq; quicquam magis uel satis uel pratis officere, quàm si eò pabulatũ Anseres immittantur. Quin etiam eorũ stercus, si muria dissoluatur, & oleribus inspergatur, omnia uitiabit. Tum Anser ille poëtarum perditissimus, qui inter olores satis cum impudentia strepere notatur à Marone, à Cicerone quocq; carpitur, quòd illi Falernum fundum Antonius dono dedisset: quòd nisi & improbus & perditorum morum fuisset,
B cõiectura est Antonium id minimè facturum. eocq; spectat Ciceronianum illud in Antonium, Anseres de Falerno depellendi sunt.

ACCVSATOR INANIS.

ET ne longius ab eo digrediamur, apud eundem oratione pro Sex. Roscio, Anserem inuenias pro eo accusatore positum, qui obstrepat tantùm, noceat tamen nihil, cùm canis non tantùm allatret, sed etiam mordeat. Eius uerba sunt non importunè repetenda. Anseribus cibaria publicè locantur, & canes aluntur in Capitolio, ut significent, si fures uenerint: at fures internoscere non possunt, significant tamen si qui noctu in Capitolium uenerint: & quia id est suspiciosum, tametsi bestiæ sunt, in eam partẽ potius peccant, quæ est cautior. Quòd si luce quocq; canes latrent cùm Deos salutatum aliqui uenerint, opinor his crura suffringantur, quòd acres sint etiam tum, cùm suspicio nulla sit. Simillima est accusatorum ratio: alij uestrum Anseres sunt, qui tantummodo clamant, & nocere non possunt: alij canes, qui & latrant, & nocere possunt.

SVOS TANTVM CVRANS.

C NEcq; illud dissimulabimus, quòd hominem qui suæ tantùm familiæ curam suscipiat, aut rerum tantùm suarum satagat, quid rei gerãt alij securus, ac minimè curiosus, per Anserem ouis incubantem apto admodum hieroglyphico indicare possumus. Anserem siquidem, ut Quintilij, qui de agricultura quamdiligentissimè scripserunt, tradidere, aliena oua in suo etiam genere fouere nequaquam solent: quare curatores eorum, dum oua pariunt, certis characteribus uniuscuiusque fœtum signare debent, atque ita unicuique sua ad nouem supponere.

DE PERDICE.

DIssimulanda fuerat & Perdix, ne pudendũ super ea significatũ propalàm proponeremus: sed quoniã suscepti operis ordo nos compellat, nihil est supprimendũ quod inter hieroglyphica à ueterib. adnumeratũ inuenerim. Habere uerò potest Perdix cum chortalibus locũ, quòd ea quocq; domi alitur, saginatur, & cicurat̃. Sedenim uitia ideo ponunt̃, ut

reprehendi possint, quodq; abominabile uideat, mortales audientes ipsi abster reantur. D

AMOR TVRPISSIMVS.

IMpudicissimum hominem, tamq; efferata nequitia perditum, ut in cōsanguineis quoq; nullo pudore sit petulans, significare si uellent Ægyptij sacerdotes, Perdices duas pingere sunt soliti: ipsæ enim coniuge uiduatæ, sese inuicem abutuntur. Mares quippe, ut cernere est ex ijs qui domi aluntur, inter se tumultuāt, clamitant, pugnamq; de coitu cōserunt, quos cœlibes uocant: qui autem uictus in pugna fuerit, sequitur uictoris uenerem, neq; aliud pugnæ præmium, nisi uictum à uictore pollui. Verùm hoc nō fieri semper, sed certo anni tempore, obseruatum ait Aristoteles. Illud ferè semper, ut cùm primùm pullus exire cœperit, à mare subigatur. ne tibi mirū adeò uideatur, quòd Marcellus Perdicē ex auibus uirili genere appellandū dicat, Varronis autoritate nisus. Romani sanè pro huiusmodi notæ puero, pullum dicere soliti sunt: unde Q. Fabiū, cui Eburno propter candorem cognomen fuit, pullum Iouis appellarunt, quòd natis eius fulmine icta fuerit, quasi eam Iupiter appetisset, cùm potius interpretari debuerint, & eum, & eius amatores omnes igne perdendos esse. Apud Ausoniū quoq; Marcum quendā impudicissimū fellem pullariā dictum reperias. In fabulis fertur à quibusdam, Perdicē uenatorem matris amore deflagrasse: ut eadem improbitas sit filiorum in matres, quæ in eo alitum genere parentis est in filios. Sunt qui figmento historiam, sunt qui philosophicum sensum applicent, sed ipsa uolucris impudica procacitas, argumentū fabulæ proculdubio suppeditauit. Quare mihi non deliciarum tantùm causa uidetur Heliogabalus Perdicum plumulis in stratis, in puluinaribus, ac etiam accubitis passim usus, quantum naturæ similitudine, cùm portentosus ille, uir'ne dicam an brutū potius, nullum nequitiæ genus intactum reliquerit, pudore prorsus omni perdito atq; profligato. E

IMMODERATA NEQVITIA.

SEd ut semel dicam, nihil ad eneruatissimam libidinem & impotentissimam salacitatem exprimendam Perdice commodius, quæ plerunq; de coitu tanta efferatur rabie, tantaq; æstuat libidinis intemperantia, ut mas oua interdum frangat, ne cubando detineantur fœminæ: quocirca illæ, ut fœtus sospitēt suos, oua modò huc, modò illuc, quò mares fallant, transferre coguntur.

PRAECOX PROFECTVS. F

POtest & celer profectus ex Perdicis pullo, uerùm eo oui adhuc corticis parte aliqua uestito, significari. Perdix siquidem moræ uelut impatiens, minimè expectat ut ouum incubatione ad tempus aperiatur, sed occupatis spatijs spontè erumpit, pertusóque ouo ubi primùm caput exeruit, pedesq; protulit, reliquo adhuc adhærescente cortice, procurrit, sibiq; cibum enanciscitur.

REDITVS IN VIAM.

ABerrantem hominē aliquandiu, falsaq; ductum opinione, sed uix demum redditum, & recta sentientē ostendere qui uolunt, Perdices duas grandiores faciūt, pullis aliquot inter utranq; pictis. Si enim eueniat ut Perdix oua sua fracta compererit, tanto incubationis studio afficitur, ut aliena surripiat, nidoq; infoueat suo: uerū illud euenit quod D D. Hieronymus & Ambrosius ex Hieremia tradunt, ut

A ut cùm pullos eduxerit, illos amittat: hi siquidem audita illius uoce quæ oua pepererat, naturæ uegetatione perculsi, hac ueluti nutrice deserta, ad eam se cõfe runt, quæ oua illa unde exclusi essent, ediderat. Clamasse, inquit uates, Perdicẽ, pullosq́; quos minimè pepererat, cõgregasse, familiamq́; ita suam imprudenter auxisse, interimq́; pullis ad matris uocem procurrentibus, derelictam hanc insipientiæ suæ demum admoneri. Nostri tamen theologi historiam hanc aliter interpretati sunt: alij enim per Perdicem malum dęmonẽ accipiunt, qui Dei fœtus in prauitatis nido adulterina educatione sibi sperat enutrire. Per oua spem, quam de subigendis eis, & sub imperio suo detinendis concipit. Per eam uerò auem quæ uera mater est, quæ oua illa ediderit, piorum conuentum interpretantur, ad quem, uti legitimam & naturalem matrem, simulac uocem eius audierimus, deserta falsa, procurrimus. Adamantius per Perdicẽ aliena oua confouentem, intelligit hæreticos, genus quippe hominũ Perdicis instar malignum, fraudulentum, callidum, quodq́; decipiendis uenatoribus multum insumit operæ: ubi tamen ueræ matris, sanctioris quippe institutionis, uox audita fuerit, eos deseri, atq; ita pœnas suæ insipientiæ luere.
B

REI FAMILIARIS CONCORDIA.

NEq; tamen aues hæ ita semper in libidinem efferascunt, ut nõ interdum ardor ille deferueat, & unanimi concordia mas & fœmina rem familiarem curent, quippe bina ouorum faciant receptacula, in quorum altero mas, in altero fœmina incubet, oua inter se se partiti, excludatq́; uterq; sua, atq; educet. quod quidem ansam dedit, ut rei familiaris concordiam in consortibus, per duas Perdices incubantes exprimere pleriq; uoluerint. cui rei aduersari uidetur, quod superius de perdita earum incontinentia dictum, ubi marem oua frangere indicatum libidinis impatientia, ne fœminæ incubatione detineantur. Sed id non semper, sed interdum accidere positum.

ASTVTIA IN EVITANDIS PERICVLIS VAFERRIMA.

QVinctiam uaferrimũ in periculis euitandis hominem, astuq́; maximè pollentem significantes, Perdicem & uenatorẽ pingunt: quæ quo pacto sectantem eludat, & Aristoteles, & ab eo Plutarchus, accuratissima narratione perscri
C psērunt, quæ scilicet pullos adhuc inuolucres supinos prosterni, seq́; stramentis & paleis obtegi, aduentante uenatore, ad sibili significationem assuefaciat: ipsa uerò ante aucupis pedes prouolãs, sui spem capiundi faciat, mox abuolet, ac subinde redeat, donec ita illudens abducat eum à pullis procul, repetitoq́; mox sibilo, ut Aristophanis interpres ait, abuolandum iam admoneat. Eoq́; spectare crediderim prouerbium, πέρδικος σκέλος, & πέρδικος πούς. Interpretes claudum quendam Perdicem nomine apud Aristophanem inueniũt, & ab eo adagiũ in claudicantium aliorum ludibrium emanasse. Sed esto aliquid in significato claudicationis, natura tamen Perdicis efficit, ut ad dolos & uafritiẽ spectare prouerbiũ opinemur, cùm scilicet subdolo quempiam ingenio hac progressurum speras, ille tamen e uestigiò illac se proripit, atq; ita uacillatione spectantiũ spem eludit, ut iter eius, aut rerum progressus euentumq́; nunquam certa posſis coniectura deprehendere. Nam qui uersus apud Athenęum citatur, ἔγχει πιεῖν μοι καὶ τὸ πέρδικος σκέλος, ad huiusmodi pedum inconstantiã, titubationemq́; eam quæ oritur ex nimio potu, facere uidetur: pedes enim tentat uinũ luctator dolosus, ut apud Comicum est. Nullũ autẽ inter aues animal Perdice dolosius neq; astutius: unde il

lud Ariſtophanicũ, ἐκπερδικίσαι, quippe Perdicis more periculũ euadere: ait enim D
eius interpres, αἱ γὰρ λαμβάνοντες κάρφη τοῖς ποσὶ ὑπτίους ἑαυτοὺς ῥίπτουσιν, καὶ οὕτως ἐπικαλύπτουσιν καὶ ἐκκλίνουσι. Stramenta enim pedibus cõtrahentes, ſupinas ſe proſternunt, atq; ita occultantur, & periculum declinant. Atq; hæc latius apud Plutarchum, libro quo diſputat, utra prudentiora ſint animalia, terreſtriá ne an marina.

CONTVMELIOSVS.

ADdunt & cõtumelioſum hominem per alitem hanc ſignificari, quòd in ſuo genere maximè hæ tumultuari, diſsidere, & altercari uiciſsim aſsiduè conſueuerint. Sunt uerò Perdices aliæ nobiles, aliæ ruſticæ. Nobiles longè grandiores ſunt, ſyluasq; & ſaltus plurimùm incolunt: ruſticę arua & ſegetes peruagantur. Grandiores illæ ſunt etiam picturatiores, & pleriſq; Italiæ locis nomen retinent incolume, Romæ tamen Starnas uocant, de quibus fortè Plinius dixerit: Miſit Hiſpania externas aues. Ruſticæ longè minores, fuſciore pluma, & quodammodo cineritia. Idem utriſq; ingenium, ſed doloſiores, pugnacioresq; ruſticæ, quas nunc Italia à ſono uocis Qualeas ferè ubiq; uocat.

ASTVTIA PRAVA. E

HIeroglyphicum etiam ſapit Gręcorum mythologorum fabula, qua fingunt Dædali nepotem ob inuenta artis ſuæ arma quædam admodum utilia, per inuidiam ab Athenarum arce ſumma præcipitem datum, qui terra uix tacta mutatus ſit in Perdicem. Cuius figmenti talis fertur interpretatio. Impuri homines cùm à ſapientiæ arce deciderint, à rectis honeſtisq; ſtudijs alieni facti, tametſi aſtutia freti aliqua ſuis in rebus excellere uideantur, hisq; tractandis ſuper alios attolli, ſordidis tamen & improbis negotiationibus impliciti, ſublime nihil ſapiunt, ſed humi uolitantes, doliſq; & fraudibus omnibus freti, rem quocunq; modo facere tantùm ſtudent, libidinum & cupiditatum ſuarum laqueis & retibus impliciti obuolutiq;, eo Perdice deteriores, quòd illis uaferrima eſt ars ad elabendum, capturamq; declinandum, quod Græci dicunt ἐκπερδικίζειν: hi neq; capti fugam moliuntur, neq; ſi euadere poſsint, ſtudium adhibent ullum, ut ſalui fiant. Aſtutiæ huiuſmodi cauſa factum puto, ut Eucherius cacodæmonem ex Perdicis imagine ſignificari dixerit, eo loco: Clamauit Perdix, congregauit quæ non peperit.

F

DE COTVRNICE.

IN Coturnice multa ſunt quæ cum perdice conueniunt: pugnacitas quippe eadem, quo in ludo illa præcipuè celebratur, quam omnium uictricem mirata eſt Alexandria, urbe quippe tota in alitis huius prę conijs occupata. Hanc Erotes Ægypti procurator moroſitate neſcio qua impotens, in ludibriũ emit, atq; aſſam deuorauit, quo facto iuſſus eſt ab Octauiano Auguſto malo nauis affigi. Eſt & par improbitas naturæ, neq; odioſa minus, eo uerò magis deteſtanda, quòd ad hanc impietas inſuper accedit, & deorum contemptus, religioniſq; odium, & quantum illa ferocire poteſt execratio.

IMPVRITAS.

PEr eius enim hieroglyphicum ſacerdotes Ægyptij impuritatem indicabant. ubi uulgati codicis Græci mendũ animaduertas, in quo oryx quadrupes animal pro Coturnice poſitũ, & ita traductũ: neq; enim hîc quicquã de oryge apud Horum, apud quem in uetuſtis codicibus manu ſcriptis ὄρτυγα, non ὄρυγα, legas.

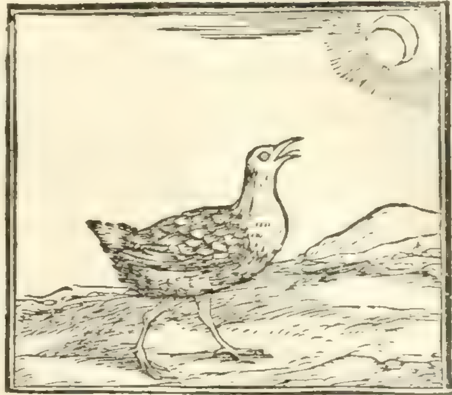

A Et eodem cap. uulgati etiam codices habent τοῦτο μόνον τῶν πτηνῶν, quod satis manifestum facit, de aue, non de quadrupede hæc dici. Ea uerò de causa impura Coturnix habebatur, quòd quotiescunq; Luna oritur, inauspicatos clangores excitat aduersus eam, non quæ Deum saluere iubeat, aut laudatione prosequatur, ut Solem gallinacei, sed manifestissima det indignationis aduersus eam signa, quod apud ipsos magnæ dabatur impietati, cũ summo Lunã cultu prosequerentur. Ante omnia autem terram fodicat (ita intelligendum, τοῖς τῶν ἐμπροσθίοις αὐτῶ σκέλεσι ἀνορύσσων τὴν γῆν) pupillasq; sibi identidem conscribillat, utpote quæ indignè ferat Lunam apparere, quam neq; quidem intueri patitur. atq; eadem facit in ipsius Solis tam diuini astri exortu: qui mos nonnullis Æthiopum nationibus in Solis ortu, quem uelut hostem maximè reformidant, & ne spectent, in loca palu
B stria fugientes, ubi non alia fruticum aut syluarum copia fuerit, ibi delitescunt, Deum omni execratione prosequentes. Antiqui uerò reges (nanq; non nisi sapientes eligi solitos tum temporis satis constat) cognita Coturnicis natura, quæ uerũ horoscopi signaret emersum, animalis istius opera tanquã gnomone quodam utebantur: nõ otiose in id intenti, certũ exortus ipsius punctum deprehendebant. Quapropter sacerdotes solum hoc animal ex uolatilibus quæ ciborum usum præbent, nullo tamen mactationis honore illi habito, comedebant, utpote quod contentionem quandam (desideratur enim ἀντιδικίαν uulgatis in codicibus) præ se ferre uideretur aduersus præcipuum Deum suum.

PERDITISSIMA MALIGNITAS.

EAdem auis in solis, ubi libenter habitat, locis, si quem limpidulæ aquæ fontem adinuenerit, simulac biberit, aquam reliquam rostro pedibusq; corrumpere, lutosamq; reddere, puluere etiã in eam ingesto, nititur, ne cuipiã alteri animali ad potũ appetatur: quę quidem maligna, improba, inuidaq; Coturnicis natura Ægyptijs argumentum dedit, ut malignum hominem per eius hieroglyphicum notarent. Eiusmodi uerò morum impuritatem eodem modo damnat
C Ezechiel quarto supra trigesimum capite, dicens: Et cùm purissimam aquam biberetis, reliquam pedibus uestris turbabatis. Sedenim Ægyptios non tam maligni in alios mouere mores, quos in turbãda Coturnix aqua profiteatur, quàm ipsa aduersus Lunam impietas, & ingrati animi significatio, cùm tot à Luna sint animantibus omnibus beneficia, de qua generatio, & alimenta rerum, quotquot & hominum & brutorum usui necessariæ sunt. Nam quantum ad turbationem aquæ pertinet, animalia quædam sunt, quæ turbulentam & crassam suauius bibunt, ut cameli, qui ne ex fluuio quidem prius hauriunt, quàm pede protrita terra aquam spissiorem effecerint. Neq; aliter potu gaudent elephanti quoq;, sed ij ne imaginis suę toruitate terreantur, turbidam bibunt. Verè autem Coturnix Alcibiadis magistra fuit, qui dato Pericli consilio de ratione potius non reddenda, tranquillam ciuium suorum quietem peturbaturus esset. Nam cùm iam primas in republica partes occupasset admodum adolescens, forteq; sententiam in Senatu de re seria diceret, ex eius sinu Coturnix euolauit: quæ tamen totius Senatus cursitatione capta, Alcibiadi, nõ sine uenatoris ambitione, fortè etiam præmio, reddita est. Quantum uerò pertinet ad alitis huius esitationem (ut hoc

pro corollario subijciamus) non defuere Medici qui eas à mensis summoue- D
rent, tum quia ueneni semen illis gratissimus cibus, cùm propter comitialem morbum, quem, ut Plinius tradit, solę animaliũ sentiunt præter hominem, eaq́; de causa ueratrum appetere feruntur. Aristoteles tamen hominem tantùm comitiali morbo tentari ex omnium animantium genere asseuerat, Problematis. Sed enim Plutarchus capellas quoq́; comitialem sentire profitetur. Quod uerò de ueratro dicebamus, ita apud Lucretium legas:

Præterea nobis veratrum est acre venenum,
At capris adipes, & coturnicibus auget.

Et Ouidius ad uenenum spectans:

Ecce coturnices inter sua prandia viuunt,
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.

Nam ut in Serpente dictum, excogitatum est in morbis desperatissimis uiperas edendas dare, unde non modò salus, sed uitæ etiam subsecuta sit longitudo. Cur uerò Phœnices Coturnice Herculi sacrificarẽt, causa est, quòd in fabulis eum ab hac alite seruatum aiunt: hunc enim Iouis & Astreę filium in Libyam profectũ, E
à Typhone occisum esse autumãt, Iolaumq́; Coturnicem eius naribus admouisse, cuius odore fuerit in uitam restitutus: & ne mendacio locuples abesset testis, uulgatum est etiam dicterium, ὄρτυξ ἔσωσεν ἡρακλῆ τὸν καρτερόν, Fortem Coturnix sospitauit Herculem. Alij eum dicũt eius alitis esu à comitiali morbo, quo insigniter laborauit, liberatũ esse: quo si tentantur & Coturnices, facilè fieri potuit ut sympathiæ ui aliqua, tacitá ue atq́; incognita naturæ potentia, uel nidore uiuæ, ut nonnulli ponunt, alitis ustulatæ, uel esu potius, morbi genus id fugaretur, atq́; ita Hercules uitę redditus fuisse uideretur, quod est uero similius. Sed ne, Vir clarissime, te magnis & assiduis Reipublicæ negotijs detentum ulterius demorer, mira hæc minimè uidentur esse, quia uarijs medicina modis prodest, noxia modò per similitudinẽ cognationemq́; naturæ deducendo, modò per dissensionem contrariamq́; uim expellendo, modò sensim abrodendo, modò per dissolutionem mitigando, alijs atq́; alijs inuentis, quæ salutaria quis nouit, adhibendo, ut tam contraria quàm cõsentanea pro morbi qualitate prodesse comperiantur.

F

PIERIVS VALERIANVS AD THOMAM MILIARIVM BELLVNEN. DE IIS QVÆ PER STRVTHIOCAMELVM ET MINVTIORES ALIQVOT AVES SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Ontenderã superioribus diebus ab Leonardo patre tuo, ne te assiduitate tam pertinaci, tandiu literarũ studijs insenescere permitteret: id enim è re tua fore, & ad salutẽ tuam facere plurimũ arbitrabar, si feruor ille adolescentiæ tuæ aliqua otij interpositione cohiberetur: proinde aliquid cõminisceretur, quo tu Venetijs apud nos per geniales hos dies, quibus vindemia celebratur, aliquã laboribus tuis quietẽ interponere cogereris, vt aliquando nobiscũ amœniori cupiã tete cõcederes hilaritati, paulò pòst ad lucubrationes tuas alacrior rediturus. Non enim animus sine fultura corporis sustineri potest. Neq́; mihi satis placet, quòd Platonem illum tuũ aiunt sponte atq́; ex animi sententia Academiæ locũ minimè salubrem delegisse, vbi philosophantium apud se corpora macerarentur, debilioraq́; fierent:

A *rent: siue mea hæc semper fuit imbecillitas, & ad hanc vsq; ætatẽ natura sponte valetudinaria: siue persuasum habeam incõmoda corporis studiorum profectui plurimum officere. Quantam enim ego hinc iacturam fecerim, sum mihimet ipse conscius. Et quantum cœli huius patrij benignitas mihi contulerit, ipsa iam minus cadauerosa facies, quam attuleram Roma, facilè poterit indicare: è tristi quippe quodam senio in prosperã, nitidam, firmamq; virilitatem transmutata. Sanè hinc ad vigiliarum perseuerantiam, & legendi scribendiq; labores tolerandos longè alacriorem factum me sentio. Tu quod magis probes, quidq; tibi magis conferre soleat, ipse videris, dummodo valetudinis atq; firmitatis ratio in primis habeatur. Fecit autem ille, vt omnibus in rebus festiuissimus est, quod depoposceram: tu verò respondisti, venturum te libenter, si modò per dies hos, quos in patria consumpturus esses, vellem ego tecum quotidie vel venatione, vel aucupio exerceri. Accepi conditionem, quantum ad aucupia pertinet: ac ne me imparatum deprehenderes, néue vlla nos tempestas, aut casus, ne minus res cum auibus esse posset, interturbaret, auiarium varijs alitum generibus instructum comparaui, idq; totum tibi, ludoq; tuo destinaui. Tu cùm veneris, quid facturus sis vide, simulac conuiuiũ ex eis instruere constitueris, vtrum B simplices has carnes, sine vlla peregrinæ iucunditatis aspergine, sine Apiciano vllo artificio sis appositurus: an, quia nonnullæ forsitan fatuæ, & sine succo videbuntur, hic condimenta illa aromataria Venetijs allata sis adhibiturus, ea verò quàm suauia, quàm odorata, quàm preciosa. Propera igitur, vt quando per Aegyptum aucupia nostra sumus exerciturí, apud Cleopatram facias nos cœnitare. Ego enim macellum depeculabor, & patinarum struices apparabo, tu corollaria & secundas mensas addere collatitio illo, vti consueueramus, more non grauaberis.*

DE STRVTHIOCAMELO.

FACILE quidem meminisse potes, optime Thoma, quo die Carolus V. Imp. à Clemente VII. P. M. Bononiæ coronam accepit, sacrificij genus quoddam à Germano milite media platea procuratum: interfuisti enim rei gestæ, cùm bouem mactauerunt, cuius uterum exenteratũ, uarijs alituũ generibus, aliorumq; esculentorũ farciminibus compleuere, lætũ hilaremq; diem ex his omnibus unà tostis celebraturi. Ita nos nunc facturi uidemur, qui
C Struthiocamelum, uisendę magnitudinis alitem, minutioribus plerisq; auiculis in eius aluum ingestis confarciuimus. In collatitijs uerò nostris cœnis illis, quas post relictam Romam patriæ redditus, teq; sodali iucundissimo reperto proposueramus, singula tantùm singulis ciborũ genera per sortem educebantur. Nosti multa eius multiplicitatis esculenta à conuiuis excogitata, ut legi fraus fieret sumptuariæ, quæ inter nos sancita fuerat: res enim uariæ sub uno uel farinaceo integumento, uel omasi cuticula delitescebant, sed non id ganeæ, uerùm hilaritatis causa. Quare cùm hæc fieri solerant in ludum, nos quoq; ludum boni ominis causa prosecuti, ingenti illi minores alias aues ingessimus. Maxima ea omnino auium, si modò auis appellanda est, cui plumę tantùm sunt, non tamen uolatus: cui crura pedesq; atq; ungulæ non forma tantùm, uerumetiã magnitudine propémodum bubuli. Sed hæc alij disputabunt, nos plumatum alatumq; animal, in uolucrum ordinem interim admittemus.

IVSTITIA.

HVius sanè pennæ, quoniam præter aliarum auium morem æquales omnes inter se sunt, iustitiam & æqualitatem erga omnes significant, ut apud Ho-

rum habetur. Plurimus uerò earum usus ad conos bellicos, & galeas adornandas, tam apud ueteres, quàm apud nostros: cuiusmodi illæ sunt quę in eo nũmo habentur cuius inscriptio, TI. CÆSAR DIVI AVG. F. AVG. P. M. TR. POT. XXIIII. Ibi enim pinnæ huiusmodi in quodam serto sitæ sunt supra frontem sigilli, cui subiecta est inscriptio, IVSTITIA. Nummũ Boniæ uidi apud Io. Achillinum. Ibidem apud Alexandrum Calcinium solum Iustitiæ caput in nummo est, cum eodem pinnarũ æqualiũ gestamine, ijsdem literis, quippe, IVSTITIA. Sedenim ut ad alitem reuertamur, quoniã Struthiocameli stolidi adeò sunt, ut cùm colla fruticibus occultauerint, latêre sese existiment, succurrit Carneadis disceptatio, qui Iustitiã nihil aliud esse quàm meram insaniam profitebatur. D

PINNÆ IN MOENIBVS.

AD eiusdem speciei similitudinem murorum summa fabricari solita, causam dedere ut pinnę uocarentur, ab ijs, ut Varro ait, quas insigniti milites habere in galeis solent, & in gladiatoribus Samnites. Hinc intelliges de armatura Samnitium, quæ alibi apud Varronem & Plinium legeris. E

ELEMENTORVM concordia.

SAnè si quis Ægyptiorũ more elementorum concordiam indicare uoluerit, non imperitè picturam eam proponet, quam ipse rerum opifex per animalia id præ se ferentia, considerandã proposuit, lutram scilicet, uel eius loco marinũ uitulum, Struthiocamelum, & hominem, uno uinculo religatos. Lutra siquidẽ, & uitulus marinus, media sunt animalia inter terrestria & aquatica, uinculumq; illud ostendunt, quo terræ applicitæ sunt aquæ, suisq; coërcentur finibus: quia diuina prouidentia cùm arenam terminũ maris posuisset, leges etiam imposuit aquis, ne fines transgrederent suos. Struthiocamelus autem ambiguus est inter terrestria & aëria: uerè enim uolucris non est, quæ nequaquam à terra, ut uolucris, attolli potest. pennæ autem alæq; illi ob id tantùm à natura datæ, ut cursum adiuuent. Crura uerò, uti dictũ, bouilla propémodum, ungulasq; bisulcas habet. Deniq; inter elementa omnia, & cœlũ ipsum, homo intermedius est constitutus. Ita per huiusmodi picturam tota ipsa rerum machina describitur. F

MVLTIVOLVS.

DIuinæ literæ Struthiocamelum pro multiuolo homine, & certi nihil sibi adsciscente ponunt, uidelicet qui sacræ adscriptus militiæ, profanis tamen negotijs implicetur, ijsq; tantùm tractandis occupetur. Nam quòd alatum est, contemplationem refert & excribit: sed propter uasti corporis magnitudinem tollere se humo nequit, alis tamẽ, uti dicebamus, ad cursum utitur. Quòd pedes bouillos habet, terræq; semper adhæresit, quæ terræ sunt significata suscipit: ita enim uidetur Hesychius interpretari. Quòd uerò ad animalis huius ingressum attinet, tametsi uolare nequit, pernicissimè tamen currit. Struthiocamelos, ait Xenophon, quos apud Euphratem Cyri milites offenderunt, à nemine capi potuisse: tam longè enim modò pedum pernicitate, modò alarũ quasi uelificatione procurrebant, ut statim equites desperata præda insequi desisterent.

HÆRE-

A HÆRETICVS.

QVod uerò superius diximus ex Hesychio, Eucherius quoq; per animal huiusmodi hæreticum hominem significari tradit, qui habere quasi uidetur sapientiæ pennas, uolare tamen non potest.

HYPOCRITA.

EVcherius idem ait de hypocritis dictum ab Esaia: Erit cubile draconum, & pascua Struthionũ. Parit siquidem oua Struthio, uerùm, ut alibi diximus, neq; illa incubatu fouet, neq; pullos nutrit. Ita hypocrita, quamuis rectè alios admoneat, & rectè faciendi uiam addoceat, nullos tamen filios per ullum bene actæ uitæ exemplum generat. Hinc Iobes clamat: Struthio in terra relinquit oua sua, & obliuiscitur quòd pes ea sit conculcaturus.

INSIPIENTIA.

AD hæc, uti paulò antè dicebamus, genuina illa animalis stoliditas effecit, ut imago Struthionis caput intra frutices abscondentis, insipientiæ hieroglyphicum haberetur, utpote qui cùm auium sit grandissima, ita ut altitudinem e-
B quitis equo insidentis excedat, si tamen colla tantùm frutice occultauerit, latère se totam existimet, cùm reliqua magna admodum corporis moles in aperto relinquatur. Ita dum in capite secura est, diceret Tertullianus, nuda, qua maior est, tota cum capite capitur. Diodorus tamen id à Struthiocamelo non ex stupore fieri contendit, sed quia sit sibi conscius habere se caput admodum debile, occultare id quamprimùm studeat.

DE VESPERTILIONE.

MOnstrosa quoque est Verspertilionis effigies, multaq; in se mystica continet hieroglyphica.

AB EXILI FORTVNA IN ALTVM EVECTVS.

PRæcipuũq; illud apud Ægyptios fuit, ut per animal huiusmodi significarêt hominem qui debilibus & exiguis uiribus siue nobilitatis, siue fortunę, siue etiã ingenij præditus, ita tamen repentè emerserit, ut non se tantùm humo sustulisse, sed subito uolatu elatus in sublime ferri uideatur: cuiusmodi exemplorum
C plena Roma semper fuit. Vespertilio siquidem licet pennas non habeat, sola tamen membranula fretus uolat, ita ut difficulter distinguas, sit'ne auis, an mus. Quare apud mythologos argutè uafréque duas eludit mustelas, dum se alteri auem, alteri se murem uenditat, atq; ita capitis periculum euadit.

OFFICIA MVTVA.

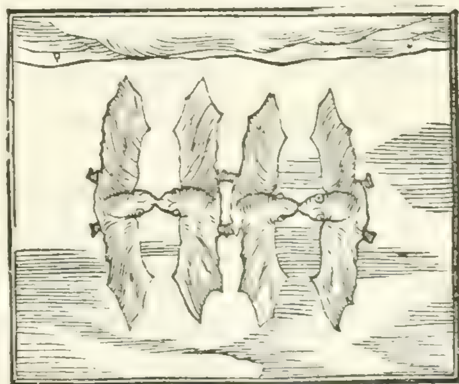

MIrum uerò illud inter hoc tam brutum genus, quòd tanta se humanitate complectuntur, ut nulla cõuenientius specie figuráue officia mutua describas, quàm per Vespertiliones alterum ab altero catenatim dependentes. Habet enim id genus mutuã inter se quandam beneuolentiam, sæpeq; ueluti catena quadam contexta, si qua ulli uis inferatur, mutuò sibi cohærent, imbecillitati suæ opem sibi inuicem afferentes, uisæq; sunt alia ab alia alarũ hamis unius ad alterum porrectis pendentes, longum ueluti funem produxisse.

NVTRICATIONIS FACVLTAS. D

MVlierem ijdem sacerdotes lactis ubertate fœcundam & bene nutricantem significare si uellent, eandem ipsam alitem pingebant, quippe quæ sola uolucrum & dentes & mamillas humanis similes habet, lacteq; nutrit pullos, uberibus mulierum in modum admotis. Nam Ægyptij ab ijs quæ in unoquoq; genere reliquorũ naturam aut mores excederent, significationũ suarũ argumenta desumebant. Quod uerò ad mammas pertinet, Græci hanc alendi felicitatem indicaturi Dianæ simulacrũ mammosum effingebãt, cuiusmodi illud fuit quod Ephesi tandiu tanto cõcursu uisitatum, eamq; Latini ea de causa multimammiã appellarũt, cuius exempli multa hodie Romæ uetusta signa cõspiciuntur. Minimè uerò prętereundũ est, hoc loco in impressis exemplaribus Hori perperàm legi, γυναῖκα θηλάζουσαν καὶ καλῶς ἀνατρέφουσαν βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, τρυγόνα ζωγράφουσι, cùm ex manu scriptis codicibus antiquis & historia ipsa legendũ sit, βουλόμενοι ζωγραφῆσαι, νυκτερίδα πάλιν ἔχουσαν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ζωγράφουσι. hoc est, uolentes pingere, Vespertilionem identidem dentibus & mammis præditã pingunt. Inde sequitur pro redditione causæ, αὕτη γὰρ μόνη τῶν ἄλλων πτηνῶν ὀδόντας καὶ μαστοὺς ἔχει, siquidem sola ea ex omni E uolucrum genere, & dentes simul & mammas habet. Quorsum enim dentes & mammæ ad turturem alitem minimè monstrosam?

LVCIFVGA.

QVòd si hominem latebris & occulto secessu gaudentem, uel qui rei cuiuspiã metu perculsus in apertũ minimè prodire audeat, significare uellent, formicam & Vespertilionis alam adpingere consuerunt. Aiunt siquidem eam esse inter Vespertilionem & formicas naturę discordiam, ut si ala tantùm Vespertilionis formicarum cauo admota fuerit, nulla earum foras progrediatur.

MORA.

QVin etiam sunt qui tradant credi solitum, formicam eò nunquam exire quò Vespertilio uel semel accesserit: atq; ideo formicã sub Vespertilionis ala positam, & morę & tarditatis aut impedimenti significatũ habere. Transit & ad columbas huiusmodi sympathia, quia ut Florentinus libro de re rustica ait, columbæ stationem minimè deserunt, si Vespertilionis caput supra turrim posueris.

INSCITIA.

COgnitionem alibi per lumen significari diximus, unde etiam dare luci, pro F declarare & edocere, sæpe legimus: contrà uerò inscitiã per tenebras intelligimus, unde hallucinari pro decipi per ignorantiam. Quoniam uerò Vespertilionis ea natura est ut tenebris gaudeat, neq; lucẽ ferre possit, diuinæ literæ dum Vespertilionem à sacris summouent, ἱερογλυφικῶς eum intelligunt uirum, in quo nullum disciplinarũ, aut ueræ institutionis lumen effulgeat, explodi debere. Alioqui apud Eucherium Vespertiliones in diuinis literis idolorũ monstra sunt. Propheta: Vt adoretis talpas & Vespertiliones. Sunt etiã cogitationes immundæ, quas improbi dæmones ingerunt, ut idem sentit.

SECVRITAS.

NEq; desunt qui securitatem indicaturi, Vespertilionem inuerso capite pingant: is enim circumlatus domui uiuus, et super fenestrã uel in hyperthyro, aut ipsis in ualuis inuerso capite affixus, maleficiorum amuletũ creditur, Plinio etiã id tradente, quod ad hæc usq; tempora plerisq; locis factitari uidemus. Contrà uerò, si quis eam amoliri arcereq; ab ędibus uelit suis, platani folia suspendat. Africanus enim in his quæ de agricultura conscripsit, Verspertilionem eò non ingredi

A ingredi tradit, ubi arboris huiusmodi folia suspensa conspexerit. Pro corollario addam, occidi eas hedera suffumigata. Nam eas qui sustulisse se profiteri signo aliquo uelit hieroglyphico, Vespertilionem faciet hederæ folio insidentē. Nam Alcithoë Leucothoëq; sorores apud Ouidiū, spreuisse Bacchi sacra finguntur, eaq; de causa in Vespertiliones mutatæ, unde suffitum hederæ ita exhorrent, ut eo etiam necentur.

IMPVRÆ MENTIS HOMO.

HEsychius ait eam hieroglyphicum esse hominis, qui serò & parcè fidei documenta susceperit, inq; illis mente nō satis firma uersetur, sed in ambiguo omnia reponat, neq; sciat de terra sua exire, sed in quibus genitus est latebris libentissimè delitescat: Christianus demum sit, sed parum fidelis: serò enim Vespertilio prodit, sub ipsum quippe crepusculum uespertinū, atq; ubi tribus aut quatuor spatiolis uolatū exercuerit, à noctis tenebris occupatur: neq; longè fertur, sed supra circūq; tecta semper uolitat, cùm Abrahamo Dominus peregrinationem indixerit, terra in qua alitus erat, quamq; inhabitabat, derelicta, pristinam
B scilicet imbecillitatē & crassam originem nobis posthabendā admonens, perinde ac etiā separari nos à parentibus, & sequi Dominū doctrina moneat Euangelica. Vespertilio demū utrū ales an musculus sit, extat in ambiguo, cùm, uti paulò antè diximus, ipsemet in fabulis persuadeat gallo se esse murem, catto uerò alitem. Volat quidem, non tamen pennis, sed membranulis innixus: neq; pluma, sed pilo, atq; eo quidem murino, uestitur. Ita homines pleriq; uolatu qualicunq; præditi, baptismatis tantùm tinctum assecuti, apud catholicos Christum fatentur Petrum Ecclesiæ specificè præposuisse, apud hæreticos impudenter delirant atq; præuaricantur: apud Iudæos Christum rident, apud Mahumetanos tam Iudæos quàm Christianos incessunt, impurissimū hominum genus, nō modò Vespertilionibus perquàm simile, sed cui meritò ἀπὸ τοῦ μαραίνεσθαι nomen inditum sit, abominabile id quidem, & omnibus abhorrendum.

DE OTIDE.

C ὨΤίδας Græci dicunt, quas aues Tardas Hispania, damnatas in cibis, propterea quòd ossibus eius effractis teter odor ex medulla ad tædium usq; extemplò sequitur. Sed enim Xenophon earum carnem ait multò suauissimā. De tarditate idem tradit, & faciles captu asserit, quòd nihilo quàm perdices longius prouolent, celerrimeq; fatigentur. Ægyptij sacerdotes hanc quoq; hieroglyphicis adnumerarunt.

IMBECILLVS FORtiori assurgens.

QVippe si hominem imbecillum, qui ferociori potentioriq; assurgeret, ac in rebus gerendis sententijsq; dicundis primas illi partes cederet, significare si uellent, aut ita faciendum admonere, Otidem auem, & equum adpingebant: illa siquidem simulac equum aliquem in conspectu habuerit, nihil quicquam contata, illum quadam ueluti uenerationis ostentatione excipit, circumq; uolitando & subsequendo deducendoq;, officium facere quodammodo uidetur.

NIL ALTVM SAPIENS. D

CVm uerò Otis omnino auis sit, animi est identidem signũ: alatus enim animus passim apud Platonem. Sed hæc animũ indicat ignauũ ac stupidum, quippe quæ tarda est, corpulentiaq; adeò grauis, ut uix sese terra attollat: ita terreni etiam affectus, quo quispiam detineatur, indiciũ est, quippe qui nihil sublime sapiat aut meditetur.

CONTVMAX.

AT si quis contumacem aliquem & monitoribus asperum, ab omniq; bono opere alienum, hieroglyphico referre uolucrit, aptè Otidem & canem pinget: nulla enim auis canem exhorrescit præter Otidem, quæ suæ sibi conscia tarditatis, simulac canem conspexerit, aut latrantem audierit, statim arrepta fuga se condit in latebras. Per canem autem suo cõmentario sacerdotem præcipuè significari diximus in templis concionantem, de diuinis, de pietate, reliquisq; bonis moribus differentem contra impios scilicet & improbos oblatrantẽ. Eum igitur qui subfugitet sacerdotes, ingenio plurimùm contumaci esse consentaneum est. E

DE ALCEDONE.

ALcedonem, quòd hactenus uiderim, Ægyptij non posuerunt, ea uerò apud Italos sua habet significata.

TRANQVILLITAS.

QVorum uulgatũ illud est, per Alcedonis nidum rerũ quarumlibet tranquillitatẽ indicari: mare siquidem per dies circiter quatuordecim, quibus auiculæ illæ nidificant in littoribus incubantq;, mira pacari serenitate compertum est. Est uerò nidus ille miro artificio ex pisciculorum ossiculis & spinulis contextus, ad gladij cuiuslibet ictum incolumis, figura cucurbitæ, præter unum perexiguum cauum, qua ingrediendi & exeundi sit parentibus aditus, cæterà conclusus.

IVSTITIVM.

TRansit & ad res ciuiles figurę huiusmodi significatũ: nam hæ ad maris uarietates accõmodantur, est enim iustitij monumentũ: ideoq; à Plauto dictum, Alcedones esse iuxta forum. Ad suspensas enim fori procellas, fluctuationesq; F & turbines, hoc aptissimè refertur. Nam & Horatius mersari se ait, si quando res agere adlibuerit, ciuilibus undis. Ita dies Alcyoniæ dicuntur, quibus fora conticescunt. Sunt uerò dies Alcyoniæ, ut luculentissimo carmine Simonides tradidit, septem ante brumam, dum scilicet incubat: & septem à bruma, posteaquam pulli exclusi fuerint: quibus quidem diebus ea tranquillitas non semper nostris locis, in Adriatico quippe sinu, contingit, neq; etiam Tyrrhena ora, at in Siculo mari ferè semper. Fit uerò bruma, ut Hesiodi interpretes scripsere, mense Ianuario, quem in honorem Bacchi Lenæum ipsi uocant: & eo mense à Latinis brumalia celebrari dicunt, quòd Bromus Bacchus appelletur. Sedenim Traiani tẽporibus, quod de ætate sua Plinius profitetur, ad VIII. calend. Ianuarias fuit, quo die natus est nostræ salutis assertor. Accidit autem bruma, tresq; cardines reliqui, in octaua singulorũ, Capricorni, Arietis, Cancri, & Libræ, quæ diuturnitate temporis ob minutorũ aliquot neglectã intercalationẽ, minimè nunc respondere cõperias: nam octaua Capricorni, circa uigesimã est nunc Decembris diem. Sedenim hæc perpendere Astronomorum diligentiæ dimittamus.

CON-

A CONSVETVDINIS RARÆ HOMO.

ALcedonem præterea pingebant quotiescunq; uellent hominem raro prodeuntem,& minimo temporis momento cum hominibus uersatum significare: Alcedonem siquidem uidere est omnium rarissime: ferè enim circa Vergiliarum occultationem, brumamq; ipsam apparet,& ubi primum per portũ non plus quam nauem circumuolauerit, statim abit, ut nusquam præterea conspiciatur: de quo apud Stesichorũ latius. Causam huius nidulationis hybernæ quærit Albertus, eam esse suspicatus, quòd auicula ea rara adeò sit textura, ut æstate propter nimiam corporis ariditatem progenerare nequeat, hyeme uerò obturatis præ frigore poris, humidioreq; effecto corpore, fiat ad conceptum idonea. Non dissimularim hoc loco quod Antigonus ait, Alcedones ubi senescunt, Cerulos uocari. Verùm Aristoteles discernit inter se diuersas, Alcedonẽ, Cerulũ, & Cornicẽ. Sunt qui harum marẽ Cerulum uocent, idq; uerum esse tradunt interpretes Theocriti.

DE CVRVCA.

B

SVnt pleraq; de quibus Ægyptij parum, alij multũ locuti sunt, quæ tamen quoniam Ægyptiacis commentis nõ dissimilia sunt, in Struthiocamelũ hunc infarcienda uidentũ, atq; in his Curuca & Cuculus.

ALIENI FILII PRO SVIS EDVCATI.

DE quibus uulgatissimum apud omnes scomma, hominem per eam significari, qui filios adulterinos pro suis pascat. Cuculus enim Curucæ absumptis ouis, in eius nido sua potissimũ oua ponit, utpote qui se ignauũ minimeq; idoneum agnoscat, qui possit pullis necessaria comparare. Suæ igitur sibi conscius imbecillitatis, eam init rationem ad prolis suæ tutelam, quippe qui omniũ auicularũ iniurijs sit expositus, uereaturq; ne si nidum struat, minimo inde negotio depellatur, idcirco ad alienas confugere opes pergit. Curuca itaq; oua illa fouet & excludit atq; educat pro suis. Aristoteles, si modò legitimum est id opusculum, De mirabilibus auscultationibus, accidere hoc in Helice tradit: addit & in palumbium aut turturum nidis oua ea deponi.

C

DE CVCVLO.

MINIMA QVAQVE DE RE TIMIDVS.

CVculus quia timiditate maximè omnium auium excedit, adeò ut à minimis quibusq; auiculis conuellatur, easq; præ metu fugitet, cõmenti nonnulli sunt, hominem minima quæq; expauescentem, per alitis huiusmodi picturam significare. Vnde cõuicia illa, siue quempiam adulteræ uxoris maritum dicere uolumus, siue ignauum, siue stupidum, aut nullo animo præditum hominem notare, Cuculum appellamus, ut apud Horatium Sermonibus:

Tum Prænestinus salsò multumq; fluenti
Expressa arbusto regerit conuicia, durus
Vindemator, & inuictus cui sæpe uiator
Cessisset, magna compellens uoce Cucullum.

Solent, inquit Porphyrio, leuia rustici circa uiam arbusta uindemiantes à uiatoribus Cuculi appellari: tum illi prouocati, tantam uerborum amaritudinem

in eos effundunt, ut uiatores illis cedant, cōtenti eos Cuculos iterum atq; iterū appellasse. Ego cùm Octobri mense Roma Neapolim proficiscerer, in eiusmodi iocos incidi, per cōtinuum diem conuicijs huiusmodi delectatus. Quare cum Acrone dicere possumus, hoc autem ipsa re nouimus, quemadmodum uiatores quos in itinere uindemiatores per agros conspexerint, cōuicijs agitare gaudeāt, illiq; ita respondere, ut Cuculum eum appellent quasi pigrum, ignauum scilicet ac nihili hominem. Sed hoc parum est, & quod à Porphyrione dicitur, subfrigidum: hodie siquidem res agitur calumnijs etiam uehementioribus: uiatores enim eos nunc Pulterones, nunc Cornutos, nūc alijs atq; alijs cōuicijs incessunt: illi cōtrà, siue ciuis, siue magistratus, siue rex ipse occentare cœperit, omne opprobrij genus regerunt, tegendisq; retectis turpissima quæq; minitantur, pręsertim si celsissimis, quę frequentes tota regione sunt, arboribus insederint: quamuis id impunè toto agro Campano Neapolitanoq;, tēpore uindemiæ licet, ne quid Liberi libertati detrahat. Atq; hoc illud est quod Flaccus ait, Durus uindemator & inuictus, cui sæpe uiator cessisset. Quoniam uerò species Cuculi certo anni tempore non multum differt ab accipitre, locus fabulæ datus, quam in Arati uita Plutarchus refert. Ipsa enim inducitur minores auiculas percontari, quare fugerent se conspecta, quæ nullam præ se ferat ferocitatem: quoniam, responderunt, suspicamur te aliquando futurum accipitrem. D E

TRANSMVTATVS.

POssumus igitur hominē qui uel mores, uel effigiem ita cōmutarit, ut alius penè uideatur, per eandem hanc auem significare. Ea enim figuram immutare creditur, & in aliud transire genus, cùm inter accipitres omnino numeretur, licet unguibus sit haudquaq̄ aduncis, neq; capite accipitri similis, sed colore tantùm, rostro quoq; magnitudineq; columbino potius quàm accipitrino.

PVLICVM DEFECTVS.

ALij porrò quoniam Ægyptios animaduerterant de pulicū defectu describendo solicitos fuisse, quippe origanum in eo significato proposuerant, addidere ipsi Cuculum & humanum uestigium, qua specie pulicum exterminationem indicarent. Ferunt enim, quo quis loco primùm audiat alitem illam, si dexter pes circumscribatur, ac uestigium id defodiatur, non gigni pulices ubicunq; puluis eo uestigio compressus, sparsus fuerit. hæc obseruarunt Magi. Pulicum uerò nuncupatione, humiles sordidæq; curæ sunt intelligendæ, quibus implici ti uitam agimus anxiam & inquietam. Multa enim, licet ea pingere aut sculpere insanientis uaniq; sit ingenij, ob exiguitatem, quæ minus repręsentari potest, usu tamen loquendi frequenter usurpantur. F

IVNO.

PAusanias ubi opera ea recenset quæ Mycenis spectatu digna uiderentur, in sceptro, quod in Iunonis manu erat, Cuculū insedisse dicit, eaq; de causa signum ita fieri solitū, quòd Iunonis desiderio Iupiter aliquando in eam auiculam se cōuerterit: tam inania illi de dijs suis cōminiscebantur. Quin etiā locū Coccygium appellatū autores celebrāt, in quo Iupiter in Cuculū sit mutatus. Apud interpretes Theocriti ita legas, Iouē Iunonis cōgressum appetijsse, rem tamē occultare uoluisse: mutatū itaq; in Cuculū, abijsse in montē qui tunc Thronax, postea uerò Coccyx appellatus est, eoq; & Iunonē concessisse, quæ simulac assedit, Iupiter in eius auis effigie ad eam aduolauit, seq; in eius genua proiecit: repulit hūc Iuno excusso peplo, at ille statim mutata facie acceptus ab ea est. Hinc apud Argi-

A Argiuos Iunonis ſimulacrum in throno collocari, in manu uerò ſceptrum poni, ſupra quod Cuculus. O lepidos & otioſos deos, qui puerilibus his nænijs delectarentur: ſed longè magis ineptos, qui talia ſcriptis mandare non erubuerunt.

NVPTIÆ.

CVm uerò uincula iugalia curæ ſint Iunoni, putarim ego boni ominis cauſa Cuculum deæ dedicari ſolitum: boni eſt enim augurij Cuculus, noſtriq; ſolent ex eius cantu ducendæ uxoris tempus percontari. Caro autem eius ſi in cibum autumnali tempore ueniat, cæteros ſapores exuperat.

VERNVM TEMPVS.

EST & uerni temporis ſignum Cuculus, id quod uel imperitę innotuit plebeculæ. Porrò nuncium eum ueris ponit Heſiodus:

ἦμος κόκκυξ κοκκύζει δρυὸς ἐν πετάλοισι.

Ut cantum audieris quem reddit ab ilice coccyx.

Tunc enim exultare hominem dicit, quia uerum eo nuncio ueris aduentū intelligant. Piſtotherus apud Ariſtophanem, Auibus, ubi Cuculum Ægyptijs imperaſſe dicit, tam eos ait quàm Phœnices ad cantum huius auiculę, tanquam ad
B imperium, triticum & hordeum demetere ſolitos: tempeſtiuior enim apud eos meſsis, quàm in Græcia & in Italia ſit.

DE CAPRICIPITE.

AGELASTOS.

HOminem qui nulla iucundiore conſuetudine poſſet ad riſum allici, quòd eius expers eſſet, ueluti Socrates fuiſſe fertur, oſtendere ſi uellent, Capricipitem auem pingebant, quam liene omnino carere tradunt: in liene uerò ſedes eſt riſus, ueluti amoris in iecinore, libidinis in lumbis, iracundiæ in felle. Eaq; de cauſa dictum, columbam ſummam ſignificare manſuetudinem, quòd bile careat.

DE VPVPA.

FERACITATIS PRÆCOGNITIO.

VPupam Ægyptij cùm pinxiſſent, præcognitā uindemiæ feracitatē, ſiue lætum ac plenum uindemiæ prouentum indicabant, lætitiā ſcilicet aliquā affuturā, ut in Vite latius explicatur.
C Quia ſi ante uindemiæ tempus ualde clangere audita fuerit, nimirū uini redundantiā prænunciare creditur.

EBRIETATIS REMEDIVM.

HOminem uerò ebrietate laborantē, ac ſibi remedium cōminiſcentem, ſignificare cùm uellent, Vpupā & Capillū Veneris herbam pingebant: Vpupa ſiquidē uuis ueſcitur immodicè, ita ut plerūq; inde ebria fiat, ac ſimulac ſe tentari ſenſit, Capillo Veneris decerpto efficaciſsimè ſibi medicatur. Herbā hanc ἀδίαντον Græci uocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc eſt, eo quòd minimè marceſcat, neq; quidem ſi aqua perfundatˀ, immergatúrue, neq; bruma putre fit ut herbæ reliquæ. Summouent autem Vpupam diuinæ literę, quam piorū menſis inferri nolunt, querulā quippe uolucrem, lugubrem atq; luctuoſam, quæ nihil unquā niſi mœſtum & triſte meditatur. Vnde per alitis huius hieroglyphicū, hominē uitijs deditum intelligūt theologi, propterea quòd nemo magis querulus, magiſq; mœſtus aſsiduè eſt, q̄ unuſquiſq; uir improbus atq; flagitioſus: ſolicitat hūc admiſſorum ſcelerū cōſcientia, uel inquietū exercet admittendorū cupiditas & impoten

tia. Nam si tumore superbiæ turgescat, quæ illi unquã hilaritas arridebit? Fastu cruciatur assiduè, necq; ullos tantos putat honores, qui quod affectat explere possint. Repulsam passus est, infelicissimũ se mortaliũ putat. Auarus est, si iactura quantulacunq; fiat, uicem deplorat suam: si prædam cui inhiabat elapsam uidet, miserè cruciatur. Quid iracundus? an non statim ut incensus est pœnas uitij dat sui? Vnde Salomon ei luctum mandat, cui iræ, cui rixæ, cui sine causa manus sanguinariæ. Quid inuidus? nónne suimet carnifex indefessus? Quid libidinosus? mentita est amica, æstuat immensum: expleuit cupiditatem suam, languet & erubescit. Quid uorax? distentus est, ægrè habet: famescit, extorquetur. Quid ebriosus? aret guttur, pulmo inflãmatur: potauit, mente capitur, titubat, semianimis deficit: atq; ut semel cum Flacco dicam, D

Anne magis Siculi gemuerunt æra iuuenci,

quàm eius animus qui sit improbitati, facinoribusq; addictus flagitiosis? Contrà uerò probus modestusq; uir, ruat cœlum, nulla re commouebitur, gaudebit semper, æquanimis erit semper, gaudentẽ hilaremq; scit à Deo uocari, exultantem sacris admoueri. Repulsam patitur, modestè fert: iactura afficitur, paruo cõtentus est: denunciantur inimicitiæ, pacem meditatur: solicitatur à maligno, resistit audacter, lætumq; tunc triumphum agere sibi uidetur, cùm semetipsum edomuerit. Cibum & potum ita moderatè sumit, ut neq; mentem offuscet, neq; debilitet corpus: nullaq; demum animi tranquillitas, nulla lætitia, hilaritas nulla huic comparari potest, quæ in rectè factorũ conscientia requiescit, cùm se piũ cogitat, cùm se uitam puriter egisse reminiscitur. E

DE FLORO.

LOngè diuersum ab Otide est ingenium Flori: nam quantum illa uenerationis in equũ ostendit, tantum hæc exercet odij & ignominiæ.

FEROX A MANSVETO superatus.

FErocẽ hominem ab humiliore mansuetioreq; superatũ, per Florum auiculam, quã ἄνθον Græci uocãt, significabant. Palustris auis ea est, coloris pulchri, oculorum acie non satis ualens, quæ cum equo semper pabuli gratia dimicat: herba enim uterq; pascitur. Illa uocem eius interdum imitatur, insiliensq; aduersus equũ, dorsum occupat, quãq; maximo potest morsu colla armosq; uellicat, hisq; auxilijs freta eum plerunq; fugat. F

DE SALO.

QVandò uerò in has incidimus inimicitias, non dissimiles ab his recensebimus, quæ inter Salum & asinum habentur ingentes.

INIVRIARVM VLTIO.

AEgythum Ægyptij, quem Latini Salum uocãt, asini ulcera rostro excauantem pingunt, si hominem illatas filijs iniurias ulciscentem significare uolunt. Nidulatur hæc plurimùm in spinis, acciditq; ut asinus pruritu ulcerum excitatus, scabendi causa se conferat ad spineta, atq; ita atterat ulcera, nidosq; dissipet: quod quidem illa adeò pauet, ut cùm etiam uocem rudentis

A dentis audierit, oua abigat per abortum, pulli etiam metu labantur in terram: itaq; Salus ob eam iniuriam in Aſinum inuolat, ulceraq; eius roſtro impetit, affixaq; pertinacius quanto maximo poteſt conatu excauat. Deniq; atrox uſqueadeo odium inter eos eſſe autumant, ut ſi utriuſq; ſanguinem cõmiſcueris, ſponte ſe uterq; ſubducat ac ſeparet, antipathia, ne coëat, pertinaciſsimè repugnante.

NECESSITVDINIS AVERSATOR.

SI uerò Florum unà cum Salo pingerent, hominem qui alterius neceſsitudinẽ pertinaciter auerſaretur, ſignificabant: quare aues illæ aut auerſæ inuicem, aut capitibus ſaltem obtortis in diuerſa, pingendæ ſunt. Commenti cauſa ea eſt, quòd implacabiles inter utranq; inimicitię intercedunt, neq; ullo pacto fieri poteſt ut harum quoq; ſanguis exhauſtus cõmiſceatur: confuſum enim non aliter alter hinc, alter inde cõtrahitur, quàm oleum ab aqua ſubducitur, uſqueadeo natura ipſa diſsident. Quare tibi tria ſunt obſeruanda eiuſdem generis exempla, quorum natura inter ſe minimè congruat, ſitq; pertinaciſsimæ diſcordiæ, Salus & Florus, Salus & Aſinus, &, de quibus ſuo loco dictum, Cornix atq; Noctua.
B Nanq; ut nihil eſt appetentius, nihil rapacius ſimilium ſui, quàm natura, ita etiã diſsimilium nihil auerſum magis, ac magis abominabile.

DE ARDEA.

EXANGVIS DE NEQVITIA REDDITVS.

HOminem ita libidinis uſu confectum exhauſtumq; ut propémodũ exanguis ſit effectus, oſtendere qui uellent, Ardeolã illã pelam pingebant, quæ græcè ἐρωδιός dicitur: ea de coitu ita angitur, ut ſanguinẽ ex oculis emittat, remq; ſummo cum dolore peragat, clamore uaſto atq; admodum inſuaui difficultatem atteſtante. Nomen illi apud Græcos inditum aiunt, ὅτι ἴαρ ἱδροῖ, nam ἴαρ quandoq; ſanguinẽ ſignificat. In collectaneis Sudæ Grãmatici dictã uolunt παρὰ τὸ ἐν ἕλεσι διατρίβειν, quòd in paludoſis & humidis locis uerſetur, quaſi helodium dicas. Sunt qui eas inter grues recenſeant: ſunt qui ſimilem grui dicant: & diuinarum literarum interpretes de aue hac, ubi uulgata Pſalmorum editio habet, Herodij domus dux eſt eorum, uaria tradiderunt.

C TEMPESTAS.

SEd enim D. Auguſtinus, qui herodium fulicam arbitratur, tempeſtatis eam impendentis ſignum autumat. Sedenim apud Maronem Ardea & fulica diuerſæ ſunt uolucres, tametſi utraq; ſit indicium tempeſtatis: ait enim,

Cumq; marinæ In ſicco ludunt fulicæ, notaſq; paludes
Deſerit, atq; altam ſupra uolat Ardea nubem.

Sed ſuper hac ſatis eſt à nobis in Ciconiæ commentario diſputatum.

DE CINNAMO.

AROMATARIVS.

HOminem ex aromatum mercimonijs diteſcentem ſignificantes, Cinnamum auem pingunt. Auis ea in Arabia uerſatur, quę ſurculos cinnami cõgerit, ex quibus nidum ſibi cõficiat, quocirca indigenę plumbatis eum ſagittis decutiunt, mercis gratia: neq; aliud mihi ſuper ea compertum eſt.

DE VELIA. D

STVDIOSVS OTII.

STudiosum otij & cõmodorum hominem indicare qui uolunt, Veliam auem pingunt: ea enim in umbra & aura ęstatem agit, hyemem in apricis: nam & potentes, cùm in eos qui otio literario dediti sunt, cauillantur, genus hominum ignauum appellant, quod, ut apud Iuuenalem est, tecto gaudet & umbra.

DE ASIONE.

IGNOBILITAS.

IGnobilem hominẽ, atq;, uti dici solet, Terrę filium, notare si uellent, Asionem illum pingebãt, qui diuersus à perenni est, corpore pingui & minimè uocali. Nihil enim habetur exploratum de generatione eius, cuiusmodi, qualisq; sit: cæterùm Fauonijs tantùm flantibus eum apparere constat, ueluti etiam pleriq; homines ignobiles, po- E tentiorum tantùm fauore aliquo, tali quippe adspirante Fauonio, nullis alioqui natalibus, nulla probitate, nulla uirtute, nulla muniti disciplina, ad clarissimas interdum dignitates euehuntur, omnibus, unde hi prodierunt, admirantibus. Noctuarum hoc est genus maximum, quibus pluma aurium modò surrigitur, unde & nomen illi: otus enim Græcis est, de qua quidem apud Athenæũ plura comperies.

MIMVS.

PEr hanc auem pleriq; mimum atq; parasitum exprimunt: non enim à mimica multum distat ars parasitandi, quam ita describit Horatius:

Alter in obsequium plus æquo pronus, & imi
Derisor lecti, sic nutum diuitis horret,
Sic iterat voces, & verba cadentia tollit,
Ut puerum credas sæuo dictata magistro
Reddere, vel partes mimum tractare secundas.

Est enim hæc auis omnium maximè imitatrix, & ut Plinius ait, parasita, & quodam genere saltatrix. F

CORNVTI.

HÆc in clypeo atq; insigni militum Romanorum, qui recentiori tempore, paulò antè quàm declinaret Imperium, sub Magistro peditum merebant, ordinis eius signum fuit qui CORNVTI appellabantur: eratq; ales prasini coloris in orbiculo luteo, quem cæruleus ambitus latè ductus circumplectebatur, à quo mox arctior & ipse luteus, & circa marginem extremus ruber.

DE IYNGE.

IYnx inter lingua nobiles enumerat̃, pro quo nomine Lyncẽ compluscul is in locis apud Plinium corruptè scriptũ offendes, Indice etiam illo tam copioso, eodem errore perplexè notato, quippe qui uolucre animal quadrupedibus adnumerarint, Lyncẽ eam, quæ nostra hæc Iynx est, arbitrati. Fringillam hanc uulgò dicunt, ut Gaza putat. Græci pleriq; Romani sermonis nõ uocem, sed significationem secuti, σεισοπυγίδα, Latini à caudæ continuo motu, motacillam dici tradidere: Torquillam alij, à torque quo collum

A lum insignita est: alij turbinem, alij aliter nominarunt: sed nos Pliniani codicis macula iam eluta, ad significata nostra reuertamur.

DICACITAS.

PEr eam pictam nõnulli dicacem hominem intelligunt, propter insignem linguæ longitudinem: linguam enim habet serpentibus similem, quam in longum mensura quatuor digitorum exporrigit, rursumq́ cõtrahit intra rostrum non complicatã, sed terreni lumbrici more collectam, & in sese reductam. Communis autem sermo uerbosos garrulosq́ homines ab instrumento ipso linguaces appellare solet. Sed ad linguam id etiam addemus, quòd pedes habet Iynx binis utrinq́ digitis insignes: illi tamen hæc de Lynce dicta credidere.

INCANTATIO.

PAssim uerò præcipuum ales hæc fuit incantationũ signum, propterea quòd ei amatoriũ quid natura inesse persuasum est. Quin etiam quæcunq́ ad rem amatoriã ueneficia, pharmaca, incantationesq́ comparantur, uno uocabulo Iyngas Græci uocauere. Hinc apud Theocritum intercalare illud, Pharmaceutria:

B ἶυγξ ἕλκε τυ τῆνον ἐμὸν ποτὶ δῶμα τὸν ἄνδρα.

Scribit Pindarus Venerem Iynga cœlitus attulisse, quã Iasoni daret: carmenq́ docuisse, quibus Medeam in amorem alliceret.

VEHEMENS CVPIDITAS.

IDem Pindarus hieroglyphicè locutus ἴυγγι δ' ἕλκεμεν ἧπαρ dixit, uehementem cupiditatem significare uolens, ut eius interpretes exponũt. Iynx enim, ut interpretantur illi, uis illa dicitur, quæ cogitationem nostram ad cupiditatem & amorem trahit. Tradunt nonnulli Pithûs eam filiã fuisse, propter persuadendi uim: maxima enim persuadendi uis inest amori, nihilq́ tam incredibile dici potest, quod amanti non persuadeas. Vnde rectè Ouidius: Credula res amor est. Addunt, eam amatorijs ueneficijs incitasse Iouem in amorem Iûs. Sed enim Callimachus Echûs filiam dicit, & Iouem (tanta eorum temporum uanitas fuit, ne imperitia dicam) ab ea ueneficijs coactum, ut secum rem haberet: utcunq́, mox ab irata Iunone in eiusmodi auiculam transmutatam, ueneficijsq́ amatorijs construendis damnatam.

C

DE CAPRIMVLGO.

PERNICIOSA CONSVETVDO.

PErniciosæ consuetudinis hominem indicaturus quispiã, Caprimulgum auem pingat: ea enim inter capras familiariter uersatur, appetitq́ earum ubera sugere, quod cùm fecerit, uber extinguitur: capra, ut aiunt, excæcatur.

DE TVRDO.

SVIS ARTIBVS ELVSVS.

HOminem qui technis & cõmentis, consilijs'ue aut artibus proprijs elusus malè perierit, &, uti dicitur, in laqueos quos tetenderat, inciderit, ostendere qui uolunt, Turdum uiscatæ implicitum uirgulæ pingunt: quandoquidem, ut inquit Plautus, ipsa sibi auis mortem cacat: uiscum enim non prouenit, ait Plinius, nisi maturatũ in uentre ac redditum per auium aluum, maximè palumbium & Turdorum. Apud Irenæum legas quid huic rei simile, de ijs qui in eligendo sibi malo sunt procliuiores, & aduersa

mox quæ in se ipsi contrahunt, Deo imputant, cùm nihil aliud sit, indurare cor D Pharaonis, & Excæcare oculos populi, apud Deum, quàm gratiam suam quę se largè uolentibus infundit, à prauè & iniquè agentibus auertere. Nam simulac quis Deū dereliquit, quæ bona sunt aspernatus, amissa spiritus gratia, omnibus inde afficitur incōmodis, uiam rectam non uidet, & contumacem se opponit ad admonitiones, nullo pollet animæ sensu, ut sciat reprobare malum, & eligere bonum. Ita dicimus eum à Deo excæcari, & obdurari, quemadmodum Solem occidentem recessu à nobis noctem facere, cùm alioqui nihil à Deo nisi bonum emanet, quemadmodum à Sole semper lumen & calor.

SVRDITAS.

ALioqui Turdus surditatis indicium est, cùm omniū auium eo plurimùm incōmodo laborare Turdum, manifestū habeatur. Accedit huc & prouerbium κίχλης κωφότερος, de loquacibus, qui loquentes alios pati nequeant.

DE ERYTHACO.

SOLITVDINARIVS. E

SOlitudinarium hominem qui significant, Erythacū auem pingunt, quæ quidem ita secessu ac solitudine gaudeat, ut rarò duas uel in eodem saltu reperire possis. Eam Theodorus modò Syluiā, modò Rubeculam appellat, alterum à syluarum desertis, alterū à ruboris indicio, quod ex græca dictione colligitur.

DE CINCLO.

PAVPERRIMVS.

INueniebam extremæ paupertatis hominem per Cinclum auem pictam significari. Causam Ælianus affatim explicauit, qui Cinclum auem esse dicit imbecillam, inualidamq; adeò, ut nidum sibi ipsa parare nō posit, alienisq; ideo nidis ouifœtare. Est & apud Sudam aliqua de Cinclo mentio, cui nomen à caudę motatione sit σφοπυγίδι. ea nimirū Iynx est, de qua nunc agebamus. Hanc sanè uulgus plerisq; locis, græcū uocabulum exprimendo, Codaquassulam dicit. Interpretes Theocriti hoc ipsum agnoscūt, F & κιγκλίζειν lumbos motare dicunt, quod Latini fluctuante lumbo reddidere.

CINGANI.

CVm itaq; Cinclus inops adeò sit, neq; certo usquā lare utatur, nonnulli errones illos qui nunc totum terrarū orbem mendicabundi cum chiromanticis uxoribus & liberis peragrant, nusquā certas domos habentes, quos uulgò Cinganos uocamus, Cinclos ab auis huius similitudine appellatos arbitrantur.

ADVENA.

QVanquā in uniuersum omne genus auium apud aruspices pro peregrinis, aduenis & conuenis accipitur, ut ostenti eius declaratione patuit quod Alexandro oblatum est, dum condendæ urbis Alexandrinæ in Ægypto modulum ab architectis deposceba, forteq; euenisset ut neq; gypsus, neq; alba terra uspiā inueniretur, quo situm & magnitudinē cupido Regi describerent, architecti ad farinæ opem se contulerunt, eaq; disseminata quaquà urbis mœnia ducenda erant, accidit ut aues ad eam depascendam auidius aduolarēt, quo quidem ostento territus est Alexander: sed aruspices respondere, prospera urbi ex hoc portendi, quòd

A di,quòd futura esset omnium & nutrix & alumna, soliq; ubertatem esset alienis quoq; gentibus largißimè cõmunicatura.

PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICVM PETRVM MELINVM RO. SENATVS CANCELLARIVM, DE IIS QVÆ PER APEM, ET ID GENVS CÆTERA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Olatilium significationes, quas in aliquot digeßimus cõmentaria, legisse te scribis, Petre Meline Romanorum ingeniorum præsens decus & ornamentũ: in quibus & Apem habere voluisses, quæ, quòd mellifica est, ad domus tuæ gentile nomen cognationem quandam habere videatur. Proinde si quam, vt superiori anno fecisti, ædium tuarum partem picturis ornare pares, habiturum te speras tui generis argumentum,
B *quo literatorum oculos poßis non inaniter oblectare. Feci non inuitus, quod tibi fore gratum intellexeram. Sed quod à melle te maiorũ tuorũ nuncupatione vocari putas, dixerim ego te id nominis à morum potius tuorũ suauitate comparasse, siue id summa humanitas meretur tua, siue affabilitas iucundißima, cuius lepore omnes ad te trahis tibiq; deuincis, vt de te verè dici poßit, fauum mellis in ore tuo sedem posuisse: siue perelegans ille scribendi tenor tuus, vbi solutã orationem aut carmen facis, amœnißima quadam dulcedine legentem afficiunt, euenit vt vndecunq; merum mel & sis, & habearis. At plenus rimarum sum, neq; me cohibere possum, quin epigramma illud cœnis nostris sodalitijs olim decantatum erumpat. Quid enim prohibet apud ingenium Poëticæ studioßißimum, aliquando poëtam agere?*

Romulei certant lepido certamine vates,
Nominis ecqua viget congrua causa tui.
Nam qui ex te norunt manare poëtica mella,
Mellinum à merito nomen id esse volunt.
Atq; alij malunt correpta parte Melinum
Dicere, Pegaseum quòd melos ore canis.
Sis quodcunq; velis, nullo discrimine amandus,
C *Seu mihi Mellinus, siue Melinus eris:*
Omnia congruerint, tanta dulcedine carmen
Pangis, & oranti spargis ab ore melos.

Id quod eò tibi gloriosius accidit, quod horũ infelicitas temporũ pauca admodũ nunc ostendunt ingenia, quæ bonarum artium amore, eruditionisue felicitate capiantur: eoq; alieniores pleriq; à doctrinæ studijs euadunt, quo sunt magis nataliũ splendore aliquo illustrati. Tu verò cùm ex ea sis domo ortus, in qua summi pleriq; viri gentiles tui, & veteri & recenti etiam memoria ad patriæ ornamentum geniti, insignia rerum à se gestarũ monumenta reliquerunt, Cardinalia decora, primos in Urbe honores, titulosq;, foris arma pro salute patriæ victricia, diuitias honestißimis artibus comparatas, nihil rerũ harum amplitudine contentus, à teipso splendorem excitare quæsiuisti, vt clarißima ea familia dignus euaderes, patreq; in primis tuo senatore semper optimo, apud quem tanta educatus es sanctitate. Accessere mox bonæ artes, & egregiæ disciplinæ, latinæq; & græcæ literæ, quas eo conatu successuq; assecutus es, vt paucißimi omnino sint inter Romanã hanc nobilitatem, qui parem tecum gradum hodie conferre poßint. Sed quoniam non de literis tantùm, sed de totius vitæ tuæ integritate, atq; animi magnitudine, si quis de te lo-

qui cœperit, sermo faciendus esset, parentumq́ tuorum benignitas omnis explicanda, qui me omnibus humanitatis officijs prosecuti, quam in filios exercere par est, beneuolentiam, charitatem, & studiũ in me omne præstiterunt, his in cõmodius tempus dilatis, quod nunc agendum instat, Apem ipsam, quam tibi meritò deberi iudicauimus, exhibendam curauimus. Ecce verò tibi eam, in cuius comitatũ, ne Fucus etiam, helluo ille satis impudens, & molestißimi Culex & Vespa sese intruderent, repellere nunquã potui: ac ne vllus & molestiæ, & importunitati finis esset, Musca etiã, Cicada & Araneus se his admiscuere. Tu quidem strenuè nimirũ & ex prudentia tua feceris, si, ne ab eorũ aliquo lædare, caueris. Verùm agè quid Apes sibi velint videamus. D

POPVLVS REGI SVO OBSEQVENS.

OPVLVM Ægyptij sacerdotes obsequentissimũ Regi suo significare si uellent, Apem faciebãt illam utiq; breuem, uariam, & in rotunditatẽ compactilem, quę sola ex animalibus Regem more hominum habet, quem uniuersum Apum agmen consectatur, æquè atq; homines Regi obtemperantes. Rex uerò uel aculeo caret, uel ad offensionem minimè exerit: quæ quidem præcipua est in Rege uirtus, qui in obeundis uitæ officijs, nõ magis iustitiæ aculeum, quàm dulcem mellis clementiam ostentare debeat. Ac de populo quidem agnoscit hoc idem Plotinus libro De suo cuiusq; genio, qui ciuilem hominẽ, popularibus utiq; studijs deditũ, sed qui perfectam uirtutem consequi minimè potuerit, ab obitu in Apem regenerari fabulatur: qui uerò ciuilem uirtutem ad amussim assecutus fuerit, eundem iterum hominem fieri contendit, & ad eadem munera rediturum. E

REX.

MEritò itaq; Regem, qui populos unanimi beneuolentia sibi deuinxerit, ostendere qui uellent, examen Apum proponere consuerũt: siquidem is foras non procedit, nisi migraturo examine: cumq; procedit, totum examen circa eum conglobatur, cingit, protegit, cerni non patitur reliquo tempore. Cùm populus in labore est, ipse, inquit Plinius, opera intus circuit similis exhortanti, solus immunis: circa eum satellites quidam lictoresq; assidua custodientes autoritate. Cùm processere, se quæq; proximã illi cupit esse, & in officio conspici gaudet. Vbicunq; consedit, ibi cunctarũ castra sunt. Missam facio miram earum circa Regem obedientiã, ut fessum humeris subleuant, ualidius fatigatum ex toto portãt, multaq; huiusmodi, in quibus enarrandis tanta utitur suauitate Plinius, ut eas ipsas Apes in eius ore mellificare dicas, unde lepor ille tam dulcis eloquentiæ demanarit. Adamantius ait, Apes hæc nullo animi conceptu facere, ut pleriq; cõtendunt, sed naturæ ipsius diuinæ beneficio, quæ uel bruta eousq; prouexerit, ut plerisq; in rebus ratione præditos imitentur. Nos uerò uult admonitos, ut ubi Apum mores cognouerimus, ducibus parère non recusemus, negotiaq; ad Reipublicæ ciuitatumq; salutem opportuna alacri animo suscipiamus. Non enim amat id genus hominum Adamantius, qui sub pietatis specie suam obtegunt ignauiam, suoq; tantùm otio & cõmodis consulentes, negotia subfugitant, & ueluti genus humanum oderint, humanas etiam consuetudines auersantur. Adeò uerò est Apes, ut Musonius obseruat, conuersationis & uitæ socię amatrix, ut si sola relinquatur, desiderio tabescat & moriatur: quod ad popularis hominis naturam & similitudinem referri potest. Atq; huc spectat Plutarchi illud su- F

lud su-

A illud ſuper exilio dictum, nos quaſi formicæ, uel Apes, ſi ex una uel cauerna uel alueario exciderimus, hoſpites externiq; eſſe uidemur. Hoc ipſum examinis ſignificatum in aruſpicina etiam reperitur, cuiuſmodi ſignũ Dionyſio, paulò antè quàm regnare cœpit oblatum eſt, qui cùm equũ è uoraginibus, in quas demerſus erat, nulla prorſus cõtentione extrahere potuiſſet, diſceſſerat, ut Philiſtus ait, ægrè ferens: cùm autem aliquantulũ progreſſus eſſet, ſubitò exaudiuit hinnitũ, ad quem conuerſus equum alacrem lætus aſpexit, cuius in iuba examen Apum conſederat, imperij quod occupauit indiciũ. Nam equum ſubiugationi frænoq; aptum eſſe ſuo diximus cõmentario.

REGNVM.

AC ne ab Sicilia tam ſubitò diſcedamus, Hieroni quoq; iam iuſſu patris expoſito, propterea quòd ex ancilla natus eſſet, ne nobilitati paternæ dedecori foret, tamen ita humanę opis indigenti Apes in os mella cõgeſſere: quo oſtento pater ab aruſpicibus admo-
B nitus, filium recolligendũ duxit, moribus & diſciplinis ijs erudiendum curauit, per quas poſtmodum ad præmonſtratam Regni maieſtatem facilè peruenit. Ita uerò nomini regio fauorabiles ſunt Apes, ut in cauſa fuerint, ne Oneſili Regis Cyprij caput, quod in ludibrium Amathuſij ſupra portam urbis ſuſpenderant, inſepultum diutius maneret: in id enim iam exanimatũ, examen Apum mella contulerunt, fauiſq; referſerunt. Hinc loci incolę oraculi ſuper hoc requiſiti reſponſo moniti, caput honorificè ſepelierunt, Oneſiloq; quotannis, ut Heroi, ſacra inſtituerunt.

GRATA ELOQVENTIA.

ADdunt nonnulli, ſuauem eloquentiam per hieroglyphicũ Apis ſignificari. Quanquam Diogenes ſuæ morem geſturus mordacitati, orationem blandam, utpote ad fallendum uel ad gratiam paratam, mellitũ laqueum uocitabat. Irridebat is Platonem perlibenter, cui paruulo in cunis dormienti Apes in labellis conſediſſent: ex quo reſponſum eſt, ſingulari illum ſuauitate orationis futu-
C rum. Ita præuiſa eloquentia eſt in infante per Apem. Et huiuſmodi tale D. Ambroſio è noſtris contigiſſe, memoriæ proditum eſt. Idem & Pindaro poëtæ acci-diſſe Pauſanias tradit, cùm is puer adhuc Thebis digreſſus æſtiuo tempore Theſpias proficiſceretur, calore exuperante aliquantulũ à uia declinauit, & ſub umbra nonnihil acquieuit, cui in ſomnum ſoluto Apes in os mel congeſſere. Et ita demum quemcunq; ueteres ab eloquentiæ ſuauitate cõmendarent, eum ab Apibus nutritũ dictitabant. Sic & Theocritus Comatam beatiſsimũ ait, cui huiuſmodi nutricatio contigiſſet. Apud Heſiodum, Theogonia, Muſæ amicorũ linguis rorem inſtillant. In caſtigatis enim exemplaribus, nõ ἀοιδὴν, ſed ἐέρσην legit:

Τῷ μὲν ἐπὶ γλώσσῃ γλυκερὴν χέουσιν ἐέρσην.

ubi interpretes ἐέρσην, δρόσους interpretantur, ac perinde mel intelligi debere, inde uerò eloquentiæ ſuauitatem. Sanè Pindarus amabile mel Iſthmijs poſuit, ἐν δ᾽ ἐρατεινῷ μέλιτι, pro felici ſucceſſu, quem Iupiter propinat: ubi commentatores gaudium intelligi uolunt, quod ex commendatione & laudibus percipitur, ſi præſertim illæ ab eloquenti & erudito uiro optimè prædicentur: qua quidem uoce, teſte Themiſtocle, nulla ſuauior exaudiri poteſt.

POETICÆ AMOENITAS. D

OMnium autem conſenſu receptum eſt, per Apis hieroglyphicũ poëticam intelligere amœnitatem, ut apud Horatiũ: Fidis enim manare poëtica mella. & ut ait doctiſsimus undecunq; Varro, Apes cauſa Muſarum eſſe dicuntur uolucres: quòd ſi quando diſplicatæ ſunt, cymbalis & plauſibus & numeris reducuntur in unum locum. Pindarus hymnorũ ſuauitatem & elegantiã, per mel candido lacte cõmixtum intelligendum dedit, ubi Nemeis dicit: ἐγὼ τόδε τοι πέμπω μεμιγμένον μέλι λευκῷ σὺν γάλακτι. Lac ponit Pindarus, quod à natura eſt, ac perinde genium & uenam indicat. Mel uerò, propterea quòd magno Apum labore conficitur, artem & diligentiam ſignificat. Hinc clamat Horatius:

Vos ô Quintilius ſanguis carmen reprendite, quod non
Multa dies & multa litura coërcuit, & quod
Perfectum decies non caſtigauit ad vnguem.

Et ipſe de ſe, quantum pertinet ad laborem & diligentiam, quam ſcribundis uerſibus adhiberet, ait:

Ego Apis Matinæ more modoq;. E

Non enim temerè uſqueadeo aſſurgit Pindaro tam honorificè, cuius hymnum agnoſcat & uena diuite copioſum, & magno ſtudio & arte ſimul elaboratum. Quin & ſuam fert ſuper hoc loco ſententiam:

Natura fieret laudabile carmen an arte,
Quæſitum eſt. Ego quid ſtudium, ſine diuite vena,
Nec rude quid poſsit video ingenium, alterius ſic
Altera poſcit opem res, & coniurat amicè.

FVTVRI SECVLI BEATITVDO.

QVæſierit hîc ſanè aliquis, cur polliceatur Dominus ducturum ſe populum ſuum in terram lacte ac melle fluentem: paſsim enim hieroglyphicũ aliquid ſapit diuinarum literarũ ſermo. Igitur Theologi noſtri, referente Heſychio, hoc ad futuri ſeculi delicias beatitudinemq; transferũt, quòd ex cibis, quibus hîc utimur, nihil his ſuauius neq; dulcius inuenitur: tum quia ſine labore comparantur, & nulla indigẽt præparatione. Nam bona illa abſq; ulla ſolicitudine, ſine dolore, ſtudio nullo, apparatu nullo, conduturæ nullius egentia, tanquam effuſo copiæ cornu ſuggeruntur. F

DVLCIVM APPETITVS.

APes autem quia dulcia tantùm guſtant, ſi paſcentes pingantur, hominẽ hieroglyphicè ſignificãt qui dulcibus tantùm rebus delectetur, dulciaq; omni cura ſtudioq; perquirat. Horatius cùm dulcedinem & ſuauitatem, quodq; maximè placeret, exprimere uellet, Si iuuat, & melli eſt, inquit. Plutarchus libello De coniugalibus præceptis: Mulier, ait, quæ uiri primo congreſſu territa coniugalem inde copulam ſubfugitat, ſimilis eſt ijs qui Apicularum aculeis patienter ſe offerunt, mella ipſa reformidant. Ad eandem reſpiciens iucunditatem Catullus, ſuum illum Paſſerem, Lesbiæ ſuæ delicias, cùm maximè lepidum indicare uelit, mellitũ fuiſſe dicit. Deniq; Virgilianus Damœtas cùm Pollionis amicis optat mella fluere, nihil aliud ſibi uult, niſi ut copioſiſsima rerum omniũ, quæ ſuauiſsimę iudicentur, ubertate diteſcãt. Egregiè uerò Pindaricũ eſt, mel pro ſuaui, tranquillo, & maximè expetendo amabiliq; bono ponere: quare de Olympijs uictoribus ait, ὁ νικῶν δὲ λοιπὸν ἀμφιβίοτον ἔχει μελιτόεσσαν εὐδίαν. quod exponunt interpretes, uictores uitæ reliquũ agere in terra melliflua, hoc eſt, tranquilla deinceps ſuauiq; perfrui

A perfrui quiete. Idem cùm κόρον ἔχει καὶ μέλι dixit, mel etiam satietatem habet, nihil aliud uoluit exprimere, nisi supremam quandam suauitatem atq; dulcedinem inesse melli, quæ tametsi supremè delectabilis est, satietatem tamen afferat: quã sententiam παραδοξικῶς protulit. Paulò secius Horatius sensum eundem attigit, ubi dixit, Dulcia se in bilem uertunt: quod tamen ex physica disciplina est ab eo sumptum: aiunt enim medici, cibaria dulcia confestim in bilem abire.

DIVTVRNÆ VALETVDINIS PROSPERITAS.

INuenio uitæ prosperitatẽ ac inoffensam ualetudinem in longa æui spatia productam, per hieroglyphicũ Apum in fœcundo oleæ ramo considentiũ significari: id quod mihi Democriti responsum in memoriã adducit, qui olim interrogatus, qua ratione quis longiorẽ uitam assequi posset: Interiora, respondit, melle irriganda, exteriora uerò oleo perungenda: quod hieroglyphicè acceptum ostendit, animũ quantacunq; fieri potest suauitate permulcendũ, hilaritatẽq; undecunq; captandam, omni prorsus amaritudine atq; acerbitate procul ablegata, neq; quicquã, quod exulceret, intromittendũ: corpus uerò exercitio consolidan
B dum, quod quidem in otio torpescere necesse sit. Nam ut cõmentario suo dictũ, oleum inter alia significata, exercitiũ quoq; denotat. Sed enim Aristoxenus Pythagoricos plurimũ melle usos tradit. Neq; tantũ calidi panis suffitu Democritus uitã dies aliquot in amicorũ obsequiũ produxisse fertur, uerũ & uapore mellis naribus admoto. Omnino aũt ferunt, quibus mellis usus frequentior fuerit, uitã diutius producere. Contrà uerò qui cibis acidis delectent̃, breuioris esse uitę. Sanè Cyrnios populos, qui scilicet Corsicã insulã incolebãt, longæuos uixisse tradit Athenęus, quòd asiduè mellis uterent̃ cibo. Nam & Diophanes, qui de re rustica libros conscripsit, longæuos euadere dicit qui mellis esitatione delectati fuerint. Præstat uerò in senecta ipsa plurimùm pane & melle pasci: neq; enim solùm, ut is asserit, uiuacitatẽ adiuuat, sed & sensus omnes sanos & integros custodit. Quãuis, quod ad Athenæũ spectat, nostri mel Corsicũ dicãt habere aliquid in se, quod amaritudinem sapiat: unde dixerit Ouidius de nefasta & exitiali cera:

Ite hinc difficiles funebria ligna tabellæ,
Tuq; negaturis cera referta notis,
Quam puto de longæ collectam flore cicutæ,
C *Melle sub infami Corsica misit Apis.* Et,
Sic tua Cyrneas fugiant examina taxos, Maro prius dixerat.

Insaniosum mel apud Macronas memorat Xenophon, quod qui copiosius edissent, & uomere & excernere cogebantur, neq; quidem omnino stare poterãt.

MERETRIX.

SEd quoniã trahente rerum fluxu impegimus in mellis uitia, minimè dissimulandum quòd quadragesimis Hebræorũ castris Hieronymus putat Ionathã cõtra detestationẽ patris gustasse mel intellectu mystico, quod scilicet destillat à labijs mulieris meretricis, & forte deprehensum, uix populi precib. liberatũ. Porrò mel nõ offert̃ in sacrificijs Dei: & cęra quę dulcia cõtinet, nõ lucebat in tabernaculo, sed oleũ purissimũ, quod de oliuarũ exprimit̃ amaritudine. Quòd uerò sit uerisimilis Hieronymi cõiectura super Ionatha, Aristoteles tum milites plerosq; omnes mulierosos esse, tum scriptores rerũ, qui recensent Hebręorũ mores, gentẽ eam esse ponũt salacissimã. Sed Ionathã pro innocentia sua dicentẽ mihi uideor audire: Cur igit̃ ego conquestus palàm sum, satis imprudenter fecisse patrẽ meũ, qui populũ tam longæ addixerit esuritioni, ut uel modico cibo, quẽ sors obtulis-

ſet, ſuorum uires uetuerit inſtaurari? Quorſum ulla hîc impudicitia? Nam quomodo ego, qui à ſole exoriente hoſtes uno tantũ comitatus famulo, cũ per inacceſſas crepidines ad eos irrepſiſſem, quotquot obuiã habui aggreſſus cęcîdi, & in fugã uerti, & mox accitis meis, ad ueſperã uſq; perſeuerantiſsima occidione perſecutus ſum, quo pacto delicijs & genio uacare potuiſſem, qui pro ſummo Dei noſtri honore, populiq; totius incolumitate, ad extremã uſq; delaſſationẽ cõfectus eram? quare illa obſecro adulterina, cõficta, ſubdititia, nequaq̃ à tam probo, tam pio, tam acri ueritatis propugnaculo, tam immeritò de me unquã cogitata credideritis. D

EXOTICÆ DISCIPLINÆ.

VT uerò nos mellis damna proſequamur, id etiã addemus, quòd Hieroſolymitanus Heſychius nõ Poëticã tantùm, uerùm omnẽ Gentiũ doctrinã per mellis Apúmue hieroglyphicum ſignificari tradit, quòd in ſuauitate uerborum & eloquij dulcedine tota conſiſtit, rerũ autẽ inanis eſt. Eoq; trahunt Solomonis illud ex Prouerbijs: Nõ reſpicies ad mulierẽ meretricẽ, fauus enim deſtillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouiſsima autẽ illius amara quaſi abſinthiũ. Quo minus miremur, ſi, qui longo pòſt tempore ſucceſsit, Plato quoq; E Muſas ſui temporis meretriculas appellauit. Præceptũ uerò, uti paulò antè dicebamus, diuinis literis, ne quicq̃ mellis in ſacrificiũ Domino adoleatur, ſed in munus primitiæ eius offerri poſsint. Præcipit enim ex parte, illius ſapientiæ primitias offerri, nõ autẽ plenius ea uti, quippe ut fides noſtra nõ in ſapientia hominũ tur conſiſtere uidea, ſed in uirtute Dei, ut Paulus in priore ad Corinth. epiſt. Ea uerò de cauſa mel, ut ait Eucherius, in ſacrificijs offerri prohibebatur, quia reſoluti blandimentis deliciarum, aut dulcedine uoluptatum, non poſſunt myſteriorum Dei eſſe participes. Hinc paſcha Domini comedi cum amaritudine iubetur, quia ſit ſemper auſtera diſtrictio ueritatis.

DE VITÆ DVLCEDINE AMARITIES.

ATtingemus ea quoq;, quæ cõplexu rerũ poſsint in orationẽ abſolutã coaleſcere: ut ſi quis amaritudinẽ aliquã, aut infortuniũ, quod anteactę uitę ſuauiſsimũ otiũ & tranquillitatẽ exaſperet, per huius generis hieroglyphica explicare uoluerit, nõ alia congruentius pictura ſignóue utetur, q̃ figurato mellis fauo, de ſummo cuius abſinthiũ pullulet, herba nimirũ amariſsima: quod quidẽ Lucretianũ illud ſapere uidetur, quod in noſtrę uitæ conditione frequenter occurrit: F

Medio de fonte lepôrum Surgit amari aliquid, quod in ipſis faucibus angat.

POPVLARIS FVGA.

COmmenti ſunt nonnulli popularẽ fugam per examen Apum & ſubiectũ fumum indicare: quandoquidem Apes nulla re magis conſternantur, in fugamq; uertunt, quàm fumo ſuppoſito. Atq; hac ſimilitudine utitur Apollonius Argonautis, in deſcribenda Bebryciorum fuga, ſimul atq; interemptum Amycum conſpexere.

OBORTVS IN MOESTITIA lepos.

SEd longè ſuauius illud eſt, quod per Apes ex cadaueroſi leonis ore prodeuntes innuitur. Pingi poteſt hoc, ubi quis aut à detractoribus malè habitus, inſigniorẽ fuerit exiſtimationem aſſecutus, aut inimicorũ contumelijs affectus clarior euaſerit, aut ex illatis iniurijs creuerit. Mordaciſsimus eſt enim leo, uiolentus

tus

A tus, & ferox. Apes uerò in eius faucibus mellificantes, prospera & suauia quæ subsequuntur indicant. Verùm historia uetus ansam huic hieroglyphico subministrauit: quippe Samson Dauidanus tribulis cùm in ferocissimi leonis occursum illapsus esset, ultro belluam adortus eam strangulauit, peremptamq; ex publica uia in syluam proximã pertraxit, eamq; ibi in abscondito reliquit. Paucis uerò pòst diebus proiectæ belluæ cadauer inuisurus eò rediit, ubi mira res oculis obiecta est: nam frequens Apum examen in tabidis eius faucibus fauos fabricare occœperant. Vnde illi postea quæstionis argumentum fuit, quã Palæstinæ iuuentuti dissoluendam proposuit. Quî fieri posset, ut truculenta immanisq; res, eademq; uoracissima, suauissimũ ex ore cibum erogaret. Cuius quidẽ quæstionis historiã solius uxoris silentio crediderat, eius fidem & taciturnitatẽ exploraturus. Hinc illa mox medio cõuiuio, ob rem ab uxore proditã, exclamatio Samsonis plena acerbitatis exaudita, Nihil esse fœmina fallacius.

PROPHETARVM ORACVLA.

MInimè uerò prætereunda sunt etiam alia, quæ sacris nostrorum literis tra-
B duntur: Quàm dulcia faucibus nostris eloquia tua super mel & fauum ori meo. Et alibi: Iudicia Dei dulciora super mel & fauũ. Omnis enim prophetia suaues cœlestis doctrinę fauos, & dulcia diuini eloquij mella componit. Et Debbora libro Iudicũ prophetię particeps facta, Apis interpretatur, ut ait Adamantius. Et omnes deniq; Prophetæ sub Apis nomine cõprehenduntur, eorũq; faui ea sunt oracula quæ literis mandauere. Atq; hoc est bonũ illud mel, quod comesse iubemur. Quicũq; enim oracula ea diuina meditatione cõplectit̃, scriptis uatũ nostrorũ sermonibus alitur & recreat̃, is mandatũ illud diuinũ exequitur, quo pręceptũ est, Comede mel fili: bonũq; id esse re ipsa protinus experit̃. Quod autẽ de Assertore nostro pręedictũ est, mel comedet: mel hîc Adamantius nostra de uirtute colloquia significare profitetur. Quotiescunq; enim de abstinendo à uoluptatibus, de domitanda nequitia, de iustitia, de prudentia ex animo disserimus, sermonis istiusmodi suauitatẽ libentissimè pascit̃ Deus, hosq; liquores assi duè sitibundus inquirit: cui si nequitię, si pusillanimitatis, si scelerũ & stultitię amarulenta pocula propinauerimus, gustũ ut offensus refugit, & ut fel odiosum auersatur.

CONCORDIA.

C ET quia moris erat infantes à lauacro susceptos lactis & mellis gustu primùm imbuere, nõnulli hoc ad cõcordię significationẽ factũ autumant, Tertulliano ita dicente: Inde suscepti lactis & mellis concordiã pręgustamus. D. etiã Hieronymus aduersus Luciferarios de hac ipsa re in hunc modũ: Nam & multa alia quæ per traditionem in Ecclesijs obseruantur, autoritatẽ sibi scriptæ legis usurparunt, ut in lauacro ter caput mergitare, deinde egressos lactis & mellis prægustare concordiã. Id tametsi faciunt iam adulti, quandã tamẽ infantiæ significationem præ se ferunt. Fuit uerò aliquibus mos, ut loco mellis, uinũ cum lacte propinaretur. Nam apud Occidentis populos diu obseruatũ est, ut tinctis sacro lauacro ad eiusmodi innocentiæ, quæ præcipua est in parua ea ætatula, similitudinem quandam, uinum & lac tribueretur. Eoq; Tertullianus Esaiæ dictum trahit: Venite, emite absq; argento, & absq; commutatione, uinum & lac.

CASTITAS.

INcorruptã ad hæc uirginitatem, & castum animi propositũ, per Apem significari id argumento est, quòd ipsæ homines à coitu olidos acriter oderunt, & ut Plutarchus Coniugalibus præceptis ait, Apes eos malè accipiunt, qui recen-

tes à muliebri copula superueniant: sed mulieres quæ Veneri operam dederint, D acrius inuadunt, quicq; uel uinum potum, uel unguenta oleat. Nam & Maro eas ignorare uenerem his uersibus attestatur:

Illum adeò placuisse Apibus mirabere morem,
Quòd nec concubitu indulgent, nec corpora segnes
In venerem soluunt, aut fœtus nixibus edunt,
Verùm ipsæ folijs natos, & suauibus herbis
Ore legũt. Hinc Pythijs ait Pindarus, σὰ δ' ὦ τούτῳ λόγῳ χρησμὸς ὀρθᾶσαι μελίσσας. quo loco interpres subijcit: Propriè quidẽ Apes sacras Cereris ministras appellauit, impropriè uerò omnes alias, propter animalis puritatem. Nam & alibi sacris eam Apibus delectari dicit. Alij Nymphas sacrificiorũ præsides appellari tradiderũt. In diuinis quocq; literis Apem uirginitatis imaginẽ esse dicit Eucherius, nulla tamen causa reddita, quia scilicet eam satis ex Marone cognitã arbitraret.

ADVLATOR.

VErùm aliud ex Ape hieroglyphicum idem ponit Eucherius, nempe simulacrum eam esse adulatoris, utpote quæ mel in ore habeat, in occulto caudæ E spiculum: atcq; ita homines qui lingua blandiuntur, latenter uerò feriunt, significare: loquendo enim mellis dulcedinẽ proponũt, re uerò ipsa uulnus inferunt.

VLTIO.

NEcq; defuerunt ueteres Theologi, qui Apem ultionis & iracundiæ signũ in diuinis literis esse dicerent, citatis ex Propheta locis: Et Apis quæ est in Assur. Et: Circundederunt me sicut Apes.

ARTIFICIVM.

NAm illud quod Solomon ait, Vade ad Apem, & disce ab ea quàm laboriosa sit operatrix, unicuicq; manifestum est artificij sedulitatisq; illam esse hieroglyphicum, Virgilio præsertim naturã eius tam luculenter explicante, ut uersus eos & decies & centies memoria repetisse neminem unum pœnitere posit:

Nanq; aliæ victu inuigilant, & fœdere pacto
Exercentur agris: pars intra septa domorum
Narcissi lachrymam, & lentum de cortice gluten
Prima fauis ponunt fundamina, deinde tenaces
Suspendunt ceras: aliæ spem gentis adultos F
Educunt fœtus, aliæ purissima mella
Stipant, & liquido distendunt nectare cellas.
Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti,
Inq; vicem speculantur aquas & nubila cœli,
Aut onera accipiunt venientum, aut agmine facto,
Ignauum fucos pecus à præsepibus arcent.
Feruet opus, redolentq; thymo fragrantia mella.

Democritus tamen dicacitate (ut idem identidem repetã) libertateq; illa fretus sua, diligentiam hanc & assiduam in re facienda curã improbaturus, parcos aiebat Apibus esse similes, quæ uti semper uicturæ laborarent. In quam sententiã Virgilianum illud potius detorquerem:

Sic vos non vobis mellificatis Apes.

SOLSTITIVM.

ESt & solstitij æstiui hieroglyphicum Apes, quòd suo ad labores egressu, ut apud

A apud Aristotelem habetur, solstitiū id denunciat, eo quippe tempore, quasi ferias quasdam celebrent, quiescentes. Sed iam tempus est, ut & nos quoq; tandem aliquando quiescamus ab intenta adeò Apum harū inquisitione, si modò unū, quod haudquaquā prætereundū est, subiunxerimus, quod ab Mnasea Patarço de Apibus scriptū tradunt: eas humanū genus ab esu carniū ad arborū fructus & hortensia olim auocasse, condimento scilicet subministrato, per quod uniuscuiusq; cibi, subacidi etiam & amari, sapor commendaretur: cuius etiam inuentionis huiusmodi recitat historiā. Peloponnesi, ait ille, Melissa quædā cùm fauum Apum inuenisset, prima omnium gustauit, mox & aqua dilutum bibit, remq; alijs indicauit, animaliaq; ipsa de se Melissas appellari, & ab hominibus summa cura & diligentia curari obseruariq; mandauit.

DE CVLICE.

B De suauitate dulcedineq; hactenus locuti, melissę temperamentū secuti, quod ipsa non insulse, oppositis iuxta se simulq; positis, excogitauit, de acore iam dicere aggrediemur, cuius hieroglyphicū est culex.

ACORIS AVIDVS.

Ea uerò de causa cœptū est proposito Culice hominē acidis illectū indicare, quòd Culices obseruassent nō admodum cupidè appetere dulcia, sed acida quamauidissimè. Leuia hæc fortè uideanť, si quis simpliciter acceperit. Sed enim ueluti per mel omnē rerū iucunditatē intelligebamus, ita per acorē quicquid est amœnitati contrariū, nobis fuerit proponendū. Esse enim homines qui iucunditatem omnē auersentur, uerissimū est: & ne longius exempla quæramus, erat mihi nepos natura adeò tristi, ut si quem hilarius ridentem audiuisset, ultro stomacharetur & excandesceret, in reliquis uitę muneribus quantiuis precij, & bonus & prudens. Erat & alter ita risui hilaritatiq; deditus, ut ad obnunciatas quorumcunq; hominum calamitates risu diffluеret: quin etiā ad patris & matris incōmoda uel ærumnas, etiam suas, effusissimè cachinnaretur. Præterea qui principum uitas scribunt, hæc etiam quamuis humilia consectantur: ut, indifferentem in uictu Iulium Cęsarem, & qui condîtum oleum pro uiridi appositum minimè fuerit aspernatus: aut Octauianum Augustū minimi fuisse cibi, atq; ferè C uulgaris, secundario pane, pisciculis minutis, caseo bubulo manu presso delectatum, atq; alios huiusmodi alijs. Quod uerò ad rem, quæ præ manibus est, pertinet, Tacitum Augustum Vopiscus tradit amariores cibos appetiuisse: quare minimè mirum si Virgiliani carminis dulcedine, & Ciceronianæ orationis suauitate, ad insectationem usq; offensus est.

ANIMI AFFLICTIO.

Sed enim cadit & in sacra nonnulla ciborū amaritudo, ubi iubet Deus azymis uesci amarulentis, in quæ scilicet πικρία sit immixta: quippe animam affligendam, nullamq; illi corporis dulcedinē per certos dies indulgendā. Festum enim illud nihil remissum, nihil uoluptuosum, nihil luxuriosum, nihil lautum sibi deposcit, sed sola animi afflictatione, & amaritudine, atq; humilitate celebrať. Huiusmodi est propitiationis dies: cùm enim afflicta fuerit anima, & humiliata in conspectu Domini, tunc ei condonat errata repropitiatus Deus.

DIALECTICA.

Est genus Culicum minutū admodum in uolatiliū insectorum genere, quod animal in aëre suspensum, oculi uisum inter uolitandum fallit, nisi aciem in

tenderis ualidiſsimã: corpus tamen cùm inſederit, acutiſsimo maximeq́ tenui D ſtimulo terebrat: ita quẽ uolitantẽ cernere nequiueras, læſus ſtimulantẽ ſentias. Puto eum eſſe, quem Eucherius in Culicũ genere aculeis permoleſtum ait in diuinis literis, cyniphem appellatũ: cuiuſmodi atrocitatis illud eſt, quam Serapiacam uulgò Romæ uocant. Per hoc animal Ægyptiorum plagis adnumeratum, dialecticam artem intelligi putat Adamantius, quę minutis & ſubtilibus uerborum ſtimulis animos terebrat, & tanta calliditate circumuenit, ut deceptus nec uideat, nec intelligat unde decipiatur. Ab hoc autem pungendi munere Hieronymus quoq́ doctrinæ Ariſtotelicæ ſpineta attribuit, contra Heluidium.

DE COSSIS.

AGMEN.

INgruentem quidem Culicum multitudinem Ægyptij ſignificare ſi uellent, Coſſos uermiculos ſi non pingebant, certè loquendo nominabãt. Hieroglyphicè enim modò loquimur, modò ſcribimus. Idq́ ea de cauſa, quòd ex huiuſmodi uermiculis Culices generantur. Sed E ex Culicũ multitudine infeſtũ aliquod agmen intelligebant. Vti enim Culices quaqua feruntur ſunt incolis omnibus moleſtiſsimi, ita exercitus quantumlibet amicus quaqua iter fecerit, & moleſtus & damnoſus eſt. Quod ſi ullo unquã tempore experimento compertũ fuit, infelicisſima hac ætate noſtra per tot continuos annos magna cum totius Italiæ clade perſpeximus. Longè enim grauiora damna nunc ab armatis amicis inferuntur, quàm olim ab hoſtibus, qui ui rerum potiti eſſent: cuius mali cauſa eſt militum improbitas, ſummam diſciplinæ militaris gloriam in ſola rapacitate reponentium.

DE FVCO.

ADiungendus fuerat api Fucus, utpote qui non digrediatur ab aluearijs, quibus ſemper inſidiatur: ſed quoniã dulcedinis antitheton ad culicem traxit, nunc ad Fucum conuertemur.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

HOminem ex alienis laboribus utilitatem, delicias, gloriam ſibi comparantẽ F ſignificare ſi uellent, Fucũ pingebant. Sunt hi grandiſsimi inter Apes. Sedenim Fucos fureſq́ apud noſtros cõfundi uideo. Plinius Fures inter illas grandiſsimos eſſe dicit. Ariſtoteles fures maiores quidẽ Apibus, ſed minores Fucis agnoſcit. Vtcũq́, mellificandi nullam Fucus habet curam, ſed otioſus intus deſidet, uel cùm exit effert ſeſe fuſim in ſublime, gyroſq́ uolitat cum eiuſdem generis animalibus, qui exercitũ quaſi faciunt: quod ubi ſatis iam fecerint, quaſi ſe uelut in campo exercuerint, redeunt domum, & epulis perfruuntur labore partis alieno. Contra illos Apes acerrimè dimicant, & ut Virgilius ait,

Ignauum fucos genus à præſepibus arcent.

DE VESPA.

APud Horum legas Veſpam ex corrupto crocodili ſanguine, uel ex eius cadauere procreari. Noſtri ex equino eam cadauere naſci uolũt.

PERNICIES SVMMOTA.

VTcunq́, Veſpa cùm apud Ægyptios corruptũ oſtenderet crocodi-

A codilum, eadem ratione perniciem summotam extinctamq; significabat, quandò, uti suo cōmentario dictum est ex Diodoro, crocodilus & mala & ærumnosa mortalibus illata commonstrat.

PVGNACITAS.

CÆterùm philosophi uetustiores pugnacitatem per hanc innuere uidebantur. Nam & equus, ex cuius corrupto sanguine Vespa oritur, belli est indicium, ut suo cōmentario probatū. Et quod ad hanc facit pugnacitatem, Demosthenes, ut apud Stobæū περὶ λογικῆς διατριβῶν, Antisthenē ait aliquando à Diogene correptum, ut qui exili admodū uoce homines castigaret, respondisse: Vespas itidem sonum haud magnum alis excitare, aculeum tamen acerrimū habere. Quare apud Æneam philosophū Platonicum, Euxitheus dum Theophrasti dicta diluit, Si quę ille opinabatur uera essent, Vespæ, inquit, item Hector colligabitur: ambo enim caB put uaria galea redimiti sunt, ac perinde pugnacissimi. De galea ad id alludit quòd Homerus Hectora subinde κορυθαίολον uocat. Et mulierum chorus apud Aristophanem, Lysistrate, quieturū se dicit, nisi accesserit aliquis, qui tanquam Vesparum examen fodicare se, uel irritare aggrediatur. Atq; hæc omnia nostra sunt. Sapientiæ enim XII. habemus: Misisti antecessores exercitus tui Vespas, ut illos paulatim exterminarēt. Importunū fortè cuipiā uideatur, si κατ' παρέργον remediū subiecero contra hanc Vesparū pugnacitatem: sed enim quod utile uel cōmodum plerisq; futurum est, nunquā ego iudicauerim importunū. Bellicoso mollis opponitur. Malua oleris genus, à mollitie, ut plerìq; tradūt, dicta, Vespis aduersatur, pręcipuè syluestris: cuius succo, ut Demageron & Pexamus scribunt, qui sese illeuerit, à Vespis non impetitur, neq; pungitur. Quin etiā si quis punctus iam fuerit, eius herbæ succo, aut cōtusis & impositis folijs sanatur: apertissimo nobis documento, ut cùm res nobis cum furioso fuerit, lenitatem amplectamur, quocq; acerbioribus ille uerbis excanduerit, nos mitioribus responsis ignē extinguere procuremus, illius dicti memores, μέγιστον ἐστὶν ὀργῆς φάρμακον λόγος.

IMPERFECTI MORES CIVILES.

C PLato, Phædone, eos qui popularem ciuilemq; uirtutem, quam temperantiā aut iustitiam nuncupant, exercuissent, non eam quidem ex doctrina philosophorum, atq; ex eorū sententia descriptam, sed ex consuetudine quadam exercitationeq; ad aliorum exemplum acquisitam, post obitum in Vesparū, apūmue, aut formicarum genus migrare contendit: his enim omnino aliquid natura dedit, quod ciuilis gubernationis similitudinem quandam præ se ferat: nam & ipsæ collegia celebrant, tribusq; & centurias distinguunt, habitationesq; sibi construunt magnificentissimas, in quibus cellæ fauorum in morem sexangulæ omnes. Sed Apum texta metarū quasdam propémodum formas imitantur. Vesparum, castra potius sunt, & Mausolea, orbiculari ambitu, tabulatis super altera alteris aggestis. Huiusmodi fabrica mirificè constructa, cùm Belluni essem, ad me allata est ex cuiusdam syluæ solitudine. Septem sunt concamerationū orbes, alter super alterū duorum digitorū interuallo impositi, pilarum columellarumq; interstitio distincti, ut unicuiq; cōmodum sit spatium ad eundum & redeundum ad domos suas. Diameter orbium ad quintum usq; duodecim circiter digitorū: à quinto reliqui fastigiatim coarctantur, ut ultimus ad quinos senos'ue

digitos porrigatur. Maior orbis, primum quidem tabulatum, antiquæ arboris D
ramo appensus erat, crusta supernè ad omnes uentorum & pluuiarum iniurias contemnendas solidata munitaq́ꝫ. Infrà hexagonales cellæ confertissimæ: ita reliqua tabulata eadem crusta cellisq́ꝫ eisdem fabrefacta, suisq́ꝫ columellis singula sustentata. E superioribus uerò stationibus bestiolę omnes abuolauerant: medias concamerationes innumerabilis multitudo compleuerat, folliculo quodam tenuissimo, pro tegumento uniuscuiusq́ꝫ loculi superinducto, quorũ aliquot cùm sustulissem, animaduerti Vespas capitibus in imum adactis, domos eas omnes compleuisse. Quæ uerò in inferioribus erant tabulatis, tanquã embrya uidebantur uermiculorũ instar imperfecta: ipsa quoq́ꝫ eo tegumento, tanquam hybernæ cochleæ, sed admodũ tenui præmunita, in benigniorem uerni temporis horam asseruabantur: quæ tamen omnes, siquidem grauis hyems fuit, ibidem extinctę sunt, neq́ꝫ tamen computruit quicquam, & tot iam annos eadem forma statuq́ꝫ spectantur. Expectabam quidem ueris temperiem, ut quid acturæ essent exploratum haberem, sed nihil ulterius processit. Fabrica apud me remansit, non sine magna omnium, qui eam conspiciunt, admiratione, tantùm artis & ingenij, tan- E
tumq́ꝫ in construendo ædificio tam operoso, perseuerantiæ bestiolis his inesse obstupescentiũ. Sed quoniam in aculeata hæc incidimus, libet obiter Plinij locum perpendere, ubi lib. XI. cap. octauo supra uigesimũ: Aculeus, inquit, in ore ut asilo, siue tabanum dici placet. Vereor ne illud, SIVE TABANVM DICI PLACET, adulterinum sit & subditiitium, ut pleraq́ꝫ adhuc alia apud autorem eundem addita, quę nisi peritorum hominũ diligentia uetentur, indiligentiæ illi nomen inurant. Asilus enim diuersus à tabano est, græcè οἶστρος, uel Marone interprete, *Cui nomen Asilo Romanum est, œstrum Graij dixere vocantes.*
Tabanus uerò musca est lenta, cineritia, quæ Græcè μύωψ dicitur. Rarus præterea est asilus, tabanus numerosissimus. Asilũ, inquit Aristoteles, latiusculis quibusdam bestiolis, quæ in fluuijs supernatant, enasci: quamobrem magna asilorũ copia circa aquas, ubi id genus bestiolarũ est: tabanos uerò ex ligno. Item Sostratus de animalibus quarto, œstrum è fluuiali materia nasci tradit, μύωπα uerò ex lignis. Idem Aristoteles alibi sanguinea dicit animalia tabanos & asilos, & passim demum de singulis separatim meminit.

PERTVRBATOR. F

PEruulgatum uerò illud est, ut per hieroglyphicũ asili significetur is qui aliorum otia perturbat, quietisq́ꝫ rebus tumultũ aut molestiam affert: est enim is, ut Maro cecinit,

Asper, acerba sonans, quo tota exterrita syluis
Diffugiunt armenta, furit mugitibus æther
Concussus, syluæq́ꝫ & sicci ripa Tanagri.
Hoc quondam monstro horribiles exercuit iras
Inachiæ Iuno pestem meditata iuuencæ.

Maronianus autem uersus de asilo Romana uoce dicto nimirum, ostendit uerba illa apud Tranquillũ ab Othone Galbæ manibus deturbato, identidem obmurmurata in damno esse, si ut uulgata habent exemplaria legamus, τί γάρ μοι καὶ μακροῖς ἀσίλοις. quare castior omnino lectio substituenda. Nam illud quoq́ꝫ quod magna eruditione uiri cõmenti sunt de longis tibijs, adhuc non liquet.

A

DE MVSCA.

INstat demum, nobisq; negotiũ facessit importunissima bestiola, quæ licet ab omnibus solita sit abigi, pertinacia tamen sua peruicit, ut de se multi multa scribere cogerentur: nos ea tantùm quæ ad hieroglyphica faciunt, memorabimus.

IMPORTVNITAS AC IMPVDENTIA.

IMportunitatem sanè atq; impudentiam Ægyptij sacerdotes notare si uellent, Muscam haud indecenter faciebant: eam enim ut sæpius & assiduè expellas, & à te summouere cõtendas, tanta tamen impudentia prædita est, ut identidem redire, & infestare te minimè uereatur, nullam tuorũ cõmodorum rationem habeat, siue loquare, siue dormias, siue bibas, siue cibum capias, siue legas, scribas, parata semper adstat, ut in faciem insiliat tuam, infesta, importuna, incõmoda, nulli rei nisi fastidio de se concitando idonea. Hinc apud Ciceronem secundo de Oratore, ridiculè dictũ de molestissimo iuuene, Abige Muscas puer. Hinc Platonicus uir Æneas summæ philosophus integritatis, dum Euxitheum introdu
B cit Theophrasti cõmenta deludentẽ, qui dictitabat animas relicto humano corpore id genus bruta sectari, eisq; inhærere, quorum opera uisæ fuerint imitari, ut Hyperbolũ quendam impudentię notaret, inquit: Musca item Hyperbolum trahet, quippe par fuit utriusq; impudentia.

PERTINACIA.

EA tamen improbitas pertinacissima, qua nunquã rebus quietem esse sinit, tanti fuit, ut inter prælia deorum, grauissimasq;, res poëtarũ principem Homerum illexerit ad eius pertinaciæ perseuerantiã memoriæ demandandam, hieroglyphicumq; proponendũ, quo ferox hostis insultat hosti, neq; moram neq; requiem dat ullam, donec uulnus inflixerit, & audaciæ confidentissimæ munus executus fuerit. Ita enim apud eum legitur:

Καὶ οἱ μύης θάρσος ἐνὶ στήθεσιν ἐνῆκεν,
Ἥτε καὶ ἐργομένη μάλα περ χροὸς ἀνδρομέοιο Ἰσχανάα δακέειν.

Vnde etiam Hebræis Beelzebub dæmonis nomen, quem aliorũ longè principem prædicant, cuius Musca est hieroglyphicum, quod D. Hieronymus agnoscit: nunquam enim cessat ille humanũ genus modis omnibus infestare, & mo
C dò hos, modò illos ad perniciem laqueos tendere, ac omnes, quibus nos perdat, uias intentare. Obseruauerat etiam Eucherius, Muscam in diuinis literis modò pro cacodæmone, modò pro impuro atq; malefico homine, modò pro idololatriæ spurcitia poni, eo Solomonis citato loco: Muscæ morituræ exterminant olei suauitatem: hoc est, adeò malignum est Muscarum genus, ac perinde Beelzebub, ut uel si moriendũ sit, dum aliqua noceat, quippe uel bonos alicuius mores corrumpat, uel uirtutẽ aliquã infringat, se quoq; simul perdi pro nihilo habeat.

RES GESTA COMINVS.

MVsca etiam aliquando in Laconũ clypeis insigne fuit, quam cùm quidam non omnino uera maiorem in parma figurasset, obijcienti quòd latitandi causa id fecisset, Imò, respondit, signum est, me tam proximè ad hostes accedere, ut Musca ab eis internosci possit.

INDOCILITAS.

QVinetiã indocilitatis hieroglyphicũ est Musca: nullum siquidem omnium animantium minus docile existimatur, neq; minoris intellectus. In qua sen-

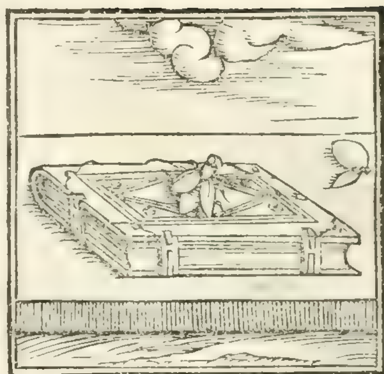

tentia est Plutarchus Symposiacôn octaua decade, duo tantū domestica animalia esse dicens, quæ nunquam humano conuictu mansuescant, neq; tactum admittant, neq; consuetudinē, neq; ullius rei aut disciplinæ cōmunionem, quippe hirundinem & Muscam, quam semper & indocilem, & feram permanere, uti omnibus patet, asseuerat. Videre etiam est in hominibus, eos egregiè temerarios & impudentes esse, omniaq; audere, qui nulla elegātiori doctrina præditi sunt: contrà alios quo peritiores fuerint, eo modestiores uerecundioresq; esse. Hinc apud Horatium hominem notari uideas, qui cùm Athenis per annos aliquot libris insenuisset, Romam reuersus statua taciturnior ingrederetur, quippe id cōtra uulgus sentiens: nam sensus ille ex imperiti uulgi opinione desumptus, cùm nimirū intelligat Horatius, probum doctumq; uirum, esse malle eruditū, quàm uideri, popularemq; aurā illam protinus aspernari. Deniq; uerum illud est quod Plinius Nepos ait Epistolis, recta ingenia debilitari uerecundia, peruersa confirmari audacia. atq; ita quo quis imperitior, eo impudentior atq; iactantior euadit, quod græco etiā axiomate confirmatur, ἀμαθία μὲν θάρσος, λογισμὸς δ' ὄκνον φέρει. Imperitia quidem audaciā, eruditum uerò rerum examen timiditatem affert. Meritò itaq; uiro forti odiosa Musca, & sapienti temeritas. Ideoq; Hercules eas suo de sacello abegisse dicitur, Myodem quem uocabant earum deum imprecatus. In Olympiæ sacro fortium carmine, tauro, deo eidem, ut aiunt immolato, nubes earum toto eo agro abire cogebatur. Hunc superius Beelzebuben diximus ex Hieronymo. E

CYNICI.

IN sacris nostrorum literis habetur Cynomyiæ mentio nō cōtemnenda, quippe inter Ægypti flagella enumerata. Muscam eam caninā pleriq; dicunt, adiecta scilicet ad importunitatem canis etiam impudentia. Cynicorū sectam animali huic persimilem dicit Adamantius, qui ad reliquas improbitatis suę deceptiones, uoluptatem etiam & libidinem inter bona summa cōmemorabant. Nam quòd molesti essent contra ciuiles omnes mores, omnia deridendo, mu torū est testimonio manifestū. quòd uerò & impudentes, uel unius Diogenis improbū facinus indicat, qui uel medio in foro spectante populo, hominem, ut ipse iactabat, plantare non erubescebat. Ita pleriq; hodie, dum leuia quædam publicè reprehendunt, grauissima quæq; ipsi sibi permittunt. Apud Eucheriū locus animaduertendus est de Cynomyia, quæ nō Musca canina, ut quidam putant, Psalmo sit accipienda, sed Musca potius omnimoda. quod si admittatur, non per y græcam literam scribi debet prima syllaba, sed per œ diphthongū: atq; ita dicendum esset pro Cœnomyia, Muscarum genus omne. F

DE EPHEMERO.

Pud Cimmeriū Bosphorū Hypani fluuio ueluti folliculos acinis maiores ferente, gignitur Ephemerus, animal quadrupes uolatile, quod nos Diarium appellare possumus.

VNIVS DIEI VITA.

PEr hieroglyphicum eius infantem aliquem, qui non ultra unius diei spatium uitam produxerit, nonnulli significandum censent. Id enim animalis genus uteru-

A ut eruperit è folliculo, in pomeridianũ usq; diei tempus uiuit, & uolat, mox descendente sole macrescit & languet, deinde occidente moritur, uita nõ ultra diẽ unum prorogata. Eiusdẽ imbecillitatis est papilio, in grandissimæ muscę speciẽ, colore albido, qui ex folliculo bombycis intra suam araneam conditi trãsformatiq; erumpit, candidoq; exceptus uelo, oua haud ita multò pòst papauerũ seminibus paulò maiora, edit plura numero, mox intra paucissimarũ horarum spatium ab ouis editis emoritur: ex quo formari posset hieroglyphicũ, quod indicaret, re bene gesta uitam exhalatam, ut Epaminondam Thebanũ, & Leonidam Spartanum fecisse legimus. Ac ne quis cõmentitium ac fabulosum censeat quod super Ephemero autores tradunt, ut bombycem prætereamus, quem tota iam Italia domi unusquisq; contueri potest, in Britannijs fluuius est, uel, ut nõnulli tradunt, euripus potius, qui totam fermè insulam diuidit: utrinq; in ripæ marginibus arbores sunt, quæ folliculos ad oui anserini magnitudinem ferunt: hi certo anni tempore in subiectam aquam decidentes, simulac molliti fuerint, aperiuntur, deq; singulis singulę exclusę aues abuolant, pipionibus paulò minores,
B candore insigni, alisq; adeò plumatis, ut altè statim auferantur, neq; quò migrẽt ulli adhuc compertum aiunt.

DE CICADA.

VT uerò bestiolis his finẽ imponamus admonet Cicada, quę continuati soni raucitate molesta, nos omnino uidetur edocere, ut eius exemplo, tædio esse caueamus, tam multa congerentes. Eius igitur hieroglyphica prosecuti, aues iam & uolatilia reliqua ualere iubebimus.

INITIATVS SACRIS.

AEgyptij sacerdotes hominem sacris initiatũ, & mysticæ disciplinę peritiam assecutũ, per Cicadam significabant, in eam scilicet admirationem adducti, quòd animal tam exiguum, nullo oris cõmodo, non faucibus, non lingua præditum, tam argutè caneret tamen, tamq; altum insonaret. Esse huius instar doctrinam mysticam, & suas præsertim literas, quæ nullo syllabarum complexu, nulla partium orationis textura constructæ, sed sola animalis cuiuspiã, uel alterius rei repræsentatione, absolutæ significationis orationem facere uideantur, quæ sese
C longè diuerso ab alijs literis modo legendam exhibeat. Putabant uerò Ægyptij Cicadam, ut apud Horum legere est, per aculeum emodulari, quòd motu suo stridorem cieret ueluti plectrũ quo citharæ pulsantur: ore quippe caret Cicada, eademq; cæca est, prolixum tamen quiddam, compactum, indiuisumq; gerit, simile ei quod linguæ speciem refert in ijs, quibus aculeus in ore est, eoq; ipso rorem haurit, quod unum illi & peculiare est alimentum. Vnde apud Maronem:

Dum cytiso pascentur apes, dum rore cicadæ.

Cæterùm de sono diuersa est aliorum sententia, quippe qui attritus sit interioris spiritus. Quin etiam experimento compertum est, Cicadam non canere per oris aculeum, sed colliso, attrito, agitatoq; frequenter cauo utero, quod pueri digitorum stimulatione non semel explorauimus.

DICACITATIS CASTIGATIO.

CVm uerò sonus ipsius animalis argutus quidam stridor potius sit, quàm cantus ullus, & strepitu aures offendat, natum inde prouerbiũ, Cicadæ uterum ne scabito, quotiens reprimenda est cuiuspiam dicacitas aut petulantia, ut si pergat dicere quod uult, scurrilíq; aut maledico morsu impatientiorẽ aliquem

tetigerit, ipse postea repercussus, quæ nollet audiens erubescat. Et quod in hanc sententiam ait Hesiodus: D

Εἰ ϰ' ϰαϰὸν τ' εἴπῃς τάχα ϰ' αὐτὸς μεῖζον ἀϰούσαις.

Et huiusmodi apud Sophoclem, Euripidem & Plutarchũ plura. Proclus Diadochus putat Cicadæ cantum ex alarum, qualescunq; sunt, attritu prouenire: ait enim, ὁ τέττιξ ᾄδει ὑπὸ ταῖς πτέρυξι τρίβων ἑαυτὸν, ϰαὶ ἦχον ἐϰπέμπων. Cicada canit alarum freta ministerio, semetipsam applodens, & strepitum ita ciens. Quod & Hesiodus agnoscit, πυϰνὸν ὑπὸ πτερύγων.

VANA GARRVLITAS.

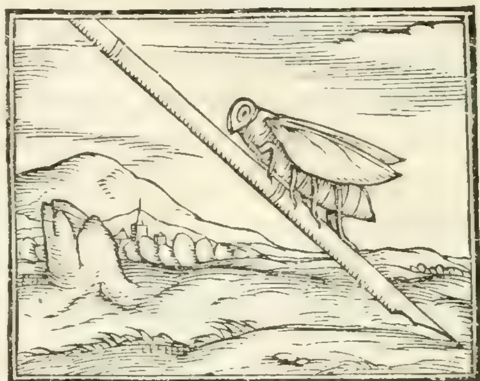

CVr autem nonnulli uanã & inanem garrulitatem per Cicadam significari dixerint, ex Aristotele, quem non intellexerunt, desumptum crediderim, qui Platonis ideas à materia disseparatas, prioribus analyticis τερετίσματα esse dixerit, quippe ut nonnulli aiunt interpretes, nihil nisi inanem cantilenę cuiusdam garrulitatem præ se ferentes. Quem Cicadarum cantum ut importunũ & impudentem, ita Demetrius philosophus notat, cùm à Domitiano pulsus Italia cum Apollonio quereretur: Cicadis, inquit, impunè licet obstrepere, nobis ne quidem mutire fas est. Apud Aristophanem, Νεφέλαις, quæ iustus sermo cõmendauerat, iniustus ait Cicadarũ plena esse. Sedenim quantũ ad Aristotelis τερετίσματα pertinet, piè magis fecerimus, si dixerimus discipulum longè honestius, quàm alij putent, de præceptore suo loqui, sanctiusq; sentire super ideis, quàm interpretes, nostri præsertim temporis, opinentur: quippe cùm Aristoteles de ijs tractaret quæ facerent ad demonstrationẽ per ea quæ ipse constituit artis elementa, nõ obijciendas huc ait ideas Platonis, quia τερετίσματα sunt, hoc est, mysticum quiddam sapiunt, atq; ideo nihil ad demonstrationem qua de nos hîc agimus, conferũt: ingenij illud, atq; animi supra sensum elati negotiũ est: hoc quod præ manibus est nobis, uni applicitum est sensui. Vocabulum enim τερετίσματα, inter alia significata mysteriũ etiam significat: & superius Cicadam mystici hominis hieroglyphicum Ægyptijs esse cõmonstrauimus. Sanè uerò Propertius in garrulitatis significatũ acanthidem lenam uocat, à sermonis tædio & loquacitate, auriumq; offensione: nam acanthias Cicadæ epitheton est, quin & Cicadæ species Hesychio. Aiunt porrò, ex eo animaliũ genere fœminas semper taciturnas esse, quod nonnulli ad frigiditatem referunt, qua sint egregiè præditæ. E F

NOBILITAS GENERIS.

ILlud minimè prætereundum, Cicadam apud Athenienses generis nobilitatem significasse, quod apud Thucydidem in liminari pagina comperies, qui τεττιγοφόρους, hoc est, Cicadigeros eos appellat, quòd apud Athenienses institutum erat, Cicadas ex auro capitis ornamento gestare, quæ indigenas & ingenuos ab aduenis & seruis distinguerent. Causam nonnulli cõminiscuntur, quòd Cicadę maximè omniũ animalium indigenæ uideantur: in ea siquidem regione qua genitę, uiuunt moriunturq;, cùm reliqua ferè omnia animalia aliquò migrent, neq; sedem ullam firmam habere perseuerẽt. In unaquaq; uerò ciuitate & municipio eos nobiliores dicimus, quorũ maiores pluribus antè annis in patria sua claruerint: obiectatumq; ideo Ciceroni totiens in opprobrium, quòd uir nouus esset,

quia

A quia plurimùm odiosa solet esse nouorum hominum ambitio, cùm Rempub. in quam recens adsciti fuerint, administrare contendunt.

MVSICA.

QVamuis autem alij aliter Cicadarum cantum acceperint, plures illi fuere qui Musicen hinc intelligi censuerint: ideoq; Cicada in citharœdi statua citharæ insidens, hieroglyphicū dedicabatur: quem morem Strabo latius interpretatur: quanquā nusquā desunt Græcorū fabulæ, Eunomi citharœdi statuā celebrantium cum cithara, cui Cicada insideret, propterea quòd is cum Aristone Rhegino, Pithijs, musico certamine destitutus est, chorda una fracta: uerùm aiunt Cicadam adfuisse superuolantem, quæ suppleuerit uocis illius uicem. Et apud Theocritum pastor, qui Thyrsin commendare uult à car-

B minis suauitate, melius eum canere quàm Cicadas, rustica & pastorali simplicitate dixit. Deq; hac Plotinus mihi uidetur intellexisse potissimum, cùm homines musicis modulis affectos ac delinitos, in animalia musica renasci disserit. Quin & fabella recitatur à Platone, fuisse olim quosdam musicos homines qui cantu adeò allicerentur, ut præ modulatione cibumq; potumq; negligerent, eoq; demum macilentię redactos, ut in Cicadas abierint, qui famē adhuc nullo alio cibo quàm cantu leuent. Videre uerò est homines eos qui sermocinationibus & loquacitati prolixius æquo dediti sunt, corpore esse maiori ex parte graciliori: corpora enim extenuari sermone nimio, philosophi profitentur, quorū è numero Lucretius noster ita philosophatur:

Nec te fallat item quid corporis auferat, & quid
Detrahat ex hominum neruis ac viribus ipsis
Perpetuus sermo, nigrai noctis ad vmbram
Auroræ productus ab exoriente nitore,
Præsertim si cum summo est clamore profusus.

Sed satis iam obstrepere cum Cicada uisi sumus, quare sit iam nugandi modus.

C

DE ARANEO.

IMportunū fortè uideatur insectis his, atq; ijsdem uolatilibus, Araneum aggregare: sed traxit me bestiolæ leuitas propémodum uolatilis, ut inter hæc locum ei constituerem. Præterea, ueluti nullus est illi angulus imperuius, haudquaquā ulla erit inuidia, si huius quoq; commentarij angulum occuparit.

INANE OPVS.

EX carmine quidem Catulliano, per Araneum inane opus, nulliusq; precij aut momenti rem significari didicimus, ubi de se ipse iocatus ait:

Nam tui Catulli *Plenus sacculus est aranearum.*

Quod sibi desumpsit Lucianus in Pseudologista: εὐρῶτος καὶ ἀραχνίων μεστά, carie & Araneis oppleta. Verùm & ex historiæ sacræ scriptoribus, significatum idem Præsulibus nostris non improbatum accipimus. Eo siquidem tempore

atque hora, qua Gregorius Patriarcha Cōstantinopolitanus, & Macarius, & Pyrrhus & socij, qui unam in Domino nostro Iesu Christo naturam & uoluntatem asserebant, centum & quinquaginta Præsulum sententia damnati sunt, plurimę Araneorum telæ, maxima omnium admiratione, in medium populum ceciderе: ex quo significatū est, eas hæreticorum sordes Aranearum instar inanes fuisse, eoque conuentu solennique iudicio dissiectas esse. Nonagesimo sanè psalmo de infirmitate huiusmodi legas: Anni nostri quasi Aranea reputantur: nam ea magna cura & ingenti labore contexitur, ob tenuitatem uerò minimo quolibet occursu dissipatur. Alio psalmo: Tabescere fecisti uelut araneam animam meam, super eadem imbecillitate humana dictū uolunt. Et earum telæ, ut Eucherius, concupiscentiæ nostræ opera sunt, quæ nulla densantur soliditate, uenti cuiuslibet humani iniuriæ exposita. Apud alios ita interpretatum inuenias: Exile admodum animal est Aranea, & anima flagellis & amaritudine conscientiæ perculsa macerataque, attenuari uidetur: contrà cùm genio dat operam, pinguescere dicitur, & opiparè saginari. Sunt qui ex hebraico non Araneam, sed tineam hîc ponant. D E

PLVVIA.

ALioqui tela huiusmodi futuræ indicium est pluuiæ, quòd animal id sereno texere quodammodo uereatur, non ignarum serenitatibus tenuem magis ac perflatibus obnoxiū esse aërem, quibus ambobus opera sua dissipari contingit: nubilum uerò, utpote crassiorem glutinosioremque, eius operis tenuitati commodiorem experitur.

LEGVM INÆQVALITAS.

VVlgus uerò non ineptè per Aranearum telas & retia, apto admodum hieroglyphico legum notat inæqualitatem, propterea quòd, ueluti muscæ & uolatilia alia pusilla, si in eas inciderint, capiuntur & pereunt, fortiora uerò animalia perrupto texto facilè quoquo libuerit elabuntur: ita leges imbecillam & tenuem plebeculam cohibent atque castigant, potentioribus uerò nihil aduersantur, qui eas ex arbitrio tollunt, scindunt, abrogant, & refigunt. At non ita Antiochus tertius, qui ciuitatibus sibi subditis scripserat, ut si quid unquam per literas mandasset quod legibus aduersaretur, ne curarent, tanquam illud esset se nesciente scriptum. F

DIALECTICA.

PEr Araneas Ariston Chius Dialecticorum sermones intelligebat, quæ quidem artificiose admodum elaboratæ essent, nulli uerò inseruirent usui. Eandem idem disciplinā cœno in uijs iacenti assimilabat, nulli quippe utilitati esse, ingredientibus autē & impedimento & molestiæ. Idem eos qui disciplinæ huic operam curiosius darent, ijs qui cancros largè uescerentur similes esse dictitabat, exigui enim cibi causa circa magnū testarum cumulum occupari. Dialecticam uerò omnem Zeno philosophus iustis quidem mensuris comparabat, quibus tamen eius artis periti non triticum aut utile quidpiam metirentur, sed paleas, aut quisquilias alias id genus.

A

DE TIPPVLA.

Erùm ecce tibi Tippulã, mihi nihil tale cogitanti, neq; sentienti, ex improuiso huc irrupisse: quare quid ea quoq; sibi uelit, uideamus, etiamsi nihil ab Ægyptijs, quod meminerim, super ea traditum habeatur.

LEVITAS.

SVnt qui summã leuitatem, utputa quam Maro de Camilla canit, per Tippulã aptè significari posse dicant. Bestiolæ quippe genus id sex pedibus præditum, sed tantæ leuitatis, ut super aquã currens nõ desideat. Hinc Plautus: Neq; Tippula leuius est pondus, quàm fides lenonia.

PIERIVS VALERIANVS AD NOBILISS. MAXIMEQVE REVERENDVM IOANNEM GRIMANVM PATRIARCHAM AQVILEGIENSEM, DE IIS QVÆ PER DELPHINVM ET POLYPVM SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

B

Vstricis diebus, qui proximè præterierũt, cùm Pientissimè Præsul purificationis ergò puluinaria septem te secuti inuisissemus, essentq; vnà tecum eruditissimi viri Angelus Colotius, Baptista Casalius, Pimpinelus, Antonius Marosticanus, & Petrus Aleander, quibus candidius nil terra tulit, quorum cõmendatione tuam ego amicitiam recens indeptus eram, multaq; inter equitandum de ambitiosissimo monimentorum studio, quod veteribus illis adeò placuisset, vltro citroq; dicerentur: suggerebant enim argumentum tot disiectorum passim ædificiorum moles tam immanes, quæ tota gestatione nostra occurrebant: magnamq; dicendi materiã sumministrabat arcana illa pingendi cælandiq; ratio, quæ apud eos fuisset, qui mutã quandam orationem per rerũ imagines mente concipiendam, non vllo vocis sono, literarúmue complexu enunciandam excogitassent, autoribus dubio procul Aegypti sacerdotibus, quos vniuersæ mox nationes, vbiubi vlla rerum disciplina vigeat, tacito consensu cunctis in operibus imitari studuissent. Sub hoc sermone Quirinalem prætereuecti, ad
C *Altæ semitæ latus deflexeramus, in hortos tuos, vbi antiquissimi operis templum olim fuit, in quo ruinis obruto signa etiamnum pleraq; vetustissima sub ruderibus subterranei eius templi reperta à vobis fuerant, ad quæ spectanda magna ingenuorum multitudo confluebat. Inter ea autem opera præcipuum erat Veneris simulacrum, quæ Cupidinem manu regebat, ipse verò Delphinum cauda apprehensum surrigebat, ille Polypum iuxta Cupidinis pedes hærentem solo mordicus apprenderat. Hic tu, qui veterum operibus adeò delectaris, quærebas, quid id sibi vellet argumentum. Neq; aberant ex loci curatoribus, qui visitantium opiniones exceperant innumeras, plurimùm verò qui rem temerè factam arbitrabantur, animaliaq; illa ad ornatum tantùm apposita putarent: vel si quod in ea re consilium fuisset, certè non vllum aliud, nisi vt statuæ penè nudæ aliquo firmarentur fulcimento, facile lapsuræ nisi adminiculis huiusmodi veluti adglutinatæ præsepitæq; sustentarentur, neq; alterius cuiuspiã rei significationem præ se ferre: nisi fortè quis diceret, Venerem mari ortam, maternisq; pecoribus Cupidinem adblandiri. Tuq; mi Domine, ad me conuersus, quid super hoc mihi videretur postulasti. Ego autem argumentum id omne ad Aegyptiorum traxi disciplinam: tuq; Vir amplissime libenter auscultare me visus es, meamq; dictionem amici reliqui non improbarunt. Proinde rogasti me,*

vt quæ super Delphino & Polypo huiusmodi disseruissem, ea scriptis explicata tibi darem, velle te per otium rem diligentius examinare. Feci quod petieras, idq; libenter admodum, quòd magnopere gaudebam datam mihi occasionem, qua possem tibi tam studioso, tam pio, tam planè probo Principi in ea re morem gerere, in qua per dies aliquot industriam ego meam, quantulacunq; esse poterat, exercuissem. Misi igitur ad te pisces eos duos quos poposceras, atq; ea simul omnia, quæ illis capiundis in verriculo deprensa sunt. Nam multa Delphinus dum mare cauda verrit, in sagenam immisit: & Polypus cirris, & quibus exasperantur cotyledonibus fretus, plurima secum attraxit, nullo discrimine congesta. Ea vtiliá ne essent, an inutilia, nolui meum esse iudicium, sed ipsum rete prout eductum erat, cum tota præda protinus afferendum ad te curaui. Tuum erit quæ vsui fore videbuntur, verriculo in siccum attracto, seligere: quæ minus ad rem facient, eiicere. Sed antea quàm ad complexum figurarum, quas explicaturi sumus, aggrediamur, necessariũ esse visum alterutrius simplicia significata percurrere, vt habita singulorum cognitione, facilius coagmentationem ipsam conficere posimus. D

DE DELPHINO. E

INCOLVMITAS.

INCIPIENTES igitur à Delphino, id in primis referre libet quòd totiens in humani generis beneficium cesſit, quippe plerisq; mortalium extremo uitæ periculo laborantibus, ab animali hoc ſpontè auxilium allatum. Neq; enim temerè frænatus Delphinus pictus, incolumitatis indicium fuit, quod dubio procul ob multos ab undis eius opera ſeruatos factum opinamur. In Neptuni ſiquidem templo, quod apud Iſthmon erat, uiſebatur Palæmon puer ſuper Delphine & auro & ebore confectus, quem Herodes Atheniensis dicauerat. Nam & Palæmoni nautæ pro incolumi nauigatione uota faciunt. Idem enim & Melicerta & Portunus eſt, cui, ut apud Virgiliũ habetur, ſeruati uotum ſoluunt in littore nautæ, ut Glauco, & Panopeæ.

TARAS.

QVod uerò ſignum in argenteo nummo Delphino uehitur, TARAS is eſt, ut etiam indicat inſcriptio, de quo Ariſtoteles meminit Tarentinorum politia, apud quos numiſma nummum dicit appellari, in quo Taras Herculis Delphino uectus. quanquam apud Aſiaticos quoq; puerum Delphino inſidentem fuiſſe in nummis tradit Strabo. Sed Phalantum Lacedæmonem memorat Pauſanias, qui Tarentũ coloniam duxit, priuſquàm Italiam attingeret naufragium in Criſæo mari feciſſe, cui Delphinus opem tulerit, ſublatumq; dorſo in littus incolumem expoſuerit. Steſichorus hiſtoriam huic ſimilem Crithei teſtimonio recenſet, Telemachũ Vlyſsis filium cùm adhuc puer in alto maris littore luſitaret, in ſubiectas aquas corruiſſe, mox Delphinorum beneficio receptum, qui puerum ſurrexerint, & expoſuerint, idcirco patrem Delphinorum inſigne poſtmodum ſtudioſius adamaſſe, eamq; ſculpturã & in enſe & ſcutis habuiſſe, & in annulo uſum pro ſigillo. Quare apud Lycophronẽ eum δελφινόσημον appellari comperias: quod ea etiã de cauſa fortè dictum exiſtimes, quòd Philoſtratus eum ſubſimũ fuiſſe dicit. Delphini uerò & ſimo admodũ roſtro ſunt, unde animal repandiroſtrũ, Pacuuio. Et Simonis nomine gaudẽt appellari, quaſi uocem intelligant. Vt uerò interim omittamus Arionẽ Delphini opera & uectatione, F

A de latronum nautarum manibus liberatum: cuius rei testimoniũ diutissimè in Tænaro habitũ donarium, ex ære Delphinus cum insidente Arione: quod argumentum in nummis etiam cusum uidi, eum quippe nudum Delphino uectum, dextera uictoriã prætendere, læua lyram sustinere. Prætereamusq; Hesiodi poëtæ per errorẽ in templo Nemeæi Iouis ab incolis trucidati cadauer, quod in mare fuerat à percussoribus abiectũ, à Delphino inter Locridem & Eubœam expositum. Et Melicertę corpus, quod in Isthmo Delphinus exposuerat, inuentũ à Sysipho. Virginem quandam Lesbiam uetusti autores tradidere cum amatore suo demersos in aquam, Delphinorũ auxilio incolumes euasisse. Veteres denicq; Delphinum tanta ueneratione prosequebantur, ut eum necq; uenarentur, necq; ullo pacto lædere fas iudicarent: quæ quidem religio in ætatem usq; nostrã propagata est, cùm multos reperias qui Delphinũ uel interficere, uel uesci ea de causa scelus putent, quòd quædam illi sint cum humano genere cõmercia, promptuariumcq; sit nauigantibus auxilium.

BACCHVS.

B QVòd uerò Delphinũ Baccho adpingunt, non solùm ad fabulam spectat, sed etiam ad historiam, quòd uinum marina aqua mixtum facilius cõseruatur, ut Columella scribit se ab agricola patruo didicisse. Et Dionysius hac de causa ad mare fugisse fingitur, quod apud Athenæum habemus. Cur uerò aqua maris adeò uino conferat, rationem & Plinius & Dioscorides & alij tradidere.

APOLLO DELPHICVS.

ATqui non Neptuno & Baccho solùm, uerùm etiam Apollini Delphines dedicantur, multasq; eius aras apud Græcos Delphinis insculptas fuisse Plutarchus attestatur. Ad hæc nõnulli addunt, Apollinem Delphini specie adnasse ad Delphos, apud quos præcipuè colitur: quanquam & Delphi antea fuerant Neptuno sacri, uti Calauria Trœzeniorũ insula Apollini, quę loca mox dij ipsi inuicẽ permutarint, ut apud Pausaniã est. De Calauria tamen nescio quid diuersum tradit Stephanus, cuius opus De gentibus, Hermolaus Byzantius in cõpendiũ redegit. Quantũ uerò pertinet ad Apollinem in Delphinũ transmutatum, Creticum cõmentum aiunt: illi enim Apollinem totius salutis autorem celebrabant, necq; quenquã ullum euadere infortuniũ arbitrabantur, nisi Apol-
C linis ope sospitaretur. ad quod fortè tacitè respexit Horatius, Sermonibus, ubi se garruli cuiusdam importunitatẽ, qui hominem necabat, euasisse gauisus ait, Sic me seruauit Apollo: quãuis de foro loquatur, quò nugator ille in ius tractus fuerat: ibi enim erat Apollinis templum. Cretes denicq; ab unoquocq; malo liberationem Apollini ferebant acceptam. Nam & quòd fabulæ fabulantur homines in Delphinos transmutatos, ea de causa confictum aiunt, quòd Delphinis ducibus nautæ seruati fuerint.

PERICVLORVM FVGA.

APud nostros etiam uulgò Delphini sunt tuti receptus indicia, quippe qui quotiens futuram tempestatem præsentiunt, in portus accurrere, decq; undis exilire cernuntur, quasi uelint reliquos inuitare, ut in stationes properè se recipiant, necq; nauigia alto credant. D. etiam Thomas Delphinum ait futurę tempestatis prognosticũ esse minimè contemnendũ, ubi uisus fuerit in maris superficie frequentius se uibrare, aut plures quodammodo lasciuire inter se colludentes. Causam philosophi deprehendêre, quòd hyemali procella ingruente, consurgunt exhalationes ab imo mari, quę hyemis fomenta suggerunt, calorcq; tunc

in Delphinis excitatur: caloris uerò cùm propria sit agitatio, euenit ut idem animal sæpius emergat, seq́ frequentius ostentet. Vnde illud apud Pliniũ, Delphinos tranquillo mari lasciuientes, flatum ex qua ueniunt parte præsagire. D

IMPERIVM MARIS.

ITa uerò Delphinus maris regem significat, ut pro aqua mariq́ ipso passim in nummis excudatur. Præcipuè autẽ Suniĳ Neptunus sub Delphinis imagine colebatur. Neptuno uerò aquarũ domino nullo non in signo eius adsculpebat̃. Pulcherrimus extat nummus, cuius inscriptio est, NERO CLAVDIVS CÆSAR AVG. GER. P. M. TRI. P. IMP. PP. ubi Neptunũ ipsum uideas in portu sedentem, id enim quietis indiciũ: dextera temonem terræ adprimentẽ, quod signum nauigationis est in portum fossilem: læua uerò Delphinũ amplectentem, quod maris blanditias & tranquillitatem ostendit, iramq́ & cõmotionem fluctuũ omnem ibi demollitã. Ibidem celeberrima illius ædificiĳ forma est, cum inscriptione, POR. OST. In qua quidem portus illius effigie naues diuersi generis minutissima figura elaboratas, non sine magna artificis cõmendatione conspicias. Atq́ ut hinc hieroglyphicum, quo de agitur, interpretari aggrediamur, epigramma græcum extat, cur Cupidinis signum una manu Delphinũ, altera flores contineat, in hunc modum interpretatione facta: E

Οὐδὲ μάτην παλάμαις κατέχει δελφῖνα καὶ ἄνθος,
Τῇ γὰρ μὲν γαῖαν, τῇ δὲ θάλασσαν ἔχει.

Non temerè quippe illum una manu Delphinum, altera flores cõtinere, utpote qui sit hinc terrę dominus, inde maris. Est & in nummo M. Agrippæ L. F. COS. III. Neptuno reduci signum S. C. cusum, in quo Neptunus læua tridenti altè innititur, dextera uerò Delphinũ exporrigit. In Q. Nasidiĳ nũmo nauis est cum stella & uelo pleno, ab altera parte caput, tridente ab occipitio posito: infrà Delphinus est: inscriptio, NEPTVNI. quod tutam Q. Nasidiĳ nauigationem Neptuni beneficio peractã indicat. Tam igitur ex ĳs quę dicta sunt, Delphinum ante omnia maritima Neptuno sacrum intelleximus, quàm reliquarũ etiam aquarũ symbolum, ex celebri Corinthiorũ signo, apud quos fons fuit, in quo Neptunus æneus situs erat, sub cuius pedibus Delphinus aquam effundebat. Sedenim cùm hæc multa sint, hæc de Neptuno dicta sufficiant, si modò id addidero, quòd per Neptunum uice uersa, unusquisq́ etiam piscis accipitur, ut apud Næuium: Coquus edit Neptunũ, Venerem, Cererem: hoc est, pisces, olera, panem. Vbi aduertendum Venerem hortis præfici. F

VELOCITAS.

EST & illud præcipuum ex Delphino significatum, ut sit uelocitatis indiciũ, aut mirificæ agilitatis. Constat enim unicuiq́ maris accolæ, quanta se uelocitate Delphini iaculentur, quæ cùm refertur, incredibilis habetur ĳs qui non spectarint. Est autem dubio procul uelocissimũ omnium animalium tum aquatilium tum terrestriũ, quippe qui malos etiam nauigiorũ maiorum supersiliant, perinde ac sagitta pernices, ut apud Aristotelem habetur, ἁπαίτων δοκεῖ εἶναι ζώων τάχυσον καὶ τῶν ἐνύδρων καὶ τῶν χερσαίων, καὶ ὑφάλλονται πλοίων μεγάλων ἱστοὺς. De agilitate uerò, qua maximè prępditus est, prouerbiũ emanauit, Delphinũ nare doces, si quis imperitus peritissimũ instituere aggrediatur: perinde ac illud, Sus Mineruã: quod eruditissime Præsul in me forsitan nõ immeritò retorseris, qui de ĳs ad te scribere cœptarim, quę tu longè me plenius & melius alios docere possis. Nam & illud nosti, Nemeis, Milesiam saltu pernicissimũ Delphino assimilatum à Pindaro.

A CITA NAVIGATIO.

IN nauigatione autem cùm celeritas in primis expetatur, non incongruè Delphinus eſt nauigandi ſignum, ſiue quòd ipſi naues obuiā factas comitantur, & quodam gratulationis affectu choreas circumducāt. Ab ea uerò ſulcandi maris facilitate qua Tyrheni plurimùm olim claruere, qui piraticam exercentes uniuerſo ferè orbi terrori erant, Delphinorum cognomentum in Græcorum fabulis adepti ſunt, cùm præſertim Pelaſgi, referente Myrſilo, Crotone occupata Tyrrhenā etiam regionē inuaſiſſent, in qua diutius cohabitantes nauticam didicere. Habiti uerò inter piratas etiam Pelaſgi, unde nationibus reliquis inuidiæ plenum erat eorū nomen, idq; apud Maronē ſemper ad cōtumeliam ponitur.

MATVRITAS.

PEruulgatum uerò illud eſt, quod maturè agendum ſignificat, ſi Delphinus anchoræ uel alligetur, uel, ut ueteres fecerunt, obuoluatur, uno contationē, altero celeritatem ſignificante, quæ ſimul iuncta, inuicemq; temperata, maturitatem faciunt, & quod Horatius ait, & properare loco & ceſſare indicāt: id Græ-
B ci σπεῦδε βραδέως enunciarunt. Sunt qui hieroglyphici huius inuentum Auguſto tribuant, quòd & adagium & ſignum huiuſmodi ſolitus ſit identidem repetere. Habetur ea ſpecies, qua Delphinus anchoræ ſe circumuoluit, in Titi Veſpaſiani nummis. Sed fortè nō diſpliceat in huiuſmodi ſignificatū trahere, quod in nummo quodam æreo apud Maffæos inſpexi Romę, bouem humana facie perſonatum, ſupra quem Delphinus imminet: per hunc enim celeritatē, per bouem tarditatem intelligimus, quæ illius animalis propria eſt. Actionē uerò ex humana facie colligimus, quòd hominum proprium in primis ſit res gerere. quanquam de boue laruato alibi.

AMOR IN SIMPLICIOREM ÆTATEM.

INuenio etiam ex Delphini ſimulacro amorem in ſimpliciorē ætatem ſignificari, quem puerilis ætatis amaſium non uno exploratum eſt exemplo, qualia ab utroq; Plinio referuntur: ut non immeritò tot in nummis Delphinum cernere ſit ab alato Cupidine frænatum. Et Veneris ſtatuas pleraſq; uidimus, quibus adſculptus eſt Cupido, qui uel Delphino inſideat, uel alio quoquo modo regat eum apprehenſum.

C GRATVS ANIMVS.

NEq; tamen ea pro fabulis habenda quæ recitat Pauſanias, qui grati animi ſignum in hoc animali ſe uidiſſe in Poroſelene Ioniæ urbe teſtatur: inclamatus enim à puero, properare ad eum ſolebat, ſubiectoq; dorſo ei, ſi adlibuiſſet ad uecturam ſeſe accommodabat, propterea quòd ab eo redemptus piſcatorum manus euaſerat, curato etiam uulnere quod illi fecerant. Ab Egeſide proditum ait Plinius, in Ialyſo Rhodiorū urbe Hermiam puerū Delphino longa conſuetudine uectari ſolitū per fluctus, ſed ſubita mox procella ſuperueniente demerſum. Idemq; Naupacti etiam accidiſſe, à Theophraſto eſt literarum monumentis datus. Admiratur Plutarchus tantam animalis iſtius humanitatē, ſiquidem non educatione, ueluti canes & equi, non ulla alia neceſsitate, uelut elephanti pantheræq; & leones ab hominibus liberati, ſed genuino quodā affectu ſpontè ſint humani generis amatores: ideoq; crocodilorum hoſtes infenſiſsimi, propterea quòd crocodilus humano ſemper generi inſidiatur, atq; ita ipſa naturæ repugnantia inimicitias generat.

NEQVITIA.

D

PHysiognomici ſanè laſciuos & petulantes eos in primis iudicāt, qui ſimum, ut Delphini, naſum habeant: proptereaq; Socrati nequitia, quam ex ipſa facie præ ſe ferret, uitio data eſt, quod ita ſe natura affectum inficias non iuit: cæterùm ſe naturam cōtinentia domuiſſe: id quod etiam Plato in Sympoſij fine multis argumentis teſtatum facere eſt aggreſſus.

ADVLATORVM INFIDELITAS.

NOn prætèribo hîc, quòd Socion philoſophus ait Delphinum adulatorem eſſe, qui ciborū reliquijs, quę à nauigantibus affatim in mare proijciuntur, allecti comiterq; accepti ſaturatiq;, natantes quandiu affatim unda ſubeſt ac ſuppetit, officioſe comitantur, in ſiccum uerò littus nunquam excedunt. Sic adulatores, quandiu tranquillitas affulget, permanent, amicos in hoc uitæ curſu dum plana faciliaq; & proſpera omnia ſunt, adeunt, deducunt, colunt: cùm uerò ſcrupea difficiliaq; acciderint, ſtatim abſcedunt: de quibus Horatius noſter:

At vulgus infidum & meretrix retro
Periura cedit, diffugiunt cadis
Cum fæce ſiccatis amici
Ferre iugum pariter doloſi. E

GIBBEROSI.

VVlgò uerò uſurpatum, ut gibberoſos Delphini cognomento notemus. Et antiquiſsimus autor Pacuuius, animalia hæc incuruiceruicū pecus appellauit. Sed & gibba ſuum habet ſignificatum, utpote quæ futurorū indicium ſit, ut apud Tranquillum aruſpices Domitiani gibbam per ſomnium ſibi acceſsiſſe uiſam interpretati ſunt. Et quoniā pars eſt prudentiæ futura præuidere, gibberoſos aiunt omnes aſtutos eſſe, multaq; pollere ſagacitate.

IMPVRI AMORIS SATIETAS.

MAximè uerò mihi natura ipſa per Delphinū philoſophari uidetur, quem terra procul, adeò uiolentum, pernicem, atq; agilem eſſe iuſſerit, eundem autem ſimulatq; terram attigerit, uix in arenam exceptū confeſtim emori: unde dixerit Horatius de re maximè abſurda, contraria, & ſibi ualde repugnanti, Pingit Delphinum in ſyluis. Ita impatiens eſt animal hoc terreni ſoli. Adagiū uerò eſt in eos qui magnum aliquid polliciti, minimū præſtiterint, δελφῖνος ἐν χέρσῳ βία. Quę quidem eò ſpectāt, ut cùm amorem ex Delphino ſignificari oſtenderimus, eatenus amorem omnia uirtutis experimenta præſtare admoneamur, quatenus F terra procul in alto ſeſe exercet, & in ſublime ſæpius ſeſe cœlum uerſus, marinæ undæ purificatione expiatus, ac ſereni tantùm aëris affectator eiaculatur. Terra autem & animalia terræ addicta, uti ſerpentes, ſues, & alia quædam, uoluptariæ mollitudinis indicia ſunt, tum ipſam rei uenereæ ſpurcitiā innuunt, quò ſimulatq; Delphinus acceſſerit, ſtatim expirat. Huiuſmodi enim eſt impuri amoris cōditio, ut cùm quis id, quod longo temporis interuallo appetierit, ſtudioſiusq; ambiuerit, aſſecutus eſt, in amando deinceps flacceſcere ac refrigerari uideatur, plerunq; etiam uel faſtidio, uel odio ſuccedente, tam alienus ab amata re fiat, ut nihil magis auerſetur. Hinc illæ deceptorum querelæ:

Cui mea virginitas auibus libata ſiniſtris?

Hinc apud Maronem exclamat Dido:

Te propter Libycæ gentes Nomadumq; tyranni
Odere, infenſi Tyrij, te propter eundem
Extinctus pudor, & qua ſola ſydera adibam
Fama prior: cui me moribundam deſeris hoſpes?

Quare

A Quare Lysias apud Platonem, amantes ait, cumprimū libidinem expleuerint, collati beneficij pœnitere: id quod in eo accidit amore, qui turpitudini sit emancipatus. In eo uerò quem neq; Plato, neq; alius quispiam pro dignitate satis unquam laudauit, longè aliter euenire manifestum est.

DE POLYPO.

ENumeratis quæ apud autores, quos legere licuit, habentur, Delphini significationibus, ad Polypum res ipsa, quæ præ manibus est, traducit, ut demum quid sibi uelit Delphinus qui Polypum mordicus apprehenderit, conijcere ualeamus.

REI FAMILIARIS ACCVMVLATOR.

AEgyptij sacerdotes hominem qui rem familiarem ex quibuscunq; rebus, utilibus simul ac inutilibus, nullo discrimine, nulliusq; rei ratione habita, cōgereret augeretq;, significare si uellent, Polypum pingere soliti sunt. Ille enim cùm prodigè admodum multa deuoret, prudens tamen rei familiaris omnia temerè colligit & conuenatur, & in cubili suo recondit, selectisq; utilibus atq; con
B sumptis, inutilia mox, quippe testas, & cancrorum crustas, & putamina conchularum, & spinas pisciculorum, abigit. Eos Ælianus uehementes ait esse ad uorandum quæcunq; oblata fuerint, esseq; adeò impotentes, ut ne pastu quidem mutuo abstinere deprehendantur, quiq; in retibus minores inclusi fuerint, maiorum escam esse.

OMNIVM ABLIGVRITOR.

QVin etiam eum qui aliena abligurierit, & sua mox absumat, notare cùm uellent, Polypum flagella curtum & detruncatum effingebant. Asserunt enim autores Ægyptij, Polypum ita famis impatientē esse, ut si alius cibus non suggeratur quem deuoret, proprijs flagellis uesci. Vnde dixerit Alcæus, ἔδω δ' ἐμαυτὸν ὡς πολύπους (quem uersum citat Athenæus) Ipsum me comedo ut Polypus. Hesiodus quoq; ἐν ἔργοις cum Ægyptijs sentiens de Polypo ait: ὅτ' ἀνόστεος ὃν πόδα τένδει, quiq; suo exossis pede uescitur. Prçterea Oppianus Halieuticis: ἀλλ' οἵγε γλαφυρῇσιν αἰζόμενοι θαλάμῃσι πήξαντες δαίνυνται ἑοὺς πόδας ἤυτε σάρκας ἀλλοτρίας. Id ipsum Ælianus asserit, uenatione deficiente suis eum uesci cirris, alijs mox pro ijs qui absumpti fue
C rint succrescentibus. Heledonē autem πλεονασμῷ τοῦ λ, ἀπὸ ἑαυτὴν ἔδειν, quòd semetipsam edat, appellatam, Polypi speciem etymologici Grammatici contendunt. Nam & Pherecratem summæ autoritatis uirum, hæc eadem de Polypo sensisse tradunt. Quin & Carneadem id ipsum agnouisse manifestum, cùm dialecticam Polypi similē esse dictitaret, qui præ fame, suamet flagella pasceretur. Eos uerò aucta iam doctrina peritiores factos, in suasmet opiniones mox grassari, easq; destruere: quæ quidem curiosius à me cōquirenda fuerūt, quia Plinius Aristotelem secutus id fieri negat: quiq; reperti sint corrosa habere brachia, id eis à murænis uel congris euenisse asserit, cum quibus assiduum certamen habent. Plutarchus tametsi in Aristotelis sententiam super hoc nonnunquā illabatur, cum Ægyptijs tamē hoc idem tradit, qui tam præstantium autorum scripta arguere mendacij uereatur: quasi uerò non & alia sint animalia, quæ suamet membra in cibum absumant, cùm cercopithecos uideamus totas interdum sibimet caudas abrodere: quare cautio est, ne qui animalibus huiuscemodi delectantur, carnes eos attingere permittant, quia simulatq; carnibus assueti fuerint, eius facti auidiores, morsus in semetipsos ultro conuertunt. Id ego cùm hæc scriberem, apud

Mediceos proceres domi fieri à quodam efferatioris naturæ cynocephalo quoti die conspiciebam. D

VICTORIA VTI NESCIVS.

HOminem uictoria potitum, uti tamen uictoria nescientem, intelligere cùm uellent, sacerdotes ijdem congrũ & subiectum Polypum pingebant. Qua specie potuisset Annibal figurari, cùm strage ea Romanorum ad Cannas edita, Romam oppugnatum ire neglexisset. Aiunt uerò, quotiens Polypi cum cõgris certamen ineunt, à congris facile superari: cæterùm nullam esse congris facultatem ut Polypos depascere ualeant, quòd ij læuore atq; lubricitate corporis, qua sunt egregiè præditi, morsus hostium effugiant, & mutilatis tantùm aliquando flagellis elabantur.

TYRANNVS.

QVòd si hominem Ægyptij municipij sui longè principem, sed tyrannica in ciues dominatione utentem, notare uellent, Polypum & locustam adpingebant: locustæ siquidem dominationem uidentur in Polypos exercere, primasq; inter eos obtinere partis, ut apud Horum legitur. Cæterùm Aristoteles priores E Polypo tribuit, tantoq; eum terrori formidiniq; esse scribit, ut si locusta Polypum in ijsdem retibus esse senserit, præ metu exanimetur quamprimùm extincta. Habet hæc Gammari fluuialis similitudinem, longè tamen maior atq; uastior est, & albicantior, cùm Gammari subnigricent: quanquã & nigricantes admodum locustas in Ligustico mari esse conspexi. Pedes huic utroq; ex latere quini, ijs adnumeratis qui in forcipem exeunt denticulatũ. Octoni uerò Gammaris. Sed est suus de locusta locus in crustaceorum cõmentario.

MORIBVS ALIORVM ACCOMMODATVS.

PEruulgatũ uerò illud est, ut homo qui se uarijs hominum moribus accõmodet, sitq; omnium, ut Latini dicunt, horarum, per Polypum saxis adhærentem exprimatur, quẽ maximè omniũ colorẽ mutare constat, ijsq; similem reddere quibus appropinquauerit saxis. Huic aũt similes esse homines dicimus, qui pro loco & tempore uiuendi rationem aucupantur, seq; eorũ, apud quos degũt, uoluntati atq; sententijs in omne obsequium proni dedunt, omni posthabita ingenuitate. Causam demutationis istiusmodi multi reddere conati sunt, eamq; alij uoluntariam, alij naturalem, alij coactam tradidere. Voluntariam, quòd id F astu quodam faciat. Naturalem, quòd translucidum sit eius corpus. Necessariã, quòd præ metu ita transmutetur, ut homo etiam pro uaria cordis concitatione hoc uel illo colore genas perfunditur. Voluntariã sanè reprehendit D. Ambrosius, propterea quòd Polypus dolo malo hoc faciat, ut incautos ad se pisces trahat, eosq; deuoret. Theophrastus id in genuinã quandã animalis ignauiã reijcit, quòd ubi consternatus sit, tumultu aliquo colorem mutet, ut hominem facere dicebamus: unde prouerbium illud emanarit, τοῦ κακοῦ τρέπεται χρώς, mutatur color ignaui. Formidolosi enim omnino sunt Polypi, propterea quòd admodum frigidi, eaq; cumprimis demutationis causa perhibetur: id quod apertius Phocylides damnat. quòd si ea sit mutationis causa, reprehensioni omnino obnoxius uideatur. Sedenim pleriq; ueterum ingeniũ huiusmodi usqueadeo approbauerunt, ut etiam proponerent ad imitandum, ea de causa potissimũ Vlyssem esse habitum sapientẽ asseuerantes, quòd uersuto esset ingenio præditus: unde ei apud Homerum πολυτρόπῳ cognomentum. Et suauidicus ita suadet Pindarus:

Ποντίου θηρὸς χρωτὶ μάλιστα νόον προσφέρων πάσαις πολίεσσιν ὁμίλει.

quam

A quam ſententiam ita ex commodo tranſtulimus:

Agè agè colore Polypi Mentem apparatus optimè In vrbe qua velis mane.

Suadet hoc ipſum Theognis, cuius ſententia eadem cum Pindarica:

Mentem habeas quam multicolor dum cautibus hæret Polypus.

Eſt enim ubi Theognidianus uerſus ita legitur:

Πȣλυπόδος νόον ἴσχε πολυπλόκȣ ὅς ποτὶ πέτρῃ,
Τῇ προσομιλήσῃ, τοῖος ἰδεῖν ἐφάνη.

Sedenim improbat hoc Baſilius Magnus, adulatoremq; uocat Polypum libro De gentilium lectione, quòd ueluti ille colorem ad ſubiecti ſoli ſpeciem demutat, ita paraſitus ad audientiũ uoluptatem ſententiam ſtudeat uariare. Sed quod Pindarus & Theognis tradunt eò ſpectat, ut ſtudium omne in calliditate dexteritateq; uiuendi reponamus, ut ſimulare, neq; non diſsimulare, pro loco, pro re, pro tempore, quod obfuturum uideatur, apud eos quibus adhæſimus, euitare ſciamus: quod ſi uirtute incolumi fiat, neq; animi integritatem flagellauerimus, euenire omnino neceſſe eſt ut faciliorẽ & minus inuidioſam uitam peragamus.

B Libet uerò demutationis iſtius cauſas altius repetere, atq; ipſam rei naturam, quantum ad hoc pertinet, oculis ſcribendo ſubijcere, tam probabilia mihi uidentur, quę ſuper hoc ueteres ex Empedoclis opinione tradiderũt. Poroſitates quippe exhalabiles ineſſe rebus omnibus, quas uel cernere, uel attrectare liceat: neq; enim animalibus, neq; plantis, neq; terrę & mari tantũ, uerùm etiã lapidibus manifeſtè inſunt ſpiramenta quãplurima: quin etiã in ære & ferro: omnia enim ſponte uitiantur, cùm aliquid exhalet aſsiduè, pariq; ratione diffletur, atq; interteratur: per poroſitates enim exiliunt & excluduntur particulæ illæ intercluſæ, quæ ad elementi ſui puriſsimi ſimplicitatem redire feſtinant, fæxq; corpori adhæreſcit, quæ rubigo eſt in ijs quę rubigini ſunt obnoxia, putredo in ijs quæ putrefieri apta ſunt, atq; hinc omnia tendunt ad interniciem. Eam poroſitatũ exhalationumq; naturam nonnulli arbitrio ſuo ἐμπλοκὰς dixere, πληγὰς alij, alij uerò ὥσφς ζινὰς, καὶ πυκιλίδας. Maximè uerò maritimis in petris, quæ ſalſuginoſa maris aſpergine alluuntur refrigeranturq;, par eſt partes has, & meatus huiuſmodi deprehendi, cùm hę tenuiſsimo quodam halitu corrumpantur: licet id in ſolidioribus oculata fide minimè poſsis explorare, propter materiæ denſitatẽ, & pororũ con-

C ſtipationem. Cæterùm ſi Polypi carnem intueare, ſine ulla prorſus cõtatione poroſiſsimam, & tranſmeatibus aptiſsimã iudicabis: exoſsis enim ea eſt, ut Heſiodi dictũ uſurpem, & mira quadam raritate perſpicua. Cùm itaq; pauore aliquo perturbatur, tota ferè ui ſenſibili ſeſe colligente, quemadmodum in homine gelidus in formidine circa cor ſanguis coit, corpus reliquũ per ſe quidem ſatis tranſlucidum, tum maximè rarefit, & tranſmeabilis apparet: unde ueluti uitrum nitidum, colorem quemuis, albo excepto, propter aliquã omnino craſsitiem, quæ ſuppoſitum inumbrat corpus, facillimè contrahere poteſt, atq; ita tranſmutari.

DE CHAMAELEONTE.

INuitat rei ſimilitudo, priuſquàm reliqua Polypi ſignificata recenſeamus, loco hoc de Chamæleonte, deq; Taranda dicere, quorum alter colores corporis uti Polypus, pro corporis, cui adhæſerit, ratione, mutat: alter uicinarum rerum colores nullo attactu, ſed ſola tantùm attrahit exhalatione.

VERSIPELLIS. D

PEr Chamæleonta uersipellem hominem significari uolunt: sed quod nõnunquam polypo uirtuti datur, in Chamæleonte uitiosum semper autumant, quòd mutationem huiusmodi non nisi in timore faciat: quanquã in eo & diuerso uitæ tempore colores mutari tradit Aristoteles. Sanè Chamæleon paucas in corde tantùm sanguinis habet guttas: quæq; sanguine sunt exiguo animalia, omnia frigidiora sunt: quæ frigida, identidem & timida. Vtcunq; uerò accipiatur Chamæleontis natura, siue id ingenita uigoris debilitate faciat, siue quòd corpus, uti apud Leonem X. P. M. Romæ uidimus, uitreum propémodum atq; translucidum habeat, uno omniũ consensu uersipellis, puta Vlysses quispiam, aut Lysander, aut Alcibiades, per Chamæleontẽ figurari potest. Hunc, ut Tertullianus ait, pellicula ambit, corpori nullus inest succus, pectus uix à terra suspendit, gradũ magis demonstrat, quàm explicat, ieiunus semper & indefectus, oscitans uescitur, follicans ruminat, de uento cibus. Hoc soli Chamæleonti datum, quod uulgò dictum est, de corio suo ludere. Quod uerò apud Plinium legitur de portentosa eius magnitudine, quæ par sit crocodilo, uiderint alij: nam E
quem nos apud Leonem X. uidimus, uix palmum excedebat.

DE TARANDA.

SEdenim si Taranda innotuisset Ægyptijs, inde potius quàm ex Polypo aut chamæleonte uersutiæ huiusmodi significatum desumpsissent. Fera ea est apud Sarmatas inuentu rara, captuq; difficilis, de qua Aristoteles philosophus eo libello, quem de admiranda historia conscripsit, hæc memoriæ prodidit, ut ex Nicolao Leonico, dum is Patauij Aristotelem ipsum nobis ea qua scripsit lingua interpretaretur, audiui: illam quippe apud Gelonos Scythiæ populos reperiri, bouis magnitudine, capite ceruino, admirandæ admodum & singularis naturæ, siquidem ad omnem locorũ & fruticum apparentias, setarũ colores, quibus totum corpus hirtum conuestitumq; habet, illicò permutare. Quòd si super hoc philosophari liceat animali nondum nobis uiso, dixerim ego, quemadmodum in polypo τὸ διάφανον, quo corpus eius translucidum est, & in chamæleonte etiam transmeabile dicebamus, ita setas Tarandę pari modo perspicuas esse, ut facile coloris cuiuslibet aura in eas transiliat, F
diffluentesq; ad se ita colores repræsentet.

MENTIS ATTONITÆ CONSTERNATIO.

HOminem ad hæc, ut ad polypum reuertamur, subito aliquo pauore ita consternatum attonitumq;, ut neq; periculum neq; damnum quod urgeat sentire uideatur, per polypum significare mos erat: siquidem is ita meticulosus est, quod Athenæus attestatur, ut uel strepitu audito, uel piscatore uiso, minimè cedat, aut fuga sibi consulat, ut reliqui faciunt pisces, sed aut saxis quæ in promptu fuerint sese applicat, aut captantis manũ apprehendit, cruribúsue se alligat: neq; alia ferè est eorum captura.

POESIS.

ADdunt & hoc hieroglyphicũ inueniri, ut si sacerdotes ijdem Ægyptij poësin exoticam significare uellent (nam de sua sanctius sentiebant) polypi caput figurarent, quod quidem esculentis appositum suauissimi saporis, ganeæq; iucundissimũ esse perhibetur, cæterùm horrenda prodigiosaq; somnia párere deprehensum est. Quocirca si quis futura de insomnijs consulturus esset, ab esu polypi

A Polypi abstinere præmonebat, perinde ac etiã ne fabas ederet. Persimilem autẽ huic esse poëticen dictitabãt, quę fabulas amatoriasq; illecebras sectaret, ipso quidem dicendi lepôre delectabiles, sed bonis morib. & honestiori disciplinæ maximè perniciosas: cuiusmodi genus meretriculas appellauit Plato, & ab inculpabili ciuitate sua iussit exulare. Nolim tamẽ in hoc albo diuinã illã poni, quę sanctioribus est moribus accõmodata, quã nõnihil habere diuinitatis non inficiat Aristoteles, quã cœlitus afflari confirmat Plato, quę apud omnes gentes nationesq; omnes in summo semper cultu habita, ipso etiã sanctitatis nomine celebratur.

DISCESSIO SVBITA.

AEgyptij ad hæc, si quem ita pertinaci animo amantem, ut amata relinquere minimè posse uideatur, subito tamen euentu aliquo abalienatum significare si uellent, Polypum & pulicariam herbam adpingebant: Polypi enim ita escis adhærescunt, ut auelli inde non possint, & quancunq; rem apprehenderint, tam firmiter tenent, ut adglutinati uideantur: quod ab Homero sumptum Ouidius ita luculenter expressit, Metamorph. quarto:

Utq; sub æquoribus deprensum polypus hostem
B *Continet, ex omni demissis parte flagellis.*

Eos enim potius detrunces, q̃ possis ullo conatu petris, aut quicquid apprehenderint, auellere: & ut Nazianzenus ait, si quis eum de cubilibus trahere per uim uelit, aut è petris aliquid euellet, aut certè è carne ipsius petris affixũ aliquid relinquat. Admota tamen cunila herba resilire protinus dicunt, quòd odorẽ eius ferre nõ possint. Quę uerò sit cunila siue pulicaria, quamq; uarijs nominibus ab autoribus appelletur, suo cõmentario inter sagminea significata disseruimus. Aiũt & aquã dulcẽ superinfusam eadem pollere ui, quòd natura ipsa Polypus dulcia omnia auersetur, & omni gaudeat amaritudine, eaq; de causa non inueniri Polypos in Ponto, quia mare id multis aquarum dulcium corriuijs supra aliorũ marium saporem dulcescere quodammodo uideatur. Alij mare id à Polypo uitari putant, quia sit animal ob imbecillitatem suam frigoris impatiens: mare uerò illud ad Boreã quippe uergens, assiduis penè frigoribus obnoxiũ esse, manifestũ.

AMORIS FIRMITAS.

VT uerò demum ad eam Veneris statuã deueniamus, quæ causa fuit ut tam multa super Delphino & Polypo conquireremus, superfluum quidem est
C super Delphino dubitare, cur Cupidini adijciatur, cùm amoris in eo signa tot deprehenderimus. Quod autẽ pertinet ad Polypum, erant qui amoris firmitatẽ ex Polypo ita delphini morsu detento intelligendum contenderent, id quod ex ipsa sese applicandi pertinacia, qua insignis est Polypus, conijciebãt. Ego uerò tris argumenti huius interpretationes excogitaui. Vel enim pauorem & ignauiam, quę uitia Theophrastus in Polypo præcipua deprehendit, deuoranda esse amatori homini dicendum, Delphini in eorum locum promptitudine atq; agilitate adsumpta: quandoquidẽ, ut ait Ouidius, Ingenij est experientis amor: atq; ubi multa in hanc sententiam disputauit, concludit demum, ut

Qui non vult fieri desidiosus, amet.

Vel, quoniã diligentissimus est rerum cumulator Polypus, intelligi posse arbitror, facultates omni quantumlibet cura & diligentia congestas, citò, ubi amore capti fuerimus, prodigi, inutiliterq; dissipari. Quàm extemplo enim, ait Lysiteles Plautinus, sæuis sagittis percussus est, illicò res foras labitur, liquitur, & quę sequuntur. Vel qui Delphinũ amoris indiciũ esse ostendimus, Polypũ uersutię,

dicere possemus, admoneri nos eo signo uersutiã amanti cumprimis apprehen- D
dendam, &, quod fieri solere Plato dicit, in amatæ rei mores transmigrandum,
uti quippe Polypus in colorum mutationibus, prout unicuiq; rei adhæserit, fa-
cit. Sed enim ea potius de causa Veneri Polypum adsculpi existimandum, quòd
inter pisces sit omnium salacissimus, adeoq; libidini deditus, ut nimio ueneris
usu omnibus defectus uiribus debilitetur, neq; iam ad cibum sibi conquirendũ
idoneus effectus, minimo negotio ab aliis capiatur, & à paruulis quibusq; pisci-
culis cancellis & cancris exedatur, obseruatũ ab Aeliano. Quin etiã aiunt eos ob
huiusmodi nequitiam non amplius anno uiuere, id quod eadem de causa passeri
bus etiam accidere tradit Aristoteles. Quin & Polypos etiam fœminas, propter
crebros partus, ocyssimè deficere. Quanquã aliquando repertus sit Polypus ad
cetacei generis magnitudinem excreuisse, qualem illum Græci prædicant, qui
Puteolis per subterraneũ cauum ingressus noctu apothecã salsamentorũ plenã
depopulabatur: eius enim amaritudinis auidissimos eos esse paulò antè ostendi
mus, donec re demum patefacta, uix à magno hominum numero confectus est.

HYEMALE SOLSTITIVM, E

ADdemus & illud, in manu scriptis Hori codicibus legi, δύο πολύποδες συνηγο-
μένοι καὶ βεβηκότες δρόμον ἡλίου τὸν ἐν ταῖς χειμερίαις τροπαῖς σημαίνουσι. quod est: duos Po-
lypos uinculis coërcitos, & progredientes tamen, cursum Solis quem in bruma-
li conuersione peragit, significare. Quanquam impressorũ codicum lectio, quæ
est, δύο πόδες, nequaquam displicet: sed si progressum exprimere uolueris, uiden-
dum est, si pedes illigatos pinxeris, qua id ratione tuearis. At de hyemali conuer
sione sermo est, quæ, ut in sphæræ consideratione manifestè licet inspicere, pro-
gressum Solis omnino contatiorẽ ostendere uidetur: in ultimis enim Sagittarij
& primis Capricorni gradibus Sol ad horizontẽ uix loco dimoueri, aut quam-
lentissimè diurnos parallelos conficere uidetur. Ad cuius rei tarditatẽ accedit &
eorundem parallelorũ hisdem fermè diebus repetitio, dum cõuersio peragitur,
ut stare loco potius Sol, quàm quoquam motu suo progredi uideat. Quare siue
pedes, siue Polypos colligatos accipere malueris, nõ sum admodũ laboraturus:
mihi satis fuerit, & codicum super hoc uarietatem, & ipsam rei quæ significatur,
historiam declarasse. Tu uerò, quanquam cogitationes has nostras sublimi il
la doctrina tua longè inferiores intelligas, pro summa tamen humanitate, qua F
præcipuè commendaris, despicere haudquaquam uelis. Nihil enim in rerum
natura temerè à Deo factum: quiq; Deo, ut tu facis, propinquius adhærescunt,
nihil quicquam aspernari debent, quod eodem, unde originem traxerit, perio-
do quodam suo redire animaduerterint.

PIERIVS VALERIANVS AD AMPLISS. PATREM LIVIVM PODOCATHARVM CYPRI ARCHIEPISCOPVM, DE IIS QVÆ PER TESTVDINEM, COCHLEAM, CANCRVM ET ID GENVS TESTACEA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Roximis hisce diebus, Amplissime pater, cùm mihi agalmatũ tuorum supellectilem aperires, antiquissimiq; operis, ex ære, auro, argento ducta, et marmore cælata signa, numismataq; plurima veterũ illa ingeniorũ atq; artiũ monumenta minimè contem

nenda

A *nenda delectabili spectaculo mihi proposuisses, habere te opera hæc in delicijs ea plurimùm de causa dicebas, quòd à summæ claritatis viro Ludouico Podocathoro Cardinali Capitaquensi patruo tuo comparata congestaq́ fuissent. Quem virum generosis natalibus insignem, Medicina celebrem, Philosophia clarum, vitæ integritate laudatißimum, virtutes ipsæ in omni vitæ colore eximiæ, ad amplitudinem eam extulerunt. Proinde quiduis esset apud te quod illius memoriam renouaret, siue vestis, siue vas, siue libri, siue quæ tam multa extant doctrinæ eius commentaria, tanquam sacra omnia à te custodiri, & in honore etiam haberi: dignũ quidem eius hominis institutum, qui optima quæq; sibi ad imitandum proposuerit. Quæ quidem cùm tibi acciderent iucundißima, eo quoq; non parum delectari videbaris, quòd ego multa in veterũ monumentis illis, & mystica & in doctrinæ alicuius recessu delitescentia inter spectandũ explicabam, interpretabarq́: cuiusmodi illud fuisse memini, quid sibi vellet Testudo Veneris subiecta pedi: quid altera ex ære cupróue Damasceni operis in vsum, vt coniectura erat, bullæ facta, cauda quippe replicata, qua lorum aut licium transmitti posset, atq; ita gestari: quid in nummis aliquot Testudo alia. Quæ tibi cùm exposuissem, postulasti ea tibi scripto credita exhiberi, quod quidem libentißimè feci, cùm id semper studuerim, vt quacunq; possem ratione meum erga te a-*
B *nimũ aperire, id sedulò facere, quòd incomparabilis probitas tuaq;, benignißimaq; comitas, & egregia quædã mentis tuæ synceritas exigere videbantur. Accedebãt & beneficia in me promptißima vultus alacritate collata, & quòd literatos omnes quacunq; posses occasione demereri, semper appetijsti. Sed quoniã parum me tibi præstitisse videbar, si Testudinis tantùm significata conscripsissem, addidi ad eam quædam alia ex eodem testaceorũ genere, quæ non minoris mihi visa sunt eruditionis, quàm quæ Testudine super efferebantur. Multa enim hieroglyphica Aegyptij sacerdotes ex Cancro, Locusta, Pinnis, & huiusmodi alijs desumpsere, quæ omnia quantũ memoriæ succurrerunt, vno cõmentario enarrata conscriptaq; tibi dedicaui. Tu quotiens ea in agalmatis illis tuis vel cusa vel sculpta incisaq; videris, aut mensis illata conspexeris, Pierij tui memineris velim, qui te summo cultu, summaq; semper est obseruantia prosecutus.*

DE TESTVDINE.

Estudo igitur inter crustacea primum occupabit locum, quoniam ipsa narrationis istius argumentum præbuit, & pictura eius in hoc symbolorum genere est admodum speciosa.

C IN POTENTIORIS DITIONEM REDACTVS.

HOminẽ in potentioris cuiusquã potestatẽ adeò redactũ, ut nullũ iam speret effugiũ, ostendere qui uolunt, Testudinem solari percussam radio, ac supernatantẽ in aquæ summo pingũt: ipsa enim uehementiorib. Solis radijs impetita ita exiccat, ut in gurgitem deferri nequeat, idq; præcipuè mari Indico, ubi & multæ & magnę sunt, & Solis uis acrior: unde fit ut uel facillimè capiatur, uel cùm in prædã mergi nõ posit, inedia extinguat.

FORTVNARVM CONTEMPTVS.

FVerunt ætate nostra ingenia perelegantia, quæ cùm uarijs fortunæ ictibus impeterentur, quos cõtra mira adniterentur alacritate, fortunæ aduersæ contemptos impetus per hominem naufragũ in Testudinis huiusmodi agitatæ fluctibus tergus insilientem effingerent, solari addito radio, cuius beneficio ne absorberentur accideret.

VIRGINVM CVSTODIA.

CVr uerò Phidias cùm Veneris simulacrũ Eleis ex auro & ebore conficeret, testudinẽ altero eius pede presã apposuerit, multi quęsiuere, pręsertim cùm

Pauſanias rei ſignificatũ alijs relinquat interpretandum. Sed enim illud potiſsimum ex interpretatione prudentum fertur, Phidiam innuere uoluiſſe, uirgines cuſtodiendas eſſe, coniugatas uerò domus curam gerere, ac taciturnas eſſe debere: utranq; enim id primum omnium decere, quod Plutarchus in coniugalibus præceptis exponit, qui oportere ait mulieres à Luna diuerſas eſſe, quæ cùm iam à Sole abſceſsit, lucida claraq; cernitur: eadem cùm Soli ſucceſsit, euaneſcit: cõtrà uerò debet uxor modeſta pręſente tantũ uiro à cæteris conſpici, eodem uerò abſente domi agitare ac ſeſe occulere. Nam & Salomon ſeptimo cap. Sapientiæ, inter reliqua meretriciæ procacitatis ſigna id etiã notat, quòd domi ſe cohibere nõ poſsit, ſed publica loca, fora, plateasq; celebret. Et Paulus ad Timotheũ uiduas damnat adoleſcentiores, quæ otioſæ diſcunt alienas domos perambulare. Conſueſſe uerò mulieres teſtudineas ſecũ imagines geſtare, quas Veneri dedicarẽt, ex eo manifeſtum, quòd Theſſalæ matronæ Laida meretricẽ illam inclytam ligneis teſtudinibus zelotypia concitatæ interemerunt in templo Veneris, magno populi conuentu: ob quod facinus erexere poſtea templum Veneris profanatæ, quæ nefandam cædem in templo admiſerant, ut confeſsione ſceleris ueniã E
petentes deam ſibi placarent. Et id geſtaminis fuiſſe teſtudinem tuam facilè crediderim, cùm ita cõcinnata ſit, ut licio ſuſpendi poſsit. Apud Ægyptios autẽ tanta erat pudoris cura, ut mulieribus interdictum eſſet calceorum uſu, quò prodire palàm uerecundarent̃, ac ueluti teſtudines intra ſua ſe tecta cohiberent. Hinc Antiſthenes anſam nactus eludendi Athenienſium uanitatem, ſe nunquã ſolo in quo nati eſſent exceſsiſſe gloriantium; Cõmune hoc, inquit, habetis cum teſtudine & cochlea.

MVNIMENTVM.

ALij per teſtudinis corticem munimentum intellexere, quòd ita eam natura munierit, ut contra tela poſsit ipſa per ſe ſufficere, & iniurias propulſare. Hic itaq; receptus, & ad omnes incurſus oppoſitum propugnaculum, anſam dedit adagio, ut quotiens aliquid ualde tutum uelimus innuere, in primiſq; ſecurũ eſſe dicamus, ὅσον μέλει τῇ χελώνῃ μυῶν, quantum muſcarũ ſolicita eſt teſtudo. Cuius ominis felicitatem ſecuta Cæſariana familia, domeſticũ eum morem habuit, ut paruuli domus eius in teſtudineos alueos excepti lauarent̃. Quapropter Ceionius Poſthumius nato iam Albino filio, cùm ingentem teſtudinem à piſcatore F
muneri accepiſſet, uir literatus iam inde magnam ſpem cõcepit de futura filij nobilitate: curari itaq; teſtudinem iuſsit, & infantuli miniſterijs dicari. Exemplaria Hori quæ impreſſa circunferũtur, in huiuſmodi ſignificatũ ὄρτυγος ὀστέον habent, interpreteſq; coturnicis os reddidere. Sed in manu ſcriptis codicibus ὄρυγος legi, quod facit ad hãc ſententiã: teſtudines enim orygas appellatas, παρὰ τὸ ὀρύττειν, quod fodere eſt, uel excauare, apud Vitruuiũ legas: à quarũ ſimilitudine bellica etiã machina ad fodiendos excauandoſq; muros cõparata, teſtudinis nomen habet: nam & Horus ſignificati iſtiuſmodi cauſam redditurus ait, διότι δυσπαθές ἐστι τὸ τοῦ ζώου ὀστέον, propterea quòd os animalis huiuſmodi difficulter admodum frangi diſſolui ue poteſt: quod in munimenti ſignificato quid ſibi uelit coturnicis os, haudquaq̃ uideo.

MORS DIFFICILIS.

HOminẽ letalibus uulneribus quantumuis altè acceptis difficillimè morientem, per teſtudinis abſciſſum caput aptè pinxeris: quandoquidem tanta inest eius carni uiuacitas, ut earum caput, præſertimq; marinarum, auulſum buſto conniuentes aliquandiu oculos oſtentet, connitentq; ad admotã manum: quin

A quin etiam si ad os eam admoueas, mordere etiam adnitatur.

SEGNITIES.

ALias pigrum segnemque hominem, aut rei cuiuspiam tarditatem atque contationem significare qui uellent, Testudinem gradientẽ pingere consuerũt, quam Pacuuius feliciter tardigradam appellauit: lento enim adeò gradu mouetur, ut in prouerbiũ emanarit in segnes & pigros. Hinc Plautinus Ægio, Testudineum hunc tibi grandibo gradum, inquit, si fustem sumpsero. Et apud Ammianum lepidißimum distichon legas de Testudinis tarditate:

θᾶττον ἔην λευκὰς κόρακας, πτηνάς τε χελώνας
εὑρεῖν, ἢ δόκιμον ῥήτορα καππαδόκην.

Promptius esse albos coruos, volucresque chelonas,
Quàm quenquam esse probum rhetora Cappadocem.

Quin etiam asserunt animal hoc contagiosa adeò pollere segnitie, ut si pes eius dexter inferatur nauigio, id ire tardius credatur: quod obseruarunt magi.

MORDACITAS.

SVnt qui mordacißimum hominem atque egregiè maledicum, per testudineũ
B caput exertis dentibus intelligi uelint: nam Testudo ore omnino est omniũ robustißimo, quippe quæ quicquid dentibus apprehenderit, uel lapidem etiã, perfringit ac deuorat.

PELOPONNESII.

IN Peloponnensiũ nummis Testudo cudebatur, unde, ut legere est apud Pollucem, dicteriũ illud emanarit, τὰν ἀρετὰν καὶ τὰν σοφίαν νικῶντι χελῶναι. quod in adolescentiæ nostræ prælud ijs nescio quibus ita transtulimus:

Quandò chelonis vincitur sapientia,
Atque ipsa virtus, Atticum vt prouerbium est.

Vnde obolum Eupolis καλλιχέλωνον dixit. Ad id uerò quod Peloponnesiaca erat moneta, lepidè T. Quintius cùm Achæi expeditionem aduersus Zacynthios meditarentur, eos admonuit, ut cauerent ne more Testudinũ caput extra Peloponnesum proferentes, in periculum aliquod inciderent.

DE CANCRO.

C Estudo in nũmis obseruata, alterius nũmi reminisci facit, in quo Paguri forma cusa est, quare hinc ad eius generis significata transimus.

COEI.

CAncer in nummis, cõpactile scilicet genus id quod corpore est obrotundiore, cuiusmodi plerique cœleste signũ figurant in Zodiaco, Chiorum indicat rempub. Tradunt id & Pollux, & alij: sed enim nisi quispiam autor esset, nummus argenteus id satis indicaret, in quo Pagurus is est cum inscriptione supernè, ΚΩΙΩΝ. infernè, ΛΕΥΚΙΠΠΟΣ.

SPEI FRVSTRATOR.

PLerique hominem à pulchris inceptis desistentem, & spem omniũ ignauiter frustrantem, intelligi cùm uellent, Gammarum nostrum fluuialem pingere soliti sunt, manu ad os eius iniecta: nam is, cùm à te capi facillimè posse putes, retrouersum uelocißimo sese cursu eiaculatur: unde uulgò etiam in aliqua re falsis, quam se nactos arbitrarentur, Gammarorum uenationem obijcimus. Hæc uerò recessus obliquatio adeò Cancris propria est, ut Aristoph. Pace, dixerit,

οὔποτε νικήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν, *Rectum iter ut carpat cancer non viceris vnquam.* D

Atq; fortè non deerit qui dicterio huiuſmodi mihi ſæpe negotiũ faceſſant, ſi unum aut alterum noſtri huius argumenti interpretamentum meo probabilius, quod facilè poterit euenire, compererint. Neq; mihi profuerit, rem Latinis ingenijs hactenus intactã, excogitaſſe, primumq; in lucem efferre: me ſcilicet omnia non uidiſſe clamitent, eorum quæ ex paucis didicerint obliti, cùm tamen omnia ea quę ad hoc negotium accõmodari poſſunt, non una hominũ uita, ſed neq; multa etiam ſecula ſint indagini ſuffectura.

INCONSTANTIA.

SCitè admodum Ioannes ille cognomento Scholaſticus, ſcalarum anacephalæoſi, hominẽ qui modò riſui indulgeat, modò luctui, modò auſteritati atq; temperantiæ ſe reddat, modò delicijs diffluat, & uoluptatibus implicetur, Cancro æquiparauit, nunc antè, nunc retro, nunc in tranſuerſum gradienti, miraq; uitã ſuã inconſtantia traducenti: uirq; is ſapientiſsimus, de ingenij eiuſmodi profectu nihil ſibi quicq; pollicetur, quod ad ullam ſit unquã frugem peruenturũ.

SOPHISTA. E

EIuſdem ſubterfugij cauſa ſophiſtã ſignificare qui uolunt, Cancrũ pingunt: eos enim huic animali perſimiles Plato dicit, Euthydemo, quos ubi ualidiori aliqua ratione deuictos comprehenſoſq; putes, tunc retro fugaci curſu elapſi per diuerticula atq; ſubterfugia, maiorẽ priore tibi laborem intentant, ſi uilem ac inanem prorſus curam eos conſectandi ſuſceperis. Sed enim non in ſophiſtas tantùm, ſed in ipſam etiã Dialecticam obortũ eſt à Cancro cauillum. Nam Ariſton philoſophus ut eam eluderet, dicere ſolebat, eos qui Dialecticã enixiori conatu ſectarentur, ijs aſsimilari qui Cancris ueſcerentur: cibi enim admodum exigui gratia, circa oſſa tam multa numero, tantum laboris inſumi.

SOPHISTARVM OPPRESSIO.

SPecies demum illa picturæ, qua Hercules tot immaniũ monſtrorum domitor, in opprimendo etiam cancello laboraſſe porticibus penè omnibus oſtentatur, nihil aliud ſibi uult, ut ueteres interpretantur, quàm ſophiſticas eas nugas huius obtritas diſciplina. Fabuloſe uerò iocatur Plato, cùm Herculem aduerſus Cancrum deſudaſſe dicit. Quòd uerò Cancer ſit inter ſydera collocatus, nonnulli ea de cauſa confictum uolunt, quia conuerſione regreſſuq; tam peculiari eo in animali animaduerſo, per eius imaginem oſtendere uoluerint Solis curſum, qui cùm eò progreſſus fuerit, retrorſum auferri ac tantundem aufugere uideatur. Veluti Caper oppoſita ratione cõfictus, quia Sol ab eo ſigno, toto poli noſtri tractu, altiora petere contendat: caper enim dum paſcitur, accliuiora editioraq; loca perquirit. Huiuſmodi uerò cõmentum nõ ex orbis totius conditione, ſed ex cœli noſtri ſitu ſphæraq; ipſa ad arcticum obliquata excogitatum eſt: nam ad æquinoctialem circulum appropinquantibus Cancer deprimi uideretur, æquinoctij ſigna attolli: ad id tamẽ faceret, quòd Solis progreſſus & regreſſus omnino à Capricorno ad Cancrũ, mox à Cancro ad Capricornũ, ſecto duobus locis æquinoctiali conſideratur. F

ARCANA REVELATA.

SI quid uerò abditum & arcanum luci proditum ac reuelatum oſtendere quis uellet, pagurum & eius generis piſces, qui latebris gaudent, face appoſita figurabant: conſtat enim eos nocturno tempore, admoto lumine, de penitiſsimis etiam cauernis euocari. Ea uerò de cauſa Cancri ad nocturni luminis ſplendorẽ accur-

A accurrunt, quòd id omne genus testacea noctu plurimùm pasci solent: compertumq; est plenilunio ea magis pinguescere, propterea quòd liceat his tota tunc nocte pabulari, copiosioribusq; tunc escis enutriri, unde pinguiores fiant, ut ij existimant qui plenilunio nullam inesse uim cœlitus hęc in crustaceis efficiendi, remq; ita ad cōmodiorem naturæ rationem deducunt: quamuis unà cum Basilio Magno, magna philosophorum pars sentiat.

INQVILINVS.

INquilinum autem hominem ostendere qui uellent, cancellum illum qui uulgo Gammarusius dicitur, pingebant: is enim semper est concharum hospes, perq; uacuas conchulas modò has, modò illas, prout excrescit, mutat domicilia, atq; ita semper ædes alienas inhabitat.

MAGNA INCOEPTA IRRITA.

RIdiculum fortè illud uideatur, quòd cōmenti sunt nonnulli elephantū cum Gāmari cauda pingere, si magna incœpta frustra & inaniter cessisse notare uellent, non secus ac illud Horatianum est, ex montium fœtura murem ridicu-
B lum enasci. Sedenim cùm res ipsa det ridendi materiam, non ineptè mihi uidentur excogitasse huiusmodi speciem, quæ non tam significato, quàm pictura ipsa risum posset excitare.

DE PINNA.

Væ Pinnæ cōmercia cum cancellis habent, deposcere uident̄ ut eas cancro subiungamus. Nam ut Theophrastus ait, uita fortasse cōchis seruari nō posset, nisi ope cancri. Pinnę aūt in concharū genere sunt.

ALIENÆ OPIS INDIGVS.

VIrum qui se atq; sua negligenter curet, neq; sine alterius ope consilióue possit consulere rebus suis, ostendere si uellent Ægyptij sacerdotes, Pinnam & cancellum paruum pingere consuerūt: nam is in Pinna conditus in utriusq; satagit usum: cōchula enim præ fame patefacta, pisciculi ueluti ad escam alliciuntur, quos ubi cancellus inhærentes animaduerterit, Pinnæ statim labra morsu uellicat, illa eo signo admonita concham occludit, atq; ita esculentis potitur: eo uerò custode priuata, breui, ut Aristoteles asserit, tempore deficit. Hoc idem habe-
C mus apud Ciceronē, cuius uerba repetere non fuerit importunū. Pinna duabus grandibus patula conchis cum parua squilla societatē coit comparandi cibi: itaq; cùm pisciculi parui in concham innatauerint, tum admonitu squillæ Pinna morsu comprimit conchas: sic dissimilibus bestiolis cōmuniter cibus quæritur. Cancellum uerò huiusmodi tum à uenatione, tum à custodia, Græci pinnotherē & pinnophylaca nuncupauerunt. Est hæc squilla parua admodum, quam nonnulli parasitum piscem uocant, utpote qui sit dapis affectator: colore albido est, corpore perpusillo, cauda ferè semper subter uterum, ubi coactus fuerit, incuruata.

AB INEVNTE ÆTATE LIBIDINOSVS.

EVm uerò qui ab ineunte ætate cœperit in petulantiam lasciuire, & munera Veneris exercere, per Pinnam fœtus ostentantem suos intelligebant: conchulæ enim huiusmodi in concha genitę, antequam excludantur, inter se quamprimùm coire dicuntur, ut non immeritò concha ipsa sit Veneri dedicata, atq; eam ex concha genitam ueteres fabulentur. Concha itidem Cyprum deuectam canunt, quod nonnulli ad salacitatem referunt, quæ concitetur ex earum cibo: non secus enim ac ostrea, libidinosa esse perhibentur.

DE OSTREIS. D

ILla enim Hellespontiaco ludibrio, ne deo dicam, ita dedicantur, uti concha Veneri, putarim ob earũ copiam, quæ Lampsaceno littore, totoq; Hellesponto ingens est: unde Ityphallico ueteris Poëtæ ipsi Priapo dicto, ita legitur:

Nam te præcipuè in tuis vrbibus colit ora
Hellespontia, cæteris ostreosior oris.

Qui uersus apud Terentianum reperiuntur.

HVMANVM GENVS.

PEr ea uerò picta sculptáue humanum genus significari, philosophorum antiquissimi tradiderunt. Hinc diuinus Plato humanum genus ostreorũ simile esse dixit: nulla enim potuit similitudine nostræ imbecillitatis naturam significantius explicare, cùm ostrea indiciũ esse dixit animi in corporis carcerem & tenebras coniecti: ita enim Deus corpori animam adglutinauit, ut necessarium sit hominem corporis affectibus tangi uel inuitum. Quid uerò aliud illa uel diuinæ uel stellaris essentiæ scintilla hîc patitur, nisi quòd dum corpori adhærescit, E & uinculis se coërceri sentit, & in quodam obscuritatis carcere detineri? unde fit ut suæ plerunq; immemor originis, modò sensui se, modò appetentiæ subijciat, & alieni facta iuris, cum materia, cui adglutinata est, rapiatur in præceps. Piscatore igitur Petro opus est, qui nos aut scopulis auulsos, aut de imo maris fundo erutos, Assertori nostro littora reuisenti, pœnitentiæ prunis assos in escam apponat, ut ita absumpti in ipsius diuinitatis amplexu, ad sublimioris uitæ consortia transeamus. Quòd uerò testam ostrea pro pelle habent, quæ sine eorum interitu auferri non potest, eorum sunt hieroglyphicũ, qui nec squamas ignorantiæ deponere possunt diuinis admonitionibus quantũlibet instituti, nec cultrũ spiritus suscipere patiuntur, qui quidem, ut Hierosolymitanus Hesychius ait, etsi in mari baptismatis inueniantur, etsi in fluminibus pœnitentiæ, abominabiles tamen sunt: cumq; uitam sortiti sint in sacri lauacri tinctura, uocationẽ tamen regenerationemq; corruperũt, dum neq; pinnulas neq; squamas induere procurarunt, sublimem uidelicet uitam, cognitionemq; diuinorũ, quę cœlestis est, sed obcæcato corde in ignorantiæ uoraginibus detinentur, & propterea in his qui squamas habent nequaquã adnumerantur. Quare Paulus fornicatorem, auarum, idolis seruientem, maledicum, ebriosum, detractorem, legum bonorumq; F morum corruptorem, à fratrum cõmercio submouet: ostrea enim hæc sunt, & id genus reliqua, quæ sine squamis & pinnulis esse deprehenduntur.

DE LOCVSTA.

LOcusta quid iuncta polypo significaret, eo loco declaratum ubi polypi significata recensuimus. Quid uerò ipsa per se significet, nunc dicendũ.

SEDITIOSVS.

POpularis seditionis studiosum hominem significare qui uolunt, Locustas duas marinas sese inuicem incursantes pingunt: uidere enim est sæpe uniuersas, tanquam gregis collegium celebrare, dimicare interim inter se cornibus arietum modò, ac mutua flagellatione inuicem sæuire: & genuinum est ciuibus, inquit Pindarus, inuicem inuidere.

TEM-

A TEMPERANTIA.

QVoniam uerò incidimus in Locustam, nominis adducti similitudine, quid per terrestrem etiã significaretur explicabimus. Ophiomachũ, quem alij stellionem interpretant, nos terrestrem Locustã esse cõperimus, per hanc Ægyptij modestiam, temperantiam, atque continentiã intelligebant, quippe quæ nequitię uirtutes oppositæ sunt: ea siquidem serpentem oppugnat, uoluptatem quippe terræ prorepentem allidit. Ipsa autem crura habet, quæ corpusculum altè tollant humo, à terraque interim eorum innixu resiliat, & feratur in sublime, collisoque serpentis capite intellectui proximior fiat, qui quidem terrenis obrepere nescius, ab ijs disiungi abalienarique assiduè meditetur. Non dissimulabo hìc sacræ lectionis locum, de Præcursoris uictu, quem constans fama est Locustis uesci solitum, ἤσθιε δ' ἀκρίδας ὁ πρόδρομος, καὶ μέλι ἄγριον. Sunt qui ab Locustarũ campestrium intellectu abhorreant, cauliculosque herbarum nescio quos, quòd eodem illi nomine nuncupentur, pro animali cõminiscuntur, quibus noster ille ueritatis præcursor uesceretur. Atqui Diodorus, & alij autores grauissimi, populos in Æ-
B thiopia quosdam agnoscũt, qui non alio quoquã cibo utantur quàm Locustis, ob id Acridophagos appellatos. In India quoque gentem quibus Mandrorũ nomen Clytarchus & Megasthenes dederunt, Locustis ali Agatharchides & alij prodiderũt, trecentosque eorũ uicos annumerant. Est autem hæc uiridis, & prioribus pedibus longissima, ijsque admodum gracilibus, quos motat assiduè. Manifestissimè uerò in hoc Præcursoris cibo Locustam animal agnoscit Adamantius, dum undecima in Lucam homilia dicit: Non habuit domesticũ mel, & humana diligentia percolatum, sed syluestre, minus quippe iucundi saporis, utpote qui eo ad uitæ tantùm usum & necessitatem, non ad delicias uteretur. ex alitibus uerò non grande præpinguéue ullum, quo se liberius inuitare posset: non aëriuolam, quæ cibum præberet delicatiorem: sed exiguum admodum uolucre, quod uix à terra esurgeret, saltitaretque potius quàm uolaret. Quid plura quæritamus? constanter asseritur Locustas eius fuisse cibum, paruulum animal, & illi satis mundum.

FAMES.

SVnt qui per huiusmodi Locustam, famem intelligant, propterea quòd ma-
C gnam satis inferunt calamitatẽ cùm agminatim innumerabili aliquando multitudine congregatæ segetes inuaserint, magna clade radices abrodentes, quare diuinatrix apud Theocritũ dicitur: cùm enim apparuerit, famis est prænuncia. Multa Locustæ huius significata ponit Eucherius, sed quoniam nullam super illis causam adducit, in quo nos præcipuè uersamur, ea prætermittenda iudicaui: unum illud tantùm tangam, quòd per cõparationem resurrectionis Dominicæ similitudo quædam sit, cùm assultum Philo dicat per Locustam significari: nullum enim è terrestribus animal tanta se pernicitate proripit in saltũ, si corpusculi rationem habeamus. Sed hæc alij uiderint.

PEDES.

INuenies in diuinis literis aliud Locustæ huius hieroglyphicũ, ut apud Salomonem, Ecclesiaste, pro pedibus poni, eò quòd animal id pedum longitudine pro corporis modulo omnia excedit animantia. Scriptum igitur: Florebit amygdalum, & impinguabitur Locusta: hoc est, superueniẽt cani, & pedum accedet tumor, podagra scilicet, quę plurimùm ætatem grandiorem infestat, quod nos à sexto supra quinquagesimũ quatuor iam annis nõ sine cruciabili dolore acerbis-

simaque studiorum iactura cogimur experiri, hæreditate hac ab auunculo relicta, D
& unà cum accepto ab eo sacerdotio miserabiliter alita. Alibi tamen Salomonis uerba ex Hebraico codice diligentius examinauimus, quòd super his uaria est multorum interpretatio.

DE COCHLEA.

ADdetur his Cochlea, inter esculenta, pisciũ uice pauperibus accepta, quę tamẽ olim altilis effecta, illataque mensis, Romanas delicias auxit.

TERRENIS ADDICTVS.

PEr eam diuinę lectionis interpretes ferè omnes animum terrenis affectibus mancipatum intelligunt, inde similitudine libenter sumpta, si quem sensui deditum, ut uoluptatibus brutorũ instar inhæsitantem ostendere uoluerunt. Hesiodus eam felici cõpositione φερέοικον appellauit, quam domiportam dicere possemus, quòd ita sit domui suæ applicita, ut eam secum asiduè portet.

DE SEPIA. E

SEpiam quidem inter crustacea recensere minimè cõgruum uidebatur: quia tamen dorsum osseo illo integumento instar clypei munitum habet, huc ipsa etiam transferetur.

PVLCHRA INCOEPTA TVRPITER CEDENTIA.

ID uerò præcipuum super Sepia significatum apud Ægyptios sacerdotes erat, ut per eam significarent hominem, qui multa, pulchra, & magna pollicitus, daturus omnino speciosa uirtutis exempla uidebatur, & per summam inde ignominiam fœdè lapsus, omnium fefellerit expectationem: ea enim cùm spectandam se uenatoribus præbuerit, simulatque in se aciem instrui conspexerit, & classicum cani, atramentum in aquas euomit, quibus infectis, demptaque ita uenatoribus congrediendi copia, elabitur. Quòd si inter fugiendum acciderit ut aperto iterũ campo deprehendatur, statim in effusam atramenti nubem se recipit, atque ita sæpius ac identidem frustratur uenatoris spem, nulla sui facta copia, ut deprehendi posit: idque nõ in congressu tantùm facit, sed plerunque etiam ludendi stu- F
dio quodam, atque etiam insidiandi. Effundunt uerò suum id atramentum & polypus & lolligo, quam uulgò piscem atramentarium uocant: uerùm ij non nisi metu perculsi: Sepia uerò non modò cùm metuit, uerùm, uti dicebamus, animi interdum gratia. Ei uerò atramento tanta uis inest fuliginis, ut si in lucernam addatur, summotis reliquis luminibus, adstantes omnes fœdo liuore coloratos ostentet, ut Æthiopes uideantur.

THETIS, ET SIMVLATIONVM INVOLVCRIS OBTECTVS.

HViusmodi uerò occultationis causa confictũ à Græcis crediderim, Thetim in Sepiam commutari solitam, dum uel eluderet, uel seriò fugitaret Pelea illam insequentẽ. Nam & promontorio cuidam in Iolco Sepiadi nomen inditũ, ubi factum hoc perhibent. Ita denique hominem qui multis simulationum inuolucris tegeretur, essetque occultæ multiplicisque naturæ, per pictã Sepiã notabant.

MENDACIVM.

ALij mendaciũ ex hoc figmento intelligi uolunt, propterea quòd, ut Grammati-

A maticus Tryphon ait, ἐν δὲ τοῖς ἐσχάτοις μέρεσι μελαίνεται καὶ ἀμαυροῦται: in extremis quippe partibus nigrescit, & obscuratur. Callidi enim impostores, mendaciorumq; confictores, solent semper aliqua præijcere, quæ uera, clara & aperta uideantur, quibus inspectandis dum oculi sunt intentiores, astutè mox mendacij nubem offundunt. Quoniam uerò atramentũ id, quo sese occulit effuso, in cauda est, ea de causa Melanuros appellatur. Atq; hoc Pythagoram intellexisse uolunt cùm præcipit, μὴ γεύεσθαι τῶν μελανούρων, de ijs quæ nigra sunt cauda gustandũ non esse. In hanc uerò sententiam præclarè Cicero ad Q. fratrem: Multis enim simulationũ inuolucris tegitur, & quasi uelis quibusdam obtenditur uniuscuiusq; natura: frons, oculi, uultus persæpe mentiuntur, oratio uerò sæpissimè.

IMPROBITAS.

QVod tamẽ symbolum Plutarchus libro De liberis educandis ita interpretatur, ut subostendere dicat, cõmercium cum improbis nõ habendum, eos scilicet qui à uirtute ad turpitudinem se recipiant, fugiendos. Nam & apud Romanos, nigrum uel atrum pro moribus infamibus & perniciosis accipitur. Hinc il-
B lud diuulgatũ: Hic niger est, hunc tu Romane caueto. Porrò dies atri, qui sunt infausti, inauspicati, lugubres, & infelices appellantur: quamuis nostri uulgò dies atros intelligant, qui ieiunijs destinati sunt, quibus quidem & corpus macerandum, & à carnium delicijs præcipitur abstinendum.

LITERÆ.

AEgyptij sanè cùm literas significare uellent, iuncum, cribrum, & Sepiam ponebant, de quibus sigillatim disputare alterius loci est: nam eorum omniũ, quæ literas & disciplinas indicarent, certum cõscripsimus cõmentarium. Quod uerò ad Sepiam attinet, quæ pro theca atramentaria poni solita sit, ac perinde literas scripturamq; ipsam significet, nõ apud Ægyptios tantùm habetur, uerùm & apud nostros, uti Persianum illud ostendit:

Tum queritur, crassus calamo quòd pendeat humor,
Nigra quòd infusa vanescat sepia lympha.

Atramentũ sanè Græci σηπιότικον appellant. Tholos uerò est Aristoteli, qui Sepiæ inest. Hesychius ex eo uocabulo turbamentum interpretatur: id enim τεταραγμένους ostendit.

C VIRI AMOR IN MVLIEREM INFIDAM.

SVnt qui amorem coniugalem in uiro firmum, in fœmina lubricum, significare si uelint, Sepiam tridente confossam pro istiusmodi rei hieroglyphico faciant, propterea quòd in eo genere si fœmina percussa fuerit, accurrit mas opem allaturus, fœminæq; quacunq; potest ope auxiliari contendit: quòd si mas ictus fuerit, fœmina sui tantùm solicita, quamprimùm fuga sibi salutem quærit.

TEMPESTAS.

SVnt & tempestatis argumentum Sepiæ: nam pictæ ita ut in aquæ summum exiliant, magnas procellas paulò pòst erupturas indicãt. Causam reddit Plutarchus: quia cùm mollia omnia frigus impendiò caueant, hæc una præcipuè cùm sit ea carnis nuditate mollitieq;, neq; testa, neq; pelle, neq; squamis munita, sed unum tantùm tegumentum osseum in dorso sortita, tempestatem facillimè præsentit: igitur ueluti frigus euasura, neq; non agitationes, quæ in imo mari fiunt, exilire, & incõmodum illud uidentur euitare. Quare polypus etiam pari propémodum mollitie præditus, ad terram properat, seq; petris alligat, uentorum iamiam aduentantium portentum.

DE PVRPVRA. D

IN hunc gregem ueniet & Purpura, suis & ipsa significationibus insignis: de animali quidem, nō de colore, qui loco alio tractandus est, pręsens erit examinatio.

MALEDICVS.

MAledicum hominem probos improbosq́; æquè carpentem significare qui uolunt, Purpuram exerta pingunt lingua, quę quidem illi tam acuta & ualida est, ut ea & conchulas, & quascunq; sui generis testas perforare posit: quæ cùm ita sint omniuoræ, frequens illud in edaces dictum emanauit, Purpura uoracior: de quo apud Athenæum plura comperies.

DE GVLA MVLTATVS.

ATq; inde fortè prouerbium, quòd Purpuræ plurimùm per linguam escas inquirentem capiuntur. Et qui hominem qui de ganea pœnas dederit, significare uolunt, conchylium huiusmodi nassæ per linguam applicitum pingunt, siquidem eius captura in hunc sæpius efficitur modū: paruæ densæq́; admodū nassæ strombus piscis includitur, hunc auidissimè captat Purpura, quem E simulac illuc occlusum olfecerit, inserta per nassæ iuncos lingua eum assequi contendit, dumq́; ille uolutatione luctatur, ea magis ac magis linguā protendit: accidit uerò ut in eo conatu tumefiat, ut nulla eam extrahendi copia relinquatur, atque ita detenta per linguā captiua fiat. Verùm hoc picturæ genus in huiusmodi significatū aliter etiam figuratur: conchulam quippe pingunt, quę Purpuræ linguam morsu cōprehenderit. Piscatores siquidē cùm Purpurā norint concharū pastionem auidius appetere, has in nassas magno numero coniectas in mare demittunt, oblongo fune ad nassas alligato: sentiunt optatam escam Purpuræ, porrectisq́; intra nassarū iuncos linguis, eas infestant: at illæ aculeo extimulatæ incolumitati suæ consulturæ contrahunt sese, corticibusq́; clausis morsu perquàm acri linguam infestam comprimunt, pertinacissimeq́; detentam haudquaquam amittunt, atq; ita pendentes sua captæ auiditate Purpuræ tolluntur.

VNO EXANIMATVS ICTV.

HOminem uerò interemptū ictu ostendere qui uolunt, Purpuram saxo elisam pingunt: siquidem infectores aiunt, quas Purpuras in artis suæ usum parant, saxo uno ictu collidendas, unde subitarius ille sanguis ad tinctum optimus emanat: quòd si ictu fefellerit, neq; Purpura statim exanimata fuerit, frustra repeti, quia præ dolore sanguis in uniuersum corpus diffusus euanescat. F Hinc aiunt Homerū totiens de ijs qui ualido aliquo uulnere perempti fuerint, Purpurea eos morte sublatos dicere: quem imitatus Maro, nunc Purpureā uomit ille animam, nunc quid huiusmodi sæpe protulerit. quamuis ad sanguinem, in quo anima sedem habeat, Seruius hoc referri putat, de quo satis in Accipitris cōmentario dictum.

SECESSVS.

SVnt qui secessum per Purpuram ostendant, propterea quòd Purpura non nisi in imo reperiatur pelago: unde uerbum apud Apollonium Argonauticôn primo, πορφύρεσκον, quod purpurascere dicere possumus, ubi profundum esse interpres exponit, ea quam memorauimus Purpurę natura repetita. Hinc mare purpureum, pro profundum, poëtæ sæpius posuere.

A
DE ECHINO.

Arinus huc Echinus obuoluitur, lenticulari propémodum figura, cochleari crusta, scabritie uaria, crebris lineamentis rectilineis, quatenus in sphærica figura fieri potest, picturata, ijsdem quibus terrestris armatus spinis, uerùm ijs micantioribus, & nunc cocco, nunc purpura, nunc puniceo colore splendescentibus: qua parte rostrum à medio uentre exerit, reductior, à tergo gibbosior: atq; is est de quo Martialis ait,

Cortice deposito mollis echinus erit.

DIFFICILIS ATQVE MOROSVS.

ATque ut ad eius significata iam aggrediamur, hominem qui cum difficulter, uel nulla unquam ratione consuetudinem inire possis, ex hieroglyphico eius cōmonstrabant, quippe quem quaqua tractare uolueris, asperitate renitentiaq; horridum experiare. atq; itidem ex hoc asperitatem eam, quā Horatius damnat, agrestem, inconcinnam, atq; grauem, per hoc animal notabant: nam &
B nomen illi παρὰ τὸ ἔχειν κατ᾽ ἀντίφρασιν pleriq; impositum asseuerant, quia scilicet haberi non possit propter spinas, quasi latinè uelis intractabilem dicere. quamuis sunt qui de nomine id sentiant, ut echinum dictū uelint ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἑαυτοὺς ἀφανῶν τῶν σαρκῶν οὔσως, quòd scilicet ita sese cohibeat, ut nulla carnium appareant uestigia neq; signa.

IVDICIORVM SEVERITAS.

ERant autem apud ueteres uasa Echini nomine nuncupata, quæ scilicet animalis istius imaginem referebant, quorum in iudicijs usus erat. Sanè iudices, de quibus Pollux meminit ubi de diætetis & dicastis agit, Echinum aheneū aut opere fictili factum habere consueuerunt, in quem testium dicta scriptaq; iudicia conijcerentur: ex quo significabatur, nō licere cuipiam impunè illis manus admouere, neq; inuertere, aut immutare quicquam, sine graui supplicio.

NAVIGATIO TVTA.

SVnt etiam qui per Echinum tutam nauigationem intelligant: ille siquidem imminente tempestate, quam non secus ac terrestris uentos præsentit, attra-
C ctis lapillis sese munit, arenaq; nauium instar saburrat, ne ui fluctuum ulla uersari iactariue possit: id enim maximè cauet ne aculeis exarmetur. Basilius Magnus audisse se profitetur à quodam rerum maritimarū peritissimo, qui diceret, habere se pro comperto, Echinum cùm uentorū perturbationem sæuitiamq; maris presensisset, calculum correptum haud exiguum subijsse, seq; sub ipso tanquam anchora stabiliuisse. Sanè quidem nautæ simulac eos id factitare conspiciunt, futuram hoc indicio uentorū agitationem tempestatemq; præsagiunt, nauigiaq; cōtinuò pluribus anchoris infrænant. Admiratur Ambrosius Hexamero, quo ingenio is ista collegerit, quo doctore perceperit, quis ei fuerit auguriorum interpres. Falli sæpe homines aëre perturbato, quòd plerunq; res sine tempestate succedat: non falli Echinū, & homini rationis participi documento esse. Vnde animali tam exiguo tanta scientia, ut non modò quod futurum est infortunium antè præuideat, uerumetiā qua ratione impendenti periculo sit obuiā eundum, nō uerbis, nō sophismatis, nō ambagibus oratorijs, sed re ipsa cōmonstret?

MACILENTIA.

AD hæc macilentissimū hominē per idem animal intelligebant, cui quidē sit

hoc peculiare, ut nullam intus carnem cõtineat, foris & spinulas, & crustã, uti dictum, cochleariã tantũ habeat: inueniunť in eo tamen nigra quædã uice carnis, quæ utcunq; sint, à ganeonibus tamen expetuntur. Quod uerò ad macilentiam facit, cum ad annum integrũ aiunt abstinere cibo. Non relinquã intactũ quod apud Eustathium legi, interna uentris Echinum appellata: unde Callimachus, D

ὄντι μάλιστα βοῶν ποθέουσιν ἐχῖνον.

De boue quem cupidè magis adsectantur echinum.

Idq; ea de causa, quòd intra se cibũ contineat, quod pręcipuũ est uentris munus.

INSTAVRATIO.

EXercitum, aut quid huiusmodi ex dissipatis reliquijs instauratum, si quis pingendo significare uoluerit, non imperitè Echini marini dilaniationem quandam figurabit: ille enim in frusta discerptus, si projciatur in mare, confluentibus spontè in unum partibus iterum cõmittitur, & efficacissimè solidescit.

DE CONCHYLIO. E

Onchyliũ quoq; aliquid habet quod ἱερογλυφικῶς accipi potest, tametsi animal ipsum huc non admittatur, sed quos generat uniones.

LACHRYMÆ.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd scilicet eam maximè comptã esse deceat, & delicijs omnibus affluentem. Gemmæ tamen aliquot sua quædam habent significata, ueluti uniones, quos lachrymarum symbolum esse pleriq; prodidere, sumptum scilicet à coniectoribus, qui lachrymarum profluuium per uisas in somnis margaritas ostendi tradunt: nam & apud Sudam legas, μαργαρῖται δηλοῦσι δακρύων ῥόον.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM VIRVM MATTHÆVM MACINGVM VENETVM, DE IIS QVÆ PER CROCODILVM ET ALIQVOT AMPHIBIA SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS. F

Oterit, & meritò quidem, eruditissime Macinge, aliquis qui non æquo fortè erga nos animo fuerit, vtrunq; nostrûm ad Christianæ pietatis vindices deferre, qui sanctissimum amicitiæ tam mutuæ tam antiquæ numen tanto sub silentio, Aegyptiorum quodammodo secuti religionem, coluerimus: Aegyptiaca enim prorsus est hæc superstitio, Deum sub silentio colere. Sed enim qui de pietate aliter quàm Euangelia doceant, & sacri canones imperent, vel sentit, vel sibi sequendum credendúmue proposuerit, is dubio procul impietatis crimine condemnandus, acriterq; puniendus est. Manifestum autem est Aegyptios olim Crocodilum adorasse, quod nos non modò abhorremus, sed & Poetæ veteres, qui mores hominum facilè tolerant, modò satyricè derident, dum eorum aliquis dicit eos portenta colere, modò vt rem magis exacerbent, addunt, Crocodilum adorãt. Causam tamen eam Aegyptij allegare soliti sunt, quòd Crocodilus silentij sit hieroglyphicum, quan doqui-

A *doquidem animal id lingua careat, & ita silentij significatum præ se ferat: quod vterque nostrûm per tot annos nimium superstitiose coluimus. Ne igitur cauillandi cuipiam ansam demus, existimaui silentio huic nuncium remittendum, atq; ita in viam redeundum, id quod vt tu quoq; facias adhortor. Misi itaq; ad te sequestrem Crocodilum ipsum, qui quoniam Aegyptiacè loquitur, quippe per rerũ figuras & signa, causam omnem tibi liquidius explicabit. Quoniã verò Crocodilus hic ab intima vsq; Aegypto istuc Venetias traducendus fuit, exenterare eum oportuit, & accuratissimè salire: loco verò fæcis exemptæ, infarciuimus in vterum eius eadem diligentia fluuialem Equum, Phocam, Murænam, Anguillam, & Aegyptiacam quandam ranam. Animalia inquam hæc vtcunq; adduci potuerint, ad te misi, ruptoq; ita silentio me piorum consortio aggregaui. Tu si qua in ijs quæ ad rem tuam faciant inueneris, arbitrio vtaris tuo: reliqua quæ nullius apud te momenti videbuntur,* ἐς κόρακας, *vt dicitur, proijcias licet.*

DE CROCODILO.

B
VONIAM à poëtis nostris, atq; etiam à plerisq; alijs Ægypto ea est obiecta infamia, quòd & monstra colerent, & Crocodilum præcipuè adorarent, cur hoc animal inter reliqua apud ipsam nationem sacra, locum haberet, differendum: ita fiet ut quid imperiti colerent, quid sapientes intelligerent, manifestũ fiat, atq; inde minus eorum succenseamus philosophiæ.

DEVS.

COlebant siquidem Ægyptij Deum sub Crocodili, quod non inficiamur, imagine, propterea quòd solus inter animalia elinguis esse deprehensus est, quod diuinitatis munus esse perhibent. Nam & in Pythagoræ symbolis habetur, linguam in primis esse coërcendam, ut Deum imitemur. Proximè accedit ad hanc sententiam sapiens ille neq; illiteratus uir qui opusculum de moribus, carminibus scriptum edidit, dum eum Deo proximum esse ait, qui ubi ratio postulat, tacere norit. Deus enim sub alto profundoq; silentio, mortalium facta omnia diligenter examinat, omniumq; merita inspicit, proq; re, loco & tempore singula moderatur. Quod uerò de dijs silentium apud eos esset, uel Harpo-
C crates indicarit, cuius effigiem presso obsignatoq; ore ideo dedicarunt, quòd cæremonias ritusq; suos qua ratione instituti essent, in uulgus propalari nolebant, atq; ita sacra inuolui silentio procurabãt. Quin & Mercuriũ illum suum, quem Nilo prognatum patre prædicabant, tanto silentij cultu prosequebantur, ut ne nominare quidem eum fas arbitrabantur. Nam quem Θώθ appellabant, qui Platoni Theu, Propertio nostro Theutates est, alium fuisse dicunt, qui scilicet Argum interfecit, quiq; leges illis atq; literas tradidit, à quo & Septembrem mensem eo nomine uocitarunt. Et Cabalistæ Dei ministros aiunt propitios nobis fieri, uel si tantùm nominis eorum meminerimus, aut eorum notas præ oculis habuerimus, signatásue gestauerimus, etiam si ore nunquam enunciemus: præcipueq; TETRAGRAMMATON diuinitus datum nomen ineffabile, nostræ cum Deo reconciliationis signum, propterea quòd literarum, quibus notatur, satis est reminisci. Meritò itaq; Helias sacerdotes Baalis ridet III. Regum XVIII. dum eos adhortatur maiore uti uoce, quòd eorum Deus diuersorio forsan esset, aut in itinere, aut certè obdormisceret, ita fieri posse ut excitaretur. Sed quid nos tot gentilium fabulas euoluimus, cùm sacræ institutio

nis nostræ literæ in templis quotidie canant: Te decet silentium Deus in Sion? D Æquum est quippe ut tacito uerecundoque silentio trepidationem quam ex tantæ maiestatis consideratione concepimus, profiteamur. Et: Sileat omnis terra Deo. In quam sententiam Petrus apud Clementem: Quæ summo sunt silentio honoranda. Deus enim, ut Cyprianus ait, nō uocis, sed cordis auditor est. Nam & Anna Samuelis mater, quę typum Ecclesiæ præ se tulit, ante conceptum cùm sterilitatem deploraret, Dominum non clamosa petitione, sed tacitè & modestè intra ipsas pectoris latebras precabatur. Loquebatur quidem ea prece occulta, sed manifesta fide: loquebatur non uoce, sed corde, quia sic sciebat Deum audire: ideoque quod petebat efficaciter impetrauit, quia fideliter postulauit. Et publicanus quem Dominus probat, non erectis impudenter ad cœlum oculis, neque sublatis indecenter manibus, pectus suum tundens, & peccata sua contestans, diuinæ misericordiæ auxilium implorabat. Habet insuper Crocodilus eam cum Deo similitudinem, quòd eius solius oculi pellicula tenui translucidaque à fronte demissa obteguntur, atque ita cernat, cùm aliis ita minus cernere uideatur. Ita oculū Dei perlustrare, intuerique omnia, res ipsa indicat, cùm nos eum E nequaquā cernere, aut nostratia hæc explorare, plurimùm opinemur. Sed quantum pertinet ad sermonem, nostra in primis est pietas defendenda, apud quos totiens legitur, HÆC DICIT DOMINVS, cùm simplex sit Dei substantia, neque membris ullis neque cōpagibus composita: nō igitur os neque linguam habet Deus, qui loqui possit. Id uerò sic accipiendum, ut tunc Deus loqui uideatur, cùm aliquid inspirat in sanctorū fatidicorumque uatum corda, uel etiam uocis sonum afflatu suo facit ad eorum aures peruenire. Nam si uox humana aër ictus dicitur, potest & uox Dei dici aër ictus uel ui, uel uoluntate diuina. Itaque illuminata mens per Dei spiritū formatur in uerba, unde locutus Deus homini dicatur, quoniam humana fragilitas aliter audire de Deo non potest. Præterea, uti Adamantius inquit, ueteres Deo sermonē attribuēre: quia cùm norint homines hoc ministerio uoluntatē alterius alteri innotescere, agnoscant ea quæ sibi per Prophetas deferuntur, diuinæ indicia esse uoluntatis. Mortales enim haudquaquam intelligerent in hac uel illa re Dei contineri uoluntatem, nisi ea locutus diceretur, cùm eorum sensus nequaquam percipere posit, uoluntatem cuiuspiam per silentium inter homines indicare posse. F

ORTVS.

ORtum ad hæc pingere si uoluissent, geminos Crocodili oculos faciebant, quos habet instar suis, uerùm ex toto feri corpore prominentes, & emissitios. Atque ita pars ea, quæ lucis conceptaculū tam insigniter extet, exortui uidetur assimilari. Est tamē & alia ratio istius significati, quòd animal hoc suapte ui, nullo parentum incubitu fomentóue, formam & lucem acquirit, ueluti Sol per semetipsum exoritur. Crocodili enim tam fluuiales quàm terrestres cùm in sicco partum ediderint, oua sua terræ cōmittunt gremio, quibus tamen semper assident, dum catuli animentur & excludantur. Locum uerò eligunt, ad quem summo auctu eo anno egressurus sit Nilus, quasi diuinatione quadā oua transferentes. In nummis uerò aliquot simulacrum Orientis radiato fingitur capite, dextera in altum sublata, eaque passa, quod in Gallieni plerisque nummis habetur, inscriptione addita, ORIENS AVG. quam quidem manum patefactam, & radios ipsos, Maro non uno loco uidetur explicasse:

Ubi primos crastinus ortus

Extu-

A *Extulerit Titan radijsq; retexerit orbem.*

OCCASVS.

QVòd si occasum identidem pingere procurassent, Crocodilũ humi toto profusum corpore deliniabant, quippe quadam incubantis specie, sponte enim ad ima quæq; ferri gaudent, immersiq; fluuijs humi libenter obrepunt, soloq; adhærescunt, delphinorũ & aliorum hostiũ metu, quòd norunt q̃ molli tenuiq; cute in uentre sint. Dies præterea maxima ex parte agunt in terra, noctes in aqua, teporis utrunq; ratione: noctu enim tepidiorem aquã experiuntur. Ita Solem imitari uidentur, qui nobis emergere matutino tempore, uespertino immergi uidetur. Ad hæc Crocodilo uisus in aqua hebes, extra acerrimus: ita illi præcipuè accidit, Solis occasu obscura omnia, exortu clara atq; perspicua redduntur.

TENEBRÆ FVNESTVMVE.

TEnebras autem (quo uocabulo tam funus, atratumq; pomparum apparatũ, quàm mortem ipsam, quæ lumina claudit decedentium, intelligebant) significare cùm adlibuisset, Crocodili caudam faciebant: is enim simulac animal aliquod ceperit, caudæ opera utitur ad exanimandum, ea enim captiuum uincit, ac mox plectendo conficit. Vis siquidem omnis, ac omne Crocodili robur, in cauda situm. Id uerò commodè figurabitur, si abditus in specu sola exporrecta cauda pictus fuerit: nam & illi proprium est spelæa subire, in quibus quatuor interdum menses hyemis inedia pertinaci delitescit, unde fortè tenebrarum deductũ est significatum. Sedenim hæc etiam ad eam facere opinionẽ possunt, quòd ideo Crocodilum colerent, quia hinc etiã diuina quædam specularentur. Nam quòd Dei ipsius & caput & substantia imperscrutabilia sint, cum Crocodilo faciunt in specu latitante: quare Seraphim faciem atq; pedes Dei uelare ad arcam Domini dicuntur, quòd diuinæ maiestatis principium atq; finem uerbis nemo ualeat explicare, neq; picturatione ulla declarare: definire uerò nulla prorsus circumscriptione quispiam aggrediatur. Quam uerò de Deo cognitionẽ profitemur, eam ex operibus perpendimus, quod à posterioribus diceret Aristoteles. Quare Gentes admonebat IESVS Deus noster, Si nolitis mihi credere, credite operibus quę ego facio. Ita igitur sapientes illi Crocodilum imaginati sunt in specu, cauda tantũ exerta, absconditũ. Nam Psalmo etiam XVII. dicitur Deus posuisse tenebras latibulum suum, ut planè significetur, obscura multis & incognita esse, quæ de Deo pijs tantùm innotuerunt, utpote quæ Deus ipse occulat in tenebris: & ut Origenes Adamantius ait, manifestũ est raro admodum peruenisse ad homines Dei cognitionem, idq; paucissimis contigisse, siue quòd ob mentis hebetudinem ad eius micantissimæ lucis radios cæcutimus: siue quòd inquinata mens eius non recipit puritatem: siue quòd humanum hoc corpus adeò fæculentum animum etiam obturat, ne possit spiritum eius admittere: siue quòd intellectus nostri uirtus sit adeò imbecilla, ut immensitatem eam nulla capere possit coniectura. Nam & de Moyse legimus, eum ubi Deus esset caliginẽ subijsse. Deiq; iudicia Prophetæ abyssum uocare consuerunt. Quin & IESVS ipse, Nemo, inquit, cognouit filiũ nisi Pater, nec Patrem, nisi filius, & cui filius reuelauit. & in hanc sententiam passim à nostris plurima. Eaq; de causa Ioannes filium lucem ponit, quia is & seipsum illuminat, & Patrem in conspicuo ponit, qui adhuc lateret in tenebris, nisi per filij manifestationẽ innotesceret. Nobis uerò nisi lux illa orta esset, adhuc in umbrosa mortis regione sederemus, diceret Esaias. Vnde aũt, nisi diuino dispensante spiritu, imaginatus est Orpheus dicere,

Nox quæ lucem emittis? Quod & Psalmographus: Emitte lucem tuam & veri- D
tatem tuã. Tabernacula enim Dei tenebræ & latibulum, uti diuinę literę passim
memorant. Sed plura super hoc dicturi sumus in Ignis cõmentario ubi Faces.

PERNICIES.

IN uniuersum autem per id animal sculptũ, malum, damnúmue aut pernicies
aliis illata, si Diodoro credimus, apud Ægyptios significabat, omninoq́; inex-
plebilis rapacitatis hieroglyphicum habebatur: animal enim est multæ rapinæ,
unguibus ad discerpendum promptissimis, morsu aspero tetroq́;, ut quod den-
tibus lacerat, nunquam sanetur. Impunè uerò inter eos enatat, qui se adipe eius
feri perunxerit. Quod factitasse Firmum Ægypti tyrannum, qui oppressus est
ab Aureliano, testimonio Aurelij Festiui, Vopiscus tradit.

SALACITAS.

ERat & salacitatis indicium, ut ipsi dicunt Ægyptij, propterea quòd abun-
danti fœtura prolifici sunt Crocodili, libidinisq́; usqueadeo contagiosæ, ut è
dextera eorum maxilla dentes lacerto dextero alligati, nequitiam credantur sti-
mulare. Terrestris porrò Crocodili, quem Scincum, ut alij, Scingũ appellant, ro E
strum & pedes in albo uino poti, lasciuiæ cupiditates accendere apud magię scri
ptores legas, & huiusmodi quædam apud Dioscoridem & Plinium.

FVROR.

FVrorem ad hæc Ægyptij, & quæ inde calamitas aut clades accepta esset, per
Crocodilũ semetipsum uerberantẽ indicabant, propterea quòd is irrita præ-
dæ cuiuspiã spe frustratus, in semetipsum furit, supra modum indignabundus.

LATROCINIVM.

NEgotiorum impedimenta, insidiasq́; & latrocinia, quę contra uiatores exer
centur, per idem animal etiam ostentabãt. Et Typhonem, quem βεβαιῶνα di-
cunt, in Crocodilũ abijsse asseuerabant, tametsi nõnulli Typhonis comitem po
nant. Crocodilus autem assiduè negotiatoribus insidiatur, quo genere latroci-
nij Typhonem infamem tradunt. Quapropter cùm illi honores omnino decre-
ti essent, ex mansuetis animalibus asinum illi nutriebant: ex feris uerò Crocodi-
lum, & fluuialem equum. Institutũ enim erat apud eos, quibusdam Dis, ne no-
cerent tantùm, sacra facere: atq́; ita quo magis illos sibi conciliarent, animalia e-
iusdem ingenij, quo illos fuisse persuasum habebant, colere consuerant. In Apol F
linis uerò ciuitate, quò iniurias à Typhone Osiridi illatas ulciscerentur, de Cro
codilo uesci lege singuli tenebantur. Certo igitur die cõuenari solebant, & quot-
quot caperent, interfectos eos ante templum, rei à se bene gestæ monumentum
testimoniumq́;, prosternebant.

HELLVO.

IDem sacerdotes helluonem significantes Crocodilum hianti ore pingebant:
is enim cibo satur, quem immodicè sumit, somno sopitus in littore se proster
nit, esculento semper ore, ad quem auiculæ trochili, quæ senatores & reguli di-
cuntur, pabuli se gratia conferunt, inuolantesq́; dentes depurgant, atq́; ita magis
& magis ad patentiorem hiatum scabendi dulcedine prouocant: quod ichneu-
mon perpetuus eius hostis si quando fuerit conspicatus, saltu se in guttur eius
immittit, introq́; progressus donec feri cor morsu lancinet, moribundam mox
feram derelinquens abit incolumis. Alij crapulam ideo significari per Crocodi-
lum tradunt, propterea quòd is meatu careat, per quem ciborum excremen-
ta deijci soleant: quare eadem mox digesta & indigesta per os reiectare necesse
habet,

A habet, quæ mox aues aduolantes depaſcantur, perinde ac qui præter ſatietatem nimio farciuntur cibo, cùm digerere ipſi non poſſunt, euomere cogunt. Qui uerò cultui habiti à ſacerdotibus nutriebant, tanta erant manſuetudine, ut nō modò uocem accerſentiū agnoſcerent, & attrectari paterent, uerùm etiā fauces adapertas porrigerent, dentesq; manib. depurgari, abſtergiq; linteo permitterent.

AB IGNOBILI GENERE AD CLARITATEM EVECTVS.

COmmenti ſunt nōnulli, hominem qui nulla ſanguinis claritate, minimisq; principijs ad amplißimas celeberrimasq; dignitates, ad opes, ad honores euectus eſſet, per Crocodilum & ouum eius pingere. Illud enim de Crocodilo fertur, nullū animal à tam paruis initijs in tantam excreſcere magnitudinē. Ouum enim non multò maius edit quàm anſeris, & fœtus inde excluſus pro portione eſt, attamen ad cubita uſq; quindecim, uel etiam ſexdecim creſcendo porrigitur. Sunt qui eos tandiu augeri aſſerant, quandiu uiuunt. Facit ad hoc Æſopia fabella non illepida de Crocodilo, generis nobilitatem, & ſua & antiquorum præ-
B clara facinora apud uulpem extollente: cui argutè illa reſponderit, ex cute uetus eius ac diuturnum exercitium, uel eo tacente, prodi.

INVICTVS.

ADdunt nōnulli, laceßitum iniurijs hominem, neq; tamen ſuccumbentem aut uictū, per Crocodili tergus ſignificari, propterea quòd id supernè corticoſum adeò ſit, ut contra omnem ictum, inuictū habeatur. De uigore uerò eius clangueſcente, ſi quis eum penna ibidis demulceat mitigetq;, in Ibidis cōmentario dictum eſt loco ſuo. Apud Horum inuenias ueſpam ſuperuolitantē Crocodilo indiciū eſſe, uel ipſius animalis ſanguinem corruptū, uel Crocodilum mortuum: ueſpa enim ex putrefactis oritur cadaueribus. Verùm id quoq; myſticè, cùm mala ea quæ per Crocodilum ſignificantur, indicare uellent facta iam mitiora uel omnino ſublata: aliter frigida & inanis ea eſſet interpretatio.

ÆGYPTVS.

CRocodilus catena religatus ad palmā, in æreis pleriſq; nūmis habetur, cum inſcriptione, COL. ÆG. Colonia Ægyptus. Ab altera facie duo ſunt humana capita, quorū alterū ad Orientē ſpectat nauali corona inſigne: literæ ſuper-
C nè ſunt, IMP. ubi nimirū per Crocodilū ipſa ſignificatur Ægyptus. Quòd uerò ſit religatus ad palmam, Auguſti omnino uictoriam oſtendit, quam etiam in obeliſco campi Martij notari iuſſit, Ægypto in ditionem redacta. Duo illa capita, Auguſti unum, alterū Agrippæ eſſe crediderim, de quo Virgilius: Tempora nauali fulgēt roſtrata corona. In alio Auguſti nummo argenteo Crocodilus eſt, ſupra quem ſcriptū, ÆGYPTO. infrà, CAPTA. ab altera facie Auguſti caput, cum circunductis literis, CÆSAR DIVI F. COS. VI. Et pictor Nealces, cuius meminit Plinius, cùm præliū nauale Ægyptiorū & Perſarum pinxiſſet, quod in Nilo, cuius aqua eſt mari ſimilis, factum uolebat intelligi, hieroglyphico apertißimo hoc declarauit, quod arte non poterat: aſellum enim in littore bibentem ἐν παράδρομος pinxit, & Crocodilum inſidiantem. Eſt & nūmus L. ÆL. AVREL. COMMOD. ubi Cōmodus ipſe ſub Herculis imagine pede dextero Crocodilum calcat, læua clauam ſuſtentat, dextera Ægypto ſiſtrum prætendenti ſpicas porrigit. Inſcriptio rem declarat, INDVLGENTIAE AVG. Atq; hæc de Crocodilo dicta ſufficiant.

DE FLVVIALI EQVO.

D

Plurimum uerò secum affert impietatis improbus ingratusq; Hippopotami animus, qui nulla genitorem reuerentia prosequitur, & alienis bonis diripiendis natura promptissimus existit.

IMPIETAS.

MEritò enim Ægyptij sacerdotes cùm impium, cùm ingratū, cùm iniustum quempiam notare uellent, Hippopotamū proponebant. Admonituri uerò mortales omnes uitia ea omnino esse declinanda, totaq; animi fortitudine supprimenda, duas eius animalis ungulas deorsum inuersas facere consuerunt: siquidem is ab ineunte statim adolescentia patri incipit infestus esse, tentatq; si possit eum decertando superare, quem sæpe in pugnam prouocat: quòd si acciderit ut uictor euadat, matris coitum affectat, uita patri cōdonata: sin uictus aut cohibitus à patre fuerit, neq; tam scelerati uoti compos fieri potuerit, perdurante tamen prauitate tantisper conatum differt, donec adolescat, factusq; iam robustior atq; ualidior, deteriorem ætate factum patrem inuadit, fœdissimeq; necatum petulantissimè dilaniat. Inuersas igitur ungulas eas ideo statuebant, ut qui rem spectarēt, quid illæ sibi uellent cōmonefacti, propensiores fierent ad pietatē. E

PIETAS IMPIETA ti præferenda.

ID quod tantæ apud eos curæ fuit, ut principū sceptra, & huiusmodi pleraq; insignia, atq; gestamina & monumenta, armaq; aliquot quorum quotidianus esset usus, ita insignirent, ut in summa potioreq; parte ciconiam præfigerent ex ære, uel ex auro argentóue factam, infernè uerò ungulam Hippopotami subijcerent, quòd impietati præferendam esse pietatem indicaret. Species uerò ungularum ijs est, quales bubus, licet dorsum, iuba, & hinnitus equi sit, unde illi nomen. Inest præterea talus bisulcorum modò, dentes ut aprorum exerti, leuiter tamen: rostrum resimū, apri cauda etiam, magnitudo & interiora asini, tergoris crassitudo tanta, ut ex eo uenabula fiant, & scuta galeæq; impenetrabiles, nisi humore madeant, munire possit. F

IMPROBITAS EDOMITA.

Huius symboli iconem uides proxima pagina.

CElebratissima uerò est species illa, quę uisebatur olim Hermopoli, ea scilicet pictura, ut Hippopotamus esset, supra quem sculptus erat accipiter cum serpente dimicans. Cuius argumenti significatū id esse tradunt Ægyptiarum literarum periti, ut Typhonem ab Osiride ui domitū, cùm de principatu certamen conseruissent, intelligendum autument: per fluuialem equū Typhonem ab Osiride ui domitum, per anguem principatum interpretantes: atq; ita improbitatem potiores sibi partes asserere conantem, uirtuti demum cedere subinnuant. Eadem de causa cùm sacra faceret eo die, quo Isidis aduentus è Phœnicia celebratur, fluuialem equū religatum libis incessere per ludibriū consuerant. Non dissimularim hîc Aureoli tyranni tumulū ad pontem Aureolū Insubriæ superesse, à Claudio Cæsare sex elegorum uersuum epitaphio nobilitatum, in cuius conditorij parte prima Hippopotamus sit incisus, quem serpens cauda mordicus apprehensa complectitur. Id puto significare, tyrannidem tandem temporis spa

tio

A tio domitam. De Aureolo enim qui Gallieni tempore cum plerisque alijs tyrannidem arripuit, plura legas apud Trebellium Pollionem, & Iulium Capitolinum. Epigramma tumulo inscriptum à Claudio Imp. ita fertur:

Κλαύδιος Αὐρεολῷ μετὰ δήιον Ἄρεα καῖσαρ
Τὰ κτέρεα θνητῶν ὡς θέμις ἐνδίδοθ'
Τῷ γὰρ καὶ ζωὴν, ἀλλ' οὐκ ἐθέλησε φρόνημα
Πᾶσιν ὑπηρέκτοις τοῦ στρατοῦ ἀντίβιον
Κεῖνος δ' οἰκτίρμων καὶ σώματος ἔσχατ' ὀπίζων
Αὐρεόλου, γέφυραν ἔστασε τήνδε τάφην.

VIRTVTI CEDIT improbitas.

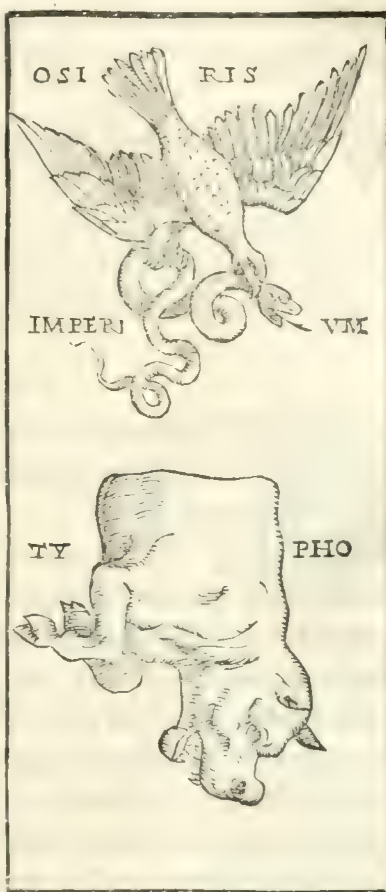

HORÆ.

HOras etiam Ægyptij sacerdotes per fluuialem equum significare soliti sunt: qua uerò de causa id facerent, neque Horus scripsit, neque nos apud quempiam traditum inuenimus: si quid tamen ario-

B lari liceat, dixerim ego, quia depascit segetes, destinatione, ut ferunt, antè determinatas in diem: nō enim uti boues & pecora reliqua, hac illac errabundi modò hîc modò illic aliquid carpunt, sed tanquā messores ad opus certū conducti, suam unoquoque die partem pabulantur. Horæ uerò nomen plerunque pro tempore cuiuscunque maturitatis accipitur, cuius apud Græcos apertissimū est significatum. Cùm uerò ita pabulatū prodit, ea utitur astutia, ut uelut ex agro ferentibus uestigijs progrediatur auersus, ne quæ reuertenti insidiæ comparentur. Vel ea fortè de causa horas indicare dictus, quòd diem & noctem duplici natura dimetitur: siquidem interdiu in imis aquis latet, noctu in terrā egreditur. Apud Ægyptios autem nox cum die pari propémodum horarū numero assiduè dispescitur.

DE PHOCA.

C PHoca fluuiali addetur equo, cui similiter uita in aqua & in terra communis: eam nos uitulum marinum à specie tergoris instar boum uillosi nuncupamus.

SOMNICVLOSVS.

SVperfluum uerò esse uidetur rationem afferre, cur somniculosus homo per simulacrum eius exprimeretur, cùm de profundo eius somno diuturnaque ueternositate tam multa passim à græcis latinisque autoribus memoriæ prodita reperiantur, quo scilicet pacto sternunt se somno diuerso in littore Phocæ.

INFORTVNII MAGNI TVTELA.

ID potius referam, quòd hominem ita res suas procurantem, & aduersus pericula auxilia disponentem, ut à quocunque uel maximo infortunio tutus habeatur, significare qui uolunt, eum Phocæ corium indutum pingunt. Vitulum siquidem marinum ex aquatilibus fulmine non ici obseruatū est, tantaque mortalium id persuasione receptū, ut uulgò cingula ex eiusmodi corio comparentur, quæ infortuniorū istiusmodi amuletum esse creduntur. Veteres autem, calami

tates à potentioribus illatas, fulminũ iactibus æquiparare soliti sunt. Et fulminare dicuntur Reges, cùm quid in alicuius perditionem moliuntur. Sic, Cæsar ad altum fulminat Euphratem, apud Maronem legas; apud Ouidiũ uerò, se totiens Augusti fulmine petitum. D

VRINATOR.

VRinatorem etiã hominem per animal huiusmodi significare mos fuit, quando in sicco genitum nullum hoc magis undis ex disciplina soleat assuefieri. Pariunt enim in continenti Phocæ, pauloq; pòst catulos educũt, ut mari assuescant, & e uestigiò reducunt, idq; sæpius factitant, usquequo paulatim ita consuescant maris contubernium non aspernari.

DE MVRAENA.

MVræna quoq; in siccũ exit, & terrestrium cõmercio delectatur. Quid uerò hinc significetur uideamus.

ALIENIGENARVM PROCVS.

PEr hanc pictam Ægyptij sacerdotes hominem alienigenarũ concubitum appetentem, externisue matrimonio copulatũ intelligebant: siquidem hæc, ut Licinius Macer tradit, fœminei tantùm sexus est, ideoq; de mari egressa serpentibus copulatur, atq; inde concipit: ob id sibilo à piscatoribus tanquã serpentibus euocari, & capi. Aristoteles tamen, utpote qui Murum marem agnoscit, uti suus in plerisq; huiusmodi mos est, hoc negat, tametsi in terram prodire, atq; ibi sępe capi, nõ inficiat. quamuis Andreas Physicus, qui Nicandro glossemata quędam subiecit, totum id mendacium esse profitetur, & neq; Murænas in continentem prodire, neq; uiperis per littora cõmisceri contendit. Attamen cum Ægyptijs Archelaus id asserit pro cõperto, neq; dissimulat Nicander, qui piscatores ait, quamprimùm Murænas in continentem exire cõspexerint, metu perculsos in mare statim se demergere, quò se ab uiperarum ictu tueantur. Hoc idem D. Ambrosius, Hexamero, Basilium Magnum secutus, affirmat. E

MORES CONIVGIS FERENDI.

A Viperis enim ait sibilo Murænas euocari, idq; perinde ac si hieroglyphicũ esset interpretatur, id scilicet ex hoc innui, ut mulieres admoneantur, ferendos esse mariti mores, sit licet fallax uir, asper, inconditus, temulentus, lubricus, multaq; in hanc sententiam. F

ADVLTERIVM.

BAsilius ex hoc congressu anguis & Murænę adulteriũ interpretari uidetur: admonet enim eos qui nuptijs insidiantur alienis, discant cuinam feræ, cui reptili sint similes, cùm naturæ quoddam adulterium uiperæ Murænæq; cõiunctio uideatur. atq; huc potius respicit Ægyptiorum hieroglyphicũ. Quare minimè mirum si Crassus, uir satis impurus, Murænã miræ docilitatis exanimatam luctu prosecutus est, qui uxores tris absq; luctu sepelierat, quod illi à Domitio obiectatum legimus.

SÆVITIA OCCVLTA.

NEq; incongruum erit hieroglyphicũ, si occultam quandam sæuitiam significaturi, sanguinariam quippe crudelitatẽ in molli alioqui atq; effœminato homine, per irritatã Murænam expresserimus, immani Romanorũ procerum exemplo, qui seruitia olim Murænis exponebant excarnificanda, cùm ea alioqui bestia exedentula sit, ut diceret Tertullianus, atq; etiã exanguis, & excornis.

A DE ANGVILLA.

INuitare uidetur similitudo quædam, ut Anguillã murænæ subiungamus, nõ quòd hæc inter amphibia sit, sed quòd erratica, quadamq; cognatione murænam attingat, quippe cùm hæc fluuialis, illa marima sit anguilla. Nam quæ in mari reperiuntur anguillæ, à fluminibus omnes inferuntur, suntq; ibi omnes peregrinæ: in alienã tamen adscitæ patriam, alienos etiam mores imitantur, & labem magna ex parte eluunt, quam ex terrena fæce secum attulerunt. Eius uerò significata rara admodum apud Ægyptios fuerunt. Nostri multa hieroglyphicis Ægyptiorum similia, quæ per eius imaginem intelligenda essent, excogitarunt.

SIBI SOLI NATVS.

VNum enim id tantùm super Anguillæ nota traditum ab Ægyptijs inueni, ut hominem omnes alios auersantem, & seorsum ab aliorum consortio sibi uiuentem, per simulacrũ eius significarent, propterea quòd eam nunquã cum
B ullo alio piscium uersari, neq; quidem cõiugali inter se usu misceri deprehendissent. Sunt qui uelint eas spontè in luto humescenteq; humo prouenire. Sunt qui eas scopulis se atterere dicant, ea strigmenta uiuescere, neq; aliam earum esse generationem. Basilius Anguillas non alio ullo modo, nisi ex fæculenta materia limoq; procreari tradit, quarũ neq; ouum, neq; ullum alium ad successionem modum constare compertũ est. Aristoteles porrò neq; marem neq; fœminam in illis esse testatur, neq; prolem ex se aliquam creare posse, cùm neq; ouum, neq; semen sortitæ sint. Ouum in nulla unquam Anguilla uisum, neq; fœtum in utero deprehensum, ut in ijs quæ animal gignunt: capillamentis tamen & lumbricis quædam similia in uentriculo reperiri, non tamen ea unquam animascere, neq; eo loco gigni aut immorari, quæ sint in fœtum euasura, quia non secus ac cibus cõcoquerentur. Quòd uerò alij dicant meliores esse fœminas, quas à capitis forma secernunt, quippe repandiore his, maribus uerò oblongiore, atq; ita eas quæ à cæteris discreparent, fœminas appellarint, philosophus idem nõ maris aut fœminæ, sed generis differentiam agnoscit.

MEMORIA POST OBITVM EXTINCTA.

C COmmenti sunt alij hominem, de quo nulla post obitum memoria superſit, per Anguillam mortuam significari: illa siquidem mortua nõ superfluitat, nec sursum fertur, ut maxima ex parte pisces cæteri faciunt, sed pessum in profundum rapta, in eodem quo genita est limo cõputrescit. Id ea de causa fit, quòd uentre sunt admodum exiguo, atq; ideo minus inanes. Totũ uerò corpus cum ferè solidum sit, neq; ferè quicquam aëris admittat, & caro ipsa glutinosa admodum, nec quid peruiũ relinquat, fit ut simulatq; expirarint suomet pondere grauatæ pessum ferantur.

PROFANVS.

IN diuinis Hebræorum literis eædem profanæ sensu mystico dicuntur: neq; enim squamosæ sunt, quiq; huiusmodi sunt pisces in aquę profundum immersari, & in cœno libenter uolutari conspiciuntur. Ad horum similitudinẽ, animi qui terrena tantùm sapiunt, idonei non sunt ut ad sacra proponantur.

IMPATIENS ALIENI COELI.

AD hæc, hominem in alieno cœlo difficulter habentẽ intelligentes, Anguillam in hydrijs duabus pingebant, capite scilicet in unam, cauda in alteram

demersis. Anguilla siquidem nullam uehementem tolerat mutationẽ, & si æstate de lacu in piscinam transferatur, uiuere nequit, etiam si frigida aqua fuerit. D

FVGIENTIA SINE SPE SEQVI.

HOminem insuper qui fugitiuam rem aliquam nulla consequendi spe sectaretur, indicare si uellent, Anguillam pingebant, quã manus à cauda prehenderet: tanta enim est lubricitate prædita, ut de prensantium manibus elabatur quamfacillimè, difficulterq́ꝫ contineri posit. Subterfugij istiusmodi similitudinem sibi desumpsit Athanasius, ubi epistola ad Ægypti episcopos dicit: Tametsi elabi millies tanquam Anguillæ conentur.

SPES CERTA RE SVPER AMBIGVA.

QVòd si certam esse spem de ambigua re quapiã ostendere uoluissent, obuolutam eam ficulneo folio pinxissent, quòd scabritie sua prensanti sit adminiculo nequaquam irrito. Vnde prouerbium, ὑπὸ τείῳ τὴν ἐγχέλυν.

PER DISCORDIAS CIVIVM LOCVPLETATVS.

HOminem uerò ex ciuilibus seditionibus & tumultuosis discordijs crescentem, req́ꝫ auctum significantes, eum in Anguillarũ uenatione occupatum effingebant. Aqua siquidem quieta limpidaq́ꝫ, earum captura nulla propémodum, magna uerò si perturbetur. Quare piscatores tempestates obseruant, lacuúmue aut fluminum turbationes, unde aqua limosa fiat, magnas inde capturas paruo negotio consequentes. Rem tradit Aristoteles & pleriq́ꝫ alij, tum Aristophanes, Equitibus, historiam luculenter admodum explicat, Allantopola dicente: Eadem quidem tu fecisti, quæ uenatores Anguillarũ faciunt. Sed cur non Aristophanem ipsum sua lingua loquentem audiamus? E

ὅπερ γὰρ οἱ τὰς ἐγχέλεις θηρώμενοι πέπονθας,
ὅταν μὲν ἡ λίμνη καταστῇ, λαμβάνουσιν οὐδέν·
ἐὰν δ' ἄνω τε καὶ κάτω τὸν βόρβορον κυκῶσιν,
αἱροῦσι, καὶ σὺ λαμβάνεις, ἢν τὴν πόλιν ταράτῃς.

Fecisti vt is qui captat anguillas facit,
Quieta cùm sunt stagna venatur nihil,
Sed cœnum vbi omne illac & hac subuerterit,
Captura magna est. Tu quoq́ꝫ, vbi perturbaueris F
Hinc ciuitatem & inde, plurimùm capis.

Quam sententiam Cicero sibi desumpsit, oratione in Catilinam secunda: Honores quos quieta Republica desperant, turbata consequi se posse arbitrantur.

DE RANA.

RAna uerò ita in hoc album admittenda est, ut hieroglyphica tota uideatur: nam anteaquàm facta sit, in huiusmodi materiam dare incipit argumentum.

IMPERFECTVS.

MVlta esse in humanis operibus imperfecta, indignè, ut mihi uidetur, plurimi cõqueruntur. Quis enim undecunq́ꝫ perfectum opus ullum præstare posit, si mortalium nemo omnibus absolutus numeris reperitur? Quin ipsa rerum natura multa nobis ostendit, quæ inchoata reliquerit, neq́ꝫ tamen ob hoc eius quisquam indiligentiam reprehendat: id quod spectare est in Rana præcipuè, per cuius effigiem non immeritò sacerdotes Ægyptij rei cuiuspiam imperfectio-

A fectionem intelligebant. Videre siquidem est plerunq; huius generis animalia in limo, ubi procreantur, altera parte Ranam, altera uerò terram ipsam indistinctam, uiuentiq; portiunculæ applicitam. Sæpe enim flumine, aut lacuna, lamáue aliqua, uel spontè, uel deriuatione aliqua decedente, animal id imperfectum destituitur, quod tum primũ informari cœperat & coalescere. Omnibus his fidem Nili facit inundatio, quæ rerum istiusmodi miracula omnia prorsus excedit: eo quippe deturgente, musculi & uarij generis animalia reperiuntur, inchoato opere aquæ terræq; in parte corporis uiuente, nouissima effigie etiamnum terrena. In Ranis uerò qualibet maturitate genitis, natura semper imperfecta: quod in ipsa præcipuè lingua exploratum est, quam applicitam & cohærentẽ habent, cùm tenax sit earum materia, neq; distincta satis compositione. prima uerò cohæret, intima absoluta à gutture, unde genus illud ululatus intra aquas reddũt, quam ὀλολύγονα φωνὴν uocant, quæ, uti Plutarchus ait, amatoria & coniugalis est.

INVERECVNDVS.

Idem ipsi sacerdotes si hominem inuerecundum notare uoluissent, Ranam de-
B scribebant: ferunt enim eam sanguinem nõ nisi in oculis habere: qui uerò subsanguineos habent oculos, ex Aristotelis & Adamantij physiognomici sententia, inuerecundi audacesq; sunt: iracundiã, ubi sicci: ubi humidi, ebriositatẽ: subrubescentes si latè pateant, intemperantis oris hominem, mulierosum, stolidũ, & aleonem indicant. In grandioribus rubor, neq; libidini neq; gulæ modum poni ullum ostendit. Quòd si glauci sanguineiq; fuerint, hinc calliditatem, inde uesaniæ proximiorem audaciã coarguent. Quia uerò canes plurimùm oculos sanguine suffusos habent, hinc apud Homerum Achilles caninos oculos ob impudentiam obijcit Agamemnoni: de quo satis in Cane.

CVRIOSITAS.

Parit impudentia curiositatem, unde alterum elicitur hieroglyphicum. Nam hominem in alienis negotijs explorandis plus æquo solicitum, quiq; dicta factaq; singulorum asiduè percontetur, & impudenter arcanorũ omnium spectator esse concupiscat, per Ranam identidem significabant: oculi enim animali huic prominentes sunt & emissitij, ut facilè spectandi contuendiq; omnia curiositatem præ se ferant. Et qui homines eiusmodi sunt oculis præditi, dolosi,
C stolidi, ineptiq; simul & importuni plurimùm reperiuntur. Hoc tamen significatum in Rana non ab oculorũ specie tantũ, uerùm ab occultiore doctrina quadam desumptum uideri potest. Tradunt enim Magi, Ranæ oculos cum lusciniæ carnibus in ceruino loro alligatos, præstare uigilantiam somnolentia fugata. Vnde spectandi promptitudo non indecenter excogitata. Sanè uulgatum id tum apud Græcos tum apud Latinos, inesse oculis pudorem, quibus tamen nisi modus imponatur, procliuiter eosdem in oppositũ huic uirtuti uitium prolabi. Alioqui Rana tanta prædita est uerecundia, tamq; pudoris ingenui studiosa, ut in propatulo nunquã admisceatur: sed enim cùm in aqua coire nequeat, noctu exeunt, atq; ita noctem quàm longa est complexu mutuo cohærent.

LONGO POST TEMPORE PROGREDIENS.

Apud Horum legas, hominẽ qui diuturniori tempore pedes æger sese mouere nequiuerit, si tamen aliquando ingrediendi beneficium consecutus, per Ranã posticos tantùm pedes habentem significari: ea enim posteaquàm nata & informata est, sine pedibus aliquandiu uiuit, adolescensq; posticos primùm pedes profert.

SOPHISTA. D

EST & in sacris nostrorum literis mystica de Ranis Ægyptiacis mentio perquàm frequens, quæ iugiter in Ægypto pluerint. Sophistarum nugas, & dialecticorũ garrulitatem, per eas doctores quidam intelligunt, siue ob nullius significantiæ uocem tam argutã, tamq́ pertinacem, siue quòd in luto uoluptuosa sit earum habitatio: quorum utrunq́ Sophistis attribuitur. Ab excellentia autem Sophistam Ægyptium uno doctorum omnium cõsensu dicere mos est, quod ad Protea nonnulli referunt, qui se omnia in rerum miracula transformaret. Sunt qui Ranæ hieroglyphico hæreticos notent, qui, ut Eucherius ait, in cœno uilissimorum sensuum commorantes, uana tantùm garrulitate oblatrare non desinunt. Æneas uir Platonicus, Theophrasto, Ranę utitur exemplo, dum Cleonta garrulitate nobilem taxat: Necessarium, si uera sit opinio Theophrasti, quòd animæ post obitum brutis applicarentur, quorum uitam uiuere uisi fuerint, ut Ranę & Cleo unà semper futuri essent. A uocis autẽ asperitate Ranę nomen apud Gręcos βατράχῳ, quasi βοάτραχον dicas, quod apud interpretes Theocriti anos Thalisijs inuenias. βοάτραχον uerò, si nobis dicere liceat, asperisonũ possumus interpretari. Vnde de maximè dissimilibus dicitur, Rana cum grillo: id enim locustarum genus ualde musicum, & ob acutũ molliter stridorem, conciliando somno à delicatis hominibus expetitur. E

DÆMONES.

QVin etiam in diuinis literis Ranæ simulacra sunt cacodæmonum, quod libro Apocalypseos luculentè scriptum est: Et uidi de ore draconis spiritus tres immundos in Ranarum similitudinem.

POETÆ.

ADamantius tamen aspera quadam seueritate commotus, per Pharaonicæ plagæ Ranas mystico sensu poëtarum carmina significari putat, quòd inani quadam & inflata modulatione, cuiusmodi est Ranarum sonus, siue ille cantus sit, mortale genus omne in fabularũ ineptias illexerit. Nulli enim rei animal id idoneũ aut utile, inquit ille, cõperitur, nisi quòd improbis & importunis clamoribus ad negotiosorũ atq́ otiosorum simul fastidiũ usq́ obstrepat. Miror uerò tantæ eruditionis uirũ hæc de poëtis sensisse, cùm præsertim ubiq́ sit interioris, ut ipse dicere solet, literę speculator: neq́ animaduerterit, dum poëtas carpit, Moysi, Hieremiæ, Esaiæ, & plerisq́ omnibus Prophetis alijs se conuicia facere, qui uaticinia illa de diuinis humanisq́ rebus cuncta luculentis carminũ numeris cõscripta elaborataq́ libris demandauere. Quòd si quos reprobare uolebat, dicere saltem quæ carmina, quippe Ithyphallicá ne, an Fescenina, an tritrochaica Bacchi, quos Poëtas intelligeret, ne ob huius uel illius impuritatem sanctissimũ hoc omnibus nomẽ profanaret, ipsumq́ totius mundi conditorẽ Deũ, qui apud Græcię totius Christianos poëtæ nomine sanctè colitur, incessere uideret. Nam quem nos factorẽ cœli & terræ dicimus, Græci dicunt ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. F

SILENTIVM.

COntrà uerò, ut unde discessimus reuertamur, inuenias silentium significari etiã per Rubetã ranam illam grandissimã, quæ geminis ueluti cornibus insignita est, propterea quòd obseruarũt magi, si ea in multitudinẽ uociferationibus obstrepentẽ inferatur, silentiũ fieri. Eoq́ spectare nonnulli putant Ranam illam Mecœnatis celebratissimã, qua is literas & tabellas obsignare solitus erat, utpote qui ea quę literis crederet, silentio inuoluenda esse cõmoneret. Sedenim

cùm

A cùm Rana, non rubeta, in omniũ sermone, ego eò potius rem spectare dixerim, quasi Mecœnas id in Augusti gratiã factitarit, de quo etiamnũ infantulo illud fertur, quòd in auito suburbano obstrepentes fortè Ranas silere iusserit: cui quidem cõmento adeò fauit uetustas illa, ut ex eo negentur ibi Ranæ coaxare, quasi etiã adhuc tanti Principis imperio obsequantur. Voluisse igitur Mecœnatẽ hieroglyphico eo schemate taciturnitatẽ polliceri, in ijs quę Augustus eius fidei credidisset, nõ secus ac Ranæ ipsæ morosa adeò garrulitate insignes, illi adhuc infantulo paruere. Nam Sextus Aurelius & Eutropius scribũt Mecœnatẽ præcipuũ amicorũ Augusto fuisse, ob taciturnitatem, quam tamen in eo nonnunquã desideratam ab Augusto Tranquillus ait. De Ranis id fertur, quòd in frigidiores coniectæ fontes obmutescant, translatæ in tepidiorem paludem uocales fiant.

RVSTICITAS.

QVæ uerò Rana in paruulo nummo quodã Romæ apud Maffæos habetur, cùm ab altera nummi illius facie Dianę pharetratæ simulacrũ dubio procul inspiciamus, facilè in eam coniecturã ferimur, ut fabulam eam cõmonstret, qua
B rustici & maligni homines aduersus eius matrem Latonã usi sunt, atq; ideo diuę illius imprecationibus omnes in Ranas cõmutati. Vel cùm dea sit humoris domina, animal illi maximè omnium aquaticum dedicetur: nam & adagium est, aquã Ranæ, cùm quid cuiquã quod maximè placeat, & uoluptati sit, donatur. Sunt uerò Ranæ conuiciatrices, & agrestem illam asperitatem egregiè præ se ferunt, tamq; olim importunæ, ut inito cũ muribus fœdere, Abderitarũ regionẽ incolis inde expulsis desolarint: in quorum ingentem multitudinem quæ cladẽ huiusmodi fugiebat, Cassander Antipatri cùm incidisset, eos in socios recepit, agrumq; illis in Macedoniæ finibus asignauit.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD PAVLVM IOVIVM NVCERINORVM EPISCOPVM, DE IIS QVÆ PER ALIQVOT PISCIVM GENERA SGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

C

ERam omnino cõmentarium hoc de pisciculorum aliquot significationibus, Paule Ioui doctißime, deserturus, quòd multa in eo pisciũ genera continebantur, ex quibus neminem ætate nostra frugem ullam colligere posse suspicabar: ita quæ fuerãt olim pisciũ nomina, vulgò hodie desiderantur. Metuebam verò labores in horum significationibus meos minimè gratos ideo futuros, quia in nonnullis non satis mihi constabat, qua ratione vel exemplo possent eorũ imagines describi, quarũ bona pars esset mortalibus ignota. Naturas quidem & significata prout apud veteres autores inueneram, facilè poteram explicare: sed quorundam nomina tam græca quàm latina, non videbar ita posse reddere, ut in foro cetario quis posset huius vel illius piscis speciem deprehendere. Quòd si ea de causa hieroglyphica hæc conscripta sunt, vt eorum quis vti posset imaginibus, irritus hic plerunq; futurus conatus videbatur, quoniam hoc præstare me posse minimè confidebam. Videbam ad hæc multos qui prouinciam hanc suscepissent, in tam multis hallucinari falliq;, eamq; controuersiam de plerisque piscibus tot ab hinc annis agitatam, eruditorum penè omnium desagitatis ingenijs, adhuc sub iudice pendere, neque liquere prorsus, per varias non incuriosorum hominum

opiniones, eorũ multa quæ vel quotidie in mensam apponuntur, quo fuerint apud Latinos aut Græcos nomine nuncupata. Postea verò quàm eam te suscepisse prouinciam intellexi, vt multa pisciũ genera, quo nomine apud veteres vocarentur, edoceres, in eam sum erectus spem, vt & tu, qua insignis es doctrina, solicitudine atq; diligentia, neq; non alij in tanta ætatis nostræ eruditione, quanta non aliàs vnquã millesimo ab hinc anno floruit, facilè cõsequamini, vt vniuscuiusq; piscis nomen ex vulgo redimere posimus, & obliteratam penè huiusce rei scientiã per vos restitutam intueamur. Quare quod perdere destinaueram commentarium adseruaui, te vno fretus, qui bonã eorum partẽ tam accuratè cœperis indicare, idq; tibi dedicandum duxi, vt si quid in eo esset, quo quis vti vellet, te potius quàm me piscium magistrum agnosceret, & qua quisq; pictura faciendus esset edoceretur, atq; ita laboris huius particeps fieres, dum piscem ego interiorem, tu exteriorem condîre procurares. Sed iam, si quid ab historiarum, quas tanto cum lepôre, tanta cum fide scribis, occupationibus otij tibi superest, nassam hanc nostram inspiciamus. D

DE TORPEDINE.

E

MAXIMAM omnibus admirationẽ in primis afferre uidetur magica propémodũ uis in Torpedine considerata: sed nos ea super quid Ægyptij senserint, enarremus.

MVLTORVM ASSERTOR.

EVm qui multos seruasset, Ægyptij sacerdotes per Torpedinem pictã significari instituerant, siue quòd opem ferat pisciculis natandi & emergendi adhuc imperitis, eos ad se recipiens, quod præcipuè obseruatũ est in fœtu proprio, quẽ & emittit, & intra se recipit: uisaq; interdum Torpedo est grandis, quæ fœtus intra se octoginta haberet: siue, ut ipsi Ægyptij tradidere, quòd unà cum piscibus alijs in uerriculo deprehensa, omnes plerunq; sospitet, cùm ne uis quidem hominũ innumera posit uerriculum educere, manibus & pedibus penitus obtorpescentibus: quia uenenum quod effundit, per retia dilapsum in funes omnes quantũuis longos ad manus usq; piscantium irrepit, & uniuersum mox occupat corpus. Quin autores sunt qui pro cõperto tradant, Torpedinẽ hamo captam malum illud suum in lineam transmittere, inde per arundinem, moxq; in piscatoris brachiũ diffundi, quo protinus ob F stupefacto, uenatio in irritũ cedat. Si quando tamen piscibus alijs obuolutæ contrahuntur è mari, torporem experti sunt multi quamprimum piscem uirga tangere uoluerint. quare in Anconitano mari maximè cauent ne rete in altum iaciant, piscatoribus ea incommoda sæpe subeuntibus. Quæ quidem uis torporem infundendi, cùm nõ in appropinquantiũ tantùm corpora, cominúsue eam attingentiũ, uerùm è longinquo, uel si hasta, uel arundine tentetũ, lacertos quantumlibet ualidos cogat obtorpescere, pedes ad cursum uelocissimos alliget, & obstupefaciat, argumentũ dedit ut hominẽ ignauia egregiè præditum, per hieroglyphicum eius indicari commodissimè posse pleriq; dicerent. quodq; magis mirum est, pisces etiã quos attigerit, eodem torpore afficit: idq; non in pisces tantùm, sed in unũquodq; animal præstare affirmat Plato, ita de Torpedine in Menone loquens: καὶ γὰρ αὕτη ἀεὶ τὸν πλησιάζοντα καὶ ἁπτόμενον ναρκᾶν ποιεῖ. Vehemens enim uirus illud insuperabili frigore præditum, ubi duriorem aliquam materiam nactum fuerit, quippe uel uimen, uel funẽ, illi pertinacius & copiosius adhęrescit, circumfusumq; aëra facilius contaminat, atq; ita perrepit, non secus ac flamma

A ipſa per incenſum filũ uehementius tranſmeat, quàm ſi cum torre iactetur. Sic & aqua fluuialis capite uno in eam declinato ſenſim aſcendit, & totũ deniq; madefacit. quod tamen in craſsiori elemento ſenſim atq; contanter fit, in aërio quamocyſsimè fieri contingit.

DE REMORA.

ADmirabilis eſt & Echeneis, qua nonnulli, ut indicat Ariſtoteles, utuntur ad iudiciorum cauſas & amatoria ueneficia, & quæ non ut teſtudinis pes nauigijs importatus tarditatem nauigationis inferre dicitur, ſed naues ipſas attactu ſolo ſiſtere, ac ueluti anchora infrænare: unde moræ alicuius iniectæ naſcitur hieroglyphicum.

IMPEDIMENTVM.

NAm ea de cauſa impedimentum & obiectam tardationem per eam ſignificari prodiderunt, quòd piſciculus is non maioris ferè quàm pedalis magnitu-
B dinis, limacis magnæ ſimilis, nauigia ſtare cogat, nullo ſuo labore, nõ retinendo, neq; alio modo quàm adhærendo: infrà enim carinæ applicitus pinnis, quas etiã tenues admodũ habet, in tranſuerſum dilatatis, tanti roboris eſt, ut ruant uenti licet, diceret Plinius, & ſæuiant procellæ, imperet furori, ac uires tantas compeſcat, quosq; non ulla interdum uincula, non anchorę pondere irreuocabili factę præſtare queant, quantumlibet magnos ipſe paruulus adeò infrænet impetus, & mundi rabiem domet. Echeneidi nomen à tenendis nauibus inditum: unde etiam epigrammatarij quidam ueteres anchoram Echeneida uocitarunt, Latini Remorã dixerunt. Huius habita impedimenti ratione Plautus ait: Nam quid illę me tam diutius remorantur remeligenes? eo enim nomine Remoram appellat, Locum citat Feſtus ex Patina, Comœdia.

SALVS.

MVtianus muricẽ appellat, qui nauẽ à Periandro Cnidũ miſſam cũ mandatis, ut pueri nobiles caſtrarentur, tandiu in medio mari retardarit, donec
C principem ſceleris pœnituiſſet, ac alia quæ decretum abrogarent mandata præueniſſent: remq; eo probari teſtimonio, quòd eius piſcis conchulæ Veneri Cnidiæ dicatæ, facti memoriam diutiſsimè propagarint.

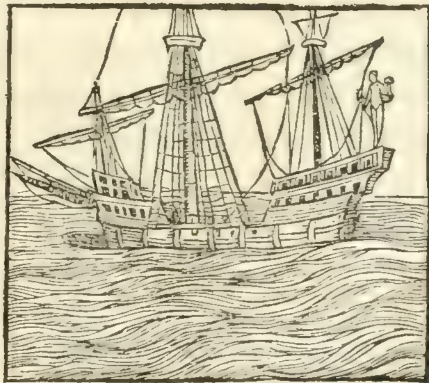

PARIVNDI FACILITAS.

SVnt qui ex piſciculo hoc pariundi facilitatem ſignificari dicant, quòd exemptus aquis, ſaleq; duratus, in eum uſum aſſeruetur, ut grauidis alligatus partus facilitate iuuet, unde ὠδινολύοντα, quaſi ὤδινον λύοντα eum appellauere Græci. Non ab re uerò me facturum exiſtimo, ſi calumniam obiectam Plinio, quòd Ariſtotelem arguerit imperitiæ, ſuſtulero, ſimulq; præſtantes hos autores, quos librariorum imperitia cõmiſit, conciliauero. Locus eſt apud Plinium de Remora: Pedes eum habere arbitratur Ariſtoteles, ita poſita pinnarum ſimilitudine. Sed enim apud Ariſtotelem, unde locus hic de hiſtoria animalium lib. 2. cap. 14. deſumptus eſt, non ita habetur: quin eorum is errorẽ arguit, qui pedes eum habere prodiderunt, quibus omnino caret:

ſed quoniã pinnas habet pedibus ſimiles, hinc fit ut pedibus inſtare uideat̃. Sed D
cur nõ ipſa Ariſtotelis uerba ponamus? ἔστι δ' ἰχθύδιόν τι τῶν πετραίων ὃ καλοῦσί τινες ἐχενηΐδα. Paulò autem infrà: ἔνιοι δ' αὐτοί φασιν ἔχειν πόδας, οὐκ ἔχει δὲ, ἀλλὰ φαίνεται διὰ τὸ τὰς πτέρυγας ὁμοίας ἔχειν ποσί. Sed quoniã impium propemodum eſſet credere Pliniũ Ariſtotelis uerba ad uerbũ penè transferentem, quod præ omniũ oculis erat, inficiatũ eſſe, aut autorem immeritò uellicaſſe, crediderim ego dictionem Ariſtoteles, ſubdititiam & adulterinam eſſe, fuiſſe tamen in alicuius codicis margine notatam à quopiam, qui Pliniana uerba Ariſtotelisq́; eadem agnoſcebat, ut ita lectores admoneret, Plinium ex Ariſtotele illa decerpſiſſe: poſtea uerò librariorum imperitia intertextam eam locutionem, ut pleraq́; id genus alia toto opere deprehenduntur. Legamus igitur cum Ariſtotele Plinium conciliantes: Pedes eum habere nonnulli arbitrantur, cùm minimè habeat, ſed ita uideri propter pinnas, quæ ſunt pedibus ſimiles. cui ſententiæ meæ ſpero unumquenq́; peritum uirum procliuiter acceſſurum.

DE ANTHIA. E

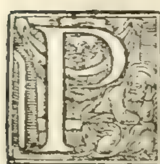

Plutarchus eo libello quo diſſerit, utrum aquatica an terreſtria animalia magis prudentia præſtent, quem piſcem Homerus ἱερὸν, id eſt, ſacrum appellauit, Anthiam eſſe uidetur opinari. Euſtathius tamen ἱερὸν, magnum interpretatur, ut ἱερὸν μένος, & ἱερὰν ἐπιλήψιαν, cui Athenæus etiam accedit. Alij ἄφετον καὶ ἥμερον, hoc eſt, emeritum exponunt, ueluti ſacrum bouem dicimus, qui ſit à iugo in poſterum dimiſſus. Cæterùm Homerus eo uerſu qui legitur, Ιλιάδ. π.

ὡς ὅτε τις φὼς
Πέτρῃ ἔπι προβλῆτι καθήμενος ἱερὸν ἰχθὺν
Ἐκ πόντοιο θύραζε λίνῳ καὶ ἤνοπι χαλκῷ.

In procurrente vti quiſquam
Caute ſedens ſalſo ſacrum de gurgite piſcem
Extrahit æratis hamis, linoq́; prehenſum.

Sacrum ideo piſcem appellaſſe uidetur, quòd maritima omnia fuerint antiquitus ſacra, & piſcari religioſum eſſet: ueluti Vlyſsis ſocij nõ niſi magna fame coacti ad piſcationem confugiunt: ita enim Homerus: F

Ἀλλ' ὅτε δὴ νηὸς γ' ἐξέφθιτο ἤϊα πάντα
Καὶ δὴ ἄγρην ἐφέπεσκον ἀλητεύοντες ἀνάγκῃ
Ἰχθῦς ὄρνιθάς τε φίλας ὅ τι χεῖρας ἵκοιτο.
Γναμπτοῖς ἀγκίστροισιν, ἔτειρε δὲ γαστέρα λιμός.

Sed poſtquam in ratibus penus eſt exhauſta, marinis
Quærere venatu victum coguntur iniquum,
Piſcesq́; volucresq́; manus quò intendere poſſent
Incuruis captant hamis, vis nanq́; adigebat
Imperioſa famis.

Huc & Theocritum citant Berenice, Leucum piſcem appellaſſe ſacrum. Eratoſthenes putat Chryſophryn potius ſacrũ appellari, & hoc aiunt ſentire Galatea Callimachum. Theocritianus piſcator aureum, quem cepiſſe ſomniauerat, piſcem Neptuno chariſsimum eſſe religioſiſsimè ueretur. Sed multi Elopem, nonnulli Pompilum dicunt. Et Delphinum etiam ſacrum uolunt. Plinius Planos omnes ſacros exiſtimari autumat. Vtcunq́; tamen autores alijs atq́; alijs faueant, bona eorum pars in Anthiam conſentiunt, rarum inuentu piſcem, frequentiorem tamen circa Pamphiliam: de quo habita raritatis ratione

A ratione dixerit Martialis Epigrammatarius:

Ad palatinas acipensera mittite mensas,
Ambrosias ornent munera rara dapes.

Quem sanè inter selectiores cibos ponit M. Tullius Tusculanis, neq; nō libro De finibus bonorum & malorum. Neq; sum nescius, qui reperitur in Arethusa fonte, aliū forma esse, & alia de causa sacrum. Cur uerò tam multa super Anthia quæsierimus, ea fuit causa, quòd hieroglyphicum eius significatum posituri, noluimus quempiam à nobis contendere, piscis eius formam & nomen nostro seculo cognitas, cùm omnis anteacti temporis curiositas in re peruestiganda defessa, nihil adhuc certi protulerit.

SECVRITAS PERICVLIS LIBERA.

ID autem nostri fuerit instituti, dicere quemadmodum per Anthiæ piscis figuram securitas à periculorū omnium timore libera proponitur. Hieroglyphici causam afferūt, quòd quo is in loco sit, nullam ibi belluam reperiri cōfessum est: cum siquidem nō aliter uitant belluę, quàm suem elephanti, gallum leones: quo B iam indicio securi spongiatores urinantur. Quod uerò diximus Planos omnes Plinio sacros esse, certissimā ait ille securitatem uidisse Planos pisces, quia nunquam sint ubi maleficæ bestiæ, qua de causa urinantes sacros eos appellant.

SECVRITAS OTIOSA.

QVoniam uerò perdifficile est certā piscis huiusmodi formā adinuenire, cùm ætate nostra uel ignotus mutato nomine inter alios obrepat, uel indignatus alios sibi præferri spontè solum uerterit, neq; maria nostra inuisere amplius dignetur, nō ab re me facturum existimaui, si, quandoquidem in securitatis hieroglyphicum incidimus, neq; satis de pisce constat, alias quasdam eius species, quæ usui cuipiam fortè futuræ sint, ex nummis ueterū substituissem. In nummo enim Neronis dea est sella sedens, dextera manu ad aurem appressa, sinistra trophæū in uirgula tenens, crure sinistro, quàm longū est, exporrecto, cuius inscriptio est, SECVRITAS. Et quantum pertinet ad dexteram eo modo sitam, Plinius epistola quadam ad Romanū ait: Nihil quod in dexteram aurem fiducia mei dormias. Quod uerò ad exporrectū crus pertinet, Lucianus libello De ijs qui salario conducti degunt: Vt illud quod in uotis omniū est, extensis pedi C bus tandem accubare possis. Tale quiddam apud Aristophnem, Pluto. In altero Neronis eiusdē dea sedens, ara antè posita, radiū læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat. de quo gestu Terentius: Faciā in utramuis aurem otiosus ut dormias. Basilius & Menander id de otioso dici uolūt, turpiq; qui sit desidię deditus. Inscriptio uerò nūmi, SECVRITAS, ut in superiori. In nūmo uerò Imp. M. Iul. Philippi Aug. dea sedet, dexteraq; sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellæ. Hieroglyphici inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In nummo Antonini Pij Aug. Brit. dea sedens cum radio in læua, dextera capiti & sellæ innititur. Inscriptio, SECVRITATI PERPETVAE. In nummo Lucillæ Augustæ nutrix est sedens, tribus infantibus appositis, quorū unus lactens in gremio est, duo ante pedes unà colludunt: inscriptio, SECVRITAS. In nummo, circa quē literæ, IMP. M. OTHO CÆSAR AVG. TR. P. à læua dea stans, quæ læua scipionem tenet, dextera aquilam: literæ, SECVRITAS P. R. Sed enim partim hæc in Sellæ cōmentario, atq; ubi de aquila saxū gestante disseruimus, neq; non in Anchora, repetuntur.

DE CEPHALO. D

IEIVNVS.

SVnt qui ieiunũ hominem oſtendere uolentes, Cephalũ ex mugilum genere translittoranũ pingant: is enim non niſi mucore ueſcitur ſuo, quamobrem ipſe ſemper ieiunus: atq; hinc illa inteſtini ganeæ adeò expetita ſuauitas. κεστρεὺς à Græcis appellatur, à nõnullis Plotes. Atq; inſuper adagiũ circunfertur, κεστρεὺς κεστρεύει, de ieiunis. Tantiq; ſtuporis is eſſe fertur, ut in metu occultato capite, deliteſcere corpus reliquũ arbitretur: eoq; nonnulli non illepidè prouerbium trahunt.

VITANDI PERICVLI SOLERTIA.

PEr eundem Ceſtrea, qui modò ſtuporem præ ſe ferebat, uitandi periculi ſolertiam ſignificari cõperio: ſiquidem is, ut luculentiſsimè ſcripſit Oppianus, cùm ſe retibus circumuentũ ſenſerit, in ſublime ſeſe alacri iaculatur ſaltu, totoq; uirium conatu in ſummã undam affectat emicare, ac plerunq; accidit ut ſubera tranſiliat, quibus retia ſuſpenduntur, atq; ita capturam euadat. Secus tamen acci E
dit in ſtagnis Venetis: noctu enim eos potiſsimũ capiunt, incenſa igne fornacula, quam in cymbulæ prora ſtatuunt. Eam duæ, uel interdum plures cymbæ à dextera læuaq; adhęrentes, leui tacitoq; lapſu comitantur. Cephali tum ſiue metu perculſi, uibrantibus in aquarum ima radijs, ſiue candicanti eo ſplendore allecti (nam cura eſt ut illuſtris admodum flamma ſuccendatur) pernici ſaltu delphinorum in morem extra undas ſeſe quà flamma micat eiaculantur, atq; ita ſpontè in paratas ad id cymbas decidunt, captura ingenti ad ſatietatem plerunq; exuperante, ſpectaculo autem maximè delectabili.

DE SCARO.

PRVDENS CAPTIVITATIS DECLINATOR.

AT magna eſt prudentia Scarus, per quem callidũ captiuitatis declinatorem ſignificari tradũt. Is enim, inquit Ouidius eo uolumine quod Halieuticon inſcribit, quod opus olim à Nigidio elucubratũ aiunt, ſi naſsis incluſus fuerit, nõ fronte erumpit, nec infeſtis uiminibus ca F
put inſerit, ſed auerſus caudę ictibus crebris fores laxat, atq; ita retrorſum erumpit. Apud Ælianum legas, cum ſimulac caudam extra naſſam protulerit, à ſocijs mordicus apprenſa cauda foras extrahi: ſi uerò protulerit caput, adeſſe qui cauda ſua porrecta anſam effugiendi præbeat.

INGLVVIOSVS.

HOminem uoracem & ingluuioſum, lamia quippe laborantem, ait Horus, per Scarum pictum intelligebant, tum quia ſolus in genere ruminat, quàm etiam, quia obuios quoſq; piſciculos depaſcitur. Ariſtoteles quoq; ſolum hunc inter piſces quadrupedum ritu ruminare creditum autumat, diuerſaq; omnino ab alijs ſpecie uentris eſſe, cuius inteſtinũ ſimplex etiam ſe replicat, & in unum continuumq; reſoluitur. Aſsimilatur is Auratis ſpecie ſquamarum, ſed colore atq; ſapore præſtat, ut qui Sapphiri gemmæ radiolos imitetur, tantæ apud ueteres exiſtimationis, ut Ennius eum Iouis cerebrum appellarit. Eum autem ideo ruminare aiunt, quòd dentes neq; ſerratos, neq; utrinq; conſertos habeat, ſed altera tantum oris parte planos. Nam & animalia reliqua quæ ruminãt, parte altera

A ra dentium carent: prouisumq; à natura, ut quod male mansum est, ea repetitione conteratur, atq; ita confici posit.

DE MVLLO.

DIANA LVCINA.

T Diana illa syluicultrix marino culta simulacro est: nam ea per Mullum piscem, quæ Græcis omnino Trigla est, exprimebatur, alienissimo, ut multis uidet, hieroglyphico. Causam ponit Eustathius, quòd piscis huiusmodi ter, ut poëta Cilix ait, anno pariat. Dianam uerò leuandis partubus inuocari, Lucinæ nomen indicat: ea siquidem, ut apud Catullum, Lucina dolentibus, Iuno dicta puerperis. Meritò itaq; cui sit ter anno soluendi partus facultas data, Dianæ gratū, & cumprimis familiare animal existimatur. Nam quòd tria sint uirginis ora Dianę, quid sibi uelit, alibi declaratū. Athenæus Triglam Dianæ dicari propter uenationē putat: illę enim marinos lepores hominibus letales, perinde ac terrestres hos uenatici canes insectantur, neq;
B ab eorum uiru mali quicquā patiuntur, uel ob impediendæ Veneris uim, quam ferunt inesse uino in quo suffocata fuerit, quod Therpsicles apud Athenæū ait epotum uiro Veneris usum adimere, mulieri concipiendi facultatem inuidere.

DE SARGO.

ALIENI LABORIS FRVCTVS.

Ominem ex aliorum laboribus sibi fructū & gloriam usurpantem, & alienam, ut ita dicam, messem demetentem, significare qui uolunt, Sargum & mullum pingunt: sequitur enim Sargi reliquias mullus, atq; ubi ille luto excitato abierit, fodere enim potest, mullus descendit, & pascitur. Nascitur Sargus in Ægyptio mari ferè: unde Lucilius,

Quem præclarus Elops, quem Aegypto Sargus mouebit.

Sedenim Brundusinum maximè cōmendat Ennius.

DE PASTINACA.

C

PARRICIDÆ SVPPLICIVM.

Vm qui parricidij pœnas dederit, significare si uellent Ægyptij, piscatorium hamum Pastinacā piscem attrahentem pingebant: ea siquidem uenatu detenta, spinam quam in cauda gestat, in raptorem eiaculatur, ictu maximè letali, nisi coagulo leporis uel hœdi uel agni drachmæ pondere ex uino succurratur, quod & huiusmodi, & aliorum marinorum ictibus præsentaneo est remedio. Hoc uerò κατ' παρόφρυγος dictum ea de causa opportunum fuerit, quòd cuiuscunq; incōmodi remedia, passa sunt, ut uulgus ait, palma ubiq; proferenda. Est uerò Pastinaca, quem Græci τρυγόνα uocant. Eam aculeo uim inesse tradit Ælianus, ut si quis eo frondentem arborem pupugerit, haud ita multò pòst folia omnia decidant, arborq; ueluti magnis solis ardoribus exiccata prorsus exarescat.

DE NEBRIADE. D

VORACITAS INSATIABILIS.

Ominem cibum immodicè sumptum euomentem, ac nihilo secius insatiabiliter mox crapulantem significaturi, marinã mustelam pingebant, quæ Nebrias est nonnullis: ea enim ore, ut Ægyptius interpres Horus ait, parit, innatansq; mox quæ pepererat conuenatur, atq; depascitur. Sepias itidem ac lolligines ore párere sunt qui uelint: id redarguit Aristoteles, partus foueri ore dicens, & emitti, proptereaq; putari eas ore párere.

DE FVCA.

REI DOMESTICÆ STVDIOSVS.

Omesticæ rei studiosum hominem qui significarẽt, Fucam pisciculum, his similem quas uulgò Tincas appellamus, sed colore subuiridi, pingebant: ea enim sola ex marinis piscibus nidum sibi construit, & in stragula parit. E

DE RAIA.

CAPTATOR.

Aptatorem hominem notare si uellent, Raiam pingebant: gestat enim illa ante oculos suos gemina fila, in capilli speciem, extrema quorũ rotundis quibusdam præpilantur quasi escæ causa additis: his ea, ubi locis arenosis aut fæculentis obturbato solo se absconderit, piscatur, attollens fila illa sibi præpendentia. Dum enim pisciculi occurrunt, & capita machinamenti pensilis pulsant, ipsa sensim fila subducens eos allicit, donec ad os admoueat, atq; ita repentè corripiat. Sepia quoq; hoc eodem utitur machinamento, in cancris alliciendis, quorum auidissima est.

DE SCOLOPENDRA.

ANIMVS A VITIIS DEPVRGATVS.

Ominem qui animũ suum à uitijs affectibúsue cruciabilibus depurget, F quæq; se lædant, eximat & expellat, significare si uellent, Scolopendram effigiabant: eam nonnulli Centipedam uocant. Ea autem ubi hamo deprehensa fuerit, quamlongissimè potest sese exporrigens, hami lineam abrodit, quo deuorato, interiora sua foras euomit, donec hamũ eijciat, dein recipit intrò, ac ualet ea qua prius salubritate.

DE PHOLI.

PARTO FRVENS.

Ominem ijs quæ sudore proprio compararit fruentem indicaturi, Pholim piscem pingebant. Ea enim mucorem quem ipsa emittit ad altam crassitiem sibi obducit, ut tota uisco delibuta uideatur, ita ut in eo quasi cubili conquiescat, unde illi nomen: φωλεύειν enim nidificare est. Videndum uerò, an hæc sit Ausoniana Tinca ita passim hodie nuncupata, quam natura ipsa uidetur in uulgi pauperisq; plebeculæ solatium protulisse.

A

DE SQVATINA.

FABER LIGNARIVS.

T Squatina meruit inter huiuſmodi ſignificata recenſeri, per quam fabrum lignarium intelligi uolebãt. Eſt enim piſcis tam aſperæ, ſcabræq́; ac ualidæ cutis, ut ebur ea, neq; non ligna quantumlibet dura, polian-tur. Nam ex mari fabriles quoq; uſus ueniunt, ut omittamus fabrilia inſtrumenta omnia in huius piſcis capite deprehenſa. Quin & ſerram conficere didicimus ex huius piſcis oſſe ita crebrò mucronato, qualis longa annorum ſerie ſuſpenſa fuit tholo ante D D. Petri & Pauli conditorium, priuſquã à Iulio II. illa uenerandæ antiquitatis monumenta ſolo æquarentur, iactis mox tam ingentis machinæ fundamentis, quam neq; nati natorum, nec qui naſcentur ab ipſis, ullo unquam tempore conſpecturi ſunt.

DE CLVPEA.

B

LVNARE CORPVS.

N Arari Galliç fluuio piſcis eſt quem uocant Clupeam, Veneti Chieppam, Romani Lacciam. Sed quantum Romæ carnis & mollitudine & bonitate præſtat, tantum apud Venetos uilior, plebeiusq; habetur, ut qui in eiuſmodi ſtagnis minimè pingueſcat, ſpinarũ uerò multitudine atq; denſitate faſtidio ſit. Sed utcunq; apud nos ſit, in eo Galliæ fluuio ita Lunæ naturam imitatur, ut ea creſcente candeſcat, decreſcente uerò nigreſcat. Accidit uerò ei, ut cùm corpus nimium auctum fuerit, ſpinæ quoq;, quæ per uniuerſam carnem continuatis quibuſdam ordinibus porriguntur, & ipſæ quoq; adcreſcant, adeoq; extendantur, ut animal id interimant, quod in mirabilibus Italicis tradit Heliodorus. Qui quidem piſcis ſi Ægyptijs innotuiſſet, nimirum Lunæ eum hieroglyphicũ poſuiſſent. Aiunt etiam in eius capite lapidem grano ſalis ſimilem, qui faciat ad quartanas.

APVA.

C St piſciculorum genus quod ex ſola pluuia procreatur, Apuam Latini uocant, aſpiratione græci uocabuli repudiata: ἀφύην enim illi παρὰ τὸ ὕειν eam dicunt. Liguſtica Tyrrhenaq; omnis ora, cum plurimùm p literam in ch uertat, uulgò Anchuam uocitat, n etiam litera ad incitatiorem primæ ſyllabæ ſonum adiecta. Sunt qui has in halecularum genere cõnumerent.

FESTINANTIA.

ERat is piſciculus feſtinantiæ ſignum: nam ubi uel minimum concaluerit, coctus eſt: unde adagium, Ad ignem Apua, cùm quid celerrimè factum, uel ipſo temporis momento ſignificamus, de quo in Auguſto apud Tranquillum. Et prouerbio dictum ἴδε πῦρ ἀφύα, quaſi ſatis ſit ad eius cocturam ſpectaſſe tantùm ignem. Hanc Veneri ſacram ait Athenæus, quam Stilpon philoſophus Megarenſis Neptuno cùm immolaſſet, promeruit ut ea ciuitas magno Apuarum prouentu fuerit à Deo locupletata.

DE HIRVDINE.

D

Irudo quoq; aquatile animal, cuius plurimus in medendo usus, significata quædam habet hieroglyphica.

SANGVINARIVS.

CRudelissimum siquidem hominem, & humani cruoris auidissimum, per eam significari notius est, quàm adnotare oporteat. Et Cimæta apud Theocritũ, Pharmaceutria, quam poëta transtulit ex Euphorionis Mimis, non aliter ab amore sibi sanguinem exuctũ lamentatur, quàm si limosa Hirudo corpori suo applicita fuisset,

Αἰαῖ ἔρως ἀνιαρὲ τί μευ μέλαν ἐκ χροὸς αἷμα
Ἐμφὺς, ὡς λιμνᾶτις ἅπαν ἐκ βδέλλα πέπωκας.
Heu crudelis amor nostro saturate cruore,
Summæ affixa cuti velut hunc suxisset hirudo.

INSATIABILITAS.

VErùm ea etiam insatiabilitatis est signum, quandoquidem ad suctũ admota non prius ab opere desistit, quàm tota sit supra modum sanguine tumefacta: quod ita expresit Horatius: E

Non missura cutem nisi plena cruoris hirudo.

DE LEPORE MARINO.

MINIMA DE CAVSA EXANIMATVS: VEL, DAMNA MVTVA.

QVi marinum Leporem pingunt humano tactum digito, mihi uidentur significare uoluisse, uel hominem minima de causa exanimatum: quandoquidem ferunt eum qui non modò digito, uerùm etiam uirga Leporem marinum attigerit, quamprimùm eum exanimascere, & nisi promptuarium sit remedium, etiam mori. Vel mutua damna ex eadem pictura libet interpretari: nam hieroglyphicum hoc apud ueteres non inueni: quia humanus attactus Lepori etiam est exitialis, in Indico præsertim mari, ut à Licinio Macro traditum ait Plinius. Ita nusquam non mollis Lepus. Nam & per rusticolam, mollitiem quandam effœminatam intelligi suo loco diximus inter quadrupedes, tum ob timiditatem, tum ob pulpamenti copiam, quorum utrunq; fœminarum proprium, cùm audacia uirilis omnino sit. Caro enim pars fœminea dicitur. Neq; postremi nominis philosophi sunt, qui ossa à mare, carnem à fœmina procreari uelint, & ad embryi coagmentationem utriusq; concurrere genituram. Facit præterea ad effœminationis significatũ, quòd Hippon Philosophus ex seminibus tenuibus magis fœminas, ex densioribus mares fieri contendit: quod tamen eorum dissertationi relinquimus, qui naturæ secreta altius rimantur. Nam cùm sint qui totam hanc fabricam ex mare constare dictitent, neq; fœminam præter fomentum quicquam aliud conferre de suo, Anaxagoras tamen, Parmenides, Empedocles & Epicurus aliquid etiam ex parte matris ad generationem accedere asseruerunt, præcipuè uerò Alcmæon: sed ut Censorinus ait, is non definitè se scire confessus est, ratus neminem posse perspicere. F

A

SPONGIA.

SEd cur Spongiam prætereamus, quę & ipsa inter aquatica enumeratur animalia, utpote quæ refugiat ad tactum, seq́ in angustũ colligat? Vtcunq́ uerò, sua hæc habet hieroglyphica.

BIBACISSIMVS.

VVlgatissimum enim est, naturæ bibacioris hominem per Spongiam significari, ea quæ omnibus in promptu est causa, attactu solo tantum humoris exugendi. Quo accedit festiuũ uulgi dicterium in Vespasianum iactari solitum, quod dictitabat eum procuratoribus pro Spongijs uti, quòd quasi siccos madefaceret, & exprimeret humentes. Credebatur enim procuratorem rapacissimum quenq́ ad ampliora officia ex industria promouere, quò locupletiores mox condemnaret, atq́ ita ille eorũ rapto frueretur. Quòd uerò scriptores hîc siccos pro pauperes ponunt, cum Horatiana facit elocutione: ut Epistolis,

Sin prodesse tuis pauloq́ benignius ipsum
Te tractare voles, accedes siccus ad vnctum.

B Quippe, ut palàm est, pauper ad locupletem.

ABOLITVS.

AB Augusti tempore receptum est, ut pro abolitione Spongia capiatur, ex quo ille Aiacem suum, quam tragœdiã penitus aboleuerat, in Spongiam incubuisse respondit, ad ensem alludens, in quem Aiax sponte sua incubuerat.

MOLLITIES.

ALij mollitiem etiam per Spongiã significari uoluerunt: de quo Plutarchus opusculo eo, quo docet, qua ratione internoscere adulatorẽ ab amico possimus, Comici, cuius non ponit nomen, dictum citat: αἂν μὴ ποιήσω σπογγιᾶς μαλακωτέρους σ' πρόσωπους. Nisi corpus spongia mollius reddidero, de uerberibus loquens, quibus eum cædendum interminabatur.

DE GLANI.

VErùm agè inter minutos hos proceriorem unum aut alterum inferamus, ut ita pisciculorum, qui præmissi sunt, sordes emendentur.

C

PATERNA DILIGENTIA IN FILIIS EDVCANDIS.

PAternam in filijs educandis diligentiam, eamq́ accuratissimã exprimere si uellent, piscẽ Glanim pingere instituerãt. Oua enim is quæ fœmina destituerit, perseueranti custodia tutaᵗ ad quadragesimũ & quinquagesimũ usq́ diem: ab ijs deniq́ non abscedit, donec ita coalescat soboles, ut ab reliquorum piscium iniuria se tueri ualeat. Tantumq́ eius affectum esse ferunt, ut dum oua deserere minimè patitur, à piscatoribus ea trahentibus in uada facillimè capiatur, tam ardenti animo, tamq́ pertinaci studio apud illa permanere contendit. Hæc Ælianus, qui Glanim etiam Siluri speciem similitudinemq́ habere dicit.

DE SILVRO.

ESt uerò Silurus, ut ueteres omnes autores tradunt, bestia malefica, quę, ut inquit Plinius, & homines & equos deuoret. Sed & Glanim Pausanias ait hominum esse deuoratorem. Nequaquam uerò Sturio esse po-

teſt neq; Glanis, neq; Silurus, cùm minimè fera eſſe poſsit Sturionis natura, tam D
molli delicatoq; ore prædita, quæ, ſiue ex porculetis in eam euadat magnitudinem, ſiue alterum ſit genus, ἀπὸ τοῦ ὑὸς piſci nomen ὕκα apud Athenæum. atq; is inter grandiores. Idem uerò autor, & Porcos, & Siluros inter Nili piſces enumerat. Et Hiſpania omnis Sturionem Sulium uocat, literis tranſpoſitis, quaſi uelint Suilū dicere, hoc eſt, Hycam. Sunt quidem in Danubio Siluri celebres, ſed non minus hyca, qua de re aliquid dicit Hermolaus: ſed hæc alij uiderint.

DE THVNNO.

DE Thunno, cuius uſus tam recentis, quàm ſale durati, frequentiſsimus per uniuerſum terrarū orbem eſt, cùm nullo nō in littore capiatur, nihil aliud inueni quod hieroglyphicis inſeri poſſet, niſi uel ſtrabonem, uel limis oculis proſpectantem, ex eo ſignificari.

LIMI OCVLI.

LÆuo enim ille oculo plus cernit, utroq; hebete: quare Byzantij frequentiſsima eſt eorum captura quo tempore transfretant, quia micantiſsimi lapidis, E
qui ab imo freti lucet, fulgore perculſi, in ſinum qui ab læua eſt, numeroſiſsimo diffugiunt cœtu. Apud Æſchylum legas, ſiniſtrum oculum intorquere Thynni more. Sed hoc pertinet ad prouerbia.

PIERIVS VALERIANVS AD MAXIME REVERENDVM COSMAM GERIVM, DE IIS QVÆ PER PISCEM IN VNIVERSVM SIGNIFICANTVR, DEQVE MARI MOX COPIOSE, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

SVperiori anno cùm te & amicos alios Patauij philoſophantes inuiſiſſem, deq; veſtris & noſtris ſtudijs (ſi modo mea in vllo ſtudiorum genere cenſeri poſſunt) multa contuliſſemus, quibus explicandis ſcripta ego neſcio quæ mea vobis legenda propoſuiſſem, animaduerti Coſma ſtudioſiſsime, pro tuo erga me amore, magna te affectum lætitia, quòd eum quem ſciebas per longa temporum interualla multis & inuiſis occupationibus à literarum ſtudijs auocatum, audentem tamen inſpiceres de literis aliquid remi- F
niſci, proindeq; veluti Entellum aliquem, cui iam gelidus tardante ſenecta ſanguis hebeſceret, in certamen accenderes & excitares, orare diſcedentem me cœpiſti, vt iſtiuſmodi generis ſcripta ſæpius ad te legenda tranſmitterem. Ego tamen etſi te noſtris nihil indigere exiſtimabam, quem vniuſcuiuſq; doctrinæ præceptis & inſtitutis abundare oportere perſuaſum habebam, qui apud eruditiſsimum Romulum Amaſæum tota educatus adoleſcentia, nunc Bonamicum, Lampridium, & alios iſtic habeas, à quibus veluti ab oraculo, tuis omnibus ſatisfieri cogitationibus poteſt, neq; me quicquam tam reconditum, tam rarum de Muſarum arcanis afferre poſſe, quod illis & tibi, qui eos audis, non longè ſit exploratius, quàm ego per interrupta totiens literarum ſtudia potuerim obſeruare, conſtitui tamen aliquid ad te mittere, quod meæ in te obſeruantiæ ſignum & monumentum eſſet, idq; præcipuè delegi, quod ſi non doctrina, certè ipſa rerum varietate delectare poſſet. Nam cùm piſcium quaſdam ſpecies ex hieroglyphicis decerptas, & tui & mei amici quidam accepiſſent, ſupererat adhuc de piſcibus in vniuerſum, quid veteres illi ſacerdotes Ægyptij ſenſiſſent, dicere. Id cōmentarium adhuc à nemine occupatum veluti τηλυγέτης ὑὸς apud me diligentius aſſeruabatur, quod tibi dedicandum exiſtimaui.

A *maui. Tu quicquid id fuerit, pro tua comitate hilariter suscipias velim. Videbis verò hîc quantæ fuerit abominationis apud Aegyptios Piscis, quem nos tanto mox honore prosecuti sumus, quantũ inter mortales super eo sit vniuscuiusq; ferè nationis iudicio variatum. Sed ne tam longa morer epistola, rem ipsam hinc auspicabimur.*

PROPHANVM.

ROPHANVM in primis atq; abominabile per piscem apud Ægyptios sacerdotes significari proditum, quem & pollutum aiebant, & à mensis suis amouebant, in eo scilicet piscium genus damnantes, quòd hi plurimùm alter alteri grassatur cibi causa: præterea quòd nullius sit nutrimenti, tanquã facilè computrescat, ut cùm minimè asseruari posit, prouerbium in sordidos emanarit, Piscis repositus. & apud Plautum dicteriũ uulgatum, Piscis nequam nisi recens. Quin etiam constat Æthiopas illos qui sola piscium alimonia
B uictitarunt, breuioris omnino uitæ quàm nos esse. Deniq; ut in Phædone est, apud Platonem, nihil nasci in mari Ioue dignum existimabant. Sanè Zoroaster unà cum Magis, inter animalia quæ bonis malisq; genijs obnoxia sint, discrimen posuere, ut bonis dedicata opinentur, ueluti canes, & uolatilia, & testudines terrestres: malis uerò, aquatica omnia: eumq; beatum putant euasurum qui plura enecet.

DVAE MORTALIVM CONDITIONES.

ILlud ad hanc usq; diem à Iudæis magna religione seruari manifestũ, ut ex Mosaicæ legis præcepto piscem non attingant, nisi qui pinnatus sit, & squamosus, lubricos uerò leuesq; omnes auersentur: id quod ita interpretatur Adamantius, ut per aquas, mare uitæ huius intelligat, in cuius fluctibus mortales assiduè uolutamur: in hoc mari nostro pisces qui pinnulis iuuantur, & squamis muniuntur, ad superiora facilè sustolluntur, & aëri huic uiciniores fiunt, ueluti qui libertatem spiritus quærant. Talis est ergo sanctioris uitæ uir quisq;, qui intra retia fidei conclusus, bonus piscis ab Assertore nostro nominatur, & in uas cõseruatio-
C nis immittitur. Squamosi uerò quorsum? per hos intelligit idem autor homines qui parati sint uetera indumenta deponere, nouumq; hominẽ induere, & ut Gregorius Nazianzenus diceret, ἐγκαινίζειν, Latini græcam secuti locutionem, encæniare dixerunt, ut ita omni mentis duritia deposita, animũ Deo tractabiliorem offeramus. Qui uerò neq; pinnas neq; squamas habẽt, ij in imis semper uersantur uadis, & in cœno plurimùm uolutantur, ueluti sunt anguillæ, rhombi, & huiusmodi reliqua, quę nequeunt ad aquæ summitatem ascendere, ad superiora quippe peruenire: atq; ij sunt qui luto, hoc est, turpitudini & uitijs inhæsitantes, ad uitales auras superioremq; spiritũ attolli nequeunt: adeò carne turgidi, & undecunq; oppleti confertiq; sunt, ut neq; deponere facilè quicquã posint, neq; se attollere, aut ab ea cui affixi sunt fæce subleuare, hoc ita terrestriũ affectu grauati, ut nullam cœlestiũ curam suscipiant, crapulæ tantùm, libidinibus, cupiditatibusq; suis implicati: quibus quidem uoraginibus hausti, simulatq; ceciderint, nihil quicq; conantur emergere, sed ita recumbentes, in eodem quo hæserint luto uolutari delectantur. Eodem inuoluuntur cœno philosophi qui naturę tantùm principijs insistunt, ad naturæ uerò ipsius autorẽ, cuius spiritus super aquas fer-

tur, nunquam attolluntur. Eodem implicantur Iurisconsulti, qui leges nō iusti- D
tiæ studio, sed lucri tantùm cupiditate profitentur. Eodem uolutantur sacerdo-
tes, qui cæremonias ore tenus prosequuntur, quid uerò per cæremonias intelli-
gi fieriue debeat, aspernantur. Quin etiam Oratores, neq; non Poëtæ, qui facun
diæ tantùm ubertatem, affluentissimosq; uerborū fluctus, ingentemq; uocum
strepitum, canorasq; nugas admirantur, quæ uerò ad integræ uitæ institutionē
faciunt, nihili pendunt, unà cum superioribus in imo huiusmodi fundo, quippe
ubi liuidissima maximeq; est profunda uorago, supini detinentur. Atq; hoc est
illud profanum, quod uetus illa pietas tantopere auersabatur. Gentes tamen
aliquas inuenies (ut alienigenarū quoq; instituta cōquiramus) quibus pisces sa
crificare mos fuerit, ueluti Bœotij faciebant, qui selectiores quasdam anguillas
ex eo genere quę Capaides appellantur, præcipuę cōmendationis in Eubœa, dis
immolare consuerant. Passim uerò piscatores Neptuno Thunnū, qui maximus
esset, sacrificabant spe capturæ. Et Phaselitæ Lyciæ populi salsamenta Cylabræ
cuidam heroi offerebant, eius cōditura pisces ita puros arbitrati, ut deos etiam
alios pisciculis huiusmodi sale condîtis placari opinarentur. Sunt uerò qui apud E
eos id ea de causa institutū scribant, quia regio illa ab origine prima salsamentis
ex pisce factis empta fuerit.

PVRIFICATIO.

QVod uerò Ægyptij mare profanum arbitrabantur, alij longè secus existima
runt. Nam M. Tullius ubi rationes de parricidæ pœna cōmemorat, oratio-
ne pro Sex. Roscio Amerino, ea potissimum de causa insui reos culeo dicit, ne
cùm in flumen abiecti delati essent in mare, ipsum polluerent, quo cætera, quæ
uiolata sunt, expiari putantur. Ad hæc Proclus tradit, sulfur & maris aquam ad
purificationem adhiberi. Et Euripides Platonem secutus in Ægyptū, cùm mor
bo quodam implicitus, sacerdotū suasu mari se expiasset, incolumitati redditus
est: eaq; de causa uersum hunc ille istius rei memor suis poëmatibus inseruit, θά-
λασσα κλύζει πάντα τ' ἀνθρώπων κακά. Aristophanes quoq; tale aliquid attigit, cùm di-
xit: πρῶτοις μὲν χύτραις ὧδι θάλασσαις ἤγομεν, ἔπειτ' ἐλοῦμεν. Neq; ritum ignorauit huiusmo
di Catullus, ubi ita canit:

Ecquid scis quantum suscipiat sceleris?
Suscipit ô Gelli quantum non vltima Thetis, F
Nec genitor Nympharum abluat Oceanus.

Neq; temerè Clemēs inducit Petrū, anteq̃ cibū sumeret Tripoli lauisse in mari,
alibiq; libenter eum in eodem lauare. Et apud Homerū Telemachus Palladi sup
plicaturus, in æquore manus lauit: quæ quidem purificatio omniū gentium con
sensu de mari sumpta, baptismū ab omnibus præuisum nationib. indicat, quæ so
la uera est purificatio. Diuinæ eñ literæ per mare unitatis numero baptismū in-
telligūt, ut Theologi docuerūt. Nam & Michęas propheta mare baptismū appel
lasse uisus cùm dixit: Tu peccata nostra in profundū mare demerges. Mare uerò
lauacrū huiusmodi ea de causa nuncupatur, ut sentit Euthymius, quòd animarū
sordes, quę illic eluunť, recipit, & quia purgat: omnia aūt quantulibet lutulenta
flumina inuehunť in mare, lateq; ab eo admittunť, sed tamē nihil intra se cōtinet
sordidi, fæcesq; omnes ad littora, sed eas perpurgatas, continua reijcit alluuione.

DAMNVM ET VTILITAS.

AIunt uerò qui sacerdotū Ægyptiorum cōmenta curiosius sectantur, Trito-
nem ideo biformem pingi solitū, superiori quidem parte hominē, inferiori
uerò

A uerò piscem, ut ex humore nos & utilitatem & damnum consequi moneremur, cùm illi ex humana natura bonum atq; proficuum, ex pisce nō nisi perniciē inter pretarentur. Sedenim de Tritone alibi. Quamuis autem apud Ægyptios perniciem piscis significaret, in ostentis tamē boni ominis habitus est nonnunquā: ut qui Augusto pridie quàm Siciliensem pugnā classe cōmitteret, in littore deambulanti exilijt è mari, & ad pedes procubuit, quasi nūcius Neptuni, amicitiā eius sibi conciliantis: tanta fuit eorū hominū in quos colebant deos uanitas & impudentia.

SILENTIVM.

SVnt uerò qui Pythagorę præceptū, quo edixit ipse, ἰχθύων μὴ γεύσασθαι, propter ἐχεμυθίαν quā religiose adeò præcipere consuerat, factū putent: piscium enim taciturnitate nihil est quietius, prouerbio inde desumpto, Pisce taciturnior: quapropter uisi fuerint pisces Pythagoræ quodāmodo cōtubernales. Et Lucianus Alcyone, ἄφωνα γὰρ δή πάγυ καθ' ὕδατος διαιτώμενα. muta, quæ aquā incolunt. Ita Lucretius mutas eos natantes appellauit. Ex piscibus autem, uno excepto boca, cui à boando, id est, uocem emittendo nomē inditū, reliqui omnes dubio procul taci
B turni sunt. Et quāuis, ut apud Ælianū est, quidā, ut lacerta, chromis, aper, grunnire uideantur, sibilare chalcis, & cuculū imitari coccyx, tenuia tamē ita sunt ea uocis indicia, ut inter uocales recēseri minimè mereant̄. Nisi uerū illud est quod Pausanias Arcadiæ fluuiū memorat, in quo pisces nascantur quos Pæcilias uocant, qui turdorū auium uoces edant, quodq; similes in Aorno fluuio Philostephanus Cyrenęus memorat, quosq; uocales in Clitore fluuio ponit Mnaseas Patrensis. Taciturnitatis uerò huiusmodi quę sit in piscibus, ita Flaccus meminit:

O mutis quoq; piscibus Donatura cygni si libeat sonum.

Quàm apposite autē & Claudianus silentium hoc piscibus attribuit, dum Rhadamanthū ait loquacissimos uiros, & qui ausi sunt arcana prodere, in pisces indui apud inferos iubere his uersibus:

Qui iusto plus esse loquax, arcanaq; sueuit
Prodere, piscosas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.

Atqui Piscibus orientibus genitos, dicacissimos futuros ait Manilius quarto:

C *Néue sit vt primos animo præcedere pisces,*
Garrulitas odiosa datur linguæq; venenum,
Verba maligna nouas mussantis semper ad aures,
Crimina per populum populi fert ore bilingui.

Sed ut ad Pythagorā redeamus, Plutarchus, Sylla, eum ait uesci solitum ijs quæ dis immolata fuissent: cùm uerò piscium nullus ad sacrificiū idoneus haberetur, ea quam profitebatur religione ab eis abstinendū censuisse. Sed quantū pertinet ad sacrificiū, nō constare id multis docuimus exemplis. Idē Pythagoras mare Saturni lachrymas esse dictitabat, quasi uellet ex hoc eius impuritatem innuere.

HVMANÆ VITÆ CONDITIO.

AEgyptij sacerdotes igitur, uti propositū est, mare perniciē uocabāt, ea præsertim de causa, quòd cùm totius alimenti sui beneficia ex Nilo cōsequerentur, corrūpi eum simulac mari cōmiscebatur animaduertebāt: atq; ita mare dicebant quod in humano genere uitale est uitiare. Vt uerò scripturę hieroglyphicę speciē aliquā oculis subijciamus, in Sai pro uestibulo templi, quod Palladi dedicatum erat, huiusmodi uisebatur argumentū: Infans, senex, accipiter inde, mox

piscis, postremoq; omniū fluuialis equus: quod humanæ fragilitatis conditionē indicat à pueritia uergentis in senium, ac iterū repuerascentis: accipiter uerò Deū, ac perinde amorē, quodq; in nobis diuinum est, ac uitam ipsam uitalem ostendebat. Piscis, odium simul atq; mortē, propter mare, quod exitium atq; perniciem appellitabant. Equus uerò fluuialis impudentem uiolentiam notabat, ut qui nec patri quidem parcat suo, uerùm eum interficit, ut matris ipse connubio potiatur. atq; ita propémodum concors ea discordia, quæ corporum temperaturam constituit, cùm dissidere penitus cœperit, atq; unum in alterum uiolentius grassari, mors inde sequatr necesse est. Fluuialis enim equus ideo pro dissidio ponit̃, quòd in duobus contrarijs elementis uiuit, aqua & terra: noctu enim egressus aquis segetes depascitur: & binis est ungulis prędit9, uti boues: de quarum quidem ungularū distinctione in Sue satis ex diuinis literis disputatum. D

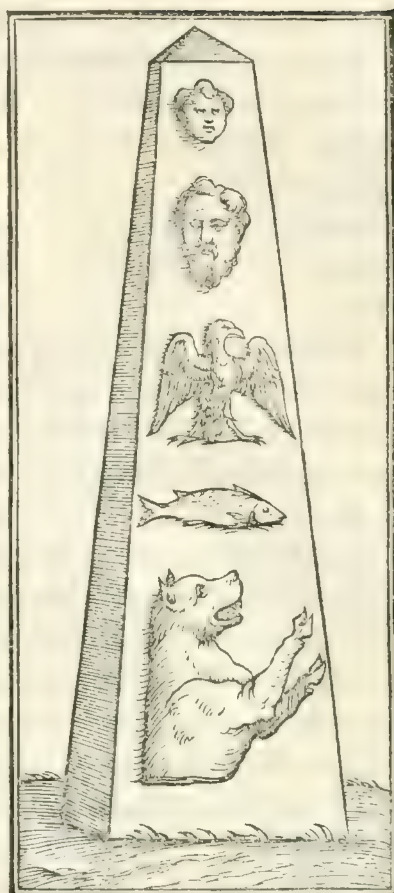

A *Nascimur*
B *Senescimus*
C *Viuimus*
D *Morimur*
E *Naturæ dissidio.*

ODIVM.

ODium itaq; per piscem interpretabantur, maritimaq; demum omnia tanta religione & horrore prosequebantur, ut ne nautas quidē alloquerentur, rati uel ex eorum sermone se contaminari: ita eos arbitrabantur à communi omnium aliorum uictu & moribus dissentire, cùm ex mari, quod Homerus nullius frugis esse dicit, uictū hi tamen & necessaria sibi compararent, quæ Theon grammaticus apud Plutarchū disputat Symposiacis: cumq; elementum id ab humana natura nō solùm alienissimū, uerùm etiam illi inimicissimū asseuerarent, nullum cum ijs cōmercium habere uoluerunt, quod uel in mari gigneretur aleretúrue, aut id inhabitaret. Neq; tamen ignarus sum F Plutarchū de mari præclarè sentire, ut eorundem Conuiuiorū habetur decade quarta: sed nos hoc loco Ægyptiorū dictata, quæ interpretanda desumpsimus, in primis cōmemoranda censemus. Nam illi cùm tam pertinaciter mare abominarentur, mosq; esset in sacrificijs sal adhibere, ne marino uterent̃, id ex Hammonis fonte deposcebāt: afferebat̃ enim inde sal è palma cōtextis cistulis, quod purū arbitrabant̃, quia ex ipso fonte, nō ex mari proueniebat, cuiusmodi salis uis magna in Noricis Rhæticisq; iugis atq; conuallibus circa fontium margines concretum uulgò reperitur, neq; alterius ferè tota Germania salis habetur usus.

DIVINORVM AB HVMANIS SEPARATIO.

FVerunt è ueteribus, qui segregationes aquarū ab aquis, apud Mosen, ita interpretati sunt, ut animos quosdam spiritu suo uegetos expertesq; corporis assererent significari per aquas, quæ supra cœlos in firmamento longè alijs præstantiores consedissent: infrà uerò, in ipsis quidem terrenis locis deteriores malignosq; morā traxisse, atq; etiamnū trahere: idcircoq; dicūt, eas aquas quæ supra cœlos collocatæ sunt, Deum laudare: per aquas autem eas quæ sub cœlis sunt collo-

A collocatæ genios interpretantur, quantum spiritu naturaq; sua conari possunt, improbissimos, ab ea nimirum altitudine, quæ ad probitatem secundum naturam accõmodatur, in ipsum imum prauitatis fundum, uitijq; sentinam deturbatos. Eas uerò aquas ut turbulentas, ut seditiosas, ut affectuum perturbationumq; procellis & turbinibus fluctuantes exæstuantesq;, maria non iniuria nuncupatas fuisse, propter mutationis facilitatem, & momentorum uoluntatis electionisq; motuũ instabilitatẽ. quam quidem interpretationem ut altè nimis repetitam, & paucissimorũ ingeniorũ intellectui peruiã, Basilius haudquaquã magnifacere uidetur. Ægyptijs tamẽ argumentum placuisse indicium est, quòd cœlum rore pluuium uenerabantˉ, quòd humor huiusmodi à probis illis naturis defluere uideretur, quæ propter mentis puritatem dignæ essent, quæ decentem accõmodatamq; Deo creatori laudem redderent, disciplinamq; illam cœlestẽ in inferiora sparsim diffundere proseminareq; uiderentˉ. Minimè igitur mirũ est si mare sacerdotes illi usqueadeo abominabile existimabant, quòd cœlestis roris puritatẽ contaminaret, & amaritudine sua dulcedinẽ eam omnem peracerbam
B redderet, eiusq; indignationis ergò tantum in maritima omnia odium, ut etiam insulares uti profanos auersarentur. Et mox receptũ apud scriptores, insulares omnes malos esse, Lerios autẽ pessimos: quod in Siculos haudquaquã meritò nonnulli detorsere, perinde ac in Leriorum locum Chios alij quidam substituerunt, nulla carminis habita ratione. Nam, ut hoc obiter explicemus, epigramma est uetustum admodum, quod in uulgus prodijt, uulgatis in exemplaribus:

καὶ τόδε δημοδόκου χῖοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ᾽ οὔ,
πάντες, πλὴν προκλέου, καὶ προκλέας δὲ χῖος.

Non sum nescius Chios hominũ nequissimos olim habitos, quod ut credatur, satis est Theophrasti iudicium, qui eos ait oratorem quendam senem ad Lacedæmonios destinasse, qui, quòd eum puderet senectutis, canitiem succis fucauerat, cumq; is publicè dicere incœpisset, surrexit Archidamus in ea tum Repub. longè princeps, dixitq;: Quã obsecro sermonis incolumitatẽ habiturus est hic, qui mendacium non in anima solùm, uerùm etiam in capite circumfert? Strabo tamen, decimo, carmen hoc Phocylidæ adscripsit, Leriosq;, nõ Chios, ponit, ut legendum sit, λέριοι κακοὶ, & in fine, καὶ προκλέας λέριος: cui lectioni ego magis faueo,
C quo χῖος, pro χίιος primã κατὰ συναίρεσιν producit. Quidã eruditissimus alioqui uir Patroclũ pro Proclea reddidit. Carmẽ itaq; in hũc modũ utrobiq; restituendũ:

καὶ τόδε φωκυλίδου λέριοι κακοὶ, οὐχ ὁ μὲν, ὃς δ᾽ οὔ
πάντες πλὴν προκλέου, καὶ προκλέας λέριος.

Id nos ita latinum fecimus:

Hoc quoq; Phocylidæ dictum, Lerij mali, at illud
Non ita uti dicas, hic malus, ille minus.
Praui omnes inquam, Proclean si dempseris unum,
Et tamen ipse etiamnum est Procleas Lerius.

In quam quidem poëtices amœnitatem quamuis κατὰ πάρεργον, ideo tamen deflectere collibuit, quia dum hæc cõmentarer uenit in mentem mihi epigrammatis Cornelij Castalij Feltrensis, Iurisconsulti in foro Veneto clarissimi, quod neminem eruditum legisse pœniteat:

Afrani & Capito fratres, Neptunia proles,
Quorum iam tota est aurea facta domus:
Ambigitur multùm de uobis, peior uter sit:

Nam nemo id dubitat ne sit uterq; malus.
Iudice me Capito tu longè es pessimus omnium,
Et tamen est frater te quoq; deterior. D

Quod quidem scomma desumptum est ex epistola Phalaris ad Adimantum, quam commodi tui causa libuit adscribere: ἀκούω περὶ διαφέρεσθαι πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ὁπότερος ὑμῶν ἐστὶ χείρων, σοῦ μὲν ἐκεῖνον λέγοντος, ἐκείνου δὲ τ' ἔμπαλιν περί. ἐγὼ δὲ οἴομαι, μᾶλλον δὲ καλῶς πέπεισμαι, τῶν μὲν ἄλλων ἁπάντων ἐκεῖνον εἶναι κακίω· σοῦ δὲ, οὔτε ἐκεῖνον, οὔτε ἄλλον ἁπάντων οὐδένα. Audio te cum fratre tuo altercari, uter uestrûm peior sit, cùm tu quidem illum dicas, contrà uerò ille te: ego uerò existimo, imò perbelle mihi compertum est, illum utiq; alijs omnibus, te uerò uno, neq; illum neq; aliorum hominum quempiam esse peiorem. Addam illud unum, si nõ satis nugarum est, quod ad Phocylidæ nomen epigrammati græco insertum pertinet, uidendum an eò spectet id salse dictum à Cicerone epistola ad Atticum libri quarti nona, καὶ τόδε Φωκυλίδου, ubi Pompeium perstringere uidetur, qui licet egregiè de Repub. loqueretur, parum tamẽ aut nihil differret à cęteris. Vnde illud ad eundem Atticũ lib. VII. epistol. Dionysius uir optimus, ego quos tu bonos esse dicas non intelligo, ipse nullos noui: id quod probando latissimè prosequitur. Sed nos iam satis. E

NEQVITIA.

QVoniam uerò mare ipsum in primis salsum est, & sal inde plurimum conficitur, totumq; illud elementum si exiccari posset, in sal abiturũ est, Ægyptij ipsum quoq; sal ita auersabantur, ut ne pane quidem salito uescerentur: quippe cùm uiuendi, ut sæpe dictum, puritatem in primis adamarent, id fixum immotumq; animo gerebant, ut omnia nequitiæ irritamenta summouerent: itaq; sal ipsum summo studio reijciebant, quod meram esse nequitiã intelligebant, cùm propter calorem sal irritare libidinem, seminalemq; uim expergefacere & acuere feratur: unde salacitas petulantiæ nomen. Exemplo uerò sint ostrea & cõchylia in hunc usum à nepotibus summo studio conquisita. Quin etiã mures abroso sale pręgnãtes fieri tradit Aristoteles. ἁλιγενὴς præterea Venus, illicq; salacitatis ergò fanum ad portum maris aruspices poni apud ueteres iubebant. Et marini Dei omnes lasciuiores fœcundioresq; ponuntur à poëtis. Nimirum & illa Cœli uirilia Saturni falce recisa, & in mare prolapsa, Venerem gignunt, quippe omnes fructuũ uires abscisæ, atq; in humores uiscerum ueluti in mare proiectæ, sicut illic Venerem, ita hîc libidinem gignunt. Theologi nostri sensu longè secio re sal accipiũt pro doctrina euangelica, idq; sibi uelle quod capite Leuitici secundo dicitur: Quicquid obtuleris sacrificij sale condies, nec auferes sal fœderis Dei tui de sacrificio tuo: in omni oblatione offeres sal. quasi dicere uelit legislator, quodcunq; docueris, quodcunq; correxeris, in quacunq; uirtute uersatus fueris, ad apostolicam æmulationem atq; imitationem tete accommoda: sal enim terrę Apostoli, Domini ipsius testimonio. Nam sicut omnis cibus ad nutrimentum aptus, diceret Hesychius, omni modo sale condîtur, ita omnis sermo utilis ad iuuandum, Apostolicæ omni modo sapientiæ necessarium habet condimentum. Sed ut ad mare reuertamur, fluxum id atq; lubricum, non uti sal, solidum, & frugalibus usibus commodum. Minimè prætereundus hic in diuinis literis locus, ubi legere est Iordanem fluuium retrorsum fontem uersus cursum suum reflexisse, quod, ut D. Ambrosius opinari uidetur, significat mollitudinẽ animi ad maris lasciuiam profluentem cursum tenuisse, & ad fontem, quippe F

A ad originem, hoc est, Deum animi ipsius autorem conuersum esse. Quoniam uerò scriptum est partem aquæ Iordanicæ defluxisse in mare, partem uerò conuersam substitisse, Adamantius qui per Iordanē baptismū intelligit, sententia priori non absimili figuram hanc esse dicit, ut per subsistentes aquas accipiamus eos, qui eo abluti lauacro in pietatis dulcedine perseuerāt: per eam uerò partem quæ defluat in mare, intelligamus eos, qui licet ad baptismū uenerint, in uitiorum tamen amaritudinē dilabuntur, eaq; salsugine corrupti, syncerę uitæ suauitate careant, cùm manifestum sit in tota hominū uita nihil dulcius innocentia reperiri, peccato uerò nihil amarius, etiam si quædam aspectu primo dulcia uideantur. Sic apud Salomonē legitur Ecclesiaste: Nam in nouissimis, inquit, amarius felle inuenies, quod initiò dulce uidebatur. Faciūt ad hoc & Græcorū fabulæ. Nam Arrianus in Indiæ descriptione fuisse ait insulam incultā in Erythræo mari, No solam nomine, sed Nosoram apud Stephanū legere est, centū fermè stadijs à littore distantem, quam indigenæ Soli sacram esse affirmarent, in quā nemo transiret, aut si transisset, nō amplius appareret, quoniā eam una Nereidum incoleret
B obscuro nomine, omnibus uiris qui eò nauem appulissent, cōmisceri solitam, ac eos postea in pisces conuersos in mare dimittere: quo scelere iratum ei Solem ex insula migrare iussisse, neq; eam renuisse, precatam tamen ut insita sibi uoluptatis appetentia euanesceret, Deumq; optatis annuisse, ac omnes, quos illa ueneficijs mutarat in pisces, in homines rursus ex piscibus cōmutasse, unde Ichthyophagorum genus emanarit. Ouidius tamen ait eam in piscem mutatā, eoq; modò libidinis pruritus extingui potuit, si modò hæc eo loco intelligenda:

Nais, an vt cantu, nimiumq; potentibus herbis,
Verterat in tacitos iuuenilia corpora pisces
Donec idem passa est. IIII. Metamorph.

Atq; alibi apud eundem autorem pisce legas Venerem latuisse: fusus enim fugatusq; Veneris ardor, quónam euadat nisi ad frigidam piscium naturam, in quibus nullus alimenti fomes, quo iterum succendi queat? Hinc nostris etiam ieiunijs piscis apponitur, ut eius cibo lasciuiæ calor tepefiat, atq; hinc etiam occasio aliqua castimoniæ requiratur. Neq; obstant quæ superius de maris & maritimorū salacitate disseruimus, quia piscium genus, ut nonnulli disputant, tametsi
C degat in mari, ἀτρύγετος tamē ea de causa mare sæpius Homero dicitur, quòd fructum nullum gignat, sed fluuiorum & imbrium dulcis humor per antiperistasin amaritudinis corruptus atq; in sese collectus, ueluti calor in aëre frigidiore deprehensus, per frigidioris uenti colluctationē in fulmen abit, ita hìc frigida materia quę nōnihil terreni secum traxerit, intra calidam comprehensa, uaria pisciū genera producit, quorum insitum frigus tepore inde maris facilè confouetur. Non enim omnia piscium genera progenerant. argumento est, quòd simulac in mare pluuię deciderūt, Solq; flagrantius per sudum irradiarit, extemplò uideas superficiē maris innumerabilibus pisciculorū animulis pullulare, in quibus infinitus Apuarū numerus, quę à Græcis ἀφύαι, quòd ex pluuia generantur, nomen accepere: ostrea tamen ac cōchylia, quæ libidinosa diximus, plus aëris admittūt, ac perinde spumosiora sunt, & salsugini coalita & applicita, quare minimè mirū si accidat hæc salaciora fieri. Atqui nō hìc testacea neq; crustacea inter pisces assumimus, sed duo illa tantū genera quę initiò posita sunt, uel lubrica, uel squamosa: in his enim nostra plurimū dictio uersata est. quanquā Manilius eos qui Pisces horoscopū habuerint, libidinosos futuros præsagit Astronomicôn IIII.

Scilicet in piſcem ſeſe Cytherea nouauit, D
Cùm Babyloniacas ſummerſa profugit ad vndas,
Anguipedem alatos vngues Typhona ferentem,
Inſeruitq; ſuos ſquamoſis piſcibus ignes.

AMICITIA FIRMA.

ALioqui ſal amicitię ſymbolum fuit, durationis gratia: corpora enim ſolidiora facit, & diutiſsimè conſeruat, unde hoſpitibus ante alios cibos apponi ſolitum, quo amicitiæ firmitas ac perſeuerantia ſignificetur. quare plerią; ominoſum habent, ſi ſal in menſam profundi cõtigerit: contrà uerò fauſtũ, ſi uinũ atq; id merũ effuſum ſit. Vel, quia uelut ex aquis ſal multis & fuſilibus in unũ quoddam & ſolidum coit, ita ex diuerſo conuenientes in unũ animi coaleſcant, fiatq; Platonicum illud, μία ψυχή.

A MVSIS ET GRATIIS ALIENVS.

SEd ut ad piſcem reuertamur, cùm animalia reliqua tam terreſtria quàm uolatilia, multa dent & ingenij & docilitatis experimẽta, ſoli piſces indociles prorſus & ſtupidi ſint, præter pauca admodum, quę uel in Delphino, uel in paucißimis aliquot admiramur, mos apud Ægyptios inoleuerat, ut cognomento piſcis hominem à Muſis & Gratijs alienum cauillantes appellarent. Sed qui piſcium partes tuentur, multa etiam in eo animantium genere deprehendunt, quæ mentis aliqua ueſtigia præ ſe ferant, ſed propter habitationis diſsidentiã, ea hominibus minus cognita: terreſtria ſiquidem & aëria domi propémodum, & in noſtro ferè omnia municipio cõtemplamur, quare multa facilius licuit explorare: Ægyptijs uerò ea minus innotuiſſe quàm alijs, qui nullum cum piſcibus cõmercium habere uoluerint. Nam ut reliqua huiuſmodi multa diſsimulem, in Eloro Sicilię fluuio, qui urbem Eloram à ſe ita nuncupatã præterfluit, cicurũ genus piſciũ fuiſſe tradit Apollodorus: inclamati enim accedebant, & cibum è porrigentis manu placidiſsimè capiebant. Citat Stephanus Chronicon primum, ubi hæc ab Apollodoro memoriæ demandata fuerint. At ueterum parſimonia nunquã ſatis laudari poteſt: nam apud Homerum nõ Græcos ſolùm, quo tempore circa Helleſpontum militabant, piſcibus abſtinuiſſe comperias, ſed & Phæacas, Horatij etiam noſtri teſtimonio, helluones procosq; ipſos Penelopes ſola ganea nobiles, quamuis inſulares eſſent, marinum obſonium nullum appetijſſe. Vlyſsis uerò ſocios uideas non niſi extrema neceſsitate coactos expiſcari, quippe cõmeatu omni abſumpto, ne Solis boues attingerent, nõ obſonij cauſa, ſed ut famis ferociam, quæ ob ingenitã importunitatem maleſuada dicitur à poëtis, aliquo pabulo mitigarent. Videas apud Satyricos piſciũ eſculenta, utpote quæ tantùm ad luxũ & ingluuiem ſpectent, ſępius improbari. Neq; lautiora aliter Romanis, ubi ſe delicijs dedere cœperunt, cõuiuia fuere, quàm opiparè piſcibus inſtructa, eo inquã tempore quo illis omni turpitudinis genere laſciuire licentius ſibi permittebant, priſtina prorſus abolita diſciplina, quod Satyricus poëta carpit: E F

Atq; ita defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit
Retibus aſsiduis penitus ſcrutante, macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum creſcere piſcem.
Inſtruit ergo focum prouincia.

Ne uerò quæ Seneca in Romanorum luxuriam libro quæſtionum tertio refert, hîc ſtomachoſius repetam, Catonẽ meritò admirari ſolitũ accepimus, quomodo ciuitas ſalua eſſe poſſet, in qua piſcis pluris

A pluris quàm bos uenundaretur: quod in hac quoq; temporum miseria passim fieri manifestum est.

GANEA.

NEq; quidem satis fuit piscibus in escarum principatum admitti, uerùm eò improbitatis & petulantię processere, ut soli sibi obsonij nomē usurparint: nam ueteres ὀψοφάγους, hoc est, obsonatores, ut Latini uocabulū à Græcis mutuati dixerunt, eos appellabant, qui pisces undecunq; conquisitos studiosius compararent. Demosthenem aiunt cùm Philocratē cupediarię impudicitiæq; criminaretur, eum ex auro proditorio & scorta & pisces cōmercatum accusasse. Quin etiam pro Ctesiphonte, cùm quidam in comitijs esse iam comedendi horam clamitaret, Nullo, inquit, pacto bone uir nos hodie piscedulos reddes: quasi lurcones & ganeones ex uno piscis esu notare uellet. Antagorā poëtā Antigonus Rex increpuit meritò, cùm eum deprehendisset in Congro pisce condiendo diligentius intentū, quamuis ipse regis curiositatē cōuerso cauillo illuserit nō infacetè: Antigonus em̄ dixerat, Putásne Antagora Homerū cùm illa scriberet, in Con-
B gro condiendo unquam occupatum fuisse? cui Antagoras: Putásne Antigone Agamemnonē cùm illa faceret, quo quis modo congrū cōdiret, solicitū fuisse? Piscem igitur pro ganea poni non ignarus Horatius, cùm Iccium ad frugalitatē hortaretur, eumq; cōmendaret quòd tali esset animo prędirus, ut neq; rerū opulentia moueretur, neq; uilioris cibi frugalitatem aspernaretur, quippe qui in medio positorum abstemius herbis uiueret, his tamē ita contentus esset, ita sibi rerum omniū opulentiam redundare putaret, ac si eum liquidus fortunæ riuus inauraret, id mox adiungit:

Verùm seu pisces seu porrum & cæpe trucidas.

hoc est, siue lautiore uictu, seu parco delectaris: per pisces delicatiores, uti dictū, epulas, per porrū & cæpe, frugalitatē intelligens. Omnis enim caro, inquit Heraclitus, corpus est, uel corporis pars: maritimorū uerò uis tanquā anima cōpacta, gratiam & uoluptatē illis cōparauit. Sanè Plato, qui nihil ex Ægyptiorū opinione in mari nasci Ioue dignum dixit, marina ipse corpora Dis amicissima arbitratus est: quare nōnulli asserunt Ægyptios sacerdotes non alia ratione maritimis abstinuisse, nisi ut piè casteq; uiuerent, ueriti forsan, qui delicias omnes auersa-
C rentur, ne piscis & cibus esset simul & condimentum. Beatos enim illos tantùm iudicabant, qui simplicē ac necessariū cibum delicijs quibuscunq; præferebant, quod & saluberrimū esse Plinius attestatur. Diodorus tamen primum ex radicibus, secundum ex pisce cibū apud Ægyptios fuisse contendit. Cæterùm nos de sacerdotibus, non de profanis loquimur: nam & Horus ipse autor Ægyptius, alios omnes dicit pisce uesci solitos. Neq; nescimus ex lacu à Myride fosso tantā fuisse piscium capturā, ut argenti talentum singulis diebus uectigalis nomine reginæ persolueretur. Aliarū uerò gentium sacerdotes nō modò piscem nō abhorruerūt, sed & loca quędā Dis sacra esse cōmenti sunt, ut solis ipsis pisces inde capere liceret: cuiusmodi erant Rhiti in Attica regione iuxta Eleusinorū fines alui quidem ipsi tantùm fluminū, cùm aqua omnis, quæ illic flueret ac reflueret, marina esset, quę loca Cereri & Proserpinæ sacra dictitabant, ac perinde solis sacerdotibus deberi. Quin etiam ætate nostra, fluminū, stagnorū, lacuumq; plurimorum expiscationes sacerdotū tantū ditioni addictę sunt. Quoniā uerò plerisque locis mordet Erasmus Christianismi mores super esu pisciū & ieiunijs, dum modò ita dicit: Cùm olim præcipuus gurgitū luxus fuerit in piscibus, mirū est

hodie religionis cauſa uulgus piſcibus ueſci. Alibi: Olim ueſci piſcibus pro deliciis habebat, & infami uocabulo dicebantur opſophagi: nunc ea res magna eſt ſanctimonia. Alibi his mordaciora cōminiſcitur, quaſi uelit oſtendere, adactos eſſe nos legibus, ut ieiuniorū tempore piſcibus ueſci cōpellamur. Reſpōdemus ad hęc ex ſanctiſsimorū patrū ſententia, piſces nō ex edicto nobis oggeri, ſunt enim multa & frugū & olerū genera, quib. nutriri ualeamus: neq;, ut per argutos ſalſosq; iocos ritum perſtringit, ad ſanctimoniā ullius cuiuſpiā opinione ſpectare: ſed cùm Chriſtiano homini tum ſemper, tum in ieiunio maximè laſciuiæ omnis abſtinentia proponatur, cibiq; in primis affluentia luxusq; corrigat, piſces tamē ad ieiuniorū conſolationē indultos eſſe, qui quidē delectare aliquantulū, ſaginare uerò aut obeſum corpus reddere minimè poſsint: nullius enim, ut ſæpe dicimus, aut parui ſunt nutrimenti, ideoq; cibus eſt corporibus, quod nō Platonica tantùm, ſed noſtra etiā ſibi philoſophia depoſcit, debilitandis idoneus. Sed Gregoriū ipſum audiamus. Epiſtola eius eſt ad Auguſtinū Britanniarū præſulem, in qua quantū ad ieiunia pertinet, piſciū eſum ait ita homini Chriſtiano indultum eſſe, ut hoc ei infirmitatis ſolatiū, non luxuriæ pariat incendiū: monetq; inſuper, ut qui carnibus ſibi abſtinendū cōſtituère, ſumptuoſiora marinarū beluarū cōuiuia inſtruere haudquaq̄ uelint. Decret. diſt. IIII. c. deniq;. C. & poſt pauca. Atqui ganeā ex piſce nō ea tantū cauſa ſignificari dicendū, quòd auidius à lurconibus expetatur, q̄ quòd ipſe quoq; piſcis natura uorax eſt, quā quidem Virgilius notat, Ciri, propterea quòd Thetis Scyllā Niſi eius opem implorantem in piſcē uertere noluerit, uerita ſcilicet ne actutū ab aliis piſcibus deuoraret: D E

Nam miſeros mutauit virginis artus
Cæruleo pollens coniux Neptunia regno,
Sed tamen externam ſquamis veſtire puellam,
Infidosq; inter teneram committere piſces
Non ſtatuit, nimium eſt auidum pecus Amphitrites.

ANIMÆ.

NOn ignorandū uerò piſces eruditioribus animas eſſe, quòd ex puriore quodam conſtent elemento, neq; multū cōcretus aliorū morentur, primiq; animatorum à Deo creati, ut obſeruat Philo, quodammodo animalia, & nō animalia, uel ut ita dicam, mobilia inanimata, quibus ad ſolam corporis incolumitatē Deus animalem ſpiritum afflarit, ueluti ſal carnibus ne putreſcat adhiberi ſolet. Apud Feſtū Pompeiū legas genus piſciculorum maiorū pro animis humanis Vulcano dari ſolitū, quotānisq; piſcatorios ludos trans Tyberim in area Vulcani menſe Iunio celebratos. In quo illud animaduertendū, uulgatos Feſti codices in damno eſſe, cùm in antiquo manu ſcripto legerim, quòd id genus piſciculorū uiuorū datur ei Deo pro animis humanis: nō autem genus piſciculorū maiorū: nam ſi maiores, quomodo piſciculi? Eſt & alterū eodem loco mendū, quòd ſcriptum eſt eos ludos fieri ſolere à pop. Ro. cùm uetus codex habeat, à prętore Ro. F

INNOCENTIA.

NEq; deſunt qui piſcem innocentiæ hieroglyphicū eſſe contendant, cùm omnino ſint innocui, neq; elementū ſuum ad inſidias aliis inferendas tranſgrediantur. eoq; ſpectare dicunt Pythagorę præceptum, qui abſtinendum eſſe piſcibus edicto cauerit, ne perſequerentur inſontes.

DÆMONES IMPROBI.

ALii per animalia quæ in aquis degūt, improbos dæmones ſignificari tradiderunt,

A derūt, ut in ſacris literis Ionethes Chaldæus interpretat̃: & ſuperius ubi ſegregatas aquas ab aquis expoſuimus, aliorum quorundam ſententiam idem ſentientium recitauimus. Sanè Magi dæmonas aqueos dicunt laſciuiæ libidiniq; præfectos: & marinos deos uetuſtas omnis pro hieroglyphico laſciuiæ poſuit. Et piſces maris Euthymius ait poſitū pro dæmonibus, qui inter uitæ noſtræ fluctuationes uerſantur, & in amara prauorum ſalſugine uitam ducunt.

GENTES.

IN Chriſtianæ uerò pietatis inſtitutionibus, gentes quæ diuinum cultū nondum ſuſcepiſſent, per piſces indicabantur. Atqui gentes huiuſmodi dæmonū cultui paſsim deditę erant, quare piſcatoribus hæc à Deo prouincia demandata, ut piſces in ſacerdotū imperia redigerent̃. Porrò Aſſertor noſter Euangelio piſces aſſos comeſt, quod indicat, ſacrificiū quod offertur Deo, nō elixū, ſed aſſum eſſe debere, fidem quippe ueluti igni probatam, & ſancto feruentem ſpiritu offerendam. Eodem reſpicit, Ambroſio teſte, Seruatoris eiuſdē noſtri dictū Euangelio, ſimile eſſe cœli regnū reti miſſo in mare, quod piſciū genus omne cōgreget,
B quæq; ibidem ſubſequuntur, ubi nimirū de mortaliū animis ſermo eſt, quæ ad ſanctioris uitæ inſtitutionē attrahantur. Quin & Propheta cùm de piorū congregatione loqueret̃, ſuper maria fundatam eam dixit. Apertiſsimè Eſaias: Ecce, inquit, gentes quaſi ſtillæ ſitulæ. LXX. ſic reddidere, ſicut aquæ multæ, quod idem eſt.

IGNORANTIA.

SQuamatū quidem & pinnulatū piſciū genus ſatis expoſitū eſt ex Origene, quę ſcilicet eius hominis hieroglyphica ſint, qui ueterē poſsit hominem exuere: ideoq; omne quod habet ſquamas & pinnulas, tam in mari quàm in fluminibus & ſtagnis, electo populo comedere cōceſſum eſt. Illud addendum ex Heſychio, ſquamas ignorantiæ hieroglyphicum eſſe, quæ quidem opera beneficioq; ſcientiæ excuti amouerio; poſſunt. Id in Paulo liquidò cōmonſtratum, qui cùm ueritatē ignoraret, cæcus factus eſt: addita uerò Chriſti doctrina, quā Ananias ei prædicauit, ceciderunt ut ſquamæ ab oculis eius, & mox uidit.

AQVÆ.

ASſyriorum uerò religio fuit, ut piſcibus abſtinerent in Rheæ uenerationē, quæ quidem ea illis dea erat, quæ pluuijs potiſsimum dominatur: ῥέω enim
C fluo eſt: putabant enim illi ex aqua & aëre naturā rerū præcipuè conſtare, proq; unda piſces, pro aëre columbam uenerabantur, de qua ſuo loco dictum.

FACELITIS.

QVamuis alij factū hoc in Facelitidis deæ, quæ Veneris fuiſſe filia perhibet̃, cultum aſſerunt, eamq; olim in piſcem cōmutatam, quā Syrij pro dea coluere, atq; in eius honorē Baſſo referente piſces argenteos in templa detulere. Chalon amnē in Syria ponit Xenophon, in quo magni & manſueti piſces, quos Syri ueluti ſacroſanctos habent, eoſq; uiolari, æquè ac columbas, nefas putant.

DERCETO.

QVin & Derceto, ſiue ut tradunt alij, Atargaten, muliebri effigie, quę in piſcē ab umbilico deſineret, ſummę uenerationis deam in templis apud Aſcalonē habuere. Et ut his finē imponamus, Oxyrnychitæ Ægypti populi piſcem urbis ſuæ cognominem ſummo cultu pro dea coluerunt, hiq; canem & mactare & eſſe ſoliti ſunt in Cynopolitarū ignominiam & opprobriū, quòd illi piſcem Oxyrynchum apud ſe pro deo habitū, comedere non uerecundarentur. Cynopolitarum enim deus Anubis fuit, quem canino, ut ſuo loco dictum, capite faciebant,

ILLVSTRI AC GENEROSO heroi D. Ioanni Iacobo Fuggero Kirchbergæ, Vueissenhorni, &c. domino, literarum præsidi, ac studiosorum omnium Mecœnati, Ioannes Pierius Valerianus S. P. D.

A VM ea munera, quibus humanū genus Deus liberalissimè honestatū voluit, mecū ipse cōsidero, IO. IACOBE Fuggere heros ornatissime, in eam opinionē adducor, vt existimē nullum maius reperiri posse, quàm literarū flagrans studiū, vel discendi cognoscendiue cupiditatē potius, ex quibus & rerum bonarū voluntatem excitari, & verarū intelligentiā nasci perspicimus, nihilq́ in rerū natura existere, quod ita tum mores erudiat, tum viā quasi muniat ad summū splendorem consectandum, quàm παιδείαν, humanitatē inquā atq́ doctrinam. Idem planè te sentire video, qui cùm omnem semper excellentem in societate humana virtutē memorabilem extitisse cognoueris, tum ingenij, doctrinæ, sapientiæ honores præcipuā habuisse erga mortale genus famā ac cōmendationem nō ignoras. Hanc vt verā & expressam minimeq́ adumbratā tibi comparares, nihil prætermittendum putauisti quod ad verū ingenij cultum, animūq́ doctrina informandum pertineret. Lustrandam itaq́ primò vnà cum fratribus Galliā eruditissimis hominibus & liberalibus studijs affluentē, mox Italiam omniū bonarū di-
B sciplinarū altricem censuisti: ac inde eam sapientiæ morūq́ laudem paulò pòst ad tuos reuersus vestræ Germaniæ ostendisti, vt iam omnes cognoscerent te non solùm eximiā ad recta vitæ instituta progressionē fecisse, sed eos etiā aditus quasi adaperuisse, quibus lætos vberesq́ fructus ad genus humanū redundaturos & sperarent, & iam etiā cernerent: eamq́ spem et expectationem de præstanti consilio tuo, successus planè cōfirmauit & auxit. Videmus enim admirabilē illam tuā virtutem nō modò elegantissimarū artium institutione, scientia ac iudicio cōmendari, sed etiā animi magnitudine, clientelis, munificentia, liberalitateq́ mirū in modū illustrari, vt commoda, quæ ex tanta tua fortuna & amplitudine omnino maxima sperabamus, longè maiora nos iam cōsecutos fateamur. Quamobrē vt multa prætermittā, egregia quadā ac planè inuicta animi celsitudine te præditū declarasti, cùm maximas opes profunderes, vt bibliothecā magna librorū Latinorum, Græcorū, Hebraicorū, aliarumq́ linguarū multitudine ex Italia, exterisq́ prouincijs cōportata construeres & exornares, vt q̄ multorū hominū studia laudatissimo exemplo ad dignitatē, ad rectiorū disciplinarū cultum excitares. Tua enim semper laus erit, tibiq́ acceptū referre debebunt studiosi, quòd multis cōmodis fruuntur, & quòd animū optimarū artiū scientia disciplinarūq́ studijs excolere possint. Verū his in omnes collatis beneficijs, quæ maxima
C sunt, acquiescendū tibi minimè iudicasti, quin potius maiora moliris, ac alterā illā planè regiā benignitatē adhibendam, dum afflictos recreas, iacentibus dexterā istam tuā pietate præstantē porrigis, de bonorum cōmodis & ornamentis cogitas, dum omnes deniq́ liberalitate immortalibusq́ beneficijs tibi deuincis. Siquidem existimasti te pro tua fortuna posse, pro acerrimo singulariq́ iudicio debere, vt curares tenuiores, felicioribus tamē auspicijs natos adolescentes, tuis sumptibus in Germania, Italia & Gallia benignè tantisper fouendos & sustentandos, dum eos in omni bonarū artium genere progressus fecissent, vt docendi alios munus iam suscipere ac obire possint. Quo quidem instituto nullū illustrius, nullum ad cōmemorationē nominis tui cum omni posteritate adæquandā aptius esse iudicamus: hac enim ratione declaras te maximo semper honore dignū, teq́ perstudiosè ea sequi, ex quibus vera, non adumbrata, laus nascitur, & nomen tuū tot etiā & tam præclaris testimonijs virtutisq́ monumentis ad omnē memoriā cōmendatum celebrabitur. Nam quæcunq́ accuratius nunc scripta & expolita Germanorum opera sunt, ea ferè omnia ad te missa, & tuæ felicitati credita leguntur: & si non autorum cōmendatione, vel tuo

saltem nomine sunt in manibus. Tibi debetur (de alijs eruditissimorũ virorum lucubrationibus, quæ satis multæ sunt, nihil dico) quòd Demosthenem, Aeschinem, Isocratem, Pausaniã, ad nostrorum hominũ cognitionem translatos habemus, dum eruditione præstantem virum Hieronymum Uuolfium in clientelam suscipis, ac præmijs ornas. Hæc cùm sermone omniũ ad nos perferuntur, cùm in editis libris videmus & legimus, felices eos iudicamus, quibus Dei beneficio datum, vel vsu familiaritatis, vel officijs aliquibus tibi cõiungi, qui à tantis ornamentis cõmendationem ducis. Quapropter ego primus fortassis eorũ, qui ne de facie quidem te norint, accuratè operam dedi, vt aliqua in re animũ tibi atq; obseruantiam probarem meam. Nam Hieroglyphicorum meorũ cõmentariorum alterum tomum ad te mittendum censui, vt vnicũ studiosorum ornatorem, cunctarũq; artiũ bonarũ præsidem, adductus nõ solùm humanitate ac benignitate tua, plurimis quidem et amplissimis officijs perspecta studiosis omnibus, verùm etiã, vt iam dixi, opinione quæ apud me est, de egregia tua erga literas promouendas voluntate. Cui quæso aptius ac cõuenientius huiuscemodi scripta mitti possunt, quàm ei, qui ita illa semper amauit & excoluit, vt in his ipsis vel tractandis vel iudicandis longè omnibus præstet, ac maximè insignis habeatur? Accessit huc & similitudo quædam, quam te habere video cum ornatissimo Florentinorũ E
principe Cosmo, qui cùm familia Medicea ortus sit, hoc est, sapientiæ stirpe, auita quadam benignitate solus hoc tempore in Italia inuentus, literarũ, venustatis, elegantiæ, atq; adeo virtutũ omnium vindex. Quamobrem cùm singulos ferè cõmentarios amicis varijs inscripsissem, priorem tomũ in vniuersum huic optimo Principi tuendum cõseruandumq; permisi. Pari ratione satis feliciter agi cum hoc altero tomo iam existimaui, si eum in tuam clientelam de me absente, deditissimo certè, tanquã præsente susceperis: quod te facturũ pro singulari tua humanitate minimè dubito, cùm iam Fuggerana domus in ipsa Germania non solùm singulos ac vniuersos debitis officijs complectatur, sed virtutis ipsius quasi seminariũ existat. Præterea si requirendus erat literarũ patronus, quis hoc tempore citius comparandus, apud quem tanquã portum, ipsæ contra barbariam opem & patrociniũ inueniant? Equidem quod ad me attinet, quotiescunq; ad ingenium, studia, & instituta, tua inquã & Cosmi Medicei consideranda animũ confero, non possum nõ confiteri me maximo cumulari gaudio, cùm propter multa, quæ & sapienter facitis, & optimè ratione temporũ habita statuitis, tum quòd in tanta bonorũ Principũ orbitate, tantaq; beneficorũ & liberalium hominũ inopia, qua hodie passim in orbe Christiano (quod pudet dicere) laboramus, pro humanitate, sapientia, liberalitate prolixa, alijs libentissimè ea largimini, F
quæ magnis laboribus, singulari industria consecuti estis: quodq; omnes intelligunt vos in beatis & omni copiarũ genere florentibus ciuitatibus principem locũ tenere, in summa tamen vestra fortuna virtutis laudem magis enitescere, quàm fortunæ gratiam. Quæ iam tuæ ἐξοχῇ *adferimus, explicationem cõtinent eorũ quæ sacerdotes Aegyptij* ἱερογλυφικῶς *circa corporis humani fabricam cõmenti sunt, auspicati à capite longè nobilissima parte: ne quis existimet hos ipsos Aegyptios ita brutorũ cultui deditos, vt non etiam hominẽ qua meretur veneratione susceptũ reliquis omnibus prætulerint, ac* μικρόκοσμον *agnouerint. Nam si multa eruditi viri admirati, quæ illi in eo animantiũ genere quod nos rationis expers ducimus, obseruassent, longè ea plura sunt, quæ solo ex homine sacrarũ apud eos literarũ materiam ad sua illa hieroglyphica suppeditarint, quippe cuius membra singula in huiusmodi mysteria receperũt. Hasce meas lucubrationes separatim eo nomine tibi deberi intelligebam, quo studiosi & boni omnes cõmuniter ingenij sui monumenta tibi deberi profitentur. Et certè si iusti rerum æstimatores esse volumus, literati, optimisq; studijs dediti, nulla alia ratione maiorẽ suorum laborum cõmendationẽ sperare possunt, quàm si in eius Principis nomine illas apparere fecerint, in cuius autoritate et iudicio præcipua proborum doctorumq; pars acquiescit, & qui animi magnitudinem diligentia, integritate & consilio sustinet, atq; tum literarum gloria, tum etiam sapientiæ laude fruitur. Vale.*

A IO. PIERII VALERIANI HIEROGLYPHICORVM COMMENTARIORVM, AD IOANNEM IACOBVM FVGGERVM, DE IIS QVAE PER CAPVT SIGNIFICANTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

PRINCIPIVM.

RAECIPVVM quidem Capitis hieroglyphicum apud omnes fuit, ut ex eo principium intelligeretur: id uel frequentissimus autorum usus, uel nominis ipsius indicat originatio: siquidem ita uocatū ait Varro, quòd ab eo capiant initium, & sensus, & nerui. Vel cotidianus sermo apertè declarat, dum aliquem esse huic uel illi rei caput dictitamus: dum à capite aliquid exordiri: dum in prouerbijs, piscem à capite primùm putere, Greci dicunt, cùm malorum publicorum & priuatorum causam in reipublicæ uel familiæ cuiusquam principe consistere profitentur, ad id Platonicum scilicet innuentes, tales esse ciues, quales qui primatū inter eos obtinent. Et Cicero, caput esse ad beatè uiuendum securitatem ait. Pro præcipuo uerò, ad Appium epist. An tibi obuiam non prodirem? primùm Appio Claudio, deinde Imperatori, deinde more maiorum, deinde, quod caput est, amico. Sed quid alienis adeò immoremur, cùm nostris abunde uti possimus? Ipso statim Bibliorum principio, Beresith, Aquila uertit, ἐν κεφαλίδι, in capitulo, quòd caput initium custosq; rerum sit: uulgata æditio fecit, In principio, quod hieroglyphici esset interpretamentum. Alij dixerunt, in capite, in Filio: nam mundus per ipsum factus est. Quod uerò in Esaiæ uisione habetur de Seraphin duobus, qui senis singuli alis præditi, binis caput Dei uelabant, binis alteris eiusdem pedes obtegebant, per adopertum caput, exordia Dei incomperta esse interpretatur Adamantius: per obtectos uerò pedes, nouissima nō comprehendi: sola media in conspicuo esse, opera quippe eius, diuinæ indicia prouidentiæ, cœlorum motus uarios, Solis, Lunæ, stellarumq; progressus, terræ, maris, & aëris uicissitudines, & quæcunq; in rerū natura suo sunt ordine disposita: sedenim quæ ante ista fuerint, nouit nemo. Ex ijs quę sunt, Deum intelligimus: post hæc quæ futura sunt, credere quidem possumus, sed scire nequimus. Vnde legas apud concionantem in diuinis literis Regem: Annunciate mihi priora, & nouissima quæ erunt, & dicam uos esse Deos.

DIVINITAS.

IN Deo sanè Caput cùm ponimus, id quod in eo constat diuinitatis intelligimus, quæ cuncta scilicet præcedit, & cui omnia subiecta sunt, diceret Eucherius. Idem & Hieronymus tradit eo libello, in quo, quid sit diuinitas, explicat. Tam insano uerò cultu Ægyptij caput omne uenerabantur, ut à capitibus & armis brutorum prorsus abstinerent, diuinitati iniuriam facere arbitrati, si quis illa esitasset. Platonici tradunt humanum caput ad mundani orbis similitudinem compactum, in eoq; duos animæ diuinos circuitus interlocatos, esseq; membrum diuinissimum, ac reliquorum omnino princeps: reliqua, ut ca-

piti seruiant adiuncta. Caput, ait Hierosolymitanus Hesychius, ut hoc obiter addamus, uniuscuiusque animalis ratione pollentis mens dicitur, cuius sedes cerebrum: unde caput, & cuncta quæ adhærent iecori, super altare in holocaustum ponere iubemur: nam & cor & iecur concupiscentiæ nostræ impetum, motumque continent. Hinc Paulus nobis bene precatus, Pax, inquit, Dei quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda uestra, & intelligentias uestras. Idem Hesychius huc adnectit illud ex Esaia: Omne caput languidũ, & omne cor mœrens, à planta pedis usque ad uerticem non est in eo sanitas: quod enim in nobis est rationis, ut dictum, in utroque habitat, & corde, & cerebro. Non decet autem mentem sobriam diuidi, sed esse ueluti uinculum, quod affectus nostros ad sanam rationem adiungat atque deuinciat. D

DOMINIVM.

ET quamuis per se caput principatus indicium sit, longè tamen significantius hieroglyphicèque magis id ostendit, si fascia redimatur, siue ea corona, siue, ut apud Græcos, diadema uocetur. Nam & coniectores eo redimiculo caput insignitum per somnium uisum, dominij signum autumant. Sed enim diademati suus est locus inter uestimenta, ubi reliqua tractamus insignia: nunc de capite simpliciter uerba facimus. E

MVNDI MOLES.

SErapidis simulacrũ apud ueteres autores celeberrimũ, cœlum habere caput dicebatur. Vnde Eustathius eruditè primo Iliados, ueteres ait cœlum pro capite accepisse: atque ita Pallas de cœlo descendit, incitatiorem Achillis iram compressura. Sed quoniam multa super eo toto opere dicenda sunt, quòd id sibi numen Ægyptij pro rerum natura confinxere, non importunũ fuerit loco hoc totam hieroglyphicã eius effigiem, per quam mundi totius moles indicatur, semel eo modo describere, quo exhibita est ab oraculo, quod ut fertur ipse de seipso in Nicocreontis Cyprij regis gratiam his carminibus enunciauit:

εἰμὶ θεὸς τοῖος δέμασι οἷον κ' ἐγὼ εἴπω,
οὐράνιος κόσμος κεφαλὴ, γαστὴρ δὲ θάλασσα,
Γαῖα δέ μοι πόδες εἰσὶ, τὰ δ' οὔατ' ἐν αἰθέρι κεῖτῃ,
ὄμματα τηλαυγὲς λαμπρὸν φάος ἠελίοιο.
Sum Deus effigie talis, qualem ipse docebo.

Sed quoniã in Macrobianis aliquot codicibus pro lectione quæ est, τοῖος δέμασι, legere est castigatiore uersu, τοῖος δ' εἰμαθεῖν, si cui ea magis arrideat, dicamus: F

Sum Deus, vt discas, talis, qualem ipse docebo.
Cœlestis mundus caput est, mare venter opacum,
Terra pedes, aures versantur in æthere summo,
Lux, oculi, quam solis habet splendentis imago.

Vbi animaduertendum, uentrem pro mari, & uice uersa, mare pro uentre etiam apud alios accipi, præsertimque apud coniectores. Nam Hippocrates Cous horum sententiam secutus, eum ægrotum qui per nocturnã imaginem mare perturbatum uiderit, morbo uentris tentari conijcit, idque minimè contemptui habendũ iudicat, qui adhibitis remedijs, quo nutricatu is curandus sit, statim docet. Quin apud nos etiam in sacris literis aliquid in hanc sententiam de Deo legere est. Nam, ut Cyprianus ait, mali dæmones ita per fabulas ea deprauabant, quę manifestissimis passim uerbis in diuinis literis explicantur: ut illud in hanc sententiam apud Esaiam LXVI. Quam mihi sedem ædificabitis? aut quis lo-

A cus ad requiem mihi? cœlum mihi thronus eſt, terra autem ſcabellum pedum meorum. quod, quo ſit intellectu accipiendum, uideris apud Adamantium ſuper Geneſi, homilia prima. Apud Hieremiam, XXIII. Nónne cœlum & terram ego impleo? Et Prouerb. XV. In omni loco oculi Dei ſpeculantur bonos & malos. Hinc Cyprianus idem, in abditis & ſecretis uel ſemotis locis, in cubiculis etiam ipſis, orandum monet, idq; magis fidei conuenire, ut ſciamus Deum ubiq; eſſe præſentem, audire omnes & uidere, & maieſtatis ſuæ plenitudine in abdita quæq; & occulta penetrare. Cùm itaq; ueteres per Serapin uniuerſam mundi molem, & ipſa rerũ principia intelligerent, certatim eum templis magnificentiſsimis honeſtarunt: cuiuſmodi ea fuerunt quæ in Memphi & in Alexandrea celebrabantur. Pauſanias Athenis etiamnum templum Serapidis fuiſſe narrat Ptolemæi in gratiam ſtructum. Inuaſerat autem Ptolemæum Lagi ſuperſtitio ex dæmonis apparitione, qui iuſſerat, ut apud Euſtathiũ eſt, mitti nauem, quæ appulit, Phocidi, & accepto inde oraculo Sinopen acceſsit, indeq; Iouis Serapidis ſimulacrum tranſtulit, quod quidem cuiuſnam eſſet materiæ diſcerni nõ po-
B terat, nempe ut chaos ipſum, cuius ſymbolum erat, præ ſe ferret. Et quod illi ſimulacrum in templo Alexandreæ ita uaſtum erectũ eſt ut dextera unum parietem, alterum læua perſtringeret, ex omnibus metallorũ lignorumq; generibus compoſitum ferebatur, ut nihil non complecteretur quod terra uel proferat, uel intra uiſcera abditum occultarit.

LOCVPLETATIO.

EA autem potiſsimũ de cauſa Serapis in cultu erat, quòd perſuaſum mortalibus fuit, inde locupletiores diuitias obuenire. Ait enim Pſellus, dæmonas nobis ſæpe diuitias polliceri. Porphyrius magnorum dæmonum principes Serapin & Proſerpinã agnoſcit. Nam omnino qui apud Ægyptios Serapis, apud Græcos Pluto eſt, & Pluto idem qui diuitiarũ deus. Hinc auariſsima meretrix apud Catullum ſolicita eſt ut ad Serapin deferatur, cui preces alleget, diuitias & opes petitura, quòd is dæmonum princeps locupletandis ſupplicibus dare operam, eius ſuperſtitionis errore crederetur, atq; ideo geſtare calathum, de quo paulò pòſt plura, unde bona hæc liberaliſsimè depromerentur: nunc pauca hæc pro re ſufficiat attigiſſe.

C LVCRVM.

EST & lucri ſignum caput, uerùm id apud coniectores: illi enim capitis magnitudinem inſolitam, per nocturnam imaginem oblatam, diuitiarũ acceſsionem ſignificare tradunt, propterea quòd uulgò nummi, ut apud Artemidorum eſt, capita uocantur.

SALVS.

REceptum etiam eſt apud omnes, ut caput pro ſalutis hieroglyphico ponatur, idq; in extremo diſcrimine cõmendare, id adiurare, id deuouere. Hinc totiens apud Homerum ea loquendi figura, ἐπ' ὀδυσῆϊ κάρη, ἐπ' ἐμοῖο κάρη. Hinc Ti. Gracchus cùm ſalutem ſuam populo cõmendaret, manu capiti ſuperpoſita ire perrexit in Capitolium, quod illi malè uertit, interpretantibus inimicis, eum eo ſigno diadema ſibi depoſcere. Tale aliquid apud Ariſtophanem Acharnanibus legas, dicente Dicæopoli: Et ſi non iuſta profatus fuero manu ſupra caput impoſita, quæq; uniuerſus approbet populus. Sed & portenta huic ſubſcribunt ſignificationi: tacta ſiquidem de cœlo Cæſarũ æde, capita omnibus ſtatuis ſimul deciderunt: quo quidem oſtento præmonſtratum eſt, Cæſarũ progeniem

unà cum Nerone eius gentis ultimo defecturam. D

DOCTRINA IMPERIOVE PRÆSTANTES.

ANtiquum autem fuit institutũ, eos honore numismatum decorare, qui uel doctrina uel imperio cæteris antecelleret. quare Mitylenei Sapphûs imaginem nummis impressere, Homerũ Chij, autore Strabone. Horum exemplum secuti Mantuani principes, Maronis sui speciẽ in nummis aliquandiu expressere, non immeritò sibi alumno eo applaudentes, qui Venetiam uniuersam sui nominis celebritate sempiternæ gloriæ cõmendarit. Plurimùm uerò principũ imagines posteritati per eiusmodi monumenta innotuere, neq; nummis tantùm, uerùm etiam gemmis expressæ: ut tot statuarũ memoriã, quibus nõ suam tantùm similitudinẽ humano habitu insignem esse uoluerũt, uerùm etiã facies suas dijs adscribi, utq; ipsi eorũ nominib. uocitari se iusserint, prætereamus. Longè illud simplicius, quòd Octauianus Augustus nummũ cusit in quo singula ex utraq; facie capita, atq; ea quidem pulcherrimè elaborata: eorum alterius inscriptio est, DIVOS IVLIVS. alterius, AVGVSTVS DIVI F. quam quidẽ inscriptionẽ multis alijs in monumentis usurpauit, ut in lapidibus qui ruinarũ iniuriã effugerunt, passim Romę legitur: cui ut adblandiretur Maro, Æneidos sexto, Diui eum genus appellauit: in antiquissimis enim Romanę bibliothecę codicibus habetur, AVGVSTVS CÆSAR DIVI GENVS. Idem cùm Sphingem repudiasset, qua tabellas signare solitus erat, nõ sine multorum conuicijs, qui ænigmata illum missitare cauillabantur, Alexandri aliquandiu imagine signauit, quoad sua demũ uti collibuit, cùm autoritatis iam ualidissimè corroboratæ, clarissimusq; haberetur. Quin ea signare, qui quoq; subsecuti sunt principes, perseuerarunt. E

PROSPERITAS.

QVod uerò pertinet ad Alexandri imaginẽ, persuasum olim fuit, peruulgata inter homines opinione illi prosperè omnia successura, omnesq; eius actiones adiuuari, qui Alexandrum uel auro uel argento expressum gestitaret, adeò ut Macriana familia, quam suo tempore nobilissimam Romæ fuisse Trebellius attestatur, Alexandri effigiẽ cõsueuerit habere quasi familiarem, apud uiros quidem in auro uel argento, apud mulieres in reticulis, & dextrocherijs, & in annulis, & in omni ornamentorũ genere. Quin & Antoninus Seueri filius Alexandri studiosissimus fuit, cuius imagines cùm passim renouasset, mortales, ut huic eius studio adularentur, statuas aliquot erexere, quæ uno corpore facies duas gestarent, Alexandri scilicet & Antonini. Quam quidem superstitionẽ Chrysostomus acerrima insectatur increpatione: nam & eo tempore abusus huiusmodi circumligandi aurea Alexandri Macedonis numismata capiti uel pedibus, auferri nondum potuerat. F

DIVINA PROVIDENTIA.

IN Theodosij & aliorũ qui eo seculo fuerunt Imperatorũ insignibus, in atrio præsidis Thebaidos nuncupati, argumentũ hoc pictũ spectabatur, cuius exemplum in quodam eius militiæ ordinũ officiorumq; canone descriptũ Romæ apud Maffæos inspexi. Tabula est libris quodam ordine dispositis onusta, quorum nõnulli syllabarijs quibusdam notis inscripti sunt, quibus per compendiũ contentę in eis rationes indicabantur: alij nihil præscriptum habent. Supra tabulam fastigium attollitur, in media cuius facie genij duo latum sustentãt orbem, in quo caput instar humani, cuius ita inscriptio est, DIVINA PROVIDENTIA. In angulis uerò tabulæ quæ descriptos, uti diximus, libros continet, singulis

A gulis capita singula sunt apposita, quorum superius à dextera inscriptionem circunductam ostendit, VIRTVS. alterum à læua, SCIENTIA. Inferius à dextera, AVCTORITAS. quartũ à læua, FELICITAS. Quod quidem, ut puto, innuit rerum omnium gerendarum summã à Deo primùm emanare, cum quo conciliandum in primis, ut nostra omnia fortunentur. Mox necessariã esse uirtutem, quippe animosum, aptum, & idoneum esse debere hominem qui præclara sit facinora aggressurus. Verùm uirtutem solam parũ prodesse, nisi accesserit & disciplina, cuius scientia eruditi, & tempora & occasiones internoscamus. Sed enim & hæc & illa uix sufficient, nisi & autoritas adiuncta fuerit, qua milites populique sub imperio contineantur, iussaque non contanter exequantur. Vnde legas de Vespasiano, cùm esset iam à militibus salutatus Imperator, autoritatẽ & quasi maiestatem quandam inopinato scilicet & adhuc nouo principi defuisse, quæ non prius accesserit, quàm è plebe quidam luminibus orbatus, item alius debili crure, sedentẽ pro tribunali pariter adijssent, orantes, ut Tranquillus ait, opem ualetudinis demonstratã à Serapide per quietem, restituturum oculos, si
B inspuisset: confirmaturum crus, si dignaretur calce contingere: cumque uix fides esset rem ullo modo successurã, ideoque ne experiri quidẽ auderet, extremò hortantibus amicis palàm pro concione utrunque tentauit, nec euentus defuit, atque ita, quod primùm desiderabatur, autoritatem indeptus est. Sed & quarta necessaria est, felicitas quippe: licet enim animis ualeas, experientia sis eruditus, autoritateque cõmunitus, nisi tibi res feliciter cedat, ruere plerunque omnia, & elabi in irritum experieris. Addita huic & altera tabula cum eisdem libris & librorum notis & genijs in fastigio orbem cum capite sustollentibus, sed angulares circuli affixi adscripta habent nomina singula singuli, VER, ÆSTAS, AVTVMNVS, HYEMS, ut scilicet admoneamur, diligenter nos animaduertere debere, ut suo quæque tempore agantur, procurentúrue.

MVSA.

NVdum autem mulieris caput, quale Nympharum fingunt, nullis gestaminibus appositis, quæ hieroglyphici notitiam afferre solent, sed quod comã habeat nonnunquã ab occipitio nodo comprensam, nonnunquã in humeros negligenter diffusam, Diodorus Musæ hieroglyphicum esse cõtendit, cuius dicto
C standum, cùm in huiusmodi rebus indagandis non incuriosus fuerit, tametsi nonnunquam sententiam ex uulgo mutuatur.

TERROR.

MVliebre simulacrũ horrifica specie fabrefactũ apud Corinthios, imago terroris erat, de quo Pausanias lib. II. Atque huc nõnulli trahũt Medusæ caput, quã Domitianus pro pectore gestare gauisus est, ut sui admiratione apud omnes incuteret. Quamuis non desint, qui factum id ab eo in gratiam Palladis, quã unicè coleret, interpretantur. Sed enim de Medusa plenius in Anguium commentario.

ADVERSARIVS.

APud mathematicos faciem inuenias collo, ore, oculis, & toto capitis gestu tortuosam, idque contradicentẽ aduersariũ significare: cuiusmodi simulacrum in X. Scorpij gradũ intulere, eoque supra horizontem ascendente in lucẽ editũ,

ceruicis fore indomitæ, opinionisq; destinatæ, futurum esse præsagiunt. D

ROMA.

MVlieris uerò caput galeatum in plerisq; nummis Romã ostendit, non tantùm quia Romani nihil nõ armis arrogarint, aut quia suam ad Martẽ originem referre uoluerint, quàm ut arcanum illud suum de Romæ nomine publicari uetito, peritis quidem rerum patefacerent, uulgo uerò tenebricosius obscurarent, re ad interpretationem aliam distracta. Gergithius enim autor minimè contemnendus, antiquũ Romę nomen Cephalon fuisse tradit, quæ quidem

Tantum alias inter caput elatura esset,
Quantum lenta solent inter uiburna cupressi.

Sed nos quid soliciti sumus, quibus rationibus Roma sit caput, cùm Dominus Deus noster Christus Petro prædixerit, nomen illi Cephas conuenire, quẽ scilicet Romę principatui destinasset. Aliàs uerò cùm eum Petrum nominat, ad Capitoli immobile saxum alludit, ac perinde omnium, nõ Romanorũ tantùm, sed quaqua tota terra habitabilis extenderetur, caput futurus esset. quod dictũ uolui, ut Oecolampadij conuersio diligentius expenderetur, qui cùm Theophylactum latinum faceret, uerba illa, πάσης τῆς οἰκουμένης, uidetur prætermisisse. E

DE BICIPITIO.

CVSTODIA.

DVo uerò humana capita, quorum alterum maris, quod intrò aspiceret: alterum fœminæ, quod extrà prospectaret, custodiã significare Ægyptij tradiderũt, propterea quòd hieroglyphici huiusmodi beneficio sese à nullo dæmonum infestari posse persuasum habebant: & ut Horus ait, figura hæc satis superq; ad tutelã sufficere credebatur, nullis uel literis, uel imprecationibus appositis, quæ infortunium amolirentur.

DI MANES.

INuenias plerunq; in ueterum monumentis capita duo, duabus additis infernè literis D. M. quod DIS MANIBVS, hoc est, defunctorum tutelaribus sacrum uel commendatum intelligas. Cæterùm, uti dicebamus, Ægyptij id ipsum innuere uolentes, & tutelam significantes, nullas addebant literas. Manes F uerò & superos & inferos, augures dicebant, inuocabantq; eos ita nuncupatos, quòd per omnia ætheria terrenaq; manare arbitrabantur.

ANIMADVERSIO SEVERA.

TEnedium nummum memorat Pollux, ab una cuius parte duo essent capita, ab altera securis, cusa. Seuerissimę hoc animaduersionis signum, ut in Armis alibi diximus, habebatur, qua Tenediorum Rex filium percuti iussit adulterij conuictum, lata prius ab eo lege, ut in adulterio deprehensi mas & fœmina eodem supplicio securi subijcerentur. Quo iudicio cùm neq; filio pepercisset, rem eo monumento iussit insigniri. Meminit huius legis etiam Aristoteles in Tenediorum republica. Et prouerbium in acerbos iudices inde factum, Tenedia securis.

PRVDENTIA.

QVòd uerò bicipitium Iani apud Romanos celeberrimum fuit, sunt qui prudentiam solertiamq; regis præ se ferre autument: prudentis enim hominis est prçterita noscere, futurà uerò multò antè præuidere. Hinc illa apud Persium

excla

A exclamatio, cùm hominis nescio cuius prudentiam desideraret:

O Iane, à tergo quem nulla ciconia pinsit.

Eodem fermè significato Anteuorta Postuortaque, diuinitatis assumptitiæ comites colebantur.

ANNVS INIENS.

NEque tamen desunt, qui bicipitium hoc ad munus occludendi aperiendique anni referant: nam & Cyprianus bifrontem eum exprimi scribit, quòd in medio constitutus, annũ incipientem pariter & recedentem spectare uideatur. Quę uerò super hoc Ouidius latè describit, apud eum uidenda prætereo. Imberbe Iani bicipitiũ in nũmo quodam est, ab cuius altera parte quadrigæ sunt, cum Ioue fulminante: inscriptio literis fossilibus, ROMA, quod nimirũ ipsius Reip. sigillũ fuerit. Geminus uerò Ianus utraque facie barbatus in argenteo nummo est, in quo literæ, L. F. M. F. O. V. R. I. Ab altera parte trophæum est cum flagello & sceptro, cuius apex serpentinus: Roma iuxtà, quę coronã ciuicam trophæo superimponit.

B SATVRNI BENEFICIA.

IAnicolos plerosque nummos uideas capitibus geminis una ceruice contentis, una parte signatos, altera naui. Sunt qui ex hieroglyphicis huiusmodi Saturni beneficia significari tradant, Ianũque eo monumento Saturno gratiã relatam uoluisse, qui naui ex Ægypto in Italiam uectus agriculturã cõmonstrarit: nam à satu illi nomen apud Latinos fuit. De ratico uerò huiusmodi nũmo ita Ouidius:

At bona posteritas puppim signauit in ære,
Hospitis aduentum testificata Dei.

Hunc uerò fuisse primum nummũ cusum, & à Iano ipso signandi æris morem inuentũ, plerique memorię prodidere. Sed & Cecropis effigies biceps facta, quòd linguas duas calleret, Græcã & Ægyptiacam. Porrò fama est Athenienses Ægyptiorum colonos fuisse, è Sacensi ciuitate duce Cecrope deductos, ut Nazianzenus in Monodia Basilij.

BENE CONSVLTORVM stabilitas.

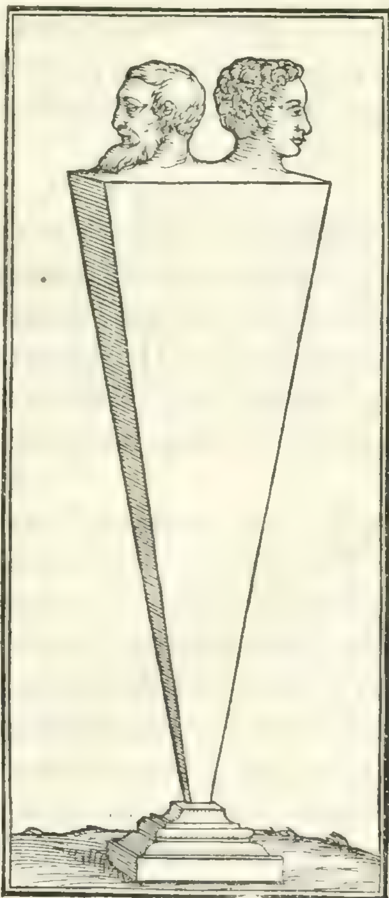

C INCONSTANTIA.

ALioqui Mathematici bicipitium inconstantiæ hieroglyphicum posuere. Nam tertio supra uigesimum Leonis gradu bicipitis hominis simulacrum oriri cõfinxere, quòd eo ascendente gradu natum, inconstantis ac leuiter mutabilis uoluntatis atque sententiæ fore præsagiunt.

COntrà uerò quos Ianos huiusmodi bicipitio insignes plerisque locis uideas, sed sine manibus ac sine pedibus, quadrangulari quodam scapo ita præciso, ut ab humeris ubi in quadrum abire incipit, deorsum uersus magis ac magis angustetur, per hieroglyphicum hoc sunt qui firmitudinem & stabilitatem eorum denotari dicant, quæ sapienter & maturo consilio gerantur. Quòd uerò manibus & pedibus careant, uim diuinam ostendit, cui nihil

horum opus ut quod facere destinarit efficiat: Deus enim simul & annuit, & totum nutu tremefecit olympum. Et alter: Dicto citius tumida æquora placat. Illa prçterea dilatatio quç fit à basi sursum uersus ascendendo, ostendit humana omnia, quo diuinitati propius accedũt, eo augustiora ampliorace fieri. Vnde apud Maronẽ Dido apotheosin sibi, ob res à se præclarè gestas pollicita, dicit: D

Et nunc magna mei sub terras ibit imago. de quo alibi latius.

DE TRICIPITIO.

GERYONES.

Er tricipitiũ uerò Geryonem in primis significari passim inuenias. Quid autẽ sibi Geryones uelit, & utrũ historicũ an fabulosum fuerit cõmentum, ut adhuc in ambiguo sit, scriptorum uarietas efficit: uulgatior tamen ea est opinio, tris in Hispania fratres unanimi concordia imperiũ obtinuisse, quos Hercules oppresserit. Grçci, ut ingenio sunt ad cõminiscendũ noua promptissimo, alia atq alia super Geryone tradiderunt: sed inter eos Hecatæus Geryonẽ affirmat loca circa Ambraciam & Amphilochos tenuisse, indeq abactas boues, quæ specie mira reperiant in ea regione ualde herbida, & pascuis lætissima. Alij in Euxino ponto urbem τεικαρηνίαν memorãt, cuius principem Geryonẽ Hercules sustulerit, cumq boues speciosissimas eius abigeret, interroganti cuius illæ fuissent, responsum, Geryonæ Tricareni, quod tricipitis sonat, inde datum locum fabulæ. E

HISPANIA.

SAnè ut Hispania, quç tripartitò diuisa est, per hieroglyphicũ Geryonis intelligatur, tum autores pleriq, tum Imp. Hadriani tertiũ Consulis nũmus ostendit, in quo simulacrũ triceps hastæ innixũ, quod dubio procul factũ ob Hispaniam peragratam, siue ut originationem suam ostenderet, quòd Gaditana esset matre genitus, ut apud Spartianum est.

LVNA MENSISVE.

INterpretes Hesiodi τρικέφαλον γηρυονῆα Lunã significari contendunt: alij tempus præsens, prçteritũ & futurũ: alij triplicẽ mensis diuisionẽ, quæ ternis apud Græcos denarijs dispescitur, apud Latinos in Nonas, Idus, & Calendas diuiditur. Græcorũ nuncupationes sunt, ἱσταμένε, μεσοῦντος, φθίνοντος, quarum nuncupationũ ultima, dierum numeri Romano more retrocedunt. F

AVXILIARES.

NEq me præterit Plutarchũ in libro De ciuilibus institutionibus ad Traianum, asserere Geryonẽ multis oculis, multis manibus & pedibus præditũ ea de causa uulgò dictitatum, quòd in negotijs obeundis consilio uno, multorũ opera uti consuerit, quod in principe uel alio quopiam, cui reipub. summa credita sit, cõmendabile plurimũ habetur. Non enim omnia possumus omnes. Idcircoq Pelopides laudatur, qui legationẽ initurus, cùm se ad dicendũ parum idoneum intelligeret, adiutorẽ sibi sociumq muneris Epimanondã cooptauit. Sic Nicias cùm ad labores tolerãdos imbecillo admodũ corpore & inexperto esset, Lamachũ sibi & robustũ & industriũ sociũ accepit. Quòd uerò ait Plutarchus Geryonẽ pluribus oculis manibusq præditũ, eundẽ & quadricipitẽ legas apud Ari-

A Ariſtophanẽ ubi de Lamacho loquitur, βούλει διαμάχεσθαι Γηρυόνῃ τετραπτίλῳ.

SOL.

TRiceps quoq; Serapidis imago in numiſmatis quid ſibi uelit, in brutorũ cõmentarijs ſparſim attigimus: ſed id nunc locupletius explicandum eſt. Tricipitiũ eſt ex tribus animalibus, quorũ in medio eſt leonis caput uaſtũ admodũ, dextra parte canis applaudibũdi blandientisq;, læua lupi: ſupernè calathus inſidet: quæ ſpecies uniuerſa anguis ambitu complexa eſt. Qui Solẽ hinc interpretantur, ex capite Leonis tempus præſens indicari uolunt, quòd eius conditio inter præteritum futurumq; actu præſenti ualida feruensq; ſit. Præteritum ex lupi capite conijciunt, quod animal eſt admodum obliuioſum: obliuio autem de præterito eſt. Futurũ ex adblandientis canis effigie, quod eſt indiciũ ſpei, quæ nobis ſemper adblanditur: ſpes uerò ſemper de B futuro eſt. Cõpetit uerò Soli temporis cõſideratio. Quid uerò ſibi uelit ſerpens, ut Deus ſit, ut temporis autor, alio cõmentario ſatis explicatũ eſt: alibiq; oſtendimus huiuſmodi tricipitiũ prudentiæ conuenire. Calathũ uerò loco hoc aiunt altitudinem ſideris cõmonſtrare, uimq; refertiſsimam ac opulentiſsimam, quia in eum omnia terrena redeunt, dum immiſſo calore rapiuntur.

IVPITER ÆQVVS.

QVamuis qui Serapin Iouem eſſe dicunt, modium eius capiti ſuperpoſitũ ea de cauſa figurari autumãt, quòd omnia ſint æquis diſtributionibus ab ipſo rerũ omniũ arbitro moderata. Nã ut optimè Maro, Rex Iupiter omnib. idem.

DIANA.

ET Dianæ ſimulacrum tribus inſigne capitibus celebratur, quorũ unum equinum, caninum alterum, tertium humanũ, ſed facie admodum ruſticana. Vnde Maro,

Tergeminamq; Hecaten tria virginis ora Dianæ

dixit. Apud Æginitas tamen una tantùm facie & unico corpore fingi Hecatẽ, talemq; apud eos C ſtatuam ſe obſeruaſſe Pauſanias tradit, Alcamenemq; primum tria illa ſimulacra inuicem connexa excogitaſſe. Quid uerò ſibi uelit equus, canis, & ruſticana illa facies, in eo ſimulacro alibi docuimus. 41. f.

QVADRIFRONS.

QVATVOR ANNI QVALITATES.

CVr uerò Ianus quadrifrons pleriſq; locis informari ſolitus ſit, ea fuit cauſa, quòd illi rerum omnium principia fineſq;, introitus exituſq;, dedicati eſſent: quin & quæ illi templa erigebantur, quadrata ſpecie fiebant. Et mercatorum ſtationes trapezitarumq; menſæ, in eiuſmodi Ianis habebantur, de quibus apud Horatium:

Hæc Ianus ſummus ab imo perdocet.

Ad id etiã ſpectabat ea effigies, ut quatuor anni qualitates indicaret, quas Græci Latiniq; horas uſitatiſsimo uocabulo appellarunt. Horatius de Ioue: Varijsq;

P 3

mundũ temperat horis. Et quoniã in horas incidimus, erat apud Megarenses Iouis simulacrũ, supra cuius caput & Parcę & Horæ statutæ erant ea de causa, inquit Pausanias, quòd fata in Iouis omnino potestate consistãt: Horas uerò, quippe quæ nos anni tempora dicimus, arbitrio suo disponat. Cæterũ quod ad Parcas attinet, Æschylus Iouẽ quoq; ipsum fato subiectũ esse dicit, ita super eo locutus: οὔκουν ἂν ἐκφύγοι γε τὴν πεπρωμένην. Atq; hinc fortè Parcæ illi supra caput insident. D

IANI FILIÆ IIII.

CRitolaus tertio τῶν φαινομένων, Iani simulacrũ ideo quadrifrontem figurari dicit, quòd filiæ eius quatuor laqueo gulam fregerint, Iani patris desiderio, quem agricolæ lapidib. obruissent: ubi de Iano illo loqui uidetur, qui Saturni filius perhibetur, qui uino finitimis agricolis cõmunicato, cùm ĩj suauitate illecti plus æquo hausissent, in somnumq; prolapsi diu iacuissent, experrecti demũ, uenenumq; sibi propinatũ arbitrati, consurrexerunt in Ianum, eumq; lapidibus oppresserunt. Hæc eadem à Plutarcho referuntur.

QVINCVCEPS. MANASSES.

QVinis uerò frontibus neminẽ præter Manassem formatũ legi, qui Rex Hebræorũ posteaq̃ prophetã Esaiam sustulit, quincuplici facie statuam sibi posuit, ut lõgè plura se perspicere indicaret, q̃ Prophetę, qui Videntes appellabant. E

SEPTICEPS.

MVLTISCIVS.

MAthematici, si Petri Aponensis inuenta sumus admissuri, quæ unde desumpta sint, quamq; antiquũ sit argumentũ illud, alibi declarauimus, hieroglyphicũ septẽ capitibus insigne, quintodecimo Geminorũ gradu statuêre, inde significantes, sub eo graduũ numero in lucẽ editum multisciũ fore: quippe nullum doctrinæ genus, artẽ nullam, nullam deniq; linguã esse celebrem, quã is non sit optimè consecuturus: eundem tam publicis quàm priuatis rebus agendis aptissimum, & inter mortales admirabilem omnino fore pollicentes.

DE COMA.

F

CApilli uerò cùm ad caput pertineant, hieroglyphicis eius postulant adscribi, qui nimirum in diuinis literis cogitationes quibus ornatur anima, mensq; cõtegitur, significare feruntur à uenerandæ antiquitatis theologis: anima enim ipsa cogitationes generat, perinde ac caput sibi capillos profert, quibus ornetur & obtegat. Hinc illud, Capillos capitis nostri numeratos esse, cogitatus quippe nostros omnes Deo patescere. Tondere aũt, superfluas & inutiles cogitationes summouere significat, quæ nisi tondeantur, uel obcæcant, uel aliquod aliud afferunt impedimentũ. Eucherius pilos ueterum cogitationum indices esse dicit: ideoq; imperatum à Moyse, ut Leuitæ abradant omnes corporis sui pilos. In Nazaræis autem non tondere, neq; quidem pati ut eorum caput à nouacula tangatur, indicium est, eos cogitatus suos, atque omnem uitæ rationem, ita Deo dedicasse, ut nihil in eis superfluum appareat. Nam & qui sacerdotibus mandauerunt ut barbã nutrirent, quod in Nazaræorum quandam similitudinem olim Concilia pleraq; statuerunt, fieri hoc intellexerunt, ut hi dum barbam capillósue uel uiderent uel attrectarent suos, sui

A sui identidem officij recordarentur, cogitatus quippe suos in Deum dirigendos, totum esse sanctũ debere sacerdotem, bono semper uti consilio, & in se nihil admittere, quod uel mutare uel summouere sit opus. Quis est hic, dicet aliquis, ut laudem Deo demus? Esto uel nullus, uel quamrarissimus, admonitio tamen hæc sub oculos assiduè obuersata, proficere aliquid potest, ueluti reliqua quoque sacerdotis ornamenta gestaminaque aliquid præ se ferunt singula, quæ per hieroglyphicũ quæque suum, hominem integritatis admoneant. At decies in die uel iustum cadere clamitabunt, ideoque tondendũ identidem, ut auellendarũ cogitationum prauarum memores identidem simus: seducere enim seipsum hominem, qui se sine peccato esse professus fuerit. Atqui sanctius est longeque laudabilius, in eo mentẽ cogitationemque omnem collocare, ne potius peccemus, quàm quotidie peccare, ut emendationis admoneamur. Sed enim quantum ad comam attinet, modum his moribus Gregorius sapientissimè præscripsit, qui quarta & uigesima libri primi epistola, capillos ipse quoque in capite ait exteriores cogitationes indicare, & præsentis uitæ curas exprimere, quæ quidem ex negligenti
B atque torpescente sensu coortæ, quia minus opportunè prodeunt, nobis quasi nõ sentientibus pullulãt. Igitur alijs qui præficitur sacerdos, neque prorsus debet sollicitudines exteriores à se proijcere, neque illis multũ inhærere. Coma itaque nequaquã deglabretur, sed ne immoderatius excrescat diligenter attondeatur. Quod uerò de non abradenda in rotundum facie capillorum, lege prohibitũ est, uel ut LXX. reddidere, σισόην facere more barbarico, quod nonnulli densioris capilli tædio factitant, ob paganorum instituta nõnulli uetitum putant, apud quos uoueri comas, & puerorum capita dæmonibus offerre mos fuit.

SERVITVS.

CÆterùm rasitatio capitis apud Græcos pariter & Latinos diu seruitutis indiciũ fuit. Ideoque Agrippę Posthumi seruus nomine Clemens magna ausurus, ut pro Agrippa iam necato, cui nonnihil omnino similis erat, sese ferret, & res nouas in repub. cõcitaret, furatus domini cineres, Coram Hetruriæ promontoriũ uectus ignotis sese abdidit locis, donec (inquit
C Tacitus) crinẽ barbamque promitteret: nam serui caput rasitabant. Apud Aristoph. Auibus, Pistotherus admiratur poëtam, qui se Musarũ seruum dixerat, comatũ esse. Et apud Latinum Comicum, tanquam mirum de se futurum dicit Amphitryone seruus Sosia:

Ut hodie abraso capite caluus accipiam pileum.

LIBERTAS.

ONirocritæ, frontem capillis glabram imaginari, indicium esse autumant liberationis à molestijs & impedimentis. Quin & caluitiũ ipsum, accersitis in iudicium, aut suppliciũ timentibus, effugium ostendit. Idcirco uerò Lacedæmonij frontes abradi, capillum à tergo demitti iusserũt, ut longè tutiores in bello essent, adimereturque hosti facultas in pugna capillũ apprehendendi. Nam & barbam etiam ea de causa, præter Græcorũ aliorum morem, rasitare consuerũt. Quòd si fugam meditarentur, instabat à tergo uinculũ atque ansa, quo capi possent: atque ita præ capturæ metu destinatiore animo consistebant, aduersisque dimicabant. Pollux Euboicos opisthocomas uocatos ait: & Hectorẽ Timæus ea per

terga fusa coma insignem describit, id quod Abantes primos omnium excogi- D
tasse Homerus tradit. Idem Homerus καρηκομόωντας Græcos ea de causa uocat, ut
antiqui eius interpretes tradunt, quòd moris esset apud Græcos comas nutrire,
in signum fortitudinis: Theseaq; primũ aiunt anteriorem capitis comam Apol-
lini Deliaco dedisse.

MOLLES.

ALioqui coma tam apud Græcos, quàm apud Latinos, mollitiei semper si-
gnum fuit: comatum enim puerum Græci probri causa dicunt. Et Cicero
pasim, capillum nunc compositũ & delibutum, nunc comptum & madentem,
nunc calamistratã in unguentato Consule comam incessit. Vituperat & Maro
madentem crinem Mæonia suffultum mitra.

DE SEMICRINITO CAPITE.

OSiris nõ semel dicendus est nobis, tot & tanta fuerũt ea quę super homi
nis celebritate ueteres memorię prodiderũt, dum cõmentum alij, histo
riam alij cõsectantur, ueluti de semicrinito eius capite uaria traduntur. E

OSIRIDIS PEREGRINATIO.

NAm eam effigiem in Osiridis memoriã fieri autor est Xenophon, quisquis
ille fuit qui scripsit Æquiuoca, quod nonnulli peregrinationem eius osten-
dere interpretantur. Ita uerò habebat simulacrũ huiusmodi, ut qua parte crines
& barba promittebantur, ita prolixi sinerentur, ut alteram oris partem omnino
cooperirent. Causam hanc afferũt, quòd toto expeditionis tempore quo Gigan
tas bello persecutus est (id decennium in Italia fuisse ferunt) capillum & barbam
nutrierit, quam mox in Ægyptũ reuersus deposuerit. Vnde mos inoleuit apud
Ægyptios, ut peregrinantes barbam & comam nutrirent. Superioribus annis
facies huiusmodi dextera parte capitis crinita, lęua abrasa, Viterbij antiquo lapi
de uisebatur: egoq; apud Petrum Melinũ uirum Rom. nobilitate & literarum
peritia insignem, marmoreum capitulum uidi à sinistra parte capillatum, à dimi
dia altera glabellum.

MARIVM INTERITVS.

COniectores (nam libenter hos in comitatum accipimus, quòd eorum dicta-
ta magnũ cum Aegyptiacis hieroglyphicis similitudinem habent) rem ali- F
ter interpretantur. Nam dexteram capitis partem capillis denudatam imagina-
ri, ostendere aiunt mares consanguineos extingui debere: quòd si nullos habue-
rit, damnum nihilo secius aliquod extimescendum.

FOEMINARVM INTERITVS.

SI uerò lęua capitis pars sine capillis esse uisa fuerit, cui hoc acciderit, fœminas,
si quas habet consanguinitate iunctas, interituras ostendit. Si non habeat, ali
cunde damnum omnino obuenturum: cognatorũ enim hi significatiuum caput
constituunt. Dexteras uerò partes mares, sinistras fœminas, in Tauri cõmenta-
rio non ex coniectorũ tantùm opinione, sed & medicorum & philosophorũ &
astronomorum etiam traditionibus indicauimus.

SOLIS VIÆ.

QVi demum Osiridis rem curiosius interpretantur, Solem aiunt apud Ægy-
ptios Osiridis nomine acceptum, & manifesto naturas ipsius argumento læ
uas partes abrasas ostentare, dexteras uerò hispidas. Nam quo tempore dexte-
ras, hoc est, septentrionales mundi partes inambulat, uirent omnia, herbis, fruti
cibus,

A cibus,arboribusq; tum pubescentia,tum hispida: quo in læuam uertente,abradi omnia uidentur.

SENECTVS MISERA.

OCcipitium uerò caluum,ut ijdem coniectores opinantur,senectutem indicat, inopem & infelicem.

IACTVRA.

QVòd si toto capite caluitiũ esse uisum fuerit, amissionem eorum quæ ad uitæ ornamenta pertinent, præmonstrari tradunt. Quin & abradi caput, nisi sacerdotes sint,aut scurrę,aut quòd id facere consuerint,malum portendit,bona quippe eorum ui auferenda: nauigantibus naufragium,morbo affectis periculum extremũ,citra mortem tamen, quòd moris sit naufragio facto capillum deponere,neq; non à morbo conualescentibus.

SVPERFLVA SVMMOTA.

QVòd uerò sacerdotes Ægyptij quotidie rasitabant,neq; ullum capillorũ uestigium toto capite cerni patiebantur,hieroglyphicè significare uolebant,su
B perflua omnia summouenda,cuiusmodi significatũ habetur XXI. Deuteronomij, ubi si mulierem quis ex hostico uiderit approbaueritq;, ita ut eam uxorem ducere cõcupiscat, iubetur inter alia caput eius detondere, unguesq; præcidere: hoc est, ut Cyrillus interpretatur, si quid in profanis disciplinis deprehenderimus,quod approbemus,idq; in usum nostrũ transferre cupiamus,dandam operam ut ex his quæ superflua fuerint,amputentur.

VIRTVTIS DECOR.

IN diuinis deniq; literis multa leguntur de Sampsonis coma,quam studiosissimè nutriuerit,propterea quòd dum ea capiti esset applicita,quo diffusior erat, eo ipse uiribus ualentior,& ad iniecta quælibet uincula disrumpenda robustior efficiebatur: ea uerò detonsa, deficiebat uiribus, & toto robore destituebatur. Intelligitur uerò Samson Nazaræus, uir aliquis Deo dicatus: comã enim is ordo religiosissimè, uti dictũ,nutribat:per quam amplissimæ uirtutis ornamentũ accipimus,quæ caput,hoc est,intellectũ nostrum decoret,quæ quo magis excrescit,eo fortiores aduersus aduersarios motus efficimur. Per alienigenas qui uincula contendunt inijcere, humanos affectus & cõcupiscentiæ uim intelligimus:
C id enim innuunt preces sacræ,dum parci nobis ab alienis supplicamus. Quòd si eueniat ut humana uicti fragilitate mulieris Dalidæ, hoc est, corrupti sensus amore corripiamur, declinamus in somnum, & in eius gremiũ obdormiscimus, obliti scilicet eorum quæ rationis lumine irradiati uigilantes operabamur, iam facti desides ignauiq;, bona opera intermittimus: ita mulieris dolo tondemur, hoc est,uoluptatis insidijs illecti spiritus fortitudinem amittimus,& in hostium ita potestatem incidimus,qui nos uexent,exagitent,& ludibrio habeant. Nulla enim re magis cruciatũ homo,quàm rerũ humanarũ cura: aut enim simulac huic deditus fuerit,auaritia,aut amore,aut odio,aut inuidia,aut alia quapiam lue molestatióneq; male affectus assiduè laborat. Vbi uerò resipiat (id enim est ubi expergefactus fuerit) errorẽ agnoscit suum,pœnitentiamq; adductus amissam studet comam reparare, paulatimq; uires ita resumere, donec pristino recuperato robore,peccato iam moriturus,cum uniuerso inimicorũ conuentu exitialem in se ruinam trahat, extinctaq; omni cupiditatum & uitiorum manu, mundo etiam ipse moriatur.

DE CANITIE. D

SENECTVS.

SVperuacuum uidetur per canos senectutem locorum ubiq; significatam dicere: sed illud cõmemoratione non iniucundum fuerit, quod in hanc sententiam ostenta olim præmonstrauere. Galbæ siquidem, cùm is prouinciam Hispaniam Tarraconensem ingressus sacrificaret intra ædem publicam, accidit ut puero è ministris acerrã tenenti capillus repentè toto capite canesceret: quod rerum mutationẽ significare aruspices responderе, successurumq; iuueni senem. Nam is Neroni Claudio succesit, qui alterũ & XXX. natus annum sublatus est, ipse tertio & septuagesimo ætatis anno Imperium adeptus. Sedenim coniectores ominosum habent, si uel puer uel adolescens in senem mutari sibi uisus fuerit: mortis enim propédiem affuturæ signũ hoc uolunt. Neq; lætum esse si contrà senex fieri se puerũ imaginatus fuerit, portendere enim hoc imprudenter eum aliquid facturũ, quod ei nocumentum afferat, propterea quòd, ut Homerus ait,

αἰεὶ δ' ὁπλοτέρων ἀνδρῶν φρένες ἠερέθονται. E

DEVS PATER.

INuenies in diuinis literis Deum uisenda canitie figuratũ, ut apud Danielem: Capilli capitis eius quasi lana munda. Angelos hinc Eucherius, & albatorũ multitudinem significari tradit. Alij ad humanæ naturæ similitudinem transferentes, ideo fieri autumãt, ut dierũ antiquitas inde subinnuatur: Deo enim nihil antiquius. Quod ea de causa libentius adnotaui, quia scio esse plerosq; etiã quantiuis precij uiros, qui Deum patrẽ ea canitie insignẽ pingi nequaq; approbent.

DE BARBA.

DE barba uerò alijs atq; alijs temporibus, apud alias & alias gentes uaria semper fuit institutio, neq; constans unquam usus. Verùm de ritibus nunc dicere supersedebimus, quòd materiam huiusmodi perpetua nuper declamatione percurrimus, ubi rationes explicuimus, cur sacerdotibus comam nutrire uetitum sit, barbam uerò abradere non concedatur. Verùm hîc significata tantùm prosecuturi sumus.

VIR. F

VNum ergo atq; id præcipuum est barbæ hieroglyphicũ, ut uirilitatis indicium sit. Nam etsi alia sunt signa quæ marem à fœmina secernunt, quia tamen pleriq; uiri dicuntur effœminascere, mulieresq; identidem uirum induere, barba uiri illius signum apud ueteres habitum, qui non sexu, sed uirtute ipsa longè alius à fœmina reperitur. Nam & mulieres, si quæ uirtutem hanc consecutæ sint, uiriliter agere dicunt. Vnde Horatius de Cleopatræ animis ait: Nec muliebriter expauit ensem. Quòd uerò uirum barba significet, multa sapientum dicta testantur. Nam barbam se ideo gestare Diogenes respondebat, ut se uirum esse subinde recordaretur. Haliabas & pleriq; philosophi admodum clari, barbam dixere uiris à natura ornamenti dignitatisq; causa contributã. Inde Artemidorus, filios tantum ornamenti patribus afferre dicit, quantũ ori barba decoris addit. Cynicus apud Lucianum tam deforme putat esse ornatum barbæ auferre uiris, quàm leoni iubas attondere. Thesea perhibent tondere barbam nunquã uoluisse, ut uirtutem ipse suam eo profiteretur indicio, qui tamen omnium primus anteriorem capitis comã Apollini Deliaco dedicauit. Sed hæc tam multa sunt,

ut si

A ut si omnia complecti uelim, nunquam habitura sint finem. Ad nostra igitur reuertamur. Sed nec radetis barbam, inquit qui Dominus est: uel ut LXX. Non corrumpetis barbæ faciem, quia perfectionis nostræ signum est barba, Hierosolymitanus ait Hesychius. Neq; enim est congruũ, uirtutes, quarum barba symbolum gerit, corrumpere, agentes nos non sub uero, sed sub falso & ficto habitu. Theologi ueteres, quos imitatur Eucherius, eo loco Regũ ubi Hanno Ammonita nuncijs Dauidicis, qui de patris obitu Regem consolaturi aduenerãt, barbas abstulit ad ignominiã, historiam ad mysticum sensum deducentes, Hannonem iniuriosum diabolum esse dicunt, qui subinde bene facere uolentibus barbam abradit, hoc est, fortitudinem adimit. Ita apud eos barba erat fortitudinis hieroglyphicum, quia scilicet uirum indicat. Atq; ubi Dominus XXI. Leuitici cap. repetit ad sacerdotes filios Aaron: Non radent caput, neq; barbã, inquit: caput & barba, ait Hesychius, sapientiæ est & perfectionis nostræ signum.

ORTA SENESCERE.

CVr uerò intonsa semper barba sit Æsculapio, cùm tamen pater eius Apollo impubis
B passim ostentetur, capillo eius tantũmodo luxuriante, hieroglyphicum philosophi sic explicuerunt. Nimirum ille rerum autor uiridi semper fruitur iuuenta: uerùm omnia quæcunq; generantur, in senium ocyus aut serius uergunt. Sed quamuis ita passim barbatus Æsculapius figuraretur, apud Sicyonios tamen simulacrum eius imberbe ex auro & ebore confectum fuisse Pausanias tradit.

IMPERITIA.

FAcere mihi uidetur ad institutum negotium (ut id etiã addamus) quòd sacerdotes illi imperitũ hominem, eumq; præsertim qui uniuersum uitæ tempus domi sessitarit, nec aliorum mores hominum peregrinásue urbes inspexerit, ut ita rerum ignarus sit, ne rei cuiuspiam rationem norit, non amicitiæ,
C nõ hospitalitatis iura susceperit, ipse quis sit, utrũ sit, an nõ sit, id quoq; nesciat, per asininũ caput humano appositum trunco significabant. Asinum enim esse imperitiæ hieroglyphicum, suo satis cõmentario declaratũ est. Solitos uerò Ægyptios humana corpora brutorum capitibus insignire, prout hoc uel illud animal alia atq; alia præ se ferebat significata, testimonio ea multa sunt, quæ in gemmis, in marmoribus, in æs, ad hanc usq; diem monumenta superauerunt, quorũ intellectus ad simplicium significationes referendus est. Hæc enim hoc loco persequi, infiniti laboris esset, & reliquis cõmentarijs de animalium significationibus deriperet argumentum.

DE CERVICE.

ADiuncta capiti ceruix est, ita ut caput raró sine ceruice proponatur. Ea autem uel sola aliquod habet hieroglyphicum. Nos igitur & naturam & hominũ mores secuti, aliquid etiam super ea referemus. Neq; enim

frustra illa modò mollis atq; summissa, modò rigida erectaq;, sed ueluti ex habitu gestuq; aliquid præ se fert quod omnibus manifestum uideatur, ita non indiligenter ueteres sua inde significata desumpsere. D

SVPERBIA.

IN diuinis sanè literis pro arrogantia atq; superbia ceruix accipitur: quare Psalmo trigesimo supra centesimũ, impiorum concisas ceruices legas, pro edomita superbia. Quamuis eo loco non desunt qui funes, hoc est, uincula legendum asseuerant, quæ scilicet insolentes iniecturos se minitabantur. Pro elati uerò animi signo: Filiæ Sion ambulauerunt extento collo.

FEROCITAS.

NOstri ferocitatem per ceruicis hieroglyphicũ exprimere maluerunt: unde Horatius Epistolis:

At vos Seu calidus sanguis, seu rerum inscitia vexat Indomita ceruice feros.

Et elatæ rigidæq; ceruicis homines physiognomici superbos esse dicũt. Et apud Esaiam cap. XV. contumax huiusmodi uitula, sternax, & indomita, pro ingenij nostri documento notatur. Et Psalmo XXVIII. supra centesimum: Dominus E iustus concîdet ceruices peccatorum.

AVDACIA.

PRo audacia, multa apud Ciceronem, ut illud in Verrem: Tamen si qui erunt tantis ceruicibus recuperatores qui audeant in prouincia, cùm prætor adsit, contra uoluntatem eius iudicare. & huiusmodi pleraq;.

SVMMISSIO.

COntrà uerò summissum animũ apposito iugo significat, estq; hieroglyphici huiusmodi metaphora apud scriptores usitatissima. Cic. in Ant. Dandæ ceruices erunt crudelitati nefariæ: legiones ad urbem adducere, & eas in ceruicibus nostris collocare cogitat. Et de natura Deorum: Itaq; imposuistis in ceruicibus nostris sempiternum dominium. Absq; iugi uerò signo in obsequij significatum uitula est Oseæ X. quæ trituram amare docta, super Ephraimei colli pulchritudinem transitura sit.

DE DORSO.

CEruici subijcitur dorsum. In dorso gibber esse solet. Gibberosus homo hieroglyphicum eius est, qui, ut in diuinis literis habetur, reijcitur à sacris, eumq; significat qui flagitiorũ sarcina oneratus est, neq; tamen errorem aut delictum intelligat suum, utpote qui non uideat manticæ quod in tergo est. Vide uerò illud, Quid operatur gibberosus quasi rectus? ab Rege Israël dictum in Regem Syriæ. F

FVGA.

DOrsum autem fugæ manifestum est hieroglyphicũ. Vnde primo Regũ, ubi de Dagonis idoli casu scribitur, Arca Domini iuxtà locata, noctu fractum dissilijsse, maneq; dorsum eius tantum inuentũ: quod indicium fuit, ueri numinis aduentu falsum eiectũ, & in fugã actum. Nam qui fugiunt, persequentibus dorsum dant. Eadem sententia Psalmo scriptum: Quoniã pones eos dorsum: hoc est, coges eos arrepta fuga dorsum obuertere. Id nostri dixere, terga dare.

A

DE HVMERIS. VIRES.

HVmeri dubio procul uires & fortitudinem, ut Eucherius ait, in sacris literis indicant. Vnde propheta cùm magni arcani onus crucem ipsam gestandam prędiuinaret, Potestas, inquit, super humerū eius. Cic. de senectute: Cùm humeris bouem sustineret uiuū. Et orat. pro Flacco: Respub. quam uos uniuersam in hoc iudicio uestris humeris, uestris inquam humeris, Iudices, sustinetis. & ita sæpius.

PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS, AD VRBANVM BOLZANIVM PATRVVM, DE IIS QVÆ PER OCVLOS, AVRES, NASVM, OS, ET IN EO PARTES SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

B

FAcile meminisse potes, honoratissime Patrue, quarto ab hinc mense cùm Venetijs essem, teq; viri illi clarissimi, Daniel Ranerius, Nicolaus Leonicenus, & Leonicus Thomæus adijssent, Græcas adhuc literas ætate tam confecta docentē inspectu ri, quanā illa fuerint, quæ super oculis ex totius antiquitatis eruditione repetisti, quæq; illi ad propositum argumentum addidere, quid super auribus, quid super ore & eius partibus examinarint. Nam eum tu diem, ob eorum amicorum conuentū, & tam variam rerum eruditionem inspectam, quæ hinc inde emicuit, inter totius vitæ tuæ iucundissimos recensuisti. Comperimus verò te in honestissimo studiosorū cœtu Pindari oracula interpretantem, forteq; locum illum explicabas, Nemeis, Diniæ, μαςδώσω καὶ τὸ δ᾽ ἐπις ἐν ὄμμασι θέσθαι πίςιν. *Hic tu horum aduentu plurimùm exhilaratus, opportunè de lætitia, quæ statuerit in oculis fidem, disseruisti. Gestit enim, interpretabaris, voluptas ex oculis fidem facere: lætitiam scilicet oculi patentioris figura hieroglyphicè apud Aegyptios significari, in ijsq; iucunditatis præcipuam esse sedem, quia gaudium se primùm ab oculis prodat. Eorum enim tum intentione, tum remissione, tum coniectu, tum hilaritate, motus animorum explicari, atq; vt nostri aiunt, eos nimis argutos, quemadmodum animo affecti sumus, loqui. Polemonis dictum haberi, oculos esse tanquam fores animi: per oculos quidem animum emicare, indidemq; animum introspici: ex quo nonnulli*
C *oculum verum cordis nuncium dictitarunt. Vsqueadeo verò totam corporis vim in oculis incumbere, vt Zamolxis & Abaris philosophi totius corporis curatione opus esse dixerint, si quis oculis mederi vellet: quòd si corpus curare quis affectaret, animum in primis depurgandum. Subiecisti mox: Essent autem multa ex Aegyptiorum doctrina in oculorum hieroglyphicis: sed ne vos* κτ᾽ παρέργως *importunè demorer, reliqua Pindarica prosequar. Imò, respondit Ranerius, peropportunè, Vrbane pater, in hunc sermonem incidisti, vt de literis Aegyptiacis loquerere. Nam per totum hesternum atq; hodiernum diem hospites hosce meos Leonicenum atq; Leonicum fatigaui, super huiusmodi generis doctrina eos percontatus: qui quidem multa eruditissimè, tanquam sacra Cereris aperuerunt. Sed quod ad singulorum partes faceret, hærere se aqua in plerisq; ingenuè professi sunt. Causa aūt huius inquisitionis erat, quòd tabulæ cuiusdam ob antiquitatē admirabilis exemplum ad me Roma misit Bembus meus, obeliscorū etiam plurimas notas, quæ illic reperiuntur, quas quia ex Aegypto olim aduectas manifestum est, tuq; Aegyptum peragrasti, vbi magna est inscriptionum huiusmodi copia, & quæ tua semper fuit in antiquitate omni cognoscenda cura, studium, & diligentia, putamus te rerum huiusmodi non ignarum. Ad hæc Horum Aegyptium à Philippo quodam græcè redditum accepimus,*

qui materiam hanc tractauit: sed codicem huiusmodi, quamuis ab Aldo nostro publicatum, D
plurimis locis mutilum & imperfectum inuenimus, non vtiq; Aldi viri diligentissimi negligen
tia, sed exemplarium vitio, quæ rarissima reperiuntur, atq; ea in damno omnia. Eaq; de cau-
sa nunc ad te conueneramus, si quid horum nosti, à te libenter audituri. Et quoniam oculi iam
hieroglyphica cõmemorare cœpisti, ea rogamus (vt etiam pro amicis his meis loquar) ne nobis
inuideas. Hìc tu: Grauissimum viri optimi onus ceruicibus meis imponitis, cùm pauca admo-
dum ea sint, quæ præstare possim, vt vestro respondeam desiderio: siquidem argumentum hoc
in tot pyramidum & inscriptionum antiquarum memoriis, quas non in Aegypto tantùm, ve-
rùm & Romæ, & plerisq; aliis in locis aspexi, me quoq; diu multumq; torsit, cùm rerum harum
obseruationes apud scriptores diligentissimè conquisierim, interpretationes autem, præter leuia
quædam, nusquam repererim, easq; tantùm nutu veluti quodam indicatas, vt asseritis: Nilia-
ciq; opusculum, in quo talia promittuntur, lemmata summatim quædam attigerit, atq; ea, qua
liacunq; sint, in manus nostras corruptissima peruenerint: quare, vti dicebam, quid super hac
re polliceri possim, quod satis vobis faciat, nõ habeo: pudorq; non minimus me absterret, de secre
tioribus literis apud eos loqui, quos nihil, quod sciri possit, ignorare, compertissimum habeam. E
Ne tamen rusticitatem vllam induisse videar, quæ paucissima mihi cognita sunt, proferam, ea
spe, vt à vobis & meliora & reconditiora sim magno meo cum fœnore recepturus. Et ne tempus
in excusationibus quantumuis honestis conteram, quæ de oculorum hieroglyphicis recitare pos-
sum, quandò ita vos iubetis, vtut in memoriam venerint, explicabo. quod eo libentius facio, quia
dum vos charissimas animas conspicio, succurrit illud Euripidis:

ὄμματ᾽ εὔνου φωτὸς βλέπειν γλυκύ.
Suaue est viri beneuoli oculos intueri.

IVSTITIA.

APVD Ægyptios sacerdotes primùm omnium iustitiæ seruato
rem per oculi patentis hieroglyphicũ significari compertũ est:
frequensq; dicterium apud Græcos, quod minimè ignoratis,
δίκης ὀφθαλμός. Tum Plato Legum nono, iustitiã speculatricem
atq; uindicẽ appellat. Chrysippus oculos iustitiæ acres, rectos,
atq; immotos facit, quòd eum, qui rectè iudicaturus sit, non o-
porteat huc aut illuc oculos ab honesto deflectere. Illud etiam nostis ex Diphi- F
li Comœdia:

ἔστιν δίκης ὀφθαλμὸς ὃς τὰ πάνθ᾽ ὁρᾷ. quod Nepos meus ita reddidit:
Est qui tuetur cuncta iustitiæ oculus.

Apud epigrammatarios, qui temporis iniuriam peruicere, pulcherrimum habe
mus pentametrum:

ὄμμα δίκης καθορᾷ πάντα τὰ γιγνόμενα. quod Nepos idem:
Cernunt omnia quæ fiunt lumina iustitiæ.

Hinc aliqui in facienda dictis fide, iustitiæ oculum attestantur. Orphei quoq; id
de Sole dictum, ὄμμα δικαιοσύνης, cui iustitiam in primis ueteres dedicassent. Vn-
de Bithynni, quod scribit Arrianus, iudicia ex aduerso Solis sedentes exercere
consueuerant. Et ueteres Theologi iustitiam prodidere, ut Proclus ait, è medio
Solis throno per cuncta propagari, omniaq;, ueluti Sol ipse om
nium moderator est, diri-
gere.

MODE-

A MODERATOR.

MArcus Tullius uester Solem mundi mentem & temperationem appellat, Scipionis somnio. Et uetustissimi illi sacerdotes moderatorem hieroglyphicè significaturi, oculum & sceptrum facere soliti sunt: nonnunquã in sceptro ipso ramusculos complicare, ut in complexũ coëuntes oculi speciẽ in medio spectandã informarent: eaq; specie Osirin, quasi multoculũ dicere uellent, intelligebant. Nam OS ægyptiaca lingua, multũ: IRI uerò oculũ significat: cuius interpretationis & Plutarchus lib. de Iside & Osiride, neq; non Eusebius meminere.

SOLIS VIS.

IMaginem enim Osiridis apud Plutarchũ fulgenti admodum amiculo uestitam habemus, ex quo Solis uis intelligebatur. Apud Eusebiũ εἶναι μὲν τὸν ὄσιριν πολυόφθαλμον εἰκότως. Hinc Homericum illud:

ἠέλιός θ' ὃς πάντ' ἐφορᾷ, καὶ πάντ' ἐπακούει.

Quem secutus Maro dixerit:

B *Sol qui terrarum flammis opera omnia lustras.*

Illud uerò non ignoratis, eundem esse Osirin & Dionysium: unde Eumolpus,

ἀστροφαῆ διόνυσον ἐν ἀκτίνεσι πυρωπόν.

CVSTOS.

QVin etiam ab officio in uniuersum corpus præstito, custodem ex oculo hieroglyphicè significari comperimus. Vnde oculos nonnunquã geminos totidem capitibus incumbentes aspeximus, quod DIS MANIBVS interpretantur. Capita enim Manes apud Ægyptios, oculos uerò diuinitatem præ se ferre manifestum est. Maximè uerò admirandam esse custodiam, quam oculus pupillæ præstat, ex Euthymio didicimus: siquidem Psalmo XVII. philosophatur, Tunica super tunicam, & alia quædam integumenta eam muniunt, quorum alia tenuia & translucida sunt, ne ullam pupillæ, quæ suapte natura humida est, ac perinde mollis, inferant asperitatem: alia uerò exterius crassiora, ut palpebrarũ tunica, quæ duobus est semicirculis distincta, ut pulueris atq; aëris incursum, & paruula quęq; animalia in oculos inuolare solita, repellat atq; summoueat. Quin
C pilis etiam uallatæ sunt, ut sudorem propè fluentẽ aliò auertat, neq; in oculum influere permittant. Acutum enim & salsum sudorem esse, ac perinde molestum & cruciabilem, si oculum attigerit, futurum.

DEVS.

PRæclara autem illa sunt, quæ de Deo ipso per figurã nuncupationémue oculi cõmonstrato, intelligebant: ueluti scilicet in minori mundo oculi sunt articulorũ omniũ præstantissimi pulcherrimiq;, ac omnium actuũ moderatores, ita Deum illum optimũ maximũ, mundi oculum, patrem luminũ à Iacobo nuncupatum, omnia formositate transcendere, omniaq; gubernare, atq;, ut ait Apostolus, nihil eum latêre, cuius oculis omnia nuda & aperta sint, atq; ita bonos & malos speculetur: & ut quæ pro facie sunt homo uidet, ita quæ delitescũt in imo corde prospicit Deus, & perscrutatur. Hinc eruditorũ opinio est, θεὸν ἀπὸ τοῦ θεάομαι dictum, quippe quòd omnia prospiciat, ut inquit Eucherius: quiq; oculi in diuinis literis Deo attribuuntur, eius sunt signum intelligentiæ, cui porrò nihil occultum sit. Cyrillus libro nono Apologiæ, qua Iuliani Apostatę maledicta cauillationesq; in pietatem nostram refellere aggressus est, ubi ille Moseos æny-

gmata reprehendit, qui uerbis, non occultis rerum inuolucris, humanum genus erudire debuisset, is omnes qui antiquitus habiti sunt sapientes, huiusmodi institutionis genere usos indicat: cumque Ægyptios memorat, eos dicit per oculum, & adiectum scipionem, ut paulò antè diximus, Deum intelligere uoluisse, quippe summã super omnia naturam, quæ scilicet omnia conspiceret, ac omnium dominaretur. Per sceptrum enim passim Regiam intelligi dignitatem. Quin etiam absque oculi pictura plerosque ueterũ reperimus Deum per stantem baculum figurasse. Cur uerò ex humanis membris oculũ illi pro Dei signo desumpsissent, eam afferũt rationem: oculum humanum mistura suæ materiæ aliquid lucis possidere, quod in nonnullis tam efficaciter exploratũ est, ut per medias noctis tenebras, oculis repentè patefactis clarè cernant: id quod præcipuè Tiberio Imperatori contigisse prædicant. Et ætate nostra M. Antonium Sabellicum, dum apud nos græcè disceret, de se affirmantem audiui, quotiescunque noctu excitaretur, aliquandiu & libros & instrumentum cubiculi uniuersum liquidissimè discernere solitum. Quo constituto, congruum identidem erit, unicum ac primariũ illud lumen, quod omnem supereminet lucem, cùm sit ditione fulgentissimi splendoris potens, eiusque omnino Dominus, pro luce meritò nominari, eum mundi lucem profiteri, ac per oculum, lucis receptaculum figurari. D E

ANGELI.

QVatenus uerò noster oculus, licet alicuius sit particeps lucis, alterius tamen luminis indiget, si uidere uelit, eum Diuos, siue Angelos, siue, ut ueteres plurimùm dicebant, genios referre autumant, qui quidem sine superioris luminis, hoc est, Dei ipsius irradiatione, obire per se proprium munus intelligentiæ nequeant: intellectum enim quasi oculum uideri, qui non ex se, sed lucis participatione uidet. Oculum porrò, hoc est, ipsum intellectus uigorem, non omnino esse simplicem, alioqui aduentantis lucis compositionem concretumque minimè pateretur. Hinc cõmunis est autorum sententia, constare angelos ex actu & potentia: quod altiori quadam inquisitione elucidari deberet, nisi solam hieroglyphicorum commentationem mihi demandassetis.

SERMO.

VT cœptum igitur prosequamur argumentum, eundem Oculum inuenimus esse sermonis hieroglyphicum apud Ægyptios, sermonemque ipsum dupliciter considerari. Vno modo, quatenus loquendi facultatẽ à natura consecuti sumus: altero, quo in hoc uel illud idioma linguã inflectimus, & in proprio artem & elocutionẽ adhibemus. Simplicem itaque sermonem illum per linguam tantùm figurari: sed si cultum & elegantiam accessisse innuere uellent, linguæ oculum subsanguineum subijciendum. Vigorem enim in eo quendam ita ostendebant, aut animæ principatum, cuius in sanguine sedes esse fertur. Sic autem perfectos animæ sermones effinxisse uisi, similitudine à nobilitate sumpta, quæ ut præcipuè oculis inest, ita etiam sermoni congruit, casuum quippe multiplici desinentia, pronunciationis uarietate, accentuum tenore, alio atque alio oris, ac totius demum corporis motu, uel ab arte, uel à natura concurrentibus. F

CONTEMPTOR DIVVM.

ALicubi uidemus in solea insculptum oculum, quod iuniores pro animo Deo subiecto, & ad eius obsequia parato, posuerunt, quod ego aliorum iudicio reliquerim. Scimus nos soleam simpliciter calcandi supprimendique indicium

A cium esse, ipso uno, quod satis est, Virgilio dicente:

Atq; metus omnes, strepitumq; Acherontis auari
Subiecit pedibus. Ideoq; diuûm contemptorem, impium & perditum hominem inde intelligi, uideri conuenientius.

FAVOR.

NEq; desunt qui oculum fauoris & beneficentiæ signũ dicant: & in sacris uerbum Aspicere, significare se propitium & benignũ ostendere. Videmus enim apud Maronem, ubi Iupiter Libyæ defixit lumina regnis, reginã ritè quietum accipere in Teucros animũ, mentemq; benignam. Contrà uerò de Pallade acriter irata, Diua solo fixos oculos auersa tenebat. Hunc uerò fauorem, qui per oculum indicatur, theologi nostri gratiã uocant. Vnde quos Deus aspicit, fortunari: quos auersari uidetur, derelinqui, & infelices esse profitemur. Et quoniã nutus plurimũ in palpebris cõsistit, sunt qui palpebras attributas Deo, locutionis eius quæ in diuinis literis habetur, hieroglyphicum esse dicant. Vnde de incõprehensibilibus eius sacramentis atq; iudicijs, diceret Eucherius, Psalmo, dictum: Palpebræ eius interrogant filios hominum. Hieronymus quoq; ijsdem uerbis palpebras ait incomprehensibilia iudicia Dei esse eodem citato uersu.

CASSVS LVMINE.

IN diuinis literis, ut hoc subijciamus, obcæcatus pro eo ponitur, qui Dei nullã habet cognitionẽ, neq; ullam ueritatis lucem intueri potest. Quod uerò Assertor noster ait de oculo, qui mentem infestet atq; seducat, eruendo, ineptè quidam, imò impiè atq; Iudaicè carneũ oculum re ipsa effodiendũ abijciendumq; intelligunt: unde nonnulli, nacta hinc calumniandi ansa, in Christiani iugi suauitatem, onerisq; leuitatem, dura nimis præcepta Christi uocauerũt. Cæterùm si tam stupidi sunt ut Euangelicę lectionis sensum non intelligant, sciant Chrysostomum, Cyprianum, & Hilarium, doctos probosq; alios plerosq; omnes de amicis illis declinandis intelligere, quorum nobis perniciosa sit cõsuetudo, dum uel exemplo, uel etiam adhortationibus abducere nos à bonis moribus & à uitę integritate cõnitunẽ. Omnia enim fatemur amico deberi, sed usq; ad aras. Atq; hîc subticuisti mi Patrue, profatus tantùm, ne reliqua prosequerere, honorem habere te auribus grauissimorum hominum, cùm lepidè THOMAEVS coniectari se professus est, cur tibi tacendum imperasses, addens in explicanda rerũ natura, obscurioribusq; scriptorũ locis in lucem eruendis, sibi, utpote uiro philosophię studijs dedito, nullam esse debere uerecundiam. Nam tu, inquit, oculũ amoris lasciui etiã esse signũ ideo dicere noluisti, ne Venerem ex obscœno carmine lumine esse pæto probare cogereris. Atqui poteras Venereũ huiusmodi oculũ ex Hesiodi Theogonia proferre: hunc enim, ut nosti, poëta uetustissimus ἑλικοβλέφαρον appellat, quasi lasciuię amorisq; plenũ & mobilitate lubrica quoquo se facilè uertentẽ, hominisq; mentem, in quem inspexerit, tenacissimè complicantem, sumpta Hesiodiani uocabuli à clauiculis uitiũ metaphora, quasi aspicientes laqueis & uinculis deuinciãt atq; constringãt. Hîc tu Patrue: Scio quid me deceat. Sed ea potius de causa finẽ feci, quòd nuper prælegendo, & nunc dicendo, lassulus mihi uidebar: quare nisi uobis graue est, uos reliqua prosequimini, οἱ μεῦ φέρτεροι ἐστὲ κέλεσθαι καὶ λέγειν. Hîc Thomæus multa de te honorificè locutus, admittendam lassitudinis excusationẽ dixit. Vt uerò dictionẽ tuam prosequeretẽ lepidus senex, multa super amore ex Musæo & Platone disseruit, quemadmodũ is ex pętis amati corporis oculis in amantis pupillas inuolet, ibiq; aperta sibi uia in

mediũ usq; cor penetret atq; transiliat, siue spiritus, siue sanguis sit tenuissimus, qui corpus in alienum tam lubricus illabatur: idcircoq; signatè admodum inuerecundi, ac maximè petulantis hominis hieroglyphicũ fieri ex oculo subsanguineo, obseruatum ab ijs, qui physiognomiæ scientiam tradidere: quare apud Lucianum de lasciuo & admodum improbo adolescente dictũ, habuisse eum ὕφαιμον ὀφθαλμόν. Neq; temerè Ouidium inter lasciuiæ signa posuisse, purpureas genas pollice tangendas, cuius hæc sunt carmina: D

Cùm tibi succurret Veneris lasciuia nostræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.

LIBIDINOSVS.

ITaq; si hominem Veneris usui intemperanter deditum significare quis uoluerit, eius aiebat oculos glabris ex toto palpebris effingendos, quarum pili tunc defluere incipiant, cùm res uenerea cœperit exerceri, eoq; magis decidunt, quo amplior accidat eius rei usus.

PRAESTANTIA.

ADdebat deniq; ad ea quę de amore aut pulchritudine, aut alia quapiã charitate quę affectum excitet, disseruerat, oculum esse ubiq; hieroglyphicũ rei quæ maximè præstet, quæq; charissima omniũ habeat: Catullianaq; illa tot exempla, quę toto passim opere comperiuntur, rei locupletissimũ facere testimoniũ. Sed quòd insularum peninsularumq; omniũ ocellum dicit, ex Pindaro desumptũ, qui Agrigentũ Sicilię oculum uocet, Olympijs, ode secunda, σικελίας τ' ἔσαν ὀφθαλμός. Atq; in hanc sententiã Tullius: Hi duos oculos terrę maritimæ effoderunt. E

VITA MORSQVE.

PEr adapertũ autem oculũ hieroglyphicè uitam significari, ueluti per eum clausum, mortem. Hinc apud Homerũ totiens, intueri solẽ, pro uiuere: hinc claudi lumina, apud eundem, neq; nõ apud nostros ubiq;, pro mori. Oculos enim morientibus operire, rursusq; in rogo patefacere, Quiritum magno ritu sacrum fuisse legimus, ita more condito, ut neq; ab homine supremùm eos spectari fas esset, & cœlo non ostendi nefas, autore Plinio. F

METEORA.

IAm & monoculos Cyclopas hieroglyphicè cõfictos ea de causa, quòd eorum officiũ circa fulgurationes, & fulmina, & huiusmodi alia uersari cõmentum fuit, quæ quidem in aëre fieri manifestum. Aër autẽ cùm in medio sit situs, datus est locus fabulæ, ut oculo unusquisq; uno tantùm in media fronte sito prędìtus haberet. Ita interpretes Hesiodi Theogonia cõmentati sunt.

IOVIS PROVIDENTIA.

STatuam demum Iouis in subdiali ara, ad quam Priamum Troia capta incen

A saeq; confugisse proditum, tribus insignem oculis fuisse ex Pausania cognitum: idq; simulacrũ à Sthenelo Capanei filio Argos translatum. Hieroglyphicè uerò indicasse tripli cem eius prouidentiam, qua cœlestia, maritima, & inferna curat: ætherium enim eum passim, & ab omnibus appellari. Quòd maris imperiũ ge rat, & nostri sæpius, & Æschylus atq; alij apud Græcos ostenderunt. Quòd infernus etiam sit, Homerus καταχθόνιος eum uocat. Atq; idem de Iunone apud Maronẽ: Iunoni infernæ dictus sa cer.

Atq; hîc cùm Leonicus & screatu & pituitæ abstersione paulùm substitisset, RANERIVS excepit: Quantum ex iis quæ hactenus allata sunt obseruaui, pauca admodum & ieiuna propémodum ea esse conspexi, quæ ueterum traditione ad hieroglyphicorum explicationem extare comperimus. Animaduerti uerò te Thomæe cautè admodum ad Græcorum & B Latinorũ eruditionem cõfugisse, ut rem ipsam locupletares, abundantioremq; redderes: quod & Vrbanus egregiè fecerat, cùm ad sacras præcipuè literas deflexisset. Nam quamuis rerum effigies pro uerbis positæ sint ab Ægyptijs, in ijs tamen, uti uideo, philosophorum, poëtarum, historiarum, & diuinarũ etiam disciplinarum sententiæ delitescunt: quæq; illi angustis oculorum spatijs inclusere, reliqui ea per latissimos eloquentiæ campos produxere: unde ansa datur cõmodissima, rem amplificandi, & quaqua libuerit, cum simile nusquã desit argumentum, peruagandi. Rectè quidem Raneri doctissime iudicas, respondit LEONICENVS, Ægyptiorum argumentum hoc latissimè diffundi posse. Nam & Hetruscorũ doctrinam de prodigijs, & ipsa Onirocritarum cõmenta, cùm physica magna sui parte sint, ab Ægyptijs emanasse crediderim, qui præsertim uideam ipsum Hippocratem nostrum tantæ claritatis medicum, decumbentiũ suorum somnia usqueadeo magnifacere, ut ad hanc uel illam imaginem, quæ uideri uisa fuerit, morborum, quibus affligerentur, naturam explorauerit, seduloq; his animaduersis, opportuna remedia singulis adhibuerit: quæ quoniam ab eo diligentissimè descripta sunt, superfluum fuerit cõmemorare. Tum RANERIVS: C Habendæ mihi sunt tibi Leonicene gratiæ non uulgares, qui coniectores mihi chariores esse facis, dum eos Ægyptiacum quid sapere docueris, quibus sum ab ineunte ætate mirificè delectatus. Dumq; Vrbanus, atq; mox Thomæus loquerentur, titillabat me cupiditas quædam, ut ad ea quæ dicebant, de somnijs quædam nõ incongrua subijcerem: sed uerebar sermonis tam iucundi cursum interturbare. Atqui, inquit LEONICENVS, opportunè uir clarissime partẽ hanc de somnijs tractasses, nobisq;, si horũ ego animos perspectos habeo, rem gratissimam fecisses: quare omnes te obsecramus, ut quæ dicturus eras, iamiam incipias explicare. Subsecutus est RANERIVS. Cum oculo, de quo hactenus multa sunt dicta, cilia componenda mihi uidentur, neq; non supercilia. De cilijs Leonicus, dum palpebrarum tangeret nuditatem, optimè.

SEVERITAS.

SVperciliũ ego pro seueritatis hieroglyphico positũ uideo, cuius uos eam afferti rationẽ, senibus peculiarẽ esse seueritatẽ, eosq; passim ita habitos. His uerò superciliũ maximè nutriri, & plerũq; ita hirsutũ haberi, ut tondendũ sit, unicuiq; manifestum: quod propterea euenit, ut uester tradit Aristot. quia super-

cilia compagini sunt apposita ossium, quæ senescente ætate laxantur, & ita plus D
humoris transmitti patiuntur, unde superciliis alimentum affatim impendatur.

HILARITAS.

SEd longè secus inuenimus Onirocritas sentire, qui supercilium hilaritatis indicium esse posuerunt, boniq; alicuius aduentantis præsagiũ, si & densum & bene coloratum apparuerit: maximè uerò si mulier ea fuerit, quæ per somniũ id se uidere imaginata sit: fœmellis enim id studium accuratius, ut etiam intinguant, ad uenustatem augendam. Solere nos præterea & serenitatem frontis, & animi iucunditatem, ex supercilii relaxatione interpretari.

LVCTVS.

GLabellum uerò supercilium somniare, luctus esse significationẽ, iidem Onirocritæ commenti sunt: cuius signi causam afferunt, quòd ueterum mos esset supercilium in luctu uellicare.

IVNO.

ID quoq; mihi uidetur obseruatione dignum, quod apud Sex. Pompeium habetur. Oculi superius integumentũ in tutela Iunonis esse, quòd eo protegantur oculi, per quos luce fruimur, quam ab Iunone tribui putabant, atq; inde Lucinam eam dictam. Et partem eam capitis illi dicatam tradit Varro. E

NVMEROSA PROLES.

APud eosdem coniectores, eum qui tris oculos habere se uel plures imaginatus sit, si ducturus uxorem sit, bene illi euenturum portenditur: filios enim quos quæsierit, breui suscipiendos. Indiciũ enim filiorum esse oculos, Artemidorus tradit, somniorũ oraculis explicandis, propterea quòd & amabiles sunt, & instar oculorum chari, neq; non senescentibus parentibus duces, ministriq; agendorum. Quod enim ad amorem facit, in promptu est dictitare nos, ferre in oculis eos, quos charos habemus, & unicè diligimus. Præterea dixisse Ciceronem ad Atticum: Oderat, nunc fert in oculis. Et apud Catullum, nil charius esse oculis: Ni te plus oculis meis amarem. & huiusmodi multa.

ORBITAS.

SI uerò quispiam utroq; oculo per nocturnam imaginẽ obcæcari se uisus fuerit, eum aut filiis orbandum, aut fratres, aut parentes amissurum aiunt. Fratres quidem, propterea quòd oculi inter se germanitate quadam coniuncti censeantur. Parentes, quoniam lucem præ se ferunt, in quam nos eorum beneficio prodierimus. Quin etiam filios, ea quæ superius allata est causa. F

SECVRITAS.

CÆterùm si quis cõpeditus sit, aut alia quapiam calamitate circunseptus, bene illi euenturum, si obcæcari sibi uideatur: securitatis enim id esse indicium, propterea quòd mala quæ circunstent, minimè sit inspecturus.

CÆCITAS,

NEq; dissimulandum id quod ab eodem Artemidoro traditum est: Oculum in aure situm, in somniis uideri uisum, cæcitatis indicium esse, quippe quod ostendit, auriũ tantùm beneficio percipi, quę oculis legi consuerunt. Idemq; significari, si per singulos manuũ digitos oculos quis dispositos inspexerit, propterea quòd cæci tentabundi, manibus oculorũ uice

A uice utantur. Quæ quidem cõmenta cùm mecum, iam à Leoniceno monitus, reputare cœpi, Ægyptiorũ inuentis tam similia esse conspicio, ut inter hieroglyphica non immeritò locũ habere posse uideantur, quòd & pictura cõmodè possunt exprimi, & certam rei rationem suscipiunt. Ad hæc THOMÆVS: Vera quidem, & nulli non approbanda sunt hæc, ornatissime Raneri, quæ dicere cõmentus es: atq; ego in ea sum sententia, ut nihil ferè differre putem, utrum talia quæ recitasti, an uetusta ea hieroglyphica præponi debeant. Sed quoniam in aures incidisti, uenit in memoriam mihi, in ijs etiam esse multa, quæ doctrinam sapiant Ægyptiacam: qualia quæ sint, si permittant socij, libenter enumerem. At quid (responderunt omnes) acceptius & iucundius sit nobis futurum, hoc præsertim sermone suscepto, polyhistor noster Thomæe Leonice, cùm quanta qualisq; sit eruditio tua ignoret nemo? TVM ILLE: Vestræ hoc est benignitatis dictũ, nam nostra q̃ pedestria sint satis intelligo: sed qualiacunq;, dicã tamen.

ÆQVVM DOMINIVM.

APud Græcos in Creta simulacrum Iouis absq; auribus fuisse fertur, argu-
B mento, ut qui cæteris iura daturus est, neminem ullum priuatim auscultare debeat, sed omnibus publicè consulere. Eaq; de causa sapienter Alexander uerè Magnus, alterã præbere aurem accusatori, alteram reo reseruare solitus erat. Quòd si quis eum, aut iudicem aliquem, aurem unam uel auertentem, uel manu appressa obturantem effinxerit, ad huiusmodi significatum non inconcinnum, ut puto, fecerit hieroglyphicum.

SAPIENTIA.

QVatuor uerò aures, manusq; totidem, quibus Lacedæmonij simulacrum Apollinis præditum esse uoluerunt, uero nimirum hieroglyphico, nihil aliud significabant, nisi sapientiam, cuius Deus ille symbolum esset. Eam autem & multarum rerum auscultatione, & operibus identidem agendis comparari. Non enim dignè sapientem eum dixeris, qui se rerum cognitioni tantùm emanciparit, nisi & facta, quæ probes, inspicias, quęq; is & diligenter & probè
C examinarit, in utile aliquod uel sibi uel alijs opus promulgarit. Res enim gerere, & captos ostendere ciuibus hostes, attingit solium Iouis, noster ait Horatius. Neq; me fugit alios esse qui hieroglyphicum hoc Lacedæmoniorum summo Deo attribuunt, quia summa rerum sit Pythagorica τετρακτὺς, de qua multa dicenda essent, sed enim non sunt hîc ad cõmemorandum necessaria.

DE NASO. SAGACITAS.

QVoniam uerò Nasus est inter aures, interq; oculos medius, non est hîc prætereundus. Eius autem hieroglyphicum præcipuum est, sagacitatem indicare. Nasutiq; uocabulũ Festo sagacem notat, quòd uniuscuiusque rei odorem statim explorat, & prius scilicet sentiat quàm inspexerit. Sic auritũ, ab audiendi curiositate dictum. Sic oculatum, qui exprompto oculi utitur beneficio. Sic cordatum, qui corde præstet. Tu uerò VRBANE pater, quia sacrę literæ odoratum sæpe Deo Opt. Max. attribuunt, quo sensu sit nobis accipiendum, explicare ne graueris precor. Tum tu Patrue:

de Naso quidem unum tantùm nunc succurrit, quod ad hanc rem facere uideatur. Nares quippe in Deo perscrutationē eam significare, qua ipse corda hominum odoratur: eoq; spectare illud ex lib. Regū: Ascendit fumus de naribus eius. Alibiq; in sacris literis, odorari, cuius & indiciū & instrumentū est nasus, placere significat. Ita Noë sacrificante odoratus est Dominus Deus odorem suauitatis: hoc est, placuerunt illi sacra, quæ uir ille probus obtulerat. Idcirco Lex hominem qui uel paruo, uel magno nimis, uel obtorto naso fuerit, ab altari sancto summouet, ne scilicet accedat ad ministerium eius. Tales sunt, quibus uel pauca admodum habentur in diuinis institutionibus quæ ipsi probent, uel quibus omnia nullo discrimine tam bona quàm mala placēt: uel illi, quibus mala prauaq; tantùm placent, diceret Hesychius. Deinde ad Ranerium cōuersus: Scio uerò coniectores hac parte super multa cōmentos, quæ tu recensere potes Raneri, qui partem hanc tibi agendam suscepisti. Libentissimè, respondit RANERIVS. Et quandò incidimus in nasum, ut ordinem sequar tuum, apud Onirocritas Vrbane pater, eum qui se magno naso per somnium uiderit, magna in rebus agendis sagacitate prudentiaq; fore promittitur. Hinc etiā emunctæ naris uiros dici eos usitatum, qui acri sunt iudicio conspicui.

D E

MORS.

SI uerò aliquis morbo decumbat, & absq; naso se imaginetur, futurā illi mortem inde præsagiunt, quòd ea pars actutùm abit à cranio.

SERVITVS.

VT uerò ad aures redeamus, id in primis iocosum est quod apud eosdem Onirocritas habetur de auribus asininis, quas qui se habere per somnium imaginatus fuerit, seruitutem ĳ atq; ærumnas ingruere homini præsagiunt, nisi fuerit is philosophus, cui tantùm eam speciem prospera ominari tradunt, ob tardiorem aurium motum, quæ contanter in huiusmodi animali mouentur, quemadmodū firmam esse debere philosophorū auscultationem uolunt.

LONGA SERVITVS.

QVin etiā humanæ aures apud eosdem cōiectores si seruo homini plures accessisse uisæ fuerint, longæ sunt seruitutis indiciū: multa enim ostendunt extare imperia, quæ somniator is sit auditurus. F

AMPLITVDO FAMILIÆ.

COntra uerò si paterfamiliàs is fuerit qui plures habere se aures imaginetur, familiæ huic aiunt amplitudinem significari, propterea quòd plures filios & seruos dicto parentes sit habiturus.

LVCRVM.

OPificibus autem insomnium idem lucrum apportat: audiet enim multorum uoces opera locantiū. Verùm hæc & huiusmodi pleraq;, ut ingenuè fatear quid ego sentiam, ingenĳ humani argutias potius ostendunt, quàm solidiorem ullam sapiant disciplinam. His dictis ad te Patrue conuersus addidit: Nunc tu autem Vrbane pater, si quid sacratius habes super auribus, in medium afferre potes. Tum tu nihil contatus,

CONTEMPLATIO.

DVm de supercilio disputatum est, unum mihi uidetur esse præteritum, per

quod

A quod homo intelligitur ſublimium diuinarumq; rerum contemplatione detentus, propterea quòd ſupercilia eminentiori ſunt loco ſita, circaq; organa quę ſenſum contineant, qui mentis agitatione moueatur. Is uerò nimirũ ſedem habet in cerebro. Neq; negarim apud profanos ſuperciliũ pro faſtu poni, faſtuoſosq; ſuperciliosos dici.

OBEDIENTIA.

SEd ad aurem potius tranſeamus, quę ijſdem in ſacris literis hieroglyphicũ eſt obedientiæ, ubi præcipuè Moyſes ſecundo immolato ariete, ſacrificio quod Explicationis LXX. dixerũt, alij Cõſummationis, uel ut uulgata habet editio, in cõſecratione ſacerdotum. Is alijs ritè factis, inſuper de hoſtiæ huiuſmodi ſanguine extremũ dexteræ auriculæ tum Aaronis, tum filiorum eius tetigit: quod, ut interpretantur theologi, ad obedientiam refertur, quam præſtare debemus domino, memores ſcilicet Adamum propter relictam abiectamq; obedientiam paradiſo eiectum, & ſolum uertere coactum. Agnouere hieroglyphicũ hoc noſtri etiam poëtæ, ut Horatius:

B *Nemo adeò ferus eſt, vt non miteſcere poſsit,*
Si modò culturæ patientem accommodet aurem.

Atq; illud etiam Sermonibus:

Demitto auriculas vt iniquæ mentis aſellus.

CONTVMAX.

COntrà uerò ueluti auris adaperta obedientiæ ſignum eſt, ita & obturata hieroglyphicum eſt cõtumaciæ, hominisq; mandata detrectantis, idq; ſibi uelle, quod apud Eſaiam legimus: Surdi clamantem audite. Abſciſſam eam, ſunt qui idem ſignificare aſſerant, ſummoto quippe obedientiæ miniſterio.

CALVMNIATOR.

AD hæc, præter huiuſmodi contumaciam Theologi per amputatam aurem accipiunt eum quoq; qui detractionibus & calumnijs in alios oggeſtis delectantur, & turpiũ impudicorumq; ſermonum laſciuia capiuntur: proba uerò cõſilia, & admonitiones de honeſta & homine digna ratione uiuendi, cane peius & angue protinus auerſantur. Carpocrates porrò hæreticorum ſceleratiſsimus, qui mala & bona omnia, non natura mala neq; bona, ſed opinione hominum ita

C uocari diſputabat, ut quodcunq; adlibuiſſet, id identidem licere perſuaderet, meritò diſcipulos ſumma dexteræ auris inuſta particula præſignabat. Nam eodem modo, ſed ſtygmate longè grauiori, eorum omnium non aures tantùm, ſed oculi etiam, & naſus, & os, atq; lingua inuri deberent, qui delirijs huiuſmodi audiendis tempus inſumũt. Hîc, cùm aliquantulũ incenſus eſſe uidereris, LEONICVS commotiunculam eam ſedaturus ita ſermonem excepit. Dum de extrema auris particula loquereris Vrbane, uenit in mentem mihi Recordationis hieroglyphicum, quod per pollicem & indicem ad infimam aurem appreſſos figuratur. Nam inter agalmata Ferdinandi ſecundi Neapolitani Regis nummus erat, in quo auris manu apprendebatur. Commentum literæ ab altera parte declarabant, ΜΝΗΣΘΗ, ultima tamen litera parũ conſpicua: quod cum Maroniano quadrat carmine,

Cynthius aurem vellit, & admonuit. Conſecrata enim auris eſt Memorię. Hinc illud apud Plinium: Eſt in aure ima memoriæ locus, quẽ tangentes atteſtamur. Eſt poſt aurem æquè dexteram Nemeſeos, quę dea Latinum nomen ne in Capitolio quidem inuenit, quo referimus tacto ore proximũ à minimo digitũ, ueniã

ſermonis à Dijs expoſcentes, ne ſcilicet eius memores nos ulciſci uelint. Obſeruaui uerò aurem in gemma quadam inciſam, cuius extremã partem expaſſa manus pollice atq; indice tantum leuiter comprehendebat, literis identidem, quæ rei facerent interpretationẽ, adſculptis, ΜΝΗΜΟΝΕΥΣΟΝ. Id nõnulli alijs gemmis imitari conati, cũ literas neſcirẽt, ΕΥ diphthongi characteres inuertêre. Sed quòd ultima ſyllaba τὸ Σ per M latinam literã expreſſere, ſæpe in quibuſdã nummis eam pro Σ poſitã inſpeximus, & τὸ Σ uice uerſa loco M latinæ. In nummis autem multę aliæ literæ deiectæ cõſpiciunt̃, ut ꝏ pro B. ɯ pro E. & ſimilia: quod ideo dictum uolui, ne fallant impoſtores, qui noua interdum opera, atq; ea quidem deprauata, pro ueteribus uenditare non erubeſcunt. Vt uerò Fuſcus frater meus referebat, apud Angelum Colotium Baſſum antiquarium latinè græceq; eruditiſsimũ Romæ uiderat gemmam eodem ſculptam ſigno, cuius inſcriptio erat ΜΝΗΜΟΝΕΥΕ, uti etiam ſuperior. Ad huius hieroglyphici figmentum reſpexiſſe mihi uidetur Ouidius eodem loco, quem ſuprà citauimus: D

Si quid erit de me tacita quod voce loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus. E

FVTVRVM OPVS, VEL QVID AGENDVM.

EST & futuri operis indiciũ auris ad audiendũ intenta, ab eius dubio procul officio, in quo eſt rei quædã formula. Auſcultatio enim initiũ eſt & imago quædã operis quod aggreſſuri ſumus: eoq; ſpectãt numiſmata tot cũ inſcriptione, ADLOCVTIO, in quibus milites obuerſis intentisq; adſtare auribus conſpiciuntur.

DOCILITAS.

ILla uerò quæ de figura aurium à phyſiognomicis traduntur, docilitatem, benignitatem, manſuetudinem ex auribus extantibus ſignificare, faciunt quidem ad eorum doctrinam, ſed ad negotium noſtrum parum afferunt utilitatis.

INDOCILITAS.

PErinde ac etiam preſſas aures, & ſimiarum inſtar temporibus adhæreſcentes, ſtuporis & imperitiæ, quæ doctrinam nullam admittant, ſignũ eſſe perhibent: quæ ſi quis in hieroglyphicorum uſum trahere uoluerit, integrum unicuiq; dicimus, ſuo iure ludere.

DE LINGVA. F

Ed ut ad linguam conuertar iam res exigit: quandoquidem quod ſuperius Vrbanus de oculo linguæ ſubiecto ad perfectam ſermonis rationem indicandam dixit, alterius ab eo non alieni admonet hieroglyphici. Lingua hęc eſt manu prætenta. Nam qui per linguã ſermonem articulari uoce coagmentatũ intelligebant, adiecta manu quæ illam comprehenderet, eloquentiã ſignificabant. Sanè quidem Hebræi per Laſon, quę lingua eſt, ſermonem intelligunt, unde fortè λαλεῖν Græcis. A dico uerbo nimirum Latini Dinguã olim appellauere: inde D litera in L mutata, Æolum more, linguam fecimus: ut etiam Sellam, quæ prius à ſedeo, ſedda dicebatur. Aiunt tamen Grammatici ueteres, Pompeiũ Magnum dinguam ſemper ſcribere ſolitũ. Eſto igitur ſermo lingua: uerùm pronunciatio manu, hoc eſt, artificij ope indiget ut in uſum deducat̃, & appareat eloquentia. Nam manũ operis eſſe ſymbolũ unicuiq; manifeſtũ eſt. Quicquid uerò uel in iudicando, uel in demonſtrando, uel in deliberando cõtingit, nequaquã ſolo cogitationis termino continetur, ſed actione ipſa perficit̃. Opus autem facere cùm ſit propriũ manus, & ab ea prærogatiua

A gatiua poteſtatem etiam indicet, non abſurdè linguam manu rectam effinxere
in eloquentiæ ſignificatum, quæ quidem, ut Maro canit, regat dictis animos &
temperet iras. Speciem eam in aliquot obeliſcis obſerues: priuatim uerò ma-
num quæ linguam comprehenſam tenet, ex marmore uetuſtiſsimo, ex aliqua
ſtatua nimirum auulſam, apud Viuem Hiſpanum Pontificiũ medicum Romæ
Fuſcus frater conſpexiſſe fatebatur. Sed ut ea quæ ad hanc rem pertinent proſe-
quamur, nõ improprio quorundam inuento excogitatum eſt, hanc dicendi uim
per linguam perforatam, à qua catenulæ quamplurimæ religatæ ad aures ſub-
ſequentis multitudinis applicarentur, ſignificare. Nam Herculem Galli ſenem
admodum, corpore tamen prævalido, crudo, uiridiq; faciebant, leonis ſpolio,
claua, pharetra, & arcu intento præditum, armatumq; eo geſtu ut ingredi uide-
retur, facie tamen in humerum conuerſa ad numeroſam multitudinem, quæ
greſſum eius ſubſequeretur, ad quorum omnium aures catenæ ſingulæ aureæ
adiunctæ eſſent, quæ mox in unum quaſi nodum collectæ, in perforatam Her-
culis linguã immittebantur. Contemplari uerò erat in ea pictura uultũ Herois
B blando manſuetoq; geſtu hilarẽ, ipſosq; cœtus hominũ ita catenis tractos ſpon-
tè properare, quaſi alius aliũ præuenire concertarent. Quod quidem ſiue Gallo
rum fuit inuentum, ſiue Lucianus ipſe, qui rem conſcripſit, qua erat ingenij fe-
licitate, fabulã ex ſe cõmentus eſt, nihil meo iudicio ad eloquentię uim exprimen
dam ſignificantius excogitari potuit, neq; magis hieroglyphicũ. Nam quod ad
Gallicanũ figmentũ ſpectat, Cornelius Tacitus Gallos ait duas ſemper artes ſtu
dioſius exercuiſſe, militarẽ quippe, & diſceptandi rationẽ. Reliqua ad hanc rem
pertinentia, quid ſingula ſibi uelint, apud Lucianum ipſum inſpicienda. Et quo
niam eloquentia tam boni q̃ mali cauſa fuit, eſtq; quotidie, meritò Anacharſis
quid eſſet in homine peſsimũ, quidq; optimũ, interrogatus, Lingua, reſpondit.

MERCVRIVS.

Lingua porrò Mercurio ſacra, quam ab eo regi ſidere Mathematici tradunt,
uelut ſplenem à Saturno, hepar à Ioue, à Marte ſanguinem, cerebrum & cor
à Sole, à Venere renes & genituram, ſtomachum à Luna. Sermonis itaq; prę ſes
Mercurius, unde apud Homerum Deus hic ad fluuij Xanthi ripam, Deorum
inter ſe orto certamine, Latonæ committitur, ſermo quidem rerumq; memoria
C aduerſus obliuionem. Quid enim magis inter ſe contrarium, quàm orationis
uis, & obliuio? Aiunt uerò Ægyptij, Mercurium primùm omnium uerba in
ordinem redegiſſe, multiſq; rebus indidiſſe nomina: literas eius inuentum fuiſ-
ſe, Deorumq; cultum inſtituiſſe, quæ ſine magna ui eloquentiæ mortalium
mentibus inſinuari minimè potuerint. Apud alias quoq; gentes in honorem
Mercurij, qui Deorum præco fingitur, lingua in ſacris diſſecta præconi trade-
batur. Facit ad hoc nominis ipſius interpretatio: nam Hermen ἀπὸ τοῦ ἐρεῖν καὶ μή-
σασθαι, quod omnino loqui ſignificat, deductum aiunt. Quiq; ueterum figmen-
torum rationem explicant, per Mercurium nihil aliud intelligi uolunt, quàm
ſermonem ipſum, quo ſolus homo ex terreſtribus animalibus honeſtatus eſt.
Vel Hermes nuncupatus eſt ἀπὸ τοῦ ἔρυμα εἶναι, quòd humano generi ſermo ſit ue-
luti præſidium quoddam & munimentũ, unde διάκτορος initiò παρὰ τὸ διαλέγεσθαι fue
rit appellatus: eaq; de cauſa linguas illi dedicarint, quòd ea corporis noſtri pars,
intelligentiæ noſtræ conceptus apud propinquas animas diſſerendo explicet.
Eſt etiam illi cognomentũ ἐριούνιος, quòd magnę cuiuſdam ſit utilitatis, ſummaq;
ope eos adiuuet, penes quos ſit illius facultas. Vnde etiam σῶκος dictus: non e-

nim ſermo in perniciem aut detrimentũ, damnúmue ullum, mortalibus datus, D
ſed ut hominem ſoſpitet atq; tueatur. Quocirca ſalutem, id eſt, canis imaginem ad cuſtodiam adhibitam Mercurij ſimulacro ſemper adijciebant: atq; illi ædem in foro, ubi eloquentiæ uſus plurimùm uiget, ſtatui monet Vitruuius ex aruſpicum diſciplina.

DISCIPLINÆ.

NEq; uerò mirum, ſi omnia Mercurio ſcripta, inuenta, meditationumq; ſuarum argumenta, Ægyptij ſoliti ſunt inſcribere, ſolumq; illum & ſapientiæ & eloquentiæ arbitrum iudicarunt, quandò is, autore Seleuco, tota rerum uniuerſalia, ſiue principia malimus dicere, uiginti millibus uoluminum (quę reperimus, quæ accepimus, damus) explicauit: ut uerò Manethus aſſeuerat, triginta millibus: quibus etiã addidit ſex millia quingenta, & uigintiquinq;, in quibus libros de dijs empyreis centum, de æthereis totidem, mille de cœleſtibus elucubrauit, quæ ſi membranę tot cõuolutæ eſſent, uix fidem facerent: facit tamen horum mentionem Iamblichus, magnæ uir apud Græcos autoritatis.

SOMNVS. E

ERat & lingua in ara poſita, quę ſomnum ſignificabat, quod Apollonius Argonauticῶν primo indicat, ubi dicit:

τῶς ἐπὶ τε γλώσσῃσι χεῖοντο
Αἰθομένῃς ὕπνον δὲ διὰ κνέφας ἐμνώοντο.

Quæ tuus Vrbane nepos ita latinè reddidit:

Interea exuſtis libamina linguis
Spargebant, nigra captantes nocte ſoporem.

Quoniam, inquit interpres, antiquis mos erat ſomnum captantibus uictimarũ linguas adolere Mercurio, propinatisq; crateribus uinum ſuperlibare, idq; ex antiqua philoſophia, quandoquidem ſermo eſſe Mercurius perhibetur, cuius inſtrumentũ eſt lingua, quæ quidem ſomno incidente quieſcit tacita. Atq; hinc repertũ eſt eam adolere Mercurio, quod & Homerus ipſe tetigit, γλώσσας δ' ἐν πυρὶ βάλλον, Linguas imponit in ignem. Qui uerò fabulas conſectantur, hiſtoriam huiuſmodi à Direchida in Megaricis traditam recitare ſolent. Alcathum Pelopis ob Chryſippi cędem in exilium actum, peregrè profectum, ut alibi uerſo ſolo degeret. Accidiſſe uerò ut leoni fieret obuiam, qui Megara deuaſtabat, in quem & alij complures à Megarenſium Rege miſsi fuerant: ſed Alcathus aggreſſus feram, eam conficit, linguaq; eius in ara poſita, Megara eueſtigiò reuerſus eſt: cumq; ij qui à Rege miſsi fuerant nunciaſſent ſe monſtrũ debellaſſe, Alcathus feram elinguem oſtendens, mendacij eos redarguit. Atq; hinc apud Megarenſes inſtitutum aiunt, ut ſacrificijs quæ fierent in poſterum, linguæ aris imponerentur. Philochorus libro de ſacrificijs ea de cauſa linguas Mercurio adoleri dicit, quoniam in corpore pars optima ſit, quæq; ſibi rerum uendicat principatũ. F

SILENTIVM.

ADdemus & illud ex Homero, præciſas linguas indicium eſſe ſilentij: ille enim, ut noſtis, ait, ἀλλ' ἄγε τέμνετε γλώσσας, iandudum incidite linguas, pro, ſilentium capeſsite, ut interpretes exponunt. Quo quidem admiſſo omine, cùm iam ſatis ſuperq; nugatus fuerim, opportunè mihi ſilentium imperabo. Tu

IMPVRVS. uerò mi Patrue, hominis ſuſcepto ioco, At nolim, reſpondiſti, uirũ tam probũ, tam modeſtum, tam eruditum, in abſciſſæ linguæ turpiſsimam ignominiam

inci

A incidere: ſiquidem ea præciſa in diuinis literis, impurum indicat hominem, qui
ſordidam, nefariam, ac profligatiſsimam uitam uiuat, atq; ideo repellatur à ſa-
cris, ab omni piorum moderatorumq; hominum conuentu turpiter & ignomi-
nioſe reiectus: de quo Dauid: Peccatori autem dixit Deus, quare tu enarras iu-
ſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Tu uerò odiſti diſci-
plinam, & quæ ſequuntur. Quòd uerò coniectas in ignem linguas apud Ho
merum citaſti, noſtras cuperem ego in flammam eam inijceremus, quam Aſſer-
tor noſter accendit cùm XII. comites ab eo electi, afflati ſunt, igneis linguis ab
uniuſcuiuſq; uertice promicantibus. Huiuſmodi enim linguæ ſplendore tan-
to conſpicuæ, omnino ſignificarunt eam orationis uehementiã, ardorem illum,
illamq; fandi uim cœlitus illis affuturam, ut quæ à diuino Magiſtro præcepta
acceperãt, per uniuerſum mox terrarũ orbem perſuaſibili (penetrat enim ignis)
ſermone diſſeminarent, ſanctiſsimisq; monitis mortale genus incenderent, ab-
errantesq; latè mentes, & inſcitię torpore frigeſcentes, pietatis ardore ſuccenſas,
ad hoſtiæ puræ atq; immaculatæ ſacrum incitarent, eſſetq; eorum fulgurum
B ſonitus in omnem terram exiturus: ſonitus inquam fulgentium earum lingua-
rum, quas ad incudinem fabricatas diceret Pindarus, qui linguam ferream, Py-
thijs, ueritatis indicium ponit: ἀψευδεῖ δὲ πρὸς ἄκμονι χάλκευε γλῶσσαν. Nam dubio pro-
cul lingua ſi fabricata fuerit ad incudinem, ferrea erit: ſi ferrea, ſolidiſsimæ firmi-
tatis. Mendacia enim imbecilla ſunt, quia tempus ueritatem in lucem adducit,
atq; ita mendacium euaneſcit. Sanè quidem hodie uel uulgò dicitur ueritatem
ad malleum durare, quod idem ferè eſt, quod Pindarus ad incudinẽ dixit. Poſ-
ſent autem alia multa ſermone ſuper hoc examinari, atq; hinc ad Apollinis ple
ctra, & multiplices Muſarum choros ſterni uia, ſi præcipuè dentes ad linguam
ſocij conferantur: ſed quoniam ego iam edentulus nullam eis amplius gratiam
debeo, cur mihi ſit pro eis laborandum nuſquam uideo. Præter hæc cùm reli
qua linguæ diſputatio de guſtu nos appellet, eaq; ſit potius phyſica quàm hiſto
rica, ad Leonicenum hæc meo calculo tranſtulerim. Conſenſere reliqui, neq; in-
uitus ille ita loqui cœpit.

DE GVSTV.

C NEmpe, ut ſuſceptũ proſequar argumentum, ſi de oculis, de auribus,
de naribus, quid præſtare queãt, diſſeruimus, guſtatus quoq; his ac-
cedit, ſeq; tractari poſtulat, ne per ignominiam præteritus uideatur.
Eſt autem hic duplex apud Ægyptios, quorũ ſacerdotes ſi delibatũ
aliquid leuiter, neq; tamen plenius guſtatum ſignificare uellent, hieroglyphi-
cum linguę inter primores dentes nonnihil exporrectę proponebant. Sed ſi ab-
ſolutã guſtus plenitudinem oſtendere curaſſent, primores gutturis partes, quæ
intimę adhærẽt linguæ, figurabant. Aſſerebãt enim illi, quod Medici noſtri etiã
nonnulli prodiderunt, perfectum guſtum in linguę radice conſiſtere: inde enim
neruos quoſdã, & ſentiendi uim illam prouenire. Neq; tamen ſum ignarus, eſſe
multos, qui guſtatus prærogatiuã attribuũt palato. Sanè Diogenes explorari ſa
porem aiebat propter fungoſitatem mollitiemq; linguæ, perq; commiſſas illi
corporis uenas, perfundi ſapores ad ſenſum elicitos, non aliter atq; ſpongia exu
ctos. Huiuſmodi uerò ſenſum in anima ſedem ſuam poſuiſſe. Quamuis uerò di
cat Alcmæon, humore teporeq;, atqueadeo mollitie linguæ ſapores internoſci,
Ægyptij nequaquam cognoſcendi ſaporis inſtrumentũ ſolam linguam eſſe con

ſenſerunt, ſed cum multis alijs, palatũ præcipuè participem agnouere: & in nonnullis, quæ gutture carent, ſimile quidpiam linguæ eſſe, ut in quodam piſcium genere qui uentrem habent ori propinquum, ineſſe intus ſentiendi facultatem. Sunt & alij rerum naturaliũ ſcriptores, qui linguam aiunt ſapores quidem ſentire & iudicare: eorum uerò ſuauitatem amaritudinemq; in deſcenſu, unde deglutiuntur, exploratò ſentiri. Quare Philoxenus magis fortè quàm philoſophi ganeæ peritus, gruis gulam optabat, ut uoluptas illa longius deglutiendo produceretur. Quantũ uerò ad palatum pertinet, ſcimus Catonem guſtus ſedem in eo eſſe credidiſſe. Nam cùm lurconi cuidam ambienti, ut inter eius familiares reciperetur, negare uellet, ei dixit, non poſſe ſe cum eo uiuere, qui plus palato quàm corde ſaperet. Aduerſus tamen Ægyptiorum, & horum omnium opinionẽ inſurgit Ariſtoteles, qui linguam in primore ſui parte uim perfectius ſentiendi ſaporem, obtinere contendit: nam interiore ſi tangat, minus illam ſentire: quod in catapotijs ex aloë, uel amariore aliquo ſucco paſtillóue deuorandis, manifeſtius experimur. Nam cùm illa intra duorum digitorũ ſummitatem cõtenta in imas fauces immiſerimus, uix tantillũ ſentimus amaritudinis, quę ſi quis lingua uel ſumma lambat, uix ferre poſſet. Videtur uerò natura ipſa, uti rectè reliqua, ita hoc ſapientiſsimè cõſtituiſſe, ut hæc ſentiendi uis iuxta labia, & in prima conſiſteret lingua, quò ſapores omnes admittendos exigendóſue, antea quàm ori demandarentur, exploraremus. Quòd uerò quiſpiam dicat eo uehementiorem eſſe ſaporis guſtatum, quo magis cibus ingeſtus ori opulentius & contantius mandatur: reſpondent periti homines, non ideo maiorem guſtandi uim in radice linguæ inſitam eſſe, ſed propter diuturniorem moram, & affluentiorem ſaporis copiam uehementius ſentiri. Hæc atq; alia multa priſci philoſophi inter ſe diſsidentes prodidere, ut minimè mirum ſit eos de rerum principijs, & alijs à ſenſu remotis diſſentire, ſi re ſuper omnibus tam explorata diuerſi abeunt, nec certi quicquam conſtituere potuerunt.

DE ORE ET DENTIBVS.

Edenim ut iam ad totius oris fabricã conuertamur, Ariſtandri Telmeſij ſententia eſt, os & eius partes eſſe quaſi hieroglyphicum quoddam domus, dentes cumprimis incolas oſtendere. Hoc uerò dupliciter accipi: aut enim domeſticos eſſe, aut alienigenas. Itaq; ſuperiores dentes domeſticorum incolarũ ſigna eſſe, propterea quòd pars illa ſuperior toto ferè capiti adglutinata eſt atq; cognata. Inferiores uerò alienos ideo commonſtrare, quòd maxilla ea, quæ illos ſuſtinet, tota ſit mobilis, atq; ita aduentitium neſcio quid præ ſe ferre uideatur.

DETRIMENTVM.

SVnt autem qui detrimentum per dentes putent ſignificari, in ijs quæ in ſermone uel uoce conſiſtunt, eiusq; famam dilacerari obtrectantium calumnijs obiectam. Nam & poëtæ, oratoresq; omnes hinc mordere, carpere, rodereq; metaphoricè dixerunt, quoties cuiuſquam nomen ſcurriliter traductum, aut hoſtiliter infamatum innuere uolunt. Sed quòd planos tantùm in huiuſmodi ſignificatum coniectores ponunt, Satyrici noſtri ad acriorem uim amplificandam genuinum adhibuere, & alij caninos etiam immiſcuerunt.

VERECVNDIA.

APud philologos hieroglyphicũ uerecundiæ os uidetur eſſe: unde de impudenti-

A dentibus dici solet, eos os non habere. Hinc Cato Maior Lentulo, qui sputũ in eius faciem eiaculatus fuerat, abstersa tantùm facie dixit: Affirmabo omnibus Lentule, falli eos qui te negant os habere. argutè uulgatam hominis impudentiam notando, quamuis de sputi copia dicere uideretur.

AMOLITIO.

NEq; nescius sum pro amolitione, ut ita nunc dicam, ueteres expuendi gestũ usurpasse: ut Theocritus, ὡς μὴ βασκανθῶ δὲ τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον. & multa apud alios huiusmodi, quæ recitare superfluũ esset. Nam quæ maximè abhorreb ant, quæq; opprobrio habebant, ea ignominia designabant. Quin & ueteribus Christianis mos fuit, estq; adhuc, ad immunda uerba expuere, quodam ueluti expiationis modo. Ita illud apud Tertullianũ lib. ad uxorem altero, accipiendũ: Cùm aliquid immundum flatu expuis.

HOROSCOPVS.

SEd ut os tandem comprimã, uno adhuc hieroglyphico illud obturabo, quod apud Horum Niliacũ habetur, ut cibo super aliquid attingamus. Nam illic

B per hominem qui horas comedat, hieroglyphicum explicari tradunt, horoscopum intelligendo: nõ quia horas comedat homo, quod fieri minimè potest, sed quia ab horis alia atq; alia humano generi alimenta subministrantur. Huiusmodi uerò horarum pastum cõmodè fortè exprimere poterimus, si ex uniuscuiusq; horæ prouentibus aliquid decerpserimus, puta, rosas, spicam, & pomũ aliquod, quæ in unũ fasciculum colligata, ori adaperto admoueantur. Horas porrò hîc intelligendum tris eas anni partitiones, quæ suo quæq; tempore singula maturant, uer quippe, æstatẽ, autumnumq;: quæ tempora Ægyptij, quatuor unumquodq; mensibus nostris cõplexi sunt, ex Hori regis partitione, à quo his etiãnum nomen horis inditum, ut quadrimestris esset unusquisq; eorum annus: de quo diffusius alibi. Quin Persæ atq; Assyrij, quos nos annales, horas uocitarũt, & Græci horographos eorum scriptores. Apud Lucianum enim legimus, ὁ μὲν κῦρος παλαιὸς τῶν περσῶν βασιλεὺς ὡς δηλοῦσιν οἱ περσῶν καὶ ἀσσυρίων ὧροι. Cũ uerò Horus ab Ægyptijs Apollo esse prędicẽt, nostri unà cum Gręcis nomen idem ad quatuor & uiginti horas transtulere, quas Solis esse filias Homerus dicit: de quibus, ut hoc κατὰ πάρεργον ponam, ueterem habemus fabulam, Horomazen, cùm in mundi fabri

C ca, reliqua digesßisset, quatuor & uiginti deos in ouum inclusisse. Id cùm Arimanij gnati ludo perforassent, bona malis immixta prodijsse, atq; ita quantacunq; fruamur iucunditate, quocunq; simus gaudio exhilarati, serus quid uesper uehat, nos nescire. Hîc cùm finem facere uisus esset Leonicenus, ad inclinatũ iam solem aspectãs Ranerius: At nos, inquit, quid serus uesper aduexerit probè scimus, qui bonã huius diei partem tam iucundis sermonibus exegerimus. Vtinã uerò sæpe daretur occasio istiusmodi conuentus celebrandi: & cum dicto, salute dicta surrexit: quod & alij fecere, die prius cõstituto, quo iterum essent conuenturi: illi domum, ego in nauim abij, mox Florentiã, quò fueram, ut scis, per Iulij Card. domini mei literas accersitus, atq; ibi primo quoq; tẽpore, tam ea quæ ex te audieram, quàm quę uiri illi eruditisßimi disseruissent, quæq; conuenire mihi uisa sunt, in cõmentaria mea Ægyptiaca transtuli, uestra ope fretus latius & plenius explicandi multa, quę curta & angusta nimiũ compererã apud autores posita: neq; uerò siuit me temporis breuitas quæ quisq; disputasset ad amusßim dirigere, & ipsa quę audissem uerba repræsentare, quod nõnulli ex amicis à me postulabant; id enim negotium multum mihi temporis abstulisset, nec meæ me oc

R 3

cupationes id facere permisissent. Satis igitur à me factũ puto, si res ipsæ breuiter, quantum memoria complecti potui, recitatæ sint. Verùm age benignissime Patrue, Aristarchũ indue, atq; hunc castigandi laborem minimè grauem ducas: quæq; me rectè meminisse compereris, asterisco insignias: quæ segniter & oscitanter excepta, obelo defodices, ut ego hæc alijs cõmunicaturus, iudicio adiutus tuo, audentius id facere confidam. Vale. D

AD SEBASTIANVM CORRADVM, DE IIS QVÆ PER HVMANVM COR, ET GENITVRÆ VASCVLA SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Cce tibi Cor meum, Corrade iucundissime, cui etiam addidimus genituræ vascula, eaq; mundissima pudicissimaq;. Cor quidem à meo desumptum, qui summã eruditionem tuam, frugalissimũ studium, acutum deniq;, quo polles, iudiciũ, & multũ admiror, & plurimũ diligo. Genituræ verò vascula, causa tua, à quo fruges tot proficiscuntur, quibus studiosi omnes auidissimè pascuntur: quemq; hactenus cibum vel putridũ vel adulterinũ sæpe mandere coacti sunt, tua nunc cultura, tuo studio diligentiaq; valeant iam recenti, maturo, legitimoq; frui. Neq; fructus huiusmodi ex Ciceronianis tantùm hortis electi, sed ex totius Latini nominis possessionibus agrisq; decerpti, quorum hactenus arbores vel teredinibus, vel erucis, vel visco, vel vlceribus, conductorũ plurimùm negligentia, nescio qua, vitiatæ fuerant, per te nunc perpurgatæ, cultæ, sarritæq;, in pristinam rediere viriditatem, vberrimam incolumemq; feracitatem. Sed quod etiam pertinet ad vascula tam in diuinis nostrorum literis, quàm in sacris Ægyptiorum, neq; non apud Græcos, præter ea quæ à corde desumuntur significata, sermonis ipsa quoq; indicia sunt. Qui cum igitur ego libentius sermocinarer, quàm tecum, qui sponte me in tam vtilium sermonum tuorum partitionem admisisti? qui clarissimo Egnatio collegam consularem me in Quæsturæ tuæ cognitione creari procurasti? Quare mihi videbor non sine magnæ voluptatis sensu loqui tecum, quotiescunq; memor ero scriptorum meorum, qualiacunq; sint, aliquid à te legi, non id fortasse ingenio & eruditioni tuæ responsurum, aliquod tamen daturum mei erga te animi testimonium. E

F

DE CORDE.

T uerò à corde exordiamur, per id ita concinnatũ ut loro catenuláue suspensum à gutture propenderet in pectus, probi hominis orationem indicabãt, ut qui mentiri aut fallere nesciret, sed uti uulgò dici solet, ea ex ore proferret, quę corde concepisset: ea scilicet loqueretur, quę ipse sentiret, omni fuco mendacióque procul. Hoc ipsum Cicero, toto pectore, de synceritate loquens, dicit. In pectore enim sedem habere cor, manifestum. atq; illud, Aperto pectore, frequentissimo eorũ usu, qui citra fucũ loqui se profitentur. A quo loquendi candore Mercurius fuerit ἀργειφόντης appel-

VIRI PROBI SERMO.

A appellatus: candidū enim ueteres ἀργειὸν dicebant. Præterea pectus pro recessu quodam accipitur sapientiæ. Vnde Horatius:

Non tu corpus eras sine pectore.

Et in hanc sententiam accipit Ambrosius, quòd Apostolus ille, qui ante alios diuina sapientia donatus est, ad CHRISTI pectus reclinet in cœna caput.

CONSILIVM.

ATq; hæc illa est bulla, quæ puerilis ingenuitatis insigne fuit, de qua multa suo diximus cõmentario. Quoniã uerò cordis erat eius figura, admonitos inde pueros uolebãt, ut frugalia semper consilia secuti, corde præstare conarent̃: corculũ enim ueteres pro solerti & acuto dicebant. Et animæ partẽ rationis participem, cor appellari solere dicit Adamantius. In huiusmodi significatũ accipi locũ illum Pauli, epistola ad Rom. Qui ostendũt opus legis scriptũ in cordibus suis. Quis enim putet, quòd dicit, in cordibus, in membro corporis quod cor appellat̃, tanquã in membrana aliqua legẽ scriptã intelligi? unde enim caro tantos prudentiæ sensus concipere uel ostentare posset? aut tanta memorię receptacula

B cõtinere? Nam & quòd diuinæ literæ cor Dei sæpe nominãt, intelligendũ ex eo arcanũ illud diuinę sapientiæ, quæ à patre est: ut Psalmo, Eructauit cor meũ uerbum bonũ, innuens filiũ Iesum Christũ altę illius sapientiæ mysterio genitũ. ita Eucherius.

VITA.

ITa uerò in consilij significatum accipi cor plerunq; solet, ut humanæ etiã uitæ rationem præ se ferat, quod ex pernicioso auspicio Cæsaris exploratum. Ille enim quo primum die in sella aurea sedit, & cum purpurea ueste processit, ualde consternatus est cum Spurina aruspice suo, corde in extis bouis opimi non inuento: aiebat enim ille, uereri se, ne consilium & uita Cæsari deficeret, quorum utrunq; à corde proficiscitur. Nam philosophorum omnium consensu, nullum animal sanguine præditum, sine corde & iecinore inuenitur: qua de re quæstio magna inter eos fuit qui diuinationis præcognitionẽ eiusmodi profitebantur, potuerit ne hostia sine corde uiuere, an ad tempus amiserit. quanq̃ Cæsar id elusisse fertur, audacioriq; animo respondisse lætiora quædam, neq; pro ostento ducendũ, si pecudi cor defuisset: quod quidem nõ semel, sed bis ei sacrificanti, quod meminit Plinius, accidit, ut cor in extis non inueniretur. Neq; Cæsari tantùm

C non inuentum in hostijs, peractũ uitæ tempus ostendit, sed & Heluio Pertinaci eo die, quo occisus est, sacrificanti, negatur in hostia cor repertum, & cùm id uellet procurare, caput extorum nõ deprehendit. Et theologi nostri secuti Prophetarũ dictata, consilium in corde residere dicunt, in eoq; agendorum omniũ radicem statuũt, docente Domino, in corde esse quod coinquinat hominem: & ubi mundo corde sacræ literæ habent, synceras intelligunt cogitationes. Quaq; ratione consilij symbolum est, eadem pro illa intellectus parte, à qua regimur, figuratur: ut illud: Quare cogitationes ascendunt in corda uestra? ascendunt, dominantur, primum ita locum asciscunt sibi, ut uestra omnia consilia conculcent. Ita uerò facit cor ad animam, quæ uitæ nostræ materia est, ut prisci uates illi animæ receptaculum esse cor significaturi, id hieroglyphicè animæ uentrem appellarint: atq; ita intelligendum esse illud apud Hieremiam: Ventrem meum, uentrem meum doleo. Hesychius ait: Nam quem uentrem? Ipse subinfert: Et sensus cordis mei conturbati sunt: ideoq; intestina huiusmodi aqua lota offerre admonemur in holocaustum, hoc est, abditas latentesq; cogitationes eluere, & diligenter abstergere.

NILI DILVVIVM. D

SAcerdotes Ægyptij cœlum & terrã diluuio liquescentes, exundationẽ quippe Nili, quæ tam à terra quàm à cœlo esset, uti alibi disputatum, ostendere cùm uellent, cordis simulacrum proponebant, cui lingua esset applicita: ex corde quidem Nilum ipsum intelligentes, qui sua potens ui affluentissimã humoris copiam è terræ uisceribus educeret, uti motus omnis à corde principium habet. Sanè illi, cordi totius corporis principatum, præfecturam, arbitriumq; tribuunt, ac perinde Nilum Ægypti dominũ agnoscunt, neq; quicquã aliud eam esse, quàm Niliacæ alluuionis uliginem profitentur. Per linguam uerò confluentes undecũq; imbrium eluuies, quas eo quo plurimum inturgescit tempore in Æthiopia maximas fieri compertissimũ habebant, quibus in Nilum collabentibus cataclysmo facto Ægyptum uniuersam sub aquis mersari, ueluti lingua humore undecũq; ad ipsam confluente, semper E in udo est, & aliquo semper corriuio irrigatur alluiturq;. Quoniam uerò illis fertilissima rerum omnium ubertas à Nilo est, rerum itidem causas omnium originemq; in humorem referebant, omniumq; parentẽ, omni reiecta controuersia, celebrabant. Quorũ opinionẽ Thales Milesius secutus, ex aqua omnia sensit esse, & in aquam uicissim reditura: principium quippe animantiũ omnium esse genituram, eandemq; humidam: ex quo simile esse ueri iudicabat, ex humore oriri omnia: quæ ratio fuit ut maritum Græci potionis nomine nuncuparent, πόσις enim utrunq; horũ significat. Præterea stirpes omnes humido aluntur, humido ad fruges euadunt, humoris autẽ penuria interim exarescũt. Solis ad hæc ignis, siderumq; omnium, aquarũ exhalationibus alitur: quinimò & mundus ipse, ut præstantissimi philosophorum asseuerant: quod quidem apud Ægyptios tam persuasibiliter receptum erat, ut Solem & Lunam nõ curru, sed nauigio uti dicerent, ad nutrimentum scilicet & generationem eorum hoc referentes.

AEGYPTVS.

PRæcipuam autem Ægypti effigiem ex imagine cordis in ardenti ara thuribulóue consi- F dentis, ostendere consuerunt: calida eñ ac humida est Ægyptus, in Australibus præsertim locis, quemadmodum & cor: idemq; in sinistram hominis partem toto declinat turbine. Alibi uerò Antarcticas regiones, sinistras ab eis appellari docuimus: in illis autem oriri Nilũ, in quo summa eorũ religio, & à quo paulò antè omnia profici sci, ex eorundem institutis dicebamus. Quod uerò pertinet ad thuribulum, Hippon philosophus, ut ex Cratete didicimus, fabula cui titulus πανόπται, cœlum ueluti præfurnium esse dixit, homines uerò carbones. Sed hæc melius ex Homero declarabuntur: ait is, nullius disciplinæ quantumlibet remotæ nescius, Iouem cum reliquis dijs, Solem quippe stellasq; omnes ad Æthiopũ epulas inuitatos accedere, quasi uelit id, quod paulò antè dicebamus, innuere, hauriri ex udo nutrimenta sideribus. Accumbunt uerò apud Æthiopas, quia circa Oceani oram non nisi Æthiopes habitant, quos uicinia Solis, uel diuturna parallelorum mora usq; ad

A nigri coloris speciem exurit. Oceanũ autem quénnã alium hîc intelligamus, nisi Nilum, cui antiquissimũ id cognomentũ fuit, propterea quòd Nilum illi, uti dictũ, totius humoris fontem arbitrarentur, Ægyptumq; ipsam suapte ui tantã aquarũ redundantiam euomere? Erit itaq; cor Ægypti instar, hoc uti sanguinis, ita hæc primariũ totius humoris receptaculum: thuribulũ uerò conuiuas ipsos, utpote sacrificulos, indicabit, hostiarũ super ignem positarũ nidore exhilaratos.

ARDENS ORATIO.

SEd cur non potius dicamus, cor ita in thuribulo positũ significare orationes, precésue, quæ puro ex corde proferuntur ad Deũ? idq; esse thus illud mundum, quod sibi Deus offerri mandat in diuinis literis, ex quo scilicet odorem capiat suauitatis. In Euangelio Matthęi ubi Dominus perperàm agere Pharisæos inquit, qui nõ obligare iuramentũ, quod per altare fieret, arbitrabanť, sed quod per donum altari illatum: Adamantius cor hominis inter alia significata idem & altare intelligit: per uotum uerò, recti alicuius operis deliberationem, quod faciundum simulac insederit animo, oblatũ, uti uotum, interpretatur. Nam & La
B tini uota alia concepta, alia nuncupata uocãt. Priora illa sunt de quibus hîc intelligit Adamantius. Quoniã uerò multi palàm dona hæc eleemosynarũ, precum, ieiuniorũ, offerunt corde, tamẽ sunt alieni à Deo, hi Pharisęi sunt cæcorũ duces, qui quæ exterius perpendunt, quę uerò interius sunt minimè cõtuentur: ita per dona iurandum censent, nõ per altare, à quo donis ipsis accidit sanctitas. Monet igitur Dominus ut consideremus, cuiusmodi nam ex corde eleemosynę, uel psalmi, uel preces, uel ieiunia offeranť: atq; ita qui testem altare, hoc est, cor & cõscientiam appellat, per altare iurat, ac perinde omnia quę continenť in eo, cõplectitur.

COELVM.

PLutarchus hanc cordis effigiem subiecto in foco succensam, cœlum indicare contendit, animũq; illum, qui propter æternitatẽ nulli unquã senectuti obnoxius est. Et Apuleianus Trismegistus ab Hippone non admodũ diuersus, Ægyptũ cœli agnoscit imaginẽ, ĳsq; omnibus ęquiparari, quę in cœlo gubernanť, exercenturq;: & si dicendũ sit uerius, terrã eam totius mundi templũ esse. Quin etiã inuenias apud nõnullos, uniuersum terrarũ orbẽ in diuinis literis nonnunq̃
C Ægypti nomine nũcupatũ: ut eo Psalmi loco, Veniẽt legati ex Ægypto: propterea quòd uniuersam terrã eodẽ, quo Ægyptus, modo coagmentatã imagineń.

CLIBANVS.

CONSCIENTIA IGNE EXAMINATA.

FAcit uerò ad hanc cordis significationem Clibanus in diuinis literis passim propositus, cui cor hominis aptissima cõfertur similitudine, de quo tam frequẽs in Mosaicis libris, & Prophetarũ aliorũ oraculis mentio reperiť, siue per similitudinẽ, siue sit pro instrumento sacrorũ positus. Clibanus enim pręfurniũ est apud Latinos: per eius figurã interpretes, cor hominis, uti dictũ superius, intelligunt. Nam quædam Deus apud maiores nostros, ueteres inquã Prophetas, apponi sibi uult Clibano cocta, hoc est, tacita mentis agitatione examinata, cùm scilicet nos erroris pœnitet, & cõscientia nostra ardore quodam occulto intra se succendiť, uitiũq; ipsa suũ paulatim exurere cõtendit.

SACRORVM ARCANA.

ADamantius putat ex Clibani forma, quæcũq; in diuinis literis profundiora uel inenarrabilia sunt, significari, quippe quæ recondita delitescunt in

ſenſu mentis, neq; facile ad imperitũ uulgus proferri poſſunt: ſunt enim multa D huiuſmodi, ſicuti de Camelo, & Sue, altero quidem ruminante, ſed qui pedem integrum habeat: altero uerò bifidam pr§ ſe ferente ungulam, ſed qui minimè ruminet. Ita etiam de Adamo per Euam aſtu ſerpentis deceptã, in præuaricationẽ adducto, quarum hiſtoriarũ myſticum ſignificatũ locis ſuis expoſuimus ex Philone. Apud Ezechielem, ut ad Adamantium reuertamur, quæ de Cherubino uel de Deo media ſui parte ſuccenſo, uel de admirabili illa uiſione, ſunt literis demandata, niſi coquantur in Clibano, neq; quidem mandi, neq; deuorari, ita ut ſunt cruda, poterunt: hoc eſt, ut cruditatem hanc interpretemur, niſi qui latet interius ſenſus diuini calore ignis molliat̃, excoctusq; ita cibus fiat ut mandi poſſit, & ad nutrimentum aſſumi, aliquid ſemper occurſabit, aſperitate ſua difficile, quod ab eorum guſtu mortales auertat. Oſeæ dictum eſt: Corda eorum ſicut Clibanus incaluerunt: quod longè ſeciore à ſuperioribus ſenſu tunc fieri intelligendum eſt, cùm uitiorum ardor cor ipſum interius exurit, quippe cùm mortales flagranti cupidine incenſi, ſuam ipſimet perniciẽ affectantur: in medio enim hæc poſita ſunt, utrum res ad ſacrificiũ coquere, an exurere potius inutiliter uelimus. Atq; ita Clibanus uaria interioris affectus habet ſignificata, proq; ſenſu E myſtico figurat̃. Minimè uerò prætereundũ uidetur quod Hieroſolymitanus Heſychius hieroglyphicè ſuper Clibano philoſophatur eo Leuitici loco: Cùm autem obtuleris ſacrificiũ coctum in Clibano de ſimila. Nam per Clibanũ Mariæ uirginis uterum ſignificari tradit: Clibano enim ignis ſuperponitur, qui ſupponitur in craticulæ miniſterio. Veluti enim Clibanus & ignem & panem coquendum deſuper accipit, ita Dei genitrix ſpiritum ſanctum, & Dei uerbum in utero ſuo conficiendum maturandumq; ſuſcepit: & quæ multa in hanc ſententiam proſequit̃. Eſt uerò Clibanus, tum furnus, tum ſartago, aut teſta quædam grandior, operculo uel ferreo, uel ex ære pr§munita, ſupra quod ardentes prun§ ingeruntur, ut quod intrà poſitum eſt, coquatur, cõdiatúrue. alicubi totum hoc opere figulino conficitur. Ad huius autem ſimilitudinem formata eſt pectoris concauitas, per quam ſpiritus ultro citroq; cõmeat. Columella ſcrobem Clibano ſimilem fieri monet, ut imus quàm ſummus ſit patentior, quò radices latius euagari poſsint. Ex hac itaq; forma nõnulli Prophetarũ ſcripta Clibano ſimilia dicunt, quæ plus habeant in receſſu, quàm ore ſummo polliceantur. F

DE SARTAGINE.

ESt & Sartago ab hieroglyphicis huiuſmodi non abſimilis: nam eodem penè ſignificato, ſacrificium Deo facturi, quædam in ſartagine frigere iubemur.

RESIPISCENTIA.

EA tamen differentia, quòd in Clibano tacitæ conſcientiæ ſtimulus adurit, in ſartagine culpam agnoſcimus, eamq; noſmetipſos incuſando ream facimus, quasq; mereri nobis uidemur pœnas ultro depoſcimus, & modò hunc modò illum errorem ſolicita repetitione uerſantes animo, quæ ſatisfaciendi ratio nobis reliqua ſit, agitamus. Alij rem eò trahunt, ut prophetarum oracula toto mentis ardore uerſanda ſubmoneãt: inde enim fieri, ut repetita ſæpius, & inter ſe conglobata, facilè intelligi & explicari poſsint, ut hinc eam ſaltem qu§ ad mores pertinet doctrinam aſſequamur. Alio uerò modò ſartago apud Heſychium accipitur pro cruce Chriſti: ſiquidem cibus, qui prius ineptus erat ad mandendum, ſi-

multaq;

A mulatq; sartagini fuerit incoctus, mandi potest: ita corpus Christi antequã pateretur si foret esui exponendum, ut ipse de se sæpe futurũ aiebat, abominabantur humanæ aures, respondebantq; omnes, durus est hic sermo: quomodo potest hic corpus suum apponere ut manducetur? post crucem uerò patefactũ est, id diuino munere dispensationeq; fieri posse: nam totum illud mysteriũ in Christi passi cõmemorationem institutum est.

DE CRATICVLA.

CRaticula tota prorsus Hebræorũ esse uidetur, sedenim Cyrillus hieroglyphicum in ea agnoscit Ægyptiacum.

IRA.

AIt enim eam subiecto igni, & corde superimposito, furoris & indignationis apud sacerdotes illos indicium fuisse, ut ex eo scilicet cordis bile succensi excandescentiam ostenderent.

POENITENTIA.

B NOstri hoc sanctius intellexere, qui Craticulam pœnitentiæ signum posuere (liceat uerò mihi Theologorum dictata sectanti, eorum interdum uocabula usurpare) non tamen hinc tacitam mentis exulcerationem intelligentes, sed amaritudinem conscientiæ minimè simulatam, manifestissimis uerò conspicuã argumentis: quippe ubi luctu, lachrymis & lamentatione conficimur ob ea, quæ nequiter, improbè atq; iniquè patrauerimus, unde mox fletus ex intimo cordis fonte prorumpens carnem maceret, ieiunia debilitẽt, abstinentia cõminuat, atq; arefaciat. Hæc enim est illa in propatulo posita sui conflictatio, quæ succensos diuini amoris igne carbones omnibus ostendit, exemplumq; alijs præbet, qua se quis ratione possit abnegare. Hinc nonnulli quos ardens inuitat ad æthera uirtus, non flagrantem modò animum præ se ferunt, uerùm & corpus ipsum tormentis obiectare non dubitant. Talis olim pientissimus Laurentius fuit, qui dum edaci corpus igne torreretur, longè magis animo in ipsius Christi amorem accendebatur, sacrificiumq; Deo sanctum & immaculatũ, interius cor, exterius corpus, in uera craticula ustulatus offerebat. Neq; tamen sum nescius Adamantium hæc, quæ de craticula dicta sunt, ad diuinæ lectionis inquisitionem adducere, cùm ea scilicet ardenti studio consectamur, quæ nullo obtecta uelamine unicuiq; sunt intellectui peruia, cuiusmodi scilicet est sensus, quem historicũ Theologi nominarũt. Qua uerò ratione craticula Christi mortem & resurrectionem significare possit, apud Hesychiũ uidendum, Leuit. II. eo loco: Si autem in craticula fuerit sacrificium.

C

CONDITORIVM.

EX eo autem quòd cor in abscessu pectoris latitat, & intra præcordia se reducit, diuinæ literæ cor plerunq; non tam pro ijs quæ in abdito profundoq; mentis recessu conduntur, quàm pro quarumcunq; rerũ receptaculo, ubi hæ in diuturnum tempus asseruandæ reponuntur in occulto, per cordis effigiem exprimere consuerunt. Vnde in sepulchri etiam significatum cor accipiunt. Christus enim Euangelio manifestè sepulchrũ cor terræ nuncupauit: Sic erit, inquiẽs, filius hominis in corde terræ tribus diebus & tribus noctibus.

CONCORDIA.

NEq; uerò me pigeat iuniorum etiam inuentum antiquis his subtexere, qui cõmenti sunt in concordiæ significatum duo corda uinculo colligata figu-

rare, quòd à corde uocabulum, non à citharæ chordis deductum exiſtimarunt. D

DE SPINA DORSI.

Oſſa, quin etiam & neruos aliquot, Ægyptij inter hieroglyphica retulere: cuiuſmodi os illud eſt, quod à ſumma ceruice multis diſtinctum internodijs per uniuerſum dorſum excurrit.

TITILLATIO.

PEr eius enim picturam, nequitiam petulciorem, concitatamque titillationem ſignificabant: ſiquidem humanam genituram à cerebro delabi, perque id oſsis defluere, non Ægyptiorum modò, ſed multorũ etiam aliorum opinio fuit, Alcmæonis uerò præcipua, quam unà cum Hippocrate poëtarum aliquot autoritas confirmauit. Sentire hoc ipſum Plato uidetur, dum ſeminij uim uertebralis oſsis defluuium eſſe tradit. Hinc Maro:

Exoriare aliquis noſtris ex oſsibus ultor.

quod ad Anaxagoræ ὁμοιομερείαν nonnulli referunt, cuius opinionem Lucretius acriter inceſsit, quòd putarat is, E

Oſſa uidelicet ex pauxillis atque minutis
Oſsibus, & ſic de pauxillis atque minutis
Uiſceribus uiſcus gigni, ſanguenque creari,
Sanguinis inter ſe multis coëuntibus guttis.

Democritus eam ex totis prodire corporibus, præcipuisque eorũ partibus, ueluti carnoſis, fibris, & oſsibus, arbitratus eſt. Cæterùm philoſophorũ & medicorũ pluriũ diligentia ſecus rem inuenit, qui geniturã minimè eſſe oſsis ullius medullam, ſed ſanguinem potius aſſerũt: quibus Pythagoras etiam adſtipulatur, dum eam probatiſsimi ſanguinis ſpumam eſſe contendit, ac alimenti nutrimentum. Huiuſmodi porrò ſanguis ab hepate ad renes immittitur, per meatus inde ad id aptos flexuoſo quodam tramite ad teſtes dilabitur, quod in diſſectionibus apertiſsimè compertum eſt. Vnde Anchiſes apud Maronem paterna impulſus charitate clamat: *Proice tela manu ſanguis meus.*

Quod ad imitationẽ Pindari dixiſſe uidet̃, qui Nemeis ita, πλαυγὸν ἀρᾶξει φίγγος αἰακιδᾶν αὐτόθεν ζεῦ, πὸν γὰρ αἷμα. Quidam philoſophorum rerum uenerearũ libidines in iecinore contineri arbitrati ſunt, quod à Lactantio quoque memoratur lib. De artificio. Et Mathematici iecur à Venere regi autumant, in eoque amoris ſedem poëtæ omnes agnoſcunt, dum Cupidinem iecur ſagittis appetere ulcerareque conqueruntur. atque ita VII. Prouerb. Salomon: Donec transfigat ſagitta iecur eius. Verùm aliud eſt concupiſcere, aliud cõmoueri ad procacitatem: alterum enim mentis, alterum corporeæ munus eſt uiuacitatis. Quæ uerò ad iecur pertinent, in Vulture ſatis examinata ſunt. Sed enim cùm renes oſsi, quod ſuprà poſuimus, adhæreſcant, non imperitè figmentum hoc ſuum Ægyptij cõmenti ſunt: nam & Aſtronomi renes & genituram in Veneris poteſtate conſtituũt. Renes ait Varro ita dictos, quaſi riui ab his obſcœni humoris oriantur. Quòd uerò & lumbi eidem oſsi adiacent, Ægyptij per lumbos Venerẽ innuebant: hinc apud Comicos & epigrammatarios poëtas ubi quid laſciuius enunciandum fuerit, frequens adeò de lumbis mentio, dum fluctuantes eos alij, alij exporrectos, alij aliter dicunt. Tangit & Perſius hoc, ubi laſciuorum poëmatum recitationem inceſsit, dicens: Cùm carmina lumbum intrant. & inferius: Summa delumbe ſaliua. Habemus & in ſacris cõcentibus, uſque ad noctem renes increpuiſſe, & impletos il-

A tos illusionibus lumbos. Et Gen. XXXV. Reges de lumbis tuis egredient. Præterea ubi Paulus de Leui ad Hebræos scribit: Adhuc enim, ait, in lumbis patris erat, quãdo obuius ei factus est Melchisedech. Neq; tamẽ inficias ierim, aliquot diuinarũ literarũ locis lumbos poni pro uirtute, ut XII. cap. Regum tertij, qui tamẽ apud Hebræos primus inscribitur, ubi Roboam seniorũ spreto consilio salutari, adolescentiorũ, in quorũ adulatione fuerat educatus, animos prętulit, qui ferociores erant: suaserunt enim illi ut rex iuuenis & imperitus rerũ, fortẽ se atq; terribilem populo ostentaret, & ita loquerẽt ad eos: Minimus digitus meus cõpactior est lumbis patris mei. quo responso amaritudinis pleno factũ est, ut statim à tribubus decẽ desertus fuerit, regno quod pater auxerat, ad duas tantũ tribus imminuto. Quamuis uerò diuinæ literæ lumbis plurimũ tribuãt, ubi de genitura mentio sit facienda, nõ illę tamen ossa ipsa ex Ægyptiaca disciplina reijciunt. Nam ubi Laban accipit hospitio Iacoben sororis suę filiũ agnitũ, significare uolens etiã ex patris consanguinitate eum sibi coniunctũ esse, Os, ait, meũ es, & caro mea: quasi ad id respiceret, quod ueteres pleriq; philosophi tradidere, ossa ex uirili semine in embryone gigni, ex materna uerò genitura uirili circunfusa, carnẽ ipsam fieri. Sed quòd alicubi lumbos in uulgatis habetur editionibus, Symmachus uertit latera: sed eodem utrunq; significato, concupiscibilis animæ pars, signatur: iuxta enim latera renes sunt. In lumbis sanè maxima, aiunt interpretes, esse solet incitatio ad concupiscentiam, aduersus quam, renes nostros & cor nostrũ aduri, in sacris adorationibus suppliciter imploramus, quippe ut & naturali appetitui, & uoluntati simul obsistere ualeamus. Hac de causa dicebat Apostolus: State præcincti lumbos uestros, uero tamẽ cingulo, hoc est, uoluptate ea, quæ uera sit, quę scilicet à castitate & cõtinentia oritur: quod dubio procul est à Domino desumptum, ubi præcinctis nos iubet esse lumbis. Nam & apud Romanos cinctus armatũ strenuũq; significat, ut discinctus cõtrà imbellẽ & effœminatũ. Iam & hostiæ renes ignibus traditi, dubio procul significãt genitaliũ partiũ ardores extinctos esse: quiq; omne quod pingue est de renibus & omnibus interioribus obtulerit, tunc uerè purgatus omni libidinis uitio, pro delicto hostiam iugulauerit. Sed quoniam hæc in diuinis literis & sæpe & multipliciter habentur, nõ importunum fuerit, quod ad hanc sententiã facit, locũ ex Leuitico
C repetere, ubi de pacificorũ sacrificijs agit: ubi sanè legislator iubet duos renes cũ adipe quo teguntur ilia & reticulũ, siue ut alij edũt, fibras iecinoris cum renunculis, adoleri super altare in holocaustum: ex his, ut ait Hierosolymitanus Hesychius, legislator uult nuptiarũ desiderium offerri Deo, ut prolis causa, non fornicationis, proueniat, & honorabile sit cõiugium, & torus immaculatus. Iungit uerò iecur renibus, quia delectatio sine cõcupiscentia in eo sedem habere fertur: hepate uerò in renes uim operationis suæ ministrante, quod per desideriũ, quã Græci ἐπιθυμίαν uocant, motũ fuerat, ad desideriũ effectus concitatur, quæ duo simul adolenda sunt, ut scilicet neq; praua nobis proponamus, & si quo modo suggerant, abolere festinemus: & ut uerbis utar Hesychij, quia in hepate cõcupiscentiæ requiescere putantur, propterea pinnã, hoc enim ex LXX. desumit, hoc est, summitatem cum renibus auferri præcipit, & offerri ad altare, ut ab omni mala delectatione mundemur, scientes quòd primitiua cogitationũ nostrarum Deo necesse habemus offerre. Demum ut à gentibus quoq; arma nobis mutuemur, poëta uenustus in hanc sententiam ait:

Principijs obsta, serò medicina paratur, Cùm mala per longas inualuere moras.

TEMPERANTIA. D

NImirum in sacris nostrorum literis id erat temperantiæ signum, quòd in salutari uictima lumbos eximi mos erat, tanquã impuros, ait Philo, propter concitandę libidinis titillatũ, semine per eos irriguo. Diuino autẽ præcepto lumbos præcingi iubemur, cùm sacra illa solennia ferimus, quæ tunc temporis instituta sunt, cùm exeuntes ex Ægypti captiuitate, hoc est, ex uoluptatũ & deliciarũ illecebris, agnum, hoc est, puritatẽ edere admonemur, & in castimoniæ cõuictu discumbere. Apud Nilum autem huiusmodi lex de temperantia lata est, qui, ut Ambrosius, Geon est, unus ex quatuor Paradisi fluuijs, qui uirtutẽ hanc significare dicitur, de quo satis in Accipitris cõmentario disseruimus. Quod uerò de uasculorũ perplexitate dicebamus, admittit id etiã Aristoteles, qui testes libramenta quædã esse dicit, quorũ beneficio semen ad penem cõmodè labatur: neq; id semel asseruit, dum eorũ aduersatur opinioni, qui testes solos genituræ receptaculum putant. Innititur uerò is exemplo tauri, qui iam exectus uaccã impleuerit. Quendã etiã ait Albertus Magnus euiratũ, prolificã in coitu operã nauasse: licet Galenus ab Aristotele diuersus eat, testesq; omnino seminis receptacula E esse contendat. Quin etiã Auerroës in hoc à suo dissentit Aristotele. Quibus responsum fieri posset, si testes in hunc usum à natura tributi essent, animalibus utiq; omnibus id officij subministrarẽt, neq; ulla esset absq; illis propagatio: secus uerò plerunq; repertũ, ut quæ recitauimus exempla testant. Cadunt igitur causa, qui solis, quos oggerunt, testibus innitunt. Ab hac spina cauda exit: ea curta, in diuinis literis ostentat eos, quibus nulla de futuris cura, qui diem nouissimũ, futurumq; Dei iudiciũ aspernantur, qui subinde dicunt edamus & bibamus, pereat qui crastina curat: cras enim fortè moriemur, quia mors aurem uellens, uiuite ait, uenio. Est enim cauda pars corporis extrema.

DE PVDENDIS.

PVdendorum significata his adiungere necessariũ est. Nam uetustas illa ut minus uitiosa fuit, ita simplicius apertiusq; de unaquaq; re philosophata est: neq; erat tunc temporis in humano corpore quicquã, quod uel uisu, uel nuncupatione sua, turpe iudicaretur. Prauis uerò moribus succrescentibus, multa decernenda fuere tam factu esse quàm dictu turpia, ut qui rebus suis modũ præscribere nescirẽt, ipsius saltem turpitudinis infamia absterrerentur. De antiquissima igitur disciplina dicturus, quæ ad significationem figuræ illius, quæ tam uisu quàm dictu obscœna iudicatur, pertineãt, ueniam mihi dari postulo, ac in eam hæc accipi partẽ cupio, propter quã & prius excogitata à ueteribus illis fuerunt, & à me nunc in communem usum propalata, eo quidem consilio, ut hæc illis scriberentur, qui sanctius instituti, rerum uiscera & intimas medullas, non uerborum superficiem, examinarent. F

MAGNANIMITAS.

ESto igitur prima pudendi uirilis significatio, quæ tot columnis incisa, tot obeliscis notata, tot alijs ueterũ monumẽtis insculpta, magnũ & erectũ uiri fortis animũ ostẽtarint. Extant adhuc columnarũ frusta aliquot in Sesostreos memoriã erectarũ, quæ literis Ægyptiacis incisæ sunt, in quib. utriusq; sexus naturæ insculptę conspiciunt. Sesostrẽ enim hunc Theopompus lib. III. appellat, quẽ Sesonchosin aliqui nominarunt, qui scilicet Ægypto regnauit uniuersæ, imperiũq; in Europã protulit, de quo apud Herodotũ multa. Vbi igitur in columnis

A aut obeliſcis ab eo poſitis uirilia pudenda conſpexeris, bellicoſos, ſtrenuos, & magnanimos uiros armis ab eo ſuperatos intelligas. Nam & cōiectores, mulierem quæ uirum & liberos habeat, ſi cōmutatam ſe in marem ſomniauerit, uiduam breui futurã cōijciunt, atq; ita uiri muneribus functurã. quæ uerò liberos non habeat, mares parituram. quæ uirgo ſit, futurum ut primo quoq; tempore matrimonio elocet̃. Ita ſemper ea humani corporis pars aliquid ſemper indicat, quod ad negotia uirilia pertineat.

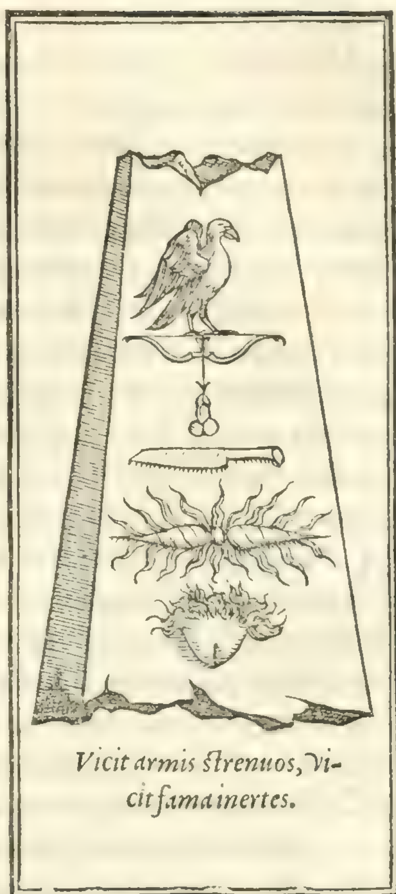

Vicit armis ſtrenuos, uicit fama inertes.

FORMIDOLOSVS ET IMBELLIS.

VBi uerò in monumentis ijſdem muliebria uideris inciſa, argumentum eſt, imbelles, molles, & inertes homines ab eo ſubiugatos, cuius nomẽ uel nota ſuperpoſita fuerit. Ad quod dubio procul re-
B ſpexit Homerus, cùm Therſitem Græcorum puſillanimitatem increpantem his uerbis inducit, κακ' ἐλέγχε' ἀχαιΐδες, οὐκ ἔτ' ἀχαιοί. Id quod ad Numanum ſeſe & ſua glorioſe iactantem non inuenuſtè tranſtulit Maro, dum eum, ô Phrygię (neq; enim Phryges) in obſeſſa Troianorũ caſtra dicentẽ inducit. Alibi uirorum negotia ita præſcribit, ut hi bella pacemq; gerere deberẽt. Et Horatius uirilẽ Cleopatræ animũ obſtupeſcit, quæ generoſius perire quærens, enſem haudquaquam muliebriter minus expauerit. Apud eundem Tyrtæus poëta nõ mulieres, ſed mares potius animos in martia bella uerſibus exacuit. Ouidius quoq; in Eunuchũ, cùm militẽ uirũ eſſe debere aſſereret, Iſta mares tractãt, dixit, tu ſpes depone uiriles. Ad hæc Onirocritæ dicũt, ſi princeps quiſpiã in fœminã ſe degeneraſſe per nocturnã ſit imaginẽ arbitratus, futurum ut loco deijciatur, propterea quòd mulieres plurimũ imperijs uirorũ ſubijciuntur.

INNOCENTIA. CRIMEN.

NOn eſt hoc loco prætereundus ſacrificij ueteris mos, ubi maſculi uocabu-
C lum inſontem, & nulla criminis macula notatũ intelligi debere autumant Theologi, per fœminam uerò crimen. Cyrillus enim Leuitico, homilia prima, ſiue ea ſit Origenis, ubi agitur de uitulo maſculo ſine macula offerendo, maſculum ait intelligi, qui peccatũ ignorat, propterea quòd fœmina ſit peccati ſymbolum: labilis enim, mollis, & ad delinquendũ procliuis admodum eſt mulier. Maſculum igitur ſit munus quod Deo offers, hoc eſt, muliebre nil habeat, concupiſcentia uacet, fragilitatem aufugiat, nihil molle, nihil diſſolutũ meditetur. Et maſculi deniq; nuncupatio in diuinis literis uirum indicat uirtutibus perfectũ, qui pręſenti fortiq; animo ſemper eſt, cùm mulier contrà tantę ſit infirmitatis, ut Solomon Sapientia dixerit, Melior eſt iniquitas uiri, q̃ mulier benefaciens. Et mares tantũ ſtirpis Aroneæ iubet Dominus ueſci ſacrificato, quia ſcilicet nõ omnium eſt de Deo diſputare, ſed eorũ tantùm qui nil fœmineũ, nil fluxũ in cogitationibus habeãt. Demũ, ne de Deo diſputare præſumamus, quandiu per quaſdam declinationes diffluentes, uel domeſticas curas, uel inania negotia, à maſculorum dignitate uigoreq; exciderimus. Similiter in uictima peccati, maſculus tantùm de genere ſacerdotali ueſcetur carnibus eius: ad pœnitentiam enim forti

opus est sensu, ait Hesychius, & intentione uirili. Cui Psalmographus ita succinit: Viriliter age, uigorecꝫ audacter amplectere, & in quancũcꝫ prouinciã te delegauerit Dominus, eam & alacriter suscipe, & nõ ignauiter administra. Porrò uir qui testiculos auulsos habeat in diuinis literis, hieroglyphicũ est hominis qui uitam prius piè sanctecꝫ institutã habuerit, iuuentutemcꝫ omnẽ bonis operibus exercuerit, ingrauescente uerò ætate ad nequitias & inquinamenta declinarit. Nam cùm testes, uti superius ostensum est, uirtutis indicia sint, euiratio mollitiẽ dubio procul effœminationẽcꝫ significat, ipso se uocabulo prodente. Vel, ut Hesychij sententia est, secuisse ille abstulissecꝫ sibi testiculos uidet, cuius impius animus sceleratacꝫ mens timorẽ Domini ueramcꝫ abiecerit pietatem, perinde ac si crudelis manus semetipsum absciderit, hoc est, sese à Dei coniunctione, quæ sita est in uirtutibus, abstulerit, & bonę frugis prole fœtificationecꝫ priuauerit, ipso quippe abiecto signo, per quod uera uirilitas in homine cognosci posit. D

ERGA PARENTES ingrati.

ANtiquorum autem religione institutũ fuit Gallos, euiratos quippe sacerdotes, Deûm Matri ministrare, perpetuæ eius seruituti addictos, quòd qui patris, matrisue nomen uiolauerint, eo supplicio damnandi uiderentur, ne possent ipsi unquam fieri parentes: in qua sententia fuisse Lucretium, hæc eius carmina declarant: E

Gallos attribuunt, quia numen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti sunt,
Significare volunt indignos esse putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

COELI FOECVNDITAS.

QVæ uerò de Cœli pudendis à Saturno falce abscisis & in mare deiectis ueteres fabulati sunt, sententiã prę se ferunt à diuinis literis nõ admodum alienã, Deũ quippe omniũ rerũ species cõformasse, moxcꝫ pręcepisse, ut cõiugio quęcꝫ suo crescerẽt, replerentcꝫ terras: id quod & plericꝫ philosophi dixere, rerũ semina cœlitus delapsa tempore quęcꝫ suo coaluisse, inde ad eas propagandas naturã usum Veneris indicasse. Iam & Osirim Ægyptij suum, de quo sępe alibi, humana effigie pudendis obscœnius excitatis faciebant, inde generis nostri causam (Sol enim Osiris) & per quẽ capite gestabat calathũ, educationis beneficium significaturi. F

MERCVRIVS, VEL EFficax sermo.

SErmonis efficaciã persuadendicꝫ uim ostentare ueteres si uoluissent, Mercurij simulacrum grandiori iam ætate, barbatum, & effœto propémodum corpore, natura tamen obscœnius excitata, eacꝫ tantùm parte ualidißimũ faciebant, cuiusmodi signum Cyllenis fuisse Pausanias tradit: atcꝫ ego sigillum ea specie æneum apud Fabium Caluum Rauennatem Romæ uidi: cui quidem signo, præter hæc uestis erat suffarcinata, in cuius sinum poma, fœturæ scilicet indicium, condebantur, nempe quòd sermo cuius omnino symbolum est Mercurius, in grandiori, prouectioricꝫ ætate uim quandam propémodum generandi, transigendicꝫ aliquid habeat, ut quod in consul-

A consultatione propositum est, deliberet, persuadeat, ac omnino conficiat. Artemidorus Onirocrita scribit, se quoq; Cyllenis uidisse Mercurij simulacrũ, cuius species non alia erat, quàm pudendi uirilis effigies: eaq; de causa coniectores super sermone disserunt, quæ quis per eius partis imaginem somniauerit.

INVETERATA NEQVITIA.

ADdi solita est Hermæis huiusmodi uestis longo syrmate tracta, quorũ quidem similitudinem Theophrastus Eresius in homines nequã & intemperantes detorquebat, propterea quòd syrma, uentrẽ, pudenda, & barbã tantùm haberent: ita illi uestem traherent fœminarum more, uentri dediti essent, atq; libidini, nequitiam in ætatem etiam grandiorem producerent, cùm uitia quædã, ut Satyricus monet, cum prima sint barba resecanda.

SERMO INANIS.

INanem uerò sermonem ostendere uolentes, Mercurium eundem iuniori specie ac prorsus impubi cùm effinxissent, attracta illi pudenda uel desidentia faciebant: in his enim qui nondũ ex ephebis excessissent, infœcundam & imperfe
B ctam esse orationem animaduerterant, utpote quòd ætas illa ad prudentiã nondum esset idonea. Huiusmodi uerò signum uidi Neapoli in magnificentissimis Mactaleonum ædibus.

PROVENTVS.

IAm & Priapi simulacra in hortis statui ab antiquis solita, ne multum in his immoremur, prouentus qui deposceretur significatũ habebant. Ea uerò de causa fieri consuesse ait Varro, quòd horti omnes in tutela sunt Veneris, quę totius est generationis Dea.

CONTINENTIA.

FRænum libidinibus atq; nequitię impositũ & imponendum esse, admonere cùm uellent Ægyptij sacerdotes, genitale uiri manu cohibitum atq; coërcitũ pingebãt, quippe hominis cõtinentiã eo gestu describentes. In appendicibus utiq; ad Virgilianũ opus adiectis, cuiuscũq; illi fuerint ioci, sapienter quidẽ compedibus Venerem constringendã inuenies, quantumq; natis
C creandis seruiat adeundã, ut corruptũ ibi locũ ex Lactantij Firmiani lectione corrigamus: ita enim apud eum legas:

Vina sitim sedent, natis Venus alma creandis
Seruiat, hos fines transiliysse nocet.

Approbesq; interim eorũ fortitudinem, qui potius excastrari uoluerint, quàm illicito coitu contaminari: cuius facti fidem apud Cyprianũ & Origenem quærito. Præcipuum autem illud in Christianorũ institutis præceptũ ponit Eusebius, γαστρός τε καὶ τῶν ὑπὸ γαστέρα κρατεῖν, uentrẽ quippe, quæq; sub uentre sunt, coërcẽda. Sanè Anacharsis Scytha cõuiuio acceptus apud Solonẽ, ita mox decubuit cõpositus, ut una manu pudẽda, altera uerò os obsignaret, palma ad id appressa, daturus quippe per huiusmodi gestum cõtinentię atq; silentij monimenta. Eam uerò toto uitę tempore cõtinentiã à delicijs omnib. alienã secutus est Anacharsis, quare statuis eius inscriptũ erat, ΓΛΩΣΣΗΣ, ΓΑΣΤΡΟΣ ΑΕΔΟΙΩΝ ΚΡΑΤΕΙΝ. quippe, linguã, uentrẽ, mentulam cõpesce. Nam ille nimirũ ante omnes probus est, qui tribus his egregiè sibi tẽperarit. Neq; uerò paruã huius cõtinen

tiæ laudem meruisse uidetur Alexander Macedo, cui adhuc iuueni cùm puella, D noctis bona parte peracta, deducta esset, ut cum eo dormiret, quęrenti regi tarditatis causam, respondit illa, expectasse se donec maritus cubitum iret: cõmotus Alexander ministros acriter obiurgauit, reducite inquiẽs hanc, parũ eñ abfuit quin uestra culpa factus fuerim adulter. Quin & captiuas Darij puellas quanta integritate seruauerit, ignorat nemo. Exempla hæc adolescẽs, ætate feruidus, delicijs affluens, adulatoribus undiq; circũseptus, sponte præstitit, ut nos qui monitis dubio procul sanctioribus eruditi sumus, aliquando cogeret erubescere.

VENVS VERECVNDA.

NOn defuisse uerò unquã qui uerecundiã adamarent, tot Veneris simulacra in antrũ abdita, de quibus alibi meminimis, indicio esse possunt. Ad hęc iuxta Mantineã Nigræ Veneris sacellũ apud Meliastas fuit, ad uerecundiã quippe, qua præditum esse debet humanum genus, indicandam. Reliqua enim animantia die plurimùm & in propatulo, homines uerò & clàm & plurimũ noctu liberis dare operam solent. Simulacri huius meminit Pausanias lib. VIII.

EXTINCTA LIBIDO. E

APud Ægyptios genitalia à Titanibus desecta, & in fluuiũ demersa comperias, quòd libidinis ardorem extinctũ, aut extinguendũ esse, mystico eo sacro intelligendũ. Græci Herûs & Leandri fabulam cõmenti sunt, ut extincto lucernæ lumine, calore quippe naturali deficiente, iuuenilis quoq; concupiscentię ardorem extingui significarent, atq; ita tam marem quàm fœminam gelida senectutis procella exagitatos in aquas immergi, ac deniq; suffocari. In sacris nostrorum literis sententia huic fabulæ non absimilis de flore amygdalæ, de locusta & cappari habetur, quam loco suo satis explicauimus. Neq; tamen illud cõtemnendum, quòd Græci extinctos cõpressosq; nequitiæ stimulos à uiro forti, hoc est, uirtute prædito, indicare uolentes, Anteũ illum suum Terræ filium ab Hercule collisum fingũt: nihil enim aliud est Anteũ à terra procul sublatũ enecare, quàm à libidinoso tactu manus & mentem procul amouere.

COELESTE RERVM OMNIVM PROMPTVARIVM.

PAnos urbs in Ægypto fuit, in qua huius etiã dei colossus uisebatur inguine procaciter extento, qui flagellũ in Lunã à dextra eius sitam attolleret. Pana F enim illi ad Lunæ simulacrum addere uoluerunt, quòd omnia mortalium usui necessaria putarent à Luna suppeditari. Sed quid hoc sibi uellet argumentum, facilius ex Cabalisticæ disciplinæ significationibus eruemus. Aiunt enim eius mysterij sapientes, omnem siderum uim, quæ rerum procreationi comparata sit, in lunare prius corpus infundi, tanquam in penum aliquam promptuariam, mox illam pro rei uniuscuiusq; materia formam unicuiq; suam fideliter erogare: idq; sibi uelle uidetur in Panos manu flagellum, quasi accepta eo gestu doceat expendere.

SOL.

IN Sudæ collectaneis legas Priapi simulacrũ, quem Horũ Ægyptij esse dicũt, læua penem arrectum continere, dextera sceptrum, disco & pennis insignitũ, quę omnia Solis uim ostentent: ex genitali siquidem obscœnius attrectato significari aiunt, quæ abdita sunt in uisceribus terrę semina, ui solis erumpere: per sceptrũ uerò imperiũ, quod in cœlestibus & terrestribus gerit, cuiusq; opera & terra & mari patefacta sese mortalibus exhibuere, ususq; & cõmoditates rerũ omnium

A nium ſubminiſtrarūt. Diſcus orbem quo circunfert indicat: pennæ uerò uelocitatem, totius cœli ambitu quatuor & uiginti horarum ſpatio cotidie decurſo. Sic illis philoſophatum eſt temporibus, ut rem tam ſeriam, & omni modeſtia & uerecundia tractandā, ad nequitiæ turpitudinisq́ imaginationes traherent. Sic Iudæi quoq́ Beelphegori nonnunq́ initiati ſunt, ignominię quippe ſimulacro, quem Priapū Latini uocant, Moabitarū de more ferentes ſacra, grauiſsima contra ſe numinis omnipotentis iracundia cōcitata. Sic Athenarū eruditio arcanaq́ myſteria uniuerſum orbem eluſere. Atq́ huc demum in Eleuſinæ Cereris ſacris tormentum illud cæremoniarū, ad occluſas portas diuturnior mora, linguæ obſignatio, & tot habituum & ornatuum, quot Apuleius enumerat, uarietas tendebat, ut poſteaquā per quinquennium anxij anhelabundiq́ magni alicuius oraculi cognitionem expectarant, & rei cuiuſpiam diuinę maieſtatem quandam, diceret Tertullianus, ſe uiſuros concepiſſent, ſub naturæ ſignificatione ſimulacrum uirilis membri tot faſcijs, tot integumentis tandiu coopertum, reuelatum tandem intuerentur, quodq́ quotidie ad naturæ requiſita non ſemel tangere co

B gerentur, uidiſſe ſe pictum aut ſculptum, ſub religioſiſsimi iuſiurandi prohibitione profiteri uetarentur. quodq́ longè magis ignominioſum eſt, huc philoſophi, huc principes, huc ipſi Romanarum rerum domini Auguſti, leuitate neſcio qua pellecti perhibentur.

DE VMBILICO.

Voniam uerò umbilicus quædam cōmunia habet cum genitalibus, exigit locus ipſe, ut quæ partis eius ſignificata ſunt, explicentur.

PATRIA.

VMbilici ſignificata alij alio modo acceperūt: ſunt enim qui Iouem, ſunt qui mediū, ſunt qui finem per ſimulacrū eius intelligant. Iouem quidem ex umbilico ſignificare uideas apud Curtiū lib. IIII. cuius effigies ſmaragdo & gemmis alijs coagmentata erat. Et hoc idem indicat nummus quem apud clariſs. patritium Venetum Stephanū Tepolum uidi, cuius inſcriptio eſt, ΣΕΛΕΥΚΕΩΝ ΠΕΙΕΡΙΑΣ ΖΕΥΣ. ibi enim quædam huiuſmodi ſpecies habetur. Mediū uerò, ut qui dixit Delon orbis umbilicum. Finem Martialis, cùm ſcripſit:

C *Iam peruenimus vſq; ad vmbilicum.*

Sed eo loco intelligendus eſt uoluminis terminus, qui cùm uolumen explicatur in fine omnino eſt: cùm uerò idem obuoluitur in ſpiram collectum, medium tenet locum. Sed enim Onirocritæ per umbilicum dubio procul patriam intelligunt, unde ſcilicet educationis auſpicia ſuſcipiuntur: & per ea quæ umbilico accidant in ſomnijs uideri uiſa, de patria uaticinari ſolent.

MEDIVM.

VIdetur uerò patria unicuiq́ homini orbis medium eſſe, cùm ab eo loco, ubi quiſq́ lucem auſpicatus eſt, & terrarum ſitum, & mundi ſpatia metiri inci piat, & quoquouerſum iter arripuerit, patriam ſemper quaſi centrū ſtatuat. Sed apertiſsimè Cicero umbilicū pro medio poni oſtendit in Verrē actione VI. Et raptam eſſe Liberā, quā eandem Proſerpinā uocāt, ex Ennenſiū nemore, qui locus, quòd in media eſt inſula ſitus, umbilicus Siciliæ nominat. In homine quoq́ umbilicus medio totius corporis loco cōſtituitur, ſiue circulū circunduxeris lacertis manibusq́ exporrectis, ſiue ad quadræ figuram factum eum imagineris. quanq̄ de medio hominis diuerſa eſt & Vitruuij & Varronis opinio: hic enim

inguen in homine masculino medium agnoscit, umbilicũ ille. Apud Martialẽ D
medios lambere comperias, quod ad Varronis sententiã accedit: nam fœminæ inguen esse medium, idem quoq; Vitruuius confitetur.

F I N I S.

CVm autem & finem significet umbilicus, ostendendum quid umbilicus in libro sit, de libro enim loquitur Martialis, cùm se peruenisse dicit ad umbilicum usq;, uti paulò antè dicebamus. In quo quidem multi hallucinantur, dum alij umbilicos esse putãt, defensacula ea ænea quibus librorum anguli ornantur simul & muniuntur: quandoquidem cornua etiã eodem errore uocari crediderint à poëtis, prçcipuè uerò bullam in libri medio affixã. Alij signa esse quædam arbitrantur, quibus antiqui librorum fines concludere soliti essent: ideoq; Porphyrionem citant, qui ad umbilicum, ad finem interpretetur, apud Horatium:

Deus deus nam me vetat
Incœptum celeres promissum carmen iambos
Ad vmbilicum ducere. Alij clauos ad similitudinẽ bullæ, qui pro ornamento affigi soleant tabulis quibus libri conglutinantᷣ, intelligunt. Alij, ut ex errore E
uno in aliũ trahantur, rati se apertè rem indicasse, locum Ciceronis ex tertio de Oratore citant: Sed tum ita solet narrare Scæuola, conchas eos & umbilicos ad Caietam & Lucrinum legere consuesse: ibi per umbilicos, lapillos intelligunt lotos & politos, ita enim scriptis prodidere, cùm hæ buccinorũ quorundam testulæ sint, quç turbinatim cõuoluuntur, in fastigiũ acuminatç, umbilici forma, qui ex lapide olim fieri consueuit, ad umbilici nostri similitudinem. Vt uerò & Martialem & Horatiũ idem dicentes, neq; non Catullum & Ouidium etiam intelligamus, qui umbilicũ hunc eodem omnes significato posuere, sciendum libros olim fieri solites ductu plurimùm perpetuo, una quippe pagina, non ut nos illis dissectis, & in quaterniones quos dicimus consertis: & quia complicabantur adinstar spiræ conuoluti, inde uolumina dicta sunt à uoluendo. In extrema autem pagina firmitudinis ergò paruus admodũ bacillus, ex cedro quippe, aut buxo, cupressóue, uel ex ebeno, uel ex ebore adglutinabatur, ad latitudinis modũ, quà membrana præcisa erat, hunc umbilicũ appellabant, cuius quidẽ capita uolumine complicato hinc & inde prostarent: solebantq; ea ex argento, uel auro, uel etiamnum gemmis ad ornatum præmuniri: atq; ea sunt quç cornua nõnulli uocitarunt, ut Ouidius ad librum epistola Tristium prima: F

Candida, nec nigra cornua fronte geras.

hoc est, neq; ebore, neq; argento, aut nitida ulla gemma umbilici præmuniantur, cuius facies atrata luctum præ se ferat. Martialis XI.

Explicitum nobis vsq; ad sua cornua librum.

Sic apud eundem, uti superius dictum, quod & apud Horatium, umbilicus pro fine ponitur: quia principium libri est ubi à titulo incipit explicari: finis, ubi tota reuoluta pagina peruentũ est ad umbilicũ. Huius ego generis uolumina multa uidi, eaq; uetustissima, alia ex mẽbranis, alia ex Nilotica papyro, alia Grçcis, alia Hebraicis, alia etiã Arabicis literis perscripta. Non præteribo papyracea illa monumenta, quæ in arcis Æliæ thesauris Romæ asseruantur, in quibus archetypa est Constantini Imperatoris donatio, papyraceum esse textũ, glutine quodam delibutum, mox aut aprina sana, uel uitro exæquatum ac perpolitum, ut & scripturæ patiens fuerit, neq; ulla calamum asperitate offenderit, miro quippe læuore complanatum.

CASTI-

A CASTIMONIA E CONCVPISCENTIA.

EXcisus umbilicus apud diuinarū literarū interpretes castimoniā significat: eo enim modo quo præcisum præputiū circuncisionis illius est signum qua libidinem atq; nequitiam à corde resecare debemus, ita in fœminis umbilici amputatio castimoniam indicat: uirtus enim eius in umbilico est. Hinc de profanatis prostitutisq; Hierosolymis Ezechiel ita lamentatur: In qua die nata es, non est excisus umbilicus tuus, uuluæ igitur matris adhærescit: hoc est, nihil quicquam anima ab originatione separatur, sed patriæ coalita est, & applicita mollitudini, ut minimè mox mirū sit eam, quæ omnia subsequuntur turpia perpetrare. Nam quod ex Iobe dicebamus, uirtus eius est in umbilico, sub umbilico uentris legere uidetur Eucherius, ut per hoc fœminæ significet genitalia, sicut in uiro lumbos dicimus. Nam umbilicus dubio procul est concupiscentiæ signum.

DE VENTRE.

B NAm Venter quoq; sua continet hieroglyphica, eaq; ab umbilico, de quo nunc dicebamus, non admodum aliena: quare nusquam de eo quàm post umbilicum, possumus commodius meminisse.

PRINCIPIVM.

ABsolutū perfectumq; opus significat, uti diximus, umbilicus. Contrà uenter, in sacris præcipuè literis, nunc principij, nunc originis indiciū est, cùm scilicet quis uel à natiuitate, uel ab eo quo sapere cœpit tēpore, factū incœptúmue aliquid ostendere uoluerit, ex utero, uentréue dicet. Ita Iobes: Si non ex uentre matris meæ dux illis fui: de misericordia loquens, qua pauperes ab ætatis initio prosequi cœpisset.

MARE.

IN Serapidis descriptione figuráue, de qua plenius alibi, γαστὴρ δὲ θάλασσα legitur: uenter quippe mare est. &, uti superius notauimus, Hippocrates decumbentē quempiam, qui mare conturbatum in somnijs sibi sit uidere uisus, morbo eum uentris tentari conijcit, similitudine puto à mari sumpta, quod ueluti flumina fontesq; omnes in se recipit, ita uenter omnia consumat.

INSATIABILITAS.

C VNde poëtæ uentrem pro ganea, & insatiabilitate, uoratíoneq; parasitica ponunt, ut apud Horatium Epistolis:

Quicquid quæsierat ventri donabat auaro. Sed ibi apertius:
Scilicet vt ventres lamna candente nepotum
Diceret vrendos. Epimenidis in Cretenses obiurgationem Paulus Apostolus repetit, qui γαστέρας ἀργοὺς, uentres quippe ignauos eos appellat. Versus uerò ille ita in codicibus aliquot antiquis habetur:

Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ κέρδεα, γαστέρες ἀργοί.

Semper mendaces Cretes, cōmercia pessima, uentres ignaui. Iam &, Viuite uentres, Lucilius dixit. Et quod apud Terentiū legit, Pugnos in uentrē ingere, Donatus de toto parasito uentrē intelligi posse dicit. Apud Sudā, & in alijs prouerbiorū collectaneis parasiti cuiusdā responsum habet, qui uentris opprobriū obiectum sibi ita refellit, ut probrū id omniū pulcherrimū existimare se dicat: præstare enim eo uentrē alijs rebus, quòd plenus, leuis agilisq; sit, atq; strenuus: inanis uerò, grauis, & inutilis. De adipali sanè lautitia ganeaq; uerbū apud Græcos γαστρίζεσθαι. In diuinis literis Psal. XVI. impletū uentrem legas, pro insatiabilitate

atque ingluuie. Quique gulæ & nequitiæ imperandum præcipit philosophus, uentri, uti superius dictum, temperandum, & his quæ sub uentre sunt, inquit. Sanè quidem Ægyptij mortuorum uentres eximere, & in Sole discindere soliti sunt, ut qui scelerum omnium causa essent, atque ita uel expiarent, ueluti de impulsore pœnas sumere uiderentur. Verùm hæc plerique dictu quidem speciosa dicant, non tamen imitanda sibi proponent, lepidumque orationis Catonianæ principiũ in dissuadenda lege agraria ita exordientis obijcient: Arduũ esse ad uentrem uerba facere, qui careat auribus: nam & in hanc sententiam Græcum est prouerbiũ, γαστὴρ οὐκ ἔχει ὦτα. D

HVMANA DELICTA.

SAnè uentres, Leuitico, modò aqua eluendi, modò extra castra exportandi, apto admodum hieroglyphico, reatus, maculas quippe nostras indicant: quia fimus in diuinis literis pro delictis accipit̃: ea uerò uel corrigi possunt, atque ideo elui: uel expiabilia sunt, eaque procul deportanda, ne cõtagione ulla pars, quæ syncera est, contaminetur. Qui uerò Deo uenter in diuinis literis attribuitur, secretam substantiæ eius originem indicat: unde illud Psalmo: Ex utero ante lucem genui te. Significat alibi iudicia eius incomprehensibilia, diceret Eucherius, quę rimari nulli datum est, de quo Iobes: De cuius utero egressa est glacies? & gelu de cœlo quis genuit? Idem Eucherius, quod apud Abacunta legitur, Venter meus turbatus est in me, ita interpretatur, ut per uentrem hieroglyphicè rationis uas & receptaculum intelligat. Apud Hieremiã, ubi, Ventrem meum doleo, pro mente accipit. Quòd autem de spiritali, non de corporeo loqueretur, indicium est quod sequitur, Sensus cordis mei conturbati sunt. Manifestè autem Euangelio: Qui credit in me, flumina de uentre eius fluent aquæ uiuę. Cõtrà uerò de uentriloquis inuenias in ijsdem diuinis literis: nam ubi Leuitico legitur, Ne declines ad magos, LXX. reddiderunt, Ne sequimini uentriloquos: per hos Theologi falsos Prophetas intelligunt, qui Deum professi, à Deo aliena quæque docent, falsasque doctrinas & prophetias cõminiscuntur, contra quos dixerit Ezechiel: Væ prophetis insipientibus, qui spiritum non diuinũ, sed suum sequuntur. Maxima est enim omnino, inquit Hesychius, diabolici erroris & fraudis species, uentriloquorum inuentum, & quæ multa super hoc exequitur. E

F

DE PELLE.

TRahit ad se uenter pellem, quadam propémodum similitudine, qua super in diuinis literis aliquot inuenias hieroglyphica, cuiusmodi sunt hæc:

VEXATIO.

PElles hieroglyphicè in sacris literis uexationes sunt, quæ hominẽ ad mortem usque cõmacerant, imbecillumque reddunt: distractę enim illę in usus uarios, in uasa, in opera multa, patiendo probatę laudem à Domino consequuntur. Nam, ut Paulus ait, afflictio patientiã generat, patientia probationem, probatio spem, spes uirtutis firmamentum, & inconcussam in operibus bonis stabilitatem.

MORS.

SVnt qui locum ex Genesi, Et fecit eis tunicas pelliceas, eo interpretentur hieglyphico, ut mortalitate conuestitos esse eos intelligi uelint. Nam cutis omnino eos indicat, qui solis exterioribus intenti, interius emarcescunt. Apud Plutarchum lib. de Iside & Osiride, tympanum humanam sapit naturam, atque ideo mortali-

A mortalitatis hieroglyphicum est. Conficitur uerò tympanum ex pelle, plano latoque circulo circumducta.

SCORTA.

INuenies & pro meretrice pelles positas Leuitici XV. Vestem & pellem quã habuerit, lauabit aqua. quem locum citat Hierosolymitanus Hesychius, sententiæ huius interpres. Iam & apud Romanos meretrices scorta dicuntur, à scorteis pellibus, quibus pro strato utebantur. Idem pellem pro diuitijs poni dicit, & pro cognatione alicubi.

CASTRA, VEL BELLICVS APPARATVS.

ALio significato pellis pro tentorio & castris ipsis ponitur, propterea quòd uetusti moris fuit tentoria ex consutis pellibus configere. In Abacuntis cantico: Pro iniquitate uidi tentoria Æthiopiæ, turbabuntur pelles terræ Madian: hoc est, Madianitarum castra uertentur in fugam, & dissipabuntur.

PIERIVS VALERIANVS AD IO. MANARDVM FERRARIENSEM, DE IIS QVÆ PER MANVS ET PEDES SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

B

Umma quidem ingenij amœnitas tui, raraque admodum eruditio, iudiciumque in omni disciplinarũ genere exactissimũ acerrimumque, quibus te præditũ superioribus diebus animaduerti, cùm apud Cælium Calcagninum cœnaremus, effecere vt doctissimæ illius cœnæ nunquã immemor sim euasurus. Sed quoniã parum est gratum animi affectũ in corde tacitũ fouere, nisi vbi facultas datur, eum palàm feceris & in propatulum exposueris, cùm nihil mihi cõmodius nunc ad meum erga te amorem explicandum occurrat, quàm earũ rerum cõmentariũ, de quibus plurimus ea cœna sermo fuit, id quamprimũ ad te curaui transmittendum: ibi enim tu per abditissima philosophorũ arcana, medicorũque sapientiam ingressus, nihil obscurum reliquisti, quod super pulsu, venis & arterijs, quæri posset: quamque necessarium esset, medici non modò cor, verùm etiam manus ipsas eruditas esse, manifestissimè docuisti: frustra enim esse mentis disciplinam, & scientiam, nisi eam manus opere facto comprobarent. Cumque medicamina plurima, quæ manibus tuis ipsemet confeceras, recensuisses, opportunè Vincentius Caprilis conuiua noster lepidissimus acclamauit, Manardum te denique esse à manuum ardore diuinitus appellatum: itaque tunc manum Cælius, & alij, qui accumbebant omnes, suis quisque laudationibus in cœlum extulere. Ego verò aliam ingressus semitam, nihil à re, quæ præ manibus erat, abscedens, eadem hæc, quæ nunc descripta ad te legenda misi, ad verbum propémodum manu super declamaui: quæ quidem si legenti tantum placuerint, quantum audienti probare videbantur, minimè putabo me oleum & operam perdidisse, sperans scilicet inde aliquid futurum, quod initam hanc ex literis amicitiam apud posteros faciat testatissimam. Neque tu illa supprimes, si rectè diligentiam tuam perpendi, quæ ad humani generis vtilitatem paucissimis antea cognita reserasti. Facit hoc idem Cælius noster, qui quotidie aliquid de Musarum penetralibus eruit, & in promiscuum vsum exponit, inde perpetuam sibi laudem, & amicis nomen comparaturus. Nostra verò hæc qualiacunque sint, si non vtilia, vti vestratia, certè aliqua ex parte spero fore delectabilia. Tu igitur quod auribus libenter haurire visus es, oculis nunc & mente perfruere.

C

DE MANV.

D

Væ fuerint manu super hieroglyphica apud Ægyptios significata, quicq; honos ei habitus ab eius nationis sacerdotibus, Manarde mi, dicebamus: ea nunc in hunc modum, uti dicta fuerant, repetemus.

OPVS.

MAnus apud Ægyptios sacerdotes operis in primis hieroglyphicum fuit, eaq; picta sculptáue, hominem ædificationis studiosum significabat, quippe qua in operibus faciundis plurimùm utimur, cuiusq; beneficio rerũ artificia constant, & conceptæ in animo excogitationũ imagines oculis subijciuntur. Vt uerò ait Hippocrates, in unaquaq; arte manus unusquisq; ad opus, quod facere destinarit, accõmodat: natura enim, ut ait Cic. dedit homini manus multarũ artiũ ministras. Artemidorus coniector artes ex manu significari ea de causa dicit, quòd earũ opera artes exerceant. Iam & oblatæ in somnijs manus si pulchræ formosæq; sint, felicem rerum agendarũ successum indicant, & ijs præcipuè, qui manibus opus faciũt, ut idem tradit Artemidorus. Et Pindaricũ illud Olympijs celebratur ode IIII. χειρῶν δὲ καὶ ἦτορ τῶν. ubi per manus, opera, per cor audaciã intelligendã interpres Triclinius obseruat. In sacris quoq; nostrę pietatis libris, manus operis hieroglyphicũ habentur, eo præsertim loco ubi Deus Moysi mandat, ut serpentis caudã apprehendat manu. Actionẽ hîc per manũ significari tradit Philo: siquidem nullo fieri modo potest, ut uoluptates, quas per serpentẽ significari alio cõmentario diximus, coërceri, opprimíue ualeant, nisi prius manus, hoc est, synceros animi affectus, utpote rectorũ operũ ministros expediamus, & in omne pietatis ministeriũ promptißimas habeamus, atq; ita demũ arreptus intrepidè serpens uirga fiat, hoc est, uoluptas in disciplinã, quę per uirgam figuratur, ut in Caduceo declaratũ est, quamprimũ abeat, atq; ita absolutã ueritatis cognitionem partim intelligendo, partim experiundo consequatur. Apertius uerò manus opus est eo loco, Exod. XIIII. Et uiderũt Ægyptios mortuos super littus maris, & manũ magnã quã exercuerat Dominus contra eos. Huiusmodi significationem etiã Græci ueteres admisere. Nam Lacedæmonij sic inuocandos deos existimabant, ut manũ etiam admoueremus, nostrã scilicet operã addentes: neq; enim eos aliter exaudire. In quam sententiã Salustianus Cato: Non uotis, neq; supplicijs muliebribus auxilia deorũ parantur: uigilando, agendo, bene cõsulendo, prosperè omnia cedunt: ubi socordiæ te & ignauiæ tradideris, nequicq̃ deos implores, irati infestiq; sunt. Sed ut ad nostra redeamus, Psalmo LXXVIII. Deum exquisiui manibus meis nocte corã eo: quamuis apud eos qui Hebræos sequuntur, nulla hîc de manibus mentio. Verùm alij exponunt, manibus, id est, bonis operibus, quæ tamen nocte, hoc est, occultè, & in Dei tantùm cõspectu fierent. Nam & Assertor, Nesciat, inquit, læua, quid dextera agat tua. Dum attollit Moyses manus suas, uincit Amaleches: hoc est, ut interpretat Adamantius, opera & actus sustollit ad Deum, nõ humi iacens, obrepensq; reptiliũ instar terrę applicitus, sed ad Deũ porrectos, inq; cœlum surrectos. Quodq; Leuitico præcipitur, Manus eius offerant hostiã Domino, Theologi per manus opera interpretantur. κατ' ἐξοχὴν uerò quandam, manus Dei pro ipso accipitur Filio, per quẽ facta sunt omnia, ut Eucherius & alij pleriq; interpretant illud Esaiæ: Omnia hæc manus mea fecit. Sed longè manifestius alibi uates idem clamat: Brachiũ Domini cui reuelatũ est? ubi Theologi, ut apud Hesychiũ est, Filiũ dubio procul intelligi debere profitentur, Patri scilicet ὁμούσιον. quod ne cui ambiguũ relinqueretur,

E

F

labores

A labores eius pro nobis susceptos statim subijcit, uir extra omniũ aleam diuinissimus: ait enim: Labores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit, ipse aũt uulneratus est propter iniquitates nostras, afflictusq́ est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ super eum, & liuore eius sanati sumus. Psalmo sanè LXX. Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ uentura est. Theologi subiectam antiquitus interpretationem huic uersui memorãt, potentiam tuam, & iustitiã tuam, id esse brachium. Vbi uerò hostiæ salutaris brachiũ dextrũ separari, dariq́ muneri sacerdoti præceptũ est, Cyrillus, uel Adamantius potius, per huiusmodi brachiũ à uulgo separatũ significari ait, pontificẽ debere dextera quæq́, hoc est, proba & honesta facere, ut qui tanquã lampas illucescit in atrio, exemplo reliquis esse posit, nõ opinione tantùm, uerùm etiã operibus, quam quisq́ uiam ad uirtutem & pietatem ingrediatur: contrà uerò sinistra, hoc est, praua & turpia non attingat, uitaq́ sit omnino integra & inculpabili.

INNOCENTIA.

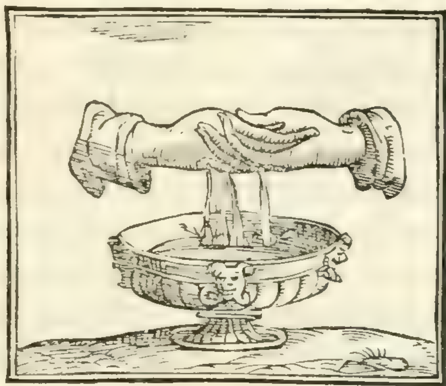

EVthymius ubi de manuũ puritate sermo fit in diuinis literis, per manus actiones operationesq́ inquit significari, eò quòd per eas opera fieri soleãt. Earũ autem puritas dubio procul
B insontẽ ostendit: unde etiã abluendarũ manuũ gestus innocentiæ signũ est, quasi illas non contaminatas habere profiteamur. Antiqui enim quando cõtestari uolebant se alicuius innoxios esse sceleris, neq́ impuris se facinoribus immiscuisse, assensúmue præbuisse, in multitudinis cõspectu manus abluebant, ut scilicet ex illa manuum munditia animę identidem puritatem indicarent. Inde Deut. cap. XXI. ubi cadauer in agro cæsum quis repererit ignorato cædis autore, seniores ciuitatis quæ loco ita polluto proxima fuerit, accersiri iubentur, & in deserta sterilíq́ conualle uitula facere, super quam lauent manus, ut ita expientur & ipsi, & ciuitas, populusq́ omnis absoluatur. Sic circundaturum se altare Domini Psalmographus uates profitetur, cùm unà cum innocentibus manus suas abluerit. Et Pilatus cùm iniquæ sententiæ crimen in Hebræos reijceret, innocentiã suã attestaturus, manus publicè lauit. Datas aũt homini manus ideo ait Athanasius, ut
C ad rerũ necessariarũ usum inseruiant, & ad preces Deo porrigendas attollant: atque uti palàm est, manus est quæ cibũ & alimenta omnia legit, cõdit, instruit, & ori admouet: manus est, quę præclara facinora in pugnæ uel discriminũ cõflictu facit: ab ea est scribẽdi cõmoditas & elegantia, quã Propheta honestauit, de Deo dicens, Calamus scribæ uelociter scribentis, quo scilicet diuinę uocis oracula exprimuntur. Manus sacra infert altaribus, & pietatis omne munus peragit, sacramẽta cœlestia nobis subministrat, & mysteria reliqua ritè perficit & operatꝛ: eam dignatus est Dei filius cõmendare cùm dixit: Dextera Domini fecit uirtutẽ, dextera Domini exaltauit me. Manus deniq́ est, quæ omnia cõfecit, omnipotẽtis Dei testimonio, per prophetam dicentis: Nónne manus mea fecit hæc? Manus est totius corporis propugnaculũ, quæ dum illud totum oberrat, totũ defendit, totũ comit, totũ uestit, totum ornat, uniuersæ eius molis dominã se re ipsa profitetur.

AVTORITAS.

HInc manus autoritatemq́ & potestatem signatissimè indicat, ut in sacris pietatis nostrę canimus, in manu Dei esse omnium potestates, & iura regnorũ

omniũ. quo significato dictũ à Psalmographo, Exaltetũ manus tua, ut theologi D
sunt interpretati. Iam apud Hieremiã: Sicut lutũ in manu figuli, sic uos in manu mea domus Israël: de summa Dei potentia. Et illud minimè dissimulandũ quod poëta Cæcilius ait: Deũ quis nõ summũ putet, cui in manu sit quẽ esse dementẽ uelit, quem sapere, quem insanire, quem in morbũ iniici, quẽ contrà amari, quẽ auersari, quem expeti? Sic ad Terentiã Cic. Verùm hęc nõ sunt in nostra manu. Et aruspices, nulla quamuis sanctiore imbuti disciplina, cùm prãdenti Vespasiano humana manus triclinio illata fuisset, & subter mensam subiecta, præsagium fuisse respondere, rerũ potestatẽ ad Vespasianũ aliquando peruenturã. In Dei uerò manu esse omnes fines terræ, sacra piorum uatum oracula testantur, quî fieri posset admirantium, ut aqua longè altior terra, ita suspenderetur, ne continentem omnem obrueret, quoquouersum circunfusa. Tametsi non defuerut antiquorum ingenia, quæ natura fieri hoc cõmentarentur. Ptolemæus quippe Almagesto, triginta se nescio quas stellas Arctico polo affixas deprẽdisse profitetũ, quæ cùm siccæ frigidæq; naturæ sint, ui sua repellant aquas: terram autem ea parte, qua illæ micant, ut sibi natura similem, & temperatura quadã à Saturni sidere E
co pulatam exerant, & suspensam teneant. Alij Magneti hoc attribuũt, quo lapide tota illa pars, quę ad Arcticum uersa est, incrustata quodammodo cõperitur: tantamq; illi uim dum se ad polum erigit esse dicũt, ut uniuersum terræ corpus eodẽ trahat, atq; ita bonã eius partẽ undis extare faciat. Alij alias atq; alias super hoc rationes cõminiscuntur, cõcauitates subterraneas, oualem figurã, protuberationes, & cõmenta alia ingeniose magis quàm uerè excogitata, quæ omnia si suscepti operis ratio pateretur, facilè refelli possent, utpote quę tam ualidissimis naturæ rationibus, quàm hodiernæ nauigationis exploratione, falsa deprehenduntur. Sed hæc illi uiderint. Basilius Magnus totum hoc ad architecti summi dei sapientiã refert, admirationemq; omnem dirigere nos ad eius prouidentiam adhortatur. Nam & apud Hieremiam prophetam ipse rerũ opifex clamat: Vos igitur nõ timebitis me, qui posui arenam terminũ maris? quasi nulla alia in re magis potentiam uiresq; suas ostentarit. Ille enim cùm abyssos circumuallaret, legem impo F
suit aquis ne datos transiliant fines, signatisq; terminis coërceantur.

IGNAVIA.

EXpedita autẽ manus, & in propatulũ prolata, ita opus, autoritatem, atq; potestatẽ indicabat: contrà uerò, nihili hominem, ignauum & otio desidiaq; torpescentem significare si uellent, manus eius in sinum consertas effingebãt: qui porrò status ignauissimi nebulonis est, cùm præsertim Anaxagoras ideo sapientissimũ omniũ animantiũ uideri hominẽ dixerit, quia manibus instructus foret. Quod dictũ Plutarchus in moralib. repetit, neq; dissimulat Aristoteles.

FVRACITAS.

APud autores aliquot inuenias læuã manũ pro furacitate positã. Nam Plautus, Persa, ubi Sophoclidisca lena Pechnij pueri manũ de-

poſceret,

A poſceret, atq; ille dexterã porrexiſſet, reſpondit ea: Vbi illa altera eſt furtifica læua? Ita & Catullianũ illud intelligitur de Marrucino, qui manu ſiniſtra nõ bene utebatur, ſed in ioco atq; uino tollebat lintea negligentiorum.

PLAVSVS.

PLauſum autem, lætitiæq; & gratulationis ſignum, manibus in eum geſtum figuratis ut ſeſe complodere uiderentur, ſignificare, theatra Romana, & poëtarum pulpita ſæpius oſtenderũt. Id autem in Sardanapali ſtatua, quæ Tharſi erat, exprimebatur, cũ inſcriptione, quæ modis omnibus laſciuiendũ eſſe cõmoneret.

IMPEDIMENTVM.

COmplicatas uerò manus digitis pectinatim inſertis, adeò uetus illa religio impedimenti ſignum eſſe credidit, ut parturientiũ nixibus obſtare, ne partum ædere poſſent, quandiu manus eo geſtu tenerentur, perdita admodum ſuperſtitione perſuaſum habuerint.

LIBERTAS.

QVemadmodum uerò per manus ita complexas impedimentũ ſignificabãt,
B ſic per eas explicatas libertatem innuebãt. Nummus eſt Ti. Claudij Cæſ. in quo uidere eſt ſigillum, quod dextera pileum tenet, læuam quàm latè poteſt diſcapedinatã exporrigit, cum inſcriptione, LIBERTAS AVGVSTA. quamuis uerò pileus per ſe ſit libertatis ſignũ, manus ea tamen ita paſſa ſignificatũ adauget. Sedenim ut de parturientium faſcinatione per implexas manus dicebamus, ita contrariũ eſt in nummo Iuliæ Piæ, ubi partus felicitas explicatur, in quo Venus læua haſtæ innititur, dexteram expanſam oſtendit, cum inſcriptione, VENVS GENETRIX. Romani enim genus à Venere, propter Æneam eius filium, ſe ducere aſſeuerabant, maximè uerò gens Iulia.

VENVS GENETRIX.

QVæ quidẽ condente & dicante Iulio Cçſare, templũ exerit Veneri Genetrici, cuius rei Plinius, Trãquillus & alij meminere. Legimus & Cæſaris teſſeram fuiſſe, Venus Genetrix: ut Syllç, Apollo Delphicus: Marij, Lar deus. Obſeruandum autẽ in nummo ſcriptũ eſſe GENETRIX per E, media ſyllaba, prout ueteres grã-
C matici ſcribendum monent, cùm tamen genitor per i notandum agnoſcant.

LIBERALITAS.

EST & illud frequentiſsimo latinitatis uſu dictitatũ, Manus remittere, liberalitatis & donationis ſignificato, quo loquendi modo luſores præcipuè utunt: nam remittere manus, eſt condonare colluſori iactum, quem ſua ipſe manu damnoſum feciſſet, debueritq; ob id nummos exoluere. Hinc legere eſt in epiſtola Octauiani Auguſti ad Tiberiũ: Ego perdidi uiginti millia nummûm, ſed cùm effuſe in luſu liberalis fuiſſem, ut ſoleo plerunq;: nam ſi quas manus remiſi, cuiq; exegiſſem, aut retinuiſſem quod cuiq; donaui, uiciſſem uel quinquaginta millia: ſed hoc malo, benignitas em̃ mea me ad cœleſtem gloriã effert. Pręcipuè uerò dextrã liberalitatis & erogationis indiciũ eſſe uoluerunt, utpote quæ, uti prompta eſt, & ad capiendũ expeditiſsima, ita & ad porrigendũ erogandumq; uſitatiſsima. Vnde Græci δῶρον illud ſuũ menſuræ de manu ſumptæ uocabulũ, de quo alibi locus ſuus, deductũ uolunt, quòd ſcilicet inde dona porrigant. Sed quoniã tam liberalitatis q̃ libertatis ſignificatũ in dex-

tera ponunt, huiusmodi disciplinã longè melius sacræ nostrorũ literæ prodiderunt: ueteres enim theologi qui diuinorũ nominũ significata perscrutant, eam inesse uim in Dei dextera intellexere, unde pulchra, grata, lętaq; omnia prouenirent, proprioq; nomine Michaëlẽ uocari. at Græcorũ theologia Michaëlis uim in Deo eam esse dicunt, quã mathematici Veneri dedicarũt. Psal. decimo supra centesimũ iubetur Christus sedere à dextera Dei patris, ubi theologi per sessum requiem, & fruitionem diuini imperij, & patri & filio propriã, & honore parem intelligunt: per Dei uerò dexteram effusissimam eius benignitatem interpretantur. Læuam demũ Aramei eam in Deo uim esse dicũt, unde fortia, dura, & castigantia procedant: idq; numinis Gabrielem appellatũ, quod Astronomi ex Græcorum theologia Martem esse dixerunt. D

VER. HYEMS. SOL.

APud Gręcos Latinosq; poëtas pleruncq; reperimus centimanũ Briareũ, centimanũq; Gygẽ: quin & Homerus Solẽ ἑκατόγχειρα nuncupauit. quorũ significata cũ hieroglyphicis in star interpretent, non importunũ fuerit hîc explicasse. Interpretes Hesiodi, per Briareũ uernũ tempus dici tradunt, ob herbarũ, florũ, & frondium copiã, quã affluenter adeò subministrat. per Gygẽ uerò hyemẽ, & ipsum centimanũ, ob ea multa, quæ iandudum collecta congestaq; in uarios mox usus distribuit, & negotijs quæq; suis accõmodat. Quòd uerò & Sol centimanus Homero sit, multa & innumerabilia eius officia, quæ magis aperta cognitaq; sunt, quàm recensere oporteat, effecerunt. E

OFFICIA MVTVA.

CEssit & in prouerbiũ mutui beneficij, officijq; ab officio prouocati, Manus manũ scabit, ex Epicharmi Comici uersiculo, quẽ in ore fuisse semper Prodico Sophistę, Socrates apud Platonẽ memorat, Axiocho. Erat uerò huiusmodi:

ἡ δὲ χεὶρ τὴν χεῖρα κνίζει δός τι καὶ λάβοις τι.

Næ manus manum fricabit, Da quid, auferes quid.

Sed enim illud uulgatum magis: χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους.

sic enim manu scripti codices habent, quod alij suo freti ingenio corrigere uoluerunt, quæ trimetri esset ratio minus animaduertentes. F

Manus manũ, digiti interim digitos lauant.

OPEM FERRE.

EAdem dextera, quæ pullaria Plauto dicitur, passis digitis opis ferendæ fuit hieroglyphicum, cuiusmodi species in Opis deæ simulacro aliquot in nummis obseruatur, quasi ea opem omnibus uelle se ferre polliceatur. Quin etiã & nunc uulgò, & apud ueteres usurpatum illud, τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, manum admouere, quotiens operã nostrã alicui negotio adiutricẽ adijcimus. Hinc apud Maronem Palinurus ad Æneã clamat: *Da dextram misero, & tecum me tolle per vndas.* Sanè illud sumptum à sacris, in quibus quispiam aduenienis admota uictimæ manu, fiat & ipse particeps sacrificij. Sed hoc frequentius apud nostros, cũ infantes ab originali labe per sanctas aquas expiant, lustricusq; eorũ dies celebratur: quicunq; enim manus admouerint ad infantẽ, dum sacrũ id peragitur, paternis sese obligant officijs, & arctissima pietatis necessitudine & nato & parentibus coniunguntur, propemodumq; affines fiunt. Quod uerò de manibus sacrificio admotis

A motis dicebamus, quod theologi nostri interpretant̃ eo Leuitici loco, Quicunq; illa attigerit sanctificabit, id dicũt ostendere, quòd in disputationib. quæ de Deo sunt, theologicisq; mysterijs, sufficit nobis tantũmodo tangere, queadmodũ qui uult igne calefieri: nam is si interius manũ immittat, pro eo quòd poterat & satis erat calefieri, cõburit: sic qui profundius, uel altius de Deo disputare præsumit, pro eo quòd gloriosius aliquid ostentare affectat, in blasphemiã cadit, dum diuinorum dogmatũ nequit sublimitatẽ assequi. Ea de causa populus Israëliticus nõ ascendebat in montem Domini, sed iuxta radices corona ducta desidebat: quod utinã superioris seculi tẽpora animaduertissent, nõ em̃ sanctissima hęc doctrina tot ineptorũ hominũ, ne ignauorũ dicã, nugis atq; cœno implicata esset & cõtaminata. Sed Deo Max. gratia, qui nostra demum ætate tot autorũ ueterũ thesauros aperuit, ut in unaquaq; disciplina proficere uolentibus, uerã, facilẽ, breuẽq; uiam patefacere dignatus est. Quod uerò ad hãc rem facit, monet Paulus, haud facilè cuiquã manũ imponendã, de ordinibus nimirũ cõmunicandis, quorũ uis & ratio in spiritus sancti cõtributione cõsistit, iuxta ritũ, quo impositis supra ca-
B put manibus sacerdos dicit, Accipe spiritũ sanctũ. Id uerò diligentius examinandum imperat Paulus, ne indigno, uel improbo, uel imperito talia conferantur.

FLAGELLVM.

SIgnificat etiã flagellum manus in diuinis literis, ut apud Sophoniam: Extendam manũ meam super Iudam, & super habitantes Israël, & disperdam de loco hoc reliquias Baalis. Et beatus Iobes de calamitatibus, plagis, & infortunijs suis loquẽs, Manus Domini, inquit, tetigit me. Et illud, Tradentur in manũ gladij, castigabunt̃ gladio significat, utpote qui occidione occidendi sint. Iam quod alibi legitur, Firmasti super me manum tuam, de castigatione intelligendũ est.

PIETAS.

IN Antonini nummo pietas ipsa dexterã exporrigit expansam, læua donariũ in subiectã aram porricit. In L. Ælij Cæsaris nummo aureo, dextera sigilli eodem est gestu, læua donũ tenet, cum inscriptione, PIETAS. Quòd uerò dictũ est in Cynocephalo, passas in cœlum manus adorationẽ significare, uideas id in Gordiani Pij nummo, in quo sigillũ est passas hinc inde manus ad cœlum attollens, cuius inscriptio est, PIETAS AVGVST. Et Iarbas apud Maronẽ dicit

C *Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.*

Iam & Salomon Trecensis nõ ignobilis sacrę scripturæ cõmentator, sacerdotes, inquit, cùm sanctum, BENEDICTVM pronunciant, nomen inquam id sanctum XII. literarum, extendunt manus suas.

SVPPLEX.

APud nationes aliquot inuenias, reiectas post tergũ manus, easq; cõnexas, supplicẽ hominẽ significare. Eam formã in huiusmodi significato peculiarẽ apud Assyrios fuisse tradit Ammianus, ubi lib. XVIII. Antonius ab Vrsicino agnitus in hostili acie, obiurgatorio sono uocis increpitus, proditor & nefarius appellatus, sublata tiara, quã capiti summo ferebat honoris insigne, desilijt equo, curuatisq; membris humũ uultu penè cõtingens, eum salutauit, patronũ appellans & dominum, manũ post tergũ cõnectens, Ignosce mihi inquit: & quæ pro criminis depulsione subsequuntur.

CAPTIVITAS. D

Sed enim apud Romanos huiusmodi species manuũ post terga reuinctarũ, captiuitatis nimirum indicia sunt, & Virgiliano confirmatur carmine,

Ecce manus iuuenem interea post terga reuinctum,
Pastores magno ad Regem clamore trahebant.

& multis ubiq; terrarum monumentis, ex ære & marmore dedicatis, passim intueri licet. Ita lib. de Amicitia Cic. de eo qui litigare se simulãs blandiat̃, atq; ad extremũ dat manus, uinciq; se patitur, ut is qui illusus sit, plus uicisse uideatur. Talem Astronomi figurare solent, ubi ostendere uolunt eum ab inimicis superandum, & in eorum potestatem redigendum, qui XIII. Sagittarij gradu lucem auspicatus fuerit.

PACIFICATOR.

Quæ uerò species in M. Catonis Proprætoris nummo cernitur, ubi uictoria est sedens, manu exporrecta, pollice summisso, quod puto uictoriã consilio partam significare, ut illud, quod alibi explicatũ est, Romanos sedendo uicisse, huc accõmodetur. Ille porrò gestus in manu res compositas ostendit, qui habitus in statuis pacificatorũ exprimi solet: ut in equestri colossea ex ære M. Aurelius, in area Lateranensis basilicæ uisitur, de qua in Digitis. E

RESTITVTOR.

In alio IMP. SEV. ALEXANDRI AVG. nummo simulacrũ est læua hastæ innixũ, dexteram porrigens, uola & digitis demissis, pollice pendente, in quo literas eas tantùm inspexi quæ RESTITVTOR diceret, reliquas discernere non potui. Verùm apertius in Gratiani nummo porrigitur manus mulieri altero genuflexæ genu, cum inscriptione, REPARATIO REIPVB.

SALVTATIO.

Erat & salutationis indiciũ, dextera iuncta dextrę, quod apud Varronẽ, atq; etiã apud Callimachũ Ætijs habetur. Vnde Virgilius in eandem sententiã Æneam inducit cum patre in Elysijs loquentem ita queri: Cur dextræ iungere dextrã nõ datur. In hunc sanè diem mos hìc perdurat, ut hospites & peregrinos, & quoscunq; notos peregrè uenientes, dexterarum coniunctione salutemus.

ADORATIO.

Neq; uerò tantũ porrectis in cœlum manibus adoratio fieri solita, sed & auersa manus ad osculũ exposita, adorationis indiciũ est. Hinc illud apud Plinium, quandã esse in dextera religionẽ, quæ osculis auersa appetit̃. Qui adorãt, inquit Hieronymus in Ruffinũ, solẽt manũ deosculari. Vnde Hebręi deosculationem pro ueneratione usurpãt: eiusmodiq; loquendi forma per totã iam Italiã ex quo Hispanos in dominationẽ admisimus, inoleuit, cùm prius id honoris nõ nisi Pontificibus deberet̃. Et nõnulli Catuli somniũ de Augusto referũt, quasi Iupiter cõpluribus prætextatis tutorẽ à se poscentibus, unũ ex eis demonstrasset, ad quem omnia desideria sua referrent, eiusq; osculũ delibatũ digitis ad os suum retulisset. Alioqui, ut in Cynocephalo dictũ, sublatæ in cœlũ manus adorationis indiciũ sunt. Apud Ciceronẽ Quęstionib. Academicis admirationis id signũ est, ubi dicit̃: Hortensius autẽ uehementer admirãs, quod quidẽ perpetuò Lucullo loquente fecerat, ut etiã manus sæpe tolleret: nec mirũ, nam nunq̃ arbitror cõtra Academiã dictũ esse subtilius. Peruulgatũ uerò est Catullianũ illud in hanc sententiã: Admirans ait, hæc manusq; tollens, Dij boni, & quę sequunt̃. F

CONSENSVS.

In militaribus uerò allocutionibus sublata manus, cõsensus & approbationis

hiero-

A hieroglyphicũ eſt. Vnde totiẽs apud Xenophontẽ,ſi,quod propoſitũ eſſet,ſcitũ facere ſe profiterentur,manus tollere iubebantur. Sedenim hoc ritu Hebræorũ prius inſtitutũ fuit,quod pleriſq; locis habetur: & Aaron Leuitico,tollens manum, populo bene precatus eſt. Ita nobis quoq; faciundum imperauit Paulus: Orate,inquiens, in omni loco attollentes puras manus. Et Tertullianus ubi de oratione pro ſalute Imperatoris agit: Illuc ſuſpicientes (ait) Chriſtiani,manibus expanſis,quia innocuis:capite nudo, quia nõ erubeſcimus: deniq; ſine monitore,quia de pectore oramus:& quæ ſequuntur in hanc ſententiam.

FOEDVS.

SEd neq; Pythagoricũ illud prætereundum, μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν, nõ unicuiq; dexterã porrigendam:quippe non temerè eſſe quempiã in amicitiæ familiaritatisq; fœdus admittendũ. Citat hoc ſymbolũ in hanc ſententiã Plutarchus eo cõmentario,quod de multorũ amicitia cõſcripſit:& Solonis dictum illud in primis fertur, φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὓς δ᾽ ἂν κτήσῃ μὴ ἀποδοκίμαζε. Amicos ne citò cõpares,quos aũt acquiſieris ne reijcias,cõtemnáſue. Mos uerò adhuc eſt noſtris præſulibus,
B in admittendis in clientelam amicis manũ porrigere exoſculandam,quod firmũ quaſi fœderis & conciliationis ſignũ habetur. Obſerues etiam apud Ammianũ, rerum geſtarũ lib. I. ſupra XX. Nebridium, qui contra Conſtantiũ unus omniũ iurare noluerat,metu militũ,qui ferrum in hominem ſtrinxerãt,ad Iulianũ profugiſſe,ſuppliciterq; oraſſe,ut timoris leuandi cauſa ei dexterã porrigeret. cui Iulianus: Ecquid, ait, præcipuũ amicis ſeruabitur,ſi tu dexteram attigeris meam? Plutarchus in Catone Vticenſi morẽ tangit oſculandi manus Imperatoris apud Romanos:neq; id quidem omnibus,ſed paucis admodũ honoris gratia conceſſum. Vnde etiã in diuinis literis legitur: Tua dextera me ſuſcepit. quod ita interpretantur Theologi:Mos eorum eſt qui opem alicui ſint allaturi, dexterã porrigere, in qua & uis, & aptitudo, agilitaſq; magis promptuaria, quàm in læua. Et Pſal. LXIII. Tenuiſti manũ dexteram meam:id eſt, optimi Aſſertoris inſtar manum meam apprehendiſti, meq; de terra & ſeruitute Babylonica eduxiſti. Alij ſic exponunt,ut per dexteram manum à Deo tentam,meliora ac laudabiliora opera intelligantur,quę benigno Deus animo ſuſceperit. In ſacrificijs demum manuum impoſitio nunc benedictionem miniſtrabat, nunc peccatorum remiſsio-
C nem,nunc ſancti ſpiritus aduentum, nunc expiationes, quas ſolo percipimus intellectu,ait Heſychius.

FIDES.

QVia uerò fides in fœderibus primũ expetitur, Numa Romanorũ Rex cõſtituit,ut manus eæ quæ fidei ſacra facerent,ad digitos uſq; inuoluerent,quod fidei tutandæ indicium eſſet,cuius præcipuè ſedem in dextera eſſe docuit:uel,ut arcana in abdito habeantur. Porrò fidem in manibus Arabes adeò colebant,ut fœdus nunquã facerent, niſi ſanguine ex uola iuxta maiores digitos eorum qui fœdus inirent, lapide quodam eliſo, intinctoq; inde flocco ac lapidibus ſeptem, qui forent in hunc uſum comparati,illitis,ſuis interim Oratal & Alilat numinibus unicis inuocatis. Agnoſcit & Maro fidem per dexterã ſignificari, quare Dido apud eum exclamat:

En dextra,fideſq; Quem ſecum patrios aiunt portare penates.

Atq; hoc eſt quod Achemenidi Anchiſes

Dat dextram,atq; animum præſenti pignore firmat.

Velamen uerò illud,quo fidei ſimulacrum,uel manus ipſę obtegerentur,album

fuisse constat. Vnde Maro canam fidem appellauit, ut nonnullorum est opinio: D quamuis & literatißimi uiri sunt, qui canam ideo fidem à Virgilio dictam putant, quòd primum omnium templum Fidei fuerit à Roma Æneæ filia conditum, ut in fragmentis Pompeij, diuino illo numine rerum opifice iam tum Romanę originis initio, quod futurũ olim erat, pręmonstrante, ut quod imperium ibi sine fine permansurum parabatur, fundamentũ pietatis in fide iecisse tot antè seculis cõstaret. Horatius tamen uelaminis albi mentionẽ facit ubi dicit: Et albo Rara fides colit uelata panno. Id enim ad synceritatẽ, quæ requiritur in fide, indicandã excogitatũ: à fide enim fucus omnis abesse debet, neq; ullo subterfugij colore candor eius uiolari. Quapropter iustè magnanimiterq; Romani fidem hostibus etiã seruandam rati, Cannensi clade accepta, cùm Hannibal quibusdã captiuis redimendi se potestatẽ fecisset, fide ab eis accepta redeundi, nisi res confici posset ea quam proposuerat conditione: dolose illi unius diei iter progreßi, simulato negotio, in castra hostica redierunt: inde quasi sacramento soluti, tanquam liberi essent, securi cõfidentesq; Romã se contulerunt. Indignatus Hannibal, dum eos sibi dedi postularet, ipse etiã S. P. Q. R. factum ægerrimè tulerunt, E neq; ullis ciuium suorum precibus aut lachrymis uinci potuerunt, quin publicè ad Hannibalem remitterentur. Sed quid uetustiorũ malè praueq; facta conquirimus, si recentioribus seculis dolosa huiusmodi fide deceptum Adelbertũ Brauemburgi Regulum legimus, turpi nostrorũ principum ignominia, quem Atto Maguntiæ archiepiscopus blanditijs pellectum, ad Ludouicũ Regem capitalem eius hostem attraxit, iuramento pollicitus se procuraturum, ut quemadmodum eum saluũ de munitißimo, ubi erat, loco educebat, incolumem identidem reduceret. Cùm itaq; paulùm extra portas prodijsset, Atto cõiectis in Solem oculis, iter longum & horam iam tardam causatus, satius fore dixit redire, cõmomodùm ut corpus aliquo cibo curarent, itineris laßitudinem ita leuaturi. Cui Adelbertus, nihil suspicatus mali, non difficulter assensit. Reuersi igitur, sumptoq; ientaculo, dant se iterum in uiam, ac simulatq; in Ludouici conspectu constitere, Adelbertus in manus Regis deditur: quo proditionis Attonẽ audacter incusante, iuramento, inquit, Atto, tunc planè satisfactũ, cùm te impransum eductum, intrò ut pranderes reduxi. Sed hæc improba barbari hominis facta prætereamus, & ad fidem reuersi, haberi eam dicamus in Hadriani nũmo quodam, læ F ua tenentem orbem planũ: id nonnulli speculum esse contendunt, nam id quoq; significatũ habet fidei, additaq; est erecta columella, ob fidei quippe tum rectitudinem, tum firmitatẽ. Multò uerò manifestius duæ manus iunctæ, fidei sunt hieroglyphicum, quod in plerisq; nummis antiquorũ obserues, inscriptionibus etiã additis, modò FIDES EXERCITVVM, modò FIDES ROMANORVM. Sed huiusmodi manus iunctæ ad alia etiam extenduntur significata.

FELICITAS.

QVandoquidẽ alicubi simulacra duo dexteras iungentia felicitatis hieroglyphica sunt, caduceo præsertim apposito: rebus enim pacificè cõpositis, congruum est publicã priuatamq; subsequi tranquillitatẽ. In Hadriani nũmo tenet ipsa dea caduceũ manu una, altera Imperatorẽ apprehendit: inscriptio est, FELICIT. AVGVSTI. Vbi uerò idem Imp. genibus quendã procumbentẽ subleuare uideť, quid sibi uelint iunctæ dexteræ, declarat inscriptio, RESTITVTORI GALLIÆ. Quod uerò superius dexteram salutationis signũ esse diximus, in nũmo qui TRAIANVS HADRIANVS inscribiť, Imperatorem ipsum ui-

deas

A deas dexteram Dei sedentis dexteræ iungentem, cum inscriptione sub basi posita, ADVENTVS AVG.

IVDEX.

SEd & abscisæ manus ipsæ hieroglyphicum suum habuere, quod minimè fuit prætereundum. Spectari enim solitas Thebis iudicũ statuas absq; manibus, Plutarchus ait: & eam quæ Principem referret auersis esse oculis, ut iustitiam & à donis alienam esse debere, & nulla mulceri facundia oportere significarent. Nam Stratoclem & Dromoclidem quis iniquo animo nõ ferat, quorum sermo omnis cùm de Reipublicæ negotio aliquo capessendo, deq; tribunalibus colloquerentur, erat, ut se inuicem ad auream messem inuitarent.

DEI VIS.

SAnè Ianum, de quo plura alibi, ueteres bicipitem, sed absq; manibus & pedibus effingebant, quadrato lapide ab exili basi in latum exurgente. Indicabat id Dei uim, cui neq; pedibus neq; manibus opus est, ad ea quæ iusserit efficienda, utpote qui nutu solo totũ potest mundũ tremefacere, & ut apud Poëtã, dicto B citius tumida æquora placare. De statua uerò Iani, quæ numerum CCCLXV. dierum digitorum gestu indicaret, suo loco dicetur.

PROVENTVS.

QVamuis uerò ita ueteres iustitiam informarint, apud coniectores tamen reperias uirum agendis causis nobilem, iudiciaq; & leges fama optima consectantem, qui plures se habere manus somniauerit, prospera expectare, quòd id portendat & clientũ, & amicorũ, atq; etiam pecuniarũ prouentũ exuberantem.

VINCVLA.

IMperitis tamen, maleficis & sceleratis hominibus, id somnij uincula minitatur, multas scilicet manus ad eorum coërcitionem expediri. Sed quoniam incidimus in prouentũ, succurrit id ex Psalmo CXVII. Labores manuũ tuarũ comedes, apud Græcos τῶν καρπῶν scriptum esse: quare bene periti quidã, fructuũ potius quàm manuũ reddidere. καρπὸς enim tametsi non quidem manum, non palmã, sed iuncturam palmæ cum bra C chio significat, ut apud Homerũ legas Venerem à Diomede uulneratã ἐπὶ καρπῷ, ubi nõ pars pro toto, sed locus letalis, & conuulsioni obuius de industria designatur, ad criminis atrocitatem augendam: pro fructu tamẽ passim ponitur, & multa inde in huiusmodi significatũ uocabula. Erit itaq; sensus, fructibus suis uescetur is qui timet Dominum, nec impius hæc tam culta noualia miles habebit.

SPES IRRITA.

INuenias & operum inefficaciã per præcisas manus significari, quę uanas nonnunquam irritasq; cogitationes, spesq; hominũ inanes indicant, quòd ita scilicet opus ad finem qui fuerat institutus, perduci minimè posit. Et mathematici, nullius utilitatis & haudquaquam frugi hominem in lucem edi sub XVII. Geminorũ gradu ostendere cùm uellent, hominem eo loco utraq; manu mutilum pingunt, atq; eum ignauiter consistentem.

MINISTERIVM.

SEd longè alia de causa Mycerinus Ægyptiorũ Rex uiginti colossos ancillarũ circa filię cadauer circunstantium, truncis manibus, ijsq; humi ante pedes ia-

centibus erexerat: ijs em̃ uxor manus absciderat, quòd adulterij tam nefarij ministræ fuissent, uti scilicet pater sceleratissimo exemplo cõplexu filię abuteretur. D
Quòd uerò in diuinis literis primo Regũ habetur, ubi Arcã Domini Palæstini prædam abduxerãt, & in Dagonis idoli sui templo posuerãt, manè repertus Dagon prolapsus cõfractusq́;, abscisis manibus: interpretes loco hoc, abscisis manibus, intelligũt, fore tunc præmonstratũ, ut cùm Domini nostri doctrina ad gentes peruenisset, idolorũ manus abscinderentur, hoc est, præstigiæ quibus mortales omnes eludebãt, desiturę essent, neq; ulla ulterius decipiendi potestas dæmonibus relinqueretur. In huiusmodi ferè significatum Leuitico legas, ubi de uictimis agitur: Si nõ poterit manus eius inuenire, hoc est, si propter egestatẽ emere non poterit, si precium erogare nequiuerit. Alioqui, sideratæ, attritæ, uel etiam abscisę manus, neq; non pedes, actiones indicant deprauatas: studiosum quippe hominem eorum tantùm quæ uel ab auaritiæ, uel superbię spiritu suggeruntur. Quare Dauid ita deprecatur: Non ueniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me, diripientis scilicet aut uiolantis: superbi enim hoc est, auari illud. Eodem & brachia significato accipiuntur. Nam ubi Psal. XXVI. delinquentis hominis brachiũ cõteri legitur, impurorũ hominũ brachia debilitata significari ait Origenes, quandoquidem ad nullum misericordiæ aut beneficentię opus exerceant. Nam manus & brachiũ, inquit is, operis est indiciũ. Sed eo loco Euthymius adimi perperã agendi autoritatẽ, uiresq́; confringi interpretatur. E

AVARITIA.

SVnt tamen qui hoc ad auaritiã pertinere censeant, interpretamentũq́; huiusmodi ex Theocritiano carmine mutuentur, νωλεμὲς δ' ὑπὸ κόλπω ... χεῖρας ἔχων, & quæ sequuntur in hanc sententiam. Neq; desunt qui manũ tantùm sinistram digitis cõpressis pro tenacitate & auaritia pingant: nam & coniectores læuam lucri, & augendæ rei signum ponunt, quippe quę ad custodiendũ magis idonea sit, utpote segnior, & tenacitati accõmodatior. Ad hoc facit quod Diogenes, ut nõnulli tradunt, dicere solebat, non esse tradendas amicis manus cõplicatas: quod interpretant̃, benignitatẽ addendam comitati. Auaritiã & ille gestus in manu significat, cùm exporrecta capedunculam assimilat, quo gestu Philemonis Romæ signum uidi, cùm in altera uolumen complicatũ haberet, idq́; tenaciter restrictũ, ut qui precium sibi deposceret, nõ nisi eo numerato librũ exhibiturus. Ferũt enim eum Comœdiarũ scriptorẽ, ære graui solitũ lucubrationes suas uenundare. Inscriptio sanè erat ΦΙΛΗΜΩΝ. Apud Aristophanẽ iocus est Cõcionatricibus, ubi Phidolus deos exemplo ponit, quibus cùm supplicamus boni alicuius gratia, stare eos supinam manũ porrigentes, non ut qui dent, sed aliquid accipiãt. Hinc quoq; Atheniensium in aucupandis lucris auiditas dicterio carpitur, ἀττικὸς ὑπέχει τὴν χεῖρα κ' ἀποθνήσκων. manum etiam dum moritur Atheniensis porrigit. F

SERMO.

POrrò aũt orationẽ unamquanq; tradunt ex manu significari, quamuis alio loco prensam manu linguã id facere dixerimus. Ea tamẽ differentia habetur, quòd species illa non orationem tantùm, sed eloquentiã indicabat. Manus uerò unumquęq; sermonẽ per se ipsa significat, quòd unà cũ sermone manuũ etiã motũ expetimus, ut

ait

A ait Artemidorus: histriones enim uel celebres inuenias solœcismi redargutos, quòd gestu manuũ aliquando peccassent: de quo alibi. Contrà uerò erant Hermea signa quadrata sine manibus & brachijs, solo quippe insignita capite, eaq; præcipuè apud Athenienses, sed in quorũ medio uirilia etiã adsculpebantur. Sermonis hæc erant indicia, ut in Pudendis etiã ostensum, Mercurij quippe ipsius uim ostendebant. Nam is & Cyllenius ideo uocatur, quòd κύλλους Græci uocant eos, qui sine manibus sunt. Ostendit uerò hoc sermonem suapte ui pollere, & sine manibus omnia cõficere. Cur uerò signa illa quadrata fierent, in quadra iugeris dictũ. Sedenim cùm Aristoteles duplicem sermonis ponat intellectũ, unum scilicet primæ intentionis, alterũ secundæ, ut nostri interpretantur, sermonem illũ qui per Hermea figurat̃ uirilibus arrectis, primæ dixerim intentionis, quasi mente conceptum: secundæ uerò, qui per manus significatur: is enim per uocis instrumenta expressus, opus quodammodo conficere uidetur. Hic uerò sermo plurimùm apud eruditos aut per dialecticã in angustias intruditur, aut per eloquentiam in latiores campos explicatur: unde Zeno Stoicæ disciplinæ princeps
B commentus est, per manum utrunq; diuerso gestu porrectam significare: quod quidẽ inuentũ cùm manifestũ sit hieroglyphicũ, minimè fuerat dissimulandũ.

DIALECTICA.

Dialecticam enim ostendere cùm uellet, manũ pingere solitus est digitis in pugnum cõpressis, angustias hinc scilicet & argumentorũ breuitatem, quibus illa cohibetur, ostendens, quòd simplex uniuscuiusq; rei qualitas tribus plurimum propositionibus comprehendatur, axiomate, assumpto, & illatione, uel partibus his etiam breuioribus.

ELOQVENTIA.

ELoquentia uerò latè diffusa patenti decurrens planitie, quaq; libuerit peruagata, per diductos digitos dilatatamq; manum ab eodem exponebatur. Reprehendit sanè Quintilianus eos, qui orantes ulla in causa manũ sub pallio continent, quasi res ignauiter agatur: nostri tamen instituti est, cùm apud Pontifices inter sacra sermonem habemus, manus intra pallium cohibere, frugaliq; tantùm pronunciatione uti. Quoniam uerò Theologi finiunt aliud orare esse, aliud adorare, status ad cultum, manus ita surrectæ ad adorationem facere uidebuntur.

C PRECES.

IN Hetruscis quoq; institutis hoc gestu manuũ ad preces utebantur, neq; non in deuouendis ciuitatibus, euocandisq; dijs: cumq; Iouem dicebãt, manus ad cœlum sustollebant, ut eo etiam loco apud Virgilium est:

Multa Iouem manibus supplex orasse supinis.

Sanè, quod ad hanc rem facit, Polemonem sophistam legimus Olympicis ludis, qui Smyrnę olim celebrabantur, inepti cuiusdã actoris solœcissimũ manu factũ reprehendisse, cùm in exclamatione, ὦ Ζεῦ, manus ad terrã protendisset. Cùm uerò ὦ γᾶ pronunciaret, faciem ad cœlum erexisset. Sed quantũ ad Iouem pertinet, eundem morem uetustissimo ritu apud nostræ pietatis Pontifices obseruari uidemus: quotiens enim uel DEVM uel DOMINVM enunciant, gentem sanctã bonis uerbis expiaturi, prosperaq; & felicia mortalib. precaturi, manus sub eam locutionẽ supinas in cœlũ tollunt. Quin etiã ὀργιάζειν, quod sacrificare est, etymologici grãmatici nonnulli dictũ putant, quòd qui sacrificãt, precantúrue Deos, ὀρέγουσι τὼ χεῖρε, manus quippe protendunt. In nũmo Gordiani Pij simulacrum est, quod passas hinc inde manus ad cœlũ tollit, cũ inscriptione ad rem accõmodata,

PIETAS AVGVST. Illud addam, antiquũ precandi modum noctu ſub dio D
Pindarum poſuiſſe, Olympijs, ode ſecunda, apud quem νυκτὸς ὑπαίτε@ ob hanc
cauſam inſcribitur.

DE PEDIBVS.

Æc quidem manu ſuper memini, Manarde, tibi diſſeruiſſe: ſed quoniã
Caprilis uelle ſe de pedibus audire ſimilia dictitabat, quæ ſuper his à
me tunc dicta fuerunt, uiſum eſt ſubiungere.

IRRITVM.

Fieri minimè poſſe aliquid, aut inconſtans irritúmue futurũ, quod cœptum
actúmue fuiſſet, oſtendere ſi uellent Ægyptij ſacerdotes, pedes in aquę ſuper
ficie inambulantes pro hieroglyphico faciebãt. Nemo enim eſt qui neſciat, nulla
id humana ope ingenióue fieri poſſe: nihil enim magis irritũ cedit, quàm ſi quis
plantas ſuper aquæ ſuperficiem firmare ſibi perſuaſerit. Ad hoc reſpexit Cicero,
cùm libro Officiorũ tertio, fluxas, labiles & inconſtantes Epicuri rationes eſſe
differeret, quippe quæ minus in ſolido conſiſtant, quòd aqua hærent, ut aiunt. E
Sunt qui elocutionẽ hanc, In hac cauſa mihi aqua hęret, rem nondũ peractã ſigni
ficare cõtendant, dubiumq́ue aliquod ſupereſſe, quod nondũ fuerit explicatũ, aut
ſibi re ſuper adhuc dicendũ eſſe, ſumpto à clepſydris, in quibus aqua, temporis
dati index, per tot horas ſtillatura ſtatuebatꝛ, argumento. Et hoc eſſe quod ad Q.
Fr. Cicero ita ſcribit alterius libri epiſtola v. Quod Idibus & poſtridie fuerat di-
ctum de agro Campano, nõ eſt actum, in hac cauſa mihi aqua hæret. Vbi tamen
damnat Epicurũ, cum Ægyptiorũ hieroglyphico uidetur cõuenire, utpote qui
argumentorũ eius infirmitatem omnino redarguit. Nam ingredienti unicuiq́ue
animali, ut palàm eſt, ſolo opus eſt, diceret Ariſtoteles, cui firmiter innitatꝛ: id aũt
homini, utpote grauiori animali, neq́ue in aëre, neq́ue in aqua cõcedit, & ea de cauſa
pedes ſuam habent nuncupationem, quòd τὸ πέδον, id eſt, ſolum ſibi depoſcunt.

VACILLATIO.

CVm Ægyptiaco conſentit hieroglyphico quod Pſalmo LXXIII. legitur,
Mei penè moti ſunt pedes. Græca lectio habet ἐσαλεύθησαν, quippe uacillarũt,
ſiue potius fluctuarũt: maris enim turbatio, fluctuũq́ue cõmotio, σάλος. Hîc uerò
pedes pro cogitatione ponunt, quæ ſcilicet animi noſtri pietatẽ pedum inſtar re F
git, & ſuſtinet. Penè igitꝛ, inquit, cogitatione peruerſus, ac penè lapſus ſum, ut cre
derem Deo nullã ineſſe prouidentiã, incertoq́ue caſu mortalia defluere, aut quid
huiuſmodi. Ita ibi legitꝛ pſal. XXXVIII. ἐν τῷ σαλευθῆναι πόδας μου. ubi ſi uerbi mari
timi & fluctuantis ratio eſt habenda, latinè dicemus, cùm fluctuare cœpiſſent pe
des mei.

FVNDAMENTVM.

COntrà uerò pedes in ſolido cõſtituti, iactum oſtendunt fundamentũ. Hinc
apud Iuriſcõſultos legas, ponere pedem, pro fundamentũ iacere. Hinc illud
apud Tulliũ De finibus IIII. Quid eñ? ſapientia ubi pedem poneret nõ habe-
bat, ſublatis officijs omnibus. Alibi pedem ponere ſignificat occupare. In Deo
aũt pedes uirtutis eius firmitatẽ oſtendũt, & ſolidi fundamenti ſtabilitatẽ, Eſaia
dicente: Cœlũ mihi ſedes eſt, terra aũt ſcabellũ pedum meorũ. Alibi pedes Dei
hieroglyphicè accepti, humanitas Chriſti eſt: nam ſicut caput Pater, ita pedes Fi
lius, qui eò quòd terreno mixtus eſt, diuinitate ipſa inferior eſt. Quod uerò ſcri-
ptum eſt Deuteronomio, Qui appropinquãt pedibus eius, de doctrina illius ali
quid aſſequentꝛ: ſunt qui ex myſticis hiſce pedibus adeundos intelligant ſanctos
interpre-

A interpretes,& qui diuinã prædicant ſapientiã. At quòd Pſal. ſtantes pedes hieroglyphicè ponuntur, mentis atq; fidei ſtabilitatẽ ſignificãt. Nam contrà de maleficis Propheta, Cur claudicatis utroq; pede? Et Pſalmographus pſal. XVII. Claudicauerũt aberrantes à ſemita. Porrò uitiatus pes, aut mutilus, aut intortus, in diuinis literis, hominem ſignificat qui à recta diuinæ inſtitutionis ſemita declinat: quandoquidem pedes pro actionum, ut dictum eſt, progreſſu ſæpe ponuntur: Theologiq; omnes hunc uitæ noſtræ curſum uiã appellare conſueuerũt, de qua Dauid pſal. 118. Beati immaculati in uia, qui ambulant in lege Domini: hoc eſt, qui dum hanc uiuunt uitam, ea faciunt quæ lex Domini præcipit atq; mandat.

PVRIFICATOR.

SI uerò pedes altius in aquam merſos effinxiſſent, purificatorẽ ſignificabant. Nam & alibi aqua & ignis in defæcationis ſignificatũ accipiunt, quòd rebus his labes omnis eluatur & eximatur. Hîc uerò de ijs ſermo eſt, quæ leui ſint macula contaminata, quibus unda ſatis ſuperq; ſit ad depurandum. Apud Horum legas fullonem hîc ſignificari, quod tantundem eſt: nam id eſt fullonis officium,
B ut res depurget, & munditiem ueſtibus inducat. Alij cõmenti ſunt γραφία pro γναφία apud Horum legere, ut ſcribam ex hac pictura cõmentarentur, propterea quòd hoc à Mercurij ſimilitudine deſcriptum apud Horum uulgatum legerant: ſed non animaduerterũt eo loco non ἑρμοῦ, ſed ἔργου legi, quod exponi debet, ab operæ uidelicet ſimilitudine, ut ſcilicet geſtus ille deſcriberet, figuraretúrq;, qui fullonis eſt ueſtimenta pedibus in aqua preſſantis.

DIVES AVARVS.

TAntali uerò ſpecies in aquã demerſi, ramis fructiferis ad frontem uſq;, & ob oculos dependentibus, quos fruſtra carpere & hanc haurire irrito cauet euentu, quanã meliori pateſcat interpretatione, q̃ luculẽtis his Petronij uerſibus?

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus, infelix quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famem.

SERVITVS.

C APud Onirocritas pedes ſeruorum indicia ſunt, utpote qui totius corporis pondus ſuſtineant, uti opera domi ruriq; facienda ſeruis incumbũt, & quæ perperã egerint compedũ ſupplicio puniunt.

TRIVMPHATOR.

QVoniam uerò Regum triumphantiũ mos erat captiuorũ corpora pedibus cõculcare, ſubiectionis ſignum, triumphabundũ hominem per ita poſitũ pedem Romana pleraq; ſigna ſignificant. eoq; ſpectat uerſiculus ex pſal. LXVI. Impoſuiſti homines ſupra capita noſtra, hoc eſt, de nobis triumphũ alijs cõceſsiſti.

VIA.

AB officio quoq; pedes in diuinis literis uię profectionisq; ſignificatũ habẽt. Vnde plerunq; uideas uetuſtis in imaginibus Deum pingi pedibus intra nubes abſconditis, quod fatidici uates noſtri uolentes carnis à Deo aſſumptæ uiam (eam Theologi noſtri aduentũ dicũt) arcanã, obſcurã, & incognitã fore ſignificare, eam præferebãt ſpeciem. Hinc Dauides offuſam ad diuinos pedes caliginem canit pſal. XVIII. Sed quod idem alibi canit, Pes meus ſtetit in uia recta, dictũ uolunt ueteres Theologi propterea, quòd nõ ſolùm manus, ſed etiã pedes

pro actione, progressuq; negotiorũ accipiunt. Et Leuitico, ubi sacrificiũ fertur D pro sacerdotũ consecratione, pollices manuũ & dexterorum pedum, hostiæ sanguine oblinuntur: dexteras quidem partes obunctas ponunt, quia bonorũ hæ sunt operũ indices, cùm sinistræ pro prauis accipiant. Nam & Maro, dextera ait esse iter ad Elysiũ, At læua malorũ Exercet pœnas, & ad impia tartara mittit. Quòd uerò unctionis mentio facta est, ea sanè uigoris, cõseruationis, & salutis assecutionem significat. Vnde etiam apud Gentes athletæ non nisi oleo delibuti certamẽ inibant. Non ungi uerò, in diuinis ijsdem literis desolationem, ruinã, & perditionem indicat. Sic in Ægypto sublati sunt una nocte omnes, quotquot limina postesq; intinctos agni sanguine non habuere, ut Hesychius.

SOLSTITIVM HYEMALE.

SOlis cursum in hyemali solstitio significare si uellent Ægyptij sacerdotes, pedes duos cõpedibus implicitos, atq; ita progredientes (nisi codex impressus mendosus est) effingebãt, quòd Sol tunc lentius, & quasi pedicis coërcitus ingredi uideatur. Sedenim huius rei longè aliam picturã esse diximus in cõmentario Polypi, ubi manu scriptos Hori codices, duos Polypos inuicem colligatos, non E pedes duos, habere monuimus.

VOLVPTARII AFFECTVS.

PHilosophi antiquiores, quiq; doctrinam eorũ secuti sunt, pedes pro contemptissima parte ponũt: esseq; in anima pedes aiunt uoluptarios affectus uenereæ mollitudini mancipatos. Quiq; Achillis figmentũ interpretant, fuisse illum inuiolabilem præter talos, qui Stygis aqua illini nequiuerint, quòd ea parte manu matris tentus fuerit, cùm ab ea est fatalibus undis immersus, ea aũt parte saucium perijsse, id sibi uelle fabulã dicunt, quòd fortis alioqui homo, aduersis casibus omnibus animosus, nullaq; fortunę iniuria deiectus, libidini tamen ita interdum succumbere deprehendatur, ut inde sibimet exitium paret. Nam & Orpheus principem libidinis locũ talum ait, sed idem mysticè, uti suus est mos. In cœna Domini discipulorũ lauantur pedes, ut scilicet ablutis animorũ sordibus, ad Eucharistiæ donũ mundi nitidiq; procederent. In Iacobis & Esaus partu philosophatur Philon, firmissimęq; mentis, quippe optimi luctatoris esse opus ait, tenere calcaneum: nam id animũ indicat qui uitio dominetur. Calcaneũ enim, ut alibi sæpe, infirmæ uitiosæq; naturæ indicium est. F

FINIS.

EST etiam pes absoluti operis indiciũ: ad calcem enim dicimus, cùm ad finem peruentũ esse uel operis, uel negocij, uolumus indicare. Et Adamantius, ut alibi dictum, nouissimum in Deo nobis incognitum esse, apud Esaiam ostendi eo argumento dicit, quòd Seraphin duo alis inferioribus Dei pedes obtegebãt.

INIQVITAS.

ANguineos alibi diximus Gigantum pedes effingi, cruraq; obtorta, & quodammodo deluxata, propterea quòd tota aberrãt uia, qui cœlo bellum inferre parant. Pedes igitur ita male affecti, iniquorũ operum indicia sunt. Nam uti recti pedes quatuor animaliũ in diuinis literis apud Ezechielem memorantur, ob eorum quę in Euangelijs habentur ueritatem, ita retorti pedes de prauis dicitur ingenijs atq; maleficis: non enim rectè pedes dirigunt, diceret Ambrosius, qui posteaquàm semel in uiam rediere, ad scelera mox & iniquitatem reuertuntur, & tanquam sus lota primo quoq; tempore repetunt luti uolutabrum, & ut Lucretius ait, *Insatiabiliter toti voluuntur ibidem.*

Sanè

A Sanè apud Psalmographum, impiorum ambulationes obtortas esse, ambagibusq; circumactas, inuenies.

AGGRESSIO.

IN statuis uerò pes læuus antè porrectus, aggressionis indiciũ est, quo ita firmato, gestum aiunt ad inuadendũ aptum, quòd dexteri pedis agilitas ictum, quoquouersum quis incubuerit, iuuet. Sinister enim sua quadã peculiari tarditate, totius est ueluti corporis firmamentũ, ac quasi centrũ, circa quod alterius pedis alacritas & promptitudo uersetur exerceaturq;, & quasi rotæ curuatura axi per radios innixa circumagatur, parti unicuiq; laborãti opem allatura. quod nõ ignorauit Maro noster, ubi X. Lucagus Ænea ferire parat: proiecto nam pede læuo aptat se pugnæ. Hoc etiam in nummis, ubi Martis ultoris inscriptio est, sæpe cõperias: nam & philosophi consentiũt, motũ à dexteris partibus oriri. Atq; ego Romæ in Mediceis ædibus pulcherrimi operis statuam obseruaui, quæ speciem hanc in aliquem inuadendi, læuo proiecto pede, præ se ferebat. Militaris præterea disciplinæ Magistri cõmonent, si missilibus agatur, sinistros pedes an-
B tè haberi à peditibus, ita enim uibrandis spiculis uehementiorem esse ictum. At si res, inquiunt, agatur gladio, dexter pes proferendus, ut propinquior dextera sit ad uulnus inferendũ. Sed utcunq; illi, apud Maronem tamen eodem ipso congressu, quem paulò antè dicebamus, strictum rotat acer Lucagus ensem.

REGRESSVS.

NOn ierim tamẽ inficias, regressum dextero porrecto pede figurari: quia qui loco se moueat, necesse habet à dextero pede motum auspicari. Ita signari uideas nummos FORTVNÆ REDVCI cusos.

IGNAVIA VEL REQVIES.

ET quoniã gestus ab histrionibus in primis obseruabantur, inde factũ ut hieroglyphica nõnulla inde desumpta sint: quale illud pro otio & desidia, pedẽ supra pedem statuere: qui gestus in aliquot sepulchrorum imaginibus, sed pro quiete habetur. Sanè Aristophanes cùm otiantem meditabundũq; Euripidem describeret Acharnanibus, famulus eius interrogante Dicæopoli an intus esset Euripides, respondit, Ipse intus pede supra pedem posito tragœdiã meditatur. Et Pluto, Mercurius: Nunc aũt esuriẽs pede supra pedem posito altũ requiesco.

C

DE CALCANEO.

Alcaneum quamuis sit pedis pars, à pede tamen, quantum ad hieroglyphica pertinet, separatur.

SENTENTIA PRÆPOSTERA.

CAlcaneum quidam hieroglyphicè accipere uidentur pro infirma, falsa, atq; præpostera illa ratione, qua nos uitia nostra excusamus, & nimiũ plus æquo nosmetipsi nobis indulgemus. Vnde Deus Genesi ad serpentem, qui uoluptatis est signum: Homo ipse tuum obseruabit caput, & tu illius calcaneũ, imbecillitatem scilicet mentis, quæ facilè seducatur, & quicquid adlibuerit sibi permittat. Siue, ut alibi diximus ex Philone, calcaneum ea pars animæ est, quæ terrenæ adhærescit naturæ, in sensum uoluptatesq; prona & labilis. Ideoq; Assertor noster discipulorum pedes lauisse dicitur, ut signum esset, dilutum esse maledictum illud calcanei, quò ab ipso rerum primordio serpentis morsibus patebat aditus. Nam alibi dictum inuenias, Ecce dedi uobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, in hanc sententiam.

TERMINVS. D

INterdum accipitur pro actionis termino, sumpto à saltatoribus more, in quo rum saltu extrema pars uestigij, quam calcaneũ presserit, signat. hinc Psalmo: Ipsi calcaneum meum obseruabunt. quod proximè accedit ad id, quod inquit Ouidius: *Sed scilicet vltima semper*
Expectanda dies homini est, diciq; beatus
Ante obitum nemo supremaq; funera debet.

Latinus quoq; sermo calcem accipit pro termino. Sic uidet Cicero calcem, ad quem decursum est. & ad calcem peruenire, & similia, passim habentur.

DE GENIBVS.

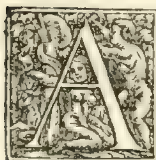

ADdam & Genua, sine quorum auxilio parum aut nihil agerẽt pedes, alterius sic altera poscit opem res, & coniurat amicè.

IMPEDIMENTVM.

EST in his quoq; significatũ impedimenti, si poplites alternis genibus impositi figurarentur, qui quidem gestus nullo magico susurro simpliciter inter ueneficia recensentur: eo enim partus detineri, & omnem actum impediri, maiorũ religio, decretis etiam inhibitorijs, ut perhibet Plinius, testata est. E

MISERICORDIA.

CÆterùm genu misericordię sedem esse, antiqua omnis superstitio confitetur, ut memorię auris, irrisionis nasus habetur: quamuis Thebanus Crates religionem eam, uti reliqua facere solebat, eluserit. Nam cùm pro quodam Gymnasij principem supplicaret, procumbens coxã illius pro genibus attigit, principeq; præ fastu indignante, Quid, inquit, an non hæc tua sunt, ac genua? Apud Ciceronẽ legas oratione post reditũ, ubi L. Pisonem acerbissimè compellat: Tu meum generũ, propinquũ tuum, tu affinem tuam, filiã meam, superbissimis & crudelissimis uerbis à genibus tuis repulisti. Iam uerò illa, Ad pedes iacere, & accidere ad pedes, eodem significato notissima sunt.

HVMILITAS. F

DEpositum genu humilitatis & superiorem agnoscentis indicium esse, nulli non innotuit. Hinc apud Horatium:

Ius, imperiumq; Phraotes
Cæsaris accepit genibus minor.

In diuinis literis, Reliqua mihi sunt septẽ millia uirorũ, qui ante Baalem genua non curuauerũt. & alibi, Flecto genua cordis mei, & huiusmodi pleraq;, id uno uerbo dicitur procidere. atq; ita etiã nostri Psalmo LXXII. reddidere: Coram illo procident Æthiopes. Multò uerò plus procumbere, & terram lingere, ut ibidem: Inimici eius terram lingent.

PROCLIVIS AD VITIA.

NEq; negarim alicubi flectere genua esse hieroglyphicũ ad terram, hoc est, ad uitia declinantiũ, & humanæ cedentium fragillitati, impurisq; affectibus inseruientium, aduersus quos nisi steterimus, nullam ex hoste uictoriam sperare possumus.

A LEVATI PARIENTIVM LABORES.

VIſebantur olim in Capitolio ante Mineruę cellam ſigna tria Nixidia nuncupata, quę genibus nitebantur, ſed ea de cauſa ita dicta, quòd parientiũ nixibus pręſiderẽt: quod eo libentius retulimus, quòd uulgata exemplaria Feſti corrupta ſunt, in quibus ſcilicet pro Nixidia, Noxij dij ſcriptũ inuenias. Sunt qui ſigna hæc Antiocho Rege Syriæ ſuperato, à M. Attilio ſubtracta prodiderint, ab eoq; Romã apportata: alij capta Corintho aduecta, quæ ibi menſæ ſubiecta fuerint. Sed iam de manu, deq; pedibus, & genu, hęc dicta ſufficiant. Videor em̃ mihi nullã neq; tui, neq; publici cõmodi rationẽ habuiſſe: tui, quia philoſophũ ſcio nolle deſidibus & ſuperuacaneis lectionibus detineri, eaq; tantũ lectitare, quæ ad ſanam doctrinã facere uideant̃. In publica uerò cõmoda me peccaſſe uereor, quia dum te his detinui nugis, boni aliquid ad alicuius ægroti ſalutem excogitaſſes. Quicquid tamen in hoc erratum eſt, totum id tua culpa factum, qui cicadæ, ut dicitur, uterum ſcabere non dubitaſti.

B PIERIVS VALERIANVS ERVDITISSIMO VIRO FRANCISCO ROBORTELLO IN ACADEMIA PATAVINA BONARVM LITERARVM PVBLICO PROFESSORI, DE DIGITIS ET MENSVRIS AD AEGYPTIORVM HIEROGLYPHICA.

Um nuper ſcripta tua omnifariæ doctrinæ pleniſſima, & vtriuſq; linguæ ornatiſſima, ſumma cum voluptate legerem, incidiſſemq; in obſeruationes eas quas doctiſſimo viro Ioanni Sico inſcripſeras, duplici ſum dolore affectus: ob amici memoriam, qui tam miſerabiliter nobis ereptus eſt, noctu in habitatione ſua clàm trucidatus: deinde cõmentario eo amiſſo, quod amicitiæ noſtræ pignus paulò antè illi recognoſcendum dederam, ſed adhuc abſq; titulo: ita duplici hac iactura & amici & libelli facta ſummopere dolere cogor, quòd potuiſſes doni eius hæres eſſe. Ne verò amplius hoc accideret, cœpi ante omnia cõmentarijs omnibus titulum inſcribere: & cùm magni nominis philoſopho Bernardino Tomitano de digitorũ numeris libellum inſcripſiſſem, ſupereſſe vidi alterũ de digitorũ menſuris, eumq;, ne amicos nimium obtunderem, tibi Franciſce Robortelle doctiſſime cõmendaui: quamuis partem C *hanc præteriturus eram, quòd ea parũ ſuauis videbatur, verebarq; ne imago ferè eadem toties repetita, ſatiaret potius quàm oblectaret. Partem tamen hanc omni iure tuam non modò legendam, verùm etiã examinandam tibi cõmendabo, quòd id in animũ induxi meum, euenturũ, vt quemadmodũ ego doctrinam tuam mihi laudi fore perſuadeo, tu quoq; pro animi tui candore putes ad rem tuam facere, vt quicquid ego ſcribere ſim aggreſſus, id tum tua, tum aliorum amicorum opera politius fiat. Veræ enim neceſſitudinis ea lex eſt, vt amicorum exiſtimationem non ſecus ac ſi eadem nobiſcum inuehatur naui, nobiſcum identidem & ſeruari, & omne periculum adire iudicemus.*

DE DIGITO COMMVNITER.

EBVERANT quidem digiti in manuũ cõmentarium inſeri: ſed quoniã tam uaria tamq; multiplex eſt eorum materia quam comprehenderunt, ut ijdem ipſi uno nequierint cõmentario coarctari, neceſſe fuit eorum argumenta diuidere: quorũ alter liber circa numeros uerſaretur: cumq; numeri quoq; ipſi ſua gerant hieroglyphica, ſeparatim de numeris per digitorũ geſticulationem ſignificatis, & quorundam etiã numerorũ intellectu myſtico, differen-

dum fuit. Alter hic de digito cõmuniter, ad mera pertinet hieroglyphica. Demum, quia digitus idem dimensionem præcipuè significat, eamq; creat, addenda erunt dimensionũ & species, & significata, cùm quæ peculiariter quisq; sibi digitus comparauerit, ad calculum examinauerimus. D

ALMVS SPIRITVS.

VT uerò rem auspicatius exordiamur, ad almum conuersi spiritum, qui nos afflet, eum dicimus in diuinis literis per digiti hieroglyphicum & intelligi, & nominari. Euangelio autẽ, omni summota dubitatione, ut cùm Assertor noster dicit: Si in digito Dei eijcio dæmonia, profectò uenit in uos regnum Dei. Quo loco diuus Gregorius ex eo manifestum esse ait digitum pro sancto spiritu accipi, quòd cùm Marcus posuerit, Si in digito Dei, alius Euangelista dixerit, si ego in spiritu Dei. Porrò in precibus, quas certo anni tẽpore almo huic spiritui allegamus, dexteræ Dei digitũ eum appellamus. Præterea D. Hieron. eo opusculo cui de diuinitatis essentia titulus est, digitũ unitatis numero, pro almo eo diuinoq; spiritu accipi debere profitetur, quo lex in duabus tabulis in monte Sina scripta fuerit: Ipse enim, ut idem ait, scripsit, qui & dictauit. E

PROPHETÆ.

NVmero uerò multitudinis digiti sunt Prophetæ, per quos spiritus idem almus libros Legis afflatu suo cõscripsit. unde Dauides: Videbo cœlos tuos, opera digitorũ tuorũ: ubi per cœlos ipsam Prophetarũ incitationem accipiunt, qua correpti admiranda tot oracula de diuinis humanisq; rebus in posteros consparsere. Sunt qui Psalmographũ dicant ad historicum sensum simpliciter respexisse, per digitum tamen uirtutem Dei exponant. Vnde Magi Pharaonis cùm Moseos miraculis cederent, digitus Dei est, dicebant, ubi pars pro toto, digitus pro manu: nam omnino manus, ut loco suo dictũ, confecti operis hieroglyphicum est. In mundi uerò totius fabrica, nihil cœlo ipso admirabilius.

MEDITATIO VEL vltio.

QVòd si hominẽ digitos aut ungues suos cõmordentem pictum sculptúmue inspexeris, scias eo gestu, aliàs quidem meditationẽ, profundumq; ad ecstasin usq; cogitatũ intelligendum: aliàs uerò pœnitentiã facti, ulciscendiue minas. Illud significatũ apud Persium & Horatium habes, quorum alter dicit: F

Nec pluteum cedit, nec demorsos sapit vngues.

alter & in uersu faciendo,

Sæpe caput scaberet, viuos & roderet vngues.

Vltimum apud Propertium habes:

Vngue meam morso sæpe querêre fidem.

Sed hæc omnibus notissima præteribimus.

LASCIVA MOLLITIES.

ASpicies fortè statuam saltatorio gestu positam, ritu barbarico adornatã, digitis supra caput ueluti argutum aliquid crepitantibus: ea hieroglyphicè lasciuas mollities, & eneruatæ nequitiæ delicias indicat. Et uno digito caput scalpere, delicatæ admodum mollitiei signum est: quod Gn. Pompeio uitio datum, usq; ad inimicorum publicum cauillum, ait Plutarchus. quo super gestu Iuuenalis etiam mordaciter iocatus cùm dixit: Qui digito scalpunt uno caput.

A put. Pluribus uerò modis hæc in digitis mollities notata, gesticulatione, munditia nimia, ornatu gemmarum anulorumq; sumptuoso, motuq; ad mimicũ propius accedente. Quare Chilonis Lacedæmonij dictũ est, inter loquendum manũ moueri non debere. Et Hebraico prouerbio dicitur, stultum digito loqui.

SOCIETAS.

LIcet in duabus consertis manibus fidei fœderumq; hieroglyphicum locupletius habeatur, non est tamen illud dissimulandum, quod de pollicibus est à Cornelio Tacito traditum: morem quippe fuisse Regibus quorundam barbarorũ, quotiens in societatem coirent, applicare dexteras, pollicesq; inter se uincire, nodoq; perstringere, & ubi mox sanguis in artus extremos peruenisset, leui uulnere cruorẽ eliciebant, atq; inuicem lambebant: idq; fœdus arcanum, quasi mutuo cruore sa-
B cratum haberi solitum.

FVRIÆ ORESTEÆ.

QVi uerò digitus lapideus paruo olim tumulo superpositus erat inter Megapolim & Messeniam, in regione Mania nuncupata, à quo quidem digito tumulo nomen fuit, non alia de causa erectus fertur autore Pausania, nisi quia Orestes furijs agitatus unum ipsemet sibi à manu digitum abroserit, remq; eo monumento notare uoluerit.

PACIFICATIO.

SEd quoniam ad pollicem reuersi sumus, qui aliorum dux est & dominator, super eo quædam, quæ hieroglyphicum sapiunt, apponemus. Hic inter alia significata compositæ pacis hieroglyphicum apud Romanos habitus, eo quippe gestu, ut manui porrectę subijceretur. Rem tangit Quintilianus Rhetor, ubi ait: Qui gestus in statuis pacificatorũ esse solet, qui inclinato in humerũ dextrũ capite, brachio ab aure prætenso, manum inflexo pollice extendit: quod perperàm in codicibus aliquot impressis legitur, infesto pollice, quod nihil est. Atq;
C hinc locus apud Papinium Sylua prima intelligitur, Dextera uetat pugnas: ubi de gestu hoc dubio procul accipiendum: de quo quia multa alij, rem ego breuiter substrinxi. Hunc gestum periti antiquitatum agnoscunt in Marci Aurelij statua, quæ nunc ante Lateranas ædes, ex ære, magnitudine colossea, equo insidens uisitur: dexteram enim porrigit resupinam, aliquantulum inclinatam, digitis disiunctis, pollice deorsum uerso.

FAVOR.

FAuor autem assensusq; alienæ uictoriæ præstitus, aut cùm aliquẽ strenuè facientem laudare uellent, per sublatum pollicem exprimebatur. Hinc illud apud Horatium:

Fautor vtroq; tuum laudabit pollice ludum.

hoc est, maximè tibi fauebit. Quippe si pollicũ alter satis est ad fauorem indicandum, uterq; in eum gestũ adhibitus, quãmaximè fauere profitebit̃. Nam & qui certabãt, cùm succũbere se, & hosti uictoriã cedere fatebant̃, pollicẽ sustollebãt. Vnde illa in uictos apud Grecos imperitatio, αἴρει δάκτυλον. quod alio de more nostri herbã dare dicere maluerũt. Nostro uerò tempore cũ uniuersa Italia, & tota

etiã Europa alterutri ex duabus factionibus damnata sit, moris est, his pollicẽ, D
illis indicem attollere, si cui faueãt factioni, attestari uoluerint: idq; utinã studio non tam perdito fieret: non enim Italia omnis sibimet aduersaria, omnium hinc prædę exposita, tot clades, direptiones, incendia, desolationesq; suarum iam omnium urbium tam continenti per tot annos bello pateretur, seq; mox ob solam suorum pertinaciam, implacabileq; dissidiũ, ruituram miserabiliter deploraret.

TRVCVLENTIA.

QVem uerò uersum pollicem apud Iuuenalem & aliquot alios legas, nihil habentem cum fauore simile, sciendum est id tyrannorum quorundam signũ fuisse temporariũ, ut eo scilicet tempore sicarij percussoresq; in cædem trucidationemq; populi debacchari inciperent, cùm signum id uersi pollicis ab Imperatore datum obseruassent. Qua de re, scholis omnibus nota, & nihil ad hieroglyphica pertinente, plura dicere non puto necessarium.

ROBVR.

ID potius referemus, robur ualidasq; uires per pollicem significari, si surrigatur, quatuor reliquis ad uolam appresis. Nam ea de causa ἀντίχειρ à Græcis di- E
citur, quòd pari cum reliqua tota manu robore cõtendat, alteriusq; manus uice fungatur, ut Galenus interpretatur. Apud Latinos aũt, quòd præcipuè polleat, nomen habet: is enim dominatur in manu, nec in sinistra cessat, quamuis ea tota sit ignaua, neq; minus quàm tota manus semper in officio est. Quin & ueteres hunc præstare alijs intelligentes, hallum eum appellabant, quòd in reliquorum dorsa unus omnium insiliret: aspirationem enim loco S literę positam nõnunq; ab antiquis inuenias, & uice uersa, S pro H. Sed longè simplicius est hallum ab ἅλλω uel ἅλλομαι deducere, id enim salire est.

INVTILIS BELLO.

HOminẽ bello inutilem ostendere qui uolunt, manũ abscisso pollice faciant: digitus enim hic summotus, hominem actionibus & præsertim bello inutilem reddit. Eaq; de causa legas grauiter animaduersum in nõnullos, qui bellũ detractandi causa spontè sibi pollices amputassent, ut à Senatu in C. Voctienũ, uel ut alibi legitur, Votienũ. A Cæsare etiam Augusto in quendam equitẽ Ro. qui duobus filijs adolescentibus, causa detrectandi sacramenti pollices amputauerat. Marcellinus cùm Gallos militiæ semper obuios & expositos ostendere co- F
netur, nostram uerò ignauiam, quod Græcanici uir ingenij libenter admodũ facit, incessere, reprehensioniq; obiectare, neminem unquã apud eos ait, quod in Italia plerunq; accidit, munus Martium pertimescentem pollicem sibi præcidere. Sanè uerò Athenienses, crudeli admodũ atq; immani exemplo, Æginetarũ iuuentuti pollices præciderunt, ne populus qui classe ualebat, descendere secũ posset in uirium maritimarum certamen.

DE INDICE.

POllici proximus est index, ita dictus, quòd eum porrigere solemus indicando. Sunt qui eum Salutatorium etiam appellent, sunt qui Medicum, neq; desunt qui Lichanon esse uelint: sed horum prosequi controuersias nostri non est instituti, qui ad hieroglyphica festinamus. Satis igitur fuerit eum indicem Romano nomine nuncupare.

SILENTIVM.

PRæcipuũ igitˀ digiti huius hieroglyphicũ est, silentiũ indicare, si ori appressus figuretˀ: quo gestu Titi Liuij Patauini imago supra fores pręrorij in eius

urbe

A urbe patria dicata, nempe quòd is scribendo adeò multa complexus, scriptoribus alijs silentium indixisse uideatur. Hinc apud Apuleium libro primo Metamorph. legas: At ille digitum à pollice proximum ori suo admouens, & in stuporem attonitus, tace, tace inquit. Et Pontianus Pontifex epistola quadam: Si est tibi intellectus, responde proximo: sin autem hæsitas, sit manus tua super os tuum. Ita & Eutychianus, quæ uerba sunt ex Solomonis dictis. Et Damasus epistola de coëpiscopis: Digitum ori imponite: hoc est, nihil ulterius loquamini. Ita & apud Ioben: Principes cessabant loqui, & ori suo digitum superponebant. In omnibus uerò templis, ubi colebatur Isis & Serapis, simulacrum erat, digito labris impresso, quod multi interpretantur, tacendum esse, illos itidem mortales fuisse. Sed quę fuerit Harpocratis effigies apud Ægyptios, literarijs ludis omnibus innotuit. Figmentum hoc porrò totum Ægyptiacum fuit, quod digito labijs impresso, silentium significaret de dijs immortalibus habendum: in quos ne licentiosi loquendo simus, à Platone etiã monemur, Legibus. Aliàs Harpocratis sigillum in anulis gestari solitum à ueteribus ea de causa tra-
B dit Plinius, ut silentium de agendis rebus indicarent. Angeronæ autem effigies obligato obsignatoq; ore fuit apud Romanos, ut silentio prætereundum innueret, in cuius tutela numinis Vrbs Roma esset, quodq; proprium illi nomen, ob eam scilicet superstitionem, ne tutelares dij sacris quibusdam auocarentur, deuouerentúrue. Hinc Valerium Soranum neci traditum constat, quòd arcanũ hoc propalare ausus esset. Eaq; de causa Plinius de Roma loquens ait: Cuius nomen alterum dicere arcanis cæremoniarum nefas habetur. Quod uerò ad obsignatum os facit, Alexander Macedo cùm matris epistolam accusationis in Antipatrum plenam, unà cum Hephæstione legisset, detractum è digito signatorium anulum ori illius appresit, silentij monumentum.

EX PATIENTIA VOLVPTAS.

SEd nihil ferè tam eruditè traditum à quopiam est, ut non ingenia inuenta sint, quæ aliorum commentationes euertere conarentur. Inuentus est siquidem scriptor Masurius nomine, qui Angeronæ simulacrum, quod Romæ in sacello Volupiæ obligato, uti superius, obsignatoq; ore uisebatur, propterea
C confictum ait, quòd qui suos dolores anxietatesq; dissimulat, patientiæ beneficio ad maximam perueniat uoluptatem. Nam & Verrius Flaccus Angeronam dici ait, quod angores ac animorum solicitudines propitiata depellat. Sed quamuis alia atque alia etiam super Harpocrate commentati sint ingeniosi uiri, illud ego minimè dissimularim, quod summæ eruditionis autores approbasse uidentur, summum Deum ex eo figmento silentio coli debere, quod & in Pisce, & in Crocodilo, & alibi ex Iamblichi monitis aperuimus. Et in pietatis Christianæ sacris preces pleræq; sunt, quas ad Optimum Maximumq; Deum nulla emissa uoce dirigere iubemur. Super Harpocrate demum Plutarchus multa, quæ quoniam multorum commentarijs uulgata sunt, ea non existimaui hîc ad commemorandum necessaria. Illud unum minimè præteribo, traditum ab Ægyptijs Oron & Harpocratem digito ad labia appresso coalitóque in lucem editos, eodémque modo & Heraiscum, magnæ apud eos celebritatis uiros. Iam apud Romanos silentij nota fuit S. prima eius nominis litera, quæ triclinijs, & diætarum foribus superponi consueuerat, ut inde silentium conuiuis indiceretur, quandò multa inter bibendum dici soleant licentius atq;

liberius, quæ palàm efferre nefas. Vnde Flaccus Torquato ad cœnam inuitato cauturũ se pollicetur, ne fidos inter amicos sit, qui dicta foras eliminet. Et conuiuas memores odio habendos esse, Græco, quod Martialis ponit, adagio monemur: μισῶ μνήμονα συμπότην Procille. Vino enim libertas, unde Lyæi nomẽ, attributa. Apud Comicos nõnunquã inuenias ad S literã, T quoq; adiectam, ut Phormione Terentius, S T. D

DE MEDIO.

MEdius à situ ipso nomen accepit, ab officio Medicus, à loquendi usu infamis & impudicus. Sunt qui hunc nõ hallum, sed Lichanon uelint, παρὰ τὸ λείχειν, quod nos lambere dicimus, ut ita exploratis uniuscuiusq; rei saporibus, quid ad stomachũ faciat, quidue ab eo repudietur, intelligamus. Apud Procopiũ legimus, summo quid digito gustatum, cùm tamen in digito nulla gustandi uis esse posit: intellexit tamen ille, sublita digiti extremitate ori aliquid admotum.

STOMACHVS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes, ut apud Horum habetur, ex digiti pictura stomachũ hieroglyphicè intelligebant: sed neq; certus illic digitus, neq; cur id fecerint explicatur. Dici fortè posset ab officio, quia solent qui grauantur ex crapula, auxiliũ alleuationemq; ab eo plurimùm deposcere, quo scilicet in summum gutturis immisso, incitata nausea euomere cõpellantur, atq; ita sibi incommodi eius remedium comparant. Vel quia Medici stomachum totius corporis regem appellant, quippe qui omnibus portiones suas certa quadam dimensione impartiri uideatur. Digiti uerò præcipuum hieroglyphicũ est, mensurã præ se ferre, de qua multa paulò pòst loco suo. Ea uerò à medio potius, quàm ab alio quopiam desumitur, utpote perfectiore. Primùm enim is ab internodio medio ad extremum unguis, & ad radicem suam, æqua dimensione diuisus, alterutra pollicem & auricularẽ æquat, circino ad interiores cutis angulos appresso: mox frontem, nasum, aures, & plerasq; alias humani corporis partes dimetitur, cuius quidem rei studiũ ad pictores & statuarios delegabo. Neq; me latet, esse qui Lichani nuncupationẽ in anularem transferant, sed ipsi sententiam suam probent. quem nos medium & medicum dicimus, hic nimirũ est, qui etiam impudicus. E

INFAMIA.

EXporrectus enim medius, reliquis in pugnũ attractis, uirilis pudendi speciem quãdã ostendit: eoq; gestu infamię est hieroglyphicũ, de quo Satyricus: F

Cùm fortunæ ipse minaci Mandaret laqueum, mediumq; ostenderet unguem.

De Diogene dictum, qui hospitibus quibusdam Demosthenem uidere cognoscereq; anxiè quæritantibus, eum ostendit, medio digito, pro indice, porrecto, ut scilicet illum impudicitiæ aut ignominiæ cuiuspiam notaret. Mitto illa nota nimis: Et impudicum ostendis digitum.

DE ANVLARI.

ANulari, qui minimo proximus est, nomen dubio procul inditum ab anulo, quo digitus is insigniri solitus. Cur id institutum, uariæ sunt autorum opiniones, ex quibus nos, pluribus alijs omisis, quas in Gemmarum cõmentario recensuimus, eas quæ potiores uidebuntur afferemus.

COR.

ILlud autem primum omnium manifestũ est, anularem digitum cordis esse hieroglyphicum: eaq; de causa institutum ab Ægyptijs, ut is anulo tanquam corona honestaretur. Eundem sacerdotes cùm circa deorum suorum aras operabantur,

A bantur: confectis odoribus illinebant: eiusmodiq; honores illi ea de causa haberi solitos aiunt, quòd dissectionum periti neruulum quendam à corde natum, per dorsum ad cor tendere, & in eo desinere compertum habuere. Sanè solebant in eiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorum memoriã colerent atq; obseruarent ij, qui eas gerebant, ita eos sibi præcipuè esse cordi, cum quadam etiam ambitione, omnibus ostentantes. Vnde Cicero libro De finibus, Epicuri studiosos memorans: Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

CONIVGIVM.

HIc porrò digitus anulo insignis, coniugij est hieroglyphicum, eaq; de causa sunt qui eum pronubum appellent. Hinc Maro uincla iugalia posuit pro connubio. Et in diuinis literis inditum sponsalitijs anulum, arrhabonis indiciũ, nuptiarum causa legimus: eumq; morem & institutum omnes Christianorum cõuentus semper obtinuerunt. Vnde Septimius Florens digitũ hunc & pronubum appellauit, & anulum quoq; pronubum, eo loco: Nam & mulieres, parcis-
B sima patrum sobrietate aurũ minimè nouerant, uno excepto digito, quem anulo pronubo sponsus oppignerasset.

VINCVLVM.

IVgalia illa uincla monent, ut qua de causa anulus inter alia significata, uinculi etiam fuerit hieroglyphicum, aperiamus. Ea sic fertur: Promethea olim Saturni lege perpetuis uinculis ab Ioue damnatum, ea mox conditione liberatum, ut inde anulum lapide & ferro compactum gestaret, ne omnino exolutus pœna uideretur, indeq; anulorum usum propagatum. Indignationem autem Iouis inde ortam aiunt, quòd Prometheus Parcarũ sortẽ de Thetidis filio, qui patre maior & clarior futurus esset, patefecisset, atq; ita Iouẽ ab eius congressu deterruisset, ne se præstantior filius nasceretur. Sedenim cùm eiusmodi legis silentium in Iouis perniciem euasurum esset, fabulatorũ desidero prudentiã, qui uelint Iouẽ pro imperio & autoritate sibi conseruata, Promethea ita male multare uoluisse.

SERVITVS.

QVòd uerò anulus sit seruitutis hieroglyphicum, tam maritale signum attestatur, quod addictam esse uiro sponsam indicat, quàm Pythagoræ symbo-
C lum exponit, dum nos arctum anulum gestare uetat, quod ex diui Hieronymi interpretatione, non esse anxiè uiuendum admonet: quippe cauendum, ne nos in eam seruitutem conijciamus, quæ dura sit, & incommoda. Habet uerò secum uinculi significatum anulus, quòd tota eius nominis originatio, quantum ad etymon attinet, ab AN particula desumitur, quæ circum significat, atq; ideo uinculum, aut compedũ manicarúmue oppresionem. Essent uerò super anulo plura cõmentanda, sed hîc de anulari digito, non gestamine uel ornamento, scribere institutum est meum, quare longè plura in cõmentarium id reijcimus, quo insignia pleraq; ordine locoq; suo interpretati sumus.

VENIA.

PEtitam à dijs sermonis ueniã, cum obsecratione, ne nostri memores delicti, ulcisci cogitarent, eo exprimebant hieroglyphico, ut proximum à minimo digitum ad aurem dexteram referrẽt, quod tacto prius ore fieri institutũ. Est enim locus ille Nemeseos, quã gestu hoc, ut in aure ostẽsum, cõciliari crediderũt.

DE AVRICVLARI.

SVper auriculari nullum hactenus hieroglyphicum inueni; id tantùm apud

chiromanticos deprehendi, eum qui breuiorē hunc habeat quàm legitima men D
sura deposcat, id est, ad tertium anularis nodum nō perueniat, indiciū esse eum illegitimo cōcubitu susceptum: sed quoniā ex diuinatricibus, coniecturalibusq; disciplinis, si modò disciplina est talia profiteri, nulla est hac magis fallax, his omissis, ne digitus prætereatur indictus, ad ea me conuertam, quæ de numero, cuius is præcipuum est hieroglyphicū, superius fuerant examinanda, nisi præ uoluminis magnitudine morositatis notam declinare uisum esset. Is igitur cùm, uti sequenti cōmentario explicabitur, & unitatem & quaternarium alio atq; alio gestu præ se ferat, septenarium, quantū fieri potest, in extremam uolam exporrectus ostentat. Numeri autem huius hieroglyphicū est, ut præter ea quę loco suo cōmemorata sunt, multiplicitatem, aut frequentem significet iterationem.

FREQVENS ITERATIO.

HEbræi autem in primis, ut Ægyptiacæ linguæ discipuli, SEPTEM de re pluries repetita ponere consueuerunt. Vnde argentum septies purgatum, pro sæpius, psalmo undecimo dictū: hoc est, ut Euthymius explicat, donec quicquid in eo terreni fuerat igne absterſum exhalarit. Et psalmo nono supra septua E
gesimum, Redde uicinis nostris septuplum: interpretes aiunt, septuplum Hebræorum more positum pro multiplici, quemadmodū & septem, sæpe pro multis. Nam & Regum primo Theologi ponunt illud, Sterilis septem peperit: itidē & ecclesias septem, pro multitudine. Iam Chrysostomus actione in Iudęos quinta, septenariū numerū ait in diuinis literis infinitæ multitudinis signum habere. Et ita fortè Virgilianum illud accipiendum:

Septem illum totos perhibent ex ordine menses
Rupe sub aëria deserti ad Strimonis vndam
Fleuisse. & alibi. *Immania septem* *Terga boum.*

& eodem modo pleraq;.

SANCTVS SPIRITVS.

EST & sancti spiritus prærogatiua septenarius: de quo, ut infinita alia prætereamus, Esaias: Et requiescet super eo spiritus Domini. dein dona eius VII. enumerat: spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis. Et replebit eum spiritus timoris Domini.

PERFECTIO. F

QVę uerò plurima & Philon, & Hierocles, & alij super septenarij perfectione disputant, nunc missa faciemus: illud quod nostri temporis inuentum est, minimè dissimulabo, multarū rerū, ne de argento solo dictū hoc existimemus, quæ per ignis iteratione depurgantur, perfectionem in septima decoctione consistere, ueluti quotidie cernere est in saccharo purgando: nam ubi septies igne id examinaueris percoxerisq;, nihil quicquam ulterius proficit, sed lapidescit penitus, ne ulterius eliquari posſit. Vnde prouerbium uulgò usurpatum de re, quæ summam adepta sit perfectionem, Septimæ decoctionis saccharum, ubi sagacissimum quempiam atq; uaferrimum hominem designamus.

HVMANÆ VITÆ CVRSVS.

ADdemus & illud, septenarium numerū totius humanę uitæ cursum significare, ut theologi declarant eo Leuitici loco: Septē diebus comedetis azyma. de quo Paulus: Epulemur non in fermento ueteri, neq; in fermento malitię, & nequitiæ, sed in azymis synceritatis & ueritatis: & nō ad tempus, sed omni nostra uita ab huiusmodi prauitatis fermento mundi esse debemus. Nam si septē diebus

A diebus holocaustomata, ut LXX. reddunt, offerre debemus, necesse est diebus septem nos puros permanere, quia non debent qui sacra ferunt celebrantq́; criminis cuiuspiam sibi esse conscij.

DIMENSIO.

NOn eram autẽ super digito quicquã ulterius philosophaturus, nisi mihi uenisset in mentem, in mensuris quoq; multa delitescere hieroglyphica, eaq; plurimũ de diuinis. Mensurã uerò ipsam digitorũ esse filiã. Nam Ægyptij mensuram ex digito posito ideo significabant, quòd tota metiendi ratio à digito principium capiat. Mensura enim, ut apud Aristotelẽ, à minimis oriri debet: atqui digiti sunt omniũ membrorũ minimi. Neq; me præterit, nouissimos quosdã mensuræ principiũ, perinde ac etiã ponderũ, à grano tritici desumpsisse, ut scilicet cohærentia grana quatuor, digiti spatiũ expleãt, cuius ratione reliqua mox ad mensum ueniant. Cæterùm cùm ueteres ab humanis membris mensurã inchoarint, satis constat ex eorũ traditione, digitum omnium mensurarũ esse minimam. Ita apud M. Iunium Nypsum legas, qui de limitibus agrorũ luculentũ reliquit o-
B pus, cuius de digito uerba sunt: Minima pars earũ mensurarũ est digitus. quod & Iulij Frontini sententiæ consonat: si quid enim infra digitum metiamur, partibus respondemus, ut dimidiã aut tertiã partẽ digiti. Hinc illud apud omnes usurpatissimũ, Latum unguẽ, aut transuersum digitũ non secedere, cùm minimũ quodq; spatiolũ intelligi uolunt. & illud, Leonẽ ex unguibus æstimare, cùm ex minimo quoq; uel indicio, uel argumento, uel causa, rei totius summã intelligimus. Id inde sumptũ, quòd memoriæ proditũ est Phidiã ex uiso Leonis ungui totã feri faciem magnitudinemq́;, magna artis suę cõmendatione repræsentasse. Qua uerò ratione certa digiti dimensio nationib. omnibus præscribi possit, adhuc incompertũ est mihi. Nam apud autores digitus, & quæ inde mensurę desumunt, proportionis potius regulã, modum'ue quendam, quàm certũ ullũ mensuræ terminũ ostendere uidentur. Quæq; Romæ atq; alibi uel in æs, uel in antiquis marmoribus mensurarũ exemplaria signata reperiuntur, nationibus omnibus non inseruiunt. Ad hæc, hominũ facies pro locorum & regionũ situ, perinde ac aliorũ etiam animaliũ corpora, tum exilitate, tum proceritate, tum crassitudine diuersa dissimiliaq; nasci manifestũ est, id quod Basilius Magnus à ue-
C teribus traditum, à se uerò diligenter obseruatũ asseuerat. Tritici quoq;, si mensuram inde quis maluerit exordiri, & pondere & magnitudine, non prouinciæ tantũ, sed regiones singulę, & uel modico inter se distantes interuallo, ac plerũq; etiam contigui agri uariant. Perq; ætates, & secula singula, corpora nostra imminui, Homerus, & ab eo Virgilius & Horatius unà cũ philosophis tradidere: id quod & maiorũ nostrorum ossa passim eruta testatissimũ relinquũt. Rari enim, qualia nunc hominũ producit corpora tellus, ut apud Poëtã est, uel Plinij testimonio, patribus proceriores fiunt, consumente ubertatem seminũ exustione, in cuius uices nunc uergat æuum. Quare certa exactaq; digiti dimensio, quæ pari sit apud omnes mensura, nusquam potest reperiri. Quoniam tamen ueteres in eam conueniunt sententiã, ut digitus sit mensuræ principium, quæ inde mox distribuuntur mensurarũ nomina loco hoc recensere libet, argumentũ quidem ab Ægyptiorũ sacerdotũ inuentis non alienum: siquidem in mensuris etiam hieroglyphica quædam inueniuntur, quæ suo se loco prodent. Mensurę autem his præcipuè capitibus discernuntur, ut loco primo sit digitus, secundo uncia, mox sextans, inde palmus, doron, dochme, spithama, pes, cubitus, gradus, passus, or-

gyia, ulna, hexapus, decempeda, plethrum, actus, iugerum, stadium, hexaple- D
thron, diaulus, hippicum, milliarium, dolichus, parasanga, schœnus, funiculus, stathmus: quorũ omnium rationes afferre perdifficile fuerit in multa scriptorũ dissensione. Ne tamen Chrysippi Medeam penitus excribam, ea tantũ colligã, quæ à probatioribus tradita uidebuntur.

DIGITVS.

ESto igiť digitus uel ex granis tritici quatuor cohærentibus spatiũ collectũ, uel mensura omniũ minima, unde rerũpublicarũ decreto reliquas astruere necesse sit. Quæ uerò super eo sint hieroglyphica, longa iam narratione suprà disseruimus.

VNCIA.

CErto autem dato spatiolo, quod digito attribuať, uncia sesquidigito cõstat: ea uerò octaua palmi portio, ita tamen ut palmũ hîc accipiamus pro mensura ea, quæ σπιθάμη græcè diciť. Sedenim ex dimensione Nypsi, uncia supra digitũ nihil plus occupat, quàm tertiam alterius digiti partẽ, dum palmũ ait quatuor constare digitis, easq; esse uncias tris: & ita Frontinus etiam tradit: quare uncia pars erit pedis duodecima, ut rectè mensores ponunt. Quòd si uncia sesquidigi E
to fieret, pes in digitos decem & octo produceretur. De quo uerò palmo & hîc & illic intelligendum, paulò inferius explicabimus.

SEXTANS.

SExtans sexta pars assis omnino est, unciæ quippe duæ, ut pondera ad mensuras accõmodantur: quæ quidẽ unciæ, uti propositũ ex nonnullorũ traditione, in triũ digitorũ spatiũ porriguntur: quanquã, uti dicebamus, Nypsi nõnihil uariet mensura. Nimirũ uerò loco hoc assem pro pede, ut inferius patebit, intelligendum.

PALMVS.

PAlmus ex Vitruuij descriptione quatuor cõstat digitis: ex aliorũ uerò sentẽtia digitos cõtinet XII. Nypsus hunc mensuræ modũ sextã appellat, & dodrantẽ etiã uocitari asserit, quę scilicet palmos tris cõtineat, uncias quippe nouẽ, qui sunt digiti XII. Causam uerò cur ita diuersi autores ierint in assignanda palmi dimensione, eam esse crediderim, quòd Latini appellatione palmi tria dimensionũ genera complectunť, quę suis apud Græcos nominib. discernunť. Ea sunt, δῶρον, δοχμὴ, σπιθάμη.

ΔΩΡΟΝ.

ESt uerò δῶρον, siue δῶρα fœm. gen. (utrunq; enim dicitur) mensura, quam alio F
nomine παλαιστὴν appellant, ut interpretes Hesiodi uersu illo enarrant:

τρισπίθαμον δ' ἄψιν τάμνειν δεκαδώρῳ ἀμάξῃ. *Inde apsin curru decadoro cæde tripalmum.*

Sedenim hoc Hesiodi loco quædã oboritur difficultas, quã anteaq̃ ulterius progrediamur, ne quod nobis negotiũ facessat, fortè nõ importunũ fuerit explicasse. Quatuor apsidibus currulis rota conficiť. Ad huius uerò rotæ diametrũ Hesiodus pro modulo decadorũ currũ uocat, ut unaquæq; apsis triũ sit spithamarum: atq; ita necesse est uniuscuiusq; rotæ circumferentiã, siue curuaturã dicere malimus, duodecim esse spithamarũ. Hæ uerò doræ sunt XXXVI. spithama enim doras, quippe palæstas tris cõtinet: & palæsta, uti dictũ, quatuor est digitorum: si ergo, ut ostensum est, circumferentia circuli qui rotã ambit, XXXVI doris constat, & diametrũ unũquodq; tertia pars est circumferentię, cur non dodecadorũ diametrũ posuit potius, quàm decadorũ? ne geometrię terminos excederet, ueritatiq; ipsi uidereť aduersari. Cui difficultati respondeť, decem illas diametri doras ab interiore circuli parte desumendas, de quib. hîc intelligit. Duæ uerò dorę computantur ab interiore parte rotę, usq; ad circumferentiã exteriorẽ: una quip-

A quippe dora ab utraq; rotæ parte. Alij ita soluũt, ut digitos octo, qui doræ sunt duæ, expensos intelligant in ea quæ ligularia dicuntur, siue compages dicere uelimus, quibus unaquæq; apsis inuicem adacta conferatur, hoc modo:

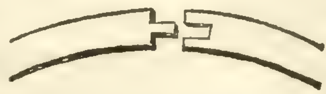

Præcipuè uerò παλαιστὴν mensurã esse quatuor digitorũ inde colligimus, ubi Nicander basilisci corporaturã describit: quę enim Plinius duodecim nõ excedere digitos affirmat, Nicander eo super τρία δῶρα φέρων μῆκος τε καὶ ἰθύν. Interpres eius, τρία δῶρα, inquit, ἤγουν παλαιστάς, δῶρον γάρ ἡ παλαιστή. Tria itaq; dora duodecim explebunt digitos, & Plinij basiliscum.

VITÆ BREVITAS.

IN diuinis literis, ut multorum theologorũ est interpretatio, παλαιστὴ uitæ breuis est quasi hieroglyphicum. Nam psalmo nono supra trigesimum, qui apud aliquos trigesimus octauus est, in græco canitur, ἰδοὺ παλαιστὰς ἔθου τὰς ἡμέρας μου. Traductione, quam Ruffinus citat, scriptũ est: Ecce ueteres posuisti dies meos. Illi enim qui ita reddiderũt, uisi mihi sunt aduerbij παλαὶ, quod antiquitus apud La-
B tinos est, significatũ ex uocis similitudine sequi. Ita & Romanorũ exemplar habet, quod & Cassiodorus agnoscit, & in ea locutione plurimũ immoratur. Qui Hebræos sequunť, alij breues, alij positos à Deo dies in mensura digitorũ IIII. aiunt: alij palmi longitudine cõstitutos dies, alij pugillares dies datos, atq; ij minime etiã mensuræ mentionem faciunt. Paraphrastici: Veluti in digitis numeratos habere paucissimos dies meos. Sed illud, uelut in digitis numeratos, nihil ad rem: de mensura enim hîc est sermo. quare uulgata traductio, cõmensurabiles habet, sed sensum nõ exprimit integrum τῆς παλαιστῆς. quare id fortè melius quod ex Adamantio cõijcere possumus, si legamus, Ecce quàm breues admodũ posuisti dies meos: quippe cùm quatuor digitorũ mensura breuis admodum sit, ac perinde uitæ nostræ breuitatẽ significet. Hinc clamat Iobes: Nihil enim sunt dies mei. Vt missum faciamus Hippocratẽ, uitam quidẽ breuẽ, artẽ uerò longã esse conquerentẽ: & quæ multa in hanc sententiã dici possent. Euthymius quoq; palæstam quatuor digitorũ cõiunctione fieri, spithamæq; tertiã esse partẽ dicit, ac perinde minimã omnino mensurã, eoq; nomine paucitatẽ dierũ, quos uiuimus, intelligi. Sed quoniã id nomen ἀπὸ τῆς πάλης deduci posśit, interpretari etiam posse
C dicit, contentiosos, seu laboriosos dies, hoc est, luctę pugnæq; plenos: in lucta enim labore ac contentione multa utimur. Ideo uerò dori nomine mensurã eam appellari dicũt, quòd eorum plurima quę donantur (id enim est uocabuli significatum) ab eodem digitorũ loco amittantur quo παλαιστὴ cõstat, à quatuor quippe digitis. Plinius antiquos ait Græcos uocasse δῶρον, quem nos palmũ. Vitruuius quoq;, quem nos palmum, δῶρον ait à Græcis dici, quòd munerũ datio græcè δῶρον appellatur. Id autem semper per manus geri.

ΔΟΧΜΗ.

DOchme dimensio est decem digitorũ. Sunt tamen qui δοχμὴν mensurã eandem esse putent cum doro, quatuor quippe digitorum in exporrecta manu cohærentiũ, ita ut δοχμαὶ tres, σπιθαμὴν efficiant. Atqui apud aliquos inuenias σπιθαμὴν δοχμὴν etiam appellari, atq; id apud Hesiodi commentatores.

ΣΠΙΘΑΜΗ.

ΣΠιθαμὴ omnino duodecim est digitorũ, quippe quod à digiti auricularis ungue ad extremũ usq; pollicem occupamus. Plinius lib. VII. cap. altero, ubi de Pygmæorum statura loquitur, ternas eos spithamas longitudine, hoc est, ter

nos dodrantes nõ excedere dicit. Dodrantem posuit Plinius ratione pedis habita, ex quo si dematur quadrans, reliqui erunt digiti XII. eaq; pars quæ tribus constat quadrantibus, dodrans nimirum appellatur. Frontinus spithamã etiam sextantem dici scribit, habereq; palmos tres, uncias nouem, digitos duodecim. D

DEVS.

ADducit hæc rerum series in memoriam id, quod Prophetæ, qui plurimùm hieroglyphico, si nõ charactère, idiomate certè hieroglyphicis perquàm simili utuntur, Deũ appellatione Spithamæ uocitarunt, penes quẽ scilicet sit rerũ omniũ facultas, supremaq; autoritas, manu passa propémodum occupata, qua singula ordine tenoreq; certo temperat ac moderatur, neq; non fines æquis terminis distributos, dimensionesq; omnibus, quæ in uniuerso mundo sunt rebus lege sua dipartitur. Moris enim est oblatarum rerum magnitudinem spithamis, quæ nobis promptuaria est mensura, dimetiri. Quod uerò dictum de omnipotentia Dei, sufficiat unus ex quadragesimo cap. Esaiæ locus: Quis mensus est pugillo aquas, & cœlum palmo ponderauit? & quæ sequuntur. Vbi Hieronymus: Quod autem pugillum uocat & palmum, humanę consuetudinis uerbis utitur, atq; mensuris, ut Dei potentiam per nostra uerba discamus. Et paulò pòst: σπιθαμὴ autem, hoc est, palmus, extensam significat manum à pollice usq; ad extremũ digitum. Quæ uerò ibidem posita sunt de lichano gustatore, ut idem interpretatur, digito, ac perinde minimo, alĳ uiderint. E

VITA BREVIS.

IN Spithama autem, uti superius dictũ, uitæ breuis hieroglyphicon habetur: quod à Græcis autoribus positum est, ut minimũ uitæ spatiolum mensuræ eiusmodi paruitate significaretur: usurpaturq; plurimùm ad uniuscuiusq; rei breuitatem indicandam, præsertim ubi in pumiliones cauillum uertitur, uti de Pygmæis dictum, quos in derisum trispithamos scurræ uocant.

PES.

PEs nemine discrepante digitis constat sexdecim: quare qui scribunt eum palmis quatuor confici, palmũ accipiunt ut Vitruuius τὸ δῶρον. Diuiditur uerò huiusmodi dimensio in uncias XII. & est sexta pars altitudinis in humano corpore. Frontinus pedem ita describit, ut eum dicat habere palmos quatuor, uncias XII. digitos XVI. F

CVBITVS.

CVbiti quoq; ratio ideo uaria est, quia palmus uariè accipitur. Nam qui duobus eum constare palmis dicunt, digitos omnino quatuor & uiginti cõmemorant, dum cubiti spatium id esse dicunt, quod ab extremis unguibus in medium brachĳ angulum protenditur. Id nimirum sesquipedale est, & Græcis pygon dicit̃, unde Pygmæi Eustathio. Ita palmi illi duo pro totidem dodrantibus accipiuntur. Neq; diuersus erit à Nypso & alĳs Vitruuius, qui cubitum senis, more suo, palmis dimetitur, cùm dubio procul palmos quatuor quenque digitis porrexerit. Cubitum pictores quartã corporis nostri partem esse uolunt. Apud Herodotum cubitum inuenias uiginti digitorum tantùm, differreq; ab eo qui dicitur πηχὺς, de quo uideris apud Suidam. Est etiam cubitus regius, qui maior est cõmuni tribus digitis, de quo idem Herodotus primo. Est & cubitus geometricus, qui dimensione una sex cubitos è nostris æquat, ut Origenes & Augustinus retulerunt.

A TEMPERANTIA.

HIeroglyphicum uerò cubiti unà cum fræno manu prætento, temperantiam præ se fert: unde Nemeseos simulacrum insignibus his conspicuum habebant, cuius hæc erat inscriptio:

Ἡ νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ
Μήτ᾽ ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ᾽ ἀχάλινα λέγειν.

Una manus cubitum ostentat, gerit altera frænum:
Illa, modum serua: hæc admonet, os cohibe.

DELICIOSVS.

SVnt qui deliciosum molliculumq; hominē, ne hieroglyphica hæc elabanť, ex cubito ceruicali innixo notēt. Signū, inquit Adamantius, mihi uideť uoluptatis carneę sub cubito manuū ceruical assutū: sumptū id ex Ezechiele, qui dicit: Væ ijs qui assuunt ceruicalia sub omni cubito manuū: nimirū eos intelligens, qui propter animi corporisq; mollitiē à uirili recedunt for-
B titudine, & nequiter effœminantur. Forsitan autem, addit Adamantius, sermo diuinus per istiusmodi figuram & argumentū eos culpat magistros, qui per uaniloquentiā, & falsæ beatitudinis promissiones (quod nostro, quippe corrupto tempore, supra modum inualuit) multitudinē audientium libidini, uitijs, uoluptatiq; summittunt. Addit etiam Propheta de capitis uelamine quædam, quę quoniam his præcipuè temporibus ualde suspecta sunt, consultò præteribimus, quæ si quis curiosius appetierit, eiusdem Origenis homiliam legat in Ezechielem tertiam, deq; temporum nostrorum proceribus dicta omnia interpretabitur.

GRADVS.

GRadus, quem alij gressum dicere malunt, quē scilicet Græci τὸ βῆμα, uno constat cubito & pede, quod spatiū tantundem est ac pedes duo ac semis, uel digiti quadraginta.

PASSVS.

C PAssus, à passis manibus dici uidetur. Alij passum quinis tantū pedibus constare putāt, quo spatio gressus duo recenseanť, sintq; digiti octoginta. Nam spatium quod passis manibus occupamus, in sex & nonaginta digitos exporrigitur, quæ integra est quadrati corporis proceritas.

ORGYIA.

ORgyia Herodoto sex pedum est. Mensura eadem à pedū numero hexapus dicitur. Orgyię spatiū Sudas inter expansas manus capit, quę quidē mensura cùm par sit proceritati humani corporis, nulli dubiū & Sudā & Herodotum idem sentire. Lib. Pandect. X. tit. Fin. reg. cap. ult. fodienti puteū passum à uicino limite abesse oportere, interpres Latinus posuit. Lex ea Solonis à Caio recitata, gręcè scripta est in codice Pisano, qui Florentię asseruať, & ὀργυίαν hic habet, quæ quidem mensura una plus pede crescit, & aliàs, uti ostensum, ἑξάπους uocatur. Theodorus ex Aristotele interdū passum uertit. Sed cùm orgyia, uti dictū uno plus pede supra passum porrigatur, nō satis rectè uidetur expositū, ut passus à passis manibus dicatur: id autem si admittatur, rectè Theodorus. Sed enim omnino uariat ipsa passuum mensura, pro regionum ritu, & institutis.

VLNA. D

VLnam Seruius & pleriq; alij eandem cum ea quam memorauimus orgyia uidetur interpretari: neq; tamen inficiatur, longè minori ſpatio ab alijs deſcribi. Sunt uerò qui ulnam orgyiæ dimidium eſſe uelint, nomenq; id, atq; ea ſe rè trium pedum menſura, in pleriſq; Italiæ locis permanſere. Quare quod apud Plinium legitur lib. XVI. cap. XLI. de abiete, cuius craſsitudo quatuor hominum ulnas complectentium implebat, hominibus quatuor admotis arboris ambitum ulnis octo complexum intelligendum. Si uerò ulnas altero modo maluerit quis intelligere, nihil laborauerim. Sanè huiuſmodi amplitudo mihi non eſt miraculo, qui & abietes & larices & arbores alias uaſtitatis incredibilis inſpexerim in Noricis Alpibus enatas.

DECEMPEDA.

DEcempeda, quæ græcè δεκάπους, ſuo ſe prodit nomine. Ea uerò & Acæna eſt, Theſſalorum quidem inuentum, ut apud interpretem Apollonij Argonauticis legimus. Porrigitur nimirū ea in digitos centū ſexaginta, qui duo paſſus eſſent, non tamen orgyiæ. E Eo dimenſionis nomine ſæpe utitur Cicero, & decempedatorem, metatorē appellat. Eo ferè ſpatio à uicino abeſſe lege XII. tabularum iubetur is, qui ficum aut oleam in agro plantauerit: nam ſi quid aliud ſeuerit, ſatis eſt quinq; abeſſe pedes. Quanquā ſuper huiuſmodi limitatione lib. Pandectarū X. tit. fin. reg. Solonis lex à Caio recitata, nō ſatis ex fide Latinis reddita. Nam quod interpres reddidit, Oliuā autem aut ficum nouem pedes ab extrema regione plantet, alia autem ligna quinq; pedes: in Pandectis quæ tanta ueneratione Florentiæ cuſtodiuntur, ita græcè ſcriptū reperi: ἐλαίαν δὲ καὶ συκῆν ἐννέα πόδας ἀπὸ τοῦ ἀλλοτρίου φυτεύειν, τὰ δ' ἄλλα δύο πόδας. Ex quibus uerbis manifeſtum, oliuam quidem uel ficum pedes nouem procul ab alieno ſolo plantandas, cæteras autem arbores duos tantū pedes abeſſe poſſe. Sunt & alia eadem lege, quæ aliter habent in Piſano codice ipſo, quàm paſsim in impreſsis uoluminibus præſtitum, de quibus alibi diſſerendum: nunc noſtrum ſequamur inſtitutum.

ACTVS.

ACtus pedibus conſtat centū & uiginti, qui paſſus eſſent quatuor & uiginti.

IVGERVM.

IVgerū, ut Varro finit, conſtat ex actibus duobus quadratis. Vnde Quintilianus ducentos & quadraginta pedes ponit in longitudinē, dimidium in latitudinem, quod uno iugo boum in die arari poteſt: de quo, quia pleni ſunt omnes Grammaticorum libri, non eſt ut plura inculcem. F

STADIVM.

STadium dupliciter conſideratur: alibi pro ſpatio curſoribus in agone deſtinato, alibi certum eſt menſuræ genus limitibus agrorum metandis comparatum. Atq; hoc plurimū centum uigintiquinq; paſsibus noſtris terminatur, qui pedes eſſent DCXXV. Ea ſumma octies cōputata mille facit: quę dimenſio proximè accedit ad eam, quā ponit Herodotus II. ubi de labyrintho, αἱ δ' ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον, Orgyiæ centum iuſtæ ſtadium conficiunt hexaplethrū. Quod uerò ad agones pertinet, Græci ſtadium ſuum ducentis pedibus metiuntur. Sed Herculeū ducentis quantumlibet pedibus dimenſum ab Hercule, alijs omnino maius. Vnde mathematum periti herois ſtaturam ex eo ſtadio, quod ipſe ſuis pedibus metitus eſt, prodidere. Italicū porrò pedes continet CXXV.

A autore Cenſorino. Erat & ſtadium Pythicum, quod pedibus mille conſtitiſſe tradunt: at Olympiacum, quadringentis tantùm. Sic colligimus ex his, ſtadium non fuiſſe certæ menſuræ ſpatiũ, ſed partis illius, quę alicubi breuior, alicubi longior fuerit agonibus deſtinata.

PLETHRVM.

PLethrum uerò menſura eſt centũ pedum, ſexta quippe ſtadij pars, ut apud autores Græcos paſsim habetur, πλέθρα ἓξ στάδιον ἑξακοσίων ποδῶν ποιοῦσι. Tantundem uerò eſt, centum id conſtare orgyijs dicere, cùm, uti ſuperius dictũ, orgyia ſex occupet pedes.

DIAVLVS.

DIaulus menſura eſt duorum ſtadiorum. Cæterùm uarietas ſtadiorum effecit, ut diaulum nonnulli ducentis conſtare cubitis tradiderint. Quin & cubitus ipſe, ut ſuo loco dictum, plurimum habet uarietatis.

HIPPICVM.

B HIppicum, quo ſcilicet equi ad curſum admittebantur, duplo maius diaulo fuit: nam quatuor id ſtadia comprehendiſſe Plutarchus autor eſt.

MILLIARIVM.

MIlliarium, ut Iunius Nypſus, octo ſtadijs conſtat: ut Vitruuius, pedibus quinquies mille: atq; ita ſtadium id aſſumitur, quod CXXV. paſsibus noſtris terminatur, quos pedes eſſe diximus ſexcentos quinq; & uiginti, quinis unicuiq; paſſui pedibus adnumeratis.

DOLICHVS.

DOlichus, ut nonnulli ponunt, ſtadia continet duodecim, unum quippe milliarium & ſemis. Qui uerò quatuor & uiginti aut uno minus ponunt, quæ tria eſſent milliaria, recurſus rationem habuiſſe mihi uidentur: erat enim locus, ubi equi ſunt curſu exerceri ſoliti, curſu ſepties iterato, quare à flexu locus ita nuncupatus. Apud Pindarum inuenies, & octies & duodecies iterationem eiuſmodi fieri ſolitam, pro equorum, qui iungebantur, modo: de quo in commentario de Metis diximus. Ita patet illud apud Chryſoſtomum in epiſtola C ad Philippenſes, homilia prima: Etenim qui poſtquam decem dolichos cucurrit, ſi pòſt deficiat, omnem amiſit laudem: dictum, quia ſcilicet duo adhuc dolichi erant decurrendi.

PARASANGA.

PArasanga, menſura Perſica, in ſtadia triginta porrigitur. Herodoto ea eſſent tria milliaria & ſemis, qua dimenſione in itinerib. tranſalpinæ nationes plurimùm utuntur, uulgò Leuguam appellantes. quanquam & Leuguæ ſpatium, pro locorum regionumq; ſitu plurimùm uarient, quippe quæ inter Alpes, breuiores, in Germaniæ uerò atque Galliarum campis longius protrahuntur. Deniq; eam mihi uidentur rationem habuiſſe, ut quantum itineris una hora obequitando confici poſſet, id ea nuncupatione appellarint: ideoq; cùm difficilior ac perinde tardior ſit ingreſſus per Alpes, Leuguas identidem breuiores conſtituerunt.

SCHOENVS.

SChœnus duas occupat paraſangas, quę ſeptẽ eſſent milliaria. Hæc inter Ægyptiacas menſuras adnumeratur ab Herodoto. Nonnulli ſtadia eum quinqua-

ginta continere tradunt. Plinius ex Eratosthenis ratione quadraginta tantùm, D
qui passus essent quinquies millia. Aliqui stadia XXII. singulis schœnis attribuere. Atque ita mensurarum huiusmodi inconstantiam diuersitas autorum facit, siue loca, siue tempora rationem hanc omnem uariarint, quemadmodum in ponderibus tanta scriptorum dissensione omnia conturbata.

HÆREDITARIA PORTIO SORSVE.

INuitat uerò me nominis similitudo, ut quid schœni uocabulo sibi uelint diuinæ literæ, aperiamus. Apud Hebræos enim mensuræ genus erat sub funiculi nomine nuncupata, per quem portionem eam indicabant, quæ in agrorum diuisione huic & illi obuenisset, transibatque uocabulū ad hæreditates & patrimonia. Vnde Moseos cantico, Deuter. Funiculus hæreditatis suæ Israël. & Psal. 77. Et sorte diuisit eis terrā in funiculo distributionis. Et 47. Ezechielis: Ioseph duplicem funiculum habet. & passim multa huiusmodi. Ægyptijs porrò mos, ait Prodicus, ut apud Max. Tyrium est, terram metiri funibus: quod & Hieronymus agnoscit tertio Ioëlis cap. ubi Septuaginta ait transtulisse, χείμαῤῥον τῶν σχοίνων, quod alij torrentem spinarū fecerant: funiculum ait σχοίνους, aut iuxta Ægyptios mensuram certi itineris. Vnde in Psalmis: Semitam meam & funiculum meum inuestigasti. In Nilo enim, subijcit, flumine, siue in riuis eius solent naues funibus trahere, certa habentes spatia, quæ appellant funiculos, ut labori defessorum recentia trahentium colla succedant. E

VITÆ PROGRESSVS.

QVia uerò uersiculū obiter ex tricesimonono supra centesimū psalmo citauimus, τὴν τρίβόν μου καὶ τὴν σχοῖνόν μου σὺ ἐξιχνίασας, Semitā meā & funiculū meū tu inuestigasti: transtulerūt quidam, examinasti, à uestigio tamen est ἐξιχνιάζω. quamuis qui Hebraicam sequuntur lectionem, grabatum ex iunco factum, non funiculum, intelligere uideantur, dum τὴν σχοῖνόν μου ἐξιχνίασας, accubitum meum euentilasti, reddunt. Quin etiā Chaldææ Arabicæque lectionis traductio in hanc ipsam sententiam habet. Sed &, quando ambulauero in uia, aut quando accubuero ad studendum, legi. Sed quoniam Græca lectio iam recepta est, quam, ut plerisque locis apud Hieronymū uideo, eam esse arbitror quam LXX. transtulere, eam secuti, quid in ea hieroglyphici cōtineretur, exposuimus. Quam uerò schœni funiculiue mensuram apud Ægyptios & Persas esse Euthymius tradit, eandem ait nostri propémodum stadij longitudinem æquare. F

STATHMVS.

STathmus, quod itineris diurni spatium est, produci fertur stadijs centum & quinquaginta, quæ milliaria essent undeuiginti, quadrante minus. Nam & Iurisconsultorū tabulæ uiginti milliaria diurnis itineribus concesserunt. Iocose uerò Lucianus ὑπὲρ νεφέλῳ ludit, οὐκοῦν τρισχίλιοι μὲν ἦσαν ἀπὸ γῆς στάδιοι πρὸς τὴν σελήνην, ὁ πρῶτος ἡμῖν σταθμός. Nunquid tria millia stadiorū sunt à terra, ad Lunam usque, qui primus nobis stathmus, id est, quod itineris spatium uno die peregimus? Sed ut fabulas omittamus, satius fuerit tot decursis spatijs cōmodùm quiescere: quamuis adhuc digiti quoquouersum accepti quasdam habent dimensiones, quarum norma modoque reliquum totius humani corporis dimetimur, mensura in hoc uel illo membro nunc parte pari, nunc geminata, in pluribus triplici: quippe pollex expeditus, ut suprà innuimus, eiusdem mensuræ est cum infamis dimidio, aure, cum naso, cum fronte & ore, cum infima brachij latitudine, & partibus plerisque

A risque alijs. Verùm cùm hæc ad pingendi sculpendique artem potius, quàm ad suscepti operis negotium pertineant, eam artificibus operam relinquentes, imaginum significata, non artem pingendi, exponere prosequemur.

CLARISSIMO BERNARDINO TOMITANO, PVBLICO BONARVM ARTIVM IN ACADEMIA PATAVINA PROFESSORI, DE DIGITORVM NVMERIS ET SIGNIFICATIS, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS, PER PIERIVM VALERIANVM.

Micare tecum digitis libet, TOMITANE honoratissime. Micare mecum? inquies. Nempe quantacunque sis grauitate præditus, micare tamen libet. Quid enim aliud is, qui per digitorum motus varios, numerorum significationes explicare aggressus fuerit, facere videatur, quàm ridiculis propémodum articulorum omnium gesticulationibus, modò eos porrigendo, modò contrahendo, colluderé ne dicam, an pueriliter ineptire? & tamen ipsa rei cognitio aliquid habet, quod eruditi quantumlibet viri minimè sint aspernaturi. Quare ausim dicere, aliquid omnino in digitis meis vel ipso Tomitano non indignum, quodque forsitan emunctissimam eius narem ad libri totius lectionem possit allicere. Multa enim ex eo tempore sunt, quæ temporibus illis beatioribus, quibus industria & ingenium in precio fuerunt, minimè contemnenda videbantur. Sed enim vt quid de huiusmodi argumento sentiam, ingenuè fatear, habet omnino aliquam rerum copiam, & varietatem. Sed exactissimam diligentiam illam, omnia perquirendi, quæ in huiusmodi sententiam dici possint, neque me præstaturum polliceor, cui pleniorem esse, per otium, & tam frequenter infestam podagram, minimè licuerit. Neque tu, qui omnem vitæ meæ rationem optimè nosti, id ab occupationibus meis efflagitabis, eo vno contentus, quòd hoc, qualecunque sit, mei erga te amoris & obseruantiæ argumentū esse voluerim. Cognosco autem ingeniū philosophi, qui tam multa quæ minimè oculis conspicua sunt, ita spectare videatur, ac si rerum suarum imaginibus conformata, suisque coloribus picta proponerentur. Animam nemo vidit, quam philosophus ita intuetur, & ad amussim factam agnoscit, ac si colossus ingens aliquis aut fabrica quæuis admirabili membrorum artificio elaborata esset.

B and C margin letters appear beside lines "nium gesticulationibus" and "membrorum artificio".

DIGITORVM DIVISIO.

RATIONI consentaneum uidetur digitos primùm diuidere, & quod illi munus singuli suscipiant explicare, ut ita mox quæ in illis significata reperiuntur, aperiamus. Illi enim alio atque alio gestu dispositi, nunc contracti, nunc porrecti, uti profati sumus, modò hac, modò illa manu uarias habent significationes, ac omnem ferè numerorum rationem explent, cuiusmodi plurima in antiquorum statuis reperiuntur, & apud scriptores passim offeruntur, quæ non paruam inferant hæsitationem, nisi aliqua eorum ratio, quod facere proposuimus, expendatur. Tota igitur supputationis ratio in tris partes diuisa est, quarum prima digitus, articulus altera, tertia compositus numerus appellatur. Digitus est quicunque numerus sub denario profertur: & huiusmodi puncta usque nouem, prærogatiua quadam, etiam sub numeri nomine singula

continentur. Articulus, qui nullo redundante diuiditur in decadas, è quorum D utroq; compositus numerus resultat, quotiensc unq; scilicet articuli, siue denarij numerum aut hunc aut illum sibi assumunt. Numeri sedem in inferioribus tribus digitis habent. Articuli coniunctim in indice, polliceq;. Compositi & hos & illos, prout usui uenit, aut explicant, aut inflectunt socialiter. His ita constitutis, operæpreciũ est, quos quisq; digitus, quos cuiusq; digiti gestus, numeros ostendat, aperire. Primum autem omnium illud constat, læuam manum omnia indicare puncta ab unitate, usq; nouem & nonaginta: dexterã uerò à centenario, ut ita dicam, usq; noningenta. Sed quibus digitis millenarium à centenario distinguatur, magna est inter eruditos controuersia, dum alij Bedam uirum quidem non ineruditũ sequuntur, alij probabiliorẽ quandam rationem amplectuntur. Bedas enim, si modò ille ita scripsit, centenarium à læua in dexteram ita transferri tradit, ut quo gestu, quibusq; digitis X. in læua numerauerimus, eo centum in dextera designemus: inde ad millenaria descendamus, & quibus gesticulationibus in læua numeros usq; nouem ostenderimus, ijsdem in dextera totidem millenaria proferamus. Alij naturæ ordinem secuti, uti minores numeri maioribus E subijciuntur in læua, ita minores summas maioribus in dexteras subditas agnoscunt: ea enim proportio est numerorũ ad decadas, quæ centenariorũ ad chiliadas. Congruum igitur est eorum quoq; hieroglyphicorũ figuras ad eorum regulam accõmodari. Quare perplexitate, quę in ijs quæ Bedæ attribuuntur mentes implicat & obturbat, euitata, ita manus statuendæ, ut ueluti in læua cœptum est ab auriculari pro unitate & socijs, ita in dextera ab eodem digito centenariũ exordiamur, usq; noningenta. Millenaria uerò per pollicem & indicẽ exprimamus. Atq; ut in læua à numeris per inferiores tris digitos ascensum est ad articulos, ita in dextera per eosdem inferiores à centenarijs surrigamur ad millenaria, quo scilicet gestu quibusq; digitis in læua X ostendimus, per eosdem in dextera millenaria explicare incipiamus, quæ circa pollicẽ & indicẽ longè cõmodius & conuenientius hospitanẽ. Cuius rei testem appello summæ multiplicisq; doctrinæ uirum Irenæum Theologũ ex antiquioribus, qui aliquot ætatibus ante Bedam claruit: apertè enim hic scribit, VNIVS numerum, quo gestu significabatur in sinistra, translatũ in dexteram centena conficere. Sed ponam eius uerba super hoc gestu, in Valent. libro primo, capite decimotertio: A numero nonagesi F monono, qui fuit in læua per VNIVS significationem, transferri in dexteram, & ibi centena constitui. Huius sententiam Græci, & uniuersus recentiorum usus admisit, quos inter egregiè princeps Lucas Minoritanus, qui Arithmeticã & partes eius absolutissimè consummauit, eiusq; opus uno omnium ore probatissimũ, multis abhinc annis uenit in manus hominũ, & habetur in primis. Fuerunt & alij, qui manibus ad hanc seriem, quam ponit Irenæus, figuratis, libellos ad mortaliũ institutionẽ edidere. Præterea tota huius hieroglyphici ratio cum Chaldæis ad amussim congruit, mirificeq; respondet. Illi enim totam hanc computandi diligentiã per lineas expressere, ita inter se distinctas, ut apicibus solùm quibusdam additis, situ tantùm numerorum uarietatem indicarent, quaternæ tamen ita positæ, ut prima digitos, secunda articulos, tertia centena, quarta millenaria cõmonstrarent, eo quidem ordine, ut qui apex surrectus læuorsum unitatem ostenderat, dextrorsum uersus centena præ se ferret: ijdem, sed infernè uergentes, læuorsum X. dextrorsum mille signarent, in eum, quem sequenti uides pagina, modum:

A

Ad Chaldæorum igitur normam, manuum digitorumque ſupputationes accom
B modabimus, earum uolis altera alterius è regione paſsis, ut unitates centenariјs, decades millenariјs, ad ſuperiorum hieroglyphicorum inſtar, opponantur.

C

Quòd uerò Orontes Regis Artaxerxis gener, qui ob eius indignationem quandam & honoribus amotus, & ad ignominiam redactus eſſet, dixerit: Quemadmodum ſupputatorum digiti nunc myriadas, nunc unitates præ ſe ferunt, ita Regum amici nunc plurimum, nunc minimum præſtare poſſunt: non eſt ut quiſpiam hoc ad Bedæ rationes trahat, quaſi Orontes intellexerit de dexteræ læ-

uræq; auricularibus, in quibus hinc unitates, inde millenaria constitui debeant: D
insulsa enim est imaginatio, cùm Orontes myriadas hîc confusim ad amplificationem oratorio more dixerit, non quòd myriadum hieroglyphica unitati sigillatim opponere cogitarit, sed in uniuersum hinc læuæ digitos, illinc dexteræ designauit. Obstaret Chaldæis & Persis, Irenæo & alijs, Quintilianus, quem nonnulli ex libro undecimo citant, eo loco: Gestus poculum poscentis, aut uerbera minantis, aut numerum quingentorũ pollice flexo efficientis. Quæ sunt à quibusdam scriptoribus notata, ne in rusticis quidem uidi. Sed ijdem ipsi, qui quingentorum positum uolunt, inficiari non possunt, quin eo loco eruditi pleriq; uiri quinquagenarium potius agnoscant. Non sum uerò nescius nonnullos esse, qui lectionẽ apud Bedam defendere aggrediantur, quippe quæ in læua denaria sunt, ijsdem digitis in dextera centena significare, atq; ita per eosdem pollicem & indicem per decadum aggregationem ad noningenta usq; procedendũ: mox cùm millenaria fuerint indicanda, ad eiusdem dexteræ inferiores digitos descendamus, quod uel natura ipsa uidetur abhorrere. Sanè Hieronymi uerba sunt: Porrò centesimus numerus (diligenter quæso lector attende) de sinistra E
transfertur ad dexterã, & ijsdem quidem digitis, sed nõ eadem manu, quibus in læua nuptæ significantur & uiduę, circulũ faciens exprimit uirginitatis coronã. Ego, ni fallor, ex his uerbis Hieronymum puto eadem tradere, quæ docuit Irenæus, dum modo loco suo sententia cõmatis adlitis distinguat. Sententia quidẽ Hieronymi est, diligenter attendendũ. Quid attendamus? Centesimũ numerũ de sinistra transferri ad dexterã, & ijsdem quidem digitis, nõ eadem manu circulum facientẽ exprimere uirginitatis coronã. At explicauit se aptius, inquiunt, dicens, quibus in læua nuptæ significantur & uiduæ. Scimus quidem in læua unguem pollicis, ad unguẽ indicis, quasi ad osculum molliter applicatũ, maritalis coniunctionis hieroglyphicũ ab eo uiro doctissimo positum, quod loco suo plenius cõmentati sumus. Viduas aũt per sexagesimũ ostendi, qui numerus per indicem eiusdem læuæ, qui extremũ pollicis articulum arctè complectatur, exprimitur. Idem fatentur omnes. Sed Hieronymus, ne fallamur, admonet, trãsferri numerum centesimũ ab læua in dexteram, per digitũ & gestum scilicet, qui unitatem in læua constituit, in dextera centena cõficiat. atq; ita de cæteris. Atq; hoc est quod ait, Sed non eadem manu. quam manũ? eam intelligit qua non utimur F
in centenis, cuius scilicet digitis nuptæ significantur & uiduę, quarum manuum hieroglyphica superius & explicauerat, & ingeniose interpretatus erat. Sed quo modo corona hæc, dicet aliquis, circumflectetur in auriculari? Respondemus: si digitum eum ita inflexeris, ut digiti eius unguis mediæ palmæ tuberculũ appetere uideatur: id ita coronæ plexũ imitabitur, ac si arboris cuiusuis ramulum ita flexeris, ut cacumẽ eius ad locũ unde germinare cœperat, inflexeris. Nam gestus hic, ut quod necesse est identidem repetamus, in læua unum significat, centũ in dextera, ut singula copiosius suis quæq; locis enarrabuntur. Nunc, quoniã lectorem aspera & morosa forsitan disceptatione delassauimus, libet in huius gesticulationis sententiã lepido Nicarchi epigrãmate aures animúmue aliquantulũ delinire. Iocaẽ enim is in Cotyttarin annosam uetulã, quæ præcano cùm esset capite, multæq; dicacitatis, ac Nestori comparata, nondũ eum ita grandæuũ esse sineret, quæ ceruos annis superasset, ea ætatẽ suam læua manu uerã dissimulans incipere numerare, tamen & uiueret, & luminis beneficio frueretur, & firmis ingrederetẽ pedibus, æquè ac si esset adolescẽtula. Quare maximè uerendũ ne Plutoni

sinistri

A ſiniſtri aliquid acciderit. Sed Nicarchum ipſum audiamus, quem falſo quidam Nicandrum uocant:

Ἡ πολιὴ κροτάφοισι κοτυτταεὶς ἡ πολύμυθος
γραῖα, δι᾽ ἣν Νέστωρ οὐκ ἔτι πρεσβύτατος,
ἡ φάος ἀθρήσασ᾽ ἐλάφου πλέον, ἡ χερὶ λαιῇ
γῆρας ἀριθμεῖσθαι δεύτερον ἀρξαμένη,
ζώει, καὶ λεύσσει, καὶ ἀρτίπος οἷά τε νύμφη
ὥς τε με διστάζειν μή τι πέπονθ᾽ ἀΐδης.

Quòd ſi quis epigramma ipſum latinè ſibi cani poſtularit, id huius eſt ſententię:

Multùm garrula anus, caput omne Cotyttaris alba,
Propter quam Neſtor non ſit adhuc ſenior,
Quæ ceruos annis ſuperarit, quæq; ſiniſtra
Vitæ iterum cœptet connumerare dies:
Viuit adhuc, cernit, pede firma eſt, virginis inſtar,
Plutonem vt dubitem paſſum aliquid grauius.

Et quoniam in Neſtoris ætatem incidimus, ſynepeia poſtulat, ut quatuor etiam
B Iuuenalis carmina ſubiungamus:

Rex Pylius, magno ſi quicquam credis Homero,
Exemplum vitæ fuit à cornice ſecundæ.
Felix nimirum, qui tot per ſecula vitam
Diſtulit, atq; ſuos iam dextera computat annos.

VNITAS.

SEd iam ſtrato itinere, ſopitiſq; controuerſijs, ad ea quæ liquida manifeſtaq; ſunt procedamus, digitoſq; ipſos erũpere geſtientes è carceribus emittamus, primiq; ſpacia corripiant auriculares, alter & alter: quorum qui in læua eſt, uno omnium conſenſu unitatis indicium eſt, ſi unguiculum ad medium uolæ tuberculum aduertat, quaſi coronã quandã flectere meditetur. Itaq; ſi faſces à dextera alicuius ſtatuæ fuerint, læua uerò eo geſtu prætendatur, primi Conſulatus hieroglyphicũ apparebit: uel ſi alia fuerint inſignia alicuius honoris indices, primùm eo potitum oſtendet. atq; ita de reliquis.

CENTVM.

C AB hoc læuę digito ad eundem dexterę conuerſi, eodem geſtu quo illic unũ, hîc centum, ut iam conſtare poteſt, ſignificari profitemur. Neq; id prætereundum, quòd centenarius numerus uirginalis, ut ſacrarum literarũ interpretes tradunt, appellatur: de quo apud Matthæum habetur cap. XIII. Quandoquidem ijs qui uitam rectè, piè, ſancteq; inſtituerunt, tria ſunt propoſita præmia, uel fructuũ prouentus, alijs tricenarius, alijs ſexagenarius, alijs cẽtenarius. Tricenarius quidem ijs qui maritalem ſecuti uitã, eam coniugio minimè contaminato peregere: nam numerus ille, ut loco ſuo dicetur, aptus nuptijs. Sexagenarius ijs, qui uiduitatem aut cœlibatum incorruptè atq; integrè cuſtodierunt. Et ſexagenarium annorum numerum uiduitatis eſſe identidem oſtendemus. Centenarius demũ ijs, qui uirginitatẽ intaminatã incolumemq; ad ultimũ uſq; uitæ terminũ ſeruauere. Eucherius centenariũ hoc præmiũ nõ tantũ ad uirginũ merita, uerumetiã ad martyrum mercedes præmiaq; propoſita contendit. Hieroſolymitanus Heſychius, perfectiſsimũ, ait, centeſimũ ideo concipimus, quia quinquageſimus, quæ ſpiritus ſunt amplectiĩ, unde Pentecoſte ſpiritui ſacra. Bonorum uerò operũ fructus, qui meſſem omnem excellit, in Euangelica lectione ad

centesimũ usq; cumulatur. Adamantius quoq; numerũ hunc plenũ in omnibus atq; perfectũ autumat, aitq; totius rationabilis creaturæ sacramentũ intra se continere. D

D V O.

AD læuam autem, unde digressi sumus, reuertentes, si, uti de unitate dicebamus, aut Consul, aut Imperator, aut Dictator, uel quid huiusmodi fuerit, qui dignitatem eandem sibi accessisse indicare uoluerit, non insulse statuam ponet, in cuius manu læua anularis digitus eodem inflectatur modo, atq; eodem loco cum ipso minimo applicetur. Duo enim uel bis, uel iterum, eo gestu exprimi manifestum.

CORPVS VEL IMMVNDITIA.

IPse uerò dualis numerus mystico significato corpoream indicat naturam, & pro immundis accipitũ in sacris, quòd is numerus sociandis generandisq; corporibus aptari solet: de quo uidendus Adamantius lib. tertio in epistolam Pauli ad Romanos, ubi de propitiatorio loquitur. Summonet D. Hieron. in hanc sententiam aduersus Iouinianũ, animaduertendum esse iuxta Hebraicam ueritatẽ, in primo, & tertio, & quarto, & quinto, & sexto die, expletis operibus singulorũ, subiectũ esse, Et uidit Deus quòd esset bonum: in secundo uerò die hoc omnino subtractum, ut admoneremur non esse bonum duplicem numerum, quòd ab unione diuidat: nam unitas tota Dei est: dualitas uerò significet hieroglyphicè fœdera nuptiarum, quibus ubiq; Hieronymus paulò se infensiorem ostentat. E

D V C E N T A.

EOdem uerò ipso gestu quo in sinistra D V O, in dextera digitus idem D V C E N T A significat.

I I I.

MEdius autem, quem nonnulli Medicum, plures infamem & impudicum appellant, ita penes duos inferiores adcuruatus, ac si citharę cuiuspiam filo una serie gestuq; apprimendi essent, ternarium effingũt numerum. Quodq; superius de titulis & honoribus attigimus, ubi tergemini cuiusquã notãdi essent, hoc assumi potest hieroglyphicum.

ANIMA, DEVS'VE.

SEd ipse etiam numerus suum habet significatum, quippe qui incorporeæ naturæ consecratus, nunc animæ, nunc Dei simulacrũ, hieroglyphicumq; est: F
de quo multa Pythagorici, multa etiã ueteres Theologi disputarunt, quæ breuitatis causa sunt prætereunda. Illud tamen non omittam, Propitiatorium in diuinis institutionibus longitudine duorũ cubitorum & semis fieri demandatũ, ut id Christũ hominem significaret, quod & apud Paulum epistola ad Romanos habetur: qui quidem licet uerus esset homo, quem proposuit Deus propitiatorium per fidem in sanguine eius, aliquid tamen habuit quod humanam excederet naturã, tria tamen non exæquaret: nam pater eo maior est. Sed si quis hæc apertius declarari sibi uoluerit, ad eius epistolæ interpretes accedat. Quòd uerò paulò antè binariũ malum esse dicebamus, sacerdos Heli, cap. III. primi Regũ, dualem numerum pessimi spiritus esse suspicatur, uti Dei ternarium. Nam cùm angelus domini Samuelem bis uocasset, tertiam uocationem expectandam duxit, ut uocem diuinam esse cognosceret.

C C C.

EOdem gestu digitoq; quo tria in sinistra, C C C. in dextera significantũ. Sed & uocabulũ ipsum suas habet significationes. Trecenta siquidẽ pro magno admo-

A admodum numero ponuntur: ut apud Catullum: Expecta hendecasyllabos trecentos. Quos simul complexa tenet trecentos. & multa huiusmodi, etiam apud alios: Et tercentenas erroribus impleat urbes. Tercentum niuei tondent dumeta iuuenci. Tercentum tonat ore deos. Sanè cùm superius centenariū plenū atq; perfectum numerum esse ostenderimus ex Adamantio, eundem triplicatū supremum quid significare nulli dubium relinquitur. Sed tercenteni in arcę longitudine cubiti, ostendunt hominem qui sit à centenario lapsus, hoc est, qui à tota rationis summa per ignorantiam deciderit, facilè posse per Patris, & Filij, Sanctiq; spiritus cognitionē in trecenta restitui. Hîc aūt animaduertendū est, posse nos gestuū conformationibus illud coniectari quod ait Plinius lib. XXXIIII. cap. VII. Ianum à Numa rege dicatū digitis ita figuratis, ut CCCLXV. dierum nota, per significationem anni, temporis, & æui se Deum indicaret.

CCCLXV.

CVm itaq; Plinius dicat, digitis ita figuratis, uerisimile nō est, quod nonnulli putant, in dextera insculptā fuisse literā T. quæ apud Græcos trecenta si-
B gnificat: in læua uerò ξ & E, quæ sexagintaquinq; supputant. Dicamus igit̄ eius statuæ dexteram eo gestu figuratam, ut ea exporrecta tris inferiores digitos graduum in morem incuruatos haberet, qui gestus, uti dictum, trecenta signat: læuam autem, ut paulò inferius patebit, ita conformatā, ut index pollicis ungui circunductus, arctissima eum circulatione complecteretur, infamis uerò mediam palmā uersus adcuruaretur, duobus reliquis extantibus quantulumcunq; porrigi potuerint: ita enim quinq; & sexaginta describi: annum enim ad huiusmodi dierum numerū intelligi debere ciuiliter Pandect. ultimo Paulus ait. Et intercalarem, quo scilicet bis sexto calendas Martias dicimus, quarto quoq; anno nihilo secius eodem dierū numero supputari manifestū, quia duo illi dies unius uice habentur: nec interesse ait Celsus, utrū priore an posteriore die quid actū sit.

IIII.

TRium igitur numerorum gestibus ita positis, insequentium aliorum trium ridicula propémodū sese offert gesticulatio. Nam quatuor exprimere cùm uolumus, minimum sustollimus, reliquis in incuruatione sua permanentibus. Ita quartum Cos. Imp. Dict. & reliqua.

C CCCC.

EAdem ratione modoq; in dextera ijdem compositi digiti, CCBC. constituunt. Nec super hoc aliud ad negotium.

V.

QVinq; autem, aut quinquies ostendere qui uolunt, anularem & minimū exporrigunt, impudicum palmam uersus incuruant, uti in Iani statua dicebamus. Neq; quidem hoc tantū signo quinarium significabant Ægyptij, uerùm etiā per sculptæ Stellæ hieroglyphicū, propterea quòd, ut Horus ait, ex innumerabili stellarum multitudine quinq; tantū sunt ea prærogatiua præditæ, ut mundi, quod illi aiebant, curam gererent, humanis rebus omnibus consulerent, nihilq; apud mortales fieret, quod ab earum arbitrio non penderet. Ego, si mihi dicere liceat, desumptū puto à radiorum numero, quo Stella piscis insignita est, quod & naturalis historię scriptores tradunt, & ego in Anconitanum littus eiectas magno numero conspexi, & manibus meis attrectaui. Sed enim de hac plura loco suo in cœlestibus enarrabuntur.

SENSVS. D

SEd & ipse quinarius numerus quomodocunque descriptus figuratus'ue, suam habet hieroglyphicam in sacris significationem: pro quinque enim sensibus accipitur. Vnde illud Ambrosij peruulgatum de quinque uirginibus prudentibus, & totidem fatuis. In antiquioribus uerò Mosaicæ legis præceptis, qui peccasset in sanctis, tantundem reddere iubebat, & ad illud quintas adijcere, quod in exemplaribus Græcis ἐπίπεμπτον legitur, ut scilicet ita intelligamus: Si quis de sacris uel oblationibus uel muneribus in usum pauperum erogatis, aut pro templi ædificatione, alteriúsue uoti operis designatione datis, quinque interuertisset, oportere eum quinque sarta tecta reddere, mox peccati ueniã imploraturũ ἐπίπεμπτον adijcere, hoc est, & altera quinque, & aliquid insuper auctarij. Quam sententiam Cyrillus examinãs ita meditatur: Si quis, inquiens, quinque sensuum opus peruerterit, & debito honestoque unumquenque officio defraudauerit, oportere eum synceros illos, & integros Deo restituere, mox alios quinque interiores adijcere, & horum omnium denique summam & solidationem quandam superaddere, firmum scilicet bene agendi propositum, si Deo satis ex asse facere uoluerit. Eodem facere uidetur, quòd ab uno mense ad quintum usque annum didrachmę quinque, hoc est, ut Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, quinque sensuum perfectio, sit oblatio, quę ideo per geminatum numerum exprimitur, ut intelligamus, ea quę puer sensibiliter audit, uidet, gustat, odoratur, & tangit, ea etiam conduplicet, dum ad intellectum ea accommodare fuerit institutus. E

QVINGENTA.

IDem gestus ex ijsdem digitis in manu dextera, quingenta supputat.

VI.

ANularis uerò in læua solus incuruatus, auriculari & alijs exporrectis, senarium ostendit: de quo multa apud Macrobium libro sexto.

SEXCENTA.

IN dextera uerò eodem depositus modo sexcenta colligit: qui numerus apud Latinos pro maximè ingenti copia, numerosissimaque multitudine, ac propémodum infinita, hieroglyphicè proferri solet. Ad Atticũ Cicero: Venio ad epistolas tuas, quas ego sexcentas uno tempore accepi. Ad eundem idem: In quo multa molesta, discessus noster, belli periculum, militum improbitas, sexcenta pręterea alia. Lepideque Plautus, Captiuis, Sexcentoplago nomẽ fecit illi, cui plagæ innumeræ nunciabantur. Sed ne sexcenta eiusmodi proferã, ad reliqua enarranda progrediar. F

VII. DCC.

BIs iam trium digitorum spatijs decursis, tertium iterabimus, quod palmam moueat. Facta igitur ad auricularem repetitione, eum dicimus, quantulumcunque porrigi potest, ad imum usque palmæ tuberculum appressus, septenarij numeri signum esse. Et in dextera, septies centeni. Eo uerò gestu componendo medius quoque adflecti cogitur, ac ueluti gnomon horarius supra anularem prominere, ut ea sit eius digiti figura, quam trapezitæ nunc in septenario notando delineant, in hoc scilicet signum 7.

CENTVRIO.

AC, ne leue quid attigisse uideamur, eadem trapezitarum nota in plerisque ueterum monumentis adsculpta, cẽturionis signũ habebatur. Ostendit mihi

Romæ

A Romæ uetuſtum admodum monumentum ex marmore Thomas Petroſanctius, uir antiquitatū huiuſmodi ſtudioſiſsimus, in quo & ſignum id inciſum erat, & uerba rem interpretantia, in hunc modum addita.

SIGNVM CENTVRIONIS, 7.

ET Bononiæ inſcriptionē uidimus ad D. Petronij ædem, in qua ſignū idem eodem ſignificato inciſum ſpectatur. Romæ etiam apud Paulum Cæſium Cardinalem inſcriptionem uidi eius notæ, quæ ſic incipit:

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO 7 LEG. XV.
APOLLINAR. 7 COH. III.

& quæ multa ibidem inſculpta ſunt militaria, de quibus in Armorum cōmentario abundè meminimus.

DEVS.

NOn erat autem otioſum ſeptenarij nomen, quod hieroglyphicum eſſe Dei Philolaus aſſeuerat, quippe quòd ea ſit eius numeri prærogatiua, ut ipſe ſibi ſimilis, alter ab alijs ſit, ueluti Deus dux & princeps uniuerſorum ſolus ſem-
B per, ſingularis & immobilis. Inter enim ea quæ intellectu percipiuntur, ſeptenarius ſine motu eſt, neq; quicquam patitur. Nam alij numeri partim generant non geniti: partim generantur, cùm minimè generent: alij utrunq; obeunt munus: ſolus uerò ſeptenarius utriuſq; conditionis immunis. Vnitas quippe à nullo prorſus genita, numeros omnes quotquot habentur generat. Octo uerò generantur à bis quatuor, nullum autem generant. Nam numeri hîc infra denarium intelliguntur. At quaternarius eorundem & parentum & liberorum ius obtinet, octonarium quippe gignit, à bis duobus ipſe genitus.

PALLAS.

QVorum cùm nihil accidat ſeptenario, quòd ſine matre ſit, quodq; uirgo Palladi aſsimilatur, & quorundam ſymbolico hoc utentium idiomate mos fuit ſummi Dei ſapientiā uocabulo ſignoq; Palladis interpretari, quanquā ubi figuras mathematicas aliquot hoc cōmentandi genere declarauimus, ternarium & æquilaterum triangulum præcipuè Palladi dicatos oſtendimus. Sed quoniam alibi, quæ ſeptenarius ſignificata habeat in diuinis literis, dicenda ſunt, hîc ſatis fuerit pauca hæc attigiſſe.

C OCTO. OCTINGENTA.

MEdius itaq; auriculari adiectus, ita ut unà cum eo extremam uolæ partem apprimat, octonarij numeri hieroglyphicum erit in leua: in dextera octies centena recenſita indicabit.

IX. CM.

MEdius demū ad extremā palmę uolā unà cū duobus inferioribus applicatus, ita ut totā obtegāt, nouē in ſiniſtra cōſtituit, in dextra nouies centena.

MVLTITVDO.

EST etiam nouenarius ipſe numerus hieroglyphicus, quippe qui ſe non intra cutem contineat, ſed effuſus plurimos ſignificet: quod Theon obſeruat in Arati carmine, ἐννεάγηρα κορώνη. non quòd nouem, inquit, ætates uiuat, ſed quòd perquandiu, ut Tibullus, *Viuere cornices multos dicuntur in annos.*

Apud Nicandrum ἐννεάκεντρον legas, pro, aliquot præditum aculeis. Idem ἐννεαδέσμους σφονδύλους in Scorpij cauda ponit, cùm ſeptem tantùm in ea compages enumerentur. Pro multis igitur nouē poſita interpretes agnoſcūt, de quo ſatis in Scorpij cōmentario. Quin & Alcæus hydram ἐννεακέφαλον eadem ratione dixit, cùm

Simonides eam πεντηκοντακέφαλον tradat. Quem imitatus Maro, ita super ea: D

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra. Ad hoc etiã facit, quòd Hesiodus nouem inquit noctes Iouem cum Mnemosyne iacuisse, unde Musarũ prolem susceperit. Oportere enim, aiũt interpretes, eum diu studijs incumbere, qui sit mox aliquod ingenij atq; doctrinæ memorabile testimonium relicturus.

Nam decem bos luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensq;
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

D E N A.

POstquã igitur digiti tres inferiores triplici decursu ludi sui partes peregere, athletas nunc spectabimus, pollices quippe, indici unumquenq; suo cõmissos, uaria quorũ colluctatio à læua theatri parte per decadum campũ, altera uerò ad dexterã lucta per numerosissimas chiliadũ arenas exercebitur. Erit igitur conflictus primus, læuæ index in primam pollicis sui suffraginem unguem affigens, quem attractus pollex ita urgeat, ut colluctatorem strangulatione quadã elidere uideatur. Hieroglyphicũ hoc denarium, alterum uerò par ad dexteram E millenarium recensebit. De denario locus patescit apud Apuleium, Apologia: Si triginta annos pro decem dixisses, posses uideri pro computationis gestu errasse, quos circulare debueras digitos aperuisse. Quo uerò pacto digiti in tricenario aperiantur, loco suo dicemus. Apud Horum Niliacum inuenias lineã unam surrectam cum alia supernè deiecta, uel incumbente, decem linearũ, quæ in plano ducendę essent, hieroglyphicũ esse. Puto ego hunc exprimere uoluisse denarium numerum, cuius scilicet denæ unitates per lineas totidem significari, tanquam per puncta, solitæ essent, quæ apud Ægyptios eiusmodi tantùm figura comprehenderentur: compendiosam enim rationem aliquam in numerorum notis nationes omnes, quæq; suam, excogitarunt. Omnino enim codices quos inspexi, omnes eo loco mendosi sunt, præsertim impressi, qui sic habent: γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκαμμένῃ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδας σημαίνουσι. Sed & in manu scriptis aliquid desideratur, quorum minus corrupti ita habent, γραμμὴ ὀρθὴ μία ἅμα γραμμῇ ἐπικεκλημένῃ, ἢ (hic uacuum relictũ) ἢ δέκα γραμμὰς ἐπιπέδους σημαίνουσι. quorum hæc est sententia: Linea una recta unà cum altera supernè sibi adscita linea, uel (hic uacuũ) uel decem lineas planas significãt. Puto aũt lineas illas ita ducendas Ī. F Nam aliquid simile apud nos est, cùm linea plana supernè ducta, cui puncta numeralia subijciant, quę singula unitates ostendãt, duplicatũ numeri tantundẽ significat, quot sunt signa, quæ planę illi lineæ subdita cõspiciuntur, ut IIII VIR. aut IIIII. VIR. pro Sex. uir, & Decemuir. In Ægyptiaco uero signo, superior illa linea producta ostendere uidetur, licet una tantum signata sit, X. tamen sibi unitates adsciscere. Quod uerò de duplicãdis punctis dicebamus, multis potest ueterum inscriptionibus cõfirmari, sed unam tantum exempli loco ponam, quã Venetijs apud clarissimum uirum Danielem Ranerium senatorem, antiquo lapide ita notatam inspexi. IIIII VIR. quod tantundem est, ac si DECEMVIR scriptũ esset. Intelligendũ enim est puncta illa quatuor, linea illa supernè ducta, duplicari. Quod uerò ad Horũ attinet, id ideo apposui, ut castigatiorẽ codicem quærendũ admonerẽ. Nec me latet Probũ de notis antiquorũ, eius linee supernè ductę signum ad millenariũ usq; prouehere, sed in eo libro multa sunt multorum arbitrio, atq; etiã errore, inculcata: neq; rei cuiuspiã sana intelligentia magis nostro tempore desideratur, quàm inscriptionũ eiusmodi uera cognitio. Ad id

uerò

A uerò quod suprà læuæ pollicem indici, quippe decadas chiliadibus, responde-re asserebamus, Romani quoque ad Ægyptiorũ, Chaldæorũ, Persarumque imita-tionẽ, cùm decẽ signarent, per X duplicẽ literã suã, quòd decussatio, qua insignis est, locutionem denarij saperet: Mille facturi, litera eadem in suo iure cõseruata, capita tantũ à dextera leuaque oppositis semicirculis, cuiusmodi alij apostrophos, alij, ut Victorinus, sicilicos appellauerũt (est enim sicilicus ponderis certi mensu ra, quæ signo hoc Ↄ figuratur) coniunxere. At ita ex X litera, ut dictum est, sua, ∞ millenarium hieroglyphicum formauere, uti quo gestu læuæ digiti de-cem ostendunt, eodem dexteræ mille proferunt. Quamuis Priscianus, qui nihil non arrogat græcitati, id secundum Atticos, quibus χίλια mille sunt, factum ue lit: atque ideo, ueluti illi ad hunc numerum prima tantùm nominis litera usi sunt, quippe X. ita nos M pro mille posuerimus. Sed hoc nõ uincit, quin notam eam, quam suprà posuimus, à sua potius litera quàm à græcanica Romani desumpse-rint. Non est autem hîc prætereundus Ciceronis locus, epistola ad Tironem, quę incipit: Quid igitur? non sic oportet? ubi in uulgatis codicibus scriptũ, Hel-
B luo nequissimus sestertia C C. dabat, nullo aprico horto, nullo emissario, nulla maceria, nulla casa. In uenerandæ antiquitatis codice bibliothecæ Mediceæ, ita Florentię scriptum obseruaui: Helico nequissimus HS. ∞ dabat. Id, sestertia mille dabat, indicat. Idem hieroglyphicum in multis antiquorum memorijs ani maduerti, notumque est Rauennæ marmor uetus ita inscriptum:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII. COLLEGII FABR. M̄. R. HS. ∞. N. LIBERALITATE DONAVIT. & quæ sequunt. hoc est: Decurionibus septimi collegij fabrũ municipij Rauennatis sestertia mil le nummũ. Hæc uerò etiam apud antiquarũ inscriptionũ impressores ineptissi-mè corruptissimeque edita sunt. Idem in antiquis inscriptionibus indicant ꙍ. & ↀ. de quibus loco suo, ubi quinquagenarij numeri hieroglyphicum proseque mur. Sunt qui millenariũ numerum, per miliariæ spicæ hieroglyphicum indi cent: neque quidem autores absunt, qui genus id segetis nomen à maximo grano-rum numero, mille scilicet, accepisse tradant, ut in spica dictum.

IX. XII. & reliqua.

HIs igitur eo gestu cõstitutis, ubi accidisset ut denarijs reliqui etiam numeri
C infra X adiungendi essent, trium illi, ut ostensum est, inferiorum digitorũ flexionibus porrectionibúsue significabant: Vndenarius quippe, indice ac pol-lice pro decẽ circulatis, auriculari mox eo loco, ubi unũ significat, adflexo. Duo-denarius, firma denarij circulatione permanente, anulari ad auricularem adie-cto. Ita reliqui numeri usque ad unum de uiginti, prout per inferiores digitos o-stendi, satis explicatum.

XVI.

QVoniã uerò sextodecimus numerus inter hos collocatus est, eiusque signifi-catio magni apud Ægyptios momenti fuit, & iam constat numerũ eum per medium molliter inflexum, & indicem & pollicem circulatos significari, nunc quid ipse sibi uelit numerus, uideamus.

VOLVPTAS.

SAnè quidem Ægyptij sacerdotes per eiusmodi numerum eo, uti uerisimile est, gestu signatũ, uoluptatem, pręcipuè uenereã indicabant. Ab eo siquidem annorum numero adolescentuli ad muliebres consuetudines, & oblectamenta nequitię incœptant animum applicare: licet ad ter septimum usque annum semen

infœcundum esse dicit Aristoteles. Quod si prolificũ sit, uel exigua, uel imperfe D
cta generari autumat. A bis septimo autem anno pruritu Veneris incitari uult: à quo etiam tempore pubescere primùm incipit, stirpesq; imitari, ut Alcmæon Crotoniata ait, quę semẽ laturę florescũt prius. Atq; hic ille est ętatis flos, de quo sæpius apud autores: ut apud Terentium: Anni ſ sexdecim, ætatis flos ipse. Et Ouid. philosophię istiusmodi nõ ignarus, cùm Narcissum ostendere uellet eius esse iam ætatis, ut amoribus dare operam posset, ait:

Iamq; ter ad quinos vnum Cephisius annum Addiderat.

Indicium autem incœpti coitus est uox crassior & inæquabilis, quę secunda ferè omnibus hebdomade, uel saltem incipiente tertia, euenit, & subalaris odor. Aristoteles id τραγίζειν appellat. Antiqui nostri, ut Censorinus ait, hirquitillare dixerunt, & quibus corpus olere incipiat, hirquitallos. Nam annorũ quatuordecim uel παῖδα, uel φῆβον appellabant, ad sexdecim uerò ἔφηβον, ut Terentianũ illud obiter interpretemur, Postquã is excessit ex ephebis. quanquã ἐξέφηβος quoq; unica locutione Græcis dicitur de grandiore iam adolescentia. Adstipulantẽ huic Ægyptiorum cõmento Astronomorũ traditiones super ætatum affectibus: illi E
enim Lunam ad quintum usq; annum infantem propémodum ductare dicunt: decenniũ inde Mercurio adscribunt, unde illud eius ætatis studium rerum plurimarũ, & mutabilitas, & inconstantia, ut modò hoc, modò illud appetant: hinc gestiunt paribus colludere, temereq; iras colligunt atq; ponunt, & ut Horatius ait, mutantur in horas. Mox hominem sextodecimo ætatis anno in Veneris ditionem deuenire asserunt. Ad hunc usq; annorũ numerum & Seruius Tull. & Terentius Varro pueritiam protraxere. Nam Rex in Institutionibus suis pueros ad sextumdecimũ usq; ætatis annũ appellauit, ad quintumdecimũ Varro. Iuniores ille à sextodecimo ad sextum & quadragesimũ usq; dicit, adolescentes hic ad trigesimum usq;. Quod reliquũ est ætatis apud illum seniores habentur. Apud Varronem à tricesimo ad quintũ & quadragesimũ, iuniores, inde seniores, ac demum senes appellantur. Diuersa hæc aliquantulum ætatis descriptio apud Pythagorã, qui uitam hominis quatuor ætatibus dispescit, uiginti unicuiq; annos impertiens, pueritiæ quippe, adolescentiæ, iuuentuti, quam Latini uirilitatem potius appellarunt, ac senectæ demum: quas totidem anni temporibus æquiparauit, ut suo loco singula tractauimus. F

EXCESSVS.

PRæterea sciendum est, hunc quoq; numerum ex eorum esse classe, qui multitudinem excessúmue significant. Cùm enim dicimus sedecim pedibus superare, intelligimus maximo excedere interuallo. Vsurpatum ab Aristide, qui Periclem dixit ἑκκαίδεκα πόδων αἰεῖναι τῶν ῥήτορας ἐν τοῖς λόγοις. Ab Eupoli, ut Bruto ostendit Tullius.

X X.

CVm uerò XX. significare uellent, pollicarem unguẽ infimæ indicis suffragini (ut hoc pro re utar uocabulo) adprimebant, ubi scilicet index ab infami incipit separari. Bedas uerò, cuius codicem in damno esse suspicor, non enim adduci possum uirum tam eruditum ita scripsisse, ut infamem hieroglyphico eiusmodi admisceret, quippe qui apud eum scriptũ legerim, impudici summitatem inter nodos indicis & pollicis arctè figendam esse: quod si quis facere meditetur, id subsequetur incõmodum, ut neq; quo pacto possis tria & uiginti cõmonstrare, neq; unum de triginta repræsentare, & alia multa eiusmodi, cùm in XXIII. osten-

A oſtendendis tres illi inferiores digiti arctius contracti, lineæ, quę palmæ eiuſdē flexu media fit, ita applicandi ſint, ut trium graduum ſpeciem prę ſe ferant. In nouem uerò & uiginti notandis, ijdem digiti quantũ exporrigi poſſunt, ad palmæ uſq; radicem apprimantur. Quare neceſſe eſt decadas omnes, indicis & pollicis tantùm geſticulationibus explicari, nullo eorum in ſocietatem admiſſo digito, qui partem eam quę numerus uocatur, indicent. Ac ne quis autoritate cuiuſpiã decipiatur, Eraſmus ille multiſcius, qui ſcholijs in Hieronymũ ad Iouinianum, ubi de uirginitatis agitur hieroglyphico per coronam expreſſo, inepta quædam ſomniauerat, quæ nemo unq̃ eruditorũ cogitaſſet: cùm errorē mox recognouiſſet, dum cognitiora, ut ipſe dicit, traditurũ ſe profitetur, loco hoc impegit in Bedam, imò in uitiatum Bedę codicem. Eandem iacturam fecit in quinquagenarij nota, cùm apud Bedam ſcriptum ſit corruptiſsimè de ϛ Græcæ literæ ſimilitudine, quod loco ſuo, ſuę dabitur luci.

VOT. XX.

B CVræ precium mihi uidetur, anteaquã uicena hęc amittã, quid ſibi uelint notæ VOT. XX. in nũmis & aris, uel ut uulgus ait, triumphalibus arcubus, explicemus. Dicimus itaq; fieri ſolitum id in ſalutis augurium, cùm ſcilicet S. P. Q. R. uouebat hæc uel illa ſacrificia ſe laturos, ludóſue celebraturos, aut ædes dedicaturos, ſi præſcripto annorum ſpatio Reſpub. in eodem ſtatu permanſiſſet, quo tunc florebat cùm uota ſuſcipiebant. Hinc apud Cornelium Tacitum legas, ſalutis augurium quinq; & uiginti annis omiſſum repeti, ac deinde contitinuari placuiſſe Claudio Imperatori. Fuiſſe uerò ſalutis augurium in hunc modum ait Dion, ut ſi Deus permittat, ſalutem populo poſcerent: quaſi ne ſalutem quidem à dijs petere fas ſit, niſi prius hoc ipſum dij conceſſerint. Obſeruabatur autem quotannis dies una, in qua nullus ad bellum exercitus proficiſceretur, nemo contra hoſtem ſe pararet, nemo pugnaret, quod in bellis ciuilibus haudquaquam obſeruari poterat: hoc ſalutis auguriũ, cum alijs cæremonijs iam abolitis, reſtituit & Auguſtus Cæſar. Apud Liuium ſæpe reperias uota eiuſmodi facta. In ara ſiue arcu Cõſtantini Romæ VOT. XX. ſcriptũ, aſpicias. In nummo Maximiani Pœni VOT. XX. in media laurea poſitum. Ita pleriſq; alijs locis & nummis, VOT. X. alibi, VOT. XXX. uotis quippe decennalibus, uotis uicenalibus, tricenalibus, reatum ſcilicet uoti ſolutum, quod ita poſtea poſteritati
C cõmendabant, factis aut ex ære aut marmore monumentis.

MVLTITVDO.

ILlud autem ſcitu non indignum, quòd uicenalis numerus multitudinis ſignificatum habet, de quo apud Theocritum legas:

οὐδ᾽ ἕκτωρ ἑκάβας ὁ γεραίτερος εἴκατι παίδων.

Viginti natorum Hecubæ neq; maximus Hector.

ubi poëtam numero abuſum aiunt interpretes, pro multorum, propterea quòd ſit numerus multitudini maximè congruus, quod etiam apud Simonidem obſeruarunt. Homerus in eiuſmodi ſignificatum undeuiginti poſuit, quod Latini uno minus uiginti dicere conſuerunt.

DVO MILLIA.

VIgena ſuperius eo geſtu figurari oſtendimus, cùm pollicis læui unguem in eum indicis & infamis infimũ locum, ubi digiti illi duo diuaricari incipiũt, affixerimus. Idem geſtus iiſdem digitis in dextera duorũ millium eſt hieroglyphicum. Neq; ultra repetemus, quæ ſuper hoc geſtu perperàm à quibuſdã alijs

excogitata sunt: sed ad calcem festinantes, triginta iam & ter millia proferemus. D

XXX.

TRiginta, uti ex Apuleio dicebamus, in denario indicabantur, indice & pollice adapertis, ita tamen ut utriusque ungues ad osculum quodammodo coirent blando inquit amplexu Bedas. Hieronymus, eorum digitorum coniunctione molli.

NVPTIÆ.

EST uerò numerus tricenarius nuptiarum hieroglyphicũ, ut sacri Euangeliorum interpretes, Matthæo, affirmant, quod non multum abest ab eo numero per quem Ægyptij maritalem copulam, siue, ut apud Horum est, maris & fœminæ congressum significabant, geminæ quippe uoluptatis interuentu. Nam cùm numerus, ut paulò antè dictum est, XVI. uoluptatis signum haberetur, illi mox duo atque triginta nuptiarum hieroglyphicũ esse constituerunt. Nuptiæ uerò coniugalisque coniunctio eodem hîc significato accipiuntur. Qui quidem congressus utrique uoluptuosus cùm, ut Ouidius diceret, utrinque resoluat, geminari identidem poscit ipsum uoluptatis signum. Atque hoc illud est in diuinis quoque literis, quòd trigesimus annorũ numerus pro maritali copula ponitur. Vnde fructus ille trigesimus, qui offertur Deo, cùm coniugalis uita castè puriterque, & nulla alterutrius partis iniuria cum fide peragitur. Cõmodè uerò fecerimus si rem huiusmodi sculpturi, eam nõ ex duplicatis XVI. uel ex integro XXII. fecerimus, at manum ipsam ea specie composuerimus, ut XXXII. repræsentet, unguibus, uti dictum est, læuę manus duobus illis ad osculum coëuntibus, anularique & auriculari in flexum palmæ appresis, ut duo significent addita tricenis. E

TERNA MILLIA.

IDem gestus in dextera, qui XXX in læua cõmonstrarat, tria millia significat. Quę fuerint uerò apud Romanos millenariorum notę, quę paucissimis ætate nostra patuerunt, quæ earũ ratio, in quinquageno & quingenteno numero copiosius explicabimus.

XL.

QVòd si pollicis eiusdem suffrago lateri uel dorso in læua eiusdem indicis superinducta sit, ita ut signo ✠ facto digiti ambo quantum fieri potest extendantur, indice tanquã horologij cuiuspiam gnomone prominente, quadraginta significabant. Atque hoc illud est quod apud Apuleiũ habetur: Cùm uerò XL. quæ facilius cæteris porrecta palma significantur, ea XL. tu dimidio auges, non potes digitorum è gestu errasse, nisi fortè triginta annorum Pudentillam ratus, binos cuiusque anni Consules numerasti. Hæc ille disputat oratione secunda pro seipso, ubi Pudentillã quadragesimũ annum non excedere contendit, quã Æmilianus iam sexagenariam deposuerat, ideoque nefas esset eam ad nuptias solicitare: quandò, ut sacri etiam interpretes aiunt, sexagenarius numerus uiduitati sacer est, ut paulò infrà loco suo plenius. Facit & ad uirum hic annorũ numerus. Nam Philon problemate proposito, Quare Isaac quadragenarius Rebeccã duxit? tempus id congruũ maritali copulæ ait sapienti uiro: idque fieri boni ominis causa, quia semen in uulua reconditum quadragenis diebus in masculum figuratur. Esaus quoque quadragenarius Iudithen uxorem accepit. F

IGNOMINIA.

APud Hebræos uerò in flagris quadragenarium numerum uel uno excedere infame habitum, & pro ignominię nota accipiebatur. Vnde illa in Actis

V. Illi

A V. Illi autem ibant gaudentes à conspectu Concilij, quòd digni habiti essent qui pro nomine Iesu contumeliam paterentur. Verbum autem græcum illud ἀτιμασθῆναι, habet in se aliquid, quod infamia notatum indicet, sed & intestabilis sit, & ad honores nõ amplius idoneus haberi posit. Apud Hebræos enim lege cautũ erat, ut si quis uel unã plagam supra quadragenas accepisset, ad honores & dignitates consequendas non amplius idoneus haberetur. Hinc locus ille cap. XI. secundæ ad Corinthios epistolæ patescit: A Iudæis quinquies, quadragenas, una minus, accepi. Cur, una minus, quærit Theophylactus: atq; ea citata lege iussisse ait Iudæos tot numero plagas, una minus, infligi, ne illi cederet ad ignominiam, si fortè percussor ultra constitutũ numerum prouectus esset. quod si errore, uel casu aliquo accidisset, eam esse uoluerant quadragenam: cupiebant enim eum per eiusmodi castigationes ad se trahere: quod si facere potuissent, par erat, ut hominis doctrina, ingenium, & fandi uis, honores sibi deposcerent, quos nequaquam deferre recusassent. Cauebant uerò ne ad repulsam locus esse posset ignominiæ. Sunt qui simpliciter rem accipiant, quia Iudæi literæ tantùm addi-
B cti, habebant in lege, non excedendum in flagris numerũ quadragenæ. Sed nos illud, una minus, pensitamus. Neq; nescimus Moysem illum plagarum numerum ideo non excedendum instituisse, ne fortè qui castigandus tantùm esset, nimia flagrorũ repetitione exanimaretur. Cuius uerba sunt Deut. XXV. Sin autem eum qui peccauit dignum uiderint plagis, prosternent eum, & coram se facient uerberari. Pro mensura peccati erit & plagarum modus, ita duntaxat ut quadragenarium numerum non excedant, ne fœdè laceratus ante oculos tuos obeat frater tuus.

REDEMPTIO.

EST & ea quadragenarij numeri consideratio in diuinis literis, quòd à V. anno usq; ad uigesimũ, qui se Deo uouerit, redimere sese potest fructu quadragenario, siclis quippe XX. siue ut Septuaginta reddidere, didrachmis. Siclus enĩ, ut sæpe dictum, duabus æstimatur drachmis. Illæ igitur drachmæ sunt XL. Cuiusce rei hieroglyphicũ significatum est, ut præter sensuum castigationem, possit ea ætas ieiunijs interim & orationibus uacare, donec eò perueniat, ut opulentioris doctrinæ fiat idonea. Ad operis cuius quandam similitudinẽ Moyses per
C XL. dies ieiunus orationi operam dedit.

QVATERNA MILLIA.

AC ne idem sępius repetendo morosus fiam, qui gestus, quæ'ue digitorũ collocatio in lęua fuit, cùm IIII. notaremus, eadẽ figura statusq; idem in dextera quatuor millia computabit. Quia uerò polliciti sumus loco hoc rationẽ reddere, cur Romani millia hęc per rectã lineolã, & sicilicos (ea est certi ponderis nota, ad apostrophi, quo nunc plurimũ utimur, similitudinẽ) hinc inde adalligatos figurarint, ostendendũ est. Manifestũ est millenarij numeri notã, quæ tot antiquis in marmorib. inspicit, hac fuisse figura, CIↃ. duo millia uerò sicilicis ad rectã lineolã duplicatis CCIↃↃ: tria millia, triplicatis CCCIↃↃↃ: quaterna millia quadruplicatis CCCCIↃↃↃↃ. Præteribo millenariũ, quòd id signũ & à Prisciano & alijs agnitũ plerisq; locis in cõspicuo est. Duo millia, Mediolani uideas in hortis qui olim Zichi Simonetę fuerũt, porta Comẽsi, ea inscriptione, cuius initiũ est, C. VALERIVS C. F. O. V. F. & quę sequunt. Cai fil. ob uotũ fecit. Deniq; HS. CCIↃↃ. ARBITRATV VALERIÆ C. F. SORORIS. & Rauennę apud Petrinũ Suessanũ, MONVMENTVM HS CCIↃↃ EX TESTAMENTO. Sed impressores nonnulli

signum uitiarunt, utpote qui HS. C. C. T. Ɔ. Ɔ. imperitissimè fecerunt. Terna D
uerò millia hac ratione signata conspiciuntur in antiquissimo codice Mediceæ bibliothecæ Florentiæ nunc, ad D. Laurentij dicatæ per Clementem VII. P. M. epistola ad Caniniū Sallustiū, quæ libro II. incipit: Literas à te mihi Stator. eo loco: Quod scribis ad me de drachmis CCCLIII. notatū est. De drachmis [sign], quod cōputat tribus millibus. Ac ne in quatuor millibus similiter signandis immorer, scilicet [sign], hæc ut semel dicam, demū erit regula, ut quotienscunque siue apud Plinium, siue Liuium, & alios, præcipuè uerò in Verrinis, L. unum inueneris duobus CC præpositis, totidem uerò II subiectis, CCLII, interdum etiam hoc modo per X. denariā notam, CCLXX, tu [sign] facito, nulla dubitatione impeditus. Vbi CCCLIII. uel CCCLXXX, tu [sign]. Vbi CCCCLIIII. uel CCCCLXXXX, tu [sign]. & millena tot firmiter credas.

QVINQVAGINTA.

QVinquaginta uerò hieroglyphicè per digitos indicandis, læuę pollicem, palma tota passa, deorsum inflectes, & Γ tertiæ apud Græcos literę similitudinē effinges: non autem, ut Erasmus ex deprauato Bedæ codice scripsit, cum quin- E
quaginta pollicem exteriore arcu instar græcæ literæ ϱ incuruatū ad palmam inclinabis. Sed iam ad huius numeri hieroglyphica ueniamus.

REMISSIO VEL INDVLGENTIA.

ERat autem hic numerus remissioni & indulgentiæ consecratus. In ueteri enim lege quinquagesimo anno cuiusque obligationis remissio cōdonabatur: quippe si quis possessionem distraxisset, recipiebat: si liber in seruitutem incidisset, libertatē assequebatur: indulgentiā debitor accipiebat, exul in patriā redibat.

EFFOETVS.

PEr eos qui alterum à quinquagesimo uitæ annum excessissent, cur nonnulli effœto iam corpore, mentis quoque & ingenij debilitatem significari dixerint, non sat scio: nisi Aristotelis dicto freti sint, qui Politicis ait, post annos LII. ingenij uigorem euanescere. Vnde etiam Euripides Bacchis dixerit:

τὸ γῆρας ὑμῶν εἰσορῶ, νοῦν οὐκ ἔχει.

Cerno, senecta vestra mentem non habet.

Atque alius non minus dicax ait:

πολιὰ χρόνου μηνύουσι οὐ φρονήσεως. F

Cani indicant ætatem, haud prudentiam.

Sed enim ad hæc amplissimus erit alibi respondendi locus.

PLVRIMI.

ET hic quoque numerus multitudinem significat, quo libenter utitur Maro:

Quinquaginta intus famulæ.

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Quam tamē & Simonides πεντηκοντακέφαλον appellauit, cùm Alcæus ἐννεακέφαλον dixerit, uti superius meminimus. Vtcunque autem quinquagenarius numerus describatur, spiritalis uitæ hieroglyphicum est, & animi eius qui diuinis intentus, sublimia quæque mente concipiat & contempletur, perinde ac duplicatus in centenariū, negotiosam significat. Quinquagesimo enim post resurrectionem die Sancti spiritus afflatus aduenit. Et operum nostrorū fructus uberrimi atque pinguissimi, ad centenarium usque numerum cumulantur, eorum inquam, qui uitæ integri, scelerumque puri peregrinationis nostræ cursum piè sancteque peregerunt. Hic uerò numerus centenarius non sine mysterio per quinquaginta po-

A ta potius didrachmas, quàm per drachmas centum exprimitur in significato huiusmodi: sed quinquaginta bis ideo complectitur, quia nullum bonum, integrum & perfectum opus esse potest, absq; ipsius sancti spiritus ope auxilioq;. Ad similitudinem autem quandam gestus eiusmodi, qui quinquaginta præ se fert, factum putarim, ut Latini eius numeri notam L esse uoluerint: quanquam nō desint ingenia, quæ re super ea sic philosophentur, aut ratiocinentur potius. Numeri à punctis prius originem traxerunt, sed quia erant adeò exilia, puncta ipsa aliquantulum producere cœperunt adinstar uocalis mediæ, · : ⁝ :: ⁙ I. II. III. IIII. Sed si ita processissent, ut usq; ad nouē lineolis totidem unumquenq; numerum notarent, molestam & inconcinnam rationem fore suspicati sunt: ad compendia igitur animum uerterunt, & pro quinario, ne quinq; lineas facerent, una signata, reliquas quatuor per obliquā unam à tergo ductam, V, fecerunt. Mox usui placuit, ut expeditior esset scribendi ratio, pro nota ea V uocalem quintam statuere, moxq; usq; nouem unitates eas addere, prout numerus quisq; postulabat. Ad denariū cùm uenissent, quinq; duplicarunt, ita tamen
B ut secundum inuerterent, & subijcerent priori, unamq; facerent notam per decussationem. Tribus his notis processum est usq; ad quadraginta & nouem. Visum est inde facere ad cōmoditatem, quam ex compendio aucupabantur, quinquaginta notandis, signū illud ex una obliqua linea pro quatuor rectis & quinta adalligata surrigere, ut staret quæ pendebat in latus, quæ stabat in planum deijceretur. Ita ex L notata sunt quinquaginta. Ventum mox ad centena, quæ per primam eius nominis literam intelligi uoluere. Ad quingenta cùm uenissent, rectam lineolam quę iacebat in quinquaginta, in semicirculum adcuruatam surrexere in hunc modum, Ɒ. quam notam imperiti superiori capiti coniunxere, quartam Alphabeti literam arbitrati. Atq; hoc illud sicilicū est, de quo facta mentio in millenarijs, quod à tergo quingentorum Ɒ ita applicitum CIƆ, mille facit, & ita reliqua, uti suprà dictum.

QVINA MILLIA.

QVina uerò millia, quo gestu L in læua, eodem in dextera composito figurantur.

SEXAGINTA.

C SI uerò pollicem eo gestu inclinatum, quo quinquaginta per se significat, toto indice circunducto diligenter à fronte præcingamus, sexaginta constituemus. Hinc errore fieri non potuisse dicit Apuleius, ut Æmilianus, contra cuius accusationem causam suam agit, sexaginta pro quadraginta protulerit, quia longè diuersus est utriusq; numeri gestus.

VIDVITAS.

PEr numerum sanè sexagenarium, uti dicebamus, uiduitatem ueteres significabant, quòd mulier id ætatis nata haudquaquā amplius idonea est ad conceptum, propterea quòd ab eo annorum numero claudi uuluam philosophi naturæ contemplatores tradunt: ideoq; ulterius illi nubere non licebat. cui legi plurimùm nititur Æmilianus contra L. Apuleium. Si qua uerò, quod aliquando accidisse ferunt, natu tam grandis concepisset, ostenti loco habitum. Quare Helisabetis conceptus grandæua ea ætate pro miraculo adducitur à diuino nuncio, ut uirgini deiparæ fidem faceret, posse Deum quæcunque naturæ uim excedunt efficere. Sara etiam cùm à summo numine sibi iam nonagenariæ promitti conceptum audisset, risit, utpote quæ id naturæ lege fieri minimè posse cogno

ſcebat. Paulus quoq;, qui ſexagenarium numerum uiduitati dicatum agnoſce- D
bat, illi inquam uiduitati, quæ uiduitas eſt, caſtaq;, ſyncera & intaminata in ſo-
litudine perſeuerat, ubi probatam mulierē eligi mandat, quæ iunioribus præſit,
Vidua, inquit, eligatur nō minor LX. annorum: ad eum uſq; numerum ſcilicet
perfectionem in muliere deſignans. & quia eſt uiro infirmior, nō niſi ſexageſimū
fructū colligit in diuinis literis. Ideo ſi ſe redemptura ſit mulier, Leuitico, didra-
chmas XXX. offert, id eſt, fructum ſexagenarium. Eruditeq; admodum D. Hie
ronymus cauſam, cur ſexagenarius numerus ad uiduas referatur, explicare uo-
lens, ad numeri ipſius hieroglyphicum ſe confert, in quo ſcilicet pollex à ſuperio
re digito deprimatur, arcteq; cinctus ab eo, in quantis affligatur anguſtijs ipſa
uiduitas, oſtentet, quæ ita ſit undecunq; cohibita. Mox illud addit ad conſolatio
nem: Quanto ſcilicet maior eſt difficultas expertæ quondam uoluptatis illece-
bris abſtinere, tanto maius propoſitum eſſe præmium.

LXX. ET SEPTENA MILLIA.

VT uerò & reliquas tris decadas attingamus, ſeptuaginta exprimebantur, E
ut Bedas tradit, indice ut ſuprà circunducto, pollice uerò ita exporrecto, ut
in medium indicis artum affigatur. Neq; aliud ſuper hoc numero myſticū adin-
ueni. Idem geſtus in dextera, ſed nō ex Bedæ ſententia, ſeptena millia cōputabat.

OCTOGINTA ET OCTONA MILLIA.

INdex identidem circumflexus, pollexq; protentus, ita tamen ut eius unguis
extra medium indicis articulum prominens appareat, octogenarij numeri eſt
hieroglyphicum in læua, in dextera octona millia ſignat.

ADORATIO.

QVi quidem geſtus ad os admotus, adorationis hieroglyphicum eſt. De quo
Apuleius IIII. Metamorph. Et admouentes oribus ſuis dexteram, priore
digito in erectum pollicem reſidente, ut ipſam prorſus deam Venerem religio-
ſis adorationibus uenerabantur.

NONAGINTA, ET NOVEM MILLIA.

PEr inflexum autem læuæ indicem, ita ut eius unguis ad radicem pollicis ap- F
plicetur, pollex liber extet, qui ſuperiore numero, toto extremo articulo op-
preſſus erat ab indice, nonagenarius exprimitur. In dextera geſtus idem, millia
nouem. Ita cùm ad nouem & nonaginta peruentum eſt, manus omnis ita claudi
tur, ut pugnū faciat, pollice ſuperextante, & ad medium infamis dorſum expor-
recto. Qui ſi pugno ita includatur, ut cū ungue ſuo totus occultetur articulus,
ſexaginta nouem adſtruet.

TACITVRNITAS.

SVpereſſet de myriadibus dicere, quæ per manum uarijs geſtibus modò ad
pectus, modò ad femur applicatam indicantur, de quo apud Plautum:

Pectus digitis pultat, cor credo euocaturus foras.
Ecce autem auortit nixus læua in femore habet manum,
Dextera digitus rationem computat feriens femur. Sed quoniam inten-
tio noſtra fuit hieroglyphica conquirere, nō artem omnem numerandi tradere,
& argumentum id nō indiligenter à Beda explicatum, & iam in omnium mani-
bus

A bus uersatur, finem huic dictioni facturus, quo numero taciturnitatem Ægyptij soliti sint indicare, non est animus præterire. Erat is utique MXCV. mille scilicet & nonaginta quinque, qui partim dextera, partim læua designabatur. Mille, uti superius ostensum, dexteræ manus indice, ad primam sui pollicis suffraginem appresso, summoque eiusdem articulo super indicis ungue inclinato. Quinque uerò & nonaginta, in læuæ tribus inferioribus digitis, inflexo infami, anulari & auriculari porrectis, indicis autem ungue ad infimã pollicis suffraginem affixo. Causam uerò cur eo numero taciturnitatem Ægyptij significarent, eam afferũt, quòd compertum est eo dierum numero, qui annos tris complectitur, nisi cœperit puer effari, linguam eius præpeditam esse, neque ullam superesse spem ut amplius loquatur. Sunt qui Pythagoram triennale silentiũ dicant hinc instituisse, ut naturæ species exprimeretur in discipulis, quos, ut tunc primùm natos, alendos educandosque animi cibo suscepisset. Sed nos in taciturnitatis mentionem illapsi, eius demum memores, ne hominem grauioribus occupatum studijs & disciplinis, in leues adeò nugas auocare uideamur, dicti illius sapientissimi, MAB NVM DE TABVLA, non frustra uulgati, memores, nihil ulterius super digito loquemur.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. AC REVERENDISS. DN. D. HERCVLEM GONZAGAM CARD. MANTVANVM, QVA RATIONE LITERÆ ET DISCIPLINÆ HIEROGLYPHICE SIGNIFICENTVR, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Furnius tuus, Antistes illustrissime, vir planè probus, & disciplinis optimis pereruditus, cuius tu opera nõ solùm ad doctrinã, sed ad rerum tuarũ etiam administrationem vteris, proximis hisce diebus cùm Romam aduenisset negotia tua curaturus, impendiò me rogauit, Leonem meum illum Aegyptiacũ, quem olim Amplitudini tuæ dedicare cogitassem, sibi videndum traderem. Respondi, fuisse quidem olim id consilij, sed pro re nata captum, quia scilicet clarissimus adolescens discipulus meus, Hippolytus Medices, quo tempore Florentiæ in honore erat, leænæ fœtum qui expectabatur in dies, ad Illustriss.
C *Principem Fridericum fratrem germanũ tuum mittere decreuerat, marem & fœminã orituros. Id enim frater ipse tuus propagandi seminij causa, maximè cupiebat. Ita volebam ego, dum leunculorum illud par splendidissimo fratri tuo oblatum in propatulo spectaretur, haberes & tu Leonem alterum interiorem, quem vnà cum eruditissimis, quos domi alis, amicis attrectares: multa enim insunt Leoni, quæ studiosorum omnium ingenia semper exercuerunt. Verùm accidit vt spem falleret leæna, quia vtranque fœminã edidit, quare sublata mihi quoque est mittendi Leonem meũ occasio, quia neque fœtura illa iam erat transmittenda, sine qua si meus venisset Leo, importunè accedere visus esset. Cœperã tamen cogitare, nunquid aliud inuenire possem, quod ad ingenij tui sublimitatẽ videretur accõmodatius, cùm opportunè de studijs tuis ex ipso eodem Furnio, quæ mihi mirificè placuerunt, intellexi. Aiebat enim te philosophiæ & diuinarum literarũ lectionibus incumbere, maximè uerò pietatis nostræ ignibus incensum, cogitationes omnes tuas ad eiusmodi disciplinã conuertisse: qui quidem nuncius mihi accidit iucundissimus: quandoquidem, si quid ego huiusmodi scribere instituissem, quod ad hoc ipsum, quod tibi adeò cordi est, argumentum facere videretur, sperabam me tibi rem longè iucundiorem effecturum. Erat verò mihi tunc præ manibus, De literis & disciplinis cõmentarium, quod ad expli-*

canda Aegyptiorũ, atqueadeo maiorũ etiam noſtrorũ quædam ſuper his myſteria conficiebã, quibus ſcilicet imaginibus, per hieroglyphica ſacerdotes Aegyptij, per myſtica mox verba veteres Hebræorum patres literas eſſent indicare ſoliti, quibus diſciplinas, quibus demum ſapientiam ipſam figuraſſent. Interrogaui Furnium, an cõmentarium hoc, pro Leone miſſum, vlla tibi eſſet in parte placiturum. Legit, & , vt animo eſt egregiè candido, approbauit, ſuaſitq; vt omni ſummota contatione, libellum omnino mitterem. Cuius ego iudicio fretus, nam eum palati tui optimè callentem arbitrabar, quamprimum per occupationes licuit cõmentarium abſolui, tibiq; ſtatim, quicquid id eſſet, dedicaui. Videbis igitur Antiſtes honoratiſsime, quæ de literarũ ſtudijs, deq; humana diuinaq; diſciplina vetuſtas illa ſub rerum verborúmue quorundam inuolucris occultauerat, quòd peritiſsimi quiq; inter ſe hoc velut ænigmatum genere vti conſueuerunt. Et niſi me ſuſcepti operis fallit amor, ſpero te conſenſum hunc multorum eruditorum, qui per huiuſmodi ſculpturas Aegyptiorum inuenta ſecuti ſunt, aliqua cum voluptate ſuſcepturum: tuumq; tibi inſtitutum tunc longè magis placiturum, cùm ex ijs, quæ ſumus allaturi, nationum penè omnium ſententiam, in eam quam ſequeris ſtudiorum rationem conuenire perſpexeris. Sed anteaquàm ad illam deueniamus, de literis quædam ſimpliciter prius dicere neceſſarium eſt. E

Apud Aegyptios ſacerdotes librorum bibliothecarúmue facies iuncorum faſciculo, cui appenſa eſſet ſepia, cribrumq; illi ſubditum, hieroglyphicè ſignabantur. Et literatorũ hominũ memoriæ, vel marmore, vel ære conſpicuæ, his ijſdem figuris inſculpebantur: & quicquid ad eruditionis monumentum faceret, hoc elaboratum erat ornamento.

LITERAE AEGYPTIACAE.

A uerò ſpecies literas, præſertim Ægyptiacas, ut apud Horum eſt, ſignificabat, propterea quòd & iunco illi, & atramento huiuſmodi de ſepia exempto ſcriptitabant, necq; ad hunc uſum alio utebantur inſtrumento. Quod autem ad ſepiã attinet, quæ pro theca atramentaria poni ſolita ſit, ac perinde literas ſignificet, non apud Ægyptios tantùm, uerùm & apud noſtros quoque habetur. Perſius:

Tum queritur craſſus calamo quòd pendeat humor, F
Nigra quòd infuſa vaneſcat ſepia lympha.

Atramentum ſanè Græci σηπιολικὸν appellant. Sunt & alia pleraq; ſepiæ ſignificata, ſed ea inter piſces cõuenientiori loco memorauimus. Cribrũ uerò ſub ſepia ponere ideo cõmenti ſunt, quia ea prima ſunt arma, quibus in pane conficiundo utimur, atq; id apud Ægyptios ex iunco contexi ſolitũ: nam ὁλόσχοινος, quem ſoloiuncũ appellare poſſumus, utiliſsimus ad naſſas marinas, uitiliumq; nexus elegantium. In Ægypto uerò, uti Plinius tradit, cribrorũ longitudinem implet. Admonebat autem ea cribri cælatura, ita iunco & ſepię ſubiecta, eum qui uictui neceſſaria comparaſſet, literis dare operã poſſe. Cui uerò deſit prouiſæ frugis in annum copia, alij dedatur arti, aliámue ſequatur induſtriã neceſſe eſſe. In hanc Ægyptiorũ ſententiam Simonides interrogatus, utrũ diuitię, an ſapientia prius optari deberet, neſcire ſe, reſpondit: id uerò exploratũ omnibus eſſe, ſapientes diuitum fores frequentare. Opinionem tamen hanc interpretatione callida eluſit Ariſtippus, qui à Dionyſio illo ſuo interrogatus, unde fieret, quòd philoſophi diuitũ limina tererent, nõ illi philoſophorũ: reſpondit, quia philoſophi norunt

A quibus egeāt, illi autē minimè. Sed ut ad Ægypti mores reuertamur, illud constat, anteaquàm pollutionum contage contaminarentur, & à pristina caderent disciplina, primariā apud eos nobilitatem dignationemq; eorum fuisse, qui literas callerent, cùm literis non nisi locupletes operam darent. Nam & Athenienses morem hunc ab Ægyptijs acceptū aliquandiu seruauere, ut is primas in Republica partis obtineret, qui & eruditione & sapientia maximè præstaret. Et quantum ad institutionē attinet, Romani artes honestiores omnes, & quæ literarum ope comparantur, Liberales appellauerunt, quòd earum doctrina ad ingenuos spectaret. Hinc illud apud Terentiū: Fac periculum in literis, fac in palęstra, in musicis. Quæ liberum scire æquum est, solertem dabo.

INSTITVTIO.

SAnè apud Ægyptios institutio, si quos habuimus codices in damno nō sunt, SBO nuncupabatur, cuius interpretationem plerique ponunt, uictus opulentus, uel ad necessitatem idoneus: id scilicet innuentes, literarum studia rem paratam sibi deposcere. Qua in sententia fuisse etiam Aristotelem ex eo mani-
B festum est, quòd eum nullius rei egenum esse cupit, qui philosophiæ sit operam daturus. Et Zachariæ Chimios inter Hebræos nominatissimi dictum circumfertur: Si farinam habueris, legem capessere poteris: si legem assecutus fueris, farinæ non egebis. Legis enim appellatione, literas intelligunt Hebræi, & farinā pro frumento annonaq; omni ponunt. Quod quidem cum eo quadrat, quòd Isidem, siue Cererem malis dicere, legum inuentricem fuisse memorant, cùm eadem fruges etiam humano generi cōmonstrarit, de qua loco suo plenius. Ad huiusmodi rem Aristotelis scomma est, quo reprehendere solitus est Athenienses, qui iam à pristinis moribus & studijs deciderent, cùm tamen se frumenti perinde ac legum inuentores fuisse gloriarentur, frumento quidem plurimùm, legibus uerò minimùm uterentur. Sed enim magis facere ad Ægyptiorum sapientiam uidetur, si quæ alij de corporis cibo, deq; rerum opulentia intellexerunt, ad animi pastum, & doctrinæ fœcunditatem referamus, cùm dubio procul illi per cribri signum ἱερογλυφικῶς institutionem interpretarentur. Nam & azymorum calathus, qui Leuitico ab Aarone & filijs eius offerendus erat, linguam, hoc est, sermonem, uel eloquentiam potius diuini numinis significasse fertur. Sicut
C enim panis nutrimentum est corporis, sic & lex, & doctrina Dei, nutrimentum est animi. Cùm uerò sæpe cibus pro doctrina positus sit, non apud Ægyptios solùm, sed apud nationes omnes quæ literis & disciplinis clarę habentur, cuiusnam sermo uel eloquentia pleniorem perfectioremùe doctrinā induxit, quàm is qui copiæ totius & perfectionis autor est? Ille ille cibus animi uerus, ille pastus suauissimus, ille ferculum & lautissima doctrinæ totius mensa, super mel & fauum optatissima. Et huiusmodi sensu panes illi duo primitiarum dicti, ex duabus decimis similę fermentatę, quos XXIII. Leuit. offerri sibi iubet Dominus, nouo sacrificio legem & Euangelium indicant. Panes enim hi sunt fidelium animarum cibus. Quòd uerò ex duabus similæ decimis conficiantur, admonet hęc geminata perfecti numeri designatio, condi eos ex doctrina, quæ perfectam in Christo diuinitatem, perfectamq; humanitatem tradit: nec aliter coqui, nisi per huiusmodi doctrinam possunt. Sed ipse demum Dominus Assertor noster, hieroglyphicum hoc explicauit, cùm astuto dæmoni respondit, hominem non ali pane solo, uerùm etiā quocunq; uerbo, quod ex diuini numinis ore procederet. Animaduertendum uerò in diuinis literis per cibum ipsum modò pecuniam,

modò rem domeſticam, modò annonam genus omne intelligi: atq; omnes has D locutiones identidem accipi pro doctrina: ut cùm præcipit Deus, ſimulac in terram Canaam ingreſsi fuerimus, eaq; & expiata, & ritè perpurgata fuerit, ne ueteres incolas expellamus, ſed cohabitare nobiſcum permittamus, quin & pecunia noſtra eos ſubleuemus. Hieroſolymitanus Heſychius pecuniã hic hieroglyphicè pro doctrina noſtra poſitam intelligit. LXX. hîc Cibos ponunt, quod idem eſt cum fructibus & annona. Nam cùm aliquem à ſceleribus ad uirtutem & bonos mores, ab impietate ad Dei cultum atq; timorem adductũ, & in ditionem noſtram redactum inſpexerimus, eum, quia perditus fuerit, nequaquam abominabimur, ſed doctrina ſubleuabimus, & honeſti commercij, laudabilisq; conſuetudinis exemplo paſcere, educare, confirmareq; pernitemur. Miſſum facio fermentum in farinæ ſata tria abſconditum, ubi Eucherius farinam pro ſcientia poſitam tradit. Quin etiam miſſos facio non modò panes, uerùm & totam meſſem, & patentes campos in diuinis literis pro ſacræ doctrinæ hieroglyphico poſitos, de quibus idem Eucherius dictum ait: Et campi tui replebuntur ubertate, atq; de paſcuis idem. Vnum illud minimè prætererierim, quod utili admo- E dum documento apud Maximum Tyrium habetur, ſermones ſimilitudinem ciborum gerere, ſicuti cõcentus odorum, cùm ea ſit ciborum natura plurimùm, ut fœcundiſsimè nutriant: odor aër ſit uaporatus, ut ſonus aër ictus, quorum uterq; cùm in re tenuiſsima conſiſtat, aut nullam, aut minimam habeant paſcendi uim. Appetendas itaq; monet epulas nutrientes, ſermones quippe de uirtute, atqueadeo diuina in primis philoſophia: paruiq; ideo faciendam eloquentiam, eam inquam quæ præter aurium oblectamentum, nullam aliam afferat utilitatem: ſermonesq; illos eſſe potiores, qui animum rebus optimis cibi inſtar enutriant. Apud Abacunta Prophetam legas boues non adſiſtere ad præſepia. Boues Euthymius Iudæos intelligit hieroglyphicè poſitos, qui olim uirtutis cultores fuerint: per præſepia, ſacros & diuinos libros, qui pabuli nihil eis in poſterum allaturi eſſent. Et Pſalmo LXIII. Super oues paſcuæ tuæ. Interpretes per paſcuæ uocabulum ſacram intelligunt lectionem, qua illi animum opiparè nutrire ſibi uidentur, qui ex diuina lege uiuunt. Ita nonnulli Pſalmo LXIX. Fiat menſa eorum in laqueum. Menſam eſſe uolunt diuinæ inſpirationis ſcripta, quæ Iudæis implicationem mentis afferunt, non doctrinã. Idq; ſibi F uelle laqueum, in quem Propheta menſam huiuſmodi tranſmutari poſcit. Mox & tormentum addit, & multam, qua caſtigati ſunt ob deſtinationem ſuam: inde ſcandalum, propter priſtini ſtatus diuiſionẽ, totiusq; gentis diſsipationem. Deniq; ut à menſa demum ſaturi recedamus, Simandius Ægypti Rex bibliothecam inſcripſit, ANIMI ALIMENTVM, cùm id, quod cibus corpori, ſtudiũ literarũ animo ſubminiſtret. Et noſter Tullius, Tuſculanis, ubi de Archimede loquitur: Eius mens, ait, rationibus agitandis exquirendisq; alebatur, cum oblectatione ſolertiæ, qui eſt unus ſuauiſsimus paſtus animorum. Idem paſci ſe Fauſti bibliotheca alibi dicit. Alibi contemplationem, animi pabulum uocat. Alibi ſe uorare literas profitetur.

SACER SCRIBA.

VT uerò cribrum etiam expediamus, ex eius hieroglyphico Ægyptij ſacrũ etiam ſcribam intelligi uolebant: ea enim nuncupatione eos, qui futura præſagirent, appellabant, uti Prophetam Hebræi Videntem. Nam ueluti cri-

A brum utilia ab inutilibus disiungit, ita per signa quædam sacerdotes illi mortem à uita discernebant. Et πάτι κοσκίνῳ dici solitum de ijs, quæ uera compertaq; uidentur. Sanè librum Horus apud Ægyptios fuisse tradit, qui Ambres nuncupabatur diuinationũ plenus, ex quo præcipuè decumbentem ægrotum, utrum uicturus nec ne, an moriturus esset augurabantur: idq; ex ægrotantis decubitu præcognoscebant. Nam & alij plura id genus obseruarunt, uti fimbriarum in lodice complicationes, aduenientes molestè ferre, eorum cõspectum auersari, obtutus solito toruiores, & alia, non tamen cum arcanis illis conferenda. In antiquis Hebræorum scriptis mentionem inuenias de libro quodam arcano, in quo scripta designataq; essent omnia, quæ uniuerso mortaliũ generi euentura sunt: adduntq; eum & Adamo diuinitus ostensum, atq; etiã Moysi: sed hæc illi supremi numinis aspiratione accidisse crediderim, oraculumq; huiusmodi ob quandam docendi similitudinem, librum appellatum. Hinc sapientissimi uiri Maronem uolunt ad huius quasi libri formulam dixisse illa super posteritatis Æneïæ futuro successu:

B *At pater Anchises penitus conualle virenti*
Inclusas animas, superumq; ad lumen ituras
Lustrabat, studio recolens, omnemq; suorum
Fortè recensebat numerum, charosq; nepotes,
Fataq;, fortunasq; virûm, moresq;, manusq;.

Nam & Romani, dum à fando fatum dicunt, edicta decretaq; huiusmodi, ueluti relata in deorum acta, intelligere uisi sunt.

PERFECTÆ VIR SAPIENTIÆ.

ALij dicunt per cribrum consummatum uirum significari, sapientem quippe, qui de diuinis humanisq; rebus sciat apposite disputare, quòd ueluti eius instrumenti munus est apludas à frumento secernere, ita doctrina, rerumq; usus & experientia faciat, ut bonum à malo, rectum à curuo discernamus: ut meritò à Marone dictum sit, Mystica uannus Iacchi. Huc nonnulli trahunt Antisthenis dicterium, absurdum esse lolium à tritico non repurgare: hoc est, inutiles ciues non secernere ab utilibus, milites ignauos à strenuis: quod dictum alibi latius interpretati sumus. Apud Galenum prouerbiũ est, Stulti ad cribrum,
C cùm illi notantur, qui rem, aut negotium, quod uires exuperat, aggrediuntur. Non enim stultorũ est naturæ secreta inuestigare. Quamuis alij putant id ideo dictum, quia si Thessali uelit errores omnes corrigere, uel dictione prosequi, numero superatus in scomma prouerbij decidat, quod est, Stulti ad cribrum: hoc est, Stultorum conatum esse uelle singula totius cribri foramina obturare. Apud nostros D. Ioannes Præcursor, doctrinam cœlestem summã sapientiam in Christo præmonstraturus, in hanc sententiam clamat: Ventilabrum in eius est manu (sunt qui cribrũ, eadem omnino sententia transtulerint) aream itaq; suam purgabit, ut quæ nullius sunt fructus, à fructuoso discernat, triticumq; in horreum condet, paleas uerò igni exuret inextinguibili. Cuius mysterij significatum, ne nos morosi simus, latè explicatur ab Adamantio, capite in Lucam tertio, homilia XXVI.

TERMINVS METAVE.

PEr idem quod superius posuimus hieroglyphicũ, terminũ etiam metámue significari proditum, propterea quòd is qui strenuè decurso spatio profece-

rit in literis, ad tranquillum iam uitæ portum applicuerit, eumq; scias posse demum habere suæ uitæ modum, neq; hallucinari amplius in ijs, quæ mortalium generi accidunt mala. Ita is omnium quæ sunt, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur, cognitionem assecutus est, ut undecunq; prudentissimus effectus, neq; secundis intumescat insolenter, neq; aduersis perturbetur: in utranq; uerò fortunam ita se compararit, ut æquum & insuperabilem ad omnes casus animum præ se ferat. D

HVMANÆ DISCIPLINÆ.

A Cribro ad panificia deuenire, non admodum importunum fuerit. In panificijs autem fermentum non ultimum habet locum. Id in sacris literis multa significat: sed nos id quod ad rem, quæ præ manibus est, facit, interim desumemus. Aiunt uerò fermentum inter alia symbola humanas etiam disciplinas indicare. Scientiarum siquidem, ut pleriq; diuidunt, nonnullæ humanæ, nonnullæ diuinæ perhibentur. Humanæ sunt, quæ sermonis uariationi subijciuntur, unde uulgò etiam humanitatis studia dicuntur. Diuinæ, quæ perpetuo constantiq; tenore quodam perseuerant, eodemq; semper habent modo, E atq; parte hac ipsam referunt diuinitatem. Quod enim semel iustum est (de perfecto loquor) semper iustum est. Qui semel calefacit ignis, calefacere nunquam desinit, dum ignis est. Neque diuina deficit prouidentia, neq; perpetua mundi gubernatio. Ita Moralis, Physica, & Theologia, cum diuinitate consentiunt. Humanas autem disciplinas appellabant, Grammaticam, Rhetoricam, & Dialecticam. Atq; hoc illud est, ut sentit Origenes, quòd fermentum in sacrificia non admittitur. Per fermentum enim, uti dicebamus, Theologi humanas has intelligunt disciplinas, quarum quidem uis & materia in locutionibus ipsis omnino consistit. Accedunt tamen ad ministerium, quia sermo purus, quem docet Grammatica, eloquentiæ splendor, uis atque copia, quam per Rhetoricam assequimur, & disputandi ratio quam indicat Dialectica, ministri sunt omnium scientiarum.

DIVINÆ DISCIPLINÆ.

QVo igitur hieroglyphico humaniora studia significentur, expositum est: superest de diuinis, quibus ea signis hieroglyphicisq; figurarentur, explicare. F Diuina uerò quod primum sibi signum poscant, nisi quod ipsam indicat diuinitatem? cuius circulus est hieroglyphicum, uti latius in figurarum mathematicarum cōmentario disseruimus: nempe quòd in ea figura neq; principium, neq; finem inuenire sit, quod æternitatis est propriū. Cuiusce rei ratione habita, Ægyptij Deum ex circuli figura intelligebant. Persæ uerò cùm Iouem cœli circulum dicerent, sacrificia illi se facere putabant, ubi celsissimā speculam conscendissent, Iouemq; cœli circulum nuncupassent: & quæ multa eo loco tractauimus, hîc ad repetendum minimè necessaria.

ENCYCLOPÆDIA.

NOn temerè igitur Ægypti sapientes, Græciq; antiquiores, qui priusquàm sophismata mortalium mentes implicuissent, simplicius ac fortè melius philosophabantur, quarundam disciplinarum complexum Encyclopædiam uocauerunt, nempe quòd per circulorum quorundam colligationem inter se copulatæ, ab ampliori quodam circulo complecterentur, cuius nomen est Theologia, intra quem tres alij circuli centris & circumferentijs adeò inuicem com-

plicìti

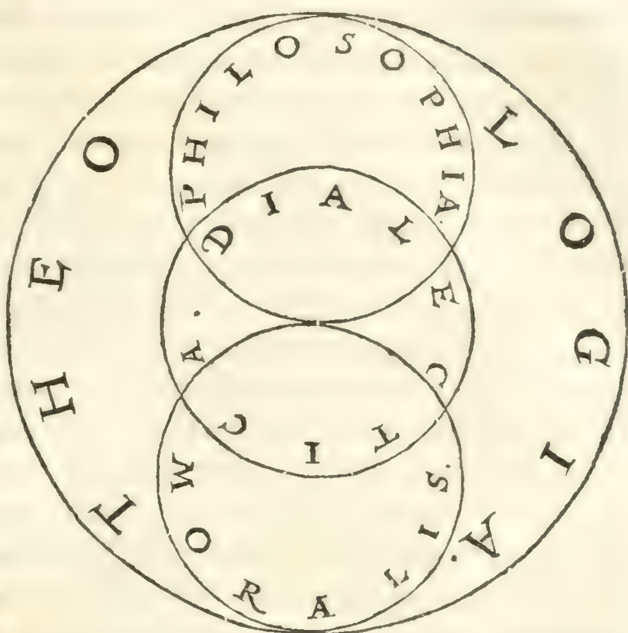

A pliciti deſignabantur, ut unius centrum alterius principiũ & circumferentia eſſet, in hunc ſcilicet modũ: per illos quidem interius ductos, alia quadam ratione quàm ſuperius dictum ſit ex Origene, humanas diſciplinas indicantes, quæ moribus, ratione rerum, quæ naturæ ui, inſtituta, conſiderata, examinataq;, mortalium mentibus inſedere: per illum uerò qui latiori ambitu expatiatus, reliquorũ centra & circumferentias in ſemetipſum amplectitur, diuinam oſtendebant. Verùm eadem hæc Leuitico intelliguntur
B ex ornatu Pontificio, qui totus eſt hieroglyphicus: ibi enim Pontifex humeros primùm pręcingi iubetur, hoc eſt, moribus optimis atque caſtigatiſsimis ornari, praua ſcilicet opera cohibendo: mox logium aſſumere, quod dubio procul rationis intelligentiam ſuſcipiendã indicat: inde quam uocant manifeſtationem, quæ quidem rerum eſt diſciplina, uidelicet philoſophia, per quam naturæ ſecreta omnia perueſtigamus, & ueluti Cerberum quendam ex imis penetralibus extractum in lucem exponimus: quarto loco ueritatem, quæ dubio procul ipſa eſt Theologia. Obſeruat uerò Cyrillus ordinem in ornamentis his aſsignandis: quoniam non prius de ratione uerborum diſputare debemus, quàm mores compoſuerimus, ne nos malè imbuti animi prauitas à recto diuertat, & uero cognoſcendo minus idoneos reddat: neq; rerum cognitionem prius aggrediendam, quàm ſermonum rationem prius intellexerimus: neque Deum & cœleſtia contemplari poſſe nos manifeſtum, priuſquàm per mores, per rationem, per rerũ cognitionem, quoſdam ueluti gradus, per quos ad ueritatem in ſublimi conſidentem erigi poſsimus, nobis præparauerimus. Vt uerò alij rem copioſius tradidere, mora-
C lem in primis diſcere debemus, quæ in humanæ degendæ uitæ ratione modoq; occupata eſt, effrænis quippe excurſionibus iræ, animiſq; contundendis, ſordibuſq; omnibus excutiendis, quandò memorabile illud in diuinis literis dictum, in malignum animum non intrare ſpiritum ſapientiæ. Neque enim polluti, qui ſcilicet morali diſciplina minus inſtituti eſſent, in tabernaculum admittebantur apud Moſem, ſed cum plebe ſub dio habitabant, ſeſe interim expiantes. Præcipuè uerò hoc præſtare poſſunt oratoria & poëtica facultates, cùm Oratoris ſit proprium, bonum eſſe uirum, & Poëtica omnis laus & exemplar uirtutis habeatur, ut Magnus Baſilius inquit. Sed hæc dicimus ad eos, qui ſunt adeò imbecilli, ut diuinorum uoluminum pondera ſuſtinere nequeant, ideoq; ualidiorem cibum omnem auerſantur, quare modò per fabulas, modò per hiſtoriarum exempla deducendi ſunt. Quòd ſi eueniat ut tandem ablactati firmitatem à Deo, & à fide conſequantur, tunc hordeacei quinque panes, quinque ſcilicet Moſaicæ, diceret Cyrillus, inſtitutionis libri guſtu aſperiores, & piſces duo pro pulmentario, hoc eſt, Euangelica & Apoſtolica diſciplina, pabuli longè ſuauioris, ſatis ſupérque futuri ſunt ad omne bene inſtituti animi

robur confirmandum. Quamuis non deſint, ut uaria ſunt mortalium ingenia, D qui partem hanc de moribus (hoc κατὰ πάρεργον afferemus) è diſciplinarum choro ſummoueant, tum quòd mores ad cuiuſque populi libitum componantur, exemploq; potius & uſu ipſo, quàm ratione uigeſcant: tum quòd non eadem apud omnes iuſtitia, neq; fortitudo, neq; ullum ferè uirtutis genus, quod non alibi uitium, alibi uirtus exiſtimetur, conſtaréque prorſus id in opinionibus incolarum. Nam quòd apud Athenienſes iuſtiſsima omnium eſt lex Pelargica, de parentum ſenecta renutrienda, qua etiam apud Lacedæmonios nihil ſanctius: apud Chios honeſtiſsimum atque ſanctiſsimum habitum eſt, eos qui ſexageſimum ætatis annum impleſſent, trucidandos inter ſe publicè committere: quod moris in Iulide Co inſulæ urbe Menander fuiſſe notat, ut apud Stephanum, de quo plenius in Ciconiæ commentario. Quodq; in huiuſmodi diſsimilitudinis ſententiam in Inſtitutis Theophili Græcè legi, Athenienſes aduenas & hoſpites omni officij genere proſequebantur, apud ſe permanere adhortabantur, ciuitate donabant, ad honores & Reipublicæ participatū cooptabant. Lacedæmonij contrà aduenas non admittebant, hoſpites unius tantum noctis mora E receptos, urbe mox eijciebant. Vnde quod Paulus Iuriſconſultus ait de candelabro argenteo in argento relatum, ideoq; pro argento, non autem pro ſupellectili habitum, indicat nihil aliud eſſe quàm humanum placitum, totamq; Iuriſprudentiam in ſola deniq; hominum uoluntate conſiſtere roborariq;.

DIALECTICA.

SEd rem nos noſtram proſequamur. Addiſcenda ſtatim à morali poſtmodum eſt rationalis diſciplina, quam ipſam Dialecticen, hoc eſt, ſermocinatricem uocant, quæ rationis turbas inter orationis pugnacitates captionesq; anxiè tumultuantes pacificè componat, & clara nitidaq; ſyllogiſmi ſerenitate tranquillet. Nam etſi mores Moſaici compoſuerant, eſſentq; in ſanctuarium recepti, ſacra tamen nondum attrectabant, niſi prius dialectico famulatu ſeduli Leuitæ ſacris miniſtrarent.

NATVRALIS PHILOSOPHIA.

NAturalem inde philoſophiam aggrediebantur, quæ de mundo, aut de ijs quæ ſunt in mundo, quærit. Hæc autem diſciplina opiniones, lites & diſsi- F dia, quæ inquietum hinc inde animum uexant, diſtrahunt, lacerantq;, molliter ſopit atque componit, ut ita demum ad ſacra admiſsi, nunc ſuperioris regiæ multicolorem, id eſt, ſidereum aureum ornatum, nunc cœleſte candelabrum ſeptem luminibus diſtinctum, nunc pellicea elementa in philoſophiæ ſacerdotio contemplemur.

THEOLOGIA.

POſtremò Theologia eſt amplectenda, quæ, uti dictū eſt, omnes amplectitur diſciplinas, cuius munus eſt ſolidam præſtare pacem, quam neq; mores humanæ fragilitatis ſanctiſsimè quantumlibet inſtituti, neq; colloquiorum curioſa cognitio, neq; naturæ totius perueſtigatio præſtare potuerunt. Tunc uerò pax hæc firmiſsimo nobiſcū eſt fœdere ſancita, cùm motus omnino nullus aduerſus rationis imperiū diſceſsionem ullam meditatur, cùm omnia cogitationū noſtrarum diſsidia compoſita ſunt, ſopiti ſenſuum impetus, diſcuſſa oppreſſaq; penitus cupiditatum cōiuratio. Hæc illa eſt Pythagoreorum amicitia, quam totius philoſophiæ finem autumāt. Hæc nos in templi adyta & adducit & recipit, ubi

A ubi nullo imaginis intercedente uelo, diuinitatis gloria perfruamur. Per scalarũ itaq; gradus philosophantes, à centro ad centrum omnia peruadentes, & quæcunq; sunt in unum contrahentes, nunc unum quasi Osirin, admirandus diceret Picus, in frusta plurima ui Titanica discerpentes, ire pergamus, donec in sinu patris, qui supra scalas est, tandem quiescentes, Theologica felicitate cõsummemur, indiuiduaq; mox copula complexúue non modò Deo conciliemur, sed admirabili quodam modo unum penitus euadamus. Vt uerò quædam à Pici sententia non aliena subiungamus, à quatuor his doctrinæ partibus circundari Deum, Maximus Tyrius mihi uidetur intelligere. Circundatur autem is, qui coràm, retro, ad dexteram, atq; ad sinistram, aliquos habet circumfusos. Eorum uerò qui Deum circundare uidentur, illi retro esse dicuntur, qui per uirtutem illam, quæ ad actiones pertinet, Deum sequi persistunt. Ea uerò plurimũ in moribus sita est. Dedit autem is exemplum nobis, ut quæ ipse egerit imitemur. Ad sinistram illi constitui uidentur, qui naturalem secuti philosophiam, usum eius in spiritualem dirigunt intellectum, perq; inferiorem indaginem, ad superio-
B rum cognitionem peruenire connituntur. Ad dexteram illi esse intelliguntur, qui sublimium, & à materia separatarum, humanumq; uisum excedentium, rerum scientiam perscrutantur. Coram deniq; Deo eos esse dicimus, qui ob immensum diuinæ pulchritudinis amorem digni effecti sunt, ut Dei ipsius conspectu perpetuo perfruantur, facieq; quodammodo in faciem intenta, ueræ felicitatis participes facti, dij quoq; & ipsi fieri mereantur. Ea enim perfecti tetrade, ut Pythagoræ uocabulum interim usurpem, riteq; instituti, animam undecunq; puram, sanctam & immaculatam Deo uidentur asserere: atq; ita mente optima, manifestissima scientia, opinione firmissima, sensuq; absolutissimo præditi, soli hominum super hominem euecti, terq; quaterq; beati efficiuntur.

TRIAS.

QVatuor itaq; circulis huiusmodi describitur institutio, in quatuor ipsa diuisa partis. Sedenim Salomon, qui diuino afflante spiritu disciplinarum ordinem primus excogitauit, quem plerique Græcorum sapientes, qui eius inuenta sibi uendicant, non temerè secuti sunt, tris tantummodo totius disciplinæ par
C tes agnoscit, moralem, naturalem, & contemplatiuam: quas per tria identidem uolumina pertractauit, Prouerbia, Ecclesiastem, & Canticorum canticum: mores utiq; per prouerbiorum præcepta docens, naturam rerum per Ecclesiastem, per Canticum autem speculationem. Neq; enim Logicen distinctam ab his portionẽ arbitratus est, quę in unaquaq; disciplina per se ipsa conseritur, & instar staminis ad firmitatem contexta, cuiuscunq; subtegminis laborem admittit, siue pexum, siue plumatile, siue beluatum opus intexere uolueris. Nam cùm institutio omnis per sermonem fiat, quomodo quispiã probabilem sermonẽ suum efficiat, nisi ita loquatr, ut ipsius rei quæ in promptu est ratio, uerisimilitudo, ipsa deniq; ueritas deposcere uideatur? Vnumquenq; igitur sermonem dirigit Dialectica. His similia uidentur quæ de Deo Abraham, Deo Isaac, & Deo Iacob habentr in sacris literis. Nam quòd Abrahã ubiq; locorũ se morigerũ & obsequentẽ Deo præbuerit, moralẽ innuit. Isaac dum scientiæ puteos fodit, profundaq; & abdita quæq; rimatur, naturæ indicat philosophiã. Cõtemplationis uerò munus Iacob ostendit, tum ex ipso nomine, quòd Israël ob diuinorũ contemplationẽ appellatus fuit, nam mentem quæ Deum intueatur, nomen id significat: tum ob inspe-

cta cœli castra Dei sedes, & angelorum uias, scalas quippe à terris in cœlum usque surrectas, de quibus in hanc omnes sententiam tam Hebræi, quàm Græci, Latinique Theologi plurima disputarunt. Quin etiam ipsa elementorũ natura quandam istiusmodi institutionis figuram ostendere uidetur, terra scilicet unà cum aqua, inde aër & æther, quorum mutuus complexus certos in disciplinis gradus constituere perhibetur: terra quippe, & illi applicitus humor, magistram morum historiam, in his enim mundi partibus res gestæ continentur: atque illæ uel priuatæ, uel publicæ, unde œconomia, atque politica, ex eorum qui sapientiores habiti sunt exemplo describuntur. Facit uerò historia hæc ad institutionem, quoniam exempla ipsa per euentus uarios aut hortantur ad imitandum, si præclara sint: aut absterrent à perperàm factis, si malè tractata malè ceciderint. Hoc uerò amplius, aquæ uarijs uentorum flatibus agitatæ, mores in humana natura uarios & inconstantes indicant. Quo igitur pacto cogitationum procellis, & consiliorum tempestatibus obuiam ituri simus, per orationis fluxum institutio moralis edocebit: atque pars hæc illa est, quam Ethicen Græci dicunt, quam unusquisque hominum debet secum diligenter examinare, inde sibi, & suis, & patriæ, & uniuerso demum mortalium generi profuturus. Terræ pariter atque humori undequaque circumfusus est aër, atque unà cum duabus quæ simul adhærescunt partibus, nascentium omnium atque morientium naturas amplectitur: atque ita aër naturalis indicium est scientiæ. Extra hæc omnia quæ uariationi sunt obnoxia, æthereus ille ardor igneus est, in empyreum usque cœlum, ut multorum sapientium est opinio, diffusus, quæ quidem est naturæ diuinæ contemplatio, quam Græci theologiam nominant, ultra quam nullus procedit intellectus. In qua quidem diuisione Dialectica non immeritò præterita est, cùm ea minimè particularis scientia esse uideatur, sed tanquam spiritus harum unicuique partium insita, coalitáue: per eam enim historiam scribimus uerisimilem, per eam morum rationes uarias edocemus, per eam naturæ uim perscrutamur, per eam demum ipsam diuinarum rerum imaginem intelligimus. Quare, uti superius dictum, etiam illi qui disciplinas ad elementorum similitudines diuiserunt, dialecticam, utpote quæ cuiuslibet institutionis ministra sit, in partem non admisere.

D

E

DE IIS QVÆ PER COELVM RORE PLVVIVM ET *aliquot aquarum genera significantur.*

F

Aegyptij quidem de disciplinis hoc modo in uniuersum disserere consueuerunt. Quatuor uerò illas, Arithmeticã per surrectos digitos, Geometriam per arundinem, Musicam per dentes IIII. lingua percussos, Astrologiam per maculosam hinnuli pellem, & figuras alias indicatas, nunc omittimus, quòd alijs ea cõmentarijs sunt à nobis explicata. Atque ut susceptum semel negotiũ peragamus, quamuis alia nunc circumacti uia, eandem tamẽ metã contingere procurabimus. Theologi siquidem nostri cùm antiqua Ægyptiorũ dictata conspexissent, qui cœlum imbre rorulento liquidum in doctrinę significatum pingere instituissent, Mosemque ex ea quam adolescens in Ægypto didicerat lingua, figuris huiusmodi passim usum animaduerterent, ea multa quæ de pluuijs, de fontibus, de fluminibus, de mari, deque aquis reliquis passim in diuinis literis reperiuntur, ad huiusmodi uetustatis exemplum interpretati sunt: quorũ ego commentationes prosequutus, aquarum de doctrina significationes post Ægyptiacas illas explicare congruum existimaui.

INSTI-

A INSTITVTIO.

VTi igitur profati sumus, coelum Ægyptij rore pluuium cùm pinxissent, disciplinam institutionisque laborem & operam intelligebant: mira etenim est utriusque rei similitudo. Nam ueluti ros in herbas, frutices, plantasque omnes decidens, ea omnia quæcunque molliri apta sunt, humectat, pascit, & liberaliter educat: contrà uerò in ijs quæ natura proprietateque sua obturata, dura, solida atque repugnantia fuerint, proficere nihil quicquã potest: ita in hominibus erudiendis instituendisque euenit, quorũ ij qui prompto, acuto, & docili sunt ingenio, minimo negotio erudiunt: contrà uerò si plumbeũ & obtusum, acque honestis artibus & disciplinis auersum, instituere aggrediaris, nihil prorsus efficias: inuita siquidem Minerua nihil rectè fieri, diciue potest, ut apud Horatium. Ita demũ disciplina cõtumacem nacta naturã, frustra omnino laborabit: sed idonei fundi compos, lætissimæ frugis opulentia lætabit. Sanè Pindarus eius rei quæ plurimùm ad foecunditatem faciat ratione habita, irrigationi similem esse laudationẽ dixit. Nam quemadmodum illa plantarum uim auget, & ut lętius proueniant efficit,
B ita uirtus dignis poëtarum scriptis cõmendata mirificum suscipit incrementũ: laudatam enim uirtutem gliscere uulgò etiam dictitatũ: contrà uerò loca quę aquarũ beneficia non suscipiunt, plurimùm infoecunda sunt. Et diuinæ literæ ubi agri cuiuspiam sterilitatem, desertaque & inhospita tesqua notare uolunt, inaquosum dicunt, ut Psalmo LXXVII. Exacerbauerunt altissimũ in inaquoso. eodemque modo sæpius. Quod uerò facit ad doctrinæ sapientiæ'ue significatum, in ijsdem literis cùm Psalmographus desiturum in aduentu Christi promptuarium illud uaticinationis donũ præuideret, neque diuinationẽ ipsam quicquã amplius producturam, Psal. CVI. terram frugiferã in salsuginem uertendã oraculo haudquaquã uano præsagiuit. Marina autem aqua ἀτρύγετος Homero dicitur, quòd nullũ ex ea fructũ possis decerpere, propterea quòd adeò est salsuginosa.

DOCTRINA GENTIVM.

EIusdem salsedinis atque amaritudinis causa, marina aqua doctrinam gentium significabat, propterea quòd sine fructu esset, & propter rerũ quę sacris eiusmodi adhibebantur amaritudinẽ, intractabilis, dum neque quidem humanis hostijs abstinebant, & alia dictu foeda faciebant, sceleraque ac turpitudinem omnem
C dijs etiam suis adscribebant, quorum exemplo lasciuire, & mollia quæque sectari mortales sibi permitterent. Tot præterea deorum marinorum lusus nihil aliud sunt, quàm mera lasciuia, profanis quippe & impuris ea dulcis & delectabilis, pijs uerò synceris que inuisa & amarissima. Fortè autem Herculis columnæ in habitabilis terræ finibus erectæ, uirtuti documento sunt, non esse à duris terræ laboribus ad undarum mollitiem atque lasciuiam dilabendum. In has autem aquas Abacûs Propheta armentum à Deo inducendum canit, accessurum quippe cultum, & polituram: hoc est, Apostolos per omnem terrarũ orbem profecturos, qui omnia cõmitigarent, mansuefacerent, & habitabilia frugiferaque redderent, amaritudine omni dulcium aquarum corriuio delinita.

DOCTRINA COELESTIS.

PIndarus plerisque locis hieroglyphico utitur hoc dicendi genere, ut cùm canit, χαρίτων ἄρδοντι καλλίστᾳ δρόσῳ, hoc est, optimo pulcherrimóue Gratiarum rore irrigant: id quod odarum luculenta lepiditate dictum interpretes exponunt, ut denique per rorem eloquentiæ lepôrem intelligamus. Sed quid egemus Pindaro, cùm Mosem audimus coelum ad audienda quæ loquitur, ac terram etiam ip-

sam inuitantem, doctrinamq; suam uti pluuiam concrescere augurantem, eloquium uti rorem pluere meditantem, esseq; quasi imbrem & stillicidia super herbam & gramina, quæ manifesta sunt doctrinæ cœlestis symbola? Quin & Angelici chori aquæ uocabulo designantur, ut Psalmo: Et aquæ quæ super cœlos sunt laudent nomen Domini. Vnusquisq; autem Prophetarum simulac os adaperuit, terram irrigat uniuersam, hoc est, ut interpretatur Adamantius, disciplinam in aures & in corda hominum infundit. Dauides autem noster per lignũ propter aquarum fluenta plantatum, fœtiferum & opportuno prouentu lætum reddi hominem intelligit, qui diuina præcepta susceperit, quibus ingenia non aliter quàm plantæ aquis irrigantur. Sanè Moysi diuinitus ab aqua nomen inditum facilè crediderim, qui uberrima diuinarum humanarumq; rerum omnium doctrina mortale genus in æterna esset secula instituturus: moys enim Ægyptijs aqua dicitur: quamuis euentus nomini causam dederit, quòd à Thamura Pharaonis filia ex profluente, in quem à parentibus acerbissimi edicti regij metu proiectus erat, diuinæ ita prouidentiæ commendatus, in cistula iacens exemptus esset. Antiquitas demum tota disciplinam aquis comparauit: hinc E Pegaseus, hinc Castalius fons, hinc undæ Cephisides, hinc Permessus, Ilissus, Termessusq; fluuij, totaq;, ut semel dicam, Aonia aquis irrigua: unde, ut fit in fabulis, non tamen inanibus,

Vatum Pierijs ora rigantur aquis.

Apud Virgilium cùm Damœtas & Menalcas ingenij & artis doctrinæq; suæ periculum alternis cantando fecissent, Palæmon utriusq; uirtute commendata, demum ait:

Claudite iam riuos pueri, sat prata biberunt.

Musicam porrò Pindari cõmentatores ex aqua fieri autumãt. Et Varro tris Musas ponit, unam quæ mera tantum uoce consistat: alteram, quam aëris icti sonus efficit: tertiam, quæ ex aquæ motu nascitur. Hinc percussa iuuant fluctu littora: hinc dulce etiam petra riuus qui stillat ab alta, ut Theocritianum illud imitemur: ἅδιον ὦ ποιμὰν τὸ τεὸν μέλος, ἢ τὸ καταχὲς τῆν' ἀπὸ τᾶς πέτρας καταλείβεται ὑψόθεν ὕδωρ. Cùm uerò tam nostri quàm Ægyptij pluuias plurimùm in doctrinæ cœlestis significatum acceperint, causa ea esse uideatur, quòd imbres longè fœcundiores aquis alijs esse, magisq; nutrire, & celerius confici experimento compertum est. F Hinc Hesiodus, Theogonia, fœcundum cœlum dixit, propterea quòd, ut interpretes eius aiunt, & Virgilius affirmat, Plurimus ut cœlo descendit Iuppiter imbri, omnia terra nascentia fœcundantur. Hinc Menander:

ἐρᾶ μὲν ὄμβρον γαῖα. *Amore tellus imbrium peruritur.*

Eodem modo doctrina ea quæ cœlitus instillatur, longè fœcundior est, quàm quę ab hominũ opinionibus emanauit. Huiusmodi autem imbribus affluenter omnes alluimur, quicunq; Christianã sequimur institutionem, ex quo tempore super Hebręos decidere olim desiere: quod non temerè præmonstratũ libro Iudicum eo loco legimus, ubi Gedeon Ephraimita, qui & Hierobaal, Madianitarũ Amalechitarũq; & Arabũ uiribus Israëlitas omnes opprimentibus, signũ petijt à cœlesti numine, quo se populũq; adhortaretur ad uirile aliquod facinus aggrediendum, & se suosq; de montiũ solitudine liberaret, in quibus, patrijs expulsi finibus, extorrẽ uitam rerũ omniũ inopia laborantes agitabant: excitatus itaq; Gedeon oraculo minimè contẽnendo, cui tamẽ haud facilè fidẽ adhibuerat, ob ita accisas res, ut facilè esset omnia desperare, Sequar te, inquit, sanctissime, tuæ

A tuæ erga nos propensę uoluntatis signũ id assecutus, si ros scilicet ceciderit super lanæ uellus in area stratum, & terra circùm arida perstiterit: id quod uti petierat, factum est. Subiecit mox Gedeon attestatum: Si ros, inquiens, super terram deciderit, eaq; tantũ aspersa, stratũ uellus minimè madefecerit: cui petitioni Deus cùm iterum annuisset, plenus animis negotium aggressus uictoriam est felicissimam consecutus. Hîc, ut interpretantur sapientes, uellus lanæ populum indicat Israëliticũ, terra uerò Gentes reliquas eius eo tempore pietatis ignaras. Qui uerò ros cœlitus decidit, Dei doctrinam ostendit, quæ prius Israëlitis diuinitus indulta est: hos enim solos ros diuinæ legis prius irrigabat: reliquus autem terrarum orbis nulla istiusmodi humoris gutta madefactus, arida prorsus siccitate laborabat. Postea uerò quàm secundum accidit postulatum, aruit uellus, terra irrorata est: Hebræis quippe adempta est Prophetarum pluuia, nobis uerò per Christi doctrinam diuini eloquij fontes adaperti. Tale aliquid tangit Chrysostomus Psalmo LXXI. sed rem copiose tradit Adamantius. Eodem modo Tertullianus etiam interpretatur locum illum, Et mandatum est nubibus ne
B pluerent imbrem super uineam Soreth, hoc est, cœlestibus beneficijs ne prouenirent in Israëlis domum: subtractis enim charismatum roribus, lex & Prophetæ cessauerunt, neq; ultra Ioannẽ processerunt. Quod uerò ad gentes facit, assentitur huic sententiæ Cyprianus, qui prænunciasse Deum per Prophetam ait, apud gentes in locis quæ inaquosa prius fuissent, flumina postmodum redundatura: & Christum ait, ut doceret, ostenderetq; futurum ut populus gentium succederet, & in locum quem Iudæi perdidissent, merito fidei perueniret, de aqua uinum fecisse, ut ad Christi quippe & Ecclesiæ nuptias Iudæis, qui fuerant inuitati, uenire cessantibus, euenturum ostenderet, qualiter nõ temerè, neq; contanter plebs gentium è plateis & triuijs, ut se quisq; obtulerat, cõuocata conflueret & cõueniret: uinea enim domini sabaoth domus erat Israël. In eandem significationem aquam uino instillare institutum sacrificio nostro, quę modico temporis momento uinum fiat, ut receptos ad nos populos sentire & facere nobiscum intelligamus. Quamuis longè sublimiore significato, preces quæ huiusmodi mysterio adhibentur, humanã naturam indicent aggregari ad diuinam, uti diuina humanã ad se traxit. Hinc Irenæus de Ebionitis loquens, qui unionẽ
C Dei & hominis non recipiebant: Reprobant, inquit, hi cõmistionem uini cœlestis, & sola aqua secularis esse uolunt. Alio tamen modo sententiaq; longè seciore aquam uino mixtam aiunt ab Esaia, Caupones tui miscent uinum aqua, ut id scilicet innueret, quòd austero amarioriq; Dei præcepto iam tum Iudæi illi seniores aquæ dilutionem immiscere cœpissent, multaq; laxare, & in commodum suum indulgere sibi, legem adulterantes, cùm alioquin legem obseruare fingerent, & quæ minimi momenti essent, religiosissimè custodirent, quod eis pluribus locis obiectũ est à Domino: ut de menthæ decimatione, & cameli deuoratu. tum illud apertissimè: Quare uos transgredimini præceptum Dei propter traditionem uestram? Nam, ut inquit Irenæus, non solùm per præuaricationem frustrati sunt legem Dei, miscentes uinũ aqua, sed & suam legem contrariam statuerunt, quæ Pharisaica uocabatur, in qua quædam quidem auferebant, quædam uerò addebant, & ex libidine sua interpretabantur, & ut ait Esaias, & Psalmographus subscribit, labijs Deum honorabant, cor autem eorum à Deo procul aberat, eumq; frustra colebant, cùm doctrinas & præcepta hominum edocerent.

AQVÆ RELIQVÆ. D

QVoniam uerò uaria admodum est aquarum consideratio, operæprecium ui detur, priusquàm huic cõmentario finem imponamus, aquas distinguere, singularumque mox specierum significata pertractare. Primæ autem omnium ui dentur esse pluuię, de quibus abundè est à nobis disputatum. His nubes necessa riò coniunguntur: harum igitur significationes statim subijciemus. Subsequen tur inde fontes, mox fluuij, in quos naturæ ipsius impulsu torrentes inferentur: dein construenda erit cataracta. Hinc se offeret mare uastum & magnũ, cuius pars nobis erit persulcanda: ijsque demum quę in conspicuo sunt enumeratis, descensus erit in abditam puteorum profunditatem. In uniuersum autem aquę sin gulæ uel limpidæ tranquillæque reperientur, uel turbidę atque procellosę: quo con stituto, singularum hieroglyphica cõmodius exequemur.

NVBES. PROPHETÆ.

NVbes in diuinis literis Prophetarũ significato passim positæ, in quas scili cet Dei ueritas extenditur: atque hæ dicuntur mandatum domini audire, & quo tempore quóue loco pluuiæ sint effundendæ cognoscere, & à quibus etiam E eas suspendere ipsa res exigat. De quibus, uti superius habetur, Esaia: Et manda bo nubibus meis ne pluant super eam imbrem. Domum enim Israël uineam ap pellat uates diuinissimus, mandatumque ait nubibus ne super eam pluerent, hoc est, ne Prophetæ oracula sua ulterius in Israëliticum populum conspergerent. Quod autem ad nubem facit, manifestum est eam fuisse multa obscuritatis cali gine circumfusam: arcanumque illud de Christo mysterium, unde nostra omnis doctrina defluxit, per tenebrosas aquas, densissimis quippe nubibus collectas, Psal. XVII. indicari theologi monuerũt. Nam ubi, Et nebulæ puluis pedũ eius, Eucherius nebulas pro mysteriorũ uelamẽto hieroglyphicè positas ait. Nam & caligo in id accipitur significatũ, utpote quæ diuinorũ secretorũ operimentũ in telligatur, ut Psal. Caligo sub pedibus eius. atque alibi, Posuit tenebras latibulũ suum. Est & ubi significant perperàm admissorum abolitionem: ut apud Esaiã: Deleui ut nubem iniquitatẽ tuam, & quasi nebulã peccata tua. Eucherius idem, ubi legitur, Velut nubes pertransiuit salus mea, iniquorũ ait tempora significa ri. Quin etiã propter eandem prophetiæ duritiẽ atque difficultatem, doctrinamque solido uelut quodam corpore concretã, ac minimè diffluentem, ex grandinis me F taphora signatam Psal. VII. uiri idem diuina mente præditi tradidere. Alioqui nix, glacies, & grando, in diuinis literis plurimùm ponunt pro duritia atque rigo re delinquentiũ. Et quod ait Dominus, Orate ne fuga uestra fiat hyeme uel sab bato: sunt qui per hyemẽ, sordidum quippe & ignauũ tempus, intelligant hiero glyphicè humanã uitam in peccatorũ immunditijs occupatã, scelerumque uora ginibus immersam atque detentã: per Sabbatũ autem cessationis diem: innui ue rò dicant, cauendum identidẽ ne cùm dies illa ingruerit, desides & à bonis ope ribus cessantes deprehendamur. Non enim sufficit non peccare, nisi bona etiam opera faciamus: quia tam rebellis est uetita consectari, quàm contumacis facien da relinquere. Ac de niue, & omni glacie, sentit idem Eucherius: de pruina ue rò secus, quippe quã abstinentiæ symbolũ esse tradit, propterea quòd ea sit in causa ut calor corporis ad salubritatẽ refrigescat: eaque de causa dictũ, Factus sum sicut uter in pruina. Et quoniã huc incidimus, LXVII. Psal. ubi legitur, Et uir tus eius in nubibus, Theologi Apostolos identidem per nubes interpretant̃, ue luti procul extantes, & supra terrena omnia negotia in altũ euectos, diuinique in

super

A super spiritus aqua plenos, qua mox arua, campos, & uniuersam terram inundarent, unde fœcundissimus bonorum fructuū prouentus obueniret. Huiusmodi enim pluuiam decidere, & rorulentum imbrem terram irrigare, nostra pietas per preces poscere consueuit.

FONTES LIBRI.

SEquuntur fontes, de quibus psalmo sexagesimo septimo legimus, Ex fontibus Israël Dei laudes in ecclesijs emanare: quod ita theologi accipiunt, ut intelligamus, ex Legis & Prophetarum libris, ueluti ex quibusdam fontibus perennibus, Israëlitico olim populo Dei doctrinam atq; cognitionem affluxisse: ex quibus fontibus uiri illi sanctissimi ac Deo pleni multa haurientes, hymnos in Dei laudem componebant. Apostolos etiam, primos Christianæ pietatis doctores à Christo electos, per aquarū fontes qui repentè apparuerint, interpretes pleriq; designarūt, ubi Euthymius unanimē ueterū sententiā secutus, sæpenumero ait per aquā euangelicæ prædicationis doctrinā significari. Iam quod Dauid ait, Inter montes transibunt aquæ, potabūt eas omnes bestæ agri: ostendere uoluit,
B nulla tam alpestria, tamq; inaccessibilia loca fore, in quę doctrina diuinę legis nō sit penetratura: nam per bestias plerisq; sacræ scripturæ locis impij ponuntur, & qui nullam adhuc rerū diuinarū doctrinā audierunt. Et quòd Leuitico legislator uasa omnia pollui dicit, in quę pollutorū morticinium inciderit, exceptis, inquit, fontibus aquarū, per fontes quippe & cisternas, & castella, & collectiones aquarū, doctrinā intelligens, & Magistros, qui quòd prauis nonnunquā moribus polluti sunt, nō tamen prorsus abominandi: de quibus scilicet Matthæus: Omnia quæcunq; dicunt uobis, facite & custodite, secundū autē opera eorū nolite facere. Ad hæc sextis Hebræorū castris per XII. aquæ dulcis fontes ad Elim repertos, Hieronymus Apostolos XII. interpretatur, de quorū fontibus deriuatæ aquæ, totius terrarū orbis siccitatē rigant. Cōmuni uerò scriptorū omniū cōsensu, dulcedo aquis præcipuè fontanis attribuitur, quamuis in optima aqua neq; sapor neq; odor ullus à Physicis requiratur. Quia tamen sitientibus, cùm scilicet sicco spuit ore uiator, aquæ potus suauissimus accidit, factū ut poëtæ dulcis aquę saliente sitim restinguere riuo, inter oblectamēta ingentia posuerint. Ita illud Deuteronomij cantico expressit, mel de petra dictum super Mose, hoc est,
C tam suauē tamq; dulcem & amabilem aquā, ut melli similis esse uideretur. Chrysostomus quoq; aquæ suauitatem pro melle ex petra prosiliente intelligit, cùm nusquā legatur mel à Mose de petra unquā eductū. Apud Dauidē uerò psalmo LXXX. Educto de petra melle saturauit eos, interpretes ita dicunt: Pauit Christus IIII. millia hominū septem panibus, quia potauit eos mellita doctrina sua usq; ad saturitatē. Res enim omnes ab eo gestę, præter historiam, mysticū etiam sensum secum trahunt. Quàm dulcia (canit pietas) faucibus meis eloquia tua, super mel ori meo. Petra igitur illa unde fluebat aqua, ut Apostolus ait, erat Christus. Atq; hic fons ille fertur de quo cecinerit Dauid: Sitiuit anima mea ad Deū fontem uiuum. Esaias, patentem fontem dixerit appariturum. Hieremias, fontem aquæ uiuæ derelinquendum conqueratur.

FLVVII CHRISTVS.

SEd enim in fluuiorum metaphoris longè frequentius est in diuinis literis Christi significatum: ut eo loco, Fluminis impetus lætificat ciuitatē quā incolit Deus: ubi nostri theologi flumen Christum esse dicunt, propter dulcissima eius fluenta, de quibus psalmo primo multa disseruere. Hinc apud Prophe

tas legas: Ecce ego ad eos delabor quaſi tranquillũ flumen. Et Eccleſiaſtici. 24. Ego ſapientia effudi flumina: ego quaſi trames aquę immenſę de fluuio: ego quaſi fluuius Dorix, & ſicut aquæductus exiui de Paradiſo, & quę ſequuntur in hanc ſententiam. Quin etiam ait Dominus, flumina aquæ uiuæ de uentre eius qui crediderit emanatura: quo ſapientiam & facundiam intelligi uoluit, Ambroſio interprete, quam aſſecuti erant ij qui diuino afflari ſpiritu meruiſſent. Itaq; Apoſtolorum doctrinã & inſtitutionẽ præuiſam à Pſalmographo, theologi eo loco uolunt, ubi, Extulerunt flumina Domine, extulerunt flumina uoces ſuas, habetur. Et per amnes qui per eoſdem alueos decurſuri erant, ſubſecutos doctores accipiunt. Non negarim uerò quod tradit Eucherius, flumina nõnunquã pro populo accipi qui nondum in fidem receptus eſſet: in quam ſententiam corriuat ille flumina Babylonis. Iam & Apoc. 17. Aquæ quas uidiſti, ſuper quas meretrix illa ſedet, populi & turbę & gentes ſunt, & linguæ. Eódem tendit Eſaiæ dictum, cùm beatos appellauit eos, qui ſuper omnes aquas ſeminarent. Apud Abacunta prophetã legas, fluminũ terra ſcindetur, quod de Hieroſolymis dictum Græci tradũt, quę ſcilicet fuerit Prophetarũ patria, qui fluminũ inſtar eam irrigabant, ſed ad Ieſu Chriſti aduentum hiatura eſſet, & rimis aperienda, omniſq; humor alueo ita fatiſcente defluxurus, penituſq; defecturus, futurũ ſcilicet ut priſtina exareſceret uaticinatio, quod euentus cõprobauit. Quod uerò ſexto ſupra centeſimũ pſalmo legitur, Deſerta reddidit flumina, & aquarũ fluxus in ſitim tranſmutauit, flumina ſcilicet exiccauit, & quę terra prius erat irrigua uliginoſaq;, ita deſertam reddidit ut prorſus ſterileſceret, & aquarum uenas abundantes ita obturauit, ne ulla inde potio, ſed ſitis potius proſiliret, Euthymius Græcus ipſe ad Græcos philoſophos referri dicit, qui ſcilicet cùm eloquentiæ quaſi fluminibus & diſciplinarum uarietate & copia redundarent, omni demum ſapientia deſtitui uiſi ſunt, cùm illiterati ac piſcatores homines eos repreſſerunt. D E

TORRENS.

ACcedit huc torrens, cuius ſignificatũ ita refertur ad eloquentiã, ut torrens facundia ueterũ ſcriptorũ ſententia dicta ſit ea dicendi uis, quæ magno dictionis impetu decurrit, quã in Pindari cõmendationem ita deſcribit Horatius:

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluere ripas, F
Feruet, immenſuſq; ruit profundo
Pindarus ore.

In diuinis uerò literis mentio fit de quodã deliciarũ torrente, Pſal. ſupra XXX. quinto, pro quo pleniſsima Chriſtianę doctrinæ fluenta intelliguntur. Torrentem autem dixit Pſalmographus, ob tempeſtiuã doctrinam, quæ à Chriſti ore loco & tempore diffluebat, propterq; eius in ſuadendo & arguendo uehementiam, affluentiſsimamq; uim. Quin & propter ea multa, quæ de propheticis ſermonibus collecta in unũ adducebat: fluit enim ad tempus torrens, & uehemens eſt ac uiolentus, & ex multiplici aquarũ cõcurſu corriuatur: unde ait Eucherius, per torrentes inſignium prædicatorum eloquentiã ſignificari. Alioqui torrens in ijſdem diuinis literis pro concupiſcentiæ ſtimulo ponitur, quæ uel difficulter ſuperetur, uel in profundum trahat, de quo plura inferius. Nam hîc præterire nõ eſt animus locum in Pſalmo, Sicut torrens in Auſtro, quã exultantis eſſe uocem inquit Eucherius, & ex uitiorum uinculis ad libertatem, conuerſionemq; redeuntis, qua poſtulat ut diuinæ aſpirationis auxilio atq; ope, ex peccatorũ captiui-

A ptiuitate soluatur, sicut constricti glacie torrentes, Austri tepore soluuntur.

CATARACTA.

EST & diuinarū literarū proprium, uehementiã uel in sermone, uel in opere, aut alia quapiam ui, per cataractã significare: atq; hæc ea est cataractarū uox, cuius mentio habetur Psal. LXI. Est uerò cataracta, aquatici cuiusdam aluei coarctatio, ubi aqua in angustum uel natura, uel arte collecta, aut spontè, aut artificis arbitrio, magno inde impetu atq; etiam fragore prorumpit. Sedenim quæ à natura est cataracta, nihil aliud quàm strepitum & impetum præ se fert: eaq; est naturalis eloquentia sermonisue copia, nullo studio, spontè profluens. Quæ uerò arte construitur, & uim & efficacem operum utilitatem suggerit: atq; huiusmodi est dicẽdi facultas, arte, labore, diligentia, iudicio atq; exercitatione cõparata.

MARE.

QVemadmodū autem fontesq; fluuijq; omnes in mare decurrunt, ita nos dictionis ordo deuexit in pelagus. Vt uerò loco hoc ea prætereamus, quę multa super mari ex Ægyptiorum doctrina in Pisce disseruimus, contenti nunc erimus

B aliquot tantùm locis, quos ex diuinis literis eruemus.

PERDITIO.

ID uerò cumprimis proprium est maris significatū, ut perditionis indiciū sit, ob ipsam quippe profunditatẽ, utpote quæ idonea admodū sit ad suffocandū. quanquã alia de causa mare apud Ægyptios pro pernicie ponebatur, ut suo loco docuimus. Quod ad perditionẽ attinet, eo significato Theologi Prophetã aiunt Psal. XVII. canere, se de aquis multis eductū. Paßim uerò interpretes, exundantes fluctus pro calamitatū excessu accipiunt: & per turbulentas aquas suprema quædã doloris ostendit̃ uehementia, quę omnẽ respirandi facultatẽ exuperat: ut Psal. LXVIII. affixū se clamat in profundo luto, unde nulla se ui poßit expedire: rapidißimis demum uorticibus deuoratū, in imam maris sedem deiectū esse, in quem usq; locū tempestas etiam accedat, quæ arenas omnes æstu cõmisceat atq; perturbet: qua quidem nulla maior describi potest inquietudo: primò eñ aquarum, in quas deciderit, ponit altitudinem: mox limū, cui affixus inhærescat: inde maris amaritudinẽ, & immensas undas: postremò eas sæuis tempestatibus agitatas: meritò itaq; paulò pòst se de profundo huiusmodi liberari supplicat, ne tan-

C ta rerum uexatus perturbatione deficiat.

HOSTILIS IMPETVS.

APud eundẽ hostilis impetus, & subitaria quædã oppreßio, per aquã indicatur, Psal. CXXIII. Cùm exacerbatus eorū furor in nos debacchare t̃, sanè aqua demersisset nos. quod ut magis exasperaret, addidit: Torrentẽ pertransiuit anima nostra: ubi impetuosos inexpectatosq; hostiū insultus incursu repentino proruentes, torrenti turgido cõparauit, quẽ tamen auxilio Dei fretus tutò pertransierit. & quasi parū adhuc dixisset, superaddidit: Sanè pertransiuit anima nostra aquam intolerabilem, ingentes quippe rerum difficultates atq; pericula. Tale aliquid apud Maronem legas: *Diluuio ex illo tot uasta per æquora uecti.* Idemq; alibi nubem belli dixit, utrunq; desumptum ex Pindaro. Isthmijs enim ἐν πολυφθόρῳ σαλαμὶς διὸς ὄμβρῳ. & alibi: ὅσις ἐν ταύτᾳ νεφέλᾳ. Apud oratores historicosq; turbines & procellas sæpe pro bello positas inuenias. Causa uerò cur aqua uehementiores indicet ærumnas, ea est, quòd pericula casusq; reliqui corpus soleant ex una aliqua parte labefactare: aqua uerò uniuerso statim corpori circũfusa, omnibus euestigiò membris impedimento est, atq; undiq; oggerit difficultatem atq; molestiam.

ÆRVMNÆ. D

HInc Psal. LXXXVII. ub legitur, Omnes fluctus tuos induxisti super me: interpretes per fluctus, perturbationes & ærumnas omnes intelligũt, quæcunque affligere possunt humanũ genus, quibus omnibus Christi esset humanitas obnoxia: in eius enim persona dictum id autumãt. Fluctuare autem uerbum sæpe pro perturbari ponitur. Sedenim aliquando pro timore posita fluctuatio, ut Psal. LXI. Ecce enim ipse Deus meus assertor meus, & adiutor meus est, quare non amplius fluctuabo: id est, nihil est quod ulterius pertimescam.

DILVVIVM.

ACcedit huc diluuium, de quo psalmo XXVIII. Dominus diluuiũ inhabitare facit: siue ut alij reddidere, diluuiũ sedat: uel, tempore diluuij regnum obtinuit. Vtcunque, significatum ad humanam pertinet salutem: quoniã hîc gentes intelliguntur quæ in suarum inundatione cupiditatũ, in uitiorum pelago & humanorũ affectuũ uoraginibus demersæ detinebantur, quæ mox à Domino exemptę seruatęque sint. Alio uerò loco, psalmo quippe XXXI. habetur, Diluuiũ aquarum multarũ proximè ad eum nõ accedet: per huiusmodi aquas supra mo- E
dum exundantes, cùm scilicet excrescentia ripas flumina prętereũt, uel mare turgidum per littora spatiatur, quas suprà memorauimus calamitates intelligi uolunt. Ita Euthymius, & plerique alij sentiunt.

ABYSSVS.

EOdem modo ubi fit de abysso mentio, uastũ calamitatis pelagus figuratur: ut psal. XLI. Abyssus abyssum inuocat: quod ita accipiũt, profunda atque uasta calamitas uastiorem aliam semper uocat calamitatem, quod alij dixerunt malorum hydram, cùm scilicet aduersæ res cladesque continenter ingruunt, ac uelut unda superuenit undæ, aliæ post aliam succedunt. Sunt qui dictum ita interpretantur, ut uniuscuiuspiam rei magnitudo alterius inuocet magnitudinem: utpote, peccatorũ cumulo necessarium esse ingentẽ cumulum misericordiæ. Alij per abyssos hos nouam & ueterem diuinarum institutionũ doctrinam intelligunt, profundissima enim utraque est, & altera alterius indiget auxilio: ita enim Eucherius, psalmi dictũ huiusmodi citans, profunditatẽ inquit scripturarũ inde colligi. Neque illud non probat, ut uetus testamentũ noui egeat auxilio, & ueteris nouum. Quin & humanam mentem unicuique abyssum esse dicit, quia nequeat se- F
metipsam ipsa comprehendere, nisi superioris abyssi ope subleuetur, unde scilicet affulgeat lumen quo alti profundi tenebras discutiat.

LAMMA FOSSAQVE.

AB abysso haud multum dissimilis est alia aquarũ species lacunosa, eaque plurimùm turbida, cœnosa atque fæculenta, quæ nimirũ pro cladibus & ærumnis accipi solet. Ita dictũ Ezechielis interpretantur, ubi Dominus ad Hebræos: Aperiam sepulturas uestras, & educã uos de Babylone. frequenter enim in diuinis literis pro una eademque re ponũtur, sepultura, uorago, infernũ, abyssus, fossa, lacus, & similia. Psalmo XXVII. Similis descendentibus in lacũ, nonnulli profundissimas fossarum altitudines intelligunt, unde non detur emersus: nõnulli sepulchra foueis excauata. Sedenim psal. XXIX. Seruasti me ne deciderem in lacum, quod foueam alij, alij puteũ uertêre: Euthymius ineuitabile periculum exponit, quippe uoraginẽ, in quam qui fortè inciderit, suis ipse uiribus nequaquã possit euadere. Alibi exauditum se ait Propheta, ut de lacu profundissimo sordidissimoque extraheretur, quod maxima uitæ discrimina, quæ diuinitus euaserat,

A rat, declarat. Et quod ibidem dicitur de luto limi, liuidissimam loci putredinem ostendit: ea uerò est quæ animas nostras eò demersas tenaci ueluti cœno implicatas detinet. Hinc Dauides orat se de luto eripi, ne affixus in palude putoreq; illo perpetuò recumbere adigatur. atq; hæc de turbidis.

LIMPIDÆ.

AQuæ uerò limpidæ perspicuæq; omnes, dubio procul pro doctrinæ symbolo, uti ostensum est, accipiuntur. Doctrina autem omnis uel in cõspicuo est, in ore quippe ipso, uel in mentis recessu. Hinc ea quę manifestè patent, perspicuis & nitidis neq; admodum altis profluentibus comparamus: quæ uerò in arcanis habentur, aut solo concipiuntur intellectu, ea uel nubiũ, uti superius, densitati, uel puteis, uel altioribus undis similia sunt. Transfertur autem commodissimè hæc aquæ claritudo atq; obscuritas ad humanum animũ: eaq; metaphora, quod syncerum, apertum, manifestumq; & perspicuum est, candidum appellamus, propterea quòd huiusmodi propémodum est aquæ puræ conditio, ut superficiem habeat claram atq; perspicuã. Hinc Pindarus Pythijs, Arcesilao can-
B dida præcordia dixit, λευκαῖς πιθήσαντα φρασίν. Contrà uerò quæ abdita, incognita, & in intima mentis penetralia recondita, ab eiusdem aquę similitudine, obscura, nigra, uel alta nuncupamus: ut quæq; enim in aquis profundiora sunt, eo uidentur obscuriora. Ita Homerus nigra inquit præcordia, φρέας quippe μέλαινας, ob taciturnitatem, & consiliorum occultationem. Et Virgilianus Æneas premit altum corde dolorem, quem nullo scilicet signo manifestabat.

PVTEI.

ET in huiusmodi significatum diuinæ literæ puteos plurimũ ponere consueuerunt. Hinc Isaac puteos tot fodit, tot purgare aggreditur, tot nouo labore aperit, quę omnia mystico sensu uitæ, quam sequi debemus, doctrinã indicant. Nam & Philo eo loco, Quæ foderant pueri patris eius, ingesto rudere obstruũt Palæstini, fossuras puteorum auspicia esse disciplinarũ ait. Eæ uerò in pacatissimo contemplatiuæ philosophiæ recessu cõmorantur, ubi tranquillæ, placidæ, leniterq; fluentes aquæ castissimè lasciuiunt. Non negarim autem puteũ in diuinis literis esse etiam uxoris hieroglyphicũ: nam eò Theologi nostri trahunt Salomonis præceptum, Bibe aquam de uasis tuis, & de puteorũ tuorum fontibus.
C Iam Bersabee nomen septimus puteus interpretatur, quæ septima fuerit Dauidis uxor. Propter aquas educatum se Dauides plurimũ gloriatur, sed perspicuas, uiuas, dulces, & placidè prolabentes aquas: quæ nobis quoq; sunt identidem adeundæ, si modò illos adeamus puteos in quos Palæstini terrã nõ ingesserint, in quos scilicet, ut hoc obiter interpretemur, inuida ac periniqua hæreticorum factio suæ turpitudinis cœnum non admiscuerunt: quicunq; enim suam uberrimis his limpidissimisq; undis sitim expleuerit, aut cœlestem exceperit rorem, fontes melle fluentes hauserit, nubium harum imbrem collegerit, inq; auctos ijsdem imbribus fluuios demersus lauet & uolutetur, æstuosos is cupiditatum ardores extinguet, membris morbos qui sensum obstupefaciunt, expellet, animiq; podagram, bonorum quippe operum impedimentũ, elidet, omniq; demum labe perpurgatus, nulla corporis fæce sordidus, situ obsitus nullo, nulla deniq; labe cõtaminatus, ipsam æthereæ puritatis claritatem induet, & superis par effectus, immortalitatis etiam conditionem diuinæ decreto liberalitatis assequetur.

PIERIVS VALERIANVS AD M. ANT. PASSEREM PATAVINVM PHILOSOPHVM PROBATISS. DE IIS QVÆ PER ISIDEM, ET IVGERIS QVADRAM, ET PICTVRAS aliquot alias significantur, ex sacris Ægyptiorum literis. D

Olim putes, eruditissime M. Antoni, dedicationem hanc meam de Iside, deq; iis quæ similitudine quadam ad Isidis argumentũ in comitatũ sese adiunxere, ideo tibi factam, vt sperarem te aliqua hinc obligatione mihi deuincire, cùm mihi potius persuaserim, multum me acquisiturum, tibiq; plurimũ debiturum, si cõmentationes has meas, qualescũq; sint, suscipere dignatus fueris. Nam quid ego vel meditari, vel continua lectione consequi vnquam potuerim, quod eruditionis cuiuspiam nomine venditari mereatur tibi, cui tòtus sit calathus ille domi, vnde omnia possis largissimè depromere? Non enim te solis medicinæ philosophiæq; terminis cohibuisti, sed longè vlterius progressus, variarum insuper rerum minimè protritarum doctrinam ita tibi comparasti, vt de quacunq; re proposita, & E eruditè loquaris, & eruditionem ipsam mira sermonis iucunditate noueris conuestire. Quin poëtas, historicos, polyhistorasq; omnes ita tibi familiares effecisti, vt nihil tota in encyclopædia sit, quod te lateat, quod non in promptu habeas, proq; loco & tempore vtaris quamfelicissimè. Quare nihil aut parum legendis nostris profecturus es, nisi quantum amici virtutibus tuis deditissimi nugas amas: & qui amant, Ouidianum illud obiectare solent,

In facie næuus causa decoris erat.

Sit vtcunq;, nõ debui ego, quantulumcũq; præstare potui, quin ad te mitterem hæsitare, aut propèmodum expauescere, qui scirem quantum inde lucri facturus essem, qui rem quidem imbecillam admodũ & infirmã offerrem, sed quæ apud tam peritum, tam prudentem, tam probum, eundemq; humanissimũ amicũ ita accipi posit, vt vigorẽ firmissimasq; vires sit consecutura.

DE ISIDE.

SIS dea quæ fuerit, quantoq; cultu à ueteribus ueræ pietatis nescijs, sed rerum humanarum peritissimis, suscepta, quot superstitionibus celebrata, iam omnibus innotuit: quare nos circa hieroglyphica eius tantùm immorabimur. F

QVADRIENNIVM.

PEr eius effigiem inter alia significata Ægyptij annũ suum, qui scilicet quatuor annis solaribus constabat, indicabãt. Erat uerò muliebre simulacrum patrio paludamento uestitũ, ut paulò pòst dicetur, quod & anni, & ipsius Dei signum habebatur. Isis in cœlestibus astrũ est Sothis Ægyptiaca lingua nuncupatum, ἀςροκύωλ Græca, quasi astrocanem dicas. corruptã eam dictionem multis in locis inuenimus. Is idem apud nos Sirius est, eademq; Canicula, quæ stella sub mento Canis est, ut Aratus obseruauit: quamuis alibi ex Eusebij obseruatione diximus, Solem & Siriũ eundem accipi. Simpliciter uerò stellam hanc in Isidis honorem Ægyptij colebant, quòd ortu suo ingentes apud ipsos pluuias concitare solet, quibus Nilus crescat, unde sibi uictui necessaria comparabant: qualem honorem & Leoni habitum eadem de causa, ipso Leonis cõmentario declarauimus. Cur uerò annũ ex hieroglyphico huiusmodi intelligerent, causa est, quòd Ægyptij annum ab istius sideris ortu auspicabantur. Oriri uerò in Ægy-

A in Ægypto solitus XII. circiter Calend. Augusti. Sed hoc de uertente, de proprio inferius.

LVNA.

PLutarchus uerò & Eusebius, qui ueluti Solem Osirin, ita Isidem Lunam ex Ægyptiorum dictatis esse contendunt: eam hoc hieroglyphico describunt, ut cornua taurina, ueluti nouæ Lunæ speciem gestet, nigraq; amicta palla, per latebras & obscura loca Solem appetere, atq; unum ipsum concupiscere uideatur. Vnde factum est, ait Plutarchus, ut in amatorijs, quemadmodum apud Theocritum est, Lunam inuocarent. Eudoxus enim Isin rebus amatorijs opitulari dicit. Hinc apud Ouidium, Arte amandi, legas:

Multas illa facit quòd fuit ipsa Iouis.

Porrò Luna cùm sit noctis domina, noxq; uoluptarijs illecebris & Veneri sacra, quæ, ut alibi dictum, latebris & speleis gaudet, hieroglyphicè plurimùm cum ijs quæ Veneri attribuuntur, congruit. Amatores enim apud Maronem,

Secreti celant calles, & myrtea circùm Sylua tegit.

B Hinc legas apud Eusebium, uoluptates, atq; eas quæ fortè omniũ maximæ censeantur, si aspexerimus, aut quod risu dignum, aut uisu turpissimum est, aduertimus: quocirca uel erubescimus, uel occultare properamus. Id autem impendiò cauemus, ut hæc omnia nocti cõcredamus. Celari enim, ut elegans poëta dixit, uult sua furta Venus.

MATERIA FORMAQVE.

CVm uerò Isis materiam etiam mysticè significet, Sol uerò formam, uel agentem uim, Lunaq; Solem ita suũ obseruet, eiusq; semper radios excipere quęrat, quibus illustretur, uideor Platonis illud intueri de sponsa, quę ueluti prostituta sponsum expectat auidissima, unde rerum species, atq; nouatus concipiat, & loco reddat, uti Luna lumen acceptũ mutuò, quo potest studio restituit. Atq; hæc ita obscura hieroglyphicum est materiæ, quæ nullam adhuc formam susceperit. Figuræ autem uariatio in Lunari globo materiam apertè satis commonstrat, quæ ueluti cera mollis, nunc hanc nunc illam impressionem ex quocunq; sigillo suscipere apta sit. Hinc tęniæ illæ uariæ multicoloresq; Isidi dicatæ, nõ septem tantùm eas Lunę facies, quas Græci φάσεις dicunt, ab Heliodoro ita nuncupatas,
C ξυνόδους, χύναι, ἀνατολὴν, μηνοειδῆ, διχοτόμους, ἀμφικύρτους, καὶ πανσελήνους, sed etiã uim eius quæ circa materiam uersatur, indicant, qua scilicet gignit omnia, & omnia concipit: lucem quippe, tenebras, diem, noctem, uitam, mortem, principium, finem. Quis enim assiduam in Lunari facie uarietatem non admiretur, dum eam nunc euanescentem, ut Heliodori sententiã interpretemur, nunc corniculatam, nunc diuiduam, nunc protumidam, nunc plenam cõtemplatur? Ignium denique face uaria, quanto longius facessit à Sole, tanto largius collustrari, parte luminis compotem, parte altera cassam, proq; oris circumuersione fulgoris speciem uariare, siue id alieno irradiata lumine faciat, siue proprio præpetiq; candore, ut Chaldæi arbitrantur. Cleomedes enim libro De cœlestium orbium contemplatione scribit, inter Berosi placita contineri, corpus Lunæ pilam esse dimidia parte candidã, altera cæruleã: partemq; illã candidã proprietate quadã τῆς συμπαθείας ad Solem semper cõuerti, unde quo magis illi succedit, luminosam illam partem à nobis auerti magis: quo uerò longius abscesserit, eo magis oculum nostrum in amborum medio sisti, partemq; candidam nobis aduersam fieri, ac perinde sese exhibere conspicuam. Tangit idem Apuleius in Deo Socratis.

PRINCIPIVM. D

OSiridis uerò tæniæ nulla fucabantur umbra, sed undecunque micantissimæ splendorem nitidum præ se ferebant. Nam cùm illæ principij symbolum essent, idque uirtute sua purum nitidumque sit, neque ullius rei admistione labefactetur, nihil præter candorē ostentare par erat. Sacerdotes autem illi cùm has semel in manus suscepissent, eas euestigiò recondebant, non amplius uidendas attrectandásue. Isiacis uerò sæpius utebantur. Tænias autem græcā uocem sic interpretatur Verrius, ut dicat ornamentum esse laneum capitis honorati. Hinc Ennius Alexandro:

Volans de cœlo cum corona & tænijs.

Sed ut rei philosophiā in albis hisce tænijs explicemus, manifestum est rerū omnium principiū ab omnibus sanæ mentis hominibus ad Deum referri. Album autem est prima ueluti materia quædam, in quam colores, quotquot uolueris, perinde ac in uniuersalem illam possis omnes species inducere. Hinc ad Dei cultum alba plurimùm indumenta omnium penè nationum consensu adhiberi solent, semperque albus color sacris accōmodatus. Atque ideo ait Persius: Quāuis albata rogarit. Sed quid indigemus Persio, si Assertoris nostri indumēta, cùm gloriam suam uellet discipulis patefacere, alba sicut nix apparuere? Apud Ciceronē II. de Legibus: Color albus præcipuè decorus Deo est, tum in cæteris, tum maximè in textili. Et nostra pietas canit, ut linteas, easque purissimas induti tunicas, sacra Deo caneremus. Sed quoniam præcipua annorū, mensium, & dierum hieroglyphica tam significata quàm significantia, desumuntur à uario cœli motu, præteritis multis, quæ per figuras uarias indicabantur, nec uulgo tamen, sed solis sacerdotibus Ægyptijs innotescebant, ad cœlorum perindeque circulorū considerationem progressi, reliqua quæ de temporibus significantur per horum figuras explicabimus. E

DE CIRCVLO.

CIrculi significata non apud Ægyptios tantùm in usu fuere, sed & apud nationes alias multifariam accepta: quare separatim suum, hoc est, hunc locum sibi deposcere uisi sunt.

ÆTERNVM PERPETVVMQVE. F

NAm quod modò in Osiridis tænijs dicebamus, has utpote albas principiū indicare, unus quippe circulus descriptus, aut simpliciter, aut alteri cuipiā picturæ signóue circumductus, nunc semper, nunc perpetuū & æternum, nunc omnia, quippe τὸ πᾶν significabat, nempe quòd in ea figura neque principiū, neque finem inuenire sit, quod æternitatis est proprium: & quia omniū est figurarum capax, uniuersitatem ipsam intra se complecti uidetur. Ab huiusmodi autem circulari ambitu exactè peracto, uidelicet cùm Sol à matutino horizonte digressus, eódem redierit unde ferri cœperat, diuinæ literæ tota die pro perpetuo posuerunt: ut Psalmo LXXI. Vt cantem gloriam tuam tota die: ubi Symmachus, pro lectione quæ est, tota die, perpetuò reddidit.

DEVS.

CVius etiam principij finisque nusquam apparentis ratione habita, Ægyptij Deum ex hieroglyphico circuli intelligebant. Persæ uerò (quod non absurdum est repetere) cùm Iouem cœli dominū dicerent, sacrificia illi se facere putabant, ubi celsissimā speculam conscendissent, Iouemque cœli circulum nuncupassent.

A passent. Transijt idem mos ad Turcas. Hinc ab alta quaq; turri matutinales illæ acclamationes, quarum sensus est, Deum fuisse semper, futurumq; semper: neq; quicquam aliud, nisi quòd suum etiam salutant Mahometum. Sarraceni quoq;, & pleræq; aliæ nationes Deum circulum appellabant, atq; hinc sempiternum exprimi contendebant.

ADORATIO.

EA de causa Pythagoras circumactu corporis adorandum iubet, his uerbis, προσκυνεῖν περιφερόμενος. quod Plutarchus ad imitationē cœli perpetua uertigine circumacti fieri putat: quanquam nonnulli dictum ad rerum humanarum uarietatem, assiduamq; mutationem, in quibus nihil stabile, perpetuumq; sit, arbitrantur. Sedenim quod ad corporis conuersionem pertinet, multarum is gentium mos fuit, idq; Propertiani loci aperit intellectum, libro primo:

Ante tuos quotiens verti me perfida postes, Debitaq; occultis vota tuli manibus?

Quod dubio procul adorationē ritè factā innuit. Tale aliquid apud Suetoniū inuenias, ubi de Lucio ait, de Vitellij progenitoribus loquens: Idem miri in adu B lando ingenij, primus Caium Cæsarem adorari ut Deū instituit, cùm reuersus ex Syria nō aliter adire ausus esset, quàm capite uelato, circumuertensq; se, deinde procumbens. Fuit uerò Numæ institutum, ut adorantes Deos, in orbem sese uerterēt, deinde uerò sederent. Præterea cōuersio illa, & totius corporis circumactio, nobis documento est, nihil ex humanis rebus firmum esse & stabile, & utcunq; uertat Deus, reuoluatq; uitam nostram, id iucundè ac libenter admitti oportere. De sessu autem in Cynocephali cōmentario dictum, situm huiusmodi ad diuina pertinere. Id uerò minimè prætereundum, fieri solitam eam corporis conuersionem à sinistra in dexteram, ad ipsius mundi imitationem, cuius ortus, ut & Plinius & nonnulli alij tradidere, ab læua parte est in dexteram præceps. Quare iocatū Plautus, Gurgulione, dicente Phædromo: Quo me uertā nescio. subiungit Palinurus seruus: Si Deos salutas, dextrouorsum censeo. De Camillo memoriæ proditum est, cùm se ad dexteram conuertisset, ut mos erat Romanis adorantibus, subito eum lapsu cecidisse, quod omen ad damnationem, qua postea oppressus est, pertinuisse creditū, omnia eo populo superstitiosius æquo perpendente. Quodq; ad huiusmodi circuitum in adoratione pertinet, notū ex C historijs est, quàm prudenter Marcellus ad Capidium Cisalpinæ Galliæ uicū se gesserit. Nam cùm impetū in Gallos faceret, retroactus ab equo ob hostium clamorem perterrefacto, circuitum eum adorato Sole, ut Romanis in pugnæ principio facere mos erat, de industria fecisse simulauit, ne apud suos mali ominis religionem excitaret. E cōtrario Galli sinistrorsum, & in læuā partem religiosius fieri ab adorantibus conuersionem corporis arbitrabantur, de quo ita Plinius: In adorando dexteram ad osculum referimus, totumq; corpus circumagimus, quod in leuum fecisse Galliæ religiosius credunt.

PERFECTIO.

DEniq; apud ueteres obseruabatur, ut facto sacrificio, circulum in ara illinerent ex hostiarum sanguine, quē phiala religiosissimè collegissent. Idq; erat sacrum illud uerbum πλεῶσαι, quod perfectionis indicium esse dicebant, quòd figurarum ea sit undecunq; perfecta.

ANNVS.

QVi uerò per circuli designationem annum intelligi uolunt, ut manifestiora prætereamus, eius potissimū aurei circuli ratione inniti uidentur, quē de Si-

mandij ſepulchro & Cambyſes & Perſæ ſuſtulerunt: erat enim ille trecentorũ & D
ſexaginta quinq; cubitorũ ambitu, cubiti unius latitudine, ſingulis anni diebus in ſingulis cubitis exculptis, per aſtrorũ ortus occaſusq;, quidq; ea ſecundũ Aſtrologos obſeruata ſignificarent: cuiuſce rei quædam propémodum umbra habetur Patauij in Palatini palatij aula, ubi corona ſupernè circumcirca ducta, Zodiaci primùm totius figuris inſignis, mox gradibus ſuis diſtincta, quorum unicuiq; adpictę ſunt certæ rerum imagines, quę pueri gradus eius emerſu nati, modò ingenium, modò ſortem indicent: quarum ego teſtimonijs ſæpe uti ſoleo hieroglyphicis meis fide facienda: nam Ægyptium quid omnino ſapere uidentur.

POEMATIS GENVS.

AD anni autem ſimilitudinem poëmatis etiã genus Circulus appellatur, cuius Ariſtoteles Analyticis meminit. Id alij alio expoſuerũt modo. Sed nimirũ poëma illud Circulus appellat̃, cuius finis idem eſt cũ principio: cuiuſmodi eſt Catullianũ epigramma in annales Voluſij, & alterũ in Noniũ Strumã, & unum etiam in Mamurrã & Cæſarem. Euthymius ſanè circulares eos pſalmos uocat, qui eodem finiunt uerſu quo cœperãt, cuiuſmodi eſt decimus octauus ſu E
pra centeſimũ: Cõfitemini Domino quoniam bonus, quoniam ſempiterna eſt eius miſericordia. Fieriq; ſolet, ubi ſententiã aliquam inſigniorem quærimus in audientis animo quaſi aculeũ quendam è repetitione productum affigere, utq; tenacius memoriæ inhæreſcat, affixum ita relinquere.

CONTRARIETAS.

MOtuum uerò qui eſt in circulis natura conſiderata, in cauſa fuit ut periti Mathematicarũ, contrarietatem hieroglyphicè ſignificare uolentes, duos iuxtà ſeſe contingentes circulos deſcriberent, quales in quibuſdam machinis fieri uidemus propter unius incurſationẽ aduerſo motu alterũ circumagi, atq; ita manifeſtam diſcordiam apparere: quam in adoleſcentiæ noſtræ delictis, amore in indignationem conuerſo, ita ex Ariſtotele deſcripſimus:

Non aliter motas concurrere ad oſcula vidi
Hinc atq; hinc geminæ ſi coiere rotæ,
Quæ ſimulac primis ſeſe tetigere labellis,
Pars ea quamprimum, quæ veniebat, abit,
Fitq; ex concurſu facies contraria primæ, F
Machina verſa meo qualis in igne fuit.

SVMPTVS PVBLICI PRIVATIQVE.

ORbiculi quidam numiſmatũ ſpeciem referentes, quos in aliquot pyramidibus & obeliſcis exciſos uideas, pecuniã indicant in opere conſtruendo erogatam: qui ſi fuerint in orbem diſpoſiti, ſumptũ eius operis ſignificare aiunt publicum fuiſſe: ſin parallelari quodam ordine ſculpti, priuatam impenſam ſignificare contendunt: quæ tamen interpretamenta iuniorum quorundam eſſe nõ inficior, nam apud ueteres nihil tale interpretatũ inueni. Exigeret hic locus, ut de circulis quibuſdã mutua cõplicatione cõiunctis, qui diſciplinarũ hieroglyphicũ conſtituũt, rationem ſubiungerem: ſed quoniam argumentũ illud alio cõmentario, quod Illuſtriſsimo reuerendiſsimoq; Herculi Mant. inſcripſimus, latè ſatis explicatũ eſt, ad ſphærã nunc, & figuras aliquot iſtius cogitationis cõuertemur.

DE SPHÆRICA FIGVRA.

PEr circulum ſuperius Deũ à nonnullis intelligi docuimus. Cæterùm ſi qua

Deo

A Deo forma similitudóue adscribi posit, longè conuenientius sphærica illi figura accõmodabitur. Meritò itaq; Xenophanes mundum illum archetypũ sphærã appellauit: ueteresq; pleriq; ueræ theologiæ scientiã nondum assecuti, nihil esse aliud Deũ, nisi cœlum ipsum, & cœlestia ista arbitrabantur. Sed & Salomon ad Deum conuersus, Exaudi ô cœlum, dixit. Deos tamen, ut nostrorũ interim oracula missa faciamus, neq; mensura, neq; forma ulla cõprehendi posse dicit Iamblichus, & omnes qui aliquo ueræ doctrinæ lumine irradiati fuerunt.

ÆTERNITAS.

ITaq; rectè cùm per hieroglyphicum sphæræ Deum intelligerent, æternitatem quoq; eadem figura descripserunt. In nummo enim Faustinæ, quã retulerant inter diuos suos, sigillũ est cũ sceptro super sphærã sedens, dextera exporrecta, cum inscriptione, ÆTERNITAS. Eadem inscriptio in nummo altero, ubi dea summis læuæ digitis pallam tollit, dextera sphærulã porrigit. Cùm uerò mundi ipsius figura in orbem cõglobata perhibeatur, pleriq; ueterũ eo signo credidere, mundum identidem principio caruisse: quodq; in diuinis Græci reddiderũt ἀπ' B ἀρχῆ, ab æterno hi sunt interpretati. Quibus Magnus Basilius egregiè respondet, atq; inter alia, figuræ huiuscemodi principium, quod incompertũ illi putant, & scholis omnib. declamitant, à centro is esse demonstrat. Apud Romanos quoq; perpetuitas est per sphærã indicata: ut in sphæra illa quæ cũ caduceo & pharetra transuersis, uirgaq; cui palliolũ appensum est, dexteræq; consertæ, in nũmo quẽ Cæsari cudit L. Buca, in cuius altera facie inscriptio est his literis, CÆSAR DICT. PERPETVO. Sanè perpetuitas ex sphæra, autoritas uerò Dictatoria quæ illi consensu atq; concordia ciuiũ demandata fuerat, per insignia reliqua significantur, de quibus sigillatim dicere non est hîc locus.

COELVM.

EAdem pila Solis & Lunæ signis cõspicua, cœlũ significabat. Alij per huiusmodi speciẽ, CVNCTA, ueluti etiam in circulo, interpretabantur: siquidẽ circumflexu cœli, quẽ alio nomine mundum appellamus, cuncta tegi cõprehendiq; manifestũ est, quippe qui totus in toto sit, imò uerò ipse totũ, extra intraq; in se cuncta complexus. Quin non modò pila, sed simplex rotæ curuatura cœlũ apud Ægyptios indicabat. Ita eñ apud Cyrillũ legas libro nono contra Iulianũ, C quod præcipiti quidam ingenio pro apside aspidem transtulerunt. Huius picturæ eam Ægyptij tradebant causam, quòd cœlum in circuitum assiduè feratur.

FORTVNA.

VVlgatissimum illud inter hieroglyphica, Fortunã nunc rotulæ, ut uulgus, nunc sphæræ alicui, ut Cebes, insistentẽ pingere: siue ut eam rerũ dominã ostentent, qua etiam de causa Apelles eam in sedem collocauit: siue ut eius instabilitatem inde coarguant. Quin à uolubilitate nomen etiam illi: nam quæ prius Vortuna à uorto dicebatur, digammi mox mutatione in F affinem literã, quod in plerisq; factũ est locutionibus, in Fortunã abijt. Cuius præcipuũ opus est, ima summis, & summa imis cõmiscere, rerũq; omniũ uicissitudinẽ inducere: cuius quidem uertiginis ergò φερέπολις τύχη Pindaro nuncupata. Nam si Fortuna proprium hoc habet ut uicissitudinum autor sit, quos modò claros effecerat, mox obscuret, fouereq; desinat: quos uerò premebat, iam erigat, & illustres efficiat: quæq; antiquissimus Hesiodus super his de Ioue dixit, iure ipsa suo propémodũ ad ministret, quid in rerũ natura mutabilitati huic & apertissimæ rerũ uicissitudini magis simile reperiatur, quàm circuli rotæ'ue motus? constant enim hæc

primùm, simulac fiunt, ex re ipsa, cõtrarijs simul manentibus, & integris, curuo scilicet & concauo, ex stante & moto, centro scilicet & circumferentia: ac simulac impelli cœperint, una eademq; linea, uti superius dicebamus, abit & redit, ascendit atq; descendit, eodemq; motu, quod primum erat, ultimũ, quod ultimũ, primum euadit, ut nihil deniq; in una re quapiã uariantius excogitare posſis. Vnde meritò dixerit Aristoteles, circulum miraculorũ omniũ esse principiũ. Id uerò minimè prætereundum, Ægyrenses eiusdem mutabilitatis ergò Amorẽ atq; Fortunam eodem in delubro uenerari consueuisse. Constat igitur pilam atq; rotam uolubilitatis hieroglyphicum esse, & luculento apud Græcos epigrammate Posidippi de Occasione, quæ idem ferè cum Fortuna officiũ exercet. Ea enim cur rotulæ insistat interrogata, Stare loco nequeo, respondet. Auguralis autem disciplinę obseruatione proditũ est, sphęrã æream de Cæsaris Maximini statua, quæ in uestibulo Regię locata erat Antiochiæ, excussam repentè, Iouiano Imperatore urbem eam ingrediente, turbarum quæ subsecutæ sunt in eius perniciem portentum habitam, quòd aruspices rerum uolubilitatem id significare asseuerarent. Et Constantius Imp. paulò antè quàm moreretur imaginari per quietem uisus est, cernere se patris effigiem quę pulchrum infantem offerebat, quem ubi gremio suscepisset, proiecit is longius sphæram de manu ipsius Imperatoris excussam, quod temporũ permutationem portendere, euentu minimè irrito ab aruspicibus responsum est. Quod uerò dicebamus Fortunã sphæræ insistentẽ pingi solitam, apud plerosq; uariat huius argumenti species: ut in nummo P. Septimij Getæ Cæs. sigillum ab altera parte est cum radio in læua, cum sphærula in dextera, quam exporrigit, uti colossea quædam manus ahenea in Capitolio habetur. Vidi etiam Fortunæ simulacrum pilæ insistens cum nouacula, cum nauali clauo, & cornu copiæ: in qua, nouacula felicitatis indicat amputationem: pila facilem eius uolubilitatem, ut pasſim: clauus, uitæ nostræ sub eius ditione cursum: cornu copiæ, bonorũ largitionẽ. Sanè Plutarchus cõmentario de Fortuna Romanorũ, Fortunã ait traiecto Tybri, positis alis, exutis talaribus, abiecta instabili & uestigia fallente pila, ita Romã ingressam: quod indiciũ esset eam ibi constanter permansurã, neq; aliò in posterũ abuolaturã: illud scilicet Maronianum secutus, quod de Romanis ait:

His ego nec metas rerum, nec tempora pono, Imperium sine fine dedi.

TERRARVM ORBIS.

QVo pacto autem terrarũ orbem pila descripta significent, rudi etiã innotuit plebeculæ. Orbem enim linea quadam, ueluti finitore circulo dissectũ, alterum quoq; ex hemisphęrijs, quippe superiorẽ, quasi meridiano circulo producto diuidunt: à meridiano autem quasi coluri partem ad occidentem Solem uertunt, atq; inde Asiam, hinc Africã & Europã intelligunt, cùm tamen poëtæ terrã ἀπείρονα dicant. Cuius uocabuli si uim simpliciter interpretemur, infinitã exponemus. At Ioan. Grammaticus Aristotelis interpres accuratisſimus, σφαιροειδῆ mauult interpretari: omnino enim neq; sphæra, neq; circulus finẽ principiũ'ue ullũ prę se ferũt. De figura uerò terræ quàm uaria alijs atq; alijs credatur, uidendũ apud Plutarchũ libro de philosophorũ placitis altero. Sed nos in hoc antiquis feliciores sumus, quòd non uniuscuiusquã testimonio, sed iam innumerabiliũ de uisu referentiũ, uniuersum hunc orbis globũ terra mariq; & habitabilem & permeabilem accepimus, & quotidiana in hanc & illam partẽ suprà & infrà nauigatione, manifestior fit in dies. Sed quod ad orbem nostrum attinet, uidere est in

A Faustinę nummo quodam sphæram pro terrarum orbe positam: ibi enim Cybele leoninæ insidet sellæ, sphæramq; inter manum atq; genu continet: inscriptio, quę ad hanc rem facit, est, MATRI MAGNÆ. In nummo Germanici Imp. Cæsaris Aug. Victoria sphæram mouere uidetur, in qua literæ, S. P. Q. R. quasi terrarum orbem Senatui populoq; Romano adiudicatū iam esse significare uelit. Sanè autem Imp. Neruæ Cæs. Aug. sphæra S. C. adcusa est, cum adiecto temone, quod orbis gubernationē dubio procul indicat. Et eodem significato Imperatori Vespasiano Aug. P. M. P. P. P. COS. VI. Vtrunq; nummo æreo signum idem dedicatum. Grati uerò Imperatores qui Dis acceptum referrent quòd regnarent, id deorum prouidentiæ adscribentes, rem numismatū monumentis testati sunt. Nam in M. Antonini Pij nummo simulacrū muliebre uideas, quod stans læua contum tenet, dextera radium, quo præiacentem pilam uerset. Inscriptio, PROVIDENTIÆ DEORVM. In altero eiusdem simulacrū idem læua manu baculo innititur, cuius apex in lituum flectitur, læua pilam radio attingit, quasi eam uersaturo, aut leges illi consistendi præscripturo. Inscriptio, PRO
B VIDENTIA. Eadem pila in manu dextera exporrecta in nūmo L. Veri Aug. cum inscriptione, PROV. DEOR. TR. P. III. COS. At in Maximini, simulacrū cum cornu copiæ, radioq; in eius manu dextera pilam à pedibus uersante, cū inscriptione, PROVIDENTIA AVG. In Antonini uerò Pij nummo sphæra cum cornu copiæ, FELICITATIS adscriptionem habet. Dicata etiam est cum iaculo, Philippi filio. Inscriptio, PRINCIPI IVVENTVTIS.

MVTABILITAS.

QVod autem ad rerum mutabilitatem facit, non pila tantùm, uerùm etiā rota in huiusmodi accipitur significatū. Psalmo enim LXXXIII. legitur: Deus meus pone eos ut rotam: hoc est, tam facilè felicem eorum statū conuerte, quàm uolubiliter rota ipsa conuertitur. Ita Euthymius, Eucherius, & alij.

DE ROTA.

ET quoniā res ipsa nos ad rotam iterum reduxit, cùm aliquot adhuc super ea reliqua sint significata, quæ distinctio sit in rotis primùm enar-
C rabimus, mox quæ ad significatum attinent exequemur.

DEORVM ROTÆ.

SCiendum enim rotas plurifariam à radiorum numero distinctas esse. Nam quæ dijs attribuuntur, octo radijs insignes figurantur, propterea quòd rerum cœlestium motus in octauam usq; sphæram, quantū humani oculi uis porrigi potest, obseruantur.

HVMANÆ ROTÆ.

HOminum uerò rotæ sex tantùm radijs compingi debent, tot enim sunt humanæ naturæ motus: in anticā, in posticā ingredi, uel retrocedere, in dexterā aut in læuam ferri, sursum aut deorsum ascendere, uel descendere.

INFERORVM ROTÆ.

QVæ uerò Ixionis rota fertur, quatuor tantùm radijs compacta fingitur: unde Pindarus dixerit, τετράκναμον ἐὸν δεσμόν. In ea uerò ita districtus fingit Ixion, ut manus singulę singulis radijs affixæ essent, totidēq; alij pedes singuli. Qua de re apud Pindarum legas Pythijs, Ode ad Hieronem altera. Neruæ Traiani nummus est, à cuius una parte ipse pro suggestu populū alloquitur, toga-

tus uerò populus sublatis in cœlum dextris applaudit: inde in extremo margi- D ne meta est, iuxta cuius basim Nympha iacet humi fusa sinistro brachio supra rotam exporrecto. Sunt qui ex hoc Circum instauratum à Traiano interpreten tur, quia rota circumagi uideatur.

AQVA TRAIANA.

SVnt qui, ut mihi uidetur, longè rationabilius aquam Traianam intelligant. Nympha enim humorem, humi præsertim fusa, dubio procul indicat: innixa uerò rotæ, aquæ cursum non incongruè significare posset. Alibi uidi Nymphã ipsam in eiusdem Traiani nummis cum rota supernè sita, & inscriptione, VIA TRAIANA. quorũ utrunque artificiose, maximeque propriè figuratum. Nam in uia rota supernè uoluitur: in aqua cursus ab imo est. Alius item nummus eiusdem Traiani, in quo signum idem penè humi prosternitur, læua ramum frondibus uestitum, dextera currulem rotam iuxta genu tenens, sub basi cuius literę sunt, VIA TRAIANA. S. C. circumcirca uerò, S. P. Q. R. OPTIMO PRINCIPI. In alio, in quo eædem literæ circumductæ, aquæ ductus habetur in semicirculum fornicatus, idemque simulacrum humi fusum cum harundine infrà, & literis in hunc modum dipositis: E

VITÆ NOSTRÆ PROGRESSVS.

SEdenim VIA etiam sua habet significata in diuinis literis, quippe quæ uitã hanc quam uiuimus indicat: unde omnes à die natiuitatis ad extremũ usque, uiatores, hospites, & peregrini dicimur, utpote qui solum hoc extra patriam incolimus, ubi nulla consistendi firmitas, perpetua uerò semper agitatio animi, ubi demum rerum aut sententiæ confidendum sit examinantis. Distinguũt insuper theologi uiam à semita: per uiam mandata ea peragenda intelligentes, quæ uniuerso mortalium generi data sunt: per semitam uerò, quæ huic uel illi personæ, ordini, collegio, nationiue præcipiuntur.

THEOLOGIA.

SVnt qui per rotam currulem in diuinis literis theologicæ doctrinæ hieroglyphicum intelligant, propterea quòd rota ea terram ima tantùm attingat superficie, reliquum in sublime tollatur, & aurigam animũ semper terra procul surrigat. Idem prætera est officium rotæ, quod & Theologi, ut scilicet à terrenis imisque rebus ad sublimium cœlestiumque naturarũ speculationem attollatur, F inde mox à diuinis ad humana descendat, quoque inter se uinculo colligent osten dat: qui quidem est rotæ motus. Sed quoniã proprio cõmentario multa de uniuerso curru diximus ex diuinis literis, deque mysticis eius rotis, nunc cùm terrestre iter eamus, Traiana procedemus uia.

IMPERITORVM PRÆCIPITIVM.

SEd cur id dissimulem, quòd in diuinis literis imperitorum præcipitantiam per rotam significari comperimus? & in hanc sententiam à Psalmographo dictum citauerimus: Deus meus pone illos ut rotam. Rota quippe posteriore par te attollitur, anteriore cadit. Posteriora sunt bona fortunæ, quæ quia nostra non sunt, ea nobiscum transportare nõ possumus, ideoque à tergo relinquuntur. Anteriora sunt æterna, & quæ nos assiduè comitantur, imò nos præcedunt, seque duces, quò progrediendum sit, exhibent. Impurus igitur & imperitus rerum, cùm fortunæ bonis augetur, auersus retro faciem quæ æterna sunt obliuiscitur, atque ita fit ut anteriore parte neglecta, præceps eat: nam posterioris, quæ attolli uide-

A uidetur, admiratione captus, in quam rapiatur uoraginem animaduertere nequaquam potest, atque ita præcipitatur.

DE QVADRATO.

B egregiè mobili figura ad maximè stabilem transire quodam ueluti antipathiæ loco uisum est, quippe ut uario eo delassatus motu, firmitatis istius occasione quietem aliquam aucuparer. De quadrangulari igitur figura differemus, quæ multipliciter descripta, multas identidem præ se fert significationes.

ANNVS SOLARIS.

QVarum prima illa est, quam initio cõmentarij super Iside tetigimus, Ægyptios quippe duas anni rationes habuisse: unam qua uertente, CCCLXV. diebus, & horis senis, agnoscebant: alteram, qua Sotheos ortum quarto quoque anno quadrantibus illis diei quatuor in unum contractis, obseruabant supputationi huiusmodi respondere. Cùm uerò iugerum centum cubitis dimetirentur,
B quartam iugeris, quæ scilicet cubitis XXV. claudebatur, pro sex horis quę unoquoque anno superabãt, accipere consueuerũt, ac perinde uertentẽ annũ intelligebant, cui quarta illa diei pars addita, quarto quoque absoluto, dies etiã unus intercalaris ex quartis illis adauctus adijciebat. Sed quoniã & hæc & alia multa superius super anni ratione disseruimus, ea repetere superuacaneũ esset & importunum.

SAPIENTIA.

VEluti uerò Fortunã rotundo lapidi insidentẽ pingere ueteres instituerunt, ita Sapientiã in quadrato statuebant: ex hoc hieroglyphico uolubilẽ illam, uti paulò antè diximus, huius uerò sedem firmã & incõcussam indicantes. Et nostri quadrata ligna quæ ad arcę Noës fabricam parari diuinum iussit numen, doctores & magistros in Ecclesia significare dicunt, quorũ sapientia inclusi intus populi conseruantur, & ab incursantibus hæreticorũ procellis muniuntur. Ex quadratis enim lignis construere debere nos Bibliothecam admonet Adamantius, non ex agrestibus, rudibus, & impolitis: quippe ex Propheticis & Apostolicis uoluminibus, in quibus solis uera cõtinetur sapientia, utpote qui uitijs omnibus resectis excisisque, quadratum uitæ iustioris tenorem, & ex omni parte li-
C bratum præ se ferant.

MERCVRIVS.

CVmque apud ueteres Mercurius sapientiæ Deus haberet, Hermæa illa apud Athenienses fieri solita, quadrati quippe lapides, quos tum in priuatarum, tum in sacrarum ædium uestibulis ponere consuerãt, ut significaretur, rationem & ueritatẽ perinde ut forma quadrata rectam semper stare. Nam rationis & ueritatis Deus Mercurius antiquis erat.

IVPITER.

APud Arcadas non Mercurij tantùm, sed & Iouis, & aliorũ deorum simulacra quadrantalia fieri solita, Pausanias autor est, nempe ut eorũ inde stabilitas significaret. Iupiter enĩ ipse manẽs stabilis, dat cuncta moueri, ut ueteres poëtæ canunt. Nam & Hermęis à firmitudine nomen, quòd herma fundamentũ sit.

VIR PROBVS.

QVantum uerò pertinet ad uirtutes, quadrata forma uirum ea de causa probum dicimus, quòd cubicæ figuræ species quoquouersum iacta uersataque fuerit, recta semper consistit, quatuor lineis, & totidem angulis semper insi-

gnis. Hinc illud, ἀγαθὸς ἀληθῶς καὶ τετράγωνος ἄνευ ψόγου. Quadrangulus reuera pro- D
bus, nulliq; obnoxius uituperationi, quod tangit Ariſtotel. Ethic. primo. Et ad
Theodoctem III. quadratũ ſimpliciter uirum per translationem dictum autu-
mat, & perfectum ſignificare. Sanè quidem cùm tres in corporibus ſtaturæ con-
ſiderentur, rotunda, quadrata, teres, humanum corpus quod à pictoribus & ſta
tuarijs cõmendetur, ſex & ſexaginta digitos excedere non debet, quippe quod
quatuor cubitorum altitudinem æquet: & quatuor & uiginti digitos cubito
adſcribi ſuo cõmentario probatum eſt. A quatuor igitur cubitis quadratum
corpus denominatum, quod laudatiſsimæ ſtaturæ ſit. Infra horum digitorum
numerum, quos fortè ab uniuſcuiuſq; corporis proportione accipimus, quo
quis magis contrahi, ac propémodum deſidêre uidetur, eo magis ad rotundam
ſpeciem accedit: & corpus illud rotundum appellari poteſt, quod digitis aliquot
eſt quadrato breuius, uel cuius altitudo extremos brachiorum quammaximè
porrectorum digitos non exæquat. Teres uerò, cuius proceritas ſupra ſex & no
naginta digitos aſcendit, altiórue ſit eo menſuræ modo, quem, uti dictum, expor
recta brachia deſignant. Staturam hanc alij oblongam, alij gracilem appellaue- E
re, & rotundiorem illam obeſam dixere. Cornelius Celſus corpus illud habiliſ-
mum dicit, quod quadratum eſt, neq; gracile ſcilicet, neq; obeſum. Nam longa
ſtatura ut in iuuenta decora eſt, ſic maturiore conficitur ſenectute: ſolere enim
homines huiuſmodi ſupra modum mox incuruari, tam philoſophorum ratio-
nes, quàm hiſtoriarum exempla oſtendunt, ſi quæ cotidie oculis offeruntur mi
nus animaduertimus. Et Antoninũ Pium eiuſmodi fuiſſe tradit Iulius Capito
linus, uſumq; eum ad emendandũ uitium tabellis ex tilia, quibus pectus ad ſu-
ſtinendum pondus adſtrictum faſcijs obligaret.

CLARI VIRI.

QVod tamen de certa hominis altitudine dictum eſt, non negarim procerio-
res ſtatuas ijs erigi ſolitas, qui uel uictoria aliqua, uel præclaris alijs facino-
ribus ſupra reliquorum mortalium gloriam euecti ſunt: ut Diagoræ Rhodio
Olympionicæ ſtatua decreta eſt quinq; ſupra quaterna cubita digitis. At Da-
mageto eius filio paterna minor uno, cæteris maior digitis quatuor. Sunt qui ha
bitam in his rationem putent, ut recta proportio oculis repræſentaretur, quo-
niam huiuſmodi ſtatuæ in columnas ſublatæ, dum ſuſpiciuntur, niſi naturæ lon F
gitudinẽ excedant, in monſtroſam quandam obeſitatis ſpeciẽ declinare uidean-
tur, ſpatio fallente oculum. Sed ut hoc non negarim, ita etiam plures ſtatuarum
ordines fuiſſe non ignorandum dixerim: pariles quippe, magnas, maiores, atq;
maximas: alias benemeritis & ſapientibus uiris, alias Regibus, Imperatori-
busq;, alias heroibus, Dijs alias fieri ſolitas. Sed in ijſdem ipſis ſtatuis nõ ea men
ſuræ conſideratio, qua de nos agimus, perpenditur, cùm in illis ſua cuiq; propor
tio adiudicata eſſet, qua opus perfectiſsimum redderetur. In ratione uerò noſtra
cùm obeſum, quadratum, aut procerum corpus dicimus, rationem eam inſpici-
mus, quæ ad digitorum & numerum & proportionem quadret, ut hæc ab illa
diſtinguatur. Hinc illud apud Tranquillum intelligi poteſt de Flauij Veſpa-
ſiani habitudine quadrata: & quod apud Palladium eſt, Sint boues nouelli, qua
dratis & grandibus membris.

MVLIEBRIS STATVRA.

QVoniã uerò decet muliebrẽ habitudinem graciliorẽ eſſe, atq; ea de cauſa ma
tronales uirginalesq; colũnæ, quarũ ratio ad humani corporis ſimilitudinẽ
primùm

A primùm excogitata fuit, proceriores quàm Doricæ, quæ uiriles nuncupantur. Hinc fit, ut quæ uirum decet quadrata facies & habitudo, dedeceat mulierem: & qui uirum probum quadratum dicimus, mulierem quadrantem, & quadrantariam. Alia tamē ratione prostitutam intelligimus, de quo apud Plutarchum in M. Tullij uita, & apud Tullium oratione pro M. Cælio: quod non à corporis dimensione desumptū, sed ab exigua ea stipe, qua parabilis habetur. Sedenim Siculi ad hæc usq; tempora meretrices uulgò quadratas dicunt: easdem Itali reliqui, uel ab obsequio, uel ironicè, bonas fœminas appellitare consueuerunt.

ROMA VETVS.

ET Roma olim quadrata, eaq; specie primùm ædificata, diuq; permansit ut quadrata Roma dicetur, præcipuè locus in palatio ante templū Apollinis, ubi reposita erant quæ boni ominis causa in urbe condenda adhiberi solita. Saxo autē munitus erat in speciem quadratā. Eius loci meminit Ennius eo uersu:

Est nunc, & quis erat Romæ regnare quadratæ.

DE META.

B Am metarum pyramidumq; ratio nos appellat, quarum significata referamus: & quoniam & quadrangulares & triangulares metæ reperiuntur, de quadrangularibus prius dicere incipiemus, argumento eo, quod præ manibus erat, inuitati.

FINIS.

FInem hæc, aut operis consummationē, absolutumq; modum ostendit: siquidem myrias, qui decem milliū numerus est, metam astruit. Numerus uerò is ab unitatibus multiplicatus, & maximus, & perfectißimus est, adeò ut sumpto ab unitate principio, sit in myriadē finis. Pyramidis enim basis, ut apud Philonem est, longitudine pedum centum, ac totidem latitudine constituitur, quibus iuxta quadrati naturam multiplicatis, in quem diximus numerum resultat: quem quia perfectißimū esse dictum est, finem itidem & exactum opus meta, ex ter multipli C cato denario constituta, significare dicitur. Decadis autem uis est quaternarius numerus: secundū enim compositionem à monade ad quaternariū punctis in unum cōtractis ac supputatis, decas fit. Decies autem decem, centum: decies centū, mille: millia decies, summa perfectißima. Adstipulatur huic perfectioni architectorum etiam cōmensus, qui perfectionem in denario, quem antiqui τέλειος appellant, collocauerunt. Et Romulus, non ille quidem inter pastores, ut putat uulgus, educatus, sed Stabijs oppido non incelebri literis institutus, & ut Plutarchus attestatur, liberalibus artibus & disciplinis eruditus, ad eam quæ subsecuta

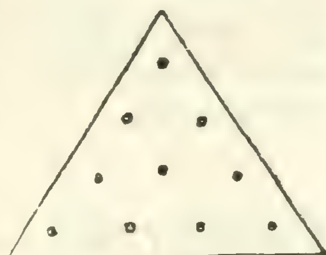

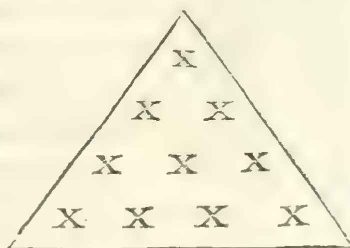

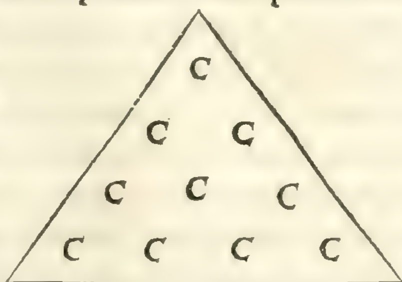

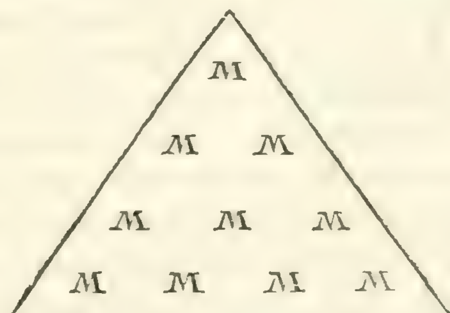

cuta est felicitatē ausu minimè temerario uia sibi adaperta, cōfirmatis iam rebus, D regnoq; iam constituto, quæcunq; fecit & instituit, denario finiuit numero: ut puta senatores in X. decurias, urbem in curias XXX. in totidem decurias equites. Principes hastatas & peilanos denario finiuit. Annumq; demum in menses X. terminauit, quod ad nostram usq; diem tributo militibus erogando perdurauit. Addunt nonnulli, non temerè esse denarium numerū tam pedum quàm manuum digitis attributum, & os capitis à mento ad frontem summam, & manus palmam ad medij usq; digiti summū, mensura decies repetita, perfectam cuiusq; hominis altitudinem dimetiri. Quòd uerò Mathematici, qui altius philosophantur, numeri perfectionem alij in senario, alij in septenario posuerunt, alterius est considerationis, quam in digitorū cōmentario delibauimus: sed ad hos numeros illa nihil attinent. Huiusce perfectionis ergò Ægyptij, reges suos, qui mortales reliquos gloria præcessissent, honorare metis & pyramidibus, quæ sepulchris eorum superponerentur, consuerunt, de quibus cùm pleni sint historicorum libri, neq; plura super Ægypti rebus miracula celebrentur, quàm moliū huiusmodi amplitudines, aliquot etiam ad hanc usq; diem perdurantibus, rem E adeò notam uerbosius prosequi superfluum existimaui, si unum illud addidero, Nazianzenū minimè respuere eorum opinionem, qui pyramides eas in Ægypto celebriores ab Iosippo Hebræo exædificatas putant, ut frumenti cōditoria essent: & nomen rei consentire dicit, quòd πυρὸν triticum uocant. Nam & apud Stephanū, in ijs quæ Hermolaus Byzantinus compilauit, legas, dictas eas ἀπὸ τῶν πυρῶν. Sed fabulam subiungit, ὃς ἐκεῖ ζωαγογῶν ὁ βασιλεὺς ἄδιαν ἐπείνησε σίτου, καὶ τὴν αἴγυπτον, à tritico scilicet quod undiq; congestum Rex eò cōtulerit, penuriaq; Ægyptum affecerit, cùm Iosippi consilium salutare fuerit, ne mortales fame, quæ per tot annos futura erat, absumerentur. Illas porrò uulgus adhuc granaria Pharaonis uocat.

DE TRINO.

INter hieroglyphicas has imagines, & trinum, triangularemq; pyramidem nōnulli adnumerant, cuiusmodi obelisci bases aliquot Romæ uidi: quod mysterium enodare, etsi profundioris ingenij, altiorisq; disciplinæ opus esse non ignoro, in quo omnia ad hoc usq; tem F pus ingenia præstantissima defatigata sunt, nō absurdè tamen me facturum existimo, si modicum quid umbræ ad cōmenti huius rationem ex philosophorum Theologorumq; uetustiorum dictatis pro re nata breuiter tetigero.

TRINITAS RERVM.

TRes aiunt hi in rebus unitates considerari, ita tamen mutuò cōnexas, ut ab unitatis simplicitate minimè discedāt. Est enim primùm ea in rebus unitas, qua unumquodq; sibi est unū, sibiq; constat atq; cohæret: cui quidam ex ueteribus adeò fauere uisi sunt, ut numerum ex natura rerum amouere cogitarint. Est ea secundò, per quam altera alteri res unitur, & per quam demum omnes mundi partes unus sunt mundus. Tertia atq; omnium princeps, est, qua totū uniuersum cum suo opifice, quasi exercitus cum suo duce, est unum. Adest tripartitò considerata unio hęc unicuiq; rei per suam unam simplicē unitatem, deriuatā ab uno illo, quod & primū unum, & trinū simul, atq; unū est, à Patre inquā, Filio, & almo Spiritu. Nam & Patris potestas omnia producēs, suā omnibus largitur unitatē. Et sapiētia Filij ritè omnia disponēs, omnia inuicē unit & copulat. Mox Spiritus

A Spiritus amoris sui uinculo ad Deum omnia conuertens, totũ opus opifici nexu charitatis adiungit. Hinc illud Deo inditum amoris cognomentũ, quo mortales affecti, primò Deum ipsum supra nos, supraq; omnia diligere debemus: secundo loco nos ipsos: tertio proximum, sicut nos ipsos.

CVBVS.

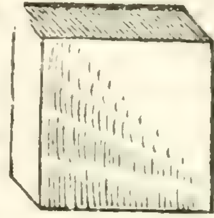

Accedit huc Cubus ex trigonalibus figuris, quatuor compactus triangulis, cuius hieroglyphicum est SVPREMVM NVMEN. Nam cùm in Mathematicorũ datis punctum referatur ad monadem, linea ad dyadem, utpote quæ ab aliquo tendat ad aliquid: superficies uerò sit ternarius, qui figuras inter rectilineas principium habetur, ac quoddam ueluti elementum, inde si corpus solidum conficiatur, cubus erit, triangulis quippe quatuor rectilineis in corpus unum coagmentatis atq; compactis: ita prima pyramis inter solida emicat, cuius basis tres ostentat angulos. Quartus in ipsius figuræ summitate positus, ut numinis formam, ita & nomen apud Pythagoricos accepit. Addunt Ma-
B gi, simplex quoq; triangulum æquilaterũ diuinitatis indicium esse, siue rerum cœlestium effigiem, utpote quod sit sibi ipsi æquale, difficulter moueatur, & ad malum declinare non posit.

IVSTITIA.

Vt uerò trini prosequamur significata, ternarium ueteres, ut alibi etiam ostendimus, iustitiæ dedicarunt, ut de Pythagoricis disciplinis Plutarchus ait. Iniuria siquidem afficere, neq; non affici, cùm extrema sint, & idcirco uitiosa, iustũ æqualiter utrinq; reductum in medio residet. Sanè Pythagorici non numeros tantùm, uerùm etiam figuras deorum nominibus dedicarunt: quippe qui triangulum æquilaterum Mineruam appellabant: Verticigenam & Tritogeniã propterea, quòd tribus perpendicularibus lineis ab angulis tribus dissecetur.

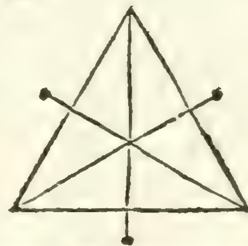

MINERVA.

QVod uerò pertinet ad Mineruam, trigeminã eam nonnulli faciunt, propter anni tempora, quæ, ut sæpe dictũ, apud Ægyptios tria
C tantùm fuere, quippe, uer, æstas, & hyems. Huic etiam tertiũ uniuscuiusq; mensis diem dedicarant, cùm à Lunæ coitu mensem auspicarentur, ut Sthenis autor est. Pallas enim ut in eorum est theologia, die tertia orta est. Et eandem & Pallada & Lunam pleriq; interpretantur. Hæc uerò nõ prius quàm tertio à coitu die se uidendam exhibet. Quanquam non desunt qui Tritogeniam ea de causa dictam afferant, quòd è Iouis capite orta prædicetur: Tritò enim Bœotiorum lingua caput appellatur. Sanè Diodorus Pallada aërem esse dicit, eumq; incorruptibilem, eaq; de causa & uirginem deam, & Iouis è uertice editam, confictũ esse. Ad hoc facit Horatianum illud:

Proximos illi tamen occupauit Pallas honores.

Nam cùm aër tertium ex elementis locum obtineat, Æthræ, quæ pro Ioue accipitur, omnino proxima est, & ternarius illi numerus rectè datur. Missa facio quæ multa & uaria de palude Tritone Græci fabulantur. Sed illud minimè dissimularim, quod Democritus dixisse fertur, Pallada Tritoniam ea de causa nuncupatam, quòd præcepta tria ad humanam uitam bene beateq; degendam necessaria proposuerit; bene quidem consulendum, rectè iudicandum, iustè

deniq; agendum. In quem terminum omnis disciplinæ sanctioris finis dirigitur. D
Meritò igitur ternarius, & triangularis figura ea, quæ lineis æqualibus describitur, & Palladi est, & iustitiæ dicata.

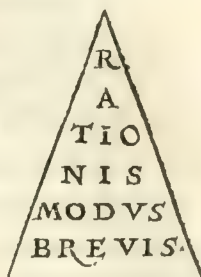

HVMANITAS.

SVnt & alia figurarum triangularium significata, quę Psellus libello De dæmonibus interpretatur. Ea libenter apponã, quia cæteris hieroglyphicis uident̃ minimè dissimilia. Æquicrurem enim humanitatis symbolum aiunt: quod quidem una breuiori linea descriptum, indicat rationis modulum contractiorem esse, ac perinde multa effugere, quæ percipi non possint.

MORVM DISSOLVTIO.

VEl si una sit linea latiore productioreq;, aberrare significat ab institutis, & à recta uia, & plus æquo indulgeri quædam cupiditatibus.

CORRECTIO.

QVæ tamen lineæ si notentur contractæ ad aliarum normam, ostendit, ex perperàm actorum pœnitentia uitæq; solutioris correctione, fieri nos posse longè meliores quàm anteacta uita fuerimus. E

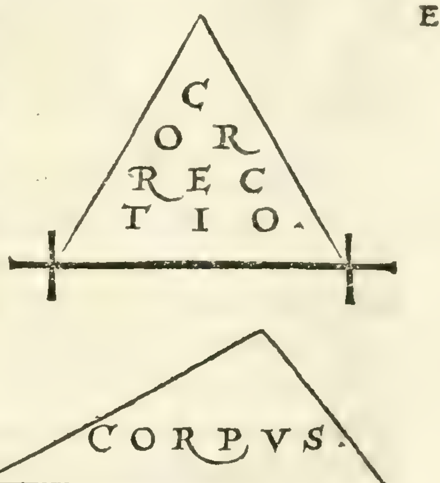

DÆMONIACA NATVRA.

SCalenus autem dæmonum & malarum potestatum figura dicitur, usqueadeo inæqualis est, & à bono & æquo remotus. Cõponitur autẽ ex senario numero, sed imperfecto, qui corporeis, & mundi huius inferioris rebus obnoxius est, quòd in eo circumscriptiones corporeæ sitæ sunt: per eumq; mundus hic inferior compositus esse imperito eo seculo putabatur. Ideoq; aiunt sex genera dæmonũ infra lunarem globũ inueniri, quorũ primum per sublimiorem aëra uagari tradunt, LELIVRON appellatum, quasi uelint igneũ significare. Secundum aëreum, quòd in crassiori nebulosaq; regione sedem habeat. Tertium terrenũ. Quartum aquatile uel marinũ, à locis & regionibus in quibus oberrant, & quarum curam gerunt. Quintũ uerò subterraneum, quod uel noctu, uel in puteis, & antris, & huiusmodi locis frequenter apparet: ne antrum Nursiæ fabulosum esse credamus, aut quem Diui Patricij puteum in Hybernia memorãt. Nam & Cumis & alijs plerisq; locis responsa in antris dari solita, totius antiquitatis testimonio persuasum est. Sextũ & ultimũ est lucifugum, imperscrutabile ac tenebricosum penitus, algoriq; perpetuo damnatũ. Id uerò dæmonũ genus modis omnibus mortales infestare creditur, Stygiosq; latices haustos spargere, unde calamitates, pestes, & fames cõsequantur. Adduntq; huiusmodi rerum periti nomina, Actæũ, Megalesium, Ormenon, Lycũ, Nicona, Mimona, Alastoras alios, alios Palamnæos appellatos, à quibus omnia in homines incõmoda congerant̃. Sed hæc fortè plus nimio homini sublimiũ rerum cupidissimo, cùm παρέργα futura sint omnia quę de dæmonibus loco hoc afferre uoluerimus. Multiplices tamen eorũ figuras & apparitiones, uarijs rerum & animaliũ imaginibus conspicuas, toto opere, ubi hieroglyphicum tale aliquid deposcat, minimè dissimulauimus.

A PIERIVS VALERIANVS AD IANVM VITALEM PANORMITANVM, DE IIS QVÆ PER VESTES ALIQVOT SIGNIFICANTVR, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

On parua quidem de causa, Iane mi iucundissime, Leo X. Pont. Max. quamprimum tuum de Trinitate poëma legit, ingenio & eruditione tua delectatus, pietateq; in primis comendata, præclara tibi munera dari iussit, in quibus fuit & Palatinæ vestis ornatus, vt inter amicos admissum esse te, virtutis & optimarū artium ergò, omnibus innotesceret, tuq; ad disciplinarum studia in dies magis incitarere. Quæ mihi tam iucunda acciderunt, ac si omnia & ijs longè maiora in me collata essent, qui tot annos amorem erga me tuum habuerim exploratissimū, quemq; ego semper ob summum ingenium, suauissimos mores, singularem animi tui integritatem, fratris loco dilexerim. Itaq; cùm ex remuneratione huiusmodi, quæ tibi obtigisset, magnam ego lætitiam concepissem, incensus ego
B *quoq; sum tanti Principis æmulatione, vt ipse quoq; grato erga te animo essem, pro voluptate ea, qua me tuo de cōmodo, addā etiā honore, affectū sentio. Qualescūq; igitur essent opes meæ, ex ijs aliquid ad te mittere decreui. Atq; vbi horrea aperuissem, vestes aliquot hinc tibi deprompsi, non eas quidem Luculliano sumptu magnificentiaq; comparatas, neq; Mileti textas, neq; vt Pontificiæ illæ vestes erant, Tyria purpura saturata, sed quales ex Aegypto me attulisse nō ignoras, in quibus scilicet mira conspicitur parsimonia. Sunt enim vestes hæ labore omnino curaq; aliqua contextæ, sed materia admodum parca, iunco quippe omnes papyraceo, vt facilè contemni possint ab ijs qui nostri temporis luxum deliciasq; consectantur, quibus nil facere videtur ad cultum, nisi quod carissimè venierit. Utcunq; tamen, habendæ tibi sunt qualesquales fuerint: quas si foris in conspicuo vti verecundabere, certè, quæ tua est moderatio, domi tibi vsui esse poterunt. Non enim puto te ita repentè superbum euasisse, vt quamuis Pontificia in purpura tibi meritò placeas, si quid tamen manibus meis elaboratum acceperis, id sis aspernaturus. Sed iam quid hoc sit supellectilis, explicemus.*

DE PILEO.

C

VEMADMODVM in unaquaq; re nihil est capite prius, ita uestiū aliquot significationes dicturi, à pileo, quod præcipuū est capitis integumentum, conuenienter incipiemus.

NOBILITAS.

Nimirum uerò is apud Græcos nobilitatis indicium fuit, hicq; ea de causa Vlysis caput pileatum fieri solitum autumant, quòd magna scilicet ab utroq; parente nobilitas illi obtigisset. Nam apud Ouidium eam ita in Aiacem oggerit:

Nam genus & proauos, & quæ non fecimus ipsi,
Vix ea nostra voco: sed enim quia rettulit Aiax,
Esse Iouis pronepos, nostri quoq; sanguinis autor
Iuppiter est, totidemq; gradus distamus ab illo.
Nam mihi Laërtes pater est, Acrisius illi,

Iuppiter huic: neq; in his quisquam damnatus & exul. D
Est quoq; per matrem Cyllenius addita nobis
Altera nobilitas: deus est in vtroq; parente.

Quòd uerò Castorũ quoq; capita pileata pingerent, nil aliud sibi uelle tradunt, nisi ut indicio esset, eos fuisse Lacones. Hos uerò pileatos pugnare mos fuit, quò indomitum animũ aduersus barbaros Reges & tyrannos significatione libertatis ostentarent. Quiq; aliquot abhinc annis Venetias confugerunt Græci, extorres à Turca facti, nobilitatem suam & ingenuam libertatem unanimiter pilei illius sui gestatione profitentur.

LIBERTAS.

PAssim enim in nũmis uideas pileum ipsum cum inscriptione LIBERTATIS, ut in nummo TI. CLAVDII, in quo simulacrum est dextera pileum gestans, læuam expassam habens, cuius inscriptio est, LIBERTAS AVGVSTA. In Antonini item nummo pileus à manu dextera pendet, læua hastam tenet, inscriptio, LIBERTAS COS. IIII. Sed in Caracallæ nummo libertas ipsa præter uirgã & pileum, stellam etiam habet antè sitam. Aliter Libertatis argumentum figurabant per sigilla quatuor, expeditis pedibus gradientia, quorũ secundum & quartum fasces & secures alligatas gestarent, cum inscriptione, BRVTVS. Vnde apud Virgilium legas, E

Animamq; superbam Vltoris Bruti fascesq; videre receptos.

Ab altera parte fœmineum caput est, cum inscriptione, LIBERTAS. Sed hoc nimirum in historię memoriam, quòd exactis Regibus, partaq; libertate, Consularis magistratus annuus autore præcipuè Bruto constitutus.

LIBERATORES PATRIÆ.

QVòd uerò in alterius Bruti numismatis cernere est pugiones duos adiecto pileo, Dion ex hoc Brutum & Cassium patriæ liberatores indicari dicit. F Nam pugio cædem patratam omnino significat, pileus uerò libertatẽ. In nummo quodam argenteo uenerandæ antiquitatis obseruaui fœminea capita ab utroq; latere singula, simplici quodam modo capillos collecta, in quo nihil aliud scriptum quàm LIBERTAS. In nummo Ser. Galbæ simulacrũ est cum iaculo & pileo, cuius inscriptio est, LIBERTAS PVBLICA. Eadem in Neruæ nũmis aliquot habentur. Apud historicos legas seruos nonnunquã ad pileum uocatos, ut apud Liuiũ XXXIIII. Postero die serui ad pileum uocati: hoc est, promissa concessáue seruis libertas.

SERVILIS IMPROBITAS.

SEcus uerò intelligendum de seruo pileato. Nam cùm imposito pileo uenundabantur, nequã & improbum esse seruum innuebat: significabat enim uenditorem dominum nihil super eo polliceri uelle, quod postmodum ad præstandum cogi posset, exoluebatq; ita se ab omni uinculo, quod posset ad redhibitionem trahere: de quo uide apud Cælium Sabinum, & alios.

A THEODOSIANI.

SPectandum etiam erat trium ordinum Theodosianorum insigne, sub militum Præsentiali merentium, qui dimidium quicq; simulacrum humanum in clypeo gestabant, idq; manibus ab utraq; parte porrectis, quorum dextera uinculum, sinistra pileum prætendebat, quasi uellent innuere, cõtumacibus se uincula iniecturos, obsequiosis libertatem donaturos. Sedenim de primis in Vulpis commentario diximus.

SECVNDI THEODOSIANI.

IN eodem Canone, quę apud insignes Maffæos Romæ uidi, gestamen erat luteus taurus ad uiridantis monticuli radices pictus: in summo uerò collis uertice dimidius Æthiops dextera manu lorũ, læua pileum prætendebat, passis hinc & inde manibus: id ipsi quoq; indicantes, in sua esse manu captiuos facere, & libertatem indulgere. Gestabant insigne hoc secundi Theodosiani. Ipsa uerò parmæ facies hyacinthina, quasi cœli colorem præ se ferebat.

TERTII THEODOSIANI.

B ERant & tertij eiusdem nominis, eiusdemq; ductoris, quorũ parma in hunc modum facta præferebatur. Margo hyacinthini coloris circulo aliquantulum lato circumductus, sub quo alter contiguus angustioris spatij: inde facies media rubra, ab ima cuius parte albus erigebatur cippus in angustum supernè desinens, qui Lunæ speciem cornibus sursum uersis sustentabat. In medio parmæ insidebat Lunæ albus identidem circulus, cuius centrum latè fusum nigri coloris erat. Supra circulum hunc albũ ostentabatur à medio sursum Æthiops eodem modo quo superior manibus exporrectis, eadem dextera loro, sinistra pileo munitis. Illud addam, eos Imperatoris triumphantis currũ pileatos sequi solitos, qui fuerant è seruitute manumissi.

TRIPLEX LIBERTAS.

ANimaduertendus apud Ausonium locus, eo uersu:

Triplex libertas, capitisq; minutio triplex.

quod nonnulli legendum arbitrantur, capitis munitio triplex, pro tribus pilei speciebus, uel triplici eorũ cõditione, qui pileũ assequerent̃. Sedenim minutio, ut inferius ostendemus, longè castior est lectio. Quod uerò attinet ad libertates,
C tris manumittendi rationes erant. Prima, qua maiorẽ & iustã libertatẽ consequebantur, ita ut etiã ciues Romani fierent. Altera, qua Latini fiebant, ex lege Iulia Norbana. Postrema, qua in ordinem dedititiorũ ex lege Ælia Sentia adscribebantur. Tris has manumittendi species tangit Boëtius primo Topicorũ cõmentario. Apud Tacitũ duas tantùm institutas reperias. Quas uerò Boëtius enumerat, sunt, census, uindicta, testamentũ, de quibus apud Iurisconsultos copiosius. de his Plautus, Casina: Tribus, inquit, conduci non possum libertatibus, quin ego hodie illis comparem magnum malum.

FLAMINES.

SAnè pileus apud Romanos sacerdotij symbolũ semper fuit. Nam Flamines à Numa cõstituti, quasi pileamines dicti: quamuis nõnulli arbitrent̃ à flãmeo, quod est capitis tegumentũ, appellatos. Nam & infulæ, & mitræ, & amictus alij atq; alij sacrificulis attributi. Sedenim ut in sacerdotio pileũ præstare fateamur, fabij Pictoris autoritas facit, qui Flaminẽ ait nõ posse esse sub dio sine pileo, sub tecto autẽ, ut libebat: quẽ quidem morẽ in sacerdotio etiam nostro seruari nemo non uidet. Domo enim prouchi præsulem sine pileo nefas habetur.

HIPPOCRATES. D

ANte alias aũt antiquorũ ſtatuas Hippocratis imago pileata celebratᷣ, eoq́ꝫ habitu multis locis erecta. Ex eo nonnulli hieroglyphicè interpretati ſunt partẽ eam cuſtodiendã, in qua, tanquã in domicilio, princeps animus reſideret, totaq́ꝫ intelligendi uis collocata eſſet. Alij ex Græcis ſolam hominis nobilitatẽ inde intelligi uolunt, utpote qui cognationem ab Apolline & ab Hercule traheret. Nam eum ab Æſculapio oriundum ſenatus Athenienſis teſtatus eſt publicis etiam monumentis. Id uerò ſi ad libertatẽ referamus, cui potius Liberatoris nomen accommodare debeamus, quàm illi, qui tot mortalium corpora morbis tot obnoxia liberauit, & bonę reſtituit ualetudini, ſitq́ꝫ humanæ incolumitatis autor appellandus, ſi merito eum titulo honeſtare uoluerimus? Non defuere tamẽ qui rem malignè admodum interpretarentur, & quod illi honoris cauſa datum erat, modò caluitiũ, modò imbecillitatem capitis, modò quid ijs inanius tradiderint inde ſignificari. Quod quidem de Pericle memoriæ proditum eſt, qui ea de cauſa pileo uti conſueuerit, quia capite eſſet ſupra modum acutiore, unde ab æmulis χοινοκέφαλος appellabatur. Hinc etiã, ut alibi diximus, ſtatua eius E cum caſside poſita. Formam tamen hanc, quæ dedecori nonnullis adſcribitur, Genuenſes honorificã, & adeò ingenuam ducũt, ut obſtetrices ſtatim nato puero nihil diligentius curent, quàm infantuli caput tenerum, palmis, digitorum complexu complicatis, adſtrictum producere, & faſcijs colligatum, donec ſolidius fiat, conſeruare.

FORMA PILEI.

ANtiqua uerò forma pilei eſt, quã Lucianus in Dipſade deſcribit, dimidiũ quippe corticis alicuius oui. Nam apud Garamantas ex ſtruthiorum ouis ſingulis in æquas partes diſſectis, bini fiunt pilei. Tanta ibi eſt eius oui magnitudo, eoq́ꝫ capitis tegumento populi illi ſibi plurimùm applaudũt. Ea porrò pilei figura eſt in nummo, quem Imp. Gordianus Pius Fel. Aug. cuſit, cum ſigno ab altera parte, cuius læua haſtæ toto cubito ſurrecto innititur, dextera pileum ea qua dictũ eſt forma prætendit: inſcriptio, LIBERTAS AVG. Non negarim tamẽ in aliquot monumentis, ubi ſigna maiora ſunt, extremũ pilei marginẽ paululum ſurſum uerſus inflecti, ut in ſtatuis aliquot obſeruauimus, præſertimq́ꝫ Mercurij. Sed & numiſmata pleraq́ꝫ eam penè ſpeciem oſtendunt. Variatum au F tem apud has & illas nationes, ut alij marginem dilatarint, tam pluuijs amoliendis, quàm ſereno umbris captandis: alij cauam partem preſſerint, alij altè ſuſtulerint, eamq́ꝫ acuminatam alij produxerint, alij planam eſſe maluerint. Neq́ꝫ tamen neſcius ſum pilea apud Romanos ex lacernis cæſis conſui ſolita, quod & apud Papinium & Martialem habetur: quem morem longo antiquatum tempore, noſtra ætas reuocauit, pileaq́ꝫ elegantiſsima ex conſutis panni fruſtulis quatuor, tam ad ornatum capitis, quàm etiam ad umbellæ uſum fecit, non ea tamen oui ſingula dimidij ſpeciem referentia, ſed quatuor ueluti coſtis ad quatuor inſtar mundi cardinum aſſurgentibus diuiſa, ita tamen ut quarta deſideat in plicam, quaſi polum deſcribat, quem

Sub pedibus Styx atra videt manesq́ profundi.

argumento, nos cœli ſemper memores eſſe debere, cuius figura quadam capita contegamus. Sacerdotes uerò hoc plurimùm utuntur capitis tegumento.

DE

A
DE INDVMENTIS.

Vantum uerò ad reliqua pertinet indumenta,cùm multi materiã eam pertractarint, nobis non eſt conſilium ſingula recenſere, ſed pauca admodum quæ uel remotiora,uel ab alijs diuerſa uidebuntur, & aliquid ſapiant hieroglyphicum.

ROMANVS.

MIſſam itaq; faciemus togam, cuius figuram Quintilianus ſatis explicauit, cùm nulli non innotuerit per eam ita Romanum ciuem indicari,quemadmodum per palliũ Græcũ hominem. Vnde Latinæ Comœdiæ, in quas ſcilicet Latinę perſonæ inducuntur,togatæ uocitantur: palliatæ uerò,quæ per Græcas perſonas aguntur. Sed hoc Virgilius explicauit cùm dixit:

Romanos rerum dominos,gentemq; togatam.

CIVILIS.

AT eum quidem Romanum per togam intelligebant,qui ciuilia negotia tra
B ctaret: ſiue, ut diceret Horatius, ciuilibus undis mergeretur. Vnde Martialis:Toga rara,mens quieta. Nam Marcellus ueſtimentũ eam eſſe tradit,quo amicimur in foro negotiaturi.Cæterùm toga non ſolùm uiri,ſed etiam fœminæ utebantur. Varro de uita populi Romani,ut apud eundem citatur, de togis loquens: Antè enim olim fuit cõmune ueſtimentum,& diurnum,& nocturnum, & muliebre,& uirile.Hinc apud Propertium legas:

Siue togis illam fulgentem incedere Cois.

Tertullianus cùm notaretur quòd indumẽta Romana faſtidiret,pallioq; potius uir tantus uteretur,homo minimè ambitioſus,cauſam tuetur ſuam, euitareq; ſe eo habitu & impenſam & incõmodum reſpondet,cùm toga ueſtis ſit admodum oneroſa.ait enim: Conſcientiam deniq; tuam perrogabo, quid te prius in toga ſentias,indutum,an'ne onuſtum? habere ueſtem,an baiulare?

PAX.

QVoniam uerò ea quæ domi fieret reipublicæ adminiſtratio, uel ciuilis uitæ negotiatio, longè diuerſa uideretur à bellicis negotijs, inde factũ ut pro pace nonnunquã toga acciperetur, quippe cùm de ea uitæ ratione dicatur, quæ
C pertinet ad forenſia.

BELLVM.

SEd ſagum cùm militare omnino ſit indumentum, cuius ſcilicet uſus expeditiorem ad itinera & negotia hominẽ reddit, pro bello poni ſolitum. Ita arma togæ opponuntur,de quo celebre illud Ciceronis dictum: Cedant arma togæ. Nam ad hunc uſq; diem nationes pleręq;, pręſertim Galli,uiros militię deditos breuis indumenti uocabulo deſignant,cùm ſacerdotes,legum profeſſores,ac negotijs ciuilibus deditos,longę ueſtis nuncupatione deſcribant,ita duplex hominum genus diſtinguentes,quemadmodũ ueteres per togam & ſagum uaria hominum ſtudia ſignificabant. Facit ad hoc Tullianũ illud ad Cæſarem iuniorem lib.Epiſtolarum primo:Pridie nonas Febr.cùm ad te literas manè dediſſem,deſcendi ad forum togatus,cùm reliqui conſulares ſagati uellent deſcendere.In Canone autem illo, ut hoc ὡς πάρεργον, non importunè tamen inſeramus, qui apud Maffæos Romę habetur, De militũ Romanorũ ordinibus,nuncupationibus, uexillis, & geſtaminibus, ad Theodoſiũ & Valentinianũ inſcripto, lata de thoracomacho indumento laneo Libycis pellibus cooperto mentio eſt. Sed uſita-

tiſsimus ſemper fuit corij uſus in militaribus tegumentis. Hinc apud Maronẽ nonnulli: D

Lupi de pelle galeros
Tegmen habent capiti: veſtigia nuda ſiniſtri
Inſtituere pedis, crudus tegit altera pero.

PLEBECVLA.

TVnica autem, plebeculæ ſignum erat, eaq́ etiam ſerui utebantur. Vulgatiſſimum enim eſt, per tunicatum, aliquem ex Romana plebe ſignificari. Vnde Horatius:

Vilia vendentem tunicato ſcruta popello.

Quæ uerò eſſet tunicæ ſpecies, Nonius explicauit, cùm ſine manicis eam eſſe dixit: & plurimùm talarem ſine manicis eſſe oſtendit, indumentum aptum ad opera facienda: eaq́ gens otij propémodũ neſcia erat. Hinc Virgilius uulgo gratulaturus, manicatos irridet, utpote minus idoneos qui bella, negotiáue, aut artes ullas tractent. Numanum enim Latinum hominem ſui generis ſtrenuitatem iactantem, & imbelliã Phrygibus obiectantem, ita loquentem inducit:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ. E

ILITHYIA.

SEd ut antiquiora repetamus, Athenienſium inſtitutum fuiſſe Pauſanias tradit, ut Ilithyiæ ſimulacra ad imos uſq́ pedes contegerentur. In diuinis uerò literis tum tunica, tum color eius hieroglyphicè conſideratur. Pontifex enim præter interiorem tunicam, quæ fit ex lino, materia quippe terreſtri, podere etiam uel hypodyti dicamus hyacinthino induebatur. Cœleſtis enim color, dubio procul eſt hyacinthinus, monimentoq́ eſt cœleſtia demum meditanda, cœleſtia tractanda, cœleſtia diſcutienda, totamq́ mentis agitationem circa ea quæ cœli ſunt exercendam. Sunt uerò interpretes qui non hypodytin, ſed epandytin edidere, quod indumentum ſignat quod ſuperinducitur: nimirum enim hypodytis interior eſt tunica, quæ primã noſtram indicat generationem, ut apud Hieroſolymitanũ Heſychium. Alij exponunt, quia hominem oſtendit interiorem: alij tunicam huiuſmodi Iuſtitiam interpretantur.

DE PODERE.

EST autẽ poderes, ut Eucherius, ſacerdotalis lintea corpori penitus adſtricta, eademq́ talaris, ἀπὸ τῶν ποδῶν appellata ποδήρης, quę & ſubucula dicit. Per hanc igitur, quippe quę ueſtimentis alijs ſubijciebatur, doctrinam ſacratiorem intelligi ueteres theologi tradiderunt. Exodo: Et fecerũt ueſtimentum poderem ſub umbone, opus textile, totum hyacinthinum. F

PVDICITIA.

QVòd uerò in nummis & monumentis alijs antiquis uelatę nonnunquam facies obſeruantur cum inſcriptione PVDICITIÆ, non tam ob flammeũ, quo nouæ nuptæ faciẽ obnubere ſolitæ ſunt cùm ad uirũ traducerentur, unde illis nuptarũ nomen, ꝙ ob hiſtoriã inſtitutũ crediderim ut ita fieret. Ab Icario em̃ Penelopes patre ſimulacrũ eiuſmodi dedicatũ Pudori ferunt, Græciq́ hiſtoriã ſuper hac re huiuſmodi cõſcripſere. Cùm Icarius ab Vlyſſe fruſtra contendiſſet, ut Lacedæmone habitare mallet, id demum filiæ perſuadere conatus eſt, cumq́ acrius inſtaret, ne ſe deſereret, Vlyſſes iuſsit ut ea ſpontè ſequereť, aut cũ patre, ſi grauaretur, Lacedęmona rediret: Penelope obtecta facie, nihil quicquã reſpondebat: quare pater intellecta filiæ ſententia, eam dimiſit, & in facti monumentũ,

A eo loco Pudoris simulacrum erexit, quod in Laconia spectabatur. In nummo, cuius inscriptio est, SABINA AVGVSTA HADRIANI AVG. ab altera parte dea sedens uelo faciem cooperta, digito dexteræ indice ad iugulum admoto, conspicitur: cuius inscriptio est, PVDICITIA. In alio Herenniæ muliebre sigillum sedens cum conto in læuam ulnam iacente, dextera uelum ante faciem obducit: inscriptio est, PVDICITIA AVG. In eo quoque, cuius literæ ab una parte sunt, MARCIA OTACIL. SEVERA AVG. ab altera sigillum est, quod uelum in faciem prætendit, cum simili inscriptione, PVDICITIA AVG. In altero eiusdem Otacillæ cum eadem inscriptione & specie, quæ uelum eodem modo prætendit, læua radium tenet: sed nomen ita scriptum est, MARTIA OTACIL. SEVER. AVG. cùm in altero MARCIA per C literam in ordine quarta, habeatur: quod quidem ostendit, eo quoque tempore eandem fuisse pronunciationem literæ T, quæ nunc est, cùm post I uocalis altera subsequitur. Quamuis ætate nostra fuerint publici non postremi nominis professores, qui longè aliter sentirent, blesitatemque

B eam in T litera suapte ui sonora, peruicaciter abhorruerint. Sed enim puto ego uariatum in nummis, quia alij Marciæ nomen à Marco, alij à Marte deductum existimarint. Sed ut ad flammeum redeamus, quo noua nupta olim cooperta ducebatur ad uirum, crocei coloris id plurimùm fuisse comperio, ut apud Maronem, Cyri:

Ut tibi Corycio glomerarem flammea luto.

Idem alibi pro maximo negotio habet, uenerabile matronalis ornatus donum celebrare,

Circumtextum (quippe) *croceo velamen acantho:*
Ornatus Argiuæ Helenæ, quos illa Mycenis
Pergama cùm peteret, inconcessosque hymenæos
Extulerat, matris Ledæ venerabile donum.

Neque satis semel hoc dixisse, sed paulò pòst mirari Tyrios ait,

Pallamque & pictum croceo velamen acantho.

Hoc illud est quod Cyprianus ait, continentiam & pudicitiam non in sola carnis

C integritate consistere, sed etiam in cultus & ornatus honore pariter & pudore. Solicitus admodum in hac re Tertullianus mihi uidetur, qui non solùm uelamen huiusmodi armaturam pudoris uocat, uerecundiæ uallum, sexus fœminei murum, qui nec suos emittat oculos, nec admittat alienos, uerùm etiam modum præscribit, ad quem uelaminis istius forma produci debeat: Quantũ, inquit, resoluti crines occupare possunt, tanta est uelaminis regio, ut ceruices quoque ambiantur. Ipsæ enim sunt quas subiectas esse oportet, propter quas potestas supra caput haberi debet. Velamẽ iugũ illarũ est. Denique bonũ esse ait, ut mulier usque ad lumbos à capite ueletur. Iudicabũt nos, addit, Arabiæ fœminæ ethnicæ, quæ nõ caput, sed faciem quoque ita totam tegunt, ut uno oculo liberato contentæ sint dimidiã frui lucem, quàm totam faciẽ prostituere: mauult enim fœmina uidere quàm uideri. Nam & qui flammeũ describũt, uestem alij, tegmen alij esse dicũt, quo matronæ capita tegebant: dictũque uolunt à Flaminica, quæ uxor Flaminis erat, boni ominis causa, quippe cui usqueadeo iniũcta erat pudicitia, ut uni illi diuortiũ facere non liceret. Sanctissimumque præceptũ est apud Christianos fœminis, ait Adamantius ex Paulo, ut cùm orant, habeant uelamen supra caput, pro-

pter angelos, qui sanctis assistunt, & in Ecclesijs uersari delectantur: quos quidem nos, qui sumus peccatorũ sordibus inquinati, uidere nequaquã possumus. D

ALBATÆ.

IPsi uerò colores etiam hieroglyphicum quid sapere uidentur. Nam Flamen, ut Varro tradit, cùm Ioui sacra ferebat, totus albatus erat, & pileum etiam gestabat album. Magi sanè in Perside dicebant, Deum ipsum non delectari nisi in albis uestibus: quod ego ex Salomone desumptũ crediderim, qui dum morum candorem, & animi puritatem persuadere intendit, In omni tempore, inquit, candida sint uestimenta tua, utpote qui ætatem nullam, officiũ nullum, nullum otium & negotium toto uitę tempore synceritate & innocentia uacuũ esse debere præcipiat: ita enim sacrę literę uestimenta accipere consuerunt: ita ueterem hominem exuere admonemur: ita qui nuptiali ueste non ornatus, cõuiuio nuptiali Regis discumbere ausus erat, ad cruciatum in uincula conijcitur.

VESTALES VIRGINES.

QVæ uerò suffibulo amictæ sacrificabant, uirgines Vestales erant. Fuit uerò suffibulum uestimentũ album, prætextum, quadrangulum, oblongũ, quod E illæ in capite sacrificantes habebant, idq; sub mento fibula comprehendi solebat, unde nomen. Eadem penè specie qua suffibulum erat, Romanæ matronæ nunc utuntur, cùm domo exeunt, pudicitiæ simul & pietatis, quæ duo in illis egregiè uigent, indicia & uera & manifesta.

LIBERTAS.

LIbertos manumissione accepta, alba ueste decorari solitos id ostendit, quod apud Tertullianũ legitur de famulo libertate mutato. Atqui & uestis albæ nitore, & aurei anuli honore, & patroni nomine ac tribu mensaq; honoratur. & alibi talia, ut aduersus Marcionẽ libro quinto: Et sacræ tincturæ candidatis mos fuit albam uestem induere, de quibus eleganter Pontius Paulinus:

Inde parens sacro ducit de fonte sacerdos
Infantes niueos corpore, corde, habitu.

Neq; minus luculenter Fortunatus:

Candidus egreditur nitidis exercitus vndis,
Atq; vetus vitium purgat in amne nouo.
Fulgentes animas vestis quoq; candida signat, F
Et grege de niueo gaudia pastor habet.

Et quoniã per hebdomadam Paschatis unà tingi plures consuerũt, ea de causa feriæ illæ, quę ad hoc omnes institutæ sunt, & quę subsequit hebdomada, In albis adhuc appellatur. Erat uerò signũ quoddã manumissionis, de quo suprà dictũ.

MODESTIA.

ERat & modestiæ signum alba uestis, animiq; qui præsentibus æquus, nihil ulterius tentare uideatur: uti purpura ambitionis, animiq; sublimis & uasti, amplitudinis, magistratusq; summi. Sanè cùm apud Alexandrũ quidam Antipatri parsimoniã atq; modestiam cõmendaret, Foris, inquit Alexander, albo utitur pallio, intus uerò totus est purpureus: fictam notans in homine ambitiosissimo, qui maxima quæq; appeteret, parsimoniam.

LEGES, VETVS ET NOVA.

SEd ut ad nostra redeamus, Canticorũ cantico legitur, Fratruelis meus albus & rubicundus: quo loco diuinarũ literarum interpretes, per colorem album, legem ueterem intelligũt, per rubicundum, prædicationem Euangelij, utrunq;

autem

A autem in Christo: ipsius est enim Lex, ipsius Euangelium. Sanè ubi Leuitico de cicatricibus agitur, albam aiunt cicatricem Legis transgressionẽ significare. Ita illa omnia hieroglyphicè sunt intelligenda.

DE STOLA.

STolam apud ueteres inuenias matronalis pudicitiæ signum: de qua Tertullianus plura. Ouidius amoris & impudicitię præcepta daturus, quò se tamen uerecundum asimularet, ait:

Este procul vittæ tenues, insigne pudoris,
Quæq; tegis medios instita longa pedes.

BAPTISMVS.

EVangelij uerò locum, Citò proferte stolam primã pro iuuene perdito, qui redierat in uiam: ueteres aliquot Theologi accipiunt pro baptismo, ut apud Eucherium. Suprà uerò exeuntibus à baptismatis tinctura, uestem albam parari ostendimus.

B

DE ATRATIS.

SACERDOTES ÆGYPTII.

Ontra uerò nostrorũ mores, sacerdotes Ægyptij, cùm supplicabant, nigris utebantur uestibus: neq; alias quàm nigras uestes eum decere arbitrabantur, qui dijs preces allegaret: quippe ut terram ipsam supplicare significarent, ex qua mortales conformati sumus. Ea uerò apud ipsos nigra figurabatur.

CERES ET FALACRALIS FLAMEN.

ET Cereri nigra uestis apud Arcadas induebatur. Et Falacralis flamen nigro utebatur pileo: erat enim Plutonis, cui cùm immolabãt uestibus utebantur nigris, quem colorem aiunt inferis dijs dedicatum. Et lugentium uestis maximè nigra erat, unde eas Varro anthracinas uocat, quasi carbonarias uelit dicere, ἄνθρακες enim Græcè, Latinè carbones appellantur.

ÆRVMNOSVS.

APud Hebræos luctus supremæq; mœstitiæ indicium uestis erat saccus, & sacciũ appellata, humilis illa quidẽ, abiectæ uilitatis, & informis: quæ qui-
C dem induta calamitatẽ, qua quis oppressus esset, indicabat: cõscissa uerò lætitiã. Genesi: ὅδε ἰακὼβ σακκίοις ἐζωσμένος καὶ τῇ λύπῃ βαρὺς ἐκαθέζετο. Iacob aũt saccium indutus, magnitudineq; mœroris oppressus, humi assedit. Sunt qui ciliciũ interpretentur. Sed & Græci sacci uocabulũ usurpant. Vtcunq;, uestem huiusmodi induere consuerant, cùm in ærumnas, quę omnem superarent consolationem, incidissent, qua demũ leuati saccum discindebant. Vnde psalmo XXXV. legas: Ego autem cùm mihi molesti essent induebar sacco, & macerabam ieiunio animam meam. Eodem autem significato color niger luctum, & quam Theologi nostri facti pœnitentiam uocant, indicare plerisq; locis manifestum. Nam atratas in luctu uestire, à rerum primordio ad hoc usq; tempus unanimi omnium consensu factum. Tum illud Leuitico celebratur, Si non capillus niger fuerit: quod exponunt, si nullum pœnitentiæ signũ per lachrymas dederit, aut aliquem omnino mœrorem præ se tulerit.

MAPPA.

ET mappa ueli genus, quod mensis insternimus, quoq; abstergendis manibus utimur, hieroglyphicum suum adepta est: siquidem ea signum erat in

ludis, quo equi de carceribus excitati cursum arripiebant: mittebat enim prætor D
eam cùm signum daret, quod nunc clangore tubarum significatur: de quo apud Martialem habes:

Cretatam prætor cùm vellet mittere mappam.

Nero libertos suos id facere uoluit, quod tanto apud ueteres honori ducebatur. Nam apud Liuiũ legas VIII. ab Vrbe cond. L. Plautio prætore graui morbo detento, Dictatorem creatũ fuisse, qui ludis Romanis signum daret quadrigis emittendis: qui eo ministerio functus, Dictatura se abdicauit. Hodie quoq;, mi Iane, Romæ munus id ad ornatissimos uiros defertur. Nam, ut nõ ignoras, Angelus Cæsius Aduocatorũ facilè princeps, & Cardinalis pater, & nobilissimus uir Petrus Melinus, tam eruditione, quàm domestica celebritate insignis, duo S. P. Q. Romani Cancellarij (is enim titulus apud omnes Europæ Principes inter honoratiores hodie celebratur) inter alia præfecturæ tam præclaræ munera, cursorum in stadio emittendorum etiam negotio præficiuntur.

PALVDAMENTVM.

TRibunum, uel præfectũ, aut præsidem aliquem ex habitu significare qui uolebant, imaginem eius paludamento insignem faciebant. Erat enim paludamentum uestis militaris, quo Duces, Tribuniq;, & præfecti ad id munus electi, cùm in prouinciã proficiscebantur uti consuerunt, indeq; Paludati dicebantur, quemadmodum milites præcincti. Paludamentum Nonius chlamydem mox appellatam dicit: sed id quoq; antiquum nomen. Sed enim omnia militaria ornamenta, paludamenta dicebantur. Vnde Verrio libris auguralibus, Paludati, armati, ornatiq; sunt. E

RVBICVNDA.

RVbicunda uestis, tunica uel pallium deprompta, pugnæ acieiue cõmittendæ hieroglyphicum apud Romanos habebatur: de quo in Marcello, & in Pompeio, & in M. Bruto, Plutarchus.

LÆNA.

ET læna uestimentũ militare, quod supra omnia uestimenta inducebatur: de qua Maro:

Tyrioq; ardebat murice læna.

Id uocabuli à Græcis dubio procul mutuò sumptum, qui genus id indumenti F
χλαῖναν dicunt.

VERSICOLORIS.

VErsicoloris uestis adolescentiæ hieroglyphicum est. Eaq; de causa ueteres Comici adolescentis personam uersicolori ueste indutam, in scenam inducebant, ut scilicet ingenij uolubilitatẽ, cupiditatumq; uarietatẽ, in ea ætate præcipuam cõmonstrarẽt. In Iosippo uerò puero per uersicolorẽ uestem, doctrinarũ & uirtutum copiam, quæ iam ex eius indole concipiebatur, intelligit Adamantius. Quòd uerò lex nostra præcipit, uestem ex duobus textis nõ induendam, eò respicit, quòd minimè debeas Christum adorare simul & dæmonas: id enim est abominabile uestimentũ. Non uult enim hominem semel Deo dicatum, diabolicis sese immiscere negotijs, neq; simul orationibus incantationibusq; uacare, & huiusmodi alia quæ in spiritus cõtumeliam quotidie fiunt. Neq; uetat hoc lex in textis tantùm, uerùm etiam diuersi generis animalia cõmisceri prohibet, circuncisionem quippe, atq; baptismũ, ut ait Hesychius, non esse cõmiscendos.

A LINTEA.

LIntea uestis alba supra cæteras uestes inducta, puellaris ætatis indiciũ fuit, quòd eo genere amiculi apud ueteres puellę ante duodecimum annum utebantur. Hinc illud apud Afraniũ citatur: Puella nõ sum, supparo si induta sum. Vult uerò Nonius supparum linteũ esse femorale, usq; ad talos pendens, dictũ quòd subtus appareat. Sunt etiã puellares uestes ex Varronis iussu, chlamydes, encobomata, ac parnacides, quas iubet ut puellæ habeant, potius quàm togas. Vtcunq;, longa uestis omnino fœminea est, aut citharœdica: de qua Maro,

Necnon Thraicius longa cum ueste sacerdos
Obloquitur numeris septem discrimina vocum.

Ita Propertius libro II. *Pythius in longa carmina veste sonat.*

FIDES LVBRICA.

NOnianum uerò supparũ adducit in memoriam mihi linteum alterũ, quo mulieres hodie passim utuntur domi. Id infra thoracem accingitur, & ad pedes usq; propendet, anterioresq; tantùm partes uelat: uulgò non impropriè B gremialia uocantur. Habet hoc uestimenti genus hieroglyphicum suum. Nam & prouerbium est, Nec mulieri, nec gremio credi oportere, quòd & illa incerti & leuis animi sit, & in gremio posita plerunq; cùm in obliuionem uenêre, illis temerè surgentibus, procidunt.

FIDEI CREDITVM.

SInũ hunc Latini mihi uidentur appellasse, quamuis eius locutionis latè patet usus, præsertimq; ubi potestatem aut quid fidei creditũ significat, ut altero & uigesimo Pandect. lib. Tit. III. Scęuola: Titio C. do, lego, quę mihi pertulit: quę ideo ei non caui, quòd omnes fortunas, & substantiam, si quam à matre suscepe rat, in sinu meo habui, sine ulla cautione.

PRÆTEXTA.

PRætextam nonnulli putant togam fuisse, quę ad talos usq; produceretur, dictam quòd in ea purpura prætexeretur. Per eam honorem intelligebãt, qui esset cuipiã habitus: honestorũ enim prætexta erat, ait Pædianus, toga uiliorũ. Alij nomine hoc purpureã quandam fasciã ualde latã intelligũt, quę tamen multipliciter plicata in angustũ contraheretur, atq; ita supra alia uestimenta nunc ab C humeris, nunc à pectore in fasciæ modũ circunduceret̃, nunc eius capita utrinq; ab humeris in pectus demitterentur: cuius generis amicula Romæ plerisq; antiquorũ statuis inducta cõspicias. Et in Veneta nobilitate qui togati incedunt, eo omnes amiculi genere utunt̃, eo excepto, quòd purpurea apud eos in usu nõ est, sed ex nigro panno plurimũ. Purpura eñ nõ nisi magistratibus cõceditur, hisq; insignioribus. Nuptialibus quoq;, & cùm primi honores, quos procuratorios uocant, alicui deferunt̃ (sunt uerò hi sacrarũ largitionũ præfecti) tunc cõsanguineis & cognatis & affinibus licet per aliquot dies uti purpura in lætitiæ gratulationisq; significatũ. Sed admonet me color purpurę, ut quid in diuinis literis manus coccino prælígata sibi uelit, exponã, Zarę manus inquã Iudę filij, quæ se de matris utero porrexit: nulli eñ dubiũ, esse id hieroglyphicum, per quod theologi, ut apud Irenæũ est, Iudaicũ populũ simplicibus legis operib. & circũcisionis sanguine insignẽ, qui prius apparuerit, secq; mox retraxerit, loco alteri fratri, qui & ipse in utero matris erat, dato, interpretant̃: & per Pharea Christianos, qui secundo loco cogniti hæreditatis primigeniæ messẽ abstulerint. Sed ut Romã repetamus, antiquissimũ apud Ro. quoq; fuit, ut magistratus prætexta uterent̃.

Nonius quoq; ait prætextam insigne Romanũ esse, quod supra tunicas honorati quiq; sumerent. Et prætextatę fabulæ dicebantur, ut apud Festum legas, quæ res gestas Romanorũ continebant, in quibus scilicet Imperatorum negotia agebantur, Regesq; Romani uel Duces inducebantur. D

PALMATA, ET TOGA PICTA.

IOuis quoq; imago toga prætexta insignis dedicabatur, cui & palmatam tunicam, & togam pictam adijciebant, quo habitu triumphales etiam uiri conspicui incedebant, ut apud Liuium legere est lib. X. Et apud Iuuenalẽ triumphantem uides in tunica Iouis superbire.

PVDOR.

QVantum uerò pertinet ad pueros, pręcipuum prætextę significatum fuit, ut pudorem indicaret, quem scilicet ætas ea, quæ prætextata dicebatur, sibi proponere deberet: eiusq; rei indiciũ esse purpureũ colorem, unde admonerentur uerecundiam in dictis factisq; omnibus amandam. Quòd si nuptialibus, de quibus apud Catullum, ad aliqua petulantius dicenda adhiberentur, quò id facere liceret prætextę iure minimè uiolato, eam in id tempus abijciebant. Hinc pro lasciuo sermone atq; licentioso, aliqui prætextatum dixere. Sunt uerò hæc quæ tangit Seneca, Medea: E

Festa dicax fundat conuicia Fescenninus. Ita Catullus:
Nec diu taceat procax Fescenina locutio.

Ea uerò qualis sit, ad multos qui subsequuntur uersus explicatur.

MANIPVLARIS.

CAliga quoq; suum habuit hieroglyphicũ, ut scilicet eius ordinis militẽ indicaret, qui manipularibus pręfectus esset: eo enim calciamenti genere utebantur. Subiecti erant hi centurionibus, & caligati dicebant: unde apud Tranquillũ legas de Augusti facilitate, qui uallares muralesq; coronas sæpe etiam Caligatis tribuerit. Inter hos infimæ notę milites quia & enutritus, & assiduè uersatus erat C. Cęsar, qui Tiberio successit in Imperio, ab eo calciamenti genere Caligula uocitatus est. Qui uerò esset manipularis ordo, & quo militũ numero constaret, quoq; signo turma huiusmodi cognosceretur, minimè dissimulandum. Apud Liuium enim numerus XXX. militum sub manipulo cogebatur, uno quippe uexillo. Manipulus uerò præcipuè dicitur fasciculus alicuius rei, quia manu capitur. Romulum quippe aiunt manipulos fœni pro uexillis habuisse, quòd repentino tumultu excitatus id signi genus prætulerit, req; bene gesta, boni inde ominis causa manipulos instituisse. F

PENVLA.

PEnula militaris uestis, quam cœlo pluuio gestare consuerant, quã Horatius solstitio nihil prodesse dicit. Tribunitiæ potestatis insigne fuit. Hadriano autem Tribuno facto, Imperij omen fuisse penulas amissas, quas Tribuni gestare soliti pluuiæ tempore, Imperatores uerò nunquã, ait Spartianus. Potestas uerò Tribunitia, quia sacrosancta erat, ab Imperatoribus usurpari solita, ut quæ maxima esset pars Regalis imperij, ut apud Vopiscum est.

ZONA.

VIrginitatem per zonam significare tam Gręcorũ & Latinorũ est, quàm etiã Hebræorũ. Trœzeniorũ autem uirgines zonã Palladi Apaturiæ ante nuptias dedicabant, sicuti crines Hippolyto, cui Diomedes templũ excitarat, quòd Aurigam in cœlo positum Hippolytum crederent, autor Pausanias. Sed nos ad

zonam.

A zonam. Deniq; plerisq; locis diuinæ literę zonam pro fortitudinis hieroglyphico ponunt, eaq; Pontificem sacra facturum præcingi iubent. Sed quòd uariari cum opere plumatili præcipitur, non rectè nonnulli pro plumatili topiario substituendum putant: multa enim adhuc huius antiquitatis uestigia extant, ab extremis præcipuè noui orbis nuper inuentis partibus allata, ubi tam indumenta, quàm gestamina, scuta etiamnum, & diuersi generis uasa pleraq; omnia, psittacorum, & phœnicopterum, & aliarũ pictarum auium plumulis intexuntur, opere tam uenustè uariato, ut nihil delectabilius possit oculis offerri. Nam quòd superius dicebamus hanc pro fortitudine poni, cinctus ipse apud Romanos strenuum significat, uti discinctus imbellem, & ignauum, ac nihili hominem notat. Tertulliano zona tormentum est. Hilario, efficax in omne opus bonum apparatus, ut ad omne ministerium Christi uoluntatis cingulo simus accincti.

VINCVLA IVGALIA.

IVgalia uerò uincula quæ sint, apud poëtas omnes uulgata sunt. Noua sanè nupta cingulo præcingebatur ex lana ouilla facto, quod uir prima nocte, in
B Deæ uirginalis honorem, sponsæ accubans in lecto soluebat. Vnde Homerus, λῦσε δὲ παρθενίην ζώνην. Et apud Ouidium:

Castaq; fallaci zona recincta manu.

Eoq; spectat Catullianum illud:

Qui zonam soluit diu ligatam.

Indicabat uerò hieroglyphicum hoc, ut sicut illa in glomos sublata coniuncta inter se est, sic uir suus secũ cinctus iunctusq; esset. Cingulumq; hoc Herculaneo nodo uinctum, uir ominis gratia soluebat, ut sic & ipse in liberis suscipiendis felix esset, quemadmodũ Hercules fuit, qui liberos septuaginta reliquisse fertur.

PVERPERIVM.

QVin etiam zonæ solutio puerperij fuit hieroglyphicum: olim siquidem soluere zonam dicebantur, quæ primò pariebant: eaq; de causa leuatæ partu mulieres, zonam Dianę dicabant. Vnde fanum Soluizoniæ Dianæ Athenis fuit, de quo apud Apollonium Argonauticis.

TEMPERANTIA.

HAbent & diuinæ literæ hieroglyphicum quod per zonam cingulum'ue si-
C gnificent, præcipuè uerò temperantiam & moderationem, qua fluxæ animorum cupiditates coërcentur, luxuriantia compescuntur, & modus deniq; imponitur rebus, ut quinto supra quadragesimum Psalmo legas, Regis filiam in cingulis aureis conspicuam, quod alij in fimbrijs transtulere. Apostolus tamen præcincti circa lumbos zonis aureis dixit, quod pro cordis munditia nonnulli interpretantur: alij uestem auro contextam simpliciter accepere. Verùm Euthymius zonam agnoscit, & pro temperantia atq; modestia, quæ concupiscibilem animæ partem coërcet, interpretatur, non hoc dicturus, si uestem simpliciter agnouisset. quanquam & fimbriarum non respuit ornatum, & uirtutum inde multiplicitatem non auersatur.

DE PERA.

POsita zona, uisum est κατὰ πάρεργον & peram apponere: nam & zona ipsa sæpe pera est, ut apud Horatium:

Ibit eò quouis qui zonam perdidit.

Hæc tam apud Græcos quàm apud Hebræos hieroglyphicũ habet

id, quòd pro cura & solicitudine uictus accipitur: unde theologi transferunt ad D
impedimenta humanæ uitæ, quæ animũ alioqui paratũ ad disciplinas intertur-
bant. Græci super hoc dicunt, Diogenes cui pera penus, cui scilicet minima harũ
rerum cura. Euangeliũ quoq;, Non peram in uia, cùm nec quidem solicitos esse
de crastino imperauerit Dominus. Eódem facit & sacculus, quem habere nõ li-
cet: hoc est, in hac peregrinatione minimè thesaurizandum esse. Quod ibi aper-
tius: Facite uobis sacculos qui non ueterascunt.

HIEREMIÆ CINGVLVM.

Eiusmodi est & cinguli significatũ, quod ex lino factũ, eoq; cingere se iussus est Hieremias. Quod quidem ut manifestius intelligatur, exigit locus ut de lino quædã altius repetamus. Linũ enim ex terra nascitur, satumq; prius in gramen pullulat, mox ut flore lasciuierit, uellitur, aqua immersum maceratur, exiccatum mox frangitur, & quoquouersum perdomatur, inde pectitur, atq; netur, neq; tamen prius, quàm feruenti mordaciq; subinde lixiuio perpurgatũ sit, effectumq; candidũ, texitur, ut uestes inde consuantur, quas induti ante faciẽ Domini preces allegemus. Hęc omnia nobis diligenter inspicienda sunt, huiusmodiq; E segetis herbæ'ue cura ante oculos proponenda, quippe quæ probatioris castigatiorisq; uitæ scenam quandam pingere uideatur. Siquidem nos è terra geniti, luxuriare ineptijs statim incipimus: magistra igitur disciplina auellendi à terra sumus, & lachrymarũ aqua macerandi, ad sacerdotalem Solem mox exponendi, laborib. inde & perperã factorũ pœnitentia domãdi, inde per omnes cõscientiæ scrupulos q̃diligentissimè pectendi, ut ita sordes excutiant omnes, nihilq; relinquatur, quod in filo uitæ producendo possit officere: quod quidẽ filũ longa bonorũ operũ continuatione nendũ est, mordaciq; subinde lixiuio dealbandũ, ut eluto ita tetro illo colore, quẽ à terrena contraxeramus origine, candidissimum nobis amiculũ, puta cingulũ cõtexamus, quod tamẽ ad Euphratẽ minimè defodiamus, ne ibi computrescat, inutileq; reddatur, hoc est, Assyriorũ & Babyloniorum moribus corrumpamur, sed eo & integro, & nitido custodito, clericos, qui uerè sint per sortem electi, profiteamur. Atq; hæc est super sacerdotũ amictu ratio nulla nõ hora repetenda. In uniuersum autem linteas uestes sacerdotibus attributas habilitatem significare ueteres pleriq; Theologi dixerũt. Inde lintea tunica iustitiam, femoralia identidem lintea castitatem ostendunt: nempe id innuentes, quòd ueluti linũ res est admodum parabilis, ita uirtutes, modò eas appetierimus, minimo negotio comparantur. F

PVRITAS.

Herodotus, ut Gentes quoq; nobiscum in puritate uitæ sentire cõmonstremus, nefas ait apud Ægyptios laneas uestes in ædes sacras inferre, proindeq; linteis usos: de quibus ita Martialis,

Linigeri fugiunt calui, sistrataq; turba, Inter adorantes cùm stetit Hermogenes.

Vnde apud Tertullianũ de Christo: Cùm linteo circũstringitur, propria Osiridis ueste. At Plutarchus libro de Iside & Osiride, cur eorũ sacerdotes linteis tantùm uestibus uterentur, unicam eam esse causam existimat, quòd immortalibus dijs omnia pura mundaq; conueniant: non enim esse fas, Platone teste, pura deorum numina impuris & contaminatis rebus coli: quare cùm linum ijs quas superius recitauimus causis maximè purũ fiat, sitq; ad eluendum expeditissimũ, sacrificis Deũm cultoribus ante omnia congruere censuerũt. De nigris uerò uestibus, quas tunc induerent cùm Deos precibus placare instituissent, superius dictum est.

FA-

A FATVM.

ADdemus & illud, receptissimũ apud poëtas esse lina pro fato ponere, quod nescio quid sapit hieroglyphicũ. Nam ut Parcarum stamina prætereamus, quæq; super his alibi dicenda sunt, cur linum pro fato poëtæ ponant, causam afferunt interpretes Theocriti, quia scilicet terræ fœtus est linum, quemadmodum etiam mortales: idq; abruptum, significat hominem rursum ad terram redire.

CASTIMONIA.

SEd ut ad uitæ redeamus integritatem, moresq; castos, nihil aliud sibi diuina nostrorũ monumenta uolunt, dum sacerdotalia memorant indumenta, quibus Campestre adnumerant, quod alij femoralia dixerunt, nisi ut hinc castitatẽ etiã nos assumere cõmonerent, indumentũ quippe quo pudenda cooperiamus, & renes etiã constringamus: eo enim sacerdos præcingi iubetur, in holocausti faciendi lege, hoc est, ut Cyrillus interpretatur, fluxæ libidinis luxuriam castitatis cingulo coërcere. Sacerdos enim qui sacris assistit altaribus, id præcipuè curare debet, ut castus & intaminatus operetur.

B PROFECTVS ORATIONIS.

TAmetsi Origenes sublimiore quadam cõtemplatione raptus, cùm octo ponantur, Exodo, sacerdotis indumenta, cur Leuitico septẽ tantũ recenseant inquirit, hoc scilicet Campestri posthabito: eoq; rem deducit, ut ueluti de Mercurio nationes reliquæ ueteres intelligebant, per genitale nos quoq; sermonem accipiamus, qui quidem tunc exerceri debet, cùm spes profectus aliqua uisa fuerit affulgere, fœturamq; minimè irritam futurã. Cùm uerò nos nulla profectus spes inuitarit, sed auersas à bono aures, auersa hominũ ingenia perspexerimus, Campestria subliganda, orationi quippe nihil quicquam profuturæ frænũ imponendum. Sunt uerò Campestria, perizomata, ut Eucherius, quibus iuuenes qui nudi exercebantur in campo, uti cõsuerunt, pudendis cooperiendis. Iam & illud continentiæ significatum est maximè proprium, & admodum hieroglyphicum, nisi oculos uerecundiorum offenderet, quo pudendum fibula cohibitũ ostentatur. Vsitatissimũ autem apud ueteres fibulam apponere, præcipuè his, quos ad Musicam educarent, ne scilicet Veneri operam dantes raucedinem contraherent. Vnde & fibulare, & eius contrarium, refibulare, uerba.

C RERVM PROGRESSVS PER CALCEVM.

SEd neq; calceus est inter indumenta contemnendus, qui progressionis indicium est: pro uiatoribus enim excogitata sunt calceamenta: proq; expeditionum auspicijs in diuinis literis calceamentum ponitur. Inde Psalmo LX. dictum uolunt: In Idumæam extendam calceamentũ meum: hoc est, in Idumæã progressus, eam mihi subijciam. Sanè ueteres Theologi, ut Eucherius tradit, ueluti per pedes humanitatem Christi significari dicunt, ita cum aduenisse, & corpus nostrum induisse, per calceamentum ita porrectum interpretantur: & quòd positum est, in Idumæam, in plebem gentilium hanc manifestatum iri pollicentur. Quod quidem dictum, Iane mi, Ægidius noster cùm tempora, quibus hæc futura sint, dinumerasset, rem multis diuinorum uatum oraculis comprobauit. Reliquũ est, ut quæ futura ille magnus omnino uir prædixit, nos assiduis precibus, ab Optimo Maximo fatorũ Rege deposcamus, ut tu argumentum habeas ingenio tuo dignum, quod scriptis illustrare aggrediaris.

PIERIVS VALERIANVS BELLVNEN. AD ORNATISS. PATRITIVM VENETVM IO. CORNELIVM FANTINI CLARISSIMI F. DE IIS QVÆ PER BVLLAM, ANVLUM, INSIGNIORES ALIQUOT GEMMAS, & GESTAMINA QUÆDAM SIGNIFICANTUR,

EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

CVM primùm intellexi, Magnificentiſsime Ioannes, te præſtantiſsimi viri Aloiſij Cornelij generum effectũ, clariſsima quippe Clara eius filia in vxorem accepta, ſtatim Venetias aduolaui, de tam felici matrimonio tibi coràm gratulaturus. Inueni verò domũ totam exultantem gaudio, & auſpicatiſsimis nuptijs bona cõmodaq; omnia ominantẽ, te verò cum inſtitoribus agere de muliebri mundo, de bulla aliqua pereleganti, aureoq; torque, & anulo pronubo, in quo non ſplendorem tantùm, ſed & pulcherrimũ aliquod ſignum quod antiquitatem ſaperet quæritabas: ideoq; aduentu meo lætatus, ſuper his multa interrogare cœpiſti, quòd circa rerum huiuſmodi cognitionem me diu verſatum noras: E *de quibus cùm multa dicta fuiſſent, longeq; plurima dicenda eſſent, rogaſti me, vt per otium ea ſcripta tibi traderem, vt hæc quietius examinares. Bullam autem præcipuè petebas, anulumq; cum gemma aliqua inſigniori, præclaraq; antiquorum opera, quæ non temerè olim & magiſtratibus, & ijs qui fortiter aut ſapienter ſe geſsiſſent, honori fuerint condonata. Hæc igitur ego quoq; per otium in vnum tibi congeſsi cõmentarium. Quid enim ego antiquiſsimus domus tuæ cliens negare potuiſſem, quod tu tam honeſtè poſceres, quodq; ad ingenij tui elegantiam facere mihi videretur? Antiquiſsima enim eſt imaginum diſciplina, & gentibus omnibus quæ ingenijs & eruditione claruere, in primo ſemper honore habita. Idem de Regijs, de Romanorum faſcibus, de ſella, deq; ornamentis alijs dici poſſet, cuius potiſsimum rei ratio ab Aegyptijs primùm deſumpta, reliquis mox nationibus cõmunicata. Volui itaq; vt pars hæc meum erga te ſtudiũ, amorem, obſeruantiamq; declararet: eo enim conſilio ſcripſi, vt hæc qualiacunq; ſint, iſtiuſmodi mei erga te cultus teſtimonium eſſent manifeſtum. Ingrati ſiquidem animi eſſet, nõ aſsiduè eſſe memorem beneficiorum, quæ in me domumq; meam vniuerſam, clariſsimus patritius Fantinus pater tuus ſummæ vir integritatis aſsiduè contulit, quæ quidem è memoria vitaq; mea nunquam euellentur. Accedit ad hæc, quòd tu quoq; iure quodam hæreditario eadem benignitate patrocinium erga nos idem ſuſcepiſti, meq; præcipuè vel à teneris vtriuſq; noſtrûm vnguiculis in amicitiam tuam acceptúmne dicam, an in domo tua compertum, fouere, ac omni officiorum genere proſequi nunquã deſtitiſti, diſciplinam liberalitatemq; eam quam à patre ſapientiſsimo atq; optimo viro acceperas, egregiè conſecutus. Auxerunt autem tot merita ſummum ingenium tuum, ſuauiſsimiq; mores, probitas dubio procul ſingularis, quæ vt te ſemper mirabiliter & amarem & colerem, effecerunt: nam & tu aliquid dignum maiorum tuorum gloria cogitas, futurumq; eſt, vt inde virtutis etiam tuæ lumen eluceſcat. Sed quoniam tam claræ ſunt laudes tuæ, vt meo non indigeant teſtimonio, eæq; ſuapte vi omnibus innoteſcunt, ijs nunc dimiſsis, ad negotium quod explicari quæris, accingamur.*

F

DE

A
DE BVLLA.

BVLLAM apud Romanos cordis effigiē habuiſſe, multi profitentur. Hetruſcorū ſanè geſtamen illud ab Lucumone Hetruſco duce, quē Romulus tam cōdendæ quàm inſtituendæ urbis ſociū habuit, acceptū. Eum uerò Pythagoricū fuiſſe Auſonius oſtendit, ubi Samij Lucumonis acumē celebrat. Sedenim Pythagorā Tyrrhenū fuiſſe, Ariſtoxenus, Ariſtarchus, & Theopompus aſſeuerant, quos Theodoritus id ipſum ſentiens autores habet: quamuis unus Neanthes eum Tyriū fuiſſe ſuſpicetur. Multa uerò huiuſmodi excogitata ſunt à Pythagora, quia non ſolùm originatione motus, quòd multę olim in Hetruria ciuitates ab Ægyptijs fundatæ conſtitutæq; dicuntur, ſed quòd ipſos etiam Ægyptios adierit, à quibus ſacri ſermonis rationem, obſcuritatem in loquendo ſymbolicam, & diſciplinas alias reportauit. Cur uerò Samium nōnulli eum fuiſſe dixerint, alibi diſputatum.

B ERat uerò apud Romanos geſtaminis huius hieroglyphicū ſignificatum, ut ingenui pueri figurā huiuſmodi de collo ſuſpenſam ante pectus inſpicientes, ſe tum demū homines futuros cogitarēt, ſi corde præſtarent. Ideoq; Tarquinij Priſci filium, quatuordecim nō amplius annos natū, uirili edito facinore, hoſte quippe in acie cæſo, Bulla primū omniū ea ætatula donatum aiunt. quamuis & Herſilię filiū adhuc infantulū, quòd primus ex raptis coniugibus ortus eſſet, eo geſtamine decoratum, proditū ſit:

CORDE PRAESTANDVM.

puerumq; Papyrium ob tacendi ſimulandiq; peritiam, qua in eludenda matris importunitate, quæ ſenatus ab eo ſecreta perſcrutabatur, uſus eſt, ea maximè nobilitatum. Sunt autem qui uocis ſecuti ſignificatum, ἀπὸ τῆς βουλῆς, id eſt, à conſilio Bullam dici uoluerint, ideoq; datam pueris geſtandam, quòd ætas ea alterius ſit conſilio regenda. Puerile enim omnino geſtamen fuiſſe Perſiani ad Cornutum
C uerſus oſtendunt:

Cùm primùm pauido cuſtos mihi purpura ceſſit,
Bullaq; ſuccinctis laribus donata pependit.

Apertius uerò Tullius Verrinis: Bulla in toga prætexta erat ornamentum pueritiæ, indicium atq; inſigne fortunæ.

CONSILIVM.

ALij ſignificare uoluiſſe dicunt, conſilium à pectore proficiſci, ideoq; Bullæ hieroglyphicū in eam partem reſidere. De conſilio uerò per figurā cordis à gutture pendentis expreſſo, in Cordis ipſius commentario ſatis diſputatum.

VERITAS.

AEgyptij ſanè cùm ueritatē ex humano corde gutturi appenſo ἱερογλυφικῶς indicari dicunt, Bullā hanc intelligunt: inſignemq; ſanè hoc geſtamine prædicant iudicem illum, quem in Simandij monumentis fuiſſe tradunt, cuius à collo ſuſpenſa ueritas penderet, oculiſq; eſſet in ſinum deiectis, octo legum libris circunſtantibus: quod nos admonere dicunt, Iudices integros eſſe debere, & ſolam inſpicere ueritatem. Quòd uerò eſſet compendioſum ueritatis hieroglyphicum

nullũ corde ipſo cõmodius inuenimus. Adamantius ubi Ezechielis dictũ illud D
interpretatur, Et catena circa collum tuum: ſi me, inquit, poſteaq̃ iuſtitiæ opus adimpleuero, intellectu ornauerit ueritatis, tũc mihi ornamentũ nuptiale, tunc catena collo decora circundatur. Nam & Platonici, qui iuſtitiã uolunt actionẽ eſſe quandam animæ propriam, ei locum etiam circa pectus attribuunt. Nos uerò cùm ueritatẽ eſſe quid ingenuũ, & mendaciũ ſeruile quiddã addidicerimus, ἐλευθέρου γὰρ ἀνδρὸς τ᾽ ἀληθῆ λέγειν, Ingenui opus uiri eſt ut uera proferat, eamq; Bullã ingenuos tantùm geſtare ſolitos, quid illud fuerit geſtaminis, quod ueritatis indicium à collo penderet, præterquã Bullam hanc, ſuſpicari nequimus. Sanè Diodorus ſignum id uarijs ornatũ gemmis fuiſſe profitetur. Leuitico etiam, ubi de pontificis ornatu agitur, ueritatis ſignũ inuenias in pectus incubuiſſe: de quo alibi ſuo loco diximus. Sed & Salomonis dicterijs cap. III. ueritatem gutturi circundare commonemur.

INVIDIAE AMVLETVM.

Erat & triumphantiũ geſtamen Bulla, quã in triumphis pre ſe geſtabãt, incluſis in eam remedijs, quæ aduerſus inuidiam pollere credebantur. Illud adnotandum ex Aſconio, Bullã ſuſpendi in collo infantibus, ingenuis aureã, inuenio etiã apud alios argenteã, libertinis uerò ſcorteam, eſſe ſolitum, ut illud apud Iuuenalem aperiatur, Signũ de paupere loro. Sanè noſtræ etiã ætatis mos eſt, ut ſi quis torquem aureum, catellam'ue geſtare uoluerit, neq; tamẽ equeſtri, uel, ut aiunt, militari, aut alia quapiam dignitate, cui geſtamen illud competat, ſit inſignitus, ligulam ex loro geſtamini eiuſmodi alligare compellatur. E

GLORIOSVS.

Neque tamen ubiq; Bulle nomen pro geſtamine accipiendum, ſed & pro baltheorum, & forium, & aliarum plurimarum rerum ornamentis: unde pars hæc pro gloria faſtuq; ponitũ, ubi quis non aliter gloria turgeſcere uideatũ, quàm Bulle ipſæ inturgeſcentis cuiuſdã figure ſpeciẽ præ ſe ferũt. Vnde dixit Perſius: F

Non equidem hoc ſtudio bullatis vt mihi nugis Pagina turgeſcat.

Id quod alia metaphora alibi dixit, Ad populum phaleras. Bullæ autem in zonarum ornamentis tanquã claui affixæ, baltheis dedere nomẽ, quaſi bullatei uocitentur. Et clauorum capita tumentiora, qualia templorũ, & priuatarũ aliquot ædium ualuis ornamenti cauſa affigi ſolent, Bulle nuncupantur, quas Cicero ait Verrem, quæcunq; aure eſſent, omnes auferre non dubitaſſe. Et apud Plautũ, Aſinaria, Leonida ſeruus in Atriani Saurie perſona, Iuſsin', inquit, in ſplendorẽ dari Bullas has foribus noſtris? Idq; nominis eſt ſimilitudine inde ſumpta, quòd perquàm ſimilia ſunt bullis, quas aqua in aquam decidua ſuſcitat.

HVMANA FRAGILITAS.

Quoniam uerò tumorculi illi perexigui, qui ſtillicidijs in aqua fiunt, citò prætereunt, ad humanæ uitæ fragilitatem oſtendendam hieroglyphicũ factum eſt prouerbium, Homo bulla: cuius meminit Varro libro De re ruſtica primo: quamuis nonnulli de ijs tantùm dictum uolunt, qui iam ſaturi annis propè caſuri ſunt, & morituri.

A ## DE ANVLO. FIDES.

PRæcipuum anuli significatũ, hieroglyphicumq; uerum est, ingenui hominis fidem indicare: quandoquidem anulum ueteres non ornatus, sed signandi causa circumferebant, nec plus habere quàm unum licebat: quamuis laudatissimũ eiusmodi morem, succrescente postmodum luxu, & diuitiarũ ostentatione, deliciosi populi labes uiolarit. Scimus enim inuidiosum Sergio cuidam, nobili alioqui uiro, cognomen additũ, ut Orata diceret, propterea quòd duobus anulis aureis & grandibus uteretur: uulgus enim aurũ, orum, ut nunc passim dicitur, enunciabat. Sed erat hoc ad gemmarũ etiam ostentationẽ, quarum mox luxus creuit in immensum. Nam signũ in uno tantũ habere permittebatur, nec cuiquã nisi libero, quos solos fides decerneret, quę signaculo cõtineretur. In diuinis quoq; literis anulus est fidei signũ: quò spectare Euangelicũ illud Theologi aiunt, Date anulũ in manũ eius. & quod Psal. legitur: Signatũ est super nos lumen uultus tui Domine. Nam & Paulus ultimo Digestorũ, anulum huiusmodi signatoriũ inter ornamenta recenseri negat.
B De hoc Cic. ad Q. fratrem: Sit, inquit, anulus tuus nõ minister alienæ uolũtatis, sed testis tuæ. Sanè apud ueteres testamentorũ tabulæ, septem testiũ signis anularibus muniebantur, quæ facti testamenti fidem facerẽt. Quòd uerò seruis atq; libertis ius anulorũ negaretur, quo tamẽ impetrato, ingenuitas simul impetrata intelligeretur, XL. Digestorũ lib. Papinianus, Neratius, Paulus, & Vlpianus ostendere. Hîc uerò quæsiuisti à me, quid sibi uellet in scenis anuli aurei legatus usus, quo nõ alibi, q̃ in scena liceret uti. Respondi, locũ eum ex Pandectis desumptũ esse, sed fœdissimè uitiatũ eorũ imperitia qui literas nunquã attigerũt. Nam quòd uulgata habent exemplaria: Proinde etsi scenicæ uestis ususfructus leget̃, aut anuli aurei, uel alterius apparatus, alibi quàm in scena nõ utetur: legendũ ex antiquissimo Pisano codice qui Florentiæ custodit̃: Proinde si scenicæ uestis ususfructus leget̃, uel aulæi, uel alterius apparatus, alibi quàm in scena nõ utetur. Habes em̃ uestem scenicã, habes aulæa, habes reliquũ apparatũ. Ac de aulæis huiusmodi apud Horatiũ legas, Auditoris egent aulæa manentis, in huiusmodi ornatus scenici significatũ.

COR.

SEd hæc utcunq; habeant, illud manifestũ est, digito qui minimo læuæ proxi-
C mus est, anuli gestandi munus demandatũ, eaq; de causa nomen illi inditũ anulari: erat enim is cordis indiciũ, ideoq; institutũ ab Ægyptijs, ut anulo tanquã corona honestaret̃. Eundem sacerdotes ad deorũ aras operantes confectis odoribus illinebant: idq; propterea fieri solitum aiunt, quòd dissectionũ periti neruulum quendam à corde natum per dorsum ad eum tendere, & in eo desinere compererint. Sanè solebant in huiusmodi anulis eorum etiam imagines fieri, quorũ memoriã colerent & obseruarent, quòd eos sibi præcipuè cordi esse, qui eas gerebant, cum quadam etiam ambitione omnibus ostentarent. Vnde Cicero lib. de Finibus, Epicuri studiosos memorans: Epicuri imaginem, inquit, non modò in tabulis, sed etiam in poculis & in anellis habebant.

IGNAVIA HONORATA.

ALij putant anulum in hunc digitũ immissum, ne aurũ tam facilè obtereret̃. Ignauissimũ em̃ esse eum inter omnes digitos, manifestũ est, ideoq; ad auri & gemmarũ incolumitatẽ aptior uidet̃. Non em̃ exporrigi sine aliorũ comitatu potest, unde minus attritui obnoxius est. Itaq; nõ desunt qui per eum digitũ anulo honestatũ, honores ignauo cuipiã habitos interpretari uelint. Sed quantũ

pertinet ad locum, ſubſecuta ætas nihil intereſſe iudicauit, quo geſtaretur articulo, ſed ut quiſq; uellet, quacũq; manu, quóue libêret digito, ferre permiſſum eſt. D

NOBILITAS.

SEd utcunq; illi philoſophentur, apud Romanos anulus omnino ſignũ nobilitatis fuit: nam ut apud Liuium libro ſecundi belli Punici tertio, Mago, qui Cannenſis uictoriæ nuncius Carthaginem miſſus erat poſt rerum geſtarum ſeriem enarratam, ad rerum tam lætarum fidem, effundi iuſsit in ueſtibulo Curiæ ingentem illum anulorum aureorum aceruum: deinde uerbis adiecit, quò maioris cladis indicium eſſet, neminem niſi equitem, atq; ipſorũ primores, inſigne id geſtare. Et in calce noni ab Vrbe cõdita, Tantùm, inquit, Flauij comitia indignitatis habuere, ut pleriq; nobilium anulos aureos & phaleras deponerent. Et ubi Cicero oratione quarta obijcit Verri, quòd indigniſsimos in cõcione anulis aureis donaſſet, Honori, ait Aſconius, & lucro ſunt, ut haſtæ, uexilla, phaleræ, coronę ciuicæ, item anuli aurei ingenuitatis ſigna.

DE DIADEMATE. E

B anulis & gemmis, caſu neſcio quo, ad diadema progreſsũ eſt: quo in ſermone, quòd faſciam eſſe diadema dicerem, & in nũmis aliquot eam gemmatã oſtenderem, admirari uidebare: cuius rei fidem afferebam, Ægyptios ſacerdotes ſi principẽ hominẽ oſtendere uoluiſſent, hieroglyphicè canẽ ſolitos facere faſcia uelatũ: de quo ad Floriũ loco ſuo plura.

REGIA POTESTAS.

IDem Regiæ poteſtatis ſignificatum à faſcia etiam apud Romanos acceptum, exemplis tibi plurimis confirmaui. Apud Ammianũ enim Pompeio legimus obiectum ab obtrectatoribus, quòd eſſet rerum nouarũ cupidus, & Regię maieſtatis affectaret inſignia, quia crus faſciola candida obligatũ, tegendi ulceris cauſa, geſtauerit aliquandiu: nihil enim intereſſe, iactitabant illi, quam quis partem corporis redimiret Regię maieſtatis inſigni. Nam & Fauonius, ut Valerius ait, dicere ſolebat, nihil referre, qua in parte corporis ſit diadema, cùm ita Pompeiũ eundem carperet. Eoq; Senecæ ſententia nimirũ ſpectat, ubi dicit: Faſciã ſolue, multum enim mali ſub illa latet. Libro de Alexandri uirtute Plutarchus ait, Tigranem Armeniũ candidam faſciam, quod inſigne regni eſt, ad Pompeij pedes abieciſſe, regnumq; fœdiſsimè depoſitum in prædam cõceſsiſſe. Cuiuſmodi uerò eſſet ornamentũ hoc in nũmis uidimus, in quibus eius Regis caput impreſſum eſt, cum inſcriptione, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΤΙΓΡΑΝΟΥ. ab cuius altera parte hoſtem ipſe proſtratũ calcat, palmamq; dextera prætendens, hoſtis ſceptrũ ſuſtollere uidetur. Ibi uerò diadema ita figuratũ eſt, ut præalta faſcia opere Phrygio, floribus & alitibus ſuperadditis, elaborata, à fronte ad occipitium circundatur, duæq; à temporibus hinc inde tæniæ, ipſæ quoq; à medio deorſum ſciſſæ in humeros uſq; dependeãt, gemmis per omnẽ marginem bacchantibus. Et Cidarin Regis Perſarum inſigne, quod Darius capite geſtabat, cærulea faſcia albo diſtincta circumibat. Ad diadema uerò facere faſciam, Antigoni dicteriũ indicat, uſurpatum à Seneca. Ille enim uetulæ cuidam felicitatem eius admiranti reſpondit: Si noſces, ô mater, quanta quótue mala panni fruſtũ hoc obtegat, diadema commonſtrans, illud quidem uel è fimo tollere minimè dignareris. Sanè cùm Cæſaris imagini quidam ex adulatorum numero, ut Appiani more loquar, coronam lauream candida faſcia præligatam impoſuiſſet, Tribuni Epidius Myrillus Ceſetiusq; F

A setiusq; Flauus, ut apud Tranquillum est, coronæ fasciam detrahi iusserunt, hominemq; qui id fecerat, duci in uincula mandarunt, simulantes & in hoc Cæsari rem gratam facere, qui ad Regni mentionem subirasci consueuerat, atq; ijs qui aliquando eum circa portas regem salutassent, cùm populũ uocem eam indignè ferre atq; ingemiscere animaduertisset, responderit, se Cæsarem esse, non Regẽ, quasi illi ad nomen eius aberrassent: cùm tamen Myrilli factum adeò ægrè tulerit, ut in Senatu grauiter conquestus insidias sibi strui per Myrillum, qui calumniam affectatę ab se tyrannidis astutè cõmentus esset, cùm eum morte dignũ censeret, id demũ obtinuit, ut magistratu priuaretur, senatuq; summoueret. Quòd si quis adhuc dubitet diadema fasciam fuisse, qua principatus insigni Reges uti soliti sunt, si quæ retulimus ambiguũ quidpiam habent, illud apertè dilucideq; declararit, quod super Alexandro Macedone fert, olim eum diadema sibi dempsisse, causa uulneris alligandi, quo Lysimachus in fronte uulneratus fuerat: quod auspiciũ regalis potestatis Lysimacho fuisse rerum scriptores prodidere. Tradunt uerò Græci, fasciam huiusmodi candidam pro insigni Regum esse, &
B à Libero patre fuisse primùm institutum.

VICTORIA.

EAdem fascia in uictoriæ significatũ nonnunquã adhibita: ut quæ Corinnæ puellę poëticis studijs clarissimę data capiti fascia tradit, quòd Pindarũ Thebis melico certamine superauerit: eius eñ picturã capite tænia uincto, hieroglyphicum dubio procul huiusmodi uictoriæ argumentũ, in Tanagræorũ gymnasio fuisse Pausanias autor est. In quo tamen, uti illi uictoriam, ita nos principatũ interpretari possumus. Nimirũ fuit hęc Corinna illa, de qua Propertius noster,

Et sua cum antiquæ committit scripta Corinnæ.

Et in uulgatis à Io. Lascari antiquorum epigrammatis:

καὶ σὲ Κόριννα θοῦριν ἀθηναίης ἀσπίδα μελψαμένην.

Vnde nos in nugis nostris puerilibus: *Inclytæ, quæ Mineruæ clypeũ canit, Corinnæ.* Quòd uerò gestaminis huius inuentũ Libero patri Græci adscribere uoluerũt, manifestum est Ægyptios eo multò antè usos, neq; in Cane tantùm, sed in alijs quoq; simulacris, ut in Isidis tænijs, alio commentario latius declarauimus.

C
DE TITVLO.

ERat & amiculi, siue redimiculi species, cui nomẽ Tutulo prius, mox Titulo fecerunt: ornamentũ quippe capitis in sublime surgens, purpurea uitta redimitum, instar coni, galeri' ue rosarum.

SACERDOS.

EO sacerdotiũ hieroglyphicè significabant. Quin & uxores, & ministræ Flaminis, eo erant gestamine insignes. Petronius ait Titulũ à Numa Rege factum, fuisseq; palliolũ ex lino, quo sacerdotes in sacris uterentur. Alij per Titulũ mitras siue fascias accipiũt, quorũ usus esset sacerdotibus ad ornamentũ, nõ illæ tamẽ otiosæ, neq; temerè appositę, cùm sua præ se ferãt significata. κίδαριν Eucherius pileũ sacerdotalem ait ex bysso, quẽ Græci & nostri tiarã dicunt: quidam etiã mitrã uocant: eamq; incorruptã dicit Apollonius, cùm integrã & incolumẽ intelligit pudicitiã, propter fascias scilicet quib. id gestaminis præligat. Vtcũq;, ornamentũ hoc capitis, ut Hierosolymitanus Hesychius interpretat, sapientiæ signum est, propterea quòd in capite cerebrũ sapientię organũ. Sed antiquioris illius Tituli species hodie quoq; in usu est sub regni nomine, quo quidẽ Pont.

maximi caput, maximis quibusq; sacrorũ solennitatibus insignitur: & ut summa D eius potestas eo gestamine significetur, triplici fascia, auro, gemmisq; ditissima, ornamentum illud redimitum conspicitur. Sed apud Hebræos nullum uenerabilius gestamen erat, quàm Petalũ, aurea lamina in fronte Pontificis, quæ Dei nomẽ illud, quod nulla lingua mortali enunciari potest, quatuor hebræis literis scriptum præferebat, quod Tetragrammaton adhuc appellant.

REGIA CLARITAS.

IN antiquissimis Ægyptiorum monumentis cernere est mulierem quandam tribus regijs caput insignitam. Significare aiunt id, eam regis filiam, regis uxorem, ac regis matrem fuisse. Ea uerò Simandij clarissimi Regis mater fuit, de qua scriptores rerum plurima: quorũ si nos diligentiam sequeremur, tale aliquid in Blancã Philippi magni Mediolanensium Ducis filiam decerneremus, quæ Francisco Duci nupsit, quæ Galeatium Ducem genuit, de qua cultissimum E extat epitaphiũ à doctissimo eius temporis uiro Bartholomæo Lampridio Lyrici nostri clarissimi patruo editum. Id est huiusmodi:

Tres Italos proceres terris ego Blanca Latinis
Regnantes vidi, filia, nupta, parens.

In alijs Ægyptiorum Regijs uarias gestaminũ formas inspicias, quæ Regum capitibus imponerentur, Leonis quippe, aut Tauri, aut Lupi, aut alterius cuiusq; feræ priores partes, draconũ etiam capita, insignia principatus, pro uirtutis, aut operum cõditione, quo quisq; in argumento clarum aliquod facinus edidisset, quóue rerum studio teneretur: quorũ quidem significata de simplicibus eorum cõmentarijs, quæ conscripsimus, requirenda sunt. Neq; uerò sum nescius, coria serpentum plerisq; populis tegumentorum bellicorũ usum præstitisse, quibus plurimùm Amazones in Libya uti solitæ, unde, quod nonnulli tradunt, Medusæ figmentum emanarit.

PALLAS.

SAnè Phidias draconem Palladi apposuisse perhibetur: quod cùm optimè calleret Maro, dracones illos geminos à Tenedo in terram elapsos, post facinus F in Laocoonta & eius liberos perpetratũ, ad summa Palladis delubra confugisse dicit, sub pedibusq; deæ, clypeiq; sub orbe locum tutelæ sibi delegisse. Quod ut manifestius intelligatur, operæpreciũ est quæ Pausanias de simulacro Palladis tradidit explicare. Ait enim simulacrũ Mineruæ Athenis fuisse talari ueste, Medusæ capite eburno pectus obtegente, cum uictoria, cubitorũ quatuor, & hasta in manu: ad pedes uerò clypeus appositus erat: iuxta hastam draco obuolutus cernebatur, quem ipse Erichthoniũ suspicabatur esse. In basi, quę statuam sustentabat, Pandoræ historia sculpta erat, quę mulierũ omnium prima fuisse traditur ab Hesiodo, & in ultionem surrepti ignis, in humani generis perditionẽ emissa.

PROTEVS.

INter insignia reliqua spectare est nonnunquã arborem, nonnunquã ignem flammulis promicantẽ, quandoq; flores, quandoq; plumas in uarias cristarũ species dispositas, quæ modò ad decorẽ, modò ad stuporẽ comparabantur. Quibus cùm Proteus Ægyptij Rex nominatissimus uariè uteretur, datus est fabulę

locus

A locus,ut in tot se uultus cõmutaret.Quamuis non sum nescius Protei figmentũ in longè seciorem intellectum ab antiquis interpretibus acceptum.

VERITAS.

QVippe qui per eiusmodi fabulam, si quis hieroglyphici locutionem abhorreat,difficultatẽ eam ostendi dicant, quam in assequenda ueritate rerum experimur, tot sunt quæ nos eludunt species, sophistarum decipulæ, atq; subterfugia dialecticorum posita,quæ ueritatis speciem præ se ferant, oratorum inductiones atq; soritæ multis argumentorum aceruis in immensum congestæ, ut multùm diuq; laborandum sit, anteaquàm Proteus ipse humana, hoc est, uera se facie spectandum exhibeat.

INSIGNIVM CAVSÆ.

AIunt uerò nonnulli, insignia hæc ideo prius olim excogitata, ut Principis & ductoris sui ordinem milites in bello seruarent: quibus uerò res prosperè successerat,animal cõsecrasse, cuius auspicijs uictor euasisset,cùm animalia singula singulis genijs & cœlorum uirtutibus credita, persuasum haberent, quos B omni cultu sibi propitios reddere, & seruare curabant, cuius aliquando numen uoti compotes explorassent. Quam opinionẽ magnus etiam Iamblichus, ac plerīq; alij Platonicæ factionis proceres enixissimè fouere contendunt, esse quandam in rebus inferioribus congruentiam,ut nunc ita dicam,cum superis asserentes,ideoq; ad sacrificiorũ efficacitatẽ cõferre. Neq; animata tantùm id præstare, uerùm etiam inanima,colores,figuras,numeros:ueluti hexagonarius numerus cum Sole congruit in Crocodilo,in Cane rursus,& canicipite Simia.Quędam à natura profectæ rationes, & uires, pari cum Luna temperatura deprehendunt: ita demũ colores,figuras,formasq; omnes,cuipiam superiorũ cõuenire,uel animaliũ membra singula, ut galli cor, ad solares genios cõciliandos efficacissimũ.

ANIMALIVM CVRANDORVM CAVSA.

ANimalia uerò apud Ægyptios ideo dicit Iamblichus alebantur, quia dum conseruarentur tenerenturq;, familiarem proprietatem ad deos augerent, uimq; cõmunionis inter homines deosq; conseruarent. Quare Mathematici super hoc multa tradiderunt: ac nostris quoq; temporibus pleriq; non postremæ eruditionis uiri,certis quibusdam siderũ momentis imagunculas huiusmodi si- C gnant afflatu captato,ut astri genij'ue illius tutela,quib. se uel à genesi,uel à professione, uel etiã ab euentu aliquo cõmendatos credunt, fortunatiores simul ac beatiores fiant.Sed enim omnia hæc irrita fiunt, ac penitus summouentur, cùm sanctissimũ Christi nomẽ in omnes huiusmodi delusiones opponit: inde enim omne bonũ,inde felicitas uera,& incasura beatitudo. Sed ut susceptũ prosequamur negotiũ, in honore plantæ etiã fuerunt, ne legumina tantũ,ex ijs quæ terra nascerentur, cultu suscepta existimemus.Phœnices enim plantas diuinis honoribus coluere,ut apud Eusebiũ:& casu aliquo auulsas terra,aut alio quopiã euentu intermortuas, miseratione,luctu & deploratione,ex patrio sacrorũ ritu prosecuti sunt.Ad horũ ferè imitationẽ nõ arborum tantũ, uerùm herbarũ atq; florũ obseruationes alias alia de causa excogitauit terra Græcia: uti laureã pro triumphantibus, & ijs qui immortalitate dignũ aliquid perpetrassent: quernã pro ijs qui ciuem seruassent: oleaginã & alia quædam pro Gymnicis, de quibus multa passim Gręci tradidere.Nanq; hi Pandorę primũ caput ponunt coronatũ à Charitibus. Saturnũ Pherecydes ante omnes coronatũ ait. Iouẽ Diodorus post euictos Titanas.Idẽ Priapo tænias dat, & Ariadnę sertũ.Iunoni uitẽ Callimachus,

de quo alibi ex Tertulliano. Hercules nunc populum, nunc oleastrum, nunc apium capite præfert. Suam Apollo lauream, post Delphicũ draconem interfectum, de quo Pindarus, atq; Callimachus. Liber hederam: cuius rei causam loco suo, ex Harpocratione recitauimus: quãuis idem India triumphata lauream tulit: nanq; is, ut Saturninus, triumphorũ Deus habitus. Milites idem ait etiam myrto, quæ propria Veneris est, coronari solitos: quanquã & olea, quæ Mineruæ debetur in primis, redimiti aliquando processere. Prætereo castrenses, murales, & nauales ex auro dari solitas, & quæ latè habentur apud Gellium, Suetonium, & alios, & quæ uulgatissima sunt de insignioribus Græciç certaminibus, Olympijs, Isthmicis, Argiuis, & Pythijs, quorũ præmia oleaster, pinus, apium, & malum. Vnde illud apud Max. Tyrium: Minimè fas est oleastro malóue coronari, qui secum ipse decertet: ut uictor præconio declareris, opus est æmulo. Sed ne uideamur immemores Ægyptiorum, Isis prima repertas spicas capite circuntulit, quod Leo scriptor Ægyptius tradit. Et ut nostrarum quoq; literarum monumenta prosequamur, Eua omnium prima, diceret Tertullianus, pudenda sua folijs coronauit. Sed qui plura super his petierit, Claudij Saturnini librum quem de coronis edidit, inquirat, qui, Tertulliano teste, & origines, & causas, & species, & solennitates earum ita edisseruit, ut nullam gratiam floris, nullam lætitiam frondis, nullum cespitẽ aut palmitem nõ alicui capiti inuenias consecratũ.

LEGES.

AD coronarũ demum hieroglyphica reuersi, coronam dicimus legum indicium esse, propterea quòd certis est uinculis cõplicata, quibus uita nostra ueluti religata coërcetur. Atq; hæc diui Hieronymi sententia est, qui στέφανον μὴ σπέτειν, Pythagoræ symbolum interpretatur, leges non esse dilacerandas, sed in uigore & incolumitate sua conseruandas. Et quoniã sepes complicatione quadam ambituq; certo coronis quodammodo similes habentur, eadem ratione factum, ut in diuinis literis ipsæ quoq; sepes sint legum hieroglyphicum.

HILARITAS.

ROseam tamen & florulentam præterire noluimus, quç quidem corona hilaritatis erat indicium: ueteres siquidem conuiuia celebrantes ornare se coronis consueuerunt, cuius rei principium à diademate simplici fuit, ut scilicet frontem fascia constringerent, quod institutum est salubritatis causa, ut tradit Athenæus, propterea quòd conuiuiorum mos sit sese ad bibendum liberius inuitare. Ne igitur uinum æquo largius sumptum molestos ad caput uapores attolleret, experimento comperérũt plurimùm prodesse frontem ita colligare. Posteritas uerò salubri huic inuento decus & ornamentũ adiecit, atq; ideo fascias illas floribus peruestire cœperunt, quç res procliuiter admodum in effusissimum mox luxum euagata est.

CORNVA.

QVæ uerò corona Regiũ est gestamen, eam à cornu dictam uolunt: passimq; in diuinis literis cornu pro Rege positum inuenias: conueniuntq; similitudine quadam inter se, cornu, radius, & corona. Vnde Moses cornuta pingitur facie, quæ radiata esse deberet. Diuini enim Solis afflata lumine, radijs quibusdam igneis promicare uidebatur: quem splendorẽ cùm Israëliticus populus ferre non posset, precibus ab eo contendit, ut uelata ad eos facie loqueretur. Coronæ porrò Regiæ ex instituto ueteri radiorũ referunt similitudinem, ut nõ temerè olim institutum sit eas in Apollineo capite XII. preciosis lapillis confici, qui splen-

A ſplendore ſuo fulgentes caput uniuerſum radijs illuſtrarent: atq; ut in Ceruo rem hanc totã latius explicauimus, uetuſti nummi, marmoreæ aheneæq; Regũ ſtatuæ plerçq;, duodecim conſpicuæ radijs oſtenduntur. Hinc apud Virgilium Latinus rex fœdera certaminis inter Æneam & Turnum ſancturus,

Quadrijugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati bis ſex radijs fulgentia cingunt, *Solis aui ſpecimen.*

MVRI.

ET frequentiſsimus autorũ uſus coronam pro muris urbiũ uſurpauit. Pindarus Alcimedonti Olympijs, ἐπιστέφανον τεῦξαι, metaphoricè aiunt interpretes mœnia: muri enim urbium tanquam coronæ ſunt. Hinc Anacreon:

Νῦν δ᾽ ἀπὸ μὲν πόλεως στέφανος ὄλωλεν.

Nunc diſsipatæ ſunt coronæ ab oppido. Vel, *Urbis at iamiam perijt corona.*

Quòd uerò coronas Regias non eſſe diſcerpendas Pythagorã admonuiſſe dicebamus, ſunt qui eodem argumento dictũ exiſtimant, quo ignem nõ eſſe gladio fodicandum edixit: quippe non eſſe ut quiſquã principibus negotiũ faceſſeret.

B Quod uerò de regno dicebamus per cornu ſignificari, cùm id paſsim in diuinis literis habeaẽ, ſuperfluũ eſt ijs diutius immorari: ut, Exaltauit cornu Chriſti ſui. & quæ huiuſmodi dicta ſunt in Cerui cõmentario. Illud hieroglyphicũ ante omnia uideẽ, quod apud Ezechielem Cherubin humano primùm capite pingitur, eoq; quatuor cornibus bubulis inſigni: humeris inde alatis, & pectore leonino: qua in ſpecie theologi noſtri, ut apud Hieroſolymitanũ Heſychium legere eſt, inſigniores uirtutes quatuor, per totidem uituli cornua intelligunt. Humana quippe facies ſapientiam indicat, quã philoſophi aliquot prudentiam dixerunt, ſed ſublimius atq; diuinius quid in ſapientiæ nomine. Leonina nimirũ fortitudinem. Per partem eam quæ uitulum exribit, iuſtitiam interpretantur, de qua nõnulla in Bouis cõmentario. Aquilæ ſpecies caſtitatem præ ſe fert, quæ ſublimi uolatu in cœlum ſeſe erigit: nam Ioannes, qui omnino aquila eſt, ſcriptorum omnium conſenſu intaminata fuiſſe caſtitate perhibetur. Animaduertendũ tamen eſt in Heſychiano codice uulgato deſiderari quædam, & perperàm eſſe poſitum, In perſona leonis ſapientia, nulla de perſona hominis facta mentione.

VIRES.

C IAm quòd alibi per cornua uires ſignificari diximus, antiquũ inſuper dicteriũ eſt, πρὸ τούτου σὲ ᾤμην κέρατ᾽ ἔχειν, olim putaſſem te habuiſſe cornua, cùm quis fortis antea habitus, ſpem mox per ignauiã fefelliſſet. Et Horat. de Baccho: En addis cornua pauperi. Quẽ ſecutus Ouid. ait: *Tunc veniũt riſus, tunc pauper cornua ſumit.* Alibi uerò ſuper eodem dixerat, In prælia trudit inermem. Et Dialectici ſyllogiſmi ſpeciem, dilemma dictum, quòd hinc & inde feriat, cornutum appellant.

DE SCEPTRO.

SCeptrum Regium diademati & coronę addere res ipſamet poſtulat, de quo tamen toto opere, uti uarijs imaginibus inſigne apud hos uel illos haberi ſolitum, pro loco, & ſigno, quod occurrebat, multa diſſeruimus: nunc uerò ſuper eo quædam generatim ediſſerenda ſunt.

REGNVM.

APertiſsimè quidem ſceptrũ ſiue uirgã, hieroglyphicũ eſſe regni, illud in diuinis literis oſtendit, quòd ſceptrum de manu Iudæ non auferendum pollicetur Dominus, donec ueniretqui mittendus erat. Regiũ quippe nomen in Iu-

deis tandiu duraturũ,dum ueniret Christus. Nam & Psal. uirga regni tui habet, D
& huiusmodi multa passim. Ponũt uerò Theologi differentiã inter uirgã & baculũ, quod uirga in diuinis literis plerisque locis sit castigationis, correctionis, & disciplinæ signũ, ut uirga æquitatis, baculus cõsolationis, auxilij, sustentationisque: ut eo loco, Virga tua & baculus tuus ipsa me cõsolata sunt. Pro sustentaculo, Thob. Baculũ senectutis meę. Latini in huiusmodi significatũ scipionẽ protulere. Inuenitur & pro defensione, ut de Cleomene Atheniensiũ duce fert, qui cũ propter omniũ in se odiũ effectus esset insanus, baculo se aduersus insultãtes muniuerit.

DE TORQVIBVS ET PHALERIS.

SVbsecutus hinc sermo est de torquibus, phaleris, armillis, quæ præmia fuisse militaris uirtutis Plinius, Gellius, & quidã alij tradiderunt: quippe Siciniũ Dentatũ donatũ torquib. ter & sexagies, phaleris uicies quinquies.

VIRTVS SOLIDA.

TOrquem aureum solidæ uirtutis præmium fuisse traditum à Vegetio, quẽ qui meruisset, præter laudem duplas consequebatur annonas. Species tor- E
quium in marmore incisas Brixiæ uideris cum inscriptione huiusmodi:

L. ANTONIVS L. F. FAB.
QVADRATVS DONATVS TORQVIBVS ET ARMILLIS AB T. CÆSARE.

BIS

LEG. XX.

Bini enim hinc, & inde alteri torques cum literis, quæ uigesimæ eum legionis fuisse declarant: inde duo signa militaria quadrata, ad cognomentum eius exprimendum, aut fortè legionis nomen. Et species quædam candelabri in tridentis modum figurati, in medio sita, de quibus in Armis.

OPERA LAVDABILIA.

TOrquis quidem significatũ aperuit Vegetius, de armillis nihil meminit: eas laudabiliũ operũ præmiũ esse indicat Adamãtius, dum in ea Ezechielis uerba, Et imposui tibi armillas circa manus tuas, paraphrasim huiusmodi subiungit: Cùm mihi dederit Deus occasionem bonorũ operũ, armillas circundat manibus meis. Diffundebantur ad posteros gestamina hęc, quò minores ad imi- F
tandas maiorũ suorũ uirtutes inuitarentur. Hinc apud Tranquillum legas, C. Caligulã uetera familiarũ insignia nobilissimo cuique ademptisse, Torquato torquem, Cincinnato crinem, Gn. Pompeio, Magni cognomen.

ARMILLAE.

ARmillæ nõ humeris tantùm decus afferebant, uerùm & brachia decorabant. Eas uerò ita dictas uolũt ueteres etymologici, quòd antiqui humeros cũ brachijs armos uocabant: inde arma, quæcũque ab illis dependent uel ijs alligata sustinent. De armillarũ donis habetur apud Liuium X. ab Vrbe cond. post uictoriã è Samnitibus ad Aquiloniã, à Papyrio quippe Sp. Nautiũ, Sp. Papyriũ fratris F. & quatuor centuriones manipulũque hastatorũ armillis aureisque coronis donatos. Idem ibi centuriones, militesque, atque equites, corniculis armillisque argẽteis donat. Et Decius tribunus ob seruatũ ex obsidione præsidiũ Romanũ, dissipataque Samnitiũ castra, aurea corona ab A. Cornelio Cosso donatus. Aurea uerò corona erat quæ castrensis, ex auro quippe in ualli speciẽ fabrefacto, quæ dabatur ei qui hostium castra pugnando primus introisset.

DE

A ## DE ADAMANTE.

HInc sermonē transtulimus ad Adamantem, quo super multa ultro citroq; dicta sunt, dum tu ea quæ passim prædicantur, quæq; lectione laboreq; tuis super acquisieras, cōmemorares. Verū ea quę tu meministi, quæq; tuopte studio consecutus es, hîc repetere superfluum iudicaui, quare ea tantùm quæ paucissima illis ego addideram recensebo.

FORTITVDO.

NOn temerè scilicet Adamantē pro fortitudine proponi, cui robur indomitū, uisq; insuperabilis, nomē meritò fecisset, quippe qui limę, scalpro, & malleo duritia inenarrabili resistat: quodq; omnium maximè admirandū est, contra etiā ignis uiolentiā incolumis lapillus euadat, neq; calore quidem admisso: unde Græci ex ipso nomine à re imposito, gemmam indomitam intelligi uoluere. Per hanc uerò ea fortitudinis uirtus ostentatur, qua quis ea quæ aduersa acciderint ferendo peruincat, secundis nihil quicquā immutet, atq; ut apud Horatiū est, rebus angustis animosus atq; fortis appareat, idemq; uento secundissimo turgen-

B tia uela contrahere sapientia duce didicerit. Quin etiam id insitum diuinitus habere fertur Adamas, ut mentē animumq; gestantis uano metu liberet, ut superbæ etiam fortunæ responsare suadeat.

INEXPVGNABILIS.

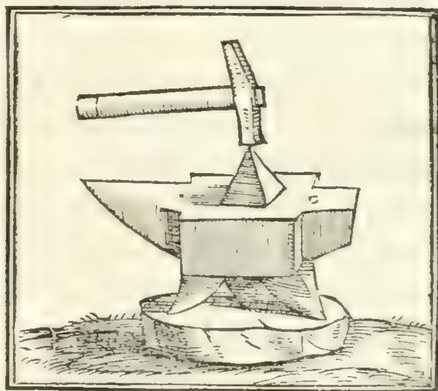

TRansit & in cōmunem locū significatū huiusmodi, ut tam de animi fortitudine, quæ uirtus sit, hoc est, honesti iustiq; causa cōcepta, quàm etiā de obturata aliqua mentis destinatione, quæ nulla queat ratione loco dimoueri, possit intelligi: eaq; de causa Ditis pectora adamantina fingi, & apud inferos solido ex Adamante portas & columnas esse, atq; ita demum omnia dura & implacabilia, eius lapilli elogio significari. Adamanta quidem Plutonē Theocritus manifestè nuncupauit, Pharmaceutria:

Τὺδ' ἄρτεμι καὶ τὸν ἐν ἅδᾳ κινήσαις κ' ἀδάμαντα.

Propterea enim dictū hoc nomine aiunt interpretes, quòd durus sit & inexora-

C bilis: aiunt enim loco hoc ἐα particulā intensionis esse, atq; ita Plutonem mirum in modum inexorabilem exponunt. Sed ut ad eam partem quę uirtutis est redeamus, qua scilicet quis munitus ærūnosissima quæq; patientissimè perferat, nulliq; calamitatū generi succūbat, Adamantius ubi causam quærit, cur corpus etiam Iobis uiri iusti pijq;, Deus in potestatē dæmoni concesserit affligendum, comparationē ab eo desumit, qui boni Adamantis dominus, eum cuiuis periculis omnibus cōcedat explorandū, dicatq;, tolle, proba, experire, tormentisq; omnibus examina: sic omniū cognitor atq; præscius, qui optimè nosset Iobem Adamantum inuiolabilem, poscenti diabolo eum dedit in potestatē, sibi quidem satis cōscius Iobem uerū Adamantē esse. Mox illa de Christo subiecit: Sic nanq; & singularis ille & diuinus, cęlestis atq; incorruptibilis Adamas unigenitus Deus à Patre ad terras missus, de quo dicit Deus Pater: Ecce ego ponam Adamantem in medio populi mei, quē neq; ignis tentationū in deserto cōminuet, quē ictus, uerbera plagęq; impiorū in cruce nō atterent cōminuéntue, quē neq; sepultura, neq; descensus ad inferos uel minimùm uiolare poterūt, sed enim omnia superabit, seq; diuinū & incorruptibilē probabit Adamantē. Et ne quis fabulosa putet

quę de hircino sanguine, cui rerũ uni cedat Adamas, memorię produnt, memoratu digna sunt quæ super hoc D. Cyprianus lib. de duplici martyrio disserit, cùm efferas nationes quas Romani nunq̃ frangere uel domare potuerint, Christi sanguine indicat emollitas. Qui naturę causas scrutant, ait, narrant Adamantẽ nulli chalybis duritiei cedentem, hircino sanguine maceratum, ictu mox malleorũ dissilire. Nullus autem Adamas corde saxeo peccatorũ durior. Hoc igitur cor ferreum, cor saxeum, cor plusquàm Adamantinum emollit sanguis Christi. D

LITATIO.

IN Hebræorũ sacris Adamas litationis signum habebatur: quia quę foret summi numinis de mortaliũ reb. sententia, manifestabat. Gestabat enim eorũ Pontifex ornamentũ quoddã ante pectus opere pulcherrimo elaboratũ ex auro, nõ ultra palmi magnitudinẽ, in cuius medio ueluti stella quædã aurea elucescebat, duo utrinq; Smaragdi, quorũ unus tribubus sex, totidem alter ex XII. Israëliticis insigniti erant. Inter Smaragdos medius Adamas erat. Sacerdos igitur Deũ de re quapiã cõsulturus, precib. ritè prolatis, supinis in cœlũ manibus porrectis, oculos in id operis conijciebat, deq; proposita re Deũ interrogabat: qui si prospera secũdaq; polliceretur, Adamas ardentissimo splendore promicabat, radijsq; fulgentissimis coruscare quodãmodo uidebat. Sin aũt ex uoto nihil promittebatur, lapillus nihil quicquã immutatus, sua se specie cõtinebat. At si Deus populũ cædi destinasset, sanguineus apparebat. Si mors cuiquã impendebat, nigro obfuscari conspiciebatur: idq; gestaminis EPHVD illi appellitabant, de quo tota sacra historia plurima. Sedenim & genus uestis sacerdotalis erat Ephud, quæ aliter superindumentũ, uel superhumerale appellat: cuius uestimenti duo erãt genera: unũ lineũ & simplex, quod sacerdotes habebant: alterũ diuersis coloribus, ex auro, purpura, & bysso, hyacintho gemmisq; suprapositis ornatum, quo soli Pontifices utebant. Logiũ quoq; inter ornamenta Pontificia celebre, nostri Rationale appellitarunt, de cuius significato alio cõmentario diximus, contenti hîc formam eius ex Eucherio prodere. Erat uerò pannus exiguus, ex gemmis & auro coloribusq; uarijs, qui superhumerali cõtra pectus Pontificis adnectebatur. E

SAPPHIRVS.

IMPERIVM, AVT SVMMVM SACERDOTIVM.

Apphirus & apud ueteres & apud iuniores, omni ætate, magna semper in celebritate fuit: siquidem per eum imperium, aut summũ sacerdotium significari manifestũ est. Causam nõnulli eam cõminiscunt, quòd lapillus is cœlitus à Ioue & à Saturno uim quandam cõtrahat, ut ad eiusmodi euenta uiã præparet, & faciliora hęc affectantibus omnia reddat: ita ab Ioue regnum, ab Saturno sacerdotiũ impetrari. Sedenim pietas nostra sanctiora patrũ documenta prosequens, Sapphirũ in similitudine Throni figuratũ apud Ezechielẽ agnoscit, idq; Dei Opt. Max. sedem significare cõtendit. Eucherius hinc cœlestes formas, ipsosq; angelos intelligit, ita per serenũ cœlũ electorũ conuentus ostendi. Neq; dissimilia Hesychius super tunica coloris hyacinthini. F

COELVM DECIMVM.

SPecies tamẽ ea Sapphirei throni, ut ab Isaache philosopho explicat, decimum cœlorũ orbẽ designat, empyreũ ab alijs uocitatũ: ex colore siquidẽ sapphiri nitorẽ intelligũt illius lucis, quæ omnẽ supereminet lucẽ. Throni uerò similitudo immobilitatẽ eius indicat: siquidẽ orbis ille fixus manẽs, & quietus esse perhibet. In diuinis sanè literis legere est, Intuebũt pij quæ sub pedib. Dei sunt, quasi opus

lapidis

A lapidis sapphirei. Quin etiam profanæ religionis autores Iouem in throno statuebant, quod firmæ apud eum perennitatis indicium esset,

Qui stabilis cùm permaneat, dat cuncta moueri.

SMARAGDVS. VIRGINITAS.

Vnt qui perpetuo claroq; Smaragdi uirore considerato, signũ id esse uirginitatis uelint: idq; insuper argumento addunt, in patranda re uenerea, quod experimento compertum est, si quis lapidem attingat eum spontè frangi. Cæterùm Astronomi Smaragdũ Veneri cœlesti dedicarunt, & ad impetrandũ eius numinis afflatum perquàm idoneũ esse profitentur. Nihil autem cœlitus non undecunq; purum, honestum, & candidum, mortalium animis, si Platoni & ueritati credimus, inspiratur.

IASPIS. GRATIA.

Aspidem pro gratia poni autores tradunt. Sumptũ ab eius ui, quòd
B mortalibus persuasum est gemmã eam hominum gratiam conciliare erga gestantem. Vnde non otiose dictum à Virgilio uolunt,

Illi stellatus Iaspide fulua Ensis erat.

quo præcipuè tempore Didûs gratia expetebatur, cuius amore detentus,

Carthaginis fundabat arces, ac tecta nouabat.

VENVSTAS.

SVnt qui gemmas omnes in ornatu Veneri deberi putent, quòd scilicet eam maximè comptã esse deceat, & delicijs omnibus affluentẽ. Operęprecium uerò est apud Tertullianũ legere, quę de morosa gemmarũ cura differit, dum nostras miserat̃ ineptias, qui tam anxiè in re tam inani occupemur: Tarde (ait) terunt̃ ut niteãt, subdole substruunt̃ ut floreãt, anxiè forant̃ ut pendeãt: & alia in hanc sententiã. Vniones tamẽ cùm ad ornatũ præcipuè cõparentur, uenustatis significatum sibi ante alias usurparũt: lapilli enim reliqui nõ de pulchritudine tantũ, sed de dotibus etiã alijs censent̃: in unione nitor & læuor tantũ expetitur. Quòd uerò fuerint qui eos etiã deuorare magnificũ existimarint, id improbitati potius, quàm ulli sit liberalitatis splendori tribuendũ. Diuinæ literę per hieroglyphicũ
C margariti, præmiũ ostentãt quod rectè facientibus offertur. Euangelista: Inuento aũt uno precioso margarito abijt, & uẽdidit omnia quæ habuit, ut id emeret.

VNIONES. LACHRYMÆ.

Llud magis receptũ, unionem esse lachrymarũ indicium, sumptum quidem à coniectoribus, qui uisos in somnis uniones lachrymarum profluuiũ portendere tradiderũt: aiunt enim, δηλοῦσι μαργαρῖται δακρύων ῥόον, ut apud Sudã est, Artemidorũ, & alios. cuiusmodi somniũ cùm nobis aliquando contigisset, resq; postmodum subsecuta esset, ita meminimus:

Visus eram niueos manibus tractare lapillos,
Vnio in his, lætis gemma inimica viris.

AMETHYSTVS. SOBRIETAS.

Eque desunt qui Amethystũ pro sobrietate poni dicãt, quòd eiusmodi lapidem contra ebrietatem stare compertũ est: non enim uino tentari, qui eum gestet: in quo præter nomen, quod eius est significatio-

nis, nihil certi habeo, pleriſq; tamen, qualecunq; ſit, commentum placet. D

DE PECTINE.

Ram hîc finem facturus, cùm tu ut proſequerer ita hortatus es: Mulierem nobilem gemmis aliquot ornauimus, ſed ea niſi caput cõpſerit, parum profecerimus: addamus igitur & pectinem, & ſpeculum, ut ſi qua eo uti uelit, non aliunde quæſitum eat. Subieci ego:

VENVS.

VEneri quidem præcipuè ſacer eſt pecten, eiusq; Deæ ſtatua cum pectine aliquando Romæ dicata eſt, ſoluto quippe uoto, quod mulieres Romanæ uouerãt, comis propter inſuperabilẽ pruriginis ardorẽ abraſis: quo quidẽ incõmodo atq; cruciatu liberatæ, ſtatuã huiuſmodi Veneri erexere, quæ comas reſtitueret. Eandem etiã barbatã ſtatuerunt, quòd utroq; ſexu prædita ſit Venus, quã à lumbis ad ſuperiora, marẽ, ad inferiora fœminã eſſe dictitabãt. Atq; huc ſpectat Maronianũ illud, Diſcedo, ac ducente Deo. quamuis nõ contemnendi autores utrunq; ſexũ dijs attribuãt. Sed ſuper hoc alibi. Sanè quod ad pectinem attinet, E
Naſo eum Cytheriacum dixit:

Sæpe Cytheriaco deducit pectine crines. Metamorph. ubi de Salmaci.

Ea enim propria eſt muliebris curæ uanitas, ut in comendo ornandoq; capillo, ſtudiũ omne ſuum exerceant. Quare in numiſmatis uideas Fauſtinæ caput multis & diuerſis capillorum concinnitatibus ſæpe uariatum. Sanè Seleucus meritò duodecim eos uerſus ſuſtulit, quibus Heſiodus inducit Palladem, Theogonia, Pandoræ ſatagentem, comendo eam & ornando: indignũ ratus ſapientiæ deam tanto ſtudio circa muliebris ornatus curam occupari. Verſus illi XII. hi ſunt:

Ζῶσε δὲ καὶ κόσμησε θεὰ γλαυκῶπις ἀθήνη,
Ἀργυφέϊ ἐσθῆτι, κατὰ κρῆθεν δὲ καλύπτρην
Δαιδαλέην χείρεσσι κατέσχετε, θαῦμα ἰδέσθαι,
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνους νεοθηλέας ἄνθεσι ποίης
Ἱμερτοὺς παρέθηκε καρήατι παλλὰς ἀθήνη:
Ἀμφὶ δέ οἱ στεφάνην χρυσέην κεφαλῆφιν ἔθηκε,
Τὴν αὐτὸς ποίησε περικλυτὸς ἀμφιγυήεις
Ἀσκήσας παλάμῃσι χαριζόμενος διῒ πατρὶ,
Τῇ δ' ἐνὶ δαίδαλα πολλὰ τετεύχατο, θαῦμα ἰδέσθαι, F
Κνώδαλα ὅσ' ἤπειρος τρέφει, ἠδὲ θάλασσα.
Τῶν ὅγε πολλ' ἐνέθηκε, χαρὶς δ' ἀπελάμπετο πολλὴ
Θαυμασίη ζώοισιν ἐοικότα φωνήεσσιν.

DE SPECVLO. EXPLORATIO.

Vnt autem qui ſpeculum explorationis ſignũ eſſe uelint, propterea quòd & næui & rugæ, & uniuſcuiuſq; color, & alia quæ forent incognita, indice ſpeculo deprehenduntur.

FALSVM.

SEd enim ſapientius illi rem expendiſſe mihi uidentur, qui falſum ex ſpeculo ſignificari tradiderunt, in quo ſcilicet quamuis ſimilitudo quædam appareat, eò tamen falſa eſt, quòd in ſpeculo quæ læua ſunt, dextera: quę dextera, læua referantur, atq; ita ueritati fucus fiat.

HYMNVS.

ALioqui ſpeculum Pindaro eſt hymnus, in quo ſcilicet res præclarè geſtas, uirtutesq; cuiuſpiam celebres poſsimus intueri.

AD

A AD ILLVSTRISS. PRINCIPEM D. NICOLAVM RODIVILVM OLICÆ ET NESVESII DVCEM, PALATINVM VILNENSEM, AC MAGNI DVCATVS LITVANIÆ summum Marescalcum & Archicancellariū, Bresfensem, Saulensem, Borissouiensemq; Capitaneum, De ijs quæ per arma significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS,

PIERIVS VALERIANVS.

VM iam varios cōmentariolos diuersis misissem amicis, dedissemq; operam vt argumenti ratio vnicuiq; nō inconueniens esset, diligenter dispiciendum mihi putaui, cui nam hanc nostram de Armis elucubratiunculam inscriberem. Verùm cùm arma acri mittenda viro nō ignorarem, tu certè Nicolaë Rodiuille Magnanime princeps animo statim obuersabare meo: teq; vnum è multis delegi, in cuius patrocinio ac
B *tutela noster qualis is cunq; esset in hac re insumptus labor, conquiescere deberet. Nam cùm multæ sese offerrent causæ, quæ quemuis ad te vel amandum, vel suspiciendum allicere possint, vt animi tui celsitudo cum summa coniuncta clementia & moderatione, ingenium facile & apertum, nulla maleuolentia suffusum, nullaq; auaritia inquinatum, bellicæ laudis militarisq; gloriæ flagrans studium: tum illa in primis Caroli V. Imp. Sigismundiq; Sarmatiæ regis (quos maiestatis causa nomino) de insigni tua virtute testimonia tot tantaq; fuere, vt alter te Ducem renunciaret, ab altero multis maximisq; Lituaniæ imperijs & administrationibus ornatus longè clarissimus esses, dignusq; habitus qui in fortium bellicosorumq; populorum vel flore vel robore summam potestatem haberes, & in quo omnes rebus secundis animi æquabilitatem & religionis propagationem agnoscerent, aduersis inuictum robur cernerent, & disciplinā militarem prudentiamq; in administrandis disponendisq; singulis sequerentur, & autoritatem amplissimam libenter retinerent. Hæc cùm in te sint dona, conerisq; tam pulchro laudabiliq; exemplo ad eorundem lucem alios multos adducere, & quasi normam boni gubernatoris dirigere, meritò te omnes strenuium istic hominū florem, ditionum istarum firmamentum, boniq; principis ornamentū existimant: meritò quoq; nos T. Excellentiæ hosce nostros de Armis cōmentarios*
C *nuncupamus & consecramus. Arma certè huiuscemodi mittimus ad bellum ita delectabilia, vt eadem vel domi sedens, in alto contrectare possis otio, cùm in ijs ipsis & disciplinarum cultū, & variæ eruditionis totiusq; antiquitatis imaginem honoratissimā sis agniturus. Hæc qualiacunq; à me conscripta, meæ in te perpetuæ obseruantiæ testes, probata ad alios venire patieris: equidem nec dubito, quin tuo patrocinio defensa, gratiora omnibus futura sint. Faxit Deus Opt. Max. vt potestas & voluntas quas tibi dedit, eos exitus habeat, qui & illi maximè gloriæ sint, & Christianis vtilitati, & tibi dignitati. Vale.*

IVS IN ARMIS.

EORVM, ut hinc exordiamur, simulacra armis ornata, autoritatem, uimq; armorum indicāt. Nam Græci præcipuè deos omnes in uniuersum ferro accinctos fingere consuerunt, ex eo scilicet innuere uolentes, armis omnia parere, in armis ius esse: cùm tamen Phœnices, utpote mercatores, & assiduis dediti negotiationibus, deos cum loculis & crumenis bene pecuniosos omnes

effingeret, nempe quòd rerũ omniũ uim penes aurũ & diuitias esse arbitrarent. D

MVLIEBRIS VIRTVS.

QVod uerò Lacedæmonij Veneris armatæ simulacrum dedicarint, uirtutis id hieroglyphicum, quæ prænituit in mulieribus. Nam cùm Lacedæmonij bello cum Messenijs cõgressi eorũ impetũ sustinere nõ possent, pedesq; sensim retroferrent, uxores eorum hoc animaduerso, repentè arma corripiunt, impetuq; in hostes facto non tantùm lapsam maritorum aciem restituêre, uerùm & Messenios ipsos fugauerunt. Eas inde amplexi Lacedæmonij, prout erant armati, cum armatis promiscuè, ut Lactantius ait, concubuere. Atq; ita mox armatã Venerem colere cœperunt. Neq; tamen Venerem tantùm, quam μορφὼ uocitabant, sed deos, deasq; omnes cum lancea figurabant, ut eas ita redderent honestiores. Nihil enim apud eos ignauia turpius, nihil bellica uirtute præstantius habebatur. Alia uerò ratione armatæ uirgines in sacrificijs adhibentur: eas enim in nummis aliquot, atq; etiam in lapideis signis atq; memorijs uideas lacinia togæ in humerum reiecta figuratas. Hæ sunt uirgines quæ Armatæ dicebantur, quòd in armum ita uestes conijcere sacrificij ritus deposceret. Vnde etiam poma ex alieno in armum legere, legibus prohibemur, tanto scilicet numero asportare, quantum humerorum onus sit. Hoc quidem κατὰ παρέργους fatemur, sed hoc hoc loco necessarium. E

MARS VLTOR.

VIdere autem est plerisq; locis, atq; etiam in nũmis, signa Martis Vltoris cum scuto & hasta, quæ nimirum belli indicia sunt, cùm omnis eius ornatus in eo uersetur, ut arceat à se cladem, & hostibus inferat calamitatem. Hinc prouerbiũ illud emanauit, σὺν δόρυ, σὺν ἀσπίδι, cùm quid omni conatu aggrediendum innuimus. Huiusmodi uerò statuã sibi Sesostris erigi curauit supra quatuor cubitorum magnitudinem, ut ita mortales reliquos superasse gestarũ rerum gloria testaretur. Nam eorum quæ præclara gesserit Rex hic Ægypti, pleni sunt omnes antiquitatis libri.

BELLVM INDICTVM. F

APud Romanos indicti belli signũ erat hasta ferrata præustaq;, fecialis manu prætenta, quam ubi primùm in hostium fines emisisset, tribus puberibus præsentibus, causa prius exposita, bellum iustum indictũ, fieriq; cœptum intelligebatur. Hinc apud Maronem Turnus primus iaculum intorquẽs emittit in auras Principium pugnæ.

ARCVS ET SAGITTAE.

TVMVLTVS.

AEgyptij sanè sacerdotes tumultum, aut belli principiũ esse factũ significare cùm uellent, armatũ hominem figurabant, qui telum arcu cõtenderet, & ad feriendũ paratus uideretur. In diuinis tamen literis per arcum & sagittas ab improbis hominibus paratas, interpretes totũ belli apparatũ accipiũt; & huiusmodi significatione Psal.

A LIX. Dedisti metuentibus refugium, ut declinare ualeant arcum. quamuis in Hebraicis codicibus LX. longè alia lectio reperiatur. Ita tamen legit Euthymius, & hîc arcum recipit Ecclesia.

SOLARES RADII.

IN Apollinis uerò Dianæq; simulacris arcus & sagittæ uibratilem radiorum uim ostendunt. Vnde Lucretius hieroglyphicè ita eos expressit:

Non radij Solis, neq; lucida tela diei.

Eædem in Sagittario cœlesti signo, uim eius à remotissimis etiam locis in plantas & herbas permeare, quæ quidem ubiubi sunt, solari omnino ui uiuidæ, & incolumes conseruantur. In Gallieni sanè nummis Sagittarij signũ est quale cœleste illud fingitur, cum inscriptione, APOLLINI CONS. AVG.

DE PHARETRA.

MInimè uerò prætermittendus est locus in carminibus diuinis Psalmo X. siquidem impij arcum sæpius intenderunt, promptuarijs sagittis pharetrã impleuerunt, quas in quempiã probi cordis hominem immitterent. Nonnul-
B li Paraphrastæ, dum nouitati forsan plus æquo student, pro eo quod apud Græcos est ἡτοίμασαν βέλη εἰς φαρέτραν, sagittas ad neruum accõmodarunt, ponere maluerunt, nempe quòd ita id exponendum codex Hebraicus admoneat.

COR, CONSILIVMQVE.

ADamantius tamen Græcam secutus lectionem, ita pharetram agnoscit, ut quid habeat hieroglyphici, etiã interpretetur: per eam enim cor intelligit: per sagittas, consilia, & cogitationes: per arcum, os & labia. Nam & alibi dicitur, Cor impij repletum est ueluti pharetra sagittis uenenatis. Consilia enim cogitationesq; pessimæ, impiorum sagittæ sunt: arcus uerò, os & labia: quo distento, quippe adaperto, uirulenti cordis spicula depromuntur ad uulnera. Quòd uerò dictum est è latebris, nõ otiose appositum: siquidem hi cùm lucem odio prosequantur, in tenebris delitescunt, & in cæca malignitatis atq; ignorantiæ latibula sese abdunt. Iam uerò apud Lucianum legas, περὶ τὴν ὁδὸν μισθῷ ζωόντων, stare aliquem in insidijs incognitum, qui arcu semper intento speculetur, qua latus exeras, ut ea te quamprimum parte conficiat. Vbi nimirum delatorum intelligas malignitatem, qui dicta factaq; explorant tua, ac simul aliquid exciderit impru-
C denti, collectum statim ad dominum deferunt, ut aliquod inde tibi detrimentum accedat. Olympijs quoq; Ode secunda, tela pro uerbis, pharetram pro sententijs à Pindaro positas inuenias, in hunc modum: πολλά μοι ὑπ' ἀγκῶνος ὠκέα βέλη ἔνδον ἐντὶ φαρέτρας φωνᾶντα συνετοῖσιν. Multa mihi tela uelocia sub cubito in pharetra sonantia exaudiuntur, propter orationis acumen, & laudationum opportunitatem, inquiunt interpretes. Præclara enim esse debent, neq; ab obtuso ignauoq; ingenio prolata, quæ dicuntur, sed ea opportuno etiam loco disposita. Alibi diximus, mysticæ philosophiæ interpretes Plutonis cor ab Herculea sagitta uulneratum, hieroglyphicè significare uelle, nullum esse tam abditum in rerum natura locum, quò non peruenerit philosophia: eius enim scientiæ latebras multi memorant. Nam & Nazianzenus Basilium ait philosophiæ latebras omnes penetrasse.

VVLNERA AMORIS.

AMori uerò arcus in primis dedicatur, propterea quòd eo uulnere saucij, semper eminus feriuntur, ueluti sagitta quadam ab amatis oculis emissa, & in amantium oculos recepta. Sunt uerò illi, ut philosophatur Plato, radij

quidam tenuissimi, qui ex intimo cordis expirant, ubi uitalis sanguis dulcissimus calidissimusq; sedem habet, uiaq; sibi, ut Musæus ait, per oculos patefacta, per amantis identidem oculos illapsi, ad intimum eius cor penetrant, accensoq; interim magis ac magis sanguine, bilis etiam inflammatur: unde ille sequitur dolor, quem affixum esse cordi amantes omnes profitentur, quicunq; illos euentus, aut durus, aut facilis sequatur. Hinc etiam adiectæ ad amorem faces, de quibus alio loco disseruimus. D

AMOR.

APud cõiectores sanè, si quis ætate florida uir aut fœmina pectus sibi transfixum imaginatus fuerit, amorem significat. Non æquè id in grandæuo, siquidem huic id somnij triste aliquid, & illetabile nuncium affert.

POENITERE.

IN diuinis uerò literis sagittæ sæpissimè ponuntur pro doloribus, qui ex rerũ perperàm actarũ conscientia cor stimulant, compungũt, exulcerantq;. Ita Psalmo octauo supra XXX. Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi. attigerunt me transtulit Symmachus. E

COELVM.

SEd enim philosophi cùm amoris cognomento cœlum intelligant, nõ otiose cõmenti sunt & alas & sagittas uelocitatis indicia figurare, simulq; faces, utputa ignem, quo cœlum ipsum maximè spectabile est: ac puerũ deniq;, cùm senium auferant à cœlo. Amorem insuper primùm omniũ genitum autumant, & cœlum initiò creatum à Deo sacræ testantur literæ.

VELOCITAS.

ESto igitur sagitta uelocitatis etiam hieroglyphicũ, cuius ergò Virgilius iuuenibus cursu pedum certaturis cùm equum primò præmiũ proposuisset, alteri Amazoniam pharetrã, plenamq; sagittis pollicetur. Et Armenij sagittam Tigrin uocant, unde & uelocissimũ animal Tigris, & fluuius rapidissimus, qui ex Armenia in Mesopotamiam labitur. Ibi enim sagitta Tigris dicitur. Et Psal. septimo, quòd minatur propheta futurũ ut Deus gladium suum expediat, & arcum intendat: interpretes per gladium acerbitatem, per arcum celeritatem mortis indicari tradunt. Ab hac sagittarum uelocitate uulgus totius Italiæ hodie cùm quid properandum esse innuit, uocabulum formauit Affrezzare, ex quo sagittã frezã uocant. Sanè Abarin genere Hyperboreũ apud Scythas tantę uelocitatis hominẽ fuisse tradit Nazianzenus, ut cùm sagittã, ueluti fabulantur, accepisset ab Apolline, emissam eam pari cursus pernicitate consequeretur: quo signo populos circumiens responsa dabat, inde sibi fidem acquirẽs, quòd conatus ille longè supra humanas uires esse putabatur. Sed nõ fabulose apud nos dictũ, Sicut sagittæ in manu potentis, ita filij excussorum: per quas Eucherius Apostolos hieroglyphicè significari tradit, qui orbem terræ uolatu pernicissimo peragrantes, doctrina sua mortaliũ, qui nondum Deum norant, corda penetrarunt. Filij uerò excussorum, quia de prius excusis telis, hoc est, Prophetis, Apostoli geniti sunt. De ijs Psalmographus ait: Misit sagittas suas, & alios aliò delegauit. Plerisq; enim locis sagittæ uerba diuina sunt, quę penetrabili charitate corda nostra configunt. Hic arcus ille erat, quem tetenderat, paratumq; ad feriendum asseruabat: quamuis hoc nonnulli ad minas referant, quòd arcus inter alia significata, minarum etiam signum sit. Vnde Horatius: F

Nec semper feriet quodcunq; minabitur arcus.

CON-

A CONTRARIETAS.

VBi tamẽ sagittę duæ parallelari positu iacentes animaduersæ fuerint, quarũ cuspides altera ad alterius pinnas uicissim conuertantur, præsentaneę contrarietatis signũ esse uolunt.

FRACTA BELLI FEROCIA.

QVemadmodum uerò arcus intentus belli signum est, ita fractus sublatã belli ferociam ostendit. Et in ostentis eodem accipitur significato: ueluti quod in recentiorum historijs legitur, ea nocte qua Rex Attila sanguinis eruptione, quæ profluuio effusissimo de naribus emissa est, suffocatus & extinctus est, supremũ numen Martiano Imperatori apud Constantinopolim agenti apparuit in somnis, arcumq; Regis defuncti relaxatũ, ut alij, fractum, ostentare uisus est, quod de bellica eius ferocia iam extincta signum fuit. Et in diuinis literis scriptũ est, Deum eorum conterere arcum, & arma confringere, qui pietate posthabita spem omnem in ferocitate sua posuere.

PERSÆ.

B AB eo uerò armorum genere, quo Persæ plurimùm utuntur, sagittas nummis Darius impressit, siue ita gentem suam significare uoluerit, siue potentiam suam latè diffusam indicare. Nam & in Artoxerxe sagittarius miles cusus erat, eaq; de causa nũmi illi Sagittarij uocitabant, ut Plutarchus Apohthegmatis. Vnde nõ infacetè dixerit Agesilaus, triginta se millibus Sagittariorum Asia pulsum, cùm ea summa Rex corruptis per Timocratem Atheniensibus effecisset, ut bello aduersus Lacedæmonios concitato is prouincia decederet. Quod quidem dicterium proximè accedit ad Gylippi Noctuas, de quibus loco suo.

PESTILENTIA.

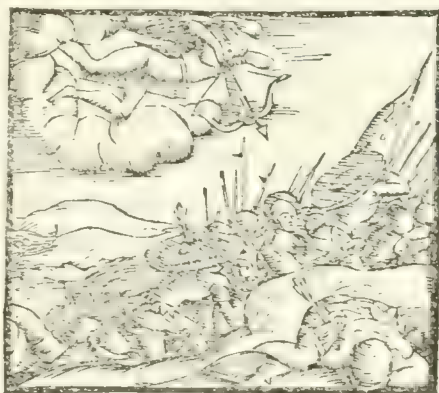

SAgittas autem Apollinis in Græcos immissas, pestilentiã manifestissimè significasse nulli dubium: de quibus latè apud Homerum. Hæ uerò hieroglyphicè solares radios indicãt corrupto cœli tractu contagem illam dispergentes. Et Christiana pietas è diuorum numero Sebastianum sagittis impetitũ, dum Christo fidei testimonium præstat, aduersus pestilentiam sibi tutelarem proposuit.

C DAMNATIO.

SVnt qui telum in sagittæ cuspidem ita ⟶ figuratũ, damnationis signum esse autument, aut explodendum summouendúmue aliquod ineptè dictum in scriptis, id quod Aristarchi summi Grammatici iudicio inter hieroglyphica receptum est, quòd eo ille signo usus sit in adulterinis apud Homerũ carminibus summouendis.

DE HASTA.

SAPIENTIÆ VIS.

QVòd Palladem armatam ubiq; conspiciamus, indicat, arma parum proficere, nisi quæ per sapientiam administrantur. Nam stulto præcipitiq; ingenio Imperatores, quot & quantas & sibi & Reipublicæ calamitates attraxerint, ut alia dissimulẽ, clades illę insignes ad Trebiam, ad Thrasymenum, ad Cannas acceptæ, facilè ostenderunt. Porrò autem hasta in manu Palladis, ingenij uim atq; promptitudinem ostendit. Vnde apud Martianum legas: *Hasta etiam vibrans penetrabile monstrat acumen.*

FAMA. D

AD hæc lancea in quacunq; uideatur imagine, præter militiam ipsam famæ etiam celebritatem indicat. Quare Lysippus, ut Plutarchus ait, eam in Alexandri manu posuit, fulmen quod alij fecerant, aspernatus, utpote qui celebrem eum una uix ætate existimaret, dummodo quis ueritatis studiosus, ea tantũ quę re uera gesta fuissent ab Alexandro collegisset. Quod uerò ad extensionẽ in longinquũ facit, telum appellant quicquid à manu iacitur, quòd τηλε & τηλόθι procul apud nos sonat. Quanquam apud Caium Iurisconsultũ telum uulgò appellaretur, quod ab arcu tantùm mitteretur.

HOSTIS INFENSISSIMVS.

INfestissimũ hostem, qui omnes, quò maximè lædat, uias exploret, nõnulli significare cùm uolunt, iaculum terræ appressum cuspide in eius læua statuunt, dexteram uerò ori obijciũt, eo gestu, ut in eam inspuat, nempe quòd persuasum sit, ictus aggrauari saliua in manum ante conatum ingesta. Id uerò ea de causa fit, quia manus ita magis solidescit, & maior in uibrando uis accedit, non aũt quòd ea quædam sit fascinatio, ut Magi putant. E

OFFENSIONIS ILLATÆ POENITENTIA.

NAm illud forsan pertineat ad Magiam, quòd à iactu, si quem inferendæ iam iniuriæ pœnituerit, in mediam expuendo manum, qua uibrauerit, leuari percussum à pœna prodiderunt. Alioqui pleraq; alia expuere, contra omnes fascinationes & pericula amuletum esse creditur. Vnde apud Theocritũ, τρὶς εἰς ἐμὸν ἔπτυσα κόλπον, ter in sinum meum inspui. Meminere huius rei & Plinius, & autores alij pleriq;.

SVMMVS HONOR.

SEdenim ne Lysippum adeò malignũ aut inuidum in Regem suum, ut paulò antè dictum, fuisse suspicemur, sciendum hastæ gestamen haudquaquã inter uulgares honores habitũ, tantæq; apud ueteres uenerationis fuisse, ut loco diadematis pro insigni Regio haberetur. Neq; temerè Virgilianus Æneas,

Bina manu lato crispans hastilia ferro, Ingreditur. Et Regis filius Pallas apud eundem, telo rapto uolat obuius ipse Æneæ. Neq; quidem ea solùm donari solitos tradunt qui fortiter in bello fecissent, uerùm & Iunonẽ Curitin ab ea nuncupauerunt: Curis enim hasta Sabinis erat, quod iam apud omnes peruulgatũ est. F

STRENVVS.

EOrum qui fortiter fecissent insignia, more quodam hieroglyphico apud ueteres fuisse reperio hastas puras, quibus milites ab Imperatoribus donari soliti: eaq; de causa Sicinium Dentatum, Plinio referente, hastis puris duodeuiginti donatũ. Hastas uerò puras, Donatus & Seruius interpretantur, sine ferro, eo præsertim Maroniano uersu:

Ille, vides, pura iuuenis qui nititur hasta.

Qui quidem futurus erat Rex, multorumq; Regum parens.

BELLVM.

APud Carthaginenses, genus intractabile bello, belli hasta erat indiciũ. Hinc cùm bellum uelle se cum Romanis professuri essent, Romã ad eos hastam suæ uoluntatis signum miserunt. Sedenim apud Macronas, dare accipereq; lanceam, sanciti fœderis signum fuit: cuius rei meminit Xenophon De reditu Græcorum IIII.

SVMMA IMPERII.

A EA uerò de causa uiros fortes hasta donari putat Festus Pompeius, quòd hasta summa armorum & Imperij esset: captiuosq; sub ea uendi morem fuisse: proindeq; rei fortiter gestę signũ erat. Et sub iugum mittere, qui superati essent, quiq; per uim sub Imperiũ deuenissent, apud historicos frequentissimũ. Constabat uerò iugũ ex hastis tribus, duab. quidẽ fixis, & alia in transuersum ad eas alligata: sub his enim discinctos trãsire cogebãt, inquit Festus, ubi discinctos intelligendũ, armis spoliatos. Hinc etiã mos apud Romanos fuit, ut nuptarũ capita cœlibari hasta comerent, propterea quòd quæ nuberet, imperio uiri subijceret. Cœlibarẽ autem hastam uocabant, quæ in corpore gladiatoris abiecti occisiq; stetisset.

CONIVNCTIO MARITALIS.

B AIunt uerò nonnulli coniunctionẽ maritalem hieroglyphicum id significasse, ut quemadmodũ hasta ipsa in corpore gladiatoris hæsisset, coniunctaq; fuisset, ita debere sponsam uiro coniungi, ut, quod nostræ monent diuinę literę, duo sint in carne una. Alij boni tantùm ominis causa factum autumant, ut uota hinc ostenderentur, fore ut uiros fortes geniture essent.

D I I.

PRæterea, ut Iustinus ex Trogo memorat, ab origine rerum pro dis immortalibus ueteres hastas coluere, ob cuius religionis memoriam hastæ adhuc, ait ille, Deorũ simulacris adderentur. Quin etiam simplex baculus surrectus apud Ægyptios diuinitatis hieroglyphicum fuit. Atq; hoc illud est quod Pædianus ait in Diuinationum commentario, non placere sibi eorum opinionem, qui delubra existimant ligna delibrata, id est, decoriata, pro simulacris deorum more ueterum posita. Id fieri solitum à ueteribus Cyrillus inquit, quòd natura diuina nullo modo neq; deijci, neq; labefactari potest, sed inconcussa firmaq; suo se robore communiat, sustinereq; omnia, & omnium fundamentum esse perhibetur. Sed ut ea etiam quæ ad ineptias usq; facta sunt in hoc genere commemore-
C mus, Alexander Phereus hastam, qua Polyphranem auunculum interemerat, consecrauit, additis etiam corollis, eiq; tanquam Deo rem diuinam fecit. Tantum uerò hastę à ueteribus tributum est, ut sceptrum illud Agamemnonis, multorum Regum successione apud Homerum celebre, Chæronei Bœotiæ populi diuinos illi honores meditati, quò cultus eius fieret augustior, hastam appellitarent. Colebant uerò illud uti numen, singulis diebus hostijs à sacrorum antistiti immolatis. Cui etiam (tanta fuit hominum uesania) mensa uarijs instructa carnibus parabatur, omniformiumq; placentarum libis referta semper adstabat. Iam & Cenea illum, quem ex fœmina in uirum à Neptuno cõmutatum Græci fabulantur, primum omnium aiunt comites suos iussisse per hastam suam iurare. Vnde mox prouerbium, Hasta Cenei: de quo apud interpretem Apollonij, & alios, Argonauticis, plura reperias.

DII PENATES.

ET Penates, qui apud Romanos tanta religione colebantur, armatos, hastatos quippe fuisse, memoriæ proditũ est. Dionysius enim duos ait adolescentes fuisse militari habitu, & uetusto opere, qui sederent, & peila in manibus tene

rent, cuius rei testimoniũ titulus subesset, DII PENATES. Eos Nigidius putat esse Apollinem & Neptunũ, quòd in Apolline calor & aritudo, in Neptuno humor & frigus intelligatur, quæ nostræ cõpositionis principia perhibent. Et quoniã Penatibus Magnorũ Deorũ cognomentum attributũ est, unde Maronianũ illud: D

Cum socijs natoq́ʒ Penatibus & Magnis dijs.

eruditiores particulam, &, ad expositionẽ positam uolunt. Alij eos Iouẽ & Iunonẽ esse uoluerunt: horum enim præcipuum esse munus, iuuare mortales, atq; inde utriq; nomen. Alij Castorẽ & Pollucem Deos Magnos uocari persuasum habuere. Sed quoniam in nullo Deorũ magis, quàm in his Penatibus & poëtę & historici occupantur, tum ipsa uetus Romanorũ religio tam multa, tam sæpe de his in medium protulit, haudquaquã ab instituto negotio alienum fecero, si super his aliquid ex remotiore uetustate repetiero. Pallantis filiã legimus, cùm Dardano E in Arcadia nuberet, dotis nomine munera Palladis attulisse, scutum quippe breue cœlo lapsum, quod Palladium appellarunt, cumq; huiusmodi scuto Magnorum Deorum simulacra. Orta autem seditione in Peloponneso, Dardanum inde cum uxore & magna Arcadum manu uertisse solum, atq; in Samothraciã nauigasse, ubi dotalibus muneribus templum erexit, quibus occultas instituit cæremonias, ut sacra ea separaret à uulgi cognitione. Simulacra itaq; in subterraneo specu condidit, quæ mox cùm inde in Asiam transmigraret, secum abuexit, & in Dardania à se nuncupata collocauit. Ilus cùm Ilion ædificasset, eò Deos ipsos transtulit. Æneas ex incendio Troiano ablatos in Italiam uexit, eosq; Lauinij posuit. Ascanius in suam Albam traduxit, pulcherrimo illis templo ædificato. Verùm aiunt sequenti nocte Penates, nullo ferente, Lauinium redijsse, ostia clausa inuenta, parietes integros, & tectum nulla in parte uiolatum: quo miraculo motum Ascanium, aiunt sexcentos curatores Lauiniũ misisse, qui sacra custodirent, præfectumq; his antistitem Egestum nomine. Iidem demum Romam translati cùm urbem approbassent, nequaquam abierunt. Cumq; eos Romani in urbis imperijq; sui custodes admisissent, ne per uim aut dolum auferri possent, eos in subterraneo, ut Dardanus fecerat, specu, templo ibi dedicato, posuerunt. In quo quidem templo id præcipuè religionis obseruabatur, ut spuere nefas esset. Ad hoc specu, & pristinum Dardani institutum, Virgilius allusit, cùm scripsit: F

Aeternumq́ʒ adytis effert penetralibus ignem.

Nam sacra Penatibus sine Vesta nunquã fieri solita, sed unà cum Vesta semper illi colebantur. Quid uerò Vesta foret, declarat Naso:

Nec tu aliud Vestam, quàm uiuam intellige flammam.

Et Sinon apud Virgilium ubi se Penatũ offensam uereri simulat, si patriæ secreta hostibus prodat, cuius cura Penatibus credita:

Vos æterni ignes, & non uiolabile uestrum Testor numen ait.

Sed quoniam de Vestali igne, & dis Penatibus, alibi etiam disseruimus, hæc pro loco commemorasse sufficiat.

A DII TVTELARES.

ID uerò tutelares eos esse ostendebat, quòd sederēt, quòd peila gestarēt, quòd adolescentes essent. Nam sessio hieroglyphicè firmitatis & constitutæ rei consilijue signum habetur. Peila propulsationem malorum, incōmodorumq; significant. Adolescentia incrementū, quod Imperio esset in dies accessurum. Quod uerò genus teli peilum sit, à Vegetio ita describitur: Missilia pedestris exercitus peila uocabantur, ferro subtili præfixa trigono nouem unciarū, siue pedali, quæ scutis infixa non possent abscindi, & loricam facile perrumperent.

DE FRAMEA.

FRameæ uocabulum, & id genus teli, Germanicum est, de quo Cornelius Tacitus in Germanorū moribus in hunc modum scribit: Hastas, uel ipsorum uocabulo frameas, gerunt, angusto & breui ferro, sed ita acri, & ad usum habili, ut eodem telo prout ratio poscit, uel cominus uel eminus pugnent. Ita eques scuto frameaq; contentus est.

B

MORS.

IN diuinis literis Framea, ut & alia telorum genera, mortis hieroglyphicū habetur. Ita Theologi eo Psalmi loco: Erue à framea Deus animam meam.

DE SCVTIS.

LOcus exigit ut hastis scuta etiā adijciantur, quorum uaria sunt hieroglyphica, quia uariæ sunt eorū species, uarij etiam usus, neq; facilè est omnium rationes exquirere in tam uaria tamq; frequenti armorum penè omnium mutatione, quę unaquaq; ætate facta est: eas tamen nos formas amplectemur, quas in nummis, aut ueterum monumentis figuratas obseruauimus.

STRENVVS II.

PAri honore cum hasta scutū fuit, quo inter præmia reliqua militaria donari soliti sunt qui strenuè fecissent, cuius rei exempla passim apud historicos.
C Et apud Virgilium Æneas clypeū efferri iussit, quo iuuenem egregium Nisum præstanti munere donaret. Præcipuum uerò honorificum apud Argiuos fuit scutum Enhippi, puero, qui tale aliquid meruisset, gestandū tradere, eoq; inserto pompam ducere. Argiui porrò primi omnium scutis ligneis usi, eo prælio quod inter Prœtū & Acresium fratrem gestum est, pro tyrannide occupanda. Sed enim de honoribus inferius.

SALVS.

CVm Palladium superius cœlo lapsum, scutum fuisse diceremus, significatū eius ad Imperij tutelam spectare interpretati sumus. At identidē obseruatū est peltæ quoq; significatū salutis esse, quod ab interpretatione Numæ desumptum est: is enim delapsam cœlo peltā salutē Vrbi immissam interpretatus est, cùm octauo eius anno pestilentia per uniuersam Italiā debacchata, Romā quoq; urbem inuasisset. Vtrum uerò grauis alioquin autor peltam propriè nec ne dixerit, quod scutum Numæ tempore cœlo delapsum fertur, & lapsa ancilia cœlo Maro dixerit, alij uiderint. Legi tamen de Saliorum ornatu, consuesse illos capite gestare pileum instar coni, non obrotundum, ut uulgò; thoraca aheneum in-

ducere, dextera manu ancile, læua peltam aheneam circumtulisse: quamuis, uti di D
ctum, & læua ancile gerebat, legamus.

PELTÆ FORMA.

QVoniam uerò pelta Maroni lunata dicitur, operæprecium me facturum cre diderim, si figuram eius ex antiquis monumentis descripsero. Nam ea Romæ multis locis aspicitur, nusquam tamen speciosius quàm in marmoreo quodam conditorio, quod nunc in hortis Pontificio palatio subiectis pro aquæ temporariæ alueo ab Leoniana porticu spectat. Ibi pugna quædã Amazonũ incisa mira quidem arte, siue ea Troiana sit, siue, quod potius reor, quę ab id genus erraticis in Scythia commissa est. Ita uiri mulieribus parcere, inuitiq́ obuias sauciare uidentur, cupereq́ eas potius captiuas facere, quàm lędere. Omnes illę peltis armatę sunt, quarum species in hunc modum describi potest, ut scilicet circulus descriptus linea diametrali dissecetur, pars altera quantum cubiti manusq́ ministerio inseruiat, relinquatur, altera duobus à lateribus excauetur, ita ut in eorum medio spatium sit insertando brachio, cuius hoc sit propugnaculum. Extrema ad scuti marginem lunentur in cornua. Orbes illi duo hinc inde exempti, insertandæ si opus sit hastæ, alter commodus, alter ad inspectandum inseruiat. E

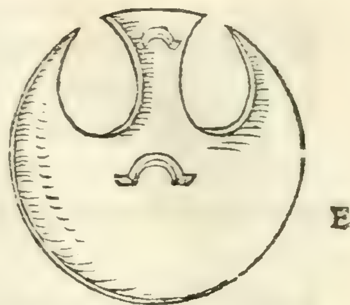

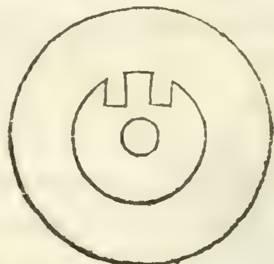

PRIMA ARMENICA.

VAriabat uerò peltarum forma qua parte manus erat inserenda: ut in prima Armenica, incisura erat rectangularis.

SECVNDA ARMENICA.

QVæ in secunda, orbicularis fieri consuerat. Tum etiã coloribus, cùm pelta primę cæruleo colore est, in alba parma: secundæ uerò purpurea, in parma ipsa cærulea: in utraq́ uerò pelta aureus umbilicus.

MENAPII. F

MEnapiorum autẽ pelta rubra erat in alba parma. Sed infra in eo albo sub pelta canis lutei coloris, pedibus ad cursum quantum fieri posit exporrectis, utero ad peltam uerso, dorso parmæ superficiem spectante.

VESONTES.

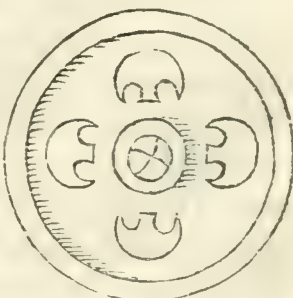

VEsontes, qui sub illustri uiro Magistro peditũ militabant, parmam habebant peltis quatuor cæruleis insignem, quadrangulari situ intra parmæ marginem & centrum dispositis: centrum autem in partis quatuor decussatum, quarum duę albæ, cæruleę duæ. Circa centrum coloris rubri circulus, & in parmæ ambitu alter itidem ruber conspicitur.

ANCILIA.

EIusdem omnino significati Ancile est, cuius figura, ut ex ueterum nummis habe

A habetur, oualis est, ductu quidem oblongiore, quod, ne cui dubium relinquamus, ex Antonini pij nummo didicimus, ab cuius altera facie scuta tria una serie disposita, ea qua diximus figura cõspiciuntur, quibus inscriptio subiecta est, ANCILIA.

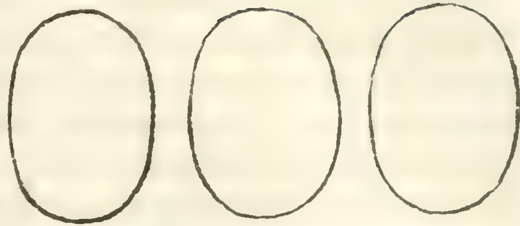

In altero Antonini eiusdem nummo scuta sex habentur anciliorum specie, ut paria duo, uno super alterũ sublato, partem interiorem ostentent, qua scilicet brachium insertatur: mox singula utriq; pari appensa, quę umbonem spectandum obijciant, in eum quem uides modum. Literæ nonnullæ in eo quem attrectaui nummo detritæ sunt, una excepta locutione, SVPERATO. ubi etiam duo prima elementa ita curta sunt, ut uix discerni ab oculatissimo

B quoq; possint.

SAPIENTIA.

EA plurimùm forma scuta sunt, quæ Palladi dedicantur: quamuis non negarim orbiculari etiã specie nonnunquã facta, cuiusmodi est Argolicus clypeus, quem Maro cum Phœbea confert lampade. Hieroglyphicum uerò id esse pleriq; uolunt, ut orbem indicare uideatur, qui sub clypei specie regatur à sapientia. Quare Martianus Capella, qualisqualis autor est, ita de Pallade:

Hinc tibi dat clypeum sapientia, quod regat orbem.

PAVITATIO.

DE Medusa uerò, quę sit in umbone medio figurata, idẽ sentit, quod in Serpentis cõmentario diximus, ubi de Domitiano loqueremur, qui Medusæ signum gestare solitus est ad stuporẽ, quem affectabat de se inter mortales concitari. Martiani uersus de Medusa:

C *Quod pauidum stupidet sapiens sollertia uulgus.*

DEFENSIO.

ITa uerò scutum pro defensione ponitur, ut milites eos ignominiose notari passim uideas, qui plus salutis & spei in scuto quàm in gladio posuissent, Scipionis præcipuè dicterio notũ, cùm militi, qui clypeum elegantius ornauerat, dixit: Non miror quòd clypeum tanta ornaris cura, in quo plus præsidij statuas, quàm in gladio. Scuto uerò nos coronatos ait Psalmographus, pro tuto circũseptos munimine: munitiones enim plurimũ in orbem circunduci consuerunt.

DEDITIO.

EST & deditionis signum clypeus, si caput ei summittatur, quod apud Appianum legas, ubi Afranij & Petreij turmę quædam à Cæsare circumuentæ, capita clypeis subiecere deditionis indicio. Alibi scuta supra caput sublata, & huiusmodi iunctis umbonibus progressus, oppugnationẽ ostendit, qualia Romæ passim in columnis & triumphalibus arcubus, aris, clypeisq; conspiciuntur.

INITIVM PVGNÆ.

SCuta uerò hastis illisa pugnæ initiũ significabant: siquidem moris erat cum

primum hoſtes collatis ſignis in propinquũ ita proceſsiſſent, ut iamiam pugna D
eſſet ineunda, ad concitandos militum animos, uno eodemq́ tempore ſub datũ ſignum ſcuta percutere haſtis, ſtrepitu quammaximo poſſent excitato: quẽ morem apud Marcellinũ inuenias. Eundem morem hunc à Græcis obſeruatũ tradit Xenophon, ſed ad equos incitandos fieri ſolitũ. Apud Philoſtratũ etiã, ubi de expiationibus ad Achillis tumulum agitur, legere eſt, milites qui ad tumulũ ſuccederent, poſt hymnũ, quem ceciniſſent, ſcuta haſtis ſolitos incutere, quemadmodum in bello fieri ſoleret, cuius hæc ſunt uerba: προσελθόντων δὲ τῷ σήματι μετὰ τὸν ὕμνον ἀσπὶς μὲν ὥσπερ ἐν πολέμῳ προσεκτυπεῖτο.

PLAVSVS.

QVod uerò milites initio pugnæ facere conſuerunt, togati, fabula uel concione, quam ſpectatum uel auditum ueniſſent, abſoluta, ſcabellorum crepitu faciebant, eo ſcilicet plauſu actoribus gratulati. Hinc apud M. Tullium oratione pro Cælio legas: Deinde ſcabella cõcrepant, aulæũ tollitur. Dictũq́ illud de Caligula apud Suetoniũ: Et quondam tres conſulares ſecunda uigilia in palatium accitos, multaq́ & extrema metuentes ſuper pulpitũ collocauit: deinde repentè E
magno tibiarum & ſcabellorũ crepitu, cum palla tunicaq́ talari proſilijt, & decantato cantico abijt.

HONORES.

CLypeis, unde nomen, incîdi deſcribiúe facta pulchra moris fuit: unde qui nihil adhuc ſtrenuè in bello geſsiſſent, alba utebant̃ parma, de quo Virgilius: Parmaq́ inglorius alba. Donabantur ab Imperatoribus honori militibus, atq́ etiã dijs: quare ſæpius apud Liuium legas, argentea clypea templis illata, ac dijs dicata. Hinc nonnulli uocabulum à ſculptura factum uoluere, quòd in his omnino imagines haberentur, in qua quidem ſententia Plinius eſt: ſcutis enim, ait ille, qualibus apud Troiam pugnatum eſt, continebantur imagines, unde & nomen habuerunt clypeorum, non, ut peruerſa Grammaticorũ ſubtilitas uoluit, à cluendo deduci. Sed quoniam in Grammaticos incidimus, inter clipeum per I, & clupeum per V, differentiam ponit Cornelius Fronto, clupeumq́ per V, quæ omnino Y pſilon græca eſt, imaginis eſſe dicit, per I uerò armorum. Apud Virgilium tamẽ, Mutemus clypeos legas, ubi de armis dubio procul intelligendũ.
Sed & in ijs imagines fuiſſe Seruius atteſtatur, qui Græcorũ in clypeis Neptu- F
num, in Troianorum Mineruam pictam fuiſſe dicit. Sed nihil ſit horum, quomodo ſe pro Troianis uenditaſſent, niſi Troianorũ inſignia in clypeis apparuiſſent? Sed enim alij ſunt, qui genus, non ſcriptionẽ, differentiam facere putarint: ait enim Labienus, clypeum neutro genere imaginem ſignificare, uirili uerò inter arma poni. A quo diuerſus eſt Pomponius dubij ſermonis libro ſecundo, ubi Clypeus & Clypeum indiſtincto genere dici ait, ſed litera differre, ut pugnatorium per I, clipeũ dicamus, imaginem uerò per V, clupeũ, ut etiã ex Cornelio dicebamus. Eam uerò differentiã improbat Chariſius, qui clipeus per I, & clupeus per V, non alia ratione dici aſſeuerat, quàm Maxumus & Maximus, Optimus & Optumus, propter cõmunionem I & V literarũ. Sanè clypeũ utroq́ genere pro ſcuto Virgiliũ poſuiſſe agnoſcit Nonius Marcellus, non malus autor: Ardentes quippe clypeos. & ita alibi. & nono: Clypeũ ſuperintonat ingens. Clypeum ingens recto caſu indubitatò legit Nonius, cui Seruius aſſentit̃, dum per hoc expreſſum ait illud Homericũ, ἀράβησε δὲ τεύχε᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ. quod etiã alibi Virgil. expreſsit, Sonitum ſuper arma dedere. Sed ut has Grammaticorũ altercationes omit-

A omittamus, quãuis hæc tibi doctissime Nicolaë nunquã displicuere, de significato rei potius agamus. Dedicabatur sanè Clypeus ijs, qui graue aliquod periculum à Rep. propulsassent, sustulissentq; penitus propugnationis defensionisq; memoriã: isq; rem gestam imaginibus explicabat. Deniq; hoc non tantũ de militaris clypei forma intelligendũ est, quantũ de quacũq; dedicatione in alicuius preclari uiri memoriã posita, & uel sculpta uel inscripta ad posterorũ memoriã: cuiusmodi marmoreæ æneæq; tabulæ & Romæ & alibi adhuc superãt, quæ omnia clypei cognomentũ usurparũt. Trahit uerò me gestæ rei tam præclaræ magnitudo, ut κατὰ πάρεργον, sed forsitan nõ importunè dicam, qualia nam essent, quæ clypeos huiusmodi mererentur. In longa sanè tempora spectatus est clypeus aureus in Romana Curia collocatus, qui senatus totius iudicio in D. Claudij honorem affixus erat, quòd ille ut primùm Imperator salutatus est, tricena X X. millia barbarorum, qui aduersus Imperium Romanum arma sumpserant, nauiumq;, si Pollioni credimus, duo millia felicissimo successu deleuit, adeoq; attriuit, ut paucos ad solum patriũ redire permiserit. Extat adhuc exemplum eius B epistolæ, quæ ita scribitur. Claudius Broccho: Deleuimus trecenta X X. millia, duo millia nauium mersimus, & quæ sequuntur. Adducit hoc in memoriã quod duodecimo de bello Macedonico apud Liuium legitur: clypea ærata ab ÆDD. CVR. P. Claudio, & P. Sulpitio Galba posita. In codicibus uetustis manu scriptis clypea aurata legi. Quod uerò ad arma pertinet, Pœni quoq; clypeos ex auro factitauere, sculptis imaginibus, & secum in castris tulere.

LACONES.

ET literæ nõnunquam singulæ, hieroglyphicorum munus expleuere. Apud Romanos id frequentissimum, in omnibus ferè familijs appellandis. Sed enim de his dicere, tam longum quàm superfluũ esset. Id unũ, quod ad arma pertinet, dicam, Λ literã in Lacedæmoniorũ scutis notatã, populum eum significasse.

MESSENII.

AT in Messeniorum clypeis, qui & ipsi clarissimi olim extitere τὸ Μ descriptum erat, sui & ipsum populi significatione.

MOROSITAS.

QVod ideo non sum referre grauatus, quia arrepta hinc occasio est in argutũ C Dionysij dictum illabendi. Erat in antiquorum sortibus Μ litera morositatis & stoliditatis signum, unde prouerbium ἔλαχες τὸ Μ. obuenit tibi Μ. obiectumq; aliquando Dionysio cauilli uice, cui sors obuenerat Μ. μωρολογεῖς Διόνυσε. cui tamen & uafrè, & uero de se præsagio respondit ille, μοναρχήσω μὲν οὖν. Quanquã ex eo quòd res optimè successit Dionysio, prouerbium illud, Sortitus es Μ. de callidis, & longè maiora quàm in hominum spe aut opinione fuerint attentantibus, dici mox cœptum.

DE Σ ET Κ.

ADdemus illud, Σ signum in equos impressum apud Græcos curiosiores, indicasse eius generis equos, qui Samphoræ uocabantur. Imò quia Σ illis inustum fuerat, eo sunt nomine nuncupati, uocabulo ipso notæ huiusmodi signum præ se ferente: uti Koppatiæ, quibus Κ generis erat signum. Fuerũt enim, ait Eustathius, qui κάππα literã κόππα nominarent, uti nunc Theutones pleriq; omnes Papa scribunt, & Popa enunciant. Ita Dorienses Σίγμα, σὰν dicebant, ut apud Athenæum. Samphora igitur à ferendo Σίγμα.

NEFASTVS. D

ET ne singulas literarum notas alieno loco cōmemorem, subsequentis in ordine literæ N significatum in Pontificum libris tantùm liceat addidisse: per eam siquidem nefasti dies notabantur. Notum illud, N. L. pro non liquere, positum in iudicijs. Et N. D. neci datū interpretari, quod mihi nō satis constat. Verùm illud nō importunè addiderim, neci datum intelligi, sine uulnere mortuū, utputa ueneno, aut fame: sed hæc tamen autores confudere.

DE Salijs, quorum insigne esset thorax aheneus, & ancile in dextera manu, in læua uerò pelta, cùm historia sit scholis omnibus notissima, superuacaneum iudicaui plura repetere.

SALII.

DE GLADIO.

POst arcum & sagittas, iacula, peilaq; & scuta demum, Gladius locum habeat, cuius plurimus ex omnibus armis usus. E

CRVDELITAS.

ID uerò pręcipuum eius erat hieroglyphicum ut pro crudelitate poneretur, cuiusmodi nuncupatione Ægyptij Ochum appellare soliti sunt, qui quidem Persarum Rex omnium crudelissimus, ac maximè formidabilis, cæde omnia fœdauit, quacunq; per Ægyptum progrederetur: quodq; apud eos inexpiabile facinus habebatur, Apin ipsum iugulauit, & amicis epulandum apposuit: atq; ita uniuersam Ægyptum unius animalis cæde luctuosam fecit, tanto is odio gentem eam prosecutus est.

SCELVS.

PRæsectū gladio sinciput, scelestum indicabat facinus: ita enim ἀνοσιότητα interpretabimur ex Hori Niliaci dictatis.

OCHVS PERSARVM REX.

QVare apud Ægyptios machęræ nomen imagóue, in Regum nomenclatura pro nomine Ochi hieroglyphicè exponebatur, atq; ita recensebatur, ab instrumento eo tam letali sumpta similitudine. In Asino sanè dictum, quonam argumento Persarum Magi crudelitatem in eo ab initi Regni principio præsagiuerint: quia scilicet Artaxerxe patre defuncto, in ingressu regni lautiori, ut fit, mensa ex pluribus eduliorum condimentis apposita, Ochum animaduerterunt manus primùm ad cultrum iniecisse, mox ad panem, & carnes, quas auidè & immoderatè comedit. F

VERBA.

DIogenes uerba gladio comparauit, cùm adolescentē formosum admodum turpia quædam fabulantem audiuisset: Non te, inquit, pudet ex eburnea uagina plumbeum gladium exerere? Inuenies uerò passim de maledicis, uerbis proscindere: & eloquentiam ipsam esse gladium: & gladium in ore aliquem gestare, qui, ut ait Horatius, sit

Quælibet in quemuis opprobria fingere sæuus.

Et sacræ nostrorū literæ linguam gladio sæpe comparant, ut Psal. LVIII. Lingua eorum gladius acutus. & subsequenti: Exacuerunt ut gladios linguas suas. ubi quidem de calumnijs & insidijs sermo est, quæ ab hostibus parabantur. Aliter

A ter apud Paulum, cùm ait, uiuum eſſe Dei ſermonem, & efficacem, & omni gladio ancipiti acutiorem, penetrabilioremq́;.

PERICVLOSVS.

QVòd uerò declinandum ſubterfugio acutum gladiũ Pythagoras monuerit, dicens, ὀξέιαν μάχαιραν ἀποστρέφειν, pleriq; ſymbolicum ſenſum ſecuti, à periculoſis negotijs abſtinendum interpretantur.

IVSTITIA.

IVniorum autem inuentum eſt, iuſtitiæ ſeueritatem atq; rigorem, per exertum enſem manu uirginea prætentum ſignificare: cui ad æquitatis indicium, trutinam etiam addidere. Sedenim apud ueteres aliter traditum inueni, qui iuſtitiam cum libratis omnino lancibus in læua figurabant, ſed in dextera non enſem, ſed faſces cum adalligata ſecuri ſtatuebant, merita æquaq; ex huiuſmodi hieroglyphico præmia merenti-
B bus impendi atque diſtribui, hinc ſcelerum conuictis caſtigationem impendêre ſignificantes. Sedenim ſpecies hæc duas ſecum mulieres captiuas trahit, unam quæ fractum enſem manu prætendit, alteram quæ conto innititur, duo ex hoc figmento uitia domita indicantes, ut ex utriuſq; medio uirtutem ipſam adſtruerent, per fractum ſcilicet enſem ſeueritatem nimiam retuſam cohibitámue intelligentes: per contum, lentitudinem ad ferulam reuocatã, qua iudicia plus æquo producebantur. Inde enim contatio, quæ retardationem ſignificat. Lenti uerò ſunt, qui nullo atroci quantũlibet ſcelere concitantur, neq; publicis neq; priuatis iniurijs cõmouentur. Sunt tamen & alia iuſtitiæ hieroglyphica, quæ locis ſuis, prout res exigit, exponuntur. Apoſtolus tamen ait, iudicẽ eſſe Dei miniſtrum, ideoq; nõ ſine cauſa portare gladiũ, uindex enim in iram ei qui male operatur. Et quoniam ſatis conſtat gladium ſeueritatis animaduerſionisq; indicium eſſe, prætereundum non eſt quòd in diuinis literis ſæpe mentio fit ancipitis gladij, cuius hieroglyphicũ eſt, quòd in iudicio corpus atq; animã punire ſimul poteſt: uel, q & ſupplicio præſentis pœnæ, & futuræ metu puniat.
C Ita accipi ancipites gladios in ſanctorũ manibus. Nam ut & Eucherius ait, qui mundi peripſemata, quiſquiliæ credunt, de nationibus ac Regibus iudicabũt.

IRRITATIO.

IGnem uerò gladio diſſecare, quid ſibi uelit apud Pythagorã, non facilè fuerit augurari, cùm in eiuſmodi ſymboli enarratione diuerſi abeant præclari admodum uiri. Nam D. Hieronymus, atq; etiã Cyrillus, impudentẽ, ac ira percitũ animum, aſperitate uerborũ (is enim gladius eſt) non eſſe laceſſendũ exponũt. Diogenes, potentiorũ iracundiam nõ incitandã interpretatur: cui ſententiæ ſubſcribit etiã Plutarchus. Et Flaccus Horatius cùm in Sermonibus dixit, atq; ignem gladio ſcrutare, nihil aliud prorſus ſibi uoluit, niſi admonere nos, ne magnorum hominum indignationem aduerſus nos prouocaremus, laceſſerémúue.

NVLLIVS FRVGIS OPVS.

REm quæ neq; uſui, neq; efficaciæ reſpondere poſsit, non ſolicitandam attendendámue, Lucianus, Baſilius, & Plato, hinc ſignificari arbitrati ſunt: quorum ſi qua eſt autoritas, aptè admodum, qui ſtudium in nullius frugis opere inſumptum ſignificari uoluerit, hominem pinget flammam gladio diſſe-

cantem. Cui simile dicterium illud, Aquam in mortario tundere: necque non, Laterem lauare. D

CÆSAR.

QVòd uerò fabulantur Cæsarem per cultrum significari, iuniorũ inuentum est, non infelix tamen. Nam cultrum pro dissoluendi, incidendíue significato poni apud Iamblichum reperias, in ijs quę scripsit ad Porphyrium.

PONTIFEX.

IAm & inter insignia Pontificum Flaminúmue, cultri species aspicitur oblonga, manubrio, quod ex ebore fieri solebat, & ex auro uel ex argento, rotundo, solido, ad capulum iuncto, fixo clauis æreis, ære Cyprio, ut apud Pompeium legitur, cui à secando secespita nomen fuit.

SPIRITVS SIBI REDDITVS.

QVin etiam Pontificis nostri IESV CHRISTI gladius celebratur, qui ut celebri pentametro fertur,

Non venit pacem mittere, sed gladium.

quod apud Marcum præcipuè legitur. Apud Esaiam uerò Dominus intentato gladio nos uisitare fertur. Per hunc Adamantius dissectionem spiritus à carne uidetur intelligere. Carnis enim sunt, fornicatio, immunditia, adulteria, ueneficia, idolorum seruitus, & quæcunque dictu factúue fœda perhibentur, quæ omnia Dominique Deique nostri secespita abscidit abstulitque. Antea enim quàm ille nos inuiseret cœlo delapsus, non erat ensis hic inter mortales, neque caro quicquam aduersus spiritum concupiscebat, neque spiritus aduersus carnem. Aduentu uerò eius edocti sumus, quæ carnis essent propria, quæque spiritus: doctrinaque eius quasi gladius uibratus carnem à spiritu dissecuit, disseparauitque, ut inde uiueremus in spiritu, neque rerum nostrarum summam in carne, sed in spiritu statueremus, non corruptionem à carne, sed beatorum uitam à spiritu in lucro reposituri. E

MORS.

APud Scythas, qui multa Ægyptiorum more confinxerũt, à quibus, ut ueteres quidam autores tradunt, etiã instituti sunt, gladius mortis erat symbolum: fuitque maximũ omnium illis iuramentũ, uentum & acinacem attestari: (acinaces enim ut Medorũ, ita eorum gladius est) per hunc quidem interitum, aut salutem: in eo enim salutis suæ præsidia statuebant: per uentum autem animam, hoc est, uitam interpretantes, quòd scilicet tandiu uiuamus, quoad uitales auras carpere permissum est. Pari modo in ostentis mali hominis & cædem minitantis habitus: ut Heluidio Pertinaci accidit, qui ante triduum quàm occideretur, in piscina sibi uisus est uidere hominem, à quo gladio infestaretur. Eodem significato formidabilis minabundusque Galba, cognita Neronis nece, susceptaque Cæsaris appellatione, iter ingressus est paludatus, pugione ante pectus à ceruicibus dependente, usu togę non prius recuperato, quàm omnes qui res nouas moliebantur oppresisset. Quid uerò libelli duo, qui reperti sunt in secretis C. Caligulæ post eius necem, in quibus notæ nominaque continebant̃ morti destinatorum? præscripti em̃ erãt diuerso titulo, alterique Gladius, alteri Pugio nomẽ erat: per hunc eos qui clàm opprimendi essent, intelligebat: per gladiũ, quos palàm cædere destinassent. Moliebatur enim Princeps carnificinę deditus, electissimũ quenque utriusque ordinis interimere, mox Antiũ, inde Alexandream cõmigrare. F

IMPERIVM.

IAm & potestatem & imperiũ ex gladio significari, à nostræ pietatis fundatoribus

A ribus accepimus. Nam quod reſponſum à pio diſcipulo eſt, Ecce duo gladij, ſacræ Legis interpretes humanarum diuinarumq́ue rerum poteſtatem ſub Chriſtianæ Reipublicæ principem peruenturam præmonſtratum aiunt. Apud Chaldæos idem indicatum, cùm Darius uaginam acinacis, quem geſtabat, Perſico ornatu conſpicuam haberet, longè antè quàm Alexander è Græcia moueret in Aſiam, eam ornatu græcanico cõmuniri iuſsit, quo facto Chaldæi reſponderunt, Imperium, quod Darius obtinebat, in eorum ius uenturum, quorum arma imitatus eſſet.

DE SECVRI.

St & Securi à ſecando nomen: quare Demoſthenes Phocionem orationum ſuarum ſecurim appellabat, breui enim ille, ſed acuta oratione, Demoſtheni plurimũ aduerſabatur. Et Hieremias, ſermones Domini ſicut ſecurim ait, quæ uel petras incîdat.

B LYDIÆ REX.

EA non Romanos tantùm Conſules inſignes faciebat, uerùm & Lydiæ Reges, quorum geſtamen erat. Inde Iouis Labradei ſimulacrum, quòd ſecuris labrys Lydorum uocabulo dicebatur.

ROM. COSS.

ROmanarũ uerò ſecurũ ſignificata cùm ſcholis ſint omnibus admodum uulgata, plurimiq́ue unà cum Plutarcho rem interpretati ſint, eas ad ſcelus, quod emendationem non reciperet, excidendum comparatas, ulterius ego de his quicquam in medium afferre ſuperſedebo.

ANIMADVERSIO.

NEq́ue enim apud Romanos tantùm, ſed etiam apud aliquot Græcorum gentes ſecuris ſeuериſsimæ fuit animaduerſionis hieroglyphicũ, ut in Tenedio nummo, de quo Pollux, cernere eſt. Tenediorum enim Rex cùm legem eam tuliſſet, ut in adulterio deprehenſi mas & fœmina eodem ſupplicio ſecuri ſubijcerentur, neq́ue filio peperciſſet ſuo, rem eo monumento iuſsit inſigniri, quo Tene-
C dius nũmus ſignatus eſt: de quo Ariſtoteles in Tenediorum Repub. una quippe parte ſecuris eſt cuſa, altera capita duo.

DVRATVRA MEMORIA.

IN antiquorum memorijs pleriſq́ue ſecurim & aſciam, ſed hanc frequentius, uideas adſculptam, addito etiam elogio, Sub aſciam dedi uetuit, quotiens defunctus non obliterandam de ſepulchro memoriã cauet, auerſaq́ue ideo ſcalpitur ferri acies. Sed in diuinis literis per aſciam ſimpliciter prauorũ hominũ in inſectandis abolendiſq́ue proborum operibus ſtudium & conatum intelligimus, ut Pſalmo: In ſecuri & aſcia deiecerunt eam.

DE FALCE.

Alx præcipuè in Saturni manu, temporis, quod uniuſcuiuſq́ue rei maturitatem attulerit, hieroglyphicum eſt, quod & nomen ipſum δρέπανον præ ſe fert. Nam apud Græcos δρέπειν uindemiare eſt, atq́ue metere. Tempus autem edax rerum, omnia demetit.

AGRICVLTVRA. D

VT uerò Cyprianus sentit, rei rusticæ, quam Saturnus docuisse fertur, signum fuit. Nam finis eius industriæ est, metere, fructusq; colligere.

CASTIGATIO.

QVam uerò falcem in custodis hortorum manu ueteres posuerunt, ad fures arcendos, auesq; ne fructus læderent deterrendas, antiquum inuentum est, castigationis quippe hieroglyphicum. Apud Zachariam Prophetam siquidem legas cap. IIII. Falcem quam uidere uisus est, longitudinis cubitorũ uiginti, latitudinis decem, contra fures eam, & contra periuros exacutam, inferriq; eam in domum furis, atq; periuri.

DE SERRA.

INter instrumenta secandi & Serra est, eadem militare uocabulum. Ea sanè in Ægyptiorum obeliscis frequens habetur: cæterùm apud eorum autores, quos uiderim, quid ea sibi uelit, traditum non inueni.

MALEDICENTIA. E

PLaciades maledicentiam, siue ut ipse scribit, maliloquium, per Serram significari obseruauit, siue id ob dentium seriem, quæ mordacitatem innuere uideatur, siue ob inuisum stridorẽ, maximeq; auribus infensum, quem in nodos præsertim illapsa reddit, acerbo, ut inquit Lucretius, horrore concitato.

ANCEPS PVGNA.

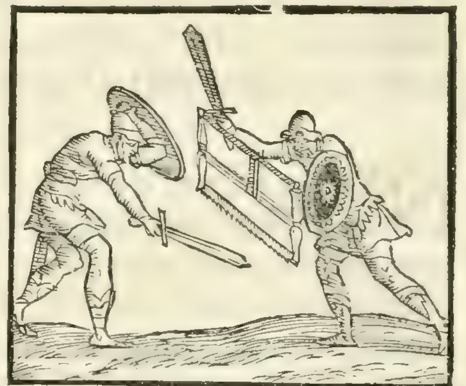

ANcipitem uerò pugnam, uictoriam alternatim modò in hanc, modò in illam partẽ, uicissitudine sæpius uariata, inclinantem, significare qui uolunt, Serra pugnare dicũt, aut præliari. Id esse tunc, Festus ait, cùm frequẽs est consertæ pugnæ uicissitudo, cumq; assiduè acceditur & receditur, neq; ullo consistitur tempore: quod quidem ab secandi gestu desumitur, serra quippe modò in hanc, modò in illam partem assiduè tracta.

SVBSIDIVM.

IN militari disciplina serra subsidium significat, de qua apud Fl. Vegetium. Si ducenda sit serra, ex abundantibus ducendam esse, propterea quòd si de loco suo ordinatum militem transferre cœperis, uniuersa turbabis. Serra enim à strenuis directa, ante frontem hostibus opponitur, ut turbata acies reparetur: fitq; ad similitudinem A literæ, uel libellæ fabrilis. Fuit etiam Serra Germanici nummi nota, de quo apud Tacitum legas, eaq; de causa Serratus dictus. F

DE GALEA.

QVoniam de armis ad offensionem comparatis est dictum satis, nunc de galea & thorace, quæ ad defensionem accipiunt, dicendũ aliquid.

PRINCIPIA OCCVLTA.

GAlea, qua Plutonis caput in primis tegitur, significat occulta esse principia generationis. Plutonem autem Solem interpretantur, eo tempore quo per hyemem remotas à nobis mundi partes circuit; unde etiam Proserpinam

A nam rapuisse confinxere, de cuius rei significato passim habetur. Illud addam, sceptrum illi & breue & aduncum figurari, quod inferioris regni indiciũ habeatur.

ROMA.

ROmæ quoque caput galeatum in nummis passim, & alijs ueterum monumentis. Id quanam alia de causa fieri dixerimus, nisi ut fuisse eam omnino Martiam intelligamus?

THELESILLA.

ET Thelesillæ Argiuæ poëticis studijs claræ statuã se uidisse Pausanias affirmat, quę una manu galeam, altera uelitarem hastam teneret, libris circa pedes appositis, ob præclarum scilicet facinus, quòd illa cæsis acie ad unum Argiuis à Cleomene Spartano, senes & pueros armatos mœnia tueri iusserit, ipsa cum ualida mulierum manu hostem ad urbis direptionem incursantẽ exceperit, fuderit, fugaueritq;.

B PERICLES.

CVr uerò Periclis statuæ casside tegerentur, si quæsierit quis, sciendum id à sculptoribus ea de causa excogitatum, ut eo remedio capitis uitium emendaretur: capite enim is fuisse traditur oblongiore, nec cæteris partibus respondente, quod deformiorem hominem reddebat. Constat eum ab obtrectatoribus ea de causa σχοινοκέφαλον appellatum, utpote qui caput iunci instar acutũ notarent. Quo uocabulo nõnulli decepti, κυνοκέφαλον apud Plutarchum legi credidere, cõmenti etiam causam, sed ineptam & importunã, id ei nominis datum ob agendi fandiq; libertatem, quam is, ut ijdem aiunt, ad impudentiam usq; uendicasset.

DE THORACE.

MVNIMENTVM.

THorax porrò munimenti signum ponebatur: uitalia enim defendit uniuerso pectori circumfusus. Deq; hoc Antisthenes Philosophus dicere solebat, ἀναφαίρετον ὅπλον εἶναι τὴν ἀρετήν, uirtutem, quòd auferri minimè posset, munimentum esse. Nam & ensis & clypeus excuti, amittiq; possunt: sapientiæ arma, quæ quis accinctus fuerit, firma sunt & stabilia. In pectore autem ita habere sedem sapientiam, ut pro sapientia pectus ipsum aliquando ponatur, ostendit Horatius, ubi dicit Epistolis:

C

Non tu corpus eras sine pectore.

PVGIONES.

QVæsierit aliquis, quid in nummis Bruti pugiones duo significent, adiecto pileo. Sed quoniã inter uestimenta ubi de pileo agitur explicatum est ex Dione, pugiones cædem, pileum uerò libertatem significare, proindeq; ex nummo illo, Brutum & Cassium per cædem patratam patriæ liberatores indicari, non esse hæc duximus ulterius repetenda.

DE CASTRIS.

D

INter castrensia ornamenta honoresq́, inuenias plerisque locis non tantùm signa, uerùm etiã & arcas pullarias, & castrorũ ipsorum modulos, & signorum tum loculos & coronas: quæ quoniam obseruatione digna sunt, & eruditis iucunda, minimè grauatus sum quædam subtexere, qualia uno marmore apud Paulum Cardinalem Cæsium animaduerti.

Castra quidem huiusmodi quam adpinximus contignatione fabricata erant, tignis octo pro parte qualibet ita compactis, ut tribus quæq; locis in transuersum conserta, clauis siue fibulis leonina capita præ se ferentibus coniungerentur: quorum quidem clauorum hieroglyphicum in primis erat, ut in Leone suo loco dictum, Vigilandum esse. Supra huiusmodi castrorum speciem capita duo adsculpta erant, uelo quodam à dextero usq; in læuum protento, & super insidente. Supra utrunq; caput singulæ laureæ. A Castrorum angulis, inferiore parte, loculi duo, unus hinc, inde alter, qui quadrata forma, intus uacui, in acutam cuspidem desinebant. Hi terræ impingebantur pro theca, mox signi pars ima in eum inserebatur. Ibidem erat & pullaria cauea cum duobus pullis pascentibus: inter quam & castra signum Aquilæ conto præfixum. Idq; manifestè ostendit, qua ratione fieret, cùm exemptus loculo contus suspensus uideatur, loculo uacuo apparente. A lateribus longissimi conti duo, signis, præmijs, & gestaminibus militaribus instructi: in quorum summo cuspis ad loculorũ formam: ima pars ferro præmunita, capulisq; prædita, ut cõmodè sisti & auelli possent. Sed iam & inscriptionem harum rerum indicem, & faciem ipsam marmoris repræsentemus. E

M. POM-

M. POMPEIO. M. F. ANI ASPRO ℈.
LEG. XV. APOLLINAR. ℈. COH. III. PR.
PRIMOP. LEG. III. CIREN. PRAEF. CASTR.
LEG. XX. VICTR.

ATIMETVS LIB. PVLLARIVS
FECIT ET SIBI ET

M. POMPEIO. M. F. ET CINCIAE
COL. ASPRO SATVRNINAE

FILIO SVO ET
M. POMPEIO.
ASPRO FIL.

VXORI SVAE
M. F. COL.
MINORI.

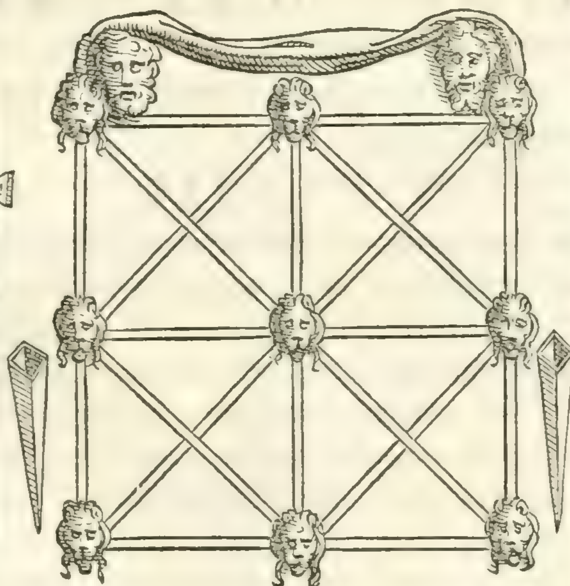

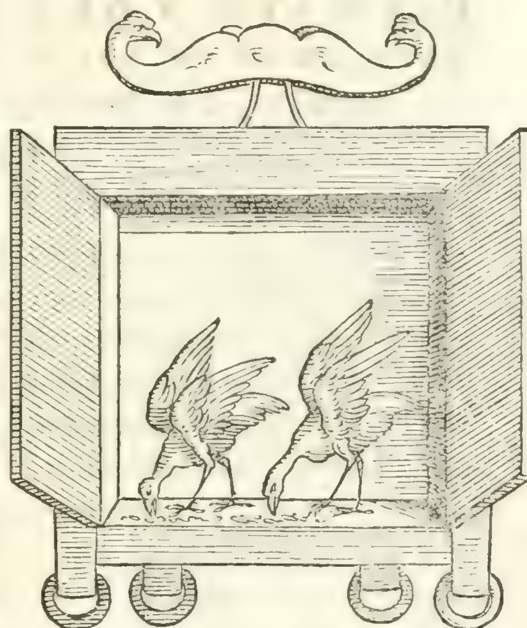

Apud Dionem leges de loculo paruo, in quo Aquila aurea collocaretur, eum longiſsimo conto præfixum in exercitu à ſigniferis geſtari, qui ut facilius impingi terræ poſſet, in acutam cuſpidem

ſpidem deſineret. De quo uidendus etiam Cornelius Tacitus, in expeditione Germanici, ubi de hoc loculo, ſiue de ſiſtendis ſignis loquitur.

Sed quoniã superioris marmoris inscriptio quædam habet quę interpretatione indigeant, ut ♄. Centurionis signum apud ueteres usitatissimum, & alia in dictionibus concisa, operæprecium uisum est, ne quid à quoquam desideretur, totam eam explicare. D

MARCO POMPEIO, MARCI FILIO, ANISIO ASPRO CENTVRIONI LEGIONIS DECIMÆ QVINTÆ APOLLINARIS, CENTVRIONI COHORTIS TERTIÆ PRÆTORIÆ, PRIMOPILARI LEGIONIS TERTIÆ CYRENENSIS, PRÆFECTO CASTRORVM LEGIONIS VIGESIMÆ VICTRICIS,

ATIMETVS LIBERTVS PVLLARIVS FECIT ET SIBI ET MARCO POMPEIO MARCI FILIO, ET CINCIÆ COLLIBERTÆ ASPRO SATVRNINÆ FILIO SVO ET VXORI SVÆ MARCO POMPEIO MARCI FILIO COLLIBERTO ASPRO FILIO MINORI. E

PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISS. PATREM NICOLAVM SCOMBERGVM CARD. CAMPANVM, DE IIS QVÆ PER SELLAM, CVRRVM, ET fulmen significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS,

Aximè vereor, sapientissime Pater, ne aliquando me tacito cogitationis conuicio verberaris, quòd tuæ erga me beneficentiæ tibi cõscius, totq; insuper meritorũ, quæ à te summa semper alacritate profecta sunt, nullum adhuc grati animi signum in me conspexeris elucere. Scias tamen accidisse, non negligentia, non rusticitate, non vlla tuorum erga me meritorum obliuione, sed ob eximiam cõmodorum, quæ abs te sum assiduè consecutus, magnitudinem. Ea quippe vel singula, pro quibus immortales tibi agere gratias debuissem, ingenium ita meum obruere videbantur, ne potuerim vlla vnquam meditatione parem verborũ copiam excogitare, aut vlla mihi in parte satisfacere. Dicendum enim erat, quanta me semper humanitate vir tantus amplecti perseueraueris, vt mearum omnium rerum patronus extiteris officiosissimus: vt vitæ dignitatisq; meæ rationem omnem fauore præsidioq; tuo tuendam, iuuandam, sustentandam, ornandamq; etiam susceperis: deniq; autor fueris vt illustris adolescens Hippolytus, quem à summo Pontifice eius patruo mihi regendũ, instituendumq; mandari procuraueras, me tandem egere vetuerit, vnde factum, vt aliquando me mihi asserere, & intermissa per tot annos studia repetere licuerit, quodq; parturiebam opus absoluere demum sperem, quod omnium meritorum maximũ semper appellabo. Nam etsi alia periucunda sæpe mihi fuerant, nullũ tamen hoc neq; opportunius accidit, neq; cõmodius. Cuius quidẽ consilij mei maiorem in dies singulos fructũ, voluptatemq; percipio. Hinc enim euenit, vt multa in amicos, quos mihi paria literarum cõmercia conciliauerant, non obscura forsitan extarent officia, dareturq; interim occasio, vt meum summum erga te studium inciperem omnino patefacere, F

quod

A *quod omniũ maximè cupiebam. Parum enim existimabam talia mecum cogitasse, quæ menti semper firmiter inhæserant, nisi res ipsa aliquo, vtut fieri poterat, signo cæteris omnibus innotesceret. Visum itaq; est vnũ è cõmentarijs, quæ per datum à te mihi otium conscripsi, de mysticis Aegyptiorũ literis tibi, si quid hoc ad rem facit, dedicare. In eo continentur, Currus, Sella, & Fulmen. Sella, vt quies demũ aliqua laboribus detur tuis, quos vt rempub. Christianã plerisq; locis conuulsam firmares, bonam orbis partem ambiendo, quæq; vbiq; labefactata cerneres, prudentia consilioq; tuo resarciendo tolerasti. Currus, in quo doctrinæ sapientiæq; tuæ sublimitas prouehatur. Fulmen, quod tuæ sit indicium claritatis & famæ. Dicent aliqui, impudenter à me factum, qui de picturis, de signis, de artificum operibus instituerim cum eo fabulari, quem consiliariũ, quem sociũ, vbi arduæ quæq; res inciderint deliberandæ, maximi quiq; principes sibi adsciscere contendant: agnosco quidem hanc culpam, & ineptè fecisse profiteor, qui te nugis his obtundere cogitarim: sed malui & à te & ab alijs desiderari prudentiam meam, quàm nisi hoc qualecunq; est, fecissem, memoriam, fidem, amorem, cultum & obseruantiam, officium deniq; ipsum forsitan exquiri.*

B

DE SEDE.

SVmmorũ Principum ornamenta, insigniaq; & multa & uaria fuisse alibi recensuimus, sed nullum unquam sella sublimius, neq; augustius, neq; uenerabilius habitum. Reliqua enim ad humanæ tantùm amplitudinis decus facere uident̃, hoc ad diuinæ propémodũ maiestatis honores proximùm accedit. Quare minimè arbitror me operam elusurum, si multa quæ de sellæ dignitate tradita sunt à ueteribus, in cõmentarium hoc collecta, si quis huiusmodi rerũ cognitione delectetur, in promiscuo usu fecero, measq; super his lucubrationes studiosis omnibus cõmunicauero.

PERENNITAS.

POrrò perennitatis, æternæq; quietis hieroglyphicum esse sellam, plerisq; locis toto opere disputatum est ex Ægyptiorum sacerdotum institutis, eoq; præsertim loco, ubi sedentis Cynocephali significata percurrimus: sic enim eum statuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; describebant: quæ quidem necesse est ibi sit, ubi nihil subsultat quod alterum inquietet, sed omnia firma sta

C biliaq; in æquilibrio conquiescant. Quin etiam ueteres Deum infantili ætate, utpote unicum atq; perpetuũ rerum omnium principium, nullo conficiendum senio, inter loti arboris ramos conquiescere profitebantur, utpote qui diuinitatẽ ex ipso sedentis habitu internoscebant, quem nulla unquam posset inquietatio solicitare. Numa Pompilius Ioui flaminem asiduum sacerdotem instituit, cui præter alia ornamenta sellam etiam decreuit, & duos illi comites Martialem & Quirinalem. Quod uerò ad firmitatẽ attinet, eiusdem Numæ præceptũ fuit, ut post adorationem sederent, boni ominis causa, ut Plutarchus arbitratur, quò scilicet preces esse ratas augurarentur. Religionem hanc sella super, secuti plurimũ sunt Romani principes. Hinc Macrinus Imp. cùm Basianum Antoninũ inter diuos referri procuraret, tum multa alia, tum præcipuè duas etiam statuas sedentes ciuili habitu illi decreuit, diuos eos, ex eo quòd sederent, interpretatus. Nasamones autem, quòd ab obitu ad Deos euolare se arbitrabantur, quò fierent dijs ipsis propiores, cùm morituri erant, inter expirandum sedere, ac sedentes etiam sepeliri uolebant.

ÆTERNITAS. D

SEllam hanc æternitatis signũ oculata fide perspicimus in nummo quodam, in quo Romæ simulacrum est in sede cum ancili & inscriptione, ROMAE AETERNITAS. cui scilicet Iupiter apud Virgiliũ fateatur nec metas rerum nec tempora posuisse, sed imperium sine fine decreuisse. Nam & ipsum Romæ uocabulum, nationes nonnullæ ex patriæ linguæ significatione æternitatem interpretantur. In nũmo cuius inscriptio est CLOD. SEPT. ALB. AVG. idem simulacrum est sedens, dextera genium porrigens, læua uerò iaculum terræ affigens, cum eadem Æternitatis inscriptione.

VESTA.

EAdem æternitatis significatio effecit, ut & Vesta per sedem exprimeretur, uel sella illi ante omnia dedicaretur. Itaq; dijs reliquis apud Platonem, Phædro, duodecim ordinibus domo digressis, ac alatum Iouis currum subsequentibus, sola Vesta residet domi, eaq; ubique sedens sculpi & pingi solita. Nam in Caligulæ nummo gemmata sella sedens, dextera pateram porrigit, sinistra contum terræ affigit, cum eadem inscriptione, VESTA. In alio Titi Vespasiani, E ipsa eadem sedens cum conto, dextera genium sustentat: literæ, VESTA. In nummo hoc inscriptio infernè, in altero supernè posita est.

DIVVS.

EAdem species, uti superius de Bassiano dictum, relatum quempiam in Deorum numerum ostendit, quod ex inscriptione, quæ est, DIVVS, intelligitur. Nummus est cuius inscriptio DIVVS AVGVSTVS. ab altera facie, DIVA AVGVSTA, ipsa sella sedens conto innixa, dextera duas spicas porrigit. In Iuliæ Augustæ nummo Dea signata est sella sedens, pinũ dextera prætendens, leone accumbente: inscriptio, MATER DEVM. In diuæ Faustinæ Piæ simulacrum muliebre est sedens cum lancea, signis antè affixis, quod pilam cui aquila insidet porrigit: inscriptio, MATRI CASTRORVM. Nam M. Antoninus eius maritus Faustinam subito morbo exanimatã, diuam à Senatu appellatã gratulatus est. Matrem uerò castrorum ideo ipse uocitare solitus, quòd eam secum & in æstiuis habuerat.

SECVRITAS.

CVm uerò proprium Deorum sit perpetua frui quiete, neq; ullos humanæ uicissitudinis casus in posterum expauescere, securitatem inuenias hieroglyphicè plurimùm sella compositam. In M. Aurelij Antonini Brit. nummo dea sedens caput manu suffulcit, dextera radiũ tenet: quæ uerò manus caput sustentat, eadem sellæ innititur. Inscriptio est, SECVRITATI PERPETVAE. In altero Imp. M. Iul. Philippi Augusti, dea sedens est, quæ dextera sagittam tenet, læuam supra caput tollit innixam sellæ. Inscriptio, SECVRIT. ORBIS. In nummo quodam Imp. Neronis Cæsaris Aug. P. M. TR. P. P. P. dea sedens ara apposita, radium læua tenet, dextera caput ab occipitio sustentat, cum inscriptione, SECVRITAS AVGVSTI. quod mihi reducit in memoriã dictum illud, In utranq; aurem quiescere.

F

CON-

A

CONGIARIVM.

IAm & congiarium dari solitum simulacris tribus pro tribunali sedentibus, in nummo Clodij Pupieni cernitur. Et in nummo Domitiani COS. XIII. congiarium ipse sedens populo elargitur, cum inscriptione, LVD. SAEC. Ædes uerò iuxtà sita est, & in tribunalis facie literæ appositæ sunt, S. V. F. P. D. Quarum sententiam ita reperi à nonnullis interpretatam: Sedem uouit firmam primo decennali.

ÆDITVMVS.

AEditumũ quoq; significaturi sacerdotes ijdem Ægyptij, hominẽ pro templi foribus in sede statuebant, eo amictum indumento, ijsq; gestaminibus ornatum, quæ latè Eusebius libro undecimo de præp. Euang. recenset, ubi templum Serapidis describit, & custodes hos ipsos pastophoros enumerat, ab sacerdotali scilicet habitu sic cognominatos, à Latinis aliàs æditumos quasi ædium intumos, aliàs æedituos à tuendis ædibus appellatos, ut apud Charisium est. Præuidit Dauides principes sacerdotum è Iudæis futuros, qui aduersus Christum

B insurgerent, cùm dixit: Aduersum me loquebantur qui sedebant in porta. Nam & idem mos pro templo sessitandi, apud Hebræos etiam fuit. Sed cur ab Ægyptijs, à gentibúsue alijs exempla quærimus, cùm diuinæ ubiq; literæ de throno Dei tam multa protulerint? Vidit enim Michæas Deum Israël sedentẽ in sede sua. & Esaias, Dominum sedentem super thronum excelsum atq; sublimem. & apud Hieremiã, thronus gloriæ, exaltatus ab initio locus, sanctificatio nostra, sustentatio Israël: quæ quidem omnia firmum & stabile Dei significant imperiũ: & ut inquit Adamantius, siue de Christo uolueris ista intelligere, non peccabis: siue de Patre, non impiè senseris: est enim thronus gloriæ excelsus, & à principio, Assertor noster: propterea regnũ eius & sanctificatio nostra Christus est, quia & ille sanctificans, & nos sanctificati ex uno omnes sumus. Ideo uerò eum sedere dicimus, ait Euthymius, quòd hinc Regiam eius dignitatem, stabilitatemq;, & uenerabilem iudicis autoritatem imaginamur. Ita sedere super sedem suam dicitur Deus, qui latè Dominus super omnes gentes regnat. Quin & malignus cùm Scythas, Turcas, & plerosq; alios à Septentrione barbaros, alios impios, alios hæreticos sibi addicendos præsagiisset, ponã, inquit, thronũ meum

C ad Aquilonẽ, inde enim mali genus omne, per tot ætates, per tot secula, in quietioris uitæ prouincias cõtinenter effluxit. Cùm uerò super Cherubin sedere ponitur Deus, intelligitur de summa scientiæ plenitudine, quę tum angelis, tum uiris insigni pietate præditis superastitit, de qua Salomon Prouerbijs: anima eius sedes sapientiæ. At scabellum à scamno sede deminutum, humilitatis & subiectionis, inquit Eucherius, indiciũ est: ut Psalmo, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Accipitur & pro Christi humanitate: ut, Adorate scabellum pedum eius. Nam & pedes pro Filio ponuntur in diuinis, sicut caput Pater, de quo loco suo.

DOCTRINA.

PLerisq; uerò hieroglyphicis cathedra doctrinæ significatũ habet: atq; ita diuus Hieronymus & pleriq; omnes interpretantur locũ Euangelicũ: Super cathedrã Moysi sederunt scribæ & Pharisæi. Ita illud Psal. primo: Et in cathedra pestilentiæ nõ sedit. quod pro doctrina nõ sana interpretatur Euthymius, hæreticorũ ait Eucherius: beatiq; porrò illi habentur, qui pro sceleratis nõ steterint, & cũ impijs atq; peruersis minimè sederint. Quãuis pro pestilentia nõnulli

accipiant, derisores: & pro cathedra, societatem ponant: ut sit, neq; cōmercium D
habuit cum ijs quorum ingenium & doctrina omnis, eludendis decipiendisq; mortaliū animis exercetur. Quòd uerò Paraphrastæ nonnulli scripserint, neq; socius fuit eorum qui studio faciunt malè, multò minus eò dementiæ peruenit, ut impostorum illi uita placuerit. Latinū est omnino, Assidere cuipiam, pro socium esse, uel similem, uel imitatorem. Hinc Horatius Epistolis:

Parcus ob hæredis curam, nimiumq; seuerus

Assidet insano. hoc est, par, uel socius, aut similis est insano. Sunt qui cum superiore significato cōsentientes, per cathedram hoc loco perseuerantiam & firmitatem in malis operibus significare uelint. Nam desidere, unde deses & desidia, contationem indicat huiusmodi.

CONSVLTATIO.

QVin & consultationem per sessum ex Ægyptiaca doctrina significari manifestum. Vulgatumq; apud nos illud de Romanis, sedendo eos uicisse: quod ad consilia referunt eruditi, ut apud Plautū is qui nimio plus sapere se sedentem asserit. & quod apud Maronem, Turnus sacrata ualle sedebat, legitur, exponit E
Seruius, sedere, est consilium capere. Multaq; apud alios etiam in hanc sententiam. Non otiose positum est in sacris concentibus Psalmo XLIX. Sedens aduersum fratrem tuum obloqueris: id enim καπλάλ{ς indicat. Sedens, hoc est, consultò, non subita ira aliqua percitus, nō dolore concitatus, non repentina aliqua re commotus, sed animo conquiescente, & spontè de calumnijs agitante, uel ali quid, quod obesse posset excogitante.

CESSATIO.

NEque desunt, qui sedere pro cessare ponunt, Horatium secuti, qui de pusilla nimo dixit:

Sedet qui timuit, ne non succederet.

Vti stare, ad expeditionem paratum esse, interpretantur. Ita Maro:

Stat ferri acies mucrone corusco, Stricta, parata neci.

Ita pro deside sedentem, uel qui nihil attentet, intelligunt.

OPIS IMPLORATIO.

ILlud non omiserim, implorantium opem fuisse morem apud hospites, quos adijssent, in foro sessitare: quod apud Alcinoū fecisse Vlyssem Homerus scri- F
bit, neque dissimulauit Apollonius. Et Martium Coriolanum patria profugū, Actij Tullij Volscorum principis supplicem factum, ad focum sedentem scribit Dionysius Halicarnasseus. De Themistocle quoq; in exilium abacto, talia inuenies apud Græcos historicos.

ÆDILIS CVRVLIS.

ERat uerò sella eburnea propriū Ædilium Curulium hieroglyphicū, quod quidem quoniam alijs aliquot magistratibus debebatur, animaduertendū apud Plutarchum, Mario, duos apud Romanos Ædilium ordines fuisse, quorum alter sella, quæ curuos pedes haberet, utebatur, in qua sedentes ius dicebant: huicq; honori aderat magistratus nomē. Inferiorem alterū popularem uocabant. Quòd si quis à maiori honore decidisset, rursus ad alterius petitionē accedere cōsuerat. Pauloq; infrà, Marius cùm ad Herenniū responderet, huiusmodi sellā ἀγκυλοπόδα memorat, quę cuiusmodi esset in numismatis intueri licet: duę enim huiusmodi cuię habentur super tribunali, in M. Plętorij Aed. Cur. nūmo, ut omnino inde qua fieri specie solerent sellę illæ, conspicuū sit. Magna autē ambitio

A bitio Romanis fuit eburneis huiusmodi sellis ad clarissimos quosq; Reges, quorum amicitiam sibi conciliassent, dono missitandis. Inter ampla quippe dona, quæ Massinissæ Numidarum Regi missa sunt, sella etiam Curulis fuit. Ad Syphacem quoq; cum donis alijs sella missa, cùm is se Carthaginensibus inimicū, Romanis amicum per legatos professus esset. Et Ptolemæo Ægypti Regi cùm legati ad commemorandam renouandamq; amicitiam missi sunt, tulere dona, togam, & tunicam purpuream, cum sella eburnea. Et consules cùm magistratū inibant, in sella eburnea sedere solebant. Vnde apud Ouid. Fastis,

Et noua conspicuum pondera sentit ebur.

Sed hæc missa faciamus, quæ omnium sunt historijs peruulgata, in currumq; protinus à sella ipsa insiliamus.

DE CVRRV.

PRoximus ad sedem accedit currus, multis & ipse hieroglyphicis insignis, quæ commemorare infiniti propémodum operis labor esset: B sed enim ea tantùm recensebimus, quæ uel in nummis, uel autorū de uetustate libris comperiuntur, & si qua facient ad pietatē, ea nequaquam dissimulabimus.

TRIVMPHVS.

SAnè constat apud Romanos & gentes alias currum triumphi significatum habuisse, cuiusmodi uictoriarum monumenta passim in nummis, in aris, in arcubus conspiciuntur. Iis autē qui triumphassent, statuę in curribus ponebantur, quæ ob id triumphales appellatæ sunt. Earum uerò statuarum ornamenta erant, quæ Liuius enumerat, corona aurea, sella Curulis eburnea, eburneus scipio, toga picta, & palmata tunica. Sellam autē Curulem ea de causa dictā uolunt, quòd curru honoris gratia soliti erant in Curiam uehi Senatores qui Curulem magistratū, hoc est, maiorem honorem gessissent, in quo curru sella esset, supra quam considerent.

AMPLIATOR IMPERII.

TRiumphalis autem effigies Romæ ijs omnibus decreta est, qui fines Imperij ampliassent. Augustus uerò memoriæ ducum, qui populi Romani Im-
C perium ex minimo maximum reddidissent, proximum à dijs immortalibus honorem præstitit, itaq; & opera cuiusq; manentibus titulis restituit, & statuas omniū triumphali effigie in utraq; fori sui porticu dedicauit, professus edicto, commentum id se, ut illorum ueluti exemplar & ipse dum uiueret, & insequentium ætatum principes exigerent à ciuibus.

MARITIMA VICTORIA.

IN nūmo M. AGRIPPÆ COS. III. ab altera facie Neptunus est, equos agens flagello sublato, ipse currui cymbæ speciē præ se ferenti insistens. Cymba inter utrunq; equū sita. In puppi eius nauigij auis est alis surrectis, quę aquilæ speciem refert. Literæ, HIC OMNIPOTENS AECORIS. Vnde apud Horatium illud, Suspendisse potenti Vestimenta maris deo. Vbi animaduertendum est, C literam apud nos ordine tertiam, pro Q positam more maiorum, qui Q literam olim exclusere, ut Velius Longus attestatur, neq; à Nigidio Figulo in cōmentarijs suis unquam posita est, teste Victorino. Nummi uerò huius species nimirum uictoriam ab Agrippa contra Sex. Pompeium partā ostendit, quam Maro etiam celebrauit in Scuto:

Parte alia ventis & dijs Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona. D

Sunt etiam nummi alij in uictoriæ huius memoriam cusi, in quibus triremes tridentalibus rostris præditæ conspiciuntur, ut tandem aliquando Virgilianum illud incolumitati suæ restituatur, Rostrisque tridentibus: de quo in ijs quæ circa Virgilianæ lectionis castigationem olim elucubrauimus, plerique dubitant.

IMPERIVM.

IMperium autem, aut summam rerum, speciosioresque magistratus, aruspicina quoque per currum significauit. Nam Tarquinius cognomento Superbus cùm adhuc Romæ regnaret, & Iouis Capitolini templũ penè absoluisset, currũ quendam fictilem Thuscis quibusdam ex Veiorum gente fingendum locauerat, quem cùm iam confectũ figuli in fornacem intulissent, nõ ut reliqua fictilia humore expresso exilior euasit quàm impositus esset, sed fermentati panis instar intumuit, eoque magnitudinis cõcepto robore duritiaque increuit, ut uix sublato fornacis culmine, parietibusque disiectis, educi potuerit. Consulti super hoc E aruspices responderunt, apud quos eiusmodi currus asseruaretur, felicitatem & imperium ijs portendi.

NVPTIÆ.

EIusdem boni ominis causa, & aucupandæ felicitatis affectatione institutũ apud ueteres erat, ut noua nupta curru uecta traduceretur, quod Hesiodus, siue is Aristophanes Grammaticus fuit, Scuto Herculis ita describit:

Τοὶ μὲν γὰρ ἐϋσσώτρου ἐπ' ἀπήνης ἦγον
Τ' ἀνδρὶ γυναῖκα πολὺς δ' ὑμέναιος ὀρώρει.
Hi curru inuectam geniali virginem amanti
Traduxere viro, passimque hymen hymenæus *Excitus cantu.*

Et ligneum sponsæ simulacrum Citheronis cõsilio fabrefactum, pro Asopi filia suppositum, & in curru constitutum ab Ioue reperias, quò Iunonem, quæ diuortium fecerat, illuderet. Eo uerò nuptiali curru tris tantùm uectari solitos, sponsam quæ sederet in medio, sponsum & parochum, Pausanias tradit. Parochum eum nimirum intelligens, quem nos hodie anuli maritalis compatrem appellamus. πάροχοι γὰρ παραβάται παράπομποι, καὶ οἱ συμπορευόντες τῇ νύμφῃ ὑπὸ τοῦ ζεύγους καὶ παράνυμφοι. F

TERRA.

QVòd uerò Cybelem curru inuehi finxerũt, cùm eadem & tellus sit, terræ ipsius libramentum in aëre pendentis indicare Lucretius putat:

Hanc veteres Graiûm docti cecinere Poëtæ,
Sedibus in curru bijugos agitare Leones,
Aëris in spatio magnam pendere docentes *Tellurem.*

Illud addam, ex ijs quas rerum natura partes habet, uni illi ueteres maternæ uenerationis merito cognomen indidisse, quandò ita hominũ illa mater, ut cœlum deorum, habita est. Hæc nos nascentes excipit, natos alit, semelque editos sustinet semper, nouissimè complexa gremio iam à reliqua natura abdicatos, tum maximè ut mater operiens. Quòd si quis & causam quæsierit, cur turrito capite conspicua sit, eam Lucretius rationem in hunc modum expressit:

Muralique caput summum cinxere corona,
Eximijs munita locis quòd sustinet vrbes,

Quo

A *Quo nunc insignis per magnas prædita terras*
Horrificè fertur diuinæ matris imago.

In editis enim & excelsis locis urbes ponere antiquis mos erat, non tam alterius diluuij metu, qui diu mortalium mentibus insedit, quàm ut difficilior hostibus accessus foret.

BATTI NAVIGATIO.

ERat Delphis Batti effigies in curru, quem Cyrenenses dedicarunt, posteaquàm is nauibus in Libyam traiecit. Auriga erat Cyrene: Libyæ uerò capiti coronā imponebat. De Batto autem qui Thera insula pulsus, Apollinis oraculo in Libyam profectus, Cyrenaicis rebus originem auspicatissimè dederit, alio loco diximus copiosissimè.

CIRCENSES.

LVdos Circenses per bigas & quadrigas, quæ tot nummis signatæ sunt, significari, satis omnibus innotuit, uniuersa Græcia cum Romanis eo spectaculorum
B genere per multa secula detentis. Id autem honoris habitum aurigarum factionibus, ut in uictoriarum eorum memoriam nummi ipsi & bigati & quadrigati cuderentur, de quibus in uita Veri apud Iulium Capitolinū legas, postulatum interdum à populo Prasinianorū aureorū modiū propter equū ex factione Prasina, cui Verus impotenter fauit. Vbi cauendum ne, ut aliquot habent codices, Parsimanorum legas, aut quid hac locutione corruptius: sed ueluti Capitolinus à Veneto, Venetianum fecit, ita Prasinianum à Prasino deduxit.

AVRIGA COELESTIS QVIS.

IN cœlo quoq; Aurigæ species ostenditur, de quo ita Theon in commentarijs Arati: Fabularum scriptores, inquit, Aurigam eum, qui cœlo adscriptus est, imaginem esse dicunt Bellerophontis, uel Trochili, qui Callitheæ filius fuit: solenniaq; huius rei sacra in Argis primū instituta, quòd primus iunxerit currū. Sunt tamen qui putent Myrtili, sunt qui Cillantis, qui Pelopis auriga fuit, sunt qui Oenomai figuram esse contendunt. Atq; ita Græcia demum est in unaquaque re contentiosa.

DIVINA MAIESTAS.

C SEd enim cur nos mortaliū fabulas æquo curiosius prosequamur, cùm Deus Opt. Max. sua se conspicuum autoritate nobis exhibeat: cuius summa maiestas, qualisq; uideri cœlicolis & quanta solet, inuehitur curru, non eo inquam Platonico, in quo ὁ μὲν μέγας ἡγεμὼν ἐν οὐρανῷ Ζεὺς πετεινὸν ἄγων ἅρμα πορεύεται, sed de curru loquor quem Hetruscorum monumenta obseruanda nobis uetustate ostendêre, quem ex Arameorum arcanis profundissimæ doctrinæ uir Ægidius Viterbiensis in Circum ætate nostra primus induxit. Verùm super hoc quædam altius repetenda sunt. Aramei unum eundemq; librum duas esse leges dixerūt: alteram scriptam, alteram à Deo Moysi traditam: illam populis, hanc sapientibus: illam prouerbij rerum humanarū, hanc lucis rerum diuinarum formam gerentem: in illa historiam orbis conditi atq; administrandi, in hac formulam adumbratæ, atq; ad effigiem expressę diuinitatis ostendi. Duo itidem Plato regna cōmemorat, Iouis & Saturni, regnumq; Saturni regno Iouis tanquā felicius anteponit: siquidem sub Ioue actio uitaq; humana, sub Saturno uerò cōtemplatio diuinorū significatur. De quorū temporū felicitate Platonicā ita sententiā Maro mihi uidetur expressisse, ut cum Platone currum agitet ad palmā. Ait enim:

Ante Iouem nulli subigebant arua coloni, D
Nec signare quidem aut partiri limite campum
Fas erat, in medium quærebant, ipsáque tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat. Mox de Ioue:
Ille malum virus serpentibus addidit atris,
Prædariq; lupos iussit, pontumq; moueri,
Mellaq; decussit folijs, ignemq; remouit,
Et passim riuis currentia vina repressit,
Ut varias vsus meditando extunderet artes
Paulatim, & sulcis frumenti quæreret herbam,
Et silicis venis abstrusum excuderet ignem.
Tunc alnos fluuij. & quæ plurima de humanis ferè omnibus negotijs subsequuntur. Hunc imitatus Naso, utriusq; regnum ita describit:

Aurea prima sata est ætas, quæ vindice nullo,
Sponte sua sine lege fidem, rectumq; colebat. E
Pœna, metusq; aberant, nec verba minantia fixo
Aere ligabantur, nec supplex turba timebat
Iudicis ora sui, sed erant sine iudice tuti. & quæ multa prosequitur.

Sed ut ad rem nostram conuertamur, utrunq; duobus nominibus appellat Hebræus, illud opus BRESCIT, ac creationis, hoc opus CVRRVS, & arcanæ intellectionis. Legis igitur secundæ huius, quæ arcana est, per Messiã & suos aperienda, per speciẽ Currus apud eos conscribitur ἱερογλυφικῶς. Currũ hunc Ezechiel quatuor ex imaginibus excogitauit: uidit enim in diuina luce tanquã ideas quatuor, atq; ijs ueluti gemmis ac sigillis, formati à Deo sunt angeli quatuor, omnium cœlestium mentium & duces & principes. A dextera Dei gemma ea prima est, unde pulchra, grata, lætaq; omnia proueniũt: eamq; uim Michaëlem uocant. A læua gemma altera est, unde fortia, dura, castigataq; manant: ea Gabriel nuncupata. Mixtum ex ijs medicina & temperamentũ Raphaël. Quarto deniq; loco Vriel terrę proximus, horum trium ueluti dispensator. Ita Michaël & Gabriel pro duabus rotis, Raphaël pro sella quę sit media inter rotas posita. Quarta Vriel pro axe, circa quem fabricæ huius est totius fundamentũ. Duo illa priora nonnulli brachia uocant: tertium & pectus & zonam: quartum tanquam uel pedes, uel pedum scabellum. Idcirco dictum aiunt de Imperio Romano Hierosolymæ euersore, Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorũ. Græca Theologia Michaëlis uim in Deo uocat Venerem, Gabrielem Martẽ, Raphaëlem Iouem, cui sella propriè dicata est: & Solem quartum, fœminæ marisq; uim habentem, omnis planè generationis initiũ, & Vrielem nominat & Adonin Hebræus. Orpheus ea quatuor uno refert uersu, quòd mas, quòd fœmina, quòd rerum genitura, quòd Adonis: F

Κούρη καὶ κοῦρε σὺ πᾶσι θάλος αἰὲν ἄδωνι.

Vt non ita cõmentitia esse uideantur ea quæ Plutarchus de Bacchi cultu apud Iudæos obseruauit, & Symposiacis latè disputauit. Eorum enim scenopegia in Bacchi celebritatem fieri putat, Adonimq; & Bacchũ eundem esse. Rotis quatuor, siue gemmas, siue currus ipsius partes, aut membra libeat appellare, quinto adijciunt loco Nurielem tanquam temonem, cui alligatus trahitur currus. Atq; quinq; hæc diuini currus nomina alto mysterio una locutione scribuntur in Can

A in Canticis, eam noſtri aſcenſum purpureum interpretati ſunt. Salomon ſcri-
bit currum hoc modo, ARGAMAN. Prima litera fit Vriel: per A enim illi
ſcribunt. Sequenti R, Raphaël. Tertia G, Gabriel. Quarta M, Michaël. Quinta
N, Nuriel. Neq; ſum neſcius, Hebræorum quorundam iuniorum ſuper ange-
lis, Planetiſq; & ſignis, quibus imperitent, cõmentationes longè diuerſas eſſe,
aliterq; tradi in diurnis illis ſupplicationibus, quæ ſecundum doctrinam Caba-
liſticã inſtitutę dicunt: cæterũ Aſtrologos hi potius quàm Theologos ſecuti mi-
hi uidentur, qui Michaëlis in Deo uim ita interpretant, ut numẽ incomparabile
ſignificare dicãt. Vnde illud in Pſal. citant: Deus quis eſt ſimilis tibi? Mercuriũ
è Planetis huic miniſtrum eſſe, fandi & agendi potentem, diuinæq; & humanæ
naturæ totius interpretem: cuius lætiores receptus ſint, ſiue ut Græci dicunt,
οἰκοδεσπόται, è cœleſtibus ſignis Gemini atq; Virgo: huiuſmodiq; genio die quar-
ta preces allegandas. Et noſtri Michaëli munus illud attribuunt, quod Mercu-
rio Græci ueteres, qui ſcilicet animas cœlo inferat, atq; alias ſub triſtia Tartara
mittat. Ad hæc trutinam in manu eius ſtatuunt uirgæ loco, utpote qui merita
B inquirat, bona malaq; compenſet, proindeq; utut quiſq; apud ſuperos uixerit,
aut pœnis, aut præmijs afficiatur. Sed anteaquàm à Michaële diſcedamus,
quamuis cuipiam κατὰ πάρεργον dictum uideatur, præterire nolo id quod Rabi Te-
dacus Leui lib. de duodecim numerationibus ait, Michaëlem occidentali uen-
to præpoſitum, ut magna mihi de cauſa inſtitutum à Gallorum pietate uidea-
tur, quod ad noſtra tempora magno cultu perdurat, honoratiſsimum ordinem
cohortis Regiæ diuo Michaëli dicatum eſſe. Sed ut reuertamur, Gabrielem iſti
Deum fortem interpretantur, minoris tamen cuiuſdam fortitudinis eſſe. Lunã
è Planetis huic miniſtrare, cuius gratiſsimum hoſpitium Cancer eſſe perhibe-
tur, ſecundaq; illi die ſupplicandum. Ex Raphaëlis nomine atq; ui, rerum aiunt
omnium medicinã emanare. Eſſe hunc Solem ipſum, qui & Phœbus. Nam is
apud Ouidium dicit: Inuentũ medicina meum eſt. Leonis unius domicilio gau-
dere: prima illi die uota concipienda, nuncupandaq;. Ac, ne Apollinis & Æſcu-
lapij fabulas irrideamus, Iouis filius Apollo cenſetur, huius uerò Æſculapius:
ipſa nimirũ Theoretice, quæ intellectum illuminat, Apollo eſt, Æſculapius ars
ipſa. Vnde Maro:

C *Tum pater omnipotens aliquem indignatus ab vmbris*
Mortalem infernis ad lumina ſurgere vitæ,
Ipſe repertorem medicinæ talis & artis
Fulmine Phœbigenam Stygias detruſit ad vndas.

Ars igitur Æſculapio attributa, per quã bona comparatur ualetudo, utpote quę
in curatione ipſa uerſetur. Eſt & Zamaël, cuius munus ulciſcendi, uenenaq; di-
ſpergendi eſſe perhibent, uberrimæ illi bonorũ omnium largitioni ſemper op-
poſitus. Martem hunc eſſe Græci uolunt, Arieti & Scorpio præfectum: tertia il-
li die preces faciendas. Nanaëlem mox enumerant, in nomineq; id eſſe ſignifi-
catum autumant, ut Deum benignè nobis omnia reſpondere, ac omnia ipſo hor-
reo mortalibus elargiri interpretentur. Eſſe hunc Venerẽ, qui Tauro Libraq;
delectetur: ſexta illi die ſupplicandum. Zadchielem inde deprehendêre, qui Dei
iuſtitiam, & quintæ diei ſacrificia, preceſq; procuraret: unde nonnulli quina-
rium iuſtitiæ dedicarint. Eſſe hunc Iouem: nam ut Maro, Rex Iupiter omnibus
idem. Iſq;, ut illi commenti ſunt, Sagittario atq; Piſcibus præficitur. Caphzie-
lem demum ſeptimæ lucis curam gerere, eaq; mortalium preces ſibi depoſcere.

Ab eo uim frigidam emanare, qua scilicet singula in inferiori mundo concreta cõdensentur. Nam uti calidi est dissoluere atq; rarefacere, ita frigoris est solidare coagulareq;. Saturnũ hunc nostri uocant, qui Capricornũ & Aquariũ sedes habet. Sed enim ut in curru satis expatiati, metamq; ipsam ritè circumuecti, eô dem unde cursum auspicati sumus reuertamur. Id aliqua egere uidetur elocutione, quòd à Platone regna duo posita diximus. Is siquidem multò antè tempore præsagisse uidetur, quæ nunc demum speramus euentura. Mundi circuitum is ab Oriente ad Occidentem Iouis esse, ac perinde fatalem dici. Appariturum uerò olim alterum sub Saturno huic oppositum, ab Occidente scilicet Orientẽ uersus, in quo spontè nascantur homines, & à senio in iuuentutem regrediantur. Id ita Platonici interpretantur, ut Iouem mundi animam intelligi uelint, cuius lege fatali manifestus hic manifesti mundi ordo disponatur. Præterea animorum uitam in corporibus concretis ab Ioue esse, sensibusq; & rerum agendarũ studio deditam. Saturnum uerò supremum inter angelos intellectum, cuius radijs animi etiam ultra angelos illustrentur accendanturq;, & ad intellectu pollentem uitam continuè pro uiribus erigantur. Quæ quoties ad uitam huiusmodi conuertuntur, sub regno Saturni agere creduntur. Sub Ioue uerò, cùm rerum humanarum negotijs implicantur. Plotinusq; regnare nos ait sub hoc uel illo, prout secundum hunc uel illum egerimus. In hac autem uita spontè regenerari dicimur, rursumq; iuuenescere, ac in dies magis efflorescere, cùm sana bene institutę mentis optione ad meliora contendimus, de quo Paulus Apostolus: Homo interior renouatur in dies. Atq; passim in diuinis literis de iuuentute nostra, quæ sit ut Aquilæ renouanda. Quòd si ullo unquam tempore spes affulsit ut mortales hæc essent consecuturi, nunc sperandum maximè, cùm eorum omnium ingenia, quæ aliquem ueræ lucis fulgorem consecuta sunt, maiorum nostrorum errores, qui tot annos uni tantũ sensui adhæsere, deprehendere iam inceptarunt, omnemq; studiorum suorum conatum ad ueritatem ipsam conuertere, sanctioresq; disciplinas adamare. Adiuuant insuper hanc proborum hominũ uoluntatem, sanctissimorũ autorum scripta, lucubrationesq; & documenta, quæ de uetustatis eruta uoraginibus cotidie prodeunt in lucem. Et iam ille minimè censetur eruditus, quantumlibet Græcè Latineq; sciat, qui Iouem scrutaturus cœlestem non insiliat in currum, qui sacra non attigit, qui diuina non est imbutus disciplina, qui Christum, atque adeo Christianæ institutionis uolumina non affectatur: quid mysteria sibi uelint, non exquisierit, quaq; ratione Deo animum asserere posit, inspicere neglexerit. Verùm ille omnium optimè peritus, qui lutosas, fæceq; conglutinatas alas in profluente puriter abluerit, perpurgaueritq;, à terraq; sublatus cœlestium Circensiũ pompam comitatus eò peruenerit, ubi sparsas manu ueri Iouis fruges donariaq; percipiat, opipareq; & ipse & iugales excepti, amœnissimi lautissimiq; diuersorij otio perfruantur: quod qui fecerit, dubio procul intelliget reliquas doctrinas omnes, studiaq; omnium reliqua, nihil aliud nisi summam esse uanitatem.

DE FVLMINE.

IOuẽ igitᷓ in alta sede conspicuũ alato inuecti curru cõsecuti sumus. Quò uerò eum esse Iouẽ agnosceremus, nullum manifestius signũ fuit, q̃ fulmen eius manu prętentũ: quare cũ id gestaminis ad Iouẽ pręcipuè pertineat,

A neat, non secus ac sella, de fulmine dicere minimè alienum est ab instituto negocio futurum.

IVPITER.

OMnibus utiq; uulgatum est hieroglyphicũ illud, Fulmen supremi Iouis gestamen esse. Sed ut nunc fabulas dissimulemus, ueram figmenti causam afferamus, siquidem hoc ipsius fulminis naturã exprimere uidetur: quod quidem ita fit. Calor interdum per refrigeratum à uentis aëra conspersus, ubi contrariæ naturæ uiribus solicitari cœpit, sese in globum colligit, & aduersus algorem ualidissimè reluctatur: urget algor uentis ingruentibus, ille sese magis ac magis adstringit, quoq; angustius premitur, eo ualidior euadit, ac simulac extremam intentari sibi uim intelligit, totis erumpit uiribus, crassioreq; aëre, qui circumfusus est, disrupto, uiam sibi cum strepitu & incendio patefacit. Suprema uerò illa pars elementorum, unde calor emanat, cùm Ioui sit attributa, ideo illum uetustas fulgura & fulmina ciere confinxit. Signaq; Iouis passim cum fulmine fieri consuerũt, cum uno quidem frequentissimè: sed & cum duobus fulminibus aliB quando Ioui statua posita est, ut apud Elidem Olympiæ Iouis Horcij nuncupata: ea quidem seuera minaciq; effigie, utraq; intenta manu fulmina tenebat, iuxta quam pugiles in certamen descensuri super mactati porci exta iurabant, nihil se dolo malo facturos, aut secus quàm Olympiæ leges paterentur ausuros.

FAMA LONGE LATEQVE PROPAGATA.

ILlud uerò præcipuum fulminis significatum est, ut uocem procul auditam, hoc est, famam rerum gestarum longè lateq; per immensa terrarum spatia diffusam expatiatamq; præ se ferat. Transit & illustrem præclari facinoris memoriam, in longam annorum seriem propagatam. Ægyptij enim sacerdotes huiusmodi gloriæ amplitudinem ostendere si uellent, uocem, ut ipsi dicunt, aëris, quippe tonitrum, hoc est, ipsius fulminis imaginem describebant. Nihil enim magis, nihil ualidius nec terribilius tonitru sonare constat. Eaq; de causa Apelles pictor, uti in Armorum commentario diximus, cùm Alexandri effigiẽ pingeret, fulmen in eius manu posuit, quo nominis eius amplitudinem ex rebus ab eo gestis longè lateq; propagatam, & memoria nunquam intermoritu-
C ra celebrem indicaret. Posita ea tabula, ut Plinius ait, in templo Dianæ Ephesiæ, XX. talentis auri picta. Eo uerò artificio fuit, ut digiti eminere uiderentur, fulmen extra tabulam esse. Sed enim Lysippus statuarius factum ut adulationis plenum improbauit, quare hastam ipse in manu Regis posuit: qui quidem, si uera quis de Alexandro, non fabulas conscripsisset, famam eius ne una quidem ætate superfuturam iudicaret, nedum id assequi meritus sit, ut diuini honores ei decernerentur, datis ad Græciæ ciuitates literis, ut se decreto publico Deum instituerent. Ea res cùm matrem Olympiam etiam offendisset magnę integritatis fœminam, Rex ipse ut inceptum excusaret, & institutum suum approbaret, insigne uolumen ad matrem suam conscripsit, ut apud Cyprianum legi, quo rationes multas ostendit, Regibus suis Apotheosin decernere, atque hinc maiorum Regum memoriam seruari, indeq; colendi & sacrificandi ritum inoleuisse. Sanè quidem Athenienses ipsi, qui doctrina & sapientia semper insignes habiti sunt, cùm XII. tantùm deos antea colerent, Alexandrum tertiumdecimum appellauere, honoresq; illi adhuc uiuenti instituêre, qui tamen uulneribus sæpe confossus, morbisq; tentatus, ac postremò uita functus, se

mortalem oſtendit,qui deorũ interim cõcilio adiectus erat.Quare Lacedæmo- D
nij literis acceptis,argutè libereq; admodum more ſuo reſponderunt,ἐπειδὴ ἀλέξαν
δρος βούλεται θεὸς εἶναι,ἔστω θεός. Alexander quandoquidem uult eſſe Deus, eſto Deus.
quo decreto id declaratũ uoluere,nullam aliam fuiſſe cauſam, neq; meritũ aliud
cur deificatio eſſet Alexandro decernenda,niſi quòd ipſe ita uellet.Cęterũ is qui
adhuc uiuens diuinis honoribus inhiabat, ne cõmunibus quidem poſt obitum
iuſtis honeſtabatur, ad grauiſsimã uſq; Olympiæ matris lamentationẽ. Peruul
gatum tamen apud multos populos & nationes fuit,Reges ſuos,ut nuper dice-
bamus,pro dijs colere.Nam & Romani nõ tantũ Reges pleroſq; ſuos,uerũ etiã
eorum uxores diuinis honoribus honeſtarunt,& nonnullis templa,et ſacra etiã
inſtituerunt. Quantum uerò pertinet ad fulmen, eo tolerabilius id Alexan-
dro concedendum, quo inſolentius Lyſimachus ab Alexandri morte parti-
culam eius regni ſortitus, non quam armis uirtutéue ulla ſua ſubegiſſet, ſed ex
Regis tabulis adeptus eſſet, lancea cœlum tangere ſe iactabat:quod tantundem
erat, ac ſi famam aſtris terminare ſe diceret. Qua de cauſa Paſiades Byzantinus
hominis uanitatem irridens, ad ſuos conuerſus ait: Cauendum ne is lanceæ mu E
crone cœlum medium pertundat. Quodq; impatientius aliquis ferat, Clear-
chus Heracliæ Tyrannus fulmen geſtauit, & ex liberis unum Tonitrum appel
lauit. Quanta uerò Cliti, quanta Demetrij fuit inſolentia, quorum iſte non
magna admodum regni parte ab Alexandro accepta,Iouem ſe uocari paſſus eſt,
reſponſa ſua pro oraculis haberi gauiſus: ille quatuor ad ſummum nauibus de-
merſis,Neptunus uocitari uoluit, tridentemq; geſtauit. Vt minus iam Salmo-
nea miremur eò prouectum inſaniæ, ut flammas Iouis, & Olympi ſonitus imi-
taretur.Nam ut apud Maronem:

Quatuor is inuectus equis,& lampada quaſſans,
Per Graiûm populos,mediæq; per Elidis vrbem
Ibat ouans,diuûmq; ſibi poſcebat honores
Demens,qui nimbos,& non imitabile fulmen
Aere,& cornipedum curſu ſimularet equorum.

Longè uerò felicius atq; tutius Numa Pompilius eliciendorum fulminum ra-
tionem inuenit. Nam cùm quædam occulta ſacra ad fulmina expianda noſcere F
cuperet,Egeriam conſuluit,quæ reſpondiſſe fertur,ut Auentinũ peteret,& fon
tem qui in antro quodam erat,melle & uino generoſiore inficeret, quò ſolebant
hora certa dęmones duo ſitibundi cõuenire.Hi erant Picus & Faunus.Curaret
uerò ille ſibi latebras, in quas abditus ab aduenientib. illis nõ conſpiceretur, ip-
ſe tamen fontẽ intuereẽ, diſponeretq; per fontis marginẽ retia, prout opportu-
num ſibi uidereẽ.His peractis dij uenerũt,&potus allecti ſuauitate multũ ebibe
runt:tandẽ ſopore grauati,ibidem,ubi conſtiterant,ſomno ſe proſtrauere,quos
ita grauatos Numa implicuit in rete, qui uidentes ſe captos,in uarias ſe formas
transformabant. Sed cùm nihil quicq; proficereẽ,ad ueras tandẽ effigies rediere,
Numamq; ut retia ſolueret orauerunt. Rex ſe non prius retia ſoluturum dixit,
quàm de placando Ioue docereẽ.Illi & hoc docuerũt,qua ſcilicet ratione cœlo Iu
piter eliceret,quoq; modo fulmen expiareẽ. Vnde Ioui Elicio nomẽ datũ, cuius
templũ in Auentino poſitũ,ubi res hęc contigerat. Scio fabulã importuno loco
poſitã,ſed quia nõ ita uulgata eſt,minimè fuit diſsimulanda. Ne uerò nos alie
nę gloriæ detractoribus fauere uideamur,Alexandro fulmen meritò attributũ
dixe

A dixerim,ea de cauſa,quòd annos uix tres & triginta natus, celeritate mira Ori-
entales ferè omnes nationes ſubegerat, & Oceanum ipſum enauigauerat, ut
non immeritò Cæſar, qui pari ſaltem animo ad eam rerum amplitudinem ad-
ſpirabat,cùm Gades ueniſſet,animaduerſa apud Herculis templum Magni Ale
xandri imagine, ingemuerit, atq; ut Tranquillus ait, pertæſus ſit ignauiã ſuam,
quòd nihil tum à ſe memorabile actum eſſet in ætate qua iam Alexander orbem
terrarum ſubegiſſet.

CELERITAS.

EST enim fulmen ante omnia uelociſsimæ omnino celeritatis indicium,quam
poëtę cùm uolunt exprimere,dicunt,fulminis ocyor alis. Idem ex antiquorũ
nummis manifeſtũ eſt: ut in eo cuius inſcriptio eſt, Q. PILIPVS, equus habe-
tur in pernicem curſum admiſſus, cauda exporrecta, fulmine ſubſequente, lan-
cea protenta: quod innuere uidetur,prouinciã ſuſceptam ſumma celeritate per-
agratam,negotiumq; quamocyſsimè confectum. Nam & Ptolemæus, unus ex
Ægypti regibus,promptitudinis & audaciæ cauſa κεραυνὸς appellatus, ait Pauſa-
B nias. Facit huic rei fidem nummus alius,in quo caput humanũ eſt, capreæ coo-
pertum ſpolio, ſub cuius iugulo fulmen eſt, & arcus ab occipitio: ab altera uerò
parte Pegaſus, cum ſagitta ſubiacente, omnia, uti palàm eſt, uelocitatis indicia,
cùm præſertim inſcriptio ſit, L. PAPI. De quo quidẽ Papirio,qui ob mirificã
in agendis rebus feſtinationem atq; celeritatem, Curſoris cognomentũ meruit,
multa rerũ ſcriptores memorię prodidere. Equorũ porrò uelocitatem in curruli
certamine fulguri comparat Heſiodus Herculis ſcuto,ubi dicit:

ἐπὶ δ' ἱππεὺς θόρε δίφρου   ἴκελος ἀστεροπῇ πατρὸς Διὸς αἰγιόχοιο.

Quem Statius ſecutus ait:

Ilicet igne Iouis lapſisq; citatior aſtris.

Et inferius idem Heſiodus de equis in curſum à Pallade concitatis:

Τοὶ δ' ἅμυδις προγένοντ' ἴκελοι πνοιῇ ἠὲ θυέλλῃ.

quod proximè accedit ad Papinianam ſententiam.

CELEBRITAS.

IN augurali diſciplina fulmen tam in publica quàm in priuata opera uibratũ,
atq; etiam per nocturnam imaginem in ſomnijs uiſum,celebritatem nominis,
C & magnarum rerum auſpicia facit. Nam Olympiæ Alexandri matri fulmen per
ſomnium oblatum,futuræ in filio claritatis indicium fuit. Illa enim priori nocte
qua ſe uiro adiunxit, exiſtimauit facto tonitru in uterum ſibi fulmen illabi, ex
cuius ictu magno excitato incendio, in flammas inde latè diffuſas abire uiſum.
Quid uerò hîc memorem Iuliæ filiæ Cæſaris monumentum ictum fulmine?
quid Euripidis poëtę Tragici,atq; Lycurgi ſepulchra de cœlo tacta? Quid Veli
ternũ murum? quid Eutimi Pictę,aut Horatij Coclitis,aut Probi Imperatoris,
aut Taciti & Floriani ſtatuas eodem modo afflatas? quæq; huiuſmodi exempla
plurima declamatione, quam olim de fulminũ ſignificationibus edidimus, ex-
plicata ſunt, quorũ ſignificata in hanc nominis amplitudinem accepta,tam Aru
ſpicum reſponſis,quàm euentis poſtea comprobata reperiuntur.

ELOQVENTIÆ VIS.

QVod uerò de claris eloquentia uiris dictum, ut de Pericle & alijs reperimus
apud antiquos,eos ciere tonitrus,& fulgura diſpergere ſolitos,cùm orarent,
tanta erat animorum perculſio & in dicentium ſententia motus, tanta uerborũ
autoritas, de ſacra dubio procul lectione metaphoram ſumpſere. Pſalmo enim

centesimo supra quartum & trigesimum canitur: Educit nubes ab extrema terra, fulgura uertit in pluuiam. Vbi per nubes uiri sancti intelliguntur, per fulgura uerò persuadendi uis, per pluuiam eloquentia: de quo plura alibi. Et quòd alibi Dauid, Vox, ait, tonitrui tui in rota, eo hieroglyphico significat Euangelij uoces, quæ de cœlo diuinitus intonaturæ essent, & uniuersum terrarum orbem (id enim rota est) cõmoturæ, attonitumq́ue reddituræ. Eodem modo per fulgura uerba Christi signari tradit Eucherius: eoq́ue spectare psalmi dictum, Et fulgura multiplicauit, & conturbauit eos, de Iudæorum confusione, qui ei nulla in re unquam resistere potuerunt. Et Hieronymus primis Hebræorum castris, Ramesem, tonitrui gaudium interpretatus, diuina uerba, & quæ uoces sunt in sacris literis, per tonitrum accipi docet, quòd cœlitus editæ excipiantur. Fulminis uerò radij descripti, quæ ipsæ coruscationes sunt, ad eiusdem Euangelij pertinent claritatem & famam, de quibus Psalmo: Illuxerunt coruscationes tuæ orbi terrarum. D

CLEMENTIA.

IN Antonini Pij, atq́ue etiã in aliquot Neruæ nummis cernere est fulmen in toro collocatum, quod manifestum & pulchrum admodum est clementię signũ: arguit enim offendendi potestatem penes ipsum Imperatorem esse, uerùm ob eius clementiam quiescere: quod perinde est atq́ue illud, quòd apum regem aiunt aculeo quidem præditum esse, uerùm eum in uulnus nunquam exeri. Primã uerò huius uirtutis laudem ætate nostra tulit Iulius Medices princeps noster, qui simulac bonorũ in eum studijs inclinatis Pont. Max. electus atq́ue salutatus est, omnium statim, & earum quidem atrocissimarũ iniuriarum oblitus, ijs omnibus e uestigiò pepercit, quos aduersarios habuerat iniquissimos, quos hostes totæ uitæ cursu perpessus erat infensissimos, quiq́ue non bonis tantùm & fortunis eius, sed & uitæ modis omnibus insidiati sæpius fuerant. Quare Clementis nomen, ut tantæ mansuetudinis pignus, perpetuumq́ue monumentũ, assumpsit: ita summa totius uitæ moderatione conseruauit, req́ue probauit, ut Christianum demum Pontificẽ mortales intueri se profiterentur. Sed enim cùm nobis de tanti principis laudibus loqui nõ liceat, qui eius auspicijs annos aliquot in hominũ luce uersati sumus, negotium alijs relinquemus, eam fuisse nostri principis clementiam professi, ut uel hostes ad eam æternis literarũ monumentis celebrandam impulsura sit. E F

PIERIVS VALERIANVS AD IO. BAPTISTAM MONTANVM, DE IIS QVÆ PER SOLEM, LVNAM, ET STELLAS SIGNIFICANTVR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Cribis, Clarissime vir, vidisse te lemmata quædam mea in breue admodũ compendium redacta, de Hieroglyphicis quæ per Stellã apud Aegyptios sacerdotes in doctrinarum suarum arcanis habentur: quod vt ad se mitterem, Reuerendissimus Cardinalis vtriusque nostrûm alumnus Hippolytus Medices tantopere flagitauerat. Addis insuper, cognouisse te rei istiusmodi argumentũ non in ea tantùm schedula contineri, sed à me longè copiosius conscriptum. Rogas itaque, vt rei totius commentarium ad te mittam. Nam quicquid illud erat, ad figurarum tantummodo formam spectabat, quibus

pictor

A *pictor vteretur in Iulio illo sidere adornando, cuius celebritatem Hippolytus ipse tanto studio fouet. Nimirū video te, Montane eruditißime, leonē ex vnguibus æstimare voluisse: sed in re mea non leo, sed musculus continetur, qui se olim apud mythologos pro leone ausus est venditare. Quantulumcunq; tamē id sit quod ego præstare potuerim, officij mei fuit, omni posthabita contatione, obsequi viro tum à primis studiorum nostrorū annis amico, tum ætatis totius demū cursu mihi semper admirando, tam in philosophiæ quàm artis Medicæ peritia, quàm etiam in cultioris eruditionis elegantia, seu Græca seu Latina quis poscat, politißimo. Accipies igitur stellarum hieroglyphica prout à me fuerunt interpretata. Sed nosti stellas sine Luna desolatas quodammodo videri. Nam quò illæ rerum quæq; suarū semina conspergant, nisi in Lunaris orbis paratißimū, vt ita dicam, horreū condantur, quæ postmodum illa quasi sequestra terris demū indulgeat, aut potius vberrimè largiatur? Sed neq; Luna neq; stellæ sine Sole sui cōpotes esse possunt: quare Sol quoq; his adnumerandus, imò anteponendus. Ridebis, scio, non erubescere me, quòd ausus sim de Sole, de Luna, de stellis apud talem tantūq; virū totius Encyclopædiæ decus et ornamentū verba facere: sed id me cōsolatur, quòd tu, vt hæc ad te darem, iusseris: quare si quid*
B *hæc attulerint tædij vel molestiæ, vni tibi qui crabrones irritaris imputato. Vtcunq;, si leges hæc quæ sunt per nos in vnū veluti corpus hinc inde collecta, opto non ea tantū quæ me longè accuratius legeris, in memoriā tibi reducāt, verū etiā te Pierij tibi deditißimi memorē assiduè faciant.*

DE SOLE.

COELESTIVM corporū quæ die noctecp micant significationes dicturi, rationi consentaneū esse duximus à Sole ipso dictionem auspicari: quandò, nisi Sol esset, necp Luna, necp stellæ ullę cōspicuæ essent, ut & doctrina est Astronomorū, & res ipsa indicat. Cùm itacp Sol reliqua huiusmodi corpora lumine illustret suo, nostriscp uidenda oculis offerat, ab eo utpote lucis arbitro initium meritò faciemus.

DEVS OPT. MAX.

THeologi tam uetustę religionis, quàm nostræ pietatis interpretes, Deū opt. max. & unum, & lumen, & bonum appellauerunt. Eacp ratione Sol cùm sit unus, unde illi nomen, quippe à solitudine: sit lumen, ut sensu manifestum est: sit
C bonus, ut quotidiano cernitur experimento, Dei ipsius hieroglyphicum, nullo alio signo addito, perhibetur. E profano uerò cultu ante omnes Persæ, reliqua deorum omniū, quam gentes ipsæ uenerabantur, caterua reiecta, Solem Deum esse unicū arbitrabantur, ita ut nulla dijs templa condenda esse crederent, ea inducti ratione, quòd uni Soli, quem colerent, uix mundus ipse sufficeret. Pythagoras tanta eum ueneratione prosecutus est, ut aduersus eum nefas esse dixerit lotium effundere, utpote quem omni cultu dignum arbitraretur. Et Hesiodus præceptum hoc summa religione obseruandum adhortatur. Omnino autem Gregorius theologus id esse Deum dicit inter intellectuales creaturas (his enim locutionibus utuntur qui diuina tractant) quod Sol inter sensibiles. Quæ uerò de Solis similitudine cum Deo referuntur ab Ioanne, à Paulo, ab Hierotheo, absolutissimè uerò à Dionysio, qui horum documenta literarum monumentis quamdiligentissimè cōmendauit, cùm ea quotidie per templa scholascp omnes cōmemorata recitentur, ea hîc ego duxi prætereunda, Phœnicum interim & Ægyptiorum inuentis gratulatus, qui primi omnium, ut Eusebius memoriæ proditum ait, Solem & Lunam & stellas ita esse deos intellexere, ut eos

tantùm gignendarum abolendarumq; rerum omniũ causam affirmarent: quod D
ijs congruit, quæ Plato Legum XII. de Parcis philosophatur. Nam & Anaxagoras Solem μυδρὸν esse, hoc est, ferrum candefactum arbitratus est, atq; ita omnia ex eo gigni conformariq; affirmabat. Ferrum enim ita dispositũ, in quod uolueris opus informabis. Magnificentius Euripides Anaxagoræ discipulus cum eodem sentiens, Solem auream glebam appellauit. At Socrates apud eruditissimum optimumq; Xenophontem eos reprehendit, qui Solem Deum posuere, lumenq; eius & formã ad Deum Opt. Max. refert, quòd omnis eius potestas & magnitudo à Deo sit, à quo unà cum Luna fuerit creatus. Eaq; ratione reprehendit & Homerum, & cæteros omnes, qui Solem unicum esse Deum crediderũt.

VNITAS.

SI quid autem est in rebus, quæ nostris obijciuntur oculis, quod unitatẽ significare possit, nempe Sol is est: id quod, uti dicebamus, locutionis etiã etymon attestatur à solitudine deductum, siue potius à Sole ipso fiat solitudo. Sapienter itaq; Alexander Macedo Dario amicitiã petenti respondit, nec mundum duobus Solibus posse regi, nec duo summa regna saluo statu terrarum haberi posse. E
quam sententiã ex Aristoteleis Ethicis sibi desumpserat, qui discipulo adulaturus, tum hæc, tum illam præcipuè Homeri sententiam prætexerat:

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη, εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς.

Quòd uerò Solem in rebus egregiè unũ esse dicebamus, extra res Deus quoq; unus, & ἡ ἑνός cognomento ab Orpheo, à Platone, & à nostris agnoscitur.

VERITAS.

ET qua ratione Sol unus est, eadem est ueritatis hieroglyphicum: duplicia enim & multiplicia sunt ueritati cõtraria. Simplex igitur sit necesse est, quod uerum censeri debeat. Hinc nudum effingitur ipsius ueritatis signũ: & quia omnia habet in cõspicuo, ex eo præcipuè ueritas est. Hinc Pythagoras πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον quempiam loqui non debere monuit, facie scilicet contra Solem uersa, quod non esse manifestis repugnandum significare contendunt: neq; hominem loqui ferè posse, quod undecunq; uerum sit, cùm omnem hominem diuinę literæ mendacem esse dicant. Sanè de ijs quæ liquidò patent, apertamq; in se continent ueritatem, dici solet, Meridiana esse luce clariora.

CHRISTVS. F

AT sacræ passim literæ CHRISTVM per Solem imaginari tradunt: ut illud, In Sole posuit tabernaculum suum. Et: Exijt de tribu Iuda cuius signũ est leo solare animal. Plato in Repub. ut solet mysterijs suis inhærescens, & Prophetarũ quos adijt, & audiuit, oracula depromens, Solem uisibilem Dei filium appellat, quippe qui Deum ipsum excribere non audeat, & à quoquã fieri posse diffidat. Atq; identidem intelligendum, quòd ubiq; Christus ipse profitetur hominem imaginem esse inuisibilis filij: qui si lux est uera, quæ mentem omnem illustrat, expressissimũ habet simulacrum hunc Solem, qui est lux imaginaria illuminans omne corpus. Hic patiente Christo aduersa Luna deficiens, consensum nobis suæ naturæ perspicuè cõmonstrauit: nosq; iure optimo diem, qui Soli à Mathematicis adscribitur, eum domini uocitamus, & eius cultui sacrũ dedicamus, uel hinc ostendentes, nõ esse cur amplius corporeũ Solem, ut olim Gentes, colamus, quasi Regem cœli, & dominum, atq; moderatorem, posteaquàm Sol inuisibilis, coæternus Patri & coæqualis, per quem & cœlum & terra condita sunt, sitos in umbra mortis homines illuminauit, estq;, ut cum Simeone absol

uam,

A uam, lumen, quod è gentium oculis tenebras discutiat, & electo populo gloriam afferat nullo unquam tempore defuturam. In aliquot antiquorũ nummis cernere est humanũ caput radijs circũquaq; diffusis, cuius inscriptio est, ORIENS. Siue igitur pro Sole, siue pro regione, unde Sol oritur, imago ea recipiat, utroq; hieroglyphico Christũ referre uidebitur, de quo Zacharias Propheta: Ecce uir, ORIENS nomen eius, qui dominaturus esset super solio suo. Alter quoq; Zacharias antiquũ hoc dictũ attestaturus, In quibus nos uisitauit, ait, Oriens ex alto, ut eos qui sedent in tenebris & in umbra mortis, illuminaret. Ideoq; tam uox, quàm imago Orientis, Assertorem nostrũ significat, ait Eucherius. Exorientis autem Solis imago altera erat apud Ægyptios sacerdotes, Lotos quippe arbor aquatica, ubi infantem in ea considentẽ figurassent. Hinc utiq; uapores illos matutinos, qui à Sole mouentur, strictiori quadã aura refrigerantes potius quàm adurentes intelligi uolebant. Cæterùm ego significatũ hoc, ut exortũ lotos indicet, inde sumptũ crediderim, quòd ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quæ quidem ita sensim exsinuantur aperiunturq;, uti magis ac magis tollitur iu

B bar Solis. Maximè uerò panduntur, ubi mediũ is iter emensus est. Eodem uerò decedente, folia ipsa uicissim cõtrahuntur, complicariq; incipiũt ac insinuari, ue luti nulli patêre uelint præterquàm numini quod uenerantur: atq; ita quibus liceat modis, eo abeunte, sese intra claustra cohibeant. Quod, ut Proclus ait, obseruatum à Magis, ut sacram omnino eam Apollini crederent, effecit.

RESIPISCENS.

HAbet & Aurora suum hieroglyphicum, quod aperire non pigeat. Per eam siquidem uir ostenditur, qui de uoraginibus emergens prauorũ operum, & erroris cæcitatem derelinquat, & ad iustitiã & lucis puritatem euehatur: quæ sententia eiusdem est, quem suprà citauimus, Eucherij.

CLARITAS.

A Solis uerò claritate, uiros omnes insignes, qui uel rebus præclarè gestis patriã illustrarunt, siue sublimiori aliqua doctrina mortale genus (quod egregiè tu facis) instituerunt, aut uitę sanctioris exemplo reliquis fuere documento, quò uerã possent assequi beatitudinem, LVMINA nuncupare mos est. D. Ambrosius Luminaria, sanctos inquã homines, inter mortales uersatos ait. Illi enim

C ueræ participes lucis, eas animas quas erudiebant ab ignorationis tenebris educentes, luminaria non iniuria nuncupati sunt. Ita gentes reliquæ uiros qui præclari nominis essent, nomine Luminis appellarunt, ut Latinus Rex apud Maronem queritur, Lumina tot cecidisse ducum.

IMPERII MAIESTAS SVMMA.

APud eosdem, quos paulò antè nominauimus, Persas, quorum quidem disciplina recentior omnino fuit, deducta ad res humanas similitudine, Sol eum, penes quem summa esset imperij maiestas, indicabat, Solemq; in eius sublimitatis homines signa dare persuasum habebant. Vnde etiam apud Maronem:

Ille etiam extincto miseratus Cæsare Romã Tum caput obscura nitidum ferrugine texit.

Et ultimo Domitiani tempore corona quædã iridi similis Solem circundedit, quæ lumen eius ac radios obscurabat: quod portendebat, ut Arioli interpretabantur, fore ut is Imperator à Stephano iugularetur.

HVMANA VITA.

TAntus uerò est Soli cum humana uita consensus, ut is claritate sua insignis, uitę identidem nostrę tranquillitatẽ: obscurus autem obnubilatusq;, rerum

nostrarum perturbationem ostentet. Hinc apud coniectores inuenias, quòd etiam uester Hippocrates Medicis nõ otiose obseruandum præcipit: Si uisus Sol in somnijs obscurari, occultaríue, aut nusquam apparere, periculum instare ut ægrotus uitam amittat. Si uerò uim alicuius insequentis ipse Sol aufugiat, decumbentem in furorem agi præcipitẽ: mentis enim lumen eo signo labefactari, inquietari, ac loco exturbari suo. Quæ cùm quis imaginatus fuerit, solicitus admodum est Hippocrates, ut ægroto certa uictus ratione obuiam eatur. Tantam uerò Sol prærogatiuã in ijs quæ ad nutriendi rationem spectant, habet, ut Physici omnes ex calore & humore nostrum constare incrementũ asserant. Nam & Hesiodus posteaquàm fluuiorum quorundam nomenclaturam absoluit, subiecit mox, hos esse qui mortale genus enutrirent, unà cum Sole. Interpres addit: Aquæ enim & Sol nutriendi uim habent, eorumq; beneficio res aluntur & gliscunt. Inde Catullus de flore quodam uiuido: D

Dum mulcent auræ, firmat Sol, educat imber.

ANNVS.

APud aruspices Sol annorum significatũ habet, quorum ipse Dominus est. Quodq; ad hanc rem facit, Cyri somniũ memoratur, qui scilicet imaginatus per quietẽ sit Solem ter manibus apprehendere frustra appetijsse, siquidem conuoluebat se Sol, & elapsus abire uidebatur: hinc Magi dixerunt, eum triginta annos regnaturum, quo scilicet tempore Saturnus Solem eodem assequitur puncto, unde simul deferri cœperat. Id utcunq; interpretatũ fuerit, tamen ipsis commentum placuit. E

GRÆCI.

AEgyptij uates per Solis imaginem Græcos in prodigijs intelligi tradidere, cuiusmodi rei nota est historia. Cùm Alexander Macedo Tigrin fluuium superasset, paulò pòst Luna prima uigilia defecit, deinde sanguinis colore suffuso, lumen omne fœdare uisa est: quod Macedones laborum pertæsi dirum arbitrabantur, resq; ad omniũ desperationem processisset, nisi uates Ægyptij, quorum doctrina omnis per rerũ imagines explicabatur, affirmassent, bene sperandum esse, quòd Sol Græcorum, Luna Persarum indicium esset, ideoq; ruinam stragemq; eo ostento illis gentibus portendi, quorũ signum laborare uisum esset, quod effectus postmodum comprobauit. Interserere autem hieroglyphicis prodigia, somnia & ostenta licet, quia manifesta inter se congruũt germanitate. F

PATER, MATER, LIBERI.

SEd ut ad hieroglyphica nostra redeamus, cùm Sol generationis arbiter existat, Luna ueluti lac humorem sufficiat ad nutrimentum, liberi uitæ lumen à patre sortiantur, nõ temerè apud Hebræos Iosippus puer imaginatus est sopore pressus se à Sole Lunaq; & stellis undecim adorari: nam quòd patrem simul & matrem, ac fratres totidem id olim facturos, tunc ostensum, euentu postea comprobatum, cùm illi annonæ præfecto, & maxima quæq; negotia Regis in Ægypto administranti, cùm nondum eum agnoscerent, procubuerunt.

PRÆGNANTIA.

SEd quod ad partus attinet, manifestißimo hieroglyphico id Ægyptij figurare consuerunt, apud quos bipartitus Solis orbis, in media cuius scissura stella imposita esset, humanum fœtum in prægnantis mulieris utero significabat, non ea tantùm de causa, quòd uterũ in corpore medio situm solari corpori ob rotunditatem æquipararent, sed quia Sol cõceptus omnes irradiatione sua uiuificat, à

A quo uitalis uirtus præcipuè demanat, quod quidem Aristoteles Physicæ auscultationis secundo affirmat, gigni hominem ex homine & Sole professus. Veluti uerò stella lumen à Sole mutuatur, ita fœtus in utero alimentum à matre consequitur. Neq; huius eruditionis imperitus Lucretius, cùm Epicurũ illum suum mortalibus uitæ tranquillæ initia dedisse conaretur ostendere, mortales reliquos stellas dixit, Epicurum uerò Solem appellauit, his uersibus:

Ipse Epicurus obit decurso lumine vitæ,
Qui genus humanum ingenio superauit, & omnes
Restinxit stellas, exortus vti aërius Sol.

At dicet aliquis: Si Sol exortu suo stellas omnes extinguit, quomodo illis lumẽ mutuatur? Quibus responsum facio, accidere id ex oculi nostri imbecillitate, qui luce illa omnium maxima perstricti, minora nequeant lumina conspicari.

DE LVNA.

At que hæc de Sole dicta sufficiant: nõ enim omnia prosequi uolui,
B quę super eo dici potuissent ab instituto hoc non aliena, sed occupationum tuarũ ratio mihi habenda fuit, publicę quippe professionis, lucubrationũ tuarũ peculiariũ, solicitudinis quã pro laborantibus, quotquot opem implorãt tuam, benignissimè suscipis atq; accuratissimè: à quibus si longiore sermone auertere te uoluissem, in alicuius omnino commodum peccassem. Ad Lunam igitur breuiter examinandam aggrediamur.

NATVRA HVMANA.

Sole pro sublimioris naturæ imagine constituto, fuere qui per Lunæ hieroglyphicum naturam humanã exprimi differerent. Nam quòd hæc è limo ter ráue constat, terra etiam lunaris globus esse perhibetur. Pythagoras enim Lunam modò terrã cœlestem, modò terrestre cœlum appellabat: ac terræ similem eam dicit Aristoteles. Varia est præterea Lunæ facies, diebusq; singulis immutata conspicitur: neq; uariantię quicquam magis obnoxium, quàm rerum humanarum conditio. Quinetiam si uniuscuiusq; hominis uultum intueamur, nunquã aut rarissimè hac & illa uice eundem esse conspiciemus, modò enim iratũ, modò lenem, modò tristem, modò hilarem, modò hoc, modò illo affectu per-
C turbatum comperiemus, ac prout diuersæ rerum imagines animũ perculerint, ita uarias in uultu figuras conformabunt. Hinc inter magna naturæ miracula de Socrate fertur, eum eodem semper uultu conspectum. Ad hæc, ut quæ tam manifesta sunt missa faciamus, cupida lucis Luna, cupidum intelligendi (ea enim lux est) mortale genus. Eam modò Soli suo adiunctam, modò abeuntem, modò redeuntẽ aspicias. Animus quoq; noster nunc ipsius ueritatis lumini copulatur, nunc longè recedit, nunc ad ueræ rationis intellectũ facta repetitione reuertitur. Aberrare enim hominum est, & septies in die uel iustus cadit. Luna ea semper parte clara, conspicua, & illustris est, qua Solem aspicit: obscura uerò, caua & inanis parte ea qua diuertit à Sole. Homo qua se parte conuertit ad Solem suum, micantissimis radijs uelut alter Moses illustratur: ab eo uerò auersus aliò, turbulentissimis omnium errorum tenebris obfuscatur. Hinc dies à Deo dictus Neomeniæ, nouæ quippe Lunę, quem festum celebrare debeamus. Quod eò spectat, ut intelligit Adamantius, quandò lex uetus umbra futurorum est, quod Apostolus Paulus ait, eandem ipsam memorans Neomeniam, ut intelligamus iustitię Solem Christum esse, Lunam uerò Ecclesiam, quæ lumine ipsius

repletur, ac cùm Soli suo iuncta fuerit, eiq; penitus adhæserit, tum festum diem agit Neomeniæ. D

PIORVM COETVS.

IGitur Theologi, qui Christum Soli æquiparant, in quo sit sensibilis humanitas, & diuini luminis imago, ijdem per Lunam piorum, uti dictum, uniuersitatem intelligunt, cùm nulla sit gens, nulla natio, nulla sectæ cuiuslibet congregatio illustrata lumine, nisi quæ, ut in Sole Luna, Christi radio uerberat. Eucherius quoq; Lunam Ecclesiæ dicit hieroglyphicum, nempe quòd in hac mundi nocte resplendeat. Et quoniã defectibus menstruis imminuitur, & faciem quotidie uariat, nostræ sit etiam symbolum imbecillitatis, de qua superius.

ÆTERNITAS.

APud Gentes præcipuum erat Lunæ significatũ, æternitatis hieroglyphicũ haberi, propterea quòd, cùm defecisse uidetur, noua iterũ fit, sæpiusq; anno toto iuuenescit. Quare scitè admodum Horatius, cùm breuem & imbecillam humanæ uitæ conditionem lamentatur, ait:

Damna tamen celeres reparant cœlestia Lunæ. E

In Faustinæ nummis aliquot simulacrum est, quod læua pallam sustinet, dextera auiculam cum Luna supersidente porrigit: inscriptio, ÆTERNITAS. Alibi enim diximus eam in Marci adulationem relatam inter diuos à Senatu. In nummis etiam aliquot Seueri Alexandri Aug. simulacrũ uidere est, quod dextera nouam Lunam attollit in sublime, inscriptione addita, PERPETVITATI AVG. Ægyptius autor Horus ad huius hieroglyphici supplementũ & Solem adiecit. Et Catullus noster, quæ de Luna dixit Horatius, ipse de Sole dixit:

Soles occidere & redire possunt.
Nobis cùm semel occidit breuis lux,
Nox est perpetuò una dormienda.

Causa uerò cur per hieroglyphicũ Solis & Lunæ Ægyptij sacerdotes perpetuitatem significarent, ea perhibetur, quòd eos perpetua esse rerum elementa arbitrabantur, quippe quę uirtute propria inferiora omnia generarent, cõseruarent, & perennare facerent. Huius ergo perpetuitatis, quæ semper fuit, est, & futura est in Christo, Psalmographus memor, futurũ scripsit, ut Christum populi omnes reuereantur per generationes omnes, quandiu Sol & Luna circuitu se conuoluerint. Et Cabalistæ uigesimã illam intelligentiam agnoscunt à perpetuitate desumptam, quæ per meatum Solis & Lunæ quotidie continuatur. Vita porrò nostra (ut id identidem repetamus) eorũ regimine ducitur, cuius cùm duæ præcipuè partes sint, eæq; maximè propriæ, sentire, & crescere, quorum alterũ Græci αἰσθητικὸν, alterũ φυτικὸν dixere, sentiendi uim à Sole, crescendi à Lunari globo sortimur: atq; ita utriusq; luminis beneficio hæc nobis constat uita qua fruimur. Deniq; humore unius, & alterius calore sustentatæ rerũ species prorogantur, æternæq; fiunt. Ad hoc faciunt pleriq; Corneliæ Saloninæ Augustæ nummi, cuius caput ex noua Luna prodire uidetur, à quorum tergo modò FOECVNDITAS, ob id quod modo dicebamus: modò IVNO, quòd eadem Lucina est: modò PVDICITIA, quòd Iuno, Luna, Diana, & idem Proserpina numen. Horum omnium summam Catullus ita breuiter colligit: F

Tu Lucina dolentibus
Iuno dicta puerperis,
Tu potens Triuia & notho
Dicta lumine Luna.
Tu cursu dea menstruo
Metiens iter annuum,

Dicta *Rusti-*

A *Rustica agricolæ bonis Tecta frugibus explet.*

Quod uerò ad huiusmodi fœcunditatem facit, pleriq; cœlum omnium terra nascentium patrem arbitrati sunt, terram uerò matrem. Ipsum autem æthera propterea patrem, quòd aquarum lapsus inde cadentium seminis uicem præbeant: terrãq; matrẽ, quòd matris uice has excipiat, & inde pariat. Eadem de causa Lunam, quippe quæ totius humoris domina perhibeatur, quasi uirilem operam in eo sumministrando præstet, à multis Lunum uirili genere uocitatum reperias, quod professus est etiam Tertullianus. Et Cornelius Seuerus, quem Charisius citat, Phœben epitheto generis masculini adiecto dixit:

Ignea iam cœlo lucebant sidera, Phœbe Fraternis successor equis.

Quamuis nõ desint Grãmatici, qui eruditionis fortè istius ignari, putent SVCCESSOR fœminino etiã sexu dictũ ab antiquis: ut, Autor ego audendi, de Iunone. Verùm illud probabilius est, quod aliquam sapit eruditionem. Sanè inuceteratum esse constat apud Carrenos Mesopotamię populos, eum qui Lunã muliebri nomine ac sexu nuncupandam putasset, eo supplicij genere damnatum iri B à Natura rerum omniũ arbitro, ut is mulieribus addictus eis semper seruire cogeretur. Qui uerò marem eam esse credidissent, futurũ ut uxori semper suæ dominaretur, neq; ullas unquam muliebres insidias pateretur. In Hebræorum arcanis, quæ Cabalistica uocant, omnes siderum idearumq; cœlestium uirtutes lunari corpore suscipiuntur, à quo postea, uti diximus, in inferiorẽ materiã ut genitale semen immittuntur, rerum species, fructus, animantia, nouatusq; omnes per elementa singula progeneraruræ. Alibi simulacrum Panis, quod Panopoli uisebatur, attigimus, eo gestu factum, ut Lunam à dextera sitam flagello uerberare uideretur, quippe ut quę apud eam quasi in penũ quandam reposita essent, rerum semina loco & tempore depromi flagitaret.

MENSIS.

QVòd si Lunam Ægyptij deiectis infrà cornibus pinxissent, hieroglyphico eo mensem significari prædicabant, cùm palàm sit eam in ortu cornua surrigere sursum uersus, eo pręcipuè tempore, quo signa Zodiaci uel recta cadũt, uel oriuntur, quòd pars inferior tantùm, eaq; oculis nostris minima, propinquo occidente Sole cõspicua sit. Ad coitũ uerò properantem, sub septimũ & uigesimũ C itineris decursi diem planè mane conspectã deorsum cornua demittere: duobus enim reliquis, quos in assequendo Sole, eoq; mox prætereundo cõsumit, omnino latet, tertio sese incipit ostentare. Hoc eodẽ significato poëtæ quoq; mensem intelligunt, ut illud: Luna quater latuit. atq; eodem modo apud alios passim.

ÆGYPTVS.

IN T. Antonini Aug. Pij PP. nummo, qua parte inscriptio est, ALEXANDRIA, uidere est humanæ figuræ signum, quod ambabus manibus Lunã affectet apprehendere, siue sit is adorationis gestus. Ea autem cornibus infrà deiectis sita est, tribus in conuexo tuberculis, duobus infernè, quæ ueluti guttulæ pendentes sunt. A pedibus postica parte spicę tres fructu prægrauidę cõspiciuntur: ab antica crocodilus humi repit, capite in simulacrũ id reflexo. Quæ omnia, ut hæ partes alibi declaratæ sunt suis quæq; locis, Ægyptum ipsam significare, etiamsi non adesset inscriptio, Alexandriæ, nulli dubium relinquitur.

SOPHISTÆ.

VArietas autem Lunæ, mutatis quotidie faciebus, adeò conspicua, ansam dedit, ut nonnulli sophistas per Lunæ hieroglyphicum intellexerint: & Ægy

ptij sophistæ, quandò Luna Ægypti symbolum est, cuius prouinciæ Isis domina perhibetur, toto opere notantur. Alia tamen ratione Clitomachus, ut apud Stobæum legere est, Dialecticam Lunæ æquiparauit, quæ nunquam eadem facie sese mortalibus ostentet, nunc accretione, nunc diminutione luminis assiduè uariante, nunquam interquiescat. D

INSIPIENTIA.

NOstri huiusmodi uarietatis ergò insipientiam per Lunæ simulacrum indicarunt, quippe cùm propter uniformitatis effigiem, ueritatem, & propter lumen in Solis corpore, ratione firma præditum intellectum innuerent. Contrà per Lunæ uarietatem, & nothum lumen, inconstantiā mentis accipiebant. Vnde Salomon, Sapientia: Sapiens sicut Sol permanet, insipiens autem sicut Luna mutatur. Et Matthæi locus de iuuene lunatico, qui nōnunquam in ignem, nonnunquā in aquam cadere consueuerat. Quod si trahas ad spiritum, animaduertas in talibus impetus quosdam quasi bonorum operum surrepentes, ita ut laudandi uideantur, ab ijs tamen qui dilucida in eis interualla non agnouerunt: rursus enim eos minui uideas, quodq; uidebatur in eis lumen, non est diurnum, E sed nocturnum lumen, quod quidem usqueadeo imminuitur, ut iam penitus deficiat. Atq; ij nonnunquam in ignem cadunt, id est, in ardorem concupiscentiæ, in ueteres excandescentias, ulciscendiq; cupiditatem, in pecuniarum amorem, & uitia reliqua. Nonnunquam in aquam, hoc est, in lubricas mortalium curas, in perseuerandi desperationem, in ambitionis fluctus, ciuilesq; undas perpetua instabilitate exagitatas. Humana enim uita, ut alibi ostensum, marinæ instabilitati plurimùm assimilatur.

PERSAE.

QVod uerò Luna Persarum hieroglyphicū esset, superius ex ostento dictū, & quid super eo senserint Ægyptiorum Magi.

NOBILITAS.

PEruulgatum & illud est, Lunæ gestamen apud Arcadas nobilitatis hieroglyphicum fuisse: qui quidem Proselenes ea de causa nuncupati sunt, quòd ab Deucalioneo diluuio primi ipsi Lunā inspexisse nascentē se credidere: quodq; putarent uniuersum humanum genus aquis obrutum perisse, & à se rursus originem propagationis emanasse. Erat uerò gestamen id, quo uti soliti Arcades, F fibula in Lunæ cornua porrigentis speciem, qua calceamenta connectebantur: de qua scommaticum Herodis dictum fertur in Bradeam uxoris fratrem, qui cùm generis sui nobilitatē æquo uerbosius apud Romanos ostentaret, Næ tu, inquit Herodes, generis tui nobilitatem in astragalis gestitas. Quin & Romanis, qui nobilitate præstarent, gestandi lunulas morem fuisse Plutarchus tradit: nisi satis sit Martialis dictum, lunatam pellem appellantis calceum in hanc sententiam. Et de Quintiliano Rhetore apud Iuuenalem habetur:

Et nobilis, & generosus
Appositam nigræ Lunam subtexit alutæ.

Sunt qui causam huius gestaminis eam commenti sunt, ut sic admonerentur considerandam esse rerum uicissitudinem, quæ præsertim in Luna spectabilis est, ne solo nobilitatis nomine nimium turgescerent.

A

DE STELLA.

Ed iam locus exigit ut stellas tuas aggrediamur, quarum significata recensere, rationemq; reddere, nostræ potius fuerit indaginis, quàm alterius cuiuspiam inuentum, cùm præsertim in restituendo contextu paucissimorum admodum uerborum, quæ stella super apud Horum Ægyptium tradita inueniuntur, cura laborq; non defuerit. Sed est omnino in damno libellus ille tam in uulgatis Aldina impressione, quàm etiã in manu scriptis exemplaribus, quorum nobis copia fuerit. Sed iam ad rem ipsam.

VNIVERSI DEVS.

APud Horum igitur legas stellam hieroglyphicum esse Dei, neq; ferè quid amplius: quare necesse est rem ipsam, paucis his inclusam uerbis, manifestius & latius aperire. Etenim cùm Ægyptij luctamen & concertationem, quam Deus Opt. Max. in cœlestibus orbibus, aduerso motu atq; eo etiam uario concitatis, instituit, contemplarentur, neq; id alia quapiã ratione deprehendissent, q̃
B stellarum motu, earumq; præcipuè, quas uices assiduè uariare manifestum, rapiq; uniuersam mundi superioris machinam ab exortu occasum uersus, uertigine supra mentis captũ citatissima, ac nisi res ipsa quotidie fidem faceret, prorsus incredibili: obniti uerò cõtrà ab occasu exortũ uersus sphæras octo ex ijs, quæ nobis innotescere potuerunt, easq; prout magis minus'ue à centro distant, pro ratione sua eo segnius aut uelocius ad metam properare, nimirum fieri hæc absq; Deo minimè posse crediderunt. Quis enim tantarum molium rector constitueretur, qui certo temporum spatio omnia gubernaret, nisi mens suprema omniũ arbiter haberetur? Cùm igitur per stellas potissimũ in Dei ipsius cognitionem peruenissent, ipsius uniuersi Deum, per signum idem ipsum, quo rem deprehenderant, significare instituerũt. Ideoq; stellæ hieroglyphicum pro mundi totius Deo ponere uoluerunt. Sententiam uerò hanc Romanis etiam placuisse possumus ex eo conijcere, quòd in Pertinacis nummo simulacrũ est, manibus uersus ingentem stellam ad cœlum sublatis, cum inscriptione, PROVID. DEOR. COS. II. Ita ille dijs gratias agere professus, quorum prouidentia rerum potitus esset.

C

PAN.

ATque ea potissimũ ratio est, cur Pana Deum ex hieroglyphico stellarum intelligi cõtendebant: quin & pectus eius uarijs insigne stellis effingebant, cùm omnino per Pana totam rerum naturam interpretarentur: qua de causa & fistulam septem calamis compactam, propter erronum totidem concentum, ori eius apprimebant: de quo apud Orpheum plura. Probo autem idem & Pan & Iupiter est, quòd πᾶν omne, uniuersam quippe, ut dictum est, naturam significet. Propterea uerò & hinuleæ pellis uarietate tegi solitum aiunt, ut ex maculis referri stellæ uideantur, de quo in Serpentis commentario plura: quod quidem isti forsan de sacris nostrorum literis desumpsere, in quibus legitur, Extendit cœlum ut pellem: quamuis Adamantius dictũ de sapienti anima interpretatur. Nimirum illa extensio in modum pellis, tanquam literis inscriptæ luminaribus & stellis, dicitur Rakia: & ῥακὸς Græcis corium est. Nos uerò tentorium illud, firmamentum appellamus: & aulæa picturata uulgus etiam ubiq; hodie Racia nuncupat. Porrò cœlum propter micantes stellas à cælatura appellatũ Probus idem putat, unde scilicet Luna bigis ferri incipit, in superiorẽ usq; cœlestiũ

orbiũ partem, quæcunq; continentur, ea Græcè ab ornatu κόσμος, à puritia Latinè mundus uocatur, ait Varro. D

CELEBRITAS.

NOn temerè itaq; in somnijs, ut apud Philistum legere est, Satyriscus est celebritatis hieroglyphicum. Nam Dionysij mater, eius qui Syracusanorum tyrannus fuit, cùm prægnans eum ipsum aluo contineret, per nocturnã imaginẽ uisa sibi est Satyriscum peperisse. Ex quo galeatæ Siculi coniectores interpretati sunt, eum quem illa peperisset, clarissimũ Græciæ sidus, ac diuturnum cum Fortuna fore. Hinc Naso etiã sidus pro nobili claritate generis posuit, ubi Maximũ, ad quem de Ponto scribit, sidus Fabiæ gentis appellat. In diuinis quoq; literis, doctorum & pietate insignium uirorũ lumina per stellas significantur: ut apud Danielem, Docti tanquã stellæ fulgebunt. Et quæ progenies Abrahæ promissa diuinitus est, tanquam stellæ, non tam ad numerum innumerabilem refertur, quàm etiam ad rerum, quibus posteri eius illustrandi essent, claritatem. Præcipuè uerò Hyades in huiusmodi celebritatis hieroglyphicum delectæ, ut admonet Eucherius: siquidem ortu suo solent pluuiã inducere, atq; ideo per id sidus E sacræ disciplinæ doctores interpretantur. Cur uerò pluuia diuinæ sit institutionis hieroglyphicum, suo commentario est abundè disputatum.

PROSPERITAS.

ARuspicum autem obseruationes stellam asserunt prosperitatis, ac læti alicuius euenti signum esse, ab Atteio Capitone traditũ, quod, ut Festus ait, acceperat à P. Seruilio augure. Hinc locis inaugurandis stella ex lamella ærea, qua specie reliquæ spectantur in cœlo stellæ, præfigebatur. Disciplinam hanc secutus Virgilius, felicissimum Troianę posteritatis successum Anchisę ita præmonstratum ait:

Subitoq; fragore Intonuit læuum, & de cœlo lapsa per umbras
Stella facem ducens multa cum luce cucurrit.

Neq; immeritò Cæsar Augustus crinitam stellam uisendæ magnitudinis, quæ Iulio Cæsare sublato statim apparuit, cum paucis admodum sententiam suam professus, felicitatis, quæ se deposceret, ostentum interpretatus est. quamuis palàm Iulij Cæsaris animam in eam stellam commigrasse dictitare solitus esset, remq; testatus sit numismatum monumentis, stella scilicet impressa in eo nummo, cuius inscriptio est, CÆSAR AVGVSTVS. Ab altera uerò facie, DIVOS IVLIVS. Adiectum etiam est id insigne capiti statuæ eius in foro positæ. Et alij pleriq; nummi Cæsaris caput stella supra frontem præfixa conspicuum ostendunt. Et Dionei Cæsaris astrum Virgilius hac de causa celebrauit. Veluti etiam Horatius micare dixit Iulium sidus, uelut inter ignes Luna minores. In nummis uerò quos Metius Macer in honorem Cæsaris cusit, Cometa ab occipitio Cæsariani capitis apposita est, ut ab eius obitu signum id subsecutum innuat. Fuerunt autem ex iunioribus nonnulli, qui per stellam tantum, Iulium Cæsarem intelligi uoluerint, picturis publicatis. Verùm hæc cõsignificat, non autem simpliciter significat. F

FATVM.

ADiecere sacerdotes Ægyptij, Fatum per stellam significari, quoniam id ex siderali dispositione consistere uulgata doctorũ opinione creditur. Per motum enim stellarũ negotia transfiguntur, ut Hesiodi interpres ait super Asterie. Nam & Parcę illę, Clotho, Lachesis, & Atropos, ut alibi ex XII. Legũ Platonis osten-

A ostendimus, nihil aliud sibi uolunt, quàm tardum in primis Saturni motũ, quo singula maturantur: & multitudinem uirtutum, quæ in firmamento sunt, per quas tanta rerum uarietas in inferioribus generatur: ac reliquorum deniq; erronum motũ, quo suo quęq; tempore perficiuntur. Quamuis enim à Solis & Lunæ beneficio uita constet qua fruimur, nostra tamen negotiatio tam ad ipsa duo lumina, quàm ad quinque uagas stellas refertur, ut uulgus Astrologorum putat. Quin etiam nullum in cœlo sidus, lumen nullũ, otiosum uolunt. Et Cabalistæ, nullam esse herbam plantámue in orbe hoc dicunt, quæ non ab aliqua firmamenti stella irradietur, foueatur, & ad incrementum adiuuetur. Erronum uerò uarijs coniunctionibus & aspectibus, ut uocant, ea rerum uicissitudo in humanis rebus esse perhibetur, quæ Fati cognomento à plerisq; nuncupatur. Tametsi clarissimi ætate nostra fuere uiri, qui acriter in Mathematicos inuecti, huiusmodi ueterum commentationes plurimas euertere conati sunt. Cæterùm ut diuos Augustinum & Ambrosium ac plerosq; è nostris alios missos faciam, qui lapidem hunc uoluêre, Plotinus è ueteribus nihil ui & potestate siderũ ho-
B minibus euenire contendit, sed ea quæ decreti necessitas, quam nostri prædestinationem uocant, in singulos sancit, ita per horum septem transitum, stationem, recessum'ue monstrari: ut aues seu præteruolando, seu stando, futura pennis uel uoce significare dicebantur, ipsæ tamen rerum indociles, ac quid agant prorsus ignaræ: quarum uolatus, aut status, aut garritus, prout fausta infaustáue, commoda uel incommoda portendere existimabantur, ita salutares aut terribiles habitos, cùm à se ipsæ neq; salutem, neq; terrorem ullum afferant.

DE SIRIO.

QVam tamen præ se fert stella Sirius præsagituram, non leui de causa, sed ex grauissimis Philosophorũ obseruationibus adinuenta est. Aiunt enim Ætæos ortum Caniculæ diligenter quotannis obseruare solitos, cõiecturamq; inde capere, salubrísne, an pestilens annus futurus esset. Ea enim stella si obscurior ac caliginosa propémodum extitisset, pingue, ac concretum esse cœlum, ac perinde afflatum eius grauem & pestilentem futurũ ominabantur: sin illustris atq; pellucida apparuisset, cœlum identidem tenue purumq; conijciebant, futuramq; inde salubritatem præsagibant.

C
COELESTES SPIRITVS.

CÆterùm nos cum piè simus instituti, cur nõ etiam piè loquamur? Sanè constat apud Theologos, & Dionysium præcipuè, tris angelorum esse hierarchias, quibus in firmamento sedes præcipuè constituta. Harum suprema soli contemplationi uacat, Deumq; perenni sono, continuaq; assiduitate nullo unquam tempore defutura collaudat. Medius autem ordo cùm sit cœlestibus officijs atq; muneribus delegatus, per firmamentum, quod ab excellentia Cœlum appellãt, significatur. Postrema uerò hierarchia, etsi natura supra omne corpus est, supraq; cœlum, curat tamen ea quæ sub cœlo sunt. Et cùm diuidatur in principatus, archangelos & angelos, omnium horum munus circa ea tantùm uersatur, quæ sub Luna sunt. Principatuum cura circa respublicas, principes, ac Reges, ut ex Dauide cognoscimus. Archangelorum circa mysteria, & sacras cæremonias. Angeli priuatis student rebus, & singuli singulis hominibus adhibentur. Euthymius porrò Iudæorum fuisse custodem Michaëlem nominat, ubi uerba citat ex oratione Azariæ, libro Danielis: Angelus autem Domini descendit simul cum Azaria & socijs in fornacem; cùm tamen archangelus sit. Sed enim

ſæpe admodum in quotidiano ſermone omnes ordines Angeli nuncupatio- D
nem uſurpant. Cùm igitur tertius ordo huiuſmodi res humanas tueatur, & ad
incorruptibile ſuperioris dominij decretum dirigat, cuinam potius quàm huic
ordinij Fati cognomentum dabimus? Qui demum cùm octauæ ſphæræ, hoc
eſt, ſtellato inſideat orbi, à ſoli eius excellentia ſtellæ ſignificatum Fato cõgruere
meritò uidetur. Neq; tamen abſurdum eſt Angelos per ſtellas intelligi, qui ſtel-
larum præſides habeantur: ueluti cùm apud Salomonem pro cœlo Deum in-
telligimus. Scriptum eſt enim hiſtoria Regum, Exaudi ô cœlum: ubi non cœ-
lum tamen, ſed cœli, & terræ rectorem ac Dominum, ex Theologorum inter-
pretatione, Deum appellat. In Moſeos etiam traditionibus, ut ſummi uiri lo-
cum interpretantur, per ſtellas Angeli ſignificantur. Demum Angelorum mu-
nera cùm ſint, purgare, illuminare, perfectum reddere: ſi Parcis hæc, ut fortè nõ
incongruũ uideatur, adſcribere uoluerimus, ne penitiora hæc documenta ſub-
limius æquo perſcrutemur, Fatum id omnino eſſe conſtabit. Cui quidem opi-
nioni ſubſcribit Chryſippus (hos enim autores citare cõpellor, propter noſtro-
rum quorundam literatorũ peruicaciam, qui profanis autoribus maiorem adhi E
bent fidem, quàm Chriſto, & à Chriſto patreq; eius omnipotente Deo illumina
tis.) Igitur ſi Græcis philoſophis magis quàm Paulo uel Apoſtolis alijs credũt,
Chryſippum præcipuũ ex antiquioribus audiant ita dicentem: Fatũ eſſe poten-
tiam ſpiritalem, certa quadam ratione uniuerſi conſtitutricẽ. Atq; alibi: Fatũ, in
quit, eſt mundi ratio: uel, lex eorum quæ in mundo prouidentia conſtituuntur:
aut, ratio ad quã omnia quę fuere, facta ſunt. Quin & Poſsidonius, dum Deum
Iouem primum appellat, ſecundum Naturã, tertium Fatum, ſi quæ de Angelis
retulimus, & alia theologorũ ſcripta cõſiderare uoluerimus, idem hoc, aut non
multùm diſsimilia ſentire deprehendetur.

TEMPVS.

AD hæc ſtella temporis etiam eſt hieroglyphicum, quia nihil in mundo toto
ſtatam temporis legem magis obſeruat, quàm cœleſtia corpora, quæ ſua
quadam lege iterũ ac ſæpius mota, eodem ſemper temporis interuallo, certisq;
periodis eò redeunt, unde ferri cœperant.

EXPLORATIO.

STella eadem apud Ægyptios circuitionis indicium habetur: quod ſiue ad or F
bicularem motum, ſiue ad cœli ipſius figuram, ſiue ad ea quæ de temporũ re-
petitionibus modò dicebamus, quis retulerit, omnia quadrabunt. Sed enim quã
hi circuitionem ponũt, explorationem potius ego dixerim, propterea quòd ſtel
læ peruigiles facta conſiliaq; noſtra omnia uidentur explorare. Vnde apud Ca-
tullum legas:

Aut quàm ſidera multa cùm tacet nox,
Furtiuos hominum uident amores.

Apertiſsimè uerò apud Plautum exploratores per ſtellas intelliguntur, ſi cui
nõ ſatis eſt Chriſti ipſius teſtimonium dicentis, uel puerulorum Angelos facta
eorum omnia referre coram patre ſuo. Nam ſtellas paulò antè Angelorum hie-
roglyphicum agnoſcebamus. Apud Plautũ igitur Arcturo ſtella in ſcenam in-
troducto, hæc, Rudente, recitantur:

Qui eſt imperator diuûm atq; hominum Iupiter,
Is nos per gentes alios alia diſparat,

Qui

A *Qui facta hominum, mores, pietatem, & fidem*
Noscamus, vt quenq; adiuuet opulentia,
Qui falsas lites falsis testimonijs
Petunt, quiq; in iure abiurant pecuniam,
Eorum referimus nomina excripta ad Iouem,
Cotidie ille scit quis hîc quærat malum.

Romani enim ueteres hæc de stellis opinabantur, quæ nos officia Angelis attributa noscimus, cùm animi illi, olim iam electi ad pietatem, & religionem, cultumq; Dei, in rerum diuinarum curam, qua poterant, ante omnes propensi essent: quare hi de stellis, quæ nos superius de Angelis ex sapientissimorum hominum sententia retulimus, intelligebant. Huiuscemodi autem explorationis ergò C. Caligula nouum quod excogitauit coronarum genus, Solis & Lunę, siderumq; specie distinxit, easq; coronas nouo etiam nomine exploratorias appellauit, utpote qui per Solem diurnos, per Lunam & stellas nocturnos exploratores intelligeret. Cur uerò noctem sacerdotes ijdem ex stella picta significarēt, ma
B nifestius est, quàm reddi causam ullam oporteat.

CVSTODIA.

VIdere est in nummo quodam cuius inscriptio est, VRBS ROMA, specum in arcum productum, cum lupa & geminis infantibus circum ubera in medio sitis. Ab utroq; autem specus latere assurgunt pueri duo colludentes: supernè stellæ totidem, siue pro genijs illæ sint, quorum auspicijs infantes qui fuerant in fluuium abiecti, sospitati sint, mox famelicam lupæ rabiem non effugerint modò, sed ab ea perhumaniter etiam fuerint educati: atq; ita argumentum hoc omne CVSTODIÆ sit hieroglyphicum, quæ diuinitus fuerit infantibus præparata. Nam & apud nos certæ sunt preces, quibus Angelum nobis custodem dari deposcimus. Siue celebritatis, neq; non apotheoseos, quę subsecutę sunt, stellæ illæ signa sint. Siquidem Romulus fratris nomē, etiam post mortem eius publicis actis adscribebat. Vnde Virgilius dixit, Cum fratre Quirinus iura dabant, cōmentus quidem id Romulus, ut Remi fratris manes placaret, quibus terrificis imaginibus sæpius infestabatur.

C ANIMA.

EST etiam id apud Ægyptios stellæ significatum, ut defuncti iam hominis animam ostendat, quod in manu scriptis codicibus habetur: quod dubio procul animæ immortalitatē indicabat, quæ scilicet deficiente corpore uim atq; uigorem suum efficacissimè conseruaret. Atqui uim luminis manifestam anima ipsa uidetur obtinuisse, quam scintillam massæ stellaris Heraclitus Physicus asseuerabat. Timæus uerò Locrus unicuiq; animæ collegam esse siue consertam stellarum aliquam tradidit, quod nō dissimile est à genio sospitali atq; custode, quo de superius disserebamus.

MORBVS GRAVIS.

HIppocrates medicus obseruauit, stellas per somnium in mare, uel in terram cadere, atq; euanescere uisas, graues indicare morbos ei apparatos qui sibi uidere id uisus fuerit: cùm contrà, claræ, & exortum uersus currentes, sanitatis affuturæ indicia sint.

CREPVSCVLVM D

ADdunt Ægyptij sacerdotes (quod in impressis codicib. nõ habetur) crepusculum ex micantissimę stellæ simulacro significari, propter Hesperi Phosphoriq; notabilem fulgorẽ, ut puto: quæ quidem eadem Veneris stella est, nonnunquam Solem præcedens, nonnunquã subsequens: itaq; per aliquot dies ante Solis exortum stellarum omnium maximè splendescit, aliàs occidente eo, luce sua alijs præmonstrata, atq; his quasi ualere iussis, ipsum mox Solem subsequitur. Vel quia tota stellarum ratio inter utrunq; crepusculum, uespertinũ scilicet & matutinũ, munus peragit suum. Vespertino siquidem excitatæ crepusculo, simulac matutinũ aduenerit, suo quasi perfunctæ excubiarũ munere, Soli sua data uice stellæ recedunt omnes. Et ut tandem stellarum cõmentationem cum utroq; crepusculo absoluamus, earumq; principiũ & finis terminetur, pauca quędam subiungam ex diuinis literis, in quibus nox suum habet hieroglyphicum, cùm præsentis uitæ tenebras, & hallucinationem significet: matutinũ uerò tempus pro futuro seculo ponatur: de quo Paulus, Nox præcessit, dies autẽ appropinquabit. Eoq; spectare dicit Hesychius Hierosolymitanus præceptũ illud Leuitici, Ne de carnibus sacrificij salutaris quicquam in matutinum relinquatur, E quippe ne uitam nostram deprehendi sinamus imperfectam, quo scilicet tempore intercipiatur agendi facultas, quippe ubi misericordiæ opus nullũ cuiuspiam alterius uirtutis aggredi poteris, uel exercere. Quare quinq; illę uirgines parum prudentes, ante oculos nobis proponendæ sunt, quæ dum lampadum suarum oleum comparaturę retrocedunt, aduentu interim sponsi clausa ianua excluduntur, non amplius admittendę. Idem admonemur ex Prouerbijs à Salomone: Ne dicas amico tuo, uade, & reuertere, nam crastinò tibi dabo, cùm statim possis dare: nescis enim quid pariat superuentura dies. Ad hoc ita Hesychius: Festina, neque quicquã differas, ne fortè in eas coarcteris angustias, unde expedire te nequeas, eoq; difficultatis adigaris, ut euestigiò rerum omniũ, quas tractaueris, rationes reddere cogaris. Epicurus qui plerisq; in alijs, res alias agere deprehenditur, in eo uersu prudentissimè se gessit, cùm dixit:

Ἕκαστος ἡμῶν ὡς ἀσχολούμενος ἀποθνήσκει.

Nemo hominum est, qui non inter agendum obeat.

Quòd si quis ætate nostra, præter bonorum omniũ spem oppressus, inter agendum obijt, quis unquam maiore totius Romæ luctu desideratus quàm noster F Hippolytus? qui parata ære suo priuata triremi, fortiq; militum manu ad Carolum Imperatorem, qui Libyam debellabat, Christoq; asserebat, priusquàm instructam nauem, explicataq; uexilla illa Iulij sideris uidere posset, medio itineris ueneno letali, quo perditissimus minister ferculum infecerat, nobis tam iuuenis, tam Cæsari charus, tam eius gloriæ cupidus, miserabiliter interceptus est. Paucisq; pòst mensibus, nepos eius Alexander Florentię Dux, Imperatoris ipsius gener, à cõsanguineo sibi coniunctissimo nõ minori scelere mucrone crudelissimè dum dormiret trucidatus. Sed nolo uulnera tam atrocia refricare, potiusq; tibi næniam, qua infelicissimum utriusq; casum, iacturamq; & luctum nostrum deploraui, pro libelli huius Coronide subiungam.

HIPPO-

HIPPOLYTI MEDICEI CARD. ET NEPOTIS EIVS ALEXANDRI FLORENTIÆ DVCIS MISERABILES EXITVS deplorantur.

VT cùm potenti deciderit Iouis
Dextra, superbæ insigne latus domus,
Et strage & ingenti fragore
Corda hominum attonita obstupescunt:
Mox, dum misertum est puluere grandia
Cæmenta solui, parte alia latens
Erumpat improuisa flammæ
Vis, reliquumq; operis ruina
Inuoluat oppressum, cinis omnia
Puluisq; fiant, prætereuntium
Honore & admiratione
Tecta prius celebrata, puncto
Vno auferantur temporis, omnium
Mortalium per corda pauor meat,
Considerantum quàm caduca
Sint ea quæ asserimus beata:
Sic duplicato concidimus malo
Quicunq; claras Mediceæ domus
Stellas colebamus, fideli
Obsequio, officijsq; chari.
Nam vix cicatrix illa coiuerat
In altum adacti vulneris, intima
Per ossa lapsi, cùm peremptum
Eximium Hippolytum abstulit mors.
Qui dum cohortes cogeret impigras,
Arma & triremes ære parans suo,
Hanc vltro opem allaturus oræ
Cæsari opes Libycæ prementi,
Roma profectus Parthenopeium
Nauale iturus, de media via
Improuidè interceptus atro
Fraude dato opprimitur veneno.
Hinc mille & illinc mille per auia
Sparsi locorum, siue domi in situ
Fletuq; lugebamus, ægra
Pectora per, lachrymis profusis.
Cùm fœda clades huic superaddita
Oppresit incursu subito omnium
Mentes, & vnda vndæ niuosis
Alpibus incubuit refusa.
Maiora aperto vulnere vulnera
Nunc facta sunt, consanguinea vt manu
Confossum Alexandrum in cubili
Fama tulit, medioq; noctis.
Sic heu misella hæc vita hominum omnibus
Iniuriarum obiecta periculis,
Quouis dieq; horaq; nostro
Assiduè capiti ingruentum.
Mens nulla prudens est adeò, vt queat
Obstare fatis, vel petulantias
Ictusq; fortunæ cauere,
Aut varios subitosq; casus.
Sed magna Regum ô progenies, Ducem
Quæ Petrũ Athenis magnanimũ inclytis
Olim dedisti, totq; honorum
Muneribus titulisq; fulges.
Quàm clari eratis, quàm prius improba
Turcæ tyrannis & Scythicum genus
In Græciam inuasisset, alta
Vi superûm imperio potita.
Fato Quiritum scilicet Ilium
Euersa, Romanum Imperium extulit.
Gens vestra Athenis pulsa, vt orbis
Consuleret statui vniuersi.
Atq; hinc duorum Pontificum decus,
Amplum Leonis, mox venerabile
Clementis: idq; ijsdem tiaris
Continuis propè colligatum.
At non potentes dicere Cosmidas,
Laurentiumq;, & nobilium virûm
Prouentum honoratum, Camœnis
Lugubribus licet, atq; mœstis,
Sed flere ademptorum miserabiles
Vices, in ipso limite gloriæ, &
Primo rudimento inuidendi
Nominis, egregiæq; laudis.
Heu quò iuuentus, & validus vigor,
Et promptitudo mentis, & ingeni
Atq; indoles illa educata
Auspicijs sapientum auorum.
Quò purpuratus Hippolyto decor

Splendorq; rerum, seu patruo comes
Puer senem adiuuaret, ingens
Pondus & imperij subiret.
Quem Cæsar alto in puluere Pannonum
Vidit paratum cernere principem,
Contra superbarum cateruas
Gentium, & horribiles phalangas,
Cùm Turca nunquam pluribus antea
Instructus armis, crederet Italas
Vires Iberumq; robur
Et Tamesin domitare, & Albin,
Quem tota circùm vis Asiatica
Niliq; latè gens vaga turgidi,
Et Græciæ totius arma,
Atq; Scythæ, atq; Arabes obibant.
Verùm explicatos vidit vt ordines
Nostrorum ita acri prælia spiritu
Poscentium, aufugit, reductis
Retro equitum peditumq; turmis.
At qui virum se præstiterat foris,
Haudquaquam inerti pectore erat domi,
Quem multo abundantem Senatus
Consilio iuuenem probabat.
Qui sæpe Romam seditionibus
Tumultuantem, irasq; Quiritium
Pacasset, irrumpens in arma
Fronte hilaro, eloquioq; dulci.
Qui splendidas tot diuitias, opes
Tantas, amicis atq; clientibus
Vellet paratas, se exhiberet
Ditem alijs, sibi pauper vni.
Siue apparatu Regifico penum
Elaboratum apponeret omnibus
Aequaliter, parcissimo ipse,
Et tenui & facili vteretur.
Sed quis modum vitæ omnis, & integram
Synceritatem narret? Hic omnibus
In posterum exemplo futurus,
Tam viridi excipitur iuuenta.
Immitis aufert Parca eadem Ducem
Illustrem Alexandrum iuuenem inclytũ,
Florentiæ, Hetrusciq; regni
Omne decus, columenq; summum,
Quo iustum & æquum Principe floruit,
Seruata morum est integritas, fides
Intaminata. At vis scelesta
Pulsa procul, pudor ipse tutus.
Hic gloriosi Caroli erat gener
Selectus omni de grege. Filio
Hic Regio Henrico sororem
Coniugio celebri elocarat.
Hæc obfuerunt, perniciem hæc bonis
Traxere, vestræ nomina gloriæ
Vos abstulerunt. Hæc amarum
Inuidiæ stimulum incitarunt.
Laboriosum scilicet est opus,
Tutum esse Regem, qui violentiæ
Obstet suorum, vllumq; fraudi
Esse locum vetet, & rapinis.
Sic Pertinacis mens bona: Seruij
Sic victa virtus cæde nefaria.
Sic multa vbiq; exempla, quorum
Iam numerum hoc etiam obtinebit.
At vos meum vnum præsidium ac decus,
Si quid clientis Musa erit, ibitis
Nunquam vel ignotis, vel vllis
Illachrymabilibus recensi.
Non vos ego inquam perpetiar mori,
Dum vis mihi assit, perpetuum quibus
Debetur excelsa in columna
Nomen, honos, statuæ, æsq; fusum.

NÆNIÆ FINIS.

A PIERIVS VALERIANVS AD REVERENDISSIMVM D. THOMAM CAMPEGIVM EPISCOPVM FELTRENSEM, DE IIS QVÆ PER NAVEM ET ALIQVOT eius partes significantur EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Unquam putassem, Colendissime Præsul, accidere posse vt mihi de Iure tecũ disserendum esset, quod nunc casus tulit, & necessitas poscere visa est. Nam cùm mecum cogitarem aliquod tibi cõmentarium de significatis Aegyptiorum, pro meo erga te cultu & obseruantia, dedicare (nõ enim vir tantus prætereundus eras, qui ætatem omnẽ et Iure publicè profitendo, sententijs Romæ dicendis, sacrosancto Concilio præsidendo, & in principum negotijs procurandis, insumpseris) argumentũ quærebam quod ad huiusmodi personæ nomen accõmodari posset: opportuneq́; piscium meorũ hieroglyphica cõmentaria præ manibus habebã, quæ præsulibus quibusdã, quos præcipuè colo, honoratissime Antistes, cœperã distribuere: atq; cùm nõ tam ipsi pisces, q̃ etiã instrumenta quædam nautica interserenda
B *essent, Anchora tibi deberi visa est, quæ quòd firmatæ Christianæ Reip. præsidio aliquando fuerit, antiquæ clarissimæq; nobilitatis Campegiæ domui pro insignibus argentea hinc & inde gestare concessum est iam ex illo, quo Ugolinus ipse Campegius Pisanæ classis Imp. maris imperiũ ab impijs infidelibus inquinatũ, pacificum reddidit. Sed priusquã de Anchora dicere incipiamus, ex re me facturũ puto, si animaduertendum dixero locũ libro Pandectarũ xiiij. titulo, de exercitoria actione, capite statim primo, altero mox paragrapho, perperã interpositã esse Anchoræ locutionem. Accursium hallucinari puto, quia corruptũ sit codicem nactus: ibi enim Ulpiani ex libro ad edictum verba ita notata sunt: Magistrum nauis accipere debemus eum cui totius nauis anchora mandata est, scilicet à domino. Nusquã verò legi ego Anchorã pro gubernatione poni, quod quidem munus pertinet ad clauum: vsitatissimaq́; omnium autorum metaphora, temonẽ aut clauũ aut gubernaculum regiminis loco poni passim obseruaui. Sed enim in Ulpiani verbis nulla erit ambiguitas, si veluti in Pisano habetur codice antiquissimo illo qui Florentiæ asseruatur, ita legerimus, Cui totius nauis cura mandata est. Castigatissimãq; lectionem hanc & in meo peruetéri, & in aliquot codicibus manuscriptis, in quos nemo manus iniecerit, deprehendi. Elegi itaq; te iudicem, vt quæ aliena essent, legitimos agnoscerent possessores,*
C *resq; omnis nautica legitimè tractaretur. Tu quod Iuris est videris: nos Anchora iam ablegata, quandò hìc standum minimè necessum fuerit, ad iter institutum peragendum nauim iam ipsam ascendamus.*

DE NAVI.

NAVIS, atq; eius partes aliquot, armamentaq; ipsa multis locis in ueterũ monumentis sculpta, & in nummis cusa, nõ leue cogitationis argumentũ spectantibus exhibuere, dum quid hæc sibi uelint pleriq; omnes inuestigant, quorũ bonam explicaturi partem à nummo omnium antiquissimo exordiendum duximus. Quid igitur sibi Iani nummus uelit examinemus.

ADVENTVS VEL MIGRATIO.

ROstrum nauis, aliàs autem puppis, uel interdum integrum nauigium in æs signatum, Iani nauigationem in Italiam ostendit: ex altera enim nummi parte Ianus geminus, ex altera rostrũ nauis, inquit Plinius, & nos inspeximus. Ouidius etiam ita interpretatur:

At bona posteritas puppim signauit in ære,

Hospitis aduentum testificata Dei. D

Quin etiam Onirocritæ obseruant, quotiescunque quis uel nauem uel ratem imaginatus fuerit se uidere per quietem, nuncium ex longinquo peregrè confestim affuturũ. Antiquissima uerò est illa nummi species, quadrãs scilicet Ratitus nomine, in quo ratis. Mosque inde durauit, ut pueri in aleæ lusum denarios in sublime iactantes exclamarẽt, aut capita, aut nauim, quorũ altero post firmatũ nummum cõspicuo, eius esset uictoria, qui diuinasset, lusu teste uetustatis. Quanquã & altero usi sunt nummo, ouem bouemque insculptos habente: quod nummi genus documento erat ueteres gregibus & armentis abundasse, quippe quorũ omnis res in ouibus & bubus collocata erat, ut autor est Plutarchus, Problematis.

FELICITAS.

AD hæc nauis in aliquot ueterum monumentis felicitatis hieroglyphicum est, ut in Hadriani nũmo, quę remigio uecta, pulcherrimeque elaborata uisitur, cum inscriptione, FELICITATI AVG. Sub naui uerò S. C. COS. III. PP. In nummo etiam Augusti cernere est nauim longam cum remigio, cuius eadem inscriptio, FELICITATI AVG. E

SALVS.

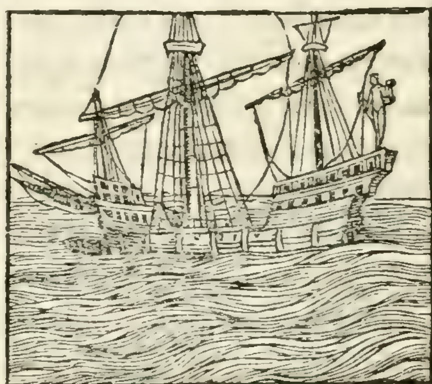

QVæ uerò nauis apud Athenienses erat SALVTIS indicium, in Thesei memoriam coli consueuerat, singulisque annis Delon mittebatur Apollini cultũ allatura, suscepto olim à Theseo uoto huiusmodi, si ciuibus suis unà secũ saluis reuersus esset. Eoque interim tempore, quo sacerdos Apollinis nauis eius puppim coronauerat, & Delon ea profecta esset, pelagoque remenso in patriam rediisset, cautum erat Atheniensium lege, ne quenquam publicè interficerẽt. Eaque de causa scribit Plato in Phædone, longum temporis interuallum interiectum esse inter iudicium Socratis, & mortem eius, quòd sententia pridie quàm spectaculi auspicium fieret, lata erat.

CHRISTIANÆ PIETATIS SVCCESSVS.

HAbet & Christiana pietas felicissimi successus sui signũ, nauem cum piscatore Petro, tam in familiari summi Pontificis anulo, quàm in aureis Apostolici fisci nummis expressam, manifestissima eius quæ subsecuta est felicitatis indicia, tot annis antea præmonstrata. Nam quod Ouidius dixit, Hospitis aduentũ testificata Dei, sumptum omnino est ex altiori disciplina, qua prisci Romani diuinitus admoniti essent, hospitem aduenturũ, qui uerum Dei cultum afferret, siue Noam nauigio ereptum undis, siue Ianum salutaria tot præcepta Italiæ daturum, naui ad nos uectum, ac naui mox insignẽ in nummis, siue ipsum nostræ pietatis autorem fluctuanti nauiculę affuisse meminerimus. Hoc uerum ac unicum est aduersus sæuientis maris rabiem sospitamentum: hic unicus salutis nostræ portus, quem eiusmodi nauis auxilio occupare festinauerimus. Sapientissimè Ioan. Scholasticus uigesimosexto scalarum suarum gradu pericula recenset, in quæ per mare hoc magnũ & spatiosum nauigantes incidimus, scopulos, uertigines, inundationes, piratas, belluas, siphones, procellas uentis fluctibusque commistas, singulorumque adiicit interpretationes: ut, per scopulos, feram præcipitemque iracundiam intelligamus. Per uertiginem, res eas, quæ præter spem oblatæ mentem circumsistunt, delirioque agitant, & in desperationis profundum rapi F

dè de-

A de deuoratos trahunt. Per inundationum tumores, ignorantiam, quæ boni specie decipit. Malus enim & egregiè superbus est, sibiq; omnia arrogat, quicunq; est imperitus. Per piratas, gloriarũ satellites, qui nostras opes omnibus uitæ incommodis partas, interuentu subito diripiunt. Per belluas, nostrũ hoc corpus graue, brutũ, & efferatũ, ac perdifficile cicuratu, utpote quod uentri tantũmodo deditũ, solam sibi finem constituit uoluptatẽ. Per siphones, elationis nostræ impetus, per quos ad cœlũ usq; sustollimur, unde mox deturbati, in profundissimã tartari uoraginem præcipitamur. Huius inquam pelagi causa nauis illa tot olim nũmis cusa, diuinitus aduenturã miseris mortalibus salutẽ indicauit. Ac ne de præsagio dubitemus, in ipsius Iani nummis, tam gemino capite barbato, q̃ etiã imberbi, uti habetur in argenteo, in quo etiam nauis cum rectore, literæ supernè C. FONT. Neq; nõ in alijs uidere passim est inscriptionem, ROMA. Romæ enim pietatis nostræ principatum, & in togata præcipuè gente constituendum, ut euangelicã interim ueritatẽ prætereamus, uel Maro ipse supremæ intelligentiæ actus spiritu diuinauit, dum Iouem inducit, asserentem,

B *Romanos rerum dominos gentemq; togatam.*

Cui quidem imperium sine fine concessisset, quippe quòd eorum institutiones essent in omnem terrarum orbem, ut Theophylacti urbis utar, exituræ, neq; ullo unquã tempore defuturæ. Neq; uerò mirum in Marone homine diuini muneris experte, & qui uerũ pietatis ritum adhucabditũ ignoraret, diuinationis lumen illuxisse, quia uerisimile est eum in huiusmodi uaticinio, ex ueterũ arcanis aut Marci, aut Sibyllæ, aut Hetruscorũ, prædictionẽ illam excerpsisse. Vel, quoniam summus ille spiritus nullum hominũ genus, nullam unquam nationem aspernari compertus est: quare Balaana legimus, hominem & alienigenã, & piorum hostem, præclara tot super Israëlitarum successu diuinasse.

SOSPITAMENTVM.

IN Q. Nasidij nũmo nauis est cum uelo, & stella in antenna, & ab altero latere caput cũ tridente, & inscriptione, NEPTVNI, subaudiendũ, ope uel auxilio seruatos. Hoc enim stella significat in antẽna sita, de qua loco suo inter cœlestia.

MANIFESTA OPPVGNATIO.

QVoniam uerò obiter in uelum incidimus, minimè prætereundum uidetur quod dici
C solet, uelificatione plena in quempiã ferri, quod est aperto marte, inimicitijs minimè dissimulatis, rem aggredi, hostemq; lacessere.

OCCVLTA OPPVGNATIO.

HVic contrarium est, conto, remulco'ue nauigare, cum tacitè quispiam insidiatur, atq; ut uulgò etiam dici solet, subaquanea uti opera. Locũ hunc ad hanc propémodum sententiã interpretat̃ Ammianus rerũ gestarũ lib. XVIII. dicens: Nõ conto, neq; remulco, ut aiunt: id est, non flexiloquis ambagibus, uel obscuris, sed uelificatione plena in rempub. ferebatur. quamuis aliter expositum sit in collectaneis Suidæ, prouerbio κοντῷ πλεῖν, quod quisquis ille fuerit exponit, ἤγουν προσηκόντως ζῆν.

LVNÆ VECTATIO.

QVòd nauigiũ in Isidis honorẽ Ægyptij coluerint, sunt qui raptã eam ab Ioue naui, cuius insigne uacca esset, arbitrentur: sed cõmentitium hoc mihi ui-

detur. Magis autem ad Ægyptiorũ eruditionem quadrat quod Plutarchus ait, Lunam apud eos nauigio uehi fictam. Hanc Isidis nauem Apuleius multis donarijs ornat. Diodorus fabricatam à Sesostri nauim ex cedro octuaginta cubitorum ait longitudine, deauratam exterius, interius uerò deargentatam, quam dono obtulit Deo qui Thebis Ægyptijs colebatur. Is Isis erat. D

NAVIGATIONIS AVTORES.

IN Tyriorũ nũmo nauis est cusa, nimirũ ea de causa, quòd ipsis Tyrijs cõmentum placet nauigationis primæ se autores haberi. In huiusmodi eorũ nũmo legitur ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΤΥΡΙΩΝ. Est & alius cũ eadẽ naui longa nũmus, in cuius altera facie caput est cũ corona irradiata: inscriptio, ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΣΙΔΩΝΙΩΝ. Ita demũ Phœnices inuentę nauigationis laudẽ asciscunt sibi.

VICTORIA NAVALIS.

IN Agrippæ nummis nauis illa tridentali rostro insignis, qualem scilicet Maro sæpe describit dum non uno loco ait, rostrisq; tridentibus, partam ab eo uictoriã indicat maritimo prælio, quod aduersus Sex. Pompeiũ cõmisit: id quod Maro in Augusti gratiam ita immortalitati commendauit: E

Parte alia ventis, & dis Agrippa secundis
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Tempora nauali fulgent rostrata corona.

Aliquot in monumentis uideas & Varronis insignia naualia, qui Proprætore sub Pompeio Piratico bello militauit, à quo ob res bene gestas nauali corona donatus est.

DE ANCHORA.

Hieroglyphicum anchoræ non Ægyptiorũ tantùm est, sed & à Græcis & à Romanis principibus usurpatum: ut minimè importunum sit rem à plerisq; tractatam repetere, ut quæ sectamur significata loco suo manifestentur.

MATVRANDVM.

CIrcumuolutus anchoræ delphinus, quod signum in aliquot Titi Vespasiani nummis obseruauimus, maturandum, ut Latini una locutione dixerũt, omnino significat. Sed quoniã rei causam in Delphino satis explicuimus, & res iam æuo nostro lippis & tonsoribus innotuit, plura super eo dicere supersedebimus. Id pro pictura animaduertendum est, anchorã quæ in nummo Titi habetur, extrema dentiũ in uomeris speciem dilatare, cuiusmodi figurã Aldus noster imitatus est in omnibus quos impresit libris. Alia uerò forma esse, dentibus quippe in acutũ recto ductu mucronatis, quã in nũmo ueteri apud eruditissimũ uirũ Romulũ Amasæũ uidimus. F

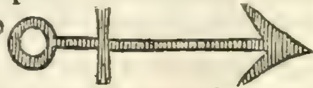

TVTELA REFVgiumq;.

HOminẽ qui rebus suis tutelã præsidiúmue parauerit opportunũ, per nauem & anchoram significabant. Quòd si sola anchora manu prætenta figuraretur, refugium indicabat, quasi uellet innuere pictura hæc, si aduersa ingruerit tempestas, resq; nostræ fluctuare cœperint, paratum esse profugiũ ut possimus ita seruari.

Estq;

A Estq; dicteriũ apud Græcos in hanc sententiam celebre, quo Demosthenes utitur oratione pro Ctesiphonte. Et Propertius eruditionis elegiacæ columen, ad hoc innuens ait: Anchora iacta mihi. Idem sermo apud Paulum, rei nullius ignarum, epistola ad Hebræos, cap. VI. Qui confugimus ut spem propositam teneremus, quam ueluti anchorã habemus animæ cùm tutam, tum firmam. Et Chrysostomus de supremo firmoq; profugio, concione in Lazarũ IIII. hęc ait: Sunt diuinæ sapientiæ opera, hæc maxima illius prudentiæ sunt argumenta. Cõscientiæ increpatio sacra est anchora, quę nos nequaquã sinit in peccatorũ profundũ absorberi.

STABILIMENTUM.

QVòd si firmitatem, ac immobile stabilimentũ rei cuiuspiam significare uellent, anchoras duas adpingebant, similitudine sumpta à nauibus, quæ tunc

Ventorum temnunt rabiem fluctusq; sonantes,

cùm duabus anchoris innituntur. Qua similitudine utitur Aristides Panathenaicis. Sed enim Pindarus duabus innixũ anchoris dicit, qui duas habet patrias: unde prouerbium, οἴκοθεν οἴκαδε, Domo domum, de commodè peregrinantibus, B quippe de ijs qui arrepto itinere quotidie apud amicos aut necessarios diuertũt. Nam pro firmitate Pindarus idem una etiam utitur anchora, Isthmijs, ἤδη πρὸς ὄλβου βάλλετ' ἄγκυραν. Iam anchorã ad felicitatem iecit: hoc est, firmitatem iam ad uitæ tranquillitatem assecutus est. Vitæ porrò nostræ tumultus, perturbationes, cladesq; omnes, marinis fluctibus, tempestatibus uorticosisq; æstibus solemus æquiparare, quemadmodũ Archilochus facit, qui cùm in Thracenses calamitates incidisset, bellum marinis fluctibus ita comparauit:

Γλαῦχ' ὅρα, βαθὺς γὰρ ἤδη
Κύμασι ταράσσεται πόντος
Ἀμφὶ δ' ἄκρα γύρεον ὄρπηξ
Ἵσταται νέφος, σῦμα χειμῶνος
Κιχάνει δ' ἐξ ἀελπτίης φόβος.

Myrsilus quoq; Mitylenæorũ infortunia tyrannicasq; procellas ita describit:

Τόδ' αὖτε κῦμα τῶν προτέρω νέμω στίχει
Παρέξει δ' ἄμμι πόνων πολλὼ ἄντλω.

Atq; ijs urgentibus infortunijs ad sacram, ut aiunt, anchoram confugiendum. Sapientes enim ferè omnes hieroglyphico utunť anchoræ, tam scribendo quàm C loquendo: ut Pythagoras, quem Phocion ait super humana uita ita differere solitum, ὅτι χρὴ βίον αἱρεῖσθαι ἄριστον. quæ si primùm amaritudine aliqua prædita uideatur, suauem ipsam redditura sit consuetudo. Diuitiæ si optentur, sciendum eas infirmam admodum esse anchoram. Gloriam, etiamnũ infirmiorem. Quæ corporis sunt, eiusdem esse tenoris. Principatus, honores, omnia hæc imbecillia, & nullo robore suffulta. Quę firmæ igitur anchoræ? prudentia, magnanimitas, fortitudo, quas nulla procella discutiat. Nam diuina lex est, uirtutem solam atq; unicam habere robur, reliqua omnia nugas esse.

INTERPRES.

APud nationes aliquot anchora fuit interpretationis signum, quo scilicet caduceatores & internuncij pro gestamine uterentur. Præcipuè uerò Indi anchoram pro caduceo habuere, propterea inquit Philostratus, quòd omnia tentet, ac peruestiget. Eaq; de causa cùm Apollonius ad locum, quẽ Indi sapientes incolebant, appulisset, seq; cum comitibus intra stadium cohibuisset, adolescens eum adijt à sapientibus missus, qui auream anchoram pro caduceo manu gestabat, perq; eum in colloquium adductus est.

FRÆNVM. D

AD hæc anchora moderandi cõpescendiq́ signũ est, frænũq́ indicat, quod quidẽ ex Pindaro desumit. Ille enim πυθιῶν, ode quę inscribit, Αρκισιλάῳ κυρηναίῳ ἅρματι, frænum Argûs nauis dixit, ubi interpres ait, Anchorã ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν ἵππων διὰ τὸ ἐπέχειν τὰς ναῦς δίκην χαλινοῦ, sumpta ab equis translatione, quòd ea naues compescat fræni instar.

SELEVCI GENVS.

EXtant Seleuci nummi anchora signati, propterea quòd is anchora signatũ femur habuit ab ipsa origine: filijq́ & nepotes eius eodem insigniti modo, anchorã in femore ueluti notã generis naturalem habuere. Et ut Græci sunt ad figmenta promptissimi, fabulã etiã adijciũt, Laodicen Antiochi nuptã Apollinis cõgressum per quietẽ pati uisam, qui anulum ei quendã ueluti concubitus præmium donarit, iusseritq́ ut mox filio eundem redonaret, futurũ eum aliquando felicissimi euentus auspiciũ: repertumq́ prima luce anulũ in lecto, cuius signum anchora erat, admirationi fuisse, Seleucumq́ mox natu grandem, tradito anulo à matre, de origine sua, deq́ futura felicitate edoctũ, cùm mortuo iam Alexandro, quẽ in Persicã militiã secutus fuerat, regnum ipse Orientis occupasset, gemmæ istiusmodi memoriã cõsecrasse. E Nam & cùm urbẽ Antiochiã patris nomine cõdidisset, cãpos uicinos urbi Apollini uti originis autori dicauit. Hęc Trogus. Appianus indignũ ratus fabulas historijs admiscere, rem aliter tradit in Syro, Apollinẽ quippe Laodicæ per somniũ mandasse, ut quẽ anulũ aliquando reperisset, filio statim gestandũ daret, fore nanq́ ut quibus in orbis locis Seleucus anulũ eum amisisset, eam ipse postmodũ regionẽ imperio suo subijceret. Is igitur cùm Alexandrũ sequeret, anulũ iuxta Euphratẽ fluuiũ amisit, factusq́ eius prouinciæ præfectus in diuisione regni post Alexandri mortẽ, moxq́ inde deturbatus ab Antigono, Ptolemęi, cui Ægyptus obuenerat, auxilio in regnũ restituit.

POSSESSIO.

ESt & obtinendæ possessionis signum anchora, cuiusmodi eiusdem Seleuci fuit interpretatio, reperto quẽ iam amiserat anulo, in quẽ anchora incisa fuerat. Cuius quidẽ rei huiusmodi fert historia, quę ad futurũ auguriũ ab Apolline promissum facit. Seleucus cùm eiectus Babylone, Ptolemęi mox copijs adiutus posset quidẽ uti ui, ex amisso tamẽ anulo in spem regni omnino erectus, omnia prius q̃ armis experiri cõstituit, ne populũ, quẽ per benignitatẽ sibi allexerat, belli metu exacerbaret. F Internũcijs ad rem usus, ciuiũ cõperit studia erga se propensissima, itaq́ festinatione opus esse admonitus, paucis admodũ, sed ijs impigris & fidelissimis electis, Babylona uersus quanta potest celeritate proficiscit. Accidit uerò ut inter gradiendũ pede lapidẽ offenderet, euelleretq́, ex cuius impulsu tãto dolore affectus sit, ut ibidẽ euestigiò subsistere, ac humi residere cogeret. Ecce uerò tibi amicis pedẽ demulcentibus, & euulsum lapidẽ inspectantibus, anulus ille affulsit, qui sublatus attrectatusq́, magnę inter socios mœstitię argumentum fuit. Id quid rei esset cùm Seleucus sciscitaret, signatã illi anchorã in anulo reperto mœstitiæ causam dedisse responderũt, ex qua captiuitatẽ portendi interpretabant. Tum Seleucus, Bono, inquit, animo estote omnes, nam quã terrã calcamus, & retenturi sumus, & firmiter possessuri: & cum dicto doloris immemor prosilit, iterq́ arripit alacriter. Cui paululũ progresso adfuere obuiam qui tuta & pacata omnia nunciarent, exceptusq́ ita omniũ studijs, dignitatẽ pristinã & regnũ illud obtinuit. Mox Indiã & Asiã omnẽ subiugauit. Anuli uerò memor, urbem in Oriente condidit, & gemmam originis memoriam consecrauit.

A
DE TEMONE.

N naui autem primas omnino partes tenet temo, de quo multa ſunt apud ueteres ſignificata, quæ tamen omnia in unũ coëunt intellectũ.

REGIMEN.

NAm regimen per figuram eius ſignificari manifeſtũ: & cuius arbitrio res aguntur, is gubernare, & gubernaculum temo ipſe dicitur. Hinc Iuuenalis, Aut de temone Britanno decidet Aruiragus, dixit, cùm Domitianum Britannia potiturum præſagit adulator ille Veiento, expulſo inde Aruirago, qui totius inſulæ imperium obtinebat. Nam ad ea tempora Britannia nondum uenerat in ditionem Romanorum, tentata bello ſæpius, licet cum eorum aliquot Imperatoribus fœdera iunxiſſet, quæ noſtri plus æquo forſitan extulerũt. Contrà uerò Nero, paucos antè dies quàm moreretur, uidit per quietem eum ſibi nauẽ regenti extortum, trahiq; ſe ab Octauia in arctiſsimas tenebras, quod aruſpices reſpondere, eum adminiſtratione deiectum mortem infeliciſsimã moriturum.

FORTVNA.

B QVapropter ueteres cùm Fortunæ plurimũ tribuerent, eamq; negotiorũ penè omniũ, quęcunq; mortales gererent, arbitrũ opinarentur, ſimulacrũ eius dextera clauũ, ſiniſtra cornu copiæ tenere finxerũt, quòd bona & cõmoda ab eadem omnia proficiſci crediderunt: unde diuitias & opulentiam, fortunas appellauere, uni illi regendi elargiendiq; facultatem conceſſam arbitrati.

INCONSTANTIA.

VT uerò inconſtantiã eius notarent, utpote quæ, ut Horatius ait, poſsit imo tollere de gradu mortale genus, uel ſuperbos uertere funerib. triumphos, & ualet ima ſummis mutare, ſedentem eam in pila ſculpebant, quod tum in marmoreis monumentis, tum in numiſmatis antiquis obſeruauimus. Talis eius ſpecies eſt in nummo Neruæ Traiani, cum inſcriptione, FORT. RED. S. C. ubi etiam legas, SENATVS POPVLVSQVE ROMANVS, literis omnibus expreſsis, quod raro inuenitur.

FORTVNA REDVX.

EIuſdem Fortunæ Reducis ſimulacrũ eſt in altero eiuſdem Imperatoris nummo, ubi dea ipſa ſede ſedens temonẽ manu regit, qui à pedib. ſurrigit: inſcri-
C ptio eſt, FORTVNÆ REDVCI. Atq; hac eadẽ ſpecie & inſcriptione literiſq; habetur in Hadriani nummo, ubi temo inſidet pilæ: in nõnullis abeſt pila. Eadẽ uerò ſedens cum temone & cornu copiæ eſt in nummo Septimij Getæ, cum inſcriptione, FORT. RED. Sed illud obſeruatione dignũ, quòd eadẽ ſpecies cum temone & cornu copiæ in Domitiani nummo, quem apud Bembum uidimus, FVRTVNA AVGVSTI ſcriptum eſt, prima ſyllaba per V uocalem ultimam, quæ paſsim in ea locutione per O uocalẽ quartã enunciari ſolet. Eadem penè inſcriptio ſpeciesq; cornu corpię & temonis pilæ inſiſtentis in manu Fortunę ſtantis habetur in nũmo Antonini Pij. De pila uerò atq; rotula alibi erit locus ſuus, ubi Fortunæ ipſius ornamenta copioſius explicabimus.

DE RETIBVS.

Etrum in naui ſuperius inſpeximus: ſed habebat idem retia quæ tractaret. Huius rei memoria nos quoq; traxit ad ſagenam, ad hamos & tridentes: quare priuſquàm exiliamus è naui, an poſsimus aliquid expiſcari uideamus.

SILENTIVM. D

PEr retia silentium significari tradunt, ea quidem ratione, quòd præcipuũ est præceptũ piscatoribus, ut dum gregem circundant, silentio quammaximo nauigẽt. Pisces præterea altissimo silentio præditos esse compertissimũ est, paucissimis exceptis, ac præcipuè Cane marino: unde etiam prouerbium emanarit, ἀφωνότερος τῶν ἰχθύων. Sic eruditus Horatius eos mutos uocat. Sic Lucretius mutas natantes appellauit.

PERSVASIO.

IN diuinis autem literis retia sunt persuasionis hieroglyphicũ, qua scilicet homines in ueritatis cognitionem inducuntur, atq; ita capi uidentur. Ad hoc facere Euangelicum illud ait Eucherius, Mittite retia in capturam.

INSIDIÆ.

ANtiquissimum esse reperio, insidias per rete significari, neq; ea tantùm de causa quòd eius opus omne ad insidias comparatur, quantũ etiam ex historia desumptũ est. Nam Pittacũ memorant, unum ex septem sapientibus, aduersus Phrynonem Atheniensium ducem ualidissimi corporis hominem, Pancratiastem scilicet & Olympionicã, de finiũ cõtrouersia, quę inter Atticos & Mytilenęos erat, singulari certamine dimicaturũ, rete secũ in occulto sub clypeo abditũ tulisse, quo, cùm tempus uisum est, iacto Phrynonem impedierit. Historia est apud Verriũ, in ijs quæ Festus deflorauit: neq; ea tamen in uulgatis codicibus, sed antiquo manu scripto, cuius partem ultimam Romæ comperi. Hinc sanè ludus à Pittaco institutus, quo Retiarius Mirmillonem in certamen prouocabat: cui adcantabatur, Piscem peto, non te peto, quid me fugis Galle? Erat autem eodem autore Festo, Mirmillonicum genus armaturæ Gallicum: ipsiq; Mirmillones antea Galli appellabantur, in quorum galeis piscis erat effigies. E

DESOLATIO.

EST & desolationis signum retis genus, quod uerriculum appellatur: ad multa siquidem id spatia in mare demissum, restibusq; longissimis hinc atq; inde attractum, quantumcunq; spatij complexum fuerit, totum abuerrit, necq; ulli pisciũ exitum patère permittit. Transijtq; miserabile genus hoc uenationis in urbium & agrorum desolationes. Accidit enim plerunq;, ut edicto uniuersali oppressorum exitio agri sint euerriculati. Fiebat autem euerriculatio in hunc modum. Viri manus sibi mutuò tenentes, quasi restim unam texunt, occupatisq; terræ, quam desolatam uolunt, extremis finibus, ita latè extensi progrediuntur, latentesq; passim incolas uenando excipiũt, nihilq; reliqui faciunt, quoquouersum peragrantes. Quod olim exemplum à Darianis militibus editum in Chio, Lesbo, Tenedoq; insulis ui captis, atq; euerriculatis. Eretrienses quoq; legas à militibus Xerxis eadem euerriculatione omnes abductos. F

DE HAMO.

HAbet Hamus cum Anchora similitudinem quandam, si figuram inspectes. Sed quantum est in Anchora officij, tantum in hamo malignitatis atq; perfidiæ: quæ cuiusmodi sit, hinc apparebit.

DECEPTIO.

SVnt qui non imperitè, neque impropriè, deceptionem per hamum pictum significari tradant: siquidem decipere, est unum ostentare, & aliud præter opinionem inferre. Ita hamus escam esurienti offerre porrigereq; uidetur, saturita-

A ritatemq; polliceri, mox apprehendit, alligatq;, & captiuũ facit eum, qui escam illam appetierit. Hoc habemus apud Horatium de cœnipeta:

Hic vbi sæpe Occultum visus decurrere piscis ad hamum.

Et hunc secutus Lucianus eo opusculo quod in Romanorũ inuidiam de Aulicorum uita conscripsit, in hac plurimũ similitudine immoratur, dum spes illas clientiũ, qui admissi ad principum amicitias, montes statim aureos sibi pollicentur, hami istiusmodi uorationi similes esse cõtendit. Et de lenone in fraudẽ prolabente, Meus est, hamum uorat, apud Plautum. Longè uerò aliter in diuinis literis hamum accipi uideas, per quem sanctissimũ Christi corpus significatur, de quo apud Ezechielem Theologi dictum aiunt, Et extraham te in hamo meo, & extendam te super terrã, campos implebis, & à uolucribus omnibus impeteris, perindeq; omnes terræ bestias tuo pastu saturabo. Sicuti enim si hamũ esca coopertum piscis rapiat, non solùm escam ab hamo non sustollit, sed ipse de profundo esca aliis futurus educitur: ita mundi Princeps, penes quem erat mortis imperium, rapuit quidem in mortem corpus Adamiaci Iesu, cùm sub eo hamum diui
B nitatis inclusum minimè sentiret, quo deuorato hæsit ipse continuò, deq; profundo tractus, eductus est ut esca fieret iis, quibus calcandi super serpentes & scorpiones potestas à Deo data fuerat. Idem apud Iobem XL. reperias: Aut adduces draconem in hamo, aut capistrum circa nares eius appones.

DE TRIDENTE.

ET Tridens inter piscationis arma connumeratur, sed cum hamo parum congruit.

APERTA VIS.

HAmus enim per fallaciam quicquid acquirit aucupatur, sed tridens aperto marte, medio ueluti campo aduenientẽ hostem excipiens, eum aggreditur, solaq; fretus agilitate, conficit. Sed quid is in Neptuni manu, quid in Trœzeniorum nummis, & in Mantineensium scutis sibi uellet, alio cõmentario docuimus. Hæc uerò plus quàm satis esse, quæ ad occupatissimũ uirum & otii nescium mitterentur existimaui. Vale.

C PIERIVS VALERIANVS BOLZANIVS AD MAGNIFICVM VIRVM BENED. AGNELLVM, DE VRNIS NILI, LVCERNA ET FACIBVS, TVRIBVLO, ET phiala, demum igne & aquis.

ANtonius Agnellus patruus, Vir magnifice, tuus, cùm esset olim Venetiis apud clarissimum eruditissimumq; Io. Lascarin, ea tunc in ciuitate Ludouici Galliarum Regis oratorem, tanta mihi familiaritate deuinctus erat, vt amicitia nulla coniunctior esse posset, quàm ea, quam communia studia inter nos conciliauerant. Incumbebam ego tunc in prima literarum tyrocinia, audiebamq; in arte dicendi Prunulum, in eloquentia Sabellicum, in varia rerum eruditione Georgium Vallam: sed rarissimum Lascarin obseruabam in primis, in quo magna optimarum artium scientia, summa vetustatis inuestigatio, reconditarumq; rerum studium atque cognitio non vulgaris, atq; vt semel dicam, vir erat omni liberali doctrina politissimus. Hunc itaque frequens inuisebam, probatissima eius consuetudine melior in dies euasurus. Quòd si Lascarin occupationes

distinebant, aderat illic Patruus tuus, qui diem sine linea præterire minimè permittebat: sem- D
per enim noui aliquid de Musarum penu depromebat, nunc epigrammatũ, quæ faciebat, argu
tias, nunc hendecasyllaborũ amœnitates, nunc huius vel illius numeri poëmata, in quibus mul-
tum inerat lepôris & elegantiæ. In eo verò præcipuè conueniebamus, quòd ille numismatũ anti
quorum signis mirificè delectabatur, quorũ festiuam copiam habebat à Lascari: ad quem quic
quid in huiusmodi rebus venerandam saperet antiquitatem, id à nobilitate illa spontè confere-
batur. Idem propémodum studium ab Urbano patruo meo erat mihi quodammodo hæredita-
rium, qui cùm magnam orbis partem pererrasset, multorumq; nosset hominum mores, de pere
grinationibus suis, Aegyptijs, Arabicis, Palæstinis, semper habebat noui aliquid, quod scitu di
gnum & vtile cõmunicaret mecum. Quotidie igitur cùm simul esse dabatur, Agnellus aliquid
habebat, quod super numismatis alicuius gestaminibus aut titulis disputaret. Ego si quid dice-
ret quod ad Aegyptiaca faceret hieroglyphica, in eo summo opere delectabar. Quodã verò die
tuus hic Patruus imagunculã quandam ex orichalco protulit, cuius gestus erat, vt corpore reli-
quo decumbente, caput manu dextera sustineret, cubito ad basim appresso: manu altera aquã
ex tribus vrnis vna tantùm ansa coiunctis effunderet: ad hæc pueruli minutissimi operis nume E
ro sexdecim circumfusi, pueriliter hac & illac per vniuersum corpus lusitare videbantur. Super
hoc Agnellus, qui argumentum huiusmodi haudquaquam temerè factum arbitrabatur, quid
hoc sibi vellet curiosissimè percontabatur. Respondi ego, imagunculam esse Nilum amnem: tris
vrnas, causas itidem tres incrementi: puerulos XVI. *totidem cubitos, quibus cresceret ad fertili-*
tatem. Vix hæc summatim dixerã, & horum omniũ rationem reddere parabam, cùm affuit
tabellarius à Gallijs, quo cum literis ad Lascarin ingresso, Agnellus quoq; accersitus est e vesti-
giò. Ego eo digressò domum redij, ac triduo pòst Patauium à Patruo missus, vbi Leonicũ audi-
rem: neq; ex eo amplius Agnellum videndi facultas fuit, qui Principum negotijs addictus, sta-
tim ipse quoq; aliò migrauit. Tantùm id, nõ multò pòst tempore, eum diem suum obijsse renun-
ciatum est. Postea verò quàm calamitosissimis totius Venetiæ temporibus Romam me recepi,
vbi locupletior mihi copia facta est huiusmodi rerum, quas alibi difficulter inueniebam: ibi ve-
rò tum publicè tum priuatim toto calatho suggerebantur, incubui alacrius in idem studiũ, quo
me semper oblectauerã, & ἱερογλυφικῶς *plura ad amicos cõmentaria conscripsi: cumq; in Ro-*
ma media vidissem effodi marmoreũ Nili Colossum cum XVI *illis puerulis circùm lasciuienti*
bus, de quibus in imaguncula Patrui tui meminimus, subijt statim Agnelli memoria, præq; ho F
minis mihi suauissimi desiderio lachrymas cohibere non potui, quòd ereptam mihi videbam oc-
casionem, ne huiusmodi rerum cõmentarium ei dedicare possem, qui si fuisset in humanis, nihil
illi optatius accidere potuisset, neq; ego quicquã libentius fecissem. Venit autem in mentem mi-
hi, posse me saltem renouare memoriã eius, quem vnicè adhuc colerem, si rem omnem ad te con-
uerterem, qui nepos eius esses, in quo præsertim non alienam ab ipsius Patrui genio vigere men-
tem animaduertissem, viderem q; si memoriam eius apud te suscitarem, id iucundum mihi, ti
bi verò gratissimum fore, cùm hoc à me deposcere viderentur integritas humanitasq; tua du-
bio procul singularis, & reliquæ virtutes tuæ, quibus apud omnes clarus es & insignis, et quarũ
ergò coluerim ego te semper, & obseruarim. Habe igitur & antiquæ amicitiæ meæ
cum Patruo tuo monumentũ, & meæ erga te obseruantiæ signum,
vt ipsemet spero confiteberis, mani-
festum.

DE TRI-

A
DE TRIBVS VRNIS.

FLuuiorũ ſanè fontiumq; ſimulacra cum urnis dedicari ſolita, magis apertum & obuiũ unicuiq; eſt, quàm ulla indigeat interpretatione. Cur uerò Nilus cum tribus urnis figurari ſoleat, non otioſe quærendum eſt. Nam Ægyptij illi ſacerdotes cùm incrementum Nili tribus præcipuè de cauſis fieri putarent, reliquis aliorũ opinionibus abiectis, quæ propémodum eſſent innumerabiles, quò ſententiã ipſi ſuam perpetuis teſtarentur monumentis, tris urnas Nilo attribuerũt, cùm reliquis fluminibus ſingulæ ſingulis adhiberentur: ut illud apud Maronem,

Cælataq; amnem fundens pater Inachus vrna.

Harũ uerò trium cauſarũ primã illam aſſerebãt, quòd tellus ipſa Ægyptia aquã ex ſe ipſa progigneret, uberrimeq; proferret, ſui ipſa humoris altrix. Vnde Timæus Mathematicus Nili fontẽ phialam appellarit, quaſi ipſa intra ſe cõtineret eam aquę uim, neq; aliunde mutuaretur. Eſt tamen eodem uocabulo in Nilo lo-
B cus à figura ſic appellatus, quod nihil facit ad Timæi phialam. Phidias inter ſculptores celeberrimus, uel ipſe rerum peritus, uel ab ijs qui ætate illa peritiſsimi erant admonitus, cùm Victoriæ ſignũ in Marathone ſub Nemeſeos uelamento confingeret, in dextera eius ſtatuæ phialam exculpſit, in qua Æthiopes cælati uidebantur, propter Oceanũ, qui Nemeſeos pater habitus eſt: & Nilum Oceanũ uocari multa ueterũ dictata monuerunt. Quòd uerò gignat Ægyptus aquas, ex eo, aiebant ipſi, facilè conijci poſſe, quòd in quouis alio climate fluuiorũ exundationes circa hyemem plurimũ accidunt, nunc imbribus coactis, nunc niuibus liquefactis: ſola uerò terra Ægyptiaca in medio terrę habitabilis conſtituta, quẽadmodum in oculo pupilla, peculiari quodam aquarũ profluuio æſtatem mediam irrigat. Alteram Oceano cauſam adſcripſere, à quo aquam in Ægyptum exundare incrementi tempore fama eſt, quę quidem præcipua fuit Euthymenis opinio, Ægyptiorumq; in primis ſacerdotum, ut Diodorus atteſtatur, qui rei fidem non aliam faciunt, niſi quòd ſatis ſit eorũ autoritas, ut ſibi fides adhibeatur, qui rerum ſcientiam per manus à parentibus traditam, longa annorũ ſerie obti-
C nerent. Iuniorum inde diligentia exploratum eſt, Nilum ab Oceano ex Atlante monte primùm emanare, ibiq; Dyrin appellari: Heptabolum inde lacũ ſtagnare, inde cognomento Nigrin effluere, mox Coloëm paludem efficere, inde Aſtaſobam & Aſtaboram flumina, donec ad cataractã perueniens erumpat, ac per Ægypti campos diffluens, Nili demum cognomentũ accipiat. Tertiã cauſam imbrium eſſe dicunt, qui auſtralibus in Ægypti regionibus, Eteſijs nubila, ut ait etiam Democritus, illò ferentibus ex orbe reliquo, eo maximè effunduntur tempore, quo Fertilis æſtiua Nilus abundat aqua. Atq; uti tradit Eudoxus, Ægyptij ſacerdotes imbres eos ibi fieri ob antiperiſtaſin arbitrantur: cùm enim æſtus nobis eſt qui uiciniora Cancro loca incolimus, tunc hyems ijs qui Capricorno propinquiora habitãt. Addit ad hæc Thales, mare in ora agi ultro, Eteſiarum ex aduerſo fluminis flantium repercuſſu, de quibus ita Lucretius:

Aut quia ſunt æſtate Aquilones oſtia contra
Anni tempore eo, quo Eteſiæ eſſe feruntur,
Et contra fluuium flantes remorantur, & vndas
Cogentes rurſus replent, coguntq; manere.

Nam dubio procul hæc aduerso flabra feruntur D
Flumine, quæ gelidis ab stellis axis aguntur.

Incipit uerò crescere Luna noua, quæcunque post Solstitium est, sensim modiceque, Sole Cancrū transeunte: abundantissimè autē dum in Leone progreditur: mox residet in Virgine ijsdem quibus accreuit modis. Quanta uerò feracitate uniuersam Ægyptum beet alluuione fœcunda, multi prodidere: unde eum Poëtæ modò fertilem, modò pinguem, modò potu fœtiferum dicunt, quòd animalia, quę ex eo bibunt, & pinguiora, & obesiora fieri compertū est: quare suū illum Apim tanta cura cultuque nutritum, ex Nilo bibere q̄ religiosissimè uetuerūt: siquidem & macilentiā & gracilitatem omni pondere uacuā, diuinitati propiorē arbitrantur, ut Plutarchus asseuerat. Quinetiā sacerdotes eadem causa plurimo uti ieiunio & abstinentia consueſſe, Porphyrius attestatur, ut eorum copia liberati, eorumque pondere leuati, quæ intromittuntur in corpus, animi oculus à fumo fluctuque corporeo foras emicaret, neque cōmemoratione, neque demonstratione iam indigeret, sui compos, uique pollens sua, ob naturalem sui solertiam otij nesciam.

AGRICVLTVRA. E

VEteres aūt legimus agriculturā hieroglyphicè per Nili simulacrū indicasse. Cuiusmodi uerò eius esset effigies, lepida descriptione Philostratus indicauit. Lasciuire enim eum cubitulis ait circunludentibus: huic enim sese ab undis attollenti, magnitudinis quippe istiusmodi pueri ridibundo adblandunt̄ occursu, sexdecim numero, quot itidem cubitis ad fertilitatem facit exundatio: infantilisque ætas ea crescendi est hieroglyphicū. Circumsistūt uerò Nilum huiusmodi pueri propémodum garrientes, quorū alij humeris insident, alij de cruribus pendent implicati, in ulnis alij cubitāt, lusitant circa pectus alij: ipse uerò pater flores suaueolentesque herbas de sinu depromit, & in eos spargit: ex ijs alij coronas cōtexunt, alij sese illis obuoluūt, stratique per flores somnū captant: sistra quatiūt alij, alij subijcientes alteri cuipiam humeros, scalarū uicem officiose subministrant, alterique alteris catena ueluti iuncta sustollunt̄: neque absunt qui plausum sonitumque ab aquis excitēt, applosis manibus. Crocodili uerò & fluuiales equi procul hinc summoti, imo se condunt fluuio, ne puerulos perterrefaciant, & numinis sui lusum interturbent. Hanc speciem Philostratus, & agriculturæ fœcunditatem, & rei nauticæ lucrum, & cōmunicatam longinquis regionibus & prouincijs opulentiam significare testatur. F Sexdecim uerò ponuntur cubiti, quia si infra XV. subsederit auctus, bona Ægypti pars non irrigatur, ac perinde redditur ad serendum inutilis. Si supra sexdecim attollatur, quanto altius inturgescit, eo magis fames expectatur: quia diutius aquis immorantibus, serendi præterit tempus, neque sata possunt ad frugem maturitatémue peruenire. Auctu demum intra XV. & XVI. consistente, omnia ex uoto succedunt, seminibus latè iactis, & opportuno tempore maturatis.

NILVS.

ILlud etiam adnotatu dignum, quòd simulacra fluminibus reliquis ex lapide candido fieri solita, ut undarum nitorem exprimerent, Nilo uerò ex nigro, ut Pausanias ait, propterea quòd ex Æthiopia delabitur.

Usque coloratis amnis deuectus ab Indis, ait Poëta.

Et ipse fluuius à nigrore Melonis olim cognomentum habuit. Vnde Catullus eum ait æquora colorare, latè enim longeque inficit mare, quia limosus est, & unda turbidiore, quare in mare delapsus aquam nactus nitidiorem, per longa spatia colorem

A colorem seruans expatiatur. Qui tamen Nili colossus antiquus Romæ à Leone X. in Citriorum specula dicatus, ex Pario marmore factus est.

DE LVCERNA.

SEd ut reliqua prætereamus, quę plurima Nilo super dici possent, ad igniaria iam deueniamus, quæ quidem hieroglyphica multa secũ trahunt, quę tam à lumine, quàm ab ignis ipsius natura desumuntur: ea quę & qualia sint, explicare iam cura fuerit: proindeq; lucernã, fidam studiorum uigiliarumq; nostrarum comitem, seligamus.

VITA ANIMVSQVE.

PRimum quidem lucernę significatum est, ut pro uita figuretur, cui oleum ad luminis uiuacitatẽ infusum, uitalem eum humorem ostendit, quo pascitur calor, ut corpus uiuificet: quo deficiente, & calorẽ simul & corpus extingui necesse est. Inde apud Euripidem plerisq; fabulis uitam relicturi dicũt, χαῖρε φίλον φάος. Quam opinionẽ Plutarchus sequitur, dum lucernã corpori, animæ quippe receptaculo, similem dicit, lumen uerò animo. Nam & sacerdotes in captandis augurijs lumine minimè cooperto clausóue ideo uti soliti, summaq; aëris tranquillitate frui, quòd animũ, qui certi aliquid conijcere uelit, tranquillũ ab omni uentorum turbine, hoc est, ab impuris affectibus liberũ esse deceat, ne ueluti aues aëriç transuersæ plerunq; ui uentorũ aguntur, ita internæ mundi nostri aues, quippe mentis agitatio solertiaq;, & huiusmodi pleraq;, errore perplexo disturbentur.

B

ANIMAM SPONTE NON EXTVRBANDAM.

HInc illa apud ueteres super igne religio, ut eum porrò extinguere nefas esset, quem potius per sese languentẽ deficere sinebãt. Tale quid in nobis, ueluti per hieroglyphicum, indicantes, ne ui animã exturbaremus, nobismetipsis mortem cõsciscentes: animam enim, inquit Plato, nobis custodię creditã tandiu obseruare debemus, quoad à Principe repetatur, ne si fractis ergastulis, perfossisq; carceribus effugerimus, diuinas leges quotquot sunt in nos, nullo relicto defensioni loco, conuertamus.

LIBERORVM PROPAGATIO.

C

LOngè uerò apertius sexto de Legibus animam lumini comparauit, ubi ciues ait oportere liberis generandis atq; educandis operã dare, ut uitam quã ipsi à maioribus accepissent, uicissim quasi tædas ardentes posteris tradãt. Hunc secutus Lucretius, ubi de animantibus agit quę successione propagant, uita per uices alijs in alia transfusa, huiusmodi hieroglyphico rem oculis subijcere uisus est: *Et quasi cursores vitai lampada tradant.*

De ludo uerò lampadum, quem dicunt à Prometheo institutũ, legendum apud interpretes Aristophanis, Ranis: apud Platonẽ lib. primo de Repub. apud Pausaniam, Atticis: apud Herodotum, Vrania: & in Rhetoricis ad Herennium.

HOMO.

EOdem argumento Hercules humanas uictimas in lumina totidem Saturnalitijs sacris cõmutauit, impietate oraculi per hunc modum perhumaniter emendata: nam Pelasgos tradit Varro post longos errores peruenisse in Italiam, ibiq; ex oraculi Dodonęi monitis decumatos homines Diti atq; Saturno sacrificasse. Oraculum fuit, ut L. Manius se uidisse dicit super tripode quodam in templo Iouis priscis characteribus;

ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΣ ΑΙΔΕΙ ΚΑΙ ΤΩι ΠΑΤΡΙ ΠΕΜΠΕΤΕ ΦΩΤΑ. q̃d ita Latinũ fiet:

Plutoni capita, ast hominem sacra mittite patri. D

Sed enim Hercules ex Hispania rediens, rei non sacræ, sed execrabilis immanitate offensus, cùm deos hos lumina, non homines sibi deposcere docuisset, quòd φῶς cõmune utriq; nomen, & lumen & hominẽ significaret, oraculumq; ita interpretandũ, *Plutoni capita, at genitori lumina dentur.* obtinuit ut Diti oscilla, & Saturno lampades dedicarentur: atq; ita Saturnalia instituta, in quibus præter sigillaria mos fuit cereos etiam misitare. Sanè humanas hostias Saturno immolare multarũ gentium mos fuit, sed immanius apud nullas, quàm apud Carthaginenses, qui, ut Diodorus tradit, præstantiores ex filijs suis sacrificare consuerant. Cæterùm cùm aliquando exuta feritate humanitatem demum induissent, aliorum filios aut clàm surreptos, aut emptos, pro suis educare, sacrificioq; supponere cœperũt. Euenit uerò ut ab Agathocle Siciliæ tyranno post Alexandri Magni interitũ grauissima obsidione premerentur, atq; uti mos est in calamitatibus, aut ad Deos, aut ad pietatẽ, nõnunquã etiam ad superstitionẽ confugere, suspicari cœperunt Saturnũ iratũ, quòd honore sacrificij, quod fuisset à patribus institutũ, fraudaretur, tot in eos clades immisisse: cumq; E res palàm facta esset, multiq; inuenti essent, qui pro nobilibus & ingenuis sacrificabantur, antiquũ ritum instaurandũ censuerũt, quoq; deos placarẽt, ducentos ex nobilissimis adolescentibus publicè sacrificarunt: quãuis, ut in Porco scripsimus, apud Diodorum & aliquot alios uariat hic sacrificatorũ numerus adusq; CCC. Sed hoc parui refert, historia reliqua cõcorde. Plutarchus lib. de superstitione, ubi de huiusmodi religione meminit, eos ait qui sine liberis forẽt, pueros à pauperibus in hunc usum emptitasse. Id genus sacrificij tangit Plautus, cùm dicit: Faxo ut bubulis corijs onustus sis Saturni hostia. Q. Curtius id à Tyrijs usq; ad urbis excidium seruatũ tradit. D. Augustinus iuuenes Saturno sacrificari etiam apud Gallos morem fuisse dicit. Carthaginenses tamen Gelon Sicilię tyrannus legibus adscribere coëgit, ut ab infanticidio desisterẽt, cùm eos apud Himeram debellasset, autor Plutarchus Apohthegmatis. quodq; alij tradidere, immanem hunc morem Cambyses rex Persarũ abolere aggressus, mox & Alexander Macedo, nihil quicquam profecerunt, sed Hadrianus demum sustulit.

VITA DIVINA.

AT Vestalis ignis ille, quem tanta diligentia Romanæ uirgines nutriebant, F sublimiorẽ diuinioremq; uitam præ se ferre uidebatur: hunc itaq; & custodia, & nutrimento adiuuabant, quòd superioris illius uitæ symbolum æternum uideretur. Atq; inter portenta, ut & Dionysius & alij referunt, Vrbis perituræ præsagium habebatur, si casu aliquo accidisset eum extingui. Hinc Camillus ad Quirites ait: Quid de æternis Vestæ ignibus, signoq; quod Imperij pignus custodia eius templi tenetur, loquar? & Maro:

Aeternumq; adytis effert penetralibus ignem.

Cernere est nonnunquam lucernam in basi alicuius simulacri, id æternitatem significare nonnulli interpretantur.

INSIGNE AVGVSTALE.

OBtinebat sanè primas ignis inter insignia augustalia, ut ex Herodiano cõijci potest, ita in Cõmodo scribente, quòd consilium suum ad Marciam retulit, unam è suis concubinis, cui scilicet plurimùm deferebat, ac propè uxoris eam loco habebat, sic ut præter ignem omnes honores illi uelut Augustæ tribuerentur. Extant quædã Theodosianæ militiæ, & eorum qui Theodosiũ aliquot antè annis

A annis præcesserunt, monumenta, prouinciarumque, & præfectorum, & ordinũ, & manipulorum omnium, qui tunc Romano Imperatori parebãt, quodam ueluti rationario nomina & insignia descripta. In his uideas præfectorum abacos passim cum candelabris superimpositis figuratos: in plerisque etiam ara est in magni proceriq; tripodis speciem ex ære fabrefacta: quod nimirum ad huiusmodi dignitatis participationem referri debet.

DOCTORES.

IN diuinis literis sæpe inuenias disciplinarum professores, mysteriorumque interpretes, morumque moderatores, per lucernam intelligi, quam Assertor noster hieroglyphicè monet super candelabrum statuendam, ut domesticis omnibus illucescat, discusisque tenebris ad obeunda munera cuique sua lumen subministret. Addit & alibi, nõ occultandam esse lucem hanc, sed in frequenti quouis hominũ cœtu proferendã. Quicunque igitur lucẽ de se daturus est, debet prius omnium uitiorũ sordes perpurgare: neque enim unquã clarũ præstabit lumen fæculenta materia. Quòd si lux uertatur in tenebras, ut rectè Climace sua Scholasti-

B cus, tenebræ ipsæ, hoc est, homines ij qui sacris initiati non sunt, in quantã tenebrarum profunditatem coniecti cæcutient atque hallucinabuntur?

SPLENDOR NOMINIS.

ANtiqui omnes lumen pro homine, qui uel ingenij uel corporis uiribus fretus præclara facinora edidisset, hieroglyphicè ponere consueuerũt. Vnde Maro, lumina tot cecidisse uirũ dolet. Et eadẽ synepeia, Geminos terrarũ lumina Reges, uir, quẽ citare minimè pigeat, eloquentissimus Pontanus posuit. Sed nostra potius afferamus. Paraui lucernã Christo meo, legas psalmo CXXXII. ibi interpretes per lucernam, gloriam exponunt, hoc est, splendorem nominis, præclaramque famam, & uicturam in illustri luce posteritatis suæ celebritatem. Alij tamen per lucernam Euangeliũ intelligunt, alij Io. Baptistam, qui etiam lucerna ardens dictus est. Lucernæ quippe erant & alij Prophetæ, sed illunes propèmodũ, quia ænigmaticè ferè omnes loquebantur. At Ioannes manifestissima declaratione Christum ipsum intento digito cõmonstrauit. Eucherius plerũque bona opera per lucernam in diuinis literis accipi tradit: unde dictum sit Euangelio: Sic luceat lumen uestrum, ut uideant bona opera uestra.

C MORTES DVÆ.

CVm uerò in hominibus duæ sint occumbendi rationes, una quæ ui fit, altera quæ natura ipsa contingit: extinctum identidem ignem ui, uiolentam mortem significare dicebant, cùm scilicet quis, uti superius dicebamus, manus sibimet inferret. Quantum uerò pertinet ad mortis rationem quæ natura fieret, esse huius simulacrũ uolebant ignem, quem ita spontè deficere permisissent: cautum enim erat lege, ne cui prorsus ignẽ extinguere liceret: neque quidem alimenta adijciebant, ne frustra nutriretur: extinctum porrò nulli ex mulieribus licebat intueri. Sed qui ueterum instituta eludunt, non alia de causa cultum apud Romanos ignem asserũt, quàm apud Ægyptios uel Canis, uel Crocodilus, uel Lupus enutriretur.

PIETAS.

PLerisque uerò monumentis ignis est pietatis hieroglyphicum. Quòd si inferiora hæc ulla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, cùm lumine polleat, & illustret omnia, ac perinde genios ac Deum ipsum nobis repræsentare uideatur. Adde quod nihil aliud uiuen

ti magis congruit animali, animal & ipse à nonnullis existimatus, non ea tantùm D causa quòd ut animalia cætera nutriatur, imò etiam omniuorus sit & insatiabilis, sed quòd etiam sensu pollere uideatur, quod tunc præcipuè cùm extinguitur apparet, quippe qui ueluti principij uitalis expers minimè sit, inclamat, excandescit, ulcisci studet, reluctabundusq; resistit, ueluti reliqua faciunt animantia, quę uiolenta morte perimuntur.

PERDITIO.

IGnem alioqui belluam animatam esse Ægyptij ferebant, quæ quidem omnia absumeret, omnia depasceretur. Hinc apud aliquos uideas ignem symbolum esse perditionis, cùm ita omnia consumat. Animal uerò esse indicio est, mori eum deficiente pabulo: quare, ut alibi dictum, cadauera apud illos cremare nefas, utpote quæ ita belluis deuoranda tradi uiderentur; ideoq; in ignominiam combustum Amasios cadauer à Cambyse.

BELLVM.

VSitatissimum etiam est ignem pro bellorum significato ponere. Hinc Hieremias ollam succensam uidet ad Aquilonē, unde scilicet tot in uniuersum E terrarū orbem bellorū essent incendia motibus assiduis effundenda. Hinc tanti incendia belli legas apud Maronem: &, Italiam ardere bello, apud Ciceronem. Hecuba uerò face prægnās, ignes enixa iugales est, in futuri belli, quo patria caperetur concremareturq;, significatum. Aruspices enim ignem in huiusmodi sæpe portentum accepere. Cuius non ignarus disciplinę Virgilius, de Lauinia, cuius causa bellum adeò funestum excitandum erat, ita cecinit:

Præterea castis adolet dum altaria flammis,
Et iuxta genitorem adstat Lauinia virgo,
Visa (nefas) longis comprendere crinibus ignem,
Atq; omnem ornatum flamma crepitante cremari,
Regalesq; accensa comas, accensa coronam
Insignem gemmis, tum fumida lumine fuluo
Inuolui, ac totis Vulcanum spargere tectis.
Id verò horrendum, ac visu mirabile ferri:
Nanq; fore illustrem fama, fatisq; canebant F
Ipsam, sed populo magnum portendere bellum.

SIGNA MILITARIA.

APud Romanos inter alia militaria signa nōnunquam & flammulas ruffas inuenio gestari solitas: fuisseq; flammā prosperi euentus signū ubiq; legas: ueluti pugna quā Romani cum Sabinis ad Heretū cōmisere, ubi ferunt militares Romanorū hastas ad altā noctem pertinaciter ardere uisas, nec, cùm omnia consumat flamma, ex ijs quicquā esse detritū: quo facti audentiores, ueluti Deorum aliquis uictoriam pollicitus esset, ubi primùm illuxit in Sabinos illati, qui multitudine longè præstabant, insigni eos uictoria profligarunt.

VMBRÆ.

HInc etiam superstitibus animis umbrarum nomen, quia fumus adhuc uel torri, uel carbonibus pertinaciter inhærescens, diutius uaporat, nutrimento adhuc residuo. Vulgò enim creditur eorum diutius errare animas, qui ante diem uiolenter occubuerint. Quare ita Dido Maroniana minitatur:

Sequar atris ignibus absens

Et

A *Et cùm frigida mors anima seduxerit artus*
Omnibus vmbra locis adero.

MVLIERIS AMOR.

APud Onirocritas legere est lucernam ardentem esse mulieris signũ, quæ sit amore capta, propterea quòd leuis, inconstans, & infirmus admodũ sit earum amor, qui lucernæ instar, minimi flatus impulsu extingui potest.

LVCVBRATIO.

VVlgatissimum uerò est lucernã pro lucubrationibus ponere: unde Demosthenis illæ, ac Aristophanis Grammatici, & Cleanthis lucernæ celebratissimæ, atq; illa Epicteti tam frequenter à nostris & à Græcis autoribus decantata, ut nulla apud omnes celebrior, nulla preciosior habeatur. Sanè quidem à Pythea obiectum Demostheni, quòd eius enthymemata lucernã olerent, quippe quòd is nihil ex tempore diceret, sed meditatione & uigilijs singula elucubraret: neq; segnis in respondendo Demosthenes, qui non eodem precio sibi & illi constare lucernam subiecerit, nocturna scilicet illi conuiuia exprobrans, quibus ille B plus indulgeret, quàm Demosthenes studio. Æschines quoq; nimiam hanc hominis diligentiam incessens, λογογράφον eum appellat, siue quòd semper, uti dictum, ex scripto diceret: siue quòd, ut nonnulli aiunt, in utriusq; partis fauorẽ aliquando scriptitarit. Vnde iocus ille apud Aristoph. Erine, de lucernarũ fabro, & quòd omnia iam consilia sint ad lucernam consultaturi. Sed ut ad lucernam redeamus, Plato cùm summi boni quà poterat cognitionem peruestigaret, id minimè explicari posse contendit, sed ex diutino contubernio, tanquam ex igne statim prosiliente, succensum ait lumen animam irrepere. Sed longè ante Platonẽ magnus dixerat Propheta: Lucerna pedibus meis lex tua, & lumẽ semitis meis. Et: Signatum est super nos lumen uultus tui Domine. Et: In lumine tuo uidebimus lumen. Hinc illa Esaiæ celebris adhortatio: Illuminare, illuminare Hierusalem, quia uenit lumen tuũ. & pleraq; huiusmodi de aduentu Iesu, qui uerũ & unicum est lumen. Passim uerò apud hos ignis fidei symbolum est, lucerna scientię, quas in manibus habendas diuina institutione cõmonemur. Et Psalmo XVIII. illuminandam à Deo lucernam prædicitur, ubi nonnulli interpretes per lucernam intellectum, per tenebras corpus exponunt. Cedunt uerò tenebrę C ubi uerę scientiæ lumen effulserit. Quòd uerò pro lucubratione lucerna accipiatur, in causa sunt nocturnæ uigiliæ, quæ meditationi maximè cõmodæ sunt, & ad excogitandum propter silentium aptissimæ. Vnde illud, plus olei, quàm uini quosdã absumpsisse. qua de causa poëtæ noctem εὐφρόνην, à meditationis promptitudine uocitant. Epicharmi dictum est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: & ut semel dicam, nihil ad studia nocte cõmodius. Quare non incongruum lucubrationis symbolum est lucerna, cùm præcipuè frequens Ægyptiorum mos fuerit, per instrumenta sæpius eorum usum significare.

DE FACIBVS.

ADdemus lucernæ faces, utpote quę in eundem cum lucerna ueniant usum: nam & Cicero aliquid se ad ligneum lychnũ non sine delectatione scripsisse profitetur.

AMOR.

AEgyptij sacerdotes, qui odium per aquas intelligebant, sub hoc tamen nomine mare ipsum accipientes, per ignem amorẽ exprimi uoluerũt, ideoq;

faces paſsim Cupidini dedicarunt: notum enim illud de amore captis, uri eos intimis medullis. Et apud Maronem: Regina cæco carpitur igni. Alibi: Eſt mollis flamma medullas. Atq; eadem Vritur infelix Dido: ardet amans Dido. Cyrus apud Xenophontem, ignem ait urere homines, qui eum tangant: amorem uerò non præſentes tantùm, uerùm etiã longè abſentes inflammare. Meritoq; Portius Licinius dixit hominẽ ob amorẽ nõ eſſe ignitum, ſed ipſum ignẽ, cùm ait: Quęritis ignem, ite huc: quęritis, ignis homo eſt. Vulgatum & Iſidori dictũ autoris Grȩci de amore loquentis, ea de cauſa cũ facibus & alis amorẽ pingi ſolitum, quòd nonnunquã cupiditate impatientius exurat, nonnunquã uerò præ ſatietate abuolet. Nam & Propertius alas illi in huiuſmodi uſum traditas arbitratur, ut eius oſtendat inſtabilitatem, dicens: D

Idem non fruſtra ventoſas addidit alas,
Fecit & humano corde volare Deum,
Scilicet alterna quoniam iactamur in vnda,
Noſtraq; non vllis permanet aura locis.

Sed cùm amorem firmiſsimam in ſe uno tantum poſuiſſe ſedem indicare uelit, ita ſubiungit: E

Sed certè pennas perdidit ille ſuas,
Euolat is noſtro quoniam de pectore nuſquam,
Aſsiduusq; meo ſanguine bella gerit.

Sed quod ad faces pertinet, Heſiodus cùm terrã, aquã & aërẽ genitos poſuiſſet, quarto loco amorem genitũ ſubiecit, per quem interpretes hieroglyphicè igneũ elementum intelligunt.

AMOR MVTVVS.

DVæ faces uinculo conſtrictæ diuaricatæq;, nimirum indicia ſunt amoris mutui, quem Græci ἀντέρωτα dixerunt, uti ἀντίθεον πολύφημον Homerus. Pinguntur uerò hæ accenſa parte ſurſum uerſus erecta.

AMATORES MORTVI.

QVæ ſi pingantur inuerſæ, amatorũ funera indicant, ut in elegia, qua Tibulli mortem deflet Naſo, legere eſt:

Ecce puer Veneris fert euerſamq; pharetram,
Et fractos arcus, & ſine luce faces. F

Sed rem Ægyptiacã, qua ratione quis euaſiſſe de amoris ergaſtulis indicare poſſit, in Erycinæ Veneris templo ſculptã idem admonuit, II. de Amoris remedio:

Eſt prope Collinam templum venerabile portam,
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic lethæus amor qui pectora ſanat,
Inq; ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes votis obliuia poſcunt,
Et ſi qua eſt duro capta puella viro.

Erycinæ uerò Veneris templũ non tantũ loco hoc ad Erycis filij memoriã reſpicere uidet̃, quàm uerũ tacitè innuit Grȩci nominis ſignificatũ, hoc eſt, aſſertricis, quippe ab ἐρύκω τὸ ἐρύομαι, aſſero, libero, defendo: unde ἔρυμα, munitio, propugnaculum. Inde etiam Eryci epitheton celſus, q; æditiorib. locis arces olim fieri ſolitæ.

NVPTIÆ.

ERat & nuptiarum index fax illa, quam prætextatus puer apud Romanos patrimus

A trimus matrimusq; pręferebat, duobus alijs eiusdē ordinis & cōditionis nuptā deducentibus. Noctu autem, prima aut secunda hora ducere mos erat, ominis causa, quòd ita optima ac secundissima euentura sibi proponebant: quod nōnulli tradunt in honorē Cereris institutum. In hoc autem sacro ea superstitio accesserat, ut fax ea ab utriusq; amicis raperetur, perfuncto munere, quòd ea incesserat religio, ne aut uxor eam sub lecto uiri ea nocte poneret, aut uir in sepulchro comburendā curaret, siquidem utroq; mors propinqua alterutrius captari, putabatur. Addemus, tametsi τῶν ἱερῶν, institutū apud Romanos fuisse ut uirgo, cū ad uirū tradebatur, de matris gremio, aut aliqua, quæ proxima necessitudine esset, rapi simularet, eo scilicet omine, quòd ea res feliciter Romulo cessisset. Hinc illa apud Catullum:

Hespere qui cœlo lucet crudelior ignis,
Qui natam possis complexu auellere matris,
Complexu matris retinentem auellere natam,
Et iuueni ardenti castam donare puellam,
B *Quid faciunt hostes capta crudelius vrbe?*

Sed ut ad facē reuertamur, apud Græcos ad id ministerij ancillæ adhibebantur, uti cernere est in Herculis Scuto apud Hesiodū: opus enim id antiqui illius esse Apollonius & Stesichorus agnoscunt. Ibi nouam nuptā plaustro uectā uideas:

Τῆλε δ' ἀπ' αἰθομένων δαΐδων σέλας εἰλύφαζε χερσὶν ἐνὶ δμώων.
Ardentes latè spargebant lumina tedæ, Quas manibus famulæ gestabant.

Quanquā moris etiam inuenio apud eosdem Græcos fuisse, ut mater nuptiales eas faces prætenderet: unde apud Euripidem,

ἐγὼ δὲ οὔτε σοι πυρὸς ἀνῆψα φῶς
Νόμιμον ἐν γάμοις ὡς πρέπει μητέρι μακαρίᾳ.
Atqui nec ignis prætuli lumen tibi,
Nempe vt beatam in nuptijs leges monent Decere matrem.

Æneas apud Virgilium cùm se maritali coniugio deuinctum abnegaret, ait:

Nec coniugis vnquam prætendi tedas,

CERES.

EST etiā Cereris gestamen fax, in eius enim manu alicubi cernitur, quā aiunt
C ab ea incensam in Ætna, cùm filiam perquirere instituisset.

ILITHYIA.

QVin etiam Ilithyiæ hieroglyphicū est, cum face in una manu, altera passa & exporrecta, à capite ad pedes tenuissimo panno contectum, prout apud Æginenses fuisse Pausanias meminit. Fax uerò illa, uel partū, ob dolorē, ignis uiolentiæ assimilari ostendit, uel lucis illius quā nascentes indipiscimur, indiciū est. Exporrecta discapedinataq; manus eo significato ponitur, quòd solui grauidā partu dicimus. Amictus per se patet.

DE TVRIBVLO ET PHIALA.

QVoniam uerò multa super Vrna prius & Phiala dicta fuerunt, contrariaq; his addita Lucerna & Faces, consentaneū est uisum, ut quid utrunq; simul iunctum significet, uideamus. Proposita autem sunt pro hieroglyphico Turibulum & Phiala.

DISCORDIA.

SVnt enim qui turibulum, aut aliquod aliud uas igniariū cum aquario pictū,

unde ſcilicet ignem & aquam ineſſe perſpiceretur, quippe ſi ex uno ignis promi D caret, in altero aqua deſideret, diſcordiæ ſignum eſſe tradant, quòd ea naturæ ſint maximè contrariæ. Vnde ignem aquæ permiſcere dictum de ijs, qui ſe ea præſtituros pollicentur, quæ fieri nequaquam poſsint.

PVRITAS.

SEd enim Ægyptij ſacerdotes per ignem & aquam, quippe turibulum & phialam, labes maculáſue deterſas elutasq; optimè ſignificari uolebant: quin etiã ignorationẽ hallucinationẽq; doctrinæ ope ſummotã, ubi præſertim ita illæ officerẽt, ne quis diſcernere aut internoſcere potis eſſet, ubi ueritas latitaret, quòd per huiuſmodi elementa rerũ omniũ defæcatio peragat̃, ac puritati ſuæ reſtituatur, ut qualis ſit appareat: aqua enim maculas eluit: quæ uerò aqua efficere nõ poteſt, ignis exequit̃. Hinc illa apud ueteres aliarũ quoq; gentiũ appellata ſuffitio, quotiens qui funus proſecuti fuerãt, quòd polluti haberent̃, ignẽ aqua ſparſi ſuperingredi conſuerũt, purgationẽ ſcilicet hinc fieri perſuaſum habentes, & quauis pollutione infectos ita liberari. Vnde nonnulli per aquas quæ ſuper cœlos ſunt, purificatorias uirtutes, ut ait Ambroſius, interpretati ſunt. Aquas uerò ſu- E per orbes ætheris eſſe, idem die ſecunda ualidiſsimè cõtendit. Doctè autẽ Catullus, cùm in aqua puritatẽ hanc intelligeret, dixit: Aut quilibet qui puriter lauit dentes, hoc eſt, aqua ſola lauit, unã eam allutionibus aptã nõ ignarus, humores uerò reliquos aut inficere, aut medicamentũ eſſe. Ignis autẽ, ut noſtri ueteres tradidere, purgat, aqua expiat, luſtratq;. Hinc ille Plautinus iocus Aulularia:

Quid impurate, quanquam Volcano ſtudes,
Cœnæ ne cauſa, aut mercedis gratia
Nos noſtras ædes poſtulas comburere?

Et apud Lycophronem legas Thetin indignatã, ſe deam mortali Peleo in matrimonium collocatã, filios quotquot oriebantur in ignem exurendos conijcere ſolitã, quòd ita rebatur mortalitatẽ exuri, & quod immortale eſſet perpurgatũ conſeruari, ueluti aurũ ære cõfuſum ignis ope purgatur, poſteaquàm quicquid admixtum erat æris, in fumum & ſcoriam uerterit. Atq; ita ſex iam filios abſumpſerat, donec ad Achillem uentũ, quem pater ſuperueniens ab igne exemit, Chironiq; curandum cõmendauit. Sacræ uerò literæ apud nos Deum eſſe ignem F conſumentẽ aſſerunt, igneosq; fluuios hunc præcedere: quin & eundẽ ipſum inſtar ignis omnia cõflantis incedere: in quo nimirũ nequitia intelligit̃, quæ à Deo cõſumatur, cùm omnis ab eo ſit purificatio, nempe unumquodq; opus quale ſit probat ignis. Referta autem eſt natura humana tum plumbo, quo animi noſtri pergrauati ad terrã inclinãt: tum alijs impurioribus metallis, quæ rubiginẽ inducunt, uel auri & argenti naturã adulterant, ut ait Adamantius: quare diuino illo igne opus eſt, ut quæ undequaq; immixta eſt animi nequitia deleatur. In quã ſententiam peccanti populo dictum in ſacris literis: Habes carbones ignis, quibus inſideas, hi erunt tibi in auxiliũ. Sed nuſquã apertius q̃ in Eſaiæ uiſione purgatio hæc oſtendit̃, ubi unus de Seraphin à Deo mittit̃, qui pruna de altari incenſo forcipe apprehenſa, Eſaiæ labra tetigit dicens: Ecce abſtuli iniquitates tuas, & peccata tua circũpurgaui: labia enim immunda ſe habere profatus erat, & in medio populi labia immunda habentis habitare. Transfert̃ nimirũ ignis ad turibulũ, per quod in diuinis literis linguam dominicam intelligũt: lingua uerò ignis, in quo ſpiritus. Vnde Dauid: Carbones ſuccenſi ſunt à Deo, qui ſcilicet nos calefaciant

A ad pietatem, impellantq; mentis noſtræ impetum ad doctrinã Dei, ut oratio noſtra in conſpectu eius tanquã thymiamatis odor aſcendat. Aromata enim ſuper ignem impoſita, hieroglyphicè orationem ſpiritalis doctrinæ ſignificant, ut traditũ à Theologis oſtendit Hieroſolymitanus Heſychius. Præcipuè uerò thus gratiarum actiones & oblationẽ ſignificat, non ſolùm quia dicatum eſt Deo, ſed quia, ut Medici dicunt, multas oculorũ ſanat ęgritudines. Quòd uerò thus, idq; lucidiſsimũ, ſuper XII. propoſitionis panibus XXIIII. Leuitici poni iubetur, LXX. Sal reddiderunt, quod Apoſtolorũ doctrinã ſignificaret: illi enim ſal terræ. Hebraica tamen lectio Lebone habet, hoc eſt, thus. In ijſdem diuinis literis mentio fit de carbonibus deſolatorijs: eos eſſe dicit Eucherius, qui peccata diſſoluunt: huiuſmodiq; fuiſſe illũ, qui ad labia Eſaiæ prophetæ appreſſus eſt, ut quæ is cõtraxerat uitia, perpurgaret. Ponuntur etiã pro igne charitatis, aut exemplorum, aut pœnitentiæ. quanquã de carbonibus his aliter in Iunipero traditũ. Facit ad hunc locũ id etiã quod apud Ezechielem legimus, Deũ uti corpus uiſum, à cuius lumbis uſq; ad pedes membra omnia igne conflagrabant, à lumbis uerò
B uſq; ad caput electri ſpecies erat, quo nihil magis eſt hieroglyphicũ. Nimirũ indicat hoc, renes lumboſq;, & quæ partes ad terrã tendunt, exurendas eſſe, illecebras quippe, nequitiam, & uoluptarios affectus omnes perpurgandos: ita enim quæ à renibus supernè exiſtũt, ſupraq; mollitudinis & nequitiæ opera attolluntur, in puriſsimam electri materiam euadere: electrum enim auro precioſius eſſe contendunt. Si noſtrũ igitur corpus, Dei corpus eſſe uolumus, uitia eius igne percrememus, eo quippe quẽ Deus immittit, ut ita ſordibus exuti, loti, perpurgatiq;, electri ſpeciem, per ea quæ ad ſapientiam pertinent exhibeamus.

VESTA.

DVplex uerò apud ueteres erat ignis conſideratio, quippe qui materialem hunc noſtrũ longè diuerſum à ſuperiore illo dictitabant. Eum ſanè in ſublimi poſitum, Volcanum appellantes, quaſi Volicanũ dicere uoluiſſent. Veſtam uerò aiebant domeſticũ hunc noſtrũ eſſe, ut alibi dictũ autore Varrone: quamuis Ægyptij translucidum & purum illum ignem Palladem eſſe uolebãt, hunc uerò qui materiæ applicitus eſt, Vulcanum intelligebant. Sed huius argumenti conſideratio examinatur in Vulture locupletius. Quantum autem pertinet ad
C Veſtam, ſimulacrũ eius ſtrongilari figura, obrotunda quidem, & in acutũ prominente, quæ circa medios humeros reſideret, cuiuſmodi eſt coagmentatæ figura terræ. Eadem & ſedentis habitu ſtatuebatur, & apud Græcos ἑστίαν παρὰ τοῦ ἵστασθαι, τοῦ ἱδρύσασθαι, quod ſedes ponere ſignificat, appellatam aiunt. Seſſum uerò ad diuinitatis perpetuitatem ſpectare, alibi cõmodius diſſerendum eſt. Quòd uerò παρὰ τοῦ ἱδρύσασθαι dicebamus, qui uulgi dicta conſectantur, ab ea tradunt ædificationis principium eſſe. Scriptores enim rerum affirmant artes nullas à mortalibus inuentas, priuſquam ignis repertus eſſet, quo deprehenſo, eiuſq; uſu cognito, reliquæ omnes artes inde in dies magis ac magis profecere, cùm unuſquiſq; ignis cõmoditate adiutus noui aliquid ſemper excogitarit, & modò hoc, modò illud opus mortalium uſui propoſuerit.

NVPTIALIA VEL PVRITAS MARITALIS.

QVod uerò purificatione ſuper dicebamus, nõnulli aiunt inde ſacris nuptialibus ignem & aquã pręferri ſolitam: nam & huiuſmodi donaria nouæ nuptę apponebantur, quæ ſcilicet uxorẽ puram & caſtã permanere oportere docerent. Qui uerò inſtituti huiuſmodi rationẽ altius rimantur, naturæ uicem hinc intel-

gi interpretantur. Ignem siquidem aiunt actionis uim obtinere, & agendi elementum esse, aquam uerò patiendi. Hinc philosophi non defuere, qui rerum formas ex aqua, per admixtionem ignis, produci existimarint, atq; ita auspicatissimè ignis & aquæ sacramento nuptiarũ fœdera sanciri. Apponebantur uerò hæc in limine domus, quà sponsus & sponsa intraturi essent, ut ea oblata species, memores eos redderet quorsum essent huiusmodi sacris initiati. D

ÆRVMNÆ.

SEd enim Grecus poëta quidam acerbè nimium rem huiusmodi interpretatus est, cùm dixit:

θάλασσα, καὶ πῦρ, καὶ γυνὴ, κακὰ τρία.

Tria quippe accidere mortalibus ærumnosa, mare, ignem, & fœminã. Et Theologi nostri ignẽ in diuinis literis pro ærumnis & calamitatibus, quæ probent hominis fortitudinẽ, poni dicunt: in eamq; sententiã dictum autumãt Psal. LXV. Igne nos examinasti, sicut examinat argentũ. quodq; ibidem est, Transiuimus per ignẽ & aquã, calamitates quaquauersum ingruentes, omneq; genus ærumnarũ uno impetu effusum intelligi uolunt, quasi nihil iam atrocius, neq; miserabilius esse possit, in ullo malorũ genere, quod exantlatũ non esset: alterũ enim horũ atrocissimo cruciatu cõficit, alterũ inimicissimo animæ mortis genere suffocat, quippe quæ cùm ignea sit, nihil indignius pati se posse putat, q̃ per aduersa rĳ sui uiolentiã exturbari. Ita & illud Euangelio: Frequenter eum & in ignẽ & in aquã misit, ut eum perderet: quod pro periculosis euentis positũ ait Eucherius. E

NECESSITAS.

SEd ut ad nuptias reuertamur, longè honestius Metellus, qui de uxore ducenda sententiam interrogatus, uxorem esse malum haudquaquã inficiatus est, malum tamen id esse necessarium: igitur per ignem & aquam necessitatem interpretabimur, quæ ducere uxores iubet, non tantùm ob sobolem, quæ præcipua causa est, uerùm etiam ut sit, quæ domus & familiæ totius curam suscipiat, & quodam ueluti gubernaculo administret ac regat.

VITA.

VTcunq; uerò senserint alĳ, scimus ignem & aquã uitę prius auspicia dedisse, uitamq; quandiu uitales auras carpimus, conseruare. Quis uerò ignorat, F sine maritali copula breui peniturũ esse humanũ genus omne, cæterorumq; animaliũ species defuturas? Quare exules, qui uita censebant̃ indigni, aqua & igni priuabantur. Sanè poëtæ cùm fingunt Saturnum amputasse genitalia patri Cœlo, eaq; in mare abiecisse, indeq; natam Venerem, id significare uolunt, igneũ semen admixtum cum humore, generationis fuisse principium.

CONIVGII COMMODA.

NOn absurdè etiam uoluptatem, & usum, quæ soleant ex uxoria consuetudine, unanimiq; concordia percipi, qualem Homerus mirificè commendat, per huiusmodi ignis & aquę fercula interpretabimur, cùm nihil ferè sit in rerum natura igne iucundius, nihil utilius aqua, quæ sola ex rebus omnibus, necessitatibus innumeris opem affert. quare aquam Pindarus optimã, Aristotele etiam comprobante, nuncupauit, igneum etiam ardorem auri pari elogio prosecutus.

MAIORIS LVMINIS VIOLENTIA.

ETne longius à Pindaro recedamus, argumentũ is pulcherrimo hieroglyphico sumministrauit, ode Olympiorũ prima, ubi fulgorem ignis celebraturus inquit, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτί. non ignarus scilicet, ignem soli expositum

amittere

A amittere omnem splendoris gratiam, quæ noctu suam habet cõmendationem. Elegantia igitur ingenia uirtutem cuiuspiam, præstantioris alicuius interuentu obnubilatam labefactatámue, significare cùm uellent, ignem Soli expositum pingere cogitarunt: siquidem ignis splendor, ut palàm est, Soli expositus, uim amittit suam, noctu uerò præualet, & ut in suo regno peruigescit. Atq; hoc est quod Pindarus ait, διαπρέπει νυκτί.

NVMEN.

CVm tot igitur sint ex igne utilitates, totq; magnarum & admirabiliũ rerum similitudines habeat, non immeritò à Persis in primis, & sacer, & æternus uocabatur, quem quacũq; rex exercitũ duceret, magni numinis instar argenteis altaribus impositũ præferebant. Super hoc Maximus Tyrius: Persę diariũ ignẽ adorant, nimirũ diuinitatis signũ, insatiabilem, uoracem. Huic cùm sacrificãt, illi alimentũ præbentes his uerbis utuntur: Ede ignis domine. Neq; Persarũ tantũ est ignem colere, ut idem Tyrius, sed Lyciorũ etiam, apud quos Olympus ignẽ emittit, hunc sacrũ habẽt. Ferũt aũt ignis, quo Zoroaster cõflagrauit, reliquias, B tanquã ignis diuini à cœlo delapsi, à quodã susceptas, ad Persas, ut perpetuis excubijs seruaretur, esse delatas: atq; hinc apud eos ignis cultũ habuisse principiũ. Fuit uerò Zoroaster is, ut à ueterib. accepimus, Chamis filius Mezraim nomine, qui Magia per manus à patre accepta, signa quædam ueluti stellarũ scintillas de cœlo deducere, & alia huiusmodi ostentare solitus, diuinitatis sibi nomen asserebat, donec fulmine tandem ictus interijt: mortalium tamen imperitia, qui tunc erant, ita raptũ eum fulmine & cœlo illatũ credidit, mutatoq; nomine Zoroastrum, quasi uiuũ astrum appellauit, subsecutaq; deinde ætas omnia quæ fulmine tacta essent, sacra existimauit. Sanè Orpheus, à quo noctem alibi diximus luminis parentem appellatã, æthera πνείεπνοος uocat, quippe igneum spiraculũ. Euripides aũt: Vides excelsum, qui illum infinitũ ætherem & terrã undequaq; circumplectitẽ humentibus ulnis, hunc crede Iouẽ, hunc arbitrare Deũ. Quem secutus Ennius: Aspice, inquit, hoc sublime candens, quẽ inuocãt omnes Iouem. Veteres hunc Diespitrem, & Lucetiũ dixere, Græci ζῆνα à ζῶ, quod uiuere est. Vnde Ioannes: Vita erat. Plato Cratylo δία dum uocat, transfert ad pręposítionis uim, ut Ioannes idem, Per quẽ omnia facta sunt. De splendore uerò: Et erat C facies eius sicut Sol. ut apud Malachiã: Orietẽ uobis timentibus sol iustitiæ. Sed quæ plurima pertinent ad Solis hieroglyphicũ, cùm ea cõmodiore loco plenius dicta sint in cœlestiũ corporũ cõmentario, breuiter hęc tacta sufficiãt. Quàm uerò attonita propémodũ ueneratione apud Persas coleretẽ ignis, ex eo manifestũ est, quòd grauissimus apud eos mos supplicandi fuit, cùm quis igne in manus accepto supplex interminabatur, eum se in aquam iniecturum si uoto excidisset: non esse illi fas ducebant eum reijcere, qui sic preces allegasset. Sedenim ut impudentiæ nonnullorũ modus imponeretur, neq; ulli uiolandi ignis occasio permitteretur, lege inde sanxerũt, ut qui eo supplicandi genere usus esset, supplicio multaretur. Autor Plutarchus.

TENTAMENTVM.

FVit & apud quosdam è nostris populos, iuramenti atq; iudicij species super ferro candenti, superstitiose potius quàm piè per æditumos tẽpli in Liuonia pręsertim obseruata. Nam sceleris alicuius accusati, ad ferri candentis iudiciũ uocabantur, & id subire nonnunquã uel inuiti cõpellebantur. Id erat eiusmodi, ut criminis reus ferrum candens è medijs prunis exemptum, in manus caperet,

accusatoribusq; & iudicibus ostentaret, sicq; adustione nulla subsecuta illæsus D esset, absolueretur: si uim eam pati non posset, obiecti criminis ita conuictus damnaret. Purgabãt uerò se prius ieiunijs, confessione, & Eucharistia, mox ad horrificum illud experimentum accedebant: id, quia periculosum erat, & insontes aliquando ex eo condemnabantur, præcipuè uerò contra Christianę pietatis mores erat, Deusq; tentari uidebatur, Honorius III. fieri per grauissimũ edictum uetuit, ut Decretalium lib. V. tit. XXXVI. de iniurijs, cap. III. habetur.

DE FVMO.

AC, ne fumum etiam prætereamus, postquam super igne multa diximus, quod fumi significatum esset iam aperiemus.

IGNIS.

ORtus à terra fumus, & in cœlum sese attollens, ignem, ait Horus, significare perhibet. Porrò ignis Aristoteli nihil aliud est, quàm fumus incensus: & apud Homerũ totiens fumus expetitur, unde ignem ac mox habitabilem esse regionem cõijcere detur. Eò uerò hieroglyphicũ fumi tendere uidetur, ut suspicionem aliquã non temerè obortam esse intelligamus. Nam cùm rumor aliquis E in uulgus emanat, dici solet, absq; igne fumum nullum oboriri. Et Petrus apud Clementem: Fieri minimè potest, inquit, ut consurgat fumus, ubi non sit ignis. Quin etiam ubi Pindarus, Nemeis, inquit, ὕδωρ καπνῷ φέρειν ἀντίπαλον, certet aquã apposuisse fumo: fumum, ait interpres, pro igne posuit, ex sequela scilicet signum quod præcedit indicans. Et Psalmo XVII. legas, fumum ascendisse in ira Dei, & euestigiò ignem exarsisse: ubi quidam aiunt interpretes, inuectũ quidem primò in dæmonis peruicacia comprimenda, mox ad uitia reliqua extirpanda aggressum. Alij fumum hoc loco initia futuræ compunctionis intelligi uolunt, & ita sentit Eucherius, quod ad Ægyptiacum accedit hieroglyphicũ: quanquam & Dei cõminationes significare posse non inficiatur. Nam, ut etiam apud Plautum, flamma fumo est proxima. Quæ omnia nostri multò antè literarum monumentis mandauere. Sic Ecclesiastici XXII. legas: Vaporem fumumq; emanare in altum ante ignem, ita & contumelias & minas sanguinis esse præuias.

PERDITIO.

PErditionem multi per fumũ intellexere: & mos est, opes diuitiasq; magnas, Regna, & unamquanq; rerum amplitudinẽ in fumũ abijsse dictitare, cùm ita F consumpta fuerint, aut ita collapsa defecerint, ut ne uestigium quidem pristinæ maiestatis relinquatur. Iocatur in hanc sententiã Horatius, ubi Menniũ paternorum maternorumq; bonorũ abliguritorem omnia in fumũ ac cinerẽ uertisse dicit. Ad hoc succurrit Demonactis philosophorũ omnium festiuissimi dictũ, qui à quodam interrogatus eludendi causa, ut plerique literatos ita tentare solent, quot fumi minæ ex mille lignorum minis combustis educi possent: cineres expendendos esse, respondit, reliquum in fumum abijsse. quod ea ratione supputatur, qua Archimedes detractũ fraude aurum à redemptore ex uotiua Hieronis corona deprehendit, qua de latè apud Vitruuium. Quod uerò ait Hesiodus,

αἶψα καὶ πηδάλιον μὲν ὑπὲρ καπνοῦ καταθεῖο.

Quamprimum fumo properes clauum imposuisse.

præclari admodũ interpretes, posteaquã combusseris, exponunt, utpote qui nolit fratrem ulterius rei maritimæ dare operam, sed solam exercere agricolationẽ.

SOLICITVDINES.

SVnt tamẽ qui loco hoc Hesiodiano philosophari malint, et pro fumo uitę nostræ

A ſtræ ſolicitudines accipiant, quæ intellectũ ac rationem ipſam obtenebrãt. Diffi culter enim poſſe nos pura ſenſuum claritate, hoc eſt, tranquillitate frui, ubi illa ingruerint quæ mentis oculos lancinent, & cæcutire faciant.

BONA VOLVNTAS PER ERROREM OBFVSCATA.

SVnt qui per fumum bonam proficiendi uoluntatẽ, quæ tamen ſit erroris tenebris obfuſcata, interpretentur: cui ſi fomes adhibeatur, hoc eſt, ſi recta accedat inſtitutio, flatuq; uerborum adiuuetur, ignem promicaturum, hoc eſt, rectorum operum effigiem apparituram. Hinc Eſaias, lignum à quo uel tenuis admodum fumus exhalet, minimè extingui debere præcipit: ubi fumus, tantillæ illius pietatis quæ ſit in delicioſo diuite, ſignum eſſe uidetur. quam ſententiam acutiſsimus etiam Scotus claro fretus lumine cognouit.

IMPERITIA.

SAnè fumus eſt etiam imperitiæ ſymbolum, cùm lumen ſit doctrinę ſignum: cuius contrarium eſt caligo ipſa: unde caligare errantes dicimus: fumus uerò eſt, qui caliginem inducit. Transfertur & ad uitia, ut Alexandrinus Clemens, ui
B tia, ait, ueluti fumum immenſum eſſe, qui uniuerſam mundi huius domũ repleuerit, atq; hæc inſtitutionẽ malam, ſodalitates peſsimas, conſuetudinem improbam, colloquia praua, opinationes haudquaquã rectas inuexiſſe, unde primùm error, inde contemptus, tum infidelitas, atq; malitia, parataq; ſemper ad nocendum uerſutia, auaritia, uana iactantia, atq; alia huiuſmodi exoriantur.

PIERIVS VALERIANVS AD MARCVM MANTOVM IVRISCONS. PRÆSTANTISS. DE IIS QVÆ PER LYRAM, ET ARMA QVÆDAM ALIA muſica ſignificantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Cribonius Libo magnæ olim apud Romanos celebritatis, inter opera multa quæ magnifica & præclara poſteris reliquit, nummũ eum argenteum ſignauit, in quo putealis, quod pro foro iudiciali fecerat, exemplum expreſsit, victurũ operis à ſe in-
C *ſtituti monumentũ. In eo verò multi non incurioſe quæritare ſolent, quid ſibi velint lyræ, ad ſingulos putealis angulos adſculptæ: quorſum enim, aiunt, lyra ad litigioſa diſsidia, diſcordesq; contentiones? aut quid putealis aquæ ſilentiũ & quies, ad vllam facit harmoniã, aut clamoſi ſtrepitum fori? Quibus ego reſpondere ſoleo, ſapienter à Libone ornamentũ illud eo loco excogitatum, vtpote qui ob oculos ea poſuerit, quæ his, qui locum eum frequentarẽt, & vtilia & ſalutaria viderentur. Litigantibus quidem, vt concordiæ memores, ad pulcherrimũ ſuauiſsimumq; eius fructum oculos intenderet, quo quidem nihil humano generi accidere poſsit vtilius, neq; cõmodius. Cauſidicis, ſi clientibus conſultũ vellent, congruentia ſuſceptæ materiæ dicerent, ab ijs quæ incõgrua & diſcrepantia eſſent, abſtinerent. Qui autẽ iudicaturi conſediſſent, rationum & argumentorũ, quæ allata eſſent, conſenſum, veritatem, aut non leuem ſaltem veriſimilitudinem acriter inſpicerent. In cuiuſmodi ſermonem cùm proximis diebus apud cõmunes amicos incidiſſem, euenit vt iucundiſsima tui recordatio è re nata ſurreperet, quòd antea diu multumq; cogitauerã aliquod ex hieroglyphicis meis cõmentarium tibi Marce præſtantiſsime deberi, quandò te potiſsimũ impulſore labor hic omnis ſuſceptus eſt & exantlatus. Ipſa autem Lyra magis conueniens viſa eſt, quàm res alia quæpiam, quæ tibi donaretur, quam tu ſcilicet ſuauiter adeò, ſeu linguã cauſis acuas, ſeu ciuica iura reſpondere paras, concentu tam mirifico re-*

ſonare facis, vt omnium mentes tanquam Amphion alter quoquo velis trahas, neq; ſaxa tantùm moueas, ſed vel adamantina deſtinatorum hominum corda quotiens adlibuerit arbitrio verſes tuo, ſiue diſertiſsimè diſcutiendo de cathedra intones, ſiue in foro agendo fulmines, ſiue mare terrasq; publica vel priuata tempeſtate perturbatas, clariſsima ingenij tui ſerenitate tranquilles. Sed quoniam multi longè quàm ego ſim facundiores in laudes incumbunt tuas, ego ne decus tuum culpa deteram ingenij, ab aliorum me prouincia cohibebo, & quod tibi deſtinaui comentarium procurabo. D

CONCORDIA.

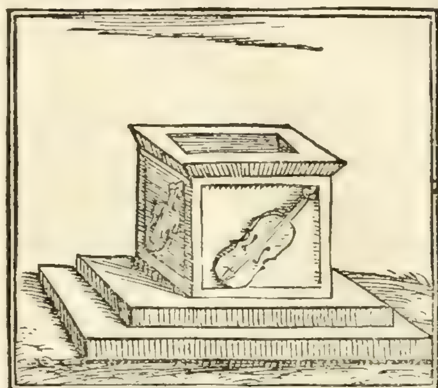

LEGITVR, ut palàm eſt, Romani ueteres per Lyræ hieroglyphicum concordiã figurarunt: cuius tamen alia quoq; ſunt ſignificata, eaq; multis antiquorum tum poëtarum, tum philoſophorum præconijs celebrata: ſed nos ea tantùm ſeligemus, quæ ad hieroglyphicum inſtitutum facere uidebuntur: tamẽ, uti meus eſt mos, ſi res exigere uideatur, nummũ quo de meminimus, diligentius examinabimus. Eius inſcriptio eſt, PAVLLVS LEPIDVS CONCORD. à cuius altera parte legitur, PVTEAL SCRI ꟼ ON. LIBO. Ibi figuram Putealis uideas, de quo ſcriptores pleriq; meminere. Huic autem à ſingulis angulis lyræ appenſæ ſunt, corymbis & ſertis medio interuallo dependentibus. Aiunt uerò Libonem primùm tribunal & ſubſellia prope Arcum Fabianum collocaſſe. Hinc Horatius: Forũ putealq; Libonis mandabo ſiccis, quia ſcilicet forenſia negotia precipuè ſibi depoſcũt ſobrietatẽ. Et Ouid. de Remedio: E

Qui puteal Ianumq; timet celeresq; calendas.

hoc eſt, qui ſe rapi timet in ius, & qui alienum paſcit æs, quod ſcilicet calendis ſingulis efflagitatur. Neq; illud diſsimulandum fuerit, in nummi ipſius inſcriptione duo eſſe obſeruatione non indigna: in Scribonij nomine ꟼ literam iacentem atq; ſupinatã, & PAVLLVS gemino LL notatum ex Terentij Scauri ſententia atq; præcepto, neq; nõ ex antiquorũ uſu, quod in pleriſq; monumentis obſeruaui: neq; propriũ tantùm nomẽ, uerùm & aduerbiũ PAVLLVM eadem lege ſcribendũ Grãmatici ueteres cenſuere, ut illud Romæ, HOSPES QVOD DEICO PAVLLVM EST ASTA ET PELLIGE. Et huiuſmodi pleraq;. F

IVDICIVM COMPOSITVM.

ATq; illud in Lyra præcipuũ, quòd hominem compoſiti iudicij, quiq; aures eruditas haberet, ſignificabat: ea ſiquidem diuerſas componit uoces, & concordi omnes tono temperat: quod munus in diuerſæ rationis affectibus componendis uidetur homo præſtare, ut non immeritò Diogenes Cynicus carpere ſit ſolitus Muſicos, qui cùm Lyræ chordas congruenter temperarent, animi mores inconcinnos haberent. Eadem mordacitate Iſidorus Cynicus Neronẽ tranſeuntem in publico clara uoce corripuit, quòd Nauplij mala bene cantitaret, ſua bona male diſponeret, neq; ullum in uitæ tenorem temperamentum adhiberet.

INÆQ.

INAEQVALIVM CONcordia.

A STatuebat & in Mercurij manibus lyra, idq; hieroglyphicū ostendebat, concentū omnē ex uocū inęqualitate cōstare: cōcentus uerò hominū est, cū uariæ uoluntates in cōsensum unū contrahunt. In singulis uerò mortaliū cōcentus ille est, quo quis beatitudinem assequit, ubi scilicet res & congruenter temperarit, & ad amussim explorarit. Plato animam in Timæo cōcentum, & concordiam uocat. Aristoxenus & Dicæarchus harmoniā dixerunt. Lyræ igitur meritò dominus Mercurius,

Qui animas nunc euocet orco Pallentes, alias sub tristia tartara mittat, ut Maro.

BONA DISCIPLINA.

EST & Musarū insigne lyra. Musas Eusebius à μυέω dictas arbitratur, quod significat honesta bonaq; disciplina instituere: easq; Orpheus
B & Proclus in hymnis religionē hominibus cōmonstrasse dicunt, quemadmodū & Orpheo id attribuūt, ut suauisonæ testudinis cōcentu, hoc est, placidis & aptè cōpositis uerbis fera hominū corda mitigarit, agrestes mores expoliuerit, & dispersos uagosq; mortales in cœtum unū congregarit. Apud Aristophanē legas, per citharæ callentē, hominē sapientem, & Gratijs omnibus ornatum, à ueteribus iudicatū. Diuinæ quoq; literæ citharā pro morali uirtute acceperunt, utpote quæ in actione consistat. Et in huiusmodi significatum theologi dictum uolunt Psal. XLIII. In cithara tibi confitebor.

RATIO.

ATHanasius in ijs quæ contra gentiles scripsit, rationem lyræ comparauit, ubi de anima mente & sensu disserit: quippe id lyræ haud dissimile uideri ait, quæ rectè temperata sit, & Musico, qui eam resonare faciat, nō imperito. Est e-
C nim in lyræ neruis suus cuiq; sonus, grauis, acutus, medius, argutus, atq; alius alijs. Concentus autē nullus discerni aut internosci potest, nisi fidicinis ars accedat. Tunc uerò modulatio & uaria soni suauitas ostendit, cùm qui Lyrā tenet, neruis increpuerit, singulosq; aptè percurrerit. Eodem modo, cùm sensus in corpore sint tanq lyra compositi, si docta mens illis imperauerit, discernet animus, quid absonū, quid cōcinnū sit, quale sit unicuiq; rei temperamentū adhibendū, ut nihil deniq; facere, aut meditari aggrediat, quod modulis & tonis nō respondeat, unde cōcors cōcentus exaudiatur. Et nōnulli cōchordiam inde dici putāt, quòd chordę uariæ in unā conueniunt harmoniā: tametsi alij concordiā à corde deductā malūt, qui Tullio innitunt Tusculanarū primo dicēti: Alijs cor ipsum animus uidetur, ex quo excordes, uecordes, cōcordesq; dicuntur, ut in Cordis cōmentario disputatum: eamq; afferunt rationem, quòd id locutionis in monumentis antiquis aspiratione careat. Qui chordis insistunt, cōchordem à Græcis ζύγχορδον dici opponunt, consuesseq; aiunt ueteres è locutionibus plerisq; in latinitatis usum receptis, adiectam consonantibus aspirationem summouere, quatuor tantum admissis, quæ Scaurus enumerat.

MATRIMONIVM CONCORS. D

SEd nos ut ad cõcordiæ significata redeamus, illud ex Onirocritarũ disciplina deprompsimus, ut si quis nuptiarũ tempore lyram per somnium uidere imaginatus fuerit, concordiam id inter maritum & uxorem futuram significare.

MVSICA.

QVæ uerò lyra est in Neronis nũmo, studium eius in arte Musica, & uictoriã ex certamine eo partã significare crediderim. Fidibus enim eum oblectatũ ad insaniam usq;, & in theatris Musica decertasse non sine maiestatis Imperatorię dedecore atq; ignominia, scriptores eorũ temporũ omnes prodiderũt. Nam is pręter nummos ea nota percussos, statuas etiã sibi citharœdico habitu posuit.

POMP. MVSA.

EST & Pomponij Musæ nummus, à cuius altera parte muliebre signum est cum lyra & plectro: id quid sibi aliud uelit, quàm eius cognomentum, nõ uideo, siue is Pomponius poëta fuerit, de quo apud Pliniũ: siue qui bello Mithridatico captus, cùm multis uulneribus saucius ad Mithridatẽ adductus interrogatus ab eo esset, an amicus futurus esset, si opera iussu Regio darẽt, ut curarẽt: E respõdens, Si tu, inquit, populo Romano amicus fueris, aliter me quoq; semper inimicum habebis.

AMOR.

QVoniam uerò uoluntatũ, studiorumq; cõsensus atq; similitudo amorẽ parit, celebratẽ à Platone lyra inter amatoria monumenta, libro de anima. Proclusq; ubi Venerẽ Cythereã ab Homero & Hesiodo appellatã exponit, aduersatur Hesiodo, neq; dictã ὅτι προσέκυρσε κυθήροις, οἶδε μὲν γὰρ τὰ κύθηρα, κυθερείας δὲ τὴν κευθομένην ἔχουσαν ἑαυτῇ πάσης τῆς ἐρωτικῆς φιλίας. Nõ assentitur, inquã, Proclus ut Cytherea dicta sit à Cytheris, ubi illi templũ, araq; tot frequentissimo mortaliũ cõuentu colebantẽ: quia, inquit, κύθηρα uocantur insulæ illæ, & alta Cythera etiam apud Maronẽ, cuius scilicet uocabuli syllaba media per η uocalem longam perscribatẽ. Dictã uerò Cythereã ait, quòd uniuersæ cõsuetudinis amatoriæ uim intra se occulat. Nam & alij Cythereã ab occultanda turpitudine dictã uoluere: & illi in abdito templũ fuisse alibi diximus. Lyra autẽ cùm omnẽ in se suauitatẽ complectatur, quandã cum Amore, cum Venere, cũ Gratijs similitudinẽ præ se ferre uidetẽ, pariq; cum ijs illecebra homines illectare. Demumq; hæc illa uidetur Amphionis lyra, cui sponte saxa etiam paruisse perhibentur: cuius rei mentionẽ facit Apollonius Ar F gonauticis, & Antimenidas primo, donatamq; Amphioni lyrã eam dicit à Musis, quamuis Dioscorides ab Apolline, à Musis tamen etiã Pherecydes historiarum libro decimo.

SEDATVS ANIMVS.

RIdiculum fortè nostris uideatur, si quis non unum hominem tantùm armis instructum, quippe Achillem cithara canentem pinxerit, uerùm & uniuersum exercitum in aciem descendentem, ad citharæ modulos progredientẽ fecerit, quoniam neq; citharœdi quicquã cõmune cum armis habere iudicantẽ, neq; milites, ferocesq; homines ullam hodie liberalium artium disciplinã assequi dignantur. Verùm si Lacedæmoniarũ disciplinam & instituta respiciamus, inueniemus eos ad lyram citharęq; sonum acies instruxisse, reiectisq; tubis, & classicis alijs, ad eiusmodi modulationis sonum pugnam inire solitos, id quod indicat illos sedatiori quodam animo prælium aggredi cõsuesse. Nam & Homerus strepitum & tumultum in congressu primo barbaris dedit, cùm Græcos sensim & taciturnos progredi dixerit. Hanc tamen in Pompeio contationem reprehendit Cæsar, cùm in Pharsalia uictor euasisset.

A HVMANA VITA.

QVi uerò per lyram humanæ uitæ rationem exprimi dixerunt, tam eorum quæ superius de sensibus, atq; anima, deq; mortalium institutis attulimus, rationem habuisse mihi uidentur, quàm etiã de naturæ nostræ conditione rem ipsam perpendisse. Nam cùm in lyra septem discrimina uocum celebrari comperissent, humanæ uitæ tenorem eadem assiduè agitari uarietate animaduerterũt: septima enim hebdomada mas in utero fabricatus existit: septima post partum hora manifestum aut uitæ aut mortis argumentum affert: septimo pòst die umbilicus astringitur, ac solidescit: post bis septem manifestum est luminis indiciũ: post septies septem obtutus firmitas, atq; cognitio. Videmus mox à mense septimo dentes pullulare, post bis septem sessionem esse tutam, post ter septem uerborum articulationẽ, post quater septem incessum, post quinquies septem lactis horrorẽ suboriri, post annos demũ septem primoribus dentibus expulsis ualidiores enasci, ac perinde uocis sonũ integrum fieri: secundo uerò septenario pubescentiã, ac emittendæ genituræ facultatẽ, roburq; iam ad uirilitatem spectare: B tertio lanuginẽ, & crescendi finem: quarto robur, & membrorũ plenitudinem. Quinta uerò hebdomade cùm uiriũ augmentũ quantum unicuiq; esse datur, absolutum sit, congruũ nuptiarũ tempus à Platone conscribi, quod septimo Legum habetur. Sexta autẽ partas collectasq; uires incolumes seruat, ac prudentię uigorẽ affatim subministrat. Septima diminutionem quippe uiriũ, sed perfectũ intellectus & rationis incrementũ habet: quare soliti sunt milites ea ætate rude donari, & cõsilijs rebusq; pub. adhiberi. Atq; hac de ratione Horatius ad Mecœnatem scribit, se iam donatũ rude: nam qui undenos Decembres quater iam, ut ipse de se dicit, expleuerat, per septimã hebdomadã deferri iam occeperat. Octauo mox septenario perfectionẽ & in intellectu, & in ratione uidere est, qualis maior in unoquoq; iam sperari debeat. Nonus humanitatẽ ac mansuetudinem adducit. Decimus uitã finiendi plerunq; desideriũ: quæ omnia uersibus elegiacis Solon luculentissimè complexus est, lyramq; suã ita temperauit, ut humanę uitæ concentũ sonoramq; uocalitatem anno septuagesimo terminaret, quem ubi mortales excesserint, desipere iam, & chorda modò hac, modò illa subinde uidentur aberrare. Neq; multum alienũ ab huiusmodi consideratione, quòd Magnus C Basilius per citharã corpus interpretatur: nam & alij Theologi Psalmo LVII. Exurge psalterium & cithara, per psalterium animã, per citharam corpus intelligi uolunt, quod ita pluribus esse locis acceptum Euthymius obseruauit.

LYRÆ FORMA.

SI quis uerò lyram, qua fuerit apud antiquos specie, intueri uelit, non ignoret cõstare illã ex binis cornibus, iugo, testudineaq; testa: talem enim, ut in Amphione Philostrati est, Mercurius excogitauit, cõpegitq;: qua posteaq̃, ut aiunt, Apollinẽ & Musas honestauit, Amphionẽ etiam, uti dictum superius, donauit. Cornua uerò illa sublimipetæ capreæ fuisse uolunt, quibus Musici, anteq̃ ligni usus ad hoc cõmodus haberetur, ad lyras conficiendas uterentur. Ex lignis uerò quæ lyræ apta censeantur, buxum maximè laudant, utpote quę solida sit materia, & ad polituram aptissima. Potentiores huc ebenum adhibuerunt. Rhæti atq; Norici acerem arborem egregiè crispatã exhibuere, utpote quæ mirificè colorum uarietate delectet, quæq; fissa non fallat, neq; excauata dissiliat. Elephas, ait Philostratus, nihil ad lyrã: quocirca sciti uiri neq; animal ipsum magni quicq̃ faciunt, neq; cornibus eius utuntur: quanquã nostri, pectine pulsat eburno, li-

bentiſsimè dixerint. Videtur uerò natura ipſa opera perquã diligentiſsimè de- D
dita, teſtudinis teſtã, ut huic inſeruiret uſui, fabricaſſe, ita illam excauauit, & uas ueluti quoddam uocum repercuſsioni collectioniq; præparauit: uacua quædã foramina hinc inde fecit, in quæ umbilici inſeri poſſent, atq; alter alteri apprimi: chordæ enim ex una parte, quippe in imo, quadrę ſuæ applicantur, ex altera umbilicis obuoluntur. Atq; hæc in illis ratio potiſsima cõſideratur, ut rectè in lyrã ductæ æquis inter ſe diſtent interuallis, & parallelos binæ quæq; efficiant: quæ quidem ſpecies in hodiernis adhuc quodammodo refertur, quamuis cornua nõ in uacuũ, ut olim, ſed in ipſum lyrę corpus inflectantur. Atq; hæc ea quidem ſpecies, de qua Græci ſcriptores, & Romani Græcos ſecuti, inuentionis laudem partim in Mercurium, partim in alios conferũt. Sed Hebræorũ literæ Tubalem appellant, qui primus omniũ & huiuſmodi inſtrumenti, & Muſicæ inuentor fuit. Sed enim quã lyram à Mercurio inuentã tradunt, trium tantùm chordarũ fuiſſe dicunt: uoces enim ab eo tris, trium inſtar temporũ inuentas aiunt, acutã quippe, grauem, & mediã, prout tria tantùm apud Ægyptios fuere tempora, æſtas, hyems, & uer, ſingula quadrimeſtria. Sic æſtati acutus ſonus attributus, hyemi E
grauis, ueri medius. Thebarũ tamen portas ea ratione ſeptem inſtitutas Græci dicunt, ut totidem in lyra tonos repræſentarent. Et memorabile illud Emerepis Lacedæmonij factũ celebrãt, qui cùm Ephorus eſſet, cuius ſcilicet magiſtratus cenſurę Græcia uniuerſa olim acquieſcebat, Phrynidi Muſico duas è nouẽ chordas bipenni excîdit, dicẽs, Muſicã ne deprraues: de quo nono Sympoſiacôn apud Plutarchũ. Ad hæc ipſa hominis conſtitutio cùm ſit quatuor ex elementis, & anima, & quaternarius numerus multis de cauſis corpori competat, ternarius uerò animæ, de quo alibi copioſius, iuncta hæc, & in concentum excitata omnem reddunt harmoniã, quæ tam ex operibus quàm ex cogitationibus noſtris percipiť: ut nõ immeritò humanã uitã tot ſeptenarijs uariari paulò antè diſputauerimus.

DE FISTVLA.

FAcit ad hoc & fiſtula, ut chordis lyra ſeptẽ, ipſa quoq; ſeptẽ cõpacta cicutis: cuius forma cõſpicua eſt paſsim in Panos & Satyrorũ manib.

RESIPISCENTIA.

HOminem Ægyptij diu quidem mente captũ, poſtea uerò quaſi F
ſomno excitatum, ad intellectus officia redeuntem, & uitæ ſuæ iam modum imponentem, ſignificare ſi uellent, fiſtulam, inquit Horus, pingere conſuerunt: huius enim munus, animum ab odioſis & grauibus atq; etiam impuris cogitationibus auertere, & curarum obliuionem, ut diceret Heſiodus, inducere, & ut exemplo Pythagoræ comprobatum eſt, impotentiores etiam laſciuientis animi ſedare motus, dum compoſita ſoni ſuauitate animum arbitrio ſuo uerſat & moderatur. Facit hoc ad illud Antiphanis, ſiue ut alij, Bionis, qui Bucolica ſcripſit, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πηχᾶσθαι σύριγγα πέλει δ᾽ ἔτοι δύμαρις ἔργον, Tu tibi fiſtulã ames cera coniungere, quandò non labor aut opus hoc magnum.

ADVLATIO.

EAdem uerò, uti alibi dictũ, cum ceruo picta, pernicioſam indicat adulationem, ob hiſtoriã ſcilicet quę ſuper ea & ceruo fertur, animal id eius ſuauitate modulisq; mulceri, & ad ſtuporẽ uſq; delectari: unde accidat, ut dum ceruus intentior in eam incumbit, incauto illi abalienatoq; mors inferatur.

A **DE TVBA.**

SEd iam altius insonemus, neque semper in molli lyra aut fistulis immoremur, sed & tubam strepitu procul ære canoro exauditã, ad musica instrumenta reliqua adijciamus.

CELEBRITAS.

SIgnificat tuba famam & celebritatem: unde Romani in Saturniæ ædis fastigio Tritonas tubicines imponebant, caudis abditis & absconditis, id scilicet eo hieroglyphico significantes, quòd historia gestarum rerum ab Saturni commemoratione ad nostram usq; ætatem in obliteranda celebritate, nota, clara, & quasi uocalis esset: quæ uerò ante Saturnum gesta fuerint, obscura & incognita in tenebris delitescere: idq; sibi uelle Tritonũ caudas ad humum inclinatas, absconditasq;. Erãt uerò tubę Marti dicatę, uti etiã nunc sunt: in acie enim mos est,

Aere ciere viros, Martemq; accendere cantu.

ERIGENDÆ MENTIS SIGNVM.

IN sacris uerò literis tuba suum habet intellectum. Nam quæ memoria tubarum celebranda mandat' à Deo prima septimi mensis die, nihil aliud sibi uult, ut interpretantur theologi, nisi debere nos Prophetarum oracula memoria repetere, euangelicas uoces omnino recogitare, Apostolorũ prædicationes cœlestiũ tubarũ instar, quarũ sonus in omnes terræ fines exire destinatũ erat, reminisci: & ita initio mensis tuba canamus, & in psalmis Deo iubilemus.

B

DE TIBIIS.

SEd tibiæ Veneri sacræ ferebantur, eaq; de causa in ouatione tibijs & myrto Romanos uti solitos Plutarchus ait, Marcello.

SENSVS.

EÆdem Pani, perinde ac etiã fistula, attributæ, quippe quę sensilis mundi rectorẽ intelligebant: sonus enim nõ nisi sensu percipitur. Atqui Apollinem etiam aiunt à Pallade doctũ libenter tibijs cecinisse: & in altera simulacri eius, quod Deli erat, manu, tres insidebant Gratiæ, quarum una lyram, alia tibias, fistulam, quę inter has media erat, gestabat. & dona legas ab Hyperborijs Delum missa, Cithara, tibijs, & fistula comitantibus.

C

SACRORVM TEMPVS.

TIbia sanè rei sacræ signum erat, precationumq; faciendarum tempus indicabat, quasi adesse iam Deũ per eam admonerentur, qui sacris adsistebant. Nos quoq; cùm in sanctis ędibus sacra facimus, æris tinnuli sono diuini libũ mysterij adorandum innuimus. Sed quod ad tibiã spectat, minimè recens, neq; imperitæ plebeculæ dicteriũ est de cessantibus, tibicinem expectare, sed antiquum & nobile, quippe quo Scipio minor usus est in Pompeiũ, qui tibicinis filius credebatur. Pompeius enim C. Lælio Consulatum ambiente, cui Scipio maximè fauebat, negauerat Scipioni se petiturum, adfuturum uerò Lælio, eumq; deducturum: quem dum expectarent, auditum est eum iam candidatum prehensare obuios. Tum Scipio ridens, Næ, inquit, nos egregiè stulti sumus, qui perinde ac Deos, non homines precaturi simus, tempus terimus tibicines expectantes.

Hinc ansam arripuit Cornelius Tacitus, ubi libro XIIII. de Octauia Messalinæ filia loquens: An quia, ait, ueram progeniem penatibus Cæsarum datura sit, malle populum Romanũ tibicinis Ægyptij sobolem imperatorio fastigio induci? Nempe propter Pompeiũ, qui, uti dicebamus, tibicen à Scipione uocatus est, Octauia uerò à Scribonia Augusti uxore descendebat. D

DE TYMPANO.

Tympano etiam & choro laudari gaudet Deus. Per tympanũ Gregorius lib. Epist. sexto ad Anastasiũ, abstinentię tenuitatem ἱερογλυφικῶς interpretatur, à materia scilicet ipsa, qua constat tympanũ: nam id dubio procul coriũ est ex pelle iam arefacta, quæ tamen prius diu fuerit macerata: ita uir ieiunio confectus, ab omni luxu alienus, parcè & duriter uiuẽs, qui laudes Deo canat.

DE TITINNABVLO.

Ciere ad se nos uidetur etiã tintinnabulũ, quod Mosaicus sacerdos, de quo XXVIII. Exodi, ornatu Pontificio gestare iubebatur: ad imas E enim tunicę fimbrias aurea titinnabula, malaq; punica alterna appendebantur, ut eorũ sonitus quotiescunq; Pontifex ingrederetur egrederetúrue Sanctuariũ, exaudiri posset. Significabat id, oportere sacerdotẽ, ut etiã in Cane dictum, assiduè uocalem esse, nunc docendo, nunc arguendo, nunc exhortando, sæpissimè uerò cõsolando, quod nostra sibi fragilitas deposcit, opportuna remedia conquirendo. Itaq; tintinnabulũ prędicationis est & institutionis hieroglyphicũ, de quo plura Gregorius idẽ lib. primo, epistola XXIIII. Tintinnabula huiusmodi antiqui operis domi habemus: sunt autẽ ex orichalco, mespili caui forma, cũ fibula supernè ad appensum apta. Intra concauũ ęrea immissa pilula est, quæ motata sonum impulsu reddit argutũ, atq; admodum suauem.

DE LITERIS SEPTEM.

Atq; ut ad Musicã redeamus, alijs quoq; signis ea pingi solita est, nõ ijs tantũ, quæ propria sunt illius instrumenta: quare superest ut quid Ægyptij per uocales numero VII. significarẽt, afferamus, & ita musicos hos numeros absoluamus. F

MVSA.

ILli siquidem digitos duos literis septẽ insignitos præferentes, Musam, ut Horus ait, significabãt. In quo aduertendum, uulgatos Hori codices fœdè deprauatos circumferri, qui πράγματα septem, non γράμματα habent. Cur uerò nos Vaticanæ bibliothecæ codicẽ in quo γράμματα ἑπτὰ, non πράγματα, scriptum est, castiorem iudicauerimus, ea in causa sunt, quæ apud ueteres tradita reperimus super septem uocalium significato, quibus Musica omnis exprimi solita. Nam Demetrius Phalereus in cõmentarijs περὶ ἑρμηνείας, Ægyptiorum fuisse morem ait, septẽ uocalium modulata enunciatione Deos collaudare. Septem porrò uocales Plutarchus Musicæ totidem uocibus accommodat. Et Phurnutus ex ueterum dictatis obseruat, septẽ esse diuersos tonos, quibus olim tota modulatio constaret. Vox uerò ipsa septem patitur qualitates, acutã, grauem, circumflexã, densam, tenuem, longam, breuẽ. Ac ueluti est apud Philonem, septenarij numeri proportio est ualde musica, quippe qui sex ad unũ sexcuplarẽ habeat: sexcuplaris uerò ratio maximũ in re proposita interuallũ facit, quo quidem acutissimũ à grauissimo separatur. Cęterũ & quinq; ad duo uim plurimã in harmonia demonstrãt, ipsi

A ipsi τῶν διαπάσων ferè æmulam. Et ut semel dicam, hebdomada cùm ex ternario quaternarioq́ constet, harmoniã omnem amplexatur, quippe διατεσσάρων, διὰ πέντε, & διαπασῶν. Omnes quoq́ proportiones, arithmeticam, geometricã, & Musicam. Quod uerò diximus ex Plutarcho, uocales eas fuisse literas quibus fortè uterentur Ægyptij, ne qui græcè nesciunt dictũ mirentur, sciendũ apud Latinos uocales duas, E scilicet & O, figura unãquanq́ eadem, ui tamẽ & tẽpore & enunciatione diuersas esse: quarũ unaquæq́ apud Græcos suo insignis est charactêre, atq́ ita septẽ omnino esse, ad humanę ipsius uocis conditionẽ excogitatas. Ex his notũ est A sedem habere in imo barathro pectoris, quam enunciatam palma ad pectus admota ibidem trepidare sentimus. E in faucibus, quam manu itidem deprehendimus. atq́ illa duplex, acuta, & grauis. Grauis enim (nam eam sono E latinæ literæ ueteres enunciasse, paulò pòst in B litera ostendemus) uocalis hæc tunc exauditur, cùm spiritus aliquanto inferius contrahi uidetur, & suppresso quodammodo sono enunciatur. Acuta uerò sub signo ε apud Græcos, E uel e apud Latinos, cùm ad aperta usq́ labra porrigitur, & uocaliore sono se

B prodit. I tanquam columna quædam, ad cuius imaginem figuratur, palatum medium inhabitat, idq́ sustentare quodammodo uidetur. O item duplex, acuta, & grauis. Acuta, cùm emissum ab imo pectore spiritum circa dentes sistit, & expedito eum ore resonare facit. Grauis, cùm usq́ ad dentes emissum interius reuocat, & aliquantulum remoratur, quod ex ipsa etiam figura quodammodo replicata, ω uel Ω Græci constare uoluerunt. V dubio procul in labijs tota conquiescit. Vocalis ea apud Græcos non habetur, sed eius soni uice diphthongum ponunt ου, quam Latini cùm uno charactere ȣ sæpe scribi obseruassent, contracta in acutum parte inferiori, V suam fecere, per quam suum illum usitatissimũ peculiaremq́ sonum exprimerent. Verùm multa etiam quæ Græci per υ scriptitant, ipsi per uocalem hanc suam signare instituerunt, ut δύο, duo: πύῤῥος, Purrus (ita ueteres scribebant, ut antiquæ indicant inscriptiones aliquot) nos ad Græcos redimus, & Pyrrhus facimus. Quod ne dictu leue adeò uideatur, Verrius Flaccus ita cõmentatur: Quod illi dicunt κύμινον, nos cuminum: quam illi κυπάρισσον, nos cupressum: illi κυβερνήτην, nos gubernatorem. Neq́ negarim cum Scau

C ro, Græca nomina plurima in nostrũ sermonẽ admissa, τῶν ψιλῶν sonum & figurã cõseruasse, ut, hymnus, hyacinthus, Satyrus, de quo plura Victorinus. Sed ut argumentũ susceptũ prosequamur, ex literis mutę nouẽ (tot enim Græci ponunt) eodem autore Plutarcho Musis totidẽ dicatę. Octo inde semiuocales, uoces musicas reliquas absoluunt unà cum uocalibus septem, quas natura ipsa cõmodè uariare potest, ad quintumdecimũ usq́ gradum ascendendo. Neq́ uerò hîc Sophistas audio, neq́ superstitiosa multorũ conamina in hoc albo reposuerim, qui ad unũ & uigesimũ usq́ gradũ ascensum dari disputant, qui quidem stridor potius est, q̃ humanæ uocis sonus. Verũ ego satis habiturus sum, si cũ Iusquino Musico ætate nostra clarissimo senserim, qui materiã hanc in Theoreticis lucubrationib. ab Ægyptijs, à Plutarcho, & à Marone minimè diuersas, accuratissimè pertractauit.

MVSÆ CVM APOLLINE.

VErùm hæc alij uiderint, nos ad Musarũ hieroglyphica reuertamur, quorũ illud præcipuũ, ut si lingua dentes quatuor è regione oppositos incutiat, eo gestu Musæ cum Apolline significentur: dentes enim Musarum instar sunt: per linguã uerò, quæ illos pultet, Apollinem uti plectrũ aliquod intelligimus. Nam & Romani linguam similem plectri, dentes chordarum dicere solebãt, ut lib. de

Natura Deorum Cicero. Et Ambrosius hexamero, linguam ueluti plectrum D
esse dicit. Tranquillus de Claudio: Plectra linguæ titubantia. Sedenim cur qua-
tuor tantùm Musæ positæ sint, altior inquisitio est, cùm semper multiplices ha-
bitæ sint apud eruditos. Cur autem eas nonnulli nouem posuerint, non lingua
tantùm, aut dentes quatuor, sed tota oris facies discutienda: quia sic eas per toti-
dem oris instrumenta repræsentari tradidere, quæ sunt dentes, quos nominaui
mus, quatuor: labia mox duo, quæ cymbalorum usum ad augendum sonitum
præbent: inde palatus, in cuius cõcauitate sonus inturgescit: gutturis fistula, quę
spiritum immittit: pulmo denicp, qui ueluti æternus follis spiritum concipit, &
pro usu rei temperatissimè remittit: denicp in medio residens Phœbus omnia
complectatur. Singula hæc cõtarentur, nihilcp proficerent, ignauia ueluti qua-
dam torpescentia, nisi sedulæ linguæ plectra excitarentur, & ad solicitam operis
properationem accenderentur: quorum omniũ rationem Anaximander Lam-
psacenus, Leophantes Heracliopolita, Pisander Physicus, & Euximenes latius
explicuerunt. Necp tamen desunt qui nonarium numerũ pro pluralitate posi-
tum contendant, ut apud Nicandrũ, ubi de Scorpij cauda σφόνδυλοι ἐννεάδεσμοι, qua- E
si cauda eius nouem esset spondylis compacta, quæ nodis septẽ tantùm insignis
est. Quin etiam Nicander idem ἐννεάκεντρον dixit de eo, qui duos tantùm aculeos
haberet: obseruatum ab Apollodoro. Sic apud Maronem, nouies Styx interfu-
sa, & porrecta nouem per iugera corpus: & quod obseruat Theon in Arati carmi
ne, ἐννεάγηρα κορώνη, nõ quòd nouem, inquit, ætates uiuat, sed perquàm diu. Et apud
Alcæum hydra ἐννεακέφαλος, quæ πεντηκοντακέφαλος est apud Simonidem, quem
imitatur Maro:

Quinquaginta atris immanis hiatibus hydra.

Itacp qui Musarũ numerũ supra nouem augent, eo nituntur argumento, quòd
scientiæ plurimæ sunt, non autem nouem tantùm: unicuicp enim scientiæ suam
esse Musam præsidem oportere. Ex eorum uerò numero qui tres tantùm Mu-
sas ponunt, est Eumilus Corinthius, qui etiam earum nomina hæc prodidit, Ce
phiona, Apollonida, & Eurysthenida, quas Apollinis fuisse filias fabulatur. Ara
tus quinto de astris quatuor enumerat, Argen, Meleteam, Thelyonem, Aæten.
Qui has quincp posuere, nomina his à quincp sensibus indidere. Epicharmus in
Hebes nuptijs septem ait, & filias Pieri Pimpleidoscp Nymphæ, quarũ nomi- F
na, Nilûs, Tritone, Asopûs, Heptoporta, Achelois, Titoplûs, & Rhodia. Apud
Hesiodum Theogonia nouem sunt, hæcp Latinis iam celebres, quarum inuenta
sunt toni tres, ἁδρὸς, μέσος, ἰσχνός, plenus, medius, tenuis. Accentus totidem, acutus,
grauis, circumflexus. Tempora itidem tria, præsens, præteritum, & futurũ. quæ
si ad Musicam referantur, præteritum longi temporis instar erit, quod ab eo co-
tidie longius abscedamus: futurũ pro breui accipietur, quòd illi cotidie propin-
quiores efficimur: præsens uerò cõmunis, quam Græci μέσω uocant, instar erit
syllabæ: instantis enim temporis natura est, uno eodemcp momento prætereun-
tia uenientibus coniungere. Alij hunc Musarum numerum alio atcp alio modo
interpretantur: atcp ex his qui quatuor statuunt, nõnulli linguarũ quatuor diffe
rentiam excogitarunt, utpote quòd Musarum inuentum fuerit, Ionicam, Atti-
cam, Doricã, & Aeolicam linguã à cõmuni distinguere: & pleracp insuper qua-
terna ad ostentationem uscp dinumerant. Qui quinarium earum numerũ recen
sent, quincp, uti dicebamus, sensus ab eis animaduersos, distinctæcp cognitioni
traditos prædicãt. Qui septem, septichordem lyram, septemcp compactã cicutis
fistulam

A fiſtulam, climata ſeptem & Planetas totidem, uocaleſq́ue, uti initio cōmonſtraui-
mus, memorant. Qui nouem eſſe contendunt, hiſtoriam Cliûs inuentū aiunt,
plantandi ratione Thaliæ, coniugalia & ſaltationem Euterpes, agriculturā Po-
lymniæ, Aſtrologiā Vraniæ, Calliopes Poëticam, atq; ita demū unicuiq; inuen-
to, quod ad mortaliū uſus faceret, ſua eſt cuiq; Muſa excogitata, unde neceſſe eſt
infinitum earum numerum conſtituere. Sed hæc nullo apud Græcos fine diſpu
tantur. Apud Ægyptios, uti palàm fecimus, cōpendioſius colliguntur, ambagi-
busq́ue euitatis, rectà per planiſsima toto conſtrato itinere traducuntur.

A.

CVIuſmodi uerò eſſent literarum charactêres apud Ægyptios, ſi quæſierit
quiſpiā, putarim ego partim inſtrumentorū aliquot, plurimū uerò anima-
lium effigies fuiſſe. Illud enim ex Plutarcho conſtat, Mercuriū, qui primus lite-
ras Ægyptijs cōmunicauit, Ibin primā eſſe literā uoluiſſe. Refert quidē ea in in-
greſſu triangularē effigiem, cruribus ita diſpoſitis, ut loco ſuo dictū. & quæ pri-
ma apud nos, & Græcos litera eſt, ad iſoſcelis trianguli faciē accōmodatur. Atq;
B ita cōijcere poſſumus, reliquas quoq; literas, uel XV. uel quotquot fuerint, alicu-
ius animalis effigie membróue figuratas, quæ tam longa inde annorū ſerie ſint
abolitę, atq; ab eo præſertim tempore quo Ptolemæi Græcas literas in Ægyptū
deduxere. Ægyptiacorū porrò characterū formæ, una hac excepta, ferè omnes
obſoleuere.

B.

QVòd ſi eiuſmodi exemplis inſiſtendū eſſet, fortè B per pictam pecudem figu
rari poſsit, aut membrū ſtatumq́ue eius aliquem qui ouem ſaperet, quòd pro-
prium eſt illi literam eiuſmodi articulato proferre ſono. Agnoſcūt hoc interpre-
tes etymologici, Cratinumq́ue citant διονυσαλεξάνδρῳ, eo uerſu:

ὁ δ' ἠλίθιος ὥσπερ πρόβατον βῆ βῆ λέγων βαδίζει.

Stolidus tanquam pecus, be be dicens ambulat.

Atq; ita nonnulli, uti paulò antè monuimus, ῆ tertiæ apud Græcos uocalis ſo-
num per E grauem pronunciant, quod Latini receperunt, Penelope, Anchiſes,
Ariſtoteles, naturæ quidem in oue ſonum imitati.

Γ.

QVin etiam Γ aliquid habet quod hieroglyphicè notari poſsit: ſiquidem au-
C tores Græci literę huiuſmodi etymon παρὰ τὸ ἀμᾶν, quod metere eſt, deduci uo
lunt, & ſimulacrum eius falcem ponunt.

Δ.

DElta dubio procul per ſtellas tris ęquidiſtantes ferè, eaſq́ue in trigonum ſitas
notāt: & ea de cauſa ſignū cœleſte inter æſtiuū & æquinoctialem circulū ſu
pra caput Arietis δέλτωτος uocāt: & Ægyptū Græci à triangulari forma nuncu-
parūt. Verū hęc curioſioribus relinquemus: id unū dicā, ſignū id æquis eſſe late
ribus duobus, uno breuiore, ſed propè reliquis æquali.

DE PENTALPHA.

QVoniam uerò incidimus in literarū notas, & cuncta
rum rationes reddere difficillimū, & inexhauſti labo
ris opus eſt, & quod fortaſſe faſtidiū potius quàm dele-
ctationem ullam ſit allaturū, πεντάλφα inter has minimè
præteribimus, ex qua præter delectationē, uſum etiā &
utilitatem aliquā percepturi ſumus. Signum id ex alpha
quinq; numero complicitum: lineis enim à pentagoni

recti punctis alternatim ductis ea prosilit figura, de qua multa scitu digna minimè sunt dissimulanda. Antiochum ferunt cognomento Soterem, antiquũ illum, à quo reliqui Syriæ Reges Antiochi mox dicti, cùm aduersus Galatas acie decertaturus esset, per nocturnã imaginem uidere uisum adstitisse sibi Alexandrum, qui mandaret ut militibus tesserã daret ὑγιαίνειν. cuius dicti hieroglyphicum olim iam adinuentũ erat triplex triangulus inter se complicitus, ex quinque paribus lineis sese inuicem in puncto cõtingentibus: quo non cunctanter à se facto, pentagrammoque huiusmodi tum in uexillis imposito, tum & singulis, & reliquis militaribus indumentis superaddito assutoque, admirabilem mox est à Galatis uictoriam consecutus. D

Antiochi porrò nummus argenteus passim habetur, istius rei memoria sempiterna, in quo nota ea impressa est, additis singulis per angulorum interualla literis ΥΓΕΙΑ, in eum quem hîc uides modum. In militia uerò Imperatorum, qui præcipuè Byzantij claruerunt, ordo qui sub illustri uiro Magistro peditum merebat, propugnatores nomine, cæruleam præferebant parmã, cuius margo purpureus erat, uiridis autem umbilicus intra πεντάλφα huiusmodi contentus. quicquid autem erat spatij reliquum inter umbilicum & lineas quæ pentalpha illud describebãt, purpureo erat colore illitum. E Meritò autem propugnatorum ijs nomen datum, quorum opera salus exercitui comparabatur. Sed quoniã hæc parum fortè suauia uideantur, multa huiusmodi præterire consilium fuit: tum etiam, quia non æquum erat uirum grauioribus deditũ rebus, exilibus his legendis occupare. Sed illud minimè dissimulare possum, posse nos in ueræ salutis significatũ accipere quinque CHRISTI uulnera, pectoris unum, manuũ duo, totidem pedum,

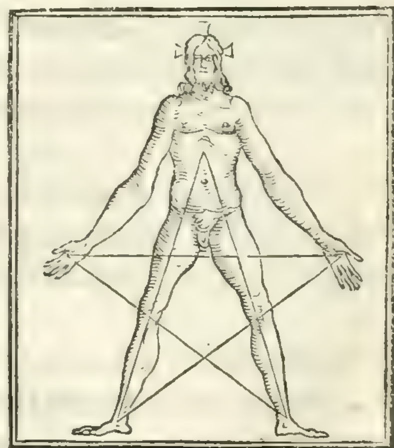

quæ in propatulo posita, pentalpha ipsum cõmodè constituũt: patefactis enim manibus, quæ deorsum à lateribus porrigantur, pedibusque ipsis modicum diuaricatis, puncta æquidistantia quatuor assignantur, quintũ uerò in ipso pectore costas inter: à quibus punctis lineæ quinque numero æquales omnes, F quæ altera in alterius punctis se contingant, πεντάγραμμον faciunt, duæ quippe à pectore ad utrunque pedem, duæ alteræ in chiasmi ferè modum decussatæ à dextera manu ad pedem læuũ, atque læua ad dexterum, quinta ab alterutra manu ad alteram. Neque πάρεργον id fuerit, si quæ de salutatione Lucianus collegit, saluti subiecerimus. χαίρειν ait ille, hoc est, gaudere, antiquam fuisse salutationem, cuius exempla complura ponit. Platoni demum uisum esse amicabilem hanc compellationem in εὖ πράττειν, quod bene agere est, conuertere: unde noster Horatius utrunque complexus morem, epistolam ad Celsum ita exorditur:

Celso gaudere, & bene rem gerere Albinouano,

Musa rogata refer. Verùm Archytas Pythagorã secutus unà cum plerisque alijs eiusdem sectæ, χαίρειν atque εὖ πράττειν repudiatis, ὑγιαίνειν induxere, quod mox alter alteri scribentes usurparunt. Latini horum sententiam approbantes, SALVTEM, ut apud Tullium & alios frequentissimũ, perscripsere. Existimarunt

A runt uerò sapientissimi uiri compellationem huiusmodi & animæ & corpori esse maximè cõgruentem, & simul omnia intra se mortaliũ bona complecti. Quin etiam Epicurum ferunt, qui uoluptatem maximè omniũ adamauit, in quibusdam doctis admodum epistolis non χαίρειν, sed ὑγιαίνειν præscripsisse.

INFINITVM.

SEd ut iam ad priores illas uocales redeamus, earundẽ literarũ numerus infinitum significat, si quem sequimur codicem fidelis est, quod alij uulgata exemplaria secuti, rudem, alij inexpertum traduxere, quod ἄπειρον apud Horum habetur. Neq; sum nescius ἀπείρους dici posse παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πέρας: uerùm ijsdem autoribus etymologicis dicitur etiam παρὰ τὸ μὴ ἔχειν πέρας, quòd finem aut terminum non habeat. Hori uerò autoritate dicunt ἀπείρους significare tunicam quæ non habeat exitum, eoq; significato Sophoclem in Polyxena dixisse:

χιτῶνος ἀπείρου ἐνδυτὴρ κακῶν.

Malorum amictus tunica te exitu carens.

subintelligendum, perdet. Et apud Euripidem Oreste:

B Ἡ πόσιν ἀπείρῳ περιβαλοῦσ' ὑφάσματι.

Texto maritum impermeabili induens.

Est & alia ratio cur hìc infinitum significare locutionem eam contendamus, quã ex ipsius numeri ratione desumimus, quẽ Pythagoras immobilem dixit, suaq; firmitate solidum, adeoq; plenum, ut quod infinitũ in rebus est, ipse comprehendat. Sed enim super hoc loco suo in numerorum hieroglyphicis locupletius.

PRINCIPIVM ET FINIS.

ET ne ab infinitate hac discedamus, quę germana est æternitati, minimè prætereundũ uidetũ quòd hieroglyphicũ primæ huius apud omnes literę significatum, quod in diuinis habetur literis, principiũ exprimit, ueluti Ω apud Græcos ultima, finis est indiciũ: unde illud iam omnibus cognitũ, Ego sum alpha & Ω. Apostolus autem epistola quam ad Ephesios scribit, Deum proposuisse dicit in semetipso, ad dispensationem adimpletionis temporum, ad caput, id est, ad initium reciprocare uniuersa in Christo quæ sunt super cœlos & super terras in ipso. Et duas Græciæ literas, primã scilicet & ultimã, sibi induit Dominus, initij & finis concurrentiũ in se figuras, uti quemadmodũ A ad Ω replicatur, ita ostenderet in se esse, & initij decursum ad finem, & finis recursum ad initiũ, ut omnis dispositio in Ω desinens, per quem cœpta sunt, per uerbum scilicet Dei, quia caro factum est, proinde desinat quemadmodũ & cœpit, & à Deo in Christo omnia reuocarentur ad initiũ. Repetuntur hæc à Tertulliano lib. de Monogamia, ubi secundas impugnat nuptias. Apud Hebræos, quorũ tam multa cum Ægyptijs cõmunia sunt, magna est significationũ sylua singulis in literarũ characteribus: sed enim hæc quia latissimè apud Cabalistas explicantur, ne actũ agerem prætereire consilium fuit: ea siquidem nos tractanda desumpsimus, quę per rerum figuras, non per literas scribi consuerunt.

(Margin letter C stands beside the line beginning "deret in se esse".)

FATVM.

ADdunt & Fatum, siue Parcas, per eandem uocalium designationẽ intelligi, non tam ob Planetas septem, qui Fatorum ministri sunt, uti latius in Stella disseruimus, quàm ob id quòd imago Dei habetur Septenarius, dux idem & princeps uniuersorum, immobilis, indomitus, omniũ uictor, gubernator omnium, de quo plura eo loco habentur ubi de numerorum significationibus ordine suo disputatum est.

DE LIBRO. D

A Literis ad librum transire ipsa rei natura compellit: literæ siquidem locutiones adstruunt, locutiones orationem, librum oratio.

ANTIQVITAS.

DEscripta folia, codicilli, uel liber quomodocunque compaginatus obsignatúsue, antiquitatis hieroglyphicum esse perhibetur. In manu enim scriptis Hori codicibus παλαιότητι δηλοῖ legitur, nō παλαιότητας. Folia quidem codicilliq́ue, propterea quòd antiquorum mos fuit in folijs & quarundam arborum corticibus scribere, unde & codicis & libri cognomenta permansere. Et apud Maronem Æneas orat, ne Sibylla folijs mandet nomina,

Ne turbata volent rapidis ludibria ventis.

Ideo uerò obsignatus liber, ut superius, quòd in eo uel ueteres sapientũ disciplinæ, uel res gestæ, longæ posteritatis memoriæ cōmendentur, atque ita liber, ut diceret Horatius, Longũ scriptori prorogat æuum. Stesichori poëtę statuam senilem, incuruã, cum libro, temporibus suis fuisse in Sicilia tradit Tullius Verrinis. Et nos Romæ apud Raphaëlem Vrbinatem marmoream Philemonis statuam ualidæ senectutis uidimus, qui una manu uolumen replicatum cōtinebat, E alteram ad mercedem operis passam porrigebat: de cuius auaritia in scriptis suis uenundandis alibi meminimus. Sed quoniã de literis sermo fuit, quæ Musicam significant, Musica uerò tam animi quàm morum concordiam & concinnitatem ostendit, ut in Lyra cōmonstrauimus, succurrit mihi q̃ memorabile sit cōmentum illud Athenodori philosophi, qui Augustum Octauianum docuit philosophiam. Nam cùm uideret hunc ad iracundiam facilè cōmoueri, ne asperum aliquid statueret ex quo postea pœnitentia subsecutura esset, eum monuit, ut ubi irasci cœpisset, quatuor & uiginti illas Græcas literas memoria recenseret, ut illa concitatio, quæ momentanea est ac breuis (ut Horatius ait) furor, aliò traducta parui temporis interiectu languesceret: quod & alij Augustum imitati non sine fruge factitarunt. Saluete igitur literæ uerè sacræ, uerè cœleste donum beneficio summo mortalibus elargitum, siue uos Musicam, siue concordiam, siue animi concitatioris impetum componatis. At quanta mox in dictionibus, quanta in orationibus uirtus, si pura ipsa, nuda, simplicia, & inania propémodũ elementa tantùm habent uiriũ, ut soni, quē singulæ reddunt, cōmemoratione saltem, à F perperàm factis inceptisque abstinere compellunt?

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISSIMVM ARNOLDVM ARLENIVM, DE IIS QVÆ PER INCVDEM, MALLEVM, ARATRVM, FLAGELLVM, FRÆNVM, Laqueũ, Catenas, Iuga, & Vncum, significant, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

NOn sum nescius, Arnolde eruditissime, ubi cōmentarij huius tibi dedicati titulũ inspexeris, animo te cōcitatiore ac subirato forsitan dicturũ esse, quorsum mihi incudes has & malleos, aratra, flagella, fræna, laqueos, catenas, iuga, & odiosum vbique nomen vncum, id genus? an ego veluti Vulcanus alter fabrilem facere iubeor? an alia quæris vincula mihi superinijcere, quàm quibus opprimor, tot Aegyptiorum nugis, vt recta & castigata prodire possint, procurandis? Tolle tolle ista, & exquire aliquid & excude

quod

A *quod me deceat, vel vnde optatissimum mihi possim otium comparare. Responsurus sum, Bona verba quæso Arnolde mi, nullũ hinc tibi bellum intentatur, nullũ paratur incõmodum: mea hæc instrumenta sunt eius generis, vt vel sedens, vel stratus, nullo labore singula posis attrectare: quòd si quid in his laboris desumendum fuerat, id à me iam exhaustum tibi persuadeas. Memineris tantùm Pieriũ tui memorem esse, nihilq́ue cogitasse quod tibi vel molestum, vel iniucundum accideret, aut minimè liberale: voluisse verò in hac cõmentariorum suorum diuisione, te sibi vnanimi amicitia necessarium, in adoptionem ad rerum suarum participationem admittere herciscundæ familiæ iure. Quod verò instrumenti tibi euenisset, ne vlla hæredum cauillatione auferri posset, donationis etiam nomine censeri: sed quæ simplex donatio sit, nulla eius Homeriaci carminis additione facta,*

δὴ τότε μοι χαίροντι φόρῃς πρὸς δώματα.

Sed hæc plus nimio, cùm amicitiæ nostræ simplicitas omnia boni consulere debeat, nullaq́ue indigeat ratiocinatione quicquid dictum factumq́ue sit. Quid verò sibi velint instrumenta tot, facilè disces ex eorum vnoquoq́ue quod in manum sumpseris.

B

DE INCVDE.

INTER instrumenta primum nõ iniuria locum occupant Incus & Malleus, quorum quidem opera ea fiunt instrumenta quæ faciundis reliquis ministerium præbent. Ab incude igitur prius exordiamur.

DVRANDVM.

IVniorum inuentũ esse putaram olim, ut ad casuum damna ferendo uindicanda, Incudem quis proponeret, sed posteaquàm in Græcum distichon incidi, luculentum quidem, sed incerti autoris, figmentũ hoc antiquum quid sapere perspexi. Est id huiusmodi:

ἄκμων ὡς μέγιστος οὐ φοβεῖται τοῦ ψόφους,
καὶ νοῦς ἐχέφρων πᾶσαν ἑλκοῦσαν βίαν.
Strepitus nec incus maxima horrescit, neq́ue
Mens firma quaqua traxeris, violentiam.

Incus igitur hieroglyphicum fortissimi ponatur animi, siue pro præcepto, quo in aduersis durandum admoneamur, neq́ue ullis procellarum sæuientium tempe
C statibus moueamur, sed contra Fortunæ quantũlibet iniuriosæ ictus enitamur, ne ullus labefactandi locus illi relinquatur. Neq́ue aspernatus est Cicero hieroglyphicam huiusmodi similitudinem lib. de Orat. secundo, ubi dicit, Assiduis uno opere eandem incudem diem noctemq́ue tundentibus, de ijs qui perstante, ut Lucretius ait, labore uincunt, quod designarunt facere.

TERRA ET AQVA.

SEd quæsierit hîc fortè aliquis, quid sibi uoluerit Homerus per incudes duas, quas Iupiter se Iunonis pedibus appendisse dicit, quam prius aureo funiculo suspenderat. Atqui fabularũ ubiq́ue aërem per Iunonẽ intelligimus. Funiculus autem aureus æthram stellarum globis conspicuam ostendit. Incudes uerò duæ terram & aquam, inter quæ Iuno ipsa suspensa confingitur. Hinc Fulgentius ex autoritate Theopompi in Cypriaco carmine, & ex Hellanico ἐν τῇ τοῦ διὸς φιλολογίᾳ, Iunonem ait ab Ioue uinctam catenis au-

reis, & incudibus ferreis degrauatam. quamuis praue quidam, deprauatam le- D
gunt: sed longè fœdius interpretantur, dum exponunt deuirginatã: & quod ma
gis rideas (animaduerte hominis phrasin, & impudentiam) depudicatam, immi
nutam, incudibus ueluti stragulis & lecto geniali præpositis, ob nimij tendoris
& libidinis impatientiã (sic ille stolidus insanit, & enormia longè magis sibi con-
fingit super angelis.) Nec tamẽ me præterit, alicubi legi angelos quosdam depra
uari, & compedibus coërceri: sed ibi deprauari non significat depudicari, ut stu-
por iste putat, sed gratia lumineq; Dei priuari. Homeri autẽ carmina, unde hæc
à Theopompo & Hellanico desumpta sunt, habentur Iliad. o.

ἦ οὐ μέμνῃ ὅτι κρέμω ὑψόθεν ἐκ δὲ ποδοῖιν
ἄκμονας ἧκα δύο, περὶ χερσὶν δὲ δεσμὸν ἴηλα
χρύσεους ἀρρήκτους, σὺ δ' ἐν αἰθέρι καὶ νεφέλῃσι
ἐκρέμω ἠλάστεον δὲ θεοὶ κατὰ μακρὸν ὄλυμπον λῦσαι δ' οὐκ ἐδύναντο.

Non memor es cùm te de summo pensilem Olympo
Demisi, vtq; pedes geminas graue pondus ad imos
Appendi incudes, manibusq; tenacia vincla E
Ex auro inieci: aëreis tu in nubibus altè
Pendebas, fremuere Dei per ahenea cœli
Templa indignantes, neq; te dissoluere quisquam Eualuit.

DE MALLEO.

INcudi Malleus, uti diximus, non indecenter adiungitur: de quo qui-
dem apud Ægyptios nihil habetur, apud diuinarum literarum auto-
res multa reperiuntur.

MALORVM IRRITAmentum.

VIdetur uerò Malleus pro malorũ irritamen
to accipi: arma siquidem, pugiones, cuspi-
des, & cultros malleus excudit, unde mala tot in
mortales oboriunt. Eo etiã fiunt tubæ ductiles,
per quarũ clangorem animemur in bellum. Eo
franguntur opera, & quæ solida sunt conterunt.
Quare nõnulli diuinarũ literarũ interpretes Za
bulum per mallei figurã intelligunt, à quo malæ F
omnes procedunt cogitationes, prauaq; cõsilia,
& bonorũ operum perturbationes. Hunc mal-
leum hieroglyphicὼs uniuersæ terræ confractũ
cõtritumq; intelligit Hieremias aduentu Christi, subindeq; confringi quotiens-
cunq; prauis posthabitis operibus, ad rectã uiuendi rationẽ cõuertimur. Vnde
ait Apostolus: Deus autem conterat satanam sub pedibus uestris quamocyssi-
mè. Sed super hoc plura legas homilia tertia in Hieremiã apud Adamantiũ. Za
buli uerò nomen, quo Theologi ueteres plurimũ utuntur, idem est quod diabo
lus, uti Zacynthus per resolutionẽ Diacynthus. Theocritus, καλὰ πόλις ἁ Διάκυνθος,
quod & alibi notauimus.

DE SISTRO.

ISstrum in Cleopatræ manu Virgilius statuit. Idem in Isidis sacerdotũq;
& Regũ aliorũ manibus spectatur, mysticũ quidẽ instrumentũ, sed quo
crepitum admodum sonorũ prociebant, de quo apud Maronem legas:

Regi-

A *Regina in medijs patrio vocat agmina sistro.*

Interpretes quidem situlam & sistrum Niliaci accessus & recessus hieroglyphicã fuisse dicunt. Sed enim necesse est hoc altius atq; diffusius explicare.

RERVM VICISSITVDO.

SIstrum itaq;, cuius usus totus erat in motu, eam rerum uicissitudinem, quã iuniores alterationem uocant, continuumq; formandi deformandiq; motũ indicabat: nam eius quassatio assiduũ rerũ motũ ostendebat. Cæterũ quia quæri solitum à plerisq;, sistri species quænam esset: pro re fecerim, si priusquàm partium eius significata tractare aggrediamur, formam instrumenti eius à Plutarcho traditam descripsero. Erat sistri species orbicularis & æquè caua, in cuius circumferentia mobilia quatuor ueluti tintinnabula appendebantur. Portio siquidem ea, quæ generationi corruptioniq; obnoxia est, lunari subijcitur globo, infra quem omnia commutantur, alternantq; uices uariabilis æui, quippe quæ sint ex elementis quatuor, igne, terra, aqua & aëre conflata, & in hanc uel illam speciem cõformata. In apside uerò, summo uerticis loco, felem effingebant, quę faciẽ humanã haberet: infrà uerò sub motabilibus illis orbiculis, hinc Isidis,
B inde Nephthyos effigiem: quibus quidem figuris ortũ & obitũ indicabant, cuiusmodi sunt elementorum quas uocant alterationes & motus. Quid uerò sibi feles uellet, suo commentario dictum, ut scilicet Lunæ symbolum esset, quòd animal id temperaturam cum Luna perquã similem habeat, siue coloris uarietatẽ, siue astum, siue nocturnam potius quàm diurnam exercitationem, siue procacẽ admodum salacitatem consideremus. Quid uerò illud quod aiunt, felem unũ primo partu edere, secũdo duos, ac singulis ita uicibus usq; ad septenos unũ addere, ut tot deniq; tota uita pariat natos, quot in Luna dies cõnumerantur? Iam uerò pupillarum incrementa decrementaq; pari cum Luna cõsensu omnibus innotescũt. Humana uerò facies nihil aliud sibi uolebat, ait Plutarchus, nisi ut intelligeremus animal id peritiam & rationem mutationũ quæ lunari globo accidunt, habere, quandò uni homini per rationem intelligere datum est.

XXVIII.

* * * * * * *
* * * * * *
* * * * *
* * * *
* * *
* *
*

C

DE TRIDENTE.

EX sistri figura igitur elementarem omnem plagam intelligimus: ex incude, terrã & mare. Si uerò quis mare tantùm hieroglyphicè significare uoluerit, habebit ex nummis unde figuram sibi desumat.

MARE.

IN promptu siquidem est tridens, qui in Neptuni manu positus, symbolum, uti Plutarchus ait, erat tertiæ regionis ab igne: qua de causa ita & Amphitritẽ & Tritonas appellant. In nummis sanè passim pro symbolo Maris ponitur, ut multis est locis cernere.

TROEZENII.

ALiquot uerò nummi tridentis nota signati, Trœzeniorum indicant rempub. Siquidem cùm illi Neptunum religiosissimè colerent, hieroglyphicũ tridentis in nummis cultus sui testimonium imprimebant. autor Plutarchus idem. Et ποσειδωνιὰς aliquando Trœzen ipsa dicta, hoc est, Neptunia, ut apud Stephanum habetur: tametsi ea sit olim alijs atq; alijs nominibus appellata, quippe

nunc Aphrodisias, nunc Saronia, nunc Apollonias, & Anthanis. Peloponnesiacam autem hîc intelligo, nam alia est omnino Trœzen iuxta Massiliam, quæ pertinet ad Italiam, à qua prouincia etiam ipsa Trœzenis olim nuncupata. Sed ut ad priorem reuertamur, Pausanias Palladem & Neptunum de regione ea certamen iniisse tradit: pugnam Iouis sententia diremptam, qui regionem communem utrique eorũ esse sanxerit: eaque de causa Palladem apud ipsos πολιάδα καὶ σθενιάδα nuncupatam, Neptunum uerò βασιλέα, esseque in eorum nummis una parte tridentem, in altera autem Palladis ipsius caput. D

MANTINEA.

IN Mantineensium etiam scutis tridens signatus erat, quare eius urbis ciuis per gestamen id cognoscebatur, ut apud Pindarum.

LEGIO VIGESIMA.

SPectare est Brixiæ antiquo in monumento tridentem in insignium quorundam militarium medio positum, in candelabri quodammodo speciem figuratum, supra quem literæ sunt, LEG. XX. Inscriptio est, quæ Lucium Antonium Fab. Quadratum in torquibus & armillis ab Tito Cæsare bis donatum indicet. E

DE ARATRO.

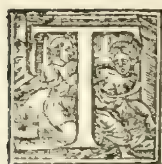

TAnta fuit olim agriculturæ reuerentia, tantusque honos illi semper habitus, ut ueteres sceptra Regia in Aratri formam effigiarent, quo & ipsi quoque sacerdotes perinde ac Reges utebantur.

SCEPTRVM REgium.

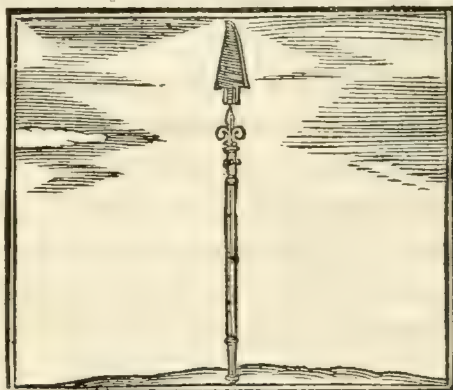

DEMOLITIO.

CIrcunducendi uerò aratri obseruatio nõ in cõdendis tantùm urbibus reperitur, uerùm etiam in euertendis delendisque. Quare illud apud Modestinũ Digestis lib. VII. tit. Quibus modis, &c. obseruandum: Aratro in ciuitatẽ inducto, ciuitas esse desinit, ut passa est Carthago. F
Eoque spectat Horatianum illud primo Carminum:

Imprimeretque muris
Hostile aratrum exercitus insolens.

Et secunda Philippica M. Tullius: Vt uexillum uideres, & aratrum circumduceres, cuius quidem uomere portam Capuæ penè perstrinxisti.

AGRICVLTVRA.

NImirum etiã est aratrũ agriculturæ frumentariique prouentus signum, ut in nummo argenteo cernere est, cuius inscriptio est ab occipitio, SCIPIO IMP. cuius caput elephantino est insigne capite, quod dubio procul Africanũ signat: infernè aratrũ pulcherrimè factũ. Ante faciem spica, inde literæ, Q. METELLVS. Ab altera facie sigillũ nudũ, cuius dextera innititẽ femori: læua supra magnã spicã toto brachio exporrigitur: literę hinc, REG. F. C. inde, EPIVS. De frumentaria uerò Africæ feracitate alibi sæpe dictum. Quòd uerò Prophetæ olim dixerunt, ex Sion procedet lex, & uerbum Domini de Hierusalem, corrigetque

A rigetq; uim magnam populorum, ut cōcidant gladios suos in aratra, & frameas suas in falces: Irenæus lib. in Valentinū quarto, pacificum Christi dogma præmonstrasse tradit. Christiana igitur institutio ad pacem, ad concordiā, ad unanimitatem comparata est. At quò nos decidimus? quæ nobis tempora destinata sunt? quibus quę plurima tam publicè quàm priuatim Christianis accidunt mala, non aliunde sint, quàm ab ipsis Christianis.

DE FLAGELLO.

AVGVSTVS MENSIS.

Vniorum inuentū est, per flagella duo frumentaria in transuersum alterius alterum posita, Augustum mensem indicare, quòd eo potissimum tempore tritura peragatur, inter messem scilicet & uindemiā, nisi hoc fiat, agricolis uix, quod agant, habentibus. Sedenim cùm nō eadem sit regionibus omnibus triturandi ratio, hieroglyphicū hoc ijs tantùm inseruiet, quibus id instrumenti usui est.

B
IMPERIVM.

ID receptius apud ueteres est, ut per flagellum imperium significetur, quod sæpe in Consularibus nummis cusum obserues. Quin etiam in coniecturali disciplina nihil ab hoc diuersum notat, quod uel ipsius M. Tullij Ciceronis somnio satis innotuit, cùm is C. Cæsarem in Capitolium prosecutus, Augusto uiso, affirmauit ipsum esse, cuius imago sibi secundum quietem obuersata, cœlitus aurea catena demissa, cui Iupiter flagellum obtulisset.

TOLERANTIA.

EST & tolerantiæ symbolum per se manifestum satis flagellum ipsum, quo uno signo Laconum patientia uerberibus tolerandis assueta, clara & illustris habebatur. De qua Tertullianus: Certè Laconum flagella, sub oculis etiam hortantium propinquorum acerbata, tantum honorem tolerantiæ domui conferūt quantum sanguinis fuderint.

DE FRAENO. REX.

B officio uerò gubernandi regendiq;, habenæ quoq; in Regis significatum ueniūt. Hinc frænum nonnulli in Fortunæ manu statuunt.
C Hinc plerisq; locis eadem clauum tenet nauigij gubernaculū. Sed habenas tenere, pro regere, passim apud autores usurpatū. Quia uerò funē ex corio primū fuisse cōstat, ut naues apud Homerū ἐϋστρέπτοισι βοεῦσι ligant, funes interdū habenas uocitari cōperias. Et nostri Bellunenses, toto agro, ualidissimos funes ex crudo corio in ligulas longas secto, in tricasq; mox arctè complicato conficiunt, quos etiā rusticorū uulgus funes appellitat. Quin & Virgil. uetustatis amator dixit, classiq; immittit habenas, cùm funes intelligeret uelo regēdo aptos, ut Cælius Vrbanus antiquus grāmaticus interpretat. Quanq; eruditissimi nostro tēpore sint, qui eo loco habenas metaphoricè pro clauo positas arbitrentur.

TEMPERANTIA.

EAdem porrò ratione qua clauus in naui moderationem significat, frænum tum moderationem, tum quam Theologi nostri temperantiam appellant, significare dicunt. Nam quod temo nauibus, id equis frænū est. Iocatur in hanc sententiā Plautus, Rudente, nauem pro equo intelligens, ubi sacerdos ad puellas eiectas ait: Nempe equo ligneo per undas cæruleas estis uectæ. Camus &

frænum idem ſunt,quamuis camus ad inflectendam ceruicem comparatur, frænum ad oris,ac perinde totius corporis regimen. Horum ſignificatum eſt, malarum incitationum coërcitio, ut exponunt Theologi eo loco,In camo & fræno maxillas eorum conſtringe qui non approximant ad te.Dicitur autem κάμος ab inflexione παρὰ τὸ κάμπτω, quod domare eſt.Huiuſmodi enim fræni genere deſultores utuntur ad pullorum ceruices intactas edomandas. Nemeſeos porrò ſignũ ab antiquis celebratũ,inſigne cubiti menſura manu prætenta, neq; nõ fræno, in hunc ſcilicet modum: D

Ἡ Νέμεσις προλέγει τῷ πήχει τῷ τε χαλινῷ
μήτ' ἄμετρόν τι ποιεῖν, μήτ' ἀχάλινα λέγειν. De qua ita nos:

Una manus cubitum oſtentat,gerit altera frænum:
Illa,modum ſerua,hæc admonet,os cohibe.

DE TVRBINE PVERILI.

HAbenarum mentio turbinem in memoriam attraxit, quia turbinis concitatio ab habena eſt.De hoc autẽ Græci Latiniq; potius,quàm Ægyptij,quantum inueſtigare potui,meminerunt. Quoniam uerò clari admodum uiri ſimilitudinem à rhombo, qui turben eſt,deſumpſere,quid in eo lateat hieroglyphicũ exponere,uiſum eſt operæprecium. E

VEHEMENS MENTIS AGITATIO.

EST autem rhombus,ut hinc exordiamur,lignum buxeũ, uel ex ſolidiore aliqua arbore tornatum,plana lataq; primùm baſi, cono ſenſim in anguſtũ abeunte, cuius apex clauo armatur ferreo. Vſus eius in puerilibus ludis cùm antiquiſsimus fuerit,Florentini,apud quos plurimùm exercet̃, eum uulgò Palæon appellant, uocabulo ipſo uetuſtatẽ indicante. Implicatur is à cuſpide prælongo loro, atq; ita ludo puerili, quanta ui fieri poteſt excuſſus, baſi ſupernè, cuſpide infernè uerſa ſolo alliditur: dum uerò ab intorto ſe loro explicat, in rapidiſsimã concitatur uertiginẽ,atq; ita uolubiliter rotatus,ſpatijs ampliter curuatis hac illac fertur:pueri ſuperinſtantes flagello illum exagitant,acriq; intorta plaga impetum uehementiorẽ adijciunt. Turben hic à Tibullo, à Marone autem turbo, ut Soſipater Chariſius obſeruauit,dicitur. Ob eam igitur cõcitatiſsimã uertiginem agitationemq;,poëtæ mentis uolubilitatem,quæ nullo poſsit loco conſiſtere,rationéue ſedari, quod plurimũ in furore accidit, expreſſere. Atq; ita Tibullus amatorio furore exagitatus,de ſe dicit: F

Nanq; agor vt per plana citus ſola verbere turbo,
Quem celer aſſueta verſat ab arte puer.

Ludum hunc Maro dilucidius pinxit, ubi correptam furijs amatã reginã nuſquam cõſiſtere poſſe, ita luculenter oſtendit, ut uerſus hi, uel decies repetiti,nullius unquam tædio recitentur:

Ceu quondam torto volitans ſub verbere turbo,
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum
Intenti ludo exercent:ille actus habena
Curuatis fertur ſpatijs,ſuper inſcia turba
Impubesq; manus mirata volubile buxum
Dant animos plagæ.Non curſu ſegnior illo
Per medias vrbes agitur,populosq; feroces.

Quoniam uerò inter furoris ſpecies quinq; à Platone memoratas amatorius locum obtinet, rhombum Magi alliciendis amatoribus aptum uenefiicijs adhibuere:

A hibuere: de quo apud Theocritum, Pharmaceutria.

DE COLV ET FVSO.

Eq; quidem in mystico hoc scribendi genere contemnendæ sunt colus & fusus, cùm ex ijs antiquissima quædam referantur significata.

FATVM.

PEr colum autem & fusum significari fatũ, longè manifestius est, quàm ulla debeat cõmentatione ulterius explicari: plena siquidem sunt poëtarũ uolumina, fatũ ipsum per stamina, per fusum, per colum, per fila ubiq; significantium. Tris uerò Parcas illas huius negotij arbitras, qua de causa uetustas finxerit, Platonem latissimè interpretatum alibi diximus. Tris autem illas esse, quarũ una colum sustineat, altera neat, tertia adactis in fila forcipibus modò hæc, modò illa occet: ita rebus quotquot in mundo sunt, ortum, auctum, interitum esse proprium, ignorare neminem crediderim. Si uerò tabulæ huius seriem quis deliniari sibi cupierit, ita picturam digeramus, ut Cloto uestem induta uersicolorem, B cum corona septem stellis insignita colum teneat ingentem admodum. Lachesis ueste passim stellata insignis, manibus in pendentium magno numero fusorum fila immissis, modò hunc, modò illum torquere uideatur, utraq; palma ad torturam composita. Atropos atrata insultet filis forfice detruncandis. Fusi solo passim iaceant, alij modico, alij plurimo obuoluti stamine. Fila uarijs sint picta coloribus. Minimè uerò dissimulanda sunt, quæ filo super ex diuinis literis tradit Hesychius: subtegmen quidem mortalium intentionem indicare, stamen uerò Dei nutum, utpote firmius, eaq; gratia quæ stabilis atq; incõmutabilis in nobis permanet, quæ nostræ intentionis subtegmen admittit, ut boni operis indumentum contexatur.

NVPTIAE.

QVòd uerò colus & fusus nouam nuptã indicet, aliquis fortè dubitarit. Sciendum autem id inde sumptũ boni ominis causa, quòd. Ↄ Cæciliæ, quæ alio nomine Tanaquil Tarquinij Prisci uxor fuit, lana cum colo & fuso in templo M. Anci diutissimè adseruata perdurarit, cuius rei C mentionem facit Varro. Et quoniam res Tanaquili feliciter cessit, institutũ ut nubentes uirgines comitaret colus compta, & fusus cum stamine. Hinc gratulari libet antiquitati patriæ meæ, ubi toto territorio mos adhuc huiusmodi obseruatur, ut postero die quo noua nupta traducta fuerit, mane prę stò sunt domestici cõiunctiores sponso, cum colo & fuso, quos nouę nuptæ offerant, armaq; alia, quibus opus aliquod domesticum fieri soleat. quanquã uulgus interpretatur id ea de causa fieri, quasi subinnuere uelint, hesternum quidem diem & genialem & festum fuisse, postero autem ad officia muliebria redeundũ. Nam & alibi de olla meminimus, quam noua nupta postero à nuptijs die iubebatur à socru petere, quam illa peracerbè cõuicijs etiam superadditis abnegaret. Sedenim tam peruulgatus de colo fusoq; mos, antiquitatem illam sapere mihi uidetur.

PAVLATIM QVID EFFECTVM.

SEparatim autem per fusum glomo obuolutũ, sunt qui paulatim quid effectũ intelligant, quod apud ueteres nusquam inueni. Nam fila ipsa dum nentur,

paulatim coëunt, sensimque torquentur, & ex molli uellere linóue per patientissimam contationem in eam soliditatem ac firmitudinem, quæ operibus faciendis apta sit & idonea, coalescunt. D

MORS.

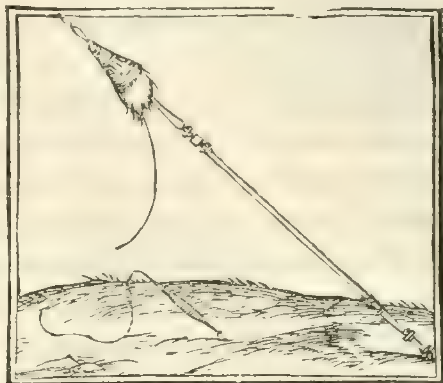

AT colus atque pensa tantùm, staminibus abruptis, mortis habere significationem tradunt, uulgata quam citauimus Parcarum fabula, quarum munus esse diximus, suum unicuique rei finem præscribere, inde etiam ficto nomine, quòd, ubi fatalis aduenerit dies, nemini parcāt. De ui autem earum, quam ἀμιτάςροφον esse dicit Plato, nos inconuertibilem dicere possumus, quoque pacto non circa stabilem corporis sanitatem tantùm, uerùm etiam ad animos in legum cultum & obseruantiā inducendos munus exerceant suum, quin legibus & sanctionibus firmam præstent incolumitatē, duodecimo legum libro circa finem Plato differit: ibidemque interpretes de fixarū stellarum orbe multa. Lachesin quippe firmamentum esse (ut superiorem fabulam apertius interpretemur) in cuius stellis uires sortesque inferiorū omniū contineantur. Clotho uerò Planetarum cœtum, in euoluendis rerum sortibus firmamento subministrantem. Atropon denique Saturnū, qui stabilitate sua eductas in effectum sortes immutabiliter confirmet: quæ quoniam latè apud eos disputantur, à me nunc prætereuntur. E

DE LAQVEO.

HÆc uerò Parcarum lina in opus deducta, laqueum neuēre, artificioque astu composuerunt: de quo dicere non fuerit importunum.

AMOR.

LAqueus uel uinculū, nunc rete, nunc decipula quælibet, amorem hieroglyphicè significat, quippe qui artibus his homines cōuenetur, taciteque aggressus incautos in insidias trahat. Addunt etiam nonnulli hamum, de quo loco suo dictum. Quod ad laqueum facit, aliqua spe proposita uoluptatis ita decipimur, ueluti feras quoque apposita esca, spe boni capere moris est. Neminem enim facilius decipias, & arbitrio colligaris tuo, quàm amantē: unde etiam uinculum, & uinciendi, & captiuum reddendi, significatum habet. F

VENVS.

IPsi uerò Veneri amoris genitrici à uinculo nomen inditum: siquidem à uiere, quod ligare est, dictā ait Varro. Quod uerò apud Lacedæmonios Venus cognomento Morphò, pedicis circa pedes obuolutis ostendebatur: nam Tyndarum ferunt coniecisse Venerem in uincula, quò filiarum opprobria, quæ impulsu eius acciderant, ulcisceretur. Sedenim Pausanias figmentū hoc à uulgi fabula summouet, remque eruditius hieroglyphicè interpretatus, ea specie significari tradit, quòd debeant mulieres erga uiros suos in fide firmiter & constanter permanere. Nostri in uniuersum castitatem & sobrietatem ita comparandam monuere, si tali utamur hieroglyphico, dum aiunt,

Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyæum.

DIANA.

APud eosdem Lacedæmonios Dianæ simulacrum, quod Iphigenia & Orestes

A ſtes ex Taurica regione detulerunt, uitice colligatũ colebatur, nempe quòd eam auferentes uiticũ faſciculo obuolutã occultauerint. Huic quondã homines ſorte ductos immolabãt, quod ſacrificij genus Lycurgus in Epheborũ flagra cõmutauit, ſimul ut aram Dianæ, quod ipſa oraculo ſibi depoſcere uiſa erat, humano ſanguine conſpergeret, ſimul ut plagarũ cõtemptu fortiorẽ redderet iuuentutẽ.

DIANA STRANgulata.

APud Caphyatas Arcadiæ populos Dianæ ſtrangulatæ ſimulacrum, atq; eidem templum erat. Significabat id, non hieroglyphicè, ſed hiſtoricè, rem ſuper ea geſtam, propterea quòd pueri quidam circa templum ludentes funiculum repertum ſimulacri collo iniecerũt, ſe Dianã ſuſpendiſſe dicentes, quos Caphyatæ lapidibus obruerunt, oraculo inde moniti eos ſepelire, & ſacra quotannis facere, cùm eorum uxores omnes abortiuos partus ederent, autor B Pauſanias.

FIRMITAS.

SVum uerò ἐνυάλιον Lacedæmonij pedibus uinctũ colebant, cuiuſmodi uetuſtiſsimã apud eos ſtatuam fuiſſe Pauſanias atteſtatur, ne ſcilicet alíorſum ab urbe ſua ſecederet, ſed in ea firmus ſtabiliſq; permaneret. Cuiuſmodi inſania Tyrios etiam uexauit, quo tempore ab Alexandro Macedone obſidebantur: nam & Apollinis ipſi ſui baſin aurea catena religarunt, cùm quidam in concionem progreſſus affirmaſſet, uiſum ſibi per nocturnam quietem Apollinem dicere, uelle ſe tranſire ad Alexandrum: poſt quod uinculum iniectum, eum inſuper Tyrij Alexandrinum cognominarunt. Sedenim aliorum quoq; deorum ſtatuis, Plutarchus ait Problematis Tyrios uincula ſolitos inijcere, id ſcilicet indicantes, quòd lento gradu in ſcelerum caſtigationem ferantur. Et Horatij locum de pœna quæ claudo incedit pede, in hanc eandem ſententiam Porphyrio interpretatur.

IVNONIVS.

C ET ahenea Milonis ſtatua in Olympia fuit, quæ ſuper diſcum poſita uinctis ſimul pedibus inniti uidebatur. Malum aũt Punicũ ſiniſtra tenebat. Dexteræ digiti recti, & rigentibus ſimiles apparebant: uittaq; caput habebat redimitum. Rem ita interpretatus eſt Philoſophus Tyaneus, ut Milonem athletã dixerit Iunonis ſacerdotem à Crotoniatis inſtitutum, idq; mitram & redimiculum indicare. Arborẽ uerò malum Punicã ſolam in Iunonis honorem plantari.

FORTITVDO ATQVE TEMPERANTIA.

QVanquã alij eruditionis hieroglyphicæ non ignari, dicunt pedes colligatos id ſignificare, quòd fortiſsimus is athleta nullius uiribus ex eo loco, ubi ſemel conſtitiſſet, dimoueri poſſet. Malum manu comprehenſum, digitorũ eius fortitudinem indicare, quod identidem nullius conatu auelli poſſet. Porrectionem uerò digitorum eodem roboris argumento ſignificaſſe, quantũ illi uirium ineſſet, quòd à quoquam uel robuſtiſsimo, neq; inflecti, neq; dimoueri potuerint. Per uittã uerò temperantiã hominis aiunt indicari: athletæ enim uires ſuas ea potiſsimum ratione cuſtodibant, quòd ab ijs quæ corpus eneruant libidinibus ſtudioſe admodum abſtinebant.

MINERVA ARCADICA. D

NEcq quidem Dianæ tantùm ſimulacrũ obligatum erat apud Arcadas, uerùm etiã Mineruę ſignum obligato crure oſtendebat. Significabat id uulnus, quod ipſa à Teuthi Arcadũ duce acceperat, dum illi ſuadere, & obſtare conatur, ne Grecorũ ſocietatem deſereret, quam ipſe ob ſimultatem in Agamemnonem repudiauerat. Teuthis autem apud Arcadas colebatur, & certamen id cum Minerua illi laudi adſcribebatur. De ſtupore uerò & imperitia Arcadũ, qui nihil cum Minerua cõmune aut ſociale habuerint, in Quercu, atq; etiam in Aſino, ſatis dictum.

SEMEN IN VTERO.

SAturnum Apollodorus alligari ait per annum laneo uinculo, & ſolui ante diem ſibi feſtum menſe Decembri: atq; inde prouerbiũ, Deos habere pedes laneos. Hinc uerò ſignificari ſemen in utero animatum (nam à ſatu Saturno nomen) in uitã grandeſcere, ac donec erumpat in lucem, quod decimo fieri menſe, E & Virgilij & aliorũ teſtimonio, ijs quæ rectè ferunt, comprobatur, mollibus interim naturæ uinculis detineri. Sunt uerò qui referant id ad tempora, quæ certa naturæ lege connexa ſunt: uel quòd fruges omnes uinculis nodiſq; quibuſdam alternentur: uel quòd in Tartara coniectus, propter loci, in quo uerſatur, profunditatem, quaſi quibuſdam ibi uinculis detineatur, ut deportatus. Alij fictum uolunt ob motus tarditatem, de quo alibi.

ARTIFICIOSVM OPVS.

QVæ uerò uincula ſtatuis, quas Dædalus elaboraſſet, inijci ſolita ſunt, id ſibi uolunt, artificioſe adeò fuiſſe fabrefactas, ut abire uiderentur, quocirca uinculis compeſcendæ eſſent. Meminit huius rei Plato in Menone: Dædali ſigna, inquiens, ni religata fuerint, abire & fugam arripere: ubi uerò reuincta ſunt, conſiſtere. Proinde ſi quis aliquod eius habeat, & ſolutum eſſe ſinat, incertam eam eſſe poſſeſsionem, perinde ac ſi quis ſeruum habeat fugitiuum. Et primo Politicorum Ariſtoteles Dædali ſtatuas memorat, quas uulgus ſpontè moueri, & opus facere dictitaſſet. Necq; deſunt qui ligneam Venerem à Dædalo fabricatam F autument, quæ argento uiuo infuſo moueretur. Hinc quotiens opera huiuſmodi & pulcherrima & abſolutiſsima eſſe oſtendere uoluerimus, ſi Platonis ſententiam approbemus, eorum pedibus, aut quæ opportunior fuerit parti aliquid adalligabimus.

NEQVITIA.

IVniorum inceptum eſſe uolunt nonnulli quantiuis precij uiri, amorem obligatis oculis pingi: necq; id antiquam ſapere eruditionem, cùm eum ipſi dicant oculatiſsimũ. Pleriq; tamen ueterũ, ut Theocritus, Menander, Archilochus, & è noſtris præcipuè Virgilius, amori cæcitatem attribuerunt, eum ſcilicet amorem intelligentes, cui aſsidua eſt comes nequitia. Affectum enim in turpitudinẽ cæcum eſſe nemo non dixerit. Appetentia enim quæ ab oculorũ ſenſu eſt, intellectum concitat ad uoluptatem: ea uerò tali orta principio, quæ putat in conſpectu eſſe bona, ea tantùm concupiſcit, addictaq; ſenſui à cõtemplatione auertitur, necq; ſui compos eſt ut poſsit eligere. Impetu igitur raptatur, & in furorẽ fertur. Furor dubio procul intellectum obcæcat: quiq; ita affectus eſt, is cæco carpitur igni.

A igni. Qui uerò electionis est compos, auream colit Venerē, nihilq; prius curat, quàm cæci stimulos auertere amoris: cęci, quia dubio procul affectus ille à sensu rectus, aut exoculatus est, aut ita oculos habet obligatos, ut nec quæ attingūt ad rem, nec sumptus uideat. Quòd uerò sint qui, Cęco carpitur igni, exponāt, cęco, ualidiore, quia dixerit Ouidius, Quoq; magis tegit̄, tanto magis æstuat ignis: cur nō dixere potius, cęco, intellectus & rationis lumine priuato? id tamē actiuè, quia non uidebat omnino Dido quò rueret, quò raperetur, in quantā ærumnarum tragœdiā se præcipitaret. Amat Scyllā Glaucus: Scylla lupis est canibusq; succincta, quod meretriciā proteruitatē & impudentiā ostendit. Glaucus idem uel cæcus, uel ut significantius loquamur, luscitiosus, & glaucoma cæcitas Latinis est. Sed cur nō ea etiam de causa laqueum amoris insigne dixerimus, quòd ubi quis perditè insanire cœperit, extremo sibi aufugio, & miseriarum liberationi laqueum agnoscat? ut elegantissimus ille monet senariolus:

ἔρωτα παύει λιμὸς, εἰ δὲ μὴ, χρόνος,
ἐὰν δὲ μήδε ταῦτα τὴν φλόγα σβέσῃ
θεραπεία σοι τὸ λοιπὸν ἠρτήσθω βρόχος.

B Quod ita latinè reddere possumus:

Fames amorem sedat, hæc si non potest,
Non grande saltem tempus efficit: nisi
Præstare tempus hoc queat, reliqua salus
Est laqueus, aptes quem tibi.

Passim uerò poëtę amoris retia decantāt, quę statim declinare studeamus. Nam ut sapientissimè admonet Lucretius:

Vitare plagas in amoris ne iaciamur,
Non ita difficile est, quàm captum retibus ipsis
Exire, & validos Veneris perrumpere nodos.

VENATOR.

SEd enim cùm uenationis pręses Diana fingatur, iurè illi & laquei & retia sunt attributa, utpote præcipua uenatorum arma. Vnde Psalmo XC. scriptum: Libera me de laqueo uenantiū. Et CXXV. canitur: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo uenantiū. Vbi animaduertendū est, apud Græcos quidem C θηρεύοντων legi, quam literam nostri secuti sunt: sed apud Hebræos uocabulū esse, quod aiunt significare Sidonios, populum Iudęis semper infestissimum: uenatores enim Sidonij, inquit Adamantius. Neq; ignorauit hoc Maro noster, apud quem Venus mater Æneæ filio *Media se fert obuia sylua*

Virginis os habitumq; gerens & virginis arma Spartanæ.
Nanq; humeris de more habilem suspenderat arcum
Venatrix, dederatq; comam diffundere ventis,
Nuda genu, nodoq; sinus collecta fluentis.

Curq; hoc uenatricis habitu incederet, causam mox infert:

Virginibus Tyrijs mos est gestare pharetram,
Purpureoq; altè suras vincire cothurno.

ANNONA.

QVin etiam ipsa uenationis locutio aliquid prę se fert hieroglyphicū: siquidem uenatio tum uictū, tum annonā, & quicquid in humanę uitæ usum cōparat̄, significare dicit̄. Venatu em̄ primę ciborū delicię cōparatæ. Quare uideas locū Psalmographi, Viduā eius præcipuè benedicā, quod in antiquis Græcorū

exemplaribus θήραν, non χήραν legitur, quod uenationem significaret: ex qua locu tione Theologi omne ciborum genus quod ad pulpamenta comparatur, accipiendum dicunt. Nam & qui Hebraicã lectionem sequuntur, aliquid simile deprehendêre, cùm pro, uiduam eius benedicens benedicam, annonam illius: alij, præcipuè benedicam: alij, amplificabo, copiosissimamq; faciam, reddiderunt. D

DOLI OCCVLTI.

SEd ut ad laqueũ reuertamur, id instrumenti occultos dolos & calliditatẽ insidiarũq; indicat cogitationes. In occulto em̃ tendi solent insidiæ, queadmodũ & laquei: & in eiusmodi sententia à fatidico uate Dauide positũ inuenias. Idem alibi mortis laqueum memorat, pro morte per insidias intentata. Nam quod laquei uenatoribus aduersus feras, id insidiæ in hostes præstant. Dubio procul enim ubi Psalmo legitur, Laqueum parauerunt, dolos omnino significat. Eucherius. Atq; alibi in ijsdem sacris literis de meretrice legas, uinculum in manibus eius. De uitijs: Dirumpamus uincula eorũ, & proijciamus à nobis iugũ ipsorũ, ut cõtrito laqueo liberemur. Nam hæc quandiu rupit Sampson, inimicos uicit. E

DE CATENA. APERTA VIS.

CAtena uerò uim apertã significat, quia uictis palàm inijciuntur, neq; ullam exigunt occultationem.

VITIA.

THeologi nostri ueteres, catenas uitia significare contendunt, quòd uitia se inuicem gignere, atq; arctissimè complecti consueuere. Nam qui de moribus disputant, necesse aiunt multa illi inesse uitia, in quo uel unum tantùm fuerit in conspicuo: usqueadeo peccatũ esse, transire lineam, finiuere. Sic à manibus Petri Apostolorum principis catenæ ceciderunt: sic illi soluendi ius diuinitus attributum. Hoc tamen significato iuniores laqueos libentius dixere.

CONIVGIVM.

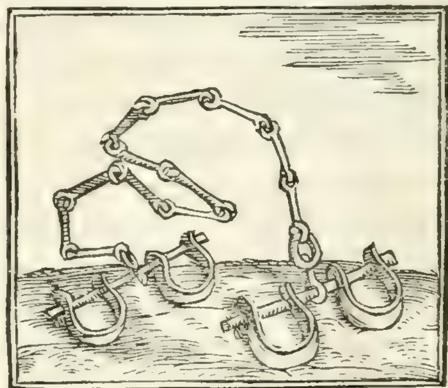

SVnt tamen & maritalis uitæ indicia, propriæq; similitudines catenę, quę pedibus, quæq; manibus inijciuntur. Nam pedicæ uitæ liberioris progressum impediũt, hominemq; intra certæ rationis ergastula cohibent, neq; licentius euagari permittunt. Manicæ uerò sunt negotiorum impedimenta, quibus implicari necesse est familiæ patrem, si rem, liberos, domũq; suam rectè administratã, institutã, conseruatamq; uelit. F

DE IVGO.

INter uinculorũ genera & iugũ est, cuius uaria omnino sunt significa ta. Sed q̃niã de maritali uinculo loqui cœpimus, eidẽ hoc adijciemus.

PAR COPVLA.

PRo uita coniugali, uel ipso nomine rem indicante, honestiori argumento iugum accipi. Ea siquidem est cõiugatio & copula maximè maritalis, unde cõiugium, & uincula iugalia, & parem deniq; conatum, curam, amoremq;, & studium in consortibus esse debere indicat. atq; hoc est quod apud eruditos dictum inuenias, Pari iugo.

SVB-

A SVBIVGATIO.

APud Horatium iugum aheneum pro uiolenta ſubiugatione poſitum reperias, ut eo loco:

Sic viſum Veneri, cui placet impares
Formas atq; animos ſub iuga ahenea
Sæuo mittere cum ioco.

Nam & ſubiugare, militare uerbum, & ſub iugum mittere, paſsim apud hiſtoriæ ſcriptores inuenias. Erat uerò huiuſmodi iugi ſpecies, ut in Armorũ cõmentario diximus, ad ſimilitudinem Π græcę literę, duabus ſcilicet haſtis in terra defixis, tertiaq; ad ſummum earum deligata, ſub qua uicti hoſtes omnibus armis exuti, ſubeuntes tranſire per ignominiam iubebantur.

SERVITVS.

INuenias & pro ſeruitute iugũ poni, ac perinde pro fatigatione: unde ſubdere colla iugo, pro trahi in ſeruitutem & labores, paſsim apud poëtas, à bobus nimirũ ſumpta metaphora, qui
B ad hoc iunguntur ut laboribus exerceant. Hoc ſignificato Aſſertor noſter, qui calicis amaritudinem ſuis alibi pollicetur, de promptæ uoluntatis alacritate loquens, ſuaue eſſe iugum ſuum & onus leue profitetur.

LEGES.

SVnt qui per eiuſmodi dictum leges intelligi putent, quòd appellatione iugi legũ onus fuerit etiam à Dauide nuncupatũ. Omnino uerò leges pro ſubiugatione & imperio uicisſim à Marone dictũ: Legesq; uiris & mœnia ponet. Nam qui legibus parent, ſimilitudine quadam colla iugo ſubdere uidentur: & qui potentiorum arbitrio ſubijciuntur, ſubire iugũ identidem.

PATIENTIA.

SVnt qui iugũ ſignificato patientiæ præferant, quo plurimũ inſigni gauiſus eſt LEO. X. P. M. Cùm enim ab ineunte ætate Virgilianũ illud admirari cœpiſſet, quòd ſolitus ille, ut aiunt, dicere, nullam homini uirtutẽ patientia cõmodiorem eſſe, eam ſententiam ita carmini mox inſeruit:

C *Superanda omnis fortuna ferendo eſt.*

Nullum unquã is opus neq; publicũ, neq; priuatũ, etiã cùm ad pontificatũ euectus eſſet, faciundum locauit, cui iugorũ inſignia nõ appoſuerit, cum inſcriptione, SVAVE, ut ſcilicet ad uirtutis eius fructũ percipiendum alacrem eſſe neceſſariam uoluntatem innueret, iugumq; id ſuaue futurũ, quod libenti animo toleraretur. At cõtrà nihil tam facile, quin difficile appareat, quod inuitus facias. Poſtea uerò, cùm is rerum potitus eſſet, ad inſigne id ea accommodata eſt interpretatio, quæ orta eſt ex re ipſa, eo ſcilicet principe iuſtã & clementẽ atque adeo ſuauem humano generi ſeruitutem obtigiſſe.

IVPITER.

SEd quid illud, quod ipſius Iouis ſymbolum eſt, iugum? Iugare ſiquidẽ Iouis inuentũ eſſe ueteres tradiderunt, & à Iouis nomine Græci ζεῦξαι deduxerũt. Ipſum autem aiunt primùm iumenta iunxiſſe, ut ea in frugũ ſatu frugalem nobis operã præſtarent. Nam *Ante Iouem nulli ſubigebant arua coloni.*

Nec ignorauit hoc Naſo, cùm ſcripſit de Ioue ipſo:

Semina tum primùm longis cerealia ſulcis

Obruta sunt, pressiq; iugo gemuere iuuenci, D
Postquam Saturno tenebrosa in Tartara misso,
Sub Ioue mundus erat.

DE CLAVO.

Abet quid simile cum iugo, cumq; laqueo, clauus, quantum pertinet ad colligationem, applicationem, unionem: quare locus exigit, ut super eo quoq; aliquid differamus.

SISTERE.

CLauus utiq; sistendi firmandiq; signum habitus apud antiquos. Et dea ipsa Necessitas adamantino clauo insignis fingebatur, quę ubi quid faciundum decreuisset, non licere uel dijs ipsis intercedere, Homerus ait. Hinc apud Horatium Fortunã ipsam, quæ rerum humanarũ domina fingitur, semper anteit sæua Necessitas, siue, quod in antiquissimis codicibus obseruaui, serua Necessitas,

Clauos trabales, & cuneos manu E
Gestans ahena, nec seuerus
Uncus abest, liquidumq; plumbum.

Eodem utitur hieroglyphico Tullius Verrinis, ubi ait: Et ut hoc beneficium, quemadmodum dicitur, trabali clauo figeret, cum consilio causam Mamertinorum cognoscit, & de consilij sententia Mamertinis se frumentum non imperasse pronunciat.

SOSPITAMENTVM.

QVi uerò clauus aheneus, nonnunquam & ferreus in postico pariete templi, quod Mineruæ dicatũ erat, in Capitolio uisebatur, præsentanei remedij ad mala quæ impendêre uiderentur, signum habebatur, atq; amuletum erat præcipuè cõtra pestilentiam, eoq; uim morbi sisti persuasum fuit. Figebat eum Consul solenni sacro. Et aliquando Dictator solius figendi claui causa creatus est: quo in albo Cincius Manlius, Gn. Quintilius, & alij nomen habent apud rerum scriptores. Cuiusmodi rei adhuc Romæ extat monumentum hoc:

M. ORATIVS CONSVL EX LEGE F
TEMPLVM IOVIS OPT. MAX. DEDI
CAVIT ANNO POST REGES EXACTOS.
A CONSVLIBVS POSTEA AD
DICTATORES, QVIA MAIVS IMPE-
RIVM ERAT, SOLENNE CLAVI
FIGENDI TRANSLATVM EST.

ANNVS.

ERat & alterius generis clauus, qui Septembribus Idibus figebatur per annos singulos in sacrarum ædium parietibus, ad annorum numerũ colligendum, quia paruus tunc erat literarum usus: isq; clauus annalis appellabatur.

A DE CVNEO.

Ontrà uerò Cuneus, quæ uel natura sunt solida, uel arte compacta, cõglutinata & applicita sunt, discutit atq; dissoluit, discissaq; separat, & à clauo totus diuersus abit. Ideoq; inter instrumenta necessitatis, quæ fortunę operam suam subministrat, adpingitur. Super eo est igitur differendum.

DISSOLVTIO.

POsito siquidem firmandi signo, quod per clauum indicatur, ubi scilicet fortuna quippiam stabiliuisse uideatur, cùm & eiusdem munus sit, ea quę firmissima iudicentur, in humanarũ rerum ludibriũ dissoluere, loco dimouere, discutere, atq; disijcere, additus est ad necessitatis insignia cuneus, qui nimirum, uti dictum, dissoluendi, discindendi, atq; separandi symbolũ est. Et ueluti per clauũ firmatũ aliquid ostendimus, ita per cuneũ, infirmatũ aut loco dimotũ indicamus. Additũ & ahenea hęc gestari manu, ut uicissitudinis huius perpetuitas nunquã defutura cõmonstretur: siquidem, ut sæpe alibi docuimus, perpetuitatẽ indicat
B æs, propterea quòd rubigine non absumitur: ideoq; Vegetius probat æreos clauos cõfigendis nauibus, quos ferreis anteponit, quòd eos tẽpore & humore celeriter rubigo cõsumat. Illos etiã in fluctibus permanere incolumes manifestũ fit.

DE VNCO.

Væ uerò de Vnco & Plumbo subsequuntur apud Horatium, ad eandem faciunt sententiã: siquidem unco trahi, qui loco deiecti fuerint, læsæ præsertim maiestatis rei, solitum, apud rerum scriptores sæpe legimus: quare congruit uncus cuneo.

DE PLVMBO.

Lumbũ uerò clauo perquã simile est, propterea quòd eo infuso, & statuæ, & aliæ operũ ædificiorumq; moles cohærescunt, & firmitate stabiliuntur: & suapte natura est adeò ponderosum, ut etiam si non ad operis adhibeatur firmitatẽ, quàm difficulter loco dimoueas, per se ualeat significare.

HEBETVDO.

C ALioqui plumbum hebetudinis indiciũ est. Nam cùm uelocissima esse debeat mentis agitatio in eo qui acutioris ingenij laude cõmendandus sit, ubi quẽ tardiorẽ ad ea excogitanda, cõsulenda, cõstituenda, adeunda, peragendáue, quæ usu ueniũt, inspexerimus, à contatione ipsa, uel ab immobilitate, plumbeũ ingeniũ per cauillũ exprobramus. Vnde Tusculanis Cicero: Nisi sanè in Physicis plumbei sumus. Et pro inefficaci, & inutili, atq; inani sermone, plumbeũ gladiũ aut pugionem plumbeũ apud eundem Tulliũ inuenias.

INIQVITAS.

ILlud etiã in diuinis literis obseruatur, quòd iniquitas per plumbũ intelligitur. Iniquitas enim secundum Zachariæ Prophetæ uisum, super plumbi talentũ sedet. Vetus enim ponderis modus est talentũ. Ideoq; Pharaonis exercitus, utpote qui in iniquitate permansit, tanq̃ plumbum in imas aquas pessũ ijt, ibiq; supinus in cauo profundi alueo recubuit, ut ait Adamãtius.

DE VECTE. D

QVid pondus significaret indicauimus: sed reliquũ est instrumentũ ponere, quo magna quantumlibet pondera facilè moueantur.

ARS NATVRÆ VICTRIX.

IS uectis est, per quem, artem humana industria comparatã, quæ naturam longè uincat, indicamus, negotiáue perdifficilia minimo conatu confecta. De uecte sanè, deq; alijs machinis Antipho poëta senariolo eo, quem citat Aristoteles Mechanicis, arte nos ea superare docet, quibus rei natura ipsa repugnare uidebatur. Magnas enim rerum moles loco dimouemus adacto uecte, hypomochlio, quẽ nostri Suppressam uulgò uocant, centri loco summisso, pondera supra omniũ, qui rem non inspexere, fidem tollimus, & eorum qui inspexere, sed causam non intellexere, admiratione, huc illuc arbitrio nostro promouemus. Atq; hoc est quod in primis admirabile dicit Philosophus, quod quispiã pondus uirium imbecillitate loco mouere non potest, id ipsum facilè cõmouere, & hac illacq; ducere, adiuncto uectis pondere tam exiguo, si reliquæ molis E motæ magnitudinem contempleris.

DE CLAVI.

PRæstat utrunq; clauis, quod & cuneus & clauus: eadem enim aperit & claudit, hoc est, ligat & soluit, & in manu Iani præcipuè statuebat.

DE qua quidem multa poëtæ nostri. Sed ut figmẽta, ubi agitur seriò, prætereamus, Fabij Pictoris, si modò legitimum est id opusculi, interpretationem afferemus, qui Ianũ dicit ad pudorẽ & sanctimoniã, domorũ primùm ualuas, seras & claues excogitasse, ab eoq; ianuas appellatas: unde claues in simulacris, in beneficij huius memoriã gestet.

PVDOR.

SECVRITAS.

ALij dicunt securitatis eius signũ esse, quæ passim eo regnante fuit: domos enim omnium religione ac sanctitate munitas fuisse prædicant. Alij à cludendi aperiendiq; anni officio, quod munus eius esse Dei putabant, claues additas arbitrantur: eaq; de causa Clusium & Patultiũ appellatum. Ad huius instar Apollo cognomento θυραῖος colebatur apud Græcos, quòd ineuntis & exeuntis anni arbiter haberetur. Ianum uerò eundem esse ac Solem, à multis ubiq; disputatum.

PORTVNVS.

NEq; tamen Ianus tantùm cum clauibus, uerùm & Portunus cum claui figurabatur in manu: nam & portarum Deus esse putabatur.

PARTVS.

ERat etiam olim ritus, ut nuptialibus inter alia clauis quoq; mulieribus traderetur. Id aiunt boni ominis causa fieri solitũ, ad partus scilicet facilitatem illis comprecandam. Et hoc significato in sacris literis sæpe inuenies, Vuluam aperire.

PIE-

A PIERIVS VALERIANVS AD MAGNIFICENTISS. VIRVM ALOISIVM CORNELIVM, DE IIS QVÆ PER LAPIDEM, ET ALIQVOT ÆDIFICIORVM partes significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

UM mecum reputo, Vir Magnificentißime, nulla verò non hora reputo, quantus sit tuus erga me amor, quæ beneficentia semper extiterit, suffundi me verecundia necesse est, quòd tibi nunquã alia ratione respondere cogitarim, quàm redamando, beneficentiæ verò hactenus immemor mihi fuisse videar. Nam quod ad amorem attinet, cõmune id est cum plurimis, cùm tu innumeros alios, imò quotquot semel allocutus fueris, ad te amandũ, colendumq́ trahas, & iucundißimo suauis naturæ tuæ blandimento nouos quotidie amicos pares: adeò singularis est integritas illa tua dubio procul incomparabilis. Sedenim quamuis hoc maximi faciendũ sit, longè maioris ponderis apud me est benignitas, B qua me semper es tam liberaliter prosecutus: cui si parem referre gratiam nõ poterã, saltem eius prædicatione liberarẽ me à dißimulationis suspicione, quæ meritò suboriri poterat, nisi aliquando eam confessus essem. Nunc igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica, qualiacunq; sint, publicare constituerim, pro amicorũ moribus & ingenijs conuenientis materiæ commentaria in hunc & illum distribuere consilium fuit, atq; ita hoc de Lapide & fabricis nõnullis, tibi deberi existimaui, quando hodie nemo priuatorum hominũ fabricæ rationem, pulchritudinem & elegantiã te vno melius intellexit, intellectamq́ in vsum & artem euexit. Quòd si digna magnanimitatis tuæ sors fato aliquo tibi obtigisset, ætas nostra nulli veterum in rei tam præclaræ amplificatione cedere iudicaretur. Accipies igitur lapides meos primã ædificiorũ omnium materiam, eosq́ ita tractabiles, vt vel in aëre mansurum opus ædificare poßis, quod contra fulminũ casus incolume resistat, nullam fluuiorũ illuuiem pertimescat, terræ motus, hiatus, eructationesq́ omnes aspernetur: quæ si tibi aliqua parte arriserint, magno ego beneficio affectus mihi videbor, qui multis olim à te cõmodis acceptis, per nugarum mearum distributionem obligationis illius meæ partem aliquam tibi depensam existimaueris.

DE LAPIDE.

C
NTEAQVAM ad ædificia aggrediamur, de lapide prius dicere consentaneum est: nõ enim quispiam nisi materia prius comparata fabricare incipit. Sedenim & rudis lapis sua apud antiquitatem omnem habuit significata. Neq; fortè Romani temerè Iouem lapidem iurabant, apud quos futurũ erat ut ueræ pietatis fundamentum ex petra solida iaceretur. Petra enim erat Christus, de quo paulò inferius dicturi sumus: nunc enim à Gentibus incipere uisum est. Multipliciter siquidem apud hos & illos lapis in cultu fuit: ut apud Thraces colebatur saxum, in quo uestigiũ Herculis impressum esse persuasum habuere. Et Arabes, ut legere est apud Maximũ Tyrium, tetragonum colebant lapidem. Apud Romanos lapis alter extra portam Capenam erat, qui cùm siccitas temporis frugibus officeret, intra urbem solenni pompa ferebatur, & statim pluuia, ut memoriæ proditum est, cadebat: proptereaq; Manalis appellabatur, quòd eius beneficio impetraretur, ut aquæ è cœlo manarent.

PERPETVITAS.

Apud eosdẽ lapideus Terminus in Capitolio diuinis est honoribus celebratus: autoresq; sunt, saxum illud fuisse, quod Saturnus deuorare non potuerit propter magnitudinẽ, cùm Iouem deglutire se crederet. Nam uetusta illa superstitio omnis, cõminiscendis fabulis implicabatur. Casiodorus, ut quæ recepta sunt ponam, meminit aruspicem interrogatũ, quando imperium Romanũ casurum esset: respondisse, quando saxum Capitolij cadet: addidisseq; insuper, si eueniret ut unquam caderet, futurũ ut post XXX. annorum millia iterum resurgeret: tanta eius artis fuit impudentia: nisi aruspex is per tantæ multitudinis numerum perpetuitatem intellexerit, quam apertius explicuit Maro: D

His ego nec metas rerum, nec tempora pono, *Imperium sine fine dedi.*

Atq; alibi: *Capitoli immobile saxum.* Nam & serpens apud Homerũ post nouẽ passeres deuoratos in lapidem mutatus, significasse dicitur, captę euersæq; Troiæ gloriam nullo unquam tempore perituram, ut scilicet Calchas attestatus erat, οὐ κλέος οὔποτ' ὀλεῖται. quanquam super hoc aliter alibi.

FIRMITAS FOEderum. E

Sed ut significationes, quod nostrum est institutum, prosequamur, illud omnibus constat, lapidem fœderum firmitatis hieroglyphicũ fuisse, quòd teste lapide apud ueteres fœdera sint firmari solita, quæ ut homines rata scirent fore, Fecialis agnum læua manu, dextera silicem retinens, si falleret, Iouem cæterosq; precatus Deos, ita se mactaret, quemadmodum ipse agnum: & secundum imprecationem saxo caput pecudis elidebat: quę latius explicata sunt apud Polybium libro tertio in fœdere cum Carthaginensibus primùm icto, quod æneis tabulis inscriptum in æde Capitolini Iouis diutissimè permansit. Et tale aliquid VII. Epistolarum, quas uulgus Familiares uocat, apud Tullium, epistola eius libri prima, ubi de histrione Æsopo loquitur. Erat & iuramenti species per lapidem simpliciter, ut Athenienses iurare soliti, quod Aristoteles & Philochorus subinnuunt: & Demosthenes contra Cononem, τῶν τε παρόντων καθ' ἕνα ἡμῶν οὑτωσὶ τὸν λίθον ἀγόντων, καὶ ἐξορκούντων. Id quod sacratissimum intra se continet ueræ diuinitatis arcanum: nam apud Hebræos, F AB, pater: BEN, filius: ABEN, lapis. Hic uerò lapis ille est, si mysticum sensum introspicias, quem non temerè Propheta memorat, & Petrus principibus populi & senioribus obiectat, quòd eum reprobauerint ædificantes, atq; mox constitutus fuerit in anguli caput.

FIRMA PROSPERITAS.

Non præteribo illud, lapidem è cœlo lapsum felicissimi constantisq; successus in gerendis rebus aliquando fuisse signũ: ut qui ad Ægos flumen uisendę magnitudinis è cœlo delatus traditur paulò antequã Lysander angustissimo temporis spatio, tam magna, tam continua felicitate, tam gloriose faceret aduersus Athenienses. quamuis perniciosum auguriũ Aristotimo Æliensium tyranno præstitit saxũ è sublimi loco ab aquila demissum in eam tecti partem sub qua tyrannus cum uxore cœnam, quę instruebatur, opperiebantur: nam paulò pòst ab Hellanico & alijs ciuibus fœdissimè trucidatus est.

PIETATIS NOSTRÆ STABILITAS.

Sed quod ad saxum ab ea uolucre demissum facit, in Aquilæ commentario statu-

A statutam firmiter sedem per lapidem in nido ab ea alite positum significari docuimus: quiq; & cuiusmodi ille lapis esset, quæque ex eo utilitates haberentur, antiquorum secuti opiniones, cõmemorauimus. Vt uerò nunc Ægyptiorum cõmentum magis approbemus, quidnam aliud Petra quàm firmamentũ & stabilitatem affert? Vnde Psalmo XXX. qui apud Hebræos XXXI. est, habetur: Quia petra mea & munitio mea, quippe ueluti arx in rupe sita, & turribus munita. In uulgatis, robur legitur: interpretes alij, fortitudo mea: Romanus firmamentum habet. Nam cùm nos passim Christũ assertorẽ nostum petræ nomine accipi legamus, per petram nimirum pietatis nostræ stabilimentum intelligimus, super qua Ecclesiam ipse suam ædificauerit, quòd uerè sit diuinitus decantatum passim, Capitoli immobile saxum. Romano enim Pontifici hæc promissa sunt, quippe Petro, qui Romę (nemo hoc inficiari, nisi imperitus, ausit) sedem fixit: cui, ut Euangelia testantur, potestas data est in orbem uniuersum: quem locum etiam Theophylactus diligenter examinans, non unius inquit Ecclesiæ, nõ unius prouinciæ imperium est Petro & successoribus eius demandatum, ἀλλὰ
B πάσης τῆς οἰκουμένης, sed uniuersi, ait, terrarum orbis. Ad hanc sententiam facit Nabuchodonosoris somniũ, quem νυκτοκοσδόστρον appellat Strabo, qui per quietem imaginatus est, se statuam cernere uisendæ magnitudinis, cuius caput aureum esset, humeri & brachia argentea, ex ære uenter, & femora: crura & pedes ferrei, luto ferruminati: ac saxum mox ingens, impulsore nullo, repentè iugo montis auulsum in statuam procubuisse, eamq; incursu eius prostratam & attritam in puluerem abijsse, qui uentorum mox flatu dissipatus est: saxum mox adeò creuisse, ut totam sua magnitudine terrã occuparet. Cuius quidem ita conspectæ statuæ significatum Daniel, qui & Azarias, Propheta potius quàm coniector, ita explicauit, ut per caput aureum diceret Assyrium regnum demonstrari. Brachia & humeros argenteos, duos esse Reges, qui imperium illud euersuri essent, atque horum alterum æramento similem, moturũ ab Occidente in huiusmodi regni perniciem & euersionem. Mox rerum summam ferreum excepturum, lateq; omnia obtenturum. Alij post rem gestam faciliore coniectura, imò animaduersione potius oblata, ex subsecuto rerum euentu ita statuæ rationem accepere, ut dicerent aureum illud caput Assyrium quidem regnum significasse, quod pri-
C mum omnium fuit in terris constitutum. Sed per argentea brachia, hinc Arbacem Medum, illinc Cyrum intelligunt, quorum alter Assyrio sublato imperio, regnum Medicum, alter Persicum constituerit. Per uentrem & femora ahenea Alexandrum Macedonem, qui rubicundo colore fuit, significari, qui ab occasu profectus Orientem subegit: cuius regnum post eius mortem à successoribus, quos per femora possis intelligere, scissum est. Per ferreos pedes Romanos interpretantur, qui magis adhuc occidui quàm Macedones fuere, Macedonũq; opibus euersis, latè sunt terris omnibus dominati. Hæc quidem illi tam uerè, q̃ etiam ingeniose, omnibus dubio procul approbanda protulere.

CHRISTVS.

SEd quod ad saxum pertinet, neq; hi exequuntur, neque Iosephus explicare uoluit, consultò se interpretamentum illud præterire silentio professus, quoniam ex historica lege, præterita scriberet, non futura. Quod quidem homo Iudæus ideo mihi uidetur subticuisse, ne quæ de Christo subsecutura manifestè conspicere poterat, prodere cogeretur. Cui enim dubium sit, per saxum illud, quod uniuersam statuã, atqueadeo totum uniuscuiusq; statuæ cultum su-

ſtulit atq; diſsipauit, Chriſtianã intelligi pietatẽ, cuius ſonus, peruulgata quippe doctrina, in omnem terram eſſet exiturus, pontificemq; ſummum Petrum, & ſucceſſores, non uni tantùm prouinciæ imperaturũ, ſed, ut Theophylacti uerba repetamus, uniuerſo terrarum orbi leges & ſalutifera præcepta præſcripturum: quod etiam tradit Cyprianus lib. cõtra Iudæos altero, cap. 15. 16. 17. Quod uerò dictum eſt à Daniele, lapidem ſine ullius manibus impulſum, id porrò eò ſpectare ait Heſychius Hieroſolymitanus, quòd ſine congreſſu uiri & mulieris conceptus eius proceſsit, & partus. Ita alibi: Quòd ſi altare lapideum feceris mihi, non excitabis illud de ſectis lapidibus: ſi enim cultrum admoueris ei, polluetur: neq; enim ſecta, neq; dolata eſt Chriſti caro ab ulla hominis manu. Apud Eſaiam quoq; celebre eſt, Chriſtum hieroglyphicè per lapidem intelligi: ut eo loco, Ecce ego mitto in fundamenta Sion lapidem precioſum, electum, ſummum, angularem, honorificum: quæ omnia agnoſcit & Petrus epiſtola prima, addito, futurum ut qui crediderit in eum, minimè ſit aberraturus. Ipſa ad Eſaiæ uerba ait Irenæus, uti non ex uoluntate uiri, ſed ex uoluntate Dei aduentum eius, qui ſecundum hominem eſt, intelligamus. Nam & quòd Daniel lapidem ſine manibus exciſum ait, hoc idem ſignificat: id enim ſine manibus eſt, quod nõ operantibus humanis manibus, hoc eſt, uirorum illorum qui ſolent lapides cædere, nulla ſcilicet uiri opera, eius in hunc mundum aduentus futurus erat: hic enim lapis à terra ex uirtute & arte cõſtat Dei. Et apud Hebræos pſal. XXVII. primo ſtatim uerſu: Clamo ad te Domine, qui petra, arx, & præſidiũ meum es, quò ſcilicet hoſtes nunquã accedere potuerũt. De petra hac Tertullianus, ubi circumciſionem utranq; comparat: Circumciſis, ait, nobis petrina acie, id eſt, Chriſti præceptis: petra enim Chriſtus, multis modis & figuris prædicatus eſt.

PRAVARVM COGITATIONUM excuſsio.

QVoniam uerò, ut Theologi cõſentiunt, petra Chriſtus eſt, animaduertendum in pſalmis, ubi de paruulorum alliſione ad petram ſermo eſt, id nobis omnibus ita faciendum, ut ſcilicet cogitationes affectuum prauorum plenas, pueriles & fatuas, priuſquàm adoleſcant firmitatemq; conſequantur, deliberationiq; adhæreſcant, eſſe quamprimũ ad Chriſti petrã alllidendas. ita ſentit Euthymius, idemq; prius dixerat Adamantius. Hic ille omnino lapis eſt, ut ſæpe dictum, qui ad anguli ſtatuitur caput, quem ij reprobauerunt, qui uſum eius non agnouerunt. Repudiabant enim eum inter Iudæos ſacerdotum principes, & ut Samaritanum explodebant, ſeductoremq;, & nouarũ rerum autorem criminabantur: cùm ecce in ædificij angulum à Deo translatus eſt, ibiq; poſitus, & firmiter ſtabilitus, duos coniunxit parietes, Iudæorum unum, eorum inquam qui pietatem hanc ſecuti ſunt, & Gentium alterum, qui baptiſmum ſuſcepere.

SENSVVM EXPERS.

PLerunq; autẽ per lapidem expertẽ ſenſus hominẽ intelligimus: unde illud apud Comicũ, Quid ſtas lapis? Et Amaryllis à Theocritiano paſtore tota lapis dicitur, q nullis amiculi, ut idẽ ait, precibus moueatur. In hanc uerò ſententiã uir ſanctitate ante alios mortales oẽs inſignis, uateſq; ſummus, clamat in deſerto, ſolitarioq; ſeceſſu: Poteſt deus è lapidib. iſtis ſuſcitare filios Abrahamo: quippe de ſtu-

A de stupidis, peneq; brutis hominibus, qui nihil adhuc diuinum sapiũt, proptereaq; tanquã lapides sine sensu sunt. Nam qui lapides adorabant, lapidibus similes, ut in Psalmo est, euadebant. In Exodi cantico scribitur, Vertantur in lapides donec pertranseat populus tuus Domine: quem locum ita interpretatur Adamantius, ut intelligat de gentibus dictũ, quas tantisper lapidescere supplicetur, donec pertranseat populus Iudæorũ, cùm illud subsecuturũ esset, ut delectis illis, & à Deo recedentibus, gentes lapidem exuturæ essent, proq; duro & stupido corde, uiuentem, sensusq; & intelligentiæ participem rationem, per Christum suscepturæ. Nam & Cyprianus, epistola libri secundi tertia, Euangelium illud, ex lapidibus excitari filios Abraæ, de gentibus colligi ex Ioannis ipsius uerbis interpretatur. Græcis quidem, qui lapides totiens in populos mutari fabulantur, ansam dedit uocabulorum uicinitas & similitudo, quibus λάας
B λᾶος & λάαος, lapis est, λαὸς uerò populus, cùm fortè existimarent tam facilem esse mutationem ex lapidibus in populos, quàm paruo momento λᾶος paroxytonus in λαὸν oxytonum transire potest. Sed ioci satis. Sanè apud Esaiam primo supra quinquagesimũ capite in huiusmodi similitudinẽ legas, Attendite ad petram unde excisi estis: quod paulò pòst explicat, attendite ad Abraham patrem uestrum. Vt uerò ad Euangelium redeamus, Eucherius secutus Origenem, ipse quoque de insipientibus dictum intelligit, cùm præsertim alibi dicant diuinæ literæ, Auferam cor lapideum de carne uestra. Irenæus ita suscitari filios Abrahæ ex lapidibus, cùm nos à lapidum religione remouit, à durisq; & infructuosis cogitationibus transtulit ad potiora, & fidem Abrahæ similem in nobis constituit atq; firmauit.

DE MOLA.

ET Mola lapis est, unde molares lapides pro ingenti massa & pondere. Ipsa uerò in diuinis literis hieroglyphicum habet suum minimè
C contemnendum.

HVMANÆ VITÆ COMMERCIA.

SVnt enim qui per molam humanæ uitæ cõmercia significari uelint, propterea quòd molæ semper duæ, atque alterius altera ita ope indiget, ut singulæ opus nullum faciant: unde amicitiæ nostræ necessitudines appellantur, quòd unicuiq; necesse sit habere amicum, cum quo sua consilia conferat, qui se mutuò adiuuent, & alter alterius officijs subleuetur. Vnde rectè, Væ soli, dictum. Eucherius locũ Euangelij, Duæ molentes in mola, eò trahit, ut per molas utrunq; intelligatur testamentum (utar enim eius uerbis quæ per annorum millia in disciplinæ nostræ traditione receptissima sunt, & maximè propria) quarum scilicet molarum opera, labore quippe differentium, ueteris testamenti triticum in farinam, quippe pastum Euangelij, conuertatur.

DE ARIS, AEDIBVSQVE ET IANIS.

SEdenim ædificationem iam incœpturi, nihil prius quàm aras excitare uidemur admoneri, ut quod auspicatum esse cupimus, à diuûm immor-

talium cultu principium assumat, D

DEI SAPIENTIA.

SI tamen prius id explicuerimus, cur in diuinis Hebræorum literis aquæ de petra prosiliunt. Petra, inquit Philo, firmam Dei sapientiam demonstrat, unde firma identidem exhauritur doctrina. Nam aquæ passim in diuinis literis, ut suo docuimus cōmentario, ita pro disciplina accipiuntur, ut apud Ægyptios ros pluuius, id quod etiam de manna pluuio in solitudine affatim redundante possumus interpretari. Sed hæc alibi, nos ad Aram.

PIETAS.

EA uerò præcipua est aræ significatio, ut nostræ erga Deum pietatis indiciū sit, precesq́ nostras igne, ut ueteres opinabantur, internuncio ad Deum deferat. Vnde apud Maronem, Tango aras, mediosq́ ignes, dictum, quòd inter humanam naturam & cœlestem, ignis medium ita obtineat, ut meritò dici possit internuncius. Materiæ autem adhærescit, & in sublime semper fertur, tanquā rerum omnium nostrarum conscius, inferiora hæc cœlicolis manifestare uideatur. Hinc sacrificiorum ritus eo tempore quo naturæ tantùm leges obseruabantur, non temerè instituti sunt, & posteaquàm clarior illuxit ueritas, ignis ita sacris nostris adhibitus, ut si absq́ igne Deo preces allegemus, uix litare posse nos persuasum habeamus. Quòd si, ut alibi latius disseruimus, inferiora hæc ulla nos superioribus conciliare possunt, nihil est quod maiore sit cum animo similitudine, utpote qui & lumine pollet, & illustrat omnia, ac perinde genios, ac Deum ipsum nobis repræsentare uideatur. Quamuis impia improbaq́ perditorū Anabaptistarū factio tempore hoc, nō ignes modò, ritusq́ sacros omnes in pietatis nostræ signum exhibitos, extinguere perdereq́ conentur, sed & etiam bonos mores, ipsumq́ Dei cultum profanare aggrediantur. Dedicata uerò nimirum ara sacrificijs faciendis, & precibus allegandis, quibus diuûm animi nobis concilientur. Qui tamen esset apud ueteres probatus sacrificandi ritus, pauci admodum prodidere. Deo siquidem Deorum omnium supremo, mente & intellectu solo, sine sermone, sine sono sacrificabāt. Vnde Crocodilus, quòd elinguis est, diuini silentij ratione habita, cultus apud Ægyptios. Spiritibus & beatorum animis laudes adhibebant. Cœlestibus materia constantia, quæ scilicet similitudine aliqua ad eos facere uiderentur, ut ignem Soli, & huiusmodi pleraque toto hoc hieroglyphicω̄n opere perquisita: malis uerò dæmonibus ne nocerent, uel ut eorum impuritas arceretur, libaminibus & nidore carnium faciebāt. Cęterùm Ægyptij ueteres pecudibus aut sanguine placare Deos semper abhorruerunt, precibus & thure solo contenti. Adegerūt uerò eos Ptolemæi, sacra Saturni Serapidisq́ suscipere, quod facere coacti, fana eorum extra pomœria posuerunt, quibus hostiæ de more mactari debebant. Quanquam illaudato Busiridis exemplo, homines postea immolari occeptum, cùm is apud proxima Nilo loca tyrannidem occupasset. Sed quod ad aras & pietatem attinet, in nummis T. Ælij Cæsaris Antonini simulacrum est utraq́ manu passa, ara apposita, cum inscriptione, PIETAS. Manus porrò passæ, ut in Cynocephali commentario docuimus, adorationem significant. In Hadriani Aug. idem simulacrum eodem habitu, ab cuius uno latere ciconia adsistit, de qua loco suo: ab altero ara est corymbis ornata: inscriptio, PIETAS AVG. In nummo Diuæ Augustæ Faustinę simulacrum est, quod læua pallam sustentat,

alte

A altera in ignē, qui de pulcherrimè facta ara promicat, libamina porricit, cum in-
scriptione, PIETAS. Est & ara posita ante signum, in cuius manu patera est li-
bationi parata in nūmo Lucillæ: inscriptio, PIETAS. Eadem inscriptione pie-
tas ipsa in Antonini nummo dexterā exporrigit passam, læua in subiectā aram
libat. Illa porrò passa dextera, adorationis, ut alibi loco suo declarauimus, indi-
cium est. Supplicationes porrò fieri solitæ, aut cùm uota facimus, aut cùm dam
nati uotis, gratias agimus. Hinc aliæ atque aliæ inscriptiones in nummis inue-
niuntur, omnes tamen ad pietatem ipsam referuntur, siue diuini numinis auxi-
lium imploremus, siue uota persoluamus. In Iuliæ Piæ Felicis Aug. nummo
signum est lęua pallam in ulnā sustollens, dextera in aram porriciens: inscriptio,
VOTA PVBLICA. At in Hadriani nūmo cernere est duo simulacra, quo-
rum stat unum ipsius Imperatoris effigie, alterum læua palmæ surculum tenet,
dextera pateram offert Principi: inscriptio, ADVENTVI AVG. Est & Do-
mitiani nūmus cum ara & igne superaccenso, cuius inscriptio est, PRINCEPS
IVVENTVTIS. Pulcherrima uerò omnium quas uiderim ara est in ipsius
B Cæsaris Domitiani nummis, in quo ansas illas, unde aræ nomen nonnulli uo-
lunt, apertissimè licet intueri.

PROFVGIVM.

FVisse uerò aras apud ueteres, uti etiam nunc sunt, sanctioris asyli loco, nulli nō exploratum est. Hinc apud Maronem Priamus, omni alia salutis spe abiecta, ad aram confugit, cui dixerat uxor, Hæc ara tuebitur omnis. Et M. Tullij dictum pro Roscio Comœdo: Sicut in aram confugit ad huius domum. Et apud Terentium: Nemo te accusat Syre, ne tu aram tibi, aut deprecatorem pararis. Et Ouidius de Tristibus:

Unica fortunis ara reperta meis.

MISERATIO.

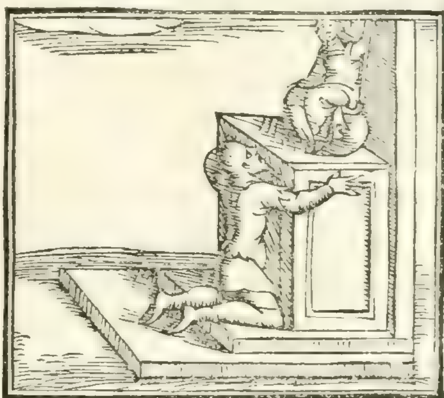

APud Athenienses ara peculiaris fuit mise-
rationi sacra, de qua Papinius poëta, & La
ctantius grammaticus, neq; nō Apsinis in Rhe
toricis meminere: & Plutarchus lib. de super-
stitione, φεύξιμον βωμὸν eam appellat. In profugij sa
nè significato Vestam pro ara poni apud Xeno
C phontem inuenias rerum Græcarum libro se-
cundo: ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἑστίαν.
Hæc cùm Theramenes audisset, ad Vestam sibi
profugium parauit. Et sacrificalis ara Vesta est
Polluci, præcipuè uerò quæ in Prytaneo fuit,
ubi inextinctus ignis asseruabatur. Et triginta curiarum Vesta collocata apud
Dionysium Halicarnasseum antiquitatū secundo. Tale quiddam & apud Tran
quillum in Tiberio.

XII. IANI COLONIÆ.

QVòd uerò aræ XII. Iani simulacro adsculpi solitæ sint, sunt qui ob id factū putent, quòd Ianus pomœria & aras duodecim Hetrurię colonijs sacrasset. Alij aras illas XII. ad mensium numerum dedicatas aiunt, quòd Ianus pro anni tempore sit Romanorum religione pingi solitus. Nam de CCCLXV. diebus, quos gestu manuum referret, alibi disseruimus.

TERRA. D

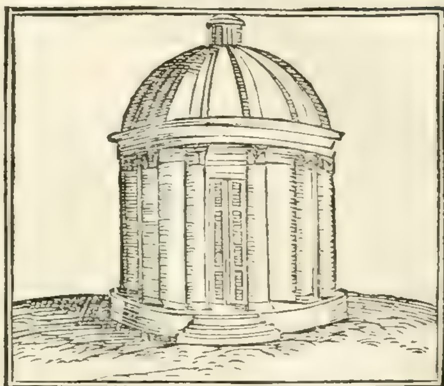

ROtundam ædem Vestę Numa Pompilius Romanorum Rex cõsecrasse fertur, quòd eandem esse terrã, qua uita hominũ sustentaret, crediderit. Eam pilę formã esse, ut sui simili templo Dea coleretur. Pro eorũ uerò sententia, qui per Vestam nil aliud quàm puram flammã intelligebant, de strongilari lapide, qui deam figuræ similitudine referret, alibi diximus.

MVNDVS.

ET mundo ædem ueteres ea qua conspicitur forma posuerunt, mundumq; eam appellauere, ab eo mundo, inquit Cato in cõmentarijs Iuris ciuilis, quę Festus citat, qui supra & infra nos est. Eius inferiorem partem ueluti Dis manibus consecratã, clausam omni tempore custodiebant, neq;, nisi ter in anno, patefaciebant, ut ait Atteius Capito, quippe diebus his, postridie Volcanalia, & ante diem sextum Idus Nouembris, & ante diem tertium Non. Octobris: quos dies, ait Festus, E etiam religiosos iudicauerunt, propterea quòd eo tempore, quæ occulta & abdita religionis deorũ Manium essent, ueluti in lucem adducerentur, & nihil eo tempore in Repub. geri uoluere. Itaq; per eos dies non cum hoste manus conserebant, non exercitus scribebatur, non comitia habebantur, nõ aliud quicquam in Repub. nisi quod ultima necessitas admittebat, administrabatur. Volcanalia autẽ antiqua monumenta in Circo Flaminio X. Cal. Sept. celebrare solita cõperimus. In alijs, Fer. Volca. N. X. Calend. Iunias. Ibiq; N litera diem nefastum notat, apud Ouidium. Tubilustria Volcano XIII. Calend. Iun.

DII OMNES.

OMnibus uerò Dijs, Agrippa templum rotundo ambitu Romæ dedicauit, eaq; de causa Pantheon appellauit: in quod quidem minus quàm in alia ueterum monumenta sæuijt ipsa uetustatis iniuria: idq; nunc Virgini Deiparæ dedicatũ, magno mortaliũ concursu inuisit, & ab ea qua factũ est forma, nomen habet. Sanè Augustus Cæsar, qui templum id excitauit, licet Agrippæ inscribi dedicatione ipsa uoluerit, nulla cõmodiori forma deos omnes complecti poterat quàm orbiculari: de qua quoniam alibi dicturi sumus, ulterius nunc de figu- F ra huiusmodi loqui supersedebimus, si tamen id dixero, Aristotelis dictum esse, ueteres gauisos dijs templa rotunda specie dedicare, cuiusmodi sanè multa Romæ superesse adhuc, uel magna ex parte diruta, uel nostræ pietatis dijs instaurata conspeximus.

IANVS.

IAno contrà, templa quadrata specie dedicari solita, quatuor quippe pilis, quæ totidem fornicibus iungerentur, peruiosq; à frontibus quatuor aditus patefacerent, qui tamen in primario Iani templo solenni sacro pacis tẽpore claudebantur.

MENSARII.

ERant autem & alij Iani, in quibus trapezitarum mensæ, ubi mercatorũ conuentus, & omnium quæ ad rem pecuniariam pertinent negotia tractabantur; de quibus Horatius:

O ciues ciues quærenda pecunia primùm,
Virtus post nummos, hoc Ianus summus ab imo

Perdo-

A *Perdocet, hæc recinunt iuuenes dictata, senesq;,*
Læuo suspensi loculos, tabulamq; lacerto.

Huiusmodi generis ædificia plurima Romæ erant, nunc unum minus dirutum in Velabro perdurauit iuxta ædem quæ D. Georgio dedicata est.

PAX. BELLVM.

QVod uerò Iani templum in nummis habetur, quadrata & ipsum specie, sed clatris, repagulis, & foribus præmunitum, ipsi tantùm Deo dedicabatur. Clausum hoc, pacem indicare: adapertum, belli tempus, nõ tam ex Virgilij carmine cantatissimo, quàm etiam ex nummis passim in conspicuo est. Sed illud præcipuum numisma tum opere tum etiam inscriptione spectabile, in quo legitur, PACE P. R. TERRA MARIQ. PARTA IANVM CLVSIT. Fuit uerò is, ut ex altera nummi parte habetur, IMP. NERO CLAVD. CÆSAR AVG. GERM. TR. P. P. P.

PROVIDENTIA.

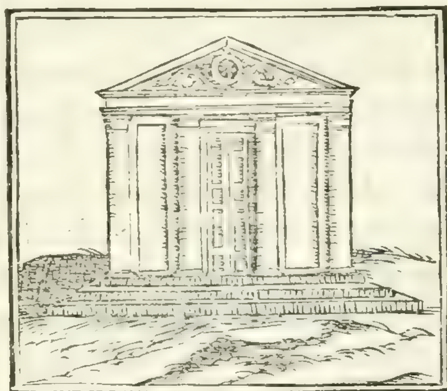

ALia etiã atq; alia templorũ exempla multifariam in nummis habentur, quæ prose B qui ad fastidium potius, quàm ad delectationẽ inclinaret. Illud dicam, in nummo cuius inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS PATER, ab altera parte legi PROVIDENT. Idem templum est in Imperatoris Constantij nũmo, cuius inscriptio est, PROVIDENTIA AVG.

SALVS. IVNO. DIVVS.

IN Domitiani nũmis templũ est SALVTI AVGVSTI inscriptũ. In Volusiani, Dea in delubro sedens cum inscriptione, IVNONI MARTIALI. de quibus dicere hîc nullum est operæpreciũ. Neq; uerò ueteribus tantũ Dis, sed & ijs quos apotheosi consecrabant, templum etiam dicare mos erat, ut uidere est in Antonini nummo, in quo templum est cum inscriptione, DIVO PIO.

SVBDIALES QVIBVS.

TOta uerò ædium sacrarum forma antiquitus pro conditione numinis ædificari solita, quare ex ipsa statim ædis facie numinis qualitas intelligebatur: Io C ui siquidẽ, fulguri, cœlo, Soli, & Lunę, subdiales, ut Vitruuius monet, ædes, quę græcè ὕπαιθρα dicuntur, ædificabantur, quorum numina, potestates, uimq; ac effectus omnes sub dio spectamus.

DORICÆ QVIBVS.

MIneruæ autem, Marti & Herculi numinibus, ut idem ait, uirtute ipsa memorandis, ædes opere Dorico erigebantur, nullis quippe delicijs, neq; lasciuioribus florum ac foliorum ornamentis, neq; denticulatis coronis, ac guttulatis metopis, sed rudi ac hispido potius aspectu, qualis dignitas in uiris expetitur, à peregrino omni cultu aliena.

CORINTHIACÆ QVIBVS.

AT Veneri, Floræ, Proserpinæ, & fontanilibus Nymphis, numinibus quippe delicatioribus, ob mollitiem atq; nequitiam Corinthiacæ cõstituebantur, genus quidem ædificij tum gracilitate operis, tum florum ac foliorum lasciuia, uolutarumq; multiplici perplexitate, triglyphorum, ac aliorum ornamentorum uarietate uisu admodum delectabile.

IONICÆ QVIBVS. D

IVnoni uerò, Dianę, ac Libero Patri, cęterisq; eiusdem ordinis numinibus Ionicũ adhibebant opus, medio quodã inter Doricũ & Corinthiũ temperamento, quippe quod neq; horrorẽ & austeritatẽ ipsa operis simplicitate præ se ferat, neq; quidẽ eneruatã illam mollitiẽ ex tot ornamentorũ luxuria cõmonstraret.

DE COLVMNIS.

NEque quidem templa tantùm, uerùm etiã columnæ nõ sine mystico aliquo intellectu fieri consuerunt, quarum & causas & rationes retulisse nõ incongruũ uideatur: siquidem hæc haudquaq̃ sunt ab Ægyptiacis inuentis dissimilia, dum aliæ firmitudinis, alię rei præclarè gestæ, famæq; supra mortalium conditionem adusq; cœlum attollendæ, aliæ captiuitatis, aliæ profligationis, aliæ opprobrij sint indicia.

TERMINVS.

CÆterùm antiquissimũ fuit per columnã terminum significare, quòd columellas in terminis ponere mos fuerit. Hinc regionũ multarum fines terminosq; columnas appellamus, ut in Hispania Herculis: eo enim usq; & imperium & labores ille suos extendisse fertur. Eodem modo in Africa sub Atlante monte, & in Asia ad Euphratem fluuiũ, & supra Armeniam terminos Romani Imperij columnas dixerũt: & eo significato Atrides Protei Menelaus adusq; columnas exulat, apud Virgiliũ legas, quod pro Ægypti finibus positum notat Seruius. E

GLORIAE SVBLIMITAS.

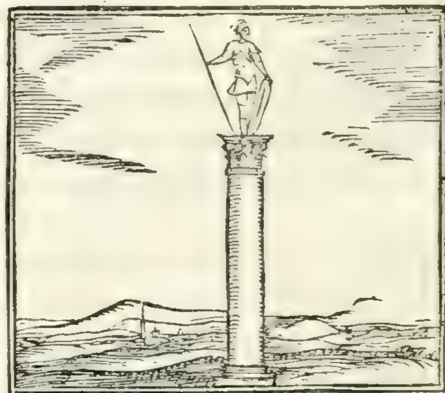

IN sepulchris uerò, neq; non monumentis reliquis columnarũ ratio fuit, ut cuius nomini dicatæ essent, gloria supra cæteros mortales attolleretur. Hinc illa Ennij de Scipione uerba: Quantã statuã faciet populus Romanus, quantam columnam, quæ res tuas gestas loquatur. Hinc in argenteo nummo uideas columnã, cui medię ancile affixum est, urna in summo superposita, duabus hinc & inde laureis appensis, quã Senatus Diuo Augusto Vespasiano decreuit. Sed ut reliquas prætereã, duæ adhuc Romæ uisuntur, quæ Romanæ potentiæ atq; splendoris testimonium faciunt, Traiano una, altera Hadriano erecta, ad summam quarũ altitudinẽ, quæ admodum excelsa est, per interiores gradus coclitis in modum circunductos cõmodissimus est ascensus: nõ enim in re tam omnibus obuia nobis immorandum est. Decretæ autem in columnis statuæ à Senatu plerisq; fuerunt, quos enumerare nostri nõ est instituti: rerum enim quę tractandæ sunt multiplicitas, breues nos esse cogit. Illud admonuero, quod apud Plinium legitur, senatum Galbæ ut primùm licitum fuit statuam decreuisse rostratæ columnæ superstantem, placere nonnullis ut striatæ legatur. Antiquam autem esse celebritatem statuarum in columnis, ex eo manifestum, quòd C. Menenio supra columnã statua dicata est, qui Latinos priscos deiecerat unà cum Camillo collega, quæ res, inquit Liuius, rara illa ætate fuit. Et illa adeò celebris Traiani columna colossum habuit superimpositum, cuius rei fidem faciunt eius nummi. F

DE

A

DE OBELISCIS.

Orum loco Ægyptij suos erexerunt obeliscos, & Græci ἄξιον ὀβελίσκου dixerunt, cui maximi quiq; honores deberentur. Non ineptum autem fuerit animaduertere, Ægyptiorum statuas, quæ antiquitatē sapiunt, graciliores esse, & truncis oblongis propémodū similes, quod quidem non est artificum uel stupori uel imperitiæ imputandū, sed eorū potius diligentia studiumq; considerandū, quippe qui ita facerent, ut diuinitatem minimè corporatam esse ostenderent. Quare Euphranor pictor, idemq; fictor nominatissimus, quem in omni specie admirandum perhibent, nō ita fortè reprehensioni obnoxius, propterea quòd in uniuersitate corporum exilior fuerit, capitibus articulisq; grandior, cùm is præsertim primus dignitates, ac heroum insignia dicatur expressisse.

HEROES.

SEd quoniam in Heroas incidimus, id minimè dissimulabo, quòd Romani Græcos potius quàm Ægyptios imitati, heroū statuas, & eorū qui bene de
B repub. meriti essent, eo maiores faciebant, prout eos maiori honore dignos arbitrabantur: de quo apud Macrobium. Hinc iocosum illud M. Tullij dictū in fratris statuam: nam cùm in Prouincia, quam ille rexerat, clypeatam eius imaginē conspexisset ingentibus lineamentis usq; ad pectus de more pictam, erat autē Quintus staturæ paruæ, Frater, ait, meus dimidius maior est, quàm totus. Apud Virgiliū uerò Dido cùm uoluntariam mortem excusat, quasi ea omnia absoluisset officia quæ à se exigi potuerint, nihilq; à se ulterius expectari posse, quod ad apotheoseos gloriam pertineret, ita secum ratiocinatur:

Vixi, & quem dederat cursum fortuna, peregi,
Et nunc magna mei sub terras ibit imago.

Cur uerò magnam speret, enumerat merita:

Urbem præclaram statui, mea mœnia vidi,
Ulta virum pœnas inimico à fratre recepi.

Oppida autem condere, inter ingentia ea facta recensetur, propter quæ Romulus & Liber pater, & cum Castore Pollux, Deorum in templa recipi meruerunt, ut apud Horatium. Cùm itaq; maiores iusto statuæ uita functis fieri solitæ es-
C sent, Onirocritæ, qui, ut sæpius ostendimus, hieroglyphicis adhærescunt, ubi quis supra humani modi staturam fieri se magnum conspexerit per quietem, mortem illi præsagiunt affuturam: & qui filium paruulum ad uirilem magnitudinem imaginatus fuerit excreuisse, eius identidem mortem expectandam. Hinc Virgilianum illud super oblata uisui defuncti corporis anima, Et nota maior imago: nempe quòd corporeis claustris ueluti prælis exoluta anima post mortem latius dilatari uideatur. Sed enim illa de honoribus opinio & uerior est, & probabilior.

CHRISTI VICTORIA.

ILlud minimè prætereundum, sextidecimi psalmi inscriptionem apud Græcos esse στηλογραφία: alibi aureum insigne Dauidis, ubi interpretes antiquorū repetunt morem, qui columnas, imagines, aut statuas ijs qui strenuè feliciterq; militiam exercuissent, erigere consueuerant. Id uerò laudis uictori Christo attributum, eo psalmo declarari.

PRO PATRIA OCCISI. D

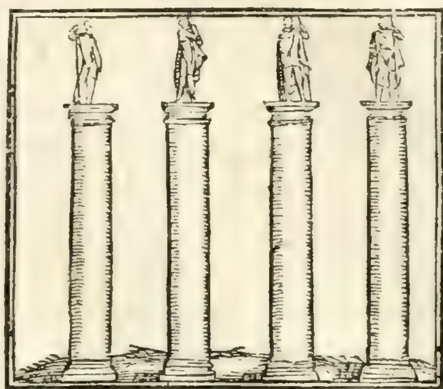

APud autores Græcos locum Athenis fuisse legas Ceramicũ appellatũ, columnis undecunque frequentem, quæ in eorum memoriam erectæ erant qui pro patria pugnando cecidissent, inscriptione adiecta quo quis prælio oppetijsset.

CLARITAS EX POETARVM SCRIPTIS.

PIndarus Timarcho Æginetæ Nemeis:

στάλαν θέμεν παρίου λίθου λευκοτέραν.

Ponatur altè structa saxo Candidior pario columna.

Vbi interpretes per columnam poëma intelligunt. Nam statim subdit ipsemet poëta, quantum claritatis addant poëmata in præstantis alicuius uiri laudem elucubrata.

TELESILLA.

TElesillæ Argiuæ poëtica facultate celebri, galeata statua erecta est in columna, libris circa pedes adiectis, ut alibi diximus, quod maribus Argiuorum, E qui prodierant ad bellum, ad unum cæsis, fœminas armarit, & contra hostes eduxerit, eosque urbis diripiendæ spe profectos retrocedere coëgerit. Exemplum muliebris uirtutis inter paucíssima sæpe cõmemorandum.

ISOCRATES.

ISocrati uerò eloquentiæ magistro statua in columna decreta est ab Atheniensibus, quòd octo iam & nonaginta natus annos, ab institutione nunquam cessauisset.

APOLLO AGYIEVS.

COnspicuæ fuerant apud Græcos columnæ quædã in coni formã desinentes, quas ante fores erigebãt Apollini sacras, ut uerò quidã dicunt, Baccho, ut plerique alij, utrique: nam idem utriusque numen esse, ostensum alibi. Hinc Apollinem Horatius Agyieũ nuncupauit. Eas nonnulli aras uocauerunt, sed columnarũ omnino habere speciem non inficiantur. De his apud Sophoclem:

Ignibus odoris aræ Agyienæ nitent, Suffitu halantes myrrhæ lachrymas barbaro.

Sed cur non Græcos potius uersus apponimus? F

λάμπει δ' ἀγυιεὺς βωμὸς ἀτμίζων πυρὶ σμύρνης σταλαγμοὺς βαρβάρους εὐοσμίας.

Ea uerò de causa Agyieus dicebatur, quòd huiusmodi columnæ in cõpitalibus uicaneisque uijs erigi consuerunt: ἀγυιαὶ enim uiæ quæ ab utraque parte exitus habent.

VICTORIA DE PERSIS.

EXcogitatæ etiam sunt columnæ trophæorũ uice, quæ uictoriã ostenderent, cuiusmodi porticus cognomento Persica Lacedæmone uisebatur, uictoriæ illius index, quã Pausanias Agesipolidos filius cõsecutus est Platæo prælio, ubi parua manu ingentes hostiũ copias profligauit, in cuius præclari facinoris memoriã statuas habitu Persico pro columnis porticu subiecere.

A CARYATARVM OPPROBRIVM.

SImile in Caryatas Peloponnesi populos exemplum editum, quorũ mulieres matronali habitu, stola quippe ad pedes usq; demissa, in captiuitatem abductę sunt, uiris prius ad unũ cæsis, totius Grœciæ in eos conspiratione facta, quòd Persicas partes aduersus Græciam secuti essent. Historiã in exemplo posuit Vitruuius.

BELLVM.

ALiqua etiam columna belli significatum habuit, ut quæ Romæ olim erat ante Bellonæ templum, super quam, quotiescunq; bellum cuipiam indiceretur, hastam iaciebant, eius scilicet ominis causa, quòd spes esset per huiusmo[di] susceptum bellum aut hostes à finibus summouendi, aut ultra præscriptos fine[s] imperium proferendi. Ea autem columna Bellica dicebatur.

SECVRITAS.

INuenire est in nummis aliquot columnã ad securitatẽ additã, ut in eo quem IMP. CÆS. VAL. HOS. MES. QVINTVS AVGVSTVS cusit. Ibi enim muliebre signũ molli & B eneruato habitu stans, læua columellæ innitit̃, dextera palmæ surculum tenet supra uerticẽ exporrectum: inscriptio, SECVRITAS AVG. Quæ quidem species cùm fortè antiquitus fieri soleret, facilè credendum purpureos Tyrannos hinc ab Horatio dictos,

Metuere Fortunam Iniurioso ne pede proruat,
Stantem columnam, Atq; ita sublimi deijciantur loco.

FIRMITAS.

NAm uetustissimũ omnino columnarum inuentum ad firmitatem fuit, quę præsertim uiriles appellatæ sunt, quas alio mox uocabulo, uti superius dictum, Doricas uocauerunt. Nam cùm Græci olim in colonias missi per Asiæ loca Caribus finitima regionibus quibusdam occupatis ædem Apollini Panionio ædificare statuissent, nullaq; adhuc esset symmetriæ proportio, nulla dimensionis norma, cõmenti tamen sunt à pedis mensura, quæ sexta pars est uirilis corporis, columnas dimetiri, rati sic firmitatem ædificijs duraturã apposuisse: easq; C columnas nudas, sine ullo prorsus ornatu, ut uirilem omnino speciem prę se ferrent, erexere, autor Vitruuius. Sedenim & in diuinis literis colũna pro firmitate accepta, ubi prophetico ore dicit Dominus, Ego cõfirmaui columnas eius, de terra loquens, non utiq; quòd eam columnis subnixam esse diceret, sed uirtutẽ, quæ terram in medio rerum omnium sitam suffulcit sustinetq;, per eam loquendi figuram symbolicam, seu dicere mauis hieroglyphicam, nobis indicauit. Eam utiq; firmitatem columnas appellari Basilius etiam interpretatur, & alijs sæpe locis instrumenti ueteris eodem significato columnæ accipiuntur.

MVLIEBRES COLVMNÆ.

CVm uerò Dianę etiã ædem construere uellent, gracilitatem in columnis ad muliebris corporis effigiem cõmenti sunt, easq; octaua parte crassitudinis produxere, spira etiam pro calceo supposita, capitulo uolutisq; uti capillamento concrispatis, atq; alijs muliebrem mundum referentibus ornamentis additis.

VIRGINALES COLVMNÆ.

ADditæ his uirginales etiamnũ columnæ, quæ Corinthiæ nuncupatæ sunt, & gracilitate & ornatu propter ætatis teneritatẽ, & hilariores, & uenustio-

res. Puellæ siquidem & sumptuosius, & magnificentius ornari solent, quàm matronæ, quas cum uittis stola satis deceat ad honestatem. Neq; negarim, succrescente in dies hominum diligentia, alijs atq; alijs dimensionibus columnas excîdi cœptas. D

CALATHVS CERERIS.

OBseruatio calathi, qui locorum ubiq; Cereris capiti superponitur, de quo multa in alio cõmentario, cur id facere consueßent Ægyptij, differuimus. Effecit itidem ut capitula in calathiscorum effigiem columnis præsertim Corinthiacis superaddi placuerit, quamuis Græci omnia suis inuentis libenter adscribunt, & Callimachũ quendã cognomento Catatechnon prædicãt, qui genus id capituli primus excogitauerit, uerisimili etiã fabula, ut ad confingendũ felicissimi sunt, adinuenta: Mulierem quippe Corinthiã quandã, amissa filia corpus sepulturæ mandasse, ac super tumulum calathum rebus ijs oppletum, quibus maximè nata dum uiueret, oblectabatur, statuisse, atq; demum testa superimposita coopertũ reliquisse: accidisse uerò ut calathus ille casu super acanthi radice ibi nata insideret, quare uerno adueniente tempore gramen id pullularet, & calathũ folijs primùm amiciuerit, mox & floribus ornarit, cumq; cauliculi procrescerẽt, obstaculo superstratæ testæ concuruati, capreolos in uolutarũ speciem complicarunt: quo quidem obseruato, ingeniosus faber uenustam eam capitulorũ speciem meditatus sit omnium applausu conformare. Cõmentum quidem hoc eo fauore legentium exceptum est, ut architecturæ magistri sine ulla prorsus contatione illi assensisse uideantur. E

DE MVTILIS.

OBseruare etiam est in omnibus ferè ueterum ædificijs imagunculas quasdam nunc uirili, nunc bouilla, nunc alterius animalis facie, quæ uel mutilos, uel coronas sustentant. Id ab Ægyptiacis inuentis non omnino alienum suo legitur significato.

ATLAS.

NAm quantum ad humanã pertinet effigiem, Atlantem, totius quippe ponderis patientem, id significare dicunt: & huiusmodi sustentacula nimirum à Grecis Atlantis nomine nũcupant, quæ cur à Latinis telamonas uocari nõnulli dicunt, & antiquis architectoribus, & nobis incompertum est: si quid tamen ariolari licet, τελαμῶνας scimus esse lora, quibus sustinetur clypeus, quibusq; brachium insertatur, atq; etiam uinculum, quo ensis uel appenditur, uel manui nõnunquã, ne uehementiori aliquo excutiatur ictu, adalligatur: quare crediderim à sustentando desumptum nomen: τλάσαι enim, τολμῆσαι καὶ τλῶαι est, quod pati, & tolerari Latini dicunt. Illud super Atlante uulgatũ, gestare eum humeris uniuersam mundi machinam, de quo Maro: F

Ubi cœlifer Atlas Axem humero torquet stellis ardentibus aptum.

Inde scilicet fabula cõficta, quòd is omnium primus Solis & Lunæ cursus, syderumq; omniũ motus, ortus & occasus, certa quadam moueri lege deprehendisse creditus, eaq; diligenter obseruata, mortaliũ usui promulgasse. Quòd uerò pro Atlantibus bouilla etiam capita fieri solita dicebamus, uidimus id apud Melinos Romæ: habet enim Petrus compater meus bouillũ caput aheneũ quatuor circiter unciarum magnitudine, pulcherrimè fabrefactum, eo gestu ut aliquid omnino sustentasse uideatur, de quo tamen alibi diximus.

A
DE PERPENDICVLO.

Vandò uerò in hæc ædificiorũ opera prouecti sumus, quid sibi uelit etiam Perpendiculum explicemus.

ÆDIFICATIO, VEL POSITVM.

AEdificationẽ, uel positũ aut cõstructum opus, per id appensum linea, libratumꝙ, denotabant. Nullo enim pacto erigi possent ædificia, nisi facierum angulorumꝙ rectitudo per perpendiculorum indaginem exploraretur: eaꝙ præcipua est obseruatio in ædificijs moliendis, ut structurę omnes perpendiculo respondeant, neꝙ proclinationes, ut uocabulo utar Vitruuiano, in partem ullam habeant.

RECTVS TENOR.

TRansit & ad res alias id significatũ, & ad perpendiculum amussim adijciũt, cùm quid undecunꝙ & quoquouersum delibratum directúmue significare uoluerint: utriusꝙ enim munus est, ut iustus tenor, ipsaꝙ rectitudo adinueniatur.
B tur. Sed perpendiculum in ijs deseruit, quę surrigenda sunt: amussis, & planis & obliquis, & omnibus deniꝙ uniuscuiusꝙ corporis lateribus, per quæ recta linea fuerit deducenda.

DE CARDINE.

D fabricam omnino pertinet cardo: quare si quid super eo dicendũ sit, hoc potissimum loco differendum.

AVTORITAS VEL SVMMA.

HAbet uerò significatum ab eo munere, quòd in ualuis, ostijsꝙ sustinendis præstat, ita ut nunc dignationem, nunc autoritatem, nunc rei summam significet, ex arbitrio scilicet aut ministerio cuius res unaquæꝙ pendeat, cuiꝙ rerum pondera innitantur. Hinc in litibus & causis tale aliquid appellatur cardo, à quo scilicet tota persuadendi ratio pendêre uideatur, quóue omnia congeruntur argumenta, sitꝙ status is, circa quem tam rei quàm accusatoris conatus omnis undecunꝙ exerceatur.

CARDINALES SACERDOTES.

C HAbet & pietas nostra dignationis gradum à cardine nuncupatum. Nam ueluti cardines in ostijs admittendi excludendiꝙ arbitri uidentur, ita illi admittendorum exigendorumꝙ operum, quę ad Christianam faciãt pietatem, concessamꝙ summo Pontifici autoritatem potestatemꝙ tuendam, autores honorificentissimi perhibentur. Fratres hos appellat Pontifex M. decretaꝙ omnia, legesꝙ in comitijs istius ordinis perlatæ, de consultatione eorum, tametsi omnia per se possit, sancire se profitetur. Is enim honos eis habetur, ut huiusmodi sententiarum rogationes in acta summa cum fide referantur.

PIERIVS VALERIANVS AD HIERONYMVM FRACASTORIVM, DE IIS QVÆ PER PALMAM ET Laurum significantur, D

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

QUamuis parua admodũ inter nos consuetudo fuerit, eoq; secessu Oliuetano Veronensis agri, quo mihi per continuum triennium frui temporum eorum permisit quies, dum tu Veronæ tuis, ego ibi meis tum studiis tum negotiis incumbebamus, vix ter facultas data, vt esse vnà possemus. Neq; antea te Patauij, quò me ad Philosophiæ studia contuleram, videre licuerat, quòd inde paulò antè discesseras, quàm ego aduenissem: tua tamen te virtus ita mihi ex eo tempore conciliauerat, vt quem ob summum ingenium, summamq; doctrinam plus te vno diligerem, certè neminem haberem: omnium enim voce cõmendationeq; politissimis literis, & liberalium omniũ artium studiis florebas, clarusq; & celebris habebare, vnde meus erga te, quem adhuc ex facie non agnoscebam, cœpit cultus, qui mox cum ætate accreuit simul, maioribus scilicet in dies ad virtutem profectumq; tuum additis incrementis. E *Ab eo vero tempore quo bella illa calamitosissima, tam aspera, tam continua, me non modò ex tranquillo eo secessu exturbauerunt, verùm tota etiam patria expulerunt, quandiu foris profugus, errabundus, inops vixi, tui semper memor, atq; solicitus fui, quòd vicem etiam tuam, & bonorum omnium ingemiscebam, & vbicunq; locorum ciues tuos dispersos etiam ipsos comperissem, nunc per Aligeros fratres Petrum & Ludouicum, nunc per Althæum, Zauarisium, Turranios, nunc per alios amicos tuos, quos doctrinæ nomine veneror, curabam vt meus erga te amor tibi fieret perspectissimus: idq; officij ab aliquibus ex his mihi non indiligenter præstitum confido. Sed quoniam vel his testibus tam locupletibus mihi nondum satisfaciebam, decreui tandem quaqua ratione possem, aliquod huiusmodi mei erga te animi signum manifestius exhibere. Igitur cùm labores meos in Aegyptiorum hieroglyphica explicanda recenserem, pluraq; id genus cõmentaria in amicos distribuerem, tuq; non in postremis esses, plantas duas insigniores elegi, Palmam, & Laurum, easq; à nostratibus longè diuersas, ex Aegyptiorum quippe lucis à me primùm in Italiam translatas, quas tibi dono mitterem. Palmam quidem, ob sublime illud ingeniũ tuum, quod ad excelsa quæq; prospero euentu sese attollere contendit: cuius euectus pennis toto primùm cœlo Epicyclos summouisti, totq; priorum Astrologorum machinas demolitus, facilem & permeabilem Planetis viam complanasti.* F *Laurum autem, quia tu re optimè in cœlo gesta, ad infima mox terræ loca descendisti, tanquam Hercules alter triumphabundus: sed qui in superiorem orbem nõ, vt ille, de visceribus terræ Cerberum traxeris, qui aconitum ad mortalium perniciem euomeret, sed ab Antipodibus Siphylum illam tuã admirandi vigoris plantã asportares, quæ morbis omnibus, tam cognitis, quàm incognitis, præsentanea remedia, & incolumitatem efficacissimè conferret. Quod verò ad plantas attinet, spero eas à te benignè suscipiendas, deq; earum surculis amicitiæ nostræ firmitatem colligari posse, quam diuturnam perpetuamq; fore mihi persuadeo: quia meus erga te amor, cultus, & obseruantia, talia mihi pollicentur: tuq; vt ameris ab omnibus, ingenij, doctrinæq; tuæ monumenta, vno doctorum omniũ ore celebrata deposcunt: quorum quidem operum, studiorumq; tuorum omnium felicitatem agnoscimus, & omnium posteritati celebrem & illustrem fore plurimùm & ex animo gratulamur.*

DE

A

DE PALMA.

PALMÆ significata plurima traduntur, quorũ præcipuè quatuor ex grauissimis autoribus seligere uisum est: quippe annũ, mensem, iustitiam siue æqualitatem, atq; uictoriam: quorum significatuũ causæ diligentius examinandæ sunt. Reliqua, utpote manifestiora, sponte, nulla solicitata cura, prouenient.

ANNVS MENSISQVE.

CAusæ uerò cur annũ Palma significaret, tris esse perhibentur, eaq; omnium prima, quòd sola omniũ arborum per ortus Lunæ singulos, ramos singulos progenerat. Atq; ita etiam significatum mensis obseruauerunt, ut per singulos Palmæ surculos, menses totidem adnumerarẽt. Par itaq; ut si annus exprimi debeat, Palma duodecim ramis prædita figuretur. Sedenim, etiam si hæc nõ adfuerit curiositas, annum omnino significabit, uel quantum ad mensem attinet, quòd in ossiculis eius ea maximè figura expeteretur quæ lunata esset, quã contra fascinationes pollere plurimùm arbitrabantur. Lunam aũt maximè cauam,
B qualis est cùm octo & uiginti dierum numerũ expleuit, cornibus scilicet infernè deiectis, mensis indiciũ esse in cœlestibus loco suo dictũ. Dianaq; ipsa apud Homerũ Apollinis hymno, mensis & anni arbitros paritura, Palmã amplexata describitur. Altera causa est, quòd Palma, uti Babylonij tradunt, referente Plutarcho, trecentas & sexaginta utilitates mortalibus elargitur, ideoq; anni simulacrũ & insigne: tot enim diebus annus constat, intercalaribus quinq;, de quibus in Vulture, subductis. Alia ratio est, quòd Palmę satus quatuor ex lignis, siue ossa ea maluerimus appellare, quę, uti paulò antè dictũ, in eius fructibus insunt, fieri solet, quę bina iuxtà cõposita subter, binaq; supernè colligant, pronaq; omnia feruntur, quorum inde radices amplexu mutuo cõnectuntur, atq; ita primi ortus promiscui coalescunt, & unus ex cunctis caudex cõficitur.

Annus quoq; solaris quatuor qualitatibus constat, quę tamen ita mutuò connecti uidentur, ut fallente de die in diem qualitatis ipsius mutatione, unus quasi caudex fieri uideatur.

TEMPORIS DIVTVRNITAS.

NOn dissimulabo quasi ἐν παρόδῳ γε, quod Quintius Græcus autor asperum
C quendam locũ, & admodum editũ, superatuq; perdifficilem ponit, in cuius uertice Palma consurgat, cuius in cacumine insideat uirtus: ex montis utiq; asperitate labores uarios, ex Palma temporis, ut Hesiodi interpres ait, diuturnitatẽ innuens. Non enim putabat quempiam ad perfectam aliquam uirtutem peruenire posse, nisi per labores, quos diu tolerasset. Temporis autem diuturnitas quo conuenientius signo figuretur, quàm per id, quod anni & mensis habetur hieroglyphicum adeò manifestum? Sententiã hanc ita sibi desumpsit Quintilianus: Desinit in aduersa niti qui peruenit ad summum, scandenti circa ima labor est. Quod nos in adolescentia ita retulimus:

Incipit oppositam pedibus qui repere molem,
Eximio superat grande labore iugum.
Ut tenet aërei placidissima culmina montis,
Languida felici membra quiete leuat.
Pastus amaritiem rigidæ radicis acerbam,
Molliculi glutit dulcia mella faui.

Hoc sophiæ asperioris iter superantule pergas, D
Dummodo post fellis pocula nectar habes.

ÆQVALITAS.

AEqualitatẽ uerò ea de causa significabat, quòd cùm initio Soli dicata fuerit ante laurum, grauissimi autores asserunt, & Phœbum & uictores hac, non alia quapiam arbore coronari solitos. Quę cùm æquale esset uictorum omnium præmium, æqualitatis inde symbolum assecuta est. Sanè Plutarchus & Pausanias autores sunt, Palmę precium, qua multis in certaminibus uictores æquè coronarentur, à Theseo primùm institutum, cùm à Creta reuersus in Delum appulisset, & Apollini ludos edidisset. Siue ea de causa sit excogitatum, quòd arbor ea folijs sit maximè æqualibus, ideoq; uictoribus cõueniret, quòd æqua eorum laus atq; præmium esset.

IVSTITIA.

FRuctum præterea reddit pari cum folijs æquilibrio, atq; hinc iustitiã significari uoluerũt. Præter hæc incorrupta est Palmæ materies, ac propémodum senij nescia, perinde ac decet incorruptos esse, neq; unquã temerè flecti aliorum E quorunquã arbitrio, iustitiæ administratores. Folia demũ, nisi ui tollantur, nunquam amittit, quare illam congruenti epitheto ἀείφυλλους, atq; etiam ἐμπεδόφυλλους appellauerunt, cùm & laurus, & oliua, & myrtus, ac aliæ quædam, quibus est perennis foliorum uiror, succrescentibus alijs priora decutiant. Eademq; immobilitas expetitur in iustitia. Quòd uerò ponderibus resistat, & in aduersum incuruet, facere idẽ Iudices debẽt, atq; reluctabundi, seductores pellacesq; omnes detrectare, neq; muneribus, neq; uiolentiæ cedere. In hanc sententiã Leuitico celebrandis ferijs XV. mensis septimi, Palmarũ surculos, quos Græci spathalas à gladij forma uocãt, legislator sumendos præcipit. Theologi per eos iuuenescentia iustitiæ germina interpretantur. Iustus enim, ait Psalmographus, sicut Palma germinabit, propterea quòd nihil est in uniuersa Palma, quod respui debeat, ita tota ab intima medulla ad extremũ usq; folium humanæ necessitatis usibus est commoda, idq; multipliciter, perinde ac in ijs qui iustè uiuunt nihil reperias, quod non undecunq; utile sit ac cõmendabile.

SOL.

NEque quidem ea de causa tantùm Palma Solis hieroglyphicum est, quòd F anni uicissitudines referat, quantum quòd figuram solarium radiorum imitari quodammodo uideatur. Vnde sacerdotij ueteris autores, qui, ut Proclus ait, à rebus apparentibus superiorum uirium cultum adinuenerunt, ab hac similitudine solare quid in Palma esse arbitrati sunt. Et apud L. Apuleium legas, mystico eo sacro quo initiabantur Isidi, caput, ad solarium radiorũ similitudinem ostendendam, Palmæ candidæ folijs in modum radiorum prosistentibus redimitum.

VICTORIA.

VIctoriæ demũ in Palma significatũ, ex nummis, picturis, sculpturisq; omnibus uniuersæ iam plebeculę manifestũ est. Eaq; elocutio toties usurpata Ciceroni: Docto Oratori Palma danda est. In quadrigis qui Palmã primus acceperit. Quã Palmã utinam dij immortales tibi Scipio reseruẽt. & similia. Et causam multi prodidere, præcipuè uerò Plutarchus Symposiacôn octauo, quã etiã posuerat Aristot. nempe si super arboris eius lignũ, magnũ quantumlibet pondus imponas, Palma minimè deorsum cedit, nec infrà flectit, sed aduersus põdus resurgit

A surgit, & sursum nititur in contrariũ fornicata. Eaq; de causa in certaminibus Palmam signum esse placuit uictoriæ, quoniam, uti dictum est, ingenium eiusmodi ligno est, ut urgentibus prementibusq; non cedat. Videre uerò est Palmam caudicibus sursum uersus collectis in nummo Neroniano, ubi idem ipse aprum impetit ueru, uictoriæ nimirum, quam de confecta fera consecutus esset, hieroglyphicum. Et felicis augurij causa Augustus Palmam inter iuncturas lapidum enatam ante domum suam, in compluuium deorum Penatium transtulit, utq; coalesceret magno opere curauit, Cæsaris factum secutus, qui castris locum capiens, inter syluas, quas cædebat, repertam Palmam conseruari ut omen uictoriæ iussit. Ad hæc Cæsarianæ uictoriæ aduersus Pompeium in Pharsalia prælio cõmisso Trallibus Palma ostentum dedit, exorta repentè eodem fermè tempore, quo hæc gesta sunt, penes Cæsarianæ statuæ basin, quæ in templo Victoriæ dicata erat: quamuis omnis circa statuam locus natura solidus, & durissimo lapide instratus esset. atq; huius generis ostenta multa apud ueteres memorantur. Minimè uerò prætereundus est nummus æreus cum ingenti Palma, eaq; dacty

B lis fœcunda, cuius inscriptio est, AL. Æ. quæ dubio procul uictoriam Alexandriæ Ægyptiacæ significat: quod ut magis explicetur, ab altera facie spica est cũ inscriptione, ΚΑΙΣΑΡΟΣ.

IVDÆA.

DEsumuntur hieroglyphica plerũq; à rebus quas egregiè aliqua regio ferat: ut Cyrenaica per silphium, quod in Batti nummis cusum uideas. A Palmarũ uerò feracitate Iudæa eius arboris pictura significatur. Sanè in Titi nummis passim uidere est eius prouinciæ simulacrum arbori Palmę adalligatũ, cum inscriptione, IVD. CAP. Vbi uerò inscriptio est Cæsaris Vespasiani, atq; ibidem IVDÆA CAPTA, mœsta sedet ipsa manu quasi faciem complodens, adstat ipse iuxta Palmam. In alio cum eadem inscriptione signũ est, quod dextera altè innititur pilo, læua sceptrũ gestat, læuumq; pedẽ iacenti galeæ superponit.

IACTVRA.

COntrà uerò, uel deiecta, uel casu aliquo uitiata, iacturæ imminentis prodigium habebatur: ueluti ænea illa quam Athenienses in Delphici Apollinis templo dedicarant, rei aduersus Medos feliciter gestæ monumentũ. Paulò antè

C quàm aduersus Syracusanos mouerent, infaustæ signũ expeditionis fuit, quòd eius fructus, qui ex auro constabãt, corui alites inauspicatæ pluribus diebus impetierunt, eosq; partim deuorarunt, partim deiecerunt.

NVPTIÆ.

SEd cur nuptiarum etiam significatum in palma dissimulemus? qui picturam huiusce rei tam elegantem legerimus apud Philostratum, Imaginibus, qui paludibus & fluuijs hoc superaddit ornamentũ, Palmarũ quippe ueluti fornicibus ductũ, pontem fluuio superiniectum. Nam cùm Palmarũ alia mas, alia fœmina sit, inuicemq; maritali quadam copula coniugentur, maresq; attrahant ad sese fœminas, neq; illæ congressum, quantumcunq; adniti possunt, aufugiant, sed ultro ramis ab utraq; uicissim contrà ad osculum quodammodo exporrectis, manifesta dent mutui desiderij signa, is duas, & huius scilicet & illius sexus Palmas in ripis fluuij oppositas è regione statuit. Hìc uerò mas amore correptus plurimùm incuruatur, alteq; sese supra fluuium protendit. Fœmina uerò, quantumlibet procul sita sit, neq; apprehendi possit, inclinat se tamen, & obsequij quoddam & ipsa studiũ præ se fert. Aquã itaq; quodam ueluti ponte

coniungunt, difficili tamen & inaccesso transitu, propter foliorum asperitatem. D
Hanc utique speciem ex Philostrato qui pinxerit, nuptiarum & cõiugalis amoris hieroglyphicum, ex ipsius naturæ gremio desumptum, summa etiam cum uenustate descripserit. Quò uerò maior huic argumento sit fides, eam palmarij diligentiã adhibent, ut mares eo saltem interuallo à fœminis distent, ut puluis uentorum flatibus à folijs sublatus in fœminarũ folia incidat, quod satis ad fœcunditatem facere compertũ est. Sed mirũ dictu, quòd si qua procul à mare abstiterit, ut neque puluis, neque aura, odórue eius ad eam permeare posit, excogitauerũt coloni funem à mare religatũ ad fœminã usque producere, atque ita quasi maritali uinculo copulatam, masculo uiru clanculum per funem irrepente fœcundam fieri, quæ prius in ea sterilescebat solitudine. Diophanes autor Græcus Florentinum citat, qui suis in Georgicis multa de Palmæ amore conscripsit, contabescere eam maris desiderio, quod nulla dissimulatione profiteatur, modò radices uersus eum porrigens, modò uerticis in eum proclinatione, fructũ ferre pernegando, agricolamque demum cogi amantem huic inuestigare, qui multas Palmas mares manu amplexuque contingat, mox ad amore perditam rediens, eam amplexetur, attrectetque manibus. Flores quoque mari prius impositos tollat, & supra fœminæ uerticem imponat. Quæ ne quis fabulosa suspicetur, istiusmodi amoris exemplum atque coniugij nostro dedere tempore. Siquidem uir clariss. Iouianus Pontanus, homo minimè futilis, & quẽ fabulas pro historia, de re maximè suo tempore omnibus conspicua, scribere puduisset, duas celebrat Palmas, marem unum Brundusij, fœminam alteram Hydrunti, quæ diu steriles permanserint, donec scilicet paulatim succrescentes, nondum alteram altera contueri poterat: ubi uerò tantum adoleuere, ut sese inuicẽ conspicere potuerint, longo quantumlibet multorum stadiorum tractu disidentes, fœtificare cœperint. Sed cur non ipsum audiamus? E

Brundisij latis longè viret ardua terris
Arbor, Idumæis vsque petita locis.
Altera Hidruntinis in saltibus æmula Palma,
Illa virum referens, hæc muliebre decus.
Non vno creuere solo, distantibus agris, F
Nulla loci facies, nec socialis amor.
Permansit sine prole diu, sine fructibus arbor
Vtraque, frondosis & sine fruge comis.
Ast postquam patulos fuderunt brachia ramos,
Cœpere & cœlo liberiore frui,
Frondosique apices se conspexere, virique
Illa sui vultus, coniugis ille suæ,
Hausere & blandum venis sitientibus ignem,
Optatos fœtus sponte tulere sua.
Ornarunt ramos gemmis, mirabile dictu,
Impleuere suos melle liquente fauos.

Est idem amor in Pistacijs, ex quibus semina cùm panguntur, mas & fœmina cõmitti debent coniunctis naturis, ita tamen ut mas ad Fauonium dorsum uertat, ut monet Demageron.

INNO

A INNOCENTIA.

NE uerò nostratia prætereamus, in sacris nostrorum literis eo loco ubi, Statura tua similis facta est Palmæ, legitur, Ambrosius significari ait uiriditatē pueritiæ, atq; naturalem eius innocentiā, quam à uitæ primordio receperimus, seruandam esse, & ut fructū nullo foliorum defluuio suo tempore maturemus, admoneri. Idq; de Assertore nostro piorum conuentus canere, Iustus ut Palma florebit. Tardè uerò proficit Palma, sed diu in uiriditate persistit, ait Eucherius: ita Ecclesia sancta per multas difficultates ad firmum fidei statum uenit, auctaq; iam & propagata, statura nimirum diu.

PIORVM VITA.

SIgnificat & piorū uitā Palmæ species, propterea quòd sicut interior eius caudex & tenuis est, & corticū scabritie perplexitateq; uisu minimè iucundus: superior uerò pars uisenda, tum trunci tum ramorum amplitudine, amœnaq; pulchritudine uiriditatis expanditur, ita piorum conditio prima facie contemptibilis uidetur, sed in mirificā demum exit morum uirtutumq; pulchritudinē.
B Sed cur nō ipsa Eucherij sanctissimi doctissimiq; uiri uerba subtexā, in hanc sententiam? Habet quiddā aliud Palma, quo à cunctis arborū generibus differat. Omnis enim arbor quæ in suo robore iuxta terrā uasta subsistit, crescendo superius angustior euadit, & quantū paulisper sublimior, tanto in altū redditur subtilior. Palma uerò tenuis ab imo inchoat, & iuxta ramos aut fructus ampliori robore cōturgescit. Quibus itaq; alia arbusta nisi terrenis mentib. assimiliari possunt, inferius uasta, superius angusta? quia nimirū omnes mortaliū in hoc seculo degentiū delectationes in terrenis rebus sunt fortes, in cœlestib. debiles. Pro temporali enim gloria usq; ad mortē appetunt desudare: pro spe uerò perpetua ne parum quidem in labore subsistūt. Pro terrenis lucris quaslibet iniurias tolerant, & pro cœlesti mercede uel tenuissimas unius uerbi contumelias ferre non possunt. Vt terreno iudici totos dies assistant fortes sunt: in oratione uerò corā Domino, uel unius horæ momento lassantur. Sæpe nuditatē, uigilias, famē pro acquirendis diuitijs & honoribus tolerāt, & multa se abstinentia cruciant: quod bis aut semel in hebdomada pati pro salute animi, grauissimū ducūt. At contrà ex æqualitate Palmarū designant iusti, qui uita proficiunt, qui nequaq̄ in terre-
C nis studijs sunt fortes, & in cœlestibus debiles, sed longius atq; distātius studiosos se Deo exhibent, quàm seculo fuisse meminerūt. Rectè itaq;, uti suprà dictū, Iustus ut Palma florebit. Illud addam ex sextis Hebræorū castris apud Hieronymū: Veluti XII. dulcis aquæ fontes ad Elim reperti, XII. indicarūt Apostolos, de quorū fontibus aquæ deriuatæ, uniuersi terrarum orbis ariditatē affluenter irrigarunt, ita Palmę numero septuaginta cibum ostenderunt, quē mortales à totidē secundis Apostolis appositū essent accepturi. Cibus enim doctrina, uti sæpius dictū. Quoniā uerò Crux Domini, quę Palma ea est, in quā ascensurū esse Dominū Prophetæ prædixerant, longo stipite & in altū surrecto, in transuersumq; latè porrecto fuisse fert̄, significasse etiā uidet̄ illud antea dictū, Cùm exaltatus fuero omnia trahā ad me: ipsa enī manuū extensio duos populos Israëliticū & Gentilē ad Deū trahere, & in unū cōgregare uidebat̄, ut seniores dixisse scribit Irenæus: non ab re fuerit, ut pijs quacunq; ratione possumus satisfacere studeamus, signū id & uictorię & salutis, quo pacto pij ueteres figurarint, adscribere. Cōtus erat prælongus, cuius apex in ρ Grææ literæ similitudinē incuruabatur: inde paulò infra X Græca identidē litera sua insignis decussatione addita

erat, id Christi nomen ostentat. Inde qui Crucis signũ faceret bacillus trãsuersus, cui uelũ aut mappula solebat appendi uexilli loco. Hæc duo significabant apud Græcos, quorum characteribus signata erant, CHRITVS PASSVS, aut CRVCIFIXVS. Inde pro delubro pedamentoq; aliquo, uasis alicuius forma, orbiculis, aut ouis, aut alijs gestaminib. castrensi more altero super alterũ suffixis subijciebant, in hunc scilicet modulũ. Quod ultimo loco subiecimus, forma loculi est, in quẽ uexilla figebant, de quo alibi plenius. Agite uerò qui signum hoc sequimini, & in eius imperiũ iurastis, salutẽ uobis atq; uictoriã inde certissimã pollicemini. Nõ enim tumultuarium hoc, aut temerè cõcitatæ cuiuspiã multitudinis fortuitũ est signũ, quod elementa porrò omnia, quod humana omnis natura, quod bruta, quà licet, exprimere conant. Dissecat terra punctis quatuor, à quib. ductæ lineę crucẽ figurãt. Puncta, Oriens & Occidens, Septentrio, Meridies. Sanctius in ea animal Homo, brachia cùm precat in crucẽ extendit, uel saltẽ pectus signat à fronte ad umbilicũ, ut descensum à cœlo in terras nostri numinis indicet, mox ab læua, à corde quippe ad dexterã papillã (in dextera em̃ bonorũ operũ motus) crucẽ delineat. Per mare uerò quę uolitãt nauigia, si optatũ cursum arrepturа sint, antennas malo in crucis effigiẽ applicãt: quæq; cœlum alites secant, passis alis crucẽ ostentant. Nos igitur faciẽ & pectus cruce signati, tutius & animosius unumquodq; uirtutis opus aggrediamur, fluxarum cogitationũ inundationes transeamus incolumes, præpetiq; uolatu supra cœlũ attollamur, adminiculo signoq; crucis omnia feliciter executuri, stratisq; & superatis dolosissimi hostis insidijs, eiusq; conatibus euersis, in Domini nostri cruce tantũ gloriati, trophæa, more ueterum, uictoriarumq; triumphos ipsa cruce designata suspendamus.

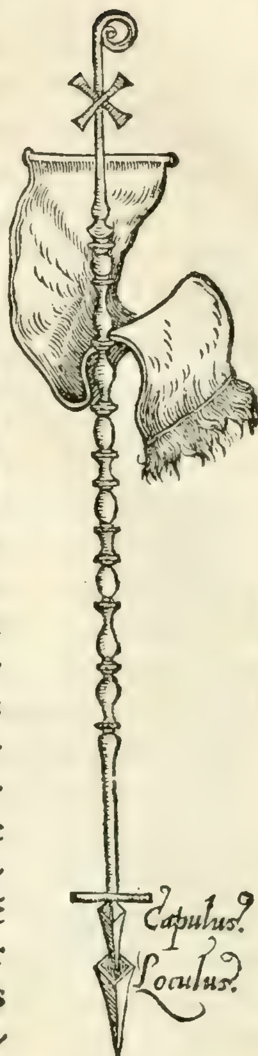

D

E

DE LAVRO.

F

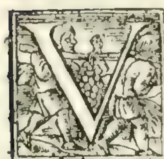

VVlgatum illud est, Laurum Apollinis insigne perhiberi, eiusq; fronde, Palma iam posthabita, eius simulacra coronari. Neq; tantùm ea de causa, quòd Laurus in ore palumbi uim medicã indicet, quæ plerisq; uolucribus præsentaneo est remedio, quantum quia sit, ut Eusebius ait, ignea, ideoq; à dæmonibus maximè odio habetur. Vsta præterea resonat, quod quandã prædicendi uim habet. Ignispiciũ enim nõ tantũ splendore, uerùm etiã crepitu portendit, frequentissimo poëtarũ omniũ assensu. Ferunt uerò Empedoclem, qui animã esse igneã statuebat, Lauri natura cõsiderata dicere solitũ, si homini sit in animaliũ quodpiã transmigrandũ, optandũ maximè ut in leonẽ transiret, cõmodissimum enim id animę quæ hominẽ incoluisset hospitiũ futurũ. Sin uerò arbor esset subeunda, in nullã cõmodius q̃ in Laurũ fieri transmigrationẽ. Pindarus atq; Callimachus Apollinẽ memorãt interfecto Delphico dracone Laureã induisse quasi supplicẽ: erant enim supplices coronati apud Veteres. Aristophanes dominũ & seruũ oracula cõsulturos coronatos inducit, Pluto. Quin & Liber Lauro coronabatur, in qua ex Indis triumphasse fertur: diesq;

A diesq; in illum solennes, magna olim corona dicebantur, ut tradit Tertullianus. Laurea itaque Apollini & Baccho sacra, illi ut Deo telorum, huic ut Deo triumphorum. Quanquam & Myrto milites redimiri soliti: ita Claudius Saturninus, qui librum edidit de coronis. Est & alia ratio cur Laurus Apollini sacra dicatur: legimus enim apud Serapionē Ascalonitā, Lauro ad dormientiū caput apposita, uera uideri somnia. Id ipsum Antiphonē, Philocrū, & Artemonem, qui de somniorū interpretatione scripserūt, asseuerasse comperimus. Neq; quidem Eustathij interpretamentum super hoc, parui fecerimus, qui Daphnen ideo dictam ait, quod δα sit intensionis particula, & φανεῖν, quod loqui & canere est, in compositionem accedant. Apud Hesiodū interpres Theogoniæ Laurū ait ἀνεγεῖν πρὸς τὸν ἐνθουσιασμός. Hinc uaticinantes Lauro coronari solitos ait interpres Aristophanis. Et qui bella sequebantur uates, in summa galea Lauri conum gestabant.

VATICINIVM.

QVocirca non imperitè Aphthonius Laurum uaticinij symbolum esse dicit,
B quā μαντικὸν φυτὸν Dionysius in præceptis de Panegyricis scribendis appellat. Nam quòd uates δαφνηφάγοι uocitarentur, non ex eo tantùm, quòd ille dixerit, Laurumq; momordit: & Sibylla apud Tibullum, Sic usq; sacras innoxia Lauros uescar, desumptum est, uerùm etiam ex Sophoclis Cassandra dicentis, δάφνην φαγὼν ὀδόντι πιέζετο στόμα. Eodem modo Lycophron, δάφνην φαγὼν φοίβαζεν ἐκ λαιμῶν ὄπα. Porrò Daphnem puellam, ut Plutarchus scribit in Agide, Pasiphaës nomine Spartani coluerunt, quæ oracula, ut aiunt, certissima sit dare solita.

CVSTODIA.

PRo custodia uerò Laurū poni, & incolumitatis esse symbolum ex Proclo didicimus, qui ueteres ait Laurum tutelæ consecrasse, & in sacrificijs, & in locis ubicunq; uel sata, uel affixa fuerit, incolumitatem præbere. cuius rei nō ignarus Ouidius, tutelæ huius ergò illud de Lauro dixit: Mediamq; tuebere quercum. Quod ita mihi libet interpretari, ut ad ciuicæ coronæ sospitamentum & tutelam statueretur: id quod ex nummis quibusdam intellexi, in quibus ciuica posita est, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo adcuruati. Literæ, OB CIVIS SERVA-
C TOS. Duo huiusmodi sunt apud me, in quorum uno literæ circumductæ, C. GALLIVS. C. F. LVPERCVS. III. VIR. AAA. FF. In altero, L. NEVIVS SVRDINVS. III. VIR. AAA. FF. Quid uerò sibi uelint elementa illa, quippe A triplex, & F geminum, si quis quæsierit, sciat id significare, Auro, Argento, Ære, Flando, Faciundo. Inueniuntur uerò & in Augusti nummis, & alibi. Eadem uerò specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam Augusti foribus affixam Ouidius scribit, quamuis nonnulli arbores ipsas satas putant, quia ita scriptum à poëta sit:

Postibus Augustis eadem fidissima custos
Ante fores stabis, mediamq; tuebere quercum.

Idem sibi uult nummus argenteus in quo duo Lauri surculi cum radicibus, in quorum medio erecta est columna Ionica, supra cuius capitulum carchesium est, in medio parma affixa, cum literis S. C. Nam ab utraq; columnæ parte in albo singulatim literæ E. X. adscriptæ. Altera inscriptio est, DIVVS AVGVSTVS VESPASIANVS. quod apotheosin ipsam sapit. Sed ex his satis superq; est ostensum, Laurū pro custodia & tutela poni, & eorum quæ perpetuò

ſoſpitari, conſeruari, ac uiuere uolumus, ſignum. Accedit & illud ad ſoſpitamentum, quòd eius arboris folia fulmen non icit: eaq́ de cauſa Tiberius cùm fulmina coruſcationesq́ ſupra modum expaueſceret, cœlo turbido Laureã ſibi ſolitus eſt imponere, non ſecus ac eadem de cauſa Auguſtus ex uituli marini pelle cingulum geſtare. D

POETICA VIS.

QVæ quidẽ perennitatis aut diuturni temporis uita cũ à nullo magis, quàm à poëtis ipſis expetatur, meritò Laurus unà cum hedera, cuius circa uetuſtatem opus omne, poëtis dedicatæ ſunt: aliorum enim ſcriptorum autoribus non tam fama quàm utilitas etiam quæſita, ſola poëtis gloria, & uicturi nominis cupiditas inſita eſt, nec, ut eleganter & uerè dixit Ouidius, petitur ſacris niſi tantũ fama poëtis. Quòd uerò datum ſibi laureum ſceptrum à Muſis canit Heſiodus, laborem & diligentiam ſcribentis indicat, propterea quòd ueluti ſunt amara lauri folia, ita uirtutis ſudor, uel ipſo eodem teſte laborioſus. Vnde chartas Cornelij laborioſas Catullus pro magna laude celebrat. Nam cùm Heſiodus pauperibus fuerit parentibus genitus, ueriſimile eſt eum non ſine magna difficultate proficere potuiſſe. Ita enim Zezes, quòd Muſę nouem eum Lauro coronarint, labores & amaritudinem eius in doctrina comparanda commonſtrant. E

AVTORITAS IMPERATORIA ET TRIVMPHALIS HONOS.

ESſe uerò Laurum inſigne triumphantium, nõ ex eo tantùm quod apud Ouidium legitur,

Tu ducibus lætis aderis cùm læta triumphum
Vox canet, & longas viſent Capitolia pompas.

quantum ex multis ueterum monumentis innoteſcit. Illud quoq́ ſatis conſtat, Imperatores triumphi Lauream ad Iouem Capitolinum ferre ſolitos, atq́ eam in eius gremio relinquere. Laureata uerò Imperatorum capita in nummis paſſim habentur. Atq́ hîc non incongruum fuerit ea quæ de Laureto, unde triumphaturi laureas ſibi decerpere conſuerant, memoriæ prodita ſunt, repetere. Liuiam quippe olim poſt Auguſti ſtatim nuptias Veientanũ ſuum reuiſiſſe, ibiq́ tum illi gallinã albã, quæ ramulũ Lauri roſtro tenebat, à præteruolanti aquila, quæ illam rapuerat, in gremiũ demiſſam, cumq́ nutriri alitem pangiq́ ramulũ placuiſſet, tantã pullorũ ſobolẽ proueniſſe, ut Tranquillus ad ſua uſq́ tempora uillã eam Ad gallinas uocitatã atteſtet. Tale uerò Lauretũ fuit, ut triumphaturi Cæſares inde Laureas boni ominis gratia decerperent. Fuitq́ mos triumphantibus, alias cõfeſtim eodẽ loco pangere. Adeò uerò Laurus triumphantiũ propria fuiſſe uidet, ut obſeruatũ ſit in huiuſmodi Laureto ſub cuiuſq́ obitũ arborẽ ab ipſo inſtitutã elanguiſſe. Ex quo etiã prodigij cauſam intelligas, quod Iulij Cæſaris cædẽ pręmonſtrauit, cùm pridie Idus Martias auis Regaliolus cũ laureo ramulo Pompeianę Curiæ ſeſe inferẽs, à uarij generis uolucrib. ex proximo nemore perſequentibus ibidẽ diſcerpta eſt. Nouiſsimo uerò Neronis anno in quo Cæſarũ progenies defecit, ſylua illa Veientana radicitus omnis exaruit, & quicquid ibi gallinarũ erat, interijt. Tali portento fuit Alexãdro Seuero Laurus alia ingens & antiqua, quę in palatio cuiuſdã ciuitatis, à qua proficiſcebat ad bellũ quod contra Germanos parauerat, ſubitò collapſa, mortis itidẽ eius indiciũ habita. Contrà nõ temerè boni ominis Lauri folia, quę circa Pompeij faſces F

illigata

A illigata fuerãt, cùm longo itinere per arida & inculta loca iam exaruissent, eo tempore quo in uico quodam Galatiæ cum Lucullo in colloquium descendit, detracta, & à Lucullianis lictoribus recẽtia & uiridia, quæ penes eos plurima erãt, liberaliter suffecta: quod summã gloriæ, rerum à Lucullo gestarũ ad Pompeiũ transituram interpretatum est, ut paulò pòst subsecutũ. Et Romæ lamentabunda Luculli uox audita, Pompeius res meas in Asia gestas eleuauit.

PVRGAMENTVM.

SExtus ait laureatos milites currum triumphantis sequi solitos, ut quasi purgati à cæde humana intrarent urbem: proindeq; suffitionibus omnibus Laurum adhiberi solitã fuisse, uel quòd medicamento siccissima sit, uel quòd omni tempore uiret, boni ominis causa perpetua reipublicę uiriditas hinc optabatur.

VICTORIA.

QVantum ad aruspicinam pertinet, Laurus uictoriã aliquando præmonstrauit: ut ea quæ in domo Alexandri Seueri iam infantuli nata iuxta Persicum arborẽ, intra unũ annũ Persicũ ipsam incremento mirabili superauit: unde aruspices futurũ prædixere, ut puer is olim Persas euinceret, quod euentu postea
B comprobatũ est: sub eo enim primò Persę serui apud Romanos fuere. Quare apud Virgilium ex ea desumptũ doctrina legas de uictore: Viridiq; aduelat tempora lauro. Notũ illud est, solitos esse imperatores Romanos, re bene gesta literas Lauro reuinctas mittere, uictoriarum & lætitiæ nuncios, quæ Laureatæ dicebantur, quod Epistolis ad Atticum, & alibi habetur. Hinc Ouidius:

Non ego victrices Lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.

Apud Marcellinũ, ubi de uanitate Constantij loquitur, suorũ ducum uictorias sibi adsciscẽtis, laureatas literas missitatas inuenies. Quare Plinius XV. Laurus Romanis præcipuæ lætitiæ uictoriarumq; nuncia, additur literis, & militum lanceis, pilisq;. Vnde legere est in Pompeij gestis, cùm is in Arcadia equestre certamen ageret, ludi gratia aduenisse tabellarios ex Ponto, gestantes iaculorũ cuspides Lauro coronatas, ex quo læta nunciare antequam literas redderẽt cogniti sunt. Mithridatem enim sibi mortẽ consciuisse nunciaturi uenerant. Victores Delphis Pythijs certaminibus ea peculiariter lauro coronabantur quę Del-
C phica nominabatur, cuiusmodi genere & triumphantes Romæ: ea enim longè uiridior est, maximis baccis, atq; ex uiridi rubescentibus: unde nonnulli cõmentati sunt, in quatuor certaminũ præmijs quæ recensentur ab Archia, per malum grandiores has Pythiæ Laurus baccas intelligi, de quo apud Lucianum uideas de pomis in templo Apollinis decerptis.

IVRGIOSVS.

QVòd uerò iurgiosum notari per Lauri ramũ alicuius manu prætentũ nonnulli dicunt, Græcorum cõmentum est, non Ægyptiorum: idq; desumptũ ex historia. Nam Bebrycia Laurus erat in Amyci portu, à qua ramũ quicunq; decerpsisset, tandiu fieri iurgia solebant, quoad abijceretur: quod traditũ est ab Apollodoro libro primo de Ponticis heroibus. Sed enim particularia hæc inter hieroglyphica locũ non habent, quia necesse est, quod rectè sit exprimendum, id uniuerso generi competere, unde ipsa desumitur significatio.

REMEDIVM.

QVæ uerò de scipione laureo memorantur, significare id remedium contra pericula & insidias, quæ à quopiam intententur, ut apud Sudam legitur, nõ

ea tantùm cauſa eſt, quòd contra uenena pollere Laurus creditur, ſed huc faciũt D
ea omnia quæ ſuperius recitauimus, ubi tutelam & cuſtodiam per Laurum ſignificari docuimus. Quin & Æſculapij caput Laurea redimitũ non alia de cauſa dicunt, niſi quia ea arbor plurimorum ſit remediorum. De medicina uerò diuinitus reuelata, quæ per Lauri ramum, aut folium in columbæ roſtro oſtenderetur, in alitis eius cõmentario diximus. Præſtant & hordeo condito incolumitatem Lauri folia, ſi ſicca grumis immiſceantur, aut ſupernè ſternantur, diuq; à uitio cõſeruant, ut Demagerontis præcepto admonemur, in ijs quę à Conſtantino Cæſare ſelecta ſunt. Quin Romani, ut apud eundem Cæſarem, Laurum boni genij plantam ſunt appellare ſoliti: perſuaſumq; habuere, locum, ubi Laurus eſſet, neque à ſacro ullo morbo, neq; à dæmone infeſtari. Et ſalutaris ominis gratia, folia ipſius à populo Calendis Ianuarij magiſtratibus offerebantur, unà cum caricis.

DE CEDRO.

AD Palmam & Laurum pro poëtis & Cedrum & Myrtum adiungere glorioſum eſt, cùm de præſtantibus inſigne dictũ illud proferri ſo E
leat, Et Cedro digna locutus. Ante alias enim arbores Cedrus æternitatis hieroglyphicum eſt, quia materia eius neq; putreſcit, neq; cariem patitur. Hinc Arca fœderis ex Cedro fabrefacta eſt. Et Cedro digna loqui dicuntur illi, qui ea ſcribunt quæ nulla temporis iniuria ſit abolitura.

EXCELLENS.

ALibi diuinis in literis excelſioris potentiæ uiros indicat, Pſalmo: Sicut Cedrus Libani multiplicabitur. Et alibi, Confringet Dominus Cedros Libani, hoc eſt, potentiores. De medulla uerò Libani ablata à Rege barbaro, pro nobilitate protrita, dictum in Aquilæ cõmentario. Sed iam ad Myrtum.

DE MYRTO.

GENIVS ET VOLVPTAS.

SAtis quidem exploratum eſt ex omnium ferè poëtarum lectione, Genium & Voluptatem ex Myrto ſignificari. Arbuſculam eam omnium delicatiſsimam aiunt, perpetuo tam uirore ſpectandam, quàm F
foliorum ſpecie, ſuauiſsimoq; odore præſtantem: ut non immeritò ſit Veneri Deæ omnium delicatiſsimæ dedicata, unde meruerit Pelops Hippodamiæ nuptijs potiri certaminis uictor auxilio Veneris, quòd ei ſimulacrũ ex pullulante Myrto feciſſet.

VENVS.

NAm, qui Venerem pingunt, libenter illi myrteam coronam imponũt, quo coronatam eam in iudicio Paridis aſtitiſſe Nicander ait Alexipharmacis, atq; ea de cauſa huiuſmodi arbuſculam & Iunoni & Palladi odio habitam in poſterum. Apud quem animaduertas Dictynnam Palladem appellari, quamuis gloſſemata quædam aliter exponant. Neque uerò diſsimulandum, Myrtum pudendi muliebris habere ſignificatum. unde apud Ariſtophanem legas, οὐδὲ τῶ μύρτω θίγεν ἐῶντι, πρὶν ἐξ ἑνὸς λόγω σπονδὰς ποιησόμεθα ποτὶ ταὶ ἑλλάδα. quod ita reddemus: Neque rem aggredi uenercam, priuſquam Græciam fœdere iunxerimus. Sed Myrtum Pollux carunculam intra pudendum muliebre ponit laſciuo quodam motu interim ſubſultantem; quò forſitan ſpectat Ariſtophanicus ille io-

cus

A cus, ubi chorus senum Lysistrate ait: Ensem posthac gestabo in Myrti ramo. In commentario Serpentis Hecates fabulam recitauimus, quam multis modis Faunus pater solicitauerit ad stuprum, cùm eam paternæ petulantiæ reluctantem modò uirga myrtea uerberaret, modò uini tormentum adhiberet, mox in anguem conuersus spiris totam implicuerit, atque ita uoti compos euaserit. Ibique uirgam myrteam, nequitiæ imaginationē, uinum mentis hilaritatem, anguem multiplices uoluptatis nodos hieroglyphicè significare ostēdimus. Nam quod ad Myrtum attinet, apud Maronem,

Quos durus amor crudeli tabe peredit
Secreti celant calles, & myrtea circum Sylua tegit.

OVATIO.

MYrtea uerò corona triumphantiū militum capiti gestata, rem bellicam sine sanguine confectam significabat: uel cùm quid bello non indicto per occasionem captum fuerat: tunc enim ouatio decernebatur, nō triumphus, atque ita myrtea utebantur corona, facilitatis indicio, cùm in triumpho ob uictoriā cum B labore partam laurea gestari solita esset, de qua superius.

HILARITAS.

ERat & hilaritatis indicium ramus myrti, quem ueteres inter uina alter alterī porrigebant. Mos enim fuit in conuiuijs eo circumlato ramo unumquenque discumbentiū ad cantandum excitare. Singuli enim conuiuarum accepto in manus myrti ramo, partes canebant suas: quem morem Symposiacis Plutarchus latè disputauit. Et Horatius adueniente uerno tempore, quo se undecunque patefacit hilaritas, dum Cytherea choros ducit Venus, decere ait uiridi nitidum caput impedire myrto. Atque ubicunque conuiuiorum lætitiam celebrat, coronas è myrto inferri iubet.

ARMA BELLICA.

IN prodigio autem, quod ad Polydori tumulum Æneæ sese obtulit, corneis uirgultis, & Myrti densis hastilibus, ad euulsionem sanguinem stillantibus, Tib. Claud. Donatus per id genus uirgulta hostilem illic esse locum significari dicit, quippe quòd duo ea genera lignorum hastilibus bellicis apta sint, proindeque pacis auspiciū nullum illic esse potuisse. Ac per hoc sacrificanti in nouæ ciui C tatis causa, portendi, id quod accidit, crudele illic hominum genus, & humano infestum sanguini. Sed enim crediderim ego potius Maronem nostrum locum hunc de sepulchrali myrto mutuatum ab Elpenoris tumulo: quandoquidem Theophrastus ait ad Circeum in Italia locum esse eminenti quodam situ, densissimo uariarū arborum nemore, sed arborosis præcipuè myrtis densum, ubi paruus uisitur locus, quem incolę Elpenoris tumulum perhiberent. In eo, qui supini hominis mensuram non excederet, myrtos coronarias nasci, minutis quippe folijs, & odoratioribus quàm latifolię sint, neque alibi toto tractu eas, quàm angusto eo spatio reperiri. Sanè Myrtus corona quoque funebris est, de qua Pindarus Isthmijs, ut in Cupresso diximus,

ἄνθα λευκωθεὶς κάρα μύρτοις ὅδ' ἀνήρ.

Thebis enim qui uicerant Iolea, Myrto coronabantur, ea de causa, inquit interpres, quia funebris est. Iolaū enim heroëm Thebani colunt, ad cuius tumulum Iolea celebrabant.

AMORIS VVLNERA.

ESt Myrti genus, quæ folia habet perforata, ea Trœzenijs latissimè proue-

nit: per hanc amoris uulnera, mœroremq; ipsum, quo plurimùm amantes ex desiderio conficiuntur, significari tradiderunt celebres doctrina uiri. Alij (dicenda enim omnia sunt) fabulantur ab acu, quæ Phædræ capillos coërcebat, ea foramina processisse: de quo, ut nullam esse fabulam tam ineptam quæ apud Græcos autore careat, admoneamur, apud Pausaniam libro primo uidendum. D

GANYMEDES.

SVnt qui per myrtũ Ganymedem referri putent, quòd persuasum sit eam ibi lætissimè natam, ubi puer is pedum uestigia pressisset. Argumento esse locũ in Chalcide Harpagium à re ipsa nuncupatũ, quòd ibi Ganymedem ab Ioue raptum fabulantur, ibidemq; Myrtos pulcherrimas, atq; admodum copiosas nasci. Quod ea de causa à Chalcidensibus confictũ aiunt, quòd insulares illi impurum genus fuerint, puerilium amorum turpitudini quamdeditissimi, pudore omni posthabito. Id quoq; apud Pausaniam.

PAPYRII VICTORIA.

IN nummis aliquot aspicere est Papyrij caput myrtea corona redimitũ. Significat id Sardos ab eo in campis Myrteis superatos, ob cuius rei memoriã myrtea ipse corona usus est. E

AD ILLVSTREM HIERONYMVM ROBOREVM VICINOVI DOMINVM, DE IIS QVÆ PER QVERCVM, HEDERAM, FERVLAM, MILACEM ET AMYGdalam significantur

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS, PIERIVS VALERIANVS.

Ecce verò tibi Quercus tua, honoratissime Hieronyme, quã ex Aegypto aductã tibi dari tantopere cupiebas: neq; id immeritò, neq; temerè: nam cùm ea arborũ validissima vulgò à robore nomen consecuta sit, siue potius vires ipsæ ab arbore Quercu, quæ robur ipsa est, nomen acquisierint, cui potius dari debuerat, quàm illi, qui de clarissima Roborea stirpe prognatus, duorũ ætate nostra maximorũ Pontificũ, Sixti IIII. & Iulij II. illustris gloria, clarissimum quenq; eorum decorare videatur? Nam Sixtus Saonæ ortus cùm veluti postliminio Taurinum veterem patriam studijs florentem reuisisset, maiorum tuorum, quos agnatos habebat, liberalitate adiutus, paratam sibi ad Pontificatum viam inuenit: tantùm enim virtute & disciplinis optimis profecit, vt vel ante ætatem primos in congregatione sua titulos sit honorificè cõsecutus: mox doctrinæ & præstantis ingenij nomine sacerdos Card. factus, integritate hominis cognita nullo negotio fuerit ad summũ Pontificatũ euectus: ac tum ipse, tum Iulius II. qui ei paulò pòst successit, progeniem vnde fuerant oriundi, honestissimis titulis & honoribus ornauerũt. Sed ne singula referam quæ & aliàs à me dicta sunt, & paucis explicari non possunt, quid magni illi Gallorum Reges, nónne Roboreos semper magni fecerunt, & eorum aliquem apud se fouerũt? teq; adeò ipsum sapientissimus Rex Franciscus, ac deinde Henricus eius filius singulari humanitate sunt amplexi? quibus tu bonarum disciplinarum studio, politiorisq; eruditionis nomine gratus in primis extitisti, eiq; opinioni, quam omnes de te concepimus, in hac ipsa adolescentia nõ auarè cœpisti respondere: vnde ipse etiam Rex Henricus tua ad res gerendas opera atq; industria vti in animum induxerit. Itaq; non plus tibi familia tua splendoris adiungit, quàm abs te illa accipiat, eiq; in dies magis ac magis accessurũ esse videtur. Quod autem ad Quercum attinet, Hedera quoq; se illi applicuit ad ornamentum, proq; septo F

Myrtus,

A *Myrtus, & Ferula, Milaxq; cum Amygdalis accessere, quibus venuste ædium tuarum hypæthron poteris conuestire, amœnioribusq; vmbris festiue admodum opacare. Vale.*

DE QVERCV.

CIVIVM SERVATOR.

NTER coronarũ genera querna in primis celebrat̃, quæ ciuis in bello seruati signum magno apud ueteres in honore semper habita. Cur uerò ciuicas ex Quercu fieri sit institutũ, plures enumerant̃ causę. Alij enim dicunt honorẽ hunc Arcadibus attributum, quos oracula solita sint ob uetustatis honorẽ glandiphagos appellare. Alij ea de causa, quòd facilem & promptuarium cibum Quercus sit militibus afferre solita. Alij, quia Ioui sacra sit, in cuius tutela sunt ciuitates: congruensq; haberi, ut qui ciuem seruasset, ea coronaretur fronde, quæ ciuitatũ omnium tutelari Deo dicata esset. Apud Celtas autem, ut Max. Tyrius tradit, altißima Quercus deligebat̃, eaq; erat Iouis signũ. Sunt qui
B eam tradant primã plantarũ omniũ genitam, atq; ita populorũ altricem fuisse, & primariam oraculorum autorem. In nummo quodam, cuius Dorica inscriptio est ΑΠΕΙΡΩΤΑΝ, aquila habetur fulmine subter pedes deiecto, & rami duo querni in coronã flexi, quæ dubio procul Epirotarũ moneta glandes Chaonias, & oracula Dodonæa significat. Quantũ uerò pertinet ad seruatos ciues, quamuis in Lauro de C. Gallij & L. Næuij Surdini nummis rem explicuisse satis esse poßit, non importunè tamen loco hoc repetetur quod Ouidius de Quercu ad Laurũ dixit, cùm in arborem eam Daphne transmutaretur: Mediamq; tuebere quercum. In nummis quippe aliquot coronam ciuicam esse positam, quam duo laurei rami circumplectuntur, non ipsi in coronam deducti, sed ad osculum quodammodo incuruati: literæ, OB CIVIS SERVATOS, quorum duo huiusmodi apud me sunt. Qua specie ciuicam eam fuisse crediderim, quam pro Augusti foribus affixam scripsit Ouidius:

Postibus Augustis eadem fidißima custos
Ante fores stabis, mediamq; tuebere quercum.

Quamuis nõnulli arbores ipsas eo gestu satas fuisse putant. Libet aũt & aliorũ
C quorundã addere monumenta. In nummo C. Caligulæ ciuica tantũ cum glandibus spectat̃, in quo literæ sunt huiusmodi, S. P. Q. R. PP. OB CIVES SERVATOS. In Sergij uerò Galbæ Aug. nũmo ciuica eadem est cum inscriptione, S. P. Q. R. OB C. S. Eadẽ in Vitellij Germanici, in cuius medio hæ literę sunt, S. P. Q. R. OB CIV. SER. In nũmo etiã quodam aureo, & alijs plerisq; obseruaui, ciuicam hanc Neroni etiam ex S. C. dedicatã, quamuis alia non adsit descriptio, idem tamen est significatũ. Eodemq; S. C. Antonino nũmus datus est cum porca fœta & natis sub ubere, quibus imminet quercus, quòd animal id dubio procul glande plurimũ pascatur, unde antiqui omnino cibi admoneamur: quã causam Plutarchus præcipuã putat in ciuicæ coronæ dono: quãuis primas Ioui partes tribuat, cui sacra sit arbor, & in cuius tutela, uti dicebamus, sunt ciuitates. Videas & in nũmo quodã Augusti Cęsaris, quercus arbores duas cũ ingenti patina in medio earũ sita, circa quã literæ sunt ad quadrati positurã S P Q R Neq; sum nescius ciuicã etiã ex ilice fieri solitã nã & ipsa glandifera est: Cæciliũq; Comicũ poëtã coronã ciuicã iligneã appellasse: omnino eñ ilignea primò fuit. Rationẽ Festus tradit, q̃ frondẽ præ se perennẽ ferat. Postea uerò magis placuit ex esculo

Ioui sacra, ubiq; custodito honore glãdis, ut Plinius autor est. Nota sunt quę & D
quãta tribui solita sunt ijs qui ciuicã meruissent. Ea quippe uti licebat perpetuò in ludis. Induenti assurgi etiã à Senatu moris erat, senatuiq; proximus erat locus asignatus. Vacatio munerũ ipsi, patriq; & auo paterno dabat, quòd filiũ adeò publicæ rei utilẽ genuissent. Ne uerò temerè daretur, arctiores additæ sunt leges, ut quippe ciuis qui seruatus esset, seruatum se esse fateret, aliter testes in eo negotio nihil proderãt, neq; si quempiã alium quàm Romanũ ciuem seruasset, quantumuis Regem. Ciceronem ciuica donandum L. Gellius censuit, quòd eius opera esset atrocissima Catilinę coniuratio detecta, uindicataq;, atq; ita non ciuis unus, sed uniuersa Romana ciuitas seruata, meritoq;, ut ait ille,

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

AMVLETVM.

HEcate quoq; quercu coronari solita est, in cuius manum hasta imponebat, & humeros multis draconum spiris implicabatur. Huiusmodiq; deæ simucrum ante ianuam dedicari solitum Æschylus tradit, idq; incantationum amuletum habebatur. E

VIRTVS.

HErculeam uerò clauam illam ualido plurimùm de robore fieri solitã, uirtutis simulacrum esse optimi quiq; autores tradunt. Tum etiam nũmus Gordiani Pij declarat, in quo Hercules nudus cum claua spectatur, cum inscriptione, VIRTVS AVGVSTI. Neruæ autem Traiano ex S. C. quod in nummis apparet, decretũ est leonis caput claua supererecta, cum inscriptione uni illi maximè attributa, quę est, OPTIMO PRINCIPI. Nec præteribo Cõmodi uanitatem, in cuius nummo uidimus ingentem clauã cum inscriptione, HERCVLI ROMANO AVG. S. C. & ad hæc coronam ciuicam circumductam. In alijs ad adulationem huiusmodi cusis, Hercules est facie ad ipsius Cõmodi similitudinem informata, cum spolio & claua in læua, dextera coronam trophæo superimponens: literę, HERCVLI ROMANO AVG. Accepit enim is statuas Herculis habitu, eiq; immolatũ est ut Deo. Harum unam adhuc integram cum claua & Hyla, Iulius II. restituit pro foribus aulæ superioris palatij Pontificij, ubi nunc porticus Leoniana. Sed enim Leo X. statuã amoueri iussit, neglectãq; in angulum reijci. Neq; uerò clauam Herculi semper ex robore fuisse perhibent, uerùm & ex oleastro, cuiusmodi ea fuit quam Mercurio πολυγίῳ dicauit, quam iterum pullulasse fama est. Nam Trœzenij oleastrum ex ea claua natum ostentare olim consueuerunt. Pisander & aheneam Herculi clauam fuisse dicit. F

FORTITVDO.

IAm uerò fortitudinem, ualidasq; uires per quercum significare mos est multorum, siue nomen ipsum sequantur, quæ roboris elogio censetur: uiribus enim præstantes uiri, ut Festus ait, robusti à robore nuncupantur: robur uerò à robo colore rufo, quòd ea materia plurimas eius coloris uenas habet, siue insitã illi uim admirentur, quòd incorrupta materies, & ad ædiũ perennitatẽ facere, magnis inde acceptis utilitatibus, comperiatur.

DIVTVRNITAS.

EAdem autem de causa diuturnitatẽ etiam significat quercus, quòd eiusmodi sit eius uis, ut in seros usq; annos prorogetur, præcipuè cùm uel defossa, uel aquis macerata per tempus aliquod fuerit. Quare augures non iniuria auo Galbæ fulgur procuranti, cùm exta de manibus Aquila rapuisset, & in frugiferam

A ram quercum contulisset, summum, sed serum imperium portendi familiæ, responderunt, quod euentus mox comprobauit.

IMPERIVM FIRMVM.

IMperij firmitatem per sceptrum ex querno trunco significatum inuenio. Sceptrum aũt cum folijs quernis in columna quadam ex alabastrite Viterbij spectare licet, inferioribus quippe ramis amputatis, superioribus autem ita mutuò complexis, ut oculi speciẽ reddant. Plutarchus Osirim huiusmodi signo redditum arbitratur, qui, ut nõnulli prodidere, non Ægypti solùm, uerùm & Italię, & totius ferè terrarũ orbis imperiũ obtinuerit. Aiunt uerò sceptra huiusmodi ita pluribus ramis ornari solita, ut plures erãt prouinciæ quibus is imperitaret, cuius honori & nomini dicatũ esset id monumenti. Quercus enim Rheæ, quæ terra est, sacra, ut Apollodorus III. de Dijs ait. Quin eos omnes quernis coronari tradit, ob utilitates quas arbor ea tam in ædificijs, quàm in primo uictu prębuit.

OSIRIS.

MAcrobius in hac oculi specie, quæ ab incuruatis ad complexũ hinc inde ramis, ut in nobilitatis uestræ gestaminibus spectare est, cùm Osiridis no-B men agnoscit, tum Solis id esse signum cõtendit. Oculi uerò similitudinem ideo poni, quia Sol regali potestate cuncta despiciat, unde illi oculi cognomentum apud antiquos. Sed enim de oculo eo cõmentario disputatũ, quo per singulas humani capitis partes, quæ aliquid significant, decurritur.

PRINCIPATVS.

CÆterùm & in Aruspicũ disciplina quercus principatũ ostendit, quod multis olim augurijs obseruatũ est: ex quibus illud præcipuè referendũ uidet̃, quòd in suburbano Flauiorũ quercus antiqua, quæ Marti sacrata erat, per tres Vespasię partus singulos repentè ramos à frutice dedit, haud dubia signa futuri cuiusq; fati. Primum quidẽ exilem, & haud ita multò pòst arefactũ: ideoq; puella nata non perennauit. Secundum præualidum ac prolixũ, & qui magnam portenderet felicitatem. Tertium uerò instar arboris: quare patrem Sabinũ ferunt aruspicio insuper confirmatum renunciasse matri, nepotem ei Cæsarem natum. Contrà uerò sceptrũ nouissimo Neronis anno de Augusti manibus excussum fulmine, imperium Cæsaribus diuinitus abrogatum indicauit.

C FERITAS.

QVorundam etiam inuentũ fuit animi feritatem ex quercu significare, quòd etiam non ignobiles poëtæ agrestes homines, immites atq; sæuos, nullisq; humanis moribus expolitos, duro ex robore natos dictitabãt: de quo interpres Hesiodi, Veteres, ait, filios in quercubus aut petris exponere solitos, urbium tectorúmue cõmoditate nondum adinuenta, datamq; hinc ansam ut ex petris aut roboribus geniti uiderentur.

OBSCOENITAS.

HAbet & glans ipsa suum significatum, idq; obscœno satis intellectu, ob eam scilicet qua prædita est figurã, pudendi uirilis mucroni penè similem. atq; hinc Arcadũ obscœnitatẽ incessi reperias, quòd βαλανοφάγοι essent. Vnde Diogenes eiusmodi notæ adolescentẽ Arcadem dixit, is cuiusmodi uideret̃ esse interrogatus: intelligebat enim Arcadiã infamẽ esse, utpote quæ luxu delicijsq; barbaricis corrupta esset. Alij referũt ad stuporem: unde dixerit etiã Iuuenalis, Læua in parte mamillę nihil Arcadico iuueni subsultare. Sed cum priore sententia facit alterũ eiusdẽ Cynici dictũ, apud quẽ cùm mentio fieret de puero quodã qui male

pudicitiam tutabatur, Diogenes cuiuſnā is eſſet interrogatus, Tegeates reſpon- D
dit, ludens ſcilicet ex ambiguo: nam Tegea ciuitas eſt Arcadię, Tegos autem in-
terdum pro lupanari ponitur.

IRA DELINITA.

IPſa deniq; arbor quercus, ea inſignis aſperitate, quæ omnibus conſpicua eſt,
non immeritò fertur uſqueadeo inimica oleæ, ut eam iuxta ſe poſitam extin-
guat. Olea uerò cùm ſit pacis, manſuetudinis ac lenitatis indicium, excogitatum
eſt quercum olea complicare, cùm iracundiam atq; inexorabilem animi aſperita
tem ſeſe ad lenitatem dediſſe ſignificandum fuerit. Contrà addam καὶ παρέργως &
ea quæ beneficium à quercu conſequuntur: ſcriptores enim naturalium rerum,
hederam quercinā, uiſcum quercinū, & polypodium quercinū optimū dicunt.

DE HEDERA.

HEdera autem non quercina tantùm, ſed qualiſcunq; eſſet, haudqua-
quam obſcurę celebritatis erat apud Ægyptios, quippe quę propter
continuum uirorem uitibus etiam præferebatur in ſacris, quòd illæ E
à fructu folia identidem amittant.

BACCHVS.

EA uerò in primis quæ corymbos nigros fert: ſed & ſine delectu coronamen-
tis accepta Dionyſio ſacra, quod æquè eſt ac apud Ægyptios Oſiridi, à quo
etiam iſti nomen: chenoſiris enim eorum lingua nominatur, quod Oſiridis plan
ta interpretatur. Pręterea Dionyſius, Nyſa urbe à ſe poſita in extrema ferè India,
hederam quam ſeuit, æternum nominis ſui monumentum eſſe iuſsit.

NOCVMENTVM ABSCONDITVM.

THyrſis uerò, quod telum eſt ligneū, circumfuſa hedera coopertum uini no-
cumentum hieroglyphicè indicat ſub ipſius ſuauitate latitare. Hinc Macro-
bius Liberum Patrem ait ferire per obliquum, circunfuſæ hederæ latitante mu
crone. Neq; aliud ſibi uult uitis ſupra caput Hecates prætendi ſolita, quæ nimi-
rum oſtendit Fauni patris inſidias, quas in natam uini opera conſtruxit, de quo
latius in Serpente.

TENACITAS.

VSqueadeo uerò adhæſit hederæ tenacitatis nomē, ut illigandi complecten- F
diq; ſignificatum, ut olim apud noſtros flamini Diali non modò eam tan-
gere ominoſum eſſet, uerùm etiam nominare, ne inde illigatus aliquo modo uel
re, uel cogitatione deprehenderetur. Eaq; de cauſa neq; anulū quidem geſtare ei
licebat, libera ſiquidē omnia eſſe uolebant ſacrificulis. Vnde ſacrū factura Dido
apud Maronē, unum exuta pedem uinclis in ueſte recincta, legitur. Manifeſtū
autem eſt hederam uincire quicquid fuerit, ad quod ſe applicuerit. Hinc Hora-
tius laſciuis hederis ambitioſior dixit. Hinc Catullus mentē amore reuinciens,
ut tenax hedera hac & illac arborem implicat errans. Et Gallienus Imperator:

Brachia non hederæ, non vincat oſcula conchæ.

Ea deniq; ſiue ab hærendo, ſiue ab eo quòd edita petat, ſiue potius ab edendo ea,
quibus adhæſerit, nomē habeat, Libero Patri dedicata eſt, ut initio dictū, quòd
ita ſemper uireat ut & ille ſemper iuuenis. Nam ſolis æterna eſt Baccho Phœ-
boq; iuuenta. uel quia mentes hominū ita Liber liget, uti ea quæcunq; tetigerit
impedit: ebrius enim quamuis ſolutū eum uel in anguſta paupertate dicat Hora
tius, & Lyæus à ſoluendo nomen acceperit, irretitam tamē habet mentem, neq;
ſui compos eſt.

A ASSERTOR.

IN nummis plerisq; caput hedera redimitum aspicias cum Assertoris inscriptione: ut illud cum cornibus, ab cuius altera parte sigillum est cum racemo in dextera, in læua spolium gerit: literæ quæ legi possunt, ΔΙΟΝΥΣΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ. In aliquot aliis caput identidem hedera redimitũ, ab altera uerò facie Hercules cum claua & spolio: literæ sunt, ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ ΣΩΤΗΡΟΣ. infrà uerò ΘΑΣΙΩΝ. Sed dicerem ego populeam potius esse frondem, nisi flexuosus uiticulæ ambitus hederã potius referret. Sunt uerò Thasii ab insula, quæ Thraciæ adiacet, unde Herculis progenitores oriundi, quo nomine illi sibi plurimùm plaudentes, imaginem eius nummis exprimere instituerunt.

BACCHEIA SVPPELLEX.

VInaria uerò uascula, quæ Cissibia plurimùm appellãt, orificiũ ad hederacii folii speciem informatũ habent: κίσσος enim hedera: cuiusmodi uasa quamplurima, quæ longam sapiunt uetustatem, ubiq; Romæ uideas. Et quæ nũc etiã è luto formantur, ad eandem penè formam rediguntur, à foliisq; uulgò nomen
B habent, nam Folietæ nuncupantur. At bona pars Italiæ uasa uinaria quotidiani usus Boccalia, quasi, ut puto, Bacchalia dicere uelint, appellant. quamuis βαυκάλιον pro uase uinario sit apud Homerum. Qui κισσύβια dicta putarunt, quòd uasa olim ex hedera fieri solerent, hallucinari mihi uidentur: nam neq; quidem lignũ satis idoneum, neq; materia commoda est, cùm satis constet, si poculo hederaceo mixtum infundatur, uina transfluere. Neq; ego nunc poculorũ genera perquiram, quæ copiose satis ab aliis enumerata fuerunt: illud ostendisse satis fuerit, qua de causa bona eorũ pars hederam supremo margine assimularent. quin etiã in nonnullis iuxta ansam impressum hederæ foliũ obserues: & apud Maronẽ pastoralibus quibusdã poculis superaddita uitis, Diffusos hedera uestit pallente corymbos. Qua uerò specie esset cantharus qui Baccho dedicabatur, uti scyphus Herculi, si quæsierit quis, picturatione cõmodius q̃ uerbis explicabitur. Pedem enim habet à latiori ambitu in angustũ flexuoso interius ductu se contrahentem, ita ut ea pars tota desidentibus incuruis costulis describatur: mox intumescit in calicem, quod
C nomen nostris in sacrificiis tot iam abhinc annis, specie nihil quicquã immutata, receptum est. hinc iterũ angustari incipit, totoq; ambitu introuersus incuruari, quo ductu ubi aliquantulum processerit, rursum aperit, & cratera in summo patefacit. Adduntur hinc atq; inde ansæ, quas aures Græci libentius appellarũt: sed aures ego eas alia quàm ansæ sint forma factas intelligo, utpote quę quidem prostarent à summo uase, sed minimè ad inferiora flecterentur. In more autem Delphinorũ aliàs ansæ, aliàs anguium figuras, plerunq; uolutarũ in modum fieri solitæ. Sed & una tantũ ansa præditos plerisq; locis cantharos in antiquorum monumentis aspicias, cuiusmodi apud Virgilium est Silenianus ille,

Qui grauis attrita pendebat cantharus ansa.

POETA.

QVòd uerò poëtis hedera decerneretur, ut unà cum lauro coronam eorũ perficeret, non tam perpetuus utriusq; uiror, qui diuturna eorũ opera significaret, in causa fuit, quàm ut ostenderet, eos, qui digni hederis euasissent, Laureãq;

meruissent, & ingenio & arte præcelluisse: per Laurũ enim insitã in ingenio uim, ac uenæ fœcunditatẽ Apollinis irradiatione locupletẽ intelligebant: per hederã uerò artẽ & industriã peruigili labore partam. Cuius rei id est indiciũ, quòd hedera suapte ui admodũ imbecilla humi semper reperet, neq; se unquã attolleret: pertinaci tamen labore artificiosoq; conatu peruincit, ut uel arboribus uel parietibus adhærescens, paulatim irrepens supra omniũ fastigia uictrix euadat, & supremo in uertice dominetur: utroq; enim opus est si quis uelit excellere: nisi uerò excelluerit nihil quicquam profecit, quia Mediocribus esse poëtis, non homines, non Dij, non concessere columnæ. quare sapienter ait Horatius, D

Ego quid studium sine diuite vena,
Nec rude quid posit video ingenium, alterius sic
Altera poscit opem res, & coniurat amicè.

In eandem sententiã apud Pindarũ legas, ut in Ape diximus, poëtas lacte simul & melle pasci: quorum lac naturam facundiæ ubertate affluentem, mel artem, laboriosumq; proficiendi conatum ostendit. Non enim mel sine magno labore, industria & artificio comparat. Apud Athenæũ, quod minimè dissimulandũ est, legas, ex Seno Eliensi Grãmatico desumptũ, Autocabalos, qui postea Iamborũ poëtæ nuncupati sunt, hederacea corona uti solitos, Ithyphallos uerò talari tunica manicatos, ebriosorũ personas ridiculũ in morẽ gestasse. Hinc apud Virgil. E

Threicius longa cum veste sacerdos
Obloquitur numeris sepem discrimina vocum.

Et quod ad manicatos facit elusum alibi:

Et tunicæ manicas, & habent redimicula mitræ.

Sed ut ad Athenæum reuertamur, Phallophoros demum ait (ideæ sunt hæ impudentioris Musicæ, lasciuæq; apud ueteres cæremoniæ) serpyllo & pæderotæ herbis faciem occultasse, sertaq; sibi ex uiola & hedera nexuisse.

VETVSTAS.

PRæter hæc uetustatis symbolũ est hedera, cùm semper circa uel arbores, uel ædificia uetustate cõsumpta ruinosaq; saxa maximè uersetur: quin etiã ex eo Baccho sacra, ueluti uina etiã de uetustate cõmendantur. Pindaricum porrò est uinũ à uetustate cõmendare, ut Epharmosto Olympijs, αἴνει δὲ παλαιὸν μὲν οἶνον. Ita Horatius passim: *O natam mecum consule Manlio testa.* F

Sic Tibullus, ut corrupta obiter lectio corrigat, lib. Amorũ secũdo, elegia prima:

Nunc mihi fumosi veteres afferte Phalernos
Consulis, & Chio solu ite vincla cado.

Fumosi enim Consulis, non fumosos Phalernos, ut imperiti nonnulli putant, eadem synepeia apud Iuuenalem habetur:

Fumosos equitum cum Dictatore Magistro.

Notum enim quemadmodum Romani studiosissimè curarint ut atria sua maiorum illustrium imaginibus complerentur, ad excitandam scilicet posteritatẽ, ut quod sibi ad imitandum proponerent, assiduè cõspicerent. Fumosos igitur, præ uetustate quadam ueluti fuligine coloratos. Hedera aũt cogere in seniũ arbores creditur, ipsaq; nõ nisi senescentibus libenter adhærescit. Extãt super hoc luculentissima Laberij carmina, quorũ ea duo tantũ afferã, quæ ad sententiã, quade nunc agitur, congruere uidentur:

Ut hedera serpens arborum vires necas, Ita vetustas ambitu annorum necat.

Neq;

A Neq; quidem ea tantùm de causa, quia uetustas uinum cõmendet, & hedera sit uetustatis indicium, ea Baccho sacra perhibetur, sed quoniã, ut super eius ui Plutarchus disserit, cõmanducata hederæ folia ebrietatis speciem quandã repræsentant, & procliues ad furorem mentes incitant.

FVROR POETICVS.

ATque hinc demum existimant eruditissimi uiri coronas hederaceas poëtis attributas, siquidem motus ille diuinitus fit, ut autor est Plato, quo poëtarum mens concita, imagines rerum tot supra naturã concipit, & ea interdũ mysteria scriptis mandet, quę paulò pòst ipsi abeunte furore uix intelligunt. Vnde nõ immeritò excludit sanos Helicone poëtas Democritus, eosq; tantũ admittit;

Quos cantor Apollo
Non patitur versare lutum, sed ad aurea cœli
Limina sublimes Iouis omnipotentis in aula
Sistit, & ætherei monstrat cõmercia cœtus,
B *Ambrosiamq; libens nectarq; propinat, & illi*
Magna canunt afflante Deo, mortalia ponunt
Nubila, quæq; Deûm in penetralibus abdita cernunt.
Adq; vbi iam sese rediere insomnia mente
Attonita repetunt, & quæ inspexere reposcunt,
Et plerunq; suas non percepere Camœnas,
Vsqueadeo humanis præstant cœlestia rebus.

DE SMILACE.

Voniam uerò Milax, ut uocabulo utar Æginitę, quadã cum hederę foliorũ uiticisq; similitudine ita congruit, ut ea multi magno cæremoniarũ errore pro hedera usi sint, ignorantes funestam esse, & omnibus sacris & coronis infaustam, ideo uisum est in hoc hederæ commentario eam dissoluere ambiguitatẽ. Quatuor enim distinguitur speciebus: arborea una, quæ nostris taxus est: uirgulto assimilis altera, sed aspera & spinosa, surculis, ramis, pediculis, & folijs paliuri instar hamatis, labruscæ propémodũ ra-
C cemis prædita, quã Venetijs in semotioribus Lignipedũ hortis in pergula surrectam aspexi. Hederæ aliæ duę propriores, quarũ una læuis, altera hortensis appellat̃, sed usqueadeo sibi inuicẽ assimilatæ, ut utranq; pleriq; unã tantũ speciem existimarint. Siliquis hæ lupinorũ tunicas magnitudine adæquantibus fœcundissimæ, in quibus grana ad faseolorũ similitudinẽ renunculorũ figurã referentia delitescunt, pressiora in alijs, in alijs torosiora. Colorum multa uarietas, in aliquibus lutea, in aliquibus purpurea, nigra alia, alia uariegata ex nigro & albo, surculo in omnibus iunceo ad admirandam altitudinẽ excrescente: folijs propémodum hederaceis, nisi quòd hederis unicuiq; singula, his passim trina: hederæ tenacia, & perpetua, & læuore quodã placida, his asperiora debiliaq;, & cum uento simul interdum abeuntia, autumno prorsus decidua.

FVNESTVM.

FLos harum coronis intextus funestũ habet hieroglyphicũ. Florẽ uerò ferũt uiolis admodum similem, colore in alijs candido, in alijs puniceo, in alijs etiã subpallido, ex quibus lugubres coronas fieri Plinius attestat̃, infaustosq; esse dicit omnibus sacris & coronis: causamq; affert, ob crocũ in eam herbã amore smi-

lacis conuersum: quã quidem fabulam Naso IIII. Transmutationũ libro uni/ D
co eo uersu tangit: *Et crocon in paruos versum cum smilace flores.*
De qua quidem fabula cùm nihil aliud extaret, nos olim de cultu eius herbæ ui ticulíue iustum opusculũ hexametris cecinimus, fabulæq; totius argumentũ ex plicuimus. Idem Plinius ait: Vulgus ignorando, hancq; hederã existimando, fe sta sua pollucre. Nam & poëtis, & Libero Patri, aut Sileno, Smilax iam pro he/ dera sacrabat ab ijs, qui omnino quib. coronandi essent ignorabãt. Legumẽ hoc diu nostris regionib. ignotũ, nunc nuper allatũ è Sicilia Romã, multorũ hortos tota iam Italia cœpit multiplici fruge fœcundare. Oblectat mirificè fructus tum lepida colorũ uarietate, nitoreq; gemmarũ instar arridentiũ, tum opere topiario surculus, qui foliorũ sylua densissima in metas erigitur altissimas, & muris ap/ plicata paucorũ dierũ spatio ad celsa quãtumlibet ædiũ fastigia prorepit, turres exuperat, nullius arboris proceritate superatus. Ideoq; in spatiosas scenas latissi maq; tentoria, quo præcipuè anni tempore magis expetunt, mirabili pampino/ rum feracitate contexitur. Tum cibus leguminis nõ, ut multi tradunt, abomina bilis, sed gustu gratus atq; suauis: nam & disclusus à tunicis, & cum teneris ad/ E
huc siliquis aqua incoctum, lautis etiam cœnis apponitur. Quam uerò Medici damnant, fortè trachea illa est, paliuri spinis prædita, quæ racemulos quosdã ad instar labruscæ producit.

DE AMYGDALA.

Voniam uerò, nobilissime Hieronyme, spem eam quam de præcla/ ra ista indole tua optimã omnes conceperant, uel ante tempus exple re, tam in bonarũ artiũ studijs, quàm in insigniũ morũ elegãtia iam dudum occœpisti, Amygdalũ tuã esse hieroglyphicũ animaduerti: ea enim arbos ante alias omnes floribus induta, nõ suę tantũ spem ostentat opu/ lentiæ, sed & aliarũ frugũ annũ feracẽ pollicetur. Vnde Maro cùm uideret eam primã omniũ florere, nihil uel Ianuarij rigore deterritam, ex florũ eius multitu/ dine lætæ identidem fœturæ spem in frumentis concipere nos posse monet his uersibus:

Contemplator item cùm se nux plurima syluis
Induet in florem, & ramos curuabit olentes,
Si superant fœtus pariter frumenta sequentur, F
Magnaq; cum magno veniet tritura calore.

Quòd si spes, ut Speusippus Platonicus definit, est expectatio boni, uelut è con/ uerso metus animi concitatio in expectatione mali, sicq; floribus inspectis usum inde fructuũ expectare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni præ/ nuncius, & frugem paulò pòst succrescentẽ polliceatur: nam & Themistius iu/ cundissimam floris speciem fructuum prænunciam esse dicit.

IVVENTVS.

AD hæc flos omnis iuuentutis habet hieroglyphicũ: iuuẽtus aũt omnis sem per spei plena, cùm senectus cõtrà omnia desperet: siue hoc accidit iuuenib. ex exiguo rerũ usu, senib. uerò ex irrita multorũ uotorũ experientia: siue quia iu uenes natura uegetiore, quæ cupiũt ardentius futura etiã sibi proponũt, spemq; impendiò pascũt, senes debilitate cõfecti, præ timore etiã cùm assecuti sunt diffi dere uidentur, ideoq; bonis minus gaudent. Alij dicunt æquius ideo sperare iu uenes quàm timere, quia spes est de futuro tempore: in senibus autem multa me moria residet, ac earum præcipuè, quæ spem plurimam elusere, tum autem me/

A moria ipsa spei quodammodo contraria constituitur.

SENECTVS.

POrrò senectus, quę sese hîc obtulit, facit ut ad amygdalã rursum reuertamur: eius siquidem hieroglyphicũ in diuinis literis accipitur pro canitie, quæ manifestum est senectutis indicium. Amygdala autem potius quàm alia quæpiã ex plantis, quia, ut etiam ex Maronis descriptione uidimus, arbor nulla densiorem florum ubertatem reddit quàm amygdala. Locus autem est in hanc sententiã apud Solomonem ad calcem Ecclesiastæ: Florebit amygdalum, & pinguescet locusta, & dissipabitur capparis, atq; hæc incœptabunt, homine iam in domum æternitatis suæ profecturo: hoc est, ut apud Eucherium, canescet homo, tumebunt pedes, & concupiscentia frigescet: nam hęc plurimùm homini in postremo uitæ tempore accidere consueuerunt, ut inde in terram, quasi in æternitatis suæ domũ redeat. Proculdubio autem indicium appropinquantis mortis est, cùm canis caput albicat capillis. Mitto illud quod D. Hieronymus notat, quosdam interpretari per amygdali florem sacram spinam, quòd decrescentibus natium
B carnibus spina succrescat, & floreat: nam & hoc & illud senij est.

CONTINENTIÆ FRVCTVS.

APud Hieremiã primo capite, ubi se is uirgã uigilantẽ uidere asserit, Theodotio reddit amygdalinã. Vnde colligitur, amygdalum castioris hieroglyphicum esse temperantiæ: nucẽ enim eam uidemus amarissimũ habere putaminis corticem, testaq; lignea, eaq; durissima cingi, amaritie corticis difficultatẽ indicante, integumenti duritia uirtutẽ ipsam: fieri autem ut cùm putamina illa & amara & dura summoueris, fructu fruare suaui admodum & delicato. Sic continentiæ castigata coërcitaq; custodia, amara primùm uidetur, perdifficilis & ab omni delectatione remotissima, sed ex qua fructum colligas dulcissimũ suauissimũq;: ait em̃ Hesiodus, uirtutis radices amaras esse, fructus uerò suauissimos.

DE NVCE IVGLANDE.

NVPTIÆ.

AB amygdalo ad nucem iuglandem transire non incongruũ, cuius est hieroglyphicũ, ut nuptias præ se ferat. Credidere multi, ait Plinius,
C quia nuces cadendo tripudiũ sonumq; faciant, qua de causa dictũ illud, Sparge marite nuces. Sed uerisimilior causa est, quam ipse cõminiscitur, ob integumentũ duplex, puluinati primùm calicis, mox lignei putaminis, quali propémodum operimento fœtus muniantur.

CAPPARIS.

VT uerò & Capparim absoluamus, super eo multa & uaria tam Hebraici interpretes, quàm Latini & Gręci cõmenti sunt, dum Hebraicam uocem quã nos Capparim dicimus, illi AVIONA, modò amorem, modò desideriũ, modò concupiscentiã, & his similia elocutionibus suis circumscribũt. Sed qui diebus nostris scripsere Capparim libidinẽ perfrigerare, hoc loco, teste eo, decepti uidentur, quòd minus animaduerterunt Solomonem id notare uoluisse, cessare tunc libidinis ardorẽ, cùm Capparis nulla esse cœperit: id enim apertè signat, Dissipata fuerit: perinde ac si Græci per fabulas suas philosophentur, tunc ardorem Leandri gelidis aquarum fluctibus superari, cùm primùm Herûs lucerna fuerit extincta.

PIERIVS VALERIANVS DE FVNESTIS ARBORIBVS, ET CORONIS ALIQVOT, EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS, AD LAVRENTIVM GRANAM. D

LVctuosissimo illo die, quo Celsi Melini iusta, Academia vniuersa deposcente, peruetusto maiorum ritu celebrauimus, memini te, facundissime Grana, dum funeris apparatus instruebatur, multa de me quærere super funestarũ arborum significationibus, quòd nonnullam huiusmodi rerum inquisitioni operam dare me nõ ignorabas. Tuq; meminisse debes pauca admodum ea fuisse, quæ mihi tunc, tanti ac talis amici casu cõsternato, memoriæ succurrissent, tum quòd eò totus cõuersus eram, vt quæ multa in prærepti iuuenis desiderium à doctissimo quoq; conscribebantur, sedulò colligerem, collectaq; publicarem, tum quòd nolebam eo tempore te nugis meis occupare, studiorũ tuorum socium laudare meditantem. Quem quidem tu non laudasse tantùm, sed diuturniori, vel æternæ potius vita visus es mihi restituisse. Dignus quidem Celsus, qui tam eruditum, tamq; elegantẽ funeris sui lau- E
datorẽ sortiretur. Dignus tu quoq;, qui de iuuene tam præstanti, tam docto, tam probo verba faceres, quamuis id lætiori argumento factum omnes maluissemus. De qua quidem oratione tua multa alij præclarè prædicant: nos exuperasse te & nostram, & omniũ expectationem, qui de te optima quæq; conceperamus, verissimè profitemur. Tibi verò an ego responsurus sim in ijs quæ percontatus eras, adhuc ambiguum est mihi, curaui tamen vt si quid per diligentiam assequi possem, tuæ me flagitationis memorẽ fuisse comprobarem. Itaq; Cupressum, & Pinum, & Populum, & pro corona Smilacem, & quædam alia quæ funesta sunt perquisiui, de quorum significatis cõmentariolum hoc ad te conscripsi. Illa verò meminisse debes, cùm de coronis quæreretur, quibus cenotaphium cingeremus, respondisse me, ex Salice, ex Moro, ex Caprifico, & Loto demum serta contexenda. Ex Moro, quoniam senilem prudentiam tam iuuenili ætate præ se ferebat. Ex Caprifico, quia cupiditatibus omnibus, quas innumeras ea ætas afferre solet, ipse iugũ imposuerat. Ex Salice propterea, quòd summa erat adolescens cõtinentia præditus. Ex Loto, ad diuinum eius ingeniũ, & omnifariæ doctrinæ studium: quorum quoq; omnium rationes poteris ex hoc libello nostro cognoscere. Sed enim in his nihil fortè nouum tibi, gratã tamen futuram spero industriam, quæcunq; esse potuit, meam, quòd non contanter satis amico facere procura- F
rim. Esto igitur apud te nostri hoc amoris qualecunq; monumentum: neq; id horrori sit quòd feralia donamus, vtpote qui philosophus non minus rerum fines, quàm ortus progressusq; sis contemplari solitus. Sed iam quid hæc sibi lignorum strues velit, inspiciamus.

DE CVPRESSO.

CVPRESSI significata apud Horum nulla sunt, apud Latinos & Græcos pleraq; memorantur.

POLLVTVS MORTE LOCVS.

ATq; illud in primis, quòd pollutionis, aut incestati de alicuius morte loci, aut funeris signum fuit, feraliq; illi apud omnes cognomentum: quia cùm minimè recidiua sit, humanæ conditionis sortem referre uideatur. Quanquam Herodotus unam solamq; pinũ ex arboribus recisam minimè repullulare tradit, esseq;, ut ipse ait, πανόλεθρον. Nimirum animaduerterat homo multæ diligentiæ, recisam cupressum in Creta bea-

A ta beatiore insula repullulare, quod de pinu nusquam obseruarat.

CRETA.

QVoniam uerò Cretæ id præcipuè concessum, ut renascentes, quæ præsectæ fuerint, cupressos uideat, nonnulli Cretam per eiusmodi arborem significari tradiderunt, nō aliter quàm Palmam pro Iudæa poni in Vespasianorū nummis obseruatum: Palmę siquidem & lætius & frequentius in Iudæa proueniūt, quàm usquā alibi. Cupresseta porrò Gnosiorum celebrat Plato, in quibus æstiuo die de legibus cōmentatum à Megillo & socijs tradit. Non immeritò autem magno habitum ostento, cùm arbor Cupressus altitudine conspicua in Vespasiani agro auito sine ulla ui tempestatis euulsa radicitus repentè procidit, ac insequenti die uiridior atque firmior eodem uestigio resurrexit, grande, ut inquit Tacitus, prosperumq́ʒ, assensu aruspicum, & summa claritas iuueni admodum Vespasiano promissa. Apud Plinium legas, ubi de prodigiosis arboribus differit, arbores multas, sine tempestate, ulláue causa alia, quàm prodigij cecidisse, ac sua mox sponte resurrexisse, quæ fuerunt fausti ominis & ostenti. Sed
B enim ne nostra negligamus, uetustis rebus nimium applaudentes, in Mediceis ædibus, quę thermis Alexandrinis dirutis incumbūt, hoc Romæ uidimus, quod huc inseruisse minimè fuerit importunum. Paucis admodum antè diebus quàm Leo Pont. Max. moreretur, Medicam arborem proceræ admodum magnitudinis, sed magna sui parte in latitudinem ramos ad parietem affixam, ut perpetuo uirore aulæa quæ dicuntur facere uiderentur, casu nescio quo, noctu solutis pergulæ compagibus ita concidisse, ut cacumine terram attingeret, & à porticu in xystum prodeuntibus præaltæ curuaturæ arcum exhiberet. Subsecuta mox clarissimi Principis mors. Neglecta arbor, omni tunc familia alijs negotijs occupata. Creatur interim Hadrianus VI. PONT. MAX. ab extremis usq́ʒ Morinis in Italiæ ludibrium perquisitus. Insequitur statim ab electione, maxima hyemis inclementia: niues iuges, & in multos dies terræ, pertinacia Romano solo insolita, inhæsitantes, qualem tempestatem & niuiū altitudinē, asperitatemq́ʒ aëris nemo quantūlibet natu maximus Romæ se uidisse profitebat̄. Sæuijt ea hyems in citrios, lucos, & uiridia omnia Medicis arboribus cōsita perstringit, & ad radicē usq́ʒ adurit: omnesq́ʒ illæ huiusmodi arborum deliciæ, quæ
C Romæ plurimę frequentissimæq́ʒ erant, auferuntur: sola è nostris illa seruata incolumis, quæ ante Leonis obitū prociderat: ac omnis ille ordo, qui ad eundem parietem adhærescebat, minima iactura læsus, cæteris omnibus ad repullulationem succisis ad imum caudicē. Quòd si altero uix anno cōpleto Clementē VII. Leonis præmortui fratrē patruelē ad Pontificatus fastigiū euectū uidimus, cur Medicam illam arborem in eius ædibus, & inclinatæ fortunæ deiectam, & felicissimi successus, ab hyemis tam horridæ sæuitia seruatam, fuisse prænunciam affirmare uereamur?

SEPVLCHRA NOBILITATIS.

SVnt qui cupressum funus quidem & sepulchra, sed non nisi nobilitatis significasse contendant: quod & Lucani testimonio confirmatur, ita dicentis:

Et non plebeios luctus testata cupressus.

Sanè Thucydides libro historiarū secundo, arcas fuisse dicit ex cupresso, in quibus eorum efferrentur ossa, qui pro salute patriæ mortem oppetere non dubitassent. Huius autem instituti, ut cupressus defunctis accommodaretur, principium nonnulli ad historiam referunt: aiunt enim Asclepiadis autoris gra-

uiſsimi teſtimonio, Boream Celtarum Regem cùm filiam Cypariſſam nomine D amiſiſſet, arborem hanc in eius tumulo ſeuiſſe, à qua inde nomen inditum Cypariſſo; mox à ſatu illo luctuoſam feralemq; haberi cœptam.

MORS.

NAm & in oſtentis mortis indicium fuit, quod tum alijs euentis, tum Imp. Seueri caſu comprobatum eſt, cùm Æthiops quidam claræ inter ſcurras famæ, cum corona è cupreſſo facta illi obuiam proceſsiſſet: quem cùm ille iratus remoueri ab oculis præcepiſſet, coloris tactus omine, reſpondiſſe ille dicitur, totum fuiſti, totũ uiciſti, iam Deus eſto uictor. Paucis uerò pòſt diebus Seuerus eſt uita functus. Quod uerò pertinet ad colorẽ, fertur & Hadrianus Imp. ex Mauri occurſu extrema ſibi iam ingruere concepiſſe.

DIS.

CVpreſſus porrò in tutela Ditis Patris: & eius arboris rami ſepulchris affixi, adſculptiue, Dis Manib. cõmendari defunctos indicant. Atq; hoc eſt quod apud Horatium legas, arborem nullam hominem ad inferos ſequi, præter inuiſas cupreſſos. E

IVNO.

EX ea autẽ arbore ſimulacra Iunoni Reginę fieri iuſſa, in pleriſq; prodigiorũ expiationibus obſeruatum; ut Gn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Coss. Cupreſſea ſimulacra Iunonis Reginæ poſita per uirgines uiginti ſeptem, quæ Vrbem luſtrauerunt.

ORPHEVS.

ET in Lebethris Orphei ſimulacrum ex cupreſſo cultum, quod cùm Alexandri temporibus ſudorem multum emiſiſſet, omnibus eo prodigio perterrefactis, reſponſum eſt ab Ariſtandro uiro ſapiente, bene ſperandum, ſiquidem quod nunc opus Alexander aggrederetur, ob rerum geſtarum magnitudinem maximum eſſet ſudorem & laborem Poëtis & Muſarum cultoribus allaturum.

PVLCHRITVDO SINE FRVGE.

INdicat etiam Cupreſſus rei cuiuſpiam ſublimitatem atq; pulchritudinem, ex qua tamẽ nullus percipiatur fructus. Quare Phocion, cùm Leoſthenes Athenienſes in bellum impuliſſet, magnaq; ſpe ad libertatis & principatus nomen erexiſſet, illius uerba dicebat cupreſsis eſſe ſimilia, quę cùm proceræ admodũ ſint F & pulchræ, fructum tamen non habent. Ceſsit inde res in prouerbium, κυπαρίττου καρπὸς, de re ſpecioſa quidem uiſu, ſed prorſus inutili. Spectatu quidem iucunda eſt cupreſsi proceritas, effigieſq; illa metas imitata, fructu tamen ſuperuacua eſt, bacciſq; torua, diceret Plinius.

PERPETVITAS.

CVr uerò Dijs ſimulacra ex cupreſſo fieri ſolerent, in cauſa eſt materiæ perpetuitas, odoriſq; ſuauitas, quæ perpetui thymiamatis loco eſſe uideretur. Cupreſſum enim neq; cariem, neq; uetuſtatem ſentire tradunt, neq; temerè rimam aperire, ulláue parte fatiſcere. Smulacrũ Iouis in Arce ex Cupreſſo à condita Vrbe ſexcenteſimo ſexageſimo primo anno dicatũ, tempore adhuc ſuo durare Plinius atteſtatur, qui quidem anni eſſent circiter CC. Plato leges publicas, acta decretaq; ſacris monuit inferendas tabulis cupreſsinis, quòd eam materiem ære perenniorem arbitraretur. Quantũ uerò pertinet ad odorem, Indi Cupreſſum inter aromata propémodum uenerantur.

A

DE PINO.

ET Pinum, mi Grana, non paruam habere cum cupreſſo ſimilitudinem exploratum eſt.

MORS.

NAm mortis ipſa quoq; indicium eſt, de qua idem obſeruatum ubiq;, arborem exciſam ſemel minimè ſuppullulaſcere. Vnde Staphylus poëta πεύκης τρόπον, hoc eſt, in morem piceæ dixit. Et apud Homerum βέλος ἐχεπευκὲς, letale telum exponunt interpretes uetuſtiſsimi, quamuis alij ad ſolam referant amaritudinem & acerbitatem, qua ſit arbor ea præcipuè prædita: quandoquidem amaritudo ipſa ita eſt morti affinis, ut uiceuerſa mors interdum pro amaritudine uſitatiſsimo mortalium ſermone proferatur: neq; hodie tantùm, uerùm & apud uetuſtiſsimos hominum ita fieri ſolitum inueniamus. Nam IIII. Regum, cùm Prophetarum grex apud Eliſeum eſſet, & eorum unus egreſſus in agrum colocynthidas agreſtes legiſſet, easq; conſciſſas in ollam pulmentariam paraſſet, neq; eorum quiſquam propter amaritudinem guſtare poſſet, clamauerunt ad Eliſeũ dicentes, mors in olla eſt: hoc eſt, tanta eſt pulmentarij amarities, quanta mortis eſt. Eodem modo, paucis antè diebus, cùm poſt raptũ in cœlum Heliam, Hierichonta ſe recepiſſet, queſti ſunt eius loci ciues, aquas eſſe apud ſe peſsimas, quas diuinitus cùm dulces reddidiſſet, numinis dictum citauerat: Sanaui aquas has, & non erit ultra mors in eis. Sed ut ad piceam reuertamur, Herodotum nonnulli carpunt, quòd ſolam piceam præſectam non repullulare dixerit, cùm & cupreſſum, & alias quaſdam plantas ipſi agnoſcant, quæ idem patiantur. Sed quantum ad cupreſſum attinet, diximus nos Herodotum ad Creticam reſpexiſſe, quas repullulare cõſtans fama eſt. De pinu uerò, quòd Staphylus Pini more dixit, pro abolitione, excidioq; ſupremo, in memoriam adducit terribilem eam Crœſi denunciationẽ, qua per caduceatorem Lampſacenis interminatus eſt, eos ut pinum exterere, niſi Miltiadem, quem per inſidias ceperãt, miſſum facerent. Cumq; Lampſaceni inter ſe quærerẽt, quid illud eſſet, quòd Rex ſe ut pinum diceret extriturũ, à grandiore natu ciue edocti ſunt, eam arborem ſemel exciſam nunquam amplius ſuppullulaſcere. Quod illi excidiũ ueriti, Miltiadem confeſtim è uinculis exemptum liberum abire permiſerunt.

(B at margin beside "runt ad Eliſeũ dicentes")

C

ISTHMIA.

ISthmiaci quoq; certaminis præmium pinus erat. Neq; uerò pino tantùm, uerùm etiam arido olim apio ſacri eius uictores coronabantur. Funeſtum enim eſſe etiam apium ſuo loco docebimus. Quæ uerò apij corona Nemeorum uictoribus dabatur, ex eo uiridi texebatur apio, ut interpretes Pindari monuerunt. Erant uerò Iſthmia in Melicertæ memoriam inſtituta. Et Pauſaniæ adhuc temporibus pinus apud aram Melicertæ germinabat, quem puerum à Delphino delatum expoſitumq;, Siſyphus rei miraculo motus in Iſthmo ſepeliſſe fertur, & certamen illud inſtituiſſe.

NATVRA.

NAturæ imaginem eſſe pinum dicit D. Ambroſius, quippe quæ ſemina à primo illo diuino cœleſtiq; priuilegio accepta cuſtodiat, partusq; ſuos quadam ueluti annorum uice & ordine referat, neq; niſi ui caloris admota excludat. Atq; eadem ipſa nux flammæ ſpeciem imitatur, lacunatis in turbinem toris reticulato opere circunductis.

CYBELE. D

EOdem argumento & causa Cybeles deæ symbolum erat pinus: nam & ipsa dea rerum omnium mater habebatur. Videre uerò est nummum in quo caput Cybeleium est de more turritum, ab altera cuius parte corolla impressa est ex duobus ramis pineis, intra quos literæ sunt ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ. Vbi illud quoq; adnotatione dignum, quòd litera Σ in eo nummo figuram habet Latinæ aspirationis in latus prostratæ, ac solo proiectæ, ⌶. Hinc enim crediderim multa ea Græcorum uocabula, quæ apud eos à uocali incipiunt aspirata, per S à Latinis enunciata, utpote qui aspirationem S literam esse arbitrati sint. Sic ἑπτὰ, septem. ἕρπω, serpo. ὗς, sus. Siue ea literæ Z nota fuerit, quòd ueteres inscriptiones plurimæ Z pro S litera ponũt: ut, ZMYRNA Romæ in Diuæ Anastasiæ, & in Campo Floræ: in Veientibus arce castri noui, OSSVIS ZMARAGDI: in foro Traiani, ÆMILIVS ZMARAGDVS, & innumera alia, de quibus Grãmatici uiderint. Per Hetruriam uetusta pleraq; conditoria pinum insculptã habent, siue funerali argumento, siue quòd apud eos Cybele olim unicè coleretur.

ÆSCVLAPIVS. E

APud Sicyonios pinea nux Æsculapij symbolum habebatur. Nam & Pausanias autor est, eum Deum cum sceptro, & nuce pinea in manu altera, sculptum esse.

DE POPVLO.

Ccedit his Populus, multæ & ipsa apud antiquos uenerationis, quãuis inter infelices damnatasq; religione recenseatur: quo in numero sunt omnes quæ neq; seruntur, neq; fructum ferunt.

FVNVS.

EA quoq; apud aliquos inter ferales habita. Nam apud Rhodios ludi funebres in honorem Tlepolemi celebrabantur ab impuberibus pueris Populo coronatis.

TEMPVS.

PEr eam tempus etiã indicabant, propterea quòd arbor ea bicoloribus sit folijs prædita, ex quo præcipuas ipsius temporis partes, quippe diem ac noctẽ referre uideatur. Ideoq; Probus Herculi dicatam ait, quòd physici tempus per Herculem interpretantur. Quin etiam hoc habet Populus cõmune cum tempore, quòd eius folia post solstitium circumaguntur: nec alio argumento certius intelligitur sidus confectum, ait Plinius. Sunt uerò & aliæ arbores, quæ folijs bicoloribus uariæ conspiciuntur, ut salices, oleæ, citri: in illis tamen color penè idem, licet ab una parte dilutior, altera densior atq; coloratior habeatur. In Populo uerò, hac præsertim quæ alba nuncupatur, nam ea est Alcidæ gratissima, ut Maro, & in eiusmodi accipitur significatum, candor ex una parte penè niueus ac cerussatus, ex altera porracei folij instar uiridissimus. Narrant nonnulli fabulam: Herculem cùm ad inferos descendit, eius arboris coronam gestasse, atq; eam foliorum partem quę foris conspicua erat, fuligine tetri chaûs obscuratam, quæ interius condebatur sudore ablutam candidiorem euasisse, inde cùm surculos eos in Acherontis ripa seuisset, seminium id latè propagatũ. Sed enim ut apud Pausaniã est, Hercules Populum albam ex Thesprotide regione iuxta Acherontem fluuium genitam ad Græcos transtulit, atq; hinc locus fabulæ datus. Acheron enim Thesprotidis fluuius leucen, quæ alba est Populus, passim F
fert,

A fert, perinde ac Alpheus oleastrum, Asopus Bœotiæ iuncos, Menander myricas, Perseam Nilus.

DE APIO.

X herbis uerò ante alias omnes maximè ferale est apium. Neq; tamē hîc ego contenderim, utrum Selinon atq; Petroselinon idem sint, an aliquid inter se dissideant, quam prouinciam sibi doctissimi hac ætate uiri suscepere, satis habiturus si quæ ad hieroglyphica quomodocunq; pertineant significata cōmemorauero.

NEMEEVS VICTOR.

HOminem apio, uerùm eo uiridi, coronatum, Nemeeorum uictorem significare magis uulgatum est, quàm ulla indigeat repetitione. Quodq; ea certamina in Archemori, ita ab Amphiarao uocitati, celebritatem instituta essent, quamuis nonnulli dicant Herculem Nemeeo Leone domito certamen id sacra-
B uisse, cuius precium apium esse uoluerit. Ideoq; leonis herbam apium appellatum, de qua Pindarus Nemeis Alcimedę Æginetæ, βοτάνα τένιν πὰρ ἁ λέοντος νικάσαις. Historia tradit herbulam huiusmodi ex Archemori sanguine progenitam. Alij uolunt inde leonis herbam dictã, quòd apium in Nemea lætissimè uulgoq; proueniret, qua leo ibi uersatus affluenter admodum pasceretur.

LVCTVS.

NImirum igitur apium luctus indicium est, quandoquidem herba ea, ut Pindari interpretes aiunt, est inferis sacra, luctuiq; dedicata. Nam, ut Græci autores prodidere, terrestre admodum est: effunditur enim libenter humi, plurimumq; occari gaudet, ut solo propinquius adhęrescat. Satū eius semen, ut aniculæ nostræ fabulantur, ad inferos proficiscitur prius quàm enascatur. Orta inde fabula, quòd ob soliditatem atq; duritiem, qua præditum est, aliquanto diutius quàm alia intra terræ uiscera morari uideatur. Itaq; mortalis Opheltes, qui mox Archemorus terreno fuit honore decorandus, ex quatuor enim illis insignioribus certaminibus, Olympijs, Pythijs, Isthmijs, Nemeis, ut Archias:

οἱ δύο μὲν θνητῶν, οἱ δύο δ' ἀθανάτοις.
C *Sunt duo mortali, sunt duo sacra Deo.*

Mortales Archemorus, & Melicerta, qui & Palæmon. Dij, Iupiter & Apollo. Præmia, Apollini Laurus, quæ pomi etiam nomine nuncupatur, ob grandiores baccas, quas Laurus Delphica producebat, unde coronæ illæ decerpebantur, de quo uide apud Lucianum. Ioui oleaster, Palæmoni pinus, aut aridum apium, uiride uerò Archemoro, olimq; olea. Minimè uerò prætereundus hic locus est, ad utrunq; significatum funeris & uictoriæ optimè accōmodatus: quippe cùm Timoleon copiarum Græcarum dux, audito Bomilcaris & Asdrubalis Carthaginensium aduentu, qui classe bene magna comparata missi fuerant ad Græcos tota Sicilia pellendos, ipse cum quinq; tantùm peditum millibus, & equitibus mille, hostibus occurrere statuisset, profectusq; Syracusis cùm ad Crinisium amnem, quò sciebat hostem uenturum, processisset, factus est obuiam mulis apium ferentibus: perterrefactis omine militibus, qui apio sepulchra coronari non ignorabant, quem morem Plutarchus Symposiacis enarrat: uulgatumq; erat inter Græcos adagium, incurabilem ualetudinem apio indigere: Imò, inquit Timoleon, Coronæ uobis uel ante uictoriam offeruntur,

ad id ſcilicet alludens, quòd Iſthmijs uictores apio coronabantur: dictumq́ eventus comprobauit, Carthaginenſibus poſtridie uictis profligatisq́ maiore ſuorum ciuium ſtrage, quàm unquam antea paſsi eſſent, inſigniq́ ac memorabili uictoria Timoleonti acquiſita. Sanè pleriſq́ in antiquorum monumentis, & in adſculptis cantharis atq́ carcheſijs apium obſerues, quippe mortis atq́ luctus indicium. Eo autem ſepulchra, & alia mortuorum conditoria ſubſterni ſolita priuſquàm cadauera inferrentur: eaq́ de cauſa cùm ueteres in conuiuijs omnibus ferè alijs coronamentorum generibus uterentur, flores & herbas omnes huc admiſcerent, uno in primis apio, utpote quod nihil ad hilaritatem faceret, abſtinebant. D

DE MYRTO.

Est & Myrtus inter funeſtas arbores adnumerata, qua Thebis qui uincerent Iolea, coronabantur: de qua Pindarus Iſthmijs, ἄνθα λευκωθεὶς κάρα μύρτοις ὅδ᾽ αἰνῆ. Fuit autem Iolaus heros apud Thebanos diuinis cultus honoribus, ad cuius tumulum Iolea ludos celebrabant, & huiuſmodi coronam ex Myrto præmium inſtituerant, propterea quòd, inquiunt interpretes, funebris eſſet arbor. Verùm cùm longè plura ſint ab ea & genij & uoluptatis ſignificata, inter funeſtas has Myrtũ prorſus inſerere noluimus, ſed eam cum lætioribus, roſa, hedera, & quibuſdam alijs, conuenientiori loco pangendam exiſtimauimus. E

DE SALICE.

Poſtea uerò quàm iuſta ijs qui præclaro fuerũt ingenio, ritè perſoluimus, tempus eſt ut ad lætiora cõuertamur argumenta. Promiſeram enim ſuperioribus diebus Grana tibi, priuſquã funus hoc incideret, de Salice, de Moro, de Caprifico, de Loto, quæ deducta eſſent hieroglyphica perſcribere. Ea igitur in hunc modum diſponemus.

VINCVLVM.

SAlicem in primis eſſe uinculorũ ſymbolum, tum ex quotidiano eius uirgulti uſu manifeſtum, ad id enim plurimùm comparatur, tum diuinæ etiam literæ atteſtantur, cùm Iudæos dicunt patrijs abductos ſedibus, miſerrimo Babylonis incolatu organa ſua in ſalicibus ſuſpendiſſe, de quo paulò pòſt. F

CASTITAS.

QVòd autem nonnulli aiunt ſalicem caſtitatis indicium eſſe, tametſi de ea nihil Ægyptij, non incongruè tamen confictũ eſt, ſiue ſit propter uinculi ſignificatũ, quòd eius materia ſit plurimùm apta uinculis, atq́ ideo coërcitionis indicium ſit: & caſtitas ipſa modò zona, modò campeſtri, modò alio atq́ alio uinculo coërcenda præcipitur. Siue ſumptũ ab Amerina ſalice, quæ lectis accubitisq́ impoſita, caſtitatem, inducit. Siue ab eo quod pleriq́ autores tradunt, folia huius arboris cõtrita & pota, intemperantiam libidinis efficaciter frænare: ſæpius uerò ſumpta, uſum in totũ auferre. Vnde Homerus ſapienter ſalices ὠλεσικάρπους, noſtri ueteres frugiperdas appellarunt, uel infructuoſas, cuius ſcilicet ſemen in potu acceptum efficit ne conceptus ſubſequatur. Sanè Porphyrius in ijs quæ circa Homerica philoſophatur, ſalicem ab eo ὠλεσίκαρπους uocari tradit, quòd ſemen prius quàm matureſcat abijcit. Sed idem ea potius de cauſa dictum putat ὠλεσίκαρπους, quòd ſemen illud, ſiue fructum appellare quis malit, ex uino propi-

natum

A natum ſterilitatem faciat, ſeminali omni ui protinus labefactata. In diuinis porrò literis ubi iubetur populus Dei tabernaculorum feſta celebrare, quippe in tentorijs omnes habitantes palmarum ramos ac frondes ſalicis manibus prætendere, nimirum per ſalicem continentiam intelligimus. Idq; uolumus admonitum, apud Origenem homilia nona ſuper Exodum, in qua de tabernaculo agitur, eo loco in damno eſſe impreſſos codices, ubi legitur: Arbor autē populi & ſalix, uirgulta ſunt caſtratis: ubi dubio procul legendum eſt, uirgulta ſunt caſtitatis. Fortè autem non temerè id ſcripſere aliqui, credentes ſaligna corona coronandos eos qui, iuxta Eſaiæ dictū, quaſi ſalix ſuper fluentem aquam oriuntur. Neq; alia de cauſa crediderim apud gentes laſciuiſsimo, quem fingunt, hortorū cuſtodi ſalignam falcem adhibitam, niſi ut Veneris pruritum, & impudicas cogitationes caſtitatis falce reſecandas admoneremur.

STERILITAS.

SAlicem porrò ſterilitatis hieroglyphicum intelligi uoluerunt, Maronem ſecuti, qui ſalicē inter infœcundas memorat plantas: ubi Seruius ſemen ſalicis
B eſum infœcunditatem ait mulieribus gignere, quippe qui apud Pliniū legerat, ſemen ſalicis mulieri ſterilitatis medicamentum eſſe. Sedenim qui Maronem aiunt eam infœcundam appellaſſe, quia ſemen non habeat, norint ſalices habere in folijs grana quædam, quibus uis ſeminis ineſt, ut eo cōmiſſo terris arbor ſurgat tanquā ſurculo defoſſo, uel æquè ac ſi de ſemine pullularet. Sciendum tamē eam ocyſsimè ſemen perdere, quippe quod ante maturitatem in araneam abeat. In Creta tamen inſula fructum ad maturitatem ferre perhibetur.

OTIVM.

EVthymius ubi, quod ſuperius attigimus, legitur, In ſalicibus ſuſpendimus organa noſtra, per ſalices otium interpretatur, propterea quòd arbores hæ ſunt infœcundę, quippe ſine ullo utili, ut dictum eſt, ſemine. Nam cùm Iudæi in eam tracti captiuitatem propter Babylonis flumina deſediſſent, captiuitatemq; ſuam tantùm deplorarent, nihil habebant quod eos ad cantus hilaritatem inuitaret. Ignauam igitur per otia uitam trahere cogebantur.

PRÆMATVRVM INCREMENTVM.

SVnt qui per integram hanc & adultam iam arborem præmaturū incremen-
C tum, adoleſcentiamq; ante annos mira auctam proceritate, ſignificari uelint. Manifeſtū enim unicuiq; eſt, quàm citò, quantaq; ramorum denſitate conſtipata creſcat ſalix. Hinc Verrius eam ita dictā interpretatur, quòd ea celeritate creſcat ut ſalire uideatur. Quamuis non ignoro ſententiam hanc à Feſto Pompeio irriſam, qui etiam id damnat, quòd non uirgulti genus potius quàm arborem eam appellarit. Sed hæc auſtera nimis eſt Grāmatici cenſura. Leuitico ferijs, quæ XV ſeptimi menſis colligendis fructibus celebrantur, ſalices de torrente ſumi præcipiuntur. Theologi pleriq; omnes hìc quoq; per ſalicem caſtitatē interpretantur, moderatiq; coniugij continentiam, ſiue, uti ſuperius dictum, propter uinculorum ex ea uſum, ſiue quia fructum non facit, ueluti Eunuchi, quos uiros uocat Euangeliū, de quibus apud Eſaiam: Nō dicat Eunuchus aridum ſe lignū eſſe, quia in domo mea dabo eis locum nominatum à filijs filiabuſq;. Mox atteſtationis loco ſubiungit: Dabo inquam eis ſempiternum nomen. Quòd uerò loco hoc poſitum eſt, ſalicem de torrente, ſunt qui orationis & pœnitentiæ hieroglyphicum eſſe uelint, ut eo identidem loco Pſalmographi: Super flumina Babylonis, illic ſedimus & fleuimus cùm recordaremur tui Sion. In ſalicibus, in me

dio eius suspendimus organa nostra. Orationes enim & quę pœnitendo lachry D
mæ oboriuntur, indigent inuicem commisceri: de quibus Esaias: Sicut salices super præterfluentes aquas. Alij torrentem loco hoc pro præsentis uitæ decursu capiunt, in quo subita tot incommoda quotidie nobis ex improuiso ingruunt, qualibus Christus noster exerceri uoluit, qui & ipse de torrente, qui secus hanc uiam præterfluit, bibere non recusauit.

DE MORO.

IN quibusdam arborum uariarum cõmentarijs, in amicorũ quorundam gratiã conscriptis, fortitudinẽ ex quercu, iustitiã ex palma, temperantiã nuper ex salice significari ostendimus. Nunc autẽ, Grana, quartam etiã his addemus Heroinam, quæ quidem prudentia est.

PRVDENTIA.

EAm per Morũ ex arboribus significari ex eo compertum est, quòd una omnium prædicatione prudentissima censetur, utpote quę nõ ut multę, properat, quæ ubi primùm lenioris mitiorisq; aliquantulũ auræ spirauerit, erumpũt E
in germina, & flores exsinuant magna interdum strage, ob temporis inconstantiam. At morus, ne pruina lædi possit, quam hostem sibi perniciosum agnoscit, non antè germinat quàm frigus penitus fugatum esse cognouerit, atq; ad amœnissima adulti ueris tempora peruentum omnino sit. Addit hoc, quòd rem properè conficit, & quod sapientis illius præcepto mandatur, τὸ παρὸν εὖ ποιεῖ. Vna enim ferè nocte tota germinat, fœtum celerrimè grandit & maturat, ne caloris etiam aduentantis iniuria lædi possit.

DE CAPRIFICO.

TEMPERANTIA.

SEd enim cùm salicem pro castitate posuerimus, quæ bonæ mentis uinculo uti zona coërcita sese probet, eamq; temperantiã etiã esse interpretati simus, cùm uirtus hæc ad alias quoq; cupiditates coërcendas, frænisq; atq; catenis compescendas progrediatr, sitq; omnino temperantia ex Ciceronis finitione, moderatio cupiditatum rationi obediens, optimè uidentr Ægyptij fecisse, qui uirtutem hanc per Caprificũ expressere: ea siquidem collo tauri quantumlibet lasciuientis alligata, animal ferocire minimè permittit, sed lasciuia eius atq; petulantia omni cohibita, eum obtemperantem reddit, neq; quicquã sinit immodestius facere. F

IVNO.

QVod uerò alicubi uideas caprifici ramũ simulacro Iunonis appositũ, ea de causa factũ, quòd Nonæ apud Romanos erãt Caprotinæ nuncupatę, quibus, ut autor Varro est, matronę sub ficu Iunoni sacra faciebant, & ex caprifico uirgã adhibebãt, nempe ob memoriã pudicitiæ seruatę, cùm Philotis ancilla Senatui suasit, ut pro matronis & uirginibus, quas hostes dari sibi obsides petebant, ipsa cum ancillis alijs habitu matronali cultæ submitterentur: cuius laudata sententia cùm omnes hæ secũ potiones meracas in læ

titiæ

A titiæ signum attulissent, conuiuiumq; simulassent, hostes lætabundi, comessatione & potu grauidi, post iocos quieti se dederũt. Hîc Philotis signũ dedit ex caprifico, per quã de mœnibus, ubi nata erat, propendentẽ irrepserat. Romani exciti impetũ in dormientes faciunt, eosq; cædunt, & clade fœdissima fugant, potitiq; uictoria, sacrũ id instituere, ut ancillæ matronis æquatæ, Iunoni, quã à caprifico Caprotinam appellauere, sacrificarẽt. Ad hoc sacrum respexit Ouidius, cùm in Arte dixit:

Porrige & ancillæ qua pœnas luce pependit,
Lusa maritali gallica veste manus.

DE LOTO.

INter arborũ significata nulli apud Ægyptios maior honos habitus quàm Loto, mirificæ omnino arbori, & quæ magnũ cum cœlestib. cõsensum habeat, sitq; ueluti nostrarũ rerũ ad superos internuncia.

ORTVS SOLIS.

ERat uerò Lotos apud Ægyptios sacerdotes exorientis primũ Solis imago
B quædã, ubi infantẽ in ea residentẽ apposuissent: hinc utiq; uapores illos matutinos, qui à Sole mouent̃, strictiori quadam aura refrigerantes potius quàm adurentes intelligi uolebãt. Cæterũ Solis ipsius significatũ, exortũ quippe, Lotos indicat: idq; inde sumptũ crediderim, quòd ea ante Solis emersum implicata folia habeat, quę quidẽ ita sensim exsinuant̃ aperiũturq;, uti magis & magis tollitur iubar Solis: maximè uerò pandunt̃, ubi mediũ Deus iter emensus est. Eodẽ uerò decedente, folia ipsa uicissim contrahunt̃, complicariq; incipiũt, ac insinuari, ueluti nulli patêre uelint quàm numini quod uenerant̃: atq; ita quibus liceat modis, eo abeunte sese intra claustra cohibeant. Quod, ut Proclus ait, obseruatũ à Magis, ut nulla prorsus contatione sacram eam esse Apollini crederent, effecit.

VESTALIVM INITIA.

ERat & Romæ maxima in celebritate Lotos capillata, cui Vestaliũ uirginũ capilli cæsi deferebant̃, ueluti puberũ adolescentiũ Apollini, uel Æsculapio eius filio. Græci uerò fluminibus patrijs cæsariem offerebant, illis eam dicabãt, offerebãtq;, quod quandã omnino cum Loto rationẽ alimoniæ præ se ferebat, perinde ac arbor ipsa felix cognominata, tum ea quã superius attulimus ratione,
C quòd Deo tam familiaris habeatur, ut sedes eius statuat̃, tum quòd irriguo semper solo pullulet. Neq; me fugit quas arbores Verranius dixerit felices: sed quæ ille scripsit, ad auguralem disciplinam retulit. Nobis hęc Ægyptiaca de ipsius naturæ ui satis fuerit desumpsisse.

DEI ADVENTVS.

VT uerò ad Solis ortũ reuertamur, minimè prætereunda est Memnonis statua sedens, nigro è lapide, quę magna religionis celebritate in Æthiopia uisebatur, in quã ducem ipsum posteaquã ab Achille cõfossus fuit, transmutatũ fabulantur. Erat ea diei aduenientis indicium, ut Auroræ filius maternũ officiũ imitaretur. Eo autẽ artificio fabricata erat, ut Sol primo statim ortu radios suos in os eius eiacularetur, ac ueluti plectrum aliquod ibi sonum excitaret, uocaliq; significatione iam adesse Deum annunciaret.

MVNDI MOLES PLENA DEO.

ALij mundi molem ex ea specie, Deumq; in eius medio compositũ residentemq; intelligere maluerunt. Interpretatur hoc Iamblichus ad Porphyriũ scribens, cõmentumq; hoc ideo ab Ægyptijs excogitatũ ait, quòd Lotos limo-

ſis præcipuè locis fruticet, ſitq; in primis aquatica, quod ueteres illi præcipuum generationis argumentũ contendebant, qui Oceanũ rerum parentem omnium dictitarent. Obſeruauerãt autem in ea demũ omnia orbiculata & rotunda, quippe folia atq; poma, ex qua quidem effigie perfectiſsimæq; forma mentis actionẽ perfectioni intentam oſtendi profitebantur. Deum uerò infantili ætate, utpote unicum atq; perpetuũ rerum omniũ principium, nullo conficiendũ ſenio, neq; ipſum ulli ætatum uariantię obnoxiũ, ſuper actionem eiuſmodi in ſeipſo totum conſiſtere, ac principatus reliquos exuperantem, ſanctum, incorruptũ, & ubiq; uenerandum cõquieſcere. Nam diuinitatẽ ex ipſo etiã ſedentis habitu internoſcebant. Seſſum enim Deo in primis accõmodabant, quem nulla unquã poteſt inquietatio ſolicitare, cõmouereue. Quin & ſedentem Cynocephalum ſtatuebant, cùm æquinoctij quietem æqualitatemq; deſcriberent, quę quidem neceſſe eſt ibi ſit, ubi nihil ſubſultat quod alterum inquietet, ſed omnia firma, ſtabiliaq; in æquilibrio conquieſcant. Quòd uerò initio diximus infantem inſidentem in medio Loti poni ſolitũ, obſeruata ſunt etiam ab Ouidio, apud quem mater ita loquitur IX. Metamorph. D E

Hunc tamen infantem maternis demite ramis,
Et date nutrici, noſtraq; ſub arbore ſæpe
Lac facitote bibat, noſtraq; ſub arbore ludat.

Sic infantem hunc uidemus apud poëtam in Loto ſedentem figurari.

PIERIVS VALERIANVS AD ILLVSTRISS. ET REVERENDISS. REGINALDVM POLVM CARD. DE ijs quæ per oleam, uitem, & ficum ſignificantur, EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

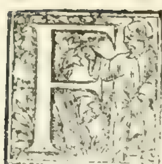

Familiaris mihi tota vita mos fuit, Optime Clariſsimeq; Reginalde, vt clarorũ hominum quos præcipuè colerẽ, moribus cõtemplandis nõ parũ adhiberẽ ſtudij atq; diligentiæ, vt ſcilicet qua quiſq; parte excelleret, ea præcipuè cõmendaretur. Nam vt optimè noſti, Deos hominesq; à partibus laudare Homerus inſtituit. Cùm itaq; qua tu in primis laude præſtares mecum examinarẽ, perſpiciebam Vir rariſsime tria eſſe, quæ de laudum tuarũ principatu inter ſe contendere videbantur. Hinc enim bonarũ literarũ, optimarumq; artiũ doctrina primũ ſibi locum aſſerebat: inde admirabilis ea morũ ſuauitas, quam & ſumma benignitas, & ſingularis humanitas comitabantur, doctrinã ſibi cedere imperitabat. Vrgebat tertio loco pietas integerrima, vitæ moderatione conſpicua, diuinarũ rerũ ſtudio feruida, omnibusq; probitatis numeris abſoluta: quæ licet ab omni eſſet ambitione alieniſsima, nihilq; ſpecioſum in propatulo iactaret, ſuaq; ſe virtute inuoluens, alienæ nihil opis indiga, ſi vni ſibi pretium eſſet, ſatis habere videbatur: quo tamen magis ab oſtentatione aliena erat, eo admirabilior illuſtriorq; apud omnes euadebat. Quocunq; me igitur animo & cogitatione conuertebam, ambiguus quam tibi præcipuè partem attribuerem mecum aliquandiu dubitaui. Nam ſi tu cum reliquis & probis & literatis viris, quos tu ſemper vnicè liberaliterq; fouiſti, ad menſam meam Aegyptiacã adhibendus eras, conſentaneũ videbatur, vt quam tu ſymbolam in talium conuiuarũ ſodalitiũ conferres agnoſceretur, quiq; tuus eſſet nuptialis ornatus appareret. Sedenim animaduerti demũ nullam earum, quæ in te conſpicuæ ſunt, virtutũ partem ab alterutrius ſocietate poſſe diſiungi. Quorſum enim doctrina, niſi qui per doctrinam mores comparantur, ita præſtò ſint, vt & doctrinæ laus moribus optimis adiuuetur, & mores ipſi doctrinæ firma- F

mento

A *mento innixi stabilitiáq; fulciantur. Diuina verò illa pars vix apud vllos vnquã illustris habita, nisi & mores & eruditio fidissimi comites accessissent: ad ruminationẽ enim bisulcæ etiam vngulæ quærebantur. Quæ cùm in te omnia ita nimirũ elucescerent, vt vel regiã ipsam sanguinis tui sublimitatẽ facilè superare putarentur, cognoui demũ te non à partibus, sed à toto celebrandum: quæ quidem omnia in vno apud te coniuncta eo nunc acciderunt illustriora, quòd hac fama impulsus Paulus III. P. M. spontè, te nihil tale cogitantẽ, in sacrosancti Senatus collegiũ adsciuit, non modò vt virtutem ornaret tuam, sed vt tu quoq; non paruo patribus esses ornamento: qui quidem nostræ pietatis partes, hoc præcipuè tempore labefactatas, tam acriter defendendas susceperis, vt multas seculi nostri infectas labes tum autoritate, tum eruditione tua detersceris elueris q;, tum exemplo vitæ laudatissimo optimi atq; integerrimi Præsulis formã præbueris ad imitandũ. Quoniã verò clientiũ mos est vt patronis ad huiuscemodi honores euectis, eorum nomina gentilitiáq; insignia corymbis, sertis, floribus, folijsq; honoratioribus redimita postibus quisq; suis affigant, horũ ego secutus ambitionẽ, sertum insignibus tuis ex olea, vite, atq; ficu circundu cendũ institui: ex olea, vt tuæ ea esset mansuetudinis & serenitatis indiciũ: ex vite, vt & meam & literatorũ omniũ lætitiam indicarem: ex ficu, vt tuorum inde suauitas morũ ostende-*
B *retur. Sedenim quid hoc rerum sit, ex ipso iam cõmentario apertius inspicias licet.*

PAX.

ACIFICVM in primis Oleæ hieroglyphicum esse tam apud poëtas quàm oratores uulgatissimum est, cuiusmodi illud est Maronianum: *Paciferæq; manu ramum prætendit oliuæ.* Et Aristophanes Auibus, ubi Hercules legationem exponit à deis se uenisse cõciliandę pacis gratia: atqui, respondet Pistotherus, ἔλαιον οὐκ ἔνεστιν ἐν ληκύθῳ, oliui in lecytho prorsus nihil. τὸ γὰρ ἔλεος, misericordia dicitur, quæ quia cõtingit ijs quibus pax datur, olea apud Probum pacis est hieroglyphicũ. Sedenim non à Græcorũ fabulis, neq; ab alienigenarũ gentium cõmentis, sed diuinitus, uel ab ipso ferè noui mundi primordio inesse oleæ pacificationis uim nobis demonstratũ est. Diluuio enim cessante ab Noë columba emissa, quæ præpeti uolatu regionis aliquantulum circumlata, paulò pòst oliuæ surculum habens in arcã reuersa est: eoq; argumento lætatus Noës, sensit tempestatem diluuij iam tranquillatã, terramq; ipsam pacatã, & remitten-
C te inundatione iandudũ in emersu esse. Sed quid illud? Cùm ferrũ, ferriq; usus bello in primis inseruiat, & symbolicè pro bello ponatur, tantã inesse oleo uim, ut id emolliat, & ad feriendi usum ineptũ & inutile reddat: siquidẽ fabri, qui ferrum lentescere & emolliri uolunt, candefactum id oleo intinguere cõsueuerunt.

DVRITIES EMOLLITA.

QVare nonnulli mollitã esse duritiem hieroglyphicè significare si uellent, cultrum in aliquot oleæ baccas impactũ facere instituerunt. Quod illi nõ secio-re significato propémodum simile est, quòd oleæ surculum querno ramo quidam implicare excogitarunt, immortalis odij dissidium compositum esse significantes, propterea quòd quercus & olea tam pertinaci odio dissideant, ut altera in alterius scrobe depactæ moriantur.

AGRICVLTVRA.

SVnt qui oleæ ramusculũ in Mercurij manu propter agriculturę studium poni dicant, cùm ipse mitium & fructiferarũ arborũ sospitator habeatur: cumq; honorem oliuæ potius quàm alteri cuipiã arbori habitum ut pro agricolatione poneretur, quia longè plures utilitates ex olea desumuntur, quàm ex quauis alia

fructiferarum arborũ. Neq; tamen desunt qui rem ad pacis significatũ deferãt, quòd ille rerum internuncius pacem feratur cõciliare, de quo multa diximus in Caducei cõmentario. Operæpreciũ uerò est uidere ueterũ monumenta, in quibus Olea insigne pacis ubiq; prætenditur. Nam in Hadriani nummo quodã simulacrũ habetur flexo genu, quod dexterã ipsi Hadriano stanti porrigit, læua oleæ ramũ humero demissum tenet: inscriptio, RESTITVTORI HISPANIAE. In alio Imperatoris eiusdem, prouincia eadẽ humi sedens lęuo cubito lapidum tumulo innitit̃, dextera ramũ oleæ habet: inscriptio, HISPANIA. quo ex argumento pacata quietaq; prouincia subintelligitur. In eiusdem alio signũ est cum olea in læua, cum genio in dextera, quod fortè refertur ad augurium ex oliua, forte sibi oblatum, unde aspirare cœpit ad Imperium, sortibus Virgilianis fretus, cùm ei uersus illi obuenissent: D

Quis procul ille autẽ ramis insignis oliuæ
Sacra ferens, nosco crines incanaq; menta
Regis Romani, primam qui legibus vrbem
Fundabit, curibus paruis, et paupere terra
Missus in imperium magnum.

Quibus quidẽ ramis oliuæ insignem Maro fingit Numã ab Anchise præcognitum, cui ob iustitiã & integritatẽ nemo unquã bellum intulit, ipse ultro pacem semper fouit. Quocirca Hadrianus Imperio potitus æquè pacis studiosus fuit: expeditiones enim sub eo graues nullæ fuerũt, bella etiã silentio penè transacta. In nummo uerò Seueri Pij Aug. togatum est simulacrũ cum oleæ ramo, cuius inscriptio, FVNDATORI PACIS. Eisdẽ penè figuris in eiusdẽ Seueri Parth. max. nummo inscriptio est, FVNDATOR PACIS. Quamuis uerò uidisse iuuet in Maximiani nũmo simulacrũ quod oleam prætendit, cum inscriptione, PAX AVGVSTI: illud tamẽ mihi magis arridet quòd in numismate Philippi patris sigillũ illud est oliuæ ramũ tollens, cũ inscriptione, PAX AETERNA. E

FELICITAS.

QVod uerò olea adiecto caduceo felicitatis hieroglyphicum habeatur, multa ueterum numismata indicio sunt, quæ in ipsius Caducei cõmentario continentur. Apud Pausaniã legas, Pacem gestare in ulnis Plutonẽ puerũ pectori appressum, eo quidem significato quòd pax opulentiam alit, educatq;: ubi uerò opulentia, ibidem & maxima felicitatis pars, eaq; nimirum omnibus expetita.

CONDONATIO.

IN diuinis Hebraicæ uetustatis monumentis oleũ condonationis, uenię, ac misericordiæ signũ habet̃. Et in Euangelica historia Assertor noster condonaturus adulterij pœnã mulieri, quę rea agebat̃ à Pharisęis, ex olîueto in templũ perrexerat. Et apud Athæneũ nõ absimile, βωμὸς ἐλέου. Quæ tamẽ omnia ex Hebręorum sacris deprompta sunt, quibus iubemur crustulũ absq; fermẽto, quod oleo sit irroratũ, offerre Deo. Et alibi: Vbi anima donũ affert, simila erit eius oblatio, fundetq; super eam oleũ, & panes absq; fermẽto cõspersos oleo. Et alibi oleũ esse pro peccato legas, & huiusmodi pleraq;, quæ omnia delictorũ huiusmodi cõdonationẽ indicãt: siquidẽ, ut Adamãtius ait, omnis anima eget oleo diuinæ misericordię, ut sospitari posit. Hinc Hilarius ait Matthæo, oleũ fructũ misericordiæ cœlestis esse propheticus quoq; sermo profitet̃. Ergo cùm ieiunamus, oleo caput nostrum inungemus, bonis quippe operibus caput nostrum, id est, uitæ nostræ sensus ornabimus, quia intelligentia omnis in capite est. Iam, ut Hierosol. Hesychius interpretatur, ferè pasim Leuitico superfusum oleum pro eleemosynis accipitur, uti thus orationes & preces interpretantur. Quod uerò scriptum est, animã quæ peccauerit, offerre donũ similam cum oleo, uirum nulla uel ingenij subli- F

A sublimioris uel doctrinæ gratia perditũ, sed uita tantũ hominẽ professũ, alioqui uel mercaturę, uel agricolationi, uel piscatui, aut militię, aut sellularijs artib. dedi tum Cyrillus intelligit, qui simplicitatẽ suã, cuius simila est indiciũ, quærat Deo per oleũ diuinæ misericordiæ cõmendare. Neq; prætereundũ quod aliquorũ hi storię prodiderũt, Augusti temporibus è taberna meritoria trans Tyberim oleũ erupisse terra, totaq; die nulla intermissione fluxisse: quod forsitan ad ortũ Chri sti, & eam quæ subsecuta est mortaliũ, quæ summa eius fuit misericordia, redem ptionem, & gratiã per omnẽ terrarũ orbem longè lateq; diffusam, referri potest. Sunt qui defossi in terrã cadi defluuiũ illud olei fuisse dicãt, cumq; apotheca, ubi uas conditũ fuerat, in ripæ Tyberinæ summo margine sita esset, amphora casu aliquo uitiata liquorẽ inde sibi uiam aperuisse. Vtcũq;, maximi omnino ostenti loco habitũ, eiusq; rei monumenta longa annorum serie posteritati cõmendata. Epopæus Thessalus qui Coraci Sicyoniorũ Regi successit in imperio, à Nicteo Thebanorũ Rege bello impetitus, cõmissaq; pugna graui accepto uulnere cùm uictor euasisset, Palladi templum erexit, qua rogata ut signum aliquod ostende-
B ret, ex quo an id gratũ deę donum fore conijcere posset, aiunt oleum spontè ante templum fluxisse, simulq; Epopæum haud ita multò pòst uulnere neglίgentius curato perijsse. Ex gentilium enim religione obseruatũ est, deos tunc suæ in nos misericordiæ signa exhibuisse, cùm ex carcere corporis migrare iussi essent, id quod aliquot exemplis declaratũ est. Simile fuit in Cleobe atq; Bythone fratri- bus iuuenibus, qui pientissimi erga matrẽ Iunonis deæ sacra petiturã, iumentis alijs deficientibus ultro ipsi iugum subiere, pro quorũ pietate merita à Iunone fi lijs dona mater cùm poposcisset, manè ambo inuenti sunt animã efflasse. Quod uerò ad misericordiã & ueniam imploratã attinet, quæ multis ueterũ exemplis per oleum significata fuerint, interpretari libet Ælij Lampridij locum Helioga- bali uita: Sybaritas eo anno perijsse, quo missum ex oleo & garo cõmenti sunt. quòd si quis ad cibi genus id & ganeæ delicias referat, subfrigida admodũ causa uideatur: sin ad oraculũ, cuius mentionẽ ex Stephano Hermolaus Byzantius fa cit, Ægyptiacũ aliquid, hoc est, eruditius oleat. Tunc quidẽ Sybaritas perituros oraculũ nunciauit, cùm maior olim honor mortali cuipiã quàm dijs habitus es- set: forteq; euenit ut seruus heri sæuitiã subfugitans, ad aras deorũ cõfugiens ni-
C hil profecerit. Vt uerò ad patris herilis monumentũ se recepit, ueniã implorarit, atq; ita oleũ garo, pisculẽto quippe ac perinde profano, ut in Piscibus habet, pul mẽtario cõmixtũ: cõdonatũ quippe crimẽ profanę rei gratia, posthabita diuina.

ELEEMOSYNA.

PLuribus uerò locis olea in diuinis literis uirũ probum indicat, qui misericor dię præcipuè fructibus abundet, de quo habetur in Psal. Oliua fructifera est in domo domini. Cõtrà oleaster minimę frugis hominẽ, uel idololatrã ostendit. Paulus: Si autẽ tu ex naturali excisus es oleastro. Tum lucernas in tabernaculo testimonij à uespere usq; mane illucescere iubet Dñs, hoc est, iuge esse cõmisera- tionis opus. Nam Salomon, Oleũ, ait, de capite tuo nõ deficiat. Corã Dño aũt il la accendi debet, quia in abscõdito fieri debet eleemosyna, & uni Deo tantũ inno tescere, ut ignara sinistra sit quid fecerit dextera. Quòd mundissimũ esse uult can delabrũ, ostendit opus hoc tam piũ à colluuie ostẽtationis & hypocriseos abster sum esse debere. Aliter lucerna super candelabro mundissimo posita semper in cõspectu Dñi, candelabrũ Euãgelica est doctrina, in qua Christus uirtutes lucer næ instar splendere præcipit, absurdũ esse dicẽs sub modio eam occultari: oleum

uerò quod his lucernis infunditur, ipsa est eleemosyna, unde ieiunium, uirginitas, oratio iustitia, & alia uitæ nostræ lumina irrigantur, & ut perpetua inextinguibiliq; flamma uigeant custodiuntur. D

SVPPLICATIO.

IAm uerò notũ est illud, imbellem oliuam à Valerio Flacco quinto Argonauticôn appellatam, de qua Statius non alia de causa dixit,

Ramumq; precantis oliuæ. atq; alibi: *Vittatæ laurus & supplicis arbor oliuæ.*

Ramus enim oleæ lauriue lana circumuolutus, manibus legatorum supplicantium gestari solitus erat: quo de more Probus Æmilius in Pausania. Id postquã Lacedæmonij resciuerunt, legatos ad eos cum lana miserunt. Maro quoq; morẽ hunc tangit:

Optime Graiugenûm cui me fortuna precari,
Et vitta comptos voluit prætendere ramos.

Quod quidem hieroglyphicum Seruius ad imbecillitatem indicandam institutum putat: nam qui precantur, & supplicant, suam arguunt imbecillitatem. Ex lana uerò uelamentũ id accipi solitum, quòd oues alieno semper auxilio egeant. E
Hinc sacra illa ἱκετήεια, de quibus in Theseo Plutarchus: nam Theseus oleæ ramum sertis coronatum uouit Apollini, si Minotauro interfecto incolumis rediisset. Hinc ὀσχοφορία, πυανεψία, κυαμεψία.

MANSVETVDO.

QVantum autem pertinet ad mansuetudinem, sunt qui illius ergò Deorum simulacra fabricari ex olea contendant, quasi benignitatem illam qua superi sunt præcipuè præditi, ita ad unguem referre uideantur. Hinc apud Herodotum Terpsichore, orta in Epidauriis sterilitate, consultum ab iis oraculum respondit, Damiæ & Auxesiæ simulacra ex olea erigenda. Non immeritò itaq; sacra oleæ stirps apud Milesios tunc sponte sua conflagrasse dicitur, cùm illi inter se omne crudelitatis & immansuetudinis genus truculenter exercuissent. Aiũt uerò oleo contra furorẽ tantam inesse uim, ut effusum in perturbatos uesanientis maris fluctus, tempestatẽ efficacissimè tranquillet. Hinc Ioannes Synę monachus: Velut uter oleo repletus fluctuũ rabiẽ in serenitatis tranquillitatẽ cõmutabit.

ÆTERNITAS.

ALii, qui ligni naturã & soliditatem exploratam habebant, æternitatis ratione habita id fieri crediderunt: ea siquidem materies æterna est, quam neq; tempestas, neq; caries, neq; uetustas labefactat. Eadem non in muro tantùm obstrusa, sed & in substructionibus, & in terra obruta, & in aqua defixa, collocatáue, sempiterno propémodum officio perseuerat incorrupta. Cumq; Maro dicat solũ ignem inimicissimũ oleæ, quo si cõprehensa semel fuerit, nõ à stirpe ualere, non cæsam reuerti posse, atq; ima similem reuirescere terra, illud Athenis admiratione dignum olim euenit, quòd eo tempore quo urbs Medorum incendio conflagrauit, ea simul arsit olea, qua de lis illa inter Palladem & Neptunum orta fingitur: sed eandem aiunt eodem die in duorum cubitorum mensuram excreuisse: autor Pausanias à quo nonnihil diuersus abit Herodotus, Vrania. Atq; hoc illud est, quod lib. de legibus ait Tullius: Nisi fortè Athenę tuæ sempiternã in arce oleam tenere potuerunt. F

GYMNASIVM.

COrporis autẽ exercitationes & gymnasii labores per oleũ significari passim inuenies, quanq; nõ sum nescius Anacharsin Scythã oleũ cõcitandæ insanię pharma-

A pharmacum appellasse, quòd Athletæ eo peruncti magis ac magis insaniret: putabat enim, aut putare se fingebat, eam oleo inesse uim, ut eo qui delibutus esset, inde ad certandi furorem concitaretur. Sed hæc ut philosophus Anacharsis, qui tecto gauderet & umbra, quiq; olei usum apud Scythas suos nullum esse uiderat. Contrà uerò Epaminondas permolestè tulisse fertur multũ olei se intra corpus recepisse, cùm eius coquus impensarũ redderet rationem: maluissem enĩ inquit, id extrà consumpsisse, nempe ad exercitationes alludens. Idem apud Horatium significatum, ubi libro Carminũ primo Sybarim dicit amore perditum deliquescere: quærit enim cur is oliuum sanguine uiperino cautius uitet. Et Attis Catulli galliambico ait: *Ego gymnasii fui flos, ego eram decus olei.*
Neq; quidem ad corpus tantũ, uerùm ad mentis etiã labores & exercitationes, propter uigilias & lucubrationes refertur: unde dictum de studiosissimis nonnullis, plus olei quàm uini eos insumpsisse. Et ad alicuius ueteris & præclari uiri lucernam aliquid elucubratum, cùm eius imitationem exprimere uoluerint.

NITORES.

B QVos uerò λεκύθους uel Marci nostri, uel alterius cuiuspiã celebrari uidemus, inde nitores quosdam, & inspersa lucubrationibus fulgura quædam intelligendum, quæ splendidiorẽ orationem reddant. Id à balinearũ usu, sunt qui depromptum putent, quòd lecythi usus eo potissimũ loco inseruiat, in quo oleum ad huiusmodi nitores & elegantias comparatum, infusum sit. Qui uerò ad lucubrationes & uigilias rem deducunt, eas aiunt meditationi maximè cõmodas, & ad excogitandum propter silentiũ aptissimas. Epicharmi enim dictũ est, si quid scitu dignum quæras, nocte meditandum: ἐν νυκτὶ γὰρ βουλὴ τοῖς σοφοῖσι γίγνεται.

VICTORIA.

AN uerò ea de causa uictoriæ hieroglyphicum per oleam indicari nonnulli prodiderint, quòd ex ea ueteres trophæa cõstituere consuerint, an quia uictoribus ex oleastro corona plurimũ pararetur, in ambiguo est: dubio procul enim Olympionicę oleastro coronabant, ut Aristoteles, oleæ specie, quæ quidem ea de causa φιλοστέφανος appellatur: folia enim coronis huiusmodi dedicata, contrario quodã modo habent cum reliquis folijs: alia siquidem quod albicat interius claudunt, uirori forinsecus patefacto: hæc uerò intra se quod uiride est insi-
C nuant, quod candidum habent foras spectandũ exponunt. Aiunt uerò Herculẽ Pæoneũ, Epimedẽ, Iasiumq; & Idã fratres, ex Ida Cretensi in Elidẽ delatos, ibiq; Herculẽ, qui natu maximus erat, reliquis certamen fratribus proposuisse, uictoremq; oleastro coronasse, quã plantã ipse ex Hyperboreis regionib. in Græciã detulisset: cuius rei meminit Pausanias, Olympia. Et apud Pindarũ cũ legas ex oleastro lucũ seuisse, quẽ uictoribus dedicarit. Nam & Aristander Alexãdri Magni uates oleum uictoriæ, sed laboriosæ, signũ esse interpretatus est. Cùm enim Rex ad Oxũ flumen applicuisset in Sogdianos mouẽs, castris positis nõ procul ab eius tabernaculo, gemini fontes repentè exorti, alter aqua, alter oleo fluxere. Consultis uatibus Aristander respondit, olei fontẽ, laborẽ quidẽ, sed & uictoriã promittere: unguntur enĩ athletę, & olea uictores coronant. Vnde in antiquorũ memorijs nõnunq; legas legatũ oleũ, ut Reate, T. Fundilius Gemilius VI. Augustalis HS XX. dedit, ut ex redditu eius summæ, die natali suo IIII. K. Febr. pręsentes uescerent, & ob dedicationẽ statuę decurionib. & seuiris, & iuuenibus sportulas, & populo epulũ & oleũ eadẽ die dedit, oleũ nimirũ ad gymnica certamina quę funeralib. celebrari cõsuerũt. Neq; uerò prætereundũ Panathenaicis,

quę in Palladis gratiā celebrabantur, olei uas plenū uictoribus dari solitū, quòd D
oliuum inuenerit Minerua. quamuis non desint, qui oleam inuentā à Mercurio tradant, nō à Pallade. Sed enim cur oleæ ramus in Mercurij manu poneretur, superius exposuimus. Sanè quidem nō ignoramus ministros triumphantiū oleagineis coronis uti solitos in honorē Mineruæ, quæ belli dea putabat, & hinc illi Bellonæ nomē. Vnde illud apud Maronē, Præses Tritonia belli. Xerxen tamē fefellit insomniū, quo sibi uisus est coronā oleaginā gestare, ex arbore, cuius ramis terra tota occuparet, id quod eum maximè impulit ut tanto belli apparatu in Gręciā trajceret, ubi postmodū magna uictus clade, turpissimā fugā arripuit.

PINGVEDO.

SAcræ nostrorū literæ ubertatem interdū per hieroglyphicū oleę acceperunt: nam eam pinguedinis & lætioris cuiusdam ubertatis signū esse ex eo perspicias, quòd libro Iudicū cùm à sterilibus arboribus olea ad imperiū accerseretur, respondit ea, nolle se pinguedinē suam derelinquere, quæ usui & dijs & hominibus haberet. Apud Horatiū, lecta de pinguissimis oliua ramis arborū, habetur.

HILARITAS. E

ET pro hilaritate oleū poni in ijsdem diuinis literis inuenias: ut Psal. XCII. Senectus mea in oleo pingui: ubi interpretes per oleum hilaritatē exponūt, citantq́ ex paulò pòst sequenti Psalmo locū, ut exhilaret faciē in oleo. In ijsdem diuinis literis inuenit cibus panis non fermentati, collyridūq́ oleo conspersarū, & obunctorū oleo laganorū: per quæ, ut Hierosolymitanus Hesychius interpretatur, Apostolorū doctrina, legis eloquiū, & mystica Prophetarū uerba intelligun tur. Obuncti Prophetæ, quia res nō ita liquidò, neq́ tam opulenter explicuere. Cōspersę collyrides, quia passim doctrina Christi, legis utit testimonijs: de Christo em̄ Moyses locutus est. Panes uerò nulli nō adijciunt obsonio, plenissimeq́ hominē pascunt, magisq́ omnino nutriūt, ueluti Apostolorū traditiones, quæ eædem & Christi documenta sunt, in omni uitę tenore coloreq́ usui ueniunt, & opulentissimè sufficiūt.

SPES.

ESt & spei simulacrū olea, propter continuā uiriditatem: nam nostro etiā tempore uirorem multi pro spe ponunt. Hinc similes nos esse oleę Basilius cuperet, quò grauidi refertiq́ fructibus, nunquā spe denudaremur: & quia miserationis etiā indiciū eam esse ostendimus, omni, ut idem inquit, tēpore misericordiæ F
munus exercētes, fœcunditatis ac ubertatis eius, quæ semper uberrima est, æmuli euademus. Quod uerò proditū est Iouē olea coronari solitū, id ea de causa factū Phurnutus putat, quòd in ea uiriditatis perennitatē & pinguedinē animaduerterāt: itaq́ Deum omniū bonorū autorē, fœcundissima utilissimaq́ omniū arbore insigniri placuit. Alij dicūt propter glaucedinē, quę sit cœlo propémodū similis: nam & id ad historiā addit, ut à Pallade, quæ Glaucopis dicit, producta credatur, de qua quidem fabellā ex Marco Varrone recitare nō pigeat. Enata fortè in Athenarū arce oliua arbore, sed & aquarū scaturigine mox emanāte, Cecropem per id temporis Regē animo ad hæc prodigia obnoxio, saneq́ territū, & ne futurarū fortè calamitatū hæc portenta forēt prænuncia, sciscitatū Apollinis oraculū missos certos homines, qui & ostenti causam perquirerēt, & auerruncandæ deorū iræ, si quid illi minitarent ostento, rationē discerent. Legatis uerò post sciscitationē respondisse Pythiā, iussisseq́ interim illis bono essent animo, neq́ em̄ ostentū id hominū malo aliquo factū, sed deorū duorū contentione certantium inter se, uter eorū Athenis imponendi nominis autor esse debeat: per oleā em̄ Mi

neruam

A neruam, per undam Neptunũ significari, & quæ sequuntur ad hoc pleraq; alia, quę de industria missa facio. Porrò de deorũ cõcilio, ut apud Ouidiũ est, pleriq; omnes tradidere, decreuisse eos, ut is imponendi nominis autor esset, qui rem humano generi utiliorẽ protulisset. Oliua quidem quantas habeat utilitates nemo nõ nouit. Vnda uerò quanto sit mortalibus usui, loco suo declaratũ à nobis est. Sed enim oleam ideo prælatam aiunt, pronunciatũq; pro Pallade, quia arbor ea pacis indiciũ haberetur. Pacem uerò bonorum omniũ opulentiam & ubertatem secum afferre, parentes nostri forsitan experimento cognouere. Nos, Italia uniuersa per tot annos assiduo continentiq; bello afflicta, uix eius felicitatis famam, ut diceret Homerus, audiuimus.

FRVGALITAS.

QVamuis aũt tanta sit læta pinguedine, est tamẽ & frugalitatis indiciũ oliua, de qua sępe legas, eiusmodi baccas apud ueteres parsimonię causa appositas, & à Platone lauto etiã conuiuio delicijs cõtemptis esitatas. Eundemq; cõstat in conuiuio quodã oleis uescentẽ, irrisum à Diogene, qui dixerit, Si sic prandisses, B non ita cœnares: qui scilicet sentiret, non esse id frugalitatis, sed stomachi lauto prandio grauati. Quod uerò pertinet ad Mineruã, quæ innupta, quæ uirgo perhibetũ, meritò ea sibi oleã asciscit, cùm puritate pudicitiaq; non minus olea quàm Minerua delectetur: Græci enim, ut Rutilius Taurus ait, iubent oliuã, cùm plantatur & legitur, à mundis pueris atq; uirginibus operandũ, credo, inquit, recordati, arbori huic esse præsidẽ castitatẽ. Florentinus quoq; lib. de re rustica, adeò puram esse oleã tradit, ut collectores etiã non nisi puros amet, qui cùm ad oliuationem accedunt, iurant se nõ aliunde quàm ab uxore sua uenire: ita fieri ut anno insequenti uberiorem prouentũ exhibeãt. Præcipuè uerò aiunt Anazarbi, quæ Cilicię est ciuitas, oleas esse fœcundissimas, quoniã à castis tantummodo pueris colantur. Sed neq; illud dissimulandũ, tametsi ridiculũ, quod apud autores Græcos, qui nihil non ausi sunt mandare literis, inuenias, amuletum præsentaneũ ad capitis dolorem esse, si deæ folio Mineruæ nomen, ΑΘΗΝΗ scilicet, inscribatur, ipsumq; folium filo religetur ad caput in coronæ modum.

DE VITE.

C OFfert uerò se post oleã Vitis, neq; minoris ipsa utilitatis, ut nõ immeritò multis & his insignib. atq; præclaris sit hieroglyphicis decorata.

LÆTITIA.

QVorum illud præcipuũ, & omnium præconio celebratũ, ut per eam lætitia intelligatur: id non Ægyptij tantùm, uerùm & philosophi & poëtæ Latini Græciq; omnes eodem admisere cõsensu. Sed ut plurima super hoc à Platone & ab Homero dicta dissimulem, nónne diuinæ etiam literæ sententiã hanc eandem plerisq; locis prosequuntur? cuiusmodi illud est, quòd requisita uitis ad aliarum arborum imperium, respondit, non posse se deserere uinum suum, quo Deus atq; homines læti redderentur. Quare Socrates apud Xenophontẽ, Symposio, uinum ait non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq; nõ aliter excitare, quàm oleum inspersum igni flammã adauget. Et cõiectores, uel modici uini haustu in somnijs attẽtari uiso, læti alicuius euenti signũ arbitrantur. Apud Philostratũ uinitor sub uite considendum Phœnici suadet, quòd ex ea spirare soleat lętitia. Epigrãmatarius poëta quidam nõ inelegans nec infacetus, acerbè in eum inuehitur qui racemũ immaturũ aspernatus humi abię

cerat, & insuper pedibus conculcauerat: non immeritò quidem indignatus, propterea quòd primo eo gustu deceptus, uitem omnem male acceperit, & in præciso racemo succrescentem lætitiam extinxerit. Ita enim dicit: D

Τίς ποτ' ἀκηδέστως οἰνοτρόφον ὄμφακα βάκχου
 Αἰνῆς, ἀμπελίνου κλήματος ἐξέταμεν,
Χείλεά τε συνφθεὶς ἀπόμιλον βάλεν, ὥς κεν ὁδίταις
 Εἴη νισσομένοις ἠμίδαστον σκύβαλον,
Εἴη οἱ διόνυσος ἀτάρσιος οἷα λυκούργῳ,
 Ὅττι μιν αὐξομένην ἔσβεσεν εὐφροσύνην:
Τοῦδε γὰρ ἂν τάχα τις διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἀοιδὰς
 Ἤλυθεν, ἢ χόλου κήδεος εἶχε λύσιν.

Cuius hæc propémodum est sententia:

Quæ feritas? quisquis dona immatura Lyæi
 Ante diem è vitis palmite sustulerat,
Labraq; perstrictus vecors abiecit, vt esset
 In pedibus trita vile putamen humo,
Huic pater instauret Lenæus digna Lycurgo, E
 Quandò ita nascentem sustulit Euphrosynen.
Nanq; aliquis vino hoc hilaris cantasset, amasset,
 Aut poterat curas dememinisse graues.

Nos uerò adolescentes iocati contrà ita respondimus:

Κεῖνος ἀριστεύσας κ' οἰνοτρόφους ὄμφακα μισῶν,
 Ὅς βάλε τὸ σκύβαλον ἠμίδαστον χαμάδις,
Κλήματα τ' ἐξέταμεν καὶ ὅλους βλαστοὺς ἀπὸ ῥίζης,
 Ὅς τὴν αὐξομένην ἔσβεσεν ἀφροσύνην,
Τοῦδε τις οἰνοβαρὴς διὰ πώματος, ἢ πρὸς ἄρηα
 Ἤλυθ' ἄν, ἤγ' αἰδοῦς τάχα λέληθε πρέποντος.

Quorum sensum ita latinè reddemus:

Macte animis quisquis vinum hoc immite perosus,
 Allisit putri vile putamen humo,
Ramosq; & plantam totam ab radice recîdit,
 Atq; ita gliscentem sustulit Aphrosinen.
Nanq; aliquis poto hoc vino grauis isset ad arma,
 Aut decoris poterat dememinisse sui. F

Sed ut lætitiæ huic modum imponamus, Salomon ait: Exultatio animæ & cordis uinum moderatè sumptum: ad iucunditatem enim creatum est, non ad ebrietatem, quæ te uita defraudet.

ACERBITAS.

AT non in omni uua suauitas, neq; quidem in ulla, nisi maturuerit, nisi aëris clementia, lociq; & situs opportunitate adiuta fuerit. Nam uuæ pleræq; neq; tempore, neq; loco suo decerptæ, amaritudinem potius quàm suauitatem ullam præ se ferunt: quare suum est omphacio significatum, ut scilicet insuaue, acerbum, & intolerabile aliquod damnum per immaturã uuam indicetur. Hinc illud in sacris literis: Patres nostri comederunt uuam acerbam, & dentes nostri obstupuerunt. quam sententiam diuinitus Cicero mihi uidetur explicuisse ubi ad Brutum scribit: Nec uerò me fugit quàm sit acerbum parentum scelera filiorum pœnis lui. Sed hoc prçclarè legibus comparatum est, ut charitas liberorum amiciores parentes reipublicæ redderet: & quæ mox de Lepidi crudelitate in liberos subsequuntur, quæ omnia in parentis scelus oggeruntur.

HILA-

HILARITAS.

A EAdem ratione qua lætitiam significat uitis, publicam etiam hilaritatē ostendere uidetur: quare apud Maronē Troiani longa nauigatione & sæuißima mox tempestate fatigati, Dei Bacchi lætitia exhilarantur. atque alio etiam loco, adesse eisdem lætitiæ datorem Bacchum uotis precari uidemus. Tum apud Horatium, si qua celebratur hilaritas, uel ipsa pauimenta uino natant. Tristi uerò & perturbato homini Plautus propinandum monet, qui bilem diluat. Cui simile id quod apud Ciceronem III. Tuscul. habetur: Huic calix mulsi impingendus est, ut plorare desinat. Quin & ipsa Musica, quæ tota ad hilaritatem comparata est, non alio magis stimulo concitatur quàm suauis uini gustu. Hinc apud Ouidium legas: *Necnon & carmina vino Ingenium faciente canunt.*
quod ex Tibulli synepeia dictū. Ille enim cùm Osirim uitisatorem laudaret, ita de uino cecinit:

Ille liquor docuit voces inflectere cantu,
Mouit & ad certos nescia membra modos.

B Hinc Æschylus quasi nimiū oblasciuiens, dictus est tragœdias suas potando scripticasse, de quo Plutarchus Symposiacis. Cōtrà reprehensus est Gorgias, qui tragœdiam suam Marti dedicauit, cùm Baccho potius tribuenda fuerit: nam ea de causa dictum, οὐκ ἔστι διθύραμβος ἂν ὕδωρ πίνῃ, nullam quippe adesse hilaritatem ei qui aquam bibat. Quam sententiā sibi desumpsit Horatius eo Epistolarum loco, ubi festiuè admodum bibacitatem hanc eludit ad Mecœnatem:

Prisco si credas Mecœnas docte Cratino,
Nulla placere diu, neq; viuere carmina possunt,
Quæ scribuntur aquæ potoribus. Mox & illa per iocum acriter demorsa:
Ennius ipse pater nunquam nisi potus, ad arma
Prosilijt dicenda, forum putealq; Libonis
Mandabo siccis, adimam cantare seueris.

Agnouit & hoc Anacharsis Scytha, quamuis uino super seuerè nimis iudicaret, quippe qui cùm in cōuiuio quodam uibrisatores quosdam cantilenam admodū uariam crispata uoce cum sibilo simul emodulantes auscultaret, interrogatus an in Scythia tales essent modulatores, respondit illicò, neq; quidem uitis: utpote qui innuere uellet, non aliam esse causam emodulationis eiusmodi, quàm epotum uinum. atq; hinc dicteriū, Nemo cantat sobrius. De his queritur Dauides Psal. LXVIII. Vini potores contra se canere. Anacharsis dictum ab Aristotele cōmemoratur eo loco ἀναλυτικῶν, ubi argumentorū quædā genera à causa desumi solere ostendit. Idem Anacharsis tris in unaquaq; uite racemos inueniri dictitabat, qui diuersa inter se ui pollerent: primū enim uoluptatē afferre, ebrietatē alterum, tertiū molestiā. Sed utcunq; Scytharū suorū sobrietatē prætendat Anacharsis, Cleomenē tamen Spartanorū Regē apud Scythas, ut alibi diximus, uino uersum in insaniā accepimus, quòd scilicet cum eis meripotationibus cōtendere uoluisset. Meritò autē Plato, ubi secūdo de legū ferendarū ratione disserit, optimū futurū existimat si Carthaginensium more miles in castris nunquam uinum gustet, sed toto expeditionis tempore aquam biberit. Seruis ne uinum unquā concedatur. Magistratus, quandiu munere funguntur, abstemij sint. Præsides & iudices, eo tempore quo negotia causarum tractantur, uinum penitus non attingant. Et qui magnis de Reip. rebus consilio adhibentur, remq; publicā administrant, aquam omnino bibant. quam sententiam philosophus ille summus ex

XXXI. Prouerbiorum Salomonis capite sibi desumpsit. Sanè Romanorum in D hoc quoque prudentiam, qui sobrietatem in imbecillo fœminarū genere accuratissimè custodirent, multi cōmendauere. Sed Tertullianus egregiè, qui mulieres Romanas ait olim usqueadeo uino abstinere ciuitatis eius instituto iussas, ut matronam ob resignatos cellæ uinariæ loculos sui inedia necarint. Sub Romulo uerò quæ uinū attigerat, impunè à Mecenio marito trucidata sit: idcirco & oscula propinquis offerre necessitas erat, ut spiritu indicaretur, exploratumque inde esset, an temetum olerent.

LIBERTAS.

QVòd uerò & libertatis indicium sit uitis, ipsa Bacchi nuncupatio, quæ apud Græcos Lyæus est, apud Latinos Liber, argumēto esse potest. Tum apud Platonem inuenias, explorandis adolescentiū ingenijs conuiuia nōnunquam indulta, quo illi ad pocula se benignius inuitarent, eoque tormento coacti, ab intimis se præcordijs expectorarent, utpote qui nihil tunc simularent, sed cupiditates omnes suas, studiaque omnia propalarent. Vnde sapienter Horatius:

Quid non ebrietas designat? operta recludit. & quæ sequuntur. Idem alibi: E
Fœcundi calices quem non fecere disertum?
Contracta quem non in paupertate solutum?

Meritò itaque apud Spartanos Dionysius cognomento ψίλας dicitū idiomate Dorico, quod pennatū significat: uinū siquidem mentem, nō secus ac alæ corpus, attollit, & modò huc, modò illuc uolitare facit perquā agiliter: cuius rei meminit Pausanias tertio. Facit ad hanc libertatis significationem quod ab Heliogabalo profectum est, ut uindemiarū festiuo liceret unicuique multa in dominos iocosa atque scurrilia, petulantissima quadam licentia ipsis etiā audientibus dominis iactare, quem morem adhuc in agro Neapolitano uigere passim uidi, cùm eo fortè tempore ad uisendum eius honoratissimæ ciuitatis Academiam illò me cōtulissem. Et quoniā uinū in lætitiæ libertatisque significatum abijt, libet ex Moseos historia quod ad rem facit exemplū recitare. Cùm Pharaonis pincerna, qui eodem custodiebatur loco, quo & Iosippus ob custoditā innocentiā ut nocentissimus detinebatur, per quietem existimasset se triplicem uidere palmitem ternis præditum racemis, qui cùm tempestiuè maturuissent, essentque à se resecti & expressi, subitò Regi mustum propinasset: ex quo Iosippus bono eum esse animo F iussit, futurum sanè ut triduo liberatus eo situ quo intabescebat, in pristinam dignitatem restitueretur: atque ita uti à Iosippo prædictum fuerat, tertio pòst die liberatus, & honori suo redditus, coniectorē haudquaquam uana nunciasse cōperijt.

FELICITAS.

EIus enim scientiæ periti scribunt, ubi significata uitis examinant, uuam insomnijs uisam, etiam extra tempus, felicis esse præsagij. Cuiusmodi etiam uitis fuit, quæ uisa est Astyagi per quietem nocturnam de Mandanes gnatæ suæ genitalibus oboriri, uniuersamque Asiam palmitibus inumbrare: quod de Cyro nepote eius euentu adeò felici postmodum comprobatum est: terrarū enim latitudinem id significabat quæ Cyri esset imperio subiuganda. Reæ siquidem uitis sacra est, & eiusmodi deæ de uite fieri simulacrū tradit Euphorion. Fuit autē hoc attestatum ostentū ad alterū, quo prius imaginatus fuerat Astyages idem uidere se micturientem filiam, quæ Regiam urbem cum uniuersa Asia inundaret. Et quamuis Rex quid utrunque sibi somnium uellet à Magis edoctus cōtra filiam & infantē natū multa esset machinatus, fatalem tamen necessitatē euincere

non

A non potuit. Euerso enim Medorum regno, Persicoq; cõstituto, Cyrus mirum in modum creuit.

LABOR.

NEque tamen ita felix tranquillumq; est hieroglyphicum uitis, ut non & laboris plurimi sit etiam argumentum: siquidem arborum nulla maiori indiget cura. Vsqueadeo imbecilla est, ut nisi humana diligentia excolatur, pergulis sustentetur, uel arboribus maritetur, falce comprimatur, ac annis singulis præcidatur, multo deniq; labore custodiatur, breui admodũ tempore uel pereat, uel in labruscam degeneret. Quare nõ imperitè dixit Hesiodus, siue is Apollonius fuit qui scutum Herculis doctissimis carminibus celebrauit:

Οἷα διόνυσος δῶκ' ἀνδράσι χάρμα, καὶ ἄχθος.

ut & lætitiã & laborem simul hominibus à Baccho datos affirmaret. Neq; sum nescius, τὸ ἄχθος ad animi etiam anxietatem atq; mœstitiam referri posse: siquidem compertũ est eos qui meraco plurimùm utuntur, melancholicos fieri, atq; inde tristiori esse corde: tum obliuiosos, ut Florẽtinus in re rustica ait, in primis
B fieri, ut ea taceam quæ per ebrietatis furorẽ infanda pleraq; perpetrantur: quorum omnium memor Maro noster, ne uinum plus æquo laudaret, ita cecinit:

Bacchus & ad culpam causas dedit, ille furentes
Centauros leto domuit, Rhæcumq;, Pholumq;,
Et magno Hyleum Lapithis cratere minantem.

Habet & illud incõmodi, quòd linguam uinũ præpedire solet, eaq; de causa Mercurio, non uino, sed lacte supplicabatur, ad ipsam etiam eloquentiæ dulcedinem indicandam: idq; Romæ, uico etiam sobrio nuncupato fieri solitum.

TITILLATIO.

ET quod aiunt, sine Cerere & Baccho Venerem frigere, adducit in memoriã, Lampsacum ea de causa salaci Deo sacram olim dictitatam, quòd optima generosissimaq; uina proferebat: ludibrium enim illud Veneris & Bacchi filium fuisse antiquitas fabulatur. Citat Stephanus Demosthenem, qui rei istiusmodi causam memoriæ prodiderit. Cùm itaque uinum præcipuum sit nequitiæ fomentum, meritò signũ Virginis uitem auersatur: cauendũ enim, ut Orpheus
C monet, ne Luna signum Virginis præcurrente uitem seramus: eam enim Virgo odio prosequitur. Atq; ne ullus unquam sit fabulis modus, alij dicunt propter Icarium patrem, qui ab ebrijs colonis fuerit interfectus.

SANGVIS.

FVit & sanguinis signum oblatum in sacris uinum, atque eo nonnunquam cognomento nuncupatũ. quare quod apud Maronem

Vidit Thuricremis cùm dona imponeret aris,
Horrendum dictu, latices nigrescere sacros,
Fusáq; in obscœnum se vertere vina cruorem.

non tantùm ostenti loco positum, sed antiquum uidetur significatum attigisse, quòd & pro uino sanguis, & pro sanguine uinum acciperetur. Nam Mose secundo Deuteronomij cantico: Et sanguinem uuæ biberet meracissimũ. & Psalmographo dictũ, Sanguinem, inquit, uuæ biberũt. Sanè quidem Ægyptij sacerdotes uino pertinacissimè abstinebant, & antiquissimi eorũ reges: nam & illi tunc non nisi sacerdotes erant, ut tradit Hecatæus. In deorũ tamen cæremonijs uino utebantur, eoq; libabant, ut idem autor scribit, non gratam quidem rem cœlesti

bus oblaturi, sed eorum sanguinem qui cõtra deos pugnassent propinaturi, in- D
deq; sibi numina conciliari arbitrabantur: persuasum enim habebant Ægyptij, uitem ex fuso in terram gigantum sanguine pullulasse, unde & amentia, & furor inesse uino. Quanquam posteriores Reges, Psammeticho in primis autore, ui-num, sed certa mensura, mensis adhibuere. Ponit uerò & Hesiodus mensuram qua sit ad salubritatem bibendum:

τρίς δ' ὕδατος προχέειν, τὸ δὲ τέτρατον ἱέμεν οἴνου.
Tris miscebis aquæ partis, sit quarta Lyæi.

Et uenustũ admodum est epigramma Meleagri, quo à meraco salubriter exter-reremur:

αἱ νύμφαι τοὺς βάκχους ὅτ' ἐκ πυρὸς ἥλατ' ὁ κοῦρος
νίψαν ὑπὲρ τέφρης ἄρτι κυλιόμενους,
τοὔνεκα σὺν νύμφαις βρόμιος φίλος, ἢν δὲ νιν εἴργῃς
μίσγεσθαι, δέξῃ πῦρ ἔτι καιόμενους.

Ardentem ex vtero Semeles lauere Lyæum
Naides, extincto fulminis igne sacri.
Cum Nymphis itaq; est tractabilis, at sine Nymphis
Candenti rursum fulmine corripitur. E

Hęc autem miscendi meri admonitio, adducit in memoriam mihi locum in diui nis literis, quem nefas est præterire: Calix in manu Domini uini meri, plenus mixto. Calix Domini mixto plenus, idem est, ut sentit Fucherius, ac si diceretur, misericordia & iudiciũ. Inclinatur uerò ex hoc in hoc, cùm de misericordia in iu-dicium diuina seueritate transitur. Fæx autẽ non exinanitur, quia adhuc ultimũ iudicij reseruatur: ea siquidem erit uindemia, quę ipsis in diuinis literis hierogly phicè ponitur, significatq; rerum finem, quam theologi seculi consummationẽ uocãt, aliquando depopulationẽ, ut Psalmo: Vindemiant eam omnes qui trans-grediuntur uiam. Pro fine uerò rerũ, Ioël: Mittite falces & uindemiate uineã ter ræ, quia maturę sunt uuæ eius. Et ne hoc imprudentib. excidat, uindemię ipsius instrumentũ torcular, nomẽ in sacris literis hieroglyphicũ, per quod scilicet tum alia quædã, tum præcipuè tempora ærumnosa, pressurę uexationesq; significan tur: quã in sententiã totus ferè Psalmus euagat, cuius inscriptio est, In finem pro torcularibus.

FERACITAS.

NOn ineptè uerò quispiam feracitatem hieroglyphicè significaturus, uitem F
cum racemis pinxerit: inter enim fœcundiores plantas principatum obtine re uitem nemini dubium, si arbusculæ uniuscuiusq; ratione habita, uini copiã expenderimus. Addam etiã eam alicubi esse racemorũ magnitudinẽ, ut racemi singuli singulos expleãt currus, cuiusmodi fertilitas est Eucarpiæ minoris Phry giæ urbe. Quin etiã currũ medium ibi diffractũ defecisse unici racemi pondere Metrophanes tradit. Ita rectè Plinius, nullum apud Græcos mendacium esse di cit, quod teste careat. utcunq; tamen, hæc & alia super huiusmodi urbe à Stepha no memorantur, in ijs quæ deflorauit Hermolaus Byzantius.

PIORVM CONVENTVS.

SEd ut de uite simpliciter sermo sit, debere nos, ait Basilius, rationẽ eius cõtem plari, qua Dominus sese uitẽ, & Patrẽ agricolã esse, uinitoremq; dixit, nosq; singulos in piorũ cõuentu per fidẽ satos, palmites appellauit: hinc nos ad uberri mi fructus feracitatẽ inuitat, ne ut inutiles atq; superflui ludibrio simus, & à fœ-cundorũ palmitũ cõsortio recisi amputatiq;, igni destinemur. Assertor uerò no ster nusquã cessat animas nostras uitib. cõparare: Vinea nanq; facta est dilecto,

dicit,

A dicit, in cornu, in loco pingui, & uineam seui, septumq; circumposui. Animas humanas planè uineas dicit, quas circūdedit septo, tum ea securitate atq; tutela, quę resultat ex præceptis, tum ipsa gemmarū custodia. Dictū est enim: Versabitur angelus Domini in circuitu metuentium eum. Deinde quasi ualla nobis defixit positos in Ecclesia primū Apostolos, mox Prophetas, mox doctores alios: inde animum nostrum, ne deiectus despectusq; humi reperet, & prætereuntium pedibus conculcaretur, maiorum nostrorum exemplis, qui per summam innocentiam & probitatē clari & illustres habent, in altū erexit, eorumq; uestigia sequi iussit, qui per uirtutē & integritatē ad summū euasere. Ad hæc uitē Ambrosius plebem Ecclesię significare contendit, quę ueluti quadam fidei radice plantatur, propagineq; humilitatis reprimitur: ubi uerò circumfossa fuerit, religatur, erigiturq;, ne reflectatur in terram. E sarmentis alia reciduntur, propagantur alia. Reciduntur quidem ea quæ inani sylua luxuriant, de quibus Pythagoras symbolicè dixit, μὴ σπένδειν θεοῖς ἐξ ἀμπέλων ἀτμήτων, pura purgataq; omnia esse uolens quæ Dijs offerantur. Ea uerò propagantur, quæ bonus agricola fructifera iudicarit.

B Adminiculorum uerò ordines iugationisq; concinnitas uerè atq; manifestè docent æqualitatem in Ecclesia seruari debere, ut sese nemo, quantumlibet diues & honoratus, extollat, nemo pauper animū despondeat, seq; despectū atq; contemptum esse uereatur: ignobilis nemo desperet, uerū ęqua sit omniū conditio, pariterq; omniū mens ad superiora sustollatur, suamq; in cœlis futurā consuetudinē atq; cōmercia sibi proponāt. Ne uerò ullis ingruentiū tempestatū procellis uexari, locóue deturbari deijciue posit, clauiculis quasi charitatis amplexib. proximos quosq; complectit, & in eorū coniunctione requiescit. Appellat nos IESVS uitis suę palmites, propterea quòd, inquit Origenes, palmes arbore connectit, & clauiculis tanquā manibus freta cōfirmat à lapsu, quo fretus adminiculo uentos turbinesq; cōtemnat. Futurorū id bonorū indicat spem, quia fideles quique nō solùm in ijs quæ gerunt, sed etiā in ijs quæ sperant & credunt, perfectum salutis statū expectant: quapropter quasi ad quendā patientiæ ardorē spe iuncti atq; cōfirmati, naturaliū motuū procellas, cupiditatūq; turbines insultusq; perferunt atq; cōtemnunt. Hæc & huiusmodi pleraq; cōmentationibus in hieroglyphica nostris libenter inseruimus, quò mihi sint æquiores ij, qui studiū in hac re

C meū acrius incessunt, quorsum id tendat ignari, cùm uiderint similitudinariam hanc loquendi figuram non tantùm ab Ægyptijs, quos immeritò contra Dei præceptum abominantur, inuentā, uerùm etiā ab antiqua & noua lege receptā, quin etiā ab ipso nostræ institutionis cōditore CHRISTO IESV frequentissimè in usum deductā: nihil enī aliud est hieroglyphicè loqui, q̄ diuinarū humanarūq; rerū naturā aperire. Addenda uerò huc fuerant ea quoq; de Iuda Israëlis dicta: Lauabit in uino stolā suam, & in sanguine uuę amictū suū. Sed quoniā hæc copiosè sunt à sacrorū interpretibus discussa, pręsertimq; ab Adamantio, ad ultimā eius homiliā in Genesim, unūquenq; pietatis studiosum accedere cohortamur.

DE FICV.

INchoauit, honoratissime Domine, oliua apparatū nostrū: accessit uua, quę plurimū fortè attulit saturitatis: pro bellarijs addere ficus libuit, ut si quid amaritudinis in oliua fuit, si accerbior uua, quòd nostri quippe Bellunensis cœli rigor, eam plerunq; maturescere non sinit, errorem omnem missus tertij suauitas emendet.

DVLCEDO. D

DE Ficu sanè quicquam, quod magnam mihi affert admirationem, apud Horum Ægyptium, Caprifico excepto, nō inuenimus: paucissima enim admodum eius autoris fragmenta temporis iniuriam euicerunt. Apud autores alios inter arbores primas celebratā passim comperimus: atq; illud præcipuū eius est hieroglyphicū, ut per eam dulcedo intelligatur, eaq; tam in grata hominū cōsuetudine, ac morū suauitate, quàm in cæteris rebus quæ iucundæ amabilesq; sint, ac uoluptatis plenæ. Hinc illud apud Theocritū de suauiter canente, καὶ ἀπ' αἰγίλω ἰσχάδα τρώγοις, è medijsq; cibus tibi ficus Athenis. Ab Ægilo uerò dictū, quòd ea sit ex Atheniensiū tribubus. & suauissimas Athenis ficus esse Dion etiam testatur. Ita uerò ficus ad uictus humani cōmoditatem nata, ut Hipponax Poëta uetus, eam auro prætulerit, dum scazonte illo suo licentioso dicit:

Εἴτις κατόρξῃ χρυσὸν ἐν δόμοις πολλὸν,
Καὶ σῦκα βαιὰ, καὶ δύο ἢ τρεῖς ἀνθρώπους
Γνώσῃ χάσων τὰ σῦκα τοῦ χρυσοῦ κρέσσω.

Si quis domi recondat auri plurimum,
Ficusq; paucas, comparetq; seruulos
Duósue trísue, iudicabit illicò E
Auro domi præstare ficum plurimo.

Sanè φιλοσύκους nonnulli appellant purioris mansuetiorisq; uitæ duces. Harū uerò cōmendationem auget summo opere Artaxerxis cognomento Mnemonis testimoniū, qui iunioris Cyri frater fuisse fertur: is cùm aliquando arrepta fuga cōmeatuq; direpto coactus esset ficus & hordeaceū panem esitare, indoluisse fertur, ob regalem affluentiā apparatioresq; lautitias tantę se uoluptatis expertem tandiu fuisse. Quid uerò quòd ruta sua satis insignis amaritudine, si iuxta ficū seratur, mitior euadit? Meritò itaq; ficus apud Israëliticos iudices nequaquā uelle se ait dulcedinē suā derelinquere, ut reliquis arboribus, à quibus in imperiū adsciscebatur, dominaretū. Vt uerò alibi legimus in ijsdem diuinis libris, iustos & sanctos homines sub ficu requiescere perhibent, hoc est, tranquillā atq; suauem uitam agere. In ueterum etiam nummis suauitatis istiusmodi significatū obserues. Nam in quodam ficus est inter duos tumulos sita: unius tumuli inscriptio est ΑΜΒΡΟΣΙΑ. Alterius ita detritæ literę sunt, ut legere non potuerim: puto tamen ex nota N literæ, quæ uix dimidia discernitur, ΝΕΚΤΑΡ esse debere, quasi ficus utriusq; uicem gerat. Sanè coniectores inspectam in somnijs ficum, albam præcipuè, atq; suo tempore, bonorum multorum præsagium habent. F

SVAVITAS SVBLATA.

NEq; caruit ominibus ficus, quę sublatam suauitatē extirpata significaret, eo præsertim tempore quo publica ciuiū Ro. suauitas & dulce cōmercium, extincto Alexandro Seuero adempta est. Paulò enim antè quàm is fatis cōcederet, arbores fici tres, quibus tentoria imperatoria adnexa erant, quæq; ficus eas ferebant quibus Alexandrinarū nomen est, subitò ante illius tentoriū prociderunt. Idem in Caprifico portentū in Messenios accidisse memoriæ proditū est. Nam cùm illi syluestrē ficum τράγον appellarent, quos nos imitati sumus Caprificū appellantes, oraculū super excidio suo huiusmodi habuerunt:

Ἔστι τράγος πίνῃσι νέδης ἑλικόῤῥοον ὕδωρ
Οὐκέτι μεσσήνην ῥύομαι, χεδόθεν γὰρ ὄλεθρος.

Nanq; Nedes simulac curuas caper hauserit undas,
Tunc Messena uale, tibi enim grauis exitus instat.

Accidit uerò ut Caprificus in Nedes fluuij ripa nata, ramos eousq; declinarit, ut aquis

A aquis profluentibus rami alluerentur: quod cùm Theolcus uates animaduertisset, instare dixit Messeniorum exitium, ut oraculo Pythio prędictum fuerat. Rem tangit Pausanias quarto. Sed cur ficum Idumæã dicere contamur, ad quã Assertor noster à Bethania rediens, fructum ex ea capturus accessit? famescebat enim: uerùm cùm fructum in ea nullum inuenisset, arborem deuouit, ne ullo unquam tempore fructum ferret. Sanè mysticè factum hoc, ut tam multa alia: nimirumq; ficus hæc populus Iudaicus erat, ad quem famelicus Dominus uenit, in quo cùm nihil pręter quandã speciem uitalem sine ullo profectu comperisset, eum in æternã perfidiam execratus est. Fructũ enim ipse è synagoga quæsierat, quem nullũ inuenit, quia ea, ut inquit Gregorius, folia legis habuit, sed fructũ operis nõ habebat, de qua dictum ait Euthymius ab Abacunte, ficum fructũ nõ allaturam. Quòd uerò per tres annos frustra quæsitus fuerit hic fructus, Eucherius tria uult tẽpora intelligi, ante legẽ, sub lege, & gratiæ tẽpore, quibus Iudæi ipsi fuerint semper à Domini præceptionibus alieni, & nullũ boni operis fructũ protulerint. Eodẽ facit quod ait Dominus Nathanaëli: Cùm esses sub ficu, uidi
B te: quippe cùm in originali labe Iudæorũ ritu cõsisteres, adieci animũ ut te redimerem.

FATVITAS.

ET sycomorus aliquid habet hieroglyphicũ, quã Zacheus inscendit: nam arbor ea cùm sit ficus fatua, indicat eos qui, ut Eucherius refert, mundi sapientiam humiliter sectati, eligũt mox Dei sapientiã subtiliter aspicere. Prudenter enim ait is, sycomorum ascendimus, si prouidè eam quę diuinitus præcipitur, laudabilem & sapientem fatuitatẽ tenuerimus. Quid enim inter mortales insipientius, q̃ amissa nõ quærere, possessa largiri, rapientibus relaxare, nullam pro acceptis iniurijs iniuriã reddere, sed iuxta præceptũ Dominicũ, in omnib. præstare patientiam?

CONTEMPTIBILIS.

CÆterùm quod ad opera ex ficu facta pertinet, Græci ficulnum pro imbecillo & contemnendo ponunt: quo significato Sermonibus apud Horatium:

Olim truncus eram ficulnus inutile lignum.

hoc est, minimi precij minimiq; usus, de quo scilicet faber meritò ambigeret, faceret ne scamnum, an simulacrum pudendum, deum omnino despicatissimum: nam fici materia paucissimis est, & ijs admodum exiguis fabricis idonea. Eoq;
C spectat prouerbium de Mandronis naui, quæ ficulna fuerit, cùm is notatur qui tenuissima olim re, angustoq; patrimonio despicabilis, ad amplissimos honores emerserit, nihilo tamen uenerabilior habitus ob insolentiam importunamq; superbiam, qua sese intemperantius efferat. Nam Mandro, ut pleriq; alij, à remis ad imperium uenit, neq; ob id tamen ullam assecutus est autoritatem. Ita deniq; ueteres per fici nomen nullius frugis hominem, imbecillum & abiectum significabant: nam & Græci olim hunc ἄνδρα σύκινον dixere, ut apud Theocritum Ergatinis, & apud Aristophanẽ sæpius inuenias. Et nunc quoq; uulgus stupidos & ineptos, ficones appellat.

BACCHVS SYCITES.

LAcedæmonij ficum à Baccho inuentã opinantur, eaq; de causa eum Sycitem nomine, ut Sosibius tradit, coluere. Apud Naxios simulacra eius nũc ex uite, nunc ex ficu fieri solita sunt. Milichius à nonnullis appellatus Bacchus, quòd Milica pro ficis nõnunquam accipiuntur. Et Dionysijs, præter uini amphoram, & uitem, quæ præferebatur, & præter hircum qui trahebatur, cophinum etiam gestare mos erat, in quo caricæ forent, autor Moralibus Plutarchus.

PROGRESSIO. D

VT uerò ad foliũ reuertamur, quod thrion appellatur, progreſsionis olim ſignũ fuit. Veteres aliquò profecturi ficulna folia ſuſpendebãt progreſsionis cæremonia, atque ita ſibi auſpicatũ iter fore augurabantur. Ea autem de cauſa thrion dicitur huius arboris folium, ut interpretes Theocritiani uolũt, quòd in tris partes diuiſum eſt, uiſendo inter utraſque partes interuallo: ſcribique & trion, tenui, & thrion aſpirata, atque etiam thriambon. quin & θριάζειν dicunt huiuſmodi folia colligere, & in aliquem uſum parare.

SEPTENTRIO.

PArabatur aũt thrion religioſe admodũ Serapidis Oſiridiſque ſacris, geſtamen ſcilicet foliaceũ, quod capiti ſuperponeret̃ geſtandis hydrĳs aut calathis commodum, eratque illi ſuũ etiã ſignificatũ: ſiquidẽ & Regẽ, & ſeptentrionalẽ regionẽ, polum quippe Arcticũ, per intortile geſtamen huiuſmodi intelligebant. Regẽ, quia polus cœlorũ omniũ rotatũ regere uidet̃: & circulus ille foliaceus in geruli capite orbiculum Arcticũ excribit, ab axis illius qui præ oculis eſt ſimilitudine.

GENITALE. E

QVin etiam præter motum, cuius primarias partes illi tribuebant, rerum etiam omnium ſemina inde demitti plerique ueterũ magno ex argumento arbitrati ſunt: inde enim actionis eſſe principium, quæ Mathematici ueteres latiſsime diſſeruerunt. quocirca thrium, cùm & humoris redundantiam, ob uiridis craſsique folĳ uuiditatem, & motum omnium, ob conuolubilem texturam ſignificaret, pari quadam natura cum genitali æſtimabatur, atque eius eſſe ſimulacrum uidebatur, ubertate ſcilicet humoris & motu ad prociendæ genituræ principia conuenientibus. Sed hæc in Serapidis calatho locupletius.

DELECTATIO.

HVius generis fuiſſe prædicãt Adami pomũ, præter ipſius Dei pręceptũ nimis expetitũ: id enim delectationẽ & uoluptatem, quæ ſenſu percipitur, ſignificaſſe plerique theologorũ docuerunt. Nihil enim mentem noſtrã è tranquilla Paradiſi ſtatione facilius exturbat, quàm nimia uoluptatũ cõſectatio. Is tamẽ ſuæ præuaricationis amaritudine exacerbatus, fici folĳs ſemet uelare pudorẽque obtegere properauit. Ficum enim fuiſſe tradit Irenæus. Tertullianus autem ea re ſuper ait: quod in nouo corpore indebitum adhuc pudori erat, protegere feſtinans, ficulneis folĳs interim circũdat. Ad hoc addit Irenæus, nõ alterius arboris aut herbæ, quæ molliori tactu eſſet, ad indicandũ pœnitentiæ duritiem atque cruciatũ, propter ſcabritiẽ ſcilicet & aſperitatẽ, qua foliũ huiuſmodi præditũ eſt. Et F quia cinguliũ id & ſibi & uxori ſuæ circumligauit, nõnulli exponũt, ut petulantẽ carnis impetũ retundere ſe polliceret̃, id ueluti cõtinentię frænũ adhibuiſſe, quoniã ſcilicet ſtolã eam, quã habuerat à ſpiritu ſanctitatis, amiſerat, eo tegumento, quod nullam prorſus delectationẽ afferre poſſet, ſed morderet potius ac pungeret, uteret̃.

FOLIA RELIQVA.

FOlia uerò reliqua diuinis in literis pro ipſa, ut ita dicamus, legis litera hieroglyphicè accipiuntur: quia quemadmodum arborum fructus folĳs uelatur ac tegitur, ita ſub legis litera ſpiritus occultatur. Idcirco nos, ait Heſychius, literæ folium aperimus, ut qui latet interius fructum ſpiritus inueniamus, de quo Hieremias: Si uindemiatores ingreſsi fuiſſent in te, ſaltem reliquiſſent racemum tibi. Et Virgilianus Æneas apud Sibyllam, cùm ambages & uerborum inuolucra cupiat euitare, & rerum euenta apertè ſibi declarari compre-

A comprecetur, quòd folia omnia conturbarent, id unũ orat: Folijs tantùm ne nomina manda. Sedenim quantum pertinet ad uoluptatem, de qua satis, cùm hoc ipsum argumentum sequeremur, in Serpentis cõmentario disputatũ. Illud hîc potius memorabo, ficum non eo tantùm rerum primordio humano generi calamitatem, & assiduos labores attulisse, uerùm annis uoluentibus in causa fuisse, cur potentissima opulentissimaq́ regna duo ad internecionem usq́ corruerint, Carthaginis imperiũ, & Romana potentia. Carthago quidẽ, quia ficũ ex hortis suis decerptũ uelocissima festinatione tertio pòst die Romæ repræsentauit: doluitq́ Cato, & in Senatu cõquestus est, hostes non triduo magis procul Roma proprias habere sedes. Romana uerò potentia, ac uniuersum Italiæ robur à trãsalpinis gentibus sese nobis totiẽs superfundentibus, ea de causa quassari cõfringiq́ cœpta, quòd, ut Plinius inquit, Hellico quidã Heluetius, qui Romæ ob fabrilem artem aliquandiu cõmoratus fuerat, in Galliam remeans ficum siccam & uuam, oleiq́ & uini præmissa secum tulit, quorum usu delicato suauiq́ cõcitati feroces populi, ad hanc usq́ diem assiduis nos calamitatibus affligere nunquam
B destitere, quamuis natura ipsa Alpibus, & tam inexuperabili munimento, Italia procul Gallias atq́ Germanias coërcuerit: quorũ feritas si quando grauis Italiæ fuit, nullo certè unquã tẽpore calamitosior extitit, q̃ quinto iam & uigesimo ab hinc anno, quibus uniuersa Italia cædibus, rapinis, incendijsq́ desolata per uastatur, hinc Germanis, hinc Gallis, hinc Hispanis extremũ eius excidiũ assiduè meditantibus.

ALIMONIA.

SEd ut querelæ facessant, adeò ficum alimentis idoneum esse compertũ est, ut eam Cereris donũ dictitarint, procq́ alimoniæ symbolo susceperint. Quantũ enim ficus humanæ prosit alimoniæ, uel ex eo manifestũ esse potest, quòd athletas siccis ficubus pascere moris fuerit, autor Plinius: experimento enim comprobatum est, eo cibo frequentius sumpto, corpora & uires mirum in modum adiuuari. Quòd uerò Attica eo fructuũ genere magnam est nobilitatem assecuta, Pausanias ait Cererem primùm in ea regione ficum Phytalo cuidam hospitalitatis præmium donasse, eiusq́ rei monumentũ extare his uersibus celebratũ:

ἐνθάδ' ἄναξ ἥρως Φύταλός ποτε δέξατο σεμνὴν
Δήμητραν, ὅτε πρῶτον ὀπώρας καρπὸν ἔφηνεν,
ἣν ἱερὰν συκῆν θνητῶν γένος ἐξονομάζει,
C ἐξ οὗ δὴ τιμὰς Φυτάλου γένος ἔσχεν ἀγήρως.

Hîc quondam hospitij Phytalus suscepit honore
Legiferam Cererem, quæ molli cortice poma
Prima dedit, dixere sacram mortalia ficum
Ora, genus Phytali decus hinc insigne secutum est.

ADVLATIONIBVS DEDITVS.

DIuitem hominem adulatoribus deditũ Thebanus Crates per ficũ arborem in prærupta asperaq́ rupe satã describebat, quippe quò sit hominibus difficilis accessus. Eius uerò fructus à coruis & miluijs tantùm decerpi: ita horũ opes ab impuris tantùm & adulatoribus depasci. Idem de reliquis etiam arboribus quotquot fructiferæ essent, Diogenes dicere solebat.

DVLCEDO VERITATIS.

ET Mercurius sibi ficũ uendicauit, cui undeuigesimo primi mensis die Ægyptij sacra faciebãt melle & ficu, quæ sacra eo clamore prosequebañt, ut quod hieroglyphicè in eis latitaret exponentes, identidem clamitarent, γλυκὺ ἡ ἀλήθεια,

quod dulcem esse ueritatem significabat. D

CYRENENSIVM PIETAS IN SATVRNVM.

STatuæ uerò pleræq; ficis coronatæ, Cyrenensium religionē indicabant, quia & Saturnus decus in agricultura suum meruit, quem agri colendi autorē, & insitionis putationisq; & stercorationis repertorē memorāt, neq; minore quàm Cererem honore honestandum existimabant. Huic Cyrenenses cùm rem diuinam faciebant, ficis recentibus coronari consueuerāt, quòd & alimonia in ijs, & gustus suauitas egregiè uigerēt. Hæ sunt, honoratissime Princeps, arbores illę ad ingenij tui naturam accōmodatæ, quas desumpsi ex hortis meis ductilibus, limoq; Nilotico in arcas ingesto, mecū quaqua iter est circumuecto. Neq; uerò folia his arboribus ulla unquā decidunt tempestate: licebitq; perinde tibi, si plantis his delectari cœperis, eas hoc terreno pactas in Britannias usq; tuas asportare: quæ mundi pars cùm olea, uite & ficu careat, illas aspiciant nō modò suo tempore frondescentes, sed toto etiā anno, folio nunquā deciduo, perpetuò uirides admirentur. Sed enim ut seriò loquar, eas tu si pertractabis, earumq; uim diligenter inspexeris, cordi ita insitas tuo comperies, ut nihil tui similius esse, etsi mode- E stissimus es, confiteri necesse habeas. Nam boni quicquid in diuinis illæ significant, ea omnia tuæ congruunt pietati.

PIERIVS VALERIANVS AD ERVDITISS. ALOISIVM PRIVLLVM PATRITIVM VENETVM, DE IIS QVÆ PER POMVM ITALVM, PERSICVM, ET Punicum significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

ERI Priulle doctissime, cùm veterum signa quædam singulari opere artificioq; perfecta hìc & illic inspecturi per vrbem equitaremus, multisq; præteritis Capitolium demū inscendissemus, Herculis ibi signum summæ nobilitatis ex ære conspectum est, quo nō facile quicquā tota vrbe dixerim me vidisse pulchrius, neq; præclarius, siue hæc ea fuerit statua, quam Q. Max. capta Tarento, opus Lysippi, obtulit Capitolio, siue quam Fabius Verrucosus eò transtulit, siue aliorū fuerit dedicatio: vtcunq;, antiquissimum omnino opus est, & Græcis scriptoribus honorificè celebratū. Nam præter leoninū spoliū F *læuo iniectū brachio, clauā manu dextera retinet, læua tria poma cydonia præfert. Quæ cùm comites, qui te multi sequebantur, eruditi viri animaduertissent, de spolio & claua dixerūt, cognoscere se mentis præstantiā, et generosum animi robur, quibus virū, qui veram virtutis gloriā affectet, præditū esse debere cōmonemur. Herculē verò positū à veteribus, quia quicquid præclarè geri potest, id totū Herculi attributū. Nam et Arrianus vbi petram* ἄορνον *memorat, difficillima quæq; & maximè ardua, quæ humano quopiā conatu vinci minimè posse videantur, Herculi attribui solere dicit. De pomis, quid ea sibi vellent, dubitari cœptū, nisi ea Hesperidum esse quis arbitraretur. Tuq; ad me conuersus, Aegyptiacum quidpiam poma hæc nimirum sapiunt addidisti: tuum igitur Pierie fuerit id explicare, qui studijs istiusmodi delectaris. Respondi, vt res erat, esse ibi etiam alios eruditos, qui me forsitan eruditius rem, quam petebas, explicare possent: sed quoniam me appellaueras, ne rusticus viderer, quid ego sentirem non dissimulaturum. Græcos quidem per tria illa mala manu cōtenta, virtutes tris, quibus vir quiq; probus & sapiens insignitus esse debeat, interpretari, quarū vnam esse volunt, nō excandescere: alterā, nō esse deditū auaritiæ: tertiā, liberū à voluptatibus animū sibi cōparasse. Incidit hinc, vti fit, de Pomorū significationibus alius atq; alius sermo, quem cùm tu auidè admodū excipere visus esses, in eam*

spem

A *spem adductus sum, vt si quid huiusmodi tibi destinassem, quicquid id esset nugarum, gratum tamen acceptumq; esses habiturus. Domum itaq; reuersus, selegi statim ex pomario meo Aegyptiaco plantas tris, quas tibi dono mittero: Italam vnā, alterā Persicā, tertiā verò Punicam, ob tris scilicet virtutes, quas identidem in te sitas optimè nouerā, insignem quippe humanitatem, miram in omnes beneficentiam, & singularem quandam animi moderationem, quibus semper fuisti egregiè clarus, siue tu adolescentiam temperares tuam, siue amicis præsidio atq; ornamento esses, vltra etiam quàm ætas tua deposcere videretur, siue bonarum omnium artium, & veræ pietatis doctrinam tanto sis studio complexus, vt nihil in humanis diuinisq; rebus esse velis, quod tibi nō cognitum & perspicuū fiat. Quare bene ominor pomis meis, quibus ad te transferri contigerit, apud quem culturam mea longè fructuosiorem sint consecuturæ. Tu modò pro tuo prompto alacriq; animo ad arborum, quæ tuæ iam sunt, polituram aggredere.*

DE MALO.

INTER fructiferas arbores malo nulla uoluptuosior, pulchrior nulla, nulla delicatior. Sed quoniā pleraq; sunt quæ ad
B alia quoq; fructuū genera accōmodari possunt, multasq; intra se malus species complectitur, hîc malū eam intelligimus, quæ plerisq; Italiæ locis nomen suum tutata est: nisi uulgus syllaba prima fructū ipsum græcę potius enunciationis uocē, quàm latinæ sequeretē. Melū enim dicunt, atq; ita omnes ultra citraq; Apenninū gentes. At circa Padū, ad ipsum usq; Timauū, pomi uocē sibi unicè usurpauit. Horū uerò pomorū cùm iucundus sit nō gustatus solū, diceret Cicero, sed odoratus etiā & aspectus, amoris in primis hieroglyphicū ex eius simulacro excogitatum est.

AMOR.

QVicq; amorum agmina pingere delectantur, lusitare eos malis, & inter arbores eiusmodi lasciuire, poma decerpere, abrodere, iactareq; confingūt. Hinc apud Theocritum βωκολιάσταις, βάλλει τοι πολύφαμε τὸ ποίμνιον ἁ γαλάτεια μάλοισι. Et, Malo me Galatea petit, Menalcas ait apud Vergiliū. Malo Cydippen Acontius uenatur. Mala nō temerè Hippomani Venus elargitur, quæ usqueadeo grata fuerunt Atalantæ, ut zonam abstulerint diu ligatā: de quo Theocriti carmen non indiligenter animaduertendum:

C μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι διωνύσοιο φυλάσσων.

Mala sinu condens Bacchi de tempore sumpta. quod interpretes exponūt amabilia, amorem quippe facientia. Mala enim illa Philetas ait de coronatis Bacchi temporibus decerpta: nō enim quispiā in amorē ferretur, nisi prius lætitiæ titillatione concitaretur: lætitiæ uerò datorē Bacchū poëtæ passim celebrāt, ut in Vitis cōmentario latissimè declaratū. Apud Lucianū dialogo qui Toxaris inscribitē, legas, καὶ στεφάνους ἡμιμαραίνους, καὶ μῆλα τινὰ ἀποδεδηγμένα. Corollas quippe magna ex parte flaccidas, & ambesa quædā mala, morsúue tacta, in amoris indiciū à Chariclea matrona nobili Diniæ cuidā dono missitata. Et missū sponsi furtiuo munere malū memorat Catullus, quod aduentu matris excussum è castæ uirginis gremio prosilierit. Iam & apud Onirocritas mala uenerearū illecebrarū plurimū indicia sunt, præcipuè uerò ijs, quorū cogitationes ad amicas suas tendūt. Et mala demū, pręsertim dulcia, Veneri esse dedicata autumāt. Philo insuper in hanc sententiā primā illam malū, cuius fructib. nostri generis autorib. interdictū fuerat, ex mystico sensu ab ijs quę posuimus nō admodū alieno deducit, quæ Theologi tam Gręci q̄ Latini multis & magnis uoluminib. tractauere: nobis id afferre nūc

satis fuerit, parentes illos nostros Dei Opt. Max. manibus informatos, uitã primò beatissimam egisse, calamitatum & ærumnarũ omnium expertem, terra sua sponte omnia ferente. Cæterũ lege aberrantes, quia qua fuerat eis arbore interdictum, nõ abstinuissent, amœnissimo incolatu pulsos solum flebiliter uertisse: atq; hinc constare, mali eius gustum omniũ ferè malorũ causam mortalibus extitisse. Quæ quoniam ex ueterum sententijs in Serpente nostro fuse lateq; disputata sunt, minimè mihi uidentur hîc ad repetendum necessaria. D

AMORIS PROGRESSVS.

EA uerò de causa malus potius quàm arbor alia est amori dedicata, quòd eius facies omnem rerum amatoriarum progressum ostendere uideatur: earum enim arborum trunci coërciti primùm recti surgunt: à medio uerò, ubi dilatari cœperint, in spatia diffunduntur: cuiusmodi etiam in amatore ratio est, qui munus suũ semper ab ingenuo pudore quodã cohibitus auspicatur, inde ubi paululum processerit frontẽ perfricat, ac uerecundiæ compedibus expeditus, quaqua uoluerit liberè peruagatur. Fructus præterea fert aureos & rubicundos, palloris eadem & erubescentiæ, ut ita dicam, signa. Nam apud Horatium tinctus uiola pallor amantiũ: & apud Catullum quidam inaurata est pallidior statua. Poma uerò ita magis rubescũt, uti magis exposita Soli ab eo continguntur: perinde ac amator eo magis erubescit, quo nequitia palàm magis proferẽ, aut in aperto deprehenditur. Sub ipsa malo Amores ludo dediti confinguntur, sub qua illi cursitantes, uarijs mollium herbarũ inuolucris impediuntur: quiq; ita sunt implicati ut sese nequeant exoluere, labore conatuq; quodammodo delassati, somno se dedunt, cuiusmodi lasciuia gressus amatorios occupat, & in ergastula cohibet: mox luxu inhæsitantes soporat, profundissimoq; opprimit ueterno. Auro insignes eorum pharetræ, aurea quæ inde promuntur tela, auro Danaë capta, auro comparatur, auro detinetur amor. Nudi illi omnes, lætiq; ac alacres obuolitant magno numero circum unamquanq; malum. Amicula eorum uarijs texta coloribus, multiplicíq; arte laborata, in herbis neglecta iacent, multitudine florũ inuoluta: quorũ uis magna circumquaq; toto eo agro pullulat, neq; tamen illi capita coronant, utpote quibus comæ illæ flauescentes, nitidæ, crispulæ, satis afferant ornamenti. Alarum pinnulas habent cæruleas & puniceas, nonnulli etiam aureas Psittacorum, pauonumq; instar, quibus quodam ueluti concentu, sonoroq; strepitu aëra diuerberant. Sed quid ego de calathiscis, in quos mala congerunt, dicam? quanta illos gemmarũ Sardonicarum, quanta Smaragdorũ, quanta margaritarũ uis debacchatur? Vulcanũ id opus effinxisse putes. Iucundũ uerò uisu est, ut sponte sua, ac suapte ui, ad quantumuis alta, summotaq; mala prouolant, ut nulla illis scalarum necessitas sit ad scandendum. Sed ne interim alios saltitantes, alios cursitantes, alios quiescentes memorem, uel qualem in abrodendis malis lætitiam præ se ferunt, illud spectatu præcipuè dignũ, quod ex his quatuor omniũ speciosissimi certamen ineunt, quorũ duo malis inuicem se petunt, alij duo sese confodiunt telis, alternis sese ictibus lacessentes, neq; dum mutuis uulneribus cõfodiuntur, uulnera depellere, prohibere, uel declinare quicquam curãt, uerũ ultrò alter alteri pectus obiectat, ipsisq; uulneribus exponit, eo quidem consilio, ut in medio omnes pectore insideant sagittæ.

E

F

AMOR MVTVVS.

EX ijs autem certatorũ paribus duos illos qui malo lusitant, uoti compotes esse dicas. Nam qui iaculatur, exosculatum prius malum emittit, quod alter

sublatis

A sublatis supinisq; manibus excipit: neq; ulla cõtatio futura uidetur, quin idem comprehenso malo sit oscula relibaturus, atque ita in socium pari certamine remissurus.

AMOR PERDITVS.

EX illo uerò sagittariorum pari unus alteri uincula inijcit penè moribundo, insultatq; ferocius, ut captiuum faciat. Ille contrà nihil molitur, nihil reluctatur, sed tanquam perdita re, manus uinculis obiectat: proinde qui lusitant, amorem auspicari; qui se feriũt sagittis, nullum amori finem appetere uidentur.

INIQVVS AMOR.

SVnt & alij ad quos innumeri spectatores confluunt: hi manus in palæstram conserunt animosiores, ac Athletarum alter, manibus ad alterius humeros appresis, cõplexus hostem quodam ueluti suffocandi studio collidit, subditq; crura astu artificioso complicata, ut pede post colluctatoris calcem obfirmato, unà ipsum protrudat, & in lapsabundum super & ipse corruat: neque tamen
B alter animum despondet, at erectus contrà instat & obluctatur, quaq; maximè angitur parte colluctatoris manum soluere conatur, uno digitorum obtorto, quo ita alijs facultatem eripiat firmiter apprehendendi. Qui uerò digito obtorto læditur, dolore percitus hostis aurem admordet: quo animaduerso Amores cæteri grauiter indignati in perperàm & insolenter facientem, ac luctatorij certaminis leges, iura, fas, atq; mores transgredientem feruntur, malisq; illum certatim impetentes, toto in unum agmine concitato eum in fugam auertunt, totisq; hortis ejciunt eliminantq;. Atq; ita demum ludi Amorũ omnes circa mala uersantur.

PVELLARES INEPTIÆ.

ET mala puellarum ludicrum uocat Nicander Alexipharmacis:

Τοῖάπερ ὥραι Εἰαριναὶ φαρέουσιν ἑψιήματα κούραις.

ἑψιήματα τὰ παίγνια, exponit interpres: ludunt enim puellæ, oblectanturq; malis. Multa uerò huiusmodi quæ ad insaniam propémodum tendunt, inter ineptientes amatores fieri uidemus, ut meritò nõnulli dicant ἀφροδίτην dictam, παρὰ τὸ ἀφραίνειν, id est, à desipiendo, cùm præsertim Euripides dicat, τὰ μωρὰ γὰρ πάντ᾽ ἐστὶ ἀφροδίτης
C βροτοῖς. Mortaliũ esse ineptias quæcũq; Veneris causa fierent. Atq; ob hoc ipsum Catullus amicum Flauium ueretur ne quid ineptiarum faciat.

VENVS.

IPsa etiam Venus malo insignis est. Nam apud Sicyonios statua ei erecta erat cum malo in manu una, cum papauere in altera: ex malo quidem amorem, ex papauere uim prolificam, ac seminij copiam significantes. Nam & lepus illi ob fœcunditatem dedicatus, id quod Amoribus Philostratus, ut eius animalis commentario alibi explicuimus, summa narrationis lasciuia percurrit. Idem autor Venerem in antro statuit molliter in stratis floribus recubantem, iuxta quam fons irriguus uitrea perspicuus claritate prosilit. Ibi amatoriam Veneris suppellectilẽ, pyxidas, pectines, specula, cymbala cum crotalis, omniaq; arma pruriginis, amœnitatumq; & illecebrarum alia atque alia illectamenta recensere posis, quibus collustrandis oculos quidem delassari sentias, satiari uerò nunquam. Quòd uerò in antro cubitet Venus, apud Græcos est μυχεία ἡ ἀφροδίτη, Mychea Venus, quòd secessu & abdito loco gaudeat. μυχοὶ γὰρ οἱ ἐνδότατοι καὶ ἀπόκρυφοι τόποι, interiores, maximeq; remoti, & occulti obscuriq; loci. Tum ipsius

Deæ munera Latini furta nuncupauere, quia celari uult sua furta Venus. Quare Daphnis apud Theocritum in Venerem indignatus, eam in Idam montem remittit ad Anchisem, ubi quercetum est, in quo scilicet occultari possit, nulloq; rubore in molli cyperi prato lasciuire. D

NEMESIS.

ERat & mali arboris ramus in manu læua Nemeseos, quam Marathoniæ pugnæ monumentum Phidias lapide Pario dicitur excidisse Athenis, corona cuius & ceruis, & paruis quibusdam uictorijs insignita: dextera uerò phialam tenebat cum Æthiopibus insculptis, propter Oceanum fluuium, quem Æthiopes accolunt. Ea uerò de causa mali ramus Nemesi gestandus dedicatur, quòd Veneris habitu Nemesis Dea sit primùm solita figurari, ut habetur in Sudæ collectaneis: nam alterum illud de statua Phidiaca, apud Pausaniam est.

SACRVM HERCVLIS.

NEque tamen ierim inficias, alijs quoque dijs malum fuisse gratam, ut uictimarum loco nonnunquam acciperetur, ac felicissimè litaret. Nam si quando bos, quam Herculi sacerdotes immolare uoluerant, aufugisset, malum illi ramis quatuor compositis, quadrupedis illius instar sacrificabant. Huius rei mentio est apud Suidam, necq; non apud Pollucem. Narraturq; re super historia de Bœotorum hostia, quæ fluuio Asopo ita aucto, ut transire non posset, eo loco unde uictima erat adducenda, ne qua sacrificio mora fieret, pueros aiũt malum quatuor stipulis uice pedum sustentasse, duasq; loco cornuum addidisse, atq; ita Herculi obtulisse, cumq; ita litare uisi essent, rem in cõsuetudinẽ processisse, atq; μήλιον inde Herculem appellatũ, quasi Pomonũ dicamus. Alij euentũ huius pomi pro boue oblati ad Athenienses transferunt: nam Bœoticum sacrum loco arietis fuisse uolunt, Apollodoro hæc apud Zenodotũ tradente. E

APOLLO.

QVin & Apollo mali coronam, priusquam laurum seligeret, adamauit, eaq; uictores in certaminibus coronari uoluit, ut in luculento Archiæ tetrasticho legitur: Τέσσαρες εἰσὶν ἀγῶνες. quod epigramma in omnium iam manibus uersatur. Apud Pausaniam legas statuam Apollini μηλιάτῃ erectam, siue à malo quo gauderet, siue ob pastoralem, quam per aliquot annos uitam egit. Nam μῆλα F propriè πάντα τὰ τετράποδα. Vnde uniuscuiusq; quadrupedis tergus melote dicitur, ut obiter Pauli locus animaduertatur ex epistola ad Hebræos capite XI. Circumierunt in melotis. Sed & μῆλον πᾶς καρπὸς, quippe, ut etiam apud nos, unumquenq; denotat fructum. Ab ea uerò æquiuocatione factum ut in Herculis sacro, quo de paulò antè dictũ, æquipollere malus pro boue iudicaretur, cùm & minimè redargui posset, quin & quadrupes, & eodem nomine uictima censeretur. Fructiferarum autem arborum plantatio hieroglyphicè in diuinis literis accipitur pro disciplina Doctorũ, ut sentit Hesychius. Hinc Dauid: In lege eius meditabitur die ac nocte, & erit tanquã lignum quod plantatũ est secus decursus aquarum, quod fructum suum dabit in tempore suo. Et, ego plantaui, Apollo rigauit, ait ad Corinthios Paulus. Ad hoc pertinet quod de plantatis arboribus lex iubet primo, secundo & tertio anno decerpi nihil: quarto, quæ leguntur, offerri Deo: quinto etiã reliquis usus permittit. Ex quo tẽpora quatuor significantur, à tempore legis usq; ad Dauidẽ, à Dauide usq; ad transmigrationẽ Babylonis, à transmigratione usq; ad aduentum Christi, quibus annis fructus inutilis

A tilis omnis fuit, sed spes tantùm promissa bonæ frugis. Christi autem tempus prouentum Deo dicauit, annusq; sanctus appellatus. Anno autem quinto facta omnibus copia, permissusq; fructuum usus, tam Iudæis, quàm gentibus, Apostolis eos liberalissimè effusissimeq; distribuentibus. Sed quod ad Pythia spectat, quamuis uictores lauro mox coronari cœperint, mala tamen ex Apollinis templo decerpta, ut Lucianus ait, coronis inserebantur. Hinc illud apud Apuleium de Paride: Tunc animo uolenti Phrygius iuuenis malū quod tenebat aureum uelut uictoriæ calculum puellæ tradit. Sunt qui, uti superius suo loco dictum, Delphicam laurum baccas tantæ magnitudinis habuisse dicant, ut poma dici meruerint. Plinius maximis quidem eam baccis fuisse memorat, sed nihil ad pomū. Et Archiam in ea sermonis puritate quicquam impropriè posuisse, mihi persuadere nō possum. Si cui tamen de baccis illis grandioribus cōmentum placet, contrà ego haud sanè multum contenderim: nam & hodie uniuscuiusq; arbores fruticisue baccas pomella uocitamus.

TRES HERCVLIS VIRTVTES.

B QVod uerò ad Herculem pertinet, initio diximus statuam eius esse in Capitolio egregiè factam ex ære, leonino insignem spolio, & claua, quæq; tria læua manu poma contineat: ea significare tris in Heroë uirtutes insigniores, quarum una esset excandescentiæ moderatio, altera auaritiæ temperamentum, tertia generosus uoluptatum contemptus. Verùm quòd fabulantur illum, quò mala hæc ab hortis Hesperidum auferret, draconem extinxisse, qui peruigili custodia hortos eos tuebatur, significat illum concupiscentiæ modum imposuisse, ut alibi per draconem uoluptuosam libidinis mollitudinem intelligi declarauimus ex Philone. Spolium uerò leonis dubio procul generosum animi robur, mentisq; præstantiam ostendit. Quid uerò claua sibi uelit, alibi explicuimus, cùm illam & rationem & disciplinam significare cōtenderemus: quoq; prestantius hæc in Hercule uigescunt, eo illi ex firmiori ualidioriq; trunco, quippe ex quercu materia incorrupta clauam attribuunt. Firmitatem enim & uires indicari ex quercu superius ostensum. Nodosa uerò fingitur claua, propter scrupulos & difficultates, quæ uirtutem indagantibus, qua duce ueram uirtutem agnoscere possimus, sese contrà magno errorum agmine contracto frequenter

C obijciunt, ac omnibus occursant locis.

ASTRA SOLQVE.

QVæ quamuis ita habeant, non desunt tamen qui aliter philosophentur, & prout quisque huic uel illi deditus est disciplinæ, fabularum sensum in eam trahit sententiam, quam professionis studiorúmue suorum conditio suggerit. Nam qui moralem sequuntur philosophiam, ea de malis, quæ superius recitauimus, cōmenti sunt. Qui Astronomia delectantur, per aurea mala, astra significari contendunt præsertim apud Hesiodum, ubi Hesperides Noctis filiæ cōmemorantur. Herculem uerò Solem esse dicunt, quo decedente preciosa illa messis passim oboriatur, & mortalium oculis offeratur.

VERI AMORIS FRVCTVS.

SEd ut ad amorem, unde digressi sumus, reuertamur, ipsa etiam numismata omnium ætatum testimonio, pomum Veneri dedicatum ostendunt: sed ei Veneri de qua fructus expetitur, propter quem rerum natura amoris uim uniuerso animantium generi elargita est, nempe ut satis ritè seminibus, rerum om-

nium species prorogentur, æternæq; fiant, quatenus rerum opifex hanc mundi molem durare permiserit. Ad hanc igitur fœcunditatem numismata nos inuitant, in quibus ipsa prolis susceptio monumentis celebrata est. Nam in Iuliæ Piæ Aug. nummo Dea ipsa cum pomo sese ostentat, cuius inscriptio est, VENVS FELIX. In alio ab una facie, FAVSTINA AVG. ANTONINI AVG. FIL. Ab altera signum molliter stat læua conto innixum, dextera pomum exporrigens, cum inscriptione, VENVS S. C. Quoniam uerò plurimæ sunt huiusmodi species, quotidieq; hominum manibus attrectantur, his modum imponemus. D

DE PERSICO.

PERSIGA MILITIA.

ILlud addam, molles Persarũ reges selectorum suorum mille numero thoraces malis insignire cõsueſſe, qua de causa Mellophori appellabantur. Sed quoniam hoc fortè Persicum erat malum, patriæq; nomen secum afferebat, inuitat nos nominis recordatio, ut de Persico pomo dictionem nostram prosequamur, rei quidem serie id ipsum deposcente. E

ACVTVS.

SVnt qui pomi huius acore considerato, qui gustus appetentiã mirificè, quantumlibet etiam maturi, expergefaciat, acutum hominem ex Persici uocabulo significari putent, cùm præsertim apud Plautum legerint, Qui Persicus sapis. Cæterùm hoc non à pomo, sed à gente deducitur, quam tali præditam ingenio autores tradũt. Quibus enim purius est cœlum, eo acutiore sunt ingenio: &, ut inquit Cicero, perspicaciores sunt qui ad Orientem, quàm qui ad Septentrionẽ habitant: quod nulla alia de causa prouenit, nisi quòd actus mentis ex calore nascitur, & uigorem inde suscipit. Quare multò maiora & ueriora contemplamur æstate, quàm hyeme, quoniam brumali tempore ex crassitudine aëris hebetiores sumus, & frigore pigriores: uis enim ipsa mentis ab igni, id est, à cœlo est: tametsi quod uerissimum est Iuuenalis ait:

Summos posse viros & magna exempla daturos,
Veruecum in patria, crassoq; sub aëre nasci. F

IN ALIENO COELO MELIOR.

ALij hominem qui domi uel seditiosus, uel tetro aliquo flagitio insignis fuerit, in alieno tamen cœlo, aut patria profecerit, in uiamq; redierit, omni animi deposita prauitate, per Persicum ostentant, propterea quòd aiunt pomum id in Perside, unde translatum est, ueneni uice fungi, eaq; de causa transmissum, ut nobis uenenum esset, in Italia tamen mutato solo naturam etiam mutauerit, & salubre repertum sit: quam quidem opinionem admittit Columella dum scribit:

Pomis quæ barbara Persis
Miserat, vt fama est, patrijs armata venenis,
At nunc expositi paruo discrimine leti,
Ambrosios præbent succos oblita nocendi.

Hinc pomum eius innocuum ægris expeti, ait Plinius, neque alium eo pomo innocentiorem esse cibum. Dioscorides stomacho Persica tradit accommodata, quæ si matura comedantur, aluum leniant: si acerba, sistant: quorum

A rum alterutro pro tempore & loco opus est. Et nos Romæ aliquando letali correpti morbo, quo stomachus nihil cibi prorsus admittebat, & immissum euomebat euestigiò, post diuturnam inediam non alio cibo adiuti per tres continuas hebdomadas, quàm singulis pomis huiusmodi in singulos dies ex uino acceptis, hac una opella præter amicorum omnium, atque adeo Medicorum etiam spem, reuiuiscere potius, quàm conualescere uisi sumus. Sedenim quod de fructus huius transmigratione à Persis fertur, uel, ut plures tradunt, ab Æthiopibus in Ægyptum malo animo transmissi, naturam soli benignitate commutasse, aliter sentire Callimachus uidetur, qui Persicum in Ægypto primùm satam inquit à Perseo, uerbis his: καὶ τριτάτη περσῆος ἐπώνυμος, ἧς ὀρόδαμνοις αἰγύπτῳ κατέπηξεν. Nicander uerò Mycenis primùm satam contendit his uersibus:

Περσεὺς ἥν ποτε ποσσὶ λιπὼν κηφηΐδα γαῖαν
αὐχέν' ἀποτμήξας ἅρπῃ γενόεντα μεδούσης
ῥεῖα μυκηναίοισιν ἐνηέξησεν ἀρούρης.

Quam quondam Perseus, postquam Cepheia liquit
B *Littora, præsecta clarus ceruice Medusæ*
Dona Micenææ telluri tradidit.

Et eruditiores negare Plinius inquit, eam ex Perside propter supplicia translatam, sed à Perseo Memphi satam, & ob id Alexandrũ illa coronari uictores ibi instituisse, in honorem ataui sui. Fabulantur autem eam semper folia & poma subnascentibus alijs habuisse, cuiusmodi est citriorum natura. Qui uerò pomum hoc uenenatum in Persis gigni putauerunt, decepti fortè sunt nominis uicinitate: nam id de Persea diligentiores tradunt, quę omnino alia est, myxis rubescentibus similis (pruna ea sunt sorbis insita) in Æthiopia letalis, in Ægypto salubris. quamuis Columella poëtica licentia utranque confundere uideatur, quę tamen ille ex Nicandro mutuatur, apud quem uidenda commentaria, ubi de phalangis agit.

SILENTIVM.

INter picturas omnino multas, quibus Ægyptij silentium significabant, Persicum etiam his admiscuere, eaque de causa arborem eam Harpocrati dedicarũt: fructum enim habet cordi, folium linguæ simile, quasi sermonem, qui fructus C est intelligentię, sedem in corde, non in lingua, habere deceat.

COR.

SAnè cor per id pomum ostendi ita uulgo innotuit, ut id repetere superfluũ uideatur, cùm nostro præsertim æuo iuuenes puellæque passim Persica telo transfossa missitent, quæ cordis ita exulcerati indicia sint. Quin & Medici pomum id cordi tradunt mirificè conferre, naturamque aiunt ei cordis figuram impressisse, ut cui esset genitum parti, uel ex ipsa specie patefaceret. Ea quoque manifesta sunt quæ Plutarchus libro de Iside & Osiride conscripsit, arborem hanc Isidi fuisse sacram, quòd pomum eius humani cordis figuram, folium uerò linguæ præ se ferat. Nam cùm Isis παρὰ τὸ εἴδω sit, sapientiam hoc indicat intellectu primũ concipi, sed parum hoc prodesse, nisi etiam in mortalium usum enuncietur.

VERITAS.

QVòd si pomũ adhærescente folio uno tantùm pinxissent, ueritatis id signũ erat, quippe quòd ea species linguam cordi coniunctam ostendit, ac perinde sermo cordis ipsius penetralia adaperiat, non aliud quippe sentiat, aliud pro-

loquatur: cuiusmodi orationem ingenuè & citra fucum loquentis esse debere D
diximus in Bulla. Quare Gregorius ad Ioannem Episcopum Rauennatem scribens, Christiani uiri officium esse monet, ne aliud ore loquatur, aliud in corde habeat.

CÆDES MVLTIPLEX.

SVnt qui cædem multiplicem, omni truculentia perpetratam, stragemq́ multa editam occisione, significare si uelint, nucem ipsam Persicam carne spoliatã præferant: nempe quòd in ea testa, uel osseo malumus dicere integumento, omnium telorum quæ punctim cæsimq́ feriant, & quibuscunq́ modis lædant, signa uulneraq́ impressa cõspiciuntur, ut in nulla propémodum re magis quàm in eo cortice multipliciter dilaniando natura lasciuire gestiuerit.

CVRÆ VARIÆ.

ALij significatũ ad animam transferunt, qui uarijs curis solicitudinibusq́ sit undecunque exulceratus, ut nullum sit ærumnarum anxietatumq́ genus, quo se non afflictatum sentiat, uicemq́ suam miserrimè deploret.

BONA CITO LABENTIA. E

FVerunt & qui uel ætatis florem, uel unumquodq́ bonum quod celerrimè deficere uideretur, atqueadeo humanæ ipsius uitæ imbecillitatem per decerptum Persicum & in lance positum, non ineptum dicerent hieroglyphicum. Pomum enim nullũ aliud fugacius, longissimaq́ decerpto bidui mora sit, cogatq́ se quamprimum uenundari: quod non immeritò mirantur rerum naturalium scriptores, cùm ad eius precia respiciunt: nullius unquã maiora, cùm memoria proditum sit tricenis nummis singula nõnunquã æstimata. Quare huc fortè illud accommodabitur, quod altiore quodam sensu non temerè aures uellicet, à Philodemo, uel ut alij tradũt, ab Epigrãmatario Platone dictũ nobili disticho:

μῆλος ἐγὼ, βάλλει με φιλῶν σέ τις, ἀλλ᾽ ἐπίνευσον
Ξανθίππη, κἀγὼ καὶ σὺ μαραινόμεθα.

Quam sententiam nos iure nostro ita reddidimus:

Pomum ego, quiq́ tibi me dat, te deperit, audin'
Flauia, marcescam nempe ego, tuq́ etiam.

F

DE MALO PVNICO.

MAli Punici apud Ægyptios nulla reperi significata: Græcorum nonnulla sunt, sed longè plura quæ in diuinis habentur literis.

POPVLOSITAS.

ERat uerò illud præcipuũ eius mali symbolum, ut populos gentesq́ uarias una collegio congregatas significaret. Id ea de causa factum, quòd grana illa sua folliculis quibusdam aliquo numero ab alijs segregata, prouinciarum ueluti limites quosdam præ se ferre uideantur, & singula hominum uel collegia uel nationes potius ab alijs distinguere. Varij enim loculi, cicco quippe suo dirempti, cum granis suis, uarias itidem gentes, suis quasq́ finibus terminatas indicant.

IVNO.

CVm uerò Iuno regnorum præses haberetur, malum illi Punicum dedicarant, quod in eius manu Mycenis spectabatur, cùm sceptrum altera teneret,

A neret, eo opere quod Polycleti fuisse ferebatur, de quo apud Pausaniam. In Iunonis itaq; gratiam reginæ cùm sacrificabant, incuruatam ex malo Punico uirgulam in capite gestabant, quam à ueteribus Inarculum appellari reperias. Sed enim cùm satis constet Carthaginē Punici regni sedem in Iunonis tutela fuisse, facilè potuit insigne illud ei accõmodari, quo res ipsa significaretur.

POENI.

NAm in aliĳs quoq; ueterũ monumentis animaduerti fercula Punicis malis ornata præferri, in eorum celebritatem, qui de Pœnis uictoriam consecuti essent. Et Africam ipsam muliebri specie apud Pactios Florentiæ uidi, in cuius manu altera, læua quippe, quæ decumbentis molliter capiti sustinendo subiecta est, malum Punicum habetur. In altera flabellum, ad regionis ardores indicandos. Pro puluillo undæ duæ, utrunq; mare significant, Oceanum & Mediterraneum, quorum circa se ambitum ut ostenderet, anulos etiam duos in extremos digitos induxit.

MVLTARVM GENTIVM SOCIETAS.

B PVnicum malum tintinnabulo adiectũ, cuius species apud Hebræos potissimum reperias, ut olim Eucherius, mox Gregorius Pontifex interpretatur, unitatem Ecclesiæ ex multis gentibus in eundem sonum, hoc est, in eadem præcepta conuenientiũ indicat. Sicut enim, ut ille inquit, in malo Punico uno exterius cortice multa interius grana uniuntur, sic innumeros sanctæ Ecclesiæ populos unitas fidei contegit, quos intus diuersitas meritorum tenet. Quod uerò piorum conuentus canit, Et cortex mali Punici genæ tuæ, & floruit uitis, floruerunt mala granata: Ecclesia, ut Ambrosius ait, bonum fidei fulgorem, confessionisq; prætendit, tot martyrum sanguine preciosa, & quod est amplius, Christi cruore dotata, simul plurimos intra se fructus usu istius pomi sub una munitione seruat, & uirtutum negotia multa complectitur. Sentit idem Hieronymus, ubi sextodecima Hebræorum castra Remon Phares dicta tradit, quod ῥοιᾶς ἀποκοπὴν Græci reddidere: Latini, mali Punici dissepimenta. Arboris enim huius fructum, granorum numerositate refertum, indicare aiunt piĳ omnem turbam credentium, in Ecclesiæ gremio uno quasi cortice contentam. Addemus id, eo magis unitatem hanc in Christianis malo granato conuenire, quòd Po-
C mum id hoc habet præcipuum, ut quot in uno grana sunt, tot in reliquis reperiantur. Nam ut Africanus ait, parua & magna granata non eo inter se dissident, quòd hæc plures, illa pauciores habeant acinos, sed quòd parua minores, magna grandiores nutriat: ita Christianæ pietatis opera non quàm multiplicia sint considerantur, sed quatenus uno eodemq; numero, cum fide, spe & charitate in unoquoq; deprehendantur, & fine terminóue uno conclusa, uno quippe cortice diuinæ gratiæ comprehensa, pro uniuscuiusq; uirtutis magnitudine uel exiguitate præmia consequantur.

NAEVVS.

QVoniam uerò nullum malum Punicum inuenitur in quo non sit aliquod granum subputre, indicium est nullum humanum corpus esse absq; næuo aliquo uel cicatrice: nullum quippe hominē reperiri, qui uitio sine nascatur, cùm uel iustus homo septies in die prolabatur. Ita neque collegium ullum est in quo non aliquis sit præuaricator. Vsurpabat similitudinem hanc Thebanus Crates secta Cynicus.

SIMVLATOR. D

SEd enim quia plurimùm ita homines sunt, ut apparere potius quàm esse studeant, malumq; Punicum emptorem egregiè ante omnia poma ludificetur, & se probantibus imponat, purpureo scilicet, rubicũdo lepidoq; cortice spectantibus adblandiendo, mox interiora aperientibus plerunq; situm, putorem marcoremq; patefaciendo, hinc factum est ut pleriq; ueterum simulationẽ probitatis per id genus pomum significari dixerint. Vnde Scholasticus ille seuerioris doctrinæ magister, Superbus, inquit, malum Punicum est, quod interius putri dum sit, exterius uerò mirabilem prę se decorem ferat. Hoc hominum genus ita notat Horatius: *Vir bonus est quis?*

Qui consulta patrum, qui leges, iuraq; seruat,
Quo multæ magnæq; secantur iudice lites:
Quo responsore, & quo causæ teste tenentur.
Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
Introrsum turpem, speciosum pelle decora.

Lucianus hos tragœdiarum codicibus auro purpuraq; uestitis æquiparat, qui miram ipso compaginationis ornatu pulchritudinem ostentent, adaperti uerò nõ nisi parricidia, incestus, stupra, furores, ęrumnas, luctus, familiarũ urbiumq; excidia, & atrocissima profligatissimaq; scelera quæq; contineant. E

VITIVM EMENDATVM.

EVm deniq; hominem qui uel morum asperitatẽ, uel uitium aliquod in melius uerterit, ac uirtute cõmutarit, significare qui uolunt, cuneũ ex pino per mediam arborem Punici mali adactum pingunt. Siquidem euenire ait Basilius, ut si cuneus eiusmodi in acidas Punicas impingatur, ita ut per mediam medullam adigatur, mala saporẽ ex acido & austero in dulcem atq; suauem cõmutent. Id autem fieri solet ima in parte radici propinqua stipite perforato. Ac perinde magnus ille uir docet, posse unumquenq; sibi uitij medelam enancisci, quandò agricultura stirpium qualitates commutare potest: curam autem & studium in animi uirtutibus consequendis morbos omnes euincere. Nam si modò quis, ut inquit Horatius, culturæ patientem accõmodet aurem,

Nemo adeò ferus est vt non mitescere possit.

AMICITIA. F

AMicitiam modis plurimis hieroglyphicè pingi sculpiue posse, toto opere diximus: ut in Palma mari & fœmina, quæ quamuis mira sit, in suo tamen genere est. maius nescio quid in hedera cum uite, maximum in Punica cum myrto: amant enim se inuicẽ & myrtus & Punica, ideoq;, ut obseruauit Florentinus, & asserit etiam Dydimus, ad Punicorum feracitatem myrtus iuxtà serenda est. Quin, ut ait Democritus, ita se amant, ut etiam aliquanto procul positæ radices mutuò complicent: ideoq; mutua earum insitio mirificè fœtificat. Si quis igitur fructiferam amicitiam Ægyptiorum in morem scribere uoluerit, aptè coronam myrteam malis Punicis ornatã faciet. Coronę enim ipsius forma, amicitiam qua quis mutuò deuinctus est, poma illa fructũ & utilitatem inde susceptam indicabunt.

REVE-

A REVERENDISSIMO ILLVSTRISSIMOQVE CARDINALI DOMINO MEO IVLIO MEDICI, FLORENTINÆ REIPVB. PRÆSIDIO SINGVLARI, DE IIS QVÆ per Rosam & flores aliquot senticetaq; significantur

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS,

Nterrogasti me superioribus diebus, Reuerendiss. & Illustriss. Domine, quo exprimi possit hieroglyphico sententia illa, quã toto vitæ tuæ cursu vnicè adamasti, quæ nulla moribus integritatiq; proprior conuenientiorq; excogitari possit, ALIORVM *quippe* PRAVITATEM BONORVM OPERVM OPE PERVINCENDAM. *Cuius quidem argumenti apud Aegyptios figuræ, apud Græcos symbola, apud nostros documenta innumera comperiuntur, quæ nunc ineptæ admodum esset morositatis enumerare, cùm tu breue quid, Laconicum scilicet di-*
B *ctum aliquod, si fieri posit, monosyllabum, figuræ vnius compendio elaboratum deposcere visus fueris. Ego verò, si in huiusmodi breuitatis angustias includor, à vobis potius, hoc est, à Clarissimo patre tuo Iuliano, Magni Laurentij fratre, argumentum quod in promptu est, mutuabor. Animaduerti siquidem in manu dextera imaginis eius, quam Florentiæ magno in honore habetis, Rosam candore niueo insignem adpictam, quam pollice folijs superimposito continere videatur. Hoc est mihi breue & expeditum illud hieroglyphicũ, quod quæris,* MALA BONITATIS OPE SVPERARE. *Nam Rosa quid aliud præ se ferat, dum pulcherrimam floris speciem ex calycibus explicat, depulsa spinarum asperitate, quæ floris tam elegantis amœnitatem opprimebant, eamq; quodammodo strangulare videbantur, nisi illa virtute, conatuq; suo semetipsam expediuisset, cõmodissimeq; patefecisset, indicareq; ita voluerit, nullum esse tam pertinacem in prauitate conatum, nullam tam grauem difficultatem, quam bonitas nõ possit euincere, dissipare, & imperio suo subijcere. Quoniã verò, præstantissime Domine, in theatrum me iam induxisti, vbi Rosam agerem, quæ flores etiam secum aliquot alios trahit, reliquos eorũ actus prosequar, ita tamen digestos, vt vbicunq; volueris fabula desinat. Nam verè esset in publica peccare cõmoda, eum principem nugis longioribus implicare, qui tot tantaq; magnarum rerum negotia sustineat. Sed enim qua modestia, quoq; temperamento tua &*
C *publica omnia moderaris, parua etiam hæc & exilia quæ nos præstare possumus, per otium inuisere non aspernaberis.*

IMBECILLITAS HVMANA.

AC de bono quidem quod suapte ui prauitatẽ euincat, satis superq; suffecerit Patris tui gestamẽ pro hieroglyphico tam congruo, tam proprio. Subsequitur alterum nõ minoris efficaciæ, quòd flos is tam uenustus, tam suaueolens, tam pulcher uisu, tam suaui odore delectabilis, humanæ sit imbecillitatis hieroglyphicum, ac boni momentanei signum, tam breuis illi uita, tam caducus decor, ut quo die florens uigensq; enituerit, eodem ipso defloreat & elanguescat. Hinc elegantissimus poëta, quicũq; ille fuit, qui Rosam, quę Maroni adscribitur, celebrauit, uel deplorauit potius, repentinam hanc iucunditatis rapinam ita lamentatur:

Mirabar celerem fugitiua ætate rapinam,
Et dum nascuntur consenuisse rosas,

Quantum uerò illud habet inuidiæ, & acerbæ in rerum naturam querimoniæ? D

Quàm longa vna dies, ætas tam longa Rosarum,
Quas pubescentes iuncta senecta premit.

In uniuersum autem flores penè omnes decerpti, sine folijs conspecti, fragilitatis humanæ, aut fugientis boni indicia sunt. Vnde apud infelicem amatorẽ Theocritus rosam euestigiò tabescere, uiolam citò senescere, lilium paruo pòst tempore marcescere, & ueluti albam niuẽ illicò liquescentẽ effluere lamentatur. Quòd uerò in antiquorum memorijs aliquot obserues lilia & rosas & flores alios adhiberi in sepulchrorũ ornatũ, uetustũ esse morẽ multa huius generis dona Manibus mitti solita indicant. Imò quosdam testamento etiam cauisse legas, ut ijs uel illis floribus quotannis sibi parentaretur, cuiusmodi memoria Rauennæ lapis ita inscriptus:

OB MEMORIAM PATRIS SVI DEC. VII.
COLLEGII FABR. M. R. HS. ∞. N. LI
BERALITATE DONAVIT SVB HAC CON
DITIONE VT QVOTANNIS ROSAS AD
MONIMENTVM EIVS DEFERANT, ET E
IBI EPVLENTVR DVMTAXIT IN V.
ID. IVLIAS. QVOD SI NEGLEXERINT,
TVNC AD VIII. EIVSDEM COLLEGII
PERTINERE DEBEBIT CONDITIONE
SVPRA DICTA.

Et Comi in æde D. Benedicti lapis est stratus memorijs cuiusdam Valerianę, & Appi Valeriani filij eius, in quo mandatum est ut PER OFFIC. TESSERARIOR. QVODANNIS (ita enim per D. scriptum) LECTISTERNIVM PONATVR ET PARENTETVR. ITEM CORONAE MYRT. TERNAE, ET TEMPORE ROSAE IVLIO TERNAE EIS PONANTVR. Item Appius Eutychianus maritus eiusdem Valerianæ, scholæ uexillariorum largitus est magnam pecuniæ uim, ut quæ ibi notata sunt, fiant: demũ OLEVM ET PROPITIATIONEM PER ROSAM PRÆBEANT.

Como Mediolanum proficisci, inuitat breuitas itineris, rosas huiusmodi decerpturos. Nam in propyleo D. Ambrosij porta Vercellensi legas, F

PETRONIO IVCVN. VI. VIR.
SENI
PETRONIA MIRA L. F.
PATRONO QVAE HS
CCCC. LEG. POSSESSORIB.
VICI BERDOMAG. IN HERM.
TVEND. ET ROSA QVOTANNIS
ORNANDVM.

Vbi Adria Tuscorum, pars inscriptionis cuiusdam est, in qua sestertia numero quadringenta data ad rosas & escas ducendas cuidam Ottitio Scroniano omnibus annis. Est etiam monumentum, de quo alibi, P. Corneliæ Anniæ, quę ne in desolata orbitate superuiueret, uiuã se ultro in arcam cum uiro defuncto damnauit, ubi scriptum est mandasse illam, sacrificio super arcam Plutoni & Proserpinæ peracto rosis eam exornari. Hinc mendum corrigere possumus in appendi-

cibus

A cibus Virgilio adſcriptis, ubi eleganti admodum in Coppã elegia, poſtquã ſuaſum eſt aureo redimiculo caput nectere, & indulgere genio, quippe ubi omnia comparata eſſent ad uoluptatem, tum croceo uiolæ de flore corollæ, ſertaq; purpurea lutea mixta roſa, ſubiungitur demum:

Quid cineri ingrato ſeruas beneolentia ſerta?
An'ne coronato vis lapide iſta tegi?

Hic tegi mendoſe legit̃, quia legendum, Coronato uis lapide iſta legi. Interrogat enim Poëta, an ſeuerus is, & priſcorum in morem ſuperciliosus, uelit ideo roſas ſpargere, ut in eius defuncti memorijs legatur teſtamento cautũ, ut quotannis roſæ ad monumentum ei deferantur? Hæc fateor κ̀ παρέργως, non tamen bonis ingenijs inutilia. Nunc ad hieroglyphica redeundum.

BONVM DE MALO DELIGERE. uel,
BONVM MALO CIRCVMSEPTVM.

ILlud etiam memoratu dignũ, quòd roſæ ſimulacrũ, bonum ſignificat, quod undiq; circumſeptum ſit malis, ac perinde uoluptates noſtras amaritudinis &
B aſperitatis plenas. Nam, ut Ambroſius Hexamero philoſophatur, roſam ſpina ſepſit, tanquam humanæ uitæ ſpeculum oſtentaret, quæ quod eſſe potuit ſuauitatis, finitimis curarum ſtimulis ſæpe compunctũ, amareſcere uideatur: uallata enim eſt elegantia uitæ noſtræ, & quibuſdam ſolicitudinibus obſepta, ut triſtitia ſemper adiuncta ſit hilaritati. quare non illepidè Catullus Venerem, quæ iucunditatis hilaritatisq; autor præcipuus habetur, ſpinoſas ait in pectore curas ſerere. Quòd autem roſa & rubet & pungit, affectus amatorij ſignũ eſſe Placiades affirmat, utpote qui ſine uerecundiæ rubore, & facinoroſi criminis exulceratione eſſe nõ poſsit. Roſam primitus ſpinis caruiſſe Baſilius tradit, poſtea uerò pulchritudini floris additos eſſe aculeos, ut quod ex uoluptate oblectamentũ perceperimus, propinquo inde dolore exulcerati, qui ex delicti recordatione emergit, ſtatim amittamus. Cuius rei monumentum ſpinas tribulosq; tellus ipſa nobis paſsim oſtentat.

DE VEPRIBVS.

SCELERA.

C ATque adeò uepres omne genus hieroglyplicè ad delicta noſtra referuntur, eaq; de cauſa CHRISTI caput ſpinis coronatum, ut indiciũ hoc eſſet noſtrorum ſcelerum, quæ ſupra caput ſuum expianda ſuſcepit. Spinas terra germinat Adamo, quia propter eius præuaricationẽ peccata pullularunt. Apud Solomonem ſpinæ naſcuntur in manu temulenti, actiones eius ſceleribus, & perperàm quibuſq; factis plenas eſſe cõmonſtrantem. Eſaiæ cantico legitur, expectatum uti uinea uuas daret, eamq; ſpinas protuliſſe: ſpinæ, ait Eucherius loco hoc, hieroglyphicũ ſunt iniquitatis, ut uua iuſtitiæ. Sanè ager, ut Heſychius, in diuinis literis pro diuina accipit̃ inſtitutione, quã Prophetæ, Ieſus, & Apoſtoli tradidere, cuius uitis Chriſtus, agricola Pater, in quo abſconditur theſaurus, id eſt, ſalutaris prædicatio. Semẽ, uerba doctrinæ. Poma, bonorũ operũ prouentus. Spinæ, ſcelera, prauæq; cõſuetudines, atq; peſtilentes.

ODIVM.

NAm & SIN apud Hebræos, apud nos rubus eſt, cuius id eſt hieroglyphicum, ut odium ſignificet, ut octauis apud Hieronymum Hebræorum caſtris habetur.

ASPERITAS. D

VSqueadeo uerò rubus in asperitatis significationem abijt, ut homines ingenio moroso & difficillimo præditos, qui præ suo uiuendi instituto omnes aliorum mores impendiò fastidirent, per rubum siccam indicaret: eam enim ita affectam frangas potius, quàm minimum flectas. Denique rhamnus, urtica, carduus, sentes, paliurus, & herbæ reliquæ aculeis armatæ, in sacris literis significant homines immites, dolosos, insolentes, & omnino improbos, quos nemo ex probis & mansuetis attrectare potest, contingere uel castigare, sine doloris compunctione, diceret Eucherius.

PERTVRBATIONES ANXIETATESQVE.

SVnt præterea omnia hæc perturbationum, quæ menti nostræ accidunt, hieroglyphica. Rubus, ut sentit Hesychius Hierosolymitanus presbyter, afflictatio ea est, quam nostri tentationem uocant, asperum quippe uirgultum, & quod difficulter manibus attrectare possis. Hinc uerò curæ, oppressiones, aduersi casus omnes intelliguntur, quibus corda nostra uellicantur, lacerantur, & ærumnosa fiunt, de quibus Paulus ad Timoth. Omnes qui uolunt piè uiuere Christo E Iesu dediti, persecutionem patiuntur. Ita apud Græcos dicterium, βίος ἀκανθώδης, pro incōmoda atque perdifficili.

DIVITIARVM CVRÆ.

HIeroglyphicè passim loquitur Euangelium: ut ad hanc sententiam semen ait inter spinas concidisse, unde anxiæ diuitiarum curæ significantur. Sed durum fortasse uideatur, diuitias per Spinarum uocabulum intelligi, nisi Dominus noster Iesus Christus, qui eo usus est hieroglyphico, dictum ipse suum explicuisset. Quis enim mihi crederet, ait summus Pontifex Gregorius, si spinas diuitias interpretari uoluissem, maximè cùm illæ pungant, istæ delectent, & tamen spinæ sunt, quia cogitationum suarum punctione mentes lacerant: & cùm usque ad peccatum pertrahunt, quasi inflicto uulnere cruentant, & quæ plurima in hanc sententiam disputat. Expectet uerò aliquis ut huc citem locum ex XXXI. Psalmo: Conuersus sum in ærumna mea dum configitur spina. Sed loco hoc satis fuerit lectorem admonuisse, in Hebræo codice nullam esse hìc de spina mentionem, sed de aristarum spiculis, quæ per æstatem torrefactæ facilè confringuntur. Hebraicæ prorsus literæ sensus est, ut paulò altius repetam, conuersum esse humorem, quod alij pinguedinem reddidere, in eam iam ariditatem, quæ spicis accidit eo præsertim tempore quo aristæ triturantur. Nam tritura cum magno plurimùm calore uenit, ut Maro diceret. Dicendum igitur, humor omnis meus ita exaruit ut aristæ (nam hæ ab ariditate nomē habent) eo æstatis tempore quo tritura feruescit. Et hoc sibi uult illud, Dum cōfringitur spica. Nisi fortè spina in linguis aliquot alijs spicæ etiam significatum habet. F

GRATIA.

VT uerò diu per senticeta tot peregrinati, postliminio tandem ad rosam redeamus, ea sine spinis cōsiderata, tum uenustatis, tum amoris, in primis autem gratiæ eius signum est, qua quis præditus omnium in se amorem contrahat, omnium sibi animos conciliet. Inde factum est, ut purpureum rosæ colorem Veneris sanguinem esse poëtæ dixerint, qui quidem ex icto eius pede defluxerit, & rosam, quæ prius ubique alba erat, aspergine sua continxerit.

Illa quidem studiosa suum defendere Adonin,
Gradiuus stricto quem petit ense ferox,

Affixit

A *Affixit duris vestigia cæca rosetis, Albaq; diuino picta cruore rosa est.*

Et Europa, Theocritus: Dum regiæ puellæ alios aliæ flores legunt, ipsa Regis filia purpuream manu rosam legerat, qualis Venus inter Gratias excellens. Inde Rosas loqui prouerbium, de re gratissima iucundissimaq;. Et Persianum illud, dum nutricula gratiam omniũ alumnulo comprecatur, Deos uotis onerando ait, Quicquid calcauerit hic rosa fiat. Sed quod alij fabulose dicunt, philosophi illi ueteres, qui rerum omniũ originem altius perscrutati sunt, odorem coloremq; illum à Veneris ipsius stella proficisci autumnat. Hinc Maro Venerem roseo semper ore loqui dicit. Quod deniq; ad afflatum pertinet, nemo luculentius expressit, quàm idem explicuerit: eius enim id de Rosa opusculum, de cuius autore dubitatum diximus, Charisius agnoscit. Ait uerò Poëta:

Vidi Pestano gaudere rosaria cultu,
Exoriente nouo rosida Lucifero.
Rara pruinosis canebat gemma frutetis,
Ad primos radios interitura die.
B *Ambigeres, raperét ne rosis tunc aura ruborem,*
An daret, & flores tingueret orta dies.
Ros vnus, color vnus, & vnum mane, duorum
Sideris & floris est domina vna Venus.
Forsan & vnus odor: sed celsior illi per auras
Difflatur, spirat proximus iste magis.
Communis Paphiæ Dea sideris & Dea floris,
Præcipit vnius muricis esse habitum.

Quòd uerò Gratiæ significatũ inesse rosis apertius intelligamus, Indorũ etiam monumenta cõquiremus: siquidẽ eorũ Magi rosam tanti fecerũt, ut ad cõciliandos magnorũ principũ animos nõ alia re quapiã libentius q̃ rosis uterentnr. Libet uerò ex eorũ dictatis unũ hoc, quod ad argumentum facit, recitare. Aiunt illi, si Princeps quispiam sacer profanúsue sit adeundus, quẽ tibi conciliatũ uelis, ut & te amet, & uotis tuis faueat, atq; benignè respondeat, obseruandũ esse cœli sitũ, cùm Sol uel in Ariete uel in Leone gradu eo ascendente fertur, quem Luna C læto feliciq; aliquo aspectu intueat. Hîc tu phialam rosaceo nitidissimo plenã in manũ dexterã sumens, facie aduersus Solem cõuersa, summis pedibus insistens, & phialam prætendens, in hæc uerba duodecies repetitione facta, uoce clara oratione habeas: Saluere te iubeat Deus ô Planeta tuo potens lumine, ac omnigenæ felicitatis fœcundissime, qui tam formosus, tamq; omnib. exoptatus, tam beneficus oriris radiorum difflatione micantissimus. Tu sol ille es, qui luce, spiritu & uigore tuo mundum uniuersum regis: tu cœli lampas, tu rerum omnium lumen, tu eorũ quæ ubiq; gignuntur autor: tu per uim quã tibi Deus Opt. Max. infundit, tibi omnia deuincis: tu quatuor mundi cardines continuo infatigabiliq; cursu peruestigas: tu lumen & pulchritudinem ex ipsa diuinitatis facie mutuaris: tu uitam luminosam, & perpetuę usum lucis nullo interposito uelamento Lunæ liberaliter elargiris: tu reliquos stellarum globos luminis tui lampadibus accendis. Quæ si ita habẽt, exoratũ te uelim, ut amicitiã, beneuolentiã, amplexum, & affectum erga me omnium beneuolentię in hoc oleo mihi concedas, ita ut me omnes appetant, & amicitiam meam ultro concupiscãt, ac perinde maximos minoresq; Pontifices, Reges, principes, reliquosq; potentiores, Senatũ,

populum,infimũq; gregem mihi amore atq; charitate conciliem. Hîc quo illi ap D
pellarentur nomine profitebantur,rogabantq; inſuper & adiurabãt, obſecratio
nibusq; adigebant per eius poteſtatẽ,ut amicitia hæc & amor & pietas ita in ho-
rum cordibus & linguis & operibus inſideret, ut magno ſe affici gaudio expe-
rirentur,quotieſcunq; hominẽ eiuſmodi intueri atq; alloqui facultas eſſet. Pro-
inde Sol uirtute & poteſtate ſua, ut mores etiam cõgruerent,hominisq; præſen
tiam illi omnes admirarentur, honorarent, & eſſe quantumuis precij exiſtima-
rent,efficeret. Ad hęc quædam geniorum nomina intermiſcebant,quorũ inter-
uentu eadem fieri ſupplicabant,præcipueq; nomen illud quod amores & amici-
tias uiuificat, & amantũ corda in unum conflat, inſolubiliq; copula coniungit.
Ea uerò tum quia uidebantur abſurda,ſunt enim ut Lucianus ait, βαρβαρικά τινα καὶ
ἄσημα ὀνόματα καὶ πολυσύλλαβα,tum quia ex Chriſtianę pietatis inſtituto profana iam
habentur, de induſtria prætermiſi. Id ritè cùm exegiſſent,oleum ſumma uenera
tione ſuſceptum obſeruabant,quo faciem obungerent,quotieſcunq; principẽ a-
liquem adituri eſſent. Quò minimè ridiculum uideatur, Vlyſsi in Phœniciã ap
pulſo,fracta quippe naui,mari eiecto, & omniũ egeno, Deam Pallada oleum at- E
tuliſſe, quo ille perunctus, omni abiecto ſquallore,quem ex maris ſalſugine ine
diaq; per quatriduũ tolerata contraxerat, κάλλεϊ χάρισι στίλβων dignior & uenera-
bilior effectus eſt. Roſaceum uerò Homero fuiſſe cognitũ ex eo conijcimus ar-
gumento,quòd ῥοδόεντι ἐλαίῳ Venus Hectoris cadauer obunxerat,quod à canũ in-
iuria,quibus id Achilles obiecerat,inoffenſum pręſtitit. Tantã ineſſe Roſæ uim
Homerus perſuaſum habuit. An nos autem oleum aliud à Venere quàm ex ro-
ſa ſua comparatũ exiſtimemus? aut alia quapiam ope uſam eam crediderimus,
quàm ea ipſa ui quam roſis ipſamet infudit,cùm in Carthaginis templo

Reſtitit Aeneas,claraq; in luce refulſit,
Os humerosq; Deo ſimilis? Nanq; ipſa decoram
Cæſariem nato genetrix, lumenq; iuuentæ
Purpureum,& lætos oculis afflarat honores.

Sed quoniam roſa ſuper ſatis ſuperq; iam prouecti ſumus, prætcribo Aelij Veri
Imperatoris lectulum,minutulumq; reticulum folijs roſæ repletum, quem ſibi
ſubſterni iubebat, in quo Perſicis odoribus perunctus recubare cõſueuerat,ma
iorem inde ſibi gratiam adepturus. Diſsimulaboq; fabulas Apuleianas, in qui- F
bus Lucius ipſe prius in aſinũ ex homine cõuerſus, roſis toto terrarũ orbe per-
quiſitis tam multa pertulit incõmoda,donec demũ oblata earum copia,quas de
cerperet, humanæ formæ reſtitutus, priſtino decori eſt & uenuſtati redditus.
Quod autẽ pertinet ad odorẽ, roſa ſordidiſsimum animal ſcarabeũ,cui res pluri
mùm eſt cum ſtercore,ut alibi diximus,odore enecat ſuo. ῥόδον autẽ eam idcirco
appellatã Plutarchus ait, ὅτι ῥεῦμα πολὺ τῆς ὀδμῆς ἀφίησι, quòd ingenti odoris redun
dantia diffluat. Diuinę literæ,ut Cyprianus ait,glorioſam famã appellare ſolent
odoramẽta. unde Paulus, Chriſti bonus odor ſumus. Et quod unguentũ in Aa
ronis Pontificis barbã diffluebat,bonæ index eſt famæ, quã ſibi ſacerdos quili-
bet comparare debet. Et pro martyribus hieroglyphicè poni roſas,à rubore ſan
guinis,ait Eucherius.

DE LILIO.

VT uerò coronã ipſi noſtram elegantius contexamus,purpureis aderunt
lilia miſta roſis. Sciendum autẽ in primis, unumquenq; florẽ hieroglyphicum eſſe ſpei. Nam ſi ſpes, ut Speuſippus Platonicus finit, eſt expe-

A ctatio boni: uelut è cõuerso, metus, animi concussio in expectatione mali: si[que] floribus inspectis, usum inde fructuũ sperare solemus, nulli dubium erit quin flos sit futuri boni prænuncius, & frugem paulò pòst succrescentẽ polliceatur. Nam & Themistius ait, per florẽ, ubi præuius apparuerit, in frugis inde nos spem surrigi. Sed quamuis sit hæc florum omnium prærogatiua, ut nos bene sperare iubeant, unus tamen præcipuus, quippe lilium uno omnium consensu hieroglyphici huius primas obtinet. Hic in antiquorum monumentis cum inscriptione SPEI, lilij potius figuram, quàm alterius cuiusquam floris speciem ostentat. Nam in nummo Imp. Alexandri Pij Aug. ab altera facie dea liliũ dextera prætendit, cuius inscriptio est, SPES PVBLICA. Eadem inscriptio cum lilio manu Deæ prætento in Imp. Æmiliani nummis habetur. Nusquam uerò frequentius ne[que] manifestius hæc lilij facies pro spe ponitur, quàm in Imp. Claudij P. T. Aug. nummis, quorũ uis magna proximis annis in Bellunensi agro effossa est, in quibus Dea ipsa pallam læua sustinet, dextera liliũ prætendit, cum inscriptione, SPES PVBLICA. Et in Ti. Claudij nummis eodem gestu Dea, palla quip
B pe sublata, lilio[que] dextera porrecto, cum literis, SPES AVGVSTA. Eodem statu habitu[que] in Hadriani nummo dea liliũ prætendit cum inscriptione, SPES P. R. Ac ne tædio sit horum multiplicitas & numerus, hieroglyphici huius non ignarus Maro noster, cùm spem de Marcello conceptam significare uellet, tacita quadam ad clarissimum illum allusione, eruditius sanè quàm fronte prima polliceatur, hæc scripsit: *Nec puer Iliaca quisquam de gente Latinos*

In tantum spe tollet auos, nec Romula quondam
Ullo se tantum tellus iactabit alumno.

Et quæ sequuntur, usq[ue] ad uersum illum:

Si quà fata aspera rumpas Tu Marcellus eris, manibus date lilia plenis.

Lilia poscit Anchises, quibus donis nepotis animam cumulet, ut inde prærepta iri spem publicam Populi Romani, prout ex superioribus nummis ostensum, indicaret. Hinc Flaccus cùm spes nostras sæpe fallere animaduertisset, indolis[que] bona de manibus sæpe rapi cõspexisset, postquã uiuax apium dixit, breue mox lilium subiecit.

C

CHRISTVS. ANGELI.

IN diuinis literis liliũ, præcipuè album, nunc Christi, nunc angelorum hieroglyphicũ est, à candore quippe iustitiæ, ad quod spectasse uolunt Solomonẽ cùm dixit: Flos campi, & lilium conuallium. Hilarius, Mattheo, præcipuũ angelorum hieroglyphicũ ponit lilia, de quibus dictũ Euangelio, nõ laborant, ne[que] nent, quibus scilicet extra humanę scientiæ eruditionem, sui[que] operis mercedẽ, à Deo gloriæ candor indultus at[que] indutus est, ne quid ex principio, labore & arte existimarentur habuisse. Ea autẽ est istius germinis natura, ut cœlestibus angelorum substantijs aptissimè comparetur: hoc enim efflorescens, cùm à stirpe detentæ humi radicis auellitur, naturæ suæ uirtutẽ, licet aruisse uideatur, occultat, & redeunte tempore rursum lilij sui honore uestitur. Ex se igitur reflorescit, sibi[que] redditur: quòd sit, quòd uigeat, nec radici nec terrę debet, cùm ille qui se suggerit succus ex se demanet & suffundatur, at[que] ita annuæ huius uiriditatis exemplo, uirtutem cœlestis substantiæ æmulatur, cùm tamen ex eo tantum quod intra se diuinitus accceptum habet, alatur in florem. Ideo ergo lilia non laborant, ne[que] nent, quia uirtutes angelorum ex ea quã adeptæ sunt originis suæ sorte, ut

ſint ſemper, accipiunt. Generatim uerò florem Eucherius hieroglyphicũ eſſe dicit eorũ operum quæ bene riteq́; fuerint inchoata: & Canticorũ cantico ea de cauſa ſponſum dicere, Fulcite me floribus. D

PVLCHRITVDO.

EST & pulchritudinis ſignum lilium, ſiue formam, ſiue colores eius cõtemplere. Suſasq́; mollem delicatamq́; Perſarũ urbẽ, ubi Regum erant hyberna, ob mitiſsimã cœli plagã, & amœnitates alias, inde cognominatã tradunt, quòd Suſa Perſarũ lingua lilium ſit. Volentes itaq́; loci pulchritudinem ſignare, nomen à lilio fecerunt. quamuis Stephanus à multitudine potius liliorũ, quæ paſsim illic & feraciſsimè proueniunt, cognomentum urbi inditum ſcripſerit. Vtcunq́; uerò, uelut à lilijs Suſæ, non immeritò inter Italicas urbes à flore Florentia nuncupata, utpote quæ, Domine mi præſtantiſsime, patria hæc tua, quam tam libenter incolimus, tam forma quàm ſitu, & incomparabili rerum omnium amœnitate, totius ſit Italiæ flos: ut inuidè mihi facere uideantur, qui Fluentiam antiquũ urbis nomen ſibi ſomniant.

PVDICITIA. E

PVdicitiæ uirginitatisq́; florem eſſe lilium Hieronymus aduerſus Iouinianũ interpretatur, dum Canticorũ cantico ſponſa illa cœleſtis fratruelem ſuũ inter lilia paſci canit, hoc eſt, inter candidiſsimos uirginũ choros. Illa enim tota ſpecioſa, nulla notabatur macula, neq́; etiam ruga, ut Apoſtolus addidit. Et quod à Libano accerſitur, λευκασμὸς, id eſt, candor interpretat̃. Sanè Nymphis qui faciebant, etiam Gentium ſacerdotes, lilia prȩſertim candida offerre ſoliti erant. Ita apud Propertium Tarpeia:

Sæpe tulit blandis argentea lilia Nymphis
Romula ne faciem læderet haſta Taci.

Sciendum tamen in uniuerſum flores λείρια dici ab Apollonio, ut Argonauticῶn primo:

ὥς δ᾽ ὅτε λείρια καλὰ περιβρομέουσι μέλισσαι.
Pulchra fremunt vt apes paſcentes lilia circum.

Quamuis propriè flos eſt qui liriũ appellatur, quẽ Theophraſtus libro de Plantis, narciſſum eſſe dicit, alij autem lilium. Et licet & pulchra & delicata lilia ſint, ea tamẽ inuiſa Veneri ait Nicander Alexipharmacis, quòd olim de candore cũ dea certare uoluerint, eamq́; indignatam lilia in aſinini pudendi formam tranſmutaſſe: adeò nihil tam ridiculum, tam ineptũ, quod ſibi Græci nõ permittant. F

IVNO.

VErùm odiũ hoc in lilium, inde potius proceſsiſſe uideri poteſt, quòd flos Iunonius lilium eſſe dicitur, ut ex Deæ lacte progenitũ, cùm ſubiecto clàm Herculi ubera admouiſſet, doloq́; ſtatim cognito ſe retraxiſſet: guttas uerò lactis aiunt aliquot in terram decidiſſe, ex quibus mox lilia pullularint. Meritoq́; flos Regius etiam appellatur, non à Iunone regina tantùm denominatione ſumpta, ſed à Regia qua præſtat celſitudine, quòd tanta proceritate ſuper flores alios attollitur, ut ad tria interdum cubita ſurrigatur.

A

DE CARDVI SCOLYMO.

ET quoniã hodierna dictio per flores uolutatur, bonaqꝫ eorũ pars, boni parũ admodum pollicetur, ut conditionem quisqꝫ perpendat suã, de cardui scolymo, deqꝫ Fremio quædam minimè dissimulanda.

IMBECILLITAS HVMANA.

IMbecillitatẽ humanę uitæ sacerdotes Ægyptij nullo significantiore ostendebant hieroglyphico, quàm cardui flore figurato, quem Græci Scolymon uocant. Vnicaulis enim carduus simulac scolymon in calycẽ apparuerit, florẽ purpureum mittit inter medios aculeos celeriter canescentem, & abeuntem cum aura, perinde ac spes nostræ plurimùm euanescunt, & minima quaqꝫ de causa homines plerunqꝫ exanimantur.

MORBI.

SI uerò morbos, quibus plurimùm tentatur affligiturqꝫ humanũ genus, significare uoluissent, Fremij fecissent flores, uel quia rerũ natura flores odoresqꝫ
B de die in diem gignit, magna hominũ admonitione, quæ spectatissimè florent euestigiò marcescere, & ut apud Esaiam est, Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius flos agri: siue, ut Cyprianus reddit, omnis eius claritas ut flos fœni: simulac enim fœnũ aruit, decidit & flos: id quod fatidicus etiã Rex lamentatur, cùm ossa sicut fremiũ aruisse clamat. Vel quia tradunt Magi, colligi anemonas (sic enim Græci uocant) tertianis & quartanis remedio, postea alligari florẽ panno roseo, & in umbra asseruari, ita cùm opus sit adalligari. Florẽ hæc habet aut phœniceũ, aut purpureũ, aut lacteũ, qui se nunquã aperit, nisi uento spirante, unde & nomẽ accepit, ἀπὸ τῶ ἀνέμου scilicet. Quamuis non sum nescius, eruditos esse autores, qui hoc nomine flores omnes intelligant in huiusmodi significatum, quòd floribus omnibus contingat spirante uento aperiri. Ad eorũ uerò quæ pulchra, grata, & amabilia putamus, imbecillitatẽ indicandam, Catullus affectus aliquot accidere ait, uelut prati ultimi flos prætereunte postquã tactus aratro. Quam sententiã dixisse semel non sat habuit, quare alibi eandem repetit:

Ut flos in septis secretus nascitur hortis
Ignotus pecori, nulli contusus aratro,
C *Quem mulcent auræ, firmat Sol, educat imber,*
Multi illum pueri, multæ optauere puellæ.
Idem cùm tenui carptus defloruit vngui,
Nulli illum pueri, nullæ optauere puellæ. Quem Maro imitatus ait:
Purpureus veluti cùm flos succisus aratro Languescit moriens.

Neqꝫ fortè importunè dixerim, loco hoc herbam in diuinis literis, ut apud Eucherium, hieroglyphicũ esse iucunditatis: nonnunquã indicare quædam animæ proficientis rudimenta, quæ mox florẽ, hoc est, spem, inde semen, hoc est, fructũ datura sit. Ad superiorem uerò sententiam Hilarius, Matthæo, sub hieroglyphico fœni nomine gentes à Deo sæpe nuncupatas ait: Germen, inquit hic, illud est quod uirtutis suæ flore dilapso, ad calorem Solis arescit. Igitur requies nulla gentibus: neque mortis, ut uolunt, compendio quies dabitur, sed ipsis corporis etiam æternitas destinabitur, ut ignis æterni in ipsis sit æterna materies, & in uniuersis sempiternis exerceatur ultio sempiterna. Et hoc illud est quod Paulus ait: Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur.

DE AMARANTHO. D

DE humanæ uitæ imbecillitate, bonisq; caducis & ante diem ereptis, hæc per florum imagines Ægyptij afferre consueuerunt.

INOFFENSA VALETVDO.

COntrà uerò si quē inoffensa ualetudine uixisse corporis ad extremum usq; dignitate uiribusq; seruatis, hieroglyphicè ostendere uoluissent, amaranthi corollam capiti eius imponere mos erat. Est autem amaranthus spica purpurea uerius quàm flos aliquis, asseruaturq; decerpta, ac postquam defecere cuncti flores, madefactus aqua reuiuiscit, & hybernas coronas facit: summaq; eius hæc natura nomen inuenit ἀπὸ τοῦ μὴ μαραίνεσθαι, id est, propterea quòd minimè marcescat, Amaranthum sit appellatum. Hinc Thessali ad tumulum Achillis libamina & expiationes quotānis oraculi Dodonæi admonitione ferre iussi, cùm omnia quæ sacrificio ritè operando necessaria essent ex solo patrio asportare cōsuessent, duos quippe tauros, album unum, nigrum alterum, utrunq; uerò mansuetum: syluam ex monte Pelio cæsam, ignem ex Thessalia, molamq; & aquam ex Sperchio haustam. Coronas insuper amaranthinas primi omnium excogitauerunt, easq; ad sacrum eiusmodi ferri sanxerunt, ut si fortè uenti nauem repulissent, aut alia quapiam de causa mora iniecta esset, coronæ tamen neq; flaccidę, neq; deformes suspenderentur. E

DE FERVLA.

CASTIGATIO INGENVA.

QVam Baccho sacram, & inde ναρθηκοφόρους ministros eius multi tradidere. Sed quòd ea de causa Baccho dedicetur, quia asini ea uescantur auidius, cùm animalibus reliquis, ut tradit Plinius, præsentaneum sit remedium, leue commentum forsan uideatur, quamuis nō ignoremus animal id gratissimū fuisse Libero patri uictimam. Id uerò magis arridet quod à Plutarcho accepimus libro de instituendis mulieribus: hic enī & ferulā & obliuionem Baccho dedicatas ait. Ferulam quidem propterea, quòd uirga ea admonitionem significat, qua pueros castigare soliti sunt ueteres, ut se quoq; subduxisse manū ferulæ profitetur Iuuenalis, itaq; innuere uoluerint, quæ per ebrietatem admissa sunt, puerili tantùm indigeāt castigatione. Obliuionem addidere, puto, per lyncis eiusdem Bacchi simulacrum, quę, pascendo si casu aliquo auertat oculos, propositi cibi obliuiscatur, ut aiunt, & alium quærat. Aiebant uerò eorū recordari non oportere, quæ inter uina dicta factaue essent: notū enim illud est, μισῶ μνήμονα συμπόταν. Quòd si quid est cuius meminisse debeat ebrius, ea dubio procul omnia, ut Pythagoræ sententia est, non tantùm reminisci, sed identidem etiam animo repetere debet, quæ in ebrietate ridicula aut perniciosa dixerit fecerítue: id enim unum esse euitandæ ebrietatis remediū. Nam & Anacharsis ita nos docuit ebrietatem cauere, si quæ ebrij faciant inspexerimus. Quòd uerò Plutarchus admonendis mulieribus ferulam adhibet, aurem nobis uellere uidetur ne distichi illius immemores simus, quod toto terrarum orbe cantatissimum est: F

Nux, asinus, mulier, simili sunt lege ligati,
Hæc tria nil rectè faciunt si verbera cessent.

Sed ioco iam satis.

A PIERIVS VALERIANVS AD IOANNEM ANTONIVM POLLIONEM GELOVM PRIMATEM, DE IIS QVÆ PER SPICAM, ET CEREALIA QVÆDAM ARMA SIGNIFICANTVR EX SACRIS ÆGYPTIORVM LITERIS.

Vi verò libentius Spicas & Cerealia quædã arma donarim, quàm tibi tam præstanti viro, tam frugi, tam probo, tam benigno, tam liberali? qui præsertim spicam habes in gemma domesticæ nobilitatis insigne: addam etiam, qui Siculus es, magnoq; ingenij acumine præditus, verùm quo non nisi modestè vtaris, atq; sapienter. Ero enim ego semper huius rei testis, qui prudentiam moderationemq; tuam tandiu expertus sum, cùm in eodem conuiuebamus contubernio, ad idem munus tecum à Clemente P. M. delegati, qui Nepotes suos adolescentulos nobis cõmendarat, quos tanta rerum perturbatione vexatos, infelicissimo illo tempore huc & illuc peregrè circumduximus, cùm hostica essent omnia, aduersa omnia, omnia suspecta. Tot illæ erant insidiæ, quæ illi etiam ætatulæ parabantur. Nos tamen per tot rerum omniũ difficultates euicimus, vt sospites eos Clementi tandem restituto redderemus, atq; ita moribus excultos, quantum in vtroq; nostrûm fuit, vt nihil iam ad nobilissimæ indolis institutionem desiderari posset. Neq; verò Legationes tuas illas memorabo, Germanicas, Noricas, Pannonicas, Bohemicas, Gallicas, Britannicas, & alia tibi sæpe munera demandata, quibus gerendis talem te præstitisti, vt ob sapientiam & probitatem omnibus esses admirationi. Quòd si consilijs tuis faciliores accessissent aures, in tot, quæ mox perpessi sumus, calamitates minimè incidissemus: tot erant ea, quæ desperata ab alijs, tua tu dexteritate restitueras, nisi obstitissent fata, quæ prudentiæ tuæ sese opposuerunt aduersaria, vel, cùm te vera loqui, optima sentire, salutaria consulere homines cognoscerent, quod plerunq; accidere solet, optima videntes, ad deteriora tamen spontè non declinassent. Sed hæc missa faciamus. Id vnum profiteri nunquam desistam, quàm iucundum, quàm suaue mihi tum fuerit totum id vitæ tempus, quod in ea non nostra tantùm, sed Italiæ totius communi calamitate vnà conuiximus: quantumq; me tibi debere intelligam, qui non minorem mei consolandi, cùm desperarem omnia, rationem habueris, quàm eorundem, qui nobis commendati erant, principum. Quæ verò vtriq; nostrûm res præter omnium acciderint expectationem, quamq; varia fuerit rerum fortuna, longè magis quàm vellemus insident memoriæ, neque quidem si obliuisci velimus vllo modo possumus. At dices: Quorsum hæc rerum publicarum commemoratio, si de Spica & Cerealibus futurus est sermo? nempe quòd eò me trahit earum rerum recordatio, quæ toties deambulando, sedendo, obequitando, super ijs quæ ad nos & principes nostros attinebant, fuere sæpius à nobis nõ modò præuisæ, verùm etiam deploratæ. Idcirco nequeo ad Pollionem scribere, neq; cum eo loqui, neq; quicquam meditari, quod mihi nõ suggerat eorum sermonum memoriam, qui tam frequentes, tam necessarij quotidie intercidebãt. At effluxere omnia hæc: effluxerint. Vt te igitur audiam, nobis quid nunc agendum, posteaquàm studium, fides, industria, conatusq; noster omnis ijs nihil profuit, quibus omnia prospera, felicia, faustaq; cupiebamus, sed euersa omnia sunt, fató ne dicam, an eorum culpa, qui recta cõsulentes aspernabantur? Velimús ne nos aliorũ causa in perpetuo esse mœrore, an nostri studij, nostri officij memores ea meditari, quæ aliquam ærumnarum obliuionẽ afferre posint? Ego nempe post rem certa iam desperatione conclamatam, ad studia me mea retuli, commentationibusq; illis hieroglyphicis

de quibus ſæpe tecum, nunc totus incubui, quas cùm per ſua quæq; ſegmenta diſponerem, viſæ mihi ſunt polliceri, fore vt huius induſtriæ meæ aliquis fructus ijs, qui politiores has literas aſſectantur, acquiri poſſit: quare labori nihil quicquam peperci, donec rem omnem digeſſiſſem. Ea verò quoniam in partes diuidenda fuit, quæ ad te pertinere arbitratus ſum, tibi dedicaui. Vtinam eo tu atq; alij animo hæc ſuſcipiatis, quo à me ſtudio atq; beneuolentia conſcripta ſunt. D

DE SPICA.

NYX ille tuus, Antoni Pollio, modiolo, qui ſpicas duas continet, inſignis, ab cuius utraq; parte copiæ cornua arte admodum eleganti inciſa conſpiciuntur, uetuſtatis omnino uenerandæ monumentũ, ſignum olim aut Ædilium fuiſſe, aut eorum qui rei frumentariæ præerant, facilè credere poſſumus.

CERES.

Videre enim eſt Iuliæ Piæ nummũ, ab cuius altera facie ſigillum eſt, læua conto innixum, dextera ſpicam gerens, calatho ante pedes propoſito, cuius inſcriptio eſt, quarto caſu, CEREREM. E

ANNONA.

Est & T. Cæſaris Veſpaſiani nummus, in quo ſimulacrum eſt, quod dextera ſigillum exporrigit, in cuius una manu libella eſt, in altera cornu copiæ, appoſita naui, & calatho cum ſpicis: inſcriptio, ANNONA. In eiuſdem aliquot alijs eadem omnia ſunt præter cornu copiæ: eius loco caduceum ſpectes: nam & is, ut alibi diximus, in felicitatis ſignificatũ accedit, quòd pax ipſa, cuius ſymbolum eſt caduceus, rerum omnium copiam & affluentiam inducit.

AFRICA.

Spectare uerò eſt Africæ picturam eo libro, quem de Imperio, magiſtratibus, & militiæ ordinibus Theodoſianis temporibus conſcriptum uidimus. Ibi enim, ubi de Proconſule Africæ legitur, urbesq; & officia & magiſtratus tota ea prouincia diſtributa continentur, mulier quædã inſpicitur, pileo in primis cooperta caput, cærulea palla hinc inde ab utroq; humero reiecta, eaq; ad humum uſq; fuſa, interiore uerò tunica rubra, imo limbo ad pedis unius altitudinem albo, cuius ſuperiorem inferioremq; marginem aureæ fibræ duæ circumeunt. F Brachia nuda utrinq; exporriguntur, binas utraque manu ſpicas oſtentantia. Sub pedibus naues duæ frumento onuſtæ, adpictæ ſunt. Literæ ſupernè ſunt, PROCOS. AFRICÆ. Apud Horatium ſanè de terræ huius feracitate frumentaria legas:

Quicquid de Libycis verritur areis.

Deſumptum quidem ex Pindaro, qui πυροφόρους λιβύαν Iſthmijs dixit.

BRACCATI MILITES.

In ijſdem monumentis obſeruaui geſtamen cæruleo colore ſubobſcuro pictum, circulo nigro iuxta marginem circumducto, à ſumma cuius parte ſtella adpicta eſt radijs octo prædita: in medio orbiculus eſt cum umbilico, utroque coloris aurei: ab eo orbiculo uſq; ad circulum qui iuxta marginem eſt, columella ſummiſſa coloris rubri: à lateribus columellæ ſpicæ duæ utrinque ſurgunt ſingulæ, quas auiculæ totidem uolatu ſuſpenſæ impetunt. Inſigne hoc

erat

A erat eorũ militũ, qui BRACCATI IVNIORES appellantur, militabantq́; sub militum Præsentiali tunc nuncupato, qui titulus eorum erat notæ qui uiri illustres uocabantur. Sed ut ad annonam reuertamur, in Hadriani quoq; nummis corbes est cum spicis: & in Antonini, spicæ & Cornu copiæ, cũ eadem ANNONÆ inscriptione.

PROVENTVS.

QVæ uerò spicæ duæ, dolio uuis pleno in earum medio constituto, spectantur in nummo L. Liuinei Reguli, prouentum bonorum, fructuumq́; copiam, & feracitatem eius uiri magistratu uberem ostendit: nam ubi consultum est ijs quæ cibo potuq́; inseruiunt, annona omnis largè populo uidetur erogata. Vsqueadeo uerò spicæ prouentus indicia sunt, ut & apud Coniectores reperias eum, qui natas in aure spicas per nocturnam imaginem uidere uisus fuerat, & delapsa inde grana manibus collegerat, fratris mox demortui hæreditate locupletatum: spicis quippe prouentum, aurem uerò fraternitatem ostendentibus: germanas enim inuicem esse aures manifestum. In diuinis quoq; literis spi-
B cæ, hoc est, messis eodem modo prouentum hieroglyphicè significant, dicente domino, Messis quidem plurima, operarij autem pauci admodum. Humanam enim messem uredini procellisq́; obiectã, cupiebat ille in horrea æternitatis suæ transferre. Hesychius Hierosolymitanus pro messe accipit uirtutes, quæ ex diuini uerbi semine oriuntur. At stipula pro nullius boni operis fructu ponitur. unde Propheta lamentatur: Hei mihi, ut factus sum sicut qui colligit stipulam in messe. Idem paleæ, ut illud: Paleas autem uret igni.

SAnè plerunque inuenias æstatem ipsam per spicarum fasciculum significari. Vnde apud Maronem:

Stabat nuda æstas, & spicea serta ferebat.

Nonnunquam uerò messem ipsam, aliàs & frugum inuentorem.

AESTAS, ET FRVGVM inuentor.

MESSIS.

SEd enim Hesiodus Theogonia, falcem pro messe posuit, ubi dicit, τεῦξαι μέγα δρέπανον. subij-
C ciunt interpretes, Drepanon messis tempus. Hinc iuniores spicas duas, manipulos spicarum interdum duos in transuersum adclinatos, pro mense Iulio ponere excogitarunt, quòd nimirũ eo mense messis omnis triticea demetatur.

TEMPVS.

ET quod pertinet ad falcem, quoniã tempus omnia metit execatq́; & aufert, ideo falcem Saturno attributam nonnulli uolunt: κρόνος enim Saturnus, cui tempora subijciuntur, quæ uoce eadem Græci sola adiecta aspiratione pronunciant, quippe κ in χ uersa. In hanc sententiam Maro: Omnia fert ætas.

AGRICVLTVRA.

ALij falcem agricolationis totius signum arbitrantur, quod insigne Ianus Saturno dederit à messe & fertilitate, cui posteritas rationem etiam inserendi, & artem faciendi surculos fert acceptas: unde Saturnum à satu Latini uocitarint.

FRATRES ARVALES. D

ALioqui ſpicea corona fratres aruales indicabat, quam primùm Acca Larentia Romulo ſacrificanti dedit.

SACERDOTES ARVORVM.

SI uerò ſpicea corona uitta alba illigata eſſet, ſacerdotes aruorum ſignificabat, quorum illud erat inſigne. At Cereris caput ſpicis redimitũ ſpectauimus in nummis quibuſdam, ab altera quorum parte ſpica magna eſt nõnunquam ſola, nõnunquam cum caduceo & lituo, eo quod retulimus ſignificato.

PAX.

QVin & pacis ſimulacrum cum ſpicis figuratur: unde Tibullus,

At nobis pax alma veni, ſpicamq; teneto,
Profluat & pomis candidus ante ſinus. *Pax enim candida primùm*
Duxit araturos ſub iuga panda boues.
Pax aluit vites, & ſuccos condidit vuæ,
Funderet vt nato teſta paterna merum.
Pace bidens vomerq; vigent, ac triſtia duri E
Militis in tenebris occupat arma ſitus.

DIANÆ TRICLARIÆ SACRVM.

ERat & ſpicea corona inſigne atq; geſtamen eorum adoleſcentum qui Dianę Triclariæ ſunt immolari ſoliti apud Patrenſes, mollienda numinis indignatione, quam Menalippus atq; Comætho templo deæ turpiter uiolato in ciues contraxere.

DE LOLIO.

TRiticeæ coronę geſtaminíue cõtrarium eſt lolium, quòd quantũ ſeges illa felicitatis affert, tantum hoc infelicitatis, & incõmodi: ſecum enim inuidiam, & quandam animi prauitatem trahit.

PRAVI MORES.

MOrum enim corruptorum id omnino indiciũ eſt: quare Antiſthenes non temerè dicere ſolebat, abſurdum eſſe triticum à lolio nõ repurgare, qui ſentiret ex hoc inuidos à republica ſummouẽdos, ut Plutarchus interpretatur: tam enim inutiles inuidi ſunt ciuitati, quàm lolium eſt tritico. qui uerò inuidus eſt, F ſuam ipſe ſibi fouet infelicitatem: quandoquidem Horatius ex Phalaridis ſententia dicto ſumpto,

Inuidia Siculi non inuenere tyranni *Maius tormentum,* ait.

Et quod ad corruptos degenereſq; mores facit, ita Virgilianus paſtor lamentatũ:

Grandia ſæpe quibus mandauimus hordea ſulcis,
Infelix lolium, & ſteriles dominantur auenæ.

DE MILIO.

VIrtus ideo humano generi utilis atq; cõmoda, qua miliũ egregiè pollet, efficit ne ab hieroglyphicis expelli debeat. Nam ſi quis hominem qui declinare ſciat infortunia, hoc ſcripturæ genere oſtentare uoluerit, aptè ſerpentẽ pinxerit milij ſurculo circumuolutũ, anguis ipſius capite deorſum deiecto, cauda ſupernè ſita: quandoquidem ex milio panis præſumptus, incolumẽ ſoſpitemq; præſtat à ueneno, naturæ beneficentia, quæ mortale genus remedio tam parabili, atq; omnibus obuio, præmunire uoluerit contra

A tra peſtẽ adeò pernicioſam. Idq; tradit Didymus in ijs, quæ de re ruſtica ſcripſit.

INNVMERA.

SVnt etiam qui ſpicã milij hieroglyphicè pro millenario numero ponant, ac perinde pro innumeris, quia tale etiam eſt millenarijs ſignificatum. Neq; deſunt qui numerum ipſum mille à milio dictum uelint.

DE MODIO.

SEd ut ad onycem reuertamur, modius in ea inciſus eſt: is quid ſibi uelit explicemus. Sed quoniã in nummis, in picturis, in ſculpturis, atq; alijs antiquorum monumentis ſpectare eſt alibi modium, alibi latè patentem urnulam, nonnunquã & cyathum, ſæpius uerò calathum, & quicquid uel humoris, uel ſolidorum eſt corporum capax, in Serapidis capite ſuperpoſitũ (illi enim plurimùm uaſa hæc dedicabantur, quòd diuitiarũ, & omnium prouentuum numen haberetur) neceſſe erit hæc omnia colligere, ac ueluti uetuſtas fecit, in unum cõmiſcere.

B FRVGVM OPVLENTIA.

SIue igitur modius, ſiue calathus, ſiue quid huiuſmodi figuretur, frugum id opulentiam indicabit, quas ipſe ſiue Serapis, ſiue Oſiris, ſiue quocunq; nomine δοτὴρ ἐάων nuncupari placeat humano generi, ſatu inuento, & aratione cõmonſtrata, comparaſſe dicitur, de quo multa alibi, & quo pacto Oſiris quoq; in huius inuenti participatum admitteretur, diſſeruimus. Illud uerò conſtat, cibarias opes & donaria in caniſtris offerre, & antiquorum fuiſſe morem, & nunc palàm omnibus eſſe. quin etiam ubi liberalius, opipariusq; aliquid erogatum ſignificare uolumus, αὔτῳ κανῷ dicere conſueuimus. Hinc apud Maronẽ ferunt nymphæ calathis pallentes uiolas, & alia dona. Alibi Cererem caniſtris expediunt miniſtri. Oſirin quoq;, neq; non Cererem eodem inſignitos geſtamine Diodorus atteſtatur, & antiqua pleraq; ſigna oſtendêre. Neq; uerò hîc repetenda ſunt ea, quæ plurima docuimus eo cõmentario quo de Capitis atque adeo Tricipitij ſignificationibus agitur, utrũ ſcilicet Serapis pro Sole, an pro Ioue, an pro mundi totius machina, ut Nicocreonti Cyprio Regi ipſo eſt oraculo proditum, accipiendus ſit, quoniam eo loco hæc omnia ſunt explicata.

C AQVA.

SEd enim urnam potius Oſiridi dedicatam uideas, idq; ea de cauſa factum, quòd eum non uini tantùm, uerùm totius humoris dominum intelligebant, eumq; Oceanum, perinde ac Iſidem Thetin. Præferri enim urnam in ſacrificijs, qua Deum colerent, mos erat. Hydriam enim quandam ingentem ſummo cultu, & attonita penè ueneratione proſequebantur, quam obtectam, & caſta religione ſuſceptam, in ſacram ædem ſolenni pompa geſtabant, quò cùm perueniſſent terrę procumbentes manibus ad cœlum ſublatis ijs gratias agebant, qui primi diuinę benignitatis munera mortaliũ uſui cõmunicaſſent, utpote qui ex humore oriri omnia perſuaſum haberent.

CANOPVS.

ALij, qui philoſophiam eam eludebant, quorum è numero Ruffinus eſt, Canopum quendã apud Ægyptios in hydriæ ſpeciem figurari ſolitũ aiebant, quòd inuento callido, cùm in certamẽ cõtra Perſas deuentũ eſſet, uictorẽ ignem euicerit. Perſæ enim, ut alibi ſæpe oſtendimus, ignem numinibus omnibus anteponunt. Is itaq; minutioribus quibuſdam foraminibus hydriam, quam cõtra

ignem in periculum adducturus erat, à fundo perterebrauerat, ceraq; diligenter D
obturauerat, qua super ignẽ solenni certamine posita, ui caloris soluta, ignis ex-
tinctus expirauit. Quoniã uerò de urnis locupletius alibi dictum, reliqua nunc
uasa persequemur.

NON CESSANDVM IGNAVITER.

SEd id quoq; nescio quid Ægyptiacum sapit, quòd Pythagoras super modio
sedere nos uetat: quippe rationis portionem eam, qua anima ipsa metitur, ex-
plorat, atq; examinat omnia, non esse otiosa desidia remittendam, habendámue
negligenter, uerùm omni exercitatione modoq; & regula dirigendam, assiduéq;
per cogitationis spatia agitandam. Cæterùm diuus Hieronymus hoc subindica-
re dicit, non debere nos de uictu solicitos esse in diem crastinum, prout etiam do
minicis pręceptis admonemur. quanquã Cyrillus priorem sequitur sententiam.
Plutarchus Symposiacis symbolum ita exponit, ut ex præsenti mensa semper a-
liquid in futurũ relinquamus, & crastini diei hodierno meminerimus. Re siqui-
dem parata non erit ulterius consultandum, ut nudipes ille Phrator hospitem
elusit, cùm satur recederet, & ex reliquijs capum integrũ coctum in manicã conie E
cisset: interrogante hospite quid eo facturus esset, in crastinũ se asportare dixit:
cui cùm subiecisset hospes, atqui lex nobis descripta est, ne de crastino cogite-
mus: suscepit ille Phrator, Pareo igitur legi, qui hoc mihi prandio destinato, ni-
hil quicquam ero super crastino solicitus. Sed ut in re seria facessant ioci, Plutar-
chus ad eorum morem, quibus mensas inanes tollere magna erat religio, symbo
lum uidetur accõmodare. Nam chœnicem pro diurno uictu capi, quam Lati-
ni sportulam appellarunt, tum ex eo manifestum est quod apud Herodotũ legi-
tur, Regibus Spartæ ad cœnam non euntibus binas farinæ chœnices mitti soli-
tas, tum quòd Alexarchus chœnica uocat ἡμεροτρόφιδα. Significaret igitur symbo
lum, non debere nos in sportulis uitæ nostræ totius ita spem collocare, ut sede in
eis statuta totum uitæ tempus ignauiter desideamus, sed aliquã ineamus ratio-
nem, consiliumq; capiamus, ut nobis aliquando uiuere possimus, opesq; nostrę
tandem in nobis ipsis, nõ in alieno arbitrio sitæ sint. In diuinis literis modius hie
roglyphicum est dogmatis atq; doctrinæ, quam Iudæi profitebantur, ueritatis
lumen sub eo recondentes: quam sententiam explicat Hilarius Matthęo: ideoq;
proferendã esse lucernã IESVS admonet Apostolos, & quę apud eum copiosè. F

DIALECTICA.

ZEno multipliciter solitus Dialecticorum argutias eludere, sed eo præcipuè
dicto, quòd eam iustis quidem mensuris æquiparauit, quibus tamen non
frumentum, sed paleas, fimumq; quis dimetiretur. Ita hieroglyphicum Zeno fa
ciebat, Dialecticam ostensurus paleas modio demensas.

ANIMVS.

VAs obturatum plerunq; animi significatum habere perhibetur. Vnde La-
cenæ mulieres ollas in Regum suorum iustis pulsitabant per urbem discur
rentes, ut ita ciuitatem orbam Rege, animo carere significarent, quemadmo-
dum ollæ illæ inanes erant. In diuinis uerò literis ubi Psalmo LXXII. legitur,
Penè effusi sunt gressus mei, de rupti aut inuersi uasis similitudine sumptũ aiunt
interpretes: uti enim liquor è uase in terram effusus perditur & euanescit, ita co-
gitationes suas & animi sententias dicit penè effusas, in uanas scilicet & inanes re
rum fabulas euagatas: quod fortè de nobis nugas has scribentibus dici possit. In
quo tamen illud me consolatur, quòd multa omnino in his nugis disciplinæ ue-
teris

A teris arcana, quę hactenus sepulta iacuere, nemine ante me lapidē hunc mouente, industria nunc primū mea cœpere in lucem proferri, & tibi similibus, quod satis est mihi, & alijs oblectamentū aliquod afferre. In Chaldæorū quoq; scriptis, animus appellatione uasis accipitur: ut illud, Vas tuum inhabitant bestię terræ, ira uidelicet & libido, cupiditatesq; aliæ, quos affectus cōmunes cum belluis habemus, & quod infelicius est, tantæ interdum apud nos autoritatis, ut ad brutalem sæpe nos uitam impellant. Hoc illud est quod Plato ait Repub. alere nos domi diuersa brutorū genera, quæ Deus ad hominē, ut in diuinis literis habetur, accersiuit adiumento futura, ea tamē omnia interturbant, omnia subruunt, cùm fræni impatientia nullo possunt regimine, nulla castigatione coërceri: id quod tunc accidit, cùm nostri uigoris, nostrę immemores ingenuitatis, ijs spontè nosmet dedimus in seruitutem. Concitatus enim animus, nisi parêre cogatur, imperium sibi arripit, & dominationem exercet. Vas animæ uocat Paulus carnem nostram, quam etiam honorificè tractandam monet. Nonnunquā tamen eandem exteriorem uocat hominem. Vas uerò capacitatis nomine dicta est, qua ip-

B sam capit animā & continet. Homo uerò de communione naturæ, ut Tertullianus diceret, quæ eam non instrumentum in operationibus præstat, sed ministerium. Apud Hieronymum septimis supra tricesima Hebræorum castra, inuenias nos mortales hieroglyphicè pro fictilibus uasis intelligi, in quibus preciosissimum thesaurum conditum habeamus, quæ cùm ita fragilia sint ut uel minutissimè confringi possint, omni studio, cura atq; diligentia cauendum ut cor nostrū rectè muniamus, sepimentisq; ualidioribus circundemus, ut ad ictus quoslibet firmum integrumq; seruetur. Olla, ait Eucherius, cùm sit condimentorū, quæ ad humanū uictum pertinent, receptaculū, in diuinis literis pro sobole uel progenie solet accipi: nam ueluti ex olla desumitur quod ad uictū facit, cuius beneficio humana uita sustinetū, ita de humano uasculo genitura depromitur, quæ in multas hominum ætates propagatur. Ideo Psalmo LX. legas, Moab olla spei meæ: hoc est, Ruth, quæ Moabitis fuit, progenies illa est, quam spe concepi: nam Christi generatio, quantum ad humanitatem, per Ruth ipsam in posteros propagata est. Eòdem spectat Apostoli dictum: In domo magna non sunt tantùm uasa aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, alia quidem in honorem, alia

C porrò in contumeliam. Et inhonoratus est Iechonias, quasi uas cuius nulla esset utilitas: quoniam cùm in domo Dei ex numero esset familiarium, se turpitudinibus sceleribusq; summisit, ideoq; ea super homine scripta sunt: Nunquid uas fictile, curtumq; uel attritum uir iste Iechonias? At bone Deus, quid aliud clamat Oedipus apud Sophoclem? Ita me turpibus bellum educastis uas repletum sordibus. Alibi adapertis thesauris uasa indignationis à Deo prolata comperias, hoc est, reiectos animos, in quibus & ira, & praui affectus reliqui concluderentur, de quibus plura apud theologos. Hesiodi quoq; interpretes dolium uas allegoricè pro uitæ animiq; nostri sustentaculo accipiunt, eo Agriculturæ loco:

Ἀρχομένου δὲ πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι Μεσσόθι φείδεσθαι.
De summo satiere cado, & cùm cœpit ad imum
Deficere, at medio memor esto parcius uti.

Vbi dictum aiunt de pueritia, uirilitate, & senectute, quippe pueros & senes iucundiorem uitam agere debere, genioq; liberius indulgere: uiros uerò, ætatem quippe firmiorē, parcè omnia sibi permittere, modumq; uoluptatibus omnibus

adhibere, uitamq; undecunq; laboriosam adamare. Vtrum uerò Hesiodum hoc D sensisse dicamus, an quod Alexander Aphrodiseus interpretat, de uini parte media meliori, uiderint alij: nam ad Alexandri sententiam accedit etiam prouerbiũ uulgò dictatum, seram esse in fundo parsimoniam.

PERSVASIBILITAS.

APud Platonem, Gorgia, legas Socratem ex Itali cuiusdam uiri elegantis cõmento, eam animæ partem in qua uigescunt cupiditates, propter persuasionem credulitatemq; lubricam dolium appellatam, quòd Græci nominis uox πίθος non à πίω, sed à πείθομαι deduci uideatur. At quæsierit fortasse aliquis, quid sibi uoluerint dolia duo, quæ olim in sacello quodam Romæ ad cloacam maximam, uia quæ ad Carinas ducit, habebantur: quo quidem in loco spuere nephas erat: quod porrò sacellum Doliola Plutarchus uocatum ait. Nempe nihil aliud, ut nonnulli tradunt, nisi duo fuisse dolia, alterum in quo Numæ sacra quædam olim reposita fuerint, alterum inane, sed in quo Gallorum Senonum irruptione sacra quædam à Vestalibus uirginibus abscondita seruataq; fuerint, cùm ipsæ metu perculsæ, deserta Vrbe fuga sibi cõsuluissent. Ibidem aiunt simulacra duo E fuisse militari habitu, quæ sedebant, & peila manibus tenebant, quibus titulus suberat DI PENATES. Significabat uerò sessus, firmatã Imperij sedem: peila, hostes summotos procul: arma reliqua, Romani populi uirtutem, & munimentum, ut apertius alibi singula pertractauimus.

LIBIDINES.

SEd ut ad Platonem redeamus, eam animi partem quæ libidinibus agitaretur, Italus uir ille pro sapiente citatus à Socrate, perforatum dolium existimabat, cuiusmodi essent dementes, profani, & iudicio damnati uiri inexplebili incontinentia præditi, qui propter infidam animi compagem, obliuionemq; fluxam eorum quæ honesta iustaq; percepissent, nihil quicquã infusum continere possent. Ideoq; Lucretius hunc secutus ait:

Deniq; animi ingratam naturam pascere semper
Atq; explere bonis rebus, satiareq; nunquam,
Quod faciunt nobis annorum tempora, circum
Cùm redeunt, fœtusq; ferunt, variosq; lepôres, F
Nec tamen explentur uitai fructibus unquam:
Hoc, vt opinor, id est, æuo florente puellas
Quod memorant laticem pertusum congerere in vas,
Quod tamen expleri nulla ratione potestur.

HVMANI AFFECTVS.

PHilosophi, qui sacras literas ad morum tantùm rationem trahunt, cùm in arcam Noes omnes ferarum species introductas legerent, arbitrati sunt intelligi debere ex huiusmodi historia in humanum corpus ferinos omnes affectus, cupiditates & appetentias introductas. Sunt uerò ex ijs, quę difficulter exarmari, cicurariue, aut mansuescere posint. Quare clamat Horatius, regendum animum, qui nisi paret, imperat: hunc frænis igitur, hunc catenis compescendũ. Rerũ itaq; opifex terrã affluentibus aquis expurgaturus, hoc est, ut Philo ait, animũ ab iniquitatibus expurgaturus, Noam in arcam, animi quippe uas, septẽ ex puris iumentis deferre iubet, uisum scilicet, auditum, olfactum, gustatum, tactum, sermonem ac concupiscentiam, quos defæcatos habere decet sapientem,
cùm

A cùm mala innumera ab exlegibus & rationis expertibus animæ portionibus e-
rumpant, à quibus maximum aſsiduumq; bellum inſurgit, eo præcipuè tempo
re, quo mortale genus otio deſidiaq; torpeſcit. Quare Perſius, udum & molle lu
tum ne obdureſcat, & ad opus fiat inhabile, properandũ, & acri fingendum ſine
fine rota monet.

INANIS ANIMVS.

IDem animum fideliæ comparat, percuſſamq; ſonare uitium ait, maligneq; re-
ſpondere, quæ uiridi informata limo non ſatis excocta ſit. Et futile illud & a-
pertile uas animum prorſus inanem oſtendere profitetur, cùm dicit, Effluis a-
mens, contemnere. Apud noſtros etiam uas corpus eſt: Paulus enim corpus ta-
bernaculum uocat: nam dubio procul corpus animæ receptaculum eſt.

SERMO.

QVod uerò monuit Pythagoras, σιτίοις εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν, Plutarchus ſermo-
nem urbanum, qui cibus eſt animi, in improbi hominis animum non immi
tendum eſſe interpretat. Epictetus quoq; cùm ſermonẽ Ægyptiorũ more pro
B liquore, aut rore pluuio, uel unda profluente accipiat, in minimè ſyncerum uas,
ne aceſcat computreſcátue, infundendum uetat. Ad quod nimirum reſpexit Ho
ratius cùm dixit: *Syncerum eſt niſi uas, quodcunq; infundis, aceſcit.*

OBLITERANDA MALI MEMORIA.

ILlud etiam ad animi ſignificatum facit, quòd ubi ollam à cinere ſuſtuleris, ue-
ſtigium turbandum Pythagoras cenſet: hoc eſt, ſimulatq; deferbuerit, atque
reſederit animi tumor, mali præteriti memoriam obliterandam, & iracundiæ ue
ſtigium omne penitus tollendũ, ut Plutarchus ſympoſiacis interpretatur. Eoq;
diuinum præceptum facit, ſol non occidat ſuper iram tuam.

FERENDA MAIORVM DIFFICVLTAS.

QVam uerò ollam nuptæ nouæ poſtridie nuptias à matre ſponſi petere iube
bantur, quam illa & iurgijs & conuicijs aſperius intortis abnegaret, inſtitu
tum ferunt apud Leptitanos Libyæ populos, ut ſponſa uel ab ipſo primordio
ſocrus difficultatem patienter ferre conſueſceret.

SERVITIA.

A Miniſterio aũt uaſa ſeruitutis indicia ſunt: unde apud Plautũ legas de in-
C ſolentiſsimo adoleſcente, qui omnes pro ſolutis ſcopis habebat: Niſi mihi
matulam dederitis, uos habebo pro matula. Inter enim uaſa uiliſsimi uſus lotia-
ria ſunt. Et tale aliquid apud Lucianũ olfacies, περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων, ubi po-
tentiorum faſtum tangit εἰς ἀμίδα mingentium. Id utcunq;, in diuinis quoq; lite-
ris uaſa pro ſeruitijs ponuntur, propterea quòd ea non niſi in miniſterium ali-
quod comparantur. Hinc nonnulli quem pſalmi LX. locum ex Eucherio citaui
mus, Moab lebes ſpei meæ, ſimplicius intelligentes exponunt, Moabitæ ad ſer-
uitium meum ſiſtendi ſunt. Iam illud de Paulo uulgatiſsimum eſt, quem pro ua
ſe, uerùm eo precioſo, Dominus noſter Ieſus Chriſtus ſe profeſſus eſt elegiſſe.
Ita plurimũ calathus hieroglyphicũ eſt ſeruitutis, ſiue corbes, ſiue cophinus ap-
pelletur. Vnde illud de Ioſippo ex Pſal. citat Eucherius: Manus eius ad cophi-
num ſeruierunt. Nam & geruli dicuntur uiri geſtandis oneribus conductitij: &
Venetijs paſsim foro plurimùm cetario, olitorio & boario, qui operã hanc præ-
ſtant, Ciſtæ nuncupatione accerſuntur. Et quoniã cibum alibi referri ad animi
paſtum oſtendimus, panemq; eſſe doctrinæ ſymbolũ, duodecim illæ fragmen-
torum corbes quæ de profuſa Chriſti liberalitate ſuperfuere, duodecim Apo-

ſtolorum doctrinam, ut idem Eucherius ſentit, indicaſſe uidentur, quæ ne perirent accuratiſsimè procuratum. D

AMICITIÆ CONFIRMATIO.

POcula uerò uiciſsim porrecta, inuitationesq́ue ad compotandū, amicitiæ confirmationē eſſe, tam noſtri temporis mos eſt, quàm antiquorū omniū inſtitutum. Hinc apud Maronem Dido cùm Hoſpitali Ioui libaſſet, mox Bitiæ dedit, inde alij proceres ad poculū inuitati. Sed nihil pigeat temporariæ hilaritatis ergò Virgilianum ſuper hoc carmen repetiſſe:

Hic Regina grauem gemmis auroq; popoſcit,
Impleuitq; mero pateram, quam Belus & omnes
A Belo ſoliti, tum facta ſilentia tectis.
Iuppiter (hoſpitibus nam te dare iura loquuntur)
Hunc lætum Tyriiſq; diem Troiaq; profectis
Eſſe uelis, noſtroſq; huius meminiſſe minores.
Adſit lætitiæ Bacchus dator, & bona Iuno,
Et vos ô cœtum Tyrij celebrate fauentes, E
Dixit, & in menſam laticum libauit honorem,
Primaq; libato ſummo tenus attigit ore,
Tum Bitiæ dedit increpitans, ille impiger hauſit
Spumantem pateram, & pleno ſe proluit auro. *Poſt alij proceres.*

In huiuſmodi ſignificatum trahunt Tantali phialam, ex qua Brachmanæ philoſophi prius bibere ſoliti eſſent, quàm ſomno indulgerēt, humore per ſe nunquā deficiente. Philoſtratus enim amicitiæ confirmandæ cauſa eiuſmodi compotationem apud eos inſtitutam autumat. Moris huius meminit diuus Hieronymus, in ueteris inſtrumenti liminari pagina, ſed pro phiala fontē ponit, eodem omnino ſignificato, quo ſuper quidā Grāmaticorū proceres diutiſsimè concertarūt. Mihi uerò uidetur fontem dixiſſe Hieronymus, ad uim illam uberē & inexhauſtam oſtendendam, cùm liquor ille ueluti ex perenni fonte manare quotidie uideretur. De myſtico autē eius liquoris ſignificato in Roris pluuij cōmentario eſt abundè diſputatum.

CONCORDIA. F

AD amicitiæ confirmandæ ſignificatum ſigna etiam ueterū nummorū accedunt, in quibus frequentiſsimè pateram exporrigi uideas: ut in Orbianæ nūmis, quorū inſcriptio eſt, CONCORDIA AVGVSTORVM. Sedet ipſa Dea ſella, patera per dexterā porrecta: læua duo copiæ cornua tenet. Hęc eadem ſunt in nummo Iuliæ Paulæ Aug. cum inſcriptione CONCORDIA. Sed in Sabinæ Auguſtæ nummis, ſigillum id quod ſella ſedet, læua innititur lanceæ, dextera pateram porrigit: inſcriptio, CONCORDIA AVG.

CLEMENTIA.

HÆc eadem habentur in nummo Antonini Auguſti Pij, cuius inſcriptio eſt CLEMENTIA AVG.

LIBERALITAS.

SVnt qui patinam expanſam inter hæc Ægyptiorum cōmenta liberalitatis indicium eſſe dicant, quod ego nuſquā apud ueteres, quod meminerim, obſeruaui: feliciter tamen excogitatum nō negarim, habereq́ue cum calatho ſimilitudinem, de quo multa ſuperius ubi de modio diſſeruimus.

VBER

A VBERTAS.

ALij peluim & guttum eodem penè significato, uel etiam ubertatis significatione describunt: quæque defunctorum cippis signa huiusmodi hinc inde passim apposita conspiciuntur, nimirum indicant iusta ritè atque liberaliter persoluta, neque esse ut manes quidpiam aliud à pietate nostra desiderent. Speciem uerò hanc antiquã esse ex plerisque ueterum monumentis asserimus, sed ex ea præcipuè sculptura, quæ mihi omniũ in hoc genere pulcherrima uisa est Romæ in Æsculapij pronao, ubi sepulchrum est, à fronte cuius prima patinam & guttũ, & corymbos omnibus fructuũ generibus, cum pediculis & folijs suis artificiosissimè laboratis suspensos uideas, à capite uerò speciosissimum candelabrum duabus lauris hinc inde adsitis, cum baccis & folijs suis subtili adeò arte factis, ut ad obtutum tremere & crepitũ ciere uideantur. In diuinis uerò literis multa super calice proponuntur, quæ si omnia complecti uelim, nullus unquam erit operi finis: quare paucissimis contentus, satis habebo locum alijs intento digito commonstrasse. Argumentum enim hoc totum pertinet ad Theologos.

B SVPPLICIVM CAPITALE.

FRequentissimum est in diuinis literis poculum aut calicem pro capitali supplicio ponere, quod inter sanctiones suas Athenienses pręcipuè susceperunt. Iudicijs enim capitalibus uel cicutæ succum, uel uenenum aliud sontibus propinabant, ut ex Socrate & alijs manifestũ est. Et Psal. XV. calix pro mortis cruciatu ponitur. Et Euangelijs eodem significato: Calicem quẽ ego bibo, uos'ne potestis bibere? Et: Pater, si fieri potest, summoueatur à me calix iste. Apertissimè quoque eo uersu psal. LXIIII. Quoniã calix in manu domini uini meri mixtione plenus: ubi de pœnarum dispensatione sermo est, ut Græci Theologi disputant: Dominus enim uno calice merum propinat, hoc est, amaritudinem suppliciorum. Amariora enim uino tum Catullo, tum alijs dicuntur, quæ meraciora sunt. Altero mistum, hoc est, aquam misericordię ad pœnarum temperamentũ, quod subsequentia statim uerba declarãt: Et effudit ex hoc in hoc. quamuis qui literam hebraicam sequi se profitentur, longè aliter rem exposuerint. Illud autẽ, Calicem salutaris accipiam, Euthymius ita interpretatur, ut dicat: Quoniã tot & tam magna sunt beneficia quæ Dominus in me contulit, ut nullo possim modo
C parem illi gratiam referre, ita me comparabo, ut si usu ueniat, animam propter amorem eius sim audacter effusurus, quippe quouis martyrij cruciatu emoriturus. Hinc nulla tormentorũ atrocitate territus clamat heros Rotatus meus, quẽ tu libenter adeò legebas:

Ne me effuse cruor, neu me terrete minaces
Mucrones, radijq́. Mox,
Dum carnis grando, dum sanguinis imber inundat, ita precabatur:
Cape prima cruoris
Libamenta pater, viuo hoc me flumine ab omni
Labe, & ab incestu mortali perlue, vt inde
Hostia pura tuas feriar mactandus ad aras.

Non igitur temerè prius in tyrannum dixerat:

Ut libet hos artus lacera, suspende, trucida,
Et meus est hæc passus amor. & huiusmodi alia.

Quanquam salutaris calicem & Chrysostomus & plerique alij aliter acceperunt, quod breuitatis causa prætereo.

SAPIENTIA. D

QVem uerò tripodem aureũ Græci Apollini dedicarunt, eiusq́ue capiti gestandum superimposuere, sapientiæ hieroglyphicũ esse nemo dubitarit, qui norit historiã super eo traditam: extractũ quippe tripodem aureum è mari sapientissimo adiudicatũ Apollinis ipsius oraculo: cumq́ue mortales ad Socratẽ munus id detulissent, quod ei deberi publico omnium iudicio decretum esset, remisit is tripodem, & Apollini deberi, non cuipiam alteri, respondit.

DE CORNV COPIAE.

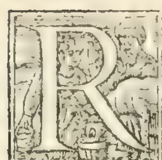

Reliqua sunt in Onyce tuo Cornua copiæ duo, de quorum significationibus disputare superfluũ uideatur, propterea quòd nihil his uel uniuerso uulgo notius, quia tamẽ antiquorũ nummûm cõmemoratio, quæ plurimùm ad hoc negocium facit, nõ iniucunda futura est, hanc quoq́ue partem nihil grauati tractare aggrediemur.

LIBERALISSIMA BENIGNITAS. E

ILlud sanè & antiquum, & maximè celebratum est, in liberalissimæ benignitatis & largitionis effusissimæ signum Cornu copiæ figurari, quod tum in fluuiorum, præsertim nauigabilium, tum in aliorum numinum manibus, ubi larga significanda sit opulentia, spectatur. Multa uerò passim in numismatis eiusmodi cornua uideas, nunc liberalitatis, nunc felicitatis, nunc concordiæ, nunc pacis, nunc annonæ, nunc hilaritatis, nunc huius uel illius indicia commoditatis & boni, ut quicquid deniq́ue lætum aut opportunum humano generi sit, inde nobis afferri uideatur. In nummo enim Antonini Aug. Germ. simulacrũ est læua cornu copiæ tenens, dextera uerò uentilabrum cereale, cuius inscriptio est, LIBERALITAS AVG. Eadem insignia cum eadem inscriptione habentur etiam in Hadriani nummis aliquot. Quem uero L. Septimius Geta Cæsar cusit, sigillum habet cum caduceo in dextera, in læua uerò Cornu copiæ, cum inscriptione, FELICITATIS TEMPORVM. Duo uerò cornua semicirculum facientia uasculis sursum uersus erectis, iuxta uerò mucronem inuicem colligata, habentur in Antonini Pij nummis: inscriptio, FELICITAS. In alio eiusdem Antonini simulacrum est læua Cornu copiæ gestans, F dextera uerò intenta face arma à pedibus strata incendit ac perdit, cũ inscriptione, PAX ÆTERNA AVG. Sed enim & clarissimæ fœminæ nõ dissimili ferè argumento numismata meruere, ueluti Iulia Paula, cuius nummũ in Patera citauimus, cum inscriptione, Cõcordiæ. Et Marcia Otacilla Seuera Aug. in nũmo pateram, & copiæ cornua duo præfert, cũ inscriptione CONCORDIA AVGG. Eadem inscriptio in Orbianæ Aug. nũmo, de quo paulò antè. Sunt uerò cornua hæc nõ aduersa, ut quę in superiore Antonini nummo pro felicitate posita sunt, sed inuicem cohærentia.

HILARITAS.

COncordiã nõ immeritò sequitur hilaritas, quare uenit in mentẽ mihi nummus Faustinæ, in quo sigillum est quod læua Cornu copiæ, dextera thyrsum à solo ad caput usq́ue frondibus & corollis ornatum tenet, unde sumpta inscriptionis occasio, quæ huiusmodi est, HILARITAS. In alio quodã surculũ palmæ uideas à solo supra caput assurgentem, quem medium dextera Dea ipsa comprehendit, læua Cornu copiæ gestat: inscriptio est, HILARITAS. Non temerè

A mere uerò ubi pax æterna, ibi concordia: ubi concordia, ibidem hilaritas: ex his autem oritur felicitas, quam in Vespasiani nummo caduceo insignem, & Cornu copiæ ornatam uideas, cum inscriptione, FELICITAS PVBLICA. Caduceusq; idem, atq; idem Cornu copiæ in Traiani nummo est, cũ inscriptione, FELICITAS AVGVST. Horatius quoq; hilaritatem & felicitatem huiusmodi eo tempore uniuersæ Italiæ scribit obtigisse, quo tempore rebus ab Agrippa cõtra Cantabros, à Claudio Nerone contra Armenios optimè gestis, eo loco erat res Romana, ut ex uoto omnia succederent: ideoq; ut ille ad Iccium ait,

Aurea fruges Italiæ pleno diffudit copia cornu.

FORTVNA AMATORIA.

ERat olim Ægiræ, ea Achaię ciuitas est, Fortunæ idolum cum cornu copiæ, iuxta quam Amor alatus assidebat, indicio, ut Pausanias arbitratur, ea quoque quæ ad amorem pertinent, fortuna magis quàm pulchritudine secundari. Quòd uerò diuitias fortunas appellant, neq; incongruè, neq; nouo inuento factum. Pausanias enim Bubalum ait omnium primum Fortunæ simulacrum
B Smyrneis effinxisse, in cuius capite polum statuerit, in altera ex manibus τὸ τῆς ἀμαλθείας κεκαλημένον κέρας, quæ nunc uulgò diuitiarum cornua nuncupamus. De polo Pindarus, qui τύχην φερέπολιν appellauit. Huc facere uidentur καταχύσματα illa, de quibus meminit Aristophanes, Pluto, quæ seruorum nouitiorum, cùm primùm domum ingrederentur, capitibus ante focum profundebantur, dactyli quippe palmarum, nummuli, legumina, carycæ, nuces, & huiusmodi bellaria conseruis omnibus impunè diripienda, quæ quidem in annuæ ubertatis omen fieri consueuerunt, uel ut ipsi frugi esse meminissent. Institutum mox idem ex Theopompo didicimus fuisse, boni auspicij causa, in sponsi caput.

POCVLA.

PRæbuerunt autem olim cornua poculorum usum, cùm nondum uasa excogitata essent, ut apud Nicandri interpretes legimus: indeq; κεράσαι, quod miscere est, à cornu deductum. Siue quòd potatores taurinum quiddam assequantur, quippe animos, ferocitatem, & pugnacitatem, neque dicto neque facto parcant, sed ut animalia quæ cornibus prædita sunt, ad feriendum sese paratiores ostendãt. Vnde Horatius dixit, ebrietatem ad pręlia uel inermem trudere: eaq;
C de causa Bacchum taurinis cornibus insignitum aiunt. Atq; hoc illud est quod conuiuas coronari mos fuit. Nam coronam à cornu fluxisse commentario suo, & quæ plurima ad hanc rem faciunt, ostendimus. Apud Xenophontem tamen de Græcorum reditu plerisq; locis inuenias, eos non nisi corneis poculis acceptos, quòd apud Gentes innumeras cornua uasculorum usum subministrarent: quare Nicandri dictum ad historiam potius, quàm ad philosophiam referendum.

CLEMENS ANIMVS.

VIdere uerò est Cornua illa copiæ nuncupata & uasa reliqua, uariorum modò fructuum, modò arborum, modò herbarum plena. Quale igitur significatum habet id quod ex uase pullulat, tale aliquid insidere animo intelligendum: quippe si fructiferæ oleæ ramusculos inspicias, clementem animum interpreteris: si Palmam, inuictũ, & uictoriæ compotem: si Laurum, ab humilibus negotijs, caducisq; rebus alienum, cœlestiaq; & permansura semper attentantem.

ARTES DISCIPLINÆQVE INANES. D

PAri modo uasa sterilibus arboribus, & inutilibus fructibus oppleta, hieroglyphicè inanes artes, uanasq; disciplinas ostendunt. Per steriles enim & inutiles fructus in diuinis literis artes illæ intelliguntur, interprete Philone, quæ contra ueritatem iustitiamq; comparantur. In quibus Medicinam in primis enumerat, ubi non ad sanitatē, sed ad lucrum comparata sit. Cui mox oratoriā adiungit, aduocatoriam scilicet illam & mercenariam, non ad iustitiam, sed ad decipiendos fallacibus suasiunculis auditores intentam. Iis Dialecticam illam comitem adhibet, quæ nihil ad mores, hoc est, ad ueros animi fructus facit, utpote quæ nugarum tantùm argutijs & subtilitatibus gallinaceum lac ex illo suo copiæ cornu propinare se polliceatur, cùm tamē sit rerum omnium inanis, ollasq; tantùm, ut Plutarchus de ijsdem ipsis ait, ostentet. Inuehitur & Origenes in hos ipsos, ubi eos piscibus squama pinnisq; carentibus similes esse dicit, hæsitareq; semper in luto, nec ad aquarum superficiem, aërisq; participatum unquam attolli: esseq; hoc genus illud piscium profanum, quod à sacris omnino repellitur.

VERA FOECVNDITAS. E

COrnu uerò copiæ uerum illud est, quod ab animo qui ueram profiteatur agriculturam impletur. Ea uerò est quæ ab agro suo insipientię, intemperantiæ, iniquitatis ac formidinis arbores exciderit, ac ab radice penitus extirparit: uoluptatis insuper, cupiditatis, iræ, furoris, & uenenorū aliorum plantas ad cœlum usq; porrectas ita eradicarit, ut neq; pars, neq; uestigium earum ullum relinquatur, aut quicquam aliud quod occulta tacitaq; propagine prorepens aliquando suppullulare contendat. Cuiusmodi uerò sint arbores quæ prauos indicent affectus, ostendit Horatius, cùm de spinis pluribus exemptā unam, nihil aut parum iuuare differit. Atq; alibi:

Certemus (inquit) *spinas animò ne ego fortius an tu*
Euellas agro, & melior sit Horatius, an res.

His inquā euulsis, earum mox loco suppullulent pangantúrue plantæ, quarum fructibus repletū cornu offeramus Deo, ut illud, Ecce odor filij mei sicut odor agri pleni, quem Deus numinis sui rore fœcundarit, & ad optimam frugem iusserit peruenire, de nobis dici mereamur. F

PIERIVS VALERIANVS BELLVNENSIS AD MAXIME REVERENDVM PATREM LVDOVICVM BECCADELLVM ARCHIEPISCOPVM RAGVSINVM, DE IIS quæ per Papyrum, Fabam, Cicerem, Arundinem, Sinapim significantur,

EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS.

Cum ea plurimùm de causa, honoratissime Pater, Venetijs, omni Bellunensiū hortorum meorū amœnitate posthabita, substiterim, quòd & tua, & aliquot aliorū præstantiū amicorum iucundissima consuetudine frui posse mihi pollicebar, accidit vt (quod ætas iam plusquā septuagenaria sponte afferre solet) modò pedū, modò stomachi imbecillitate laborare cœperim, vnde coactus sum me domi, tanquā intra caueam continere, non ita tamen vt non omnis mea cogitatio ad vos tenderet, & qua ratione congressu

A *gressu vestro frui possem, assiduè cogitarem. Habebam autem ante oculos labores meos in Aegy*
tiacæ disciplinæ non iniucundam forsitan interpretationem, quam inter amicos impartiebar,
meæ erga illos obseruantiæ futurum internuncium. Cumq; dies aliquot, quodnam ex his cōmen
tarijs (id enim operi nomen) Beccadello tam præstanti viro mitterem, examinassem, visum de-
niq; est, Papyrum illi, Fabam, Cicerem, Arundinem, & Sinapim dedicare, quòd ad eius fruga
lissimos mores ex amussi facere viderentur. Memineram enim sermonū eorum, qui nobiscum
Patauij olim cum infelicissimo illo adolescente, tam multum fleto, ad superos, Cosmo Gerio Pha
nensi, iam Præsule habiti fuerant, cùm iuuenis ille non tam Græcarum Latinarumq; literarū
eruditione dubio procul admirandus, quàm sanctissimorū morum & pietatis in primis nostræ
propugnator acerrimus, tam doctè, tam copiosè disserere cōsuerat. Nam cùm de frugalitate ser-
mo è re nata inter nos incidisset, egoq; Papyrū in exemplū ab Aegyptijs desumpsissem, per quā
illi victus parsimoniā frugalitatemq; significare soliti essent: Atqui, Cosmus inquit, quàm mul-
ta ea quoq; sunt in hanc sententiā tum nostrorū, tum exterorū ducum, Regum & Imperatorū
responsa, factaq; scitè & sapienter, quæ victus queant petulantiā castigare: cuiusmodi est nostri
B *illius, qui militibus frustra vinū peti respondit, quibus à vicina Nili ripa liceret aquari. Quem*
secutus Pescenius Niger, militibus vinū identidem efflagitantibus, respondit, Nilum habetis &
vinum quæritis? Idemq; tumultuantibus his qui à Sarracenis victi fuerāt, & dicentibus, vinū
nō accepimus, pugnare nō possumus: erubescite, inquit, illi qui nos vincunt, aquā tantū bibunt.
Cumq; nos taciti eum libenter auscultaremus, ardore ille iuuenili, honestissimaq; ambitione con
citatus, prosecutus est. Quid aūt Alexander Macedo? cùm illi Regina Carum Ada, obsonia
quædā exquisitissima, magnaq; impensa, nec minori arte & diligentia cōdita missitaret, quàm
sapienter eam illusit, quæ coquos etiā se missurā offerret, obsonia lautiora, & peritiores coquos
habere se domi respondens: nocturnū quippe iter, quod prandiū pararet: matutinā frugalitatē,
quæ cœnam instrueret. Unde philosophi clarissimi dictū, nullum obsoniū fame melius. Apud
Max. Tyrium legas Mithecū quendam ganeæ magistrū Sparta eiectū, quòd illi labore potius,
quàm per cōdimentorū lenocinia edendi desideriū quæritaret. Illud præcipua memoria dignū,
quod Guefacto Aegyptiorū regi Bacchoris filio accidisse memorant, qui licet & ipse inductis à
Rege Meni delicijs & imbutus & educatus esset, & ferè eneruatus, generosi tamen animi spe-
cimē præbuit, cùm exercitū per Arabiæ solitudines ductaret: deficiente cōmeatu, coactus cibū
despicatissimū quenq; mendicare, humanæ necessitatis cōmoda locorū vbiq; satis opulenter sug-
C *geri perspexit, ac Regijs demū apparatibus, luxu & opulentia posthabitis, nullo vnquā exquisi*
tiori cōdimento ex eo usus est, victu eo contentus qui pro locorum natura suppeteret, parcissimè
peruixit, remq; sacris annalibus describendam Thebis in templo non incuriosè demandauit, vt
reliqui ad frugalem hanc rectè viuendi normā exemplo subinuitati quietius degerēt. Huiusmo-
di frugalitatis Cyrus Rex etiam fuisse traditur, qui, vt apud Ammianū legitur, rogatus ab ho-
spite quidnam ad prandiū sibi iuberet apparari, nihil, inquit, quàm panē. Hic tamen tam par-
cus sibi, à Platone reprehenditur Legū III. quòd non & Cambysem filiū in eadem parsimonia
educandū curauerit: perinde ac Dariū etiā appellat, qui se tantū defraudans, filiū negligenter
educari permiserit. De Artaxerxe cognomento Mnemone, memorabile illud cōstat, cuius dire
pto in fuga quadam cōmeatu, cùm aridis ficubus & hordeaceo pane vesci coactus esset, Dij boni,
inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus expers fui? Hæc, inquā, vt tu quoq; meminisse potes, Co-
smus noster ex antiquorū historijs referebat, cùm ego circa Aegyptiaca tantùm insisterem, &
quā ipsi sententiā ex rerū suarū vsu sequerentur cōmemorarem. Declamauerā enim vt cibum
illi per Papyri figuram significarent, cùm priscis illis herbæ quæq; palustres, caules, & radices,
quas gustu mites experti essent, victum largè subministrarent, sed omnium maximè Papyrus.

DE PAPYRO. VICTVS. D

Eritò quidem pro uictu Papyrus poni solita est, tam ob cibi copiam, quàm etiam ob raram quandam eius herbę naturam. Licet enim fructus habeat infœcundos, radicem tamen eam fert, quæ, præter quòd ignis gratia uellitur, summam tamen frequentissimamq; opem in re cibaria præstat. Omnes quidem incolæ, & crudam, & assam manducant, & elixa etiam utuntur, succo tantùm deuorato, cùm alioqui manducamentũ expuant. Frugalissimis enim uiris, & tenui cibo contentis, satis ad alimoniam succus ille facere uidebatur.

PARVO CONTENTVS.

CVm itaq; tam larga Papyrus cibi cõmoda subministraret, inde factum ut quotiens hominem paruo contentum innuere uellent, simplici quippe naturaliq; cibo utentem, quiq; in medio positorũ, ut diceret Horatius, abstemius herbis uiueret, illud dictitarent:

βίβλος δ' καρπὸς οὐκ αὖτε μέγαν στάχυν. E

hoc est, non esse ut grauiorem plenioremq; aristam disquiratis, cui papyri fructus uictui necessaria suppeditare potest. Neq; enim Helisæus in præbendis epulis uilis habitus, quanquam oleribus syluestribus amicos exciperet. Inuenio traditum à Chæremone Stoico, quem Martialis, ut factionis suæ maximè contrarium, eludit eo epigrammate:

Quod nimium laudas Chæremon Stoice mortem,
Vis animum mirer, suspiciamq; tuum.
Hanc tibi virtutem fracta facit vrceus ansa,
Et tristis nullo qui tepet igne focus.

& quæ sequunt calumniosa omnia. Ægyptios olim omnibus negotijs curisq; reiectis, semper in templo perstitisse, rerumq; naturas, causasq; & rationes siderum contemplari assiduè solitos, mulieribus nunquam se miscuisse, nunquã cognatos & propinquos, ne liberos quidem uidisse, ex eo tempore quo cœpissent diuino cultui famulari: carnibus item & uino semper abstinuisse, imò etiam pane raro uesci solitos, ne stomachũ onerarent, quæ si quando comederent, tunsum pariter hyssopũ sumebant, ut escam grauiorem illius calore decoquerent: oleum tantùm in oleribus nouerant. F Ecquid loquar, inquit Chæremon idem, de uolatilibus, cùm ouũ quoq; pro carnibus uitauerint, neq; non lac, quorum alterũ carnes liquidas, alterũ sanguinem esse dicebant, colore tantùm mutato? Cubile eisdem ex folijs palmarũ quas βαΐας uocant, fuisse, assuetosq; bidui atq; etiam tridui inediã sustinere. Quare minimè mirum est in tanta uictus parsimonia, eorum corpora, quod pleriq; autores tradunt, uel nullis odoribus delibuta, spontè auram suaueolentem emisisse, odoratasq; transeuntium umbras miram inspirasse fragrantiam. Quanquam & Alexandri Macedonis corpus suapte ui aromaticum quid oboluisse Theophrastus asseuerat: sed forsitan in Rege cura, quod in illis negligentia, præstabat. Quid uerò Chæremon scripturus, si nostri generis eremitas per deserta Thebaidos, & montẽ Sinam inspexisset? Quid si uniuersa interdum collegia ad durissimã corporum macerationẽ spontanea etiam supplicia, flagra, labores addidisse cognouisset, nullumq; neq; nocte cruciatus alicuius uacuum tempus sibi permisisse? Sed enim multa Ægyptijs attribuuntur, quę nostrę pietatis proceres præstitere, præclaraq; illa patientiæ documenta, dissimulatis nostrorum nominibus, in re-

gionis

A gionis tantùm, quam incolebant, laudem transtulerunt. Neq; tamen Ægyptij solùm, de quibus Chæremon Stoicus tam multa disseruit, herbis & arborũ tantùm fructibus uictitarunt, uerùm & gentes reliquæ, ut Porphyrius attestatur, hoc cibi genere usæ sunt aliquandiu: primiq; sacrificantes, non animalia, sed herbas floresq;, deinde arbores sacrificarunt, atq; aromatum suffitu operati sunt, cuiusmodi sunt thymiamata apud Orpheum. Qui uerò primi animalibus uesci cœperunt, penuria frugum id facere coacti perhibentur. quare luculenter simul ac eruditè Ouidius:

At vetus illa ætas cui fecimus aurea nomen,
Fœtibus arboreis, & quas humus educat herbis
Fortunata fuit, nec polluit ora cruore.

Quantũ uerò illa delectant, quę tam eleganter Pythagoras apud eundẽ disserit?

Parcite mortales dapibus temerare nefandis
Corpora, sunt fruges, sunt deducentia ramos
Pondere poma suo, tumidæq; in vitibus vuæ:
B *Sunt herbæ dulces, sunt quæ mitescere flamma*
Molliriue queant: nec nobis lacteus humor
Eripitur, nec mella thymi redolentia florem.

& quæ plurima in hanc sententiã modulatur. Quin & Græcos illos ueteres, tanquam proximè Deo genitos, optimos fuisse natura, Dicæarchus Peripateticus asseuerat, nullumq; animal occidisse. Vetus autem Atheniensiũ cibus, ficus: Arcadum, glans: Indorũ, calami: Carmanorũ, palmæ: Mæotiorũ Sauromatumq;, milium: Persarũ, cardamũ ac terminthus, ut obseruauit Ælianus. At Eusebius homines ferino ita uictu prius ali solitos, rerũ imperitiæ uidetur adscribere, ubi dicit: τοὺς δὲ ἐξ ἀρχῆς γεννηθέντας τῶν ἀνθρώπων φασὶν ἀνακτάτῳ, καὶ θηριώδει βίῳ κατεςῶτας σποράδην ἐπὶ τὰς νομὰς ἐξιέναι, καὶ προσφέρεσθαι τῆς τε βοτάνης τὴν προσηνεστάτην, καὶ τοὺς αὐτομάτους ἀπὸ τῶν δένδρων καρπούς. Homines quippe rerũ principio genitos, aiunt parabili ferinoq; uictu pasci solitos, sparsimq; in pascua prodijsse, deq; graminibus quæ mitiora uiderent, cibum sibi cõparasse, atq; etiã fructus qui spontè, nulla mortaliũ cura culti, nascerentur. Sed enim utcunq; senserit Eusebius, fuit tamen Theologorũ ueterũ præceptum, animantiũ nullum sacrificandum, sed usq; ad farinã & mel, terræq; fru-
C ctus atq; flores. Nouit enim Deus (aiebant illi) uirum pietatis ueræ cultorem, etiã si minimũ quodq; folium altaribus intulisset, atq; ipsum, quantũ quisq; animo, nõ quantũ manibus afferat, intueri. Quod uerò ad carnes attinet, earum usum Porphyrius libro de Abstinentia, dicit ad salubritatẽ minimè cõferre, sed ei potius impedimento esse, eo argumento, quòd per quæ recuperatur bona ualetudo, per eadem cõseruatur: eam si quando amiserimus, per uictum tenuissimũ, & præsertim à carnibus alienũ, recipimus: per eundem igitur salubritas in incolumitate perseuerat sua. Sed ne tam multa quę ille conscripsit in hanc sententiam compilem, & Chrysippi Medeam repetã, ad nostra regrediendo, quæ apud pios domi nascuntur apponã, qui quidem ipsius Dei summi prouidentia simplicẽ uictum, & natura ipsa prouenientẽ, reliquis cibis antelatũ autumãt, & perinde debere nos idem approbare. Terra enim antequã Sol creatus esset, germinare iussa, cibũ sobrietatis prius eduxit, q̃ reliquos, deliciarũ atq; luxuriæ, quibus quãuis humana improbitas sit nunc usqueadeo dedita, ut iam unusquisq; supra etiã uires & censum, exquisitiores uberioresq; epulas disquirat, ille tamẽ cibus diuino primũ effusus munere, sine satu, sine semine productus, tam dulcis & gratus per-

mansit,ut etiam repletis distentisque,uoluptati atque usui sit,& auidius appetatur, D primis denique mensis appositus,secundis minimè fastidiatur,atque ita simplex diuinitatis opus humanã omnem exuperat industriam. Nostri uerò temporis helluones institutum ieiunij sacrosanctũ ad pietatem nihil facere arbitrantur, totque iam uoluminibus in sanctos mores inuecti, nostrã hanc uiuendi temperantiam nihil antiquum sapere contendunt,muliercularumque superstitiones esse, cùm tamen & illi ipsi ueteres qui nondum ueritatis lumine fuerant irradiati, ieiunia tam multis cæremonijs indixerint. Pręcipuè uero Romani ieiunia Cereri feruntur instituisse, M. Acilio Glabrione, P. Cornelio Scipione COSS. post uictum Antiochum Syriæ regem. Reliquum esset sanctissima tot nostræ pietatis collegia recensere,quæ ut sanctius atque castius Deo famulentur, perpetuò sibi carniũ usu interdixere:sed quoniã hęc in omniũ oculis uersantur,satisque omnibus innotuere,ijs nunc præteritis, ad reliqua Papyri significata stylũ direxisse pręstiterit.

ANTIQVA PROGENIES.

CVm uerò apud Ægyptios nihil eo cibo antiquius haberetur, factum est ut si progeniem antiquam describere uellent,papyraceũ fascem pingerẽt: tam- E etsi nobilitatis nullum inter ipsos discrimen habebatur, sed omnes pariter nobiles censebantur. Herbam uerò illam magna ueneratione susceptam in manus, quotiescunque dijs supplicaturi essent prætendebant, quòd è limo se quoque genitos profitebantur, atque unà cum ipso caule se identidem esse palustria propémodum animalia. Eoque spectare uidebatur præclarum Romanorũ institutum, qui multis in rebus, tum in ea præcipuè prudentes,cùm hominẽ re bene gesta summis honoribus decorare instituissent, triũphales illos currus in tunica Iouis decernebant, idque sapientissimè cauerant,ut ne supra modum insolescerent,à tergo esset qui,hominẽ memento te esse,identidem succlamaret. ita Tertullianus. Sanè Plinius maximũ esse dicit uictoriæ signum cùm herba traditur,quia per eam se indicant esse de terra altrice, atque humatione cedere. quamuis Seruius eo carmine Virgiliano,

Et vitta comptos voluit prætendere ramos,

aliter ex Varronis Ætijs dare herbam exponat. Sanè Virgilius terream & ipse progeniem hominum agnouit, Lactantio ita uersum eius referente:

Terrea progenies duris caput extulit aruis. F

quod in uulgatis exemplaribus habetur Ferrea, id quod nihil ad ea primordia quæ Maro tangit. Tollenda tamen ex Lactantij codice uerba sunt illa, *procreata ex lapidibus,* quæ quidem ex Seruij commentario, importunè sunt eò translata. Sed ut ad Papyrum reuertamur, uel ob eam, quam retulimus causam,uel ob humilem naturalemque ortum, ut Diodorus ait, uel quòd magis humidis quàm siccis cibis uictus humani constet alimonia, parem sibi cum Papyro generationem existimabant.

SACERDOTIVM.

IPsos uerò sacerdotes suos huius nobilitatis gratia papyraceis calceis insignibant, neque eos ijs ex alia quapiam materia contextos ferre licebat, usqueadeo illa omnia euitabant, quæ uel minimam impuritatis suspicionem afferre possent. Hinc etiam apud Romanos nostros, huius puritatis ergò, Flaminicis mortuæ per se pecudis corio calceos aut soleas fieri nefas habebatur, sed aut occisæ alioqui, ut illud Homericum, ἶφι κταμένοιο, aut immolatæ, quoniã hæc macta essent: sua uerò morte extincta omnia, uetus illa superstitio funesta esse decreuerat. Atqui

A qui etiã Assertor noster præcepit Apostolis suis, ne calceamenta pedibus induceret: quod ita interpretatur Adamantius, ut ipsorũ pedes, qui ad annunciandã felicissimæ uitæ perpetuitatem properabant, omni carerent mortalitatis indicio. Nam & Moses cùm exiret è terra Ægypto, calceamenta ex mortuis pellibus induxerat, quibus ueluti quadam mortalitate constrictus erat: cùm uerò cœpit per uirtutem proficere, & ad montem Dei conscendere, ibiq; immortalibus ministrare mysterijs, tunc ei præcipit ut lora calceamenti soluat, quia locus in quo cõsisteret, sanctus esset: hoc est, ut indicia mortalitatis, quę in pelliceis calceis designatur, abijceret. Quantũ uerò ad papyracea Ægyptiorum calceamenta pertinet, nonnulli nihil aliud inde quæsitum autumant, quàm puritatis argumentũ. Nam eadem de causa pietas nostra indumenta ex lino sacerdotibus imperauit, in quibus omnium ferè gentium & nationum consensus fuit: & eo uestis genere Apollonius Tyaneus semper usus est, quoniam illa uestis purior & syncerior uideretur, quàm uestes ex lanarum aut uellerum pollutione contextæ. Papyrus autem non tantùm calceis conficiundis commoda, uerùm & ad multa utensilia
B uasorum aptissima: quin & ad nauigia texenda, uelaq; & tegetes, necnon uestem stragulam, ad funes è libro conficiendos: & nulla deniq; herba sit, quæ tot & tam uarijs modis humano consulat usui, & maiores pluresq; afferat utilitates.

DE FABA.

Aba Ægyptijs instar uenerandi numinis fuit, tantæq; religionis, ut eam neq; sererent, neq; comederent, quin etiam aspicere uererentur: quod Theon Grãmaticus apud Plutarchum Symposiacis enarrat, & alij pleriq; tradidere.

IMPROFANABILE NVMEN.

PEr eam uelo coopertam improfanabile numen intelligi uolebant. quamuis Herodotus uulgi opinionem secutus, id ea de causa factitari solitum dicat, quòd impurum adeò legumen id existimarent, ut non tactu gustúue tantùm, uerùm etiam uisu profanum haberetur.

FVNVS LVCTVS'VE.

NAm & apud Romanos faba inter funesta recensebat̃, neq; Diali fas erat eam
C tangere, neq; quidem nominare, putabantq; omnino ad mortuos pertinere: nam & lemuralibus iaciebatur laruis, & parentalibus adhibebatur sacrificijs: in flore enim eius luctus quędam inesse literę uidentur, ut Festus Pompeius attestatur. & quod ad parentalia pertinet, fabacium epulum in funeralibus ad nostra usq; tempora perseuerat. Sanè Varro ea de causa Flaminem ait ea non uesci, quòd in eius flore literæ illæ luctus indices inueniantur. Aliorum fuit opinio, mortuorũ animas in fabis habitare: inde Pythagoras cùm percussores fugeret, & in aruum fabis consitum incidisset, quà tutus ei dabatur exitus si se in eam segetem immisisset, ab inimicis potius trucidari, quàm fabas animarum conceptacula conculcare maluit.

NEQVITIÆ FRÆNVM.

SVnt qui fabam eam uelo coopertam nihil aliud sibi uelle disputent, quàm amouendas à manibus oculisq; nostris omnes nequitiæ causas, ut castiorem agamus uitam: eoq; spectare Pythagoricum præceptum, ut à fabulo abstineamus, quam sententiam Empedocles ita pronunciauit:

δειλοί πανδείλοι κυάμων ἄπο χεῖρας ἔχεσθαι.

Ah miseri à fabulo miseri seducite dextras. D

Cyamon uerò, ut inquit Gellius, multi fabam intelligi uoluerunt, peritiores tamen pro testiculis accipiũt, quos ita opertè ac symbolicè Pythagoras appellarit, quia scilicet fabæ mollitudine sua, & ingenita quadam tumoris efficacia, humanæ genituræ uim suggerant, atque insuper facillimę sint corruptionis, & denique testiculis ipsis forma quamsimillima. Idcirco Empedoclem uersu illo, nõ à fabulo edendo, sed à rei ueneræ proluuio uoluisse homines auertere, quibus ueluti animi ergastulis liberati, possimus ingenio expeditiorem nauare operam.

NEGOTIA PVBLICA DECLINANDA.

SEdenim Plutarchus cõmentario de liberis instituendis, Aristotelẽ secutus, abstinendum ex hoc monet à tractandis rerũ pub. muneribus, quòd in creandis magistratibus fabæ calculorum uice usui essent: quem morem pleræque ciuitates adhuc obtinent. Romani calculis usi uidentur, ijsque albis aut nigris, quorũ niger in comitio funestũ significabat, ut aliàs Romuli morti destinatus, sed non usu obuenit. Aristoteles hinc opinatus est ciuiles administrationes à Pythagora improbatas, ut ex eius libro de Fabis Laërtius obseruauit, usqueadeo omnes E aliorum dictata sententiasque suis studijs accõmodare cõtendunt. In Sudæ collectaneis ubi prouerbium est, neque fabas neque allium comedendum, fuisse morem apud antiquos legitur, ut in iudicijs fabas esitarent, ne obdormiscerent: id hodie Romæ ludis testaceis ad moræ tædium leniendum, in lupinos aqua maceratos, uilique per gradus omnes à solis Iudæis institoribus uenditatos, conuersum est. Quòd uerò allium admiscent adagio, notum est & allia & cæpe cibum esse militarem, dicterioque nos admonitos, si tranquillam agere uitam uelimus, neque bellica neque ciuilia negotia attingenda.

CASTIMONIA.

IDem tamen Plutarchus dictũ Problematibus aliter q̃ in educatione puerorũ exponit: facere enim ad castimoniã leguminũ abstinentiã docet, quòd eos qui sanctè & immaculatè uiuere curãt, pura & tenuia corpora habere oporteat, legumina uerò maximè uires corporis coroborant. Vnde institutum ut Carnæ deę, quam uitalibus humanis præesse ueteres confinxerunt, pulte fabacia & larido sacrificaretur, quòd eo ciborũ genere uires corporis egregiè roborentur. Cõstatque calendas Iunias ea de causa Fabarias uulgò uocitatas, quod sacrũ institutũ est à F Iunio Bruto, à quo etiã mensi nomen. Eadem præterea tum ob uentositatẽ, tum ob plenioris cuiusdã nutrimenti redundantiã, plurima itidem purgatione indiget, atque ita Venerẽ ciere perhibẽt. Atqui iubet Plato sic ad somnũ proficisci corporibus affectis, ut nihil sit quod errorẽ animis perturbationemque afferat. Didymus Amphiaraũ ait primũ omniũ fabis abstinuisse, quòd is uaticinio per somnium uterẽt: impediũt em̃ aut obturbãt fabæ somnia: ex quo etiã Pythagoricis interdictũ putãt, ait Cicero primo de Diuinatione, ne faba uescerentur, quæ res habet inflationẽ magnã, ac perinde cibus is tranquillitati mentis uera quærentis omnino cõtrarius est. Idem Didymus ait, fabas corda eorũ qui eis uescantur hebetare: sed ea primùm de causa prohibitas à Pythagora suspicatur, quòd lugubres illæ literæ in earũ floribus obseruentur, de quibus suprà dictũ. Quantũ uerò ad Ægyptios pertinet, deuitabãt illi ea omnia quę animã corpori pertinacius affigere possent, néue sensu uoluptateque inualescentibus eam profundius in corpus immergerẽt, ut Porphyrius attestãt: idque operã dabant impensissimã, ut nõ uitiorũ tantũ effectus, uerũ & affectus ipsos radicitus extirparẽt. Hac eadem de

cau

A causa D. Ioannes Nazaræus locustis tantùm & agresti melle toto uitæ tempore nutritus, eo simplici tenuiq; cibo contentus, ne corpus ipsius crassiorib. pulmentis pinguefieret, & exquisitarum dapum copia grauaretur. Huiusmodi quippe naturæ corpora nostra sunt, ut escis superfluis grauia reddantur, cumq; ita corpus aggrauatũ fuerit, animã quoq; ipsam, quæ per totũ diffusa corpus, eius tentatur motibus, identidem onerari segnioremq; fieri necesse est. Nanq; ut Sammonicus poëta dictitare solitus, à comessationũ cruditate uitiato stomacho rectos à cerebro sensus auerti manifestũ est. Est & Plotini sententia, qui uentri penitus obediunt, periculum esse ne senticescãt. Sed undenam uerius sententiã huiusmodi cõquiramus, quàm à diuinis literis, ubi de crassitudine animæ tam multa traduntur? Illa nimirũ à Deo uerba emanarũt: Nõ permanebit spiritus meus in hominibus istis, quia caro sunt. Porrò anima quę peccat crassior efficitur, contrà uerò uirtute attenuari, graciliorq; reddi fertur: uirtus siquidem quicquid in ea corporeũ est, abstergit & perimit, illaq;, sublata ita fæce, uelut igne examinata purior efficitur. Quare Protogenis pictoris continentiã nunquã satis laudaueris, qui in Ialyso pingendo parcè adeò & duriter uitam duxit, ut nõ nisi lupinis
B frigida maceratis uictitarit, qui simul famem sustinerent & sitim, neq; sensus nimia dulcedine obstruerent. Dignus ille quidem propter quem Demetrius Rex Ialysum ciuitatem, cùm ab ea parte sola posset Rhodon capere, ne tabulas cremaret, non incenderit, dumq; picturæ parcit, uictorię occasionem amiserit. Inuenies apud nostrę pietatis proceres, & fabas, & legumina reliqua tantùm aqua macerata, in continentioris uitæ usum sumpta. Extat Eutychiani Pontificis ad Bæticos epistola, ubi legas, fabas tantùm, & uuas, & quædam huiuscemodi ab Apostolis instituta, super altare offerri solitas.

DE CICERE.

Eque illud est contra hieroglyphicam legem, si quis uel legumen, uel fructum aliquem nomini suo cõsonum, pro nomine ipso usurparit, lentem quippe pro Lentulo, fabam pro Fabio.

CICERO.

FEcit enim idem Cicero, qui cùm poculum argenteũ Dis esset dicaturus, præ
C nomen ac nomẽ literis signauit: sed pro Ciceronis, ciceris figurã insculpsit, nihil ueritus quòd iam id cognomenti uerterat in cauillum, ad grauem usq; amicorum expostulationẽ monentiũ, ut ad ludibriũ euitandũ aliud sibi cognomẽ adscisceret, quod nunquã impetrare potuerũt. Cur enim ipse leguminis honorati, maximeq; utilis nuncupationẽ abhorreret, quod honestissimis familijs olim esset summa cum laude datum, ut quisq; scilicet aliquod optimè genus sereret? ita Piso, Lentulus, Fabius uocabatur.

INCOLVMITAS.

SVnt qui per ciceris imaginem rerum indicent perennitatẽ, siquidẽ ciceri tantùm nullæ bestiolæ in horreis innascuntur. quin etiã ad olerũ incolumitatẽ excogitatũ sit cicerem unà seri, propterea quòd erucas eum arcere experimento compertum est.

ARIES.

A Figuræ uerò similitudine pro arietino capite ponit, cui ferè nihil similius uideas, siue eius pecoris rictum, siue tortuosam in eo cornuum reciprocationem cõtemplere: unde optimo eius generi nomen etiam arietino, ut Plinius tradit, idq; religio peruigilio solita est adhibere.

MVNIFICENTIA. D

INuenies & inter Romanæ munificentiæ partis cicerum largitionem ab Ædilibus populo erogatam, cuius rei mentionem apud Ciceronem inuenias, ubi Quæstores magnificentius facere potuisse dicit, si quantum in cicere expensum est, in aliis, quæ rempublicam adiuuarent, insumptum esset. Vnde Horatius de largitionibus ambitiosis:

In cicere atq; faba bona tu perdasq; lupinis,
Lætus vt in circo spatiere, aut æneus vt stes
Nudus agris, nudus nummis insane paternis.

Quanquam rem omnem alij referunt ad suffragia, quæ per legumina ferrentur. In Florentina ciuitate, utpote antiquissima Romanorũ colonia, utrunq; obseruaui, fabis quippe ferri suffragia, & festo D. Præcursoris die, qui apud eos maximè omnium sanctus atque uenerabilis est, ciceres à popularibus in siliquis suis publicè tota urbe perfunduntur, ut omnibus esitare uolentibus usui sint.

DE ARVNDINE. E

AD papyrũ addere libuit arundinem, propterea quòd maximã cum ea originis habet similitudinẽ: utraq; ẽm palustris est terrenoq; gaudet plurimũ limoso, multasq; & uarias afferũt mortalibus utilitates.

LITERÆ.

SVnt uerò plures arundinis species, ac perinde diuersa significata: sed quemadmodum iuncus literas significabat, propterea quòd apud Ægyptios eo uterentur in scribendo, ita calamorum fasciculus, quibus nos utimur, eadem ratione literas indicat: ut apud Persium,

Inq; manus chartæ nodosáq; venit arundo.

SAGITTÆ.

ALij calami sunt longioribus internodijs, lęuore, proceritate, rectitudine, & soliditate præstantes: per hos sagittas innui, ob usum, quem his cõficiendis præbent, poëtarum ferè omnium testimonijs comprobatur.

RESIPISCENS. F

QVoniam uerò ex latioribus arundinibus fistulæ plurimùm fieri consuerũt, cicutis aliquot cera compactis, Ægyptij sacerdotes fistulæ conditione considerata, per eam hominẽ mente olim captũ, postmodũ tamen & mentẽ & rationẽ adeptũ, quiq; uitę suę modũ imposuisset, significabant: inanis enim arundo mentis identidem uanitatẽ indicat, uerùm ubi iuncta spirituq; animata concentũ harmonicis numeris reddere cœperit, rationis se quodammodo participem effectã ostendit. Ad hæc, tanta illi uis, ut furibundum hominẽ composita modulatione posit in meliorem sedatioremq; mentẽ restituere, cuius exemplum rei à Pythagora editum in omniũ iam ore uersatur: neq; alia de causa Mercurio adsculpebatur, quem etiam harmoniæ inuentorem fuisse tradunt, nisi quòd propriũ est caduceatoris munus, in diuersum abeuntes animos, atq; dissonas uoluntates, ad concordiam & concentum reuocare.

FRAGILITAS.

ALioqui arũdo humanę fragilitatis indiciũ habebat. Hinc illud apud Esaiã, Arundinẽ quassatam nõ confringes, quã sententiã acutissimus Scotus ita dilu-

A dilucidat, ut ex eo debere nos miseratione prosequi peccatores admoneat. Interdum & auxilium infirmũ. Esaias: Quid confidis in baculo isto arundineo Ægyptio? cui si quis incubuerit, conquassabitur, & perforabit manum eius.

CALAMITAS.

AB eiusdem calamitatis significato illud etiam deducitur, ut per diffractas prostratasq; arundines, ærumnæ, damna, iacturæ, & quæ miseris mortalibus accidunt mala significentur, uocabulo inde etiam apud Latinos facto, ut huiusmodi incommoda calamitates appellentur.

INANITAS.

VVlgatissimum uerò illud est, per arundinem inane aliquid significare: cuius rei causa magis re ipsa patet, quàm uerbis explicare necesse sit. Illud minimè prętereundum, quòd arundo in Assertoris nostri pro Rege salutati manũ tradita, mysteriũ fuit uani fragilisq; sceptri, super quod Gentes omnes prius innitebantur, de quo Esaias XXXVI. Ezech. XXIX. Regum IIII. 18. confidebamus enim in arundinea uirga, uel Ægypti, uel Babylonis, uel cuiuscũq; alterius
B principatus, qui Deo contraria sentiret. Eum igitur calamum Iesus de manibus nostris accepit, ut de illo triumphãs, pro uano & inani, infirmo fragiliq; bacillo, ualidissimũ firmissimumq; nobis sceptrum compararet. Idem Assertor noster ad inanitatem huiusmodi respexit, ubi dixit: Nunquid spectatũ exiuistis arundinem uento agitatam? Psalmo LXVIII. legas: Extimula feras ex arundineto: feras aiunt interpretes, leones intelligendum, propterea quòd apud Ioben legitur, sub omni arbore dormire leonem, iuxta quã densent arundineta: esseq; leones illos rugientes, hoc est, dæmones, qui cubile sibi sternũt in arundineto: quippe inter eos homines dæmonem habitare, qui leues inanesq; sint, atq; etiam steriles, quos scilicet in petra firmare nequeas, utpote qui uento uel leuissimo expositi, cõtinuò huc & illuc agitentur dissipenturq;. Deq; eadem instabilitate dictũ Psalmo altero supra LXXX. Vt arundinem uento expositam.

MENSVRA.

IN nummo argenteo C. Mamilij, ab una facie Mercurius cũ pileo & caduceo, ab altera Mamilius ipse cũ arundine & cane, qui à pedibus illi allatrat. Supra canem literæ, LI. MEϮN. quæ omnia magistratũ eius indicant, qui limitibus
C metandis præfectus fuerit. Arundo enim propter internodia, quæ modò pedũ, modò palmorum speciem præ se quandam refert, mensuræ signum habetur. Canis fidei, quam præstare debet is, qui eiusmodi negotio præficiatur. Et à tergo Mercurius concordiam ostendit, quæ ex ipsa limitatione subsequi debeat. De arundine id insuper animaduertendũ est, in hanc usq; diem aliquot Italiæ locis usitatissimam mensuram pedum circiter senum uulgò Cannam uocitari. Id etiam animaduertas in literis nummo impressis, MEϮN. ubi figura Ϯ græcæ literæ, pro TA posita est.

SVRDITAS.

SVnt qui surditatem ostendi uelint per arundinis panniculam illam densam, oblongam, teretem, grauem, uillo uti sericeo præditam, ac arctissimè cõstipatam: eius enim flos, siue potius floccus, si aurẽ intrauerit, exurdat: ideoq; plerisq; locis surdones uocitantur. Lanugines eas Latini pollulas appellarunt, ex quibus strata fieri consueuerunt, sed quæ nihilo secius auribus noceant.

DE SINAPI. D

Ed iam quid sibi Sinapis uelit inspiciamus: quanquã, ut uerũ fatear, eram partem hanc prætermissurus, quasi superfluam: quia postquã super Sinapi ea collegeram quę nostra præstare poterat imbecillitas, uenit in mentẽ mihi uidere, si quid theologi nostri, præter, quos sequimur, Græcos, ea super philosophati essent, cùm ecce primo atq; secundo statim sermone, qui Ambrosio attribuuntur, comperi, & copiose & eruditè, utile salutiferũq; ex sinapi condimentũ esse confectũ: quod quidem siue Ambrosij sit, siue cuiusquã alterius, dubitare cœpi meum hoc, extãte illo, & fatuũ & insipidũ fortè omnibus appariturũ. Postea cùm me collegissem, & alia me condiendi ratione usum animaduertissem, multasq; in domo Domini mansiones esse recordarer, & nullius generis uasa in ea esse, quæ non alicui apta usui essent, resumpsi animũ, porrigente mihi manũ Origene, & pudenter, ut decebat, uiridia hæc ingressus, alia quædam super Sinapi, quæ Papyro tuo, Clarissime Beccadelle, subiungeres, tanquam spicilegus in unum eundemq; manipulum congesta colligaui. Sed illud præmonebo, sinapin ab Ægyptijs positam me nõ inuenisse. Sacras E uerò nostrorum literas, Græcorumq; ueterum monumenta habere multa, quæ nostra ex eo locupletare possunt hieroglyphica. Quare non temerè fecisse uisus fuero, si huius quoq; graminis significationes explicuero.

FOECVNDITAS.

PRæcipuum aũt eius est significatũ, ut ex tenui admodũ principio lætissimæ sit feracitatis indicium. Vnde illud Assertoris nostri dictum, Si quis habeat fidem quantum est sinapis granum unum, iussu illius montes transferri, eaq; omnia fieri, quæ nullius conatu imaginationéue effici posse uideantur. Exiguũ est enim sinapis semen, & pusillo illud corpore scribit Athenæus: id tamen fœcundæ terrę demandatum, quam diligens & laboriosus agricola poliuerit, omnium olerum maximum euadit, demumq; abit in arborem uel uolucribus sustinendis idoneam. Talis quippe fœcunditas rerum ex antiquæ theologiæ nostræ lectione feracissimè prouenit, cuius quidem semina primo aspectu pusilla admodum uidentur, uerũ ubi à perito agricola sata fuerint, in immensum coalescunt, augenturq; in arborem, in ramos, & in uirgulta undequaq; prorumpentia, in F quibus aues cœli congregentur, ut in sacris habetur institutionibus. Aues igitur, hoc est, disputatores, quod interpretatur Adamantius, quippe Rhetores, qui uelut aues cœli leuibus pennis, uerborum duntaxat elegantium nitore freti, disciplinarum excelsa prius sectari, & ardua quæq; appetere uidebantur. Pennata enim Homero uerba. Et per bracteatas argento columbæ pennas, sermones Dei Theologi aiunt intelligendos. Huiusmodi igitur Rhetorum alites, simulac nostram in sinapin inciderint, ipsis deniq; rationibus, & rei ipsius ueritate allectæ, non ingratam sibi sedem in ea delegerunt. Ex cuius quidem ramis nõ admodum delicatè frondescentibus, ui tamen sua consistentibus, nullus fortè loquendi decor, sed optimæ uitæ tantùm ratio, quæ sola sit appetenda, decerpitur. Quanquam Hesychius aues loco hoc Euangelico accipi contendit pro hominibus cõtemplationi deditis, qui si terrena aliqua tractare necesse habuerint, hoc est, si super sinapis ramo quiescere contigerit, paulò pòst tamen uolatu repetito, non ignauiter in sublime tollantur.

A INTELLECTVS EFFICACIA.

INdicat uerò ſemen ipſum(ut nos quoq; de puteo noſtro aliquid hauriamus) magnam altiſsimi intellectus efficaciam,quę ſub exili ac propémodũ contemptibili ſemine lectionis,ut multi putant,etiam fatuæ,deliteſcebat. Nam ſimulac ſemen id ori ingeſtum eſt,ac mandi cœptũ, acutiſsimi ui ſaporis os omne incendit, omnemq; reliquorũ ciborũ fatuitatem temperat, condimentũq; omne, cui admixtũ fuerit,mirificè cõmendat,cõmanducatum pituitã capitis purgat,perq; os egerit. Sic ſacra lectio grauedinẽ intellectus emendat, abſtergitq;, ut purificatus per os,quippe per doctorũ uerba,diuina poſsit myſteria deguſtare. Nam,ut ait Horatius,

Nemo adeò ferus eſt, ut non miteſcere poſsit,
Si modò culturæ patientem commodet aurem.

Sed quid indigemus Horatio? cùm Dominus noſter dicat, Scrutamini ſcripturas:quas ne faſtidiamus,utpote quæ nonnullis guſtu aſperiores uideantur(fuerunt enim qui dicerent, durus eſt hic ſermo) ſinapis huius condimentũ efficiet. At lachrymas ciet,quod illi obijcit Poëta quidam,dicens:

B *Seq; laceſſenti fletum factura ſinapis.*

Sed ô dulces lachrymas,nulla ſalſuginis amaritudine uitiatas. O amœniſsimã lachrymarum uallem, ô iucundas, ô amabiles, ô ſemper appetendas lachrymas, ſi quis ita ſit felix, ut lectulũ ubiq; ſuum lachrymis irroret, eas inſtar panis ducat, & ad ſurrectæ Crucis cõſpectum,confixiq; in ea Seruatoris noſtri lachrymulam ſaltem unam aliquam expreſſerit, quam uideat Dominus erumpentem. Quid uerò ſi uberiores fuerint,& donec omnis totius corporis inareſcat humor, emanare nõ deſinãt? Quicunq; enim ita ſeminarit in lachrymis, lętiſsimã frugẽ poſtmodum eſt in exultatione demeſſurus. At inde nomen ſinapis habet,quòd olfactu luminibus officiat. Nam etymon illi παρὰ τὸ σίνεσθαι τοὺς ὦπας, ut medicorũ tradit diſciplina. Vnde acrem & incõmodam eius naturã inceſsit Græcus Athenæus. Fac olus id infeſtũ oculis,& pernicioſum:noſtrũ, quod ex agro Domini colligimus,cor in primis exhilarat,cerebrũ illuſtrat,oculos aperit, ut uideãt ſicut Agar fontem aquæ uiuæ:paulatim lenit, & ad ambroſij uereq; cœleſtis cibi guſtũ reddit idoneũ: fauciũ aſperitatem emollit,ut nullius unquã uuæ afficiatur incõmodo. Prodeſt etiam ſine ficu adhibitũ auribus, ut illæ angelicæ etiam fiant harmo-
C niæ capaces. Alopecias emendat, omnemq; pruritũ extinguit, ut nullo prorſus uitio contaminatũ corpus offerre Deo properemus. Contra lepras inungitur. Quid enim aliud lepra in ſacris monumentis,quàm uitiorũ ſordes,malæq; conſuetudinis contagiones?

FIRMITAS DOCTRINÆ.

QVid autem illud, quòd ſemel ſatum difficulter extirpari poteſt? Nam ſemina ſimulac decidère, haud ita multò pòſt & uirent, & feraciſsimè pullulant: unde doctrinæ ſtabilitatem,& propagationẽ ex eo poſſumus interpretari. Nam qui ſemel noſtræ huius ſinapis ſuauitatem guſtare cœperit,ab ea nunquam amplius,tanquam Vlyſsis comites à loto,auelli poterit. Pullulabit in corde quotidie caulis amœniſsimus, totaq; ſpiritus conceptacula ſeminibus his confarcientur,neq; hunc proculcabit lupus,aut urſus,aut rugiens leo:non effrænis equus, non taurus ferox, non doloſa uulpes in pabulum abſumet: non frigus aduret, non æſtus deſiccabit, non aratrũ deniq; contundet: uirebit in dies magis, & ad procellas & conculcationes omnium tanquam inſuperabile crocum lætius proueniet.

EXPERGEFACTIO.

AD hæc sinapis expergefactum ac minimè somno grauatum significat intellectum: siquidem terrestris illa contra lethargos, deraso prius capite, illinitur. Noster hic sinapismus deraso circumcisoq; cordi cõtra huiusmodi morbum admouetur. Quid enim aliud lethargus est, nisi somnus inexpugnabilis? Atqui quotidie ut uigilemus, ut Deo preces allegemus, suaui huius nostri pungimur acrimonia. Gustu eius scimus quando hora est de somno surgere, ne grauati eo, longæ scilicet desidiæ indormientes, obtorpeamus ignauiter. Non galli cantu, non æris tinnuli strepitu, non ullius ortu sideris indigemus, ut mane, sed planè mane excitati corpus strato corripiamus, atq; tunc, & in dies, septies laudes Deo concinamus.

SVBLIMIVM APPETITOR.

QVid uerò quòd per sinapis ramusculum, quem quis ore decerpat, mentem & cogitationem in sublime sese attollentem accipimus? propter præsentaneam excitandi uirtutem, quam in eo semine Pythagoras maximè omnium admirabatur, qui uix illius terrestris folia degustauerat, præcipuo tamen unum illud amore prosequebatur, quòd uim eius in sublime ferri conspiciebat, perinde ac si in cœlũ niteretur, cùm per nares in cerebrũ penetraret, omniaq; hinc purgatiora, & ad uisum mentis uegetiora fieri asseueraret. Maximè itaq; studendũ, ut cibos omnes oleris huius intinguamus pulmentario, cùm præsertim modico eius in ollã iniecto, legumina omnia, ut Democritus ait, facillimè decoquantur. Agitè igitur, agitè ferculis omnibus, tam æstate quàm hyeme, tam mane quàm uesperi, uel grana, uel succum eius admisceamus. Vtuntur hoc libenter probi omnes, hoc Pontificijs cœnis adhibuit assiduè Clemens VII. Nulla enim unquam uel publica uel priuata cœna est ab eo instituta, quin nostræ huius sinapis agricolæ politoresq; plenis adstarent calathiscis: iucundumq; inter eos certamen oriretur, quis eorum id melius uel serere, uel condire didicisset. Idem nobis faciundum, ut noster exemplum nobis Pontifex dedit, ut ita nos neq; fames occupet, neq; sitis etiam molestet: supra enim nectar, supra omnem, quod aiunt, ambrosiam cibus hic, & melle & fauo suauior, mortalibus ad uitam est omnibus profuturus. E

F

FRANCISCO FANTONO BIDIZOIENSI MEDICO SALODIANO, DE IIS QVÆ PER CÆPE ET HORTENSIA QUÆDAM ALIA SIGNIFICANTUR EX SACRIS AEGYPTIORVM LITERIS, PIERIVS VALERIANVS.

Vantum risurus sis, Fantone doctissime, super apophoreto nostro, non sum nescius, quippe qui odoratissima suauissimaq; citria, Salodiana scilicet, quibus nusquam preciosiora nascuntur, à te dono acceperim: ego contrà Cæpe, alliumq;, tam olida, tam insuauia tibi & Medico Salodiano redonare cogitarim, reliquorũq; olerum corbes, quorum tu istic vel hortos integros vno asse comparare possis. Sed quid facias? nõ eadem sunt omnibus ingenia. Attamen si quanti hæc, qualiacunq; sint, mihi steterint noueris, fortè non ita vilia esse dona æstimabis. Non enim cœlo nostro hæc nascuntur, sed ex Aegypto intima hucusq; magno portorio trãsferuntur. Neq; sperandum vt hîc sata his similia renascantur, quia talia sunt, vt in alieno solo semina corrumpantur, vel omnino degenerent. Dices: At

malo

A *malo ego nostratia, sapores quorum & cognouimus, & quibus apta condimentis sint, toties experti sumus. Sed vide ne fallaris, priusquàm nostrorum experimentũ facias. Memineris Aegyptios olim & doctrina, & ingenio plurimũ claruisse, neq; temerè ex tota Gracia viros summos doctrinæ nomine ad eos transmeasse, cùm tamen ij cæpe tanti facerent, vt id numinis loco coluerint: quod à tam celebri natione factum nos minimè ridiculum existimare debeamus. Vtcunq; autẽ, ne hîc totam cõmentarij rationem alieno loco explicandam suscipiã, ex ipso omnia loco suo videnda tibi proposui, quorũ multa licet antiquitate iam obsoleuerint, solent tamen vel eruditis aliquã afferre delectationẽ, quæ veteres quomodocunq; tradiderint, propterea quòd exquisitioribus iuniorum inuentis magis ex comparatione gaudere consuerimus.*

C AE P E.

Olera igitur & sagminea quædam collecturus, ordiar à Cæpe, propterea, quòd inter herbarum, bulborum, caudicum, surculorumq; genera memoriam sibi primam cæpe apud Ægyptios uendicauit: quin etiam inter hortensia eorum numina principatum prorsus obtinuit.
B

L V N A.

EA enim tota lunaris est: cumq; nullum apud nationem eam numen uesaniore cultu habitum fuerit quàm Luna ipsa, in unius Lunæ honorem cæpe coluerunt. Nam ut taceam quòd ea dissecta multiplicem Lunæ ipsius effigiem, & quas Greci φάσεις nuncupãt, omnes ostentat, siue ea curuata in cornua, siue æqua portione diuisa, siue protuberet, siue quotidiana facie uaria sinuet, nunc immensa sit orbe pleno, ac repentè nulla. Habet autem cæpe hoc peculiare, quod Plutarchus quarto in Hesiodum cõmentario tradit, ut reuirescat & congerminet decedente paulatimq; deficiente Luna, contrà autem inarescat, adolescente, quasi ipsa pro alimento corpus exponat suum. Quamuis rem longè aliter acceperint Pelusiotæ, qui cæpe profanum adeò existimarint, ut cibum eius pollutũ esse crediderint, ideoq; mensis inferri uetuerint, propterea quòd solum olerũ omniũ contra Lunæ aucta atq; damna uices minuendi & augendi habeat cõtrarias. Quòd uerò cibus tam acris tamq; uehemens in mensarũ etiam delicias uenerit, Socrates apud Xenophontẽ philosophorũ symposio, bellatorũ uires acriter eam excitare dicit, & eius esu uino cõmendationem augeri, ibidem legas. Laudat eas etiã quisquis ille est Apitius, quòd ad omnia cõdimenta optima sit & idonea. Quanquã Morus ille Florentinus, cognomento Nobilis, parasitorũ omnium, quot sunt, quotq; fuerunt, festiuissimus, cùm cæpas Pontificijs Leonis X. cœnis auidius appeti, trucidariq; indignissimè ferret, aspera declamatione contra oleris eiusmodi esitationẽ inuehi solitus est, impios, impuros, intestabiles eos omnes dictitare atq; reprehẽdere, qui humanũ corpus tam puro elementorũ cãdore munditiaq; compactũ ab optimo maximo numine, dignitate, facieq; sibi perq; simili fabrefactũ, quod idẽ ipse rerũ opifex spiritu afflasset suo, flãmeisq; stellarũ scintillis animasset, isti per spurcissimũ cęparũ allij'ue cibũ, malcolenti & usqueadeo fœtido putore cõtaminare, fæce tam sordida, tam profana polluere, ipsius demũ sanctioris animalis animã reddere dijs hominibusq; abominabilem cõniterent.
C

P R O F A N V M.

SEd ut ad Ægyptiaca nostra reuertamur, alia insuper afferẽ causa, cur profanũ hoc apud aliquos olus haberet: sed ea fabulosa, atq; ex uulgo sumpta, forsitan à calũniatorib. in eius gẽtis irrisionẽ excogitata. Aiũt eñ cępis ideo nõ uesci Ægy

ptios, quia Dictys Iſidis alumnus, dum has in Nili ripa enatas auellere conare- D
tur, in amnem decidiſſet, extinctusq; hac inde ſit memoria coli cœptus, ut olus id, quaſi necis patratæ cauſa, profanum haberetur. Alij rem in religionẽ conuertêre, quòd numen ultione ea ſeſe improfanabile eſſe cõmonſtrarit.

LACHRYMÆ.

ID non omiſerim, apud quoſdam cæpe lachrymarum hieroglyphicum fuiſſe, eaq; de cauſa imperatum eſſe à Biante philoſopho Alyatti Regi eum ad amicitiæ ſuę fructum amicè beneuoleq; accerſenti, ut cæpe ueſceretur. Ita enim tetricũ eius philoſophi dictũ ferunt: ἐγὼ ἀλυάττῃ κελεύω κρόμμυα ἐσθίειν. Nam quòd cæpe oculos acriter mordeãt, lachrymasq; uel ſola cõtrectatione cieant, omnibus exploratum: apteq; Columella lachrymoſam eam uocat. Iam & Dionyſius apud Ariſtophanem interrogatus, cur ita fleret, cæpe olfacere ſe reſpondit, & ea de cauſa κρόμμυον Græcis dicitur, ὅτι κόρας μύει τῶν ἐσθιόντων, quòd comedentes iubeat oculorum pupillas occludere. Dantur uerò remedio contra caliginẽ oculorum, quòd eam uel olfactu purgent.

PER INIMICITIAS ILLVSTRATVS. E

SI quis uerò uelit quempiam indicare, qui ex inimicorum obtrectationibus & iniurijs creuerit, longeq; illuſtrior atq; potentior euaſerit, quo aduerſaria magis uis in eum incubuerit, pro hieroglyphico ſurculum roſæ flore præditum, emergentem è cæpe figurabit. Experimento ſiquidem comprobatũ eſt, roſas uiolasq; iuxta cæpe uel allium ſatas, fragrantiores fieri: ita unius fœtorẽ ad alterius beneuolentiã conferre. Tangit rem Plutarchus, ubi ea recenſet cõmoda & utilitates, quas conſequi poſſumus ex ſuſceptis inimicitijs: fieri quippe nos uigilantiores ad uitia declinanda, & ad uirtutẽ capeſſendam ardentiores, atq; in his omnibus maiori conatu laborare, ut quæ ueram gloriam paritura ſint omni ſtudio ſolicitudineq; complectamur.

ALLIVM. MILITIA.

VNum tantùm ex allio hieroglyphicum inueni, ut per id militiam intelligamus, propterea quòd & allium & cæpe cibum eſſe militarem conſtat. Atq; hinc prouerbiũ apud Sudam, neq; allium, ne fabas eſitandas, ijs qui tranquillum ſibi uitę ſtatum propoſuere: per ſummo- F
tum allium, bellica negotia dimittenda: per fabas, ciuilia non attingenda, quæ latius in Fabæ cõmentario explicuimus. Sed quod ad militarem cibum attinet, Ariſtophanes, Equitibus, milites memorat, qui coëmptis allijs & cæpis naues inſcendiſſent. Et chorus iam antea Alantopolam incitans dixerat, Vt inalliatus ſtrenuè magis pugnes. Neq; rem tantùm bellicam adiuuat allium, ſed ruſticæ etiam opem affert. Siquidem, ut Africanus ait, oleum in quo allium contritũ fuerit, mirè prodeſt uitibus eo obunctis, ne pediculos gignant: & abſq; oleo tritũ oblitumq; arborum truncis, ne ab erucis infeſtentur, opitulatur.

RAPVM. SOL.

APud Ægyptios ſacerdotes ueluti cæpe Lunæ, ita rapum Solis erat hieroglyphicũ, numinibusq; alterum & alterum ſuis dedicabantur: corpus enim rapi ſolidũ, immutabilẽ Solis effigiem refert: ueluti cæpæ, uti dicebamus, multiplicitas illa tam multiformis tunicarũ, Lunæ uarietates oſtendit. Sanè autores ſunt rapum è plumbo dicatum olim fuiſſe in tem-

A in templo Apollinis Delphici, quod Phœbei corporis soliditatem ostenderet.

FVNGVS.

T fungus nescio quid sapit hieroglyphicũ, qui tametsi apud Ægyptios, quos sequimur, nusquam apparet, apud Græcos tamen & Latinos non illepido celebratur significato.

REPENTE QVID ET INSPERATO FACTVM.

NAm id præcipuum fuit, estq; adhuc apud omnes hieroglyphicum fungi, ut quotiens noui aliquid præter expectationem repentè factũ apparuerit, fungum id dictitemus. Poëtas quippe funginos, oratores, historicos, philosophos, Iurisconsultos unius tridui studio autoritatẽ indeptos, & quę plurima sub Leone X. P. M. miracula uidimus, nocte una præstantes aliquot, tanquã in Parnaso somniassent, haberi cœptos, eoq; processum temeritatis, ut ex ijs nõnulli milites etiã sibi compararint, qui non applaudentibus mortem minitarentur.

At rerum natura parens nil edere magnum,
B *Spectandumq; solet, longo nisi tempore adultum.*
Ipsa etiam maiora suos animalia partus
Iussa diu gestare: decem bos Luca per annos
Parturit, ingentem prolem paritura, nitensq;
Dentis ebur, decora ampla virûm, decora ampla Deorum.

Sed ut ad funginos reuertamur, prouerbiũ est, quod de re subitaria & insperata fertur in primis, nocte una fungum nasci. Quare apud Dionem legas, Traiani uita, fungũ quendam magnũ in Decebalis castris à barbaris circumlatũ, Latinis etiam literis inscriptũ. Literas non ponit autor, sed ex ijs quæ subsecuta sunt, manifestè percipitur, admonitionis aliquid id fuisse, cauendũ scilicet Traiano, ne se tantis tamq; ferocibus copijs cõmitteret: repentè enim oriri solere, quod nemo unus unquam expectasset. Quod ut existimem id admonet, quòd in eo exercitu uociferationes etiã exaudiebantur à Buris pręcipuè, atq; alijs gentibus cum Romanis societate coniunctis, Traianum ad pacem hortantibus, & ut saluis rebus retro domum abiret admonentibus.

C

FATVITAS.

APud Plautum, Bacchidibus, fungus fatuitatis, & stupidæ admodum credulitatis hieroglyphicum est.

Adeon' me fuisse fungum, vt illi crederem?

Quod quidem significatũ Nicobolus eadem fabula manifestius declarat, dum se omnes quicunq; ubiubi sunt, qui fuere, quiq; futuri sunt posthac stulti, stolidi, fatui, fungi, bardi, buccones, blenni, anteire longè stultitia & indoctis moribus profitetur. Et prius de re nihili Chrysalus:

Tanti est, quanti est fungus putridus.

DE CVCVRBITA.

Vcurbitam apud Ægyptios non inueni in suas literas receptã, apud alios tamen in hoc genere minimè præteritam.

SPES INANES.

NAm apud Onirocritas cucurbita spes inanes præsagit, utpote quæ cùm uentricosam admodum speciem præ se ferat, multumq; identidem nu

trimenti polliceri uideatur, illud tamen & tenue, & nisi condimento aliquo iuue tur, egregiè fatuum est. D

SALVBRITAS.

NEq; tamen cucurbitæ fautores desunt, ut qui pro salubritate poni eam contendũt, ansa, ut puto, capta ex prouerbio, κολοκύνθης ὑγιέστερος. quod ex Epicharmo sumptum memorat Athenæus.

DE PAPAVERE.

PApauer nonnulli inter segetes enumerant, propterea quòd Maro id Cereale dixerit: quasi non & olera, & edulia omnia terra nascentia, Cereris esse munera cognoscant. Ab hac igitũ parte significata eius exordiemur.

CERES.

PApauer quidem Cererem, atqueadeo terram omnem humano cõmercio habitatam, hieroglyphico suo referebat: neq; quidem hoc una tantùm de causa: orbicularis enim figura eius perinde ac terrę, protuberat undecunq;, conuallibus quibusdam ueluti subsidentibus, montium quodammodo iugorumq; specie, locorumq; reductorũ effigie: interiora deniq; folliculis quibusdam distincta gerit, ueluti etiam nationes hominum & fluuijs, & montibus, & urbibus disper tiuntur. Innumera præter hæc includit semina, est & hoc terrę benignę propriũ. Neq; quidem hoc cibũ, nisi concutiatur, obtundatur, & uentiletur, emittit: neq; terra, nisi exaretur, sarriatur, uertatur, obteratur, multisq; modis excutiatur agiteturq;, quicquam proficit. E

IVSTITIA.

PRopter uerò receptacula æquis inter se interuallis disgregata, iustitiam, ac legumlationem, quæ Cereri attribuuntur in primis, hieroglyphicè commonstrat: eaq; de causa dea ipsa & legifera, & iustitiæ autor appellata est: siue, ut arbitrantur quidã, propterea quòd sementia penes se deposita magno cum fœnore reddere consuerit. Sanè Virgilius & his & quæ superius dicta sunt consideratis, nõ immeritò Cereale papauer appellauit. Sunt qui nihil, quod ad eruditionem faciat, inuestigantes, Cereale papauer à Poëta dictum autument, quòd Cererem in Proserpina filia conquirenda cibos sibi ex papauere confecisse tradant, quasi per somnium ea fuerit inuestiganda, quæ meræ sunt nugæ. F

VENVS.

APud Sicyonios Venus, ut autor est Pausanias, cum papauere in altera ex manibus contento figurabatur, quod dubio procul ad seminij copiam referendum est. Nam quantum ad amorem pertinet, in altera manu malum habebatur, quo de cõmentario suo dictum. Erat uerò eius deæ statua auro eboreq; fabrefacta, in summo cuius uertice poculum insidebat: quod hieroglyphicum eò spectat, quòd maritũ Græci, uel dicere uelimus amatorem, potionis nomine nuncupabant, πόσις enim utriusq; nomen, & πόθος Platoni amor.

AMOR.

NImirum autem papauer florens amoris indicium habetur apud sortilegos, cuius quidem folium qui amoris periculum facere uolunt, pugno superponunt, alteraq; passa manu illud allidentes, ex crepitu conijciũt quod quærebant. Explorant enim an amantes redamentur: nam quo clamosius insonuerit, eo se magis amari putant: quòd si sonus oblanguerit, contemptui se habitos arbitrantur: cuius rei tum alibi, tum eo loco meminit Theocritus:

A ὐδὲ τὸ τηλέφιλον ποτὶ μαξάμενος πλατάγησεν ἀλλ' αὔτως ἁπαλῷ ποτὶ πάχεϊ ὐξαμαράνθη.

Quod uno dici poteſt uerſu: *Nec ſupercuſſo crepuere papauera pugno.*

GENTES.

HVmani uerò generis hieroglyphicũ præ ſe ferre uidetur, non ex iis tantùm quę ſuperius de granorũ diſſepimẽtis dicta ſunt, ſed ex eo etiã cõſtat, quòd compitalibus, quę in compitis Laræ, ſiue Larundæ, uel Manię Larum matri fiebant, humana capita ſacrificabant. Sed Iunius Brutus conſul ſacrificii genus abominabile & abhorrendum, ſuppoſitis puerorum loco, allii papaueriſq; capitibus, celebrandum inſtituit.

CAPITA.

EſT enim illud haud obſcurum papaueris ſignificatum, ut omnino capitis hieroglyphicum habeatur, adeò nullus olerũ fœtus inſigniore capitis honore conſpicuus eſt: fortè uaſtior fructus cinarę, ſed aut ſpinarũ, aut integumentorũ, quibus confertim circumuallatur, aſperitate horridior, cùm papaueris & læuore delicatus, & Regia corona redimitus, maieſtatem quandã præ ſe ferat. Iam &
B apud interpretes Theocriti μήκωνος λέγεται ἡ κεφαλή. Sed mihi uidetur locus potius ex hiſtoria deſumptus, ubi Tarquinius cognomento Superbus per hortũ inambulans, nullo reſponſo dato ei nuncio quem Sextus eius filius, quid ſibi agendũ in Gabios eſſet ſciſcitatum miſerat, tantùm baculo eminentiora papauerum capita decutiebat. Ex quo Sextus intellexit, proceres populi paulatim ſummouendos. Sed hoc uetus fuit Corinthiorum exemplum, à quibus oriundi Tarquinii. Siquidem ferunt Periandrũ, qui Corinthi tyrannidem exercuit, cùm per fidum nunciũ Thraſibulũ Mileſiũ cõſuluiſſet, quanã arte, quáue ui ſibi principatũ ſtabilire poſſet, nullũ ab eo reſponſum accepiſſe: uidiſſe eñ ſe tantũ nũcius memorabat, eum in campũ triticeæ ſegetis ingreſſum, eminentiores ſpicas baculo decuſsiſſe, atq; ita Periandrum inſtructũ, capitibus ciuitatis cęde & exilio ſublatis, tyrannidem occupaſſe.

DE VERBENA.

CApitis, q̃d in papauere eſt, ſignificatũ, uerbenę reminiſci facit, in qua de capite identidẽ nõ incurioſa & nunc eſt, & olim fuit inueſtigatio.

CAPITA DEORVM.

C VErbenarũ faſciculi puluinaribus dicati, Deos apud ueteres ſignificabant. Struppos eos uocitabant. Erat uerò mos olim dona eiuſmodi Deorum capita nuncupare. Sanè apud Tuſculanos faſciculus, uel corona herbacea impoſita puluinari Caſtoris, ſtruppũ uocabat̃. Alii ſtruppũ idẽ quod ſtrophiũ intellexerunt. Vnde apud Faliſcos ſtruppearia nuncupabant̃ feſta, quibus ambulabant coronati. Atteius Philologus Græcũ eſſe uocabulum ſtruppũ putat, quippe στρόφιον, & inſigne fuiſſe, quod ſacerdotes in capite ornando geſtarẽt, ſiue ea corona eſſet, ſiue aliud geſtaminis pro corona: de quo uidendus Feſtus, ſed in codicibus emendatis.

DIVI PRÆCVRSORIS CAPVT.

NOn temerè uerò in noſtram uſq; diem mos pleriſq; Italiæ ciuitatibus perdurauit, unã è uerbenis ſpeciẽ, eamq; & grandiorẽ & odoratiorẽ in D. Ioannis Præcurſoris memoriã celebrare. Herba enim ea lato folio eſt, criſpatoq;, aſpera admodũ lanugine, coloris cineritii, multis ſciſſuris corrugato, acutiſsimi odoris ac periucũdi, caule præalto, ramoſo, quadrangulari, puniceis floribus ad bugloſſæ propèmodũ ſimilitudinẽ condenſatis, intra quorũ calyces grana qua-

tuor singulis, ueluti panici papaueris'ue reperiunt, quib. excussis pediculo pars D
adiuncta remanet, quasi quędam macilenti capitis effigies, idq; D. Ioannis caput uulgus dictitat, herbamq; eius nomini dicatã, nõ sine pietatis ostentatione puluinaribus imponit, eademq; priuatarũ ędium ianuas parietesq; ornat, tanquam amuletũ sit minimè cõtemnendũ. Nec me latet uerbenas pro quibuscũq; sagminibus in sacris acceptas, & coronationũ ritibus herbas quascũq; è Capitolio decerptas, pro uerbenis habitas: ipsam autẽ uerbenã multis à Dioscoride nominibus appellatã, & quæ super ea plurimi ætate nostra cõscripsere, quæ hîc repetere superfluũ esset.

NOVA NVPTA.

QVi uerò puellam pingunt uerbenam sub amiculũ occultantẽ, hieroglyphicum huiusmodi nouam nuptam significare tradunt. Siquidem mos erat nuptiarũ sacro faciendo, ut noua nupta corollã de uerbenæ floribus à se lectis sub amiculo gestaret. Sunt & alij uerbenæ siue uerbenacæ usus, alijs atq; alijs antiquorum cæremonijs, magicis etiam elusionibus accommodati: sed nos ea tantũ delibamus, quæ ad alicuius hieroglyphici significationem pertinent. E

DE FILICE.

VOLATVS.

FIlix quoniã Struthiocameli pennis assimilatur, sunt qui uolatũ per herbam eam figurare cœperint, quod mihi non usquequaq; approbatur. Nam licet unaquæq; penna uolatus hieroglyphicũ sit, instrumentumq; eius rei proprium, cùm tamen manifestum sit Struthiocamelũ ex omnibus alitib. unũ, ob uasti corporis molẽ, uix posse sese humo attollere, alis uerò uti ad cursum tantũ adiuuandũ, congruũ mihi nõ uidetᷓ ab eo significatũ id desumere, quod ipse sibi natura repugnante præstare minimè possit. Sed de Struthiocamelo satis inter alitũ significata. Id de filice proditũ, non Struthiocameli tantũ causa herbã eam Pteryga uocari à Græcis, sed quòd in uniuersum folium eius sit pennis alitum simile: de quo & Dioscorides & alij plura.

SECVRITAS.

MAgis aũt placet illud quòd securitatẽ per filicis hieroglyphicũ indicari quidam memoriæ prodiderũt, propterea quòd eius herbæ odor serpentes fugat, animantiũ quippe genus omnino perniciosum: eaq; pręcipuè de causa rustici eiusmodi folijs grabatos suos farcire consuesse, ut interpretes Theocriti tradiderunt. F

ODIA CAPITALIA.

ID etiã est filicis hieroglyphicũ, ut arundini adalligata capitales indicet inimicitias: adeò eñ inter se dissidẽt, ut altera alterã enecet, coronæ modo circunducta, uulneribusq; alterius stirpe factis, cõtusa altera & imposita efficacissimè medeatur. De quibus ita Celsus: Pessima ex surculis arundo est, quia aspera: eadéq; offensa etiã in filice est: sed usu cognitũ est, utranq; aduersus alterã medicamentũ esse, si cõtrita superimponatᷓ. De dissensione ita Plinius: Filices aiunt nõ renasci arundine sectas, aut exaratas arundine uomeri imposita: similiter & arundinem exarari uomeri imposita filice præcipiunt. Quod uerò ad supradictam pertinet medicinam, apud eundem lib. XXIIII. cap. XI. eadem quę Celsus tradit, legas.

DE ABSINTHIO.

QVid sibi uellet Absinthiũ de fauo mellis enatum, in Apis cõmentario Lucretianum secuti carmen indicauimus: nunc quid simplex sibi uelit exponamus.

SALV-

A SALVTIFERA CASTIGATIO.

SIgnificat enim graminis huius hieroglyphicum obiurgationẽ, quæ cuipiã salutem attulerit, qua scilicet increpitus qui tota aberrabat uia, prolapsus in scelerum uoraginẽ, in meliorẽ mox regressus semitã, abiectis à se uitijs, uitã inde degat inculpabilem. Amarissimũ est enim absinthium gustu, perinde ac obiurgationes unicuiq; uidentur acerbæ, sed si haustũ non reuomatur, omnẽ perpurgat intestinorũ fæcem: contrà uerò mel, quæ placidæ sunt adulationes, bilem auget. Dicit enim Horatius ex medicorũ dictatis, Dulcia se in bilem uertũt, ideoq; hominẽ in morbi alicuius incõmodum trahũt: qua de re satis in Ceruo, qui fistulæ sonantis adulatione deceptus, uenatoris iaculum in se directũ minus aduertit.

SACERDOTIVM.

ERat uerò absinthium marinum, quod quidam Seriphium uocant, sacerdotum Isiacorum gestamen: huius enim ramum illi præferre solenne habebant oleaginorũ ramorum loco, ut apud Dioscoridem lib. III. Quod uerò Seriphiũ absinthiũ, quod & marinum dicitur, autor idem neq; non Plinius aiunt Taphosiri in Ægypto lætissimè prouenire. Taphosirin urbem Stephanus ideo dictam
B ait, quòd ibi sepultus sit Osiris.

SANITAS.

QVòd uerò poculum absinthij quadrigarum agitatoribus propinatũ legas, indicat id Latinarum uictorem: his enim ferijs qui quadrigis uicerat, absinthiũ in Capitolio bibebat: idq; maiores nostri sanitatẽ interpretabantur, quod magni satis præmij loco dare se profitebantur.

HYSSOPVS. ELVTIO.

HYssopus in diuinis literis hieroglyphicum est gratiæ spiritalis, per quã inquinati labe aliqua eluimur. Eius aspergine mundatur quoddam lepræ genus. Lepra passim humana delicta significat, siue peccatorum maculas appellare libeat. Hinc apud Psalmographum, Asperges me domine hyssopo, & mundabor, habetur. Eucherius eam pro humilitatis patientiæq; hieroglyphico ponit, propterea quòd humilis admodum herba est, & lapidi, cui nascendo adhæret, adstricta: cuius radices saxum etiam dicuntur
C penetrare. Ipsa uerò præcipuè pulmones curat. In pulmone sedẽ habere dicitur superbia, in quo scilicet tumor, & anhelitus. Cicero de natura Deorũ: In pulmonibus inest raritas ad hauriendũ spiritum aptissima. Quòd uerò spiritus pro superbia uel animi elatione ponatur, idem oratione pro P. Sylla: Res gestæ credo meę me nimis extulerũt, & mihi nescio quos spiritus attulerunt. Ibi autem apertius: Nunc Capuæ Campano præsidio ac regio spiritu cùm uiderem, Blosios illos mihi uidebar uidere, ac Iubellios.

DE ASPARAGO.

EX ASPERITATE SVAVITAS.

MIte aliquid & lene, quod ex aspera duraq; re proueniret, significare qui uellent, hieroglyphicum Asparagi faciebant, surculum quippe iam maturum & seminibus instructum. Nam spina est, quæ semen illud fert, quo sato molles inde asparagi succidantur. In Bœotia sanè qui nouam nuptam comebant ornabantq;, eam spinoso asparagi frutice coronabant, quoniam ut apud Plutarchum est de Coniugali uita, suauissimũ ille fructum de asperrima spina producit. Sic uxor uiro primã illius asperitatẽ ac duri-

tiam minus aſpernanti, dulcem poſtmodo & ſuauem conuictum præbet. Qui D
uerò, ut idem Plutarchus, primas uirginum rixas ferre nequeunt, ſimiles profectò ſunt ijs, qui prima uuarum acerbitate offenſi, eas etiam cùm maturuerint, abhorrent.

CITO CONFECTVM.

ATq; hæc de ſpina. Teneriores uerò coliculi ſignificatum habent rei quam ocyſsimè paratæ, uel ipſius Auguſti dicterio, cui frequentiſsimũ illud erat dicere, Citius quàm aſparagi coquantur, cùm quid momento minimo properatum innuere uolebat. Ita illud apud Dioſcoridem animaduertendum, ἐπ' ὀλίγοις ἑψηθὲν, quod in antiquiſsimæ traductionis codice, latina quidem phraſi, ſed literis Longobardicis ſcripto, quẽ perlegi Florentiæ, quemq; Marcellus translationis ſuæ ducem habuit, breui coctura elixum, legitur. Philemon Comicus, uictitantibus aſparago, perinde ac thymo etiam ac cappari, extenuationem corporũ uidetur exprobrare, ubi ruralis parſimoniæ pœnitentem uirum in ſcenam producit, querentem ſcilicet quòd rus, ut medici, conuenientia ægrotis tantùm eſculenta ſubminiſtret. Addit illud: καὶ νὴ τὸν Δία E

τὰ πετραγεῖα ταῦτ' ὀψάρια, κάππαριν,
θύμους, ἀσπαράγους, αὐτὰ ταῦτά γε δέδοικα
μὴ λίαν ἐπισχναίνων με ποιήσῃ νεκρόν.

Quorum uerſuum hic eſt ſenſus: *Atq; per Iouem*
Innata petris obſoniola capparin,
Thymumq; & aſparagum, & alia huiuſmodi,
Quàm vereor, extenuatione prænimia
Ne me cadauer exanimum humi deſerant.

Quòd uerò Philemon τὰ πετραγεῖα dicit, uide apud Dioſcoridẽ quoq; in petroſis naſci aſparagum, nulla facta de ſatiuo, quo nunc plurimũ utimur, mentione.

DE CAPPARI.

Sed quod ad Capparin attinet, ad hãc Philemonis ſententiã facit Dioſcoridis locus, qui eam nulli rei dixit eſſe utilem, nempe adeò tenue eſſe nutrimentum eius, ut nullam afferat utilitatem. F

DE MANDRAGORA.

Multa ſuper Mandragora dicenda eſſent, ſed ea uel inſuauia, uel abhorrenda: quare in ijs quæ humano generi perniciem afferunt, temperamento utendum eſt, quoniam etiam neſcire quædam inter uirtutes reponi ſolet.

SOMNICVLOSVS.

ID omnino nõ diſsimulabimus, ſomniculoſum hominẽ per id genus herbã ſignificari, propterea quòd uis eius media eſt inter uenenum & ſoporẽ. Nam ſi quis uinũ ea medicauerit, bibentẽ in profundũ adeò ſomnũ inijciet, ut expiraſſe credat, memorabili Annibalis exemplo, qui miſſus à Carthaginenſib. in Afros qui rebellauerãt, non ignarus ille gentẽ eſſe uini auidã, magnũ eius modũ mandragora permiſcuit, mox leui cũ eis cõmiſſo prælio ex induſtria ceſsit, nocte inde intẽpeſta relictis intra caſtra quibuſdã ſarcinis, & eo uino q̃d infecerat, fugã ſimulauit: cumq; Barbari occupatis caſtris gaudio effuſi medicatũ uinũ hauſiſſent, iacerentq; ſtrati defunctorũ in modũ, reuerſus Annibal nullo negotio eos truci-

A trucidauit. Rem Fronto exemplis suis adiecit. Quòd uerò ponit historia uinosos Afros, Cyprianus quoque de Afrorum suorum bibacitate multa cōqueritur, quæ propémodum iam, ut nunc apud Germanos, in ciuilium laudum locum irrepsisset. De soporifera uerò Mandragoræ ui Medici multa tradidere, idque præcipuè, quòd plurimus & efficacissimus est eius usus in soporandis ijs qui uel inurendi uel secandi sunt: altissimum enim per quatuor fermè horas somnum, potione ita medicata exhausta, perseuerare, ut neque ignem neque ferrum sentiant.

AMATORIVM.

PRoposui de ueneficijs à mandragora nihil me dicturum, præsertim ea quæ pertinēt ad amatoria, de quibus aliquid omnino habetur in sacris literis: sed nunc maioris illud curæ precium esse duco, ut radicis eius figuram, non temerè tam insignem à Deo, siue à natura, ducente Deo, conformatam, enarrem: cuius altera est uirili specie, capite capillamento ueluti quodam undecunque cooperto, pube etiam densissimis radicularum filis pudenda uirilia cooperiente. Altera fœminina, ijsdem uelamentis, si quis curiosius rem ipsam inspectare uo-
B luerit, naturæ miraculum occultantibus, quotidianis testimonijs ueritatem ipsam comprobantibus. Quod miror à quibusdam tam pertinaciter negari, cùm præsertim uulgatum sit, Pythagorā herbam hanc ἀνθρωπόμορφον appellasse, quo uocabulo nihil manifestius ad humani corporis formam exprimendam. Sed, si Deo placet, Pythagoram isti dicunt mysticum aliquid per id nominis intellexisse, eam quippe Philosophi locutionem ad poma ea spectare, quæ putant nōnulli Melenzanas esse, quòd oualis figuræ sint, ac perinde testibus assimilentur. Leuis hæc est coniectura, siquidem ἄνθρωπος utriusque generis uocabulum est, testiculi uerò forma ad marem tantùm pertinet. Sed quod arbitrari uideatur Hermolaus Barbarus uir undecunque doctissimus, Melenzana apud Ligures quasi mala insana dici, quam quidem coniecturam, ut inferius apparebit, puto eum ex Columella desumpsisse, cur nō ab amarore potius, quo, nisi condiantur, egregiè prædita sunt, dici ea arbitremur? quod quidem propius ad Ligustici uocabuli simplicitatem accedit, qui Marezanas eas uocant. Cæterùm cùm Dioscorides & reliqui medici hanc & aliam Mandragoræ speciem frequenti usu sumptam inter uenena connumerent, Marezana uerò, quę totius littoralis Liguriæ
C tractu modò recentia in iusculentis, modò condîta aceto fœniculoque superinsperso, in acetarijs & frequenter & copiose anno toto estur, nihil afferunt incommodi, sed & grata gustui, & corpori salubria sunt, nullo mihi pacto uidentur inter mandragoras recensenda. Ad hæc cùm Dioscorides mandragoræ poma oui uitelli similia dicat, auellanæ nucis alij, Marezana nihil habent quo uel ouorum uitellis, uel id genus nucibus æquiparari possint, imò totius oui speciem & magnitudinem præ se ferunt, plerunque ijs etiam grandiora, eò dissimilia, quòd punicei coloris fimbrijs, ab ea parte quæ Soli exposita est, non sine spectantium applausu & oblectatione dispescuntur, cumque ualde maturuerint, totę puniceæ fiunt, parte à Sole tacta semper densius colorata. Sed ut ad formam radicis quæ uerè mandragora dicitur, reuertamur, id etiam miror, cur unà cum Pythagora Columellam etiam nihilipendant, qui Pythagoricā secutus nuncupationem, ita super ea canit:

Quamuis semihominis uesano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores, mœstamque cicutam.

Quòd uerò Columella uesano gramine posuit, ad herbæ uim respexit, quæ ali-

ter & morion dicitur: ea enim, ut Medici tradidere, drachmæ unius pondere, D uel in polenta, uel esculentis alijs data, fatuitatem inducit. Eucherius super hac, Genesi, nihil aliud dicit, nisi mandragoram genus pomi esse paruo peponi simillimum, quę quidem forma ad Ligustica, quæ dicebamus Amarezana, proximè accederet, nisi obstarent reliqua ueneno super tradita.

LÆTITIA.

SEd ut mandragorã ab omni absoluamus ignominia, Xenophon eam pro lætitiæ argumento citat, apud quem Symposio Socrates ait, uinum non aliter mœrori mederi, quàm mandragora hominibus: lætitiamq; non aliter excitare, quàm oleum insperſum igni flammã. Porrò si mandragora uenenum esset, aut mansa incõmodum aliquod afferret, cur XXX. Geneseos Ruben triticeę messis tempore in agrum exierit mandragoras reperturus, quas ad Liam matrem suã deferret, & Rachel explorata re petierit à sorore, ut in eiusmodi plantæ participatum admitteretur: cui Lia responderit, parum'ne tibi uidetur, quòd maritum mihi præripueris, nisi mandragoras etiam filij mei industria cõquisitas tibi uendicare cogites? & quæ de nocte mox pacta sequuntur mandragoræ precio concessa. E Vnde suspicari possum, apud scriptores nostros parum de mandragora liquere, antiquissimumq; eius usum & utilitatem esse temporibus nostris incognitam. Quod uerò manifestissimũ est, prisco illi seculo, ex historia sacra, cibum omnium preciosissimum fuisse apparet: nostro autem tempore, si ea Ligustica Amarezana est, cùm tot cõdimentis inseruiat, & olerum omniũ per uniuersum annũ sit usitatissima, facessere iusserim eos qui eam infamem imaginantur. Sed qui plura super ea quęsierit, ad Plinium se conferat, lib. XXV. cap. XI.

DE BVLBIS. NVPTIÆ.

SVnt qui nuptias, atq; maritalem copulam (ita enim Græci γάμους intelligunt) per hieroglyphicum Bulbi significari uelint: eo enim plurimùm ueteres utebantur ad languentem Venerem excitandam. Et uiri in nouis nuptijs prima die, autore Varrone de uita patrum, bulbos comedebant. Hinc illud apud Martialem facetè dictum:

Cùm sit anus coniux, & sint tibi mortua membra,
Nil aliud bulbis quàm satur esse potes. F

Sed hoc Martialis ex Aristophane delumpsisse uidet̃, ubi iuuenis, Concionatricibus, à duabus uetulis distractus, quærit ab eis, quanam possit ratione duo eodem tempore nauigia agitare: respondet una, Postquã bulborum ollam deuoraueris. Docet uerò M. Varro bulbos aqua decoquere ad usum Veneris. Apitius addit nucleos pineos, & semen erucæ cum pipere.

CICVTA.

SEd quoniam nequitiæ satis ubiq; est, longè utilius fore existimo, si quæ ad ardorem Veneris potius extinguendum proponantur, quàm quæ lasciuiã fouere doceant, commemoremus.

CASTIMONIA.

CIcutam nonnulli pro hieroglyphico castimoniæ posuere. Causam ego eam esse crediderim, quòd si eius herbæ succo testes illinantur, Venus cohibetur, præcipueq; κατονείρωγμοί, quæ scilicet per somnium accidunt Veneris imaginationes compescuntur.

A SVPPLICIVM.

VBi uasa quædam, quid sibi quæq; uelint, recensuimus, incidimus in calicē, eumq; non alia de causa supplicij de aliquo sumpti hieroglyphicum esse docuimus, nisi ob cicutæ succū, qui sontibus capite damnatis propinari solitus esset, idq; præcipuè Atheniensium instituto: ibiq; de calice in sacris etiam literis differuimus.

DE RVTA. CASTIMONIA.

EAdem ratione Ruta quoq; hieroglyphicum est castimoniæ, qua cicuta, diuersa tamen naturæ ui: illa, quia plurimùm refrigerat: hæc, quia supra modum exiccat: atq; ut Dioscorides tradit, genituram in potu ciboq; extinguit ruta. Theophrastus ob siccitatem indurare, & ob caliditatem exurere dicit. Vtcunq;, ita Ouidius:

Utilius summas acuentes lumina rutas,
Et quicquid Ueneri corpora nostra negat.

B Est & magis arcana causa, quàm siccitas caliditásue nimia, quæ rutam continentioris uitæ hieroglyphicum esse iusserit. Nam cùm serpens, ut suo loco dictum, uoluptariæ nequitiæ signum sit, ruta nimirum cùm tota sit serpentibus aduersaria, eosq; uel odore fuget suo, ut pleriq; ueterum tradidere, quanquam uim eam inesse uni syluestri tradunt, meritò pro castimonia ponitur. Ad id porrò quod acuere lumina dicit Ouidius, Apuleius rorem eius herbæ matutinum prodesse tradit, uel cùm matutinò maduerit succos in hunc usum colligendos. Atq; alibi, roscidę folia decocta in uasculo uitreo decoquenda, uino ueteri admixto, atq; ita inungendum. Cur uerò serpentes rutam exhorrescant, causam eam philosophi comminiscuntur, quòd serpentes frigiditate siccitateq; sint præcipua præditi, unde nō immeritò terrarum orbis per serpentis effigiem ostendatur. Siccum enim & frigidum est elementum terræ, & Saturno anguis, ut alibi dictum, in manu statuitur, cuius sidus & frigiditate & siccitate censeri autumant Astronomi. Ruta uerò quamuis calida admodum, ipsa tamen siccitate longè præstat, adeò ut affluentiori quadam ariditatis ui apta sit ad simile corrumpendū, eodem modo quo Proclus non aliam ob causam galli cantum leonibus horrori esse putat, C nisi quia solaris uirtus utriq; insita sit animali, sed longè præstantius gallo, quàm leoni. Neq; dissimulanda est uis rutæ prorsus admiranda, quæ non serpentes tantùm fuget, uerùm etiam feles (ita foinas nonnulli uocant, de qua loco suo in Æluro) prohibeat ne adrepant, si eius herbę ramuli in columbarij fenestris & ingressibus alijs suspensi fuerint, traditū à Florentino in Constantini Cęsaris collectaneis. Quòd uerò uenenis ruta resistat, mustelæ sunt documento, quę cum serpentibus dimicaturæ, cibo eius armantur, unde eam à nōnullis uiperalem appellari tradidit Apuleius. Et Mithridaticū illud aduersus uenena medicamentum nulli iam non innotuit: regem quippe Ponti Mithridatem cùm fratris sui timeret insidias, rutæ folia XX. cum duabus nucibus iuglandibus, & totidē carycis, admixto salis grano, ieiunum quotidie accepisse.

DE CONIZA.

ABLIGVRITOR.

AEgyptij sacerdotes hominem qui bona sua abligurisset, &, ut Horatius diceret, paternas maternasq; res fortiter absumpsisset, significare si uel-

lent pecudes caprásue conizam depascentes, pro hieroglyphico facere consue- D
runt: siquidem constat animalia ea quæ coniza uescuntur, insatiabili inde si-
ti confecta deficere. Quoniam uerò peculium Ægyptiorum ferè omne in gre-
gibus constabat, unde uniuersa ea gens pastores à nonnullis in opprobrium uo
citati (quanquam, ut alibi diximus, sacerdotes eorum, quicq; sacro cuipiam ini-
tiati essent, pastores ita abominabantur, ut ne alloqui quidem eos fas putarent)
notum ex historia sacra, cùm Pharao coloniam Iosippi parentibus & fratribus
indulgere meditaretur, nõ admittendos in Ægyptiorum cõmercia censuit, quia
Iosippus industriam eorum omnem in armentis esse cõfessus erat, eos tamen &
cõmodè & liberaliter, opportuno feracissimocq; loco, seorsum à suorum consor-
tio habitare iussit. Vtcuncq; autem, censum Ægyptiorũ per oues aut capras ex-
primere moris erat.

AMATÆ REI DESERTOR.

SEd enim quę uis herbæ eius esset in polypos, curcq; hominem amata relinque
re pernicem, subito tamen euentu aliquo abalienatum, per conizam admo- E
tam Polypo, sacerdotes ipsi cõmonstrare soliti essent, in Polypi cõmentario in-
ter pisces enarratum est. Exigere uerò res mihi uidetur, ut quoniam de coniza
sæpe mentionem facere continget, super ea loco hoc quædam aperire, quæ apud
autores tam Græcos quàm Latinos uariè tradita sunt, atcq; ea quidem perplexè
admodum. Origanum herba est uulgò nota Romæ, atcq; aliis uniuersæ Italiæ
locis, κόνιζα Græcè, Cunila plurimùm Latinè dicta, quam, utpote pręcipuè suam,
Ligures littorales Cornabuliam uocant, putri, ut prouerbio fertur, aptissimam
salsamento: nomen ab ea specie sumptum, quæ Cunila bubula appellatur. Cæ-
terùm cùm permultæ eius species ab autoribus referant, eademcq; uariis cogno-
mentis appellet, diligẽtiori cura ad Medicos delegata, satis nos habituri sumus,
si Cunilam bubulam eam acceperimus, quæ Origani species est, quam à testu-
dine cùm ea uiperam ederit, ad incolumitatem carpi dicit Aristoteles, & ab eo
Plutarchus. Apud Pliniũ legas, contra serpentes priuatim in uino bibi, quæ Cu
nila bubula appellatur. Apud Aristotelem, ciconiæ cùm uulnus acceperint (eas
enim cum serpentibus assiduè dimicare cognitum) origanum plagę imponunt.
Theodorus Gaza uir accuratissimus, origanum libenter cunilam uocat: alicu- F
bi pulicarem, quia pulices necat, stratis supposita, stratacq; sub lecticis. Cunilam
hanc nostratem Satureiam à rusticis uocari tradit libro X. Columella. Horum
testimonia fuerunt adducenda, quia sunt nonnulli, qui Cunilam bubulam ean-
dem & origanum esse pertinacius negant. Addam & illud, cùm inter tres præci-
puas origani species Onites connumeretur, doctissimos ætate nostra uiros de
hac non parum dubitare, eamcq; sibi incognitam ingenuè profiteri. Nostri Bel-
lunenses agrestem quandam origani speciem uulgò prouenientem, caule, foliis
& floribus grandioribus, odore tantum nõ usquequacq; suaui, sed uastiore, pule
lium asininũ uocant, quæ nimirum Cunila bubula est, quæ in Liguribus Cor-
nabulia, & eodem apud nos usu, quo apud Ligures, salsamentis inspersa. Puta-
rim uerò Onitis uocabulum ἀπὸ τοῦ ὄνου, qui asinus est, cõmodissimè deductum.
De formicis uerò nostræ huius odore fugatis experimentum ipse feci, quod ad
biduum post inspersionem efficaciter successit, ut locum omnino desererent. Ne
uerò cuipiam mirum adeò uideatur gramini huic eam inesse uim, Ambrosius
herbam quandam memorat, Gillam appellatam, cuius folia turtur nidis suis ex-
cluso

A clauso fœtu superiaciat, eoq; pacto pullos à luporum incursu deprædationeq; tuetur: lupus enim folium eiusmodi usque ad fugam abhorret. Leopardus uerò allium ita sibi sentit abominabile atq; contrarium, ut si quis eo locū, ubi ille morari sit solitus, confricuerit, exilire cogatur, & aufugere. Ælianus primo de animalium naturis scribit, noctuas à ciconijs, suo nido procul summoueri, platani eò folijs importatis, quorum contactum noctuæ ferre nequeant, ex eo in torporem dilabentes, ciconiasq; ita pullorum suorum incolumitati prospicere, quibus assiduè noctuæ inimicabiliter insidiantur: de quarum alitum inimicitijs suo loco dictum. Neq; uerò ciconiæ tantùm, turturésue, aut testudines medelam sibi nanciscuntur naturæ ductu, uerùm etiam & canes, & sues, & ex brutis pleraq; alia. Canes quidem cùm fellis uitio laborant, gramen illud suum depascuntur. Sues si cephalalgia crucientur, fluuiales cancros inuestigant. Mustelæ rutam, si uenenatum quid comederint, carpunt. Angues marathro lippientes oculos depurgant. Huiusce rei quænam sit causa, non otiose quæritur à quibusdam, quippe cùm animalia hæc neq; talia didicerint ab alijs, neq; quidem doce-
B ri potuerint, cur ita norint quæ suis sint ægritudinibus utilia. Putant igitur ita accidere: quemadmodū faui odore solo apes ad sese alliciunt, & cadauera uultures, uel procul absentes, sic etiam cancri sues illectent, origanum testudines, ursam formicæ, de qua loco suo diximus: id uerò nulla ratione fieri, neq; quòd sensus, & facultatis eius qua uel intelligere uel cognoscere queāt, participes habeantur, cōmenticq; sunt corporum conflaturas, diceret Plinius, in causam adducere, quæ huiusmodi appetitus in animalibus concitent, quæ humorum mutatione uarios, dum laborant, appetant uel acores, uel dulcitudines, uel alias, uti usui uenerit, qualitates: fieriq; plerunque id importunè, ac præter morem, & indecenter, id quod in mulieribus præcipuè uidere est, quæ dum prægnantes sunt, & lapidem, & terram, & sordes alias, & humanam interdum carnem appetunt ad uescendū: quod superioribus annis in Insubria accidit, ubi matrona quædam nobilis, cùm oculos in coloni sui torosiores musculos, qui de coxendicibus protuberabant, iniecisset, tanta arrepta est auiditate carnis eius frustulum gustandi, ut nisi compos fieret, defecturam se profiteretur, aut abortiuum facturam: quo metu coniux eius commotus, maxima mercede cum colono conuenit, ut abscindi
C sibi musculi partem pateretur, ne patrona sua exanimaretur: ille precij lenocinio ductus, conditionem accepit, succisumq; est frustum, modicoq; insperso sale prunis tostum, quo illa deuorato incolumis quamprimùm euasit. Quocirca Medici cùm in effrænatas huiusmodi appetentias incidunt, quæ salubria, quæ minus, nouisse debent: nam aliquid huiusmodi omnibus ferè grauiter decumbentibus accidere interdum solet. Scribit Mnesitheus medicus in pneumonicæ principio, quendam qui cæpe cōcupierat, eualuisse: quendam uerò qui ficus appetierat, perijsse, propterea quòd appetitio corporis qualitati, qualitas uerò texturaq; ipsa, ut quæq; est, morbis obsequitur. Ex quo manifestum esse autumant, feras quoq; cùm in perniciosas & letales ægritudines inciderint, non alia de causa in huiusmodi appetentias ferri, quàm ob naturæ ipsius (utar Lucretiano uocabulo) cōposituras, quę illas ad ea sponte incitāt, quę saluti futura uideantur. In hunc modum disputant hi, qui nihil aliud brutis animalibus concessum uolūt, quàm sentire & pasci. Antiquiores tamen philosophi pleriq; bruta etiā in mentis & intelligentiæ participatum admittūt, quorū nos argumenta ualidiora alibi, & in Elephanti, & in Formicæ cōmentarijs recitauimus. Iis uerò hîc cōten-

ti, quæ ad ueterum hieroglyphica facere uideantur, prosequamur. D

DE HELIOTROPIO ET SELENOTROPIO.

TERRENORVM CVM COELESTIBVS TEMPERATVRA.

Vòd si cognationē, consensúm ue, aut temperaturā, quam inferioris naturę istius res cum cœlestibus habent, infimis quippe suprema, & supremis infima, occultis quibusdā uiribus colligata esse ostendere uoluissent, nullo euidētiori signo, proprioréue hieroglyphico id exprimere consueuerunt, quàm cùm herbas duas, Solisequā & Lunisequā figurassent. Liceat uerò mihi ἡλιοτρόπιον & σελυνοτρόπιον ita latina facere: illa enim ad Solis motū Solem uersus mouetur, hæc uerò ad Lunā uertitur. Sunt uerò & alij flores tam arborum quàm herbarum, qui hoc imitari uidentur, sed his duobus nulli manifestius. Proinde Ægyptij eandem rerum omnium rationem esse contendebant, ut intellectu alia, ui rationis alia, alia natura, alia sensu superioribus deuincirentur, & suam quæque concordiam affectarentur.

DE LVPINO. E

Rahit similis quodammodo natura, ut Heliotropio Lupinū subijciam: nam id quoque ad Solis cursum uertitur.

HORÆ.

PEr eius autem figuram temporis dimensio, uel horæ ipsæ hieroglyphicè significantur: quę quidem ab eo surculo tam manifestè distinguuntur, ut agricolæ peritiores diurnas horas, aëre etiam nubiloso, ex eius motu conuersioneque deprehendant. Traditum ab Apuleio lib. de re rustica.

SVIS VIRIBVS POLLENS.

ET quoniam id ingenium est lupino ut coli nolit, sitque negligentia ipsa fertilis, aptè quis fecerit, si hominem qui suapte ingenio uel industria sibi necessaria comparet, eiusmodi surculi gestamine insigniuerit.

DE NYCTERETO.

I uerò hominem occursum cuiuspiam rei natura expauentē ostendere curassent Ægyptij, Nyctereton herbam & anserem faciebant. Ferunt enim anserem ad primū conspectum eius expauescere, unde & χλωάμυκον uocatur. Herba est coloris ignei, folijs spinæ, nec à terra se attollens, noctibus interlucens, & quoniam è longinquo etiam noctibus fulget, νυκτιπόλον appellatur. F

DE BLITTO. FATVVS ET INSVLSVS.

Atuum & insulsum, turpique deditū inertiæ hominem, per Blittū herbam significare mos erat. Stupidi em̄ saporis herba omnino est, neque ullam habet acrimoniā: unde conuicium in fœminas mariti faciunt apud Menandrū, βλίτα eas appellantes. Et Truculento Plautus non infacetè dixit blitteam meretricē, quæ non saperet in uino ad rem suam: qui locus imperitè satis à nōnullis inuertitur, qui Bletetā & Bletem nescio quod incōmodi calceamenti genus exquisiuere in eiusmodi contemptū. Laberius dixit bipedem blitteā belluam. Et Empedocles, ut apud Varronē est, humilem humani generis conditionē ostensurus, natos homines ex terra ait ut Blittū. Sanè illi nomen herbæ à stupore est: βλὰξ enim stupidus Græcis, stolidusque & ignauus.

DE

A
DE BETA.

Vnt qui betam & blittum idem esse sentiant, Martialis, puto, carmine decepti, qui scripserit:

Vt sapiant fatuæ fabrorum prandia betæ,
O quàm sæpe petet vina piperq; coquus.

quas aliter paratas nihil sapere exquisitioris ganeæ proceres profitent. Sed enim Dioscorides blittũ à beta secernit, & blittũ quidẽ apud Ægyptios Æclotoripem, apud alios Eriplem, apud Romanos pariter & Græcos blittũ appellari: edi oleris modo, uentrẽ tantùm deijcere, medicas uires habere nullas: cùm beta ea sit, quæ Atticis σεῦτλον, Thessalis, propter odiũ in σ literam, τεῦτλον nuncupet, olus ubiq; locorũ celeberrimũ usitatissimũq;, alicuius omnino suauitatis, quodq; à ciuilibus mensis minimè reijciatur, quæ pluribus apta medicinis, multas humano generi conferat utilitates, quas qui nosse uoluerit, Dioscoridem legat lib. altero, cap. CX. Theophrastum VIII. Æginetam VI. Plinium XIX. & item alios.

MOLLITIES.

B Per eius uerò hieroglyphicũ cinædica petulantia, mollisq; & eneruis lasciuia notatur, peruulgato illo Cynici Diogenis dicto, qui cùm à petulcioribus quibusdam pueris conuicio incesseretur, quòd canis esset, ac subinde fugitarẽt, quærente eo cur fugerent, ne mordeas, respondentibus: bono estote, inquit, animo, canes non edunt betulas.

DE CAPILLO VENERIS.

EBRIOSITATIS REMEDIVM.

Vi significare hieroglyphicè uolũt hominẽ ebriositate laborantẽ, ac sibi remedium cõminiscentem, ut præmonstrarunt Ægyptij, Vpupam & Capillum Veneris herbam faciebãt. Vpupa siquidem uuis uescitur immodicè, ita ut plerunq; inde ebria fiat: uerùm simulac se tentari senserit, Capillo Veneris decerpto, efficacissimè sibi medicatur. Herbam hanc Adianton Græci uocant, ἀπὸ τοῦ μὴ διαίνεσθαι, hoc est, à nõ marcescendo: neq; enim bruma, ut herbæ reliquæ, marcescit, neq; aqua perfusum mersúmue. καλλίτριχον multi, hoc est, pulchricomum, alij πολύκομον, id est, multicomũ, utrunq; ab effectu uocant, licet πολύκομον,
C nonnulli canocomũ interpretentur. quin etiam ab effectu saxifragũ appellarũt. Capillũ uerò Veneris ideo Latini dicunt, quia capillũ præcipuè tinguit: ad hoc decoquitur in uino cum semine apij, adiecto oleo copioso, ut crispum densumq; faciat. Defluere uerò prorsus prohibet, ursino adipe & ladano admixtis.

DE APIASTRO.

POPVLVS LEGE COERCITVS.

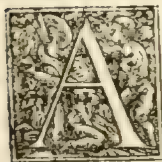
Pem suo cõmentario populum inter alia significare diximus. Eum uerò legibus coërcitum hieroglyphico aliquo figurare qui uellent, apem & apiastrum herbam proponebant: qua si perungantur aluearia, non fugere apes tradunt: nullo enim magis gaudent flore, eaq; de causa μελισσόφυλλον, & melitænã appellatam constat, quæ marrubium est nõnullis.

DE BRASSICA.

Vod autem ad modò memoratam upupam & adiantum facit, auxilio etiam esse aiunt brassicã, ubi quis ebrietate tentetur. Nam ante cibum sumpta, largiores potationes ne lædant, efficit, ut autores pleriq; tradunt, præsertim Græci.

INTERTVRBATA LÆTITIA. D

VNde qui lætitiam interturbatã importunitate cuiuspiam hieroglyphicè notatam uolunt, Brassicã inter duos uitium surculos adsitam constituunt. Vino enim, quod præcipuũ est lætitię hieroglyphicũ, ea, ut apud Plinium est, auersatur, in primisq; est uitibus inimica, uitesq; illi, ut perniciosa alterutri foueant inter sese odia. Nam uites, ut secundo de Diuinatione Tullius, à caulibus Brassicis, si propter sati sint, ut à pestiferis & nocentibus refugere dicuntur: & quãuis rei cuiuscunq; adminicula clauiculis peruestigẽt, quę tanquã manibus apprehendant, atq; ita se erigãt, hos tamen, utcunq; propè adsint, nulla ex parte cõtingunt. Ad hęc Beritius, ubi & sua, & Tarentini sententia, nihil in uinetis seminandũ censet, Brassicã præcipuè summouendã præcipit, utpote quę uitibus egregiè cõtraria sit: & cùm propter naturæ suæ siccitatẽ multo indigeat humore, euenit ut iuxtà adsita uitibus alimentũ subtrahat. Tanta uerò inter uitem & brassicã dissensio est, ut si quis uinũ dum ea coquitur instillauerit, ne postmodũ coquatur efficiat, & oleris colorem uitiet. Quiq; prius crudam brassicã ederit, uino quantumuis largiter hausto tentari nõ poterit, quia uis eius occursu brassicæ hebetatũ, fractaq; labascit. Hinc plerisq; Italiæ regionibus, & totius etiamnũ Europæ prouincijs mos inoleuit, ut cùm calendæ Augusti uulgò Baccho dicatę habeantur, permissa eo die unicuiq; uolenti largius epotandi licentia, symposijsq; ad hoc institutis, & curiosissimè celebratis, in quibus Augustũ se capessere glorientũ, brassicas identidem ut ebrietatis antidotũ in ferculis præsumant. Affirmat & illud Beritius, quod ex Cicerone retulimus, si iuxtà deposita uitis sit, ultro eam effugere, & in contrariã partem sarmenta conuertere: id quod nos in hortis nostris Castalioneis fieri uidimus, extra quorũ septum excitata pergula, quam iuxtà positę uites inscenderẽt ad meridiem, accidit ut hortulani incuria differtim brassicæ subseminarentur: tum uites cumprimũ pampinos emittere cœperũt, brassicarũ iuxtà surgentiũ odore offensæ surculos conuerterunt, omissaq; percõmodè parata pergula, ultra septũ ad septentriones sese porrexere. Abfuerã ego tris menses, dum hæc nulla curantur diligentia. Reuersus aũt auulsis inde caulibus coactus sum bonam earũ partem pedamentis ac ridicis alijs alieno loco sustentare, quod præter spem feliciter cessit, pergula intra & extra hortos duplicata. Citat Varro Nestoris Alexicepon, elegiaco numero conscriptũ, in quo harum inimicitiarũ causa decantatur, Bacchũ quippe furibundi Lycurgi timore perculsum in mare se proripuisse, in eoq; delituisse, mox ab emersu clandestino Lycurgũ ex insidijs inuasisse, quem uite deuinxerit: illum indignabundum cùm improuisam capturam ferret impatienter, lachrymas emisisse, ex quibus enata sit brassica: atq; hinc orta dissidia, & implacabilis plantarũ earum contrarietas. Tabescere enim eam necesse est, si fortiori uiti proxima fuerit: uel uitem, si tenella sit, ipsa tabefaciat. Vsqueadeo uerò odia hæc in uuæ nomen exercentur, ut (quod idem Varro tradit) quod incõmodum uua in humano gutture appellatur, odiosum admodũ, si nimia destillatione laxata fuerit, cohiberi, retrahiq; facillimè posse credatũ, si crudæ brassicæ succus capiti superfundatur. Sed mirũ est admodum has folijs & pampinis insitas esse aduersus uinũ inimicitias, radici uerò conciliationẽ inesse. Nam qui uinum in acetum trium horarũ spatio uerti docent, inter quos Varro ipse est, radicẽ betæ contusam in doliũ conijciendam monent: sin uerò restituere uinum malueris, brassicæ radicem eodem modo præcipiunt immittendam.

E F

HIEROGLYPHICORVM PIER. VAL. FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM MEMORABILium locupletißimus.

A.

B

cyno-

Dominicus

I

Iambli-

iudicium

M

Index.

ualetudo

Index.

uolu-

GRAECARVM VOCVM QVÆ TOTO OPERE OCCVRrunt, Index.

πέρδικος

Index.

ΤΕΛΟΣ.

ERRATA SIC CORRIGITO.

Pag. 63. *poſt* E. *uerſu* 13. καὶ πολυειδῆ. 64 E. *uerſ.* 14. *continere.* 67. C. 9. χοιροπωλεῖν. 76. B. *uerſ.* 3. *colore fuerit:quod* 172. A. 3. DIVITIARVM. 177. D 15. *Coturnicem.* 187. E 6. *conſiſtere uideatur, ſed.* 223. C. 12. *Oxyrynchitæ.* 233. F. 7. δίκης καθαρᾶς. 243. E. 11. *quod ardentes prunæ.* 272. B. 15. XI. XII.*& reliqua* 273. E 5. *uel ex integro* XXXII. 308. E. 10. σὺν δόρει 314. C. 2. ἐλαχὺς. 334. D. 4. *Raticus.* 337. F. 13. *perfidiæ.* 356. A. 16. *Clotho.* 386. A. *uerſu.* 1. *gratia præditum.* 388. B. 13. *eſſe, ſi oleæ folio.* 389. F. 11. *Rheæ ſiquidem.* 397. F. 8. *uno collegio.* 417. E. 16. *allium, neq; fabas.*

Caroli Vtenhouij Iunioris Gandaui ad clariss. uiros, Arnoldum Arleniũ Peraxylum, & Michaelem Isingrinium, in Ioannis Pierij Valeriani Hieroglyphicῶn libros quinquagintaocto, Epigramma.

Δεῦτ᾽ ἄγε Πιερίδες, τίς μοι λόγος εἴπατε μοῦσαι,
    Ἄρχιος εὖ μέλπεσθαι ἔσεται, οἷα μέλη;
Θείους ὅπως σφετέρους τέκος ὑψώθημεν ἐπαίνοις
    Πιερίους, χαρίτων φῶς τε κλέος τε τριῶν,
Πιερίους γαίης ὑπάτους κράτος Αὐσονικῶν,
    Πιερίους γλώττης ἡλίους Αὐσονίης.
Δεῦτ᾽ ἄγε, Πιερίδων κλέος ἀθανάτων μουσάων
    Κλείετε, Πιερίου Πιερὶς ἔσκε τροφός,
Πιερὶς οὐκ ἐτεοὺς τροφὸς ἔσκεν οἱ, ἀλλά γε μήτηρ,
    Ἣ υἱοὺς ἔτικτε, πατὴρ Φοῖβος ὁ μάντις ἔην.
Πιερὶς εὐνηθεῖσα γὰρ Ἀπόλλωνι ἄνακτι
    Γείνατό μιν ζαθέῳ σπέρματ᾽ ἀειρομένους.
Οὐδὲν θαυμαστὸν καί περ πολὺ φέρτατος ἐστὶ
    Πιέριος κάλλους περὶ γραψέμεν, ἠδὲ λαλεῖν.
Οὔτε τόσους Μεγάλου ταῖς χιλιάδεσσιν Ἐράσμου,
    Ἢ ταῖς Βουδαίου χαλκογράφοισι τύποις
Ἄρτι χαρασσομέναις μερόπων ὡς ἐτέρπετο τόσσους,
    Ἢ ἐ Μελαχθονίαις τόσσους ἔχαιρε βίβλοις.
Ὅσσους ἰδὼν, ἐχάρην, τόδε Πιερίοιο πόνημα
    Ἀμφ᾽ ἱεροῖς λογίων γράμμασι Μεμφιτίων.
Ἐνθάδε Νειλιακῶν γνώσῃ μυστήρια λαῶν,
    Ἐνθάδ᾽ ἀπορρήτων εἰκόνας ἱστορίων,
Ἐνθάδε μαστεύσεις παλιγγενέων στίχα μύθων,
    Παντοίων Γραικῶν, παντοδαπῶν Λατίων.
Τοὺς πάρος ἀγνώστους, πρώτους νυνὶ ξυνὸν ἔθηκας
    Χαλκογράφων πολλῶν ἔξοχ᾽ Ἰσιγγρείνιε,
Χαλκογράφων ὄντων Βασιλείας ἐν ἄστει πάντων,
    (Καί περ ἔχει πολλοὺς ἡ Βασίλεια κλυτοὺς)
Μήτε τεῶν δαπανῶν ὃς φείδεο, μήτε πόνοιο,
    Εἰς τὸ φάος βίβλους κρείσσονας ὄφρα βάλοις.
Τίνετε Πιερίῳ πρῶτον χάριν, εἶτα καὶ αὐτῷ
    Ἀρλενίῳ πάντων κύδει Φλανδρογενῶν.
Ἀρλενίῳ πολλῶν περὶ ὀρθυνητῆρι παλαιῶν
    Ἠδὲ νέων, Γραικῶν Ῥωμαϊκῶν τε βίβλων.
Ὕστατ᾽ Ἰσιγγρεινίῳ περὶ χαλκογράφων ὄχ᾽ ἀρίστῳ,
    Ὃς τάδε λαμπροτάτοις σφοῖς ἐχάραξε τύποις.
Τὸν λάβε θησαυρὸν, τοιαύτην βιβλιοθήκην
    Οὐ Πτολεμαῖος ἄναξ πρίν ποτ᾽ ἔχεσκεν, ἐών.
πρὸς Πιέριον   Οὖλε καλῶς, τούτοις καὶ ὁμοῖα πλείονα γράψοις
    Βιβλία, καὶ σὺ γράφῃ βίβλους εὖ οὐρανίην,
Ῥεῖά κεν ὤσκεν ἀτὰρ τελέσας ταῦτά γε, δώσει
    Σοὶ βιότοιο θεὸς τέρμα πολυχρονίους.
        Ἔρρωσθε, καὶ ἑκάστοτε εὐτυχεῖτε.

PALMA
ISING

Coll: [ ]^6, a-M^6, N^4,
O-Zz^6, Aaa-Ddd^6, Eee^8
(last blank exc. for device)
450 leaves RBL 1/58

25